Godiha̱ Ta̱ Bolofe̱i̱

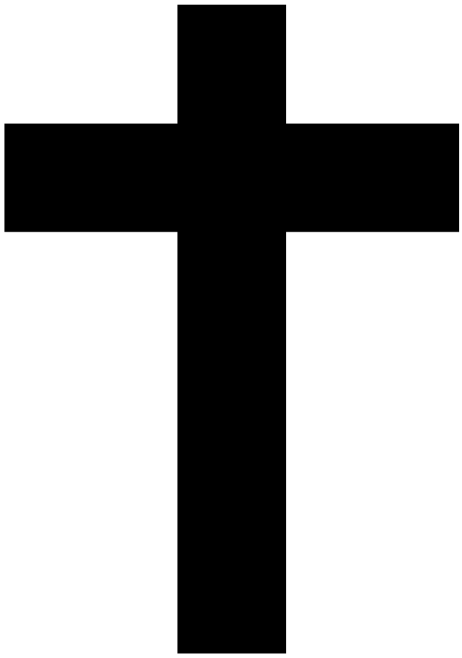

Konai: Godiha̱ Ta̱ Bolofe̱i̱ New Testament

Godiha̱ Ta̱ Bolofe̱i
Konai: Godiha̱ Ta̱ Bolofe̱i New Testament
Nupela Testamen long tokples Konai long Niugini

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Konai

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2022-08-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022
8c47cab8-fc6e-524e-936f-c52eba70db94

Contents

Matyu 1
Mak 64
Luk 103
Jon 170
Dabai 216
Rom 276
1 Korin 306
2 Korin 334
Galesia 353
Efesus 364
Filipai 374
Kolosi 381
1 Tesalonaika 388
2 Tesalonaika 395
1 Timoti 399
2 Timoti 408
Taitus 414
Filemon 418
Hibru 420
Jems 444
1 Pita 452
2 Pita 461
1 Jon 467
2 Jon 475
3 Jon 477
Jut 479
Mogogou Tạ Hegi 482

Tạ Uwo Bolofẹi
Matyuhạ Nalại

Tawale Tạ

O Matyu ẹme Yesuhạ dabai degedi o ta. Ẹ hụ tabe Livai, gamani sibidi sele kefedi o. Di Matyu 9:9-13 kokọu o Matyuhạ degei kẹ husolo□u idi.

Matyuhạ Juda o sasại kediạmokọu hehegie nalạgai. Kegei kahạ degemọu, Godihạ habage-degele-duguo-tobọu di-o kediạ kọu nalạga i kẹme Yesuhạ haguei kelegenọu damalẹdo tamạ degei kẹ hehegie nalạgai. Kegei kahạ tạ sụdo Matyuhạ nalạgai kuguo kuodu dalagua kuhẹ: 1:22-23, 2:4-6, 14-15, 23, 4:13-16, 8:16-17, 12:15-21, 13:34-35, 21:2-5, 16, 26:24, 31, 26:54, 27:6-10.

Yesuhạ o sasại kediạmokọu tạ sasado ilo kele hehegie tobọu mọu i kẹ Matyuhạ nalạgai. Ta dala kuhẹ:

Tạ hiye 5–7: Bitọụ kahạ Tạ; Yesuhạ tạ kẹ bitọụ sa kokọu ge hehegie tefelei.

Kuguo Matyu ko□umahạ tạ sibigẹ tanọu tanọu olọu fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:1–4:16
Yesuhạ sa sibigẹ kuokọu migile tofou.

Tạ Hiye 4:17–9:34
Yesu ẹ Godihạ wolọu daladi kahạ tạ tobolọu mọu, haba do o sasại kediạ bologuọụmọu, bolọ degele i.

Tạ Hiye 9:35–10:42
Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokọu dabai nẹmọu i.

Tạ Hiye 11:1–16:20
Yesu ẹme koyodo?

Tạ Hiye 16:21–20:34
Yesuhạ ẹ tolo hafẹi degeimọu, ẹ dabai degedi o kediạmokọu midihọ yo□u degedi sagại kẹnọu tefele degemabadomọu hehegiei.

Tạ Hiye 21–25
Yesuhạ sa Jerusalemkọu ile folomọu, o sasại kediạmokọu egei hehegiei.

Tạ Hiye 26–28
Yesu ẹ do hiyedo duguomọu, tolo ilemọu haguạ gehẹ degei.

Yesuhạ sa sibigẹ kuokọu migile tofou

(Tạ Hiye 1:1–4:16)

Yesu Kelesuhạ ẹ kọu guai o kediạ hụ
(Luk 3:23-38)

1 Ko□ume Yesu Kelesuhạ ẹ kọu guai o kediạ hụ olọu fẹi. Ẹme Devithạ hụti o. Ẹ kọu guai odobe Abraham.
2 Abrahambe Aisakhạ ẹ aye.
Aisakbe Jekophạ ẹ aye.
Jekopbe Judabọu ẹ malạ olọu fẹi kediạbọu die aye.
3 Judabe Peres dilie Sera dilie aye. Dilie duọu hạ hụbe Tamar.
Peresbe Hesronhạ ẹ aye.
Hesronbe Ramhạ ẹ aye.
4 Rambe Aminadaphạ ẹ aye.

Aminadapbe Nasonhą ę aye.
Nasonbe Salmonhą ę aye.
5 Salmonbe Boashą ę aye. Dihi kahą ę duo͡u hą hụbe Rahap.
Boasbe Obethą ę aye. Dihi kahą ę duo͡u hą hụbe Rut.
Obetbe Jesihą ę aye.
6 Jesibe hiye o Devithą ę aye.
Devitbe Solomonhą ę aye. Dihi kahą ę duo͡u be Uriahą sasą̲i Devithą hu kę̲.
7 Solomonbe Rehoboamhą ę aye.
Rehoboambe Abiyahą ę aye.
Abiyabe Asahą ę aye.
8 Asabe Jehosafathą ę aye.
Jehosafatbe Jehoramhą ę aye.
Jehorambe Usiahą ę aye.
9 Usiabe Jotamhą ę aye.
Jotambe Ahashą ę aye.
Ahasbe Hesekiahą ę aye.
10 Hesekiabe Manasehą ę aye.
Manasebe Emonhą ę aye.
Emonbe Josaiahą ę aye.
11 Josaiabe Jehoiakinbo͡u ę malą olo͡u fę̲i kediąbo͡u die aye. O kedią tofou kelegebe, ho
o kediąge Israel o kediąme aso͡u sa Babilonko͡u wo͡u ma ile dogogu.
12 Aso͡u sa koko͡u wo͡u ma ile dogoguomo͡u,
Jehoiakinbe Sealtielhą ę aye degei.
Sealtielbe Serubabelhą ę aye.
13 Serubabelbe Abiuthą ę aye.
Abiutbe Eliakimhą ę aye.
Eliakimbe Asorhą ę aye.
14 Asorbe Sadokhą ę aye.
Sadokbe Akimhą ę aye.
Akimbe Eliuthą ę aye.
15 Eliutbe Eleasarhą ę aye.
Eleasarbe Matanhą ę aye.
Matanbe Jekophą ę aye.
16 Jekopbe Josephą ę aye. Josepbe Mariahą ę mą.
Kegemo͡u, Mariahą Yesu malą fele̲i. Yesu ę̱me Kelesuyodele ili kę̲.*
17 Kegei kahą, Abrahamhą soso͡u ko͡u ge tofogo͡u haguabe demo͡u, Devitko͡u tofogo͡u
kedią die ko͡u guai olo͡u fę̲ibe 14 kege. Haba Devitko͡u ge tofogo͡u mo͡u haguabe demo͡u,
ho o kedią Israel o sasą̲i aso͡u sa Babilonko͡u wo͡u ma ile dogogu kediąne die ko͡u guai
olo͡u fę̲ibe 14 kege. Haba aso͡u sa koko͡u wo͡u ma ile dogogu kedią tofogo͡u haguabe
demo͡u, Kelesuko͡u ge kę̲ne ko͡u guai olo͡u fę̲ibe 14 kege.

Mariahą dihi Yesu Kelesu malą fele̲i (Luk 2:1-7)

18 Dihi Yesu Kelesu malą fele̲i tąbe ko͡u gue. Ę̲ adio͡u Mariabe Josepko͡u tileyodema
makai. Kę̲no͡u si dilie dogo͡u guo deleli mei, kelege Maria ę̱me dihi guoko͡u degeimo͡u
dugulo i. Duo Bolofę̲ihą nelę̲ kahąno͡u ę dihi guoko͡u degei. 19 Ę̲me dihi guoko͡u
degeimo͡u, o ę tileyodema makai o Josep, ę̱me dọ̱do o kahą degeimo͡u, ę o sasą̲i dihị̲le

* **1:16** 1:16 *Kelesu*be Godihą di mamo͡uyadomo͡u makai o.

kele ẹ sasa̱ikou̱ sidifi nelẹ meiyode tawalemou̱ be, ẹ amafe̱i hiyafogolou̱ yodenou̱ fima̱i. 20 E̱ kege fimạma, tieimi dugube, Hiye Oha̱ ẹsol o taha̱ ẹmokou̱ tama̱ degemou̱ tobou̱ mou̱ du, Josep, nạme Devitha̱ hụti, na̱ sasa̱i Maria hulo gue̱ degeda. Duo Bolofe̱iha̱ nelẹ kahạnou̱ ẹ dihi guokou̱ degeiyodei. 21 E̱ o dihi mala̱ fele̱iba, na̱ ẹ hụ tilebe Yesu.* Yobe, ẹge o sasa̱i kedia̱ midihọ kasaga̱i milou̱ di kẹ tọgule muguoba, dia̱ mamolo͡uyode tobou.

22 Olou̱ fe̱i kẹme mou̱ yo͡uwa tama̱ degegali mei, Hiye Oha̱ kou̱ tobou kẹme damalẹdo tama̱ degeyadomou̱ kuhe degegai. Yobe, ẹ habage-degele-duguo-tobou̱ di-o kaha̱ mogouya kẹ kou̱ gue kou̱ tobou,

23 Sasa̱i gisiai ẹ dihi guokou̱ degema, o dihi mala̱ fele̱iba, o kedia̱ ẹ hụ tilebe Emanuelyodele ile. E̱ hụ kaha̱ sibige̱be kou̱ gue, Godiha̱ di dogou̱ guo dalaleyode tobou. *Aisaia 7:14*

24 Kegemou̱, Josepha̱ tiei kesigiemou̱, Godiha̱ ẹsol o kaha̱ tobou saga̱i, kẹnou̱ seselemou̱, Maria hu. 25 E̱ sasa̱i kou̱ huye, kẹnou̱ si dilie dogou̱ guli mei dalali, o dihi mala̱ fele̱i. Dihi mala̱ fele̱imou̱, Josepha̱ ẹ hụ tibe Yesuyodei.

2

Sa ta tewe o kedia̱ dihi Yesu dugu haguasiei

1 Mariaha̱ dihi Yesu mala̱ fele̱ibe, sa Betlehem, sa Judia duo koduge mala̱ fele̱i. Herotha̱ gamani hiye o delei kelege, dihi kẹ mala̱ fele̱imou̱, sa ta tewe o kedia̱ sa Jerusalemkou̱ asọ haguluya kẹ haguasie felẹgamou̱ yoduga i, 2 dihi ebele mala̱ fele̱i, Juda o sasa̱i kedia̱ Hiye O kẹme kou? Ei ẹ kuidihọ asọ hagulukou̱ duguomou̱, ẹmokou̱ dihọ baga̱ tobou̱ lamou̱ haguasiei. 3 Gamani o Herot ẹne dulo kesigi.* Sa Jerusalem tie o sasa̱i kedia̱ne dulo kesigile i. 4 Kegemou̱, Herotha̱ Israel o kedia̱ mogou̱ du dalaguadi hiye o kedia̱bou̱,* Mosesha̱ kuolou̱ yo du o kedia̱bou̱ olou̱ fe̱i haguisoumou̱ haguasie felẹgoumou̱, dia̱mokou̱ yodu, Godiha̱ makai o Kelesube ẹ duou̱ ha̱ kili̱ya mala̱ fele̱iya? 5 Sa Betlehem, sa Judia kodugeyode tobolou̱ i. Yobe, Godiha̱ tobou kẹme habage-degele-duguo-tobou̱ di-o kaha̱ kou̱ gue nala̱i dala,

6 Juda kedia̱ sa duo kodube sa Betlehembe hụbou̱ meiye, kẹnou̱ si hụ hiyedo dalale. Yobe, ni̱ sa kokou̱ be hiye o ta tama̱ degeba, ma̱ Israel o sasa̱i dia dalale. *Maika 5:2*

7 Kegemou̱, Herotha̱ tewe o kedia̱mokou̱ amafe̱ido haguasiemabeede tobou̱ mou̱, hagua felẹgoumou̱, dia̱mokou̱ yodu, sawisiei kobogedo ni̱ kuidihọ kẹ dugulo ilou? 8 Dia̱ ẹmokou̱ kege tobolou̱ imou̱, ẹ kou̱ gue tobou, ni̱ ya, sa Betlehemkou̱ fologa, dihi kẹ defe̱ido kamabeedei. Ni̱ kolugi dugubabe, a̱mokou̱ tobou̱ haguama. A̱ne ile, yubu sugulo fiyaba, dihi kokou̱ dihọ baga̱ tobou̱ lamou̱.*

9 Kegemou̱, tewe o kedia̱ gamani hiyedo o kaha̱ ta̱ dulomou̱, kuidihọ asọ hagulu kou̱ dugu kaha̱ imou̱ duguomou̱, dia̱ kẹnou̱ sesele yai. Yolugi, dihi kaha̱ dala mosọ tagetou̱ hohọguo dalamou̱ dugulo i. 10 Dia̱ kuidihọ kẹ duguomou̱, hohọ hiyedo degele i.

11 Kegemou̱, dia̱ mosọdu fologamou̱, dihibou̱ ẹ adiou̱ Mariabou̱ de duguomou̱, yubu sugulo fiya duwoguali, dihi kokou̱ dihọ baga̱ tobolou̱ i. Die ye tulamou̱, bisai talama,

---

* **1:21** 1:21 Hụ ‘Yesu’ kaha̱ sibige̱be *Hiye Oha̱ o sasa̱i mamolo͡u.* * **2:3** 2:3 *Herot* ẹ yo͡unou̱ Juda o kedia̱ dia dalaleyade tawai. * **2:4** 2:4 *Mogou̱ du daladi o* kẹme (‘pris’) Godiha̱ mosọ kodu dabai degedi. Dabai degeimou̱ be, Godibe tagetou̱ dalamou̱, ha o sasa̱i kedia̱ hayedu dalamou̱, yo͡uge mogou̱ du daladi. * **2:8** 2:8 Herot ẹ dihi Yesu walamou̱ ou̱ ga tobou.

dihi kokõu nelẹ ibe, sele igi golbõu, họ bolọdo molabõu, hebe du kolobõu de nelẹ i.
12 Nelẹ ima tiasigei, tieimi dugulo ibe, Godihą diąmokõu, nį Herotkõu idamabeede
tobõu mõu dulomõu, dią a taya kẹ die sabekõu boholõu mą yai.

Josepbõu ẹ sasąibõu dilie dihi malą ile sa Isipkõu fologai

13 Tewe o kedią fogõu youmõu, Josephą tieimi dugube, Hiye Ohą ẹsol o tahą tamą
dege, ẹmokõu, ną haguą, dihibõu ẹ adiõu bõu de wõu ma, sa Isipkõu kama foyedei.
Ną kele dalali, ą nąmokõu boholõu mą haguayede tobõu ba dulo. Herothą dihi ko□u
kolugi duguoba, wouba tolo ilamõu degeliyode tobõu mõu du. 14 Kegemõu, ẹ huliąme
haguąmõu, dihibõu ẹ adiõu bõu de wõu ma, sa Isipkõu ya fologai. 15 Fologa dalaguali,
Herot tolo imõu, dią sa kẹ kuhe tõu fogõu fogõu yai. Dią kẹ degeibe, Hiye Ohą habage-
degele-duguo-tobõu di-o kahą mogouya tobou sągį kegenõu damalẹdo tamą degei.
Mą dihi ẹme sa Isipkõu dalamõu, ą ẹmokõu ną tõu fogõu iyede tobõu mõu, ẹ kuhe
haguei. *Hosea 11:1*

Gamani o Herotha tobõu mõu, o kedią sisigọ sụdo woumõu tofigile i

16 Kegemõu, Herot ẹ tewe o kedią ẹmokõu õu gaiyode tawalemõu gofo□u hiyedo
degei. O ilo kediąmokõu tobou, nį ya, sa Betlehembõu, sa kahą figiya kile o sisigọ
sadebe bolọụ kege gabali mei kẹ olõu fẹį wouba tofigiemabeede tobou. Yobe, kuidihọ
tamą degeimõu kelegebe ẹ tawai, tewe o kedią ẹmokõu kõu tobõu mõu du kahą. 17 Kẹ
degei kẹme habage-degele-duguo-tobõu di-o Jeremaiahą mogouya tobou kẹ damalẹdo
tamą degei.
18 Sa Ramakõu gosolo uwo hiyedo dulo ili kẹme sasąi Reselhą ẹ sisigọ dią sihou
gosoulu. Hohọ degelebe dafai, ẹ sisigọ olõu fẹį mei degele i kahą degemõu.
Jeremaia 31:15

Josephą ẹ sasąibõu ẹ dihibõu de boholõu mą hagua felẹį

19 Kegemõu, Herot tolo imõu, Josep ẹ sa Isipkõu dalali, tieimi dugube, Hiye Ohą ẹsol
o tahą tamą degemõu, 20 ẹmokõu kõu gue tobou, ną haguą, dihibõu ẹ duõu bõu de wõu
ma, sa Israelkõu haguayedei. Dihi walamõu fimą i o kediąme tofigile hobogouyode
tobõu mõu du. 21 Josephą kẹ tobõu mõu dulomõu haguą, dihibõu ẹ adiõu bõu wõu
ma iligi, sa Israelkõu fologai.
22 Kẹnõu si fologamõu dube, o Arkelausbe ẹ aye Herothą timõu maląmõu, sa Judia
dia dalayodeimõu dulomõu, sa kokõu ya kẹ ilebe guẹ degei. Haba ẹ tieimine ẹmokõu
tawale tą tobõu mõu dulomõu, dią sa Galilikõu fogõu yai. 23 Sa Galilikõu fologamõu,
haba sa hụ Nasaretkõu ya fologa deleiguei. Kegei degemõu, habage-degele-duguo-
tobõu di-o kedią tobolõu i kẹme damalẹdo tamą degei.
O sasąi kedią ẹme sa Nasaret tie oyodele ileyode tobolõu i.

3

Fafeleya degedi o Jonhą egei tobou
(Mak 1:2-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

1 Kelegebe, fafeleya degedi o Jon ẹ sa Judiakõu dalali, sa hebe mei mihịnõu sa kokõu
ile folomõu, egei hehegiedi. 2 Ẹ hehegiedibe kõu gue tobõu di, nį fį bohõu ma, hebeni
Hiye Ohą nį wolõu dalalebe hafẹįdo degeliyode tobõu di. 3 O kẹme habage-degele-
duguo-tobõu di-o Aisaiahą tobou o kẹ,

Hebe mei mihinou sa kelege Hiye Oha e a milou ma doususugumabeede haguisa
toboubaba dulo ile. *Aisaia 40:3*
4 Jon e yukuei kadibe, wai kamel towe dai ke fiyatiye tufoguo kadi. Nale e nadibe
kabubou, kule hueibou denou feei nadi. 5 Jon e sa mihinou sa kokou dalamou be, sa
Jerusalem o sasaibou, sa sa olou feei Judia kile dalagua o sasaibou, o sasai to Jordan
kokou tie obou olou feei kediha emokou ya fologai. 6 E egei tobou mou dulomou, die
midiho kasagai milou ga idi ke kusigile tobolou imamou, e o sasai kediha to Jordankou
fafeleya degei.
7 Kegemou, Jonha dugube, Farisi obou, Sadyusi obou sudo fafeleya tofolou yodema
haguasieimou, e diamokou nime hiye bei sisigo. Godiha gofou degeba, nimokou
hebe kasagai ke nele. O koyoha tobou mou, ni fosigelamou degele iya? Nige Godiha
gofoube de gabale sagai? 8 Ni fi bohou babe, midiho ni milolou kaha hehegilebe,
nime damaledo fi kou boholou idadele kenou hehegiema. 9 Abraham eme ei kou
guai oyode tobou dama. Yobe, a nimokou tobolou kuhe, Godihanou degeiye, igi
koudiane boholou ba, Abrahamha sosou sa dege dalaguale. 10 Heibe hebe yelebou
kou dogogu dala. Hebe olou feei kolo bologua ma idiyo mei keme oe hagima, doulukou
hebesaleyode tobou.
11 Ni fi bohou mou be, age nime talekou nou fafeleya degedi. Kenou si o ta ma
habage haguale kaha e neleibe hiyedo, ma nele sagai mei. E hube folodo dala kaha
degemou, e hagubabe, age e abogou mosobe ta mala hebele ile sagai mei. Ege nime
Duo Bolofeiha neleya ke fafeleya degele, haba douyene fafeleya degeleyode tobou.
12 E hagualebe, o sepolo touye haguadi sagai kege nale segei ke mou haguale. Sepolo
tolou ba, ko kasagai olou feei igisema, nale sibige kenou mouma ile, mosodu dogogulo.
Kegema, ko olou feei keme dou mei degediyo mei kokou hebesaleyode tobou.

Jonha Yesu fafeleya degei
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

13 Kegemou, Yesuha sa Galili tou fogou, to Jordankou Jonha dalakou felei. Eme
Jonha fafeleya degeyadomou fimai. 14 Kenou si, Jonha e akogulamou tobou, na a
fafeleya degelesi bolo. Kadegeimou na amokou haguya? 15 Yesuha tobou, a namokou
yodube bolo. Godiha tagali ke da degelebe doudoyode tobou. Kegemou, Yesuha yodu
keme Jonha degei.
16 Kegemou, Yesu e fafeleya degema, bidiletou foloumou, kelegenou hebeni a
souguou mou, Godiha Duo Bolofeiha sio isusu baga fulou migile, emokou biyoumou
dugu. 17 Haba, hebenitou ge ta uwo ta kou gue tobou mou dulo i, koume ma Dihi.
Age eme tagalido, emokou hoho hiyedo degeli.

4

Tamaha Yesu tefele dugu
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

1 Kegemou, Duo Bolofeiha Yesu hebe mei mihinou sa kokou wolou i, Tamaha Yesu
tefele duguyadomou. 2 Sa mihinou kokou deleibe, sawisieibou huliabou olou feei 40
kege nale nali mei delei kaha, e hegie degei. 3 Hegie degeimou, tefele dugudi o kaha
emokou hagua tobou, name damaledo Godiha Dihi debabe, igi kou dalagua kuokou
tobou ba boholou ba, ou si degeiba nayede tobou. 4 Kenou si e sima tobou, Godiha
kuguokou be kou gue nalai dala,

Nalẹ nạdi kahạnou be, o sasại fị gehẹ tofousogo tofolou kẹ molo□u mei. Godihạ tạ yo□u tobou di olou fẹi kẹ dulo sesele ili kahạnou si o sasại tofousogo tofolou ileyodei. *Lo 8:3*

5 Kege tobou mou, Tamạhạ ẹ Godihạ sa Jerusalemkou wolou ile, Hiye Ohạ mosọ tagetou do wolou folo tefegiemou tobou, 6 nạme Godihạ Dihi debabe, nạ mihịkou mou gule fogu fiyayedei. Yobe, Godihạ kuguokou be kou gue nalại dala,

Nạ fogu fiyoubabe, ẹ tobou ba, ẹ ẹsol o kediạ nạ hebele tou ba, nẹ abogo□u igiye ta wolo meiyodei. *Buk Song 91:11-12*

7 Kegemou, Yesuhạ ẹmokou tobou, haba kou guene nalại dala,

Nạ nẹ Hiye O Godihạ nelẹ kẹ hobou tefele dugudayedei. *Lo 6:16*

8 Kegemou, Tamạhạ Yesu haba bitọu sasado ta kotou wolou folomou, sa sa bolọdo olou fẹi, hiye o kediạ dia dalagua kẹ Yesukou hehegiei. 9 Hehegiemamou kou gue tobou, nạ yubu sugulo fiyaba, ạmokou dihọ bagạ tobou babe, ạge sa sa olou fẹi ko□ume nạmokou nelẹyodei. 10 Yesuhạ sima tobou, Tamạ, nạ ạ tou fogou fogou iyedei. Yobe, Godihạ kuguokou be kou gue nalại dala,

Nạ nẹ Hiye O Godikou nou yubu sugulo fiya, dihọ bagạ tobolou ba, ẹ dabainou degeyedei. *Lo 6:13*

11 Kegemou, Tamạhạ ẹ tou fogou fogou imou, ẹsol o kediạ haguasie, Yesu dogou gulo i.

Yesuhạ sa Galilikou ge dabai yomogou degei
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

12 Kegemou, Yesuhạ Jon didiọ degeiyodei kẹ dulomou, sa Galilikou ile felei. 13 Kilegenou be, sa Nasaret tou fogou, sa Kaperneamkou ile delei. Sa Kaperneam kẹme ohuẹiyai Galili kokou delei. Sa kẹme o hụti Sebulunbou, Naptalibou kediạ sa. 14 Ẹ kokou ibe, Godihạ tạ, habage-degele-duguo-tobou di-o Aisaiahạ kou nalại kẹme damalẹdo tamạ degeyadomou kuhe i. Yobe, o kahạ kou gue nalại dala,

15 O hụti Sebulunbou, Naptalibou kediạ sabe, dawalakou yadi alikou ge ka ibe demou, tọ Jordan dama ilobou kele fogou. Die sa Galiliyodele idi kokou be sa ta o sasại ilo kelene dalagua. 16 Sa kẹ tie o sasại kediạme huliạkou deleigueiye, kẹnou si hohọ hiyedo kou dugulo i. Tofigile o kediạmokou ne hohọguo dalayodei. *Aisaia 9:1-2*

Yesu ẹ Godihạ wolou daladi kahạ tạ tobolou mou, haba do o sasại kediạ bologuọụmou, bolọ degele i

(Tạ Hiye 4:17–9:34)

Yesuhạ o dosou dia kege haguisoumou, diạ ẹ sesele yai
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

17 Kelege Yesu ẹ yomogou egei tobou. Nị fị bohou ma, hebeni Hiye Ohạ nị wolou dalalebe hafẹido degeliyode tobou di.

18 Kegemou, ohuẹiyai Galili koya kẹ sulugi, o eyẹ malạ bolọụ ta dugube, Saimon, Pitayodele idi kẹbou, ẹ malạ Andrubou de dugu. Diliebe ohuẹiyai kokou neke mou soumou dugu. Diliebe miyẹ mo□udi o. 19 Yesuhạ diliemokou nele ạ sesele haguamabeede tobou. Ạ nelemokou o sasại mo□udi kẹ hehegielamou, obe miyẹ mo□udi kẹ sạ degeiyode tobou. 20 Dilie kẹ dulomou, totonou neke olou fẹi kokou magama fogou mou, ẹ sesele yai.

21 Kegemoū, haba ilemoū dugube, o eyẹ malạ bolọụ ta, Sebedihạ dihi Jemsboū ẹ malạ Jonboū de dugu. Diliebe dilie ayeboū de mosole tagetoū neke dọụsusulo duwoguamoū, ẹ dilie haguisai. 22 Dilie dulomoū, kelegenoū dilie aye mosole foudu duwomoū toū fogoū fogoū, Yesu sesele yai.

Yesuhạ egei toboū moū siei, haba do one bologuọụmoū bolọ degele i
(Luk 6:17-19)

23 Kegemoū, Yesu ẹ sa Galiliya kẹ die egei mosọya egei hehegiemoū sulugibe, tạ uwo bolofẹi Godihạ woloū daladi kẹne toboū moū siei. Haba doboū o sasạine oloū fẹi bologuọụmoū, bolọ degele i. Nelẹ mei degei kediạne oloū fẹi bolọ degele i. 24 Ẹ kege degeimoū, tạ kẹ sa Siria kileya oloū fẹi tefeimoū, sa kẹ tie o kediạ do daga daga o sasại sụdo mo□uma haguasiei, do hiyedo kediạboū, duo kasagạiye toloū i kediạboū, dio koulugi fiyasigedi kediạboū, ibigidioboū dobogo□udioboū tofigile i kegei kẹ mo□uma haguasie felẹgoumoū, bologuọụmoū bolọ degele i. 25 Ẹ sumoū, o sasại sụdo ẹmokoū haguasie kefegulo i. Sa Galiliboū, sa Dekapolisboū, sa Jerusalemboū, sa Judiaboū, tọ Jordan iloboū tie oboū kediạ ẹ sesele suluguei.

5

Yesuhạ bitọụ kokoū ge egei tobou

1 Yesuhạ o sụdo kefegumoū duguomoū, bitọụ ta kokoū folo duwei. Duwoli dugube, yo□u ẹ dabai degedi o kediạ haguasie felẹgoumoū dugu.

Yesuhạ o kediạmokoū hohọboū mabeede tobou
(Luk 6:20-23)

2 Kegemoū, Yesuhạ ẹ dabai degele idi o kediạmokoū hehegie tobou,
3 O Godihạ dihịle maboū sạ degei dalaguayode tawali kediạ hohọboloū noū, hebeni Hiye Ohạ diạ woloū dalale kahạ degemoū.
4 O gosolo dalagua kediạ hohọboloū noū, Godihạ diạ dogoū gulo kahạ degemoū.
5 O dio□u die hụ hebele fogudiyo mei kediạ hohọboloū noū, Godihạ sa sa oloū fẹi diạmokoū nelẹ kahạ degemoū.
6 O Godihạ dihịle dọụdo o dalagualamoū degele idi kediạ hohọboloū noū, diạme hegie degeli o kẹ sạ degei, Godihạ nalẹboū hueịboū de nelẹ kahạ degemoū.
7 O yogokoū soloū do degele idi kediạ hohọboloū noū, Godihạ diạmokoū soloū do degele kahạ degemoū.
8 O die duledu sibigi ta dala mei kediạ hohọboloū noū, diạ Godi dugulo kahạ degemoū.
9 O biya imoū akogudi o kediạme hohọboloū noū, Godihạ diạme mạ dihiyodele kahạ degemoū.
10 Godihạ dihịle kele dọụdo dalagua o sasại, o tae makodi kediạ hohọboloū noū, hebeni Hiye Ohạ diạ woloū dalale kahạ degemoū.
11 O sasại diạma, nịme oe susuga toboloū iliye, nị hohọboū ma. Nị ạ sesele ili kahạ, oe nị makolaba, ogoū ga, nịme kasagạiyodeibabe, nị hohọboloū noū. 12 Kege degeibabe, nị hohọnoū degema, nị hebe bolọdo kẹme hebenitoū koū dala kahạ degemoū. Afudo, nị deleli mei kelegene, oe habage-degele-duguo-toboū di-o kediạ makolamoū kegenoū degele idi.

Nịme soleboū hohọboū kẹ sạ degei
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

13 Yesuha haba kou gue tobou, nime sa sibige kaha sole sa degei. Kenou si solebe
sebe mei degeibabe, kage degeiye haba sole sebe degele? Sole kegei keme kasagai, e
degele ta dala mei. Obe boholou filamou, abogo uye tofou tofou di.
14 Nime sa sibige kaha hoho sa degei. Sa bitoukou dala kene ta womogou dala mei.
15 Haba, obe kamai dou migiemou be, bilika hayedu dogogudiyo mei, moso tama
kele dogogudi, o mosodu dalagua kedia kamai hoho ke duguyadomou. 16 Nebe kenou
tefei, ni hoho ke o kediamokou hohoguba, dia ni midiho bolofei ke duguoba, dia ni
Aye hebenitou duwo, e hu hebele fogulo ile.

Godiha Kuolou kaha ta

17 Yesuha haba kou gue tobou, a hagua, Mosesha kuolou ta ke a ta gabale sagai mei.
Habage-degele-duguo-tobolou-idi-o kedia nalagai kene, a ta gabale sagai mei. Ni kege
fima idama. A hagua, ta ke akogulo sagai mei. Age ta ke damaledo tama degeyadomou
hagua felei. 18 A nimokou damaledo tobolou kuhe. Agudiobou sa sibigebou keme olou
fei mei degele mei debabe, Godiha kuolou tane ta mei degele mei. Nalagai olou fei
ke ta mei degele mei debabe, nalagai olou fei ke damaledo tama degele. 19 O koyoha
Godiha ta ni dumabeedei ke gobolou ba, haba omokou ne kege hehegieibabe, o keme
hebeni Hiye Oha o sasai wolou daladi sa kokou be, e hube hiyeyodele mei. O koyoha
Godiha ta ke seseleba, omokou ne olou feido hehegie tobou basi, o keme hebeni Hiye
Oha wolou daladi sa kokou be, e hube hiyeyodele. 20 Yobe, a nimokou kou gue tobolou,
Farisi obou, Mosesha kuolou yo dulo i obou kediame Godihage doudo oyode tobolou
sagai mei. Nine dia degele idi kenou tefele degeibabe, nime hebeni Hiye Oha o sasai
wolou daladi sa kokou be ta yale sagai mei.

Yesuha hagi doususudi midiho ke tobou (Luk 12:57-59)

21 Yesuha haba kou gue tobou, afu ni kou guai o kediamokou o wodamabeede tobou
di keme ni kou dulo i. Haba o koyoha o yogo woubabe, eme ta saikou tafalaleyode
tobolou idi kene ni dulo i. 22 Kenou si a nimokou tobolou kuhe, o koyoha e mogokou
gofou degeibabe, eme Godiha ta sale. Haba o koyoha e mogo ta susuga tobou babe,
eme kansole o kediage ta sa ile. O koyoha name totou degei o kasagaiyode tobou
babe, eme dou sakou ile.
23 Kegei kaha, Godikou bi ta nelababe fima dugu, ma mogoha amokou gofou degei
ta daladade tawaibabe, 24 na Godikou nelamou degei ke tou fogou fogou ile, namokou
gofou degei dala ke doususumaba, boholou ma haguaba, ise Godikou nelamou degei
ke kuhe ne.
25 O taha na ta salaba wolou ibabe, na aba you iligi, toto ebou de hagi ke
doususuyede tobou. Kege ho fogou babe, o kaha na ta sai fidi o kokou wolou ile
folouba, haba ta sai fidi o kaha name kasamane o kokou wolou ile folouba, name
didio degele. 26 A nimokou damaledo tobolou kuhe, na didio degeibabe toto tou fogou
fogou ile sagai mei. Nou kege dalali, didio degei ke telemale kaha dowo ke olou fei
sibima mei degeibasi telema ile.

Yesuha o kediamokou sasai hiyoubou, o hiyoubou degedamabeede tobou

27 Yesuha haba kou gue tobou, ni kou guai o kediage sasai hiyoubou, o hiyoubou
degedamabeede tobou di keme ni kou dulo i. 28 Kenou si a nimokou tobolou kuhe,

o koyohạ sasại ta duguoba fịyenou tagaibabe, ẹme sasại hiyou degedi o, yobe ẹ sasại kẹ fịye kou tagai kahạ degemou.
29 Nẹ dihọ dele kahạ nạ wolou ile midihọ kasagại ta milou babe, nạ nẹ dihọ kẹ tele filạ. Nạme nẹ tou bou de olou fẹi dou sakou hebele filẹiye debabe, nạ nẹ tou hạ bi tanou ta mei degeibasi. 30 Haba nẹ dobogo□u dele kahạ nạ wolou ile, midihọ kasagại ta milou babe, nạ nẹ dobogo□u kẹ diafolou hebele filạ. Nạme nẹ tou bou de olou fẹi dou sakou hebele filẹiye debabe, nạ nẹ tou hạ bi tanou ta mei degeibasi.

Yesuhạ obe sobou hulomou hiyafogou di kahạ tạ kẹ tobou (Matyu 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

31 Yesuhạ haba kou gue tobou, afu tobolou idibe,
O koyohạ ẹ sobou hiyafogou lababe, hu kadi kuguonou nalạma, ẹ sobou kou nelẹba kuhe hiyafogou yede tobou di. *Lo 24:1*
32 Kẹnou si ạ nịmokou tobolou kuhẹ, o koyohạ ẹ sobou, o hiyou ta degeli mei kẹ hiyafogou babe, ẹ degeiye sobou kẹme o ta hiyou degele. Haba o tahạ sobou, oe kou hulomou hiyafogou kẹ hubabe, ẹme sasại hiyou degedi o.

Yesuhạ tobolou gi, Godihạ hụya kẹ maka degeba tobou damabeedei

33 Yesuhạ haba kou gue tobou, afu kou guai o kediạmokou, nị Hiye Ohạ hụya kẹ ta degeleyodema maka dege tobou babe, nị damalẹdo degemabeede tobou di, kẹme nị kou dulo idi. Ogou ga tobou dama. 34 Kẹnou si ạ nịmokou tobolou kuhẹ, nị Hiye Ohạ hụya kẹ hobou maka dege tobou dama. Haba hebenihạ hụya kẹne maka dege tobou dama, hebenibe Godihạ duwodi kahạ degemou. 35 Sa sibigẹ ko□umahạ hụya kẹne maka dege tobou dama, sa sibigẹkou be Godihạ ẹ abogo□u muguo tofogou duwo kahạ degemou. Sa Jerusalembe Hiye O nị wolou dala kahạ sa. Kegei degemou, sa sibigẹ ko□umahạ hụya kẹne maka dege tobou dama. 36 No□u nẹ hụya kẹne maka dege tobou da. Yobe nạme nelẹ dala mei. No□u degeiye, nẹ widio towe tanou ta fọ degele sagại mei, haba ta dosogọ degele sagại mei. 37 Nị ta degelabasi, ạ damalẹdo degeleyode tobou ma. Nị ta degele dafoubabe, ạ dafayode tobou ma. Hụ taya kẹ maka dege tobou di kahạ yobe Tamạ ẹnou.

Hebe kasagại kẹ hobou muwou hitigadama (Luk 6:29-30)

38 Yesuhạ haba tobou, afu obe kou gue tobou di kẹme nị kou dulo i,
O tahạ nẹ dihọ tele filọụbabe, nạ ẹ dihọne tele filạyedei. Haba o tahạ nẹ mẹ sugubabe, nạ ẹ mẹne suguyedei. *Kisim Bek 21:24*
Kẹne nị kou dulo idi. 39 Kẹnou si ạ nịmokou tobolou kuhẹ, o tahạ nị kasagại degeibabe, muwou hitigadama. O tahạ nẹ hamogou dele kokou fọụbabe, nạ haba hamogou ilo kẹne seseguyedei. 40 O tahạ nạ tạ sama, nẹ yukuei molo□uyodeibabe, nạge haba nẹ yukuei tabou de nẹyedei. 41 O tahạ nạmokou diaseleba, ẹ bisai ye hafẹikou kolo□u iyedeibabe, haba nạge ahudo kolo□u ileba kuhe fogou. 42 O tahạ nạmokou bi ta molo□uyodema yodubabe, nạ mou nelẹ fogou. O tahạ nẹ bi ta heliofẹi mou lạba yodubabe, nạ hobou nelị mei fogou ye.

Yesuhạ ho o tagadi midihọ kẹ tobou (Luk 6:27-28, 32-36)

43 Yesuhą haba kõu gue tobou, nį afu dią ną nogo dią tagamabeedema, ho o
kediąme dafamabeede tobõu di kęme nį kõu dulo i. 44 Kęnõu si ą nįmokõu tobolõu
kuhę. Nį ho o kedią tagama. Obe nį makolaba degeibabe, nįge dihǫ bagą tobõu ba,
Godihą diąmokõu solõu do degele. 45 Kege degeibabe, o kedią dugulobe, nįme nį Aye
hebenitõu duwo, ę sisigǫye dalaguaba dugulo ile. Ę degeiye, ę asǫ kahą folomõu,
o kasagąibõu bolofęibõu olõu fęi kediąmokõu hohǫgudi. Haba huęi todine, dǫųdo
obõu, dǫųdo mei obõu olõu fęi kediąmokõu huęi todi. 46 Nįge o nį tagadi kediąnõu
tagaibabe, nį hebe kagei kę molo□u? Gamani sibidi sele ogõu gabõu kefedi o kediąne
kegenõu degele idi. 47 Nį nogo diąmokõu nõu agali bolofęiyode tobõu babe, nįme o
olõu fęi kedią degedi kegenõu degele idi. Sa ta o kediąne kęnõu tefele degele idi. 48 Nį
Aye Godi hebenitõu duwo kęme dǫųdonõu. Nįne kęnõu tefele dalama.

6

Yesuhą o sasąi dogõu gudi midihǫ kę tobou

1 Yesuhą haba kõu gue tobou, oe nį bolǫyode tobõu yadeba, nį o sasąi kedią dihįle
kokõu midihǫ bolǫ kę degeibabe, nįõu tawaibõu. Nį kege degeibabe, nį Aye hebenitõu
duwo, ęge nįmokõu be hebe bolǫ ta nelę meido.

2 Ną bi mei o kediąmokõu bi ta neląbabe, tąenõu tobolõu idi o kedią degedi sagąi
kege degeda. O kediąge bi mei o kediąmokõu bi neląmõu be, egei mosǫkõu bõu, ali
duo kokõu bõu de kibi haguisa idi, o sasąiye haguasie, die hų hebele fogumabadomõu.
Ą nįmokõu damalędo tobolõu kuhę. Godihąge die hųbe ta hebele foguoba, hebe
bolǫdo diąmokõu ta nelę meido. 3 Ną bi mei o kediąmokõu bi ta nęibabe, o tahą
hobõu dugudayedei. Nę dobogo□u fofo□u kahąge dobogo□u dele kahą degeli kęme
dugudayedei. 4 Kegei kahą, ną bi mei o kediąmokõu bi ta neląbabe, mogogounõu nę.
Kegeiba, nę Aye mogogou dala kę dugudi kahą hebe bolǫdo kę nąmokõu nelę.

Yesuhą dihǫ bagą tobõu di midihǫ kę hegi
(Luk 11:2-4)

5 Yesuhą haba kõu gue tobou, nį Godikõu dihǫ bagą tobõu lababe, tąenõu tobolõu
idi o kedią dihǫ bagą tobõu di sagąi kege tobõu dama. O kediąge egei mosǫkõu bõu,
a figikõu bõu de tafalaguali, Godikõu dihǫ bagą tobolõu idi, o sasąiye dią dugulo
imabadomõu. Ą nįmokõu damalędo tobolõu kuhę. Godihą die hų haba ta hebele
foguoba, diąmokõu hebe bolǫdo ta nelę meido. 6 Ną Godikõu dihǫ bagą tobõu lababe,
nę mosǫdu folo, a tefemaba, nę Aye obe dugudiyo mei kokõu kuhe dihǫ bagą tobõu.
Kegeiba, nę Aye mogogou dala kę dugudi kahą nąmokõu hebe bolǫdo kę nelę.

7 Haba nį dihǫ bagą tobolõu gibe, sa ta o kedią tąenõu tobolõu idi sagąi kege tobõu
dama. Dią sasado dege dihǫ bagą tobolõu idi kahąge, diąge wa, die godi kedią die tą
kę duluyade tawale idi. 8 Dią degele idi kege hobõu degedama. Yobe, bi ta nį dala
mei kę yodulube, nį Ayehą kõu tewe dala kahą degemõu.

9 Kegei kahą, nį Godikõu dihǫ bagą tobolõu be, kõu gue tobõu ma,
Ei Aye, nąme hebenitõu duwo, nę hųbe Godi, ei nę hų bolǫdo kę hebele fogulamõu.
10 Ną hagua, ei wolõu dala.
Ną no□u tagai sagąi, hebenitõu ge degele idi kę, sa sibigę kuokõu ge, eine nebe kęnõu
tefele degeleyadomõu.
11 Ną ifi sawisiei ko□umahą eimokõu nalę nę.

12 Ei midihọ kasagại o ilo kediạ eimokoū milōu di kẹ gebe meiyodedi kẹnoū tefele,
nạge midihọ kasagại ei milōu ga idi kẹ gebe meiyode.
13 Tefele dugu ta eimokoū hagubabe, nạ akogogue. Nạ ei dia dala, midihọ kasagại
kahạ ei toū ye deba.
14 Duma, nịge midihọ kasagại oe nịmokoū milolōu ili kẹ gebe meiyodeibasi, nị Aye
hebenitoū duwo, ẹge midihọ kasagại nị milōu ga idi kẹne gebe meiyodele. 15 Haba
oe midihọ kasagại nịmokoū milolōu ili kẹ nị gebe meiyode ho fogoū babe, nị Aye ẹge
midihọ kasagại nị milōu ga i kẹne ta gebe meiyodele mei.

*Yesuhạ nalẹ kuolōu mạdi kahạ midihọ kẹ tobou**

16 Yesuhạ haba koū gue tobou, nị nalẹ kuolōu mọụbabe, tạenoū tobolōu idi o
kediạ degedi sagại kẹnoū tefele degele idama. O kediạ nalẹ kuolōu mọụmoū, di
dugudibe, die midihọbe nugugu dalamoū dugulo idi, diạ nalẹ kuolōu mại kẹme di
tawamabadomoū. Ạ nịmokoū damalẹdo tobolōu kuhẹ. Godihạ die hụ haba ta hebele
foguoba, hebe bolọ kẹ diạmokoū ta nelẹ meido. 17 Nạge nalẹ kuolōu mạma dalababe,
nẹ widio towe bologuạma,* nẹ midihọ bigima dalaba, 18 o sasạiye nạ hohọ degenoū
dalaba dugumabadomoū . Nạme nalẹ kuolōu mại kẹ dugu ile sagại mei. Nẹ Aye, di
dugulo idiyo mei kahạnoū si tawale. Damalẹdo, nẹ Aye mogogou dala kẹ dugudi kahạ
hebe bolọdo kẹ nạmokoū nelẹ.

Bi bolofẹi kefedi midihọ
(Luk 12:33-34)

19 Yesuhạ haba koū gue tobou, sa sibigẹ kuokoū be nị bi bolọdo kefedama. Bi kẹme
kasagại degeiba, matayene nalẹ. Hiyou mo□udi oene haguaba, hiyouye mo□uma ile.
20 Nị bi bolọ bolọbe hebenitoū noū kefema. Kegeibasi, mataye ta nalẹ mei. Bi ta
kasagại degele meido. Hiyou mo□udi o kediạne ta fologa malạ ile mei. 21 Nạne sa bi
bolọ bolọ dala kokoū noū dalale sagại degele.

Dihọbe toū hạ kamại
(Luk 11:34-36)

22 Yesuhạ haba koū gue tobou, dihọbe toū hạ kamại. Nẹ dihọ bolọ dalabasi, nẹ toū
oloū fẹibe hohọyenoū dalaba dugulo. 23 Haba nẹ dihọ kasagại degeibabe, nẹ toū ne
oloū fẹi huliạ degei dugulo. Hohọ nẹ duledu dala kẹme huliạ degeibabe, huliạ kẹme
hiyedo degele.

O tahạ hiye o bolọụye dabai degele sagại mei
(Luk 16:13)

24 O tahạ hiye o bolọụye dabaibe degele sagại mei. Kege degeibabe, hiye o ta kẹ
dafama, ta kokoū noū hohọ degele. Hiye o ta kahạ tobolōu be dulo milōu diye, hiye
o ta kahạ tobolōu be ta dulo milōu diyo mei. Nebe, nịme Godihạ hayedubōu, sele
hayedubōu de dalale sagại mei.

Di hagi duguoba, fị hiyedo mạdame
(Luk 12:22-31)

25 Yesuhạ haba koū gue tobou, kegei kahạ ạ nịmokoū tobolōu kuhẹ, nị sa sibigẹ
kuokoū tofolōu kẹ fimạba, eibe nalẹ kagei nalẹ, huẹi kagei nalẹ de fị hiyedo mạdama.
Nịoū nị toū guebōu ne, eibe yukuei kagei malạ kalẹ deba fị hiyedo mạdama. Sa sibigẹ

---

* **6:15** 6:16 Yesukoū damalẹyodele i o sasại kediạ Godikoū dihọ bagạ tobōu lamoū nalẹ kuolōu mạ idi. * **6:17** 6:17 Grik tạebe widio towe gusege huẹiye huyede tobou.

kuokõu tofolõu be hegie degedi kahą nalę nalą idi kęnõu mei. Haba nį tõu hą tagadibe yukuei kądi kęnõu mei. 26 Nį sio kedią duguma. Dią segei sogoma kefeguomõu nalą idiyo mei. Dią nalę dogogudi mosǫ meiye, nį Aye hebenitõu duwo kahąnõu diąmokõu nalę nędi. O nįme sibigę hiyedo, sio gabama folodo dalagua. 27 O koyo ną sa sibigę kuokõu tofolõu kokõu fį hiyedo mǫubabe, ną de sasado dege tofolõu? Kegele meido.

28 Kadegeimõu nį yukuei kądi kokõu fį hiyedo mą idiya? Nį hebe sõu kę defęido duguma. Hebe sõu kahąge kage folodiya? Dią dabai hiyedo degediyo mei. Yukueine milõu diyo mei. 29 Kęnõu si ą nįmokõu tobolõu kuhę, afudo, hiye o Solomonhąge yukuei bolofęido kęnõu kądiye, kęnõu si hebe sõu yege Solomonhą similou kęme gabai. 30 Hebe sõu Godihą similou kęme ifi kõu dalaguaye, idiba o taha diafigima, doulukõu sile. Nį damalęyodeibe kageimõu huyadefęi dala? Nįme hebe sõu be gabai dala kahą degemõu, Godihąge nįmokõu yukuei nelę. 31 Kegei degemõu, nį fį hiyedo mądama. Eibe nalębõu hueibõu kagei kę nalą ile deba fimądama, yukueine kagei malą kalę de fimądama. 32 Sa ta o kedią bi olõu fęi kegei kę kõu molo□uyodema ka idi. Nį Aye hebenitõu duwo kahą tewe, nįme bi kegei kę olõu fęi maląba, bologuą dalamabadomõu . 33 Nįme nį Ayehą dihįle kokõu dǫudo o sasąi dege dalalababe, ną ei wolõu dalayede tobõu basi, ęge bi kegei kęne nįmokõu nelę. 34 Kegemõu, nį idiba degele kę fį hiyedo mądama. Idiba kahą hagibe kęme idibahą hagi. Sawisiei olõu fęibe dio□u die hagi dala kahą degemõu, ifibe nį ifi degele kęnõu fimąma.

7

O tae midihǫ kasagąi degeli kę fidama (Luk 6:37-38, 41-42)

1 Yesuhą haba kõu gue tobou, nį o ilo kedią midihǫ kasagąi degedi kę fidama, Godihą haba kęnõu tefele nįmokõu ne kege degeiye deba. 2 Nį o tae midihǫ kasagąi degedi kę fidi, kegenõu Godihą kęnõu tefele nįne file. Nį o takõu nędi kęme, Godihąne kęnõu tefele nįmokõu nelę. 3 Ną nę mogohą dihǫkõu kofai huyadefęi kę dugulube, haba no□u nę dihǫkõu hebe siei hiye kę tilabe ta duguyo mei, kageimõu nę mogohą dihǫkõu kofai kę duguo tobõu ya? 4 Ną hebe siei hiye nę dihǫkõu tila kęme ną duguyo mei, kageimõu kofai nę mogohą dihįledu dala kę duguo, ą malą filaląmõu yode tobõu ya? 5 Nąme tąenõu tobõu di o. Ną hebe siei hiye kę nę dihįledu tila kębukõu tele filąba, nę dihǫ bolofęi degeiba duguba, hobõu kofai nogohą dihįledu dala kę kuhe malą filą.

6 Godihą biyodema, haba so kediąmokõu nędama. Kegeligi, dią boholõu mą haguasie, nį wola iye. Haba nį wę bolǫdo kęme wai kediąmokõu hobõu hebele filądama, dią wę kę abogo□uye tofõu ye makeiye.

O taha bi bolǫdo ta mõu ląba dihǫ bagą tobõu babe Godihą bi kęme ęmokõu nelę (Luk 11:9-13)

7 Yesuhą haba kõu gue tobou, nį bi ta mõu ląba, Godikõu dihǫ bagą tobõu babe, ę nį yodulu kęme nįmokõu nelę. Nį koubabe, nį dugulo. Nį adikõu kogoubabe, ęge nįmokõu a tefegu kęme solo□u. 8 O koyohą Godikõu dihǫ bagą tobõu mõu be, ę mo□udi. O koyohą koumõu be, ę dugudi. O koyohą adikõu kogoumõu be, Godihą ęmokõu a tefei so□udi.

9 O diąma, dihiye ę ayekõu õu si ta nęyedema yodubabe, ę ayehąge igi de malą nelę? Kegele meido. 10 Haba dihi kahą ę ayekõu miyę ta nęyedema yodubabe, ęge

bei kasagai ta de malạ nelẹ? Kegene ta degele meido. 11 Aye diạma, nịme midihọ kasagainoũ milou ga idiye, kẹnoũ si nị sisigọkoũ be nalẹ bolofẹinoũ nelẹ idi. Kegemoũ, nị tewe, nị o tahạ nị Aye hebenikoũ duwokoũ bi boloọdo kẹ nẹyedema yodubabe, nị Ayehạge hohọ hiyedo dege, o kokoũ nelẹdade tawale ile.

12 Midihọ oloũ fẹi o ilo kediạ nịmokoũ degemabadomoũ tagale ili kẹme, nịne diạmokoũ kẹnoũ tefele degema, Moseshạ kuoloũ tạboũ, habage-degele-duguo-toboũ di-o kediạ nalạgaiboũ kahạ sibigẹbe tanoũ kegenoũ dala kahạ degemoũ.

Nị ya, a huyadefẹi kodunoũ fologama (Luk 13:24)

13 Yesuhạ haba koũ gue tobou, nị ileba, a huyadefẹi kodunoũ fologama. A hiyedo kẹme dou sakoũ idi a. A hiye kẹ seselebe hagiboũ mei. O sụdo a kẹ sesele iligi fologoubabe wouba tofigile. 14 A fologa tofousogo tofousogo tofoloũ idi a kẹme huyadefẹi. O sụdo a kẹ ka imoũ be dugulo idiyo mei.

Ogoũ gai egei toboloũ idi one dalagua, nịoũ tawaiboũ (Luk 6:43-44, 13:25-27)

15 Yesuhạ haba koũ gue tobou, ogoũ gai egei toboloũ idi one dalagua, nịoũ tawaiboũ. Haguasieiba dugulobe, wai sipsip boloọdo bagai kediạ haguasieiba duguloye, kẹnoũ si die duledube diạme sị so gofo□udo kẹ sạ degei. 16 Midihọ diạ miloloũ idi kẹ nị duguobabe, diạme damalẹdo egei toboloũ idi odadele? Ha, ogoũ gai egei toboloũ idi odadele? Obe goho kolo galamoũ be, ayẹ yoya kẹ ga idiyo mei. Kiyou ga idibe, ayẹ ti yoya kẹ ga idiyo mei. 17 Nebe kẹnoũ tefei, hebe bolofẹiye kolo molụbe, kolo bolofẹinoũ mạdi. Haba hebe kasagaiye kolo molụbe, kolo kasagainoũ mạdi. 18 Hebe bolofẹiye kolo malẹbe, kolo kasagai ta malẹ mei. Nebe kẹnoũ tefei, hebe kasagaiye kolo malẹbe, kolo bolofẹi ta malẹ mei. 19 Hebe kolo bolofẹi mạdiyo mei kẹme diafoloũ moũ, doulukoũ hebele filạdi. 20 Nebe kẹnoũ tefei, nị midihọ o kediạ miloloũ idi kẹ duguoba, diạme damalẹdo egei toboloũ idi o, haba, diạme ogoũ gai egei toboloũ idi o, de tawaleba fima.

21 O ạmokoũ Hiye O, Hiye O dele idi kediạ oloũ fẹibe hebeni Ohạ woloũ daladi sa kokoũ fologale mei. O koyohạ mạ Aye hebenitoũ duwo kahạ tagai kẹ seseibasi, o kẹme hebeni Ohạ woloũ daladi sa kokoũ folo. 22 Godihạ o sasai tạ sale sawisiei kelegebe, o sasai sụdo ạmokoũ koũ gue toboloũ ile, Hiye O, Hiye O, nẹ hụya ei habage tamạ degele kẹ toboloũ idi. Haba duo kasagai igisediboũ, midihọ gehẹ gehẹ miloũ gadiboũ de ei nẹ hụya kẹ degele idiyode toboloũ ile. 23 Kegeiba, ạ diạmokoũ damalẹdo koũ gue toboloũ, ạ nị tewe mei. Nịme mạ tạ dulo idiyo mei o. Kugule fogoũ imabeede toboloũ.

Mosọ togodi midihọ boloụ (Luk 6:47-49)

24 Yesuhạ haba koũ gue tobou, o koyohạ mạ tạ kẹ dulo seseibabe, o kẹme mosọ togodi o sạ degei. Yomogoube o kahạ sa bolofẹi kokoũ mihị damamoũ, mouti gofo□udo kẹnoũ fofoguei. Moutimamoũ, kotoũ mosọ tegei. 25 Huẹi toma, tọ hiyedo giho□uma, wi hiyedo haguamoũ, mosọ kẹ bilalamoũ degeiye, kẹnoũ si bileli mei, o kahạ mosọ kẹ sa bolofẹi kokoũ mouti nelẹdoyenoũ tegei kahạ degemoũ. 26 O koyohạ mạ tạ kẹ dulo sese ho fogoũ babe, ẹme totoũ degei o, ẹ mosọ tegeibe, sa kasagai kokoũ

mosọ tegei kẹ sagại degei. 27 Habage hueị toumọ̄u, tọ hiyedo gihọ̄umọ̄u, wi hiyedo haguamọ̄u, mosọ kẹ olọ̄u fẹị bilama fiyei.

28 Kegemọ̄u, Yesuhạ tạ kẹ olọ̄u fẹị tobọ̄u ma mei degeimọ̄u, o sasại kefeguo dalagua kediạ kesigile i, ẹ tạ kege hehegie tobolọ̄u kahạ degeiye. 29 Ẹ hehegilibe, kuolọ̄u yo du o kediạ hehegiedi sagại kegei mei. Ẹ tewebe ẹsofẹị, hiyedo folodo.

8

Yesuhạ dobo doye tou o ta bologuọụmọ̄u bolọ degei (Mak 1:40-44; Luk 5:12-14)

1 Kegemọ̄u, Yesuhạ bitọụ kẹ tọ̄u fogọ̄u mụmọ̄u, o sasại sụdo ẹ sesega muguai. 2 Mulọ dugube, o ta, dobo doye tou kẹ hagumọ̄u dugu. O kahạ hagua, yubu sugulo fiya duwoli, Hiye O, nạ tagaibabe, nạ ạ bologuọụba bolọ degeleyode tobou. 3 Yesuhạ o kahạ tạ kẹ dulomọ̄u, ẹ dobogọ̄u susuguo kuguomọ̄u, ạge nạme bolọ degele kẹ tagaliyode tobou. Kege tobọ̄u mọ̄u, kelegenọ̄u dobo do kẹ olọ̄u fẹị mei degeimọ̄u, bolọ degei. 4 Bolọ degeimọ̄u, Yesuhạ ẹmokọ̄u tobou, ạ nạ bologuại kẹ omokọ̄u tobọ̄u da. Haba nạ Godihạ mosọkọ̄u ile, nẹ tọ̄u bolọ degei kẹ mogọ̄u du daladi o kokọ̄u hegiba, ẹge Moseshạ tobou kẹnọ̄u seseleba, Godikọ̄u gali* sile nelẹ. Kegeiba, o sasại kediạ nẹ do mei degei kẹ tawale ileyode tobou.

Yesuhạ ami hiye o kahạ dabai degedi o bologuọụmọ̄u bolọ degei (Luk 7:1-10)

5 Kegemọ̄u, Yesuhạ ile, sa Kaperneamkọ̄u folo dugube, ami o kediạ dia daladi o ta hagumọ̄u dugu. O kahạ haguamọ̄u, Yesukọ̄u nạ ạ dogọ̄u guyedei. 6 Hiye O, mạ dabai degedi obe mạ mosọkọ̄u tila, ibigidiobọ̄u dobogọ̄udiobọ̄u olọ̄u fẹị tofigiemamọ̄u, do hiyedo duguluyode tobou. 7 Yesuhạ tobou, ạ ile bologuọụba, ẹ bolọ degele. 8 Ami hiye o kahạ sima tobou, Hiye O, ạme o bolofẹị mei kahạ, nạ mạ mosọkọ̄u folo sagại mei. Nạ tạenọ̄u tobọ̄u ba, mạ dabai degedi o ẹ bolọ degele. 9 Ạ tobolọ̄u kahạ yobe kọ̄u guei, ạne hiye o tahạ hayedu dala. Mạ hayedune ami o ilo kele dalagua. Ạ ami o takọ̄u nạ iyedeimọ̄u be, ẹ idi. Haba ami o takọ̄u nạ haguayedeimọ̄u be, ẹ haguadi. Ạ mạ dabai degedi o takọ̄u nạ dabai degeyedeimọ̄u be, ẹ dabai degedi. 10 Yesuhạ o kahạ tạ kẹ dulomọ̄u kesigiemọ̄u, o sasại ẹ sesele haguasili kediạmokọ̄u tobou, ạ nịmokọ̄u damalẹdo tobolọ̄u kuhẹ. Ạ dugube, Israel o olọ̄u fẹị kediạme ami o kọ̄umahạ damalẹyodei nelẹdo kọ̄u sagại kọ̄u gueibe ta dala meido.

11 Ạ nịmokọ̄u tobolọ̄u kuhẹ, o sasại sụdo asọ haguluyabọ̄u, asọ mulụyabọ̄u de olọ̄u fẹị haguasie geleguoba, hebeni Hiye Ohạ wolọ̄u daladi sa kotọ̄u fologa kefeguo duwoguale. Duwoguali, Abrahambọ̄u Aisakbọ̄u Jekopbọ̄u de nalẹ nalạ ile. 12 Kẹnọ̄u si Godihạ dagado o wolọ̄u dalalamọ̄u makai kediạme* ẹ huliạ sakọ̄u kogolo muguba, gosoloba die mẹ dọ̄u gile ile.

13 Kegemọ̄u, Yesuhạ ami hiye o kokọ̄u tobou, nạ iyedei. Nạ damalẹyodei sagại kẹme tamạ degeiba dugulo. Ẹ kege tobou kelegenọ̄u o kahạ dabai degedi o kẹ bolọdo degei.

Yesu ẹ Pitahạ sasạihạ ẹ adiọ̄u hạ do bologuọụmọ̄u bolọ degei (Mak 1:29-31; Luk 4:38-39)

* **8:4** 8:4 Wok Pris 14:4 * **8:12** 8:12 O kediạme Israel o sasại.

14 Kegemõu, Yesuhą ile, Pitahą mosǫkõu folomõu dugube, Pitahą ę sasą̲ihą ę adiõu
be suguai tilamõu dugu. 15 Tilamõu, dobogo□ùkõu kugumõu, suguai mei degei.
Suguai kę mei degeimõu, haguą, nalę milõu ma, Yesukõu nę̲i.

Yesuhą do o sasą̲i sụdo bologuǫ̣ụmõu bolǫ degele i
(Mak 1:32-34; Luk 4:40-41)

16 Sawisiei kahą habi, o kedią duo kasagą̲iye tolõu i o sasą̲i sụdo mo□uma, Yesukõu
haguasiei. Mo□uma haguasie felęgoumõu, ę tąenõu duo kasagą̲i igiseimõu, bolǫ
degele i. Do o sasą̲ine olõu fę̲i bologuǫ̣ụmõu, bolǫ degele i. 17 Ę kę degeibe, mõu
yo□uwa degeli mei, Godihą tą, habage-degele-duguo-tobõu di-o Aisaiahą kõu nalą̲i
kęme damalędo tamą degeyadomõu, ę kuhe degei. Tą kęme kõu gue nalą̲i dala,
Ęnõu degeiye do olõu fę̲i di dugulo idi kę igisema mei degeiyodei. *Aisaia 53:4*

Yesuhą obe ę habage sesele kahą midihǫ kę tobou
(Luk 9:57-60)

18 Yesuhą o sasą̲i sụdo ę silęmą dalamõu duguomõu, ę dabai degedi o kediąmokõu
di ohue̲iyai ilobõu imebeede tobou. 19 Kegemõu, kuolõu yo du o tahą hagua felęmõu,
Yesukõu kõu gue tobou, Tisa, ną sa kil̲iya ibabe, ą seseganõu siale. 20 Yesuhą sima
tobou, s̲i sobe ę tiadi ulou mosǫ dala. Haba sione die tiadi timõu dalagua. O Kedią
Dihi ęnõu si tiadi mosǫbõu mei. 21 Haba, ę dabai degedi o tahą ęmokõu kõu gue tobou,
Hiye O, ą tõu fogõu ba ile, mą aye tei widamaba hobõu haguale. 22 Kęnõu si Yesuhą
ęmokõu tobou, gebe mei, ną ą sesele hagua. O kõu tofigiei kedią dio□u die o dio□u
widaga ile.

Yesuhą tobõu mõu, wi hiyedo mei degei
(Mak 4:36-41; Luk 8:22-25)

23 Kegemõu, Yesuhą mosole ta tilamõu kodu foloumõu, ę dabai degedi o kediąne
fologai. 24 Dią ohue̲iyai duoya kę youmõu, wi hiyedo hagulugi, tǫ bobouye mosole
tufǫgulamõu degei. Kęnõu si Yesu ęme tiei delei. 25 Tilamõu tile haguągiemõu, Hiye
O, nąge ei dogõu gu. Dibe makoladiyode tobolõu i. 26 Yesuhą tobou, n̲i kageimõu
guę degele iya? N̲i damalęyodeibe huyadefe̲iyode tobõu ma haguąmõu, wibõu tǫ
boboubõu kę tąe akoguo tobõu mõu, olõu fę̲i mei degei. 27 Kegemõu, dią f̲i hiyedo
mąmõu, o ko□ume kagei o? Wibõu tǫ boboubõu kahąne ę tą dulomõu, mei degeliyode
tobolõu i.

Yesuhą duo kasagą̲i, o bolǫụ tolõu i kę igisei
(Mak 5:1-17; Luk 8:26-37)

28 Yesu mosoleye ohue̲iyai dama, ilobõu sa Gadarakõu ile felei. Folo dugube, duo
kasagą̲iye tolõu i o bolǫụ ta tei widagai saya kę sulugua dema haguasieimõu dugu.
Diliebe gofo□ù hiyedo degedi. O sasą̲i a keleya ima haguama dele sagą̲i mei. 29 Dilie
Yesu duguomõu, kõu gue haguisa tobolõu i, Godihą Dihi, ną elemokõu kę̲i degelamõu?
Ną hagua ele makolaba degeda. Godihą tą sale sawisieibe youyode tobolõu i. 30 Sa
kelegebe, wai sụdo hafe̲i kokõu biyę nalą deleiguei. 31 Duo kasagą̲i kedią Yesukõu tą
nelędo dege, ną ei igiselaba degeibabe, eibe wai duledu fologamabeedeyedei.

32 Kegemõu, Yesuhą n̲i imabeede tobõu mõu, duo kasagą̲i kedią o bolǫụ kę tõu fogõu
ya, wai kedią duledu fologai. Fologoumõu, wai kedią fǫụkua ya, tiąhaiya kę ohue̲iyai
kokõu fogu fiyasigeimõu, hue̲iye olõu fę̲i togolõu hobogou.

33 Wai sụdo kẹ dia dalaguadi o kediạ kẹ duguomọ, kama fosige yolugi, sa hiye kokọ fologamọ, diạ dugu olọ fẹi kẹ susulo i. Duo kasagạiye tolọ i o kẹdilie degele imọ dugulo i kẹne tobolọ i. 34 Sa kẹ tie o sasại kediạ tạ kẹ dulomọ haguasiligi, Yesu duguomọ, ẹmokọ tạ nelẹdo dege, nạ ei sa ko□u tọ fogọ ba, sa ta fogọ iyede tobolọ i.

9

Yesuhạ o ta ibigidiobọ dobogo□udiobọ tofigiei ke bologuọụmọ bolọ degei
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

1 Kegemọ, Yesu ẹ mosole foudu folomọ, ohuẹiyai ilobọ ile, yo□u ẹ sabekọ felei. 2 Foloumọ, o ilo kediạ do o ta, ẹ ibigidiobọ dobogo□udiobọ olọ fẹi tofigiei kẹ botegei tagetọ tilamọ hebele haguasiei. Yesuhạ die damalẹyodei kẹ duguomọ, do o kokọ kọ gue tobou, mogo dihi, nạ guẹ degeda, ạge midihọ kasagại nạ milọ gadi kẹ gebe meiyodili.

3 Moseshạ kuolọ yo du o ilo kediạ tạ kẹ dulomọ, dio□unọ kọ gue tobolọ i, o ko□umahạge Godihạ timọ kẹ mọ lạdi.

4 Yesuhạ o kediạ fimại kẹ tawalemọ yodu, nị kadegeimọ fimại kasagại kegei kẹ malạ iya? 5 Ạge kage tobolọ? Ạ midihọ kasagại, do o kahạ milọ gadi kẹ gebe meiyodili kahạ, nịge ạme ogọ ga tobọ di oyodele ili. Haba, ạge do o kuokọ, nạ haguạma iyedilibe, nịge kageimọ ạ ogọ ga tobolọ yode tawale iya? 6 O Kediạ Dihi ẹme sa sibigẹ kuokọ be hụ hiyedo dala. Ẹge midihọ kasagại obe milọ gadi kẹ gebe meiyodele sagạiyode tobou. Yesu ẹ yo□usie kege tobou, o kediạ tạ ẹ tobolọ kẹme sibigẹbọ dade tawamabadomọ. Kegemọ, ẹ do o kokọ kọ gue tobou, nạ haguạ, nẹ botegei kẹ malạba, nẹ mosọkọ iyedei. 7 Kege tobọ mọ, o kẹme haguạmọ, ẹ mosọkọ fogọ i. 8 O sasại kediạ kẹ duguomọ kesigie guẹ degemọ, Godihạ hụ hebele fogulo i. Yobe, Godihạ omokọ hụbọ nelẹbọ olọ fẹi kẹ nẹi kahạ.

Yesuhạ o Matyu haguisai
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

9 Kegemọ, Yesuhạ iligi dugube, gamani sibidi sele kefedi mosọ kokọ o ta, ẹ hụ Matyube kokọ duwomọ duguomọ, nạ haguạba, da imebeede tobọ mọ, ẹ haguạ, Yesu sesele i.

10 Kegemọ, Yesuhạ ile Matyuhạ mosọkọ folomọ, nalẹ nalạ duwomọ, ogọ ga tobọ ma gamani sibidi sele kefedi obọ, midihọ kasagại milọ di obọ sụdo haguasie, Yesubọ, ẹ dabai degedi obọ de duwoguali nalẹ nalạ i. 11 Farisi o kediạ kẹ duguomọ, ẹ dabai degedi o kediạmokọ kọ gue yodulo i, nị tisabe kageimọ gamani sibidi sele kefele idi obọ, midihọ kasagại milolọ idi obọ de duwoli nalẹ nọụya?

12 Yesuhạ tạ kẹ dulomọ, ẹ kọ gue tobou, o do meiyege mola mosọkọ be idiyo mei. Do oyenọ si mola mosọkọ yadi. 13 Nị yaba, Godihạ kuguokọ kọ gue nalại dala kahạ sibigẹ kẹ tawama.

Ạge nị ạmokọ gali sile nelẹ idibe dafoulu. Nị o sasại kediạmokọ solọ do degele idi kẹsi ạge tagali. *Hosea 6:6*

Damalẹdo, ạ hagueibe, dọụdo o kediạnọ haguisalamọ hagueli mei. Ạ hagueibe, o sasại midihọ kasagại milolọ idi kediạ haguisalamọ kuhe haguei.

Yesuhạ nalẹ kuolọ dogogudi kahạ tạ kẹ tobou
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Kegemou, Jonha dabai degedi o kediạ Yesukou ya kou gue yodulo i, eibou, Farisi o
kediạ dabai degele idi obou, eibe nalẹ kuolou dogogulo iye, kageimou nẹ dabai degedi
o kediạme nalẹ kuolou dogogudiyo mei?
15 Kegemou, Yesuha sima kou gue tobou, o taha sobou hulaba, nalẹ hiyedo
kefeguoba, ẹ mogo diạ diguba, haguasie felẹgababe, die mogoha sihou degele ile sagai
mei, ẹme diạbou de dala kaha degemou. Habage, o ilo kediạ die mogo malạ fogou
iba kelege, nalẹ kuhe kuolou dogogulo ileyode tobou.
16 Kegemou, Yesuha haba tobou, o tae yukuei ebele dou lai kẹ yukuei afukou kokou
dogoguo gofou diyo mei. Yobe, yukuei kẹ bigibabe, yukuei kai gehẹ dogoguo gofou
kẹme huyafei degeiba, yukuei kou kẹme dolodo dou lale kaha degemou. 17 Haba
obege tigi kolo huei gofo□udo, ebele milou kẹme wai meme kolo, oe afu kou milou
kodu sou gudiyo mei.* Kege degeibabe, tigi kolo huei gofo□udo kaha wai meme kolo
kẹ dou lama ile. Kegeiba, tigi kolo huei gofo□udo kẹ ile hobogou ba, wai meme kolo
kẹne makolo. Tigi kolo huei gogo□udo ebele kẹme wai meme kolo ebele kodunou sou
gubasi bolofeinou dalale.

Yesuha sasai dihi tei ta haguạgi, haba sasai taha ẹ yukueikou kugumou bolọ degei (Mak 5:22-43; Luk 8:41-56)

18 Yesuha kege tobolou dalamou, hiye o ta haguamou, ẹmokou yubu sugulo fiya
duwoli kou gue tobou, mạ sasai dihibe ifi tolo i, kẹnou si nạ ile, nẹ dobogo□u
dogoguba, ẹ haguạ gehẹ degeleyode tobou. 19 Kege tobou mou, Yesu ẹ haguạmou,
ẹbou de i. Ẹ dabai degedi o kediạne dilie youmou sesele yai.
20 Kelegenou, sasai taha Yesuha tobeya kẹ amafei hagua, ẹ yukuei sasado kaha fẹ
kokou kugu. Sasai kẹme sadebe olou feido 12 kegebe tiaibou nou delei. 21 Ẹ fiyege kou
gue tawai, ạ ẹ yukueinou fei kugubabe, ạ bolọ degeleyode tawai. 22 Kugumou, Yesuha
boholou mou, sasai kẹ duguomou, ẹmokou kou gue tobou, mogo dihi, nạ guẹ degeda.
Nạ ạmokou damalẹyodei kaha bolọ degei dala kehẹ. Ẹ kege tobou mou, kelegenou
sasai kẹ bolọdo degei.
23 Kegemou, Yesube haba ile, hiye o kaha mosọkou folomou dugube, o ilo kediạ kibi
haguisoumou, o sasai sụdo gosolomou uwo hiyedo degele imou du. 24 Ẹ diạmokou
tobou, nị fogou ima. Sasai dihi ko□ume teli mei, ẹme tiei tilayode tobou. Kẹnou si
diạ ẹmokou yilọ i. 25 Ẹ o sasai kediạ tobou mou, mihịkou muguoumou, ẹ tei kaha
tila mosọ kodu folomou, sasai dihi tei kẹ dobogo□ukou tou mou haguai. 26 Dihi tei
haguạgi kaha tạ uwo kẹme sa kileya kẹ olou fei sia tefei.

Yesuha dihọ du degei o bolọu, haba tạ mei o tabou de bologuọụmou bolọ degele i

27 Kelege, Yesu ẹ fogou imou, dihọ du degele i o bolọu ẹ haba sesele yolugi, ẹmokou
kou gue haguisa tobolou i, nạme Devitha hụti, nạ ele solou do degeyedele i. 28 Iligi,
mosọkou foloumou, o bolọu kẹdiliene ile fologoumou, ẹ diliemokou yodu, nelege ạ
nelebe bologuọụbabe de bolọ degeleyodema damalẹyodele ili? Kegemou dilie tobou,
Hiye O, elege nạ kege degele kẹ damalẹyodeiyode tobolou i. 29 Kegemou, ẹ dilie
dihọ kuguomou tobou, nele ạmokou damalẹyodei sagai kẹnou tefele, nele duguloyode
tobou. 30 Kege tobou mou, dilie dihọ bolọdo degele i. Yesuha diliemokou tạ nelẹdo
dege tobou, nele bolọ degei kaha tạ kẹme o takou hobou tobou dama. 31 Kẹnou si dilie

* **9:17** 9:17 Yesu ẹ sa sibigẹ kuokou delei kelegebe, Juda o kediạ die hueinạbe di hueinạ sagai mei. Diạ wai meme kolo gofou mamou, hueibe kokou dou ma nalạ idi.

yamõu, Yesuhạ degei tạ uwo kẹ sa kileya kẹ o sasại kediạmokõu olõu fẹido tobolõu hobogou.

32 Dilie fogõu youmõu, Yesuhạ dugube, o ilo kediạ o ta, duo kasagạiye tou kẹ wolõu
hagua felẹgoumõu dugu. O kẹme tạ mei. 33 Ẹ duo kasagại kẹ igile mugumõu, fogõu
imõu, o kẹ tạ fua tobõu mõu dulo i. O sasại kediạ kẹ duguomõu kesigie tobolõu i,
di ifi koũ dugulu sagại kõu gueibe, afuge sa Israel kuokõu be, kegei ta dugulo ili
mei. 34 Farisi o kediạge Yesube duo kasagại kediạ hiye ohạ nelẹya kẹ duo kasagại
igisediyode tobolõu i.

Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokõu dabai nẹmõu i

(Tạ Hiye 9:35–10:42)

Yesuhạ o sasại kediạmokõu solõu do degei

35 Kegemõu, Yesuhạ sa kileya kẹ sieibe die egei mosọya kẹ egei hehegiemõu sulugi,
tạ uwo bolofẹi Godihạ wolõu daladi kẹne tobõu mõu siei. Haba dobõu o sasạine
olõu fẹi bologuọụmõu, bolọ degele i. Nelẹ mei degei kediạne olõu fẹi bolọ degele
i. 36 Ẹ o sasại sụdo kele dalagua kẹ duguomõu, solõu do hiyedo degei. Yobe, diạme
hagi degemõu, nelẹ mei degele i. Diạme wai sipsip, wolõu daladi obõu mei sagại
kegei. 37 Kegeimõu, ẹ yoũ ẹ dabai degedi o kediạmokõu tobou, nalẹ segei sụdo hebe
haimikõu suwi degeiye, kẹnõu si segei moũdi obe sụdo mei. 38 Kegei kahạ, nịge hebe
hai obõu kokõu dihọ bagạ tobõu basi, ẹge ẹ dabai o kediạmokõu tobõu ba diạ ya, nalẹ
suwi degei kẹ moũma hagua kefegulo ile.

10

Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o 12 kege kediạ hụ
(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

1 Kegemõu, Yesuhạ ẹ dabai degele idi o olõu fẹi 12 kege kediạ haguisoumõu, diạ
haguasieimõu, ẹ yoũ ẹ hụya kẹ diạmokõu be duo kasagại igisele nelẹbõu, do o sasại
bologualẹ nelẹbõu de nẹmõu i.

2 Yesuhạ ẹ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ hụ olõu fẹibe kuhẹ, sasafẹibe Saimon,
ẹ hụ tabe Pitayodele idi. Tabe ẹ malạ Andru. Haba tabe Sebedihạ dihi Jemsbõu, ẹ
malạ Jonbõu de. 3 Haba Filipbõu Bartolomyubõu, Tomasbõu, gamani sibidi sele kefedi
o Matyubõu, haba Alfiushạ dihi Jemsbõu, tabe Tadiusbõu de. 4 Haba tabe Saimon, ẹ
hụ tabe Selot, tabe Judas Iskariot. O kẹme Yesu ho o kediạmokõu sesegulo o.

Yesuhạ o olõu fẹi 12 kege kediạmokõu dabai nẹi
(Mak 6:7-13; Luk 9:1-5)

5 Yesuhạ o olõu fẹi 12 kege kediạ yala degeimõu, tawale tạ olõu fẹi koũ nẹi, nị
sa ta o kediạ sayabe hobõu suluguadama. Haba sa Samaria o kediạ sa hiye kokõu
ne fologadama. 6 Nị sa Israel tie o kediạmokõu nõu ima, diạme wai sipsip fogou
sagại kẹnõu tefele dalagua kahạ degemõu. 7 Nị yababe, hebeni Hiye Ohạ o sasại
wolõu dalalebe hafẹido degeiyode hehegiema. 8 Do o sasạine bologuạma, o tofigieine
haguạgima, o dobo doye tolõu ine bologuạma, haba o duo kasagạiye tolõu ine duo
kasagại igisemõu suluguama. Nelẹ ạ nịmokõu solõu do mõu yoũwa nẹi kahạge, nịne
o sasại kediạ solõu do degeba bologuạmabeede tobou.

9 Nị ilababe, sele sadama. 10 Haba yene koudama, yukuei tou mugu bolọụ kạdama,
abogoụ mosọ kạdama, bulukaine tou dama. Yobe, dabai degedi obe ẹ dabai degedi
kahạ hebe kou moloụ dala kahạ degemou.
11 Nị ya, sa ta folobabe, kolugi dọụdo o ta duguoba, o kẹbou denou dalali, sa kẹ kuhe
tou fogou ya degama. 12 Nị ẹ mosọkou folobabe, agali bolofẹiyode tobou ma. 13 Mosọ
kẹ tie o sasại kediạ nị kege tobou ba diạ hohọ degeibabe, diạme bologuạdo dalaguale.
O ilo kele hohọ dege ho fogou babe, nịou nou bologuạdo dalaguama. 14 O tahạ nịme
ẹ mosọkou wolou folo ho fogou, haba nị tạ kẹne ta du ho fogou babe, sa kẹ tou fogou
fogou ima. Nị ilababe, abogoụkou duotelẹ dala kẹ igile filạba kuhe fogou ima. 15 Ạ
nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ. Godihạ tạ sale sawisiei kelegebe, sa kokou be hagị
dugulo, sa Sodombou sa Gomorabou kokou ge dugu sagại kegei dugulo mei. Hagị, sa
kẹ tie o sasại kediạ dugulo ile kẹme hagị hiyedo folodo.

Habage hagị gehẹ gehẹ tamạ degele (Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

16 Yesuhạ haba kou gue tobou, duma, ạ nịmokou tobou ba yalebe, nịme wai sipsip
sị so timịya kile suluguale kẹ sagại kẹnou tefele suluguale. Kegei kahạ degemou, nịme
beiye degedi sagại kẹnou tefele degema, bei ẹme fị gofoụdo* kahạ degemou. Haba
sio kuluye degedi sagại kẹnou tefele degema, sio kulu ẹme midihọ kasagại milou dibe
tewe mei kahạ degemou. 17 O kediạmokou be nịou tawaibou. Diạ nị die kansole
kediạmokou wou ma ile, tạ salene dala. Egei mosọkou gene diạ nị dofou ye wala ile.
18 Nị ạmokou damalẹyodeibabe, oe nịme gamani o kediạbou, hiye o ilo kediạbou die
dihịle kokou tefegieba tạ sa ile. Tạ soubabe, nịge diạmokou bou, sa ta tie kediạmokou
be tạ uwo bolofẹi kẹnou hehegie tobou ma. 19 O kediạ nị tạ saikou tou ma ibabe, nị
kokou ge tạ kagei tobolou haba kage tobolou kẹme fị hiyedo mạdama. Kelegebe, tạ
nị tobolou be, Godihạ hehegile. 20 Kẹme nịou nou tawaga tobolou ile mei. Nị Ayehạ
Duo Bolofẹihạ nị mogouya tobolou.
21 Kegeba, ẹ eyẹhạ ẹ malạ tạ sama wouba toloyode tobolou. Haba aye diạne die
sisigọ diạmokou ne nebe kẹnou tefele degele ile. Sisigọyene aye adiou diạmokou
dafaba, wouba tofigiemabeede tobolou ile. 22 O olou fẹi kediạge nịme dafa ile, yobe
nị ạmokou damalẹyodei kahạ degemou. Kẹnou si o koyohạ nelẹdo dege dalababe,
uwage sawisiei kelegebe Godihạge o kẹme mamoloụ. 23 Sa ta kokou ge, o kediạ nị
makolaba degeibabe, nị haba sa takou kama fosigema. Ạ nịmokou damalẹdo tobolou
kuhẹ. Nị mạ dabai sa Israel kele degemou suluguale kẹme olou fẹido ta mei degeli
mei kelege, O Kediạ Dihi ẹ kuhe haguale.
24 Yesuhạ haba tobou, sokou lou dihiyege ẹ tisabe gabama feli mei. Dabai degedi
oyene, ẹ hiye obe gabama feli mei. 25 Sokou lou dihiyege ẹ tisanou tefele dalababe
bolọ. Dabai degedi oyene ẹ hiye o kẹnou tefele dalababe bolọ. Oyege mosọ obou kahạ
ẹ hụbe o kasagại Belsebulyodele* i sagại kẹnou tefele mosọ kile tie o sasại olou fẹi
kẹne die hụ kasagại degei, gehẹ gehẹ tile ile.

Obege Godikou nou guẹ degema (Luk 12:2-7)

---

* **10:16** 10:16 Juda o kediạ tobou dibe beibe fị gofoụdo dalaye, ifi di tobou dine sio fowọbe fị gofoụdo dala kuhẹ. * **10:25** 10:25 Tamạ ẹ hụ tabe *Belsebul*.

26 Yesuhą haba kõu gue tobou, kegei kahą, nį omokõu guę degedama. Bi olõu fęį
mogogou dala kęme habage kõu tamą degele. Tą olõu fęį mogogou dala kęne habage
o kedią kõu duloba tawale ile. 27 Tą ą nįmokõu huliąme tobolõu kęme, nįge haba
agali tobõu ma. Tą ą mosǫduge nįmokõu amafęįnõu tobolõu kęme, nįge mosǫ meleya
tagetõu tafalaguali hilįgedo hehegie tobõu ma. 28 O tae nį wouba tolo kęme hobõu
guę degedama. Kęme tõu nõu makolo. Ta fįbõu makolo mei. Nįge Godikõu nõu guę
degema. Ę tobõu basi, dou sakõu tõu bõu fįbõu de makolo.
29 Nį tewe, obege dibie sio bolǫų kegebe, tei sele dio tanõu fęiye mamo͡udiye, kęnõu
si nį Ayehą tagaibe, sio ta mihįkõu fiyalebe ę hohǫ mei. 30 Haba tabe, Godihąge nį
widio towe tanõu tanõu olõu fęido kęme kõu huso͡umamõu, nį tanõu tanõu defęido
kõu tewe dala. 31 Kegei kahą, nį hobõu guę degedama. Nįme sio sisigefęį kę gabama
felei dala.

Dige dibe Yesuhą sosõu dalayode tobolõu be, guę degedame (Luk 12:8-9)

32 Yesuhą haba kõu gue tobou, o koyohą o sasąį dihįle kokõu ąme Yesuhą sosõu
dalayode tobõu babe, ąne mą Aye hebenitõu duwo kokõu, o ko͡ume mą biyode
tobolõu. 33 Kęnõu si o koyohą o sasąį dihįle ąme Yesuhą sosõu meiyodeibabe, ąne
mą Aye hebenitõu duwo kokõu, o kęme mą bi meiyodele.

O sasąiyege Yesube hilįgedo tagamabeedei (Luk 12:51-53, 14:26-27)

34 Yesuhą haba kõu gue tobou, nįge ą sa sibigę kuokõu hagueibe, biyadi kę
akogulamõu hagueiyode tawadama. Kegeli mei, ąme biyadi kę akogulamõu hagueli
mei. Ąme biyadi aweki malą haguei. 35 Ą hagueibe,
ho mądi midihǫ malą feląmõu haguei. Obe ę ayekõu ho malę, haba sasąiyene ę duõu
kõu ho malę, haba sasąį obõu yene ę mąhą ę duõu kõu ho malę. 36 Obe ho
malębe yo͡u ę sosõu kediąmokõu nõu ho malę. *Maika 7:6*
37 O ę aye adiõu diąnõu hilįge tagaligi, ą tagaiyo mei kediąme mą mogo mei. Nebe,
o ę dihinõu hilįge tagaligi, ą tagaiyo mei kediąme mą mogo mei. 38 O koyohą ę hebe
fufuguomąį hebeleba, ą seseiyo mei debabe, ęme mą mogo mei. 39 O koyohą yo͡u
ę fimąį kęnõu tolõu subabe, ę fį kęme mei degele. Haba o koyohą mą habage sesele
iligi toubasi, o kęme fį tofousogo tofousogo tofolõu kę dugulo.

Kelesuhą sosõu dogõu gudi o kęme hebe bolofęį kę molo͡u (Mak 9:41)

40 Yesuhą haba kõu gue tobou, o koyohą nį duguo hohǫ degeibabe, ęme ąmokõu
hohǫ degeli. O koyohą ąmokõu hohǫ degeibabe, ęme o ąmokõu haguayedeimõu
ą kuhe haguei kokõu hohǫ degeli. 41 O koyohą habage-degele-duguo-tobõu di-o ta
duguoba, nąme habage-degele-duguo-tobõu di-o kahą, ą nąmokõu hohǫ degeliyode-
babe, hebe bolofęį ę molo͡ube habage-degele-duguo-tobõu di-o kedią mo͡udi sagąį
kęnõu tefele molo͡u. O koyohą dǫųdo o ta duguoba, nąme dǫųdo o kahą, ą nąmokõu
hohǫ degeliyodebabe, hebe bolofęį ę molo͡ube dǫųdo o kedią mo͡udi sagąį kęnõu
tefele molo͡u. 42 O koyohą sisigǫ ko͡u ta duguoba mą dabai degedi odade tawaleba,
kulio huęį ta nęibabe, ą nįmokõu damalędo tobolõu kuhę, o kęme ę hebe bolofęį kę
damalędo molo͡u.

Yesu ęme koyodo?

(Tạ Hiye 11:1–16:20)

11

Fafeleya degedi o Jonhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou̱ tobou̱ mou̱, Yesukou̱ yai (Luk 7:18-35)

1 Yesuhạ ẹ dabai degedi o olou̱ fẹi 12 kege kediạmokou̱ hehegiema mei degemou̱, ẹ sa kẹ tou̱ fogou̱ fogou̱ ilemou̱, sa Galili duo kileya egei tobou̱ mou̱ siei.

2 Kegeimou̱, Jon ẹ didiọ mosọdu duwoli dube, Kelesuhạ midihọ gehẹ gehẹ milou̱ goluyodele imou̱ dulomou̱, ẹ yo□u ẹ dabai o kediạ tobou̱ mou̱ ya fologaba, 3 Yesukou̱, nạme de o hagualeyodele idi kahạ haguei? Haba you haguale dala?

4 Kegemou̱, Yesuhạ tobou, nị boholou̱ mạ yaba, Jonkou̱ ạ degeimou̱ nị dugulubou̱, nị dulubou̱ ko□u tobou̱ mabeedei. 5 Nị dugulube, ạ o dihọ du degei kediạne bologuọụmou̱ bolọ dege masele imou̱ dugulu. O ibigidio tofigiei kediạne tofou̱ tofou̱ youmou̱, dobo doye tou o kediạne bolọ degele imou̱, kihiyọụ tefegai kediạne tạ dulo imou̱, tofigiei kediạne haguạ gehẹ degele imou̱ nị dugulo ili. Haba ạ bi mei o kediạmokou̱ ne tạ uwo bolofẹi ko□u tobou̱ mou̱, nị dulo ili. 6 O koyohạ ạ duguoba damalẹyodema, fimại tabou̱ mei debabe, o kẹme hohọbou̱ yedei.

7 Jonhạ dabai degele idi o kediạ tạ kẹ duma fogou̱ youmou̱, Yesuhạ o sasại kediạmokou̱ Jonhạ kou̱ degei sagại kẹnou̱ kou̱ gue tobou, nị hebe mei mihịnou̱ sa kokou̱ yaibe kẹi dugulamou̱ yalou? Nị wiye hiyẹ ta tilemou̱ ima haguama deimou̱ kẹ dugu yai? 8 Kegeli mei debabe, nị o koyo dugu yalou? Nị o ta yukuei bolọ bolọ kại kẹ dugu yai? Kegeli mei. O yukuei bolofẹinou̱ kạdi kediạme hiye o kediạ mosọdu dalagua. 9 Haba nị koyo dugu yalou? Nị habage-degele-duguo-tobou̱ di-o ta dugu yai? Damalẹdo, ạ nịmokou̱ tobolou̱ kuhẹ, o kahạge habage-degele-duguo-tobou̱ di-o olou̱ fẹi kediạme gabai. 10 O kẹme Godihạ kuguokou̱ be kou̱ gue nalại dala, nị duma,

Ạ mạ tạ tobou̱ di o ta tobou̱ ba ẹbukou̱ ile dalali, nẹ a milolou̱ yodei kẹ. *Malakai 3:1*

11 Ạ nịmokou̱ damalẹdo tobolou̱ kuhẹ. Fafeleya degedi o Jonhạge sa sibigẹ o olou̱ fẹi gabaiye, kẹnou̱ si hebeni Hiye Ohạ wolou̱ daladi sa kokou̱ be, o hụ mei o tahạ Jon gabai dala.

12 Fafeleya degedi o Jonhạ delei kelege tofogou̱ hagueibe, hebeni Hiye Ohạ o sasại wolou̱ daladi kẹme tamạ degemou̱, nelẹdo dege haguabe demou̱, ifine kegenou̱ dala kuhẹ. Kẹnou̱ si biyadi o kediạ tou̱ lamou̱ nelẹdo degele ili. 13 Yobe, habage-degele-duguo-tobou̱ di-o kediạ nalạga i kẹbou̱, kuolou̱ tạ Moseshạ nalại kẹbou̱ de olou̱ fẹi oe hehegie tobou̱ mou̱ haguabe demou̱, Jon ẹ tamạ degei. 14 Nị kẹ dulo tagale ili debabe duma. O Elaija hagualeyodele idi kẹme Jon. 15 O koyo nạ, kihiyọụ dalababe, tạ ko□u defẹido du.

16 Yesuhạ haba tobou, ạ midihọ, ifi kou̱ bou̱ ge dalagua o sasại kediạ milolou̱ idi kẹme, ạ tạ makai kou̱ gue tobou̱ lamou̱. O kediạme sisigọ sạ degei. Yobe, sisigọ kediạme kefegudi sakou̱ duwoguali, die mogo diạ haguisa idi,

17 Eige nị hobou̱ gaba diẹ femabadomou̱ kibi haguisa iye, kẹnou̱ si nị hobou̱ ga diẹ feilebe tagale ili mei. Eiyou̱ nou̱ solou̱ do degedi diẹ feile iye, kẹnou̱ si nịge tagalemou̱, solou̱ do dege gosolo ili mei.

18 Ifi kou̱ bou̱ gebe o sasạiyene sisigọ kediạ degele idi kẹnou̱ tefele degele idi. Yobe, Jonhạ hagua sieibe, ẹme nalẹ hiye ta nạdiyo mei, tigi kolo huẹi gofo□u degei ta nạdiyo mei kahạ, ẹme duo kasagạiye touyode tobolou̱ idi. 19 O Kediạ Dihi ẹ hagua sulube,

nalẹbou hueịbou nạdi kaha, o sasạiye tobolou idibe, duguma, o kọume nalẹ hiyedo nạdi. Haba tigi kolo hueị gofọudo kẹne hiyedo nạdi. Ẹ mogo diạme ogou ga tobou ma gamani sibidi sele kefedi obou, o midihọ kasagại milolou idi obou de. Kege tobolou idiye, kẹnou si o sasại Godiha degedi kẹ dugulo idi kediạge ẹ tewebe damalẹdo dugulo idi.

O sasại damalẹyodele ili meibe solou do hiyedo (Luk 10:13-15)

20 Kegemou, Yesuha damalẹyodele iyo mei o sasại ilo kediạmokou gofọu degei. Yobe, die saya kẹ, ẹ midihọ gehẹ gehẹ kou milou goumou dugulo iye, kẹnou si diạ ta fị boholou ili mei kaha degemou. 21 Ẹ kou gue tobou, sa Korasin o sasại diạma, nịou tawaibou. Sa Betsaida diạma nịne nịou tawaibou. Ạ sa Tairbou sa Saidonbou kokou ile, midihọ gehẹ gehẹ nị dihịle kokou milou gai sagại kẹnou tefele milou gai debabe, diạ fị bohou ma, midihọ kasagại degele idi kẹ solou do degeliyodema hegibe, yukuei kasagại kạma, dou kuguloḳou duweguei. 22 Kegei kaha, ạ nịmokou tobolou kuhẹ, Godiha tạ sale sawisiei kelege, hagị nịmokou hagua kogulobe, sa Tairbou sa Saidonbou kediạ dugulo sagại kegei mei, hagị nị dugulobe hiyedo folodo dugulo ile. 23 Sa Kaperneam o sasại diạma, nị nịou sie hebele foguoba, hebenikou de fologale? Kegele mei, nịme mulọba, o sasại tofigiedi sa kokou dalaguale. Yobe, midihọ gehẹ gehẹ, ạ nị dihịle milou gai kẹme o taha ile sa Sodomkou milou gai debabe, sa kẹme ta makeli mei, kege dala. 24 Ạ nịmokou tobolou kuhẹ, Godiha tạ sale sawisiei kelege, hagị nịmokou hagua kogulobe, sa Sodom tie o sasại kediạ dugulo sagại kegei mei, hagị nị dugulobe hiyedo folodo dugulo ile.

Yesuhạge nị ạmokou hagua misihomabeede tobou (Luk 10:21-22)

25 Kelegebe, Yesuha kou gue tobou, Aye, nạme agudiobou sa sibigẹbou olou fẹị kaha Hiye O. Ạ nạmokou bolofẹịyode tobolou. Yobe, nẹ nelẹ kẹme tewebou fimạịbou hiyedo o kediạmokou hehegili mei, haba o sasại diọusie dihi sagại dege dalagua kediạmokou nou hehegiei kaha degemou. 26 Damalẹdo, Aye noọu tagai sagại kẹnou tefele degei. 27 Yesuha haba tobou, Aye Godihạge bi olou fẹibe mạ dobogoọu tagetou kou dogogu dala. Dihi kẹme o tae ta tewe mei. Dihi kẹme Aye Godi yoọunou si tewe. Aye Godine o tae ta tewe mei. Ẹ Dihi yoọubou, haba o sasại, Dihi kaha ẹ Aye kou hehegielamou degei kediạnou si Aye Godibe tewe degele i.

28 Yesuha haba tobou, o koyo nạ, nẹ tou misi degeibabe, ạmokou hagua. Sasại koyo nạ hagị dugubabe, nạ ạmokou hagua misiho. 29 Nị mạ tạ dulo, mạ dabai degelababe, mạ hayedu hagua dalama, ạme gofọu degedi o mei kaha degemou. Ạme mayoọu mạ hụ hiye degedi o mei. Nị ạmokou hagua, misiholo duwolonou. 30 Yobe, nị mạ hayedu dabai degele dalababe, hagị ạ nịmokou hebemabeedele kẹme hagị hiyedo mei.

12

Yesuha misiholo duwodi sawisiei kelege dabai degele kuolou dogogu kaha tạ (Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

1 Habage, misiholo duwodi sawisiei ta kelege, Yesubou diạ hebe hai sa duoya kẹ yai. Ẹ dabai degedi o kediạ hegie degeimou, nalẹ fi gama nalạmou yai. 2 Farisi o kediạ kẹ duguomou, Yesukou kougue tobolou i, nạ dugu, nẹ dabai degedi o kediạ misiholo

duwodi sawisiei kahạ kuolou kẹ gobolou iliyode tobolou i. 3 Ẹ sima tobou, Devitha
degei tạ kuguokou nalại dala kẹme nịge husoụma tawale ili mei sạ degei.* Devitbou ẹ
mogo diạbou kediạ hegie degele i kahạ tạ kẹ ạ nịmokou tobọulamou. 4 Devit ẹ Godihạ
falai mosọkou folomou, ou si Godihạ dihịle kokou dogogu daladi kẹ moụmamou, diạ
oloufẹi nalạ i. Ou si kẹme kuolou, mogoudu dalaguadi o kediạnou nalạ idi. 5 Haba
tabe, nị Moseshạ kuolou tạ kuguokou nalại dala kẹne husoụma tawale ili mei sạ
degei. Tạ kẹme kougue nalại dala, misiholo duwodi sawisiei kelegebe, mogoudu
dalaguadi o kediạ Godihạ mosọkou die dabai degele idiye, kẹnousi diạ kuolou ta
gobolou idiyo mei. Nịge kẹme tawale iyo mei sạ degei. 6 Ạ nịmokou tobolou kuhẹ,
o kuokou tafala koụme Godihạ mosọ gabama folodo dala. 7 Godihạ tobou kẹme
kougue nalại,

Nị ạmokou gali sile nelẹ idibe dafoulu. Ạge nị o sasại kediạmokou soloudo degele idi
kẹnou tagali. *Hosea 6:6*

Nị tạ kahạ sibigẹ kẹ tawale i debabe, nị o midihọ kasagại ta degele ili mei kediạme
mou yoụwa tạ sadiyo mei. 8 Yobe, O Kediạ Dihi ẹme misiholo duwodi sawisiei kẹ
dia daladi kahạ degeimou.

Misiholo duwodi sawisiei kelege, Yesuhạ o dobogoụ kasagại degei ta bologuại (Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

9 Kegemou, Yesube toufogou fogou ile, die egei mosọkou felei. 10 Folomou dugube, o
ta ẹ dobogoụ tei kẹme kokou duwomou dugu. O ilo kediạge Yesu tạ saleyodema fimạ
duwoguali, ẹmokou yodu, misiholo duwodi sawisiei kelegebe, Moseshạ kuolou kou
mạiye, haba di o kẹ bologuọụba bolọ degeibabe de bolọ? 11 Yesuhạ diạmokou tobou,
nị wai sipsip ta misiholo duwodi sawisiei kelege ulou daikou fiyoubabe, nịge kage
degele? Nịge toto de malạ felẹgale? 12 O sasại nịme sibigẹ hiyedo, wai sipsip gabama
felei. Kegei kahạ degemou, di misiholo duwodi sawisiei kelegebe, omokou midihọ
bolofẹi kẹ milolou kẹme bolofẹi. 13 Ẹ kege tobọumamou, dobogoụ tei o kokou tobou,
nẹ dobogoụ dọụsusuguyedeimou, o kahạ ẹ dobogoụ dọụsusugumou bolọ degei,
ẹ dobogoụ ilo bolọdo kẹnou tefei. 14 O kẹ bolọ degeimou, Farisi o kediạ mosọ kẹ
toufogou, mihịkou muguamou, Yesube kage wolo domou tugulo tobolou i.

Yesube damalẹdo Godihạ dabai degedi o

15 Yesuhạ Farisi o kediạ ẹ walamou degele ili kẹ tawalemou, sa kẹ toufogou fogou
i. O sasại sụdo ẹ imou sesega yai. O ilo dobou kediạme ẹ oloufẹi bologuọụmou bolọ
degele i. 16 Ẹ diạmokou ẹ kege degeliyode tobọumou suluguadamabeedei. 17 Ẹ kẹ mou
yoụwa degeli mei, Hiye Ohạ kou tobou kẹme damalẹdo tamạ degeyadomou ẹ kuhe
degei. Yobe, Hiye Ohạ habage-degele-duguo-tobọudi-o Aisaiahạ mogouya kẹ kougue
tobou,

18 Koụme mạ dabai degedi o, ạ maka degei kẹ. Ạge ẹme tagalido, ẹmokou hohọ
hiyedo degeli. Ạ mạ Duo Bolofẹi tobọuba, ẹ touba, sa sa o sasại kediạmokou
midihọ dọụdo kẹ hehegie tobolou. 19 Ẹ tạe biyale mei, hiḷigedo tobolou mei.
Obe ẹ alikouge tọụba dulo ile mei. 20 Hiyẹ nelẹ mei dege silạdi kẹme ẹ dolodo
silọ mei. Kẹnou tefei, kamại dou hohọ hiyefẹi mei kẹne ẹ ta somoụgolou mei.
Ẹ dabai kegenou degeligi, dọụdo midihọ kẹme hiyedo degele. 21 Ẹ hụ tageya kẹ

* **12:3** 12:3 1 Samuel 21:6

sa sa obiyei kediạ damalẹyodema ẹ diạ dogo͞ugulo kẹ dia dalaguale. *Aisaia 42:1-4*

Diạ Yesube Belsebulbo͞ude† dabai degediyode tobolo͞u i (Mak 3:20-30; Luk 11:14-23, 12:10)

22 Kegemo͞u, Yesuhạ o ilo kelege o ta, duo kasagạiye tou kẹ wolo͞u hagua feleịmo͞u dugu. O kẹme dihọ du degei, tạne mei. O kẹ wolo͞u hagua felẹgoumo͞u, ẹ bologuọụmo͞u, tạ tobou, dihọ bolọ degei. 23 O sasại kediạ kẹ duguo kesigiemo͞u, o ko͞ume Devithạ dihi sạ degeiyode tobolo͞u i. 24 Farisi o kediạ tạ kẹ dulomo͞u, o ko͞umahạ duo kasagại igisedibe, ẹ duo kasagại kediạ hiye o Belsebulhạ nelẹyeno͞u igisediyode tobolo͞u i.

25 Kẹno͞usi Yesuhạ die fimại olo͞ufẹi tawalemo͞u, diạmoko͞u tobou, sa ta obiyei kediạ dio͞usie fileba biyoubabe, sa kele obiyei kẹme makolo. Sa hiye ta kediạne dio͞usie fileba biyoubabe, sa kẹ tie obe bologuạ ta dalale mei. Haba, o soso͞u tano͞uyene dio͞usie fileba biyoubabe, soso͞u kẹme ta bologuạ dalale mei. 26 Kẹno͞u tefei, Tamạhạ Tamạ igiseibabe, kẹme yo͞usie fili, ẹ obiyei kediạme kage bologuạ dalale. 27 Nị ạ Belsebulhạ nelẹyeno͞u duo kasagại igiseliyode tobolo͞u ili kẹme damalẹ debabe, nị mogo diạme o koyohạ nelẹye duo kasagại igisele idiya? Nị yaba, diạmoko͞u kẹ yodubabe, diạge tạ nị tobolo͞u kẹme dọụdo meiyode tobolo͞u ile. 28 Kẹno͞usi Godihạ Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹ, ạ duo kasagại igiseibabe, nị ko͞ugue tawama, Godihạ wolo͞u daladi kẹme nịmoko͞u ko͞u haguei daladade tawama.

29 Kegemo͞u, Yesuhạ haba tobou, o tahạ nelẹdo o tahạ mosọko͞u foloba, bi hiyou ta molo͞u sagại mei. Nelẹdo o kẹ tigama dogoguobasi, bimại ẹ mosọdu dalagua kẹ molo͞u.

30 Yesuhạ haba tobou, o mạ mogo mei kẹme ạmoko͞u ho degedi o. O koyohạ ạ dogo͞uguo o sasại kefeiyo mei, kẹme o sasại atiladi o.

31 Kegemo͞u, Yesuhạ haba tobou, ạ nịmoko͞u tobolo͞u kuhẹ. Godihạge obe midihọ kasagại milo͞ugadi kẹbo͞u, tạ kasagại tobo͞udi kẹbo͞ude olo͞ufẹi ko͞u gebe meiyodeleno͞u. Kẹno͞usi o tahạ ta Duo Bolofẹi huyafẹi degeibabe, Godihạge midihọ kẹme ta gebe meiyodele mei. 32 O koyohạ O Kediạ Dihi ẹmoko͞u tạ kasagại dege tobo͞ubabe, Godihạge gebe meiyodeleno͞u. Kẹno͞usi o koyohạ Duo Bolofẹi huyafẹi degeibabe, Godihạge midihọ kẹme ta gebe meiyodele mei. Ifibo͞u sabitabo͞u yo͞u kegeno͞u dalale.

Hebe kasagạiyege kolo kasagại mạdi (Luk 6:43-45)

33 Yesuhạ haba ko͞ugue tobou, hebe bolọdo kahạ ẹ kolo malẹne bolọno͞u dugulo. Nebe, hebe kasagạiyene, ẹ kolobe kasagạino͞u dugulo. Ẹ kolo koko͞uge hebe kasagạibo͞u bolọbo͞u kẹ kuhe duguo tawadi. 34 Nịme hiyẹ bei sạ degei. Nị midihọ dọụdo mei kẹ milolo͞u idi kahạ, nị tạ bolọdo ta tobolo͞u ile sagại mei. O ẹ fimại duledu kagei kagei kẹ amạma dalamo͞ube, ẹ mogouyene tạ kẹno͞u tefele tobo͞udi. 35 O bolofẹi duledube fimại bolofẹiyeno͞u daladi. Kegei kahạ ẹge midihọ bolofẹi kẹno͞u degedi. O dọụdo mei, ẹ duledube fimại kasagạiyeno͞u daladi. Kegei kahạ ẹge midihọ kasagạino͞u degedi.

† **12:21** (12:22 widio tạ) *Belsebul* ẹ hụ tabe Tamạ.

36 Kẹnọ̄usi ạ nịmokọ̄u tobolọ̄u kuhẹ, uwage sawisiei, tạ sale kelegebe, tạ kasagạ̄i, o
sasạ̄iye tobolọ̄u idi kẹme Godihạ file. 37 No□̄u nẹ tạ kahạnọ̄ube Godihạge nạme dọụdo
oyodele, haba o kasagạ̄iyodene tobolọ̄u.

O ilo kediạge Yesukọ̄u midihọ gehẹ ta milọ̄uyedele i (Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

38 Kegemọ̄u, Moseshạ kuolọ̄u yo dulo i obọ̄u, Farisi obọ̄u kediạ Yesukọ̄u, Tisa, ei
tagalibe, nạ midihọ gehẹ ta milọ̄uba dugubasi, nạme Godihạ tobọ̄umọ̄u hagueidade
tawaleyode tobolọ̄u i.

39 Kegemọ̄u, ẹ diạmokọ̄u tobou, ifi kọ̄ubọ̄ugebe o sasạ̄i kediạ Godi tobekọ̄u
muguomọ̄u, midihọ dọụdo mei kẹnọ̄u milolọ̄u dalagua. Diạge midihọ gehẹ hegiba
dugulamọ̄u yodulo iliye, kẹnọ̄usi midihọ gehẹ ta milọ̄uba dugulo ile mei. Midihọ gehẹ,
habage-degele-duguo-tobọ̄udi-o Jonahạ dugu sagạ̄i kẹnọ̄u tefele dugulo ile. 40 Yobe,
sawisiei kamadia agalibọ̄u huliạmebọ̄ude Jona ẹ miyẹ hiye kahạ guamedu delei. Nebe
kẹnọ̄u tefei, O Kediạ Dihi ẹne sawisiei kamadia agalibọ̄u huliạmebọ̄ude mihị daimikọ̄u
tilale. 41 Sawisiei Godihạ o sasạ̄i tạ sale kelegebe, Ninive‡ o sasạ̄i kediạ tạ sale kokọ̄u
tafalaguali, diạge ifi kọ̄ubọ̄uge dalagua o sasạ̄i kẹ tạ sa ile. Yobe, Ninive o kediạme
Jonahạ egei tobọ̄umọ̄u dulomọ̄u, fị̄ boholọ̄u i kahạ degemọ̄u. Kẹnọ̄usi o ta ifi nịbọ̄ude
dala, ẹme Jona gabai. 42 Haba sawisiei Godihạ tạ sale kelegebe, sa asọ mulụ figi ilo
kẹ wolọ̄u daladi sasạ̄i§ ẹne tạ sale kokọ̄u tafalali, ẹge ifi kọ̄ubọ̄uge dalagua o sasạ̄i
kediạ tạ sale. Yobe, ẹme sa ahudo, asọ mulụ kahạ figi ilo kokọ̄u daladi sasạ̄iye, hiye
o Solomonhạ tewe bolofẹ̄i kẹ du haguei. Kẹnọ̄usi o ta ifi nịbọ̄ude dala, ẹme Solomon
gabai.

Duo kasagạ̄i ẹ haba boholọ̄umạ haguei (Luk 11:24-26)

43 Yesuhạ haba tobou, duo kasagạ̄i tahạ o ta tọ̄ufogọ̄u fogọ̄u ilemọ̄u, fafagai sa kokọ̄u
misiholo timọ̄u ka sieiye, kẹnọ̄usi ẹ mosọ ta duguli mei. 44 Kegemọ̄u, ẹ kọ̄ugue tobou, ạ
boholọ̄umạ ile, mosọ mayo□̄u hiyafogọ̄u haguei kokọ̄u ile foloyode tobou. Boholọ̄umạ
hagua, ẹ mosọkọ̄u folomọ̄u dugube, mosọdube duo ta dalamọ̄u duguli mei. Mosọ
kẹme kofai tigima similou dalamọ̄u dugu. 45 Kegeimọ̄u, ẹ haba ile, duo kasagạ̄i
dolo kasagạ̄ido olọ̄ufẹ̄i dioyosi kege wọ̄uma haguamọ̄u, mosọ kokọ̄u fologa deleiguei.
Kegemọ̄u, o kẹme yo□̄u yufi kasagạ̄i dege delei kẹ fogọ̄umọ̄u, ifibe dolo kasagạ̄ido
degei dala. Nebe, o sasạ̄i ifi kọ̄ubọ̄uge dalagua kediạ midihọ kasagạ̄i milọ̄uga idine
kẹnọ̄u tefele degele idi.

Koyobe Yesuhạ ẹ adiọ̄ubọ̄u ẹ malạ diạbọ̄u? (Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

46 Yesube o sasạ̄i kediạmokọ̄u egei tobolọ̄u dalamọ̄u, ẹ adiọ̄ubọ̄u ẹ malạ diạbọ̄u
kediạ ẹbọ̄u tạ kalamọ̄u haguasie, mihịkọ̄u baha tefeleiguei. 47 Tafalaguamọ̄u, o tahạ
ẹmokọ̄u tobou, nẹ adiọ̄ubọ̄u nẹ malạ diạbọ̄u haguasie, nạbọ̄ude tạ kalamọ̄u, mihịkọ̄u
tafalaguayode tobou. 48 Kẹnọ̄usi Yesuhạ ẹ tạ sima kọ̄ugue tobou, koyobe mạ adiọ̄ubọ̄u
mạ malạ diạbọ̄u? 49 Ẹ kege tobọ̄umamọ̄u, ẹ dabai degedi o kediạmokọ̄u dobogo□̄u
fogọ̄umọ̄u kọ̄ugue tobou, nạ dugu, o ko□̄udiạsi mạ adiọ̄ubọ̄u, mạ malạbọ̄ube kuhẹ.
50 O sasạ̄i mạ Aye hebenitọ̄u duwo kahạ tagaliya kẹ sulugua kediạnọ̄usi mạ malạbọ̄u,
mạ bobasibọ̄u, mạ adiọ̄ubọ̄u diạme kehẹ.

---

‡ **12:41** 12:41 Jona 3:5 § **12:42** 12:42 1 King 10:1-10

13

Tạ makaibe nalẹ hou hebe haimikou hebesei kokou mạ tobou (Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

1 Sawisiei kelegebe, Yesube ẹ mosọ toufogoumou, ohueiyai ko kokou ile duwei.
2 Duwomou, o sasại sụdo haguasie kefegumou, ẹ mosole ta tilamou kokou folo
duwomou, o sasại oloufẹi tọ biyạkou tefeleiguei. 3 Tafalaguamou, ẹ kelege tạ makai
sụdo toboumou i. Ẹ tabe kougue tobou, duma. O tahạ ẹ hebe haimikou nalẹ hou
hebeselamou i. 4 Nalẹ hou hebeseibe, ilo kelebe alikou fiyasigeimou, sio kediạ
haguasie, mo□uma nalạ i. 5 Nalẹ hou ilo kelebe mihị igibou kokou fiyasigei. Mihị
hiye mei kahạ, nalẹ hou toto kou fua feleiye, 6 kẹnousi asọ hohọgumou, difi hiyedo
degeimou, nalẹ hou oloufẹi tofigiei, tefebou mei kahạ degemou. 7 Nalẹ hou ilo kelebe
ayẹ ti yo kodu fiyasigei. Nalẹ hou foloumou, ayẹ ti kahạne folomou, nalẹ hou kẹ gogu.
8 Nalẹ hou ilo kelebe mihị bolofẹi kokou fiyasigei. Nalẹ hou folomou, sibigẹ hiyedo
mạ i. Ilo kelebe 100 kege mạ i, ilo kelebe 60 kege mạ i, ilo kelebe 30 kege mạ iyodei.
9 O koyo nạ, kihiyọụ dalababe, tạ ko□u defẹido du.

Yesuhạ tạ makai hehegie tobou di kahạ sibigẹ kẹ tobou (Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

10 Kegemou, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ haguasie, ẹmokou kougue yodulo i,
nạ o sasại kediạmokou kageimou tạ makainou tobou diya? 11 Ẹ tobou, hebeni Hiye
Ohạ o sasại wolou daladi kahạ sibigẹ kẹme nị tawamabadomou yo□u nịmokou kou
hegi. Tạ kahạ sibigẹbe nị kou tewe, mogogou ta dala mei. O damalẹyodele ili mei
kediạmokounousi tamạ dege hehegieiyo mei. 12 O tahạ bi ilo kele dalababe, Godihạge
tage dogouguba, bi sụdo degele. Ta mei degele mei. O tahạ ta bi hiyefẹi mei debabe,
ẹ bi huyadefẹi dala kẹme Godihạ molo□u. 13 Ạ o sasại kediạmokou tạ makai kẹnou
toboudi kahạ yobe kougue, diạge die dihọye kou dugulo idiye, kẹnousi diạ ta tawale
idiyo mei. Die kihiyọụye kou dulo idiye, kẹnousi diạ tạ kahạ sibigẹbe tawale idiyo
mei. 14 Kegemou, habage-degele-duguo-toboudi-o Aisaiahạ tobou kẹme damalẹdo
diạmokou tamạ degei. Ẹ kougue nalại,

Nị kou duloye, kẹnousi sibigẹ ta tawale ile mei.
Nị kou duguloye, kẹnousi sibigẹ ta dugulo ile mei.
15 O sasại ko□udiạ die fị be hiligido dalagua.
Die kihiyọụye dulobe dafa i.
Die dihọne bagạ i.
Kegeligi, die dihọye duguo, kihiyọụye duloba, sibigẹ tawaleba, fị boholou ạmokou
haguasieiba, ạ bologuọụba, bolọ degele iye domou. *Aisaia 6:9-10*

16 Nịnousi dugulo ili kahạ degeimou, hohọ degema. Nị dulu ili kahạ degeimou, hohọ
degema. 17 Kegei kahạ, ạ nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ. Afu kouguai o kediạ delei
kelegebe, habage-degele-duguo-toboudi-obou, dọụdo obou sụdo kediạge ifi nị dugulo
ili ko□ume, diạne dugulo sagại degele idi. Kẹnousi diạ ta dugulo ili mei. Nị dulu
ko□ume diạne dulo sagại degele i. Kẹnousi diạ ta dulo ili mei.

Nalẹ hou hebesei tạ makai kahạ sibigẹ (Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 Kegemou Yesuhạ haba kougue tobou, nị duma. Tạ makai ạ nịmokou tobou kahạ
sibigẹbe kougue. 19 O koyohạ Godihạ o sasại wolou dalale kahạ tạ kẹ kou duye, sibigẹ

ta tawali mei degeimoube, Tamaha hagua, ta o kaha duledu segei ke figa mo□udi. Keme nale hou alikou hebesei ke sa degei. 20 Nale hou mihi igibou kokou hebesei kaha sibigebe kougue, o Godiha ta dulo, toto tawalemou hoho degediye, 21 kenousi o keme tefebou mei kaha, Godiha tabe hiyefei daladiyo mei. Godiha ta sesele ilamou degeligi, hagi gehe gehebou, haba oe e makolamou degele imou duguomoube, e damaleyodei keme totonou toufogoudi. 22 Nale hou aye ti yokou hebesei kaha sibigebe kougue, o Godiha ta kou duye, kenousi e sa sibige ko□umaha hagibou, sele hiyedo molo□u sagai fimaibou kahage Godiha ta ke akogumou, sibige ta madiyo mei. 23 Kenousi, nale hou mihi bolofei kokou hebesei kaha sibigebe kougue, o Godiha ta dulo tawali keme segei folo sibige hiyedo madi ke sa degei. Ilo kele 100 kege madi, ilo kelebe 60 kege madi, ilo kelebe 30 kege madi.

Ta makaibe hebe haimikou dio kasagai felei kokou ma tobou

24 Kegemou, Yesuha o kediamokou haba ta makai ta kougue tobou, hebeni Hiye Oha o sasai wolou daladi keme, o taha e hebe haimikou ile, nale hou bolodo sogogai sagai kenou tefei. 25 Hulame o oloufei tiasigeimou, e ho o kaha ile, hebe haimikou folo, dio kasagai kaha hou ke sogogama fogou i. 26 Habage, segei hou sogogai ke fologa, sibige moumou, dio kasagai kene fologa hiye degei. 27 Hebe hai obou kaha dabai degedi o kediа ya dugube, dio kasagaine fologoumou duguomou hagua yodulo i, hiye o, na ne hebe haimikoube de nale hou bolodo kenou sogogai? Kagemou, dio kasagai kebou fologouya?

28 Kegemou, hebe hai obou kaha tobou, ko□ume ho o taha segeiyodei. Dabai degedi o kediа kougue yodulo i, ei yaba, dio kasagai ke de tigisele? 29 Kegedama. Dio kasagai ke tigisiligi, nale hou bolo kebоude tigima hebeseiye. 30 Nale hou bolodobou, dio kasagaiboude fologa, suwi degeiba, a hebe hai dabai degele idi o kediamokou, dio kasagai kebukou tigima, tigiye tigigima, doulukou hebesamabeedele. Kegemaba, nale sibige bolodo ke mo□uma hagua, ma mosokou dogogumabeede tobolou.

Ta makaibe nale mastet ho kokou ma tobou*
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

31 Kegemou, Yesuha o kediamokou haba ta makai ta tobou, hebeni Hiye Oha o sasai wolou daladi midiho keme nale mastet ho sagai kegei, o taha touma ile, e hebe haimikou sogoma fogou haguei. 32 Mastet ho keme nale ilo kediа ho sagai kegei mei. Huyadefeido ke sogodi. Kenousi mastet hou kaha folomou hiyedo degedibe, segei ilo kelebe e hiye degedi sagai kegediyo mei. Eme hebe sa degei, sio kediа haguasie, hebe kaha go kokou bi togolo idiyode tobou.

Ta makaibe ou sidi mola kokou ma tobou*
(Luk 13:20-21)

33 Kegemou, Yesuha o kediamokou haba ta makai ta tobou, hebeni Hiye Oha o sasai wolou daladibe, ou sidi mola sa degei, sasai tae mala ou sagai kebоude tiagewoma fogoumou dalali, yo□unou fofamou hiye degedi sagai kenou tefei.

Yesuha egeibe ta makaiyanou toboudi
(Mak 4:33-34)

---

* **13:30** 13:31 Obe nale saikou *mastet* mugudi sebe sagai kegei. * **13:32** (13:33 widio ta) *Ou sidi mola* keme Tok Pisin taege 'yis'. Ou sagaibe *mola* kebоude simou, hiye degedi.

34 Yesuha̱ o sasa̱i kedia̱mokou hehegie tobou̱dibe, e̱ ta̱ makainou̱ tobou̱di. E̱ ta̱ sibige̱bou̱de ta tobou̱diyo mei. 35 E̱ kege degeimou̱, habage-degele-duguo-tobou̱di-o kaha̱ kou̱ tobou ke̱me damale̱do tama̱ degei.
A̱ ta̱ makai ta̱ hehegie tobou̱lamou̱.
A̱ bima̱i sa sibige̱ ko□u milou kelege wo̱moguei delei, kou̱bou̱gene you̱ kegenou̱ dala
ke̱ tobou̱lamou̱. *Buk Song 78:2*

Dio̱ kasaga̱i fologai ta̱ makai kaha̱ sibige̱

36 Kegemou̱, Yesuha̱ o sasa̱i kedia̱ tou̱fogou̱mou̱, moso̱du felei. Foloumou̱, e̱ dabai degedi o kedia̱ haguasie felegamou̱, na̱ eimokou̱ dio̱ kasaga̱i hebe haimikou̱ felei ta̱ makai kaha̱ sibige̱ ke̱ tobou̱yedele i.
37 Kegemou̱, Yesuha̱ tobou, o nale̱ hou bolo̱do segei o ke̱me O Kedia̱ Dihi. 38 Hebe hai sa ke̱me sa sibige̱ ko□u. Nale̱ hou bolo̱do ke̱me o sasa̱i olou̱fe̱i, hebeni Hiye Oha̱ wolou̱ daladi kedia̱. Dio̱ kasaga̱i ke̱me midiho̱ kasaga̱i milou̱di o, Tama̱ha̱ sisigo̱. 39 Ho o dio̱ kasaga̱i hou segei o ke̱me Tama̱. Nale̱ segei suwi degele sawisiei ke̱me uwage sawisiei. Nale̱ segei ke̱ mo□udi o kedia̱me e̱sol o kedia̱. 40 Hebe hai dabai degedi o kedia̱ dio̱ kasaga̱i tigigima, doulukou̱ si saga̱i, uwage sawisiei kelegene kegenou̱ degele. 41 Kelegebe, O Kedia̱ Dihiha̱ e̱ e̱sol o kedia̱mokou̱ tobou̱ba haguasieba, Godiha̱ o sasa̱i wolou̱ daladi sa kokou̱, o sasa̱i damale̱yodele i kedia̱ dalaguaba, midiho̱ kasaga̱i hehegiedi obou̱, ta̱ dulo idiyo mei obou̱ olou̱fe̱i 42 dou hiye kokou̱ hebeseiba, gosoloba die me̱ dou̱gile ile. 43 Doulukou̱ hebeseiba, do̱u̱do o sasa̱i kedia̱me die Ayeha̱ sa kokou̱ dalagualebe, dia̱ aso̱ hoho̱gudi saga̱i ke̱nou̱ tefele hoho̱ dege dalaguale. O koyo na̱, kihiyo̱u̱ dalababe, ta̱ ko□u du.

Ta̱ makaibe sele sai bokisi mihi̱kou̱ mogogou kokou̱ ma̱ tobou

44 Kegemou̱, Yesuha̱ haba tobou, hebeni Hiye Oha̱ o sasa̱i wolou̱ daladibe sele sai ke̱ sa̱ degei, o tae hebe hai sa ta kokou̱ mihi̱ dama mogogou̱ fogou saga̱i ke̱nou̱ tefei. O taha̱ duguomou̱ haba mala̱, mihi̱ dama mogogou̱ fogou̱mou̱, e̱ hoho̱ hiyedo degei, e̱ bima̱i olou̱fe̱ido makisi degema, sele mala̱mou̱, sele kaha̱ hebe hai sa ke̱ mamo̱u̱.

Ta̱ makaibe we̱ bolofe̱ido kokou̱ ma̱ tobou

45 Kegemou̱, Yesuha̱ haba tobou, ta̱ makai tabe kou̱gue, hebeni Hiye Oha̱ o sasa̱i wolou̱ daladibe selebou̱ o taha̱ we̱ bolo̱do kadi saga̱i ke̱nou̱ tefei. 46 O kaha̱ we̱ bolo̱do ta kolugi duguo fogou̱mou̱, e̱ bima̱i olou̱fe̱ido makisi degema, sele mala̱mou̱, sele kaha̱ we̱ bolo̱do ke̱ mamo̱u̱.

Ta̱ makaibe nekeye miye̱ mo□udi kokou̱ ma̱ tobou

47 Kegemou̱, Yesuha̱ tobou, haba tabe kou̱gue, hebeni Hiye Oha̱ o sasa̱i wolou̱ daladibe neke sa̱ degei, o ilo kedia̱ ta̱leko̱u̱ mou̱samou̱, miye̱ daga daga su̱do mo□udi saga̱i ke̱nou̱ tefei. 48 Neke ama̱mo̱u̱mou̱ gisigama ya, to̱ biya̱kou̱ dogoguomou̱, miye̱ bolo̱ bolo̱ ke̱me tigi moso̱ tegeidu kefele i. Miye̱ kasaga̱i ke̱me ta̱leko̱u̱ hebesele i. 49 Nebe, uwage sawisiei kelegebe, e̱sol o kedia̱ haguasie, o sasa̱i olou̱fe̱i fileba, do̱u̱do o sasa̱i kedia̱me dalaguaba, midiho̱ kasaga̱i milou̱di o sasa̱i kedia̱me 50 doulukou̱ hebesouba, gosoloba die me̱ dou̱gile ile.
51 Kegemou̱, Yesuha̱ yodu, ni̱ge ta̱ a̱ tobou̱mou̱ i ke̱me de tawale i? Ei tawale iyode tobou. 52 E̱ dia̱mokou̱ tobou, kegei kaha̱, Mosesha̱ kuolou̱ yo du o, hebeni Hiye Oha̱ o sasa̱i wolou̱ daladibe kou̱ tewe, o tae kou̱ hegi kaha̱ degemou̱, o ke̱me moso̱ hiyedo

ta kahạ obọ̄u sạ degei, ẹ bimạ̲i sụdo dala. Ẹ bi sadi mosọ koduge bi bolọ bolọ sụdo mo□ụma migilibe, bi kọ̄u bolọ kẹbọ̄u, bi gehẹbọ̄ude mo□ụma migili.

Sa Nasaret o sasạ̲i kediạ Yesuhạ tạ dulo ili mei
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

53 Kegemọ̄u, Yesuhạ tạ makai olọ̄ufẹ̲i kẹ tobọ̄uma fogọ̄umọ̄u, sa kẹ tọ̄ufogọ̄u, 54 iligi, yo□u ẹ sabekọ̄u felei. Folomọ̄u, o sa kẹ tie kediạ egei mosọdu folomọ̄u, diạmokọ̄u Godihạ tạ hehegiei. Hehegieimọ̄u, diạ dulo kesigiemọ̄u tobolọ̄u i, o ko□ume tewe kẹme koyohạ nẹ̲imọ̄u hehegieiya? Midihọ bolọ gehẹ gehẹ degegadi kẹne koyohạ hehegieimọ̄u duguo degeiya? 55 Diạ yodu, o ko□ume mosọ togodi o kahạ dihi? Ẹ adiọ̄uhạ hụbe Maria? Ẹ malạ diạme Jemsbọ̄u Josepbọ̄u Saimonbọ̄u Judasbọ̄u? 56 Ẹ bobasi diạme dibọ̄ude dalagua? Midihọ ẹ degegadi olọ̄ufẹ̲i kẹme koyohạ hehegieimọ̄u milọ̄uya? de yodulo i. 57 Diạ kege tobolọ̄umọ̄u, ẹmokọ̄u dafa imọ̄u, ẹ kọ̄ugue tobou, habage-degele-duguo-tobọ̄udi-o kediạ hụne sa sa olọ̄ufẹ̲i o sasạ̲iye hebele fogulo idi, ha kẹnọ̄usi mosọmạ o kediạge die tạ ta dulo idiyo mei. Dio□u die sabọ̄u die mosọbọ̄u kokọ̄ugebe die hụbe meido. 58 Yesuhạge yo□u ẹ sa kilebe midihọ gehẹ gehẹ sụdo degeli mei, yobe o sasạ̲i kediạ ẹmokọ̄u ta damalẹyodele ili mei kahạ degemọ̄u.

14

O Herothạ Yesube fafeleya degedi o Jonyadei
(Mak 6:14-29; Luk 3:19-20, 9:7-9)

1 Kelegebe, sa Galili dia daladi o Herot ẹ Yesuhạ degegadi tạ kẹ diạ susulo imọ̄u du. 2 Tobolọ̄u imọ̄u dulomọ̄u, ẹ dabai degedi o kediạmokọ̄u tobou, o kẹme fafeleya degedi o Jon kọ̄u tolo i kahạ haba haguạ gehẹ degeiyode tobou. Kegei kahạnọ̄u ẹ midihọ gehẹ gehẹ kẹ kuhe degegadiyade tawai.

3-4 Herothạ tạ kẹ tobou kahạ yobe kọ̄ugue, Jon ẹme teli mei kelege, Herothạ ẹ eyẹ Filiphạ sobọ̄u Herodias figọ̄umọ̄u, Jonhạ nạ nẹ eyẹhạ sobọ̄u kẹ figạ hube dọ̄udo meiyode tobou. Kegei kahạ, Herothạ o ta tobọ̄umọ̄u, Jon tolọ̄umạ, didiọ mosọkọ̄u tigi nelẹdo kahạ tigama dogogu. 5 Herothạ Jon kọ̄u walamọ̄u fimạ̲iye, kẹnọ̄usi ẹ o sasạ̲i kediạmokọ̄u guẹ degei, diạge Jonbe habage-degele-duguo-tobọ̄udi-oyode tobolọ̄u idi kahạ degemọ̄u.

6 Kegemọ̄u, habage, Herothạ adiọ̄uhạ ẹ malạ felẹ̲i sawisiei kẹ hohọbolọ̄u imọ̄u, ẹ sasạ̲i Herodiashạ sasạ̲i dihi mabigi kahạ felẹ, o kediạ dihị̲le kokọ̄u siọ̄ugọ̄umọ̄u, Herothạ hiyedo tagai. 7 Hiyedo tagamọ̄u, ẹ damalẹdo maka dege kọ̄ugue tobou, nạ bi kagei ta ạmokọ̄u yodubabe, ạ dọ̄udo nạmokọ̄u nelẹyodei. 8 Sasạ̲i mabigi kahạ ẹ duọ̄uhạ amafẹ̲i tobọ̄umọ̄u dulomọ̄u ile, Herotkọ̄u tobou, Jon fafeleya degedi o kahạ widio toto ka, melekikọ̄u sagie, ạmokọ̄u nẹyede tobou.

9 Hiye o Herot ẹ tạ kẹ dulomọ̄u, hagị degeiye, kẹnọ̄usi o nalẹ nalạ duwogua kediạ dihị̲le kokọ̄u ẹ damalẹdo kọ̄u degeleyode tobou kahạ sidifi degele sagạ̲i degeimọ̄u, ẹ o takọ̄u, sasạ̲i mabigi kahạ tobou kẹ degeyede tobọ̄umọ̄u, 10 o kahạ didiọ mosọkọ̄u ile, Jonhạ widio diafou. 11 Diafolọ̄umọ̄u, melekikọ̄u sagiemọ̄u, malạ hagua, sasạ̲i mabigi kokọ̄u nẹ̲imọ̄u, sasạ̲i kahạ malạ ile, ẹ adiọ̄ukọ̄u nẹ̲i. 12 Kegemọ̄u, Jonhạ ẹ dabai degedi o kediạ haguasie, Jon tei malạ ile widama fogọ̄u ya, Yesukọ̄u tobolọ̄u i.

Yesuhạ o 5,000 kege kediạmokọ̄u nalẹ nẹ̲i
(Mak 6:31-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

13 Yesuhą o kedią Jon woumou tolo i kę dulo fogou ile, ę dabai degedi oboude
mosole sama, ohuęiyai ilobou, o mei sa kokou yai. O sasąi sa hafęi dege dalaguadi
kedią Yesuhą i kę dulomou, diąne ohuęiyai koya kę abogo□uya ę sesele yai. 14 Yesuhą
ohuęiyai ilobou folomou dugube, o sasąi sụdo kefema dalamou duguomou, soloudo
hiyedo degei. Do o sasąi kile dalaguane bologuọụmou bolọ degele i.
15 Habi degeimou, ę dabai degedi o kedią haguasiemou tobou, koulebe mosọ mei,
haba huliąne degeli kahą degemou, ną o sasąi kefegu kę tobouba ya, sa sa kokouya
kę dio□u seleye nalę mo□uma nalą ile. 16 Yesuhąge, kageiye o ko□udią fogou yale? de
tobou. Nalębe nį diąmokou nęma. 17 Dabai degedi o kedią tobou, eibe ou si oloufęi
houyosi kegebou, haba miyę bolọụ kegenoufęi dalayode tobolou i. 18 Yesuhą miyębou
ou sibou kę ąmokou mo□uma haguasiemabeede tobou.
19 Kegemou, dią nalę kę mo□uma haguasieimou, ę o sasąi kediąmokou tobou,
nį diọ sụ kokou duwoguamabeedei. Duwoguamou, ę ou si houyosi kege kębou,
miyę bolọụ kęboude malą toloumou, hebenitou daladuguomou, Godikou bolofęiyode
tobou. Toboumamou, ou si kę bafigima, ę dabai degedi o kediąmokou nęimou, dią o
sasąi kediąmokou fimou i. 20 Fimou, o sasąi oloufęi kedią nalą iligi guokou degele i,
nalę kę oloufęi mei degele ili mei. Isimo fogou kę tigi mosọ tegei oloufęi 12 kege kodu
sai amągai. 21 O nalę nalą i oloufęi kediąme 5,000 sągai kege. Sasąibou sisigọboudene
kou nalą iye, kęnousi diąbou hụ soulį mei.

Yesuhą ohuęiyai tageya tofou tofou i (Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)

22 Kelegenou, Yesuhą ę dabai degedi o kediąmokou tobou, nį totodo mosole foudu
fologaba, nįbukou ohuęiyai ilobou ima. Ąme o sasąi kediąmokou imabeedeiba dią
youba, hobou ą nį habage kuhe ile. 23 O sasąi imabeede toboumou fogou youmou, ę
ęsofęi ile, dihọ bagą toboulamou bitọụkou felei. Hulią degeimou, ę ęsofęi kotou delei.
24 Dalali dugube, mosole kę ohuęiyai duodo kokou dalamou, wi hiyedo hagumou, tọ
bobouye mosole bohoula deimou dugu. 25 Sabiyale hafęi degeimou, Yesuhą ohuęiyai
tageya kę tofou tofou diąmokou i. 26 Kęnousi ę dabai degedi o kedią ę ohuęiyai tageya
kę tofou tofou hagumou duguomou, guę hiyedo degele i. Kęme duo kasagąi tahą
haguluyodema gouguą i. 27 Guę degele imou duguomou, ę kelegenou totodo tobou,
nį hobou guę degedama. Ko□ume ąnou. Nį fį nelędo dege dalama.
28 Kegemou, Pitahą kougue tobou, Hiye O, ko□ume damalę nądo debabe, ną
ąmokou tobouba, ą ohuęiyai tageya kę tofou tofou nąmokou ile. 29 Yesuhą tobou,
ną haguayedeimou, Pitahą mosole toufogou mulọ, ohuęiyai tageya kę tofou tofou
Yesukou i. 30 Iligi, wi hiyedo degeimou duguo, ę guę degeimou molouguomou
haguisamou, Hiye O, ą dogouguyedei.
31 Kege toboumou kelegenou, Yesuhą dobogo□u susuguo Pita toloumou tobou, nę
damalęyodeibe huyadefęi. Ną kageimou fį bolọụ mąi dala? 32 Kegemou, dilie mosole
foudu fologoumou, wi kę mei degei. 33 O mosole foudu duweguei kedią kę duguomou,
ęmokou yubu sugulo fiya duwoguali, nąme damalędo Godihą Dihiyode tobolou i.

Yesuhą sa Genesaretkou do o sasąi sụdo bologuọụmou bolọ degele i (Mak 6:53-56)

34 Yesubou dią ohuęiyai dama sa Genesaretkou fologai. 35 Fologoumou, sa kę tie o
kedią Yesuhą midihọ duguo tawale hobogou. Tawale hobogoumou, tą dogogueimou,

sa sa hafẹi dege dalagua o sasại kediạ die do o sasại moũma haguasie feleẹgai.
36 Feleẹgamõu, ẹmokõu tạ neleẹdo dege kõugue tobolõu i, nạ nẹ yukuei kẹ seseguba, do o kediạ nẹ yukuei fẹ kokõunõu kugugueiba, bolọ degele ileyodele i. Kegeimõu, diạ Yesuhạ yukuei fẹ kokõunõu kugugueimõu, olõufẹi bolọ degele i.

15

Godihạ tạ kahạge di kõuguai egei kẹme gabama feleido dala (Mak 7:1-13)

1 Kegemõu, Farisi obõu, Moseshạ kuolõu yo dulo i obõu kediạ sa Jerusalem tõufogõu yamõu, Yesukõu fologa yodu, 2 nẹ dabai degedi o kediạme di kõuguai egei kẹ sesele idiyo mei kẹme kageimõu degele idiya? Diạ kageimõu dobogoũ bigili mei nalẹ nalạ idiya? de yodulo i.

3 Kegemõu, ẹ sima tobou, nị Godihạ tạ, nị dumabeedei kẹme kageimõu sima muguomõu, nịõu nị kõuguai midihọ kẹnõu sesega idiya? 4 Godihạ kõugue tobou,
Aye adiõu diliemokõũbe midihọ bolofẹi kẹnõu hehegieyedei. *Kisim Bek 20:12*
Haba kõuguene tobou,
O koyohạ ẹ aye adiõu diliemokõu tạ kasagại dege tobõubabe, o kẹme wouba tolo ileyodei. *Kisim Bek 21:17*
5 Kẹnõusi nịge kõugue tobõudi, o koyohạ bi ta ẹ aye adiõu diliemokõu nelẹ sagại kẹ haba Godikõu neleẹyodema makoubabe, 6 nịge o kahạge ẹ aye adiõu diliemokõũbe midihọ bolofẹi kẹ hegidayede tobolõu idi. Kegei kahạ nịme Godihạ tạ huyafẹi degema, nịõu nị kõuguai o kediạ egei kẹnõu tobolõu idi.

7 Nịme tạenõu tobolõu idi o. Aisaiahạ habage tamạ degele kẹ toboube, ẹ nịmokõunõu kõugue tobolõumõu nalại,
8 O sasại koũdiạge mạ hụbe tạenõu hebele fogulo idi, kẹnõusi die fịbe ahudo dalagua. Ạmokõu ta dala mei.
9 Diạ hehegiedibe, oe kuolõu mại kẹnõu hehegile idi. Kuolõu tạ koũme Godihạ tạyodema, ạmokõu mõu yoũwa kege kõumõu hohọbolõu idi. *Aisaia 29:13*

Yesuhạ o duo sibigi degedi kahạ tạ kẹ tobou (Mak 7:14-23)

10 Kegemõu, Yesuhạ o sasại haguisoumõu, haguasie kefegumõu tobou, nị mạ tạ duloba tawamabeedei. 11 Nalẹ di nalạ idi kahạge di duobe ta sibigi degediyo mei. Tạ kasagại di tobolõu idi kahạnõusi o di duo sibigi degedi.

12 Kegemõu, ẹ dabai degedi o kediạ ẹmokõu haguasie yodulo i, Farisi o kediạ nẹ tạ kẹ dulomõu dafa ili kẹme nạ de tewe?

13 Yesuhạ tobou, mạ Aye hebenitõu duwo kahạ ẹ hebe hai sa dala. Nalẹ hou ẹ segeli mei olõufẹi kẹme yoũ tefebõude teigima hebesele. 14 Nị Farisi o kediạ tõufogõu fogõu ima. O kediạ o sasại hehegilibe, diạme o dihọ du degei o sạ degei. Dihọ du degei o tahạ yogo dihọ du degei o ta wolõu ibabe, diliebe dilioufa uloudu fiyasigile.

15 Kegemõu, Pitahạ tobou, tạ makai nạ tobou kahạ sibigẹ kẹ eimokõu hehegie tobõuyedei. 16 Ẹ sima tobou, nịme kageimõu fị totõu degele iya? 17 Nalẹ olõufẹi di nalạ idi kẹme guamedunõu mulọmõu, habage tamạkõu feleẹdi. 18 Tạ kasagại tobõudi kẹsi, o fimại duge felị kahạ, o duo sibigi degedi. 19 Ạ tobolõũbe, midihọ kasagại milõugadi olõufẹi o fimại duge tamạ degedi kõuguei kẹ tobolõu, fị kasagại mạdi midihọ, o wodi midihọ, sasại hiyoubõu, o hiyoubõu degedi midihọ, bi hiyou moũdi midihọ, gulokou

tobolo͝umo͝u tạ sadi midihọ, yogo susuga tobo͝udi midihọ. 20 Midihọ kegeiyeno͝u o duo kuhe sibigi degedi. O dobogo͝u bigili mei nalẹ nạdi kahạge ẹ duobe ta sibigi degediyo mei.

Hụti Kenan sasại tahạ Yesuko͝u damalẹyodei (Mak 7:24-30)

21 Kegemo͝u, Yesuhạ sa kẹ to͝ufogo͝u ilemo͝u, sa Tairbo͝u sa Saidonbo͝u keleya kẹ siei. 22 Sumo͝u, sa kile sasại, ẹ hụtibe Kenan, ẹ hagua haguisa tobou, Hiye O, nạme Devithạ hụti. Nạ ạmoko͝u solo͝udo dege. Mạ sasại dihi duo kasagạiye tou dala. Ẹ hagi hiyedo dugulu. 23 Kẹno͝usi Yesuhạ ẹ tạ ta sima tobo͝uli mei kahạ, ẹ dabai degedi o kediạ ẹmoko͝u haguasie tạ nelẹdo dege, nạ sasại kẹ tobo͝uba fogo͝u ile. Ẹ di habage haguisa tobo͝umo͝u haguluyodele i.

24 Kegemo͝u, Yesuhạ sima ko͝ugue tobou, Godihạ ạ tobo͝umo͝u hagueibe, Israel o sasại kediạno͝u dogo͝ugulamo͝u haguei. O sasại kediạme wai sipsip fogou sagại kẹno͝u tefei. 25 Kẹno͝usi sasại kahạ hagua hafẹi dege yubu sugulo fiya duwoli, Hiye O, nạ ạ dogo͝uguyede tobou. 26 Yesuhạ sima tobou, kegeligi di sisigọ nalẹ kẹ mo͝uma, so kediạmoko͝u hebeseiye. 27 Sasại kahạ tobou, Hiye O, nạ damalẹdo tobolo͝uye, kẹno͝usi so kediạge nalẹ fi die ayehạ fafai hayedu fiyasigili kẹ nalạ idi. 28 Yesuhạ tobou, sobo͝ude, nẹ damalẹyodeibe hiyedo. Nạ yodu kẹme ạ duyodeimo͝u, ẹ sasại dihi kẹ bolọ degei.

Yesuhạ do o sasại sụdo bologuọụmo͝u bolọ degele i

29 Kegemo͝u, Yesu ẹ sa kẹ to͝ufogo͝umo͝u, ohuẹiyai Galili koya kẹ iligi, bitọụko͝u folo duwei. 30 Duwomo͝u, o sasại sụdo haguasie kefele i. Ibigidio tofigile ibo͝u, dihọ du degele ibo͝u, abogo͝u dobogo͝u gulại degele ibo͝u, tạ mei degele ibo͝u, do o sasại sụdo ilobo͝ude mo͝uma haguasie felẹga, Yesuhạ abogo͝u hafẹi dege dogogule imo͝u, ẹ olo͝ufẹi bologuọụmo͝u, bolọ degele hobogou. 31 O sasại kediạ dugube, tạ mei o kediạ tạ imo͝u, abogo͝u dobogo͝u gulại degele i kediạ bolọ degele imo͝u, ibigidio tofigile i kediạ tofo͝u tofo͝u youmo͝u, dihọ du degele i kediạne baha imo͝u duguo kesigiemo͝u, Israel o kediạ Godihạ hụ hebele fogulo i.

Yesuhạ o 4,000 kege kediạmoko͝u nalẹ nẹi (Mak 8:1-10)

32 Kegemo͝u, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ haguisoumo͝u, haguasieimo͝u ko͝ugue tobou, ạ o sasại kediạmoko͝u solo͝udo degeli. Ạbo͝ude dalaguali, sawisiei kamadia kege mei degeimo͝u, nalẹ mei degei. Ạ o kediạme mo͝u kege yamabeede tobolo͝ube dafa, diạ yolugi, ali hegieye tofigile sagại degele iye. 33 Ẹ dabai degedi o kediạ sima tobou, sa kuko͝ube hebe mei mihịno͝u sa. Di o͝u sibe kilịya kele mamo͝umaba, o sasại sụdo ko͝uguei ko͝u file? 34 Ẹ diạmoko͝u yodu, nị o͝u sibe kage dala? Diạ tobou, o͝u si dioyosi kegebo͝u, miyẹ huyadefẹi ilo kelebo͝udeno͝u dala.

35 Kegemo͝u, Yesuhạ o sasại kediạmoko͝u, nị mihịko͝u duwoguamabeede tobou. 36 Ẹ o͝u si dioyosi kege, miyẹbo͝ude malạ tolo͝umo͝u, Godiko͝u bolofẹiyode tobo͝uma, nalẹ olo͝ufẹi kẹ bafigimamo͝u, ẹ dabai degedi o kediạmoko͝u nẹimo͝u, diạ o sasại kediạmoko͝u fimo͝u i. 37 O sasại olo͝ufẹi kediạ nalẹ kẹ nalạ iligi guko͝u degele imo͝u, isimo fofo͝uguei kẹ kefema, tigi mosọ tegei dioyosi kege kodu sa i. 38 O nalẹ nalạ i olo͝ufẹi kediạme 4,000 kege. Sasạibo͝u sisigọbo͝udene ko͝u nalạ iye, haba diạbo͝u hụ

sōuḷi mei. 39 Kegemōu, Yesuha̱ o sasa̱i kedia̱ tobōumōu fogōu youmōu, e̱ mosole samōu sa Magadan hafe̱i dege kokōu i.

16

Dia̱ Yesukōu midiho̱ gehe̱ ta milōu yedele i
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

1 Farisi obōu, Sadyusi obōu kedia̱ Yesukōu haguasiemōu, e̱ tefele dugulamōu e̱mokōu midiho̱ gehe̱ ta milōu yedele i. Kegeiba, ei duguo tawale, na̱me hebenitōu ge Godiha̱ tobōu mōu hagueidadele. 2 E̱ dia̱mokōu tobou, ni̱ge habi agudio we̱i degeimōu duguomōu be, idibabe sa bolo̱ degeleyode tobolōu idi. 3 Haba ni̱ge sa biyoumōu, mabi dosogo̱ degema agudio we̱i degeimōu duguomōu be, ifibe wi hiyedo hagualeyode tobolōu idi. Ni̱ agudiletōu duguomōu be, sa bolo̱ degelebōu, kasaga̱i degelebōu ke̱me kōu tawale idiye, ke̱nōu si dabai a̱ kōu lege degegadi kaha̱ sibige̱be ni̱ ta tawale ili mei. 4 Ifi kōu bōu gebe o sasa̱i kedia̱ Godi tobekōu muguomōu, midiho̱ do̱u̱do mei ke̱nōu milolōu dalagua. Dia̱ge midiho̱ gehe̱ milōu ba dugulamōu degele iliye, ke̱nōu si midiho̱ gehe̱ ta milōu ba dugulo ile mei. Midiho̱ gehe̱, o Jonaha̱ dugu saga̱i ke̱nōu tefele dugulo ile. Yesu e̱ kege tobōu ma tōu fogōu i.

*Ta̱ makaibe Farisi obōu Sadyusi obōu kedia̱ die ōu sidi mola kokōu ma̱ tobou**
(Mak 8:14-21)

5 Kegemōu, Yesubōu e̱ dabai degedi obōu dia̱ mosole sama, ohue̱iyai ilobōu ya fologamōu dugube, ōu si ta sali mei. E̱ dabai degedi o kedia̱ totōu dege fogōu yai. 6 Yesuha̱ dia̱mokōu ta̱ makai kōu gue tobou, ni̱ōu tawaibōu. Farisi obōu Sadyusi obōu kedia̱ die ōu sidi mola ke̱me ni̱ mo̱u̱ye. 7 E̱ dabai degedi o kedia̱ e̱ kege tobōu mōu dulomōu, dio□unōu tugulo tobolōu i, e̱ge di ōu si sali mei kaha̱ degemōu tobolōu yodele i. 8 Dia̱ tugulo tobolōu imōu Yesuha̱ tawalemōu tobou, ni̱ damale̱yodeibe huyadefe̱i. Ni̱ kageimōu di ōu si mei ke̱ tugulo tobolōu iya? 9 Kageimōu ni̱ toto tawale ili mei? Di ōu si houyosi kege ke̱ o 5,000 kege kedia̱mokōu fi kelegebe, nale̱ isimo fogoube tigi moso̱ tegei olōu fe̱i kage sa ilou? 10 Haba di ōu si dioyosi kege ke̱ o 4,000 kege kedia̱mokōu fi kelegebe, nale̱ isimo fogoube tigi moso̱ tegei olōu fe̱i kage sa ilou? 11 Kageimōu a̱ tobolōu be ni̱ ta tawale iyo mei? A̱ ōu sido tobōu li mei. A̱ toboube ni̱me Farisi obōu Sadyusi obōu kedia̱ die ōu sidi mola ke̱me ni̱ōu tawaibōu yode tobou.

12 Kegemōu, dia̱ ta̱ ke̱ dulo tawale i. E̱ tobou ke̱me ōu sidi molayode tobōu li meiye, Farisi obōu Sadyusi obōu kedia̱ hehegiedi ta̱ ke̱me ni̱ōu tawaibōu yode tobou.

Pitaha̱ Yesube Godiha̱ makaiyode tobou
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Kegemōu, Yesubōu dia̱ ya, sa Sisaria Filipai hafe̱i dege kokōu fologamōu, e̱ dabai degedi o kedia̱mokōu kōu gue yodu, o sasa̱i kedia̱ge O Kedia̱ Dihi ke̱me koyodade tawale iya? 14 Dia̱ tobou, o ilo kedia̱ge na̱me fafeleya degedi o Jonyode tobolōu ili. Haba ilo kedia̱ge Elaijayodele ili. Haba o ilo kedia̱ge na̱me Jeremaiayodele imōu, haba iloyege habage-degele-duguo-tobōu di-o tayodele ili. 15 Yesuha̱ haba yodu, ni̱ōu ge a̱me koyoyode tawale iya?

---

* **16:4** 16:5-12 *Ōu sidi mola* kaha̱ sibige̱be die midiho̱ kasaga̱i.

16 Kegemou, Saimon Pitaha tobou, name Godiha makai o Kelesu, you kegenou daladi o kaha, e Dihiyodei.
17 Kegemou, Yesuha tobou, Jonha dihi Saimon, na hohobolou nou. Yobe, na ta kou tobolou keme namokou be o tae ta hegili mei, namokou be ma Aye hebenitou duwo kahanou hegi kaha degemou. 18 Pita,* a namokou tobolou kuhe, name bogo sa degei, nele hiyedo. O sasai amokou damaleyodeibabe, dia namokou haguasie kefeguo nele dege dalaguale. Todi kahage diame gabale sagai mei. 19 Hebeni Hiye Oha o sasai wolou daladi sa kaha a sou udi ki keme a namokou nele. Na sa sibige kuokou ge degedamabeede tobou babe, Godiha hebenitou gene degedamabeede tobolou. Haba na sa sibige kuokou ge boloyode tobou babe, Godihane hebenitou ge boloyode tobolou. 20 Kegemou, Yesuha e dabai degedi o kediamokou neledo dege tobou, nige ame Godiha makai o Kelesuyode tobou damabeedei.

Yesuha e tolo hafei degeimou, e dabai degedi o kediamokou midiho you degedi sagai kenou tefele degemabadomou hehegiei

(Ta Hiye 16:21–20:34)

Yesuha yufido eme tolo ileba, haguа gehe degeleyodei
(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)

21 Kelege Yesuha e dabai degedi o kediamokou you umakou tama degele ke yoma hehegieibe, e kou gue tobou, a sa Jerusalemkou ile foloba, odo odobou, mogou du dalaguadi hiye obou, Mosesha kuolou yo dulo i obou olou fei kediа degeiye, ame do hiyedo dugulo. Ame wouba tolo ile, haba sawisiei kamadia kege mei degeiba, a haguа gehe degele.
22 Kegemou, Pitaha Yesu wolou teguo ilemou, emokou gofo udo dege tobou, Hiye O name kegei ke dugulo mei. Keme a dafa. 23 Kenou si Yesuha boholou mou, Pitakou kou gue tobou, Tama, na ma tobekou i. Nage a degele ke akogulu. Name Godiha fimaibe tawaiyo mei. Name o kediа fimai kenou tawali.
24 Kegemou, Yesuha e dabai degedi o kediamokou tobou, o koyoha a seselababe, e you usie huyafei degeba, a hebe fufuguomai hebele ile sagai kenou tefele, a seseyede tobou. 25 O koyoha you u e finou tolou subabe, e fi keme mei degeiba, tolo ile. Ha o koyoha ma habage sesele iligi toubasi, e fibe tofousogo tofousogo tofolou ke molo u. 26 O taha sa sibige kuokou bimai olou feido kou molo uye, haba e fi gehe ke mou li mei dalali toubabe, bi olou fei kahage e fibe ta dogou gulo mei. E bimai kahage fi tofousogo tofousogo tofolou keme ta mamolo u sagai mei. 27 Damaledo, O Kediа Dihiha e Aye Godiha hohobou de hagualebe, e esol o kediabou de haguale. Haguaba, hebe ke nelebe, midiho obe you milou gai sagai kenou tefele nemou ile, hebe kasagaibou, hebe bolobou de o sasai kediamokou tanou tanou nemou ile.
28 A nimokou damaledo tobolou kuhe. O ilo kuokou tafalagua kediа teli mei dalaguali, O Kediа Dihi eme Hiye O dege haguaba, o sasai wolou dalalaba degeiba dugulo ile.

17

Yesuha tou boholou mou gehe degeimou dugulo i
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

* **16:18** 16:18 Hu *Pita* kaha sibigebe bogo.

1 Sawisiei walaiyosi kege mei degeimõu, Yesuha Pitabõu, Jemsbõu ẹ mala Jonbõu
de bitọu sasado kotõu wõu ma folomõu, dio□unõu deleiguei. 2 Dia baha dalaguamõu,
Yesuha tõu boholõu mõu gehẹ degei. Ẹ midihọbe asọ hohọgudi sagai kẹnõu tefele
hohọgumõu dugulo i. Ẹ yukueine fọ dege hohọguo dalamõu dugulo i. 3 Kelegenõu,
haba dugube, o Mosesbõu Elaijabõu * dilie tama degemõu, Yesubõu de ta kolo imõu
dugulo i. 4 Pitaha kẹ duguomõu, Yesukõu tobou, Hiye O, di kõu le tofolõu be bolọ. Na
tagaibabe, a kõu le mosọ dihifei kamadia kege togolo. Tabe nẹ mosọ, tabe Moseshạ
mosọ, tabe Elaijaha mosọ.

5 Pitaha kege tobolõu dalali dugube, mabi fọ degei kaha migile, dia olõu fẹi gogumõu
dugu. Mabi timi kilege ta uwo ta kõu gue tobõu mõu du, ko□ume ma Dihi. Age ẹme
tagadido, ẹmokõu hohọ hiyedo degeli. Nige ẹ ta dumabeede tobõu mõu du.

6 Kegemõu, ẹ dabai degedi o kedia ta uwo kẹ dulo, gue hiyedo degemõu, yubu
sugulo fiya, miye duweguei. 7 Miye duwoguamõu, Yesuha hagua hafẹi degemõu
kuguguema tobou, ni haguama. Gue degedamabeedei. 8 Dia haba dugube, Yesuha
ẹsofẹi tafalamõu dugulo i. O tabõu tafalamõu dugulo ili mei.

9 Kegemõu, bitọu kẹ tõu fogõu muguolugi, Yesuha diamokõu nelẹdo dege kõu gue
tobou, ni dugu kẹme omokõu hobõu ta tobõu dama. Dalali, O Kedia Dihi ẹ tolo ileba,
Godiha haguagiba widai tõu fogõu iba, ise kelege kuhe tobõu mabeedei.

10 Kegemõu, dabai degedi o kedia yodulo i, kageimõu Moseshạ kuolõu yo du o
kediage Elaijabe ẹbukõu haguayede tobolõu iya?

11 Kegemõu, Yesuha tobou, damalẹdo, Elaijabe ẹbukõu haguaba, bi olõu fẹi
dọususulo. 12 Kẹnõu si a nimokõu tobolõu kuhẹ, Elaijabe ẹbukõu kõu haguei.
Hagumõu, o kediage ẹme ta duguo tawale ili mei. Ẹmokõu dio□u die fiye tawagai
sagai kẹnõu degele i. O Kedia Dihibe, dia degeiye, ẹne do dugulo. 13 Dabai degedi o
kedia ta kẹ dulomõu, diage ẹme fafeleya degedi o Jon tobolõu dade tawale i.

Yesuha o dihi ta duo kasagaiye tou kẹ bologuọumõu bolọ degei (Mak 9:14-29; Luk 9:37-42)

14 Yesubõu ẹ dabai degedi obõu dia mugua, o sasai sudo dalagua kokõu fologoumõu,
o ta hagua, Yesukõu yubu sugulo fiyoumõu dugulo i. 15 Hiye O, na ma o dihi ẹmokõu
solõu do degeyede tobou. Ẹ fi totõu dege dio koulugi fiya haguạ dedi, do hiyedo
dugudi. Doulukõu ne fiyadi, talekõu ne fiyadi. 16 A nẹ dabai degedi o kediamokõu
kõu mala iye, kẹnõu si dia bologuọumõu ta bolọ degeli mei.

17 Yesuha ta kẹ dulomõu tobou, ifi kõu bõu gedo o sasai nime ta damalẹyodele iyo
mei. Ni fimaibõu, ni midihọbõu be dọudo mei. Ame nibõu de hiyedo dalalebe dafa.
A ni tõu fogõu lamõu degeliye, kẹnõu si dihi kẹme amokõu mala haguama. 18 Dihi
mala hagumõu, Yesuha duo kasagai kokõu gofo□u dege tobõu mõu, duo kasagai kẹ
fogõu imõu, dihi kẹ kelegenõu bolọ degei.

19 Kegemõu, ẹ dabai degedi o kedia diesofẹi ẹmokõu haguasiemõu, eige duo kasagai
kẹ igile mugulobe kagei kaha hagi degei? de yodulo i.

20-21 Kegemõu, ẹ diamokõu tobou, ni Godikõu damalẹyodili mei kaha. A nimokõu
damalẹdo tobolõu kuhẹ. Ni damalẹyodeibe nalẹ mastet ho sagai huyadefẹi kegei
dalali, bitọu kuokõu, na kugule teguo ile dalayede tobõu babe, bitọu ko□umaha

* **17:3** 17:3 *Mosesbõu Elaijabõu* diliebe Juda o kedia kõu guai o bolọu, afudo kõu tofigile i.

awouba dugulo ile. Damalẹdo, nị Godikõu damalẹyodema, kage kage degelaba degeibabe, nị sasale degelenõu.

Yesuhą haba tage ẹme tolo ileba, haguą gehẹ degeleyodei
(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

22 Kegemõu, Yesubõu ẹ dabai degele idi obõu dią sa Galili duo kodu kefeguomõu, ẹ diąmokõu tobou, O Kedią Dihibe oe ho o kediąmokõu seseguba, 23 wouba tolo ile, haba sawisiei kamadia kege mei degeiba Godihą haguągiba ẹ gehẹ degele. Ẹ dabai degedi o kedią tą kẹ dulomõu, ẹ sihou hiyedo degele i.

Yesuhą Godihą mosọ kokõu sele kefema nẹi

24 Yesubõu ẹ dabai degedi obõu dią ya, sa Kaperneamkõu fologamõu, Godihą mosọkõu nẹdi sele kefedi o kedią Pitakõu hagua yodulo i, nị tisahąge Godihą mosọkõu nẹdi sele kẹme de nẹdi? Haba nẹdiyo mei? 25 Pitahąge, ẹ nẹdiyode tobou.

Kegemõu, Pitabe mosọkõu folo, tą ta tobõu li mei dalamõu, Yesuhą ẹmokõu yodu, Saimon, ną kage fimọuya? Gamani sibidi sele kefedibe, sa sa hiye o kediąge o koyo dią sele kẹ kefema nelẹ idiya? Dio□u die sosõu dią sele kefema nẹdi? Haba o ilo kedią nẹdi? 26 Pitahą tobou, o ilo kediąnõu nẹdi. Kegemõu Yesuhą tobou, damalẹdo, kegei kahą degemõu dio□u die sosõu dią sele kefema nelẹ idiyo mei. 27 Kegeligi Godihą mosọ sibidi sele kefedi o kedią damokõu gofo□u degele iye. Kegei kahą, ną ile, ohuẹiyai kokõu folo, miyẹ bese. Miyẹ yufido molo□u kẹme, ną ẹ maga guloba dugulobe, mogoudu sele dalaba dugulo. Ną sele kẹ malą ile, Godihą mosọ sibidi sele kefedi o kediąmokõu nelẹba, ko□ume Yesu ele sele kefei nelị kuhẹyode tobou.

18

Hebeni Hiye Ohą di wolõu dalale sa kokõu gebe, o koyobe hụ hiyedo dalale?
(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

1 Kelegebe, Yesuhą ẹ dabai degedi o kedią ẹmokõu haguasie yodu, hebeni Hiye Ohą ei wolõu dalale sa kokõu gebe, o koyobe hebenitõu hụ hiyedo dalale?

2 Kegemõu, Yesuhą dihi huyadefẹi ta haguisoumõu hagumõu, die timịdu tefegi. 3 Tefegiemõu tobou, ą nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ. Nị fị boholõu ba, dihi huyadefẹi ko□u sagąi dege ho fogõu babe, hebeni Hiye Ohą wolõu dalale sa kokõu be nị ta folo meido. 4 Kegei kahą, o koyohą yo□usie huyafẹi degeba, dihi ko□u są degeibabe, hebeni Hiye Ohą wolõu daladi sa kokõu be ẹme hụ hiye dege dalale.

5 Kegeba, o koyohą ąmokõu damalẹyodemaba, mą hụya kẹ dihi huyadefẹi ko□u sagąi ta dogõu gubabe, ąbõu de dogõu gulu.

Midihọ kasagąi kahąge damalẹyodei kẹ makodi
(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

6 Yesuhą haba tobou, o tahą degeiye, dihi damalẹyodei ko□u sagąi tae midihọ kasagąi milõu babe, o kẹme oye igi hiyedo ta, ẹ gabagikõu tigama, tọ ąi hiyekõu hebele muguba tolobe bolofẹi. Kẹme hebe hiye mei. Hebe Godihą nelẹbe hiyedo folodo.

7 Sa sibigẹ o diąma, nịme nịõu tawaibõu, yobe nị degeiye, o sasąi kedią ya, midihọ kasagąi milõu ga idi kahą degemõu. Damalẹdo, midihọ kasagąi milõu ga idi kẹme nị ta akogulo sagąi meiye, kẹnõu si o midihọ kasagąi kẹ hehegiedi o nąme no□u tawaibõu. 8 Nẹ dobogo□u, haba nẹ abogo□u kahą ną wolõu ile midihọ kasagąi ta milõu babe, ną kẹ diafolõu hebele filą. Kegema, ną fị gehẹ kẹ mo□ubasi, ną dobogo□ubõu,

abogo□ubou tanou fẹibe bolọ, tạbou mei. Nạ dobogo□ubou abogo□ubou bolọụ dalali, dou mei degediyo mei kokou hebele muguye. 9 Nẹ dihọ kahạ nạ wolou ile midihọ kasagại ta milou babe, nẹ dihọ kẹ tele filạ. Kegema, nạ Godihạ wolou dalale sa kokou foloubasi, nạ dihọ tanou fẹibe bolọ, tạbou mei. Nạ dihọ bolọụ kege dalali, dou sakou hebele muguye.

10-11 Kegemou, Yesuhạ haba tobou, nịou tawaibou, nịge sisigọ ko□u tafalagua tanou ta mabou yode tawadama. Yobe, ạ nịmokou tobolou kuhẹ, ẹsol o sisigọ kẹ wou ma dalaguadi kediạme mạ Aye hebenitou duwo kahạ midihọkou duwoguadi kahạ degemou.

Tạ makaibe wai sipsip fogou kokou mạ tobou (Luk 15:3-7)

12 Yesuhạ haba kou gue tobou, nị ạ kou gue tobolou kokou kage fimọụya? O tahạ wai sipsip olou fẹi 100 kege dalaye, tanou ta fogou babe, o kahạ de ka siale? Damalẹdo, o kahạ wai sipsip 99 kege bitọụ sa kokou dalagua kẹ tou fogou ile, wai sipsip tanou fẹi fogou kẹ ka siale. 13 Ạ nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ. O kahạ kolugi duguo malạba, hohọ hiyedo degele. Wai sipsip olou fẹi 99 kege fogou li mei kediạmokou be hohọ hiye degele mei. 14 Nebe, nị Aye hebenitou duwo, ẹge ẹ sisigọ tanou ta fogolou be dafai.

O nogohạ midihọ kasagại milou kẹ dọụsusudi midihọ

15 Yesuhạ haba tobou, nogohạ nạmokou midihọ kasagại milou babe, nạ ile ẹ duguoba, nolou nou duwoguali, midihọ kasagại ẹ milou kẹ dọụsusu. Ẹ nẹ tạ kẹ dubabe, nelebe haba mogo degele. 16 Haba ẹ nẹ tạ du ho fogou babe, nạ o tanou yo bolọụyo kege ta duguo wolou ileba, kuhe dọụsusu. Kegeibasi,
O bolọụyo, kamadia kege kediạ hagị kẹ duguo tawaleba dọụsusulo. *Lo 19:15*
17 Nogohạ die tạ kẹne ta du ho fogou babe, haba damalẹyodele i o sasại kediạmokou tobou yedei. Haba die tạ kẹne ta du ho fogou babe, nạge ẹme damalẹyodili mei o sagại, gamani sibidi sele kefedi o kasagại sagại kegeiyode tawa.

18 Kegemou, Yesuhạ haba tobou, ạ nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ. Nị sa sibigẹ kuokou ge akogubabe, Godihạne hebenitou ge akogulo. Haba nị sa sibigẹ kuokou ge bolọyode tobou babe, Godihạne hebenitou ge bolọyode tobolou.

19 Ạ haba nịmokou tobolou kuhẹ, sa sibigẹ kuokou ge nị o bolọụye fị tanou degeba, bi ta molo□u sagại degeiba dihọ bagạ tobou babe, mạ Aye hebenitou duwo, ẹ nịmokou nelẹ. 20 Damalẹdo, o bolọụyo, kamadiayo kegeye mạ hụya kẹ kefeguo dalababe, ạne hagua, diạbou de kile dala.

Tạ makaibe dabai o taha yogohạ ẹ bi mọụ kẹ ta duguo fogou li mei kokou mạ tobou

21 Kegemou, Pitahạ Yesukou hagua yodu, Hiye O, mạ mogohạ ạmokou hagị degemou ibabe, ạge olou fẹibe kage gebe meiyodele? Dioyosi kegebe de bolọ?

22 Kegemou, Yesuhạ sima tobou, dioyosi kegenou mei. Olou fẹibe dioyosi kege kẹ huso□umou folobe deba, 77* kegeyode tobou.

23 Duma, hebeni Hiye Ohạ o sasại wolou daladi kẹme tạ makai ko□u sạ degei, sa sibigẹ hiye o tahạ ẹ dabai degele idi o haguisoumou haguasieimou, bi afu nẹmou i kahạ hebe kẹ mou lạmou degei. 24 Yomogoube, o tae dabai degedi o ta ẹmokou wolou hagua felẹi. O kahạ bi hiyedo kou mọụ, sele olou fẹibe 10 milion kege. 25 Ẹ sele hebe

* **18:22** 18:22 77 sagại, 70x7 sagại kege. Kẹnou si sibigẹbe *sụụdo*yode tobou.

kẹ nelẹ sagại mei kahạ degemọu, ẹ hiye ohạ kọu gue tobou, nạbọu nẹ sasạibọu nẹ sisigọbọu nị olọu fẹi kege didiọ dabai degemabeedei. Haba nẹ bimại olọu fẹi tiga sele molo͡u kẹne, ạmokọu nẹyede tobou. 26 Dabai degedi o kahạ yubu sugulo fiyamọu duwoli, tạ nelẹdo dege tobou, nạ baha duwo, ạmokọu dafada. Nẹ sele ạ nại kẹme ạ olọu fẹi boholọu nelẹ. 27 Hiye o kahạ tạ kẹ dulomọu, ẹ dabai degedi o kokọu solọu do degemọu, ạ sele hebe kẹme duguo fogolọu yodei.

28 Kegemọu, dabai degedi o kahạ mulọmọu fogọu ile dugube dabai degedi o ta, ẹ mogo kẹ hagumọu dugu. Yogo kokọu be ẹ sele huyadefẹi olọu fẹi 10 kegenọu kọu nẹi. Kẹnọu si, ẹ mogo kokọu gofo͡u degemọu, dobogo͡uye ẹ gabagidu tolọu mọu fifigiligi tobou, ạ nạmokọu sele nẹi kẹ ạmokọu totodo nẹyedei.

29 Kegemọu, yogohạ yubu sugulo fiyamọu duwoli, tạ nelẹdo dege tobou, nạ baha duwo, ạmokọu dafada. Nẹ sele ạ nại kẹme ạ olọu fẹi boholọu nelẹ. 30 Kẹnọu si ẹ dafamọu, ẹ mogo kẹ didiọ degei. Dalali, sele kahạ hebe kẹme olọu fẹi boholọu nẹi.

31 Kegemọu, dabai degele idi o ilo kediạ kegeli kẹ duguo kesigiemọu, hohọ degele ili mei. Diạ ya, die hiye okọu, nẹ dabai degedi o kahạ yogokọu midihọ kasagại milouyode tobolọu i. 32 Hiye o kahạ diạ tobolọu kẹ dulomọu, ẹ dabai degedi o kẹ haguisoumọu hagua feleimọu tobou, nạme dabai degedi o kasagại. A mạ sele hiyedo, nạ nại hebe kẹme duguo fogou, tạbọu meiyodei, nạge ạmokọu tạ nelẹ dege tobou kahạ degemọu. 33 A nạ kọu solọu do degei. Kageimọu, nạ nẹ mogo kọu solọu do degeli mei? 34 Hiye o kahạ gofo͡u degemọu, ẹ dabai degedi o kẹ didiọ mosọ dia daladi o kediạmokọu sesegumọu, womọu iligi, sele nại kahạ hebe kẹme olọu fẹi boholọu nẹi.

35 Kegemọu, nịge nogo diạ nịmokọu hagị degei dalaba gebe meiyode ho fogọu babe, kẹnọu tefei mạ Aye hebenitọu duwo, ẹne nị midihọ kasagại kẹ gebe meiyodele mei.

19

Yesuhạ obe sobọu hulomọu hiyafogọu di kahạ tạ kẹ tobou
(Mak 10:1-12; Luk 16:18)

1 Yesuhạ tạ olọu fẹi kẹ tobọu ma mei degeimọu, ẹ sa Galili tọu fogọu, sa Judiakọu ile folomọu, tọ Jordan ilobọu i. 2 O sasại sụdo ẹ sesega yai. Kokọu ge, Yesuhạ do o sasại bologuọụmọu, die do olọu fẹi bolọ degele i.

3 Kegemọu, Farisi o ilo kediạ Yesukọu haguasie, ẹ tefele dugulamọu yodulo i, Moseshạ kuolọu mạiyege, obe sobọu huloba, haba mọu de hiyafogolọu nọu?

4 Kegemọu, ẹ diạmokọu tobou, nịme Godihạ kuguokọu nalại dala kẹme huso͡uma duguo tawale ili mei sạ degei? Yomogou kelegebe, bi olọu fẹi milọu gai o kahạge
Obọu sasạibọu de milọu gai. *Stat 1:27*
5 Milọu mamọu kọu gue tobou,
Kegei kahạ degemọu, obe ẹ aye ẹ adiọu tọu fogọu ile, ẹ sasạibọu de dogọu gubabe,
dilie tọu be tanọu fẹi dege dalale. *Stat 2:24*
6 Diliebe bolọụ mei, diliebe tanọu fẹido degei. Kegei kahạ degemọu, Godihạ tigama fogou kẹme o tae ta kusiadayede tobou.

7 Kegemọu, diạ ẹmokọu haba yodulo i, Moseshạge oe kuguo nalạma sobọu kokọu nelẹba kuhe hiyafogọu yedei kẹme kageimọu tobolọu?

8 Kegemọu, Yesuhạ tobou, Moseshạ obe sobọu hulomọu hiyafogolọu be tạbọu meiyodei, kẹme nị fịbe hiligido dalaguamọu, ẹ kege kuhe tobou. Kẹnọu si afu

yomogou hagueibe, kege degele idiyo mei. 9 Ą nịmokõu tobolõu kuhẹ, o koyohą ẹ sobõu, o hiyou ta degeli mei kẹ hiyafogõu ba, haba sobõu ta hubabe, o kẹme sobõu hiyou molo□u.

10 Kegemõu, ẹ dabai degele idi o kedią tobolõu i, sobõu huloba, hiyafogolõu kẹme hagị degei kahą degemõu, sobõu hu ho fogõu basi bolọyode tobolõu i.

11 Kegemõu, Yesuhą kõu gue tobou, ą tobolõu kẹme o olõu fẹị dulo sagą̣i meiye, o ilo Godihą nelẹ nẹịmõu dalagua kediąnõu si mą tą kẹ tawaleba tolõu ile. 12 Duma, o ilo kelebe sobõu huli mei o. Ilo kelebe kege mõu yo□uwa daladibe, ẹ adiõu hą bolọ mei kasagą̣i degei malą felẹmõu dalali, ifi dala kuhẹ. Ilo kelebe oe die tõu ilo kẹ diafou kahą degemõu, dią dihi degele sagą̣i mei. Ilo kelenõu si hebeni Hiye Ohą dabai degele kahą degemõu, dią sobõu hulo meiyodele i. Nị o tahą mą tą kẹ dulo sagą̣i degeibabe, nị tą kẹ dumabeede tobou.

Yesuhą sisigọbe ẹmokõu haguasiemabeede tobou (Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 Kegemõu, o sasą̣i kedią die sisigọ mo□uma, Yesuhą ẹ dobogo□u diąmokõu dogoguo, Godikõu dihọ bagą tobõu yadomõu haguasiei. Kẹnõu si ẹ dabai degedi o kedią kẹ duguomõu gofo□u dege tobolõu i. 14 Yesuhą tobou, nịge sisigọ kediąme hobõu akogudama. Tõu fogõu ba, dio□u ą̣mokõu haguamabeedei. Hebeni Hiye Ohą wolõu daladi sa kẹme o sasą̣i sisigọ kẹ sagą̣i dalagua o sasą̣i kedią bi. 15 Kege tobõu mamõu, sisigọ kedią widiletõu dobogo□u dogogue imamõu fogõu i.

Bibõu o gisiai kaha Yesubõu de tą kei (Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 Kegemõu, o tahą Yesukõu hagua yodu, Tisa, ą midihọ bolọ kagei kẹ milõu basi, ą̣me fị tofousogo tofolõu kẹ molo□u?

17 Kegemõu, Yesuhą sima tobou, ną ą̣mokõu kageimõu midihọ bolofẹị kẹ yoduya? O tanõu tasi bolọdo. Ną fị tofousogo tofolõu kẹ molo□u sagą̣i degeibabe, ną Godihą kuolõu tą olõu fẹịdo kẹ sesegayede tobou.

18 Kegemõu, o kahą̣ge, Godihą kuolõu olõu fẹị kẹme ną̣ge kagei kagei kẹ tobõu ya? de yodumõu, Yesuhą tobou,
O hobõu woda.
Sasą̣i hiyou degeda.
Hiyou hobõu mo□uda.
Gulokou tobolõu ba hobõu tą sada.
19 Aye adiõu diliemokõu be midihọ bolofẹị kẹnõu hehegieyedei. *Kisim Bek 20:12-16*
Haba tabe,
Ną no□usie tagadi sagą̣i kẹnõu tefele, nogo diąmokõu ne kegenõu tagayedei. *Wok Pris 19:18*

20 Kegemõu, o gisiai kahą tobou, ą̣ge kuolõu mą̣i olõu fẹị kẹ dulo sesegamõu haguei. Ą haba tabe kẹị degele?

21 Kegemõu, Yesuhą̣ge, nąme dọụdonõu dalale sagą̣i degeibabe, ną ile, nẹ bimą̣i kẹ tiga, sele mo□umaba, bi mei o kediąmokõu fimõu i. Ną kege degeibasi, nẹ bi hebenitõu dala kẹ ną molo□u. Kege degema, mą habage seseyede tobou. 22 O gisiai kahą tą kẹ dulomõu, fị hagị degemõu fogõu i, ẹ bimą̣i hiyedo dala kahą degemõu.

23 Kegemõu, Yesuhą ẹ dabai degedi o kediąmokõu tobou, ą nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ. Bibõu oyege hebeni Hiye Ohą wolõu daladi sa kokõu ile folobe hagị

hiyedo. 24 A haba nimokou tobolou kuhe, wai kamelyege yukuei gofou di aye kaha aya keme folo sagai mei, hagi hiyedo. Kenou tefei, selebou oe Godiha wolou daladi sa kokou folone hagi hiyedo.

25 Kegemou, dabai degedi o kediа ta ke dulomou, dia bou basiado kesigiemou, emokou yodulo i, kageibasi, o koyoha fi tofousogo tofousogo tofolou ke molo□u?

26 Kegemou, Yesuha diamokou maselemou tobou, oyege ta tawaga degele sagai mei. Godiha degelenou si hagi ta dala meiyode tobou.

27 Kegemou, Pitaha tobou, na du. Eibe bimai olou fei tou fogou mou, na sesele yolu kuhe. Ei kegei kaha hebe bolodo keme kei bi molo□u?

28 Kegemou, Yesuha diamokou kou gue tobou, a nimokou damaledo tobolou kuhe. Sa sibige ko□umaha bi olou fei ke gehe degelebe, O Kediа Dihiha yo□u e duwodi bolodo kokou folo duwoba, ma habage sesele idi o nine duwodi bolofeido olou fei 12 kege kokou duwoguali, Israel kediа huti olou fei 12 kege ke wou ma dalaguale. 29 O koyoha amokou damaleyodema, die mosobou, die eye malabou, die owou bobasibou, die aye adiou bou, die sisigobou, die hebe haibou olou fei ke tou fogou babe, hebe bolofei o kediа mala ilebe, olou fei 100 kege mala ile. Diame fi tofousogo tofousogo tofolou kene mala ile. 30 Kenou si o sudo, ifi amulo yolu kediame habagekou do yale. Haba o sudo, ifi habagekou do dalagua kediame amulo yale.

20

Ta makaibe hebe hai dabai degele idi o kediamokou ma tobou

1 Yesuha haba kou gue tobou, hebeni Hiye Oha o sasai wolou daladi keme kou guei, sa hiyedo tou o taha gusugudo e hebe haikou sele dabai degele o ilo kele kolugi dugu sagai kegei. 2 Hebe hai obou o kaha kou gue tobou, ifi dabai mei degeiba, ni tanou tanou sele dio* tanou tanou mo□umou ileyode tobou mou, dabai degedi o kediа bolyodema ya, e hebe haimikou fologamou dabai degele i. 3 Sabiyamou, 9 klok sagai kelege, hebe hai obou o kaha haba ilemou dugube, o ilo kelebe kefegudi sa kokou mou tafalaguamou dugu. 4 E o kediamokou, nine ma hebe haimikou ya, dabai degema mei degeibasi, a nimokou hebe doudo dabai ni degei kenou tefele nelyode tobou. 5 E kege tobou mou, dia ya, e hebe haimikou fologamou dabai degele i. Habage, agali 12 klok kelegebou, haba habi 3 klok kelegebou, e haba ile o tage mo□uma haguamou, e hebe haimikou ya fologamou dabai degele i.

6 Haba habi 5 klok sagai kelegene, e ilemou dugube, o ilo kelene mou kege tafalaguamou dugu. Kageiye, nime gusugu kelege mou nou tafalaguali, habi degeiya? de yodu. 7 Kegeimou, diage, o tae eimokou dabai ta degemabeede tobou li meiyode tobolou i. Kegeimou hiye o kahage, nine ma hebe haimikou ya, dabai degemabeede tobou.

8 Kegemou, hulia degela deimou kelege, hebe hai obou kaha e dabai dia daladi o kokou kou gue tobou, dabai degele ili o olou fei kediа haguisouba haguasieiba, na die dabai degei kaha hebe ke neyedei. Na dabai kaha hebe ke nemou ilebe, na uwage yai o kediamokou bukou yomogou fimaba, haba diabukou yai o kediamokou be uwagedo fiyede tobou. 9 O habi 5 klok kelege dabai yoma degele i o kediа haguasie, dia tanou tanou, sele dio tanou tanou mala i. 10 Kegele iligi, o dabai diabukou do degele i o

* **20:2** 20:2 Die tae *sele* hube ‘denarius’. Sawisiei tanou kaha dabai degei kaha hebe keme sele ‘denarius’ dio tanou fei nele.

kediạ uwagedo haguasiemọu, diạme sele sụdo molo□udade tawale iye, kẹnọu si diạne o tanọu tanọu, sele dio tanọu tanọu malạ i. 11 O kediạ dugube, diạne sele diobe tanọu tanọu mo□umọu duguomọu, hebe hai obọu kọu gofo□u dege tobolọu i, 12 o uwagedo haguasie dabai degele ibe, diạ dabai huyafẹi degele iye, kẹnọu si nạge diạmokọu be dabai kahạ hebe eimokọu nẹi sagại kẹnọu tefele nẹi. Einọu si agali difi hiyedo kẹbọu de duguomọu dabai hiyedo degemọu hagulugi, huliạ degela deimọu kelegenọu dabai olọu fẹi kuhe mei degei.

13 Kegemọu, hebe hai obọu o kahạge dabai degei o tanọu tahạ tạ simamọu kọu gue tobou, mogo, ạ nạmokọu midihọ kasagại ta milọu li mei. Da kọu fimại tanọu fẹi degei kahạ degeimọu, nạ dabai degei kahạ hebe kẹme sele dio tanọu fẹi mọụ. 14 Nạ nẹ dabai degei kahạ hebe ko□u malạ fogọu iyedei. Ạ o uwage dabai degei o kokọu ne nạmokọu nẹi sagại kẹnọu tefele nelẹ. 15 Mạ selebe mạ binọu. Ạ mạ seleye degele sagại kẹne mạ binọu. Nạ kageiye, ạ mạ sele o kediạmokọu nẹi kokọu kona degeiya?

16 Kegemọu, Yesuhạ tobou, kẹnọu tefei, o sasại, ifi habagekọu do dalagua kediạme amulọ yale. Ifi amulọ yolu kediạme habagekọu do yale.

Yesuhạ uwagedo, ạme tolo ileba, haba haguạ gehẹ degeleyodei (Mak 10:32-34; Luk 18:31-33)

17 Sa Jerusalemkọu yolugi, Yesubọu ẹ dabai degedi o olọu fẹi 12 kege kediạbọu dio□unọu kefeguomọu, ẹ diạmokọu tobou, 18 nị duma, di ifi sa Jerusalemkọu ile fologaba, o tahạ O Kediạ Dihi kẹme mogọu du dalaguadi hiye obọu, Moseshạ kuolọu yo dulo i obọu kediạmokọu seseguba, diạge woloyodema tạ samaba, 19 sa ta o kediạmokọu sesegulo ile. Seseguba, diạge ẹmokọu susuga tobolọu yilọ ima, tigi dofọu ye womaba, hebe fufuguomạikọu ikoke degeiba tolo ile. Sawisiei kamadia kege mei degeiba, Godihạ haguạgiba, gehẹ degeleyode tobou.

Jemsbọu Jonbọu dilie hiye o degelamọu degele i (Mak 10:35-45)

20 Kegemọu, Sebedihạ dihi bolọụ dilie adiọu hạ ẹ dihi bolọụ kẹbọu de ile, Yesukọu folomọu, yubu sugulo fiyamọu duwoli, ạ yodu tạ dalayode tobou. 21 Yesuhạ yodu, nạ kẹi kẹ tagaiya? deimọu, ẹ tobou, nạ o sasại wolọu dalale kelegebe, nạge mạ dihi bolọụ ko□ume, ta nẹ dobogo□u delekọu duwoba, haba tabe nẹ dobogo□u fofo□ukọu duwoba deyede tobolọu kẹ tagali.

22 Kegemọu, Yesuhạ diliemokọu sima tobou, nele ạmokọu ko□u yodulu kahạ sibigẹbe nolọu ge defẹi ta tawaiyo mei. Nele ạ seseibabe, do ạ dugulo kẹme nelene de dugulo ile?* Ele kẹ sasale dugulonọu yode tobolọu i. 23 Ẹ haba tobou, damalẹdo, nelene do ạ dugulo sagại kẹnọu tefele kọu duguloye. Kẹnọu si o koyobe mạ dobogo□u delekọu duwoba, fofo□ukọu duwoba dele kẹme ạ ta makale sagại mei. Duwodi bolọụ kẹme mạ Ayehạ o bolọụ ta yo□u ẹ tagaiya kẹ makamại dalayode tobou.

24 Kegemọu, dabai degedi o ilo 10 kege kediạ tạ kẹ dulomọu, diạ Jemsbọu ẹ malạbọu diliemokọu gofo□u degele i. 25 Kẹnọu si Yesuhạ diạ haguisoumọu, ẹmokọu haguasieimọu kọu gue tobou, nị olọu fẹi kọu tewe, sa ilo kelegebe hiye o kediạ o sasại nelẹdo dege wọu ma dalaguadi. Die hụbọu o kediạge o sasại kediạmokọu hagị nelẹmọu, die tạnọu sesegamabeede tobolọu idi. 26 Midihọ kegei kẹme nị degedama. Nị o koyohạ hiye o degelababe, o kẹ nạme o ilo kediạ dabai degedi o degeyede tobou.

* **20:22** 20:22 Grik tạege ‘kope’ kẹ nalại kahạ sibigẹbe *do hiyedo dugulo.*

27 Damalẹdo, nị o taha hụbọ o degelababe, o kẹ name nogo dia fisimọ dabainọ
degedi o degeyedei. 28 O Kediạ Dihi ẹ hagueine, o taha ẹ dogọ guyadomọ hagueli
mei. Ẹ hagueibe, o sasại dogọ gulamọ haguei. Ẹ yọunọ tolo ileba, o sasại sụdo
mamọ lạmọ kuhe haguei.

Yesuhạ dihọ du degei o bolọụ kege bologuọụmọ bolọ degele i
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 Yesubọ ẹ dabai degedi obọ diạ Jeriko tọ fogọ imọ, o sasại sụdo kediạ sesega
yai. 30 Yolugi dugube, dihọ du degei o bolọụ kege a fẹkọ duwoguamọ dugulo i. Dilie
Yesu haguluyodeimọ dulomọ, hiligedo haguisa i, Hiye O, name Devitha hụti, na ele
solọ do degeyedele i. 31 O kefeguo tefeleiguei kediạ gofọu degemọ, diliemokọ
nele tạdamabeede tobolọ i. Kẹnọ si dilie haba hiligedo haguisamọ tobolọ i, Hiye
O, name Devitha hụti, na ele solọ do dege.

32 Kegemọ, Yesuhạ iligi, ali duo kele tofolọ, dilie haguisa yodu, nelege ạ
nelemokọ kẹi degele kẹ tagale iya? 33 Hiye O, ele dihọbe bolọdo degeiba bahale
sagại degeliyode tobolọ i. 34 Dilie kege tobọ mọ, ẹ solọ do dege, dilie dihọ kokọ
kugumọ, kelegenọ dilie dihọ bolọdo degeimọ, dilie Yesuhạ ili sesele yai.

Yesuhạ sa Jerusalemkọ ile folomọ, o sasại kediạmokọ egei hehegiei

(Tạ Hiye 21–25)

21

Yesuhạ sa Jerusalemkọ feleibe, gamani hiye onọ tefele felei
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

1 Yesubọ diạ yolugi, sa Jerusalem hafẹi degeimọ, sa Betfage, bitọụ Olivkọ dala
kokọ fologamọ, ẹ dabai degedi o bolọụ ta kẹdiliemokọ tobou, 2 nele sa di dugulu
kokọ imabeedei. Nele ya fologaba dugu, wai dọki, ẹ dihi wilibọ de, obe bagạgie
fogou tafalaba dugulo. Wai dọki bolọụ kẹ fiyolọ ba wolọ haguama. 3 O taha
nelemokọ yodubabe, Hiye Ohạ dabai degele dalayodema. Mei degeibabe, totodo
wolọ haguasile.

4 Koụme mọ yọuwa tamạ degeli mei, Godihạ tạ, habage-degele-duguo-tobọ di-o
kahạ kọ nalại kẹme damalẹdo tamạ degeyadomọ kuhe degei.

5 Sa Saion* tie o sasại kediạmokọ hehegiema, nị duguma, nị Hiye O ẹme ẹ hụ hebele
fogudiyo mei, ẹ nịmokọ wai dọki tagetọ folomọ hagulu kuhẹ, wai dọki wili
kahạ tagetọ folomọ haguluyodei. *Sekaraia 9:9*

6 Kegemọ, dabai degedi o dilie sa kokọ ya fologa, Yesuhạ kọ tobou sagại kẹnọ
tefele degele i. 7 Dilie wai dọki bolọụ, adiọ bọ ẹ dihi wilibọ de wolọ haguasie,
Yesukọ felẹgamọ, dilie yukuei sasado kẹ digima, wai dọki bolọụ kahạ tagetọ
dogogumọ, Yesu ẹ kotọ folo biyei. 8 Wai dọki tagetọ duwomọ imọ, o sụụdo
die yukuei sasado kẹ digima, aba kẹ mạmọ yai. O ilo kediạ hebe go diafigima
haguasiemọ, aba kẹ mạmọ yai. 9 O sụdo Yesuhạ ile amulọ aliya yolubọ, habageya
haguasilibọ kediạ olọ feịdo hiligedo kọ gue tobolọ i,

Devitha hụti o, di ẹmokọ hohọbọ me.
Hiye Ohạ hụya kẹ hagulu o kẹme Godihạ dogọ guyedeibasi. *Buk Song 118:26*

* **21:5** 21:5 *Sa Saion* kẹme sa Jerusalem.

Di Godikõu hohọbolõu ba, ẹ hụ hebele fogume.
10 Kegemõu, Yesu ẹ iligi, sa Jerusalemkõu foloumõu, sa kẹ tie o sasại olõu fẹi kediạ
duguo kesigie yodulo i, o kọ̃ume koyo? 11 O sasại kefeguo dalagua kediạ tobou,
kọ̃ume habage-degele-duguo-tobõu di-o Yesu, sa Galili duo kodu sa Nasaret o.

O kediạ Godihạ mosọ kekaimidu makisi degele imõu, Yesuhạ folo igisei
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

12 Kegemõu, Yesuhạ Godihạ mosọ kekaimidu folomõu dugube, o kediạ makisi degele
imõu duguomõu igiseimõu fogõu yai. Sele tiga mọ̃udi o kediạ fafai kẹne biligisei. Sio
kulu obõu kediạ duwoguadi kẹne biligisei. 13 Ẹ diạmokõu tobou, Godihạ kuguokõu be
Mạ mosọbe dihọ bagạ tobolõu idi mosọyode *Aisaia 56:7*
nalại dala.
Kẹnõu si nị degeiye,
Mạ mosọbe hiyou mọ̃udi o kediạ wọmogõu di mosọ sagại degeli. *Jeremaia 7:11*
14 Kegemõu, Yesu ẹ Godihạ mosọ kodu tafalamõu, o dihọ du degele ibõu, ibigidio
tofigile ibõu kediạ haguasieimõu, ẹ bologuọụmõu bolọ degele i. 15 Kẹnõu si mogõu
du dalaguadi hiye obõu, Moseshạ kuolõu yo dulo i obõu kediạge ẹ midihọ gehẹ gehẹ
milõu goumõu duguo kesigiemõu gofọ̃u degele i. Gofọ̃u degele i kahạ yo tabe kõu
guei, sisigọ, Godihạ mosọ kekaimidu dalagua kediạne, hiligedo kõu gue tobolõu i,
Devithạ hụti o, di ẹmokõu hohọbõu mebeede tobolõu i kahạ. 16 Hiye o kediạ tạ kẹ
dulomõu, Yesukõu be, sisigọ kediạ tobolõu ili kẹme nạge de dulu? de yodulo i. Ehẹ,
ạ kõu duye, tạ kuguokõu nalại dala kẹme nị ta husọ̃uma tawale ili mei? Duma,
Nạ degeiye, sisigọ hiye degele ibõu, sisigọ bisigofẹibõu kediạ nẹ hụ hebele fogulo idi.
Buk Song 8:2
17 Ẹ kege tobõu ma, sa hiye Jerusalem tõu fogõu mõu, sa Betanikõu fogõu ile tiei.

Yesuhạ tobõu mõu, hebe kiyou fafagale fiyei
(Mak 11:12-14, 20-24)

18 Sabiyoumõu, Yesu ẹ sa hiye kokõu boholõu mạ iligi hegie degei. 19 Iligi hebe
kiyou ta a fẹkõu tafalamõu dugu. Ẹ ile hafẹi degemõu dugube, kiyou kẹme kolo ta
malị mei. Guoyenõu dalaguamõu dugu. Kegeimõu, ẹ hebe kiyou kokõu tobou, nạme
haba kolo ta mạda. Kelegenõu, hebe kẹ totodo fafagale fiyei.
20 Kegeimõu duguomõu dabai degedi o kediạ kesigiemõu tobolõu i, kageimõu hebe
kiyou kọ̃u totodo fafagale fiyouya?
21 Yesuhạ tobou, ạ nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ. Nị Godikõu damalẹyodema,
fimại bolọụbõu mei debabe, nịge ạ hebe kiyou kuokõu degei sagại kẹnõu tefele
degelenõu. Hebe kiyou kokõu degei sagại kẹnõu degele mei, nị haba bitọụ kuokõu,
nạ haguạ, tạlekõu fogu fiyayedeiba, nị tobolõu kẹme tamạ degele. 22 Nị Godikõu
damalẹyodema yodubabe, nị yodulu sagại kẹme ẹge nịmokõu nelẹ.

Hiye o kediạ Yesukõu, nạme o koyohạ hụya kẹ dabai degediya? de yodulo i
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 Kegemõu, Yesube Godihạ mosọ kekaimidu folomõu, o sasại kediạmokõu egei
hehegie tobolõu dalamõu, mogõu du dalaguadi hiye obõu, odo odobõu kediạ
haguasiemõu, ẹmokõu yodulo i, nạme dabai kọ̃ume koyohạ hụya kẹ degediya? Nạme
o koyohạ tobõu mõu, dabai kọ̃u kuhe degediya? 24 Ẹ o kediạmokõu tobou, ạne
nịmokõu tạ ta yodulamõu. Nị ạmokõu dọụdo dege tobõu basi, ạne nịmokõu o ạ tobõu

mõu dabai degeli kẹme tobolõu. 25 Mą yodu tąbe kõu gue, Jonhą fafeleya degedibe koyohą dabai? O kedią dabai? Haba hebenihą dabai?

Kegemõu, hiye o kedią dio□unõu tugulo tobolõu i, di hebenihą biyode tobõu babe, ẹge nį Jonhą tobõu di kẹme kageimõu damalẹyodili mei de yoduye. 26 Haba di obenõu tawaga degediyode tobõu bane, di o kediąmokõu guẹ degele ile. Yobe, o sasąį kediąge Jonbe habage-degele-duguo-tobõu di-odade tawale i kahą degemõu. 27 Kegeimõu, o kedią Yesukõu ei ta tewe meiyode tobolõu i. Yesuhąne tobou, ąne o koyohą ą tobõu mõu dabai ko□u dege haguei kẹme ą nįmokõu ta tobolõu meiyodei.

Tą makaibe aye tanõu kahą ẹ dihi bolọų kokõu mą tobou

28 Haba, Yesuhą hiye o kediąmokõu kõu gue tobou, nį kage tawaiya? O tabe o dihi bolọų dala. Ẹ ile, ẹ dihi wolo kokõu tobou, mą dihi, nąą ifi ile, hebe haimikõu dabai dege. 29 Dihi kahą kõu dafayodeiye, habage ẹ fį boholõu mõu, hebe haimikõu i. 30 Haba ẹ dihi ta kokõu ne yodumõu, dihi kahą tobou, aye, bolọdo, ą ileyodeiye, kẹnõu si ili mei. 31 Dihi ko□uhąge ẹ ayehą tagai sagąį kege degei? O kedią tobou, dihi wolo kahąyodele i.

Kegemõu, Yesuhą tobou, ą nįmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ. Ogõu ga tobõu ma gamani sibidi sele kefele idi obõu, o hiyou suluguadi sasąįbõu kediąme Godihą wolõu daladi sa kokõu be diąbukõu fologale, nįme habage fologale. 32 Yobe, Jon ẹ hagua, midihọ dọų̀do kẹ nįmokõu hehegielamõu kõu degeiye, nį ẹ tobou kokõu ta damalẹyodele ili mei. Haba ogõu ga tobõu ma gamani sibidi sele kefele idi obõu, o hiyou suluguadi sasąįbõu kediąnõu si ẹmokõu damalẹyodele imõu, nį kõu duguye, kẹnõu si nį fį boholõu mõu, ẹ tobou kokõu ta damalẹyodele ili mei.

Tą makaibe midihọ kasagąi milõu ga idi o kedią hebe hai dia dalaguadi kokõu mą tobou

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 Yesuhą hiye o kediąmokõu haba kõu gue tobou, nį tą makai ta ko□une duma. Sa obõu tahą ẹ hebe haimikõu hebe hou sogogama kekai. Kekama mei degeimõu, mihį dama, dugule bologuąį, dabai degedi o ilo kedią hebe kolo kodu sama, tofõu tofolõu gagima, tigi kolo hueį gofo□udo kẹ kuhe milõu gamabadomõu. Mihį dama mei degeimõu, o kahą mosọne togoma tagetõu haba fogolo tegei. Hiyou mọų̀ye domõu dia daladi o kẹme kotõu tafalayadomõu. Dabai olõu fẹį mei degeimõu, hebe hai obõu kahą o ilo kediąmokõu ẹ hebe hai kẹ heliofẹį nelẹmõu, makisi degemabeede tobou. Ẹ hebe kolo ilo kelebe ẹ biyode tobõu ma, sa ahudo kuhe fogõu i. 34 Habage, hebe kolo kẹ suwi degele hafẹį degeimõu, hebe hai obõu kahą ahudo dalali, ẹ dabai o ilo kele ya, ẹ hebe kolo kẹ gama haguamabeede tobou. 35 Kẹnõu si, hebe hai dabai degele idi o kedią o ilo kedią haguasie felẹgoumõu duguomõu tolõu i. O tabe dią tolõu mą woma fogou. Tabe dią woumõu tolo i. Tabe dią igiye woma fogou. 36 Kegeimõu, hebe hai obõu kahą o ilo sụdo tobõu mõu yai. Ẹbukõu yai kediąme sụdo mei. Ya fologoumõu, hebe hai dabai degedi o kedią haba dio□u degei sagąį kegenõu degele i.

37 Kegemõu, uwagedo hebe hai obõu kahą ẹ dihido kẹ tobõu mõu, hebe haimikõu i. Ẹ ayehą tobou, dią mą dihihą tąsi dulo ile. 38 Dihi kẹ ile foloumõu, hebe hai dabai degele idi o kedią duguomõu, dio□unõu tugulo tobolõu i, o ko□ume, ẹ aye toubabe, ẹ ayehą bi olõu fẹįbe ẹ molo□u. Kegei degemõu, di dihi ko□une wouba tolo iba, hebe hai ko□u di mo□umebeede tobolõu i. 39 Dią kege tobõu mamõu, dihi kẹ tolõu mą malą

ya, hebe hai fẹkõu ge woumõu tolo i. 40 Kegei kahạ degemõu, hebe hai obõu kahạ hagua felẹbabe, hebe hai dabai degele ili o kediạmokõu be kage degele? de yodu.
41 Kegemõu, hiye o kediạ tobolõu i, o midihọ kasagại degele i o kediạmokõu be hebe kasagại kẹnõu nẹiba tofigile ile. Kegeiba, hebe hai obõu kahạ haba tobõu ba, o ilo kelege ẹ hebe hai kẹ heliofẹi malạ ile. Hebe kolo kẹ suwi degeiba, o kediạ makisi degeba, ilo kele ẹmokõu nelẹyode tobolõu i.
42 Kegemõu, Yesuhạ diạmokõu tobou, tạ Godihạ kuguokõu nalại dala kẹme nịge husoⷯuma tawale ili mei? Tạ kẹme kuhẹ,
Mouti, mosọ togodi o kediạ dugube kasagại degeimõu kõu igile filẹi kẹme ẹ haba meleya mouti fogou. Hiye Ohạ degeiyenõu bolọ degei dala kuhẹ. Ei dugulube, kẹme bolofẹido, di tawaga tobolõu sagại mei. *Buk Song 118:22-23*
43 Kegei kahạ, ạ nịmokõu tobolõu kuhẹ, Godihạge nịme wolõu dalale sagại mei. Godihạge sa ta o sasại, ẹ tạ duloba, ẹ hebe hai kahạ hebe kolo kẹ ẹmokõu nelẹ sagại kediạnõu wolõu dalale. 44 [O mouti kuokõu kuwaba fiyoubabe, ẹ dio olõu fẹi gobõu gile malẹ. Haba mouti kahạ o tagetõu fiya fọụbabe, ẹ dio olõu fẹi gagile tuwelẹdo malẹ.]*
45 Kegemõu, mogõu du dalaguadi hiye obõu, Farisi obõu kediạge, Yesuhạ tạ makai kẹme diạmokõu tobolõu dade tawale i. 46 Diạ Yesu kõu tolõu mạ tạ salamõu degeiye, kẹnõu si degeli mei, diạ o sasại kediạmokõu guẹ degemõu. Yobe, o sasại kediạge Yesube habage-degele-duguo-tobõu di-odade tawale ili kahạ degemõu.

22

Tạ makaibe sasại hulamõu nalẹ hiyedo kefeguomõu nalạ i kokõu mạ tobou (Luk 14:16-24)

1 Kegemõu, Yesuhạ hiye o kediạmokõu haba tạ makai ta kõu gue tobou, 2 hebeni Hiye Ohạ o sasại wolõu daladi kẹme kõu guei, hiye o tahạ ẹ dihi o dihi kahạ sasại hulamõu degeimõu, ẹ ayehạ ẹ dabai degedi o kediạmokõu tobõu mõu, diạ nalẹ hiyedo kefele i. 3 Nalẹ olõu fẹi kefeguomõu tobou, nị ya, o ạ afu kõu diguo fogou kediạ mạ o dihi ẹ sasại hulo dowo kẹ nalẹ nạ haguamabeede tobõu mabeedei. Ẹ dabai degele idi o kediạ ya, kege kõu tobolõu iye, kẹnõu si o sasại olõu fẹi kediạ dafamõu, haguasili mei. 4 Haguasili mei kahạ degemõu, hiye o kahạ haba ẹ dabai degedi o ilo kediạmokõu tobou, nị ya, o ạ kõu diguo fogou kediạmokõu nalẹ kefeibe mei degeiyodema. Mạ wai bulumakou oyebõu, mạ bulumakou tõu bolofẹidobõu olõu fẹi wala i. Nalẹ olõu fẹi kefegu dala. Nị haguasie, mạ o dihi ẹ sasại hulo dowo nalẹ nalạ imabeede tobõu ma.
5 Kege kõu ya tobolõu iye, kẹnõu si o sasại kediạ olõu fẹi dafamõu fogõu yai. Ilo kelebe hebe haimikõu fogõu yai. O ilo kelebe sele dabai dege yai. 6 Haba ilo kediạge hiye o kahạ dabai degele idi o kediạ tõu gama woumõu tofigiei. 7 Hiye o kahạ kẹ dulomõu gofoⷯu hiyedo degei. Ẹ ami o kediạmokõu tobõu mõu ya, o wala i o kediạ olõu fẹi woma mei degema, die mosọne olõu fẹi douye sisama mei degei.
8 Kegemõu, hiye o kahạ ẹ dabai degedi o kediạmokõu tobou, mạ dihihạ sasại hulo dowo kẹ nalẹ kõu kefei mei degeiye, kẹnõu si o ạ kõu didiguei kediạme o bolọ mei kahạ degemõu, diạ ta haguasili mei. 9 Nị ya, a goya fologaba, o sasại koyo nị dugulu kẹme diguma. Mạ o dihi ẹ sasại hulo dowo kẹ nalẹ nạ haguamabeedema. 10 Kege

* **21:44** 21:44 Tewe o kediạge tạ koⷯume Matyuhạ nalalị mei o tahạ nalại sạ degeiyodele i.

tobou mou, dabai degele idi o kediạ ya, a goya kamou suluguali, o ilo kele duguo wou ma haguasie felẹgai. Diạme midihọ bolọ milolou idi o sasạibou, midihọ kasagại milolou idi o sasạibou sụdo, hiye o kahạ mosọdu kefegu, mosọ kẹ amạmại.

11 O sasại kefeguo duwoguamou, hiye o kahạ felẹ dugube, o tabe yukuei bolọdo kalị mei. Sasại hulamou yukuei kạdi kẹme ta kalị mei duwomou dugu. 12 Hiye o kahạ yodu, mogo, nạme yukuei bolọdo kalị mei kẹme kageimou felẹi? Kẹnou si ẹ tạ ta figạ tobou li mei. 13 Kegemou, hiye o kahạ ẹ dabai degele idi o kediạmokou tobou, nị o kẹ dobogo□ubou abogo□ubou tigigima, fẹkou huliạ kele hebele filạma. Huliạ sa kokou be, diạ gosoloba die mẹ dou gile ile.

14 Damalẹdo, Hiye Ohạ o sasại sụdo kou diguye, kẹnou si ilo kelenou haguasie felẹgamabadomou makai.

Obege gamani hiye o Sisarkou be gamani sibidi sele de nelẹ, haba nelẹ sagại mei? (Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Kegemou, Farisi o kediạ yamou, dio□unou tugulo tobolou i, tạ Yesuhạ tobou gai kẹ tefele duguoba, tạ salamou degele i. 16 Diạ kege fimạmou, dio□u die dabai degele idi obou, Herothạ ẹ dabai degele idi obou kediạ tobou mou ya, Yesukou fologamou tobolou i, Tisa, ei kou tewe, nạme damalẹdo tạ tobou di o. Nạ Godihạ midihọ hehegiedibe, damalẹdo kẹnou hehegiedi. Nạ omokou ta guẹ degediyo mei. Nạ tobou dibe, o hụ dalabou, o hụ meibou kediạmokou tạ tanou fẹinou tobou di. 17 Kegei kahạ, ei yodu tạ huyadefẹi ta dala kuhẹ. Dige sibidi sele kefema, gamani hiye o Sisarkou de nelẹ, ha nelẹ sagại mei? Nạ kage tawaiya?

18 Kegemou, Yesuhạ diạ ẹ tạ salamou degele ilidade tawalemou tobou, nịme tạenou tobolou idi o. Nị kageimou ạ tefele dugulo iya? 19 Sele kefedi sele dio ta malạ hagua, ạmokou hegimabeede tobou. Diạ sele dio ta malạ hagumou, 20 ẹ diạmokou yodu, figisa ko□ubou, hụ ko□ubou debe koyohale? 21 Diạge Sisarhaleyodele i. Kegeimou, Yesuhạ diạmokou tobou, damalẹdo, Sisarhạ bi debabe, Sisarkou nẹma. Godihạ bi debabe, Godikou nẹmabeede tobou.

22 Diạ ẹ tạ kẹ dulomou kesigie ẹ tou fogou yai.

Sadyusi o kediạ Yesukou obe tolomou haguạ gehẹ degele idi kẹ yodulo i (Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Sawisiei kelegenou, Sadyusi o kediạ Yesukou yai. Diạge o tofigieibe haguạ gehẹ degele ile meiyode tobolou idi. Diạ ya fologamou, Yesukou kou gue yodulo i, 24 Tisa, Moseshạ kou gue tobou, o tahạ dihi ta degeli mei toubabe, ẹ sosou mei degeiye deba, haba ẹ malạhạ kuei sasại kẹ huloba dihi degeibabe, dihi kẹme ẹ eyẹhạ dihi degele.* 25 Afudo, o eyẹ malạ dei olou fẹi dioyosi kege kou le deleiguei. Wolo kẹme sobou hulomou, dihi ta degeli mei tolo imou, haba ẹ malạhạ kuei sobou kẹnou hu. 26 Ẹne dihi ta degeli mei mou tolo imou, ẹ malạ tahạne nebe kẹnou tefele degei. Kegenou degeligi, eyẹ malạ olou fẹi dioyosi kege kẹme tofigile hobogou. 27 Habagedo sobou kẹne tolo i. 28 Kegeba, o tofigile i kediạ haguạ iba, sobou kẹne haguọụba debabe, o dioyosi kege kediạge, sasại kẹme o koyohạ sasại degele? Diạ olou fẹibe sobou tanou kẹnou hulo iyode tobolou i.

29 Kegemou, Yesuhạ sima tobou, nịge Godihạ kuguokou nalạgai dala kẹme ta tawale iyo mei. Godihạ nelẹne nị ta tawale iyo mei. Kegei kahạ degemou, nị tạ gulại dege

* **22:24** 22:24 Lo 25:5

tobolou̱ ili. 30 O tofigiei kediạme gehẹ degeibabe, sobou̱ hulo ile mei, mou̱ kege tofolou̱,
hebeni ẹsol o sagại degele ile.
31 Haba o tofigiei o haguạ gehẹ degeleyodili kẹme, Godihạ kuguokou̱ kou̱ gue nalại
dala, kẹme nị husoⷯuma tawale ili mei? Godihạ kou̱ gue tobou,
32 Ạme Abrahamhạ Godi, Aisakhạ Godi, Jekophạ Godi.* *Kisim Bek 3:6*
Ẹme tofigiei o kediạ Godi mei. Godibe o gehẹ dalagua kediạ Godiyode tobou. 33 O
sasại kele kefeguo tafalagua kediạ Yesuhạ hehegili kẹ dulomou̱ kesigile i.

Godihạ tạ hiyedo folodo
(Mak 12:28-31; Luk 10:25-28)

34 Farisi o kediạ dube, Yesuhạ Sadyusi o kediạ tạ sima tobou̱ mou̱, Sadyusi o kediạ
tạ mei degele i kẹ dulomou̱, diạ haguasie, ẹ dala kokou̱ kefele i. 35 Diạ kile o tabe,
Moseshạ kuolou̱ yo du o kahạ degeimou̱, ẹ Yesu tefele dugulamou̱ kou̱ gue yodu,
36 Tisa, Godihạ tạ, Moseshạ nalạgai olou̱ fẹị kelebe, tạ hiyedo tanou̱ kahạ olou̱ fẹị
goguo tobou kẹme kou?
37 Kegemou̱, Yesuhạ tobou,
Nị Hiye O Godi tagalebe, nị solou̱ bou̱ nị duobou̱ nị fimạibou̱ kahạ olou̱ fẹịdo
tagamabeedei. *Lo 6:5*
38 Tạ kẹme hiyedo folodo, tạ taege tạ kẹme gabale sagại mei. 39 Godihạ tạ hiye tabe
kuhẹ,
Nạ noⷯusie tagadi sagại kẹnou̱ tefele, nogo diạmokou̱ ne kegenou̱ tagayedei. *Wok
Pris 19:18*
40 Godihạ tạ bolọu̱ kẹme sibigẹ hiyedo folodo dala. Moseshạ kuolou̱ tạbou̱, habage-
degele-duguo-tobolou̱-idi-o kediạ tạbou̱ olou̱ fẹị kahạ sibigẹbe kehẹyode tobou.

Yesuhạ Farisi o kediạmokou̱ Godihạ makai o Kelesube koyo? de yodu
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Farisi o kediạ kefeguo tafalaguamou̱, Yesuhạ diạmokou̱ yodu, 42 Godihạ makai
o Kelesube nị kage tawaiya? Ẹme koyohạ dihi? Kegeimou̱ diạge Devithạ* dihiyode
tobolou̱ i.
43 Kegemou̱, ẹ diạmokou̱ yodu, Duo Bolofẹịhạ degeiye, Devithạ o Kelesube ẹ Hiye
Oyodeibe kageimou̱ tobolou? Devithạ kou̱ gue tobou,
44 Hiye Ohạ mạ Hiye Okou̱ kou̱ gue tobou, nạ mạ dobogoⷯu delekou̱ duwoba ibe deba,
ạ nẹ ho o kediạ moⷯumaba, nẹ abogoⷯu hayedu kefeguloyodei. *Buk Song
110:1*
45 Devithạge Kelesube ẹ Hiye Oyodei debabe, nị̣ge kageimou̱ o kẹme Devithạ
dihiyodele iya?
46 Kegemou̱, diạ o tae Yesuhạ tạ ta sima tobou̱ li mei. Diạ sawisiei kelege tofogou̱
mou̱ ẹmokou̱ guẹ degeimou̱, haba tage ta yodulo ili mei.

23

*Yesuhạge Farisi obou̱, kuolou̱ yo dulo i obou̱ kediạme midihọ kasagại milou̱ ga
idiyodei*
(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46, 20:45-46)

1 Kegemou̱, Yesuhạ o sasại kefeguo dalagua kediạbou̱, yoⷯu ẹ dabai degele idi obou̱
kediạmokou̱ tobou, 2 kuolou̱ yo dulo i obou̱, Farisi obou̱ kediạme Moseshạ degei

* **22:32** 22:32 O kediạme afu tofigile i, kẹnou̱ si Godihạ ẹ dihị̣le kokou̱ be sosou dalaguayodei. * **22:42** 22:42 *Devit* ẹme Juda o sasại kediạ die kou̱ guai hiye o.

midihọ kẹnọu milọu ga idi. 3 Kegei kahạ degemọu, diạ hehegile ili olọu fẹi kẹme nị dulo sesema. Haba, midihọ diạ milọu ga idi kẹme nị degedama. Yobe, midihọ diạ hehegie tobolọu idi kẹme diọ̃u ta milọu ga idiyo mei kahạ degeimọu. 4 Diạge bi hagị dege tigama, o sasại kediạmokọu mạdiye kẹnọu si hagị hebeli kẹme diọ̃une ta dogọu gulo idiyo mei. 5 Diạ degele idi olọu fẹi kẹme, o sasại kediạ duguyadomọu nọu degele idi. Godihạ tạ nalạgai sadi yukuei kẹme hiyedo kẹnọu kạma suluguadi. Yukuei sasado kahạ yosikọu tigi sasado kẹ gogomoguema kẹnọu kạma suluguadi. 6 Oe nalẹ hiyedo kefema digumọu, nalạ idi kelegene, diạme duwodi bolofẹido kokọu duwogualenọu tagale idi. Egei mosọkọu ne fologamọu be, egei tobolọu o kẹ hafẹido dege duwogualenọu tagale idi, o sasại kediạge diạme hụbọu odade tawamabadomọu. 7 Kefegudi sa kokọu suluguadine, oe diạ duguo agali bolofẹiyodele ile kẹnọu tagale idi. Oe diạme tisa hiyeyodele ile kẹne diạ tagale idiyode tobou.

8 Kẹnọu si obege nịme hobọu tisa hiyeyodele idama. Yobe, nị Tisabe tanọu fẹi. Nị olọu fẹibe eyẹ malạnọu dege dalama. 9 Sa sibigẹ kuokọu o ta nị ayeyodedama. Nị Ayebe tanọu fẹi, hebenitọu duwo kẹnọu. 10 Haba tabe, obege nịme hiye oyodele idama. Nị Hiye Obe tanọu fẹi. Ẹme Godihạ makai o Kelesunọu. 11 Nị o tanọu fẹi tae nị hiye o degeba, ẹ nị dogọu gulo. 12 Yobe, o koyohạ yọ̃u ẹ hụ kẹnọu hebele fogubabe, Godihạge o kẹme huyafẹi degele. O koyohạ yọ̃usie huyafẹi degeibasi, Godihạge ẹ hụ kẹ hebele fogulo.

Yesuhạge kuolọu yo dulo i obọu, Farisi obọu kediạ midihọ kasagại milọu ga idiyodei (Mak 12:40; Luk 11:39-52, 20:47)

13-14 Kuolọu yo dulo i obọu, Farisi obọu nịme nịọu tawaibọu. Nịme tạenọu tobolọu idi o. Hebeni Hiye Ohạ wolọu daladi sa kahạ a kẹme nị tefegudi, o sasại fologalamọu degeimọu be nị akogudi. Nịme sa kokọu fologouyo mei, haba o fologalamọu degeimọu ne, nị akogulo idi.

15 Kuolọu yo dulo i obọu, Farisi obọu nịme nịọu tawaibọu. Nịme tạenọu tobolọu idi o. Nị suluguadibe, abogọ̃u abọu, mosoleye dawalayabọu de o kamọu suluguadi, o ilo kelege nị egei dudi o degemabadomọu. O tahạ nị tạ dulo seseimọu be, nị ẹmokọu hehegieimọu, ẹne dou sa kahạ a kẹnọu sesedi. Damalẹdo, midihọ kasagại ẹ milọu gadibe nị milọu di kẹ gabai dala.

16 Nịọu tawaibọu. Nị o sasại hehegielamọu degele ilibe, nịme dihọ du degei o sagại. Yobe, nịge obe Godihạ mosọ kahạ hụya kẹ ta degeleyodema maka dege tobọu babe, tạbọu meiyode tobolọu idi. O tahạ Godihạ mosọ kahạ sele igi gol kahạ hụya kẹ ta degeleyodema maka dege tobọu babe, nịge ẹ tobolọu kẹme Hiye Ohạ dihịle kokọu damalẹdo degeyede tobolọu idi. 17 Nịme totọu degele i, dihọ du degei o sagại. Godihạ dugulube, sele igi gol ẹ mosọ kodu dala kẹme sibigẹbọu mei dugulu. Sele igi gol kẹme Godihạ mosọ kodu dala mei debabe, mabọu sạ degei dala. Godihạ mosọ kẹnọu si hụbọu. 18 Haba tabe, nị tobolọu idibe, o koyohạ Godihạ gali sidi igimại kahạ hụya kẹ ta degeleyodema maka dege tobọu babe, tạbọu meiyode tobolọu idi. O tahạ gali ẹ igimại kokọu silamọu degeli kahạ hụya kẹ ta degeleyodema maka dege tobọu babe, nịge ẹ tobolọu kẹme Hiye Ohạ dihịle kokọu damalẹdo degeyede tobolọu idi. 19 Nịme dihọ du degei o sagại. Godihạ dugulube, gali igimại kotọu dala kẹme hụbọu mei dugulu. Gali kẹme Godihạ igimại kotọu sili mei debabe, mabọu sạ degei dugulu. Godihạ igimại kẹnọu si hụbọu dala. 20 Kegei kahạ degemọu, o koyohạ Godihạ gali

sidi igimaị kaha hụya kẹ maka dege tobọ babe, o kahage igimaịbọ, gali silamọ degeli kẹbọ olọ fẹị kaha hụya kẹ maka dege tobọ di. 21 Haba, o koyoha Godiha mosọ kaha hụya kẹ maka dege tobọ babe, o kahage mosọbọ, mosọ obọ mosọ kodu daladi kẹbọ olọ fẹị kaha hụya kẹ maka dege tobọ di. 22 Haba, o koyoha hebeniha hụya kẹ maka dege tobọ babe, o kahage Godibọ, ẹ duwodibọ olọ fẹị kaha hụya kẹ maka dege tobọ di.

23 Kuolọ yo dulo i obọ, Farisi obọ nịme nịọ tawaibọ. Nịme tạenọ tobolọ idi o. Nị kasalabọ, segei daga dagabọ de kefema dogoguemọ i olọ fẹị 10 kege dalaguamọ be, tanọ ta malạmọ, Godikọ nelẹ idi. Kẹnọ si midihọ bolọ ilo kele nị totọ degele idibe, dọụdo midihọbọ, solọ do degedi midihọbọ, degeleyodei kẹ degedi midihọbọ olọ fẹị kẹme nị totọ degele idi. Midihọ bolọdo olọ fẹị kẹme defẹịdo kegenọ degele dalamabeedei. Midihọ bolọ nị kọ degele idi kẹne tọ fogọ dama. 24 Nị o sasạị hehegielamọ degele i kelegebe, nịme dihọ du degei o sagạị. Nịge obe nalẹ saikọ sosi dalaguamọ mo□uma hebesedi sagạị, kege degele idiye, kẹnọ si wai kamel hiyedo nalẹ saikọ dala kẹme ta duguli mei, nạma tọ gudi.

25 Kuolọ yo dulo i obọ, Farisi obọ nịme nịọ tawaibọ. Nịme tạenọ tobolọ idi o. Nịge nị kopebọ melekibọ be tagetọ nọ bigile idi. Duledube sibigi hiyedo dalaye, kẹnọ si nị ta bigile idiyo mei. Nebe, nị duledu sibigi dalabe, bimạị duguo tagadi midihọbọ, haba nịọ nị fimạinọ sesele idi midihọbọ kẹ sụdo amạmạị dala. 26 Farisi o diạma, nịme dihọ du degei o sagạị. Nị kope duledu bigibabe, tagetọ ne bolọnọ dalale.

27 Kuolọ yo dulo i obọ, Farisi obọ nịme nịọ tawaibọ. Nịme tạenọ tobolọ idi o. Nịme tei widagai sa bologuạdo similọ gai kẹ sạ degei. Obe dugulube, fọ degei nebọ do. Kẹnọ si duledube, tei kaha diobọ huịbọ tabale i dalagua kẹ sạ degei. 28 Nịme kẹnọ tefei. Obe dugulube, tagetọ be nịme dọụdo o. Haba duledube, nịme kuolọ gobọ gidi midihọbọ, tạenọ tobolọ idi midihọbọ kẹ degedi o.

29 Kuolọ yo dulo i obọ, Farisi obọ nịme nịọ tawaibọ. Nịme tạenọ tobolọ idi o. Habage-degele-duguo-tobọ di-o tofigile i kediạ widagai sa kokọ nị dabai degele idi. Dọụdo o tofigile i kediạ widagai sa kẹne nị bologuạdo similolọ idi. 30 Nịge, eibe kọ guai o kediạbọ de tofolọ i debabe, eige diạ degele idi sagạị kẹme ta degele mei, habage-degele-duguo-tobolọ-idi-obe ta woumọ tofigieiyo meiyodele idi. 31 Nị kege tobọ di kaha hegilibe, nịme o, habage-degele-duguo-tobolọ-idi-o wala i o kediạ die sosọ yode tobolọ ili. 32 Midihọ kasagạị nịọ milolọ idi kẹme hobọ dafadama. Nịọ nị kọ guai o kediạ degele idi sagạị kẹnọ tefema. 33 Nịme bei kasagạị, hiyẹ bei sạ degei. Tạ sale kelegebe, nịme dou sakọ yale. Ta kama fosigile sagạị mei.

34 Kegei kaha degemọ, nị duma, ạ tobọ ba, habage-degele-duguo-tobolọ-idi-obọ, tewe obọ, kuolọ yo dulo i obọ kediạ nịmokọ haguasie hehegile ile. Kẹnọ si ilo kediạme nị wala iba tofigile. Nịge ilo kediạme hebe fufuguomạikọ ikoke degele ile. Haba, ilo kediạme nị egei mosọkọ ge tigi dofọ ye woma tọ fofọ gueiba, sa sa iloya kusia fosige suluguale. 35 Hebe kasagạị nị molo□ube, dọụdo o, sa sibigẹ kuokọ deleiguei kẹ, nị kọ guai oe wala i kaha hebe kẹ molo□u. Damalẹdo, nị kọ guai oe dọụdo o Abel woumọ tolo i kelege tofogọ haguabe demọ, o Berekiaha dihi Sekaraia, Godiha mosọ ilokọ dalamọ, gali sidi mosọ ilokọ dalamọ, duo kele wala

imõũ tolo i kokõũ. 36 Ą nįmokõũ damalẹdo tobolõũ kuhẹ. Midihọ kasagąį afu kege degele i kahą hebe kasagąį kẹme ifi dalagua o nį molo□ũ.

Yesuhą sa Jerusalem o sasąi kediąmokõũ solõũ do degei
(Luk 13:34-35, 19:41-44)

37 Yesuhą haba kõũ gue tobou, sa Jerusalem o sasąi, nįge habage-degele-duguo-tobõũ di-o kedią wala imõũ tofigile i. O Godihą tobõũ mõũ nįmokõũ haguasiei kediąne, nį igiye wala imõũ tofigile iye, kẹnõũ si ą nįmokõũ solõũ do hiyedo degeli. Sio ayomõũ osobõũ kahą ẹ dihi tifigiya hayedu kefeguo duwodi sagąį kẹnõũ tefele, ąge nįme kõũ mo□ũma kefegulo tagadiye, kẹnõũ si nįge ta tagale idiyo mei. 38 Duguma, obe nį sa ko□ũ makoma mei degeibabe, nįme bologuą dalaguale mei. 39 Nį duma, ą nįmokõũ tobolõũ kuhẹ, nįge ąme haba ta dugulo mei dalaguali, habage nį,
Hiye Ohą huya kẹ hagulu o kẹme Godihą dogõũ guyedeibasi. *Buk Song 118:26*

24

Yesuhą Godihą moso makolo kẹ tobou
(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

1 Yesuhą Godihą mosọ kẹ tõũ fogõũ imõũ, ẹ dabai degedi o kedią ẹmokõũ haguasiemõũ, ną Godihą mosọ olõũ fẹį kẹ* duguyede tobolõũ i. 2 Kege tobolõũ imõũ, Yesuhą kõũ gue tobou, ą nįmokõũ damalẹdo tobolõũ kuhẹ. Nį ifi mosọ olõũ fẹį ko□ũ dugulube, habagebe igi tahą* igi yogohą tagetõũ ta tilaba dugulo mei. Obe biyolugi, mosọ olõũ fẹį igisema mei degele ile.

Yesuhą hagį sụdo habage tamą degele kẹ tobou
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

3 Yesu ẹ bitọụ Olivkõũ duwomõũ, ẹ dabai degedi o kediąnõũ fologamõũ ẹmokõũ yodulo i, ną tobolõũ kẹme koboge tamą degele? Kẹį makaiye bukõũ tamą degeiba, ei duguoba, uwage sawisiei ną boholõũ mą haguale, kẹme ise tamą degeladidade kuhe tawale ile? Ną eimokõũ tobõũ yede tobolõũ i.

4 Kegemõũ, Yesuhą diąmokõũ tobou, nįõũ tawaibõũ, kegeligi o tahą nį ogõũ gaiye. 5 Yobe, o sụdo haguasieba, mą huya kẹ ogõũ ga kõũ gue tobolõũ ile, ąme Godihą makai o Kelesu. Kege ogõũ ga tobolõũ iba, o sasąi sụdo die tą dulo ile. 6 Nį biyolu uwo duloye, kẹnõũ si guẹ degedama. Biyaleyodei dubane, nį hobõũ ta kesigidama. Kẹme kõũ tamą degeleye, kẹnõũ si uwage sawisiei kẹme you. 7 Sa ta obiyei kedią haguąmaba, sa ta o kediąbõũ de biya ile. Sa ta hiye o tahą haguąba, sa ta hiye obõũ de biyale. Haba sa ilo kelebe o sasąi hegie hiyedo dugulo ile. Sa sa iloyane gigima hiyedo haguale. 8 Kẹ tamą degele olõũ fẹį kẹme sasąiye dihi mõũ ląmõũ do yomogõũ dugudi sagąį kẹnõũ tefele dugulo ile.

9 Yesuhą haba kõũ gue tobou, kegeiba, oe nįme o ilo kediąmokõũ seseguba makoloba do nẹma wouba tofigile ile. Sa sa obiyei olõũ fẹį kedią nįme dafa ile, yobe nį ąmokõũ damalẹyodele i kahą degemõũ. 10 Kelegebe, o sasąi sụdo ąmokõũ damalẹyodele i kedią ą tõũ fogõũ yale. Dią dio□usie yogokõũ dafouba dafouba dema, yogohą yogo kẹ ho o kediąmokõũ sesegule ile. 11 Ogõũ gai egei tobolõũ idi o sụdo kedią haguama ogõũ gai egei tobolõũ iba, o sasąi sụdo kokõũ damalẹyodele ile. 12 Godihą tą dudiyo mei

* **24:1** 24:1 *Godihą mosọ olõũ fẹį kẹ* - Sa Jerusalemkõũ be, Godihą mosọ hiye delei. Mosọ kẹme tanõũ fẹį mei, mosọ sụdo hafẹį hafẹį dege biyomõũ ibe, kekai duledu delei. * **24:2** 24:2 Juda o kediąme mosọ *igiyenõũ* togolo idi.

midihọ kahạnọ sa sa olọ fẹị tefeiba, o sasạị sụdo kediạ diọ̃usie yogokọ fị tanọ degedi midihọ kẹme mei degele. 13 Kẹnọ si o koyohạ nelẹdo dege dalali, uwage sawisiei kẹ hagua kogubabe, o kẹme Godihạ mamolọ̃u. 14 Godihạ o sasạị wolọ daladi kahạ tạ uwo bolofẹị kọ̃u sa sa olọ fẹị dulo tefeiba, sa sa obiyei olọ fẹị kediạmokọ ne tobolọ siama tefeiba, ise uwage sawisiei kẹ kuhe tamạ degele.

Midihọ kasagạị milọ gadi kahạ bi ta tamạ degele (Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

15 Yesuhạ haba kọ gue tobou, kegei kahạ degemọ, nị midihọ kasagạị milọ gadi kahạ bi ta Godihạ mosọ bolofẹị kodu dogogu dalaba dugulo ile. Bi kẹme o habage-degele-duguo-tobọ di-o Danielhạ kọ tobou.* O kẹ husolọ̃u nạge defẹịdo husọ̃uma tawa. 16 Bi kẹ dugubabe, sa Judia o sasạị kediạme bitọụkọ kama fosige fologama. 17 Bi kasagạị kẹ dugulo kelegebe, o tae ẹ mosọ meleyatọ duwobabe, mulọba, ẹ mosọdu bi ta mọ̃u foloda. 18 O tahạ ẹ hebe haimikọ dalababe, haba boholọ mạ ile, mosọkọ ẹ yukuei sasado kẹ mọ̃uda. 19 Sawisiei kelegebe, solọ do hiyedo, sasạị dihi guokọ bọ kediạbọ, sasạị dihigidiọ bọ kediạme hagị hiyedo degeiba dugulo ile. 20 Nị kegeligi, kulio ạbọ, misiholo duwodi sawisieibọ kelege kama fosige yaiye deba, dihọ bagạ tobọ ma. 21 Yobe, kelegebe, hagị hiyedo dugulo kahạ degeimọ. Sa sibigẹ kọ̃u ebeledo yomogọ mọ haguabe demọ, ifine hagị kegei ta duguyo mei kuhẹ. Habagene hagị kegei kẹme ta dugulo mei. 22 Godihạ sawisiei kẹ sasa dege dogogubabe, o sasạị olọ fẹị mei degele. Kẹnọ si o sasạị yọ̃umakọ makai kediạmokọ solọ do degeba, sawisiei kẹ kuhe tọụ dege dogogulo.

23 Kegeiba, sawisiei kelege, o tahạ nịmokọ kọ gue tobolọ, duguma, Godihạ makai o Kelesube kuhẹyodeibabe hobọ dudama. Haba, o tahạ, Kelesube kele dalayode tobọ babe, nịge tạ kẹme hobọ damalẹyodedama. 24 Yobe, o ilo kelege haguasie, midihọ gehẹ gehẹ kẹ hiyedo milọ gaba, ogọ gaba, ạme Godihạ makai o Kelesuyode tobolọ ile. Haba o ilo kelegene ogọ gai egei tobolọ ile. O kediạ nelẹdo degeiba, Godihạ yọ̃umakọ makai o sasạị kediạne, haba diạmokọ damalẹyodemabeedemaba degele ile.

25 Duma, ạ nịmokọ habage tamạ degele kẹme kọ tobọ ma mei degei. 26 Kegei kahạ, o tahạ nịmokọ kọ gue tobolọ, duguma, Kelesube hebe mei mihịnọ sa kokọ dalayodeibabe, nị idama. Haba o tahạ ẹme mosọ duledu dalayode tobọ babe, nị tạ kẹ damalẹyodedama. 27 O Kediạ Dihihạ hagubabe, o sasạị olọ fẹịdo nị dugulo ile. Yobe, dibie asọ hagulu kokọ ge bila nọụmọ be, asọ mulụ mọ gulegene olọ fẹị tefele dugulo idi. Nebe, O Kediạ Dihi ẹne kẹnọ tefele haguba dugulo ile.

28 Kegemọ, Yesuhạ tobou, o tofigiei tilagua sa kelebe, sio mọ siye haguasie kefele idi.

Habage O Kediạ Dihi haguale (Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 Yesuhạ haba kọ gue tobou, hagị hiyedo kẹ mei degeiba, kelegenọ,

Asọ gosọ̃ugọ ba huliạ degele. Oguone gosọ̃ugọ ba hohọ degele mei. Kuidihọne agudiletọ ge fiyasigile. Damalẹdo, bimạị olọ fẹị agudiletọ dalagua kẹme awale hobogolọ. *Aisaia 13:10, 34:4*

30 Kelegebe, O Kediạ Dihihạ haguala degeiba, sa sa o sasạị olọ fẹị kediạ ẹ maka kẹ agudiletọ ge tamạ degeiba duguo, guẹ dege gosolo ile. O Kediạ Dihi ẹme nelẹbọ,

* **24:15** 24:15 Daniel 9:27, 11:31, 12:11

hohọ hiyedo kẹbọ̄u de mabiye malạ migiba dugulo ile. 31 Ẹ ẹ ẹsol o kediạ tobọ̄u ba, kibiye hiḷigedo haguisaba, o sasạ̄i yo□̄u ẹ biyode makai kẹ agudio tiligai isimokọ̄u ge mo□̄umọ̄u iligi isimokọ̄u dele.

Nị hebe kiyou kẹ tawama
(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 Yesuhạ haba kọ̄u gue tobou, nị hebe kiyou kẹ tawama. Ẹ goya kẹ kọ̄u ye folouba, guo gehẹ bisọṵbabe, nị̄ge sa bolọdo biyamọ̄u iladidade tawale idi. 33 Nebe kẹnọ̄u tefei, nị hagi olọ̄u fẹ̱i, ạ nị̄mokọ̄u kọ̄u tobou sagạ̄i kẹ dugubabe, nị̄ge O Kediạ Dihi ẹme hagualadidade tawama. Ẹ hagualebe hafẹ̱ido degei kehẹ. 34 Ạ nị̄mokọ̄u damalẹdo tobolọ̄u kuhẹ. Ifi kọ̄u bọ̄u ge dalagua o sasạ̄ibe tofigili mei dalaguaba, ạ ko□̄u tobolọ̄u kẹ olọ̄u fẹ̱ido tamạ degele. 35 Agudiobọ̄u sa sibigẹbọ̄u olọ̄u fẹ̱ibe mei degele. Kẹnọ̄u si mạ tạbe ta mei degele mei.

Hiye Ohạ haguale sawisiei kẹme o tahạ ta tewe mei
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

36 Yesuhạ haba kọ̄u gue tobou, kegegai kẹ tamạ degele sawisieibọ̄u asọ dihọbọ̄u kẹme o tahạ ta tewe meido. Hebeni ẹsol o kediạne ta tewe mei. Godihạ Dihi ẹne ta tewe mei. Ẹ Aye yo□̄unọ̄u si tewe. 37 Damalẹdo, o sasạ̄ibe Noahạ dalamọ̄u degei sagạ̄i kẹnọ̄u tefele dalaguali, O Kediạ Dihi ẹ hagualadi kẹme ta tawale ile mei. 38 Tọ gihọṵ hiyedo kẹ hagueli mei kelegebe, o sasạ̄i nalẹbọ̄u hueị̄bọ̄u de nalạ i. Obe sasạ̄ine hulo i. Diạ kegega degele iligi dugube, Noabe ẹ mosole foudu foloumọ̄u dugulo i. 39 Diạ ta tawale ili mei dalali, tọ hiyedo giho□̄uma, o olọ̄u fẹ̱i woma mei degei. O Kediạ Dihi ẹ haguale kelegene, nebe kẹnọ̄u tefeiba dugulo ile. 40 Kelegebe, o bolọṵye hebe hai dabai degele dalaguaba, Godihạ tanọ̄u molo□̄ugi, tabe tọ̄u fogolọ̄u. 41 Sasạ̄i bolọṵye o□̄u ga tafalaguaba, Godihạ tanọ̄u molo□̄ugi, tabe tọ̄u fogolọ̄u. 42 Kegei degemọ̄u, nị̄ defẹ̱ido dia dalama. Nị̄ Hiye Ohạ haguale sawisiei kẹme nị̄ ta tewe mei. 43 Nị̄ ko□̄u tawama, mosọ obọ̄u kahạge hiyou mo□̄udi o tahạ huliạme haguale kẹme ẹ kọ̄u tewe debabe, ẹ ta tiale mei, dia dalale. Hiyou mo□̄udi o kahạ haguaba dugu, yo□̄u akoguo tafalababe, ta folo mei. 44 Kegei kahạ, nị̄ne defẹ̱ido dia dalaguama. O Kediạ Dihi ẹ hagualebe, nị̄ ta tawali mei kelege, ẹ kuhe haguale.

Tạ makaibe dabai o bolọbọ̄u kasagạ̄ibọ̄u kokọ̄u mạ tobou
(Luk 12:42-46)

45 O fimạ̄i bolọdo, dabai defẹ̱i bologuạnọ̄u degedi kẹme hiye oyege ẹ dabai o ilo kediạ dia dalali, diạmokọ̄u nalẹ yo□̄u makai kelegenọ̄u fiyadeba makale. 46 Kegeba, hiye o kahạ ile, boholọ̄u mạ hagua felẹba dugu, dabai dia daladi o kahạ dabai bologuạ degele dalaba dugubabe, dabai dia daladi o kẹme hohọ degelenọ̄u. 47 Ạ nị̄mokọ̄u damalẹdo tobolọ̄u kuhẹ. Hiye ohạge ẹ bimạ̄i olọ̄u fẹ̱ibe o kegei kahạ dia dalayadeba makale. 48 Kẹnọ̄u si dabai dia daladi o kẹme dọṵdo o mei, ẹge mạ hiye obe toto haguale meidade tawaleba, 49 yogo diạ ẹbọ̄u de dabai degele idi kẹ woma, tigi kolo hueị̄ gofo□̄udo nalạ idi o kediạbọ̄u de hueị̄bọ̄u nalẹbọ̄u hiyedo nọṵbabe, 50 ẹ hiye ohạ hagualebe, sawisiei ẹ ta tawali mei, asọ dihọ ẹ ta tawali mei kelege haguale. 51 Haguaba, dabai dia daladi o kẹ bọ̄u basiado makoma, tạenọ̄u tobolọ̄u idi o kediạ sakọ̄u dogọ̄u guba, o kegele i o kediạbọ̄u de dalale. Sa kokọ̄u gebe, diạ gosoloba die mẹ dọ̄u gile ile.

25

Tạ makaibe sasại gisiai 10 kege kokõu mạ tobou

1 Yesuhạ haba kõu gue tobou, O Kediạ Dihi ẹ haguba, hebeni Hiye Ohạ o sasại wolõu
dalale kẹme, o sasại ebele hulamõu degeli kẹ haguala degeimõu, sasại gisiai olõu fẹi
10 kege kediạ, die kamại tõu ma, o kẹ alikõu gelegulamõu yai tạ makai kẹ sạ degei.
2 Sasại houyosi kege kediạme totõu degei sasại. Haba sasại houyosi kege ta kediạme
tewe sasại. 3 Totõu degei sasại kediạ kamại kõu tõu ma yaiye, kẹnõu si diạ kamại
hueịbõu dõu ma yali mei. 4 Tewe sasại kediạsi die kamại hueị gehẹ dõu ma, kẹbõu de
tõu ma yai. 5 Sasại olõu fẹi kediạ yolugi, ali duo kele sasại hulamõu degeli o kẹ toto
haguyo mei degemõu, diạ ali duo kele baha duwoguali yogõu gua tiasigei.

6 Kegemõu, huliạme duo kelege, o tae haguisamõu tobou, duma, o sasại ebele
hulamõu degeli kẹme hagulu kuhẹyode tobõu mamõu, ise di ya geleguoba, wõu ma
imebeede tobou. 7 Kegemõu, sasại gisiai olõu fẹi kediạ tiei kesigiemõu, die kamại
bologuạ i. 8 Totõu degei sasại kediạ tewe sasại kediạmokõu nị kamại hueị eimokõu ta
nẹmabeedei. Ei kamại doube hueị mei kahạ degeimõu gosolo□umạ iliyode tobolõu i.
9 Kẹnõu si diạ tobou, ei ta nelẹ mei, ei kamại hueịbe nịbõu eibõu olõu fẹi kege tefeli
mei. Nị ya, kamại hueị seleye gehẹ dõu mabeede tobolõu i. 10 Totõu degei sasại kediạ
kamại hueị dõu lamõu youmõu, sasại hulamõu degeli o kẹ hagua felẹi. Felẹimõu,
sasại kamại hueị kõu dala kediạnõu si o kẹbõu de ya, sasại hulo dowo kẹ nalẹ kefegu
kokõu fologoumõu, o tae a tefegu.

11 Kegemõu, totõu degei sasại kediạne habage hagua felẹga tobou, hiye o, hiye
o, eibe a so□ugõu yede tobolõu i. 12 Kẹnõu si, hiye o kahạ sima tobou, ạ nịmokõu
damalẹdo tobolõu kuhẹ. Ạ nị tewe mei.

13 Kegei degemõu, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokõu, nị defẹịdo dia dalama, Hiye
Ohạ haguale sawisieibõu asọ dihọbõu kẹme nị ta tewe mei kahạ degemõu.

Tạ makaibe dabai o kediạ sele heliofẹi malạ i kokõu mạ tobou (Luk 19:11-27)

14 Yesuhạ haba kõu gue tobou, hebeni Hiye Ohạ o sasại wolõu daladi kẹme tạ makai
ko□u sạ degei, o tahạ sa ahudo ilamõu, ẹ dabai degele idi o kediạ haguisoumõu
haguasie felẹgoumõu, ẹ bimại olõu fẹi die dobogo□u tagetõu dogogu. 15 Hiye o kahạge
ẹ dabai degele idi o kediạ midihọ olõu fẹi kẹ kõu duguomõu, o ta kokõu be ẹ sele 5,000
kina heliofẹi nẹi. Haba o takõu be sele 2,000 kina heliofẹi nẹi. O takõu be sele 1,000
kina heliofẹi nẹi. Hiye o kahạ sele olõu fẹi kege nẹma fogõu mõu, ẹ sa ahudo fogõu
i. 16 Hiye o kẹ fogõu imõu, o sele 5,000 kina mọụ kahạge toto ile, sele dabai degeligi,
haba sele 5,000 kina ta mọụ. 17 O sele 2,000 kina mọụ kahạne nebe kẹnõu tefele, haba
sele 2,000 kina ta mọụ. 18 Kẹnõu si, o sele 1,000 kina mọụ kahạge ile, mihị damamõu,
sele kẹme mogogou dogogu.

19 Kegemõu, habagedo, hiye kahạ boholõu mạ hagua felẹmõu, diạmokõu, sele ạ
nịmokõu nẹi kẹme kagele ilou? de yodu. 20 O sele 5,000 kina mọụ kahạge, ẹ sele
5,000 kina tabõu de malạ hagua felẹmõu tobou, hiye o, nạ sele ạmokõu nẹịbe 5,000
kina nẹi. Kẹnõu si nạ dugu, ạ sele kahạ dabai degeligi, sele 5,000 kina haba ta
mọụ kuhẹyode tobou. 21 Hiye ohạ tobou, nạme dabai degedi o bolofẹịdo. Nạme
bi huyadefẹi bologuạdo dia delei kahạ degeimõu, ạge nạme bi hiye olõu fẹi kẹne nạ
wolõu dalayede tobolõu. Ạme nẹ hiye o, nạ haguba, da hohọ degeme.

22 Kegemo͝u, o sele 2,000 kina mo̱u̱ kaha̱ne hagua fele̱mo͝u tobou, hiye o, na̱ sele a̱mokо͝u ne̱ibe 2,000 kina ne̱i. Na̱ dugu, a̱ sele kaha̱ dabai degeligi, haba sele 2,000 kina ta mo̱u̱ kuhe̱yode tobou. 23 Hiye oha̱ tobou, na̱me dabai degedi o bolofe̱ido. Na̱me dabai bologua̱do degei. Na̱me bi huyadefe̱i bologua̱do dia delei kaha̱ degeimo͝u, a̱ge na̱me bi hiye olo͝u fe̱i ke̱ne na̱ wolo͝u dalayede tobolo͝u. A̱me ne̱ hiye o, na̱ haguba, da hoho̱ degeme.

24 Kegemo͝u, o sele 1,000 kina mo̱u̱ kaha̱ne hagua fele̱mo͝u tobou, hiye o, a̱ tewe, na̱me o kotido. Nale̱ o tae sogogai ke̱ne na̱ ko͝u mo͝udi. Nale̱ hou o tae hebesei, hebe haimiko͝u fologa ma̱ i ke̱ne na̱ ko͝u gadi. 25 Kegei kaha̱ a̱ gue̱ degeimo͝u ile, mihi̱ dama, ne̱ sele mogogo͝u dogoguo fogou ke̱me a̱ mala̱ hagulu kuhe̱. No͝u dugu.

26 Kegeimo͝u, hiye oha̱ sima tobou, na̱me dabai degele dafadi o kasaga̱ido. Na̱ge a̱me nale̱ o taha̱ sogogai ke̱no͝u mo͝udiyode tawai. Damale̱do, na̱ge a̱me nale̱ hou hebe haimiko͝u o taha̱ hebeseimo͝u, fologa ma̱ i ke̱no͝u gadiyode tawai. 27 Na̱ kege ko͝u tawaiye, haba na̱ ma̱ selebe, sele habagie dogogudi timo͝u * koko͝u kageimo͝u dogoguli mei? Kege ko͝u dogogu debabe, a̱ boholo͝u ma̱ hagua, mayo͝u ma̱ sele ke̱bo͝u, haba sele ilo kele tageto͝u dogo͝u guomo͝u mo̱u̱yode tobou. 28 Kegeimo͝u, hiye oha̱ o ilo kediа̱mokо͝u tobou, ni̱ o kaha̱ sele 1,000 kina ke̱ mala̱ ileba, o sele 10,000 kina mo̱u̱ kokо͝u ne̱mabeedei. 29 Damale̱do, o taha̱ bi dalababe, Godiha̱ bi tage dogo͝u guoba, hiyedo degele. Ta mei degele mei. O ta bi hiye mei debabe, e̱ bi huyadefe̱i dala ke̱me Godiha̱ molo͝uyode tobou. 30 O ko͝ume dabai degedi o bolo̱ mei. Huliа̱ko͝u hele muguma. Dio͝u sa koko͝u ge gosoloba die me̱ do͝u gile ile.

O Kediа̱ Dihiha̱ o sasa̱i olo͝u fe̱i figaba ta̱ sale

31 Yesuha̱ haba ko͝u gue tobou, O Kediа̱ Dihiha̱ e̱ hoho̱bo͝u nele̱bo͝u Godiha̱ e̱sol o kediа̱bo͝u de migigaba, yo͝u duwodi koto͝u duwoli, hebeni nele̱yeno͝u o sasa̱i olo͝u fe̱i ke̱ wolo͝u dalale. 32 Sa sa o sasa̱i olo͝u fe̱i e̱mokо͝u haguasie kefeguba, e̱ge wai sipsip dia daladi o kaha̱ wai sipsipbo͝u wai memebo͝u de figadi saga̱i ke̱no͝u tefele o sasa̱ine kegeno͝u figale. 33 Wai sipsip kediа̱me e̱ dobogo͝u delekо͝u kefema, wai meme kediа̱me e̱ dobogo͝u fofo͝ukо͝u kefema dele. 34 Kegeiba, Hiye Oha̱ e̱ dobogo͝u delekо͝u tafalagua kediа̱mokо͝u ko͝u gue tobolo͝u, ma̱ Ayeha̱ ni̱mokо͝u midiho̱ bolo̱do ko͝u hegi, ni̱ haguama, e̱ ni̱mokо͝u sa neli̱ kuhe̱. Sa sibige̱ milou kelegebe, e̱ge yo͝u e̱ sa bolo̱do ni̱ wolo͝u dalale ke̱ne milou. 35 Yobe, a̱ hegie degeimo͝u, ni̱ a̱mokо͝u nale̱ ne̱i kaha̱ degemo͝u. A̱ hue̱i nale̱ saga̱i degeimo͝u ne, ni̱ a̱mokо͝u hue̱i do͝u la ne̱i. A̱ aso͝u sako͝u ile foloumo͝u ne, ni̱ a̱ wolo͝u mosо̱du felei. 36 A̱ yukuei mei degeimo͝u, ni̱ yukuei ne̱i. A̱ do degeimo͝u, ni̱ a̱ wolo͝u delei. A̱ didio̱ mosо̱ko͝u duwomo͝u, ni̱ a̱ dugu haguasiei.

37 Kege tobo͝u ba, do̱u̱do o sasa̱i kediа̱ ko͝u gue yodulo ile, Hiye O, eige na̱ koboge hegie degeimo͝u, na̱mokо͝u nale̱ nelo̱u̱? Eige na̱me koboge hue̱i nale̱ saga̱i degeimo͝u, na̱mokо͝u hue̱i do͝u la nelo̱u̱? 38 Eige na̱ aso͝u sako͝u be koboge ile foloumo͝u, ei na̱ wolo͝u mosо̱du fologalou? Eige na̱me koboge yukuei mei degeimo͝u, na̱mokо͝u yukuei nelo̱u̱? 39 Eige na̱me koboge do degeimo͝u, na̱ wolo͝u delei? Eige na̱me koboge didio̱ mosо̱ko͝u duwomo͝u, na̱ dugu yalou?

40 Kegeiba, Hiye Oha̱ ko͝u gue tobolo͝u, a̱ ni̱mokо͝u damale̱do tobolo͝u kuhe̱. Ni̱ ma̱ mala̱ hu̱bo͝u mei ke̱ dogo͝u gudibe, ni̱ a̱ dogo͝u gudi.

---

* **25:27** 25:27 Bo͝u ta̱e *bank.*

41 Haba, Hiye Ohą ę dobogo□u fofo□ukou dalagua kediąmokou kou gue tobolou,
Godihą nį makoloyodei kahą, nį ą tou fogou ba, dou mei degediyo mei, Godihą
Tamąbou ę ęsol o kediąbou de makolamou milou kokou fogou imabeedele. 42 Yobe, ą
hegie degeimou, nį ąmokou nalę ta nelę idiyo mei kahą degemou. Ą hueį nalę sagąi
degeimou ne, nį ąmokou hueį ta dou la neli mei kahą. 43 Ą asou sabekou ile foloumou
be, nį ą mosǫdu ta wolou feli mei. Ą yukuei mei degeimou be, nį ąmokou yukuei ta
nelę idiyo mei. Ą do degeimou, nį ą wolou deleli mei. Ą didiǫ mosǫkou duwomou, nį
ą dugu yali mei.
44 Kege tobou ba, o sasąi kediąne kou gue yodulo ile, Hiye O, eige ną koboge hegie
degeimou duguomou dogou guli mei? Eige nąme koboge hueį nalę sagąi degeimou
duguomou dogou guli mei? Eige ną koboge asou sabekou ile, haba yukuei mei
degeimou, haba do degeimou, haba didiǫ mosǫ duwomou duguomou dogou guli mei?
45 Kegeiba, Hiye Ohą kou gue tobolou, ą nįmokou damalędo tobolou kuhę. Nį o
hųbou mei ta dogou guli mei debabe, nį ąne ta dogou guli mei. 46 Kege tobou ba,
midihǫ kasagąi milolou idi o sasąi kedią ę tou fogou fogou ya, die midihǫ kasagąi
kahą hebe kasagąi kę malą ile, do hiyedo, yo□u kegenou dalale kę dugulo ile. Dǫųdo
o sasąi kediąnou si fį gehę maląba tofousogo tofousogo tofolou ile.

Yesu ę do hiyedo duguomou, tolo ilemou haguą gehę degei

(Tą Hiye 26–28)

26

Hiye o kedią Yesu wouba, toloyodema dǫųsusulo i
(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

1 Yesuhą tą olou fęi kę tobou ma mei degemou, haba ę dabai degedi o kediąmokou
kou gue tobou, 2 Gabama I Sawisiei* hiye kahą nalę kefeguo nądi kęme ou daba kege,
kęme nį kou tewe. Kelegebe, o tae O Kedią Dihibe hiye o kediąmokou seseguba, hebe
fufuguomąįkou ikoke degele ile.
3 Kegemou, mogou du dalaguadi hiye obou, odo odobou kedią mogou du daladi
hiye o, ę hų Kaiafashą mosǫkou kefegulo i. 4 Kefeguomou, Yesube amafęi tolou mą
tą sama wouba tolo ileyodema dǫųsusulo i. 5 Kęnou si di Gabama I Sawisiei kou lege
hobou degedame, o sasąi kedią duguoba, gofo□u dege biya iye domou.

Sasąi tahą hueį hǫbou kę Yesuhą widiletou sou gu
(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

6 Yesu ę sa Betanikou o Saimonhą mosǫkou delei. O kęme dobo do kou tou ye bolǫ
degei. 7 Ę nalę nalą duwomou, sasąi tahą botole igiye milou kodu hǫbou hueį dou
kę tolou felęmou, Yesuhą widiletou sou gu. Hueį hǫbou kęme bolofęido, di tawaga
tobolou sagąi mei, afu sele hiyedoye mamǫų. 8 Kegeimou, ę dabai degedi o kedią
kę duguomou, gofo□u dege tobolou i, kageimou mou makouya? 9 Di hueį hǫbou kę
makisi degemaba, sele hiyedo maląba, bi mei o kediąmokou neli debabe bolǫ.
10 Yesuhą dią tobolou ili kę tawalemou, diąmokou kou gue tobou, kageimou nį sasąi
kuokou hagi nelę iya? Ęge ąmokou midihǫ bolofęido kę hegili. 11 O bi mei o kediąme

* **26:2** 26:2 *Gabama I Sawisiei*, 'Pasoba' tą kahą sibigębe kou gue: Afu Godihą sa Isip sisigǫ wolo kę woumou tofigiei, kelegebe Israel sisigǫ kediąnou si ta weli mei, mou gabama i. Kegei kahą ę tobou, nį *Gabama I Sawisiei* kę hohǫbolou ba, nalę kefema ną demabeede tobou. Kege tobou mou, Israel o kedią sa Isip tou fogou, die sabekou fogou yai (Kisim Bek 12:1-42).

nị͡bo͡u de hiyedo dalaguale. Ạno͡u si nị͡bo͡u de hiyedo dalale mei, ạme toto fogo͡u ile. 12 Ạ teli mei ko͡u bo͡u ge, sasạị ko͡ụmahạ hueị họbo͡u kẹ mạ to͡u gueb͡o͡u ko͡u so͡u gulube, ạ touba widalamo͡u degeli. 13 Ạ nị͡mako͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. Sa sa olo͡u fẹị, oe mạ tạ uwo bolofẹị ko͡u tobo͡u mo͡u suluguali, sasạị ko͡umahạ degeli kẹne tobolo͡u ile. Kegeiba, o sasạiye ẹme ta toto͡u degele ile mei.

Judashạ Yesu Juda hiye o kediạmako͡u seseguloyodema makai
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

14 O ta ẹme Yesuhạ dabai degedi o olo͡u fẹị 12 kege kahạ duo kile daladi o, ẹ hụbe Judas Iskariothạ mogo͡u du dalaguadi hiye o kediạmako͡u i. 15 Folomo͡u, diạmako͡u yodu, ạ Yesu nị͡mako͡u sesegubabe, nị͡ge ạmako͡u be kẹị nelẹ ile? Kege yodumo͡u, diạ sele dio hụ solo͡u ile olo͡u fẹibe 30 kege ẹmako͡u nẹị. 16 Ẹ sele kẹ malạmo͡u, kelegeno͡u Yesube kageligi tolo͡u ba hiye o kediạmako͡u sesegulo domo͡u fị̄ hiyedo mạ delei.

Yesubo͡u ẹ dabai degedi obo͡u diạ nalẹ nalạ i
(Mak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

17 O͡u mola mei sidi sawisiei sasafẹị kelege, Yesuhạ dabai degedi o kediạ ẹmako͡u ya yodulo i, nạge eibe Gabama I Sawisiei kahạ dowo kẹ nalẹbe kilị̄ya kele kefema nalẹ tagaiya? 18 Ẹ tobou, sa Jerusalemko͡u ya fologaba, o ta kẹ duguoba, ẹmako͡u ko͡u gue tobo͡u ma, ele Tisahạge, ạ hagị dugulo kẹme hafẹị degeladi. Ạ mạ dabai degedi obo͡u ei nẹ mosọko͡u ya fologaba, Gabama I Sawisiei kahạ dowo kẹ kefema nalẹ nalạ ileyode tobo͡u mabeedei. 19 Kege tobo͡u mo͡u, diạ ya fologamo͡u, Yesuhạ tobou sagạị kegeno͡u Gabama I Sawisiei kahạ dowo kẹ nalẹ olo͡u fẹị kefema dogogulo i.

20 Sa nugumo͡u, nalẹ nalạmo͡u, Yesu duwomo͡u, ẹ dabai degedi o olo͡u fẹị 12 kegene duweguei. 21 Nalẹ nalạ duwoguali, Yesuhạ diạmako͡u ko͡u gue tobou, ạ nị͡mako͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. Nị̄ o tahạge ạme ho o kediạmako͡u sesegulo. 22 O kediạ tạ kẹ dulomo͡u, fị̄ hagị hiyedo degele i. O tano͡u tano͡u kediạ yoma ẹmako͡u yodugamo͡u i, Hiye O, nạge ạ tobolo͡u dei? 23 Ẹ tobou, o ạbo͡u de o͡u si nalẹ si hueị melekidu masa nolụ kahạ ạ ho o kediạmako͡u sesegulo. 24 Damalẹdo, O Kediạ Dihi ẹme tolo ile, Godihạ kuguako͡u nalạị dala sagạị kegeno͡u degele. Kẹno͡u si O Kediạ Dihi ho oko͡u sesegulo o nạme no͡u tawaibo͡u. Nẹ adio͡u hạge nạme malạ felị̄ mei fogo͡u homo͡u. 25 O Yesu ho o kediạmako͡u sesegulamo͡u degeli o Judas ẹne yodu, Tisa Hiye, nạge ạ tobolo͡u dei? Deimo͡u Yesuhạ tobou, ehẹ, kẹme nạdo degeleyode tobou.

Yesuhạ o͡u sibo͡u, tigi kolo hueị gofo͡udo kẹbo͡u de ẹ dabai degele idi o kediạmako͡u neị
(Mak 14:22-26; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

26 Yesubo͡u diạ nalẹ nalạ duwoguali, Yesuhạ o͡u si ta malạ tolo͡u mo͡u, Godiko͡u bolofẹiyode tobo͡u mamo͡u, o͡u si kẹ bafigima, ẹ dabai degele idi o kediạmako͡u nẹmamo͡u, nị̄ mo͡uma nạma. Ko͡ume mạ to͡u yode tobou. 27 Ẹ haba hueị kopeko͡u so͡u guo maị kẹ malạ tolo͡u mo͡u, Godiko͡u bolofẹiyode tobo͡u mamo͡u, diạmako͡u nelẹmo͡u, nị̄ olo͡u fẹị hueị kẹ nạmabeede tobou. 28 Ko͡ume mạ kafei. Mạ kafei ko͡umahạge Godibo͡u de mogo degedi midihọ ebele kẹ hegili, o sasạị sụdo dogo͡u guba, Godihạ midihọ kasagạị diạ milo͡u ga idi kẹ gebe meiyodeyadomo͡u. 29 Ạ nị͡mako͡u tobolo͡u kuhẹ. Sa kuako͡u be, ạge tigi kolo hueị gofo͡udo kẹme haba ta nalẹ mei ibe deba, mạ Ayehạ wolo͡u daladi sa koko͡u ge, ạ haba nị͡bo͡u de tigi kolo hueị gofo͡udo kẹ kuhe nalẹ.

30 Kegeimou, diạ die tanou ta fema mei degeimou, bitọụ Olivkou fogou yai.

Yesuhạ kou gue tobou, Pitahạ ẹ tobekou muguloyodei tobou
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

31 Kegemou, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou kou gue tobou, ifi huliạme, nịge ạmokou hagị hiyedo haguba duguoba, nị olou fẹị ạ tobekou mugulo ile. Yobe, Godihạ kuguokou kou gue nalạị dala kahạ,

Ạ wai sipsip dia daladi o kẹ wouba tolo iba, ẹ sipsip kefeguo dalagua kẹ olou fẹị kusia fosigile. *Sekaraia 13:7*

32 Kẹnou si ạ haguạ gehẹ degeibabe, sa Galilikou be, nị you yale dalaba, ạbukou ile.
33 Pitahạ ẹmokou tobou, o ilo kediạge nạ hagị hiyedo duguba nạ tobekou mugulo ibabe, ạge nạme tobekou mugulo meido. 34 Yesuhạ tobou, ạ nạmokou damalẹdo tobolou kuhẹ. Ifi huliạme, sio ayomou talị mei dalaba, kelege kamadia kegedo nạge ạme tewe meiyode tobolou. 35 Kẹnou si Pitahạ tobou, ạme nạbou de tolo debane, ạge nạme tewe meiyode tobolou mei. Yesuhạ dabai degele idi o olou fẹị kediạne kegenou tobolou i.

Yesuhạ hebe hai sa Getsemanikou ge Godikou dihọ bagạ tobou
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 Kegemou, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạbou de sa Getsemaniyodele idi kokou ya fologamou, ẹ diạmokou tobou, nịme kuokou duwoma. Ạme kugule ileba, Godikou dihọ bagạ tobou lamou. 37 Ẹ wou ma ibe, Pitabou Sebedihạ dihi bolọụbou de wou ma i. Kegemou, ẹ hagị hiyedo degei. 38 Ẹ hagị hiyedo degeimou, diạmokou tobou, ạme hagị hiyedo dugulu kahạ tolo sagạị degeli. Nị ạbou de kuokou baha dalaguame.
39 Ẹ tafẹị ile, yubu sugulo fiyamou, miye duwoli, kou gue dihọ bagạ tobou, mạ Aye, nạ bolọyodeibabe, ạ hagị kẹ dugulobe dafa. Kẹnou si ạ tagali sagạị kẹ degeda. No□u tagali sagạị kẹnou dege.

40 Kegemou, Yesu ẹ dihọ bagạ tobou ma mei degeimou, boholou mạ haguamou dugube, o kamadia kediạme yogou gua tiasigei dugu. Ẹ Pita tiliguomou yodu, nị ạbou de baha duwoguali, asọ dihọ tanou ta mei degeli mei, nị kageimou tiasigelou?
41 Nị kou le ạ diaba, Godikou dihọ bagạ tobolou dalama. Tefele dugu ta haguba, nị fiyasigeiye. Damalẹdo, fiyege kou nelẹdo dalaye, kẹnou si tou be nelẹ meiyode tobou.

42 Haba ẹ tage ile kou gue dihọ bagạ tobou, mạ Aye, hagị kahạ ạme dohou golou sagạị mei debabe, no□u tawali sagạị kẹ milou gayede tobou. 43 Haba boholou mạ haguamou dugube, ẹ dabai o kediạme tiasigei dugu, yogou gua hiyedo degeimou. 44 Ẹ diạ tou fogou, haba tage ilemou, dihọ bagạ toboube, yo□u kou tobou sagạị kegenou haba tobou.

45 Kegemamou, boholou mạ hagua, ẹ dabai degedi o kediạmokou kou gue tobou, nịme younou misiholo tilagua? Duma, o ilo kelege O Kediạ Dihi tolou ba, midihọ kasagạị milou ga idi o kediạmokou sesegulobe ifi hafẹị degei kuhẹ. 46 Nị haguạma, di yame. Duguma, o ạ tolou ba, ho o kediạmokou sesegulo o kẹme hagulu kuhẹ.

Judashạ Yesu tolou mou ho o kediạmokou sesegu
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

47 Yesuhạ kege tobolou tafalali dugube, Judas hagumou dugu. Judas ẹme Yesuhạ dabai o olou fẹị 12 kege kahạ duo kile daladi ta. O sụụdo ẹbou de aweki mẹ bolọụ kẹbou, dou wou bou de tou ma haguasie felẹgai. O kediạme mogou du dalaguadi hiye

obou, odo odobou kediạ tobou mou kuhe haguasie felẹgoumou dugu. 48 Judashạ hiye
o kediạmokou kou tobou, ạ o ta nogou goubabe, Yesube kehẹ. Nị o kẹ tou mabeede
tobou. 49 Kegemou, Judashạ Yesukou toto folo, Tisa Hiye, huliạme bolofẹiyode tobou
mamou, tolou mạ nogou gai. 50 Yesuhạ ẹmokou kou gue tobou, mogo, dabai nạ
degelamou hagulu kẹme toto dege. Ẹ kege tobou mou, o kediạ Yesu hilige tolou
mạmou, tạ salamou degele i.
51 Kegemou, o ta, Yesubou de tafala kahạ ẹ aweki mẹ bolọu yukuei foudu sai kẹ
telemou, mogou du daladi hiye ohạ dabai degedi o kẹ fại, kehẹ tagạ mugu mihịkou
fiyei. 52 Yesuhạ ẹmokou tobou, nẹ aweki kẹ boholou sagi. O tahạ awekiye biyoubabe,
ẹme awekiye wouba tolo. 53 Nạge ạ mạ Ayekou yoduba, ẹ ẹsol o sụụdo* kediạmokou
toto tobou ba haguasie, ạ dogou gulo ile meiyode tawali? 54 Kelegenou, ạ kege
yodubabe, Godihạ kuguokou ạ hagị duguloyode nalạgai dala kẹme damalẹdo ta tamạ
degele mei.
55 Kegemou, Yesuhạ o kefeguo dala kediạmokou tobou, nị kadegeimou awekibou
dou wou bou tou ma haguasie, ạ hiligedo tolou iya? Ạme hiyou mo□udi o mei, biyadi
o mei. Sawisiei olou fẹi ạ Godihạ mosọ kekaimidu duwoli, o sasại kediạmokou egei
hehegiediye, nị ạ ta tolou ili mei. 56 Kẹnou si tạ, habage-degele-duguo-tobolou-idi-o
kediạ kuguokou nalạgai dala kẹme damalẹdo tamạ degeyadomou, ạ hagị ko□u kuhe
dugulu.
Kegemou, ẹ dabai degedi o olou fẹi kediạ Yesu tou fogou kama fosigei.

Diạ Yesu tạ sa i
(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

57 O kediạ Yesu tolou mạmou, mogou du daladi hiye o Kaiafashạ mosọ duwokou
wolou ya fologai. Fologoumou, Moseshạ kuolou yo dulo i obou, odo odobou kediạ
kele kou haguasie kefeguo deleiguei. 58 Yesu tolou youmou, Pita ẹne ahu dege sesele
ile, mogou du daladi hiye ohạ mosọ kekaimidu folo, kasamane o kediạbou de duwoli,
Yesube kagele iba dugulo domou amafẹi baha duwei.
59 Mogou du dalaguadi hiye obou, kansole obou olou fẹi kediạ o tahạ ogou gai
tạ Yesuhạ degeli mei kagei kẹ tobou ma, kahạsi ẹme wouba tolo sagại domou kẹ
tugulo tobolou i. 60 O sụdo kediạ ogou ganou hiyedo tobolou iye, kẹnou si diạ midihọ
kasagại ẹ milou ta dugulo ili meido. Habagedo o bolọu ta haguasie felẹga 61 tobolou
i, o ko□umahạge Godihạ mosọ igimaba, sawisiei kamadia kege mei degeiba, ẹ haba
mosọ kẹ ebele togoma mei degeiba duwoloyode tobou mou dulo iyode tobolou i.
62 Kegemou, mogou du daladi hiye ohạ haguạ tofolou mou Yesukou yodu, nạ die tạ
sima tobolou be dafa? Tạ o ko□udilie tobolou ilibe, de damalẹ, ha gulokou? 63 Kẹnou
si Yesuhạ tạ ta sima tobou li mei dalamou, mogou du daladi hiye ohạ ẹmokou yodu,
Godihạ Dihi, yo□u makai o Kelesube nạ? Godibe yo□u kegenou daladi kahạ degemou,
nạ ẹ hụya eimokou damalẹdonou tobou.
64 Kegeimou, Yesuhạ tobou, nạ tobolou kẹme damalẹdo. Kẹnou si, ạ nịmokou
tobolou kuhẹ. Nị habage O Kediạ Dihi ẹme O Nelẹdo kahạ dobogo□u delekou duwo
dema, haba agudiletou ge mabiye malạ migiba dugulo ile. 65 Mogou du daladi
hiye ohạ tạ kẹ dulo kesigiemou, gofo□u hiyedo degemou, yo□u ẹ yukuei kẹ tolou

* **26:53** 26:53 *sụụdo* - Grik tạ kahạ sibigẹbe kou gue, ami *sụụdo*be ami olou fẹibe 12 kege dohou gou gabama i. Ami tanou tanou kahạ duo kilebe ami o olou fẹibe 6,000 kege.

dulagimamou, o kou̱me ogou ga tobolou yode tobou. Tạbe kehefẹi. Nịge o kou̱me Hiye Ohạ timou kẹ mou lạmou tobolou kou̱ de dulo ili? 66 Nị kage tawale iya? O kediạge Yesube midihọ kasagại dala kahạ degemou wouba tolo ileyode tobolou i.

67 Kegemou, diạ ẹ midihọkou koso hesema dobogou̱ mou̱gou ma wala i. O ilo kediạ dobogou̱ boye wala i. 68 Wala iligi, nạme Godihạ makai o Kelesu degeimou, o nạ folụ kẹme koyode yoduga i?*

Pitahạ Yesube ẹ tewe meiyode tobou
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

69 Pita ẹme mogou du daladi hiye ohạ mosọ kekaimidu duwomou, kele dabai degedi sasại tahạ ẹmokou haguamou, nạne sa Galili o Yesubou de deleiyode tobou. 70 O kele duweguei kediạ dihịle kokou ge Pitahạ tobou, nạ tạ kou̱ tobolou be ạ ta tawaiyo meido. 71 Ẹ kege tobou ma fogou ile, kekai adi fẹkou tafalamou, sasại tahạ duguomou, o sasại kele tefeleiguei kediạmokou, o kou̱me sa Nasaret o Yesubou de deleiyode tobou. 72 Kẹnou si, Pitahạ haba Godihạ hụya nelẹdo dege, o kẹme ạ tewe meiyode tobou. 73 Habage huyadefẹi dala demamou, o kele tefeleiguei kediạ haguasie, Pitakou, damalẹdo, nạne die o ta. Ei dulube, nạne diạ tạ tobou di sagại kegenou tobou mou duluyodei. 74 Kegeimou, ẹ haba tạ nelẹdo dege kou gue tobou, damalẹdo, o kẹme ạ tewe meido. Ạ ogou ga tobou babe, Godihạ ạ makolo. Ẹ kege tobou ma mei degeimou, kelegenou sio ayomou tại. 75 Sio ayomou tọụmou, Pita ẹ Yesuhạ sio ayomou you talẹ dala kelege, nạ kamadia kege ạ Yesu tewe meiyode tobolou yodei kẹ tawalemou, tamạkou fogou mulọ, hiḷigedo gesei.

27

O kediạ Yesu o Pailatkou wolou yai
(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

1 Sabiyoumou, mogou du dalaguadi hiye obou, odo odobou olou fẹi kediạ Yesu wouba toloyodema dọụsusulo imamou, 2 dobogou̱ tabe tigama, gamani hiye o Pailatkou wolou yai.

Judas ẹ tolo i
(Dabai 1:18-19)

3 Kegemou, Yesu ho o kediạmokou sesegu o Judashạ dugube, Yesube tạ saiye tou mou, ẹ fị boholou mou solou do degei. Solou do degeimou, sele dio olou fẹi 30 kege kẹ boholou mạ malạ ile, mogou du dalaguadi hiye obou, odo odobou kediạmokou nelạmou degei. 4 Ẹ diạmokou kou gue tobou, ạme midihọ kasagại milou, o ạ nịmokou sesegu kẹme ẹ midihọ kasagại ta milou li meiye, nị ẹ woba tolo ile. Kẹnou si diạge kẹme ei bi mei, kẹme nou̱ dugulu keleyode tobolou i. 5 Kege tobolou imou, Judashạ sele dio kẹ Godihạ mosọ kekaimidu hebele filạ fogou i. Ilemou, tigiye you̱ ẹ gabagikou tigama fogu fiyamou tolo i.

6 Kegemou, mogou du daladi hiye o kediạ sele dio kẹ olou fẹi kefemamou tobou, sele kou̱me o wouba tolo ile kahạ hebe sele. Dige Godihạ mosọhạ selebou de geleguo dogogudame. 7 Kegeimou, sele kahạge diạ asou kolo ta mamou lạmou tạ dọụsusulo i. Sa kẹme mihị bilika milou gadi o tahạ sa. Sa ạikou tie o kediạne hagua dalaguali

* **26:68** 26:68 Mak 14:65 kokou o kediạ yukuei kaiye Yesuhạ dihọ diou guo tiga i kahạ degemou, ẹ ta duguli mei kẹ nalại dala.

tofigieibabe kelenou widagaleyodema doụsusulo i. 8 Kegei kaha, ifi kou bou gene obe sa kẹme Kafei Mụ Sayodele idi. 9 Dia kẹ degeibe damalẹdo, habage-degele-duguo-tobou di-o Jeremaiaha afu kou tobou sagai kẹnou degele i,

Dia sele dio 30 kege moụ. Sele kẹme Israel o sasai kediage o kẹ mamolou yodema tugulo tobolou i sele kẹ. 10 Tugulo tobolou imamou, sele kẹ mala ya, mihị bilika milou gadi o kaha sa kẹ mamala i. Dia kẹ degeibe Hiye Oha ạ degeyede tobou sagai kẹnou degele i. *Jeremaia 19:1-13*

Name Juda o kedia hiye o?
(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

11 Kegemou, dia Yesu gamani hiye o Pailatha dihile kokou tefegimou, ẹ Yesukou yodu, Juda o kedia hiye obe na? deimou, Yesuha tobou, na tobolou be damalẹdo. 12 Mogou du dalaguadi hiye obou, odo odobou kedia ẹmokou tae biya imou, ẹ ta ta sima tobou li mei. 13 Pailathage, na o kou udia ta kou tobou mou dulube de damalẹ, haba gulokou? de yodu. 14 Kẹnou si Yesuha ta ta sima tobou li meido. Kegeimou, gamani hiye o kaha kẹ duguo kesigiemou, fi hiyedo mai.

Pailatha Yesu hebe fufuguomaikou ikoke degemabeedei
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:38–19:16)

15 Sadebe olou fẹi, Gabama I Sawisiei tou mou be, gamani hiye o kahage didiọ o tanou fẹi telemadi. O sasai kedio unou o ta huso umou be, gamani o kaha o kẹnou telemadi. 16 Kelegebe, o ta ẹ hụ Jisas Barabas, ẹme didiọ mosọkou duwei. O kẹme o sasai kedia tawale ibe, ẹme midihọ kasagai milou gadi o. 17 Kegemou, o sasai kefei kediamokou Pailatha yodu, nị tagalibe, age o koyo telemayede tawale iya? Jisas Barabas? Haba Yesu Kelesuyodele ili kẹ? 18 Ẹ kẹ yodu kaha sibigẹbe kou gue, hiye o kedia Yesukou kona degemou kuhe tolou haguasieidade tawalemou. 19 Pailatbe ta sai filamou duwodi kokou duwomou, ẹ sasaiha, nage doụdo o kẹme hobou ta sadayedei. Yobe, ạ ifi tieimi o kẹ duguomou, ạ hagi hiyedo degeiyode tobou ma ta dogogu.

20 Kẹnou si mogou du dalaguadi hiye obou, odo odobou kediage o sasai kefegu kediamokou fufuguemou, nị Pailatkou tobou ba, Barabas telemaba, Yesube wouba toloyode tobou mabeede tobolou i. 21 Gamani hiye o kaha yodu, o bolọụ kẹdiliebe, nị tagalibe, age o koyo telemọụba, nimokou ile? Barabasyode tobolou i. 22 Kege tobou mou, Pailatha haba yodu, age o Yesu, nị tobolou gi Kelesuyodele ili kẹme kagele? Hebe fufuguomaikou ikoke degeyede tobolou i. 23 Pailatha diamokou yodu, kageimou? Ẹ midihọ kasagai kagei kẹ milou lou? Kẹnou si o sasai kedia haba hiligedo tobolou i, hebe fufuguomaikou ikoke degeyedele i.

24 Kegemou, Pailatha dugube, o sasai kedia ẹ ta kẹ dulo ile sagai mei. Dia gofo u dege biyaleyodeimou duguomou, ẹ hueị dou lamou, die dihile kokou ẹ dobogo u bigiligi tobou, o ko u wouba tolo ile kaha hebe kẹme ma bi mei. Niou ni binou. 25 O sasai olou fẹi kedia tobou, o kẹ wouba tolo ile kaha hebe kẹme eibou, ei sisigọbou ei biyode tobolou i. 26 Kegemou, Pailatha didiọ o Barabas telemai. Kẹnou si, Yesube ami o kediamokou sesegumou, tigi dofou ye wala i. Wala imou, Pailatha hebe fufuguomaikou ikoke degemabeede tobou.

Ami o kedia Yesu susuga tobolou i
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

27 Kegemou, gamani o kaha e ami o kediạ Yesu wolou ya, gamani mosọ kekaimidu fologamou, ami o olou feịdo kefeguo, Yesu sileṃa tefeleiguei. 28 Ẹ duledu tafalamou, diạ e yukuei telemou, yukuei weị degei sasado kẹ kạgile i. 29 Kegemamou, tigi ayẹbou ta malạmou, hiye o kediạ heti sagạị kege milou gamamou, e widiletou mugulo i. Diạ biya ta malạmou, e dobogo u delekou tou giemou, yubu sugulo fiya duwoguali, emokou susuga tobolou yilọ i, Juda o kediạ hiye o nạ gusugu bolofeịyodele i. 30 Diạ emokou koso heseligi, biya e tou kẹ malạmou, e widiletou hiḷigedo wala i. 31 Susuga tobolou yilọ imamou, yukuei kạgi kẹ telemou, haba yo u e yukuei kẹ kạgiemou, wolou yai, hebe fufuguomạịkou ikoke degele ilamou.

Diạ Yesu hebe fufuguomạịkou ikoke degele i
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

32 Ami o kediạ Yesu wolou yolugi, sa Sailini o ta hagumou dugulo i. Ẹ hụbe Saimon. Geleguomou, hebe fufuguomạị kẹ hebele iyedema fisile imou, o kaha hebele i. 33 Yolugi, bitọụ huyadefeị ta, e hụ Golgotakou fologai. Hụ kaha e sibigẹbe O Widio Dio Sa. 34 Fologamou, o kediạ Yesukou tigi kolo hueị gofo udobou, mola afi hiyedo kẹbou de neịmou, e nalạ dugu, afi degeimou, nalị mei. 35 Ami o kediạ e hebe fufuguomạịkou ikoke degemamou, e yukuei tanou tanou malạ ilamou igi sagạị kẹ hebese yalẹ i. O koyohạ yạiye bolọ degeibabe, e yukuei ta molo uyodemamou. 36 Yạma mei degeimou, diạ kelenou kege enou baha duweguei. 37 Hebe fufuguomạị, Yesuhạ widio tagetou be kou gue nalạma diou golou i,

O KOUME YESU,
JUDA O KEDIẠ HIYE O.

Kaha yoyenou e kuhe woumou tolo i.

38 Hiyou mo udi o bolọụne Yesuhạ figiya kẹ hebe fufuguomạịkou ikoke degele i. Tabe dobogo u delekou, tabe dobogo u fofo ukou. 39 O sasạị sụdo ima haguama dele iligi, Yesukou susuga tobolou i. Widio bogolou iligi kou gue tobolou i, 40 nạ Godihạ mosọ igile filaba, haba ebeledo sawisiei kamadianou kelege togoma mei degeleyode tobou mou ei dulo i. Nạme Godihạ Dihi debabe, nạ no usie dogou guoba, hebe fufuguomạị tou fogou migiyede tobolou i. 41 Mogou du dalaguadi hiye obou, Moseshạ kuolou yo dulo i obou, odo odobou kediạne haguasie, Yesukou susuga tobolou yilọ i. 42 Ege o ilo kelebe kou dogou gudiye, kẹnou si yo usiebe ta dogou guyo mei. O ko ume Israel o kediạ hiye o, e hebe fufuguomạị tou fogou migibasi, di duguoba damaleyodele ile. 43 Ẹ Godikou damaleyodema, ạme Godihạ Dihiyode tobou kaha degeimou, Godihạ tagaibabe, e dogou gulo sagạiyode tobolou i. 44 Kẹnou tefei, hiyou mo udi o bolọụ hebe fufuguomạịkou tafalagua kẹdiliene Yesu susuga tobolou i.

Yesu tolo i
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

45 Kegemou, agali duo kelege, sa olou feị huliạ degemou dalali, habi 3 klok degei. 46 Habi 3 klok sagạị kege degeimou, Yesuhạ yo u e tạe hiḷigedo kou gue haguisa tobou, Eli, Eli, lema sabaktani?
Tạ kaha sibigẹbe kou gue,
Mạ Godi, mạ Godi, kageimou nạ ạ tou fogou ya? *Buk Song 22:1*
47 O ilo kele tafalagua kediạ tạ kẹ dulomou, o ko ume Elaija haguisoluyode tobolou i. 48 Kelegenou, die o tahạ fọụkua ile, bi suo degei ta malạmou, hebe kolo hueị dou

afido kokõu muguomõu, hebeya ta kokõu tigama malạ hagua hebele fogu, Yesuhạ nạyadomõu. 49 Kẹnõu si o ilo kelege tobou, you, di Elaijahạ de haguaba dogõu guba dugulo deba dia dalame. 50 Kegemõu, Yesu ẹ haba hiḷigedo guạma tolo i.

51 Kelegenõu, yukuei hiyedo, Godihạ mosọkõu duladi kẹ sugụtõu ge duoyado kẹ bafolõu mugu. Haba gigimane hagulugi, igi hiyedo bafigisei. 52 Tofigiei widagai a so͡useimõu, Godihạ o sasại afu tofigiei sụdo kediạ haguạma, 53 widai sa tõu fogõu fogõu yai. Yesu ẹbukõu kõu haguạma imõu, diạ Godihạ sa Jerusalemkõu fologoumõu, o sasại sụdoye diạme tofolõu imõu dugulo i. 54 Ami o kediạ hiye obõu, ẹ ami o olõu fẹibõu diạ Yesu dia dalaguali, gigimabõu, degegai olõu fẹi kẹbõu de duguomõu, guẹ degemõu, damalẹdo, o ko͡ume Godihạ Dihiyodele i.

55 Sasại sụdo kediạne ahu sagại dege masele tefeleiguei. Sasại kediạme Yesu seselemõu, sa Galili tõu fogõu mõu, Yesu dogõu gulamõu haguasiei. 56 Sasại tabe ẹ hụbe Maria, sa Makdala sasại. Tabe Maria ta, o Jemsbõu Josepbõu dilie adiõu. Sasại tabe Sebedihạ dihi bolọụ kẹdilie duõu.

Yesu tei malạ ile, ulou daimidu dogogu
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-55; Jon 19:38-42)

57 Habido degeimõu, bibõu o ta Pailatkõu i. O kẹme sa Arimatea tie o. Ẹ hụbe Josep. Ẹne Yesuhạ dabai degedi o dege delei. 58 Ẹ Pailatkõu folo yodu, nạ bolọyodeba, ạ Yesu tei molo͡u? Josephạ kege yodumõu, Pailathạ ami o kediạmokõu Yesu tei kẹ malạba Josepkõu nẹmabeedei. 59 Kegeimõu, Josephạ ile, Yesu tei malạ hebele migile, yukuei fọ degei bolọdo kahạ tigama malạ ilemõu, 60 ulou yo͡u kõu dama fogou kodu dogogu. Dogoguomõu, igi hiyedo ta malạ wofegelemạ hagua, ulou dai a tefeguo fogõu i. 61 Sa Makdala sasại Mariabõu, Maria tabõu dilie widai sa kẹ hafẹi dege masele duweguei.

Ami o kedia widai kẹ dia deleiguei

62 Misiholo duwodi sawisiei kahạ nalẹ kefele idi sawisiei kẹ mei degemõu, sabiyoumõu, mogõu du dalaguadi hiye obõu, Farisi obõu kediạ Pailatkõu yamõu tobolõu i, 63 hiye o, eige ogõu gadi o kahạ tolo ili mei kelegebe, ẹ kõu gue tobõu mõu du, sawisiei kamadia mei degeiba, ạ haguạma ileyodei. 64 Kegei kahạ, nạ ami o kediạmokõu tobõu ba, diạ sawisiei kamadia kege tei widai sa kẹ defẹido dia dalaguamabeede tobõu yedele i, ẹ dabai degedi o kediạ tei kẹ hiyouye malạba, o sasại kediạmokõu ẹ tolomõu haguạ gehẹ degeiyode tobolõu iye deba. Kegeligi, die ogõu gai tạ ebele kahạ ẹ ogõu gai tạ afu kẹ gabaiye. 65 Pailathạ tobou, nị ile, ami o ilo kele tobõu ba ya, nịõu kõu tewe sagại kegenõu widai sa kẹ defẹido dia dalamabeede tobõu mabeede tobou. 66 Kegemõu, hiye o kediạ ya, tei widai kokõu fologamõu, widai a tefegu igi kokõu maka dogoguomõu, ami o widai kẹ dia dalagualene dogogulo i.

28

Yesu ẹ haba haguạ gehẹ degei
(Mak 16:1-10; Luk 24:1-10; Jon 20:1-18)

1 Misiholo duwodi sawisiei kẹ mei degeimõu sabiyoumõu, sa Makdala sasại Maria dilie, Maria ta dilie widai kẹ dugulamõu yai. 2 Yolugi gigima hiyedo hagumõu dugu, Hiye Ohạ ẹsol o kahạ hebenitõu ge migilemõu, Yesu widaikõu ile, widai a tefegu igi hiyedo kẹ kogolo ile figikõu dogoguomõu, ẹ igi tage kotõu duwomõu kuhe degei. 3 Ẹ tõu be dibie hohọ sạ degei dugu, ẹ yukueibe fọ degei. 4 Widai kẹ dia dalagua o kediạ

ẹsol o kẹ duguo guẹ degemõũ, dio kolo iligi, mihịkõũ fiyasigemõũ, tofigiei sagạị degele i.
5 Kegemõũ, ẹsol o kahạ sasạị kẹdiliemokõũ tobou, nele hobõũ guẹ degedama. Ạ tawalibe, nelebe Yesu, hebe fufuguomạịkõũ ikoke degele i kẹ ka haguasili. 6 Ẹme kõũ le dala mei, afu yo□u kõũ tobou sagạị kẹnõũ tefele gehẹ dege haguạma i. Nele fologaba, ẹ tilei kokõũ duguma. 7 Kegei kahạ, nị toto ya, ẹ dabai degedi o kediạmokõũ Yesube haguạ gehẹ degemõũ, sa Galilikõũ ẹbukõũ iyode tobõũ ma. Diạ habage ya fologaba, ẹme kele dalaba dugulo ileyode tobõũ ma. Mạ tạ kẹnõũ fẹị.
8 Kegemõũ, sasạị kẹdilie widai tõũ fogõũ toto yai. Dilie guẹ degeiye, kẹnõũ si hohọ hiyedo degele i. Dilie Yesuhạ dabai degedi o kediạmokõũ tobõũ lamõũ fọụkua yai. 9 Youmõũ, Yesuhạ ali duo kele geleguomõũ, gusugu bolofẹịyodeimõũ, dilie dulomõũ ya hafẹị degemõũ, yubu sugulo fiyasige duwoguali, ẹ abogo□ukõũ tolõũ mõũ, ẹmokõũ dihọ bagạ tobolõũ i. 10 Yubu sugulo fiya duwoguamõũ, ẹ diliemokõũ tobou, guẹ degedama. Nele ile, mạ mogo diạmokõũ sa Galilikõũ nõũ yamabeede tobõũ ma. Diạ ạme kelege dugulo ile.

Ami o kediạ ogõũ gai tạ

11 Sasạị kẹdilie aba you youmõũ, ami o ilo, widai dia deleiguei kediạ, sa hiyekõũ toto ya fologa, mogõũ du dalaguadi hiye o kediạmokõũ degegoumõũ dugulo i kẹ olõũ fẹị susulo i. 12 Mogõũ du dalaguadi hiye o kediạ tạ kẹ dulomõũ, odo odo kediạ kefema dọụsusuma, ami o kediạmokõũ sele hiyedo nelẹmõũ, 13 kõũ gue tobolõũ i, nị kõũ gue tobõũ ma, huliạme, ei tiasigeimõũ, ẹ dabai degedi o kediạ haguasie, die hiye o tei kẹ hiyouye malạ yaiyode tobõũ mabeede tobolõũ i. 14 Gamani hiye o kahạ tạ kẹ duba, ei ẹbõũ de dọụsususubabe, nịme hagị ta dugulo ile mei. 15 Ami o kediạ sele kẹ mo□uma ya, mogõũ du dalaguadi hiye o kediạ tạ diạmokõũ tobou sagạị kegenõũ susulo i. Kegei kahạ degemõũ, gulokou tạ kẹme Juda o kediạ sa olõũ fẹị tefele tobõũ mõũ hagulugi, ifine kegenõũ dala.

Yesuhạ ẹ dabai o kediạmokõũ dabai diạ degele kẹ tobou (Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

16 Kegemõũ, Yesuhạ ẹ dabai o olõũ fẹị 11 kege kediạ sa Galilikõũ ya fologa, bitọụ Yesuhạ imabeedei kokõũ yai. 17 Fologa, Yesu duguomõũ, yubu sugulo fiyasige duwoguali, ẹmokõũ dihọ bagạ tobolõũ iye, kẹnõũ si ilo kediạge fimạị sụdo degele i. 18 Yesuhạ diạmokõũ hagua hafẹị degemõũ kõũ gue tobou, Godihạ ạmokõũ hụ hiyedo kẹ nẹị dala. Hebenihạ bibõũ, sa sibigẹ ko□umahạ bibõũ olõũ fẹibe mạ hayedu dalagua. 19 Kegei kahạ degemõũ, nị ya, sa sa obiyei olõũ fẹị kediạme mạ dabai degedi o degemabadeba hehegieiba, diạ damalẹyodele iba, nịge diạme mạ Ayebõũ, ẹ Dihibõũ, Duo Bolofẹịbõũ die hụ tageya kẹ fafeleya degema. 20 Tạ ạ nịmokõũ tobõũ di kẹme nịge diạmokõũ ne hehegie tobõũ ma, diạ dulo sesemabadeba. Nị duma, ạme nịbõũ de dalali, uwage sawisiei kuhe hagua kogulo.

Tạ Uwo Bolofẹi
Makhạ Nalại

Tawale Tạ

O Mak ẹ hụ tabe Jon Mak. Makbe o olọu fẹi 12 kege kediạ o ta meiye, kẹnọu si Pitabọu Polbọu dogọu gudi o. Makhạ kuguo koụ nalạma, Rom o kediạmokọu nẹi.

Makhạ yomogọu nalạibe, kọu gue nalại, koụme tạ uwo bolofẹido, Godihạ Dihi Yesu Kelesuhạ degei kahạ tạ. Haba nalạibe, Yesu ẹme o Jonhạ fafeleya degei. Fafeleya degeimọu, Tamạhạ ẹ tefele dugu kẹ nalại. Tạ kuguo kuokọu di dugulube, Yesuhạ Godihạ hụya kẹ dabai gehẹ gehẹ degeimọu dugulo ili. Damalẹdo, Yesuhạ ẹ nelẹbe hiyedo, Godihạ hụya kẹ o sasại kediạmokọu hehegiedi. Duo kasagại igisedi. Haba do o sasại bologuọụmọu bolọ degeimọu be, midihọ kasagại degele idi kahạ hebe kẹne igile mugudi. Yoụsie tobọu dibe, ạme O Kediạ Dihiyodedi. Ẹ o sasại sụdo kẹ mamọu lạmọu kuhe tolo i.

Kuguo Mak koụmahạ tạ sibigẹ tanọu tanọu olọu fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:1–3:6
Yesuhạ o sasại kediạmokọu be Godihạ diạ wolọu dalale kahạ tạ kẹ tobọu lamọu haguei.

Tạ Hiye 3:7–6:6
Yesuhạ ẹ nelẹ kẹ kọu hehegieiye, kẹnọu si mosọmạ o kediạ damalẹyodele ili mei.

Tạ Hiye 6:6–8:21
Yesuhạ ẹ nelẹ kẹ kọu hehegieiye, kẹnọu si ẹ dabai degedi o kediạ defẹi ta tawale ili mei.

Tạ Hiye 8:22–10:52
Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokọu hehegie tobọu di.

Tạ Hiye 11–16
Yesu ẹ do hiyedo duguomọu, tolo ilemọu haguạ gehẹ degei.

Yesuhạ o sasại kediạmokọu be Godihạ diạ wolọu dalale kahạ tạ kẹ tobọu lamọu haguei

(Tạ Hiye 1:1–3:6)

Fafeleya degedi o Jonhạ egei tobou
(Matyu 3:1-12; Luk 3:1-9, 15-17; Jon 1:19-28)

1 Koụme tạ uwo bolofẹido, Godihạ Dihi Yesu Kelesuhạ degei kahạ tạ.

Tạ kẹme kọu gue yomogolọu, 2 o ta, habage-degele-duguo-tobọu di-o Aisaiahạ Godihạ tạ kẹ nalạibe,

Nạ du. Ạ mạ tạ tobọu di o ta tobọu ba ẹbukọu ile dalali, nẹ a milolọu yodei kẹ.*
Malakai 3:1

3 Haba kọu gue nalại,

Hebe mei mihịnọu sa kelege Hiye Ohạ ẹ a milọu ma dọụsusugumabeede haguisa tobọu ba dulo ile.
Aisaia 40:3

4 Kegemọu, o fafeleya degedi o Jon ẹ ile, hebe mei mihịnọu sa kokọu kuhe felei. Folomọu, o sasại kediạmokọu egei hehegiedibe, nị fị boholọu ba fafeleya tofọu ma.

* **1:2** 1:2 Afu Godihạ ẹ Dihikọu kege degeleyodema makai.

Kegeibasi, Godihą midihǫ kasagą̲i, nį milǭu ga idi kę gebe meiyodeleyode tobǭu di.
5 Ę kege tobolǭu tafalamǭu, sa Judia o sasą̲ibǭu sa Jerusalem o sasą̲ibǭu olǭu fę̲i kedią ya fologamǭu, ę egei tobǭu mǭu dulomǭu, die midihǫ kasagą̲i milǭu ga idi kę kusigile tobolǭu imamǭu, ę o sasą̲i kedią tǫ Jordankǭu fafeleya degei.
6 Jon ę yukuei kądibe, wai kamel towe dai kę fiyatiye tufǫguo kądi. Nalę ę nądibe kąbubǭu, kule hue̲ibǭu denǭu fę̲i nądi. 7 Ę egei kǭu gue tobǭu di, o ta mą habage haguale kahą ę nelębe hiyedo, mą nelę sagą̲i mei. Ę hųbe folodo dala kahą degemǭu, ę hagubabe, ę abogo□u mosǫ ką̲i kęme ą balę mulǫba ta tegile sagą̲i mei. 8 Ą̲ge nį̲me tąlekǭu nǭu fafeleya degedi, ha ę̲nǭu si Duo Bolofe̲ihą nelę̲ya kę nį̲ fafeleya degeleyode tobǭu di.

Jonhą Yesu fafeleya degei
(Matyu 3:13-17; Luk 3:21-22)

9 Kelege Yesu ę sa Nasaret sa Galili duo kę tǭu fogǭu ile foloumǭu, ę̲me Jonhą tǫ Jordankǭu fafeleya degei. 10 Fafeleya degema, bidiletǭu foloumǭu, hebeni a so□ugǭu mǭu dugu, Duo Bolofe̲ihą sio isusu baga ę̲mokǭu fulǭu migimǭu dugu. 11 Haba, hebenitǭu ge tą uwo ta kǭu gue haguisa tobǭu mǭu du, nąme mą Dihi. Ą̲ge nąme tagalido, nąmokǭu hohǫ hiyedo degeli.

Tamąhą Yesu tefele dugu
(Matyu 4:1-11; Luk 4:1-13)

12 Ha kelegenǭu Duo Bolofe̲ihą Yesu tobǭu mǭu iligi, hebe mei mihi̲nǭu sa kokǭu felei. 13 Hebe mei mihi̲nǭu sa kokǭu deleibe, sawisiei olǭu fę̲i 40 kege delei. Kelege, Tamąhą Yesu ę tefele duguga i. Gali kedią ę̲bǭu de dalamǭu, ę̲sol o kediąne ę dogǭu guo delei.

Yesuhą sa Galilikǭu ge dabai yomogǭu degei
(Matyu 4:12-17; Luk 4:14-15)

14 Oe Jon didiǫ degeimǭu, Yesu ę ile, sa Galilikǭu folomǭu, Godihą tą uwo bolofe̲i kę o kediąmokǭu tobǭu mǭu siadi. 15 Sulugi kǭu gue tobou, sawisiei Godihą makamą̲i kę̲me ifi hafe̲i degeli, Godihą nį̲ wolǭu dalalebe. Hafe̲i degeiba, nį̲ fį̲ boholǭu ba, tą uwo bolofe̲i kę̲nǭu damalę̲yodemabeede tobǭu di.

Yesuhą o dosǭu dia kege haguisoumǭu, dią ę sesele yai
(Matyu 4:18-22; Luk 5:1-11)

16 Yesu ę ohue̲iyai Galili koya kę sulugi dugube, Saimonbǭu ę malą Andrubǭu de dugu. O bolǫų̲ dilie ohue̲iyai kokǭu neke mǭu soumǭu dugu. Diliebe miyę mo□udi o.
17 Yesuhą diliemokǭu nele ą sesele haguamabeede tobou. Ą̲ nelemokǭu o sasą̲i mo□udi kę hehegielamǭu, obe miyę mo□udi kę są degeiyode tobou. 18 Dilie kę dulomǭu, totonǭu neke olǭu fę̲i kokǭu magama fogǭu mǭu, ę sesele yai.
19 Kegemǭu, Yesuhą tafe̲i ilemǭu dugube, Sebedihą dihi Jemsbǭu ę malą Jonbǭu de dugu. Mosole tagetǭu duwoguali, neke dǫų̲sususulo imǭu dugu. 20 Yesuhą dilie duguomǭu, totonǭu haguisa tobǭu mǭu, dilie dilie ayebǭu dabai o kediąbǭu de mosole foudu duwoguamǭu tǭu fogǭu fogǭu, Yesu sesele yai.

Yesuhą duo kasagą̲i ta igile mugu
(Luk 4:31-37)

21 Yesubou diạ ya, sa Kaperneamkou fologai. Fologamou dalali, misiholo duwodi
sawisiei kelege Yesuhạ ile, egei mosọkou folomou, o sasại kediạmokou egei tobou
mou, 22 diạ tạ kẹ dulomou kesigile i. Yobe, ẹ hehegilibe, Moseshạ kuolou yo du o
kediạ hehegiedi sagại kegei mei. Ẹ tewebe ẹsofẹi, hiyedo folodo.
23 Kẹnou si egei mosọ kodu o ta duwei, duo kasagạiye tou. O kahạ guạmou kou
gue tobou, 24 sa Nasaret o Yesu, nạ hagua eimokou kẹi degelamou degeiya? Nạge
ei makolamou hagulu? Ạge nạme kou tewe. Nạme o bolọdo, Godihạ tobou mou
hagueiyode tobou. 25 Kẹnou si Yesuhạ gofo□udo dege, duo kasagại kokou be, nạ tạda.
Nạ o ko□u tou fogou fogou iyede tobou. 26 Duo kasagại kahạ tạ gofou kẹ dulomou,
o kẹ tolou fifigima, hiligedo tobou ma tou fogou fogou i. 27 Tou fogou imou, o sasại
olou fẹi kesigiemou, dio□unou kou gue tugulo tobolou i, ko□ume kẹi? O ko□umahạ tạ
gehẹ ko□u tobolou be, sibigẹ hiyedo, nelẹbou de tạ tobolou. Duo kasagại kediạne ẹ tạ
dulo iyode tobolou i. 28 Kege tobolou imou, Yesuhạ kẹ degei tạ uwo kahạge sa Galili
kileya kẹ olou fẹi totonou tefei.

Yesu ẹ Pitahạ ẹ sasạihạ ẹ adiou kẹ do bologuọụmou bolọ degei (Matyu 8:14-15; Luk 4:38-39)

29 Yesubou diạ egei mosọ tou fogou mou, Jemsbou Jonbou de sesele yai. Toto ya,
Saimonbou Andrubou dilie mosọkou fologai. 30 Fologamou, Saimonhạ ẹ sasạihạ ẹ
adiou be suguai tilamou duguomou, Yesukou sasại ko□ume doyode tobolou i. 31 Kege
tobou mou, Yesuhạ ile hafẹi degemou, sasại kahạ dobogo□u tolou haguạgimou, suguai
mei degei. Suguai kẹ mei degeimou, haguạ, nalẹ milou ma, o kediạmokou nẹi.

Yesuhạ do o sasại sụdo bologuọụmou bolọ degele i (Matyu 8:16-17; Luk 4:40-41)

32 Sawisiei kahạ habi, asọ mụmou, o kediạ do o sasại olou fẹi mo□uma, Yesukou
haguasiei. Duo kasagạiye tolou i o sasạine mo□uma haguasiei. 33 Sa kẹ tie o sasại
olou fẹi haguasie, mosọ adi hafẹi dege kefegulo i. 34 Kefegulo imou, Yesuhạ do daga
daga o sasại sụdo bologuọụmou bolọ degele i. Haba duo kasagạiye tolou i one duo
kasagại igiseimou bolọ degele i. Duo kasagại kediạ ẹme kou tewe kahạ degemou, ẹ
diạ tạdamabeedei.

Yesuhạ sa Galiliya kẹ siei (Luk 4:42-44)

35 Gusugudo huliạmekou Yesu ẹ haguạma ile, sa o mei kokou folomou duwoli dihọ
bagạ tobou. 36 Fogou imou, Saimonhạ ẹ yogo diạbou de Yesu ka yai. 37 Yolugi
duguomou, ẹmokou tobolou i, o sasại kediạ nạ ka iliyode tobou. 38 Yesuhạ tobou,
gebe mei, di ile, sa sa hafẹi dala keleya kẹ siamebeede tobou. Ạ o sasại kediạmokou
ne egei tobou lamou. Yobe, ạme dabai kẹ degelamou hagueiyode tobou. 39 Ẹ kege
tobou ma ile, sa Galiliya kẹ olou fẹi siei. Ẹ die egei mosọya egei tobou mou sulugi, o
sasại duo kasagạiye tolou ine duo kasagại igisemou siei.

Yesuhạ dobo doye tou o ta bologuọụmou bolọ degei (Matyu 8:1-4; Luk 5:12-16)

40 O ta, dobo doye tou o kahạ Yesukou ile folomou, yubu sugulo fiyamou duwoli,
nelẹdo dege kou gue tobou, nạ tagaibabe, nạ ạ bologuọụba bolọ degeleyodei. 41 Yesuhạ
o kahạ tạ kẹ dulomou, solou do hiyedo degemou, ẹ dobogo□u susuguo kuguomou, ạge
nạme bolọ degele kẹ tagaliyode tobou. 42 Kege tobou mou, kelegenou dobo doye tou o

kẹ bolọ degei. 43 Bolọ degeimou, Yesuhạ nạ iyede tobou. Ilamou degeimou, ẹ nelẹdo dege kou gue tobou, 44 ạ nạ bologuại kẹ o takou hobou tobou da. Haba nạ Godihạ mosọkou ile, nẹ tou bolọ degei kẹ mogou du daladi o* kokou hegiba, ẹge Moseshạ tobou kẹnou seseleba, gali* sile Godikou nelẹ, nạ bolọ degei kahạ degeimou. Kegeiba, o sasại kediạ nẹ do mei degei kẹ tawale ileyode tobou. 45 Kẹnou si o kahạge tạ kẹme duli mei, ẹ ile o sasại kediạmokou tobou mou siei. Kegemou, Yesu ẹ o sasại dihịle, sa sa hafẹi kele ta siale sagại mei,* ẹ ile figikou nou delei. Dalali dugube, sa sa o sasại kediạ ẹmokou nou haguasieimou dugu.

2

Yesuhạ o ta ibigidioboū dobogo□udioboū tofigiei kẹ bologuọụmoū bolọ degei (Matyu 9:1-8; Luk 5:17-26)

1 Sawisiei ilo kele mei degeimou, Yesu ẹ boholou mạ ile, sa Kaperneamkou foloumou, o sasại kediạ ẹme mosọkou duwoyodeimou dulo i. 2 Dulomou, haguasiemou, mosọ kokou nou kefeligi, mosọ kẹme fegegu. Mosọ duwo kokou bou adiyabou olou fẹi fegegu. Fegegumou, Yesuhạ o sasại kediạmokou egei tobou. 3 Kegeimou, o ilo kediạ do o ta malạ haguasiei. O kẹme ibigidioboū dobogo□udioboū olou fẹi tofigiei. O bolọụ bolọụ kege kediạ do o kẹ malạ hebele haguasiei. 4 Haguasiemou dugu, mosọ fegegu degeimou, do o kẹ Yesukou malạ fologale sagại mei degemou, diạ mosọ tagetou malạ fologa, mosọ igiguo, do o kẹ botegei tagetou tilamou, tigikou gogomoguema, amafẹi tou fofou guesạ mulọ, Yesuhạ tafala kele hafẹido dege dogogulo i. 5 Yesuhạ die damalẹyodei kẹ duguomou, ẹ do o kokou kou gue tobou, mogo dihi, ạge midihọ kasagại nạ milou gadi kẹ gebe meiyodili.

6 Kẹnou si Moseshạ kuolou yo du o ilo kediạ mosọ kokou duwoguali kou gue fimạ i, 7 o ko□umahạge ẹme Godihạ timou kẹ mou lạdiyodilibe kageimou tobou ya? O taege midihọ kasagại, obe milou gadi kẹme ta gebe meiyodele sagại mei. Kẹme Godihạnou si degeleyode tawale i. 8 O kediạ kege fimạ imou, kelegenou Yesuhạ die fimại kẹ tawalemou yodu, nị kageimou kege fimạ iya? 9 Ạge do o kuokou kage tobolou? Midihọ kasagại, do o kahạ milou gadi kẹ gebe meiyodili kahạ, nịge ạme ogou ga tobou di oyodele ili. Haba, ạge do o kuokou, nạ haguạma, nẹ botegei kẹ malạ hebele iyedilibe, nịge kageimou ạ ogou ga tobolou yode tawale iya? 10 O Kediạ Dihi ẹme sa sibigẹ kuokou be hụ hiyedo dala. Ẹge midihọ kasagại obe milou gadi kẹ gebe meiyodele sagạiyode tobou. Yesu ẹ yo□usie kege tobou, o kediạ tạ ẹ tobolou kẹme sibigẹbou dade tawamabadomou . Kege tobou mamou, ẹ do o kokou kou gue tobou, 11 ạ nạmokou tobolou kuhẹ, nạ haguạ, nẹ botegei kẹ malạba, nẹ mosọkou iyedei. 12 Kege tobou mou, o kahạ haguạ, o kediạ dihịle kokou ẹ botegei kẹ toto malạ hebele imou, o sasại olou fẹi kediạ kẹ duguo kesigiemou, Godihạ hụ hebele foguomou, afu ei midihọ kou guei ta duguli meiyode tobolou i.

Yesuhạ o Livai haguisai (Matyu 9:9-13; Luk 5:27-32)

---

* **1:44** 1:44a *Mogou du daladi o* kẹme (‘pris’) Godihạ mosọ kodu dabai degedi. Dabai degeimou be, Godibe tagetou dalamou, ha o sasại kediạ hayedu dalamou, yo□uge mogou du daladi. * **1:44** 1:44b Wok Pris 14:4 * **1:45** 1:45 Yobe, o sasại sụdo kefegu kahạ degemou.

13 Kegemou, Yesu ẹ ohueiyai Galili biyaya kẹ haba iligi, o sasai sụdo ẹmokou haguasieimou duguomou, o kediạmokou Godihạ tạ hehegiei. 14 Iligi dugube, gamani sibidi sele kefedi mosọ kokou Alfiushạ dihi Livai kokou duwomou duguomou, nạ haguaba, da imebeede tobou mou, ẹ haguạ Yesu sesele i.

15 Kegemou, Yesuhạ ile Livaihạ mosọkou folomou, nalẹ nala duwomou, ogou ga tobou ma gamani sibidi sele kefedi obou, midihọ kasagai milou di obou sụdo kediạ Yesubou ẹ dabai degedi obou de duwoguali nalẹ nala i, o kegele ine sụdo ẹbou de suluguadi kahạ degemou . 16 Kuolou yo dulo i o ilo kediạme Farisi o. O kediage Yesu ẹ o midihọ kasagai milolou idi obou, gamani sibidi sele kefele idi obou de duwoli nalẹ nọụmou duguomou, ẹ dabai degedi o kediạmokou kou gue yodulo i, kageimou ẹ gamani sibidi sele kefele idi obou, midihọ kasagai milolou idi obou de duwoli nalẹ nọụya? 17 Yesu ẹ tạ kẹ dulomou, ẹ kou gue tobou, o do meiyege mola mosọkou be idiyo mei. Do oyenou si mola mosọkou yadi. Ạ hagueibe, dọụdo o kediạnou haguisalamou hagueli mei. Ạ hagueibe, o sasai midihọ kasagai milolou idi kediạ haguisalamou kuhe haguei.

Yesuhạ nalẹ kuolou dogogudi kahạ tạ kẹ tobou (Matyu 9:14-17; Luk 5:33-39)

18 Sawisiei ta, Jonhạ ẹ dabai degele idi obou, Farisi obou kediạ nalẹ kuolou dogogulo i. Kuolou dogogumou, o ilo kelege Yesukou ya, kou gue yodulo i, Jonhạ dabai degele idi obou, Farisi o kediạ dabai degele idi obou kediạ nalẹ kuolou dogogulo i. Kageimou nẹ dabai degedi o kediage nalẹ nạdi kokou kuolou ta dogoguyo mei? 19 Yesuhạ sima kou gue tobou, o tahạ sobou hulaba, nalẹ hiyedo kefeguoba, ẹ mogo diạ diguba, haguasie felẹgababe, nalẹ ta kuolou dogogulo sagai mei. Yobe, sobou hulo o kẹme diạbou de dala kahạ degemou. 20 Kẹnou si o ilo kele die mogo malạ fogou iba kelege, nalẹ kuhe kuolou dogogulo ileyode tobou.

21 Kegemou, Yesuhạ haba tobou, o tae yukuei ebele dou lai kẹ yukuei afukou kokou dogoguo gofou diyo mei. Kege degeiba, yukuei kẹ bigibabe, yukuei kai gehẹ dogoguo gofou kẹme huyafẹi degeiba, yukuei kou kẹme dolodo dou laleyode tobou. 22 Tigi kolo huẹi gofo□udo, ebele milou kẹne wai meme kolo, oe afu kou milou kodu sou gudiyo mei. Kege degeibabe, tigi kolo huẹi gofo□udo kahạ wai meme kolo kẹ dou lama ile. Kegeiba, tigi kolo huẹi gofo□udo kẹbou, wai meme kolobou olou fẹi makolo hobogolou. Tigi kolo huẹi gofo□udo ebele kẹme wai meme kolo ebele kodunou sou gubasi bolọyode tobou.

Yesuhạ misiholo duwodi sawisiei kelege dabai degele kuolou dogogu kahạ tạ (Matyu 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 Misiholo duwodi sawisiei ta kelege, Yesubou diạ hebe hai sa duoya kẹ yai. Ẹ dabai degedi o kediạ nalẹ fi kẹ gama nalạmou yai. 24 Farisi o kediạ kẹ duguomou, Yesukou kou gue yodulo i, nạ dugu, o kediạme misiholo duwodi sawisiei kahạ kuolou kẹme kageimou gobolou iya?

25 Kegeimou, Yesuhạ die tạ sima tobou, Devithạ degei kahạ tạ kuguokou nalai dala kẹme nịge huso□uma tawale ili mei sạ degei.* Devitbou ẹ mogo diạbou kediạ hagi hiyedo, nalẹ nali mei, hegie degele i kẹ ạ nịmokou tobou lamou. 26 Afudo, o Abiatarbe mogou du daladi hiye o delei kelegebe, Devit ẹ Godihạ falai mosọkou folomou, ou si

* **2:25** 2:25 1 Samuel 21:6

Godiha dihile kokõu dogogu daladi kẹ naai. Õu si kẹme kuolõu, mogõu du dalaguadi o kedianõu nala idiye, kẹnõu si Devit ẹ nolugi, ẹ mogo diamokõu ne neiyode tobou.
27 Kegemõu, Yesuha o kediamokõu haba tobou, misiholo duwodi sawisiei kẹ degeli mei kelegebe, Godiha o milou. Milõu mamõu ise, misiholo duwodi sawisiei kẹ makamai, o sasai di dogõu gulamõu. 28 Kegemõu, O Kediạ Dihi ẹme misiholo duwodi sawisiei kẹne dia daladi oyode tobou.

3

Misiholo duwodi sawisiei kelege, Yesuha o dobogo□u kasagai ta bologuai
(Matyu 12:9-14; Luk 6:6-11)

1 Kegemõu, Yesuha egei mosokõu haba felei. Folomõu dugube, o ta ẹ dobogo□u tei kẹme duwomõu dugu. 2 O ilo kediạ Yesuha degeladi kẹ defeido baha duweguei. Yobe, Yesu ẹ misiholo duwodi sawisiei kelege do o kẹme bologuọuba bolọ degeibabe, o kediage ẹ ta saleyodema fima i. 3 Kegemõu, Yesuha o dobogo□u tei kokõu, na haguaba, o dihile kuokõu tafalayede tobou. 4 Do o kokõu kege tobõu mamõu, o duwogua kediamokõu kõu gue yodu, di misiholo duwodi sawisiei kelegebe, di midiho kasagai de milolõu? Ha midiho bolonõu milolõu? Di o de wouba tofigile? Haba o de bologuọuba bolọ degelenõu? Moseshạ kuolõu tạege kage tobolõu? Kẹnõu si o kediạ tạ ta tobõu li mei. 5 Yesuha o kediamokõu kege tobõu ma maseligi dugube, die fibe hiligile imõu duguomõu, ẹne gofo□ubõu hagibõu degemõu, dobogo□u tei o kokõu tobou, nẹ dobogo□u dọususuguyedeimõu, o kaha ẹ dobogo□u dọususugumõu, kuhe bolọ degei. 6 O kẹ bolọ degeimõu, Farisi o kediạ mosọ kẹ tõu fogõu, mihikõu muguai. Muguamõu, Herotha dabai degedi o kediabõu de toto kefeguomõu, Yesube kage wolo domõu tugulo tobolõu i.

Yesuha ẹ nele kẹ kõu hehegieiye, kẹnõu si mosọma o kediạ damaleyodele ili mei

(Tạ Hiye 3:7–6:6)

O sudo ya, ohueiyai hafei dege kefegulo i
(Luk 6:17-19)

7 Yesuha ẹ dabai degedi o kediabõu de sa kẹ tõu fogõu, ohueiyai Galilikõu fogõu youmõu, sa Galili tie o sasai sudo ẹ imõu sesele yai. 8 Sa sa o sasai sụudo Yesuha degedi kaha tạ uwo kẹ dulomõu, diane dugulamõu yai. Damaledo, sa Judiabõu, sa Jerusalembõu, sa Idumeabõu, to Jordan ilobõu, sa Tair hafei sabõu, sa Saidon hafei tie obõu olõu fei Yesu dugulamõu ya fologa kefegulo i. 9 O sasai sudo fologoumõu, Yesuha ẹ dabai degedi o kediamokõu tobou, o sudo kefegulugi, a talekõu ka muguye, ni mosole ta mala hagua, hafei kõu le dogoguma. O sasai sudo hagubabe, a mosole kokõu foloyode tobou. 10 Tạ kaha yobe kõu gue, afu Yesuha do o sasai sudo bologuadi kaha degemõu, do o sasai ilo kelene emokõu haguasiei. Dia fufumõu haguasie, hafei dege tafalaguali, die dobogo□uye ẹ kugulamõu degele i. 11 Duo kasagaiye tolõu i o kediane ẹ duguomõu, yubu sugulo fiyamõu, tạ digio degema, name Godiha Dihiyode tobolõu idi. 12 Kẹnõu si Yesuha o kediamokõu neledo dege tobou, nige ame o kẹyode tobõu dama.

Yesuha ta-bolofei-mala-suluguadi-o olõu fei 12 kege makai
(Matyu 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 Yesuha̱ bitọu̱kou̱ folomou̱, e̱bou̱ de dalaguale o kedia̱ maka degelamou̱ haguisoumou̱, dia̱ e̱moko̱u̱ haguasiei. 14 Haguasieimou̱, e̱ o olou̱ fe̱i 12 kege, ni̱me ma̱ ta̱-bolofe̱i-mala̱-suluguadi-oyodema maka degei, e̱bou̱ de dalaguali, egei tobolou̱ suluguamabadomou̱. 15 O kedia̱moko̱u̱ duo kasaga̱ine igisemabadomou̱ nele̱ ne̱i. 16 O olou̱ fe̱i 12 kege makama̱ibe kuhe̱, o ta e̱ hu̱be Saimon. Yesuha̱ e̱ hu̱ gehe̱ tibe Pita. 17 Haba tabe Sebediha̱ dihi Jemsbou̱, e̱ mala̱ Jonbou̱ de makai. E̱ dilie hu̱ ta tibe Boanerges. Hu̱ kaha̱ sibige̱be dibie baga ta̱di o. 18 Haba Andrubou̱ Filipbou̱ Bartolomyubou̱ Matyubou̱, Tomasbou̱, Alfiusha̱ dihi Jemsbou̱, Tadiusbou̱ de maka degei. Haba Saimon ta, e̱ hu̱ tabe Selot, makai. 19 Haba tabe Judas Iskariot. O ke̱me Yesu ho o kedia̱moko̱u̱ sesegulo o.

Dia̱ Yesube Belsebulbou̱ de dabai degediyode tobolou̱ i (Matyu 12:24-32; Luk 11:14-23, 12:10)*

20 Yesu e̱ moso̱kou̱ foloumou̱, o sasa̱i su̱do haba haguasie kefegu. Kefegumou̱, e̱bou̱ e̱ dabai degedi obou̱ dia̱ nale̱ nale̱ saga̱i mei. 21 Yesuha̱ degeli ke̱ tobolou̱ imou̱ dulomou̱, e̱ sosou̱ dia̱ e̱ dogou̱ gulamou̱ haguasiei. E̱me fi̱ totou̱ degei de fima̱ i.

22 Kegemou̱, Moseshа̱ kuolou̱ yo du o ilo kedia̱ sa Jerusalem tou̱ fogou̱ haguasie tobolou̱ i, o ko͡ume Belsebulye tou o. Duo kasaga̱i kedia̱ hiye oha̱ nele̱yenou̱ o ko͡umaha̱ duo kasaga̱i igisediyode tobolou̱ i. 23 Kege tobolou̱ imou̱, Yesuha̱ o kedia̱ haguisoumou̱, haguasieimou̱, ta̱ makai ta kou̱ gue tobou, Tama̱hage haba Tama̱ yo͡usiebe ta igile filale̱ saga̱i meiyode tobou. 24 Sa ta obiyei kedia̱ dio͡usie fileba biyoubabe, sa kele obiyei ke̱me bologua̱ dalale mei. 25 O sosou̱ tanou̱ yene dio͡usie fileba biyoubabe, sosou̱ ke̱me ta bologua̱ dalale mei. 26 Tama̱ha̱ yo͡usie biyoubane, e̱ sosou̱ fiba, e̱ bologua̱ ta dalale mei, olou̱ fe̱i mei degeleyode tobou.

27 Kegemou̱, Yesuha̱ haba tobou, o taha̱ nele̱do o taha̱ moso̱kou̱ foloba, bi hiyou ta molo͡u saga̱i mei. Nele̱do o ke̱ tigama dogoguobasi, bima̱i e̱ moso̱du dalagua ke̱ molo͡u.

28 Haba tobou, a̱ge ni̱moko̱u̱ damale̱do tobolou̱ kuhe̱. Godiha̱ge obe midiho̱ kasaga̱i milou̱ gadi ke̱bou̱, ta̱ kasaga̱i tobou̱ di ke̱bou̱ de olou̱ fe̱i kou̱ gebe meiyodelenou̱. 29 Ke̱nou̱ si o taha̱ ta Duo Bolofe̱i huyafe̱i degeibabe, Godiha̱ge midiho̱ ke̱me ta gebe meiyodele meido. Ifibou̱ sabitabou̱ yo͡u kegenou̱ dalaleyode tobou. 30 O kedia̱ge Yesu e̱me duo kasaga̱i dalayodei kaha̱ degemou̱ kuhe kege tobou.

Koyobe Yesuha̱ e̱ adiou̱ bou̱ e̱ mala̱ dia̱bou̱? (Matyu 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 Kegeimou̱, Yesuha̱ e̱ adiou̱ bou̱ e̱ mala̱ dia̱bou̱ e̱moko̱u̱ haguasiei, mihi̱kou̱ tafalaguali, o tako̱u̱ tobou, Yesu tobou̱ ba eimoko̱u̱ migiyede tobou. 32 Moso̱dube, o sasa̱i su̱do Yesu sile̱ma̱ duwoguali, e̱moko̱u̱ tobou, ne̱ adiou̱ bou̱ ne̱ mala̱ dia̱bou̱ na̱ ka haguasiei, mihi̱kou̱ tafalaguayode tobolou̱ i. 33 Kegemou̱ e̱ sima tobou, koyobe ma̱ adiou̱ bou̱ ma̱ mala̱ dia̱bou̱? 34 O sasa̱i yo͡u e̱ sile̱ma̱ biyei kedia̱moko̱u̱ maselemou̱ tobou, duguma, o sasa̱i ko͡udia̱si ma̱ adiou̱ bou̱, ma̱ mala̱bou̱ be kuhe̱. 35 O sasa̱i Godiha̱ tagaliya ke̱ sulugua kedia̱nou̱ si ma̱ mala̱bou̱, ma̱ bobasibou̱, ma̱ adiou̱ bou̱ dia̱me kehe̱.

---

* **3:19** 3:20 *Belsebul* e̱ hu̱ tabe Tama̱.

4

Tạ makaibe nalẹ hou hebe haimikõu hebesei kokõu mạ tobou (Matyu 13:1-9; Luk 8:4-8)

1 Ohuẹiyai kokõu ge Yesuhạ o sasại kediạmokõu haba hehegiei. Hehegieimõu, o
sasại sụdo haguasie kefegumõu, ẹ mosole ta tilamõu kokõu folo duwomõu, mosole
ạikõu huyadefẹi tegumõu, o sasại olõu fẹi tọ biyạkõu tefeleiguei. 2 Tafalaguamõu, ẹ
kelege tạ makai sụdo tobõu mõu i.
Ẹ tabe kõu gue tobou, 3 nị duma. O tahạ ẹ hebe haimikõu nalẹ hou hebeselamõu i.
4 Nalẹ hou hebeseibe, ilo kelebe alikõu fiyasigeimõu, sio kediạ haguasie mo□uma nalạ
i. 5 Nalẹ hou ilo kelebe mihị igibõu kokõu fiyasigei. Mihị hiye mei kahạ degemõu,
nalẹ hou toto kõu fua feleiye, 6 kẹnõu si asọ hohọgumõu, difi hiyedo degeimõu, nalẹ
hou olõu fẹi tofigiei, tefebõu mei kahạ degemõu. 7 Nalẹ ho ilo kelebe ayẹ ti yo kodu
fiyasigei. Nalẹ hou foloumõu, ayẹ ti kahạne folomõu, nalẹ hou kẹ gogu. Segei sibigẹ
ta malị mei. 8 Nalẹ hou ilo kelebe mihị bolofẹi kokõu fiyasigei. Fiyasigemõu, nalẹ
hou fua folomõu, sibigẹ hiyedo mạ i. Ilo kelebe 30 kege mạ i, ilo kelebe 60 kege mạ i,
ilo kelebe 100 kege mạ iyodei. 9 Yesuhạ haba tobou, o koyo nạ, kihiyọụ dalababe, tạ
ko□u defẹido du.

Yesuhạ tạ makai hehegie tobõu di kahạ sibigẹ kẹ tobou (Matyu 13:10-17; Luk 8:9-10)

10 Kegemõu, o sasại olõu fẹi ile hobogõu mõu, Yesuhạ ẹ dabai degedi o olõu fẹi
12 kege kediạbõu, haba ẹbõu de daladi o kediạbõu de ẹmokõu tạ makai olõu fẹi
kahạ sibigẹ kẹ yoduga i. 11 Yesuhạ o kediạmokõu tobou, Godihạ o sasại wolõu daladi
kahạ sibigẹ kẹme nị tawamabadomõu yo□u nịmokõu kõu hegi, mogogou ta dala mei.
O damalẹyodele ili mei kediạnõu si tạ makainõu dudi, tạ sibigẹ ta dudiyo meiyode
tobou. 12 Kegemõu, afu o tahạ kõu gue nalại dala,
Kõu duguloye, kẹnõu si sibigẹ ta dugulo ile mei.
Kõu duloye, kẹnõu si sibigẹ ta tawale ile mei.
Kegeligi, fị boholõu iba, Godihạ midihọ kasagại diạ milolõu idi kẹ gebe meiyodeiye
domõu. *Aisaia 6:9-10*

Nalẹ hou hebesei tạ makai kahạ sibigẹ (Matyu 13:18-23; Luk 8:11-15)

13 Kegemõu, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokõu tobou, nị tạ ko□umahạ sibigẹbe
tawaiyo mei kahạ degemõu, tạ makai ilo kele tobolõu kẹne nị ta tawale sagại mei.
14 O nalẹ hou hebesei kẹme Godihạ tạ kẹ hebesei. 15 Nalẹ hou alikõu fiyasigei kahạ
sibigẹbe kõu gue, o sasại ilo kele Godihạ tạ dumõu be, Tamạhạge totodo hagua, Godihạ
tạ die duledu segei kẹme igisedi. 16 Nalẹ hou mihị igibõu kokõu hebesei kahạ sibigẹbe
kõu gue, o sasại ilo kelebe Godihạ tạ dulo, toto tawalemõu hohọ degediye, 17 kẹnõu si
o kẹme tefebõu mei kahạ, Godihạ tạbe hiyefẹi daladiyo mei. Godihạ tạ sesele ilamõu
degeligi, hagi gehẹ gehẹbõu, haba oe diạ makolamõu degele imõu duguomõu be, die
damalẹyodei kẹme totonõu tõu fogõu le idi. 18 Nalẹ hou ayẹ ti yokõu hebesei kahạ
sibigẹbe kõu gue, o sasại ilo kele Godihạ tạ kõu dulo idiye, 19 kẹnõu si sa sibigẹ kahạ
hagi sụdo kẹnõu fimạmõu, sele hiyedo molo□u sagạibõu, bi daga daga kẹ molo□u
sagại fimại kahạge Godihạ tạ kẹ akogumõu be, sibigẹ ta mạdiyo mei. 20 Kẹnõu si nalẹ
hou mihị bolofẹi kokõu hebesei kahạ sibigẹbe kõu gue, o sasại kediạ Godihạ tạ dulo,

damaleyodele i. O sasai kediame segei folo sibige hiyedo madi ke sa degei. Ilo kele 30 kege madi, ilo kelebe 60 kege madi, ilo kelebe 100 kege madiyode tobou.

Obe kamai dou migiemou be, bilika hayedu dogogudiyo mei (Luk 8:16-18)

21 Yesuha e dabai degedi o kediamokou tobou, obe kamai migie mala haguamou be, bilika hayedu dogogudiyo mei. Fafai hayedune ta dogogudiyo mei, mosọ tama kele dogogudi. 22 Bi olou fei mogogou dala keme habage tama degele. Bi olou fei oe gogogu dala kene habage kou tama degele dala. 23 O koyoha kihiyọụ dalababe, ta kou duyede tobou.

24 Ta ni dulu kou ume defeido fimama. Ni o takou nedi keme, Godihane kenou tefele nimokou nele. Haba dogou guoba, hiyedo dege neleyode tobou. 25 O taha bi ilo kele dalababe, Godihage tage dogou guba, bi sudo degele. O taha ta e bi hiyefei mei debabe, e bi huyadefei dala keme Godiha molou uyode tobou.

Segei hou fua felei ta makai

26 Yesuha haba tobou, Godiha o sasai wolou daladi midihọ keme kou guei, o taha mihikou segei hou sogoma fogou i sagai kenou tefei. 27 O kaha huliame tiadi, agali siadi kelege, segei hou kaha kage folo hiye degelibe, ege ta tewe mei. 28 Mihiyenou degeiye, segei kuhe folodi. Bege bukou foulugi, ise sou degema kuhe madi. 29 Nale sibige mọụmou be, o kaha ile diafigidi. Yobe, segei keme ise suwi degei degemou mo udiyode tobou.

Ta makaibe nale mastet ho kokou ma tobou (Matyu 13:31-32; Luk 13:18-19)*

30 Yesuha haba tobou, Godiha o sasai wolou daladi midihọbe kagei? Ta makaibe di kagei kokou tobolou? 31 Godiha o sasai wolou daladi midihọ keme nale mastet ho sagai kegei. Mastet ho keme nale ilo kediha ho sagai kegei mei. Huyadefeido ke mihikou sogolo idi. 32 Sogoma fogou mou, nale mastet hou kaha folomou hiye degedi, segei ilo kelebe e hiye degedi sagai kege degediyo mei. Eme hebe sa degei, go hiyedo degeimou, sio kediha haguasie, e guo hayedu bi togolo idiyode tobou.

Yesuha egeibe ta makaiyanou tobou di (Matyu 13:34-35)

33 Yesu e Godiha ta ke o sasai kediamokou tobou dibe, e ta makai kou tobou di sagai kenou haba tobou di. O sasai kediha tawale i ho fogou mou be, e mou hiyafogou di. 34 O sasai kediamokou be e ta sibigebou de ta tobou diyo mei. Ta makainou tobou di. E dabai degedi o kediabou denou dalalisi, ta sibige olou fei ke tobou di.

Yesuha tobou mou, wi hiyedo mei degei (Matyu 8:23-27; Luk 8:22-25)

35 Sawisiei kelege, habido degeimou, Yesuha e dabai degedi o kediamokou di ohueiyai ilobou imebeede tobou. 36 Imebeedemamou, dia o sasai kefei ke tou fogou mou, mosole Yesuha duwo ke sama yai. Mosole ilo kelene sesele yai. 37 Yolugi, wi hiyedo hagua, to bobouye mosole foudu gobou gi sama, huei amamalamou degei. 38 Eme mosole siowo ukou woma dogoguo tiei tilamou tile haguagie tobou, Tisa, nage dibe hueiye woladi ke tawaiyo meiyode tobolou i. 39 Kege tobou mou, Yesuha haguа,

* **4:29** 4:30 Obe nale nalamou, nale *mastet* mugu sebe sagai kegei.

wi hiye kẹ akoguo, tọ bobou kokõu tobou, uwo degeli kẹ fogõu yedeimõu, wi hiye kẹbõu tọ bobou kẹbõu olõu fẹi mei degei. 40 Mei degeimõu, ẹ diạmokõu kõu gue yodu, nị kageimõu guẹ degele iya? Nị ạmokõu be damalẹyodeiyo mei? 41 Diạ guẹ hiyedo degemõu, dio͂unõu tugulo tobolõu i, o ko͂ume koyodo? Wibõu tọ boboubõu kahạne ẹ tạ dulomõu, mei degeliyode tobolõu i.

5

Yesuhạ duo kasagại, fị totõu degei o takõu dala kẹ igile mugu (Matyu 8:28-34; Luk 8:26-39)

1 Yesuhạ ẹ dabai degedi obõu de mosole sama, ohuẹiyai Galili dama, ilobõu sa Gerasakõu ile fologai. 2 Yesuhạ mosole dogoguo fogõu imõu, duo kasagạiye tou o ta ẹ tofigiei widagai saya kẹ sia dema hagumõu gelegu. 3 Ẹme tei widagai sakõu tiadi o. O tae tigale sagại mei. Tigi nelẹdoyene tigale sagại mei. 4 Oe ẹme dobogo͂ubõu abogo͂ubõu tigi nelẹdoye tiga idiye, kẹnõu si ẹ tigi kẹ kagile filạ kama fodi. Ẹme nelẹ hiyedo, oe ẹ tolõu sagại mei. 5 Sawisiei olõu fẹi, agalibõu huliạbõu debe ẹme tei widagaiyabõu bitọụyabõu denõu siadi. Ẹ gõu guạma sulugi, yo͂usie ẹ kolo igiye kagisedi.

6 O kahạge Yesu ahudo tafalamõu duguomõu, ẹ fọụkua hagua, Yesuhạ tafala hafẹi dege yubu sugulo fiyamõu duwoli, 7 ẹ tạ nelẹbõu do tobou, Yesu, nạme damalẹdo Godihạ Dihi. Nạ ạmokõu kẹi degelamõu? Ạ nạmokõu Godihạ hụya kẹ ạme makodayede tobou. 8 Yobe, Yesuhạ kõu tobou, duo kasagại, nạ o ko͂u tõu fogõu fogõu iyede tobou kahạ degemõu. 9 Kegemõu, Yesuhạ ẹmokõu nẹ hụbe koyo? de yodu. Mạ hụbe Ami, eibe sụdo dalaguayode tobou. 10 Kege tobõu ma haba tobõu mõu iligi, nạ duo kasagại sụdo mạ duledu dala kẹme sa ahudo sa kokõu hobõu igisedayede tobou.

11 Sa kelegebe, bitọụ huyadefẹi ta hafẹi kokõu be, wai sụdo biyẹ nalạ deleiguei. 12 Duo kasagại kediạ Yesukõu nelẹdo dege kõu gue tobolõu i, nạ ei tobõu ba ya, wai duledu fologalebe de bolọ? 13 Yesuhạ nị imabeedeimõu, duo kasagại kediạ o kẹ tõu fogõu ya, wai kediạ duledu fologai. Fologoumõu, wai kediạ fọụkua ya, tiạhaiya kẹ ohuẹiyai kokõu fogu fiyasigemõu, huẹiye olõu fẹi woumõu tofigile hobogou. Wai olõu fẹibe 2,000 kege sạ degei.

14 Wai sụdo kẹ dia dalaguadi o kediạ kẹ duguomõu, kama fosige ya, sa hiye kileyabõu, sa sa hafẹiya kẹbõu olõu fẹi tạ kẹ susulo tobõu mõu suluguei. O sasại kediạ tạ uwo kẹ dulomõu, kage degeiye degei domõu dugulamõu haguasiei. 15 Yesukõu haguasiemõu dugube, duo kasagạiye kõu tou o kẹme duwomõu dugulo i. Fị totõu degei kẹme mei degeimõu, fimại bolofẹido degeimõu, yukuei kạma duwei. Diạ kẹ duguomõu, guẹ degele i. 16 Yesuhạ degeimõu dugulo i o kediạge diạmokõu kẹ susulo tobolõu i. O duo kasagạiye tou kẹ igile mugu kẹbõu, haba wai tofigiei kẹbõu de susulo tobolõu i. 17 Diạ kẹ tobolõu imõu dulomõu, Yesukõu tạ nelẹdo dege, nạ ei sa ko͂u tõu fogõu ba, sa ta fogõu iyede tobolõu i.

18 Kegemõu, Yesuhạ mosole foudu fala degeimõu, duo kasagạiye kõu tou o kahạ ẹmokõu nelẹdo dege yodu, nạ bolọyodeiba, ạ nạbõu de ile? 19 Kẹnõu si Yesuhạ dafamõu akoguo tobou, nạme mosọkõu ile, Hiye Ohạ nạmokõu solõu do degemõu degegai kẹ nẹ sosõu diạmokõu tobõu yedei. 20 Kegemõu, o kahạge fogõu ile, sa

Dekapolisya kẹ sulugi, Yesuhạ ẹmokoū degegai kahạ tạ kẹ tobou̱ mou̱ siei. Sa kẹ tie o sasại kediạ tạ kẹ dulomou̱ be, fi hiyedo mạ i.

Yesuhạ sasại dihi tei ta haguạgi, haba sasại tahạ ẹ yukueikou̱ kugumou̱ bolọ degei (Matyu 9:18-26; Luk 8:40-56)

21 Kegemou̱, Yesu ẹ boholou̱ mạ ile, ohueiyai Galili mosoleye dama, ilobou̱ folomou̱ dugube, o sasại sụdo hagua kefegulo imou̱ dugu. Kefeguo dalaguamou̱, ẹ ohueiyai biyạkou̱ tefelei. 22 Tafalamou̱, egei mosọ dia daladi o ta haguei. Ẹ hụbe Jairus. Hagua, Yesuhạ tafala kokou̱ hafei dege yubu sugulo fiyamou̱ duwoli, 23 nelẹdo dege kou̱ gue tobou, mạ sasại dihibe tolo iladi. Kẹnou̱ si nạ ile, nẹ dobogo□u dogoguo bolọ degeyedeiba, ẹ haguạ gehẹ degeleyode tobou. 24 Kege tobou̱ mou̱, Yesu ẹ o Jairusbou̱ de i.

O sasại sụdo dilie sesele yolugi, dilie tou̱ golou̱ mạ i. 25 Ali duo kokou̱ be, sasại tane tefelei. Sasại kẹme sadebe olou̱ feido 12 kegebe tiaibou̱ nou̱ delei. 26 Ẹme dokta sụdo kou̱ dugumou̱ iye, kẹnou̱ si donou̱ nelẹ idi. Ẹ sele sụdo sibidiye, kẹnou̱ si ẹ do huyadefei ta bolọ degeli mei. Do kahạ dolo hiyenou̱ degei. 27 Sasại kahạge Yesuhạ degedi tạ uwo kẹ dulomou̱ hagua, o sasại sụdo tafalaguamou̱, ẹne kele tefelei. Yesu ẹ tobeya kẹ amafei hagua, ẹ yukuei sasado kokou̱ kugu. 28 Yobe, ẹ Yesuhạ yukueinou̱ fei kugubabe, ẹ bolọ degeledade tawalemou̱. 29 Ẹ Yesuhạ yukuei kokou̱ kugumou̱, kelegenou̱ ẹ tiai kẹ totodo mei degei. Ẹ tou̱ hemelẹ fiyoumou̱ duguomou̱, ẹ dobe mei degelidade tawai. 30 Do mei degeimou̱, kelegenou̱ Yesuhạ yo□u ẹ nelẹ ilo kẹ mei degeimou̱ tawalemou̱ boholou̱ mou̱, mạ yukueikou̱ koyohạ kugulou? de yodu. 31 Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ ẹmokou̱ tobou, nạ dugu, o sasại sụdo nạ tou̱ golou̱ mạ dalayode tobolou̱ i. Nạ kageimou̱ koyohạ mạ yukueikou̱ kugulou de yoduya? 32 Kẹnou̱ si Yesuhạge koyohạ ẹ kugu domou̱ haba o sasại kediạmokou̱ defeido masei. 33 Sasại kahạge ẹmokou̱ kẹ tamạ degeli kẹ tawalemou̱, guẹ degemou̱ dio keibou̱ haguamou̱, Yesu hafei dege yubu sugulo fiyamou̱ duwoli, yo□umakou̱ degei sagại kẹ olou̱ feido Yesukou̱ tobou. 34 Yesuhạ sasại kokou̱ tobou, mogo dihi, nạ ạmokou̱ damalẹyodei kahạ bolọ degei dala kuhẹ. Nẹ do mei degei. Nạ ile, bologuạdo dalayede tobou.

35 Yesube tạ tobolou̱ tafalamou̱, egei mosọ dia daladi o Jairushạ ẹ dabai degedi o kediạ haguasiemou̱, Jairuskou̱ tobou, nẹ dihibe tolo iyodei. Nạ Tisakou̱ hagi degedayede tobou. 36 Kẹnou̱ si Yesuhạ tạ kẹ tobolou̱ ili dulobe tagali mei, ẹ Jairuskou̱ tobou, nạ hobou̱ guẹ degeda. Nạ mou̱ damalẹyodeyede tobou. 37 Ẹ o sasại kediạ akoguo, nị ạbou̱ idamabeedemamou̱ be, Pitabou̱, Jemsbou̱, Jemshạ ẹ malạ Jonbou̱ kediạmokou̱ nou̱ di imebeede tobou. 38 Yolugi, egei mosọ dia daladi o kahạ mosọ hafei degemou̱ dube, mosọkou̱ be, dihi kahạ sihou gosolo ile uwo hiyedo degele imou̱ dulo i. 39 Fologamou̱, Yesuhạ ile folo, o sasại kediạmokou̱ tobou, nị kageimou̱ gosolo uwo hiye ko□u degeiya? Dihi ko□ume teli mei, ẹme tiei tilayode tobou. 40 Kẹnou̱ si o kediạ ẹmokou̱ yilọ i. Yilọ imou̱, ẹ diạ mihịkou̱ muguamabeedemamou̱, dihi ẹ ayebou̱ ẹ adiou̱ bou̱, yo□u ẹ dabai degedi o kamadia kediạbou̱ denou̱ wou̱ ma, dihi tei tila mosọ kodu fologai. 41 Sasại dihi tei kẹ dobogo□u tolou̱ mou̱ tobou, talita kum. Tạ kahạ sibigẹbe kou̱ gue, sasại dihi, ạ nạmokou̱ haguạyede tobolou̱. 42 Kege tobou̱ mou̱, kelegenou̱ sasại dihi kahạ haguạma siei. Haguạma sumou̱, o mosọdu tafalagua kediạ duguomou̱, hiyedo kesigile i. Sasại dihi kahạ ẹ sadebe olou̱ feibe 12 kege. 43 Yesuhạ tạ

nelẹdo dege tobou, ko͡u degeli ko͡ume nị omoko͞u tobo͞u damabeedei. Ẹ kege tobo͞u ma, sasa̱i dihi kẹme nalẹ ta nẹmabeede tobou.

6

Sa Nasaret o sasa̱i kedia̱ Yesuha̱ ta̱ dulo ili mei
(Matyu 13:53-58; Luk 4:16-30)

1 Yesuha̱ sa kẹ to͞u fogo͞u, yo͡u ẹ sabeko͞u i. Ẹ dabai degedi o kedia̱ne ẹbo͞u de fogo͞u yai. 2 Fologamo͞u, misiholo duwodi sawisiei kelege, ẹ egei mosọdu folomo͞u, Godiha̱ ta̱ hehegiei. Hehegieimo͞u, o sasa̱i sụdo dulo kesigiemo͞u tobolo͞u i, o ko͡ume ta̱ kẹme koyoha̱ tobo͞u mo͞u ẹ dulomo͞u kuhe tobo͞u ya? Tewe ẹ dalabe, tewe kẹme kagei? Midihọ bolọ gehẹ gehẹ ko͡u degelibe, ẹ kage degeiya? 3 O ko͡ume mosọ togodi oyode tobolo͞u i. Ẹme Mariaha̱ dihi, Jemsbo͞u Josepbo͞u Judasbo͞u Saimonbo͞u kedia̱ die eyẹ. Ẹ bobasi dia̱ne dibo͞u de ko͞u le dalagua. Mosọma̱ o sasa̱i kedia̱ kege tobolo͞u mo͞u Yesu dafa i. 4 Kege tobolo͞u imo͞u, Yesuha̱ ko͞u gue tobou, habage-degele-duguo-tobo͞u di-o kedia̱ hụne sa sa olo͞u fẹ̱i o sasa̱iye hebele fogulo idi, ha kẹno͞u si mosọma̱ o sasa̱ibo͞u, dio͡u die soso͞u bo͞u kedia̱ge die ta̱ ta dulo idiyo mei. Dio͡u die mosọdo koko͞u be die hụbe meidoyode tobou. 5 Sa kilebe ẹ midihọ gehẹ ta degeli mei. Do o tano͞u tano͞u dia̱moko͞u no͞u ẹ dobogo͡u dogoguo bologuọụmo͞u bolọ degele i. 6 Ẹ ẹ mosọma̱ o sasa̱i kedia̱ damalẹyodele ili mei koko͞u fị hiyedo ma̱i.

Yesuha̱ ẹ nelẹ kẹ ko͞u hehegieiye, kẹno͞u si ẹ dabai degedi o kedia̱ defẹ̱i ta tawale ili mei

(Ta̱ Hiye 6:6–8:21)

Yesuha̱ o olo͞u fẹ̱i 12 kege kedia̱moko͞u dabai nẹ̱i
(Matyu 10:5-15; Luk 9:1-6)

Kegemo͞u, Yesuha̱ ilemo͞u, sa kaha̱ duo kileya sa sa huyadele ifẹ̱iya kẹ hehegiemo͞u siei. 7 Sulugi, o olo͞u fẹ̱i 12 kege kedia̱ haguisoumo͞u, dia̱ haguasieimo͞u tobou, nị o bolọụ sa ta iba, o bolọụ sa ta iba demabeedemamo͞u, ẹ yo͡u ẹ hụya kẹ dia̱ duo kasaga̱i igisemabadomo͞u nelẹ nẹmo͞u i. 8 Ẹ dia̱moko͞u ko͞u gue tobou, nị ilababe, nalẹ sadama, ye ko͡udama, sele sadama, bulukaino͞u to͞u ma ima. 9 Abogo͡u mosọ kẹ ka̱mababe, yukuei to͞u mugu bolọụ ka̱dama. 10 Nị sa ta ile, mosọ ta foloubabe, mosọ koko͞u no͞u dalali, sa kẹ kuhe to͞u fogo͞u ya degama. 11 Nị sa ta folouba, sa kẹ tie o kedia̱ nị die mosọko͞u wolo͞u folo ho fogo͞u, haba nị tobolo͞u kẹne ta du ho fogo͞u babe, sa kẹ to͞u fogo͞u fogo͞u ima. Nị ilababe, abogo͡uko͞u duotelẹ dala kẹ igile filạba kuhe fogo͞u ima. O kedia̱ge nị kege degeli kẹ duguobabe, die midihọ kasaga̱i kaha̱ hebebe molo͡u daladade tawale ileyode tobou. 12 Yesuha̱ ẹ dabai degedi o kedia̱moko͞u ta̱ kẹ tobo͞u mo͞u, dia̱ ya, o sasa̱i kedia̱moko͞u be, nị fị boho͞u mabeede tobo͞u mo͞u suluguei. 13 Suluguali, duo kasaga̱i sụdo igisemo͞u, haba do o sụdone gusege hue̱i humo͞u, bolọ degele i.

O Herotha̱ Yesube fafeleya degedi o Jonyadei
(Matyu 14:1-12; Luk 3:19-20, 9:7-9)

14 Yesuha̱ ẹ hụ sa sa olo͞u fẹ̱i tefeimo͞u, hiye o Herotha̱ o sasa̱iye tobolo͞u imo͞u du. O ilo kelege Yesu ẹme fafeleya degedi o Jon ko͞u tolo i kaha̱ haba haguạ gehẹ degeiyode tobolo͞u i. Kegei kahạno͞u ẹ midihọ gehẹ gehẹ kẹ kuhe milo͞u gadiyade tawale i. 15 Haba ilo kelegebe Yesu ẹme Elaijayode tobolo͞u i. Haba ilo kelegebe ẹme

habage-degele-duguo-tobou di-o, afu tofolou i kẹ sạ degeiyode tobolou i. 16 Herothạge
tạ kẹ dulomou tobou, o Jonbe ạ gabagi kou kaiye, haba gehẹ dege haguại kuhẹ dei de
tobou.
17-18 Herothạ tạ kẹ tobou kahạ yobe kou gue, Jon ẹme teli mei kelege, Herothạ ẹ
eyẹ Filiphạ sobou Herodias figọụmou, Jonhạ nạ nẹ eyẹhạ sobou kẹ figạ hube dọụdo
meiyode tobou. Kegei kahạ, Herothạ o ta tobou mou, Jon tolou mạ, didiọ mosọkou
tigi nelẹdo kahạ tigama dogogu. 19 Jonhạ tạ kẹ tobou kahạ dowoye, sasại Herodiashạ
Jonbe dafamou walamou fimại. Kẹnou si wolo sagại mei. 20 Yobe, Herothạ Jonbe
defẹido dia delei kahạ. Herot ẹ Jonkou guẹ degemou, Jonbe Godihạ dihịle kokou be
dọụdo odade tawai. Kegei kahạ degemou, Jonhạ egei tobolou kẹ dulo fimạmamou
kou hagi degeiye, kẹnou si Jonhạ haba tobou ba dulo sagại degei.
21 Ise sawisiei ta, sasại Herodiashạ Jon wolo a dugu. Kelegebe, Herothạ adiou
hạ ẹ malạ felẹi sawisiei kẹ hohọbolou nalẹ hiyedo kefemamou, gamani obou, ami
hiye obou, sa Galili hiye obou kediạ digumou, haguasie kefeguomou, nalẹ kẹ nalạ
duweguei. 22 Nalẹ nalạ duwoguamou, Herodiashạ sasại dihi mabigi kahạ felẹ siou
gou mou, Herotbou o olou fẹi kediạ tagale i. Tagale imou, hiye o Herothạge sasại dihi
kokou kou gue yodu, ạge nạmokou be kẹi nelẹ? Bi nạ tagali kẹ ạmokou tobou ba, ạ
nạmokou nelẹyode tobou. 23 Ẹ damalẹdo maka dege kou gue tobou, nạ bi kagei ta
ạmokou yodulu kẹme ạ dọụdo nạmokou nelẹyodema makai. Mạ sa kẹne nạ molo□u
sagại degeibabe, ạ ta diafolou, nạmokou nelẹyode tobou.
24 Kegemou, sasại mabigi kahạ mulọmou, ẹ adiou kou yodu, ạ kẹi bi nẹyede tobolou?
de yodu. Ẹ adiou hạ kou gue tobou, Jon fafeleya degedi o kahạ widio ka nẹyede tobou
yedei. 25 Ẹ adiou hạ kẹ tobou mou, sasại mabigi kahạ totodo boholou mạ folomou,
hiye o kokou tobou, nạ kou bou genou Jon fafeleya degedi o kahạ widio ka, melekikou
sagie ạmokou nẹyede tobou. 26 Hiye o Herot ẹ tạ kẹ dulomou, hagi hiyedo degeiye,
kẹnou si o nalẹ nalạ duwogua kediạ dihịle kokou ẹ damalẹdo kou degeleyode tobou
kahạ sidifi degele sagại degeimou, tạ ẹ sasại gisiai kokou kou tobou kẹme ta fogolou
sagại mei. 27 Kelegenou, totodo haguạ, ẹ ami o ta tobou mou, didiọ mosọkou ile, Jonhạ
widio diafou. 28 Diafolou mou, melekikou sagiemou, malạ hagua, sasại mabigi kokou
nẹimou, sasại kahạ malạ ile, ẹ adiou kou nẹi.
29 Kegemou, Jonhạ ẹ dabai degedi o kediạ hiye o Herothạ degei kahạ tạ uwo kẹ
dulomou haguasie, Jon tei malạ ile widai.

Yesuhạ o 5,000 kege kediạmokou nalẹ nẹi (Matyu 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

30 Kegemou, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ boholou mạ haguasie, Yesuhạ
dalakou kefeguomou, dabai diạ kou degele i kẹbou, Godihạ tạ diạ kou hehegie tobolou
i kẹbou de susulo tobolou i. 31 Kẹnou si o sasại sụdo ima haguama dele ili kahạ,
nalẹbe nalẹ sagại mei. Yesuhạ diạmokou tobou, dinou ime. O mei sa kokou ile,
nị huyadefẹi misihomabeede tobou. 32 Kege tobou mamou, dio□unou mosole sama,
ohuẹiyai ilobou, o mei sa kokou yai.
33 Kẹnou si o sasại sụdo kediạge diạme youmou, die midihọ kou duguo tawale
hobogou, tạ uwo kẹ sa sa olou fẹi tefeimou, o sasại sụdo ohuẹiyai koya kẹ abogo□uya
fọụkua yolugi, Yesuhạ ili sa kokou diạbukou fologai. 34 Yesuhạ ohuẹiyai ilobou
folomou dugube, o sasại sụdo kefema dalamou duguomou, solou do hiyedo degei.

Yobe, diąme wai sipsip, wolou̱ daladi obou̱ mei sagąi kegei. Dalaguamou̱ duguomou̱, ę tą yomogou̱ hehegie tobou̱ mou̱ i. 35 Hehegie tobou̱ mou̱ ibe demou̱, habi degeimou̱, ę dabai degedi o kediąhaguasiemou̱ tobou, kou̱ lebe mosǫ mei, haba huliąne degeli kahą degemou̱, 36 nąo sasąi kefegu kę tobou̱ ba ya, sa sa hafęi kokou̱ ya kę dio□u seleye nalę mo□uma nalą ile. 37 Kęnou̱ si ę diąmokou̱ sima tobou, nalębe nį diąmokou̱ nęma. Diąyodu, nąei sele 200 kege* malą ya, ou̱ si mo□uma hagua, o sasąi kediąmokou̱ nęyedema tobolou̱? de yodulo i. 38 Kęnou̱ si ę kou̱ gue yodu, ou̱ si olou̱ fęi kage dala? Nį ya, yodugamabeedei. Diąya yodugama haguasiemou̱, ou̱ si olou̱ fęi houyosi kegebou̱, haba miyę bolǫų kegenou̱ fęi dalayode tobolou̱ i.

39 Kegemou̱, Yesuhą diąmokou̱ tobou, nįge o sasąi olou̱ fęi diǫ sų kele kefeguo duwomabeedema. 40 Kege tobou̱ mou̱, bilo ibe, ilo kele 100 kege kefeguo bilo i, ilo kelebe 50 kege kefeguo bilo i. 41 Duwoguamou̱, Yesuhą ou̱ si houyosi kege kębou̱, miyę bolǫų kębou̱ de malą tolou̱, hebenitou̱ daladuguomou̱, Godikou̱ bolofęiyode tobou. Tobou̱ mamou̱, ou̱ si kę bafigima, ę dabai degedi o kediąmokou̱ nęimou̱, diąmo□umamou̱, o sasąi kediąmokou̱ fimou̱ i. Haba miyę bolǫų kęne bafigima, o sasąi kediąmokou̱ fimou̱ i. 42 Fimou̱, o sasąi olou̱ fęi kediąnalę nalą iligi guokou̱ degele i. 43 Oubou̱ miyębou̱ kę nalą iligi, olou̱ fęi mei degele ili mei. Isimo fogou kę tigi mosǫ tegei olou̱ fęi 12 kege kodu saga i. 44 O nalę nalą i olou̱ fęi kediąme 5,000 kege.*

Yesuhą ohuęiyai tageya tofou̱ tofou̱ i (Matyu 14:22-33; Jon 6:16-21)

45 Kelegenou̱, Yesuhą ę dabai degedi o kediąmokou̱ tobou, nį totodo mosole foudu fologaba, nįbukou̱ ohuęiyai ilobou̱ sa Betsaidakou̱ ima. Ąme o sasąi kediąmokou̱ imabeedeiba diąyouba, hobou̱ ą nį habage kuhe ile. 46 Ę yawo de tobou̱ ma fogou̱, dihǫ bagą tobou̱ lamou̱ bitǫukou̱ felei. 47 Habido, mosole ohuęiyai dulekou̱ tilamou̱, Yesu ęme ęsofęi ohuęiyai biyąkou̱ tefelei. 48 Ohuęiyai biyąkou̱ tafalali dugube, wi hiyedo hagumou̱, ę dabai degedi o kediąme mosole malą ili kahą hagį hiyedo degele imou̱ dugu. Kęnou̱ si mosolebe ile sagąi mei. Sabiyale hafęi degeimou̱, ę ohuęiyai tageya kę tofou̱ tofou̱ diąmokou̱ i, mosole dohou̱ gou̱ fogou̱ ilamou̱ degei. 49 Kęnou̱ si Yesuhą dabai degedi o kediąę ohuęiyai tageya kę tofou̱ tofou̱ hagumou̱ duguomou̱ be, duo kasagaiye haguluyade tawalemou̱, gou̱ guą i. 50 Yobe, diąolou̱ fęi ę hagumou̱ duguomou̱, guę hiyedo degele i. Guę degele imou̱ duguomou̱, ę kelegenou̱ totodo tobou, nį hobou̱ guę degedama. Ko□ume ąnou̱. Nį fį nelędo dege dalama. 51 Mosole foudu folo, diąbou̱ de dalamou̱, wi kę mei degei. Mei degeimou̱, diąkesigiemou̱, fį fofou̱ gule i. 52 Yobe, ou̱ si, Yesuhą o sasąi sųdo kediąmokou̱ kou̱ fi kahą sibigębe, diąta tawale ili mei kahą degeimou̱. Die fįbe hilįgido dalagua.

Yesuhą sa Genesaretkou̱ do o sasąi sųdo bologuǫumou̱ bolǫ degele i (Matyu 14:34-36)

53 Yesubou̱ diąohuęiyai dama sa Genesaretkou̱ fologamou̱, mosole gomogu. 54 Mosole dogogumou̱, sa kę tie o sasąi kediąYesuhą midihǫ duguo tawale hobogou. 55 Tawale hobogou̱ mou̱, sa kilįya kę olou̱ fęi tą kę tobou̱ mou̱ suluguamou̱, sa kę tie o kediądo o sasąi botogogai tagetou̱ dogoguema hebema, Yesube kele dalayodeimou̱

* **6:37** 6:37 Die tąe *sele* hųbe ‘denarius’. Sawisiei tanou̱ kahą dabai degei kahą hebe kęme sele ‘denarius’ tanou̱ fęi. * **6:44** 6:44 Kęme o kediąnou̱. Haba sasąibou̱ sisigǫbou̱ olou̱ fęi kage nalą i kęme di ta tewe mei.

dulomou, kele hebema yai. 56 Sa sa kiliya olou fei Yesu e sumou be, oe do o mo uma haguasiemou, kefegudi sa kokou dogoguedi. Dogoguemamou be, Yesu baha duwoguali, hagumou, ta neledo dege kou gue tobolou i, na ne yukuei ke seseguba, do o kedia ne yukuei fe kokou nou kugugueiba, bolo degele ileyodele i. Kegeimou, dia Yesuha yukuei fe kokou nou kugugueimou, olou fei bolo degele i.

7

Godiha ta kahage di kou guai egei keme gabama feleido dala (Matyu 15:1-9)

1 Mosesha kuolou yo du o ilo kedia sa Jerusalem tou fogou ya, Farisi o kedia geleguomou, Yesubou de kefegulo i. 2 Kefeguomou dugube, Yesu e dabai degedi o ilo kelebe dobogo u bigili mei nale nala imou dugulo i. 3 Farisi obou Juda obou olou fei kediage die kou guai egeinou sesedi. Die dobogo u defeido bigili meibe, nale nala idiyo mei. 4 O kedia makisikou yamou, boholou ma haguasiemou be, to teli meibe, nale nala idiyo mei. Midiho sudone, die kou guaiye afu degedi keme diane sesedi, kopebou bilikabou melekibou de defeido bigile idi ke sagai. 5 Kegemou, Farisi obou Mosesha kuolou yo dulo i obou kedia Yesukou haguasiei, kageimou ne dabai degedi o kedia di kou guai egei ke sesele iyo mei? Die dobogo ube sibigibou kege nale nala ili. 6 Yesuha sima tobou, nime taenou tobolou idi o. Aisaiaha habage tama degele ke toboube, e nimokou nou kou gue tobolou mou nalai,

O sasai ko udiage ma hube taenou hebele fogulo idi, kenou si die fibe ahudo dalagua.
Amokou ta dala mei.

7 Dia hehegiedibe, oe kuolou mai kenou hehegile idi. Kuolou ta ko ume Godiha tayodema, amokou mou yo uwa kege kou mou hohobolou idi. *Aisaia 29:13*

8 Nime Godiha ta ni dumabeedei ke tobekou muguomou, oe hehegiedi midiho kenou sesega iliyode tobou.

9 Kegemou, Yesuha diamokou haba tobou, nige Godiha egei ke tobekou mugulo hobogou, niou hehegiedi midiho kenou sesega ili kaha degemou. Ke degelibe bolo sagai, ha bolo mei sagai? 10 Mosesha kou tobou,

Aye adiou diliemokou be midiho bolofei kenou hehegieyedei. *Kisim Bek 20:12*

Haba kou guene tobou,

O koyoha e aye adiou diliemokou ta kasagai dege tobou babe, o keme wouba tolo ileyodei. *Kisim Bek 21:17*

11 Kenou si nige kou gue tobou di, o koyoha bi ta e aye adiou diliemokou nele sagai ke haba Godikou neleyodema makoubabe, 12 nige bi keme e aye adiou diliemokou be hobou nedayede tobolou idi. 13 Kegei kaha nime Godiha ta huyafei degele idi. Ni kou guai o kedia hehegiemou hagumou nine dulo i kenou tobolou idi. Haba, nime kou guai egei sudo kegele i ke sesele ili.

Yesuha o duo sibigi degedi kaha ta ke tobou (Matyu 15:10-20)

14 Kegemou, Yesuha haba o sasai haguisoumou, haguasie kefegumou tobou, ni olou fei ma ta ko u duloba tawamabeedei. 15-16 Nale di nala idi kahage di duobe ta sibigi degediyo mei. Ha di fimama tamakou degedi kahanou si o di duo sibigi degedi.

17 Kegemou, Yesuha o sasai kedia tou fogou mou, mosokou fogou ile foloumou, e dabai degedi o kedia emokou tobou, ta makai, na tobou kaha sibigebe tobou yede

tobolou i. 18 Ẹ sima tobou, nime kageimou fi totou degele iya? Nalẹ olou fei di nala idi kahage di duo ta sibigi degediyo mei kẹ tawama. 19 Yobe, nalẹ olou fei di nala idi kẹme guamedunou mudi. Habage tamakou felẹdi. Nalẹbe di fi du mudiyo mei. Yesuha kẹ tobou kaha sibigẹbe nalẹ olou feibe nalẹnou yode tobou. Kuolou ta dala mei. 20 Yesuha haba tobou, obe fimama tamakou degedi kahanou yo□u ẹ duo sibigi degedi. 21 A tobolou be, midiho kasagai milou gadi olou fei o fimai tama degedi kou guei kẹ tobolou, fi kasagai madi midiho, sasai hiyoubou, o hiyoubou siadi midiho, bi hiyou mo□udi midiho, o wodi midiho, 22 sasai hiyoubou, o hiyoubou mo□udi midiho, bimai duguo tagadi midiho, midiho kasagai omokou milou gadi midiho, ogou ga tobou di midiho, tou e tagadi midiho gehẹ gehẹ, kona degedi midiho, yogo susuga tobou di midiho, du ho fogou di midiho, totou dege milou di midiho. 23 Kege degegadi midiho kasagai olou feibe o duledu dalaguali, tama dege milou goumou be, o duo kuhe sibigi degediyode tobou.

Sa Fonisia sasai taha Yesukou damalẹyodei (Matyu 15:21-28)

24 Yesu ẹ sa kẹ tou fogou mou sa Tairkou fogou ile felei. Folomou, mosọ ta folo duwei. Ẹ o tae ẹ kile duwo kẹ tawalebe dafaiye, kẹnou si ta mogogolou sagai mei. 25 Kegeimou, sasai ta, ẹ dihi sasai dihibe duo kasagaiye tou. Sasai kaha Yesube mosọ kodu dalayodele imou dulomou, toto hagua, Yesuha abogo□u hafei dege yubu sugulo fiyamou duwei. 26 Sasai kẹme huti ta sasai, sa Fonisia sasai, ẹ sadobe Siria. Sasai kaha Yesukou nelẹdo dege kou gue tobou, na duo kasagai, ma dihi tou dala kẹ igile muguyede tobou. 27 Yesuha sima tobou, di sisigọ kediabukou nalẹ nẹme. Di sisigọ nalẹ kẹ mo□uma, so kediamokou hebeseiye.

28 Sasai kaha tobou, Hiye O, na damalẹdo tobouye, kẹnou si nalẹ nala imou be, so kedia fafai hayedu tilaguali, sisigọ kedia nalẹ fi fiyasigili kẹ mo□uma nala idiyode tobou.

29 Kegemou, Yesuha sasai kokou tobou, na kege tobolou degeimou na boholou ma i. Nẹ dihibe duo kasagaiye tou fogou fogou iyode tobou. 30 Kege tobou mou, sasai kaha ile, mosọkou folo dugube, dihi kẹme ẹ tiadi kotou tilamou dugu. Duo kasagaiye ẹ tou fogou mou, bolọ degei dugu.

Yesuha o ta kihiyọu tefegai, ta mei kẹ bologuọumou bolọ degei

31 Kegemou, Yesu ẹ sa Tair tou fogou mou, sa Saidon duoya kẹ iligi tou fogou mou, haba sa Dekapolisya kẹ iligi, ohueiyai Galilikou mu. 32 Mumou, sa kẹ tie o kedia o ta ẹmokou wolou haguasiei. O kẹme kihiyọu tefegai. Tane bologua tobou diyo mei. O kedia Yesukou, na nẹ dobogo□u dogoguba, o ko□ume bolọ degeleyode tobolou i. 33 Yesuha o kẹ wolou ilemou, o sasai tou fogou, tafei ile, diliesofei dalali, ẹ dobogo□u bolọuye o kaha kihiyọudu muguomou, haba ẹ dobogo□ukou koso helemamou, o kaha ikou kugu. 34 Hebenitou daladuguo, molọ hiyedo holo filamou, ta mei o kokou efata-yode tobou. Ta kaha sibigẹbe kou gue, so□useyede tobou. 35 Kege tobou mou, o kaha kihiyọu so□usei. Ta mei degei kẹne bolọ degeimou, bologuado tai. 36 Bolọ degeimou, Yesuha ẹ degeli kẹ tobou damabadomou kuolou dogogu. Kuolou kou dogoguye, kẹnou si o sasai kedia ẹ degei kẹ hiyedo tobolou suluguei. 37 O sasai ta kẹ dulo kesigiemou tobolou i, ẹ degegolu olou feibe bolọnou. Ẹ degeiyege, kihiyọu tefeiyene ta dulo ili. Ta meiyene ta iliyode tobolou i.

8

Yesuha o 4,000 kege kediamokou nale nei (Matyu 15:32-39)

1 Kelegebe, o sasai sudo haba haguasie, Yesukou kefegulo i. Dalaguali, nale mei
degeimou dugumou, Yesuha e dabai degedi o kediа haguisoumou haguasieimou kou
gue tobou, 2 a o sasai kediamokou solou do degeli. Abou de dalaguali, sawisiei
kamadia kege mei degeimou, nale mei degei. 3 A o kediame die sabekou mou kege
yamabeede tobou ba yolugi, ali hegieye tofigile sagai degele iye domou . O ilo kelebe
sa ahudo o sasaiyode tobou. 4 E dabai degedi o kediа sima tobou, sa kuokou be hebe
mei mihinou sa. Di ou sibe kiliya kele mamo□umaba, o sasai kediamokou nele? 5 E
diamokou yodu, ni ou sibe kage dala? Ou sibe dioyosi kegenou dalayode tobolou i.
6 Kegemou, Yesuha o sasai kediamokou, ni mihikou duwoguamabeede tobou. E ou si
dioyosi kege ke mala tolou mou, Godikou bolofeiyode tobou ma, ou si ke bafigimamou,
e dabai degedi o kediamokou neimou, dia mo□umamou, o sasai kediamokou fimou i.
7 Miye huyadefei ilo kelene delei. Yesuha Godikou bolofeiyode tobou mamou, miye
kene fimabeede tobou. 8 O sasai kediа nale ke nala iligi guokou degele imou, isimo
fofou guei ke kefema, tigi moso tegei dioyosi kege kodu sa i. 9 O olou feibe 4,000 sagai
kege.

Kegemou, Yesuha o sasai olou fei tobou mou fogou yai. 10 Youmou, ene e dabai
degedi obou de mosole sama yolugi, sa Dalmanutakou fologai.

Dia Yesukou midiho gehe ta milou yedele i (Matyu 16:1-4)

11 Farisi o kediа haguasiemou, Yesukou tae biya iligi, e tefele dugulamou kou gue
tobolou i, na midiho gehe ta milou ba dugubasi, eige name Godiha tobou mou,
hebenitou ge hagueidade tawaleyode tobolou i. 12 Yesu e molo hiyedo holo filamou
tobou, kageimou ifi kou bou gedo o sasai kediage midiho gehe hegiba dugulamou
yodulo iya? A nimokou damaledo tobolou kuhe. Ifi midiho gehe ta milou ba dugulo
ile meiyode tobou. 13 Yesuha kege tobou ma fogou mou, o sasai kediа tou fogou mou,
mosoleye ohueiyai dama, ilobou felei.

Ta makaibe Farisi o kediabou o Herotbou dia die ou sidi mola kokou ma tobou (Matyu 16:5-12)*

14 Yesubou dia mosole sama ohueiyaiya yolugi dugube, ou sibe sali mei. Dabai
degedi o kediа totou dege fogou haguasiei. Ou si tanou feido sa haguasiei dugu.
15 Kegemou, Yesuha neledo dege tobou, niou tawaibou. Farisi o kediabou Herotbou
die ou sidi mola keme ni moуye. 16 E dabai degedi o kediа e kege tobou mou dulomou,
dio□unou tugulo tobolou i, ege di ou si mei kaha degemou tobolou yodei. 17 Dia tugulo
tobolou imou Yesuha tawalemou tobou, ni kageimou di ou si mei ke tugulo tobolou
iya? Kageimou ni toto tawale ili mei. Ni fibe hiligido dalagua. 18 Nime kou dihobou
ye, kenou si ta dugulo iyo mei. Kihiyoune kou dalaye, kenou si ta dulo iyo mei.
Kageimou ni totou degele iya? 19 A ou si houyosi kege ke bafigimamou, o 5,000 kege
kediamokou fi kelegebe, nale isimo fogoube tigi moso tegei olou fei kage sa ilou? Olou
fei 12 kegeyode tobolou i. 20 Haba a ou si dioyosi kege ke bafigimamou, o 4,000 kege

* **8:13** 8:14 *Ou sidi mola* kaha sibigebe die midiho kasagai.

kediạmokoū fi kelegebe, nalẹ isimo fogoube tigi mosọ tegei oloū fẹi kage sa ilou? Oloū fẹi dioyosi kegeyode toboloū i. 21 Ẹ diạmokoū tobou, kageimoū ạ koū degegai kẹ nị ta tawale iyo mei?

Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokoū hehegie tobōū di

(Tạ Hiye 8:22–10:52)

Sa Betsaida o ta dihọ du degei kẹ Yesuhạ bologuọụmoū bolọ degei

22 Yesuboū diạ sa Betsaidakoū ya fologoumoū, o ilo kediạ dihọ du degei o ta Yesukoū woloū haguasiemoū, nạ o dihọ du degei ko u kuguyede toboloū i. 23 Yesuhạ o dihọ du degei o kahạ dobogo u toloū alikoū tafẹi ilemoū, o kahạ dihọ kokoū koso helemạmoū, dobogo u o kokoū dogoguomoū yodu, nạ bi ta de dugulu? 24 O kahạ masele dala demamoū tobou, ạ o ilo kele youmoū koū duguluye, kẹnoū si hebe sạ degei kahạ youmoū duguluyode tobou. 25 Haba ẹ dobogo u o kahạ dihọ kokoū dogoguomoū, bologuọụmoū, ẹ dihọ bolọdo degei, bi oloū fẹi tamạnoū dugu. 26 Yesuhạ o kokoū be, nạ o dihịle hoboū siada. Nẹ mosọkoū noū iyedei.

Pitahạ Yesube Godihạ makaiyode tobou
(Matyu 16:13-20; Luk 9:18-21)

27 Yesuhạ ẹ dabai degedi oboū de ya, sa sa huyadefẹi, sa Sisaria Filipai hafẹi dege dalaguaya kẹ suluguali, diạmokoū koū gue yodu, o sasại kediạge ạme koyodade tawale iya? 28 Diạ tobou, o ilo kediạge nạme fafeleya degedi o Jonyode toboloū ili. Haba ilo kediạge Elaijayodele ili. Haba iloyege habage-degele-duguo-tobōū di-o tayodele ili. 29 Yesuhạ haba yodu, nịoū ge ạme koyoyode tawale iya? Pitahạ tobou, nạme Godihạ makai o Kelesuyodei.* 30 Kegemoū, ẹ diạmokoū nelẹdo dege tobou, nịge ạme o kẹyode tobōū damabeedei.

Yesuhạ yufido ẹme tolo ileba, haguạ gehẹ degeleyodei
(Matyu 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Kegemoū, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokoū yo umakoū tamạ degele kẹ yoma hehegie tobou, O Kediạ Dihi ẹme do hiyedo duguba, odo odoboū, mogoū du dalaguadi hiye oboū, Mosesha kuoloū yo dulo i oboū oloū fẹi kediạ ẹ tobekoū mugulo. Ẹme wouba tolo ile, sawisiei kamadia kege mei degeiba, haba haguạ gehẹ degeleyodei. 32 Tạ kẹ tamạdo toboū moū, Pitahạ Yesu woloū teguo ilemoū, ẹmokoū gofo udo dege tobou. 33 Kẹnoū si Yesuhạ boholoū moū, ẹ dabai degedi o kediạmokoū maselemoū, Pitakoū gofo u dege tobou, Tamạ, nạ mạ tobekoū i. Nạme Godihạ fimạibe tawaiyo mei. Nạme o kediạ fimại kẹnoū tawali.

34 Kegemoū, Yesuhạ o sasạiboū, ẹ dabai degele idi oboū oloū fẹi kediạ haguisoumoū, haguasieimoū tobou, o koyohạ ạ seselababe, ẹ yo usie huyafẹi degeba, ạ hebe fufuguomại hebele ile sagại kẹnoū tefele, ạ seseyede tobou. 35 O koyohạ yo u ẹ fịnoū toloū subabe, ẹ fị kẹme mei degeiba tolo ile. Ha o koyohạ tạ uwo bolofẹi kẹ toloū ba, mạ habage sesele iligi toubasi, o kẹme fị tofousogo tofousogo tofoloū kẹ molo u. 36 O tahạ sa sibigẹ kuokoū bimại oloū fẹido koū molo uye, haba ẹ fị gehẹ kẹ moū lị mei dalali toubabe, bi oloū fẹi kahạge ẹ fịbe ta dogoū gulo mei. 37 Ẹ bimại kahạge fị tofousogo tofousogo tofoloū kẹme ta mamolo u sagại mei. 38 Ifi koū boū gebe o sasại kediạge Godi tobekoū muguomoū, midihọ kasagại daga daga kẹnoū miloloū dalagua.

---

* **8:29** 8:29 *Kelesu*be Godihạ di mamo uyadomoū makai o.

O koyohą ąbou̱ mą tąbou̱ de tobekou̱ muguoba, ąmokou̱ sidifi ne̱ibabe, sawisiei ta kelege, O Kedią Dihi ęge Aye Godihą hohǫya kę ę ęsol o kediąbou̱ de haguaba, ę o kęne tobekou̱ muguba, sidifi hiyedo degeleyode tobou.

9

1 Yesuhą haba kou̱ gue tobou, ą nimokou̱ damalędo tobolou̱ kuhę. O ilo kuokou̱ tafalagua kedią teli mei dalaguali, Godihą o sasąi wolou̱ dalale kę nelędo dege tamą degeiba dugulo ile.

Yesuhą tou̱ boholou̱ mou̱ gehę degeimou̱ dugulo i (Matyu 17:1-13; Luk 9:28-36)

2 Sawisiei walą̱iyosi kege mei degeimou̱, Yesuhą Pitabou̱ Jemsbou̱ Jonbou̱ de bitǫu̱ sasado kotou̱ wou̱ ma folomou̱, dio□unou̱ deleiguei. Dią baha dalaguamou̱, Yesuhą tou̱ boholou̱ mou̱ gehę degei. 3 Ę yukueibe fǫ degema hohǫ hiyedo dugulo i. Sa sibigę kuokou̱ ge ę yukuei fǫ degei kę sagąi ta dala mei. 4 Dią kę duguomou̱, haba dugube, o Elaijabou̱ Mosesbou̱ dilie tamą degemou̱, Yesubou̱ de tą kolo imou̱ dugulo i. 5 Pitahą kę duguomou̱, Yesukou̱ tobou, Tisa Hiye, di kou̱ le tofolou̱ be bolǫ. Ei mosǫ dihife̱i kamadia kege kou̱ le togolo. Tabe nę mosǫ, tabe Moseshą mosǫ, tabe Elaijahą mosǫyodei. 6 Pitahą totou̱ dege mou̱ nou̱ kege tobou, dią gue hiyedo degei kahą degemou̱. 7 Dalaguali dugu, mabi ta migile, dią olou̱ fe̱i gogu. Mabi timi kilege tą uwo ta kou̱ gue tobou̱ mou̱ du, ko□ume mą Dihi. Age ęme tagadido. Ni ę tą dumabeedeimou̱ du. 8 Kelegenou̱ masele iligi dugube, Yesu ęnou̱ diąbou̱ tafalamou̱ dugulo i. O tabou̱ tafalamou̱ dugulo ili mei.

9 Kegemou̱, bitǫu̱ kę tou̱ fogou̱ muguolugi, Yesuhą diąmokou̱ nelędo dege kou̱ gue tobou, ni dugu kęme omokou̱ hobou̱ ta tobou̱ dama. Dalali, O Kedią Dihi ę tolo ileba, widai tou̱ fogou̱ haguągiba, ise kelege kuhe tobou̱ mabeedei. 10 Dią tą kę tamą dege tobou̱ li mei, dio□unou̱ tuguga tobolou̱ i, widai tou̱ fogou̱ haguąma ileyodei kahą sibigębe kage?

11 Kegemou̱, dią Yesukou̱ yodulo i, kageimou̱ Moseshą kuolou̱ yo du o kediąge Elaijabe ębukou̱ haguayede tobolou̱ iya? 12 Yesuhą tobou, damalędo, Elaijabe ębukou̱ kou̱ haguaba, bi olou̱ fe̱i dǫususuloye, kęnou̱ si kageimou̱ Godihą kuguokou̱ kou̱ gue tobou, O Kedią Dihi ęme do hiyedo duguba, oe ęme kasagąi baga ileyodei? 13 Kęnou̱ si ą nimokou̱ tobolou̱ kuhę, Elaijabe ębukou̱ kou̱ haguei. Hagumou̱, o kediąge ęmokou̱ dio□u die fiye tawagai sagąi kęnou̱ degele i. Godihą kuguokou̱ kou̱ nala̱i sagąi kęnou̱ tefele degele iyode tobou.

Yesuhą o dihi ta duo kasagą̱iye tou kę bologuǫu̱mou̱ bolǫ degei (Matyu 17:14-21; Luk 9:37-43)

14 Yesubou̱ ę dabai degedi o kamadia kegebou̱ dią boholou̱ mą mugua, yogo diąmokou̱ geleguomou̱ dugube, o sasąi sudo dią silęmą dalaguamou̱, Moseshą kuolou̱ yo du o kedią diąmokou̱ tąe biya imou̱ dugu. 15 O sasąi kedią Yesu hagumou̱ duguomou̱ kesigiemou̱, totodo ęmokou̱ fǫu̱kua yamou̱, habi bolofe̱iyode tobolou̱ i. 16 Yesuhą ę dabai degedi o kediąmokou̱ yodu, ni o kediąbou̱ de ke̱i tobolou̱ mou̱ biya iya? 17 O ta, o sasąi duo kile delei kahą tobou, Tisa, ą mą o dihi, duo kasagą̱iye tou, tą mei degei kę nąmokou̱ malą haguei. 18 Duo kasagąi kahą dihi kę hiligedo tolou̱ mou̱ be, mihikou̱ hebele mugudi. Mogouya tuo felędi. Mę tiligama, ę tou̱ ne dalalemądi.

Ạ nẹ dabai degedi o kediạ duo kasagại kẹ igile muguyedeiye, ha diạ ta igile mugulo sagại meiyode tobolọu i.

19 Yesuhạ tạ kẹ dulomọu tobou, ifi kọu bọu gedo o sasại nịme ta damalẹyodele iyo mei. Ạ nịbọu de hiyedo dalalebe dafa. Ạ nị tọu fogọu lamọu degeliye, kẹnọu si dihi kẹme ạmokọu malạ haguamabeedei. 20 O kediạ dihi kẹ ẹmokọu malạ haguasieimọu, duo kasagại kahạ Yesu duguomọu, kelegenọu dihi kẹ fifigimọu, mihịkọu fiyamọu, kakolo tilali, mogouya tuo felẹi.

21 Kegeimọu, dihi kahạ ẹ ayekọu Yesuhạ yodu, sawisiei olọu fẹi kage kege degediya? Ẹ ayehạ tobou, dihi huyadefẹi kelege yomogọu hagulugi, ifine kegenọu dala kuhẹyode tobou. 22 Duo kasagạiye dihi ko͡u doulukọu bọu tạlekọu bọu hebele muguomọu be, dolo wolamọu degedi. Nạ eimokọu solọu do dege dihi de bologuạle? 23 Yesuhạ yodu, nạ kageimọu dihi de bologualẹ de yoduya? O koyohạ damalẹyodebasi, olọu fẹi kẹme ẹ sasale degeleyode tobou. 24 Kelegenọu, dihi kahạ ẹ ayehạ hiḷigedo tobou, ạme kọu damalẹyodeiye, kẹnọu si mạ damalẹyodeibe huyadefẹinọu. Nạ ạ dogọu guyede tobou. 25 Dihi kahạ ẹ ayehạ kege tobọu mọu, Yesuhạ dugube, o sasại sụdo fọụkua haguasieimọu duguomọu, duo kasagại kokọu gofo͡u dege tobou, duo kasagại nạme tạ mei, kihiyọụ tefegai, nạ dihi ko͡u tọu fogọu fogọu i. Haba ta hagua tọu dayede tobou. 26 Duo kasagại kahạ tạ digio degema, dihi kẹ hiḷigedo tolọu fifigima tọu fogọu fogọu imọu, dihi kẹme tei sagại tilamọu o kediạ tolo iyade tawale i. 27 Kẹnọu si Yesuhạ dihi kahạ dobogo͡u tolọu haguạgimọu, ẹ haguạ tofou.

28 Kegemọu, Yesuhạ ile mosọkọu foloumọu, ẹ dabai degedi o kediạnọu dalaguali, eige duo kasagại kẹ igile mugulobe kagei kahạ hagị degei? de yodulo i. 29 Ẹ tobou, di dihọ bagạ tobọu di kahạnọu si, duo kasagại kegei kẹ igile mugulo. Abe ta dala meiyode tobou.

Yesuhạ haba tage ẹme tolo ileba, haguạ gehẹ degeleyodei (Matyu 17:22-23; Luk 9:43-45)

30 Yesubọu diạ sa kẹ tọu fogọu ya, sa Galili duo kileya sulugualibe, Yesuhạ o tae ẹme kele suludade tawalebe ta tagali mei. 31 Yobe, ẹge ẹ dabai degedi o kediạmokọu hehegiei. Kọu gue hehegie tobou, O Kediạ Dihibe oe ho o kediạmokọu seseguba, wouba tolo ile, haba sawisiei kamadia kege mei degeiba haguạ gehẹ degeleyode tobou. 32 Kẹnọu si tạ kahạ sibigẹbe diạ ta tawale ili mei. Diạ guẹ degeimọu, tạ kahạ sibigẹ ẹmokọu ta yodulo ili mei.

O koyobe hiye o? (Matyu 18:1-5; Luk 9:46-48)

33 Kegemọu, Yesubọu diạ sa Kaperneamkọu ile fologai. Mosọkọu fologamọu, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokọu yodu, di haguasiligi, alikọu gebe nịme kẹi tạ tobolọu ilou? 34 Kẹnọu si diạ ta tobọu li mei. Yobe, alikọu ge dio͡usie o koyobe hiye o degele domọu kahạ tạ tobolọu mọu tạe biya i kahạ degemọu. 35 Ẹ duwoli, ẹ dabai degedi o olọu fẹi 12 kege kediạ haguisoumọu, diạ haguasieimọu tobou, o koyohạ hiye o degelababe, ẹme mabọu o sagại dege dalali, o olọu fẹi kediạ dogọu gu dabai degeyede tobou. 36 Ẹ kege tobọu ma, dihi huyadefẹi ta malạ, o timịdu tefegi. Tefegiemọu, dihi kẹ hebele tolọu mọu, diạmokọu tobou, 37 o koyohạ ạmokọu damalẹyodemaba, mạ huụa kẹ dihi huyadefẹi ko͡u sagại ta dogọu gubabe, ạbọu de dogọu gulu. O koyohạ ạ

dogou gubabe, anou dogou guyo mei, ma Aye a tobou mou haguei, ebou dene dogou gulu kehęyode tobou.

O dimokou ho degeiyo mei kęme di mogodo
(Luk 9:49-50)

38 Jonha Yesukou kou gue tobou, Tisa, ei dugube, o taha nę huya kę duo kasagaiye tolou i kę igisemou sumou dugulo i. Kęnou si o kęme dibou siadiyo mei kaha, ei ę akogulo iyode tobou. 39 Yesuha tobou, nige hobou akogudama. O koyoha ma huya kę midihǫ gehę gehę milou babe, ęge amokou be toto ta kasagai dege ta tobolou sagai mei. 40 O dimokou ho degeiyo mei kęme di mogodo. 41 A nimokou damalędo tobolou kuhę. O koyoha nime Kelesuha odade tawaleba, ma huya kę nimokou huei dou ma neibabe, o kęme hebe bolofei kę molo□u.

Midihǫ kasagai kahage damalęyodei kę makodi
(Matyu 18:6-9; Luk 17:1-2)

42 Yesuha haba tobou, o taha degeiye, dihi damalęyodei ko□u sagai tae midihǫ kasagai milou babe, o kęme oye igi hiyedo ta, ę gabagikou tigama, talekou hebele muguba tolobe bolofei. Kęme hebe hiye mei. Hebe Godiha nelębe hiyedo folodo. 43-44 Nę dobogo□u kaha na wolou ile midihǫ kasagai ta milou babe, na nę dobogo□u kę diafolou hebele fila. Kegema, na fi gehę kę mo□ubasi, na dobogo□u tanou feibe bolǫ, tabou mei. Na dobogo□u bolǫu dalali, dou mei degediyo mei kokou iye. 45-46 Nę abogo□u kaha na wolou ile midihǫ kasagai ta milou babe, na nę abogo□u kę diafolou hebele fila. Kegema, na fi gehę kę mo□ubasi, na abogo□u tanou feibe bolǫ, tabou mei. Na abogo□u bolǫu dalali, dou sakou hebele muguye. 47 Nę dihǫ kaha na wolou ile midihǫ kasagai ta milou babe, nę dihǫ kę tele fila. Kegema, na Godiha wolou dalale sa kokou foloubasi, na dihǫ tanou feibe bolǫ, tabou mei. Na dihǫ bolǫu kege dalali, dou sakou hebele muguye. 48 Dou sa kokou be
Seyene o tou nala idi kęme ta mei degele mei. Douyene nala dalale, kęnou si ta mei degele mei. *Aisaia 66:24*

49 Gali sole dogogubabe tabale mei, nebe kęnou tefei, one doulukou muguba, sibigi olou fei mei degeleyode tobou.*

50 Solebe bolǫdo, kęnou si sebe mei degeibabe, kage degeiye haba sebe degele? Nime sole sebe dugudi sagai kegenou dalaguali, mogo dege dalaguamabeede tobou.

10

Yesuha obe sobou hulomou hiyafogou di kaha ta kę tobou
(Matyu 19:1-12; Luk 16:18)

1 Yesuha sa kę tou fogou, sa Judiakou ile folomou, tǫ Jordan ilobou i. Kelegene o sasai sudo emokou haguasiemou kefegulo i. Kefegumou, ę Godiha ta kou hehegiedi sagai kegenou hehegiei.

2 Kegemou, Farisi o ilo kediа Yesukou haguasiei, ę tefele dugulamou, emokou yodu, di kuolou maiyege obe sobou huloba haba de hiyafogolou nou? 3 Moseshage nimokou kuolou be kage dogogulou? de yodu. 4 O kediа tobolou i, Moseshage oe kuguo nalama sobou kokou nelęba kuhe hiyafogolou be tabou meiyodeiyode tobolou i. 5 Kęnou si Yesuha tobou, ni fibe hiligido dalagua kaha degemou, Mosesha egei kę

* **9:49** 9:49 Na Wok Pris 2:13 dugu.

kuhe nalaḛmamoū niṃokoū neḭiyode tobou. 6 Moseshaḛ keḛ nalaliḭ mei kelege, yomogou
kelegebe, bi oloū feḭi miloū gai o kahaḛge,
Oboū sasaḭiboū de miloū gai. *Stat 1:27*
7 Kegei kahaḛ degemoū, obe eḛ aye eḛ adioū toū fogoū ile, eḛ sasaḭiboū de dogoū gubabe,
8 dilie toū be tanoū feḭi dege dalale. *Stat 2:24*
Diliebe boloṵ mei, diliebe tanoū feḭido degei. 9 Kegei kahaḛ degemoū, Godihaḛ tigama
fogou keḛme o tae ta kusiadayede tobou.
10 Kegemoū, Yesuhaḛ eḛ dabai degedi o kediaḅoū de mosoṃkoū fologamoū, diaḛ eḛmokoū
soboū hiyafogoū di keḛ haba yodulo i. 11 Ḛ tobou, o koyohaḛ eḛ soboū hiyafogoū ba,
haba soboū ta hubabe, o keḛme sasaḭ eḛbukoū hu keḛ makoulu. Midihoṃ kege degeli
keḛme sasaḭ hiyou mo□udi midihoṃ. 12 Sasaḭ tahaḛ eḛ maḛ hiyafogoū ile, o ta hubane, eḛme
o hiyou mo□udi sasaḭ.

Yesuhaḛ sisigoṃbe eḛmokoū haguasiemabeede tobou (Matyu 19:13-15; Luk 18:15-17)

13 O sasaḭ kediaḛ die sisigoṃ mo□uma, Yesuhaḛ kugugueyadomoū haguasiei. Keḛnoū si
eḛ dabai degedi o kediaḛ keḛ duguomoū gofo□u dege toboloū i. 14 Yesuhaḛ keḛ duguomoū
be, hohoṃ degeli mei, hagḭ degemoū, eḛ dabai degedi o kediaḛmokoū tobou, niḭge sisigoṃ
kediaḛme hoboū akogudama. Toū fogoū ba, dio□u aḛmokoū haguamabeedei. O sasaḭ
kediaḛme sisigoṃ keḛnoū tefeimoū be, Godihaḛ diaḛ woloū dalayode tobou. 15 A niṃokoū
damaleḍo toboloū kuheḛ. O koyo naḛ Godihaḛ woloū dalale sa kokoū be dihi huyadefeḭi
baga folo ho fogoū babe, naḛ ta folo meiyode tobou. 16 Kege toboū mamoū, sisigoṃ kediaḛ
kefeguo toloū moū, die widiletoū dobogo□u dogoguemoū, Godihaḛ diaḛmokoū midihoṃ
bolofeḭi keḛ hehegieyadomoū yodu.

Biboū o kahaḛ Yesuboū de taḛ kei (Matyu 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 Yesu eḛ toū fogoū fogoū ilamoū degeligi dugube, o ta eḛmokoū foṵkua haguamoū,
yubu sugulo fiyamoū duwoli yodu, Tisa bolofeḭido, aḛme kage degeibasi, fḭ tofousogo
tofoloū keḛ moloṃ□u? 18 Yesuhaḛ sima tobou, naḛ aḛmokoū kageimoū bolofeḭiyodeiya? O
oloū feḭibe boloṃ ta dala mei, Godi eḛnoū si boloṃdo. 19 Naḛ Godihaḛ kuoloū oloū feḭi keḛ koū
tawale hobogou.
O hoboū woda.
Sasaḭ hiyou degeda.
Hiyou hoboū mo□uda.
Gulokou toboloū ba hoboū taḛ sada.
Ogoū gama o bi hiyou hoboū mo□uda.
Aye adioū diliemokoū be midihoṃ bolofeḭi keḛnoū hehegieyedei. *Kisim Bek 20:12-16*
20 O kahaḛ eḛmokoū tobou, Tisa, aḛme kuoloū maḭ oloū feḭi keḛ dihifeḭi kelege dulo
sesegamoū hagulugi, ifine kuheḛyode tobou. 21 Yesuhaḛ o kokoū maselemoū soloū do
degemoū tobou, tanoū feḭi ta naḛ degeli mei dala. Naḛ ile, neḛ bimaḭ oloū feḭi keḛ tiga, sele
mo□umaba, bi mei o kediaḛmokoū fimoū i. Naḛ kege degeibasi, neḛ bi hebenitoū dala
keḛ naḛ moloṃ□u. Kege degema, maḛ habage seseyede tobou. 22 O kahaḛ taḛ keḛ dulomoū, fḭ
koṃgoū, hagḭ degemoū fogoū i, eḛ bimaḭ hiyedo dala kahaḛ degemoū.
23 Kegeimoū, Yesuhaḛ eḛ dabai degedi o kediaḛmokoū maselemoū tobou, biboū oyege
Godihaḛ woloū daladi sa kokoū ile folobe hagḭ hiyedo. 24 Ḛ dabai degedi o kediaḛ taḛ

kẹ dulomou kesigile i. Kẹnou si Yesuha haba tobou, mogo diama, Godiha wolou
daladi sa kokou ile folobe hagi hiyedo. 25 Wai kamelyege yukuei gofou di ayẹ aya
kẹme folo sagai mei, hagi hiyedo. Kẹnou tefei, selebou oe Godiha wolou daladi sa
kokou folone hagi hiyedo folodo. 26 Dabai degedi o kediạ tạ kẹ dulomou, bou basiado
kesigiemou, diounou tugulo tobolou i, kageibasi, o koyoha fi tofousogo tofousogo
tofolou kẹ molou? 27 Yesuha diạmokou maselemou tobou, oyege ta tawaga degele
sagai mei. Godiha degelenou si hagi ta dala meiyode tobou.

28 Kegemou, Pitaha tobou, nạ du. Eibe bimai olou fei tou fogou mou, nạ sesele
yolu kuhẹyode tobou. 29 Yesuha tobou, ạ nimokou damalẹdo tobolou kuhẹ. O koyohạ
ạmokou damalẹyodema, tạ uwo bolofei kẹ dulo seselaba, ẹ mosọ tou fogou babe, o
kẹme mou duwolo mei. Haba, eyẹ malạ, owou bobasi, adiou aye, dihi, hebe hai olou
fei kẹne tou fogou babe, 30 o kahạge ẹ molouube, haba 100 kege molou. Sa kou le
tafalaba, bi Godiha ẹmokou nelẹbe, bi ẹ afu mouudi kẹme gabale. Ẹ mosọ, eyẹ malạ,
owou bobasi, adiou, dihi, hebe hai olou fei kegele i kẹ sụdo molou. Haba tabe, o ilo
kelege ẹ makolaba degele ile. Habagesi, sawisiei ta, ẹ fi tofousogo tofousogo tofolou kẹ
molou. 31 Kẹnou si o sụdo, ifi amulọ yolu kediạme habagekou do yale. Ifi habagekou
do dalagua kediạme amulọ yale.

Yesuha uwagedo, ạme tolo ileba, haba haguạ gehẹ degeleyodei (Matyu 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 Yesubou diạ sa Jerusalemkou yadi aba kẹ yolugi, Yesu amulọ imou, ẹ dabai degedi
o kediạ fimai hiyedo degele i. O sasai die habage yolu kediạne guẹ degele i. Yolugi, ẹ
dabai degedi o olou fei 12 kege kediạmokou haguamabeede tobou mamou, diounou
kefeguo dalamou, ẹ youmakou tamạ degeladi kẹ diạmokou haba hehegie tobou. 33 Ni
duma, di ifi sa Jerusalemkou ile fologaba, o tahạ O Kediạ Dihi ẹ mogou du dalaguadi
hiye obou, Moseshạ kuolou yo dulo i obou kediạmokou seseguba, tạ sama wouba,
tolo ileyodemaba, sa ta o kediạmokou sesegulo ile. 34 Seseguba, diạge ẹmokou susuga
tobolou yilọ ima, koso hesema, tigi dofou ye woma, dodo wala iba tolo ile. Sawisiei
kamadia kege mei degeiba, ẹ haguạ gehẹ degeleyode tobou.

Jemsbou Jonbou dilie hiye o degelamou degele i (Matyu 20:20-28)

35 Kegemou, Sebedihạ dihi bolọụ dilie hụbe Jemsbou Jonbou dilie Yesukou ya tobou,
Tisa, nạ ele kou degelamou degeli kẹme nạmokou yoduba, nạ bolọyode tobou yede
tobolou i. 36 Yesuha diliemokou yodu, nelege ạ nelemokou kei degeyedeiya? 37 Dilie
kou gue tobolou i, nạ nẹ hohọ kokou hiye o degeba dalaba, sawisiei kahạge ele ta
nẹ dobogou delekou duwoba, haba tabe nẹ dobogou fofoukou duwoba dele sagai
degeliyode tobolou i.

38 Kẹnou si Yesuha diliemokou sima tobou, nele ạmokou kou yodulu kahạ sibigẹbe
nolou ge defei ta tawaiyo mei. Nele ạ seseibabe, dobou hagibou ạ dugulo kẹme nelene
de dugulo ile?* 39 Ele kẹ sasale dugulonou yode tobolou i.

Ẹ haba tobou, nelebe do ạ dugulo sagai kẹnou tefele kou duguloye. Hagi ạ dugulo
sagai kẹme nelene dugulo ile. 40 Kẹnou si o koyobe mạ dobogou delekou duwoba,
fofoukou duwoba dele kẹme ạ ta makale sagai mei. Duwodi bolọụ kẹme Godiha o
bolọụ ta youu ẹ tagaiya kẹ makamai dalayode tobou.

* **10:38** 10:38 Grik tạe ‘kope’ bou ‘fafeleya’ bou de nalai kahạ sibigẹbe *dobou hagibou hiyedo dugulo.*

41 Kegemou, dabai degedi o ilo 10 kege kediạ tạ kẹ dulomou, diạ Jemsbou Jonbou
diliemokou gofo□u degele i. 42 Gofo□u degele imou, Yesuhạ diạ haguisoumou, ẹmokou
haguasieimou kou gue tobou, nị olou fẹi kou tewe, sa ilo kelegebe die hiye o kediạ
o sasại wou ma dalaguadibe, dabai olou fẹibe tạye fọụmou degele idi. Die hụbou
o kediạge o sasại kediạmokou hagi nelẹmou, die tạnou sesegamabeede tobolou idi.
43 Midihọ kegei kẹme nị degedama. Nị o koyohạ hiye o degelababe, o kẹ nạme o ilo
kediạ dabai degedi o degeyede tobou. 44 Damalẹdo, nị o tahạ hụbou o degelababe, o
kẹ nạme o sasại olou fẹi kediạ fisimou dabai degedi o sagại dege dalayedei. 45 Yobe,
O Kediạ Dihi ẹ hagueine, o tahạ ẹ dogou guyadomou hagueli mei. Ẹ hagueibe, ẹ o
sasại dogou gulamou haguei. Ẹ yo□unou tolo ileba, o sasại sụdo mamou lạmou kuhe
hagueiyode tobou.

Yesuhạ dihọ du degei o ta bologuọụmou bolọ degei
(Matyu 20:29-34; Luk 18:35-43)

46 Yesubou diạ ya, sa Jerikokou fologai. Sa kẹ tou fogou youmou, o sasại sụdo
diạbou de yai. O ta, ẹ hụbe Bartimeus, ẹme o Timeushạ dihi, ẹ a fẹkou duwei. Ẹme
dihọ du degei, o sasại kediạmokou sele hawaga duwodi. 47 Ẹ sa Nasaret o Yesube
haguluyodeimou dulomou, nelẹdo dege haguisai, Yesu, Devithạ hụti, nạ ạ solou do
degeyede tobou. 48 O sụdo gofo□u degemou, ẹmokou nạ tạdayede tobolou i. Kẹnou
si ẹ haba haguisama, hiḷigedo tobou, nạme Devithạ hụti, nạ ạ solou do degeyedei.
49 Yesuhạ iligi ali duo kele tofolou, o sasại kediạmokou dihọ du degei o kẹ haguayede
tobou mabeedeimou, diạ haguisamou tobolou i, nạ guẹ degeda. Haguạ, Yesuhạ nạ
haguayede tobolou yodele i. 50 Ẹ tạ kẹ dulomou, ẹ yukuei sasado kẹ dile filạ, totodo
haguạma Yesukou i. 51 Geleguomou, Yesuhạ ẹmokou yodu, nạme ạ nạmokou kẹi
degele kẹ tagaiya? Tisa Hiye, ạme mạ dihọ bolọ degele sagại degeliyode tobou.
52 Yesuhạ tobou, nạ i. Nẹ damalẹyodei kahạnou nẹ dihọ kẹ bologuọụmou bolọ degeli
kuhẹyode tobou mou, kelegenou ẹ dihọ bolọdo degeimou, Yesu diliou fa aba yai.

Yesu ẹ do hiyedo duguomou, tolo ilemou haguạ gehẹ degei

(Tạ Hiye 11–16)

11

Yesuhạ sa Jerusalemkou feleibe, gamani hiye onou tefele felei
(Matyu 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

1 Yesubou diạ yolugi, sa Jerusalem hafẹi degeimou, bitọụ Oliv kokou ge sa
Betfagebou, sa Betanibou kokou fologai. Fologamou, ẹ dabai degedi o bolọụ ta
kẹdiliemokou tobou, 2 nele sa di dugulu kokou imabeedei. Nele ya fologaba dugu, wai
dọki wili ta obe bagạgie fogou tafalaba dugulo. O tae wai dọki kahạ tagetou ta biyeli
mei. Wai dọki kẹ fiyolou ba wolou haguama. 3 O tae nelemokou kagelamou degeiya?
de yodubabe, nele Hiye Ohạ dabai degele dalayodema. Mei degeba, totodo boholou
mạ wolou hagualeyode tobou mabeede tobou. 4 Kege tobou mou, dilie ya fologamou
dugube, wai dọki wili ta alikou tafalamou dugu. Obe wai dọki kẹ mosọ tahạ adikou
bagạgie fogou tafalamou dugu. O bolọụ kẹdilie dọki kẹ fiyou mou, 5 o hafẹi kele
tafalagua kediạ diliemokou yodulo i, nele kagelamou wai dọki bagạgi ko□u fiyou ya?
6 Dilie Yesuhạ kou tobou sagại kẹnou tefele tobou mou, o kediạ bolọyodeimou, dilie
dọki kẹ wolou haguasiei. 7 Dọki wolou haguasie, Yesukou felẹgamou, dilie yukuei

sasado kẹ digima, wai dọki tagetõu dogogumõu, Yesu ẹ kotõu folo biyei. 8 Wai dọki tageya imõu, o sụdo die yukuei sasado digima, aba kẹ mạmõu yai. O ilo kele hebe haimikõu yamõu, hebe go diafigima haguasiemõu, aba kẹ mạmõu yai. 9 O ilo kele Yesuhạ ile amulọ aliya yolubõu, habageya haguasilibõu kediạ olõu fẹịdo hiḷigedo kõu gue tobolõu i,
Di hohọbõu me.
Hiye Ohạ hụya kẹ hagulu o kẹme Godihạ dogõu guyedeibasi. *Buk Song 118:26*
10 Godihạ dogõu guyenõu Devithạ hụti o ko□umahạ di wolõu dalalamõu hagulu kuhẹ.
Di Godikõu hohọbolõu ba, ẹ hụ hebele fogume.
11 Kegemõu, Yesuhạ iligi, sa Jerusalemkõu folomõu ile, Godihạ mosọkõu folomõu, bi olõu fẹị defẹịdo taye dugulo hobogou. Ile, ẹ dabai degedi o olõu fẹị 12 kege kediạbõu de sa Betanikõu fogõu yai, asọ mulụ kahạ degemõu.

Yesuhạ hebe kiyou kẹ kolo mạdayede tobou
(Matyu 21:18-19)

12 Sabiyoumõu, Yesubõu diạ sa Betani tõu fogõu mõu yolugi, Yesu ẹ hegie degei. 13 Yolugi, ẹ hebe kiyou ta guo hiyedo ahu dege tafalamõu dugu. Ile, kiyou yelekõu ge kiyou kolo ta de dala domõu defẹịdo dugube, kiyou kẹme kolo ta malị mei. Guoyenõu dalaguamõu dugu. Yobe, kiyou kolo ạ mei kahạ degeimõu. 14 Mõu dalamõu duguomõu, ẹge hebe kiyou kokõu kõu gue tobou, kegeligi kolo ta haba mọụba, obe ta naịye. Ẹ dabai degedi o kediạ ẹ kege tobõu mõu dulo i.

O kediạ Godihạ mosọ kekaimidu makisi degele imõu, Yesuhạ folo igisei
(Matyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

15 Yesubõu diạ sa Jerusalemkõu boholõu mạ ya fologamõu, ẹ Godihạ mosọ kekaimidu folomõu dugube, o kediạ makisi degele imõu duguomõu igiseimõu fogõu yai. Sele tiga mo□udi o kediạ fafai kẹne ẹ biligisei. Sio kulu obõu kediạ duwoguadi kẹne biligisei. 16 Godihạ mosọ kekaimidube, bi ta mo□uma felẹgadamabeede tobolõu mõu akogu. 17 Kegei degemõu, ẹ o kediạmokõu hehegie tobou, Godihạ kuguokõu be
Mạ mosọbe sa sa o olõu fẹị kediạ dihọ bagạ tobolõu idi mosọyode *Aisaia 56:7*
nalạị dala.
Kẹnõu si nị degeiye,
Mạ mosọbe hiyou mo□udi o kediạ wọmogõu di mosọ sagạị degeli. *Jeremaia 7:11*
18 Kegemõu, Yesuhạ Godihạ mosọ kekaimidu tobolõu tafalamõu, mogõu du dalaguadi hiye obõu, Moseshạ kuolõu yo dulo i obõu kediạ tạ uwo kẹ dulomõu, Yesube kage wouba tolo domõu tugulo tobolõu i. Yobe, hiye o kediạ ẹmokõu guẹ degeimõu, o sasạị olõu fẹị ẹ tạ kẹ dulomõu kesigile idi kahạ degeimõu. 19 Habi degeimõu, Yesubõu diạ sa Jerusalem tõu fogõu mõu yai.

O tahạ damalẹyodemaba, dihọ bagạ tobõu babe, ẹ yodulu sagạị kẹme molo□ũ
(Matyu 21:20-22)

20 Sabiyoumõu, Yesubõu diạ aba yolugi, hebe kiyou kẹme fafagale fiyei dugu. Guobõu tefebõu olõu fẹịdo kege fafagale fiyei. 21 Pitahạ duguomõu, Yesuhạ i degei kẹ tawalemõu tobou, Tisa Hiye, nạ dugu. Hebe kiyou, i nạ kolo haba ta mạdayedei ko□ũ fafagale fiyei kuhẹyode tobou. 22 Yesuhạ sima tobou, nị Godikõu damalẹyodemabeedei. 23 Ạ nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ. O koyohạ bitọụ kuokõu, nạ haguạ, tạlekõu fogu fiyayedema, fimạị bolọụbõu mei, ẹ tobolõu sagạị kẹme

damalẹdo degeledade tawaibabe, ẹ tobolõu kẹme tamạ degeiba dugulo. 24 Kegei degemõu, ạ nịmokõu tobolõu kuhẹ. Nịi Godikõu bi ta molo͡uyodemaba, damalẹdo molo͡udade tawaleba dihọ bagạ tobõu babe, bi kẹme molo͡uyode tobou.

25-26 Kegemõu, Yesuhạ haba tobou, nịi haguạ, dihọ bagạ tobõu lababe, nịi o takõu hagịi degei ta dalababe, kẹ gebe meiyodemaba kuhe dihọ bagạ tobõu ma. Kegeibasi, nịi Aye hebenitõu duwo, ẹge midihọ kasagạịi nịi milõu ga i kẹ gebe meiyodele.

Hiye o kediạ Yesukõu, nạme o koyohạ huya kẹ dabai degediya? de yodulo i (Matyu 21:23-27; Luk 20:1-8)

27 Kegemõu, Yesubõu diạ sa Jerusalemkõu haba ya fologamõu, ẹ Godihạ mosọ kekaimidu folo siei. Sumõu, mogõu du dalaguadi hiye obõu, Moseshạ kuolõu yo dulo i obõu, odo odobõu kediạ haguasiemõu, 28 ẹmokõu yodulo i, nạme dabai ko͡ume koyohạ huya kẹ degediya? Nạme o koyohạ tobõu mõu, dabai ko͡u kuhe degediya?

29 Ẹ o kediạmokõu tobou, ạne nịmokõu tạ ta yodulamõu. Nịi ạmokõu dọudo dege tobõu basi, ạne nịmokõu o ạ tobõu mõu dabai degeli kẹme tobolõu. 30 Jonhạ fafeleya degedibe o kediạ dabai? Ha hebenihạ dabai? Nịi ạmokõu tobõu mabeede tobou.

31 Kegemõu, hiye o kediạ dio͡unõu tugulo tobolõu i, di hebenihạ biyode tobõu babe, ẹge nịi Jonhạ tobõu di kẹme kagemõu damalẹyodili mei de yoduye. 32 Haba di obenõu tawaga degediyode tobõu bane, di tạ kege tobolõu ne bolọ meiyodele i. Hiye o kediạ o sasạịi kediạmokõu guẹ degemõu kege kõu tobolõu i. Yobe o sasạịi olõu fẹịi kediạge Jonbe habage-degele-duguo-tobõu di-odade tawale i kahạ degemõu. 33 Kegeimõu, o kediạ Yesukõu ei ta tewe meiyode tobolõu i. Yesuhạne tobou, ạne o koyohạ ạ tobõu mõu dabai ko͡u dege haguei kẹme ạ nịmokõu ta tobolõu meiyodei.

12

Tạ makaibe midihọ kasagạịi milõu ga idi o kediạ hebe hai dia dalaguadi kokõu mạ tobou
(Matyu 21:33-46; Luk 20:9-19)

1 Kegemõu, Yesuhạ Juda hiye o kediạmokõu tạ makainõu kõu gue yoma tobõu mõu i, o tahạ ẹ hebe haimikõu hebe hou sogogama kekai. Kekama mei degeimõu, mihịi dama, dugule bologuạịi, dabai degedi o ilo kediạ hebe kolo kodu sama, tofõu tofolõu gagima, tigi kolo huẹịi gofo͡udo kẹ kuhe milõu gamabadomõu. Mihịi dama mei degeimõu, o kahạ mosọne togoma tagetõu haba fogolo tegei. Hiyou mọuye domõu dia daladi o kẹme kotõu tafalayadomõu. Dabai olõu fẹịi mei degeimõu, hebe hai obõu kahạ o ilo kediạmokõu ẹ hebe hai kẹ heliofẹịi nelẹmõu, makisi degemabeede tobou. Ẹ hebe kolo ilo kelebe ẹ biyode tobõu ma, sa ahudo kuhe fogõu i. 2 Habage, hebe kolo kẹ suwi degeimõu, hebe hai obõu kahạ ahudo dalali, ẹ dabai o ta ile, hebe kolo ilo kele gama haguayede tobou. 3 Kẹnõu si hebe hai dabai degele idi o kediạge dabai o kẹ hagua felẹịimõu duguomõu, diạ ẹ tolõu mạ womamõu, nạme mõu fogõu iyede tobolõu i. 4 Kegeimõu, haba hebe hai obõu kahạ ẹ dabai o ta tobõu mõu imõu, diạ o kẹne tolõu mạ, widiokõu woma, bõu basiado makoma fogõu mõu, o kẹne fogõu i. 5 Kegei degemõu, hebe hai obõu kahạ haba ẹ dabai o ta tobõu mõu i. Hebe haimikõu foloumõu, diạ o kẹ dolodo woumõu tolo i. Kegeimõu, hebe hai obõu kahạ haba ẹ dabai o sụdo tobõu mõu tanõu tanõu yai. Kẹnõu si hebe haimikõu fologoumõu, hebe hai dabai degele idi o kediạ ilo kele woma tõu fofõu gueimõu fogõu yai, haba ilo kelebe

woumou̱ tofigile i. 6 O tanou̱ do ta delei, ke̱me hebe hai obou̱ kaha̱ yo͡u e̱ dihido, yo͡u hoho̱ degedido. Ke̱nou̱ si uwagedo, e̱ dihi ke̱ne tobou̱ mou̱ hebe haimikou̱ i. E̱ ayeha̱ yo͡usie tobou, dia̱ ma̱ dihiha̱ ta̱si dulo ileyodei. 7 Dihi ke̱ ile foloumou̱, hebe hai dabai degele idi o kedia̱ e̱ duguomou̱, dio͡unou̱ tugulo tobolou̱ i, o ko͡ume, e̱ aye toubabe, e̱ ayeha̱ bi olou̱ fe̱ibe e̱ molo͡u. Kegei degemou̱, di dihi ko͡une wouba tolo iba, hebe hai ko͡u di mo͡umebeede tobolou̱ i. 8 Dia̱ kege tobou̱ ma, dihi ke̱ tolou̱ ma̱ walama̱mou̱, hebe hai hagule̱kou̱ hebele file̱iyode tobou.

9 Kegemou̱, Yesuha̱ haba yodu, hebe hai obou̱ kaha̱ge kagele? E̱ ile, o hebe hai dabai degele ili kedia̱ wouba tofigieiba, e̱ hebe hai ke̱ o ilo kedia̱mokou̱ nele̱yode tobou.

10 Yesuha̱ haba tobou, ta̱ Godiha̱ kuguokou̱ nala̱i dala ke̱me ni̱ge huso͡uma tawale ili mei? Ta̱ ke̱me kuhe̱,

Mouti, moso̱ togodi o kedia̱ dugube kasaga̱i degeimou̱ kou̱ igile file̱i ke̱me e̱ haba meleya mouti fogou. 11 Hiye Oha̱ degeiyenou̱ bolo̱ degei dala kuhe̱. Ei dugulube, ke̱me bolofe̱ido, di tawaga tobolou̱ saga̱i mei. *Buk Song 118:22-23*

12 Kegemou̱, hiye o kedia̱ Yesuha̱ ta̱ makai ke̱me dia̱mokou̱ nou̱ tobolou̱ dade tawalemou̱, Yesube tolou̱ ma̱ ta̱ salamou̱ kou̱ degeiye, ke̱nou̱ si degeli mei, dia̱ o sasa̱i kedia̱mokou̱ gue̱ degemou̱, mou̱ fogou̱ yai.

Obege gamani hiye o Sisarkou̱ be gamani sibidi sele de nele̱, haba nele̱ saga̱i mei? (Matyu 22:15-22; Luk 20:20-26)

13 Hiye o kedia̱ Yesuha̱ tobou̱ gai ke̱ tefele dugulamou̱ ta̱ saleyodemamou̱ degele iligi, Farisi o ilobou̱, Herotha̱ dabai degele idi o ilobou̱ kedia̱ tobou̱ mou̱ yai. 14 Dia̱ Yesukou̱ fologamou̱ tobolou̱ i, Tisa, ei kou̱ tewe, na̱me damale̱do ta̱ tobou̱ di o. Na̱ omokou̱ ta gue̱ degediyo mei. Na̱ tobou̱ dibe, o hu̱ dalabou̱, o hu̱ meibou̱ kedia̱mokou̱ ta̱ tanou̱ fe̱inou̱ tobou̱ di. Na̱ Godiha̱ midiho̱ hehegiedibe, damale̱do ke̱nou̱ hehegiedi. Ei yodu ta̱ huyadefe̱i ta dala. Dige sibidi sele kefema, gamani hiye o Sisarkou̱ de nele̱, ha nele̱ saga̱i mei?

15 Kegemou̱, Yesuha̱ge o kedia̱ ta̱enou̱ tobolou̱ dade tawalemou̱, e̱ dia̱mokou̱ tobou, ni̱ kageimou̱ a̱ tefele dugulo iya? Sele dio ta mala̱ haguama. A̱ dugulo. 16 Dia̱ sele dio ta mala̱ hagumou̱, e̱ dia̱mokou̱ yodu, figisa ko͡ubou̱, hu̱ ko͡ubou̱ debe koyohale? Dia̱ge Sisarhaleyodele i. 17 Kegemou̱, Yesuha̱ dia̱mokou̱ tobou, Sisarha̱ bi debabe, Sisarkou̱ ne̱ma. Godiha̱ bi debabe, Godikou̱ ne̱mabeedei. Dia̱ e̱ ta̱ ke̱ dulomou̱ kesigile i.

Sadyusi o kedia̱ Yesukou̱ obe tolomou̱ hagua̱ gehe̱ degele idi ke̱ yodulo i (Matyu 22:23-33; Luk 20:27-40)

18 Kegemou̱, Sadyusi o kedia̱ Yesukou̱ yai. Dia̱ge o tofigieibe hagua̱ gehe̱ degele ile meiyode tobolou̱ idi. Dia̱ ya fologamou̱, Yesukou̱ kou̱ gue yodulo i, 19 Tisa, Mosesha̱ dimokou̱ ta̱ ta kou̱ gue nala̱i, o taha̱ sobou̱ huloba dihi ta degeli mei toubabe, e̱ sosou̱ mei degeiye deba, haba e̱ mala̱ha̱ kuei sasa̱i ke̱ huloba dihi degeibabe, dihi ke̱me e̱ eye̱ha̱ dihi degele.* 20 Afudo, o eye̱ mala̱ dei olou̱ fe̱ibe dioyosi kege. Wolo kaha̱ sobou̱ huye, dihi degeli mei tolo i. 21 Tolo imou̱, ha e̱ mala̱ha̱ne sobou̱ ke̱nou̱ hu. Ke̱ne tolo i, dihi degeli mei. Ha e̱ mala̱ taha̱ne nebe ke̱nou̱ tefei. 22 Ke̱nou̱ tefele kegega iligi olou̱ fe̱i dioyosi kege tofigiema mei degei. Dihi ta degeli mei. Uwagedo sobou̱ ke̱ne tolo i. 23 Habage, o tofigile i kedia̱ hagua̱ iba, sobou̱ ke̱ne haguo̱u̱babe, sasa̱i ke̱me o koyoha̱ sasa̱i? O dioyosi kege kedia̱ sobou̱ ke̱ kou̱ humou̱ iyode tobolou̱ i.

---

* **12:19** 12:19 Lo 25:5

24 Kegemoū, Yesuhą sima tobou, Godihą kuguokoū nalągai dala kęme nį ta tawale
iyo mei. Godihą nelęne nį ta tawale iyo mei. Kegei kahą degemoū, nį tą gulą̱i dege
tobolo͞u ili kuhę. 25 O tofigiei kediąme haguą gehę degemababe, sobo͞u hulo mei, mo͞u
kege tofolo͞u, hebeni ęsol o sagą̱i degele ileyode tobou.
26 Kęno͞u si o tofigiei kediąme haguą gehę degele ileyodili kęme, Mosheshą kuguoko͞u
ko͞u gue nala̱i dala ko͞ume nį huso͞uma tawale ili mei? Moseshąge hebe ta douye
nǫųmo͞u masele tafalamo͞u, Godihą ęmoko͞u tobou,
Ą̱me Abrahamhą Godi, Aisakhą Godi, Jekophą Godi.* *Kisim Bek 3:6*
27 Ęme tofigiei o kedią Godi mei. Godibe o gehę dalagua kedią die Godi. Tą nį kę
tobolo͞u be gula̱idoyode tobou.

Godihą tą hiyedo folodo (Matyu 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 Sadyusi o kedią Yesubo͞u de tą̱e biya imo͞u, Mosheshą kuolo͞u yo du o tahą
foloumo͞u, Yesuhą o kediąmoko͞u bologuądo sima tobo͞u mo͞u dulomo͞u, Yesuko͞u ko͞u
gue yodu, Godihą tą olo͞u fę̱i kelebe, tą sibigędobe kou? 29 Yesuhą tobou, Godihą tą
sibigędo kęme ko͞u gue,
Israel o diąma, nį defę̱ido duma. Di Hiye O Godibe tano͞u fę̱ido. 30 Nį Hiye O Godi
ęno͞u tagama. Nį solo͞u bo͞u nį duobo͞u nį fima̱ibo͞u nį nelębo͞u olo͞u fę̱i kegeye
ę tagamabeedei. *Lo 6:4-5*
31 Godihą tą hiye tabe kuhę,
Ną no͞usie tagadi sagą̱i kęno͞u tefele, nogo diąmoko͞u ne kegeno͞u tagayedei. *Wok
Pris 19:18*
Tą taege tą bolǫų kęme gabale sagą̱i meiyode tobou.
32 Mosheshą kuolo͞u yo du o kahą Yesuko͞u tobou, Tisa, ną tobolo͞u be bolofę̱i.
Damalędo, Hiye O Godibe tano͞u fę̱ino͞u dala. Godibe tabo͞u mei. 33 Di Godi ęno͞u
tagalebe, nį solo͞u bo͞u nį fima̱ibo͞u nį nelębo͞u olo͞u fę̱i kegeye ę tagaleba, haba di mogo
diąmoko͞u ne solo͞u do degelebe, di o tae yo͞usie solo͞u do degedi sagą̱i kęno͞u tefele
degeibasi, midihǫ kęme sibigę hiyedo. Midihǫ kahąge gali douluko͞u sile Godiko͞u nędi
kęme gabaiyode tobou.
34 Yesuhąge kuolo͞u yo du o kahą bologuą tobo͞u mo͞u dulomo͞u tobou, nąme Godihą
wolo͞u daladi sa kęme ahu dege dala meiyode tobou.
Kegemoū, o sasą̱i kedią tą kę dulomo͞u, dią ęmoko͞u guę degemo͞u be, haba tage ta
yodulo ili mei.

Yesuhą o sasą̱i kediąmoko͞u Godihą makai o Kelesube koyo? de yodu (Matyu 22:41-46; Luk 20:41-44)

35 Yesuhą Godihą mosǫ kekaimidu folomo͞u, o sasą̱i kediąmoko͞u hehegiligi ko͞u gue
yodu, kadegemo͞u Mosheshą kuolo͞u yo du o kedią Godihą makai o Kelesube Devithą*
dihiyode tobolo͞u iya? 36 Duo Bolofę̱ihą degeiye, Devithą ko͞u gue tobou kęme di ko͞u
tewe,
Hiye Ohą mą Hiye Oko͞u ko͞u gue tobou, ną mą dobogo͞u delako͞u duwoba ibe deba,
ą nę ho o kedią mo͞umaba, nę abogo͞u hayedu kefeguloyodei. *Buk Song
110:1*
37 Devithąno͞u o Kelesube ę Hiye Oyodei debabe, nį̱ge kageimo͞u o kęme Devithą
dihiyodele iya?

---

* **12:26** 12:26 O kediąme afu tofigile i, kęno͞u si Godihą ę dihį̱le koko͞u be sosou dalaguayodei. * **12:35** 12:35 *Devit* ęme Juda o sasą̱i kedią die ko͞u guai hiye o.

Yesuhạge kuolõu yo dulo i o kediạme midihọ kasagại milõu ga idiyodei
(Matyu 23:1-36; Luk 11:37-54, 20:45-47)

Yesuhạ hehegie tobõu mõu be, o sasại sụdo dulomõu hohọ degele i. 38 Hehegiligi, o sasại kediạmokõu kõu gue tobou, kuolõu yo du o kediạmokõu be nịõu tawaibõu. O kediạge yukuei sasado kẹ kạma suluguadibe, kefegudi sa kokõu ge oe diạ duguo agali bolofẹiyodele idi kẹ tagale idi. 39 Egei mosọkõu ne fologamõu be, egei tobolõu o kẹ hafẹido dege duwogualenõu tagale idi, o sasại kediạ diạme hụbõu odade tawamabadomõu. Oe nalẹ hiyedo kefema digumõu, nalạ idi kelegene, diạme duwodi bolofẹido kokõu duwogualenõu tagale idi. 40 Diạ kuei sobõu kediạmokõu ogõu gama, die bimại olõu fẹi kẹ hiyou malạ idi. Dihọ bagạ tobõu dine, diạ tạenõu sasado dege tobolõu idi. Habage Godihạ tạ sale kelegebe diạme hebe kasagại molo□uyode tobou.

Kuei sasại tahạ Godikõu tei sele dio nẹi
(Luk 21:1-4)

41 Yesuhạ Godihạ mosọ kekaimidu sele sadi bokisi hafẹi dege duwoli dugube, o sasại sụdo sele mo□uma haguasie sa imõu dugu. Selebõu o kediạne sele sụdo sa imõu dugu. 42 Kuei sasại, ẹme bibõu mei, ẹ tei sele dio bolọụnõu fẹi kẹ malạ hagua, sele sadi kodu sagimõu dugu. 43 Yesuhạ kẹ duguomõu, ẹ dabai degedi o kediạ haguisoumõu haguasieimõu tobou, ạ nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ. Kuei sobõu bibõu mei ko□umahạ ẹ sele nẹibe hiyedo. O kediạ nelẹ i kẹ olõu fẹi gabai. 44 Selebõu o kediạ sele sa ibe, die bi hiye kõu dalamõu, huyadefẹinõu sa i. Kẹnõu si kuei sasại ko□ume ẹ nalẹ mo□udi sele uwagefẹi kẹ olõu fẹido sagiyode tobou.

13

Yesuhạ Godihạ mosọ makolo kẹ tobou
(Matyu 24:1-2; Luk 21:5-6)

1 Yesu ẹ Godihạ mosọ kẹ tõu fogõu imõu, ẹ dabai degedi o tahạ ẹmokõu tobou, Tisa, nạ dugu. Nạ mosọ igi hiyedoyenõu togogai* bolofẹido kẹ dugugayede tobou. 2 Kege tobõu mõu, Yesuhạ kõu gue tobou, nạ ifi mosọ hiye sụdo ko□u dugulube, habagebe igi tahạ igi yogohạ tagetõu ta tilaba dugulo mei. Obe biyolugi, mosọ olõu fẹi igisema mei degele ileyode tobou.

Yesuhạ hagị sụdo habage tamạ degele kẹ tobou
(Matyu 24:3-14; Luk 21:7-19)

3 Yesu ẹ bitọụ Olivkõu duwoli, Godihạ mosọ buguli duwomõu dugumõu, Pitabõu Jemsbõu Jonbõu Andrubõu diạnõu fologamõu, ẹmokõu yodulo i, 4 nạ tobolõu kẹme koboge tamạ degele? Kẹi makaiye bukõu tamạ degeiba, ei duguoba ise nạ tobou kẹme tamạ degeladidade kuhe tawale ile? Nạ eimokõu tobõu yede tobolõu i.

5 Kegemõu, Yesuhạ diạmokõu tobou, nịõu tawaibõu, kegeligi o tahạ nị ogõu gaiye. 6 O sụdo haguasieba, mạ hụya kẹ ogõu ga kõu gue tobolõu ile, ạme Godihạ makai o. Kege ogõu ga tobolõu iba, o sasại sụdo dulo ile.

7 Yesuhạ haba tobou, nị biyolu uwo dubabe, guẹ degedama. Biyaleyodei dubane, nị hobõu ta kesigidama. Kẹme kõu tamạ degeleye, kẹnõu si uwage sawisiei kẹme you. 8 Sa ta obiyei kahạ haguasieba, sa ta o kediạbõu de biya ile. Sa ta hiye o tahạ ile,

* **13:1** 13:1 Godihạ *mosọ igi hiyedoyenõu togogai* - Juda o kediạme mosọ *igiyenõu* togolo idi. Haba tabe, sa Jerusalemkõu be, Godihạ mosọ hiye delei. Mosọ kẹme tanõu fẹi mei, mosọ sụdo hafẹi hafẹi dege biyomõu ibe, kekai duledu delei.

sa ta hiye obou de biyale. Haba tabe, sa sa keleya olou fei gigima haguale. O sasai hegie hiyedone dugulo ile. Ke bukou tama degele keme sasaiye dihi mou lamou do yomogou dugudi sagai kenou tefele dugulo ile.

9 Kelegebe niou tawaibou. Dia ni die kansole kediamokou wou ma ile, ta salene dala. Egei mosokou gene o ilo kele ni dofou ye wala ile. Ni amokou damaleyodeibabe, nime gamani o kediabou, hiye o ilo kediabou die dihile kokou tefegieba ta sa ile. Ta soubabe, nige diamokou be ta uwo bolofei kenou hehegie tobou ma. 10 Ta uwo bolofei ke oe sa sa o sasai olou fei kediamokou tobou ba tefele dulo mei degeibabe, uwage sawisiei kuhe tama degele. 11 Oe ni ta soubabe, ni hobou gue degedama. Ta ni tobolou be fi hiyedo madama. Godiha nimokou tobou ba duloba ni kenou tobolou ile. Keme niou nou tawaga tobolou ile mei. Duo Bolofeiha tobou ba, ni kenou kuhe tobolou ile. 12 Kegeba, e eyeha e mala ta sama wouba toloyode tobolou . Haba aye diane die sisigo diamokou ne nebe kenou tefele degele ile. Sisigoyene aye adiou diamokou dafaba, wouba tofigiemabeede tobolou ile. 13 O olou fei kediage nime dafa ile, yobe ni amokou damaleyodei kaha degemou. Kenou si o koyoha neledo dege dalababe, uwage sawisiei kelegebe Godihage o keme mamolou.

Midiho kasagai milou gadi kaha bi ta tama degele (Matyu 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 Yesuha haba kou gue tobou, nige midiho kasagai milou gadi kaha bi ta Godiha kuolou moso kodu o tae dogogu dalaba dugulo ile.* O kou husolou nage defeido fimama tawayedei. Bi ke dugubabe, sa Judia o sasai kedia kama fosige ya, bitou kokou fologamabeedei. 15 Bi kasagai ke dugulo kelegebe, o tae e moso meleyatou duwobabe, mulo̱ba, e mosodu bi ta mou foloda. 16 O taha e hebe haimikou dalababe, haba boholou ma ile, mosokou e yukuei sasado ke mouda. 17 Sawisiei kelegebe, solou do hiyedo, sasai dihi guokou bou kediabou, sasai dihigidiou bou kediame hagi hiyedo degeiba dugulo ile. 18 Kulio a kelege kasagai degele ke tama degeiye deba, ni diho baga tobou ma. 19 Yobe, kelegebe hagi hiyedo dugulo kaha degemou. Godiha sa sibige kou milou mamou haguabe demou, ifine kuhe, hagi kegei ta dugudiyo mei. Habagene kegei ke ta dugulo mei. 20 Hiye Oha sawisiei ke sasa dege dogogubabe, o sasai olou fei mei degele. Kenou si o sasai youmakou makai kediamokou solou do degeba, sawisiei ke kuhe tou dege dogogulo.

21 Yesuha haba tobou, kegeiba o taha nimokou kou gue tobolou, duguma, Godiha makai o Kelesube kuheyodeibabe hobou dudama. Haba o taha, ni duguma, Kelesube kele dalayode tobou babe, nige ta keme hobou damaleyodedama. 22 Yobe, o ilo kelege haguasie, midiho gehe gehe milou gaba, ogou gaba, ame Godiha makai o Kelesuyode tobolou ile. Haba o ilo kelegene ogou gai egei tobolou ile. O kediа neledo degeiba, Godiha youmakou makai o sasai kediage haba diamokou damaleyodemabeedemaba degele ile. 23 Kegei kaha degemou, niou tawaibou. A nimokou habage tama degele keme olou fei kou tobou ma mei degeiyode tobou.

Habage O Kedia Dihi haguale (Matyu 24:29-31; Luk 21:25-28)

24 Yesuha haba kou gue tobou, hagi hiyedo ke mei degele kelegebe,

* **13:14** 13:14 Daniel 9:27, 11:31, 12:11

Asọ gosoⷪugou ba hulią degele. Oguone gosoⷪugou ba hohọ degele mei. 25 Kuidihọne
agudiletou ge fiyasigile. Damalẹdo, bimąi oloū fẹi agudiletou dalagua kẹme
awale hobogolou. *Aisaia 13:10, 34:4*
26 Kegeiba, o sasąi kedią dugulobe, O Kedią Dihi ẹme nelẹ hiyedo kẹbou, hohọbou de
mabiye tou gou ma migiba dugulo ile. 27 Ẹge ẹ ẹsol o kedią tobou ba, o sasąi yoⷪu
ẹ biyode makai kẹ asou kolobou agudio tiligai isimokou ge moⷪumou iligi isimokou
dele.

Nį hebe kiyou kẹ tawama
(Matyu 24:32-35; Luk 21:29-33)

28 Yesuhą haba kou gue tobou, nį hebe kiyou kẹ tawama. Ẹ goya kou ye foloumou,
guo gehẹ bisọụmou be, nige sa bolọdo biyamou iladidade tawale idi. 29 Nebe kẹnou
tefei, nį hagi ą nįmokou kou tobou sagąi kẹ dugubabe, nige O Kedią Dihi ẹme
hagualadidade tawama. Ẹ hagualebe hafẹido degei kehẹ. 30 Ą nįmokou damalẹdo
tobolou kuhẹ. Ifi kou bou ge dalagua o sasąibe tofigili mei dalaguaba, ą koⷪu tobolou
kẹ olou fẹido tamą degele. 31 Agudiobou sa sibigẹbou olou fẹibe mei degele. Kẹnou si
mą tąbe ta mei degele mei.

Hiye Ohą haguale sawisiei kẹme o sasąi di ta tewe mei
(Matyu 24:36-44)

32 Yesuhą haba kou gue tobou, kegegai kẹ tamą degele sawisieibou asọ dihọbou
kẹme o tahą ta tewe meido. Hebeni ẹsol o kediąne ta tewe mei. Godihą Dihi ẹne ta
tewe mei. Ẹ Aye yoⷪunou si tewe.
33 Yesuhą haba tobou, nįou tawaibou. Nį defẹido dia dalama, nį sawisiei kẹ ta tewe
mei kahą degemou. 34 Ą tobolou kẹme koⷪu są degei, o tahą ẹ mosọ tou fogou, sa ta
ilamou. Ẹ dabai degele idi o kediąmokou tobou, nį mą mosọ dia dalamabeede tobou
ma, o tanou tanou dabai nẹmou i. Ẹ o adi dia daladi kokou tobou, ną defẹido dia
dalayede tobou ma fogou i. 35 Kegei degemou, nį defẹido dia dalama. Mosọ obou
kahą hagua felẹbe nį ta tewe mei. Habi felẹ deba, huliąme felẹ deba, sio ayomou
tọụba felẹ deba, gusugu felẹ deba, kẹme nį ta tewe mei. 36 Hiye o kahą totodo hagua
felẹba, nį tiasigei duguye. 37 Ą nįmokou tobolou kẹme, ą o sasąi olou fẹi kediąmokou
ne tobolou. Nį defẹido dia dalamabeede tobou.

14

Hiye o kedią Yesu wouba toloyodema dọụsusulo i
(Matyu 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

1 Gabama I Sawisiei* hiye kahą nalẹ kefeguo nądi kẹme ou daba kege domou.
Sawisiei hiye ta, ou mola mei sidi sawisiei kẹne hafẹi degei. Kelegebe, mogou du
dalaguadi hiye obou, Mosesha kuolou yo dulo i obou kedią kefema tugulo tobolou
i, di Yesube amafẹi kage tolou mą, tą sama wouba tolo ile? 2 Kẹnou si di Gabama
I Sawisiei kou lege hobou degedame, o sasąi kedią duguoba, gofoⷪu dege biya iye
domou.

---

* **14:1** 14:1 *Gabama I Sawisiei*, 'Pasoba' tą kahą sibigẹbe kou gue: Afu Godihą sa Isip sisigọ wolo kẹ woumou
tofigiei, kelegebe Israel sisigọ kediąnou si ta weli mei, mou gabama i. Kegei kahą ẹ tobou, nį *Gabama I Sawisiei* kẹ
hohọbolou ba, nalẹ kefema ną demabeede tobou. Kege tobou mou, Israel o kedią sa Isip tou fogou, die sabekou
fogou yai (Kisim Bek 12:1-42).

Sasai tahą hueį hǫbou kę Yesuhą widiletou sou gu (Matyu 26:6-13; Jon 12:1-8)

3 Yesu ę sa Betanikou ile, o Saimonhą mosǫkou folo duwei. O kęme dobo do kou tou ye bolǫ degei. Nalę nalą duwoguamou, sasai tahą botole igiye milou kodu hǫbou hueį dou kę tolou felę simamou, hueį hǫbou bolǫdo kę Yesuhą widiletou sou gu. Hueį hǫbou kęme bolofeįdo, di tawaga tobolou sagai mei, afu sele hiyedoye mamǫu. 4 Kęnou si o ilo kedią duwoguali, kę duguo dafamou, dio□unou tugulo tobolou i, kageimou hueį hǫbou bolǫdo ko□u mou sou guo mei degeiya? 5 Di makisi degemaba, sele 300 gabama folo sagai malaba, bi mei o kediąmokou neli debabe bolǫyode tobou mamou, sasai kokou gofo□u dege tobolou i. 6 Kęnou si Yesuhą tobou, gofo□u degedama. Kageimou ni sasai kuokou hagi nelę iya? Ege ąmokou be midihǫ bolofeįdo kę hegili. 7 O bi mei o kediąme nibou de hiyedo dalaguale. Ni o kediąme dogou gulo tagaibabe ni dogou gulonou . Ąnou si nibou de hiyedo dalale mei, ąme toto fogou ile. 8 Sasai ko□umahą ą dogou gulo sagaibe, yo□u ifi dogou gulu kuhę, tąbou mei. Ą touba widalaba degele sagai kęme, ą teli mei kou bou gedo ę hueį hǫbou kę mą tou guebou sou gulu kuhę. 9 Ą nimokou damalędo tobolou kuhę. Sa sa olou feį, oe mą tą uwo bolofeį kę tobou mou suluguali, sasai ko□umahą degeli kęne tobolou ile. Kegeiba, o sasaiye ęme ta totou degele ile meiyode tobou.

Judashą Yesube Juda hiye o kediąmokou seseguloyodema makai (Matyu 26:14-16; Luk 22:3-6)

10 O Judas Iskariot ęme Yesuhą dabai degedi o olou feį 12 kege kahą duo kile daladi o, ęge mogou du dalaguadi hiye o kediąmokou ile, Yesube ę tolou mą o kediąmokou seseguloyode tobou. 11 Hiye o kedią tą kę dulomou, hohǫ degemou, ęmokou sele damalędo nelęyode tobolou i. Ę Yesube kageligi tolou ba hiye o kediąmokou sesegulo domou fi hiyedo mą delei.

Yesubou ę dabai degedi obou dią nalę nalą i (Matyu 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

12 Ou mola mei sidi sawisiei sasafeį kelege, o kedią Gabama I Sawisiei kahą dowo kę wai sipsip wili woma sidi. Kegeimou, Yesuhą dabai degedi o kedią ęmokou yodulo i, ną eibe ile, Gabama I Sawisiei kahą dowo kę nalębe kiliya kele kefema nalę tagaiya? 13 Kegeimou, Yesuhą ę dabai degedi o bolǫų kędilie tobou mou, yala degeimou, diliemokou tobou, nele sa Jerusalemkou ya fologaba dugu, o ta bilika hueį dou tolou iba kęnou sesele ima. 14 Mosǫ o kahą foulu kokou nelene fologaba, mosǫ obou kokou kou gue yoduma, ele Tisahąge kiliya kele ę dabai degedi obou ei Gabama I Sawisiei kahą dowo kę nalę kefema nalą ile? de yodumabeedei. 15 Nele kege yodubabe, o kahą fou gou mosǫ hiyedo kotou dala kę hegiba, fafaibou duwodibou olou feį kotou dalaba dugulo. Nele kotou nou di nalę kefema dogogumabeede tobou. 16 Kege tobou mou, dilie ya, sa Jerusalemkou fologamou dugube, bi olou feį Yesuhą tobou sagai kęme dalaguamou dugu. Duguomou, dilie Gabama I Sawisiei kahą dowo kę nalę olou feį kefema dogogulo i.

17 Sa nugumou, Yesuhą ę dabai degedi o olou feį 12 kege kę sosogou felei. 18 Nalę nalą duwoguali, ę diąmokou kou gue tobou, ą nimokou damalędo tobolou kuhę. Ni o tahąge ąme ho o kediąmokou sesegulo. O kęme kou le ąbou de nalę nolųyode tobou. 19 O kedią tą kę dulomou, fi hagi degele i. O tanou tanou kou gue yodugamou i, nąge

ą tobolõu dei? 20 Yesuhą diąmokõu tobou, o ą tobolõu kęme nį o olõu fęį 12 kege kahą duo kile daladi o. O kęme ąbõu de õu si nalę si huęį melekidu masa nolų. 21 Damalędo, O Kedią Dihi ęme tolo ile, Godihą kuguokõu kõu naląi dala sągąi kęnõu tefele. Kęnõu si O Kedią Dihi ho okõu sesegulo o nąme noũ tawaibõu. Nę adiõu hąge ną malą felį mei fogõu homõu de tobou.

Yesuhą õu sibõu, tigi kolo huęį gofoũudo kębõu de ę dabai degele idi o kediąmokõu nęį
(Matyu 26:26-30; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

22 Yesubõu dią nalę nalą duwoguali, Yesuhą õu si ta malą tolõu mõu, Godikõu bolofęįyode tobõu mamõu, õu si kę bafigima, ę dabai degele idi o kediąmokõu nęmamõu, nį moũumabeedei. Koũume mą tõu yode tobou. 23 Ę haba huęį kopekõu sõu guo mąi kę malą tolõu mõu, Godikõu bolofęįyode tobõu mamõu, diąmokõu nęįmõu, dią olõu fęį nalą i. 24 Nalą imamõu, Yesuhą kõu gue tobou, koũume mą kafei. Mą kafei koũumahąge Godibõu de mogo degedi midihọ ebele kę hegili, o sasąi sụdo dogõu gulamõu. 25 Ą nįmokõu damalędo tobolõu kuhę. Sa kuokõu be ą tigi kolo huęį gofoũudobe haba ta nalę mei ibe deba, Godihą wolõu daladi sa kokõu genõu, ą haba tigi kolo huęį gofoũudobe kuhe nalęyode tobou.

26 Kegemõu, dią dię tanõu ta fema fogõu mõu, bitọų Olivkõu fogõu yai.

Yesuhą kõu gue tobou, Pitahą ąme tobekõu muguloyode tobou
(Matyu 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

27 Yesuhą ę dabai degedi o kediąmokõu kõu gue tobou, nį olõu fęį ą tobekõu mugulo ile. Yobe, Godihą kuguokõu kõu gue naląi dala kahą,

Ą wai sipsip dia daladi o kę wouba tolo iba, ę sipsip kefeguo dalagua kę olõu fęį kusia fosigile. *Sekaraia 13:7*

28 Kęnõu si ą haguą gehę degeibabe, ą sa Galilikõu be, nį you ile dalaba, ąbukõu ileyode tobou. 29 Pitahą ęmokõu tobou, o ilo kedią ną tobekõu mugulo ibabe, ąge nąme ta tõu fogolõu meiyode tobou. 30 Yesuhą tobou, ą nąmokõu damalędo tobolõu kuhę. Ifi huliąme, sio ayomõu ye bolọų kege you talę dalaba, nągе kamadia kege ą Yesu tewe meiyode tobolõu. 31 Kęnõu si Pitahą tą nelędo dege kõu gue tobou, ąme nąbõu de tolo ileye, kęnõu si ą ną tewe meiyode ta tobolõu mei. Yesuhą dabai degedi o olõu fęį kediąne kegenõu tobolõu i.

Yesuhą hebe hai sa Getsemanikõu ge Godikõu dihọ bagą tobou
(Matyu 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Yesubõu dią sa ę hụ Getsemanikõu ya fologamõu, diąmokõu nįme kuokõu duwoma. Ą tafęį ile, Godikõu dihọ bagą tobõu lamõu yode tobou. 33 Ę wõu ma ibe, Pitabõu Jemsbõu Jonbõu de wõu ma i. Dalali, ę fį hagį hiyedo degemõu, 34 diąmokõu tobou, ąme hagį hiyedo degeli kahą tolo sagąiyodei. Nį kuokõu baha dalamabeede tobou. 35 Ę tafęį ile, mihįkõu yubu sugulo fiyamõu duwoli, kõu gue dihọ bagą tobou, ną bolọyodeibabe, ą hagį hiyedo koũume ta dugulo sągąi meiyodei. 36 Ę haba dihọ bagą tobou, Aye,* mą Aye, nąnõu si olõu fęį sasalenõu degele sągąi. Ą hagį kę dugulo dafa. Kęnõu si ą tagai sągąi kę degeda. Noũu tagai sągąi kęnõu degeyede tobou.

37 Kegemõu, Yesu ę dihọ bagą tobõu ma, boholõu mą haguamõu dugube, o kamadia kediąme yogõu gua tiasigei dugu. Ę Pita tile haguągiemõu yodu, Saimon, nąme yogõu

* **14:36** 14:36 Yesuhą tąege *Aba* dilibe, mą 'aye' dili.

gua tila? Nạ baha dalali, asọ dihọ tanõu ta mei degele sagại mei? 38 Nị kõu le ạ diaba, Godikõu dihọ bagạ tobolõu dalama. Tefele dugu ta haguba, nị fiyasigeiye. Damalẹdo, fị yege kõu nelẹdo dalaye, kẹnõu si tõu be nelẹ meiyode tobou.
39 Haba ẹ tafẹi ile, dihọ bagạ tobou sagại kegenõu haba tage tobou. 40 Haba boholõu mạ haguamõu dugube, ẹ dabai o kediạme tiasigei dugu, yogõu gua hiyedo degeimõu. Tilimõu haguạmõu, diạ ẹmokõu tobolõu kẹ ta tawale ili mei.
41 Kegemõu, Yesuhạ haba tage ile, dihọ bagạ tobõu ma, boholõu mạ hagua, ẹ dabai o kediạmokõu kõu gue tobou, nị me younõu misiholo tilagua? Kege fogõu ma. Duma, o ilo kelege O Kediạ Dihi tolõu ba, midihọ kasagại milõu ga idi o kediạmokõu sesegulobe ise kuhẹyode tobou. 42 Nị haguạma, di yame. Duguma, o ạ tolõu ba, ho o kediạmokõu sesegulo o kẹme hagulu kuhẹ.

Judashạ Yesu tolõu mõu ho o kediạmokõu sesegu
(Matyu 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

43 Yesuhạ kege tobolõu tafalali, Judas felẹimõu dugu. Judas ẹme Yesuhạ dabai o olõu fẹi 12 kege kahạ duo kile daladi ta. O sụdo ẹbõu de aweki mẹ bolọ̣u kẹbõu, dõu wõu bõu de tõu ma haguasie felẹgai. O kediạme mogõu du dalaguadi hiye obõu, Moseshạ kuolõu yo dulo i obõu, odo odobõu kediạ tobõu mõu kuhe haguasie felẹgoumõu dugu. 44 Judashạ hiye o kediạmokõu kõu tobou, ạ o ta nogõu goubabe, o kẹme Yesu. Nị o kẹ tolõu mạ defẹido malạ imabeedei.
45 Kegemõu, Judashạ Yesukõu toto folo, Tisa Hiye de tobõu mamõu, tolõu mạ nogou. 46 Kege tobõu mõu, o kediạ Yesu hilị ge tolõu mạmõu, tạ salamõu degele i.
47 Kegemõu, o ta, o sasại timịdu tafala kahạ ẹ aweki mẹ bolọ̣u yukuei foudu sai kẹ telemõu, mogõu du daladi hiye ohạ dabai degedi o kẹ fại, kehẹ tagạ mugu mihịkõu fiyei. 48 Yesuhạ o kediạmokõu tobou, kadegeimõu nị awekibõu biyabõu de tõu ma haguasie, ạ hilị gedo tolõu iya? Ạme hiyou mo□udi o mei, biyadi o mei. 49 Sawisiei olõu fẹi ạ Godihạ mosọ kekaimidu nịbõu de dalali, o sasại kediạmokõu egei hehegiediye, ha nị ạ ta tolõu ili mei. Kẹnõu si Godihạ tạ, kuguokõu nalại dala kẹme damalẹdo tamạ degeli kuhẹyode tobou. 50 Kegeimõu, ẹ dabai degedi o olõu fẹi kediạ Yesu tõu fogõu kama fosigei.

O gisiai ta kama fou

51 O gisiai ta kahạ Yesu sesega ile tefeleibe, ẹ tõu guebõu yukuei fọ degei muguomõu tefelei. Tafalamõu, o kediạ o kẹme tõu lamõu degele i, 52 kẹnõu si ẹ yukuei fọ degei kẹ dile filạ fogõu, bese kama fou.

O kediạ kansole dihịle kokõu Yesu tạ sa i
(Matyu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

53 O kediạ Yesu tolõu mạmõu, mogõu du daladi hiye ohạ mosọ duwokõu wolõu ya fologai. Fologoumõu, mogõu du dalaguadi hiye obõu, haba odo odobõu, Moseshạ kuolõu yo dulo i obõu olõu fẹi kediạ kele kefegulo i. 54 Yesu tolõu youmõu, Pita ẹne ahu dege sesele ile, mogõu du daladi hiye ohạ mosọ kekaimidu felei. Folomõu, kasamane o kediạ dou ha duwoguamõu, ẹne kele dou ha duwei.
55 Mogõu du dalaguadi hiye obõu, kansole obõu olõu fẹi kediạ o tahạ ogõu gai tạ Yesuhạ degeli mei kagei kẹ tobõu ma, kahạsi ẹme wouba tolo sagại domõu kẹ tugulo tobolõu i. Kẹnõu si diạ midihọ kasagại Yesuhạ milou ta dugulo ili meido. 56 O sụdo kediạ ẹ degeli mei ogõu ga tobolõu i kẹme diạ fimại tanõu dege tobolõu ili mei, olõu

fe̱ibe gulokou ta̱nou. 57 O ilo kedia̱ne tafalaguali, ogou ga kou gue tobolou i, 58 ei dube, o kou̱maha̱ge Godiha̱ moso̱, o kedia̱ tegei ke̱me igimaba, sawisiei kamadia kege mei degeiba, e̱ haba moso̱ ebele ta togoma mei degei ke̱ duwoloyodei. Ke̱nou si e̱ dobogou̱uye togolo meiyode tobou mou dulo iyode tobolou i. 59 Ke̱nou si ta̱ ke̱ tobolou ine, dia̱ olou fe̱i fima̱i tanou dege tobolou ili mei, ogou ganou tobolou i.

60 Kegemou, mogou du daladi hiye oha̱ kansole o kedia̱ dihi̱le kokou haguа̱ tafalali, Yesukou yodu, na̱ die ta̱ sima tobolou be dafa? Ta̱ o kou̱udia̱ tobolou ilibe, de damale̱, ha gulokou? 61 Ke̱nou si Yesuha̱ ta̱ ta sima tobou li meido.

Kegeimou, mogou du daladi hiye oha̱ haba yodu, Hiye Oha̱ makai o Kelesube na̱? Di e̱ hu̱ hebele fogulo idi kaha̱ e̱ Dihibe na̱? 62 Kegeimou, Yesuha̱ tobou, ke̱me a̱nou. Ni̱ O Kedia̱ Dihi e̱me O Nele̱do kaha̱ dobogou̱u delekou duwo dema, haba agudiletou ge mabiye mala̱ migiba dugulo ileyode tobou. 63 Mogou du daladi hiye oha̱ ta̱ ke̱ dulo kesigiemou, gofou̱u hiyedo degemou, you̱u e̱ yukuei ke̱ tolou dulagimamou, ta̱be kehefe̱i de tobou. 64 Ni̱ge o kou̱ume Hiye Oha̱ timou ke̱ mou la̱mou tobolou kou̱u de dulo ili? Ni̱ kage tawale iya? de yodu. O olou fe̱i kedia̱ kou gue tobolou i, o ke̱me midiho̱ kasaga̱i dala kaha̱ wouba tolo ile.

65 Kegemou, o ilo kedia̱ Yesukou koso hesema, e̱ diho̱ yukuei kaiye diou guo tigamamou, dobogou̱uye wala i. Wala iligi, o koyoha̱ na̱ fo̱u̱ya? de yoduga i. Kasamane kedia̱ne tolou ma̱, dobogou̱uye wala i.

Pitaha̱ Yesube e̱ tewe meiyode tobou
(Matyu 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

66 Pita e̱me mogou du daladi hiye oha̱ moso̱ kekaimidu dalamou, hiye o kaha̱ dabai degedi sasa̱i taha̱ migilemou, 67 Pita dou ha duwomou duguomou, e̱mokou maselemou tobou, na̱ne sa Nasaret o Yesubou de deleiyode tobou. 68 Ke̱nou si Pitaha̱ tobou, kegeli mei, na̱ ta̱ kou̱u tobolou be, a̱ tawaiyo meiyode tobou ma fogou ile, kekai adi fe̱kou tafalamou, [sio ayomou ta̱i.] 69 Dabai degedi sasa̱i kaha̱ e̱ kokou tafalamou duguomou, o hafe̱i tafalagua kedia̱mokou haba tobou, o kou̱ume die o tayode tobou. 70 Ke̱nou si e̱ haba tobou, kege meiyode tobou.

Haba o hafe̱i dege tafalagua kedia̱ Pitakou tobou, damale̱do, na̱ne die o ta, na̱me sa Galili tie oyode tobolou i. 71 Kegeimou, e̱ ta̱ nele̱do dege kou gue tobou, damale̱do, o ni̱ tobolou ili ke̱me a̱ tewe meido. A̱ ogou ga tobou babe, Godiha̱ a̱ makoloyode tobou. 72 E̱ kege tobou ma mei degeimou, kelegenou sio ayomou haba tage ta̱i. Sio ayomou to̱u̱mou, e̱ Yesuha̱ kou gue kou tobou, sio ayomou ye bolo̱u̱ kege you tale̱ dalaba, na̱ge kamadia kege a̱ Yesu tewe meiyode tobolou yode tobou ke̱ tawalemou hili̱gedo gesei.

15

O kedia̱ Yesu o Pailatkou wolou yai
(Matyu 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38)

1 Sabiyoumou, mogou du dalaguadi hiye obou, odo odobou, Moseshа̱ kuolou yo dulo i obou, kansole obou olou fe̱i kedia̱ do̱u̱sususulo imamou, Yesu dobogou̱u tabe tigama, gamani hiye o Pailatkou wolou yai. 2 Pailatha̱ Yesukou yodu, Juda o kedia̱ hiye obe na̱? Yesuha̱ tobou, na̱ tobolou be damale̱do. 3 Mogou du dalaguadi hiye o kedia̱ Yesu e̱ degediyo mei gulokou ta̱ hiyedo tobolou i. 4 Pailatha̱ e̱ haba yodu, kagemou na̱ sima

tobou yo mei? O koudia na degegai ke tobolou ili keme de damaledo? 5 Kenou si Yesuha ta ta sima tobou ho fogou mou, Pailatha ke duguo kesigiemou, fi hiyedo mai.

Pailatha Yesu hebe fufuguomaikou ikoke degemabeedei
(Matyu 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:38–19:16)

6 Sadebe olou fei, Gabama I Sawisiei tou mou be, gamani o kediа didio o tanou telema idi. O sasai kediounou o ta maka degeimou be, gamani o kediа o kenou telema idi. 7 Kelegebe, o ta, e hube Barabas, eme yogo diabou de didio degei delei. Afu dia gamani kediamokou biyolugi, o ilo kele woumou tofigiei. 8 Kegemou, o sasai kediа ya, Pailatkou, na afu degedi sagai kege, didio o ta telemayede tobolou i. 9 Pailatha yodu, ni tagalibe, age Juda o ni hiye o koume telemouba nimokou ile? 10 E ke yodu kaha sibigebe kou gue, mogou du dalaguadi hiye o kediа Yesukou kona degemou kuhe tolou haguasieidade tawai. 11 Kenou si mogou du dalaguadi hiye o kediа degeiye, o sasai kediа Yesukou gofou degemou, Pailatkou be Barabasnou telemayede tobolou i. 12 Kege tobou mou, Pailatha haba yodu, a o ni Juda o kediа hiye oyodele ili keme kagele? 13 O sasai kediа ta hiligedo, hebe fufuguomaikou ikoke degeyede tobolou i. 14 Pailatha diamokou yodu, kageimou? E midiho kasagai kagei ke milou lou? Kenou si o sasai kediа haba dolo hiligedo tobolou i, hebe fufuguomaikou ikoke degeyedele i. 15 Kegemou, Pailatha o sasai kediа hoho degemabadomou didio o Barabas telemai. Haba Yesu eme ami o kediamokou sesegumou, tigi dofou ye wala i. Wala imou, Pailatha hebe fufuguomaikou ikoke degemabeede tobou.

Ami o kediа Yesu susuga tobolou i
(Matyu 27:27-31; Jon 19:2-3)

16 Ami o kediа Yesu wolou ya, gamani o kaha moso kekaimidu fologamou, yogo dia haguisoumou, ami o olou feido migigai. 17 Migigamou, yukuei wei degei sasado ke Yesukou kagiemou, tigi ayebou ta malamou, hiye o kediа heti sagai kege milou gamamou, e widiletou mugulo i. 18 Kege muguomou, susuga tobolou i, Juda o kediа hiye o na gusugu bolofeiyodele i. 19 Biya ta malamou, e widiletou hiligedo woulugi, emokou koso hesema, yubu sugulo fiya duwoguali, ogou gamou e hu hebele fogulo i. 20 Susuga tobolou yilo imamou, yukuei wei degei kagi ke telemou, haba you e yukuei ke kagiemou, tamakou wolou yai, hebe fufuguomaikou ikoke degele ilamou.

Dia Yesu hebe fufuguomaikou ikoke degele i
(Matyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

21 Ami o kediа Yesu wolou yolugi, sa Sailini o ta hagumou dugulo i. E hube Saimon. Eme o Aleksanderbou, o Rufusbou dilie aye. Ami o kediа e hagumou geleguomou, Yesuha hebe fufuguomai ke hebele iyedema fisile imou, e hebelemou i.

22 Kegemou, Yesu wolou mou yolugi, bitou huyadefei ta, e hube Golgotakou fologai. Hu kaha e sibigebe O Widio Dio Sa. 23 Fologamou, o kediа Yesukou tigi kolo huei gofoudobou mola* tabou de neimou, kenou si e ta nali mei. 24 Haba ami o kediа e hebe fufuguomaikou ikoke degele i. Ikoke degemamou, Yesuha yukuei mala ilamou igi sagai degei ke hebese yale i. Yaiye bolo degeimou be, yukuei neimou dele i.

25 Gusugu 9 klok kelege o kediа Yesu hebe fufuguomaikou ikoke degele i. 26 Hebe fufuguomai kotou be kou gue nalai delei,

* **15:23** 15:23 Do mei degele *mola* sa degei.

JUDA O KEDIĄ HIYE O.

Kahą yoyenõu ę kuhe woumõu tei. 27-28 Kelegenõu, hiyou mo͡udi o bolǫųne Yesuhą figiya kę hebe fufuguomą̲ikõu ikoke degele i. Tabe dobogo͡u delekõu, tabe dobogo͡u fofo͡ukõu.

29 Kegemõu, o sasą̲i sụdo ima haguama dele iligi, Yesukõu susuga tobolõu i. Widio bogolõu iligi kõu gue tobolõu i, ehę, ną Godihą mosǫ igile filąba, sawisiei kamadia kege mei degeiba, ebele ta togoma mei degeleyode tobõu mõu ei dulo i. 30 Ifi ną no͡usie dogõu guoba, hebe fufuguomą̲i ko͡u tõu fogõu migiyede tobolõu i. 31 Mogõu du dalaguadi hiye obõu, Moseshą kuolõu yo dulo i obõu kediąne dio͡unõu kefema, Yesukõu susuga tobolõu yilǫ i, ęge o ilo kelebe kõu dogõu gudiye, kęnõu si yo͡usiebe ta dogõu guyo mei. 32 O ko͡ume Israel o kedią hiye o Kelesu debabe, ę hebe fufuguomą̲i tõu fogõu migiba duguoba di kuhe damalęyodele ime. O bolǫų hebe fufuguomą̲ikõu tafalagua kędiliene Yesu susuga tobolõu i.

Yesu tolo i
(Matyu 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

33 Kegemõu, agali duo kelege sa olõu fę̲i hulią degemõu dalali, habi 3 klok degei. 34 Habi 3 klok degeimõu, Yesuhą yo͡u ę tąe hil̲igedo kõu gue haguisai,

Eloi, Eloi, lama sabaktani?
Tą kahą sibigębe kõu gue,
Mą Godi, mą Godi, kageimõu ną ą tõu fogõu ya? *Buk Song 22:1*

35 O ilo kele hafę̲i dege tafalagua kedią tą kę dulomõu tobolõu i, nį duma, o ko͡ume Elaija haguisoluyode tobolõu i. 36 O tahą fǫųkua ile, bi suo degei ta malą, hebe kolo hue̲i dou afido kokõu muguomõu, hebeya ta kokõu tigama malą hagua hebele fogu, Yesuhą nąyadomõu. O kahą tobou, you, di Elaijahą de haguaba malą migiba dugulo deba dia dalame. 37 Kegemõu, Yesu ę hil̲igedo guąma tolo i.

38 Kegemõu, yukuei hiyedo, Godihą mosǫkõu duladi kę sugụtõu ge duoyado kę bafolõu mugu. 39 Ami o kedią dia daladi o, Yesu hafę̲i dege tafala kahą Yesu ę guąma tolo imõu duguomõu tobou, damalędo, o ko͡ume Godihą Dihiyodei.

40 Sasą̲i ilo kediąne ahu sagą̲i dege masele tefeleiguei. Sasą̲i ta ę hụbe Maria, sa Makdala sasą̲i. Maria tabe o gisiai Jemsbõu o Josepbõu dilie adiõu. Sasą̲i tabe Salome. 41 Yesuhą sa Galilikõu siei kelegebe, sasą̲i kediąne ę dogõu guo suluguadi. Haba sasą̲i ilo kelegene sa Jerusalemkõu ę sesele kõu haguasiei. Sasą̲i kegele i sụdo kedią kele masele tefeleiguei.

Yesu tei malą ile, ulou daimidu dogogu
(Matyu 27:57-61; Luk 23:50-55; Jon 19:38-42)

42 Nalę kefele idi sawisiei kelege, Yesu ę tolo i. Misiholo duwodi sawisiei kęme idiba kege kahą degeimõu, habido degeimõu, 43 sa Arimatea o ta, ę hụbe Josep, ę o Pailatkõu i. Ę̲me kansole hiye o, o bolofę̲ido. Ę̲ne Godihą hagua o sasą̲i wolõu dalale kę dia daladi. Ę̲ ta guę degeli mei ile, Pailatkõu folo yodu, ną bolǫyodeba, ą Yesu tei molo͡u? 44 Josephą kege yodumõu, Pailathą kesigiemõu, ami o kedią dia daladi o kę haguisoumõu, hagumõu, Yesube kõu tei? de yodu. 45 Kõu tolo iyode tobõu mõu, Pailathą Josepkõu ną ile, o tei kę mo͡uyede tobou. 46 Kegeimõu, Josephą ile, yukuei fǫ degei sasado ta seleye mamalą̲mõu ile, Yesu tei malą hebele migile, yukuei fǫ degei kahą tigama malą ilemõu, ulou kõu dai ta kodu dogogu. Dogoguo fogõu mõu, igi hiye

ta malạ wofegelemạ hagua, ulou dai a tefegu. 47 Sa Makdala sasại Mariabou, Maria ta Josephạ ẹ adiou bou dilie masele tafalaguali, ulou daikou dogogumou dugulo i.

16

Yesu ẹ haba haguạ gehẹ degei
(Matyu 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

1 Misiholo duwodi sawisiei kẹ mei degeimou, sa Makdala sasại Mariabou, Jemshạ ẹ adiou Maria tabou, sasại Salomebou diạ Yesu tei kahạ tou guebou huloyodema, bi họ bolofẹibou gusege hueibou de seleye mamalạ i. 2 Misiholo duwodi sawisiei kẹ mei degemou sabiyoumou, asọ fogumou, sasại kediạ widaikou yai. 3 Yolugi, dio□unou tugulo tobolou i, o koyohạ di dogou guoba ulou dai a tefegu igi kẹ kogolo ile? 4 Kẹnou si widai hafẹi degeimou dugube, igi hiyedo kẹme kou kogolo ile figikou dogogu dalamou dugulo i. 5 Diạ ulou dai kodu muguamou dugube, o gisiai ta yukuei fọ degei sasado kẹ kại dobogo□u delekou duwomou duguo kesigile i.

6 Kegemou, o kahạ sasại kediạmokou tobou, nị hobou kesigidama. Ạ tawalibe, nịme sa Nasaret o Yesu, hebe fufuguomạikou ikoke degele i kẹ ka haguasili kuhẹ. Ẹme gehẹ dege haguạma i. Kou le dala mei. Ẹ tilei kokou duguma. 7 Kẹnou si, nị ya, ẹ dabai degele idi obou, o Pitabou diạmokou, Yesube sa Galilikou ẹbukou ileyode tobou ma. Diạ habage ya fologaba, ẹme kele dalaba dugulo ile, yo□u kou tobou sagại kẹnou tefeleyode tobou mabeede tobou.

8 Kege tobou mou, sasại kediạ kesigiemou, ulou dai tou fogou felẹgamou kama fosigei. Diạme guẹbou dio keibou degemou, omokou ta tobolou ili mei.

[Sa Makdala sasại Mariahạ Yesu dugu
(Matyu 28:9-10; Jon 20:11-18)

9 Misiholo duwodi sawisiei kẹ mei degeimou sabiyei, Yesuhạ haguạ gehẹ dege ilemou, sa Makdala sasại Mariakou bukou tamạ degei. Sasại kokou be, Yesuhạ duo kasagại olou fẹi dioyosi kege kou igisei. 10 Yesuhạ sasại kokou tamạ degeimou, sasại kahạge ile, Yesubou suluguadi o kediạmokou Yesuhạ tamạ degei kẹ tobou. O kediạme Yesuhạ sihou kou gosolo imou, ẹ kuhe tobou. 11 O kediạ ẹ Yesu gehẹ degei duguyode tobou mou dulo iye, ha ta damalẹyodele ili mei.

Yesuhạ dabai degedi o bolọụ kẹdilie ẹme alikou dugulo i
(Luk 24:13-35)

12 Kegemou, Yesuhạ dabai degedi o bolọụ kẹdilie sa hiye kẹ tou fogou youmou, Yesuhạ ẹ tou boholou mạmou, alikou tamạ degeimou dugulo i. 13 Kegeimou dilie boholou mạ haguasie, dabai degedi o ilo kediạmokou tawayadomou tobolou iye, kẹnou si diạne dilie tạbe ta damalẹyodele ili mei.

Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou dabai diạ degele kẹ tobou
(Matyu 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

14 Kegemou, Yesuhạ ẹ dabai degedi o olou fẹi 11 kege kediạ nalẹ nalạ duwoguamou, ẹ diạmokou ne tamạ degei. Tamạ degemou tafalali, diạmokou gofo□u degei. Yobe, o sasại ilo kediạ ẹme haguạ gehẹ dege dalayode tobolou ili kẹme diạ ta damalẹyodele ili mei, die fịbe hiliịgido dalagua kahạ degemou. 15 Ẹ haba diạmokou kou gue tobou, nị ya, sa sa olou fẹi suluguali, tạ uwo bolofẹi ko□u o sasại olou fẹi kediạmokou tobou mou suluguamabeede tobou. 16 O koyohạ ạmokou damalẹyodema, fafeleya tofou

babe, o kẹme Godihạ mamolo͡u. Kẹnọ͡u si o koyohạ damalẹyode ho fogọ͡u babe, o kẹme tạ samaba hebe kasagại kẹ molo͡u. 17 O sasại dihịle kokọ͡u damalẹyodei o sasại kediạge midihọ gehẹ gehẹ milọ͡u ga ile. Diạ mạ huẹya kẹ o sasại, duo kasagạiye tolọ͡u ine duo kasagại igisele ile. Tabe, tạ gehẹ gehẹ tạene tobolọ͡u ile. 18 Bei dobogo͡uye tolọ͡u ibane, ta galale mei. Todi huẹi nọụbane, ta tofigile mei. Diạ do o kediạmokọ͡u dobogo͡u dogogubane, do bolọ degele ileyode tobou.

Godihạ Yesu malạ, hebenitọ͡u fogọ͡u i (Luk 24:50-53; Dabai 1:9-11)

19 Hiye O Yesuhạ o kediạmokọ͡u tạ tobọ͡u ma mei degeimọ͡u, Godihạ ẹ malạ, hebenitọ͡u fogọ͡u ilemọ͡u, Godihạ dobogo͡u delekọ͡u biei. 20 Kegemọ͡u, ẹ dabai degedi o kediạ ya, sa sa olọ͡u fẹi egei tobolọ͡u suluguei. Suluguamọ͡u, Hiye Ohạ dogọ͡u gumọ͡u, o sasại dihịle kokọ͡u diạ midihọ gehẹ gehẹ milọ͡u ga i. Midihọ gehẹ gehẹ milọ͡u goumọ͡u, o sasại kediạ duguomọ͡u, tạ ko͡ume damalẹdodade tawale i.]*

* **16:20** 16:9-20 Tewe o sụdo kediạ tawale ilibe, tạ maka kọ͡u guei kahạ [...] mogọ͡u du dala tạ ko͡ume Makhạ nalalị mei, kẹnọ͡u si o tahạ habage nalạidade tawale ili.

Tạ Uwo Bolofẹi
Lukhạ Nalại

Tawale Tạ

O Lukbe Yesuhạ o olọu fẹi 12 kege kahạ o ta meiye, kẹnọu si ẹme Pol dogọu guo siadi o. Haba ẹme Juda o mei, ẹme Grik o sạ degei, medigo dabai degedi o.

Kuguo kọ͡ume *Tạ Uwo Bolofẹi Lukhạ Nalại* kẹ di husọ͡uma dugulobe, Yesuhạ Israel o kediạbọu, haba sa sa o sasại olọu fẹi kediạbọu de mamolọ͡uyode nalại dugulo. Ẹ dabai yoma degelamọu degei kelegebe, ẹ o sasại kediạmokọu kọu gue tobou, Duo Bolofẹihạ ạ maka degeibe, Godihạ tạ uwo bolofẹi kẹ o bi mei kediạmokọu hehegie tobọu yadomọu. Damalẹdo, kuguo Lukhạ nalại kuokọu be, Yesuhạ o sasại hagi dugulo i kediạmokọu solọu do dege dogọu gudi kahạ tạ kẹ nalại.

Haba Lukhạ nalại tabe, ẹ dihọ bagạ tobọu di kahạ tạbọu, haba Duo Bolofẹihạ degedi kahạ tạne hiyedo nalại. Tạ ta ẹ nalạibe, Godikọu damalẹyodei kediạme hebe kasagạibe ta molọ͡u meiyode nalại. Haba tabe, sasạiye degele idi tạne nalại.

Lukhạ haba kuguo ta nalại. Kuguo kẹme*Tạ-Bolofẹi-Malạ-Suluguadi-O Kediạ Dabai Degele I* kahạ kọu gue kẹ. Dabai kuguokọu ẹ Yesuhạ hebenitọu fogọu imọu, ẹ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ dabai degele i kahạ tạ kẹ dimokọu hehegielamọu nalại.

Kuguo Luk kọ͡umahạ tạ sibigẹ tanọu tanọu olọu fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:5–2:52
: Elisabethạ dihi Jon fafeleya degedi o kẹ malạ felẹimọu, haba Mariahạne dihi Yesu malạ felẹi.

Tạ Hiye 3:1–4:13
: Yesuhạ dabai degele a kẹ dọụsusu kahạ tạ.

Tạ Hiye 4:14–9:50
: Yesuhạ sa Galilikọu ilemọu, Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹ dabai yoma degei.

Tạ Hiye 9:51–19:28
: Yesubọu ẹ dabai degedi obọu diạ sa Jerusalemkọu yolugi, ali titiamọu yai.

Tạ Hiye 19:29–21:38
: Yesuhạ sa Jerusalemkọu ile, Godihạ mosọkọu folomọu, o sasại kediạmokọu egei hehegiei.

Tạ Hiye 22–24
: Yesu ẹ do hiyedo duguomọu, tolo ilemọu haguạ gehẹ degei.

Lukhạ tạ kọ͡u nalạma, o Tiofiluskọu nẹi

1 Mạ hiye o Tiofilus, o sụdo kediạge Godihạ degegaiye eimokọu tamạ degei kahạ tạ kẹ nalạga i. 2 Tạ kẹ nalạga ibe, yomogọu tamạ degeimọu, Godihạ tạ tolọu i o ilo kediạ dihọye dugumọu haguei kẹ eimokọu hehegile idi kẹnọu sesega nalạga i. 3 Kegemọu, ạ tạ uwo kẹme nalạma, nạmokọu nelạmọu. Tamạ degei kẹ ạ defẹido yodugaibe, yomogọu hagua dumụ kahạ sibigẹ kẹ defẹi tawalamọu kuhe degei. Ifibe ạ dọụdo dege tawalemọu nạmokọu nalolụ kuhẹ. 4 Nạ husọ͡umaba, afu tạ nạ kọu du sagại kẹme damalẹdo tạdade tawayadomọu, ạ nạmokọu kuguo kọ͡u nalolụ kuhẹ.

Elisabetha dihi Jon fafeleya degedi o ke malaa feleimou, haba Mariahane dihi Yesu malaa feleei

(Ta Hiye 1:5–2:52)

Esol o kaha Sekaraiakou, ne sasaiha dihi Jon malaa feleyode tobou

5 Hiye o Herotha sa Judia dia delei kelegebe, Godiha dabai degedi o ta e hu
Sekaraiabe kele delei. Eme mogou du daladi o,* Abiyaha mogo dia kile ta. E sasaibe
Aronha huti. Sasai kaha hube Elisabet. 6 Diliebe Godiha dihile kokou doudo dege
dalaguali, e kuolou ta olou feei sesele idi. Godiha dihile midiho kasagai ta milolou
idiyo mei. 7 Kenou si diliebe dihi ta mou li mei, yobe, Elisabet eme dihi molou sagai
mei kaha degemou. Dalaguali, diliebe odo sobou de degele i.

8 Kegemou, sawisiei ta Sekaraiabou e mogo diabou de Godiha dabai degelamou
i. Fologamou, Sekaraia e Godiha dihile dabai degele delei. 9 Dalamou, mogou du
dalaguadi o kediaa dabai ta tawale maka degelamou, dia diou degedi midiho ke sesele
milolou i, igi mouuma yale iligi, Sekaraiaha yaiye bolo degeimou dugulo i. E yaiye
bolo degeimou, dia e maka degele i, Hiye O Godiha e mosokou folo, ho bolodo mola
siba, ho gofoudo kaha folouba, Godiha dulo, hoho degeyadomou. 10 Maka degele
imou, Sekaraiaha Godiha mosodu folo, ho bolodo mola ke simou, o sasai sudo mihikou
kefeguo duwoguali, diho baga tobolou i. 11 Kege degeimou, moso duledu, ho bolodo
mola ke sidi dou moso kokou, Hiye Oha esol o ta dobogou delekou tama dege tefelei.
Tafalamou, Sekaraiaha duguo, 12 kesigie gue hiyedo degei. 13 Kenou si esol o kaha
Sekaraiakou kou gue tobou, na gue degeda. Ne diho baga toboube, Godiha kou duyode
tobou. Ne sasai Elisabetha o dihi ta malaa fele. Na e hube Jonyode ti. 14 Na ne dihi ke
duguoba, ne duoyene hoho degele. O sasai sudo kediane dihi ke malaa feleiba hoho
degele ile. 15 Yobe, eme Hiye Oha dihile kokou hu hiyedo dege dalale kaha degemou.
E tigi kolo huei gofoudo ke ta nale mei. Eme e adiou ha guamedu dala kelegebe,
Duo Bolofeiye tou dalale. 16 Dihi kaha degeiye, Israel o sasai sudo boholou ba, die
Hiye O Godikou yale. 17 Nele e molou ube, Elaijaha degedi midihobou nelebou de
malaba, eme ebukou ile, Hiye O you ile dalaba. E degeiye, sisigobou die ayebou fi
tanou degele ile. O dudiyo mei o kediaa fimaine doususuba, haba doudo o kediaa fimai
sagai kege doudo o degele ile. E o sasai kege doususuba, dia Hiye Oha haguale ke
ama duwogualeyode tobou.

18 Kegemou, Sekaraiaha esol o kokou kou gue yodu, a kage ne ta kou damaleyode
tawale? Ame odo degei. Ma sasaine sobou dedo degeiyode tobou.

19 Kegemou, esol o kaha sima tobou, ame Gebriel. Ame Godiha midihokou tafaladi.
Godi you tobou mou, a ta uwo bolofei kou namokou tobou lamou haguei. 20 Na
du. Na ma ta kou damaleyodili mei kaha degemou, name tale mei dalali, ta a tobou
ke damaledo tama degeiba dugulo. Sawisiei Godiha makai kelegebe, damaledo tama
degeiba, na duguloyode tobou.

21 Kegeimou, Sekaraiabe Godiha moso duledu dalamou, o sasai sudo mihikou dia
dalaguamou be, e toto ta migili mei. Fimai hiyedo degele i. Sekaraiabe kageimou
migile hagueiyade tugulo tobolou i. 22 Dia dalaguali dugube, e ise migimou dugulo iye,
e ta ta tobolou sagai degeli mei. Kegeimou, diage eme Godiha moso koduge midiho

* **1:5** 1:5 *Mogou du daladi o* keme ('pris') Godiha moso kodu dabai degedi. Dabai degeimou be, Godibe tagetou dalamou, ha o sasai kediaa hayedu dalamou, youge mogou du daladi.

gehẹ ta dugudade tawale i. Ẹ tạ tobou li mei, o sasại kediạmokou dobogo□uyenou
hehegiei. 23 Habage, Sekaraia ẹ Godihạ dabai degei kẹ mei degeimou, ẹ sabekou
fogou i. 24 Dalali, habage, ẹ sasại Elisabet ẹ dihi guokou degei. Kegeimou, ẹ mogogou
duwoli, oguo houyosi kege mei degei. Dihi guokou degemou duwoli, kou gue tobou,
25 Hiye Ohạ ạmokou solou do degei. Ẹ degeiye, ạme dihi guokou degeli kuhẹ, ạ o sasại
dihịle sidifi degeiyo meiyode tobou.

Ẹsol o kahạ Mariakou, dihi Yesu malạ feleyode tobou

26 Kegemou, Elisabethạ dihi guokou deleibe, oguo walạiyosi kege mei degeimou,
Godihạ ẹ ẹsol o Gebrielkou tobou mou, sa hụ Nasaret sa Galili duo kokou ile, 27 sasại
gisiai kokou felei. Sasại kẹme o ta, hiye o Devithạ ẹ sosou o, ẹ hụbe Josepkou
nelẹyodemamou maka degele i. Sasại gisiai kamahạ ẹ hụbe Maria. 28 Ẹsol o
Gebrielhạ folomou kou gue tobou, gusugu bolofẹi. Hiye Obe nạbou de dala. Ẹ nạ
habaguguegu omou, nạmokou bolọdo degeiyodei. 29 Mariahạ kẹ dulo kesigiemou, fị
hiyedo mại, ko□ume kẹi tạ tobou ya? de tawai.

30 Kegemou, ẹsol o kahạ tobou, Maria, nạ hobou guẹ degeda. Nạme Godihạ
habaguguegu dala. 31 Nạ du. Nạ dihi guokou degeba, o dihi ta molo□u. Nạ ẹ hụbe
Yesuyode ti. 32 Dihi kẹme hiye degeibabe, ẹme hiyedo o dalale. Ẹ hụbe Damalẹdo
Godihạ Dihiyodele ile. Hiye O Godihạ ẹ Dihi kahạ o sasại olou fẹi wolou dalayedema
makai, nị kou guai hiye o Devithạ wolou delei sagại kẹnou tefele wolou dalale. 33 Ẹ
hiye o degema, Jekophạ* sosou diạ tofousogo tofousogo wolou dalale. Ẹ wolou dalale
kẹme ta mei degele mei, tofousogo tofousogo kegenou wolou dalaleyode tobou.

34 Kegeimou, Mariahạ ẹsol o kokou yodu, ạ dihi guokou kage degele? Ạme gisiai
sasại, o huli meiyode tobou.

35 Kegeimou, ẹsol o kahạ sima tobou, Duo Bolofẹihạ nạmokou migiba, Damalẹdo
Godihạ ẹ nelẹ kahạnou nạ dogou guba dihi guokou degele. Kegeiba, dihi kẹme bolọdo
dọụdo o degele. Ẹ hụ Godihạ Dihiyodele ile.

36 Nạ du, nẹ kiya Elisabet ẹme sobou de degeiye, kẹnou si ẹne dihi guokou degei,
ẹme o dihi molo□u. Sasại kẹme, dihi molo□u sagại meiyode tobolou idiye, ẹme dihi
guokou degei. Ẹ dihi guokou deleibe, oguo walạiyosi kege mei degei. 37 Godihạnou si
milolou sagại. Ẹ milolou sagại meibe, ta dala meiyode tobou.

38 Kegeimou, Maria ẹ kou gue tobou, ạme Hiye Ohạ dabai degedi sasại. Hiye Ohạ
ạmokou nạ tobolou sagại kẹnou tefele degele kẹme tạbou meiyode tobou mou, ẹsol o
kẹ fogou i.

Mariahạ Elisabet dugu i

39 Kelegenou, Mariahạ toto ile, sa Judia bitọụ saya kẹ iligi, sa takou felei. 40 Iligi,
Sekaraiahạ mosọkou folomou, ẹ Elisabet tafalamou duguomou, habi bolofẹiyode
tobou. 41 Mariahạ habi bolofẹiyodeimou Elisabethạ dulomou, dihi ẹ guamedu dala
kahạge foguo foloma fiyei. Dihi foguo foloma fiyoumou, dihi adiou ẹ Duo Bolofẹiye
tou mou, 42 ẹ Mariakou hiligedo kou gue tobou, Godihạ ẹ midihọ bolofẹido nạmokou
hegili. Ẹ nạmokou hegili kahạge sasại ilo kediạmokou hehegiei kẹme olou fẹi gabai.
Dihi nẹ duledu dala ẹmokou ne Godihạ midihọ bolọdo kẹ kou hegi dala. 43 Ạme hụbou
sasại mei. Kadegeiye, mạ Hiye Ohạ adiou hạ ạmokou haguya? 44 Ạ nạ ạmokou habi
bolofẹiyode tobou mou dulomou, dihi mạ guamedu dala ko□umahạ hohọ degemou

* **1:33** 1:33 *Jekop* ẹ hụ tabe ‘Israel’. *Jekophạ sosou* kẹme Israel o sasại olou fẹi.

foguo foloma fiyei. 45 Hiye Ohą nąmokõũ tamą degeleyodei kẹme ną damalẹyodei kahą degemõũ, ną hohọ hiyedo degeyede tobou.

Mariahą dię

46 Mariahą kõũ gue tobou,
Mą duoye Hiye Ohą hụ hebele fogulu.
47 Godihą ą mamolo͡uyodeimõũ dulomõũ, mą duoye ẹmokõũ hohọ hiyedo degeli.
48 Ą̱me Godihą dabai degedi sasą̱i. Ą̱me mabõũ są degeiye, kẹnõũ si ẹ ą duguomõũ, ąmokõũ solõũ do degei.
Ifibõũ, habagebõũ o sasą̱i olõũ fẹ̱i kedią Godihą ąmokõũ midihọ bolọdo hegiyode tobolõũ ile. 49 Godibe nelẹ hiyedo. Ẹ ą dogõũ guomõũ, midihọ bolofẹ̱ido ąmokõũ hegi.
Ẹ hụbe Godi, hụ bolofẹ̱i folodo.
50 O sasą̱i ẹ hayedu dalaguadi kediąmokõũ solõũ do degedi.
Ẹ solõũ do degedibe, o ifi dalaguabõũ, habage dalaguale kediąmokõũ bõũ de tofousogo kegenõũ ile.
51 Yo͡uũ ẹ dobogo͡uyenõũ dabai gofo͡udo kẹ degegai.
O dio͡usie bolofẹ̱idoyodema, dio͡uũ die hụ hebele fogulo idibe Godihą igisedi.
52 Godihąge hiye o kedią huyafẹ̱i degema, o hụ mei kedią hụ kẹ hebele fogudi.
53 O hegie kediąmokõũ be, ẹ nalẹ hiyedo nẹ̱imõũ, nąma guokõũ degele idi.
Kẹnõũ si, o bi sụdo dala kediąme tõũ fogõũ mõũ, mõũ yo͡uwa fogõũ yai.
54 Godihą Israel o, ẹ dabai degedi kedią dogõũ guo daladi.
Ẹ ta totõũ degediyo mei, solõũ do degenõũ daladi, 55 tą damalẹdo di kõũ guai o kediąmokõũ kõũ tobou kahą degemõũ.
Damalẹdo, ẹ Abrahamkõũ solõũ do degei kẹnõũ tefei, haba ẹ sosõũ habage tamą degele kediąmokõũ ne kegenõũ solõũ do degeleyode tobou. 56 Kegemõũ, Mariahą oguo kamadia sagą̱i kege Elisabetbõũ de dala dema, ẹ sabekõũ boholõũ mą fogõũ i.

Elisabethą dihi Jon malą felẹ̱i

57 Elisabethą dihi malą felẹ̱ibe, o dihi malą felẹ̱i. 58 Ẹ sa tanõũ tie obõũ, ẹ hụtibõũ olõũ fẹ̱i diąge Hiye Ohą ẹmokõũ solõũ do degeiyode tobolõũ imõũ dulomõũ, ẹmokõũ hohọ hiyedo degele i.
59 Kegemõũ, sawisiei dimayosi kege mei degeimõũ, dią dihi kahą kolo diafõũ lamõũ * yai. Fologamõũ, dią dihi kẹme ẹ aye Sekaraiahą hụ kẹnõũ tilamõũ fimą i. 60 Kẹnõũ si dihi kahą adiõũ hą kegele meiyode tobou. Di ẹ hụbe Jonyode timebeedei. 61 Dią sima tobou, nẹ hụti o hụbe kegei ta dala meiyodele i. 62 Dią dihi kahą ẹ ayekõũ dobogo͡uyenõũ dihi ẹ hụbe kagei tile? de yodulo i. 63 Nalądi bi ta malą haguayedemamõũ, ẹ kõũ gue nalą̱i, ẹ hụbe Jon de nalọụmõũ, fị hiyedo mą i. 64 Kege degeli kelegenõũ be, Sekaraia ẹ tą fuamõũ, Godihą hụ hebele foguo hiye degei. 65 Sa tanõũ tie o kedią kẹ duguomõũ, guẹ hiyedo degele i. Kegeimõũ, tą uwo kẹ bitọụ sa Judia olõũ fẹ̱i tefele siei. 66 O sasą̱i olõũ fẹ̱i tą uwo kẹ dulomõũ, fị hiyedo mą i. Dihi kahą hiye dege tofolõũ babe, kage degeiba dugulo de tugulo tobolõũ i. Hiye Ohą nelẹbe ẹbõũ de daladade tawale i.

Sekaraiahą habage tamą degele tą hehegie tobou

* **1:59** 1:59 Juda o kedią die o sisigọ *kolo diafigidi*. Midihọ kẹme Godihą biyodema makadi midihọ.

67 Dihi Jonhą ę aye Sekaraia Duo Bolofeiye tou mou, ę habage tamą degele kę kou
gue tobou,
68 Hiye O ęme Israel o kedią Godi. Di ę hų hebele foguo hiye degeme. Yobe, ę hagueibe,
yo u ę o sasąi di dogou guoba, boholou mamolo u kahą degemou.
69 Ę degeiye, ę dabai degedi o Devithą sosou o nelędo ta makamąi, di
mamo uyadomou.
70 Afudo Godihą tą kęme yo u ę habage-degele-duguo-tobou di-o kedią mogouya kę
kou tobolou i.
71 Godihą di mamolo ube, ho oye tou dala kę yo u molo u. Dimokou dafa idi o kedią
dobogo u tagetou dala kęne ę figą molo u.
72 Godihą di kou guai o kediąmokou solou do degemou, ębou de mogo degedi midihọ,
ę diąmokou nei kęme ę totou degeiyo mei.
73 Damalędo, Godihą di kou guai o Abrahamkou damalędo kou gue maka dege tobou,
ąge nąme dogou guloyodema makai. Tą kęme dimokou ne kou degele dala kę
makai.
74 Ę di molo ube, ho o kedią dobogo u tagetou dalagua kę figą molo u. Kegeiba, dibe
guę degele mei, ę dabainou degele ile.
75 Kege degeiba, di teli mei, sosou dege dalali, Godihą dihįle kokou dọụdo kęnou
suluguali, midihọ ę tagali sagąi keleyanou suluguale.
76 Mą dihi, nąmokou be o sasąiyege nąme Damalędo Godihą tą tobou di o, habage-
degele-duguo-tobou di-o tayodele ile. Yobe, Hiye Obe habage haguale kahą
degeimou, ną nąbukou ile, ę a kę dọụsusulo.
77 Ną o sasąi kediąmokou hehegie tobolou be, Godihąge midihọ kasagąi o sasąi kedią
milou gadi kęme gebe meiyodemaba mamolo udade tawamabeede tobolou.
78 Di Godihąge di mamolo u, ę dimokou solou do hiyedo degedi kahą degemou.
Hebenikou ge tobou ba, hohọ gehędo kę dimokou migileba, 79 hulią timįdu
dalagua o kediąmokou hohọgulo. Hohọ kahą tofigieladi o kediąmokou
hohọguoba, di mogo tanou dege, bologuądo dalale kę hehegileyode tobou.
80 Kegemou, dihi Jon ę hiye degeimou, ę fimąine nelędo degei. Hiye degemou,
hebe mei mihįnou sa kokou ile, titiamou sulugi, Israel o sasąi kedią dihįle kele tamą
degeimou dugulo i.

2

Mariahą dihi Yesu malą felęi
(Matyu 1:18-25)

1 Sawisiei kelegebe, sa Rom gamani hiye o, ę hų Sisar Ogastushąge gamani o kedią
o sasąi olou fęi hų so ùmabeede tobou. 2 Hų sọụ kęme dagado hų sọụ. Kelegebe,
gamani o ta, ę hųbe Kwirinius ęme sa Siria olou fęi kę dia dalamou, gamani kedią
hų solo u kę kuhe naląga i. 3 Kegemou, o sasąi olou fęi die sabekou yai, gamani o
kedią die hų so uyadomou. 4 Josep ęne i. Ęme hiye o Devithą hųti. Ę sa Galili duo
kele sa Nasaret tou fogou iligi, sa Judia duo kele Devithą sa Betlehemkou fogou i.
5 Ęme ęmokou tileyodema maka i sasąi Mariabou de i, gamani o kedią dilie hųne
so uyadomou yai. Kelegebe, Maria ęme dihi guokou delei. 6 Sa Betlehemkou fologa
duwoguali, Maria ę dihi molo u hafęi degeimou dugu. 7 Kelege, Mariahą dihi malą
felęibe, o dihi wolo malą felęi. Malą felęmou, ę dihi yukueiye tigamamou, wai

bulumakou kediạ nalẹ nạdi bokisi kodu dogogu, gabale tiadi mosọbe o sụdo fegegu kahạ degemo͡u.

Ẹsol o tahạ wai sipsip dia dalaguadi o kediạmoko͡u tawale tạ tobou

8 Kelegebe, wai sipsip dia dalaguadi o ilo kediạme sa Betlehem figiko͡u dalaguadi.
Huliạme diạ wai sipsip dia dalaguamo͡u, 9 Hiye Ohạ ẹsol o kahạ diạmoko͡u tamạ
degeimo͡u, Hiye Ohạ hohọ kahạ diạ silẹmọụmo͡u, diạ guẹ hiyedo degele i. 10 Kẹno͡u
si ẹsol o kahạ diạmoko͡u tobou, nị hobo͡u guẹ degedama. Duma. Ạ tạ uwo bolofẹị ta
nịmoko͡u tobo͡u lamo͡u hagulu. O sasạị olo͡u fẹịdo duloba, hohọ hiyedo degele ile. 11 Ifi
sasạị tahạ dihi ta malạ felẹị, Devithạ sa Betlehemko͡u ge malạ felẹị. Dihi kẹme Hiye O,
Godihạ makai o Kelesu, nị mamo uyadomo͡u. 12 Nị ya dugulobe, dihi diẹ ta yukueiye
tigamamo͡u, wai bulumakou kediạ nalẹ nạdi bokisi kodu dogogu tilaba dugulo ile. Nị
ya duguoba, damalẹdade kuhe tawale ileyode tobou.
13 Ẹsol o kahạ kege tobo͡u ma mei degeimo͡u, kelegeno͡u, hebeni ẹsol o sụdo kediạ
migiga geleguomo͡u, Godihạ hụ hebele fogulo iligi, ko͡u gue tobolo͡u i, 14 Godiko͡u
hohọbo͡u me. Ẹ hụbe folodo, hiyedo dala. Sa sibigẹ kuoko͡u be, o sasạị Godihạ hohọ
degei kediạme mogo tano͡u dege, bologuạdo dalagualeyode tobolo͡u i.

Wai sipsip dia daladi o kediạ dihi Yesu dugulamo͡u yai

15 Kegemo͡u, ẹsol o kediạ fogo͡u, hebeniko͡u youmo͡u, wai sipsip dia dalaguadi o
kediạ dio unoo͡u tugulo tobolo͡u i, di sa Betlehemko͡u ileba, Hiye Ohạ tobou kẹ di
dugumebeede tobolo͡u i. 16 Kege tobo͡u mamo͡u, totodo yamo͡u ka iligi dugube, Maria
dilie Josep dilie duwoguamo͡u dugu. Dihibe wai bulumakou kediạ nalẹ nạdi bokisi
kodu tilamo͡u dugulo i. 17 Duguomo͡u, diạ dihi kahạ tạ, ẹsol o kahạ tobo͡u mo͡u du
sagạị kẹno͡u tefele tobolo͡u i. 18 Wai sipsip dia dalaguadi o kediạ tạ kẹ tobo͡u mo͡u, o
sasạị kediạ dulo kesigile i. 19 Kẹno͡u si, Mariahạge tạ diạ tobolo͡u ili kẹme ẹ duledu
sagiemo͡u fidi. 20 Wai sipsip dia dalaguadi o kediạ dihi Yesu dugulo imamo͡u, boholo͡u
mạ yolugi, Godihạ hụ hebele foguomo͡u, hohọbolo͡u i. Ẹsol o kahạ ko͡u tobo͡u mo͡u
dulo i kẹno͡u tefele dugu kahạ diạ hohọbolo͡u i.

Dihi Yesube hụ tile i

21 Dihi kẹ malạ felẹmo͡u dalali, sawisiei dimayosi kege mei degeimo͡u, diạ ẹ kolo
diafo͡u lamo͡u kefegulo i. Kefeguomo͡u, ẹ hụbe Yesuyode tile i. Ẹ adio͡u hạ guamedu
deleli mei, kelege ẹsol o kahạ ẹ hụbe kege ko͡u ti.

Odo Simeon dilie sobo͡u de Ana dilie Godihạ mosọ kodu dihi Yesu dugulo i

22 Tiai mosọko͡u baha duwei mei degeimo͡u, Josep dilie Maria dilie dihi Yesu malạ
ile, sa Jerusalemko͡u fologai, dihi Godiko͡u hegilamo͡u. Yobe, dilie Moseshạ kuolo͡u tạ
seseiba, Godihạ dihịle bolọdo degeyadomo͡u. 23 Tạ kẹme Hiye Ohạ kuolo͡u tạ kuguoko͡u
be ko͡u gue nalạị dala,
O dihi wolo malạ felẹịbabe, dihi kẹme nị Hiye Ohạ biyodema makamabeedei. *Kisim Bek 13:2, 12*
24 Tabe, dilie sio bolọụ sile, Godiko͡u nelạmo͡u degele i. Yobe, Hiye Ohạ kuolo͡u tạe
ko͡u gue ko͡u nalạị dala,
Sio kulu bolọụ nẹ de, ha, sio isusu dihino͡u bolọụ kege nẹ de deyedei. *Wok Pris 12:8*
25 Sa Jerusalemko͡u be o ta delei. Ẹ hụbe Simeon. Ẹme dọụdo, egei dudi o. Ẹ baha
duweibe, sa Israel o sasạị kediạ hagị olo͡u fẹị kẹ igile muguba dugulamo͡u baha duwei.

Duo Bolofe̱ibe e̱bou delei. 26 Duo Bolofe̱iha̱ e̱moko͞u ko͞u gue ko͞u tobou, na̱me toto ta tolo mei. Na̱me Hiye Oha̱ makai o Kelesu haguba duguoba kuhe tolo ileyodei. 27 Kegeimo͞u, Duo Bolofe̱iha̱ Simeonko͞u tobo͞u mo͞u, Godiha̱ mose̱ kekaimidu felei. Folo tafalali dugube, dihi Yesube e̱ aye dilie e̱ adio͞u dilie mala̱ fele̱goumo͞u dugu. Dilie Mosesha̱ kuolo͞u ta̱e ko͞u tobou saga̱i ke̱no͞u tefele degelamo͞u fele̱goumo͞u dugu. 28 Fele̱goumo͞u, Simeonha̱ dihi Yesu dobogo͞uye hebele tolo͞u mo͞u, Godiha̱ hu̱ hebele fogulugi ko͞u gue tobou,

29 Wolo͞u Daladi Hiye O, na̱ tama̱ degeleyodema makaibe tama̱ degei kaha̱ degemo͞u,
na̱ ise ne̱ dabai degedi o a̱ to͞u fogo͞u ba, a̱ ileba bologua̱do dalale. 30 Yobe, na̱ ei
mamo͞u la̱mo͞u degeibe ma̱ dihoye ko͞u dugu kaha̱. 31 Damale̱do, na̱ ke̱ degeibe,
sa sa obiyei olo͞u fe̱i kedia̱ dihi̱leno͞u degei. 32 Dihi ke̱me hoho̱ hiyedo sa̱ degei,
o sa sa tie kedia̱moko͞u hoho̱guba, dia̱ge ne̱ Israel o sasa̱i eimoko͞u hoho̱bolo͞u
ileyode tobou.

33 Kegemo͞u, Yesuha̱ e̱ adio͞u dilie e̱ aye dilie Simeonha̱ ta̱ ke̱ dulomo͞u, fi̱ hiyedo ma̱ i. 34 Fima̱ imo͞u, Simeonha̱ diliemoko͞u tobou, Godiha̱ ni̱moko͞u midiho̱ bolofe̱i hehegileyodei. Haba Dihi adio͞u Mariako͞u ko͞u gue tobou, na̱ du, Godiha̱ dihi ko͞u makai ko͞umaha̱ degeiye, Israel o su̱do mihi̱ko͞u fiyouba, haba ilo kedia̱ haguo̱u̱ba dele ile. E̱me o sasa̱i dihi̱le kele maka ta dogogu saga̱i dalaba, o su̱do kedia̱ e̱ makoloyode tobolo͞u ile. 35 Kegeiba, o su̱do die fima̱i womoguei ke̱ tama̱ degele ile. Na̱ne hagi̱ hiyedo tabe awekiye ne̱ duledu fogulo saga̱i kegei ke̱ duguloyode tobou.

36 Godiha̱ mose̱ko͞u be, habage-degele-duguo-tobo͞u di-sasa̱i tane delei. E̱ hu̱be Ana. E̱me o Fanuelha̱ dihi, o Aserha̱ soso͞u sasa̱i. E̱me sobo͞u dedo. E̱ afudo o ko͞u huye, ke̱no͞u si sadebe olo͞u fe̱i dioyosi kegeno͞u e̱ ma̱bo͞u delei. 37 E̱ ma̱ tolo imo͞u, kuei sasa̱i dalali, e̱ sadebe olo͞u fe̱i 84 kege mei degei. E̱me Godiha̱ mose̱ to͞u fogo͞u diyo mei. E̱ Godiha̱ dabai agalibo͞u huli̱amebo͞u de degele dalali, nale̱ kuolo͞u dogoguomo͞u, diho̱ baga̱ tobolo͞u delei. 38 Kegemo͞u, kelegeno͞u, Ana e̱ diliemoko͞u hafe̱i dege hagua, dihi ke̱ duguomo͞u, Godiko͞u bolofe̱iyode tobou. Habage, e̱ sa Jerusalem o sasa̱i, Godiha̱ dia̱ mamolo͞u ke̱ dia dalagua kedia̱moko͞u dihi kaha̱ ta̱ ke̱ tobo͞u di.

Josepbo͞u dia̱ sa Nasaretko͞u boholo͞u ma̱ yai

39 Maria dilie Josep dilie Hiye Oha̱ kuolo͞u ta̱e tobou kege degema mei degeimo͞u, boholo͞u ma̱ ya, dilie sa Nasaret sa Galili duo koko͞u fologai. 40 Kegemo͞u, dihi Yesube hiye degeimo͞u, e̱ nele̱bo͞u tewebo͞u de hiye degei. Godiha̱ habagugueibe e̱bo͞u de delei.

O gisiai Yesuha̱ Godiha̱ mose̱ko͞u i

41 Sadebe olo͞u fe̱i Yesuha̱ aye adio͞u dilie sa Jerusalemko͞u yadibe, Gabama I Sawisiei* ke̱ kefeguo na̱di sawisiei kelegeno͞u idi. 42 Kegemo͞u, Yesube sadebe olo͞u fe̱i 12 kege mei degeimo͞u, Gabama I Sawisiei kelegebe, e̱bo͞u, e̱ aye adio͞u bo͞u dia̱ Israel o kedia̱ degedi ke̱ sesele, sa Jerusalemko͞u yai. 43 Kefeguo na̱i mei degeimo͞u, dilie dilie sabeko͞u boholo͞u ma̱ yai. Youmo͞u, o gisiai Yesu e̱me Jerusalemko͞u no͞u delei, ke̱no͞u si e̱ aye adio͞u dilie ta tawale ili mei. 44 Diliege wa, e̱me o ilo keleblo͞u de haguluyade tawale i. Kegeimo͞u, dilie yolugi, sawisiei tano͞u ta mei degei. Habage dilie soso͞u

* **2:41** 2:41 *Gabama I Sawisiei*, 'Pasoba' ta̱ kaha̱ sibige̱be ko͞u gue: Afu Godiha̱ sa Isip sisigo̱ wolo ke̱ woumo͞u tofigieimo͞u, e̱ Israel sisigo̱ kedia̱no͞u si ta weli mei, mo͞u gabama i. Kegei degemo͞u, e̱ tobou, ni̱ *Gabama I Sawisiei* kaha̱ dowo ke̱ nale̱ kefema na̱ demabeede tobou. Kege tobo͞u mo͞u, Israel o kedia̱ sa Isip to͞u fogo͞u, die sabeko͞u fogo͞u kogolo yai (Kisim Bek 12:1-42).

bou, dilie mogobou diạ dalaguaya ka i. 45 Kẹnou si ta dugulo ili mei. Kegeimou, dilie dihi ka sa Jerusalemkou boholou mạ yai. 46 Fologa, ka iligi, sawisiei kamadia kege mei degeimou dugube, Yesube Godihạ mosọ kekaimidu duwomou dugulo i. Ẹme tisa kediạbou de duwoli, tisa kediạ tobolou ili kẹ dusuạmou, diạmokou yoduga duwomou dugulo i. 47 O kele dalagua kediạge ẹ tewebou, tạ ẹ tobolou bou kẹ olou fẹi duguomou kesigile i. 48 Dilie Yesu duguomou, kesigiemou, ẹ adiou hạ tobou, dihi, nạ elemokou kageimou kegeiya? Nẹ aye ele nạ solou do degemou koluyode tobou. 49 Kẹnou si ẹ sima tobou, kageimou nele ạ ka iya? Nelege tawale iyo mei sạ degei? Ạme mạ Ayehạ mosọkou nou dalabasiyode tobou. 50 Kẹnou si diliege tạ ẹ tobolou kahạ sibigẹbe ta tawale ili mei.

51 Kegemou, ẹ dilieboụ de sa Nasaretkou boholou mạ ile felei. Dilieboụ de dalali, dilie tạ tobou mou dulo milolou delei. Kẹnou si ẹ adiou hạge ẹ dugugai olou fẹi kẹme ẹ duledu sagiemou fimại. 52 Yesu hiye degeimou, ẹ tewene hiyedo degei. Godihạ ẹmokou hohọ degeimou, haba o kediạne ẹ tagale idi.

Yesuhạ dabai degele a kẹ dọụsusu kahạ tạ

(Tạ Hiye 3:1–4:13)

3

Fafeleya degedi o Jonhạ egei tobou
(Matyu 3:1-12; Mak 1:2-8; Jon 1:19-28)

1 Sisar Taiberiushạ sa Romkou gamani hiye o dalali, sadebe olou fẹi 15 kege mei degeimou, o Pontius Pailathạ sa Judia wolou dalamou, o Herothạ sa Galili dia dalamou, ẹ eyẹ Filiphạ sa Ituriabou sa Trakonitisbou de dia dalamou, o Lisaniashạ sa Abilene dia delei. 2 Kelegebe, o Anas dilie o Kaiafas diliebe mogou du daladi hiye o degele imou, Sekaraiahạ dihi Jon ẹ hebe mei mihịnou sa kokou delei. Dalamou, Godihạ ẹ tạ kẹ Jonkou hehegiei. 3 Kegemou, Jonhạ ile, tọ Jordan hafẹi dege dala saya kẹ sulugi, o sasại kediạmokou egei hehegiedibe, nị fị boholou ba fafeleya tofou ma. Kegeibasi, Godihạ midihọ kasagại, nị milou ga idi kẹ gebe meiyodeleyode tobou di. 4 Kou degeli kẹme habage-degele-duguo-tobou di-o Aisaiahạ kuguokou kou gue nalại dala,

Hebe mei mihịnou sa kelege Hiye Ohạ ẹ a milou ma dọụsusugumabeede haguisa tobou ba dulo ile. 5 Bitọụ degei dalaba gobou gileba, bologualẹ. Ulou dalabane, mihị sama, bologualẹ. A gulại degeine, bologuạ dọụsusulo. A kasagại dalaba olou fẹi bologualẹ. 6 Kegeiba, sa sibigẹ o sasại olou fẹi Godihạ mamo□uba dugulo ileyodei. *Aisaia 40:3-5*

7 Kegemou, o sasại sụdo Jonhạ fafeleya degeyadomou haguasie felẹgai. Felẹgoumou, Jonhạ kou gue tobou, nịme hiyẹ bei sisigọ. Godihạ gofo□u degeba, nịmokou hebe kasagại kẹ nelẹ. O koyohạ tobou mou, nị fosigelamou degele iya? Nịge Godihạ gofo□ube de gabale sagại? 8 Nị fị bohou babe, midihọ nị milolou kahạ hehegilebe, nịme damalẹdo fị kou boholou idadele kẹnou hehegiema. Abraham ẹme ei kou guai oyode tobou dama. Yobe, ạ nịmokou tobolou kuhẹ, Godihạnou degeiye, igi ko□udiạne boholou ba, Abrahamhạ sosou sạ dege dalaguale. 9 Heibe hebe yelebou kou dogogu dala. Hebe olou fẹi kolo bologuạ mạ idiyo mei kẹme oe hagima, doulukou hebesaleyode tobou.

10 Kegeimou, o sasai kediạ Jonhạ tạ kẹ dulomou, ẹmokou yodulo i, ei kageibasi?
11 Jonhạ kou gue tobou, o koyohạ yukuei bolọu dalababe, tabe o ta yukuei mei kokou
nẹyedei. O koyohạ nalẹ dalabane, nebe kẹnou tefele degeyede tobou. 12 Gamani sibidi
sele kefedi o kediạne Jonhạ diạ fafeleya degeyadomou haguasie felẹgamou, kou gue
yodulo i, Tisa, eibe kage degele? 13 Ni gamani sibidi sele kefelebe, gamani kediạ tobou
sagai kẹnou tefele mo͡uma. Niou tagai sagaibou de hiyouye mo͡udamabeede tobou.
14 Ami o kediạne ẹmokou yodulo i, haba eibe kagele? Ẹ diạmokou tobou, ni o woma,
die bi hiyouye mo͡udama. Ni o gulokou tạ sama, die sele hiyouye mo͡udama. Dabai
ni degeli kahạ hebe molo͡u kẹme kehefẹiyode tobou.
15 Kegeimou, o sasai kediạ kegeli kẹ duguo kesigie baha duwoli tawale ibe, Jonbe
Godihạ makai o Kelesuyade tawale i. 16 Kẹnou si, Jonhạ o olou fẹi kediạmokou tobou,
ạge nime tạlekou nou fafeleya degedi. Kẹnou si o ta mạ habage haguale kahạ ẹ
nelẹbe hiyedo, mạ nelẹ sagai mei. Ẹ hụbe folodo dala kahạ degemou, ẹ hagubabe,
ạge ẹ abogo͡u mosọ kaibe ta tegile sagai mei. Ẹge nime Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹ
fafeleya degele, haba douyene fafeleya degeleyode tobou. 17 Ẹ hagualebe, o sepolo
touye haguadi sagai kege nalẹ segei kẹ mo͡u haguale. Sepolo tolou ba, ko kasagai
olou fẹi igisema, nalẹ sibigẹ kẹnou mo͡uma ile, mosọdu dogogulo. Kegema, ko olou
fẹi kẹme dou mei degediyo mei kokou hebesaleyode tobou.
18 Jonhạ kege tobolou gibe, o sasai kediạmokou dumabadomou egei hehegiemou i.
Ẹ tạ uwo bolofẹi kẹne diạmokou tobou.

Herothạ Jon didiọ degei

19 Gamani hiye o Herothạ yo͡u ẹ eyẹhạ sobou Herodias figạ hu kahạ degemou,
Jonhạ ẹmokou gofo͡u degei. Yobe, ẹge midihọ kasagai ilo kelene kou milou gadi
kahạ degemou, Jonhạ ẹmokou kuhe gofo͡u dege tobou. 20 Jonhạ ẹmokou tạ gofo͡u
dege tobou ma fogou mou be, ẹge haba midihọ kasagai tage milou mamou, Jon didiọ
degei.

Jonhạ Yesu fafeleya degei
(Matyu 3:13-17; Mak 1:9-11)

21 Jon didiọ degeli mei kelegebe, ẹge o sasai sụdo fafeleya degedi. Yesune hagumou,
Jonhạ fafeleya degei. Fafeleya degeimou be, Yesu ẹ dihọ bagạ tobolou tafalamou,
hebeni a so͡ugou mou dugulo i. 22 Duo Bolofẹihạ ẹmokou migibe, sio isusu baga
fulou migile, ẹmokou biyei. Migimou, hebenitou ge kou gue haguisa tobou mou dulo
i, nạme mạ Dihi. Ạge nạme tagalido, nạmokou hohọ hiyedo degeliyode tobou mou
dulo i.

Yesuhạ ẹ kou guai o kediạ hụ
(Matyu 1:1-17)

23 Yesube sadebe olou fẹi 30 sagai kege mei degeimou, ẹ dabai kuhe yomogou. O
sasai kediạge ẹme Josephạ dihiyade tawale i.
Josepbe Helihạ dihi.
24 Helibe Matathạ dihi.
Matatbe Livaihạ dihi.
Livaibe Melkihạ dihi.
Melkibe Janaihạ dihi.
Janaibe Josephạ dihi.
25 Josepbe Matatiashạ dihi.

Matatiasbe Amoshą dihi.
Amosbe Nahumhą dihi.
Nahumbe Eslihą dihi.
Eslibe Nagaihą dihi.
26 Nagaibe Mathą dihi.
Matbe Matatiashą dihi.
Matatiasbe Semenhą dihi.
Semenbe Josekhą dihi.
Josekbe Jodahą dihi.
27 Jodabe Joananhą dihi.
Joananbe Resahą dihi.
Resabe Serubabelhą dihi.
Serubabelbe Sealtielhą dihi.
Sealtielbe Nerihą dihi.
28 Neribe Melkihą dihi.
Melkibe Adihą dihi.
Adibe Kosamhą dihi.
Kosambe Elmadamhą dihi.
Elmadambe Erhą dihi.
29 Erbe Josuahą dihi.
Josuabe Elieserhą dihi.
Elieserbe Jorimhą dihi.
Jorimbe Matathą dihi.
Matatbe Livaihą dihi.
30 Livaibe Simeonhą dihi.
Simeonbe Judahą dihi.
Judabe Josephą dihi.
Josepbe Jonamhą dihi.
Jonambe Eliakimhą dihi.
31 Eliakimbe Meleahą dihi.
Meleabe Menahą dihi.
Menabe Matatahą dihi.
Matatabe Natanhą dihi.
Natanbe Devithą dihi.
32 Devitbe Jesihą dihi.
Jesibe Obethą dihi.
Obetbe Boashą dihi.
Boasbe Salmonhą dihi.
Salmonbe Nasonhą dihi.
33 Nasonbe Aminadaphą dihi.
Aminadapbe Atminhą dihi.
Atminbe Arnihą dihi.
Arnibe Hesronhą dihi.
Hesronbe Peresha dihi.
Peresbe Judahą dihi.
34 Judabe Jekophą dihi.
Jekopbe Aisakhą dihi.
Aisakbe Abrahamhą dihi.
Abrahambe Terahą dihi.
Terabe Nahorhą dihi.
35 Nahorbe Serukhą dihi.
Serukbe Reuhą dihi.
Reube Pelekhą dihi.

Pelekbe Eberhạ dihi.
Eberbe Selahạ dihi.
36 Selabe Kainanhạ dihi.
Kainanbe Arpaksathạ dihi.
Arpaksatbe Siemhạ dihi.
Siembe Noahạ dihi.
Noabe Lamekhạ dihi.
37 Lamekbe Metuselahạ dihi.
Metuselabe Enokhạ dihi.
Enokbe Jarethạ dihi.
Jaretbe Mahalalelhạ dihi.
Mahalalelbe Kenanhạ dihi.
38 Kenanbe Enoshạ dihi.
Enosbe Sethạ dihi.
Setbe Adamhạ dihi.
Adambe Godihạ dihi.

4

Tamạhạ Yesu tefele dugu
(Matyu 4:1-11; Mak 1:12-13)

1 Yesu ẹ Duo Bolofe̱iye tou̱ mou̱, tọ Jordan tou̱ fogou̱ boholou̱ mạ i, Duo Bolofe̱ihạ wolou̱ mou̱, hebe mei mihi̱nou̱ sa kokou̱ i. 2 Sa mihi̱nou̱ sa kokou̱ be, sawisiei olou̱ fe̱i 40 kege mei degei kahạ duo kelegebe, Tamạhạ Yesu tefele duguga i.

Kelegebe, ẹme nalẹ nali̱ mei dalali, ẹ hegie degei. 3 Hegie degeimou̱, Tamạhạ ẹmokou̱ tobou, nạme damalẹdo Godihạ Dihi debabe, nạ tobou̱ ba, igi ko□u dala kuokou̱ tobou̱ ba boholou̱ ba, ou̱ si degeiba nạyedei. 4 Yesuhạ sima tobou, Godihạ kuguokou̱ be kou̱ gue nala̱i dala,

Nalẹ nạdi kahạnou̱ be, o sasa̱i fi̱ gehẹ tofousogo tofolou̱ kẹ molo□u meiyodei. *Lo 8:3*

5 Kegemou̱, Tamạhạ Yesu bitọu̱ sa kotou̱ wolou̱ folomou̱, sa sa olou̱ fe̱i hiye o kediạ dia dalagua kẹ Yesukou̱ toto hehegiemamou̱ tobou, 6 ạ nạmokou̱ nelẹ hiyedo ne̱iba, sa sa olou̱ fe̱i ko□u nạ dia dalale. Nạ hu̱ hiyedo folodo molo□u. Sa sa olou̱ fe̱i ạ dia dala kẹme ạ o takou̱ nelạbabe, ạ nelẹnou̱. 7 Nạ yubu sugulo fiyaba, ạmokou̱ dihọ bagạ tobou̱ babe, ạge sa sa olou̱ fe̱i ko□ume nạmokou̱ nele̱yodei. 8 Yesuhạ ẹ tạ sima tobou, Godihạ kuguokou̱ be kou̱ gue nala̱i dala,

Nạ nẹ Hiye O Godikou̱ nou̱ yubu sugulo fiya, dihọ bagạ tobolou̱ ba, ẹ dabainou̱ degeyedei. *Lo 6:13*

9 Kegemou̱, Tamạhạ Yesu sa Jerusalemkou̱ wolou̱ ile, Hiye Ohạ mosọ tagetou̱ do wolou̱ folo tefegiemou̱ tobou, nạme Godihạ Dihi debabe, nạ mihi̱kou̱ mou̱ gule fogu fiyayedei. 10 Yobe, Godihạ kuguokou̱ be kou̱ gue nala̱i dala,

Ẹ tobou̱ ba, ẹ ẹsol o kediạ nạ bologuạdo dia dalagualeyodei. 11 Nạ fogu fiyoubabe, diạ nạ hebele tou̱ ba, nẹ abogo□u igiye ta wolo meiyodei. *Buk Song 91:11-12*

12 Kegemou̱, Yesuhạ sima tobou, Godihạ tạege kou̱ gue tobou,

Nạ nẹ Hiye O Godihạ nelẹ kẹ hobou̱ tefele dugudayedei. *Lo 6:16*

13 Tamạhạ Yesu tefele dugugai mei degeimou̱, ẹ haba habage tefele duguloyodema kege fogou̱ delei.

Yesuhạ sa Galilikou̱ ilemou̱, Duo Bolofe̱ihạ nele̱ya kẹ dabai yoma degei

(Tạ Hiye 4:14–9:50)

Yesuhạ sa Galilikou ge dabai yomogou degei (Matyu 4:12-17; Mak 1:14-15)

14 Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹnou Yesu ẹ boholou mạ, sa Galilikou ile felei. Foloumou,
sa kẹ tie o sasại olou fẹi kediạ Yesube feleiyodeimou dulo i. 15 Ẹ die egei mosọya kẹ
hehegiemou siadi. O sasại olou fẹi ẹ hụ hebele fogulo idi.

Sa Nasaret o sasại kediạ Yesukou gofou degele i (Matyu 13:53-58; Mak 6:1-6)

16 Yesu ẹ sa Nasaretkou i. Ẹ dihifẹi kelegebe, sa kokou dalali hiye degei. Folomou,
misiholo duwodi sawisiei kelegebe, you kou degedi sagại kẹnou tefele, egei mosọkou
folo duwei. Duwo dema, ẹ Godihạ tạ husou lạmou haguại. 17 Haguọụmou, o
tae habage-degele-duguo-tobou di-o Aisaiahạ nalại kuguo kẹ ẹmokou nẹimou, ẹ kẹ
haguạmou dugube, tạ ilo kele kou gue nalại dalamou dugu,
18 Hiye Ohạ ẹ Duo Bolofẹibe hagua ạbou dala, yobe Hiye Ohạ ạ maka degei, tạ uwo
bolofẹi kẹ o bi mei o kediạmokou hehegie tobou yadomou.
Ẹ tobou mou ạ hagueibe, ạ o didiọ degei dalagua kediạmokou tobou ba, didiọ degei
kẹ tou fogou fogou yamabadomou.
Ẹ tobou mou ạ hagueibe, ạ o dihọ du degele i o kediạmokou tobou ba, die dihọ bolọ
degeiba dugumabadomou.
O hagi dugulo ili kediạ hagi kẹne fogou mabadomou ạ kuhe haguei.
19 Ẹ tobou mou ạ hagueibe, sadebe gehẹ bolọdo kelege, Hiye O Godihạ o sasại
kediạmokou midihọ bolofẹi hehegile kẹ tobou lamou kuhe hagueiyodei. *Aisaia 61:1-2*
20 Kegemou, Yesuhạ kuguo husọụ mei degeimou, kuguo kẹ komuguo, egei mosọ dia
daladi o kokou nelẹmou biyei. Duwomou, egei mosọdu duwogua o olou fẹi ẹmokou
masele i.
21 Kegeimou, ẹ diạmokou tobou, Godihạ kuguokou nalại dala, ifi nị dulo ili kẹme
damalẹdo tamạ degeli kuhẹyode tobou. 22 O kele deleiguei kediạ ẹ hụ hebele
foguomou, tạ bolofẹi ẹ hehegiei kokou fị hiyedo mạ i. Kẹnou si diạ tobou, o kou
Josephạ dihi. Kageimou ẹ tạ kou guei hehegie tobou ya?
23 Kegeimou, Yesuhạ diạmokou kou gue tobou, ạ tawalibe, obe tobou di sagại
kegenou nị ge ạmokou ne kou gue tobolou ile sagại,
Medigo, nạ nou usie bologuọụba bolọ degeyedele.
Ei nạ sa Kaperneamkou ge degeiyode tobou mou dulo i sagại kẹnou tefele nou une
sabe kuokou ne degeiba, ei duguo tawale ileyode tobolou ile sagại degei.
24 Ạ nị mokou damalẹdo tobolou kuhẹ. Mosọmạ o tahạ ẹ sabekou ge habage
tamạ degele kẹ hehegieimou be, o sasạiyege ta hohọ degele idiyo mei. 25 Ạ
nị mokou damalẹdo tobolou kuhẹ, o Elaijahạ delei kelegebe, Israelkou be kuei
sasại sụdo deleiguei. Dalaguamou, huẹi teli mei dalali, sadebe kamadia, oguo
walạiyosi kege mei degeimou, nalẹ segei olou fẹi fafagalemou mei degei. Sa
Israel olou fẹido hegie hiyedo degele iye, 26 kẹnou si Godihạ Elaijabe sa Israel
kuei sasại takou ta iyedili mei. Ẹme sa Sarefat kuei sasại ta, sa Saidon duo
kokou iyede tobou.* 27 Haba o Elisa, habage-degele-duguo-tobou di-o kahạ delei

* **4:26** 4:25-26 1 King 17

kelegene, sa Israelkõu dobo doye tolõu i o sụdo deleigueiye, kẹnõu si o tanõu ta bologuọụmõu bolọ degeli mei. Haba sa ta Siria tie o Namannõu si bologuọụmõu bolọ degeiyode tobou.*

28 O olõu fẹi egei mosọkõu duweguei kediạ Yesuhạ tạ kẹ tobõu mõu dulomõu, diạ gofo͡u hiyedo degele i. 29 Kegeimõu diạ Yesu wolõu, sa kahạ figikõu yai. Sa kẹme bitọụ sa tigahaibõu kahạ, diạ tigahai komõu bila mugulamõu degele i. 30 Kẹnõu si, ẹ o kefei sụdo kahạ timịya kẹ fogõu i.

Yesuhạ duo kasagại ta igile mugu (Mak 1:21-28)

31 Kegemõu, Yesu ẹ ile mulọ, sa Kaperneamkõu felei. Sa kẹme sa Galili duo kokõu delei. Folomõu, misiholo duwodi sawisiei kelege, ẹ o sasại kediạmokõu egei tobõu mõu, 32 diạ ẹ tạ kẹ dulomõu kesigile i. Yobe ẹ hehegilibe ẹsofẹi, hiyedo folodo.

33 Egei mosọkõu o ta duwei, duo kasagạiye tou. O kahạ guạmõu hiligedo kõu gue tobou, 34 sa Nasaret o Yesu, nạ hagua eimokõu kẹi degelamõu degeiya? Nạge ei makolamõu hagulu? Ạge nạme kõu tewe. Nạme o bolọdo, Godihạ tobõu mõu hagueiyode tobou.

35 Kẹnõu si Yesuhạ gofo͡udo dege, duo kasagại kokõu be, nạ tạda. Nạ o ko͡u tõu fogõu fogõu iyede tobõu mõu, duo kasagại kahạ degeiye, o kẹ die dihịle kele mihịkõu fiyei. Fiyoumõu, duo kasagại kahạ o kẹ tõu fogõu fogõu i, kẹnõu si o kẹ ta makeli mei. 36 Tõu fogõu imõu, o sasại olõu fẹi kesigiemõu, dio͡unõu kõu gue tugulo tobolõu i, ko͡ume kẹi? O ko͡umahạ tạ gehẹ ko͡u tobolõu be, sibigẹ hiyedo, nelẹbõu de tạ tobolõu. Duo kasagại kediạne ẹ tạ dulomõu fosigediyode tobolõu i. 37 Kege tobolõu imõu, Yesuhạ kẹ degei kahạ tạ uwo kẹme sa sa hafẹi olõu fẹi keleya kẹ tefei.

Yesu ẹ Pitahạ sasạihạ ẹ adiõu hạ do bologuọụmõu bolọ degei (Matyu 8:14-15; Mak 1:29-31)

38 Yesu ẹ haguạ, egei mosọ kẹ tõu fogõu ile, Saimonhạ mosọkõu felei. Folomõu dugube, Saimonhạ ẹ sasạihạ ẹ adiõu be suguai hiyedo degeimõu, nạ sasại ko͡u bologuạyede tobolõu i. 39 Kege tobõu mõu, Yesuhạ teguo ile, sasại kẹ gaduguomõu, tạ nelẹdo dege tobõu mõu, suguai kẹ mei degeimõu, toto haguạ, nalẹ milõu ma, o kediạmokõu nẹi.

Yesuhạ do o sasại sụdo bologuọụmõu bolọ degele i (Matyu 8:16-17; Mak 1:32-34)

40 Asọ mulạ degeimõu, o ilo kediạ o sasại do daga daga tolõu i mo͡uma, Yesukõu haguasiei. Haguasiemõu, ẹ dobogo͡u dogogueimõu, bolọ degele i. 41 Haba o duo kasagạiye tolõu i o sụdone duo kasagại igisei. Igiseimõu, duo kasagại kediạ tõu fogolõu gi, nạme Godihạ Dihiyode haguisa tobolõu i. Kẹnõu si, ẹ kuolõu dogogube, nị tạdamabeede tobou, ẹme Godihạ makai o Kelesu kẹme dio͡u kõu tewe kahạ degemõu.

Yesuhạ sa sa keleya kẹ siei (Mak 1:35-39)

42 Sabiyoumõu, Yesu ẹ sa o mei sa kokõu i. Imõu, o sasại kediạ ẹ kamõu haguasiligi duguomõu, diạ ẹ idayedema akogulamõu degele i. 43 Kẹnõu si, ẹ kõu gue tobou, ạ Godihạ tạ uwo bolofẹi kẹ sa sa iloyane tobõu lamõu. Godihạ ạmokõu tobõu mõu

* **4:27** 4:27 2 King 5:1-14

hagueibe, ẹ o sasại wolọ́u dalale kahạ tạ kẹ hehegieyedei. 44 Kege tobọ́u mamọ́u ile, sa Judia duo kileya kẹ egei mosọya egei tobọ́u mọ́u siadi.

5

Yesuhạ tobọ́u mọ́u, Pitahạ miyẹ sụdo mọụ
(Matyu 4:18-22; Mak 1:16-20)

1 Sawisiei ta Yesu ẹ ohueịyai Genesaret* biyạkọ́u tafalamọ́u, o sasại sụdo kefeguo ẹ silẹmạ dalaguali, ẹ Godihạ tạ tobọ́u mọ́u dulo i. 2 Ẹ tafalali dugube, mosole bolọụ ohueịyai biyạkọ́u tilamọ́u dugu. Mosole kẹme miyẹ mo□udi o kediạ dogoguemamọ́u, neke bigile imọ́u dugu. 3 Duguomọ́u, ẹ mosole ta kahạ tagetọ́u foguo felei. Mosole kẹme Saimonhale. Ẹ Saimonkọ́u, nạ felẹba, mosole huyadefẹi fuguo ile, tọ biyạ hafẹi dege fogọ́u yede tobou. Kegeimọ́u, ẹ mosole tagetọ́u duwoli, o sasại kediạmokọ́u hehegiei.

4 Hehegiema mei degeimọ́u be, Saimon, nạ tọ ạimikọ́u fuguo ileba, kele neke hebele muguyede tobou. 5 Saimonhạ ẹ sima tobou, Hiye O, huliạme ei dabai hiyedo degeligi, sabiyeiye, ei miyẹ ta mọ́u lị mei. Kẹnọ́u si, nạ tobolọ́u kahạ degeimọ́u, ạ neke haba hebele muguo dugulamọ́u. 6 Kegemọ́u, ẹ neke haba hebele muguomọ́u dugube, miyẹ sụdo tou dugu, neke bafọ́u lamọ́u degeimọ́u dugulo i. 7 Miyẹ sụdo tou kẹ duguomọ́u, dilie mogo, mosole takọ́u dalagua kediạ haguisai, hagua dogọ́u gumabadomọ́u. Diạ haguasieimọ́u, mosole bolọụ kokọ́u miyẹ mo□uma sa iligi, amạmạmọ́u, mosole bolọụ kẹ molọ́u gọ́u lamọ́u degeimọ́u dugulo i. 8 Saimon Pitahạ kẹ duguomọ́u, Yesu hafẹi dege yubu sugulo fiya tobou, Hiye O, nạ ạmokọ́u hafẹi degeda, ạme midihọ kasagại milọ́u di o kahạ degemọ́u. 9 Ẹ kẹ tobolọ́u kahạ yobe, diạ miyẹ sụdo mo□umọ́u kọ́u duguo kesigile i kahạ degemọ́u. 10 Ẹ mogo bolọụ, Sebedihạ sisigọ Jems dilie Jon diliene kẹ duguomọ́u kesigile i. Yesuhạ Saimonkọ́u tobou, nạ hobọ́u guẹ degeda. Ifi yoma kugule ilebe, nạ miyẹ mo□udi sagại kẹnọ́u tefele nạ ạmokọ́u o sasại mo□uma haguayede tobou. 11 Kegemọ́u, diạ mosole fufulo ile, tọ biyạkọ́u dogoguomọ́u, die bimạine olọ́u fẹi kokọ́u nọ́u dogoguema fogọ́u mọ́u, Yesu sesele yai.

Yesuhạ dobo doye tou o ta bologuọụmọ́u bolọ degei
(Matyu 8:1-4; Mak 1:40-45)

12 Sawisiei ta Yesu sa ta kokọ́u dalamọ́u, o ta haguei. O kahạ ẹ tọ́u olọ́u fẹibe dobo doye tou. Ẹ Yesu duguomọ́u, yubu sugulo fiya, miye duwoli, nelẹdo dege kọ́u gue tobou, Hiye O, nạ tagaibabe, nạ ạ bologuọụba bolọ degeleyodei. 13 Yesuhạ o kahạ tạ kẹ dulomọ́u, ẹ dobogo□u susuguo kuguomọ́u, ạge nạme bolọ degele kẹ tagaliyode tobou. Kege tobọ́u mọ́u kelegenọ́u dobo doye tou o kẹ bolọ degei. 14 Yesuhạ ẹmokọ́u nelẹdo dege tobou, ạ nạ bologuạibe hobọ́u omokọ́u tobọ́u da. Haba nạ Godihạ mosọkọ́u ile, nẹ tọ́u bolọ degei kẹ mogọ́u du daladi o kokọ́u hegiba, ẹge Mosehạ tobou kẹnọ́u seseleba, gali* sile Godikọ́u nelẹ, nạ bolọ degei kahạ degeimọ́u. Kegeiba, o kediạ nẹ do mei degei kẹ tawale ileyode tobou. 15 Kẹnọ́u si Yesuhạ degedi kahạ tạ uwo kẹme sa sa keleya kẹ olọ́u fẹi tefele silẹmọụmọ́u be, o sasại sụdo haguasie kefeguo dalaguadi, ẹ egei tobolọ́u kẹ dulamọ́u. Haba do o kediạne diạ bologuọụba bolọ degeyadomọ́u haguasiedi. 16 Kẹnọ́u si sawisiei ilo kelegebe, ẹ o sasại kefegu kẹ fogọ́u, sa o mei sa kokọ́u dihọ bagạ tobọ́u lamọ́u idi.

---

* **5:1** 5:1 Ohueịyai kahạ hụ tabe Galiliyodele idi. * **5:14** 5:14 Wok Pris 14:4

Yesuhą o ta ibigidiobou dobogo□udiobou tofigiei kę bologuǫųmou bolǫ degei (Matyu 9:1-8; Mak 2:1-12)

17 Sawisiei ta Yesuhą o sasąi kediąmokou hehegie tobou mou, Farisi o kediąbou, Moseshą kuolou yo dulo i obou kediąne olou fęi dulo duweguei. Dią sa Jerusalembou, sa Judiabou, sa Galilibou de tou fofou guema haguasie duwoguamou, Hiye Ohą nelęya kę ę do o sasąi bologuǫųmou, bolǫ degele i. 18 Ę kege degega dalamou, o ilo kedią do o ta malą haguasiei. O kęme ibigidiobou dobogo□udiobou olou fęi tofigiei. Dią do o kę botegei tagetou tilamou malą hebele felę, Yesukou hafęi dege dogogulamou degei. 19 Kęnou si mosǫ fegegu kahą degeimou, dią do o kę malą hebele fologale sagąi mei. Kegeimou, dią mosǫ tagetou malą fologa, mosǫ igiguomou, do o kę botegei tagetou tilamou, tigi gogomoguema, amafęi tou fofou guesą mulǫ, o sasąi kedią dala duo mogou kile, Yesuhą tafala hafęido dege dogogulo i. 20 Yesuhą die damalęyodei kę duguomou, ę do o kokou kou gue tobou, mogo, ą̨ge midihǫ kasagąi ną milou gadi kę gebe meiyodili. 21 Moseshą kuolou yo dulo i obou, Farisi o kediąbou, dią kę dulomou, kou gue fimą i, o Godihą timou kę mou lądi kęme koyo? O taege midihǫ kasagąi obe milou gadi kęme ta gebe meiyodele sagąi mei. Kęme Godihąnou si degeleyode tawale i. 22 O kedią kege fimą imou, Yesuhą tawalemou, nį kageimou kege fimą iya? 23 Ą̨ge kage tobolou? Midihǫ kasagąi, do o kahą milou gadi kę gebe meiyodili kahą, nį̨ge ą̨me ogou ga tobou di oyodele ili. Haba, ą̨ge do o kuokou, ną haguąma iyedilibe, nį̨ge kageimou ą ogou ga tobolou yode tawale iya? 24 O Kedią Dihi ę̨me sa sibigę kuokou be hų hiyedo dala. Ę̨ge midihǫ kasagąi obe milou gadi kę gebe meiyodele sagąiyode tobou. Yesu ę yo□usie kege tobou, o kedią tą ę tobolou kęme sibigębou dade tawamabadomou. Kege tobou mamou, ę do o kokou, ą nąmokou tobolou kuhę, ną haguą, nę botegei kę malą̨ba, nę mosǫkou iyedei. 25 Kege tobou mou, kelegenou o kahą haguą, o kedią dihį̨le kokou ę botegei kę malą hebele, mosǫkou fogou ma iligi, Hiye Ohą hų hebele foguomou i. 26 O sasąi kedią kę duguomou kesigie guę degemou, Godihą hų hebele fogulo i. Ifi di midihǫ gehę gehę tamą degeimou dugulo ili kuhęyode tobolou i.

Yesuhą o Livai haguisai (Matyu 9:9-13; Mak 2:13-17)

27 Habage, Yesuhą iligi dugube, gamani sibidi sele kefedi mosǫ kokou o ta, ę hų Livaibe kokou duwomou dugu. Ę̨me gamani sibidi sele kefedi o. Yesuhą ę̨mokou ną haguą̨ba, da imebeede tobou mou, 28 ę haguą, bimąi olou fęi tou fogou mou, Yesu sesele i.

29 Kegemou, Livaihą ę mosǫkou ge Yesuhą nalę hiyedo milou mamou, gamani sibidi sele kefele idi obou, o sụdo ilo kediąbou kefeguomou, dilieboụ de duwoguali nalę nalą i. 30 Farisi o kediąbou, die mogo kuolou yo dulo i o ilo kediąbou, dią Yesuhą dabai degedi o kediąmokou gofo□u dege tugulo tobolou i, nį gamani sibidi sele kefele idi obou, midihǫ kasagąi milolou idi o kediąbou de duwoguali nalębou hueįbou de kageimou nalą iya? 31 Kegeimou, Yesuhą sima kou gue tobou, o do meiyege mola mosǫkou be idiyo mei. Do oyenou si mola mosǫkou yadi. 32 Ą̨ hagueibe, dǫụdo o kedią haguisouba fį̨ bohou mabadomou hagueli mei. Ą̨ hagueibe, o sasąi midihǫ kasagąi milolou idi kedią haguisouba fį̨ boholou ba ą̨mokou haguasiemabadomou kuhe haguei.

Yesuha nalẹ kuolõu dogogudi kaha ta kẹ tobou (Matyu 9:14-17; Mak 2:18-22)

33 Kegemõu, Juda hiye o kediạ Yesukõu haba tobolõu i, Jonha dabai degedi o kediạge nalẹ kuolõu dogoguomõu diho bagạ tobolõu idi. Farisi o kediạ die dabai degedi o kediạne kege degele idi. Kẹnõu si nẹ dabai degedi o kediạge nalẹbõu huẹibõu nalạ ili. 34 Yesuha sima kõu gue tobou, o taha sobõu hulaba, ẹ mogo diạ diguba, haguasie felẹgababe, nalẹ ta kuolõu dogogulo sagại mei. Yobe, sobõu hulo o kẹme diạbõu de dala kaha degemõu. 35 Kẹnõu si, o ilo kele die mogo malạ fogõu iba kelege, nalẹ kuhe kuolõu dogogulo ileyode tobou.

36 Kegemõu, Yesuha haba tạ makai ta diạmokõu tobou, yukuei afukõu be, a ta dalababe, di yukuei ebele ta malạ bafolõu ba, yukuei afukõu kokõu dogoguoba gofolõu mei. Kege degeibabe, yukuei ebele kẹme makolo, haba yukuei afukõu kẹne bolọ degeiba dugulo meiyodei. 37 Haba tabe, tigi kolo huẹi gofo□udo, ebele milou kẹne wai meme kolo, oe afu kõu milou kodu sõu gudiyo mei.* Kege degeibabe, tigi kolo huẹi gofo□udo kaha wai meme kolo kẹ dõu lama ile. Kegeiba, tigi kolo huẹi gofo□udo kẹ ile hobogõu ba, wai meme kolo kẹne makolo. 38 Kegei kaha degemõu, hebe kolo huẹi ebele kẹme yo□u wai meme kolo ebele kodunõu sõu gubasi bolọyode tobou. 39 O huẹi afukõu kẹ nạdi kahạge huẹi ebele kẹme ta nalẹ sagại degediyo mei. Ẹge huẹi afukõu kẹme bolofẹiyode tobõu di.

6

Yesuha misiholo duwodi sawisiei kelege dabai degele kuolõu dogogu kaha ta (Matyu 12:1-8; Mak 2:23-28)

1 Misiholo duwodi sawisiei ta kelege, Yesubõu diạ hebe hai sa duoya kẹ yai. Ẹ dabai degedi o kediạ nalẹ fi kẹ gama, dobogo□uye dosõu guema, ho kẹ nalạmõu yai. 2 Kẹnõu si Farisi o ilo kediạ kẹ duguomõu, Yesukõu kõu gue yodulo i, nịme misiholo duwodi sawisiei kaha kuolõu kẹme kageimõu gobolõu iya? 3 Kegeimõu, Yesuha die ta sima tobou, Devitha degei kaha ta kuguokõu nalại dala kẹme nịge husọ□uma tawale ili mei sạ degei.* Devitbõu ẹ mogo diạbõu kediạ nalẹ nalị mei, hegie degele i kẹ ạ nịmokõu tobõu lamõu. 4 Hegie degele imõu, Devitha Godiha falai mosọkõu folomõu, õu si Godiha dihịle kokõu dogogu daladi kẹ mo□uma nại. Õu si kẹme kuolõu, mogõu du dalaguadi o kediạnõu nalạ idiye, kẹnõu si Devit ẹ nolụgi, ẹ mogo diạmokõu ne nẹiyode tobou. 5 Ẹ haba diạmokõu tobou, O Kediạ Dihi ẹme misiholo duwodi sawisiei kẹ dia daladi oyode tobou.

Misiholo duwodi sawisiei kelege, Yesuha o dobogo□u kasagại degei ta bologuại (Matyu 12:9-14; Mak 3:1-6)

6 Misiholo duwodi sawisiei ta kelege, Yesuha egei mosọkõu folomõu, o sasại kediạmokõu Godiha tạ hehegiei. O ta ẹ dobogo□u dele tei kẹne kodu duwei. 7 Farisi o kediạbõu, Moseshạ kuolõu yo dulo i o kediạbõu de Yesuha degeladi kẹ defẹido baha duweguei. Yobe, Yesu ẹ misiholo duwodi sawisiei kelege do o kẹme bologuọụba bolọ degeibabe, o kediạge ẹ tạ saleyodema fimạ i. 8 Yesuha o kediạ kege fimạ imõu tawalemõu, o dobogo□u tei kokõu, nạ haguạba, o dihịle kuokõu tafalayedeimõu ẹge o

* **5:37** 5:37 Yesu ẹ sa sibigẹ kuokõu delei kelegebe, Juda o kediạ die huẹinạbe di huẹinạ sagại mei. Diạ wai meme kolo gofõu mamõu huẹibe kokõu dõu ma nalạ idi. * **6:3** 6:3 1 Samuel 21:6

dihi̱le kokõu haguą tefei. 9 Tafalamõu, Yesuhą o duwogua kediąmokõu kõu gue yodu, di misiholo duwodi sawisiei kelegebe, di midihọ kasagą̱i de milolõu? Ha midihọ bolọnõu milolõu? Di o de wouba tofigile? Haba o de bologuọụba bolọ degelenõu? Moseshą kuolõu tąege kage tobolõu? 10 Kege tobõu mamõu, ẹ o olõu fẹ̱i kediąmokõu maseligi, dobogo□u tei o kokõu tobou, nẹ dobogo□u dọụsususuguyedeimõu, o kahą dobogo□u dọụsususugumõu, kuhe bolọ degei. 11 Kẹnõu si hiye o kedią hohọ degeli mei, gofo□u hiyedo degemõu, dio□unõu Yesube kage degele de tugulo tobolõu i.

Yesuhą tą-bolofẹ̱i-malą-suluguadi-o olõu fẹ̱i 12 kege makai
(Matyu 10:1-4; Mak 3:13-19)

12 Sawisiei ta, Yesuhą ile, bitọụ ta kokõu felei, dihọ bagą tobõu lamõu. Folo, huliąme Godikõu dihọ bagą tobolõu gi, sabiyei. 13 Sabiyoumõu, ẹ dabai degedi o kedią haguisoumõu, dią haguasieimõu, ẹ dabai degele ile o olõu fẹ̱i 12 kege makai. Nį̱me mą tą-bolofẹ̱i-malą-suluguadi-oyode tobou. 14 O ta ẹ hụbe Saimon. Yesuhą ẹ hụ gehẹ tibe Pita. Ẹ maląbõu de, ẹ hụbe Andru. Haba Jemsbõu Jonbõu Filipbõu Bartolomyubõu de. 15 Haba Matyubõu, Tomasbõu, Alfiushą dihi Jemsbõu. Tabe Saimon, ẹ hụ tabe Selot. 16 Haba Jemshą dihi Judas. Tabe Judas Iskariot, Yesu ho o kediąmokõu sesegulo o kẹ.

Yesuhą do o sụdo bologuọụmõu bolọ degele i
(Matyu 4:24-25; Mak 3:7-12)

17 Kegemõu, Yesuhą ẹ dabai degedi o kedią mugua, imį̱ sabekõu tafalaguali dugube, ẹ dabai degele idi o ilobõu, sa Jerusalem o sasą̱ibõu, haba sa Judia kile o sasą̱ibõu sụdo kedią kefeguo dalaguamõu dugulo i. Tọ biyą hafẹ̱i sa Tairbõu, sa Saidonbõu tie o sasą̱i sụdone kefeguo dalaguamõu dugulo i. 18 O kedią mõu haguasili mei, Yesuhą egei hehegieiba dulamõu haguasiei, haba ẹ die do kagei kageine bologuą̱yadomõu kuhe haguasiei. Damalẹdo, duo kasagą̱iye tolõu i kediąne haguasieimõu, Yesuhą bologuọụmõu bolọ degele i. 19 O sasą̱i olõu fẹ̱i kedią Yesu duguomõu, kugulamõu degele i, ẹme nelẹ hiyedo kahą degeimõu, do o koyohą, ẹ dobogo□uye Yesu kugumõu be, do bolọ degei.

Yesuhą o ilo kediąmokõu hohọbõu mabeedei, haba o ilo kediąmokõu be nį̱õu tawaibõu yode tobou
(Matyu 5:1-12)

20 Kegemõu, Yesuhą ẹ dabai degele idi o kediąmokõu maselemõu kõu gue tobou,

Bi mei o diąma, nį̱ hohọbõu ma, Godihą ẹ sa kẹme nį̱ biyodei kahą degeimõu. Godihąge nį̱ wolõu dalayode tobou.

21 Hegie dege dalagua o diąma, nį̱ hohọbõu ma, habage nį̱ nalẹ nąma guokõu degele ile kahą degeimõu.

O diąma, nį̱ ifi gosolo iliye, kẹnõu si hohọbõu ma, habage nį̱ hohọ dege yilọ kahą degeimõu.

22 O sasą̱i diąma, nį̱me oe dafa iliye, kẹnõu si nį̱ hohọbõu ma. Nį̱ O Kedią Dihi kẹ sesele ili kahą degeimõu, nį̱me oe igile filąba, susuga tobolõu ba, nį̱ hụbe kasagą̱inõu degeiba dugubabe, nį̱ hohọbõu mabeedei. 23 Dią kege degeibabe, nį̱ hohọbolõu, hobõu ga siama, nį̱ hebe bolọdo kẹme hebenitõu kõu dala kahą degeimõu. Kõu guai o kedią midihọ kasagą̱i kõu milolõu idibe, habage-degele-duguo-tobõu di-o kediąmokõu ne kẹnõu tefele milolõu idi.

24 Selebou o diąma, nįou tawaibou, nį hebe bolǫ ta molo͡u mei. Yobe, nįme bi olou
fẹį kou mo͡umamou, nį kou le hohǫ degele ili kahą degemou.
25 O diąma, nį nalẹ nąma guokou dege dalaguaye, nįou tawaibou, nįme habagebe
hegie degele ile kahą degemou.
O yilǫ ili o diąma, nįou tawaibou, nį gosoulugi, gesei mei degele mei kahą degemou.
26 O diąma, oe nį hų hebele fogulo iliye, kẹnou si nįou tawaibou. Nį kou guai o kediąge
ogou gai egei tobou di o kedią hųne hebele fogulo i deiyode tobou.

Yesuhąge nį ho o tagamabeedei (Matyu 5:38-48)

27 Yesuhą haba kou gue tobou, mą tą dudi o diąma, ą nįmokou tobolou kuhẹ. Nį ho o
kedią tagama. O nįmokou dafadi o kediąmokou ne midihǫ bolofẹį kẹnou hehegiema.
28 O koyohą tą kasagąi nįmokou tobou babe, nįge Godihą ẹmokou midihǫ bolofẹį
kẹnou hehegieyede tobou ma. O koyohą nį wala deibabe, nįge Godihą o kokou solou
do degeyedema dihǫ bagą tobou ma. 29 O koyohą nẹ hamogou ilokou fǫųbabe, nąą
haba hamogou ilone seseguyedei. O koyohą nẹ yukuei hiyouye mo͡ubabe, haba
nąą nẹ yukuei ta kẹne ẹmokou nẹyedei. 30 O koyohą nąmokou bi ta molo͡uyodema
yodubabe, nąą mou nelẹnou. Haba o tahą nẹ bi ta hiyouye mo͡ubabe, ẹmokou hobou
boholou nẹyede tobou da. 31 Nįge o ilo kedią nįmokou kage degele tagale ili kẹme, nį
diąmokou ne kẹ sagąinou tefele degemabeedei.
32 Nįge o nį tagadi kediąnou tagaibabe, nį hųbe hiye degele mei. O midihǫ kasagąi
degedi o kediąne o dią tagali o kediąmokou ne hohǫ degele idi. 33 Nįge nįmokou
midihǫ bolǫdo hehegili o kokou nou midihǫ bolǫdo hehegieibabe, nį hųbe hiye degele
mei. O midihǫ kasagąi degedi o kediąne kẹnou tefele degele idi kahą degemou. 34 Nįge
nį bi heliofẹį nelẹ i kẹ haba boholou molo͡uyode tawaibabe, nį hųbe hiye degele sagąi
mei. Yobe, midihǫ kasagąi degedi o kediąne die mogo diąmokou bi heliofẹį nelẹ i kẹ
boholou molo͡uyode tawale idi. 35 Nį ho o kedią tagama. Diąmokou midihǫ bolofẹį
kẹnou hehegiema. Nį diąmokou bi nelẹ, haba boholou molo͡uyode tawadama.
Kegeibasi, nį hebe bolǫdo kẹ maląba, nįme damalẹdo Godihą sisigǫ degele. Damalẹdo,
nįge nįmokou ho degedi o tagama. Yobe, Godihąge o ẹmokou bolofẹįyode tobolou
idiyo mei o kediąmokou be midihǫ bolǫdo kẹnou hehegiedi. Midihǫ kasagąi degedi
kediąmokou ne kẹnou tefele hehegiedi. 36 Nį Aye Godihą nįmokou solou do degedi.
Nįne kẹnou tefele omokou solou do degemabeede tobou.

Midihǫ o tae degeli kẹ fidama (Matyu 7:1-5)

37 Yesuhą haba kou gue tobou, midihǫ o tae degeli kẹ fidama, Godihą nįmokou
ne kẹnou tefele degeiye deba. Midihǫ nogohą milolou kẹ hobou fidama. O tae
hagi nįmokou ta degeibabe, mou duguo fogou mabeedei. Kegeibasi, Godihąne
midihǫ kasagąi nį milolou idi kẹne gebe meiyodele. 38 Nį bi ta o kediąmokou
nẹįbabe, Godihąne nįmokou bi ta nelẹ. Ẹge bologuą fileba, amąmąi kẹ nįmokou nelẹ.
Damalẹdo, ẹ fileba hiyedo folodo amąmąido kẹ nį molo͡u. Yobe, nį o takou nẹdi
kẹme, Godihąne kẹnou tefele nįmokou nelẹyode tobou.
39 Kegemou, Yesuhą tą makai ta kou gue tobou, dihǫ du degei o tahą yogo dihǫ
du degei o ta wolou ilebe de bolǫ? Ąge diliebe uloudu fiyasigiledadili. 40 Sokou lou
dihiyege ẹ tisabe gabama feli mei. Sokou lou dihi kahą tewe mo͡ubasi, ẹ tisa tefele.

41 Nạ no͡u nẹ dihọko͡u hebe sie̲i hiyedo kẹ dala kẹme ta duguli meibe, kofai nẹ mogohạ dihọko͡u dala kẹme kageimo͡u duguo tobo͡u ya? 42 Nạ hebe sie̲i hiyedo nẹ dihọko͡u dala kẹ ta duguli meibe, nạge kofai nẹ mogohạ dihi̲ledu dala kẹme kageimo͡u malạ filalạmo͡u yode tobo͡u ya? Nạme tạeno͡u tobo͡u di o. Nạ hebe sie̲i hiye, nẹ dihi̲ledu dala kẹbuko͡u tele filạba, nẹ dihọ bolofe̲i degeiba duguoba, hobo͡u kofai nogohạ dihi̲ledu dala kẹ kuhe malạ filạ.

Hebe kasaga̲iyege kolo kasaga̲i mạdi
(Matyu 7:16-20, 12:33-35)

43 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, hebe bolofe̲iyege kolo kasaga̲i degei ta malẹ mei. Nebe kẹno͡u tefei, hebe kasaga̲iyene kolo bolofe̲i ta malẹ mei. 44 Oyege hebeye kolo molụ koko͡u duguomo͡u, hebe kẹme bolofe̲ida, ha, kasaga̲idade kuhe tawale idi. Oye kiyou ga idibe, ayẹ yoya kẹ ga idiyo mei. Goho kolo ga idibe, hebe ayẹbo͡u koko͡u ga idiyo mei. 45 O bolofe̲i ẹ duledube fima̲i bolofe̲iyeno͡u daladi. Kegei kahạ ẹge midihọ bolofe̲i kẹno͡u degedi. O dọụdo mei, ẹ duledube fima̲i kasaga̲iyeno͡u daladi. Kegei kahạ ẹge midihọ kasaga̲ino͡u degedi. O ẹ duledu fima̲i kagei kagei amạma dalamo͡u be, ẹ mogouyene tạ yo͡u fi̲ye molụ kẹno͡u tefele tobo͡u di.

Mosọ togodi midihọ bolọụ
(Matyu 7:24-27)

46 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, kageimo͡u ni̲ ạmoko͡u Hiye O, Hiye O dele idiye, kẹno͡u si ni̲ mạ tạ ta sesediyo mei? 47 O koyohạ ạmoko͡u hagua, mạ tạ kẹ dulo seseibabe, ạge o kegei kahạ midihọ kẹme ni̲moko͡u hegilamo͡u. 48 O kẹme mosọ togodi o sạ degei. Yomogoube, o kahạ aso͡u mo͡u gulido dege damamo͡u, mouti gofo͡udo kẹno͡u fofoguei. Moutimamo͡u, koto͡u mosọ tegei. Tọ hiyedo giho͡uma, mosọ kẹ ko͡u bilalamo͡u degeiye, kẹno͡u si bileli mei. Yobe, ẹ mosọ kẹ bologuạdo tegei kahạ degemo͡u. 49 O koyohạ mạ tạ kẹ dulo sese ho fogo͡u babe, ẹme toto͡u degei o, ẹ mosọbe mihi̲ko͡u do tegei kẹ sạ degei. Mihi̲ damamo͡u moutili mei. Habage, tọ giho͡uye haguamo͡u, mosọ kẹ totono͡u bila filạmo͡u makoma mei degei.

7

Yesuhạ ami hiye o kahạ dabai degedi o bologuọụmo͡u bolọ degei
(Matyu 8:5-13)

1 Yesuhạ o sasa̲i kediạmoko͡u tạ tobo͡u ma mei degeimo͡u, ẹ sa Kaperneamko͡u felei. 2 Sa koko͡u be, ami hiye o tahạ ẹ dabai degedi o ta do degemo͡u tolo ile hafe̲i degei. Ami hiye o kahạ ẹ dabai degedi o koko͡u solo͡u do hiyedo degei. 3 E̲ Yesu dalayode tobolo͡u imo͡u dulomo͡u, ẹ Juda odo odo ilo kediạ tobo͡u mo͡u yai, Yesuhạ haguaba, do o kẹ bologuạyede tobo͡u yadomo͡u. 4 Diạ ya, Yesuko͡u fologamo͡u, tạ nelẹdo dege tobolo͡u i, ami hiye o kẹme midihọ bolọno͡u milo͡u gadi o. Nạ ẹ dogo͡u guyedei. 5 Yobe, ẹ Juda o dimoko͡u solo͡u do degemo͡u, di egei mosọ ko͡u tegei kahạ degemo͡u yode tobolo͡u i.

6 Kegemo͡u, Yesu ẹ diạbo͡u de hagulugi, mosọ kẹ hafe̲i degeimo͡u, ami hiye o kahạ ẹ mogo diạ tobo͡u mo͡u yolugi, Yesu aliko͡u hagumo͡u duguo tobolo͡u i, ei mogo ẹ ko͡u gue tobo͡u ma dogogu, Hiye O, nạ hobo͡u dabai hiye degeda. A̲me o bolofe̲i mei kahạ, nạ mạ mosọko͡u felẹ saga̲i mei. 7 Kegei kahạ degemo͡u, ạge nạmoko͡u be ile mei. Nạ mo͡u tạeno͡u tobo͡u ba, mạ dabai degedi o ẹ bolọ degele. 8 A̲ tobolo͡u kahạ yobe ko͡u guei, ạne hiye o tahạ hayedu dala. Mạ hayedune ami o ilo kele dalagua. A̲ ami o tako͡u nạ

iyedeimõu be, ẹ idi. Haba ami o takõu nạ haguayedeimõu be, ẹ haguadi. Ạ mạ dabai degedi o takõu nạ dabai degeyedeimõu be, ẹ dabai degedi.

9 Yesuhạ o kahạ tạ kẹ dulomõu, hiyedo fimạma, boholõu mõu, o sasại ẹ sesele haguasili kediạmokõu tobou, ạ nịmokõu tobolõu kuhẹ. Ạge Israel o olõu fẹi kediạme ami o ko͡umahạ damalẹyodei nelẹdo ko͡u sagại kõu gueibe ta duguli mei. 10 O ami o kahạ tobõu mõu yai kediạ boholõu mạ haguasie, mosọkõu felẹgamõu dugube, do o kẹme kõu bolọ degei dugulo i.

Yesuhạ sa Nainkõu ge o gisiai tei kẹ haguạgimõu gehẹ degei

11 Habage, Yesuhạ ẹ dabai degedi obõu, o sasại sụdo kediạbõu de sa Nainkõu yai. 12 Ile, sa kahạ kekai adi hafẹi degeimõu dugube, o ilo kediạ o tei ta hebele haguasieimõu dugu. O kẹ tei kahạ ẹ adiõu be kuei sasại, ẹ dihi o dihi tanõu fẹi kẹ tolo i. Sa kẹ tie o sasại sụdo sasại kẹbõu de haguasieimõu dugu. 13 Hiye O Yesuhạ sasại kẹ duguo, solõu do hiyedo degemõu tobou, nạ hobõu gosodayedei. 14 Ẹ teguo ile, botegei kẹ kugumõu, o tei kẹ hebema haguasili kediạ tafalaguamõu tobou, o gisiai, ạ nạmokõu tobolõu kuhẹ, nạ haguạ. 15 Kege tobõu mõu, o tei kahạ haguạ bilo tọụmõu, dihi kẹ ẹ adiõu kõu boholõu nẹi. 16 O sasại olõu fẹi kediạ kẹ duguo kesigiemõu, Godihạ hụ hebele foguo tobolõu i, habage-degele-duguo-tobõu di-o ta ifi dimokõu tamạ degeli kuhẹ. Godibe ẹ o sasại di dogõu gulamõu haguei kuhẹyode tobolõu i. 17 Yesuhạ kẹ degei tạ uwo kahạge sa Judia kileya kẹbõu, haba sa sa hafẹi dege dalagua keleya kẹbõu de olõu fẹi tefei.

Fafeleya degedi o Jonhạ ẹ dabai degedi o bolọụ kege tobõu mõu, Yesukõu yai (Matyu 11:2-19)

18 Kegeimõu, Jonhạ ẹ dabai degedi o kediạ Yesuhạ degegadi kẹ ẹmokõu tobolõu i. 19 Ẹmokõu tobolõu imõu, ẹ o bolọụ kege haguisoumõu, haguasiei, dilie ileba Hiye Okõu kõu gue yodumabadomõu, nạme de o hagualeyodele idi kahạ haguei? Haba you haguale dala? 20 O bolọụ kẹdilie ya, Yesukõu fologa tobou, fafeleya degedi o Jonhạ tobõu mõu ele nạmokõu kõu gue yodulamõu kuhe haguasili, nạme de o hagualeyodele idi kahạ haguei? Haba you haguale dala?

21 Dilie hagulu kelegenõu be, Yesuhạ do o kagei kagei sụdo bologuại. Duo kasagạiye tolõu ine duo kasagại igiseimõu bolọ degele i. Haba o dihọ du degele i kediạne bologuọụmõu baha i. 22 Kegeimõu, Yesuhạ Jonhạ dabai degedi o bolọụ kẹdiliemokõu tobou, nele boholõu mạ yaba, Jonkõu ạ degeimõu nele dulubõu, nele dugulubõu ko͡u tobõu mabeedei. Nele dugulube, ạ o dihọ du degei kediạne bologuọụmõu bolọ dege masele imõu dugulu. O ibigidio tofigiei kediạne tofõu tofõu youmõu, dobo doye tou o kediạne bolọ degele imõu, kihiyọụ tefegai kediạne tạ dulo imõu, tofigiei kediạne haguạ gehẹ degele imõu nele dugulo ili. Haba ạ bi mei o kediạmokõu ne tạ uwo bolofẹi ko͡u tobõu mõu nele dulo ili. 23 O koyohạ ạ duguoba damalẹyodema, fimại tabõu mei debabe, o kẹme hohọbõu yedei.

24 Kegeimõu, o bolọụ Jonhạ tobõu mõu haguasiei kẹdilie fogõu youmõu, Yesuhạ o sasại kediạmokõu Jonhạ kõu degei sagại kẹnõu kõu gue tobou, nị hebe mei mihịnõu sa kokõu yaibe kẹi dugulamõu yalou? Nị wiye hiyẹ ta tilemõu ima haguama deimõu kẹ dugu yai? 25 Kegeli mei debabe, nị o koyo dugu yalou? Nị o ta yukuei bolọ bolọ kại kẹ dugu yai? Kegeli mei. O yukuei sele hiyedoye mamọụ kẹ kạma similolõu idi

oyenõu si hiye o kediạ mosọdu dalagua. 26 Kẹnõu si nị koyo dugu yalou? Nị habage-degele-duguo-tobõu di-o ta dugu yai? Damalẹdo, ạ nịmokõu tobolõu kuhẹ, o kahạge habage-degele-duguo-tobõu di-o olõu fẹị kediạme gabai. 27 O kẹme Godihạ kuguokõu be kõu gue nalạị dala, nị duma,

Ạ mạ tạ tobõu di o ta tobõu ba ẹbukõu ile dalali, nẹ a mililõu yodei kẹ. *Malakai 3:1*

28 Ạ nịmokõu tobolõu kuhẹ, fafeleya degedi o Jon ẹ hagua feleịbe, ẹ sa sibigẹ o olõu fẹị gabaiye, kẹnõu si Godihạ o sasạị wolõu daladi sa kokõu be, o hụ mei o tahạ Jon gabai dala.

29 Kegeimõu, o sasạibõu, gamani sibidi sele kefele idi obõu kediạ Yesuhạ tạ kẹ tobolõu dulomõu, Godihạ midihọbe dọụdoyode tobolõu i, diạme Jonhạ kõu fafeleya degei kahạ degemõu. 30 Kẹnõu si Farisi obõu, Moseshạ kuolõu yo dulo i obõu kediạge midihọ bolofẹị, Godihạ hegi kẹme tobekõu mugulo i, diạme Jonhạ fafeleya degeli mei kahạ degemõu.

31 Yesuhạ haba tobou, kegeimõu, ifi kõu bõu ge dalagua o sasạị kediạme kadegei o? Ạ tạ makaibe midihọ diạ mililõu idi kokõu mạ tobolõu kuhẹ. 32 O kediạme sisigọ sạ degei. Yobe, sisigọ kediạme kefegudi sakõu duwoguali, die mogo diạ haguisa idi,

Eige nị hobõu gaba diẹ femabadomõu kibi kõu haguisa iye, kẹnõu si nị hobõu ga diẹ feilebe tagale ili mei. Ei solõu do degedi diẹne kõu feile iye, kẹnõu si nịge ta solõu do dege gosolo ili mei.

33 Ifi kõu bõu gebe o sasạiyene sisigọ kediạ degele idi kẹnõu tefele degele idi. Yobe, Jonhạ hagua sieibe, õu bõu, tigi kolo hueị gofo□udobõu debe nạdiyo mei kahạ, nịge ẹme duo kasagạiye touyode tobolõu idi. 34 O Kediạ Dihi ẹ hagua sulube, nalẹbõu hueịbõu nạdi kahạ, nị kõu gue tobolõu idi, o ko□ume nalẹ hiyedo nạdi. Haba tigi kolo hueị gofo□udo kẹne hiyedo nạdi. Ẹ mogo diạme gamani sibidi sele kefele idi obõu, o midihọ kasagạị mililõu idi obõu de. 35 Kege tobolõu idiye, kẹnõu si o sasạị Godihạ tewe kẹ tolõu hehegiedibe, ẹ tewebe damalẹdo dugulo idi.

Sasạị tahạ Yesuhạ abogo□u tagetõu hueị họbõu bolọdo kẹ sõu gu

36 Farisi o tahạ Yesukõu tobou, nạ hagua mạ mosọkõu ạbõu de nalẹ nạmebeedemõu, Yesuhạ o kahạ mosọkõu ile folo duwoli, nalẹ nalạmõu degei. 37 Sasạị ta, ẹme midihọ kasagạị milõu di sasạị, ẹne sa kile tie. Yesube Farisi o kahạ mosọkõu nalẹ nolụyode tobolõu imõu du. Dulomõu, ẹ botole igiye milou kodu họbõu hueị dou bolọdo kẹ tolõu haguei. 38 Felẹ, Yesuhạ tobeya haguamõu, ẹ abogo□u hafẹị dege gosolo tefelei. Gosoulugi, dihọ hueị kahạ Yesuhạ abogo□u tagetõu fiyasigei. Fiyasigeimõu, sasạị kahạ yo□u ẹ widio towe sasado kahạ tọguema nogõu gama, hueị họbõu bolọdo kẹ ẹ abogo□u tagetõu sõu gu.

39 Farisi o Yesu digu kahạge sasạị kahạ degeli kẹ duguomõu, ẹ kõu gue fimạị, o ko□ume damalẹdo habage-degele-duguo-tobõu di-o debabe, ẹge sasạị ẹmokõu kugulu ko□ume midihọ kasagạị milõu di sasạidade tawali.

40 Kegemõu, Yesuhạ ẹmokõu kõu gue tobou, Saimon, ạ nạmokõu tạ ta tobõu lamõu. Tisa, tạ nạ tobõu lamõu degeli kẹme ạmokõu tobõu yedeimõu, 41 Yesuhạ tạ makai kõu gue tobou, o bolọụ ta ya, selebõu o ta kokõu fologa, sele heliofẹị malạ i. Tabe sele 100 kege mọụ. Tabe sele 10 kege mọụ. 42 Dilie sele heliofẹị mọụye, kẹnõu si sele olõu fẹị nạị mei degei. Nạị mei degele imõu, sele obõu kahạ diliemokõu tobou, nele mạ sele

naị kẹme tạbou mei, ạ gebe meiyodiliyode tobou. Kegei kahạ degemou, o koyohạnou si sele obou kokou hohọ hiyedo degeiya?
43 Kegemou, Saimonhạge kou gue tobou, ạ tawalibe, o sele 100 kege mọụ
kẹyodeimou, Yesuhạ tobou, nẹ fimaịbe dọụdoyodei.
44 Kegemou, Yesuhạ boholou, sasaị kokou masemamou, Saimonkou yodu, nạ sasaị
ko□u de dugulu? Ạ nẹ mosọkou feleịmou, nạ hueị dou ma, mạ abogo□u bigili mei.
Sasaị ko□umahạ ẹ dihọ hueịyenou mạ abogo□u bigima, ẹ widio towe sasa kahạ tọguei.
45 Ạ nẹ mosọkou feleịmou be, nạ ạ ta nogou li mei. Sasaị ko□umahạnou si ạ feleịmou
mạ abogo□ukou nogou be kegenou nogou ga dala kuhẹ. 46 Nạ ạmokou hohọ degema,
mạ widiletou gusege hueị ta sou guli mei,* sasaị ko□umahạnou si mạ abogo□u tagetou
hueị họbou bolọdo kẹ kou sou gu. 47 Kegei degemou, ạ nạmokou tobolou kuhẹ, sasaị
ko□umahạsi ạmokou hohọ hiyedo degeimou dugulu. Kegei kahạ, da duguo tawalebe,
Godihạ ẹ midihọ kasagaị milou gadi kẹme gebe mei yodeidade tawame. O ta, Godihạ ẹ
midihọ kasagaị huyadefeị kẹ gebe meiyodeibabe, o kahạ Godikou hohọ huyadefeịnou
degeleyode tobou. 48 Yesuhạ sasaị kokou tobou, ạ nẹ midihọ kasagaị milou gadi kẹme
gebe meiyodiliyode tobou. 49 Kege tobou mou, o ẹbou de duwogua kediạ dio□unou
tugulo tobolou i, o ko□ume koyo? Midihọ kasagaị milou di kẹme kageimou gebe
meiyodeiya? 50 Yesuhạ sasaị kokou tobou, nạ ạmokou damalẹyodei kahạ degeimou,
nạme Godihạ kou mamọụ. Nạ ile, bologuạdo dalayede tobou.

8

Sasaị ilo kele Yesu sesele idi

1 Habage, Yesuhạ sa sa olou feị kileya kẹ Godihạ wolou daladi sa kahạ tạ uwo
bolofeị kẹ hehegiemou siei. O olou feị 12 kege kediạ ẹbou de suluguei. 2 Sasaị
ilo kelene Yesubou de suluguei. Sasaị ilobe duo kasagaịye tou, ilo kele doye tou,
kegele i kẹ Yesuhạ kou bologuaị. Sasaị tabe Maria, sa Makdala tie sasaịyodele idi.
Ẹme duo kasagaịye olou feị dioyosi kegeye tou kẹ Yesuhạ igiseimou bolọ degei.
3 Sasaị tabe Joana, ẹme Herothạ mosọ dia daladi o Kusahạ ẹ sasaị. Tabe Susana.
Sasaị kediạbou, sasaị sụdo ilo kelene Yesubou de suluguali, die seleye nalẹ mo□uma,
Yesubou diạmokou milou ma nelẹ suluguei.

Tạ makaibe nalẹ hou hebe haimikou hebesei kokou mạ tobou (Matyu 13:1-9; Mak 4:1-9)

4 Sa sa o sasaị sụdo Yesukou haguasie felẹga kefeguo dalaguamou, ẹ diạmokou tạ
makai kou gue tobou, 5 o tahạ ẹ hebe haimikou nalẹ hou hebeselamou i. Nalẹ hou
hebeseibe, ilo kelebe alikou fiyasigeimou, o kediạ abogo□uye tofou tofolou i. Haba
ilo kelebe sio kediạ haguasie mo□uma nalạ i. 6 Nalẹ hou ilo kelebe mihị igibou kokou
fiyasigei. Nalẹ hou kou fua feleiye, kẹnou si olou feị tofigiei, mihịbe hueị mei kahạ
degemou. 7 Nalẹ ho ilo kelebe ayẹ ti yo kodu fiyasigei. Nalẹ hou foloumou, ayẹ ti
kahạne folomou, nalẹ hou kẹ gogu. 8 Nalẹ hou ilo kelebe mihị bolofeị kokou fiyasigei.
Fiyasigemou, nalẹ hou fua folomou, sibigẹ hiyedo mạ i, 100 kege mạ iyodei. Yesuhạ
kege tobou mamou, haba kou gue haguisa tobou, o koyo nạ, kihiyọụ dalababe, tạ
ko□u defeịdo du.

* **7:46** 7:46 O ẹ widiletou gusege hueị sou gudi midihọ kẹme o kokou hohọbou di.

Yesuha ta makai hehegie tobou di kaha sibige ke tobou
(Matyu 13:10-17; Mak 4:10-12)

9 Yesuha e dabai degedi o kediа ta makai e toboudi kamaha sibige ke tawalamou
yodulo i. 10 E diamokou kou gue tobou, Godiha o sasai wolou daladi kaha sibige keme
ni tawamabadomou yo□u nimokou kou hegi, mogogou ta dala mei. O damaleyodele
ili mei kedianou si ta makainou dudi, ta sibige ta dudiyo mei. Keme kou gue nalai
dala,
Kegeligi, dihoye duguoba, tawale iye domou. Ta duloba, ta kaha sibige ta tawale iye
domou. *Aisaia 6:9*

Nale hou hebesei ta makai kaha sibige
(Matyu 13:18-23; Mak 4:13-20)

11 Kegemou, Yesuha haba kou gue tobou, ta makai kaha sibigebe kou gue, nale
hou hebesei keme Godiha ta ke hebesei. 12 Nale hou alikou fiyasigei kaha sibigebe
kou gue, o sasai ilo kele Godiha ta dumou be, Tamaha hagua, Godiha ta die duledu
dala ke igisedi, dia damaleyodele iba, Godiha dia mamouye domou. 13 Nale hou
mihi igibou kokou hebesei kaha sibigebe kou gue, o sasai ilo kelebe Godiha ta dulo,
hoho degele idiye, kenou si dia tefebou mei kaha, Godiha tabe hiyefei dulo idiyo mei.
Tefele duguye hagumou be, die damaleyodeibe tou fogou le idi. 14 Nale hou aye ti
yokou hebesei kaha sibigebe kou gue, o sasai dia Godiha ta kou dulo idiye, kenou si
sa sibige kaha hagi kagei kagei kokou fimaibou, sele hiyedo molo□u sagai fimaibou,
fiye tagai daga dagabou olou fei kahage Godiha ta ke akoguomou, sibige ta ma idiyo
mei. 15 Kenou si nale hou mihi bolofei kokou hebesei kaha sibigebe kou gue, o sasai
kediа Godiha ta dulo defeido tolou mou damaleyodema sesele ili. Die fimaibe doudo,
bolonou dalagua. Neledo dege dala kaha degemou, diame nale sibige mai ke sagai
dalagua.

Obe kamai dou migiemou be, bilika hayedu dogogudiyo mei
(Mak 4:21-25)

16 Yesuha haba kou gue tobou, obe kamai dou migiemou be, bilika hayedu
dogogudiyo mei. Fafai hayedune ta dogogudiyo mei, moso tama kele dogogudi, o
mosokou feliye, kamai hoho ke dugumabadomou. 17 Bi olou fei womogou dalagua
keme habage tama degele ile. Bi olou fei oye gogu dalagua kene habage tama
degegouba, oye kuhe duguo tawale ile. 18 Kegemou, ni ta ta dulobe, defeido duma.
O taha bi ilo kele dalababe, Godihage tage dogou guba, bi sudo degele. O taha e bi
hiyefei mei debabe, e bi huyadefei e fiye daladadili keme Godiha molo□uyode tobou.

Koyobe Yesuha e adiou bou e mala diabou?
(Matyu 12:46-50; Mak 3:31-35)

19 Kegemou, Yesuha e adiou bou e mala diabou de e dugulamou kou haguasieiye,
o sasai kefei sudo kaha diou gu kaha degemou, dia fele dugulo sagai mei. 20 O
tae Yesukou tobou, ne adiou bou ne mala diabou haguasie, mihikou tafalaguali, na
dugulamou degele ili. 21 Kenou si e sima kou gue tobou, Godiha ta dulo damaleyodema
seseli o sasai kediame ma adiou bou ma mala diabou debe kehe.

Yesuha tobou mou, wi hiyedo ke mei degei
(Matyu 8:23-27; Mak 4:35-41)

22 Sawisiei ta, Yesuha, e dabai degedi o kediabou de mosole ta tila kokou fologamou,
di ohueiyai ilobou imebeede tobou. 23 Mosole imou, Yesu e yogou gua tiei. Tilamou,
wi hiyedo haguei. To bobouye mosole foudu huei hiyedo gobou gi solugi, amamamou,
dia makolo hafei degei. 24 Kegeimou, dia Yesu tile haguagiemou, Hiye O, Hiye O, dibe
makoladiyode tobolou i. Dia kege tobou mou, Yesuha haguа, wibou to boboubou ke
akogumou, olou fei mei degei. 25 Mei degeimou, e diamokou yodu, ni kadegemou
amokou damaleyodele iyo mei? Dia kesigie, gue hiyedo degemou, diounou tugulo
tobolou i, o kuume koyodo? Wibou to boboubou kahane e ta dulomou, mei
degeliyode tobolou i.

Yesuha duo kasagai, o takou dala ke igile mugu (Matyu 8:28-34; Mak 5:1-20)

26 Kegemou, Yesubou e dabai degedi obou kediа mosoleye sa Gerasakou ile fologai.
Sa Galilikou ge sa Gerasabe ohueiyai ilobou dala. 27 Mosole dogoguo fogou imou, duo
kasagaiye tou o ta hagua, Yesu gelegu. O keme yukuei kadiyo mei, you kege siadi.
Mosokou tiadiyo mei. Eme tei widaiya tiadi. 28 O kaha Yesu duguomou hagua, Yesuha
tafala hafei dege yubu sugulo fiyamou duwoli, ta dedeido dege haguisa tobou, Yesu,
name damaledo Godiha Dihi. Na amokou kagelamou? Na a hobou makodayedei.
29 Yobe, Yesuha duo kasagai kokou ta neledo dege, na o kou tou fogou fogou iyede
kou tobou kaha degemou. O keme afudo duo kasagaiye tou you kege daladi. Oyege e
dobogoubou abogoubou tigi neledoye kou tiga idiye, kenou si e tigi ke kagisemamou
kama fodi. Duo kasagai kahage e wolou mou, sa o meiya ke siadi.
30 Kegemou, Yesuha emokou ne hube koyo? de yodu. Ma hube Amiyode tobou.
Yobe, duo kasagaibe sudo e duledu fologai kaha. 31 Kege tobou mou, duo kasagai kediа
Yesukou ta neledo dege, nage eibe igisouba, ulou sasado kodu fiyasigilebe dafayode
tobolou i.
32 Sa kelege, bitou huyadefei ta hafei dege dala kokou be, wai sudo biye nala
deleiguei. Kegemou, Duo kasagai kediа Yesukou neledo dege kou gue tobolou i, na
ei tobou ba, ei yaba, wai kediа duledu fologalebe de bolo? Yesuha ni imabeedeimou,
33 duo kasagai kediа o ke tou fogou ya, wai kediа duledu fologai. Fologoumou, wai
kediа foukua ya, tiahaiya ke ohueiyai kokou fogu fiyasigeimou, toye togolou hobogou.
34 Kegemou, wai sudo ke dia dalaguadi o kediа ke duguomou, kama fosige ya, sa hiye
kileyabou, sa sa hafeiya kebou olou fei ta ke susulo tobou mou suluguei. 35 Tobou mou
suluguamou, o sasai kediа kage degeiye degei domou dugulamou haguasie, Yesukou
felega dugube, duo kasagaiye tou fogou mou bolo degei o keme Yesuha abogou hafei
dege duwomou dugulo i. Fi totou degei keme mei degei. E yukuei kama duwomou,
dia ke duguomou, gue degele i. 36 O die dihoye Yesuha ke degeimou dugulo i kediage
o kediamokou o duo kasagaiye tou ke bolo degei kaha ta ke susulo tobolou i. 37 Sa
Gerasa tie o sasai kediа ta ke dulomou, Yesukou ta neledo dege, na ei sa kou tou fogou
ba, sa ta fogou iyede tobolou i. Yobe, dia gue hiyedo degele i kaha. Kege tobolou imou,
e mosole foudu folomou boholou ma ila degeimou, 38 o duo kasagaiye tou bolo degei
kaha emokou neledo dege yodu, na boloyodeiba a nabou de de ile? Kenou si Yesuha
tobou, na fogou i. 39 Na ne mosokou ileba, Godiha na dogou gulamou degegai olou
fei ke diamokou tobou yedei. Kegemou, o kaha fogou ile, sa kileya ke Yesuha emokou
degegai kaha ta ke tobou mou siei.

Yesuha sasai dihi tei ta haguagi, haba do sasai tane e yukueikou kugumou bologuoumou bolo degei
(Matyu 9:18-26; Mak 5:21-43)

40 Kegemou, Yesu e boholou ma ile, ohueiyai ilobou foloumou, o sasai sudo kediа hoho hiyedo degele i, diage eme toto haguayadomou dia dalagua kaha degemou. 41 Foloumou, o ta haguei. E hube Jairus. Eme egei moso dia daladi o. E hagua, Yesuha tafala kokou hafei dege yubu sugulo fiyamou duwoli, na ma mosokou iyede tobou. 42 Yobe, e sasai dihi tanou feibe tolo iladi. Sasai dihi kaha e sadebe olou feibe 12 sagai kege.

Kegemou, Yesuha o kebou de imou, o sasai sudo kediane e silemamou susuguo muguo yai. 43 Ali duo kokou be, sasai ta tefelei. Sasai keme tiai duguo deleibe, sadebe olou fei 12 kege mei degei. Kenou si o tae e do ke milou mou be, ta bolo degediyo mei. 44 Sasai kaha Yesuha tobeya ke amafei hagua, e yukuei sasado kaha figi kokou kugu. Yukueikou kugumou, kelegenou e tiai ke totodo mei degei. 45 Kegemou, Yesuha kou gue yodu, koyoha a kugulou? Dia olou fei, a mei, a mei de tobolou i. Pitaha tobou, Hiye O, o sasai sudo na silemamou, tou golou ma dala kuheyode tobou. 46 Kenou si Yesuhage, o taha a kuguyodei. Ma nele ilo kele a tou fogou mou duguluyode tobou 47 Sasai kaha e ta mogogolou sagai meidade tawai. Kegemou, e dio koloma hagua Yesuha tafala hafei dege yubu sugulo fiyamou duwoli, o sasai dihile kele you degei ke tobou, a ne yukueikou kugumou, ma dobe totodo bolo degeiyode tobou. 48 Kege tobou mou, Yesuha emokou tobou, mogo dihi, na amokou damaleyodei kaha bolo degei kehe. Na ile, bologuado dalayede tobou.

49 Yesu ta tobolou tafalamou, egei moso dia daladi o Jairusha e dabai degedi o ta kaha hagua, Jairuskou, ne dihibe tolo i kaha degemou, Tisakou delei degedayede tobou. 50 O kaha ke tobolou ke dumou be, Yesuha Jairuskou, na hobou gue degeda. Na damaleyodeibasi, ne dihibe bolo degeleyode tobou. 51 E ile, Jairusha mosokou falamou, o sasai ilo kelebe folodamabeedei. E Pitabou Jonbou Jemsbou, dihi kaha e ayebou e adiou bou dinou fologamebeede tobou. 52 Fologamou dugube, o sasai kediа dihi kaha sihou gosolo imou, e kou gue akoguo tobou, ni hobou gosodama. Dihi kou□ume teli mei, eme yogou gua tiei tilayodei. 53 Kege tobou mou, dia emokou yilo i. Yobe, diage dihi keme damaledo teidade tawale i kaha degemou. 54 Kenou si Yesuha sasai dihi tei ke dobogo□ukou tolou tobou, sasai dihi, na haguayede tobou. 55 Sasai dihi kaha e fi keme boholou ma ile folo, toto gehe dege haguai. Haguoumou, Yesuha dihi kaha e adiou bou e ayebou diliemokou be, dihikou nale nemabeede tobou. 56 Sasai dihi kaha e ayebou e adiou bou diliege kesigile imou, Yesuha tobou, ko□u degelibe omokou tobou damabeedei.

9

Yesuha o olou fei 12 kege kediamokou dabai nei
(Matyu 10:5-15; Mak 6:7-13)

1 Yesuha o olou fei 12 kege kediа haguisoumou, dia haguasieimou, e yo□u e huya ke diamokou nele nemou i. Ke neibe, duo kasagai igiselebou, haba do kagei kagei bologualebou kaha nele ke nemou i. 2 E dia tobou mou yai, Godiha wolou daladi ta ke hehegieba, haba do o sasaine bologuamabadomou. 3 You yale dalamou, e diamokou kou gue tobou, ni dabai dege ilababe, bulukai tou dama, ye ko□udama,

nalẹ sadama, sele sadama, yukuei tõu mugune bolọụ kạdamabeedei. 4 Nị sa ta ile,
mosọ ta foloubabe, mosọ kokõu nõu dalali, sa kẹ kuhe tõu fogõu ya degama. 5 Sa
kẹ tie o kediạ nị die mosọkõu wolõu folo ho fogõu babe, sa kẹ tõu fogõu fogõu ima.
Nị ilababe, abogo□ukõu duotelẹ dala kẹ igile filạba kuhe fogõu ima. O kediạge nị
kege degeli kẹ duguobabe, die midihọ kasagại kahạ hebebe molo□u daladade tawale
ileyode tobou. 6 Yesuhạ kege tobõu mõu, ẹ dabai degele idi o kediạ ya, sa sa keleya
suluguali, Godihạ tạ uwo bolofẹi kẹ hehegiei. Do o sasạine bologuọụmõu, bolọ degele
i.

O Herothạ Yesube koyo de tawalamõu degei
(Matyu 14:1-2; Mak 6:14-16)

7 Kelegebe, sa Galili dia daladi o Herothạ o sasạiye Yesuhạ dabai degegadi kẹ tobolõu
imõu dulomõu, ẹ fị hiyedo mại. Yobe, o ilo kelege Yesu ẹme fafeleya degedi o Jon kõu
tolo i kahạ haba haguạ gehẹ degeiyode tobolõu i. 8 Haba o ilo kelegebe o Elaijahạ
tamạ degeiyode tobolõu i. Haba ilo kelegebe habage-degele-duguo-tobõu di-o ta, afu
tolo i kahạ haguạ gehẹ degeiyode tobolõu i. 9 Kẹnõu si Herothạ tobou, Jonbe ạ kõu
gabagi diafõu mõu tolo i. Kẹnõu si midihọ gehẹ gehẹ degemõu siadi o ko□u tobolõu
imõu dulu kẹme koyo? Ạ o kẹ dugulo sagại degeliyode tobou.

Yesuhạ o 5,000 kege kediạmokõu nalẹ nẹi
(Matyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-13)

10 Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ boholõu mạ haguasie felẹgamõu, diạ dabai
degemõu suluguei kẹ Yesukõu susulo i. Susulo ima mei degeimõu, ẹ diạnõu sosogõu
mõu, sa hụ Betsaidakõu yai. 11 Youmõu, sa kẹ tie o sasại kediạ Yesuhạ ili kẹ obe tobolõu
imõu dulomõu, sesele yai. Kegemõu, Yesuhạ diạ ẹ sesega haguasieimõu duguomõu
hohọ degei. Ẹ Godihạ wolõu daladi sa kahạ tạ kẹ diạmokõu hehegiei. Do o sasạine
bologuọụmõu bolọ degele i. 12 Habido degeimõu, ẹ dabai o olõu fẹi 12 kege kediạ
haguasiemõu tobou, nạ o sasại kefegu kẹ tobõu ba ya, sa sa hafẹi kokõu ya kẹ nalẹbõu
tiale mosọbõu de ka yamabeedeiba, dio□u yale. Sa di dala kuokõu be mosọ meiyodele
i. 13 Kẹnõu si ẹ diạmokõu sima tobou, nalẹbe nị diạmokõu nalẹ nẹma. Diạ tobou, eibe
õu si olõu fẹi houyosi kegebõu, haba miyẹ bolọụ kegenõu fẹi dalayode tobolõu i. Nạ
tagalibe, o sasại sụdo ko□udiạ nalẹ ei seleye mamo□uyedili? 14 O olõu fẹibe 5,000
sagại kege.

Kegemõu, Yesuhạ diạmokõu, o sasại olõu fẹi nị 50 sagại kege kefeguo biyo, 50 sagại
kege kefeguo biyo demabeede tobou. 15 Ẹ dabai degedi o kediạ kege tobõu mõu, o sasại
olõu fẹi kediạ kege duweguei. 16 Duwoguamõu, Yesuhạ õu si houyosi kege kẹbõu, miyẹ
bolọụ kẹbõu de malạ tolõu, hebenitõu daladuguomõu, Godikõu bolofẹiyode tobou.
Tobõu mamõu, õu si kẹbõu, miyẹ kẹbõu de bafigima, ẹ dabai degedi o kediạmokõu
nẹimõu, nị o sasại kediạmokõu fimabeede tobou. 17 Fimõu, o sasại olõu fẹi kediạ nalẹ
nalạ iligi guokõu degele i, nalẹ kẹ olõu fẹi mei degele ili mei. Isimo fogou kẹ tigi mosọ
tegei olõu fẹi 12 kege kodu saga i.

Pitahạ Yesube Godihạ makaiyode tobou
(Matyu 16:13-19; Mak 8:27-29)

18 Sawisiei ta kelege, Yesuhạ ẹsofẹi dihọ bagạ tobolõu duwomõu, ẹ dabai degedi o
kediạ ẹbõu de deleiguei. Dalaguali, ẹ diạmokõu kõu gue yodu, o sasại kediạge ạme
koyodade tawale iya? 19 Diạ ẹmokõu kõu gue tobou, o ilo kediạge nạme fafeleya

degedi o Jonyode tobolõu ili. Haba ilo kediạge Elaijayodele ili. Haba iloyege habage-degele-duguo-tobõu di-o tanõu ta afu kõu le tofou kahạ haguạ gehẹ degeiyode tobolõu iliyodei. 20 Yesuhạ tage yodu, haba nịõu ge ạme koyoyode tawale iya? Pitahạ tobou, nạme Godihạ makai o Kelesuyodei.

Yesuhạ yufido ẹme tolo ileba, haguạ gehẹ degeleyodei (Matyu 16:20-28; Mak 8:30–9:1)

21 Kegemõu, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokõu nelẹdo dege tobou, nịge ạme o kẹyode tobõu damabeedei. 22 Ẹ haba tobou, O Kediạ Dihi ẹme do hiyedo duguba, odo odobõu, mogõu du dalaguadi hiye obõu, Moseshạ kuolõu yo dulo i obõu olõu fẹị kediạ ẹ tobekõu mugulo. Ẹme wouba tolo ile, sawisiei kamadia kege mei degeiba, haba haguạ gehẹ degeleyodei.

23 Kegemõu, ẹ diạmokõu tobou, o koyohạ ạ seselababe, ẹ yo͡usie huyafẹị degeba, yo͡u ẹ hebe fufuguomạị hebeleba, sawisiei olõu fẹị ạ seseyede tobou. 24 O koyohạ yo͡u ẹ fịnõu tolõu subabe, ẹ fị kẹme mei degeiba, tolo ile. Ha o koyohạ mạ habage sesele iligi toubasi, o kẹme fị tofousogo tofolõu kẹ molo͡u. 25 O tahạ sa sibigẹ kuokõu bimạị olõu fẹịdo kõu molo͡uye, haba ẹ fị gehẹ kẹ mõu lị mei dalali toubabe, bi olõu fẹị kahạge ẹ fịbe ta dogõu gulo mei. 26 O koyohạ ạbõu mạ tạbõu de tobekõu mugubabe, sawisiei ta, O Kediạ Dihihạ yo͡u ẹ hohọbõu, ẹ Aye Godihạ hohọbõu, ẹ Ayehạ ẹsol o kediạ die hohọbõu de haguale kelegebe, ẹ o kẹne tobekõu muguba, sidifi hiyedo degele. 27 Ạ nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ. O ilo kuokõu tafalagua kediạ teli mei dalaguali, Godihạ o sasạị wolõu dalale kẹ kuhe tamạ degeiba dugulo ile.

Yesuhạ tõu boholõu mõu gehẹ degeimõu dugulo i (Matyu 17:1-13; Mak 9:2-13)

28 Yesuhạ kege tobõu mamõu dalali, sawisiei dimayosi sagạị kege mei degeimõu, ẹ Pitabõu Jonbõu Jemsbõu de bitọụ kotõu dihọ bagạ tobõu lamõu wõu ma i. 29 Ẹ dihọ bagạ tobolõu duwoli, ẹ midihọ boholõu mõu gehẹ degemõu, ẹ yukueine fọdo degema hohọ hiyedo degeimõu dugulo i. 30 Hohọ hiyedo degeimõu kelege dugube, o bolọụ, Mosesbõu Elaijabõu * dilie Yesubõu de tạ kolo imõu dugulo i. 31 O kẹdilie Godihạ hohọbõu de tamạ degemõu, Yesubõu de tạ kolo i. Godihạ ẹ tobõu mõu haguei kahạ, diliege ẹ sa Jerusalemkõu ileba tolo ile kahạ tạ kẹ tạ kolo i. 32 Pitabõu ẹ yogo diạbõu debe yogõu gua tiasigei. Tiei kesigiemõu dugube, hohọ kahạ Yesu silẹmạ dalamõu dugu. O bolọụ Yesubõu de tafalaguamõu dugulo i. 33 O kẹdilie Yesu tõu fogõu yala deimõu, Pitahạ Yesukõu tobou, Hiye O, di kõu le tofolõu be bolọ. Ei mosọ dihifẹị kamadia kege kõu le togolo. Tabe nẹ mosọ, tabe Moseshạ mosọ, tabe Elaijahạ mosọyodei. Tạ ẹ tobolõu kẹme yo͡uge ta tawali mei.

34 Pitahạ kege tobolõu tafalamõu, mabiye migilemõu, diạ olõu fẹị gogumõu, diạ guẹ hiyedo degele i. 35 Mabi timị kilege tạ uwo ta kõu gue tobõu mõu du, ko͡ume mạ Dihi. Ạ mạ dabai degeyadomõu makai. Nị ẹ tạ dumabeedeimõu dulo i. 36 Tạ uwo kẹ tobou mei degeimõu dugube, Yesuhạnõu tafalamõu dugulo i. Kẹnõu si diạ kẹ dugube, diạge omokõu ta tobolõu ili mei.

Yesuhạ o dihi ta duo kasagạịye tou kẹ bologuọụmõu bolọ degei (Matyu 17:14-21; Mak 9:14-29)

---

* **9:30** 9:30 *Mosesbõu Elaijabõu* diliebe Juda o kediạ kõu guai o bolọụ, afudo kõu tofigiei.

37 Tiei sabiyamou, Yesubou ẹ yogo diạbou diạ bitọụ kẹ tou fogou muguoumou, o
sasại sụdo haguasiemou, Yesu alikou gelegulo i. 38 O ta, o sasại timị kile delei kahạ
tobou, Tisa, nạ mạ dihi ko□u dugu. Ẹme mạ dihi tanou do. 39 Duo kasagại tahạ mạ
dihi tou mou be, ẹ kesigie gou guạmou, dio koulugi, mogouya tuo felẹdi. Duo kasagại
kahạ mạ dihi duledu folomou, ẹ tou kẹ makoumou be, toto tou fogou fogou idiyo mei.
40 Ạ nẹ dabai degedi o kediạmokou duo kasagại kẹ igile muguyedeiye, kẹnou si diạ ta
igile mugulo sagại mei.
41 Yesuhạ tạ kẹ dulomou tobou, ifi kou bou gebe o sasại nịme ta damalẹyodele iyo
mei. Nị fimạibou, nị midihọbou debe dọụdo mei. Ạ nịbou de hiyedo dalalebe dafa. Ạ
nị kou tou fogou lamou degeliye, kẹnou si nẹ dihi kẹme ạmokou malạ hagua. 42 Dihi
malạ hagumou, duo kasagại kahạ degeiye, dihi kẹ mihịkou fiyamou, dio kolo tilei.
Kegeimou, Yesuhạ gofo□u dege tobou, nạ dihi kẹ tou fogou fogou iyedeimou, dihi kẹ
bolọ degei. Bolọ degeimou, Yesuhạ dihi kẹ ẹ ayekou boholou nẹi. 43 Kegemou, o sasại
olou fẹi kediạ Godihạ nelẹ hiyedo kẹ duguomou kesigile i.

Yesuhạ haba tage ẹme tolo ileba, hagua gehẹ degeleyodei (Matyu 17:22-23; Mak 9:30-32)

O sasại kediạ Yesuhạ dabai degegai olou fẹi kokou fị hiyedo mạ imou, ẹ yo□u ẹ
dabai degedi o kediạmokou kou gue tobou, 44 nị tạ ạ tobou ladi ko□u defẹido duma.
O Kediạ Dihibe oe ho o kediạmokou sesegulo ileyodei. 45 Kẹnou si tạ kahạ sibigẹbe
mogogou delei kahạ, diạ ta tawale ili mei. Diạ tạ kahạ sibigẹ kẹ ẹmokou yodulobe
guẹ degele i.

O koyobe hiye o? (Matyu 18:1-5; Mak 9:33-37)

46 Kegemou, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ, o koyobe hiye o degele domou dio□usie
tạe biya i. 47 Yesuhạ die fimại kẹ tawalemou, ẹ dihi huyadefẹi ta malạ hagua, hafẹido
kele tefegi. 48 Tafalamou, ẹ diạmokou tobou, o koyohạ ạmokou damalẹyodemaba,
dihi ko□u dogou gubabe, o kahạge ạbou de dogou gulu. O koyohạ ạ dogou gubabe, o
kahạge mạ Aye, ạ tobou mou haguei kẹne dogou gulu kehẹ. Yobe, nị kile o ta hụ mei
mabou sạ degei dala kẹme, Godihạ dihịle kokou be ẹme hiye dege dala kahạ degemou.

O nịmokou ho degeiyo mei kẹme nị mogodo (Mak 9:38-40)

49 Kegemou, Jonhạ Yesukou kou gue tobou, Hiye O, ei dugube, o tahạ nẹ hụya kẹ duo
kasagại, o sasại duledu fologai kẹ igisemou sumou dugulo i. Kẹnou si o kẹme dibou
siadiyo mei kahạ, ei ẹ akogulamou degele i. 50 Yesuhạ tobou, nịge hobou akogudama.
O nịmokou ho degeiyo mei kẹme nị mogodo.

Yesubou ẹ dabai degedi obou diạ sa Jerusalemkou yolugi, ali titiamou yai

(Tạ Hiye 9:51–19:28)

Sa Samaria o kediạge Yesube diạmokou hagueiye domou akogulo i

51 Godihạ Yesu malạ hebenitou ile sawisiei hafẹi degeimou, Yesuhạ sa Jerusalemkou
ileyodema fị nelẹdo degei. 52 Ẹ ilamou, o ilo kediạmokou, nịme nịbukou yamabeedei.
Kegemou, diạ ya, sa Samaria kile sa ta kokou fologamou, ẹ haguale kẹ dọụsusulamou
degele i. 53 Kẹnou si sa kẹ tie o sasại kediạ Yesu die mosọkou wolou folobe dafa i, ẹme

sa Jerusalemkou ilamou ili kaha degemou. 54 E dabai degedi o bolou, Jems dilie Jon dilie ke duguomou, Yesukou yodu, Hiye O, na tagaibabe, ele hebenitou haguisa tobou ba, douye migileba, sa ke tie o sasai douye nale? 55 Kenou si Yesuha boholou mou, diliemokou gofou degei. 56 Kegemou, dia fogou ma sa takou yai.

Yesuha obe e habage sesele ile midiho ke tobou (Matyu 8:19-22)

57 Kegemou, Yesubou dia aba yolugi, o taha emokou, na sa kiliya ibabe, a seseganou sialeyode tobou. 58 Yesuha sima tobou, si sobe e tiadi ulou mosо dala. Haba sione die tiadi timou dalagua. O Kedia Dihi enou si tiadi mosо ta dala meiyodei. 59 E iligi, o takou, na ma habage sesega haguayede tobou. Kenou si o kaha kou gue tobou, Hiye O, na a tou fogou ba a ile, ma aye tei widamaba hobou haguale. 60 Yesuha emokou tobou, gebe mei. O kou tofigiei kedia diou die o diou widaga ile. Name ile, Godiha wolou daladi ta ke hehegieyedei. 61 Youmou, o tahane Yesukou tobou, Hiye O, age name kou seseleye, kenou si kou bou gefeibe na a tou fogou ba a ile, ma sosou dia egema fogou ba hobou haguale. 62 Yesuha sima kou gue tobou, o koyoha widio dege iligi, haba boholou habagekou dugubabe, eme Godiha wolou daladi kouumaha dabaibe ta degele sagai mei.

10

Yesuha o 72 kege tobou mou ya, e dabai degele i

1 Kegemou, Hiye O Yesuha haba o 72 kege maka degemamou, o bolou sa ta imou, o bolou sa ta imou dele i. E diamokou tobou mou yaibe, sa olou fei youu habage kou ileya kokou nou yai. 2 Yala degeimou be, e diamokou kou gue tobou, nale segei sudo hebe haimikou suwi degeiye, kenou si segei mouudi obe sudo mei. Kegei kaha, nige hebe hai obou kokou diho baga tobou basi, ege e dabai o kediamokou tobou ba dia ya, nale suwi degei ke mouuma hagua kefegulo ile.

3 Ni ima. Duma, a nimokou tobou ba yalebe, nime wai sipsip dihi si so timiya kile suluguale ke sagai kenou tefele suluguale. 4 Ni yalababe, sele sadi mala idama, ye kouudama, tamakane kadama. Ni alikou o ta gelegubabe, agali bolofeiyode tobou dama. Totonou imabeedei. 5 Yolugi, mosо takou foloubabe, ni mosо obou kokou bologuado dalayede tobou ma. 6 Mosо obou keme e fi bologuado dalababe, e bologuadonou dalale. O tanou ta e fi bologuado dala mei debabe, niou nou si bologuado dalaguale. 7 Nime mosо kokou foloubabe, mosо kokou nou dalama. Ni nalebou hueibou dia neli kenou fei na dema. Yobe, dabai degedi o keme e dabai degedi kaha hebe kou molouu dala kaha degemou. Mosо mosо titiamou suluguadamabeede tobou.

8 Ni ya, sa ta folouba, o kediа ni wou ma ya, die mosokou foloba, nimokou nale ta neibabe, ni nalenou. 9 Sa kokou be, do o sasai bologuouba, bolo degele iba, diamokou be, Godiha ni wolou dalalebe hafei degeliyode tobou ma. 10 Ni sa ta folouba, o kediа nime die mosokou wou ma folo ho fogou babe, ni mulo, sa kaha alikou tafalaguali kou gue tobou ma, 11 ni sa kouumaha duotele, ei abogouu kuokou dala keme ei igile filaba, hobou fogou ile, ni midiho kasagai milolou kaha degemou. Niou tawaibou, Godiha o sasai wolou dalalebe hafei degeliyode tobou ma. 12 A nimokou tobolou kuhe, uwage

sawisiei kelegebe, sa kokõu be hagi dugulo, sa Sodomkõu dugu sagai kegei dugulo mei. Hagi, sa kẹ tie o sasai kediạ dugulo ile kẹme hagi hiyedo folodo.

O sasai damalẹyodele ili mei kediạmokõu be solõu do hiyedo (Matyu 11:20-24)

13 Yesuhạ haba tobou, sa Korasinbõu, sa Betsaidabõu kele tie o sasai diạma, nịõu tawaibõu. Ạ sa Tairbõu sa Saidonbõu kokõu ile, midihọ gehẹ gehẹ, nị dihịle kokõu milõu gai sagai kẹnõu tefele milõu gai debabe, diạ fị bohõu ma, midihọ kasagai degele idi kẹ solõu do degeliyodema hegibe, yukuei kasagai kạma, dou kugulọkõu duweguei.
14 Kegei kahạ, Godihạ tạ sale sawisiei kelege, hagi nịmokõu hagua kogulobe, sa Tairbõu sa Saidonbõu kediạ dugulo sagai kegei mei, hagi nị dugulobe hiyedo folodo dugulo ile. 15 Sa Kaperneam o sasai diạma, nị nịõu sie hebele foguoba, hebenikõu de fologale? Kegele mei, nịme muguaba, o sasai tofigiedi sa kokõu dalaguale.
16 Kegemõu, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokõu haba tobou, o koyohạ nị tạ dubabe, ẹme mạ tạne dulu. O koyohạ nị tobekõu mugubabe, ẹme ạne tobekõu mugulu. O koyohạ ạ tobekõu mugubabe, ẹme Godi, ạ tobõu mõu haguei o kẹne tobekõu muguluyode tobou.

O olõu fẹi 72 kege kediạ boholõu mạ haguasiei

17 Kegemõu, o olõu fẹi 72 kege, Yesuhạ tobõu mõu yai kediạ sulugua dema, boholõu mạ haguasie felẹga, hohọ dege tobolõu i, Hiye O, nẹ huya kẹ duo kasagai kediạne ei tạ dulo idiyode tobolõu i. 18 Yesuhạ diạmokõu tobou, ạge Tamạbe hebeni tõu fogõu, mihịkõu fiyoumõu dugube, dibie bila nai sạ degeimõu duguyodei. 19 Duma, ạ nelẹ hiyedo nịmokõu nẹi kahạ, nịge beibõu họmogubõu sasale abogo□uye tofõu tofõu makolonõu Nelẹ hiyedo kahạge gofo□u degedi o Tamạhạ nelẹ kẹne nịge sasale gabalenõu. Nị ta makolo mei. 20 Nị nelẹ hiyedo kẹbõu dalali, duo kasagai kediạ nị tạ dulo idi kokõu hohọ degedama. Godihạ nị hụ hebeni kuguo kokõu nalạgai dala kẹnõu hohọ degemabeede tobou.

Yesuhạ hohọ degemõu, ẹ Aye Godikõu bolofẹiyode tobou (Matyu 11:25-27, 13:16-17)

21 Kelegebe, Duo Bolofẹihạ degeiye, Yesuhạ hohọ hiyedo degemõu kõu gue tobou, mạ Aye, nạme agudiobõu sa sibigẹbõu olõu fẹi kahạ Hiye O. Ạ nạmokõu bolofẹiyode tobolõu. Yobe, nẹ nelẹ kẹme nạ tewe o kediạmokõu hehegili mei, haba o sasai, dio□usie sisigọ sagai dege dalagua kediạmokõu nõu hehegiei kahạ degemõu. Damalẹdo, mạ Aye, no□u tagai sagai kẹnõu tefele degei. 22 Yesuhạ haba kõu gue tobou, Aye Godihạge bi olõu fẹibe mạ dobogo□u tagetõu kõu dogogu dala. Ẹ Dihibe o tae ta tewe mei. Ẹ Dihibe Aye Godi yo□unõu si kõu tewe. Aye Godine o tae ta tewe mei. Ẹ Dihi yo□ubõu, haba o sasai, ẹ Dihihạ ẹ Aye kõu hehegiei kediạnõu si Aye Godibe kõu tewe.
23 Kegemõu, Yesuhạ boholõu mõu, ẹ dabai degedi o kediạmokõu nõu kõu gue tobou, nị dugudi sagai kẹ o ilo kediạ dugubabe, diạ hohọ degelenõu. 24 Kegei kahạ, ạ nịmokõu tobolõu kuhẹ. Afu kõu guai o kediạ deleiguei kelegebe, habage-degele-duguo-tobõu di-obõu, hiye obõu sụdo kediạge ifi nị dugulo ili ko□ume, diạne dugulo sagai degele idi. Kẹnõu si diạ ta dugulo ili mei. Nị dulo ili ko□ume diạne dulo sagai degele i. Kẹnõu si diạ ta dulo ili mei.

Yesuhạ tạ makaibe sa Samaria o tahạ Juda o ta dogõu gu kokõu mạ tobou

25 Kegemou, sawisiei ta Moseshạ kuolou yo du o tahạ haguạ, Yesu tefele dugulamou yodu, Tisa, ạme kageibasi, fị tofousogo tofolou kẹ molo□u? 26 Kẹnou si Yesuhạ ẹmokou yodu, Moseshạ kuolou tạ kahạge kage tobolou? Nạ tạ kẹ husọụbe, kage tobou dugulou? 27 O kahạ Yesukou tobou,

Nị Hiye O Godi tagalebe, nị solou bou nị duobou nị fimaịbou kahạ olou fẹịdo tagamabeedei. *Lo 6:5*

Nạ no□usie tagadi sagại kẹnou tefele, nogo diạmokou ne kegenou tagayedei. *Wok Pris 19:18*

28 Yesuhạ ẹmokou tobou, nạ tạ dọụdo tobolou kẹmehẹ. Nạ kege degeibasi, nạ fị tofousogo tofolou kẹ molo□u.

29 Kegemou, kuolou yo du o kahạge yo□u ẹ fimạibe dọụdoyodema Yesukou hegilamou kou gue yodu, mạ mogo ẹme koyo? 30 Kegemou, Yesuhạ tạ makai ta kou gue tobou, o ta sa Jerusalem tou fogou mou, sa Jerikokou fogou i. Imou, hiyou mo□udi o kediạ alikou mogogou dalaguali duguomou tolou mạ wala i. Diạ ẹ yukuei olou fẹị digisema, hiḷigedo womamou, ẹ tolonou do alikou kele tilamou, diạ fogou yai. 31 Tilamou, mogou du daladi o tahạ a keleya hagulugi dugube, o kẹ tilamou duguo fogou mou mobolou fiya fogou i. 32 Kẹnou tefei, o hụti Livai o tahạne keleya hagulugi dugube, o kẹ tilamou duguomou, ẹne mobolou fiya fogou i.

33 Kegemou, sa Samaria o tahạ aba kẹ hagulugi dugube, o woma fogou kẹ tilamou duguomou, ẹ solou do hiyedo degei. 34 Ẹ hagua, hafẹị dege bilo fiya duwoli, gusege hueịbou, tigi kolo hueị gofo□udobou kẹ do kokou sosou guema tigigi. Tigigimamou, ẹ wai dọki tagetou dogoguomou malạ ile, gabale tiadi mosọ kodu felei. Folomou, ẹ do o kẹ bologuạdo wolou delei. 35 Sabiyamou, ẹ sele bolọụ tamou, mosọ obou kokou nelẹmou tobou, nạ sele ko□u malạba, do o ko□u bologuạdo wolou dalayedei. Ạ ile haguaba dugu, nạ sele kage mei degei debabe, ạ kẹnou tefele nạmokou boholou nelẹyode tobou.

36 Kegemou, Yesuhạ Moseshạ kuolou yo du o kokou yodu, nạ kage tawaiya? O kamadia kege aba haguasiei kediạme koyohạge o, hiyou mo□udi o kediạ woma fogou yai kẹbou de mogo degelou? 37 Kuolou yo du o kahạ tobou, o solou do dege dogou gu kahạyodei. Kegemou, Yesuhạge, nạne ile, midihọ kẹnou tefele degeyede tobou.

Yesuhạ Martabou Mariabou dilie mosọkou ile duwei

38 Yesubou ẹ dabai degedi obou diạ yolugi, Yesu ẹ sa ta kokou felei. Sa kẹ tie sasại ta, ẹ hụbe Marta, ẹ Yesu wolou ilemou, ẹ sosou diạ mosọkou felei. 39 Martahạ ẹ malạsại ta delei, ẹ hụbe Maria. Maria ẹ hagua, Hiye O Yesuhạ abogo□u hafẹịdo dege duwoli, ẹ tạ tobolou kẹ dusuạ duwei. 40 Martahạ ẹsofẹị nalẹ dabai hiyedo degeligi, ẹ fị hiyedo mạmou, Yesukou hagua, Hiye O, mạ malạsại ẹme dabai tou fogou mou, nalẹ dabaibe ạ mạsofẹị degeli. Nạ kẹme tawaiyo mei? Nạge ẹ ạ dogou guyede tobou. 41 Hiye O Yesuhạ ẹ tạ sima tobou, Marta, Marta, nạme hagi kagei kagei kokou fị hiyedo molụ. 42 Kẹnou si nạme fị tanou fẹị mạyedei. Bi Mariahạ mou lạmou degeli kẹme bolofẹịdo. Kegei degemou, dage kẹme hobou akogudamebeede tobou.

11

Yesuhạ dihọ bagạ tobou di midihọ kẹ hegi (Matyu 6:9-15, 7:7-11)

1 Sawisiei ta, Yesuha sa ta kokõu dihọ bagạ tobolõu duwei. Ẹ dihọ bagạ tobou
mei degeimõu, ẹ dabai degedi o tahạ ẹmokõu kõu gue tobou, Hiye O, nạ ei dihọ bagạ
tobõu di hegi, afu Jonhạ ẹ dabai degedi o kediạmokõu hehegiei sagại kege. 2 Kegemõu,
Yesuhạ diạmokõu kõu gue tobou, nị Godikõu dihọ bagạ tobolõu be, kõu gue tobõu ma,
Aye, nẹ hụbe Godi, ei nẹ hụ bolọdo kẹ hebele fogulamõu.
Nạ hagua, ei wolõu dala.
3 Nạ sawisiei olõu fẹi eimokõu nalẹ nẹ.
4 Ei midihọ kasagại o ilo kediạ eimokõu milõu di kẹ gebe meiyodedi kahạ degemõu,
nạge midihọ kasagại ei milõu ga idi kẹ gebe meiyode.
Tefele dugu ta eimokõu hagubabe, nạ akogogue.
5 Kegemõu, Yesuhạ diạmokõu haba tạ makai ta kõu gue tobou, nị o tahạ huliạmedo
ile, ẹ mogo tahạ mosọkõu foloba, mogo, nạ ạ õu si kamadia kege nẹ, 6 mạ mogo ta ẹ
ahukõu gedo hagua, mạ mosọkõu feleiye, ạ nalẹ nelẹ meiyode tobolõu. 7 Kegeiba, o
mosọdu tila kahạ sima tobolõu, nạ ạmokõu dabai hiyedo nẹda. Ạbõu mạ sisigọbõu
eibe a tefema kõu tiasigei kahạ. Ạ haguạba, nạmokõu nalẹ nelẹ sagại mei. 8 Ạ
nị mokõu tobolõu kuhẹ, mosọ obõu kahạ kõu dafaleye, kẹnõu si ẹ haguạba, bi kagei,
ẹ mogohạ tagali kẹme ẹ nelẹ. Yobe, ẹge kõu nelẹ dafaiye, kẹnõu si ẹ mogohạ hiligedo
haguisamõu tobou kahạ degemõu, ẹ kuhe nelẹ. 9 Kegei degemõu, ạ nị mokõu tobolõu
kuhẹ, nị bi ta mõu lạba, Godikõu dihọ bagạ tobõu babe, ẹ nị yodulu kẹme nị mokõu
nelẹ. Nị koubabe, nị dugulo. Nị adikõu kogoubabe, ẹge a tefei kẹ nị mokõu so□ugolõu.
10 O koyohạ Godikõu dihọ bagạ tobolõu yodumõu be, ẹ mo□udi. O koyohạ koumõu be,
ẹ dugudi. O koyohạ adikõu kogoumõu be, Godihạge ẹmokõu a tefei so□ugõu diyode
tobou.
11 Aye diạma, nị kile o tae ẹ dihihạ ẹ ayekõu miyẹ ta nẹyedema yodubabe, ẹ ayehạge
bei kasagại ta de malạ nelẹ? Kegele meido. 12 Haba dihi kahạ ẹ ayekõu sio ho nẹyede
yodubabe, ẹ ayehạge họmogu de malạ nelẹ? Kẹne kegele meidoyode tobou. 13 Sisigọ
aye diạma, nị me midihọ kasagạinõu kõu milõu ga idiye, kẹnõu si nị sisigọkõu be
nalẹ bolofẹinõu nelẹ idi. Kegemõu, nị tewe, nị o tahạ nị Aye hebenikõu duwo kokõu
Duo Bolofẹi kẹ nẹyedema yodubabe, nị Ayehạge hohọ hiyedo dege, o kokõu nelẹdade
tawale ile.

O ilo kelege Yesube Belsebulbõu de dabai degediyode tobolõu i (Matyu 12:22-30; Mak 3:20-27)*

14 Kegemõu, Yesuhạ duo kasagại, tạ mei degei o kahạ duledu dala kẹ igile
muguomõu, duo kasagại kẹ fogõu i. Fogõu imõu, o kẹ tạ fua tobõu mõu dulo kesigile i.
15 O ilo kediạge Yesuhạ duo kasagại igiseli kẹme duo kasagại kediạ hiye o Belsebulhạ
nelẹyenõu degeliyode tobolõu i. 16 Haba o ilo kediạ Yesu tefele dugulamõu kõu
gue tobolõu i, nạ midihọ gehẹ ta milõu ba dugubasi, eige nạme Godihạ tobõu mõu,
hebenitõu ge hagueidade tawaleyode tobolõu i. 17 Kẹnõu si Yesuhạ die fimại olõu
fẹi kẹ tawalemõu, diạmokõu tobou, sa ta obiyei kediạ dio□usie fileba biyoubabe,
sa kele obiyei kẹme makolo. O sosõu tanõu yene dio□usie fileba biyoubabe, sosõu
kẹme dio□usienõu makoloyode tobou. 18 Kẹnõu tefei, Tamạhạ ẹ obiyei fileba, diạme
bologuạ ta dalaguale mei. Nige ạme Belsebulhạ nelẹyenõu duo kasagại igiseliyodili
kahạ degemõu, ạ kuhe tobolõu. 19 Ạ duo kasagại igiseli kẹme damalẹ Belsebulhạ
nelẹyenõu igiseli debabe, haba nị mogo diạme koyohạ nelẹye duo kasagại igisele iya?

* **11:13** 11:14 *Belsebul* ẹ hụ tabe Tamạ.

Nị yaba, diạmokõu kege yodubabe, diạge tạ nị tobolõu kẹme dọụdo meiyode tobolõu ile. 20 Kẹnõu si Godihạ nelẹya kẹ, ạ duo kasagại igiseibabe, nị kõu gue tawama, Godihạ wolõu daladi kẹme nịmokõu kõu haguei daladade tawama.

21 O nelẹdo tahạ aweki gofo□udo ta tolõu ba, ẹ mosọ dia dalababe, ẹ bimại mosọdu dala kẹme o tae ta hiyou molo□u mei. 22 Kẹnõu si o ta, ẹ nelẹbe hiyedo kahạ hagua felẹ biyama mei degeiba, mosọ obõu kahạ awekibõu, biyadi bi olõu fẹi kẹ hiyouye mo□uma fogõu ileba, ẹ mogo diạmokõu fima mei degeiba, mosọ obõu kẹme nelẹ dege biyadi bi olõu fẹi mei degele.

23 Yesuhạ haba tobou, o mạ mogo mei kẹme ạmokõu ho mại o. O koyohạ ạ dogõu guo o sasại kefeiyo mei, kẹme o sasại atiladi o.

Duo kasagại ẹ haba boholõu mạ haguei (Matyu 12:43-45)

24 Yesuhạ haba kõu gue tobou, duo kasagại tahạ o ta tõu fogõu fogõu ilemõu, fafagai sa kokõu misiholo timõu ka sieiye, kẹnõu si ẹ mosọ ta duguli mei. Kegemõu, ẹ kõu gue tobou, ạ boholõu mạ ile, mosọ mayo□u hiyafogõu haguei kokõu ile foloyode tobou. 25 Boholõu mạ hagua, ẹ mosọkõu folomõu dugube, mosọ kẹme kofai tigima similou dalamõu dugu. 26 Kegeimõu, ẹ haba ile, duo kasagại dolo kasagạido olõu fẹi dioyosi kege wõu ma haguamõu, mosọ kokõu fologa deleiguei. Kegemõu, o kẹme yo□u yufi kasagại dege delei kẹ fogõu mõu, ifibe dolo kasagạido degei dala.

O kadegei o kediạ hohọ hiyedo degeiya?

27 Yesuhạ kege tobolõu tafalamõu, o sasại kefei kilege sasại tahạ ẹmokõu kõu gue haguisa tobou, sasại nạ malạ felẹmõu, bu nẹi kahạge hohọ degeyedei. 28 Kẹnõu si Yesuhạ kõu gue tobou, o sasại Godihạ tạ dulo seselibe, hohọ degemabeedei.

O ilo kediạge Yesuhạ midihọ gehẹ ta milõu yedele i (Matyu 12:38-42; Mak 8:12)

29 Yesuhạ egei tobolõu dalamõu, o ilo kelene haguasie kefeguomõu, sụụdo degeimõu, ẹ diạmokõu kõu gue tobou, ifi kõu bõu gebe o sasại kediạ midihọ dọụdo mei kẹnõu milolõu dalagua. Diạge midihọ gehẹ milõu ba dugulamõu degele iliye, kẹnõu si midihọ gehẹ ta milõu ba dugulo ile mei. Midihọ gehẹ, o Jonahạ dugu sagại kẹnõu tefele dugulo ile. 30 Yobe, afu Jonahạ sa Ninive o sasại kediạmokõu hegibe, Godihạ ẹ tobõu mõu haguei kẹ hegi. Kẹnõu tefele, O Kediạ Dihihạ ifi kõu bõu ge dalagua o sasại kediạmokõu hegilebe, ẹme Godihạ tobõu mõu haguei kẹ hehegile. 31 Haba sawisiei Godihạ tạ sale kelegebe, sa asọ mulụ figi ilo kẹ wolõu daladi sasại* ẹne tạ sale kokõu tafalali, ẹge ifi kõu bõu ge dalagua o kediạ tạ sale. Yobe, ẹme sa ahudo, asọ mulụ kahạ figi ilo kokõu daladi sasạiye, hiye o Solomonhạ tewe bolofẹi kẹ du haguei. Kẹnõu si o ta ifi nịbõu de dala, ẹme Solomon gabai. 32 Sawisiei Godihạ o sasại tạ sale kelegebe, Ninive* o sasại kediạ tạ sale kokõu tafalaguali, diạge ifi kõu bõu ge dalagua o sasại kẹ tạ sa ile. Yobe, Ninive o kediạme Jonahạ egei tobõu mõu dulomõu, fị boholõu i kahạ degemõu. Kẹnõu si o ta ifi nịbõu de dala, ẹme Jona gabai.

Dihọbe tõu hạ kamại (Matyu 5:15, 6:22-23)

* **11:31** 11:31 1 King 10:1-10 * **11:32** 11:32 Jona 3:5

33 Yesuhą haba kõu gue tobou, obe kamą̲i dou migiemõu be, malą wǫmogõu diyo mei. Bilika hayedu dogogudiyo mei, mosǫ tamą kele dogogudi, o mosǫkõu fel̲iye, kamą̲i hohǫ kę dugumabadomõu. 34 Nę dihǫbe nę tõu hą kamą̲i. Nę dihǫ bolǫ dalabasi, nę tõu olõu fę̲ibe hohǫyenõu dalaba dugulo. Haba nę dihǫ kasagą̲i degeibabe, nę tõu ne olõu fę̲i hulią degei dalaba dugulo. 35 Kegei degemõu, no□u tawaibõu, kegeligi hohǫ nę duledu dala kęme somo□uba hulią degeiye. 36 Nę tõu be hulią degei ta dala mei, hohǫyenõu dalabasi, nę duledube hohǫ hiyedo, kamą̲i douye hohǫgudi są degei kahą dalaba dugulo.

Yesuhą̲ge Farisi obõu, kuolõu yo dulo i obõu kediąme midihǫ kasagą̲i milõu ga idiyodei

(Matyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)

37 Yesuhą egei tobõu ma mei degeimõu, Farisi o tahą ę̱mokõu, ną ą̲bõu de mą mosǫkõu nalę ną de ile? de yodu. Kegemõu, Yesuhą o kahą mosǫkõu ile folo, nalę nalą duwei. 38 Nalą duwoguali, Farisi o kahą dugube, Yesube dobogo□u bigili mei nalę nalą duwomõu duguomõu ę fi̱ hiyedo mą̲i. 39 Kę̱nõu si, Hiye Ohą ę̱mokõu tobou, Farisi o diąma, ni̱me ni̱ kopebõu melekibõu be tagetõu nõu bigile idi. Duledube sibigi hiyedo dalaye, kę̱nõu si ni̱ ta bigile idiyo mei. Nebe, ni̱ duledune sibigi dala. Kęme kõu gue, bimą̲i duguo tagadi midihǫbõu, haba midihǫ kasagą̲i gehę gehębõu sụdo amą̲mą̲i dala. 40 Totõu degele i o diąma, o bimą̲i tagetõu milõu gai o kahą̲ge, haba duledu milõu gaiyode tobou. 41 Kę̱nõu si meleki foudu dala kęme o bi mei kediąmokõu solõu do nęma. Ni̱ kege degeibasi, ni̱me Godihą dihi̱le kele sibigi ta dalale meiyode tobou.

42 Farisi o diąma, ni̱õu tawaibõu. Yobe, ni̱ kasalabõu, sõu bõu, segei daga dagabõu olõu fę̲i kę kefema dogoguemõu i olõu fę̲i 10 kege dalaguamõu be, tanõu ta malą̲mõu, Godikõu nelę idi. Ha, midihǫ bolǫ ilo kelebe ni̱ totõu degele idi. Kęme dǫ̱dǫ midihǫbõu, Godikõu hohǫ degedi midihǫbõu de. Midihǫ bolǫ̱ kę̱ne defę̲idǫ degema. Midihǫ bolǫ, ni̱ kõu degele idi kę̱ne tõu fogõu dama.

43 Farisi o diąma, ni̱õu tawaibõu. Yobe, ni̱me egei mosǫkõu fologamõu be, egei tobolõu o kę̱ hafę̲idǫ dege duwogualenõu tagale idi, o sasą̲i kediąge ni̱me hụbõu odade tawamabadomõu. Kefegudi sa kokõu suluguadine, oe ni̱ duguo agali bolofę̲iyodele ile kę̱ tagale idiyode tobou.

44 Ni̱õu tawaibõu. Ni̱me tei kõu widama wǫmogõu fogou kę̱ są degei. Obe tageya kõu ima haguama dele idiye, kę̱nõu si sa kęme tei widagai sadade tawale idiyo meiyodei.

45 Moseshą kuolõu yo du o tahą̲ge tą kę dulomõu, kõu gue tobou, Tisa, ną tą kegei kę Farisi o kediąmokõu tobolõu be, ną eimokõu ne bõu basia tobolõu kehę̱yodei. 46 Yesuhą tobou, kuolõu yo dulo i o diąma, ni̱õu ne tawaibõu. Ni̱ bi hag̱i dege tigama, o sasą̲i kediąmokõu mądi* kęme dią hebele sagą̲i meiye, kę̱nõu si dią hag̱i kę hebeli kęme ni̱õu ge ta dogõu gulo idiyo mei.

47 Ni̱õu tawaibõu. Ni̱ kõu guai o kediąge habage-degele-duguo-tobõu di-o woumõu tofigieimõu, widagai sa kęme ni̱ similolõu idi. 48 Ni̱ kege degedi kahą hegilibe, afu kõu guai o kedią degedi kęme ni̱ne bolǫyodele ili. Yobe, diąge habage-degele-duguo-tobõu di-o kedią woumõu tofigile iye, kę̱nõu si ifibe ni̱ge widagai sa kelebe similolõu idiyode tobou.

---

* **11:46** 11:46 *Bi hag̱i* kęme kuolõu, o kedią o sasą̲iye sesemabeedema mą idi kę tobou.

49 Kegei kahą degemõu, tewe hiyedo o Godihą kõu gue kõu tobou, ą tobõu ba, habage-degele-duguo-tobolõu-idi-obõu, tą-bolofẹi-malą-suluguadi-obõu kedią o sasąi kediąmokõu ya, egei tobolõu ile. Kẹnõu si o kediąge diąme ilo kele makoma wouba tofigile. 50 Kegemõu, ifi kõu bõu ge dalagua o sasąi kedią hebe kasagąi molo□ube, habage-degele-duguo-tobõu di-o kedią woumõu tofigiei kahą hebe kasagąi kẹ molo□u. Yobe, Godihą sa sibigẹ ko□u milõu kelege yomogõu mõu, obe Godihą dabai degedi o kedią woumõu tofigiemõu hagulugi ifi kuhẹ. 51 Woumõu tofigiemõu hagueibe, yomogõu dią Abel woumõu tolo i kelege tofogõu haguabe demõu, Sekaraia ẹ wala imõu tolo i. Sekaraia, ẹ wala imõu tolo ibe, gali sidi mosọ ilokõu dalamõu, ha Godihą mosọ ilokõu dalamõu, duo kele wala imõu tolo i. Ą nịmokõu tobolõu kuhẹ. Ifi kõu bõu ge dalagua o sasąi kediąme midihọ kegei kahą hebe kasagąi kẹ molo□uyode tobou.

52 Kuolõu yo dulo i o diąma, nịõu tawaibõu. Yobe, Godihą tą tawalamõu fologadi mosọ kahą abe nịõu tefegu dala. Nịme mosọ kodu ta fologadiyo mei, haba oye fologala deimõu be, nịge akogulo idiyode tobou.

53 Yesuhą kege tobõu ma mei degemõu, mosọ kẹ tõu fogõu imõu, Farisi o kediąbõu, kuolõu yo dulo i obõu kedią gofo□u hiyedo degemõu, ẹmokõu tąe biyamõu, tą kagei kagei ẹmokõu yoduga i. 54 Dią tą ẹ tobolõu kẹ tefele duguoba, ẹ kuhe tą sa ilamõu degele i.

12

Farisi o kedią die ogõu gadi midihọ kokõu be nịõu tawaibõu (Matyu 10:26-27)

1 Yesuhą kele dalamõu, o sụụdo haguasie kefeguomõu, o yogo dią kati tageyane tofõu tofolõu i. Kegemõu, ẹ yo□u ẹ dabai degedi o kediąmokõu boholõu mõu tobou, Farisi o kedią die õu sidi mola* kẹme nị mọụye. Kẹme dią tąenõu bolofẹi degega suluguadi kẹ tobolõu. 2 Bi olõu fẹi mogogou dala kẹme habage kõu tamą degele. Tą olõu fẹi mogogou dala kẹne habage tamą degeiba, o kedią kõu duloba tawale ile. 3 Kegemõu, tą nị huliąme tobolõu i kẹme, o sasąi kediąge agali kõu dulo ile. Tą nị mosọduge amafẹinõu tobolõu i kẹme, o kediąge mosọ tagetõu tafalaguali hiligedo kõu tobolõu ile.

Obege Godikõu nõu guẹ degema (Matyu 10:28-31)

4 Yesuhą kõu gue tobou, mą mogo diąma, ą nịmokõu kõu gue tobolõu, o tae nị wouba tolo kokõu be hobõu guẹ degedama. Kẹme tõu nõu makoma, habage dią degelebe ta dala mei. 5 Kẹnõu si o nị guẹ degelebe ą nịmokõu tobolõu kuhẹ, nị Godikõu nõu guẹ degema. Ẹnõu si o walaba doulukõu hebele filalẹ nelẹ hiyedo dala. Damalẹdo, ą nịmokõu tobolõu, Godikõu nõu guẹ degema.

6 Nị tewe, obege dibie sio houyosi kegebe, tei sele dio bolọụye mamo□udiye, kẹnõu si Godihąge sio huyadefẹi kediąme tanõu fẹi ta totõu degediyo meido. 7 Kẹnõu tefei, Godihąge nị widio towe tanõu tanõu olõu fẹido kẹme kõu husọ□umamõu, nị tanõu tanõu defẹido kõu tewe dala. Nị hobõu guẹ degedama. Nịme sibigẹ hiyedo, sio sisigefẹi kẹ gabama felei dala.

---

* **12:1** 12:1 *Õu sidi mola* kẹme Tok Pisin tąege ‘yis’. Õu sagąibe *mola* kẹbõu de simõu, hiye degedi.

Dige dibe Yesuha̱ sosou̱ dalayode tobolou̱ be, hobou̱ gue̱ degedame (Matyu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

8 Yesuha̱ kou̱ gue tobou, a̱ ni̱mokou̱ tobolou̱ kuhe̱, o koyoha̱ o sasa̱i dihi̱le kokou̱, a̱me Yesuha̱ sosou̱ yode tobou̱ babe, O Kedia̱ Dihiha̱ne Godiha̱ e̱sol o kedia̱mokou̱, o ko□ume ma̱ biyode tobolou̱. 9 Ke̱nou̱ si o koyoha̱ o sasa̱i dihi̱le a̱me Yesuha̱ sosou̱ meiyodeibabe, O Kedia̱ Dihiha̱ne Godiha̱ e̱sol o kedia̱mokou̱, o ke̱me ma̱ bi meiyodele.

10 O taha̱ O Kedia̱ Dihi e̱mokou̱ ta̱ kasaga̱i dege tobou̱ babe, Godiha̱ge gebe meiyodele. Ke̱nou̱ si o koyoha̱ Duo Bolofe̱i huyafe̱i degeibabe, Godiha̱ge midiho̱ ke̱me ta gebe meiyodele mei.

11 O kedia̱ ni̱ wou̱ ma hagua, egei moso̱duge ni̱mokou̱ yodugoubabe, hobou̱ gue̱ degedama. Gamani obou̱, hu̱bou̱ obou̱ kedia̱ dihi̱le kokou̱ tefegieba ta̱ salaba degeibane, hobou̱ gue̱ degedama. Haba, ni̱ge, ei kage sima tobolou̱ deba fi̱ hiyedo ma̱dama. 12 Yobe, sawisiei kelegebe, ta̱ ni̱ kage tobolou̱ ke̱me Duo Bolofe̱iha̱ ni̱mokou̱ kou̱ hehegile kaha̱ degemou̱.

Ta̱ makaibe selebou̱ o kaha̱ totou̱ degei midiho̱ milou kokou̱ ma̱ tobou

13 O sasa̱i su̱do kefei kilege, o taha̱ Yesukou̱ kou̱ gue tobou, Tisa, na̱ ma̱ eye̱kou̱ tobou̱ ba, ele aye teiha̱ bima̱i fileba, ilo kele a̱mokou̱ ne̱yede tobou. 14 Ke̱nou̱ si Yesuha̱ e̱mokou̱ yodu, kagelou? Koyoha̱ge a̱me nele ta̱ sai fidi oyodema makalou? Nele aye teiha̱ bima̱i ke̱ file ke̱me ma̱ dabai meiyode tobou. 15 Kege tobou̱ mamou̱, e̱ o sasa̱i kedia̱mokou̱ tobou, ni̱ou̱ tawaibou̱, bima̱i kagei kagei duguo tagadamabeedei. Bima̱i kaha̱ge ni̱ fi̱ tofousogo tofolou̱ ke̱ ta molo□u meiyode tobou.

16 Kegemou̱, Yesuha̱ dia̱mokou̱ ta̱ makai ta tobou, selebou̱ o taha̱ e̱ hebe hai segei folo sibige̱ hiyedo ma̱iyodei. 17 Sibige̱ hiyedo mo̱u̱mou̱, o kaha̱ duguo fima̱i, a̱ kagele? A̱me segei dogogulo moso̱be ta mei. 18 Fima̱mou̱ tobou, a̱ kou̱ gue degele, a̱ ma̱ nale̱ segei dogogudi moso̱ olou̱ fe̱i igisemaba, haba moso̱ hiye gehe̱ togogale. Togogamaba, ma̱ segeibou̱, ma̱ bima̱ibou̱ olou̱ fe̱i ke̱me ma̱ moso̱ ke̱ togogai kodu kefema dogogule. 19 Mei degeba, a̱ mayo□usie kou̱ gue tobolou̱, a̱ degeiye bolo̱nou̱ degei. Ma̱ nale̱ segeibou̱, ma̱ bima̱ibou̱ olou̱ fe̱i kaha̱ bolo̱do dalalebe, sadebe su̱do mei degele kaha̱, a̱me misiholo duwoli, nale̱bou̱ hue̱ibou̱ hiyedo nala̱ba, hoho̱bolou̱ duwolo. 20 E̱ kege fimo̱u̱mou̱, Godiha̱ o kokou̱ tobou, na̱me totou̱ degei o. Ifi huli̱amebe na̱me tolo ile. Ne̱ nale̱bou̱ ne̱ bima̱ibou̱ olou̱ fe̱i ke̱ kefei dalabe, o koyoha̱ molo□u? de yodu. 21 Yesuha̱ haba tobou, bima̱i hiyedo yo□unou̱ kefedi o kokou̱ ke̱ saga̱inou̱ hagua kogulo. O kegei ke̱me Godiha̱ dihi̱le kele mabou̱ sa̱ degei dala.

Di hagi̱ duguoba, fi̱ hiyedo ma̱dame (Matyu 6:25-34)

22 Ta̱ makai ke̱ tobou̱ ma mei degeimou̱, Yesuha̱ e̱ dabai degedi o kedia̱mokou̱ kou̱ gue tobou, a̱ ni̱mokou̱ tobolou̱ kuhe̱, ni̱ sa sibige̱ kuokou̱ dalalibe, eibe nale̱ kagei nale̱ deba fi̱ hiyedo ma̱dama. Ni̱ou̱ ni̱ tou̱ guebou̱ ne, eibe yukuei kagei mala̱ kale̱ deba fi̱ hiyedo ma̱dama. 23 Ni̱ fi̱bou̱ ni̱ tou̱ bou̱ debe sibige̱ hiyedo. Bologua̱do daladibe, nale̱ nala̱ idi ke̱nou̱ mei. Haba ni̱ tou̱ ye bolo̱ degedibe, yukuei ka̱di ke̱nou̱ mei. 24 Ni̱ sio kedia̱me tawama. Dia̱me segei sogoma kefegulo idiyo mei. Dia̱ nale̱ dogogudi moso̱ meiye, ke̱nou̱ si Godiha̱ dia̱mokou̱ nale̱ ne̱di. O ni̱me sibige̱ hiyedo, sio gabama folodo dalagua. 25 O koyo na̱ sa sibige̱ kuokou̱ tofolou̱ kokou̱ fi̱ hiyedo mo̱u̱babe, na̱

de sasado dege tofolou? Kegele meido. 26 Nime sa sibige kuokou ta tofousogo tofolou meiye, haba kagemou ni sa sibige bimai kokou fi hiyedo ma idiya? Kegedama.
27 Ni hebe fi ke defeido duguma. Hebe fi kahage kage folodiya? Dia dabai hiyedo degediyo mei. Yukueine milou diyo mei. Kenou si a nimokou tobolou kuhe, afudo, hiye o Solomonhage yukuei bolofeido kenou kadiye, kenou si hebe fiyege Solomonha similou keme gabai dala. 28 Hebe fi Godiha similou keme ifi kou dalaguaye, idiba o taha diafigima, doulukou sile. Ni damaleyodeibe kageimou huyadefei dala? Nime hebe fibe gabai dala kaha degemou, Godihage nimokou yukuei nele. 29 Nige, eibe naleboubou hueiboubou debe kagei ke nale deba fi hiyedo madama. 30 Sa ta o kedia bi olou fei kegei kou molo uyodema ka idi. Ni Ayehage ni bi kegei ke olou fei malaba, bologuado dalale keme e kou tewe. 31 Kegemou, nige ni Ayekou, na ei wolou dalayede tobou basi, ege bi kegei kene nimokou neleyode tobou.

Bi bolofei kefedi midiho
(Matyu 6:19-21)

32 Yesuha e dabai degedi o kediamokou haba kou gue tobou, o diama, nime wai sipsip sa degei, sudo mei. Ni gue degedama, ni Ayeha kou gue kou tobou, a o sasai wolou dalalebe, nine wolou dalaleyodei kaha degemou. 33 Ni bimai kuokou dala ke sele tiga mo umaba, sele ke o bi mei o kediamokou fima. Ni ye, toto kasagai degediyo mei ke mo umaba, bi bolo bolo hebenitou dala ke, ye kokou sama. Hebenitou be, bi ta mei degediyo mei. Hiyou mo udi oe ta folo mo udiyo mei. Matayene ta nale mei. 34 Nine sa bi bolo bolo dala kokou nou dalaguale sagai degele ile.

Dabai o bolodo kedia ama dalaguadi
(Matyu 24:42-44)

35 Yesuha e dabai degedi o kediamokou haba kou gue tobou, ni yukuei kaibe tou dege bolou ma fiyatiye hiligeba, kamai dou migie ama dalaguama. 36 Nime hiye o taha e dabai degedi o sa degei. Die hiye o keme e mogo ta sasai hulo kaha dowo nale nala ili kokou i. Fogou imou, e dabai degedi o kedia die hiye o ke boholou ma hagualedademou, ama dalagua sagai, nine kenou tefeleba ama dalaguama. Hiye o kaha haguaba, adikou kogoubabe, dia a totodo so ugolou ile. 37 Hiye o kaha haguaba, e dabai degedi o kedia yogou gua tieli mei, baha duwoguaba dugubabe, dabai o kediame hoho hiyedo degelenou. A nimokou damaledo tobolou kuhe. Hiye o kaha e yukuei kai tou dege bolou ma fiyatiye hiligeba, diamokou be, ni duwoguaba, a mayo unou nimokou nale neleyode tobolou. 38 Hiye o kaha huliamedo hagua de, ha, sabiyala degeiba hagua fele de deiye, e dabai degedi o kedia yogou gua tieli mei baha duwoguaba dugubabe, diame hoho hiyedo degelenou.
39 Ni kou gue tawama, moso obou kahage hiyou mo udi o taha haguale keme kou tewe debabe, yo u akoguo tafalaba, hiyou mo udi o ta fele mei. 40 Nine defeido ama dalaguama. O Kedia Dihi e hagualebe, ni ta tawaiyo mei kelege, e kuhe hagualeyode tobou.

Ta makaibe dabai o boloboubou kasagaiboubou kokou ma tobou
(Matyu 24:45-51)

41 Pitaha ta makai ke dulomou, Yesukou kou gue yodu, Hiye O, na ta makai ke tobolou be, eimokou nou tobolou? Haba, o sasai olou feido tobolou? de yodu. 42 Hiye O Yesuha tobou, o fimai boldo, dabai defei bologuanou degedi keme hiye oyege

ẹ dabai o kediạ dia dalali, diạmokõu nalẹ yo□u makai kelegenõu fiyadeba makale.
43 Kegeba, hiye o kahạ ile, boholõu mạ hagua feleba dugu, dabai dia daladi o kahạ
dabai bologuạ degele dalaba dugubabe, dabai dia daladi o kẹme hohọ degelenõu.
44 Ạ nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ. Hiye ohạge ẹ bimạị olõu fẹịbe o kegei kahạ dia
dalayadeba makale. 45 Kẹnõu si, dabai dia daladi o kahạge ẹ hiye obe toto haguale
meidade tawaleba, dabai obõu, dabai sasạịbõu kediạ woma, nalẹ hiyedo nalạba, tigi
kolo hueịi gofo□udobõu de nolụgi, fị totõu degeibabe, 46 ẹ hiye ohạ hagualebe, sawisiei
ẹ ta tawali mei, asọ dihọ ẹ ta tawali mei kelege haguale. Haguaba, dabai dia daladi o
kẹ bõu basiado makoma, damalẹyodele ili mei o kediạ sakõu dogõu guba, o kegele i
o kediạbõu de dalale.
47 Damalẹdo, dabai o ta ẹ hiye ohạ tagaibe ẹ kõu teweye, kẹnõu si ẹme dabai totonõu
degeiyo mei debabe, o kegeli kẹme, ẹ hiye ohạge tigi dofõu ye hiyedo wolo. 48 Dabai
o tanõu ta ẹ hiye ohạ tagai kẹme ta tewe mei, o kahạ midihọ kasagạị milõu babe,
ẹ hiye ohạge ẹme tigi dofõu ye huyadefẹị wolo. Damalẹdo, o koyohạ bi sụdo mọụ
debabe, ẹ bi boholõu sụdo nelẹ. Hiye Ohạ o takõu bi hiyedo nẹị debabe, o kahạge o
sasạị hiyedo dogõu gulo nelẹ.

Yesuhạ hagua degeiye, o sasại fị tanõu mei, fileba bolọụ degele (Matyu 10:34-36)

49 Yesuhạ haba kõu gue tobou, ạ hagueibe, sa sibigẹ kuokõu dou malạ haguei. Ạ
tagalibe, dou kẹme toto fuaba wobolõu dalale kẹ tagali. 50 Kẹnõu si kẹme you, ạme
ạbukõu kõu tolo ileba hobõu. Ạ tolo kẹme ạ fafeleya degele kẹ sạ degeinõu. Ạ kẹ dia
dalali, hagi hiyedo dugulu. 51 Nige ạ sa sibigẹ kuokõu hagueibe, biyadi kẹ akogulamõu
hagueiyade tawale ili? Kege mei. Ạ nịmokõu tobolõu kuhẹ. Ạ hagueibe, o sasạị fị
tanõu mei, fileba bolọụ degelamõu haguei. 52 Ifi yoma kẹ ilebe, mosọ tanõu kahạ
sosõu olõu fẹị houyosi kege kediạ dio□usie fileba, ho malẹ. Kegeiba kamadia kediạ
bolọụ kokõu ho mọụba, haba bolọụ kẹdiliene kamadia kediạmokõu ho mọụba dele
ile. 53 Diạ duo kile filebe, oe ẹ o dihikõu ho mọụba, haba ẹ dihihạne ẹ ayekõu ho malẹ.
Sasạiye ẹ sasạị dihikõu ho mọụba, haba ẹ dihihạne ẹ adiõu kõu ho malẹ. Sobõu deye
ẹ o dihihạ sasạịkõu ho mọụba, haba ẹ o dihihạ sasạihạne ẹ mạhạ adiõu kõu ho malẹ.

Yesuhạ degegadi kahạ yo kẹme o sasại kediạ ta tawale ili mei (Matyu 16:2-3)

54 Yesuhạ o sasạị sụdo kediạmokõu kõu gue tobou, mabi kahạ asọ mulụya kẹ
felẹịmõu duguomõu be, kelegenõu nịge hueịibe taladiyode tobolõu imõu, damalẹdo
hueịibe toulu. 55 Haba nị wi nelẹdo kahạ asọ mulụ figiya kẹ hagumõu duguomõu be,
ifibe asọ difi gofo□udo degeleyode tobolõu imõu, damalẹdo asọ difi hiyedo degeli.
56 Nịme tạenõu tobolõu idi o. Nị mihịbõu agudiobõu kokõu dugulo idibe, sa bolọ
degele sagạị, sa kasagạị degele sagạị kẹ kõu tawale ili. Kageiye, dabai ạ kõu lege
degegadi kahạ sibigẹ kẹme nị totõu degele iya? de yodu.

O tahạ nạ tạ salaba degeibabe, nạ ẹbõu de hagi kẹ dọụsusu (Matyu 5:25-26)

57 Yesuhạ haba kõu gue tobou, kageimõu nịge midihọ nịõu milõu ladi kẹme bolọ,
ha, kasagạị de fimạ iyo mei? 58 O tahạ nạ tạ salaba wolõu ibabe, nạ aba iligi, toto
ẹbõu de hagi kẹ dọụsusuyede tobõu. Kege ho fogõu babe, o kahạ nạ wolõu ile, tạ sai
fidi o kokõu folouba, haba tạ sai fidi o kahạ nạ wolõu ile, kasamane o kokõu folouba,

name didio degele. 59 A nimokou tobolou kuhe, na didio degeibabe toto tou fogou fogou ile sagai mei. No□u kege dalali, didio degei ke telemale kaha dowo ke olou fei sibima mei degeibasi telema ile.

13

O koyoha fi bohou ho fogou babe, eme makoma mei degele

1 Yesuha tobou ma mei degeimou, o ilo kelege emokou tobolou i, sa Galili o ilo kediа gali sile, Godikou neimou, Pailatha e ami o kediamokou tobou mou, o kediа woumou tofigile i. Woumou tofigieimou, die kafeibe gali si tagetou sou guyode tobolou i. 2 Ta ke susulo imou, Yesuha diamokou kou gue yodu, ni tawalibe, sa Galili o kediame midiho kasagaido ke milolou idi kaha degemou, dia kuhe tofigile i? Ni tawalibe, Galili o ilo kelebe midiho kasagai milolou idiyo mei? 3 Kege meido. A nimokou ta doudo tobou ladi, ni fi bohou ho fogou babe, nine dia makei sagai kenou tefele makolo. 4 Nebe, huei hiei Siloam hafei dege moso fogoga togomou felei sasado ke gobolou ma fiyamou, o olou fei 18 kege woumou tofigile i. Ni tawalibe, o kediа, midiho kasagai dia milolou idi kahage sa Jerusalem o ilo kelebe gabai dala? 5 Kege meido. A nimokou ta doudo tobou ladi, ni fi bohou ho fogou babe, nine dia makei sagai kenou tefele makolo.

Ta makaibe hebe kolo madiyo mei kokou ma tobou

6 Yesuha ta makai ta kou gue tobou, o taha kiyou hou e hebe haimikou sogoma fogou ile dala dema, boholou ma hagua fele dugube, hebe kiyoube kou feleiye, ka dugube, sibige ta mali mei dugu. 7 Duguomou, e yo□u e dabai degedi o kokou tobou, na dugu, a kiyou kolo ka haguadibe, sadebe kamadia kege mei degeimou ka haguadiye, sibige ta mali meinou dugudi. Kegei degemou, na hebe kiyou ko□u ha muguyedei, mihi kolo gusege ke mou yo□uwa mei degeiye domou. 8 Dabai degedi o kaha sima kou gue tobou, hiye o, yo□u kege tafalali, sadebe tanou ta kaha duo kelege a hebe kiyou kaha yelemou mihi dama bologuama, wai bulumakou guabou de tiagewoma fogolou. 9 A fimolube, sadebe ta kaha sibige moubabe bolo. Sibige ma ho fogou ba hobou, na kuhe ha muguyede tobou.

Misiholo duwodi sawisiei kelege, Yesuha sobou de ta sagi do ke bologuoumou bolo degei

10 Misiholo duwodi sawisiei kelege, Yesu e egei moso ta kokou ile folomou, o sasai kediamokou Godiha ta hehegiei. 11 Kokou be, sobou de ta, e sagi balemanou siadi sobou de, ene kele delei. Duo kasagaiye tolou deleibe, sadebe olou fei 18 kege mei degei, e balemanou siadi. 12 Yesuha sobou de ke duguo haguisoumou hagumou, emokou kou gue tobou, sobou de, ne sagi dobe a bologuoumou, name bolo degeli kuhe. 13 Kege tobou mamou, sobou de kaha widiletou dobogo□u dogogumou, kelegenou sobou de kaha haguа dou dege tofolou mou, Godiha hu hebele fogu. 14 Kenou si, egei moso dia daladi o kaha gofo□u degei, Yesuha sobou de ke misiholo duwodi sawisiei kelege bologuoumou, bolo degei kaha degemou. O kaha gofo□u degemou, o sasai kediamokou kou gue tobou, sawisiei walaiyosi kege kelegenou dabai degedi. Ni do bologuale tagaibabe, ni kelegenou haguasiema. Misiholo duwodi sawisieibe do bologuale sawisiei meiyode tobou. 15 Kegemou, Hiye O Yesuha sima kou gue tobou, nime taenou tobolou idi o. Misiholo duwodi sawisiei kelegebe, ni olou fei wai mosokou ya, wai bulumakoubou, wai dokibou fifiyou guema wou ma yamou,

diạ hueị nalạ idi. 16 Sasạị kọ̃unọ̃u si, ẹme Abrahamhạ ẹ hụti, ẹme Tamạhạ tolọ̃u deleibe, sadebe olọ̃u fẹị 18 kege mei degei. Ạge ẹme misiholo duwodi sawisiei kelege bologualẹnọ̃u, tạbọ̃u mei. 17 Ẹ kege tobọ̃u mọ̃u, o gofọ̃u degeli kediạ sidifi degele i. O sasạị kediạnọ̃u si hohọ degele i, ẹ midihọ bolofẹị kẹ milọ̃u golu kahạ degemọ̃u.

Tạ makaibe nalẹ mastet ho kokọ̃u mạ tobou*
(Matyu 13:31-32; Mak 4:30-32)

18 Yesuhạ kọ̃u gue yodu, Godihạ o sasạị wolọ̃u daladi midihọbe kagei? Tạ makaibe ạge kagei kokọ̃u mạ tobolọ̃u? 19 Godihạ o sasạị wolọ̃u daladi midihọ kẹme nalẹ mastet ho sagạị kegei, o tahạ tọ̃u ma ile sogoma fogọ̃u i sagạị kẹnọ̃u tefei. Nalẹ mastet hou kahạ folomọ̃u hiye degemọ̃u, hebe sạ degei tafalamọ̃u be, sio kediạ haguasie, hebe kahạ go kokọ̃u bi togolo idiyode tobou.

Tạ makaibe ọ̃u sidi mola kokọ̃u mạ tobou
(Matyu 13:33)

20 Yesuhạ haba kọ̃u gue yodu, Godihạ o sasạị wolọ̃u daladi midihọ kahạ tạ makaibe ạge kagei kokọ̃u mạ tobolọ̃u? 21 Godihạ o sasạị wolọ̃u daladibe, ọ̃u sidi mola sạ degei, sasạị tae mola kẹ malạ, ọ̃u sagạị kẹbọ̃u de tiagewoma fogọ̃u mọ̃u dalali, yọ̃unọ̃u fofamọ̃u hiye degedi sagạị kẹnọ̃u tefei.

Nị ya, a huyadefẹị kodunọ̃u fologama
(Matyu 7:13-14, 21-23)

22 Yesuhạ sa Jerusalemkọ̃u idi aya kẹ iligi, sa tanọ̃u tanọ̃u a figiya dala keleya kẹ egei hehegiemọ̃u i. 23 Aba imọ̃u, o tahạ ẹmokọ̃u yodu, Hiye O, Godihạge o ilonọ̃u mamolọ̃u? Ẹ diạmokọ̃u tobou, 24 nị nelẹdo dege ka iligi, a huyadefẹị kodunọ̃u fologama. Ạ nịmokọ̃u tobolọ̃u kuhẹ, o sụdo a huyadefẹị kodu kọ̃u falamọ̃u degele iliye, kẹnọ̃u si diạ ta folo sagạị mei. 25 Mosọ obọ̃u kahạ a kọ̃u tefegu dalaba, nị hagua bobotigikọ̃u tafalaguali, adikọ̃u kogaba tobolọ̃u, hiye o, eibe a sọ̃ugọ̃u yede tobolọ̃u ile. Kẹnọ̃u si mosọ obọ̃u kahạ sima tobolọ̃u, nịme kilịya tie o? Ạ nị tewe meiyode tobolọ̃u. 26 Kege tobọ̃u ba, nịge ẹmokọ̃u tobolọ̃u, eibe nạbọ̃u de nalẹbọ̃u hueịbọ̃u nalạ ima, nạ ei sa kileya kẹ eimokọ̃u kọ̃u hehegie tobou. 27 Kẹnọ̃u si ẹ nịmokọ̃u sima tobolọ̃u, ạ nị tewe mei. Nịme kilịya tie o? Nịme midihọ kasagạị milolọ̃u idi o. Nị olọ̃u fẹịdo fogọ̃u imabeede tobolọ̃u. 28 Kelegebe, nịge Abrahambọ̃u, Aisakbọ̃u, Jekopbọ̃u, habage-degele-duguo-tobọ̃u di-obọ̃u kediạme Godihạ wolọ̃u daladi sa kotọ̃u dalaguaba dugulo ile. Kẹnọ̃u si, o tae nị felẹdayedema akoguo hele muguoba, nị gosoloba nị mẹ dọ̃u gile ile. 29 Kegeiba, o sasạị asọ haguluyabọ̃u, asọ muluyabọ̃u, figi iloyabọ̃u figi iloyabọ̃u de olọ̃u fẹị haguasie geleguoba, Godihạ wolọ̃u daladi sa kotọ̃u fologa kefeguo duwoguale. Duwoguali, nalẹ nalạ ile. 30 Nị duma, o ifi habagekọ̃u dalagua kediạme diạbukọ̃u amulọ yale. Haba o ifi diạbukọ̃u amulọ tafalagua kediạme habagekọ̃u yaleyode tobou.

Yesuhạ sa Jerusalem o sasạị kediạmokọ̃u solọ̃u do degei
(Matyu 23:37-39)

31 Kelegenọ̃u, Farisi o ilo kediạ Yesukọ̃u haguasie kọ̃u gue tobou, nạ sa kọ̃u tọ̃u fogọ̃u, sa ta fogọ̃u i, hiye o Herothạge nạme wouba toloyodili. 32 Yesuhạ diạmokọ̃u sima kọ̃u gue tobou, nị ya, sị so kokọ̃u kọ̃u gue tobọ̃u ma, nạ du, ifibọ̃u idibabọ̃u ạ

* **13:17** 13:18 Obe nalẹ nalạmọ̃u be, nalẹ *mastet* muguomọ̃u, sebe degeimọ̃u kuhe nạdi.

duo kasagai igisema, do o sasai bologuọụba bolọ degele ile. Oudababe dabai ạ degeli kẹme mei degele. 33 Kẹnou si ạ sa Jerusalemkou ilebe, ifibou idibabou ou dababou ile. Yobe, habage-degele-duguo-tobou di-obe sa takou ge tolo mei. O kegei kẹme sa Jerusalemkou genou tolo ile.

34 Sa Jerusalem o sasai, nime o wodi o. Nige habage-degele-duguo-tobou di-o kediạme wala imou tofigile i. O Godihạ tobou mou nimokou haguasiei kediạne, ni igiye wala imou kou tofigile iye, kẹnou si ạ nimokou solou do hiyedo degeli. Sio ayomou osobou kahạ ẹ dihi tifigiya hayedu kefeguo duwodi sagai kẹnou tefele, age nime kou mo uma kefegulo tagadiye, kẹnou si nige ta tagale idiyo mei. 35 Duguma, obe ni sa ko u makoma mei degeiba, mou yo uwa kege dalale kẹme niou ni binou. Ni duma, ạ nimokou tobolou kuhẹ, nige ame haba ta dugulo mei dalali, habage ạ boholou mạ hagubasi, ni ạ duguoba kou gue tobolou ile,

Hiye Ohạ huya kẹ hagulu o kẹme Godihạ dogou guyedeibasi. *Buk Song 118:26*

14

Yesuhạ o ta ẹ tou fofagai kẹ bologuọụmou bolọ degei

1 Misiholo duwodi sawisiei ta kelege, Yesu ẹ Farisi kediạ hiye o ta kahạ mosọkou nalẹ nạ i. Folo duwomou, diạ defẹido dihọ fogou deleiguei. 2 Yesuhạ duwoli dugube, o ta ẹ tou fofagai kẹ hafẹi kele duwomou dugu. 3 Duguomou, ẹ Farisi o kediạbou, kuolou yo dulo i obou kediạmokou kou gue yodu, misiholo duwodi sawisiei kelegebe, Moseshạ kuolou kou maiye, di o ko u bologuọụba bolọ degelebe de bolofẹi? 4 Kẹnou si diạ ta tali mei. Kegemou, Yesuhạ o kẹ tou mou, ẹ do bolọ degeimou tobou mou, fogou i. 5 Fogou imou, Yesuhạ diạmokou yodu, ni o dihi sagai, wai bulumakou sagai kegei ta misiholo duwodi sawisiei kelege ulou dai huẹi kile fiyoubabe, nige kage degele? Nige toto de malạ felẹgale? 6 Kẹnou si diạge tạ kẹme ta sima tobolou ili mei.

Yesuhạ obege yo usie huyafẹi degeyedei

7 Yesuhạ dalali dugube, o ilo kele haguasiemou, duwodi bolofẹido kokou nou duwogualamou degele imou dugu. Duguomou, ẹ tạ makai ta diạmokou tobou, 8 o tahạ sasai hulo kahạ dowo kẹ nalẹ kefeguo nạ diguba ile folobabe, duwodi bolofẹi kokou biyodayedei, duwodi bolofẹi kẹme o hụbou o tahạ duwoyedema makai deleiye deba. 9 Kegeligi, o nạ digu kahạ nạmokou, duwodi bolọdo ko ume, o hụbou kuokou nẹyede tobou ba, nạ sidifi dege ile, tobekou do duweiye deba. 10 Kegei kahạ, o tahạ nalẹ kefeguo nalạba, nạ digubabe, nạ ile foloba, tobekou do duwo. Nạ kege degeibabe, o nạ digu kahạ duguoba tobolou, mogo, nạ hagua, duwodi bolofẹi kuokou duwoyede tobolou. Ẹ kege tobou babe, o nalẹ nalạmou kefei kediạ dihile kokou nẹ hụ hiye degeiba dugulo ile. 11 Yobe, o koyohạ yo u ẹ hụnou hebele fogubabe, Godihạ o kẹme huyafẹi degele. O koyohạ yo usie huyafẹi degeibasi, Godihạge ẹ hụ hebele foguloyode tobou.

O dimokou hebe bolọ ta nelẹ sagai mei kediạmokou be, dige bologuạdo degeme

12 Kegemou, Yesuhạ ẹ digu o kokou kou gue tobou, nạ nalẹ kefeguo nalạbabe, nẹ mogo diạ diguda. Nẹ eyẹ malạ kediạne diguda. Nẹ hụti obou, selebou o, ni sa tanou kediạne hobou diguda, kegeligi diạne habage nalẹ hiyedo kefeguoba, nạ diguba, nạ hebe bolọ kẹ boholou mọụye deba. 13 Nạ nalẹ hiyedo kefeguobabe, bi mei obou, abogo u dobogo u gulai degei obou, ibigidio tofigile i obou, dihọ du degei obou

kediạnou diguyedei. 14 O kegei kediạ nalẹ, nạ nẹi kahạ hebe kẹ nạmokou ta boholou nelẹ sagại mei debabe, nạ hohọbolou nou. Yobe, sawisiei ta, dọụdo o sasại tofigiei kediạ widaimikou ge haguạ gehẹ degele iba, kelege, Godihạ hebe bolọdo kẹ nạmokou nelẹyode tobou.

Tạ makaibe nalẹ hiyedo kefeguomou nalạ i kokou mạ tobou (Matyu 22:1-10)

15 Yesubou de nalẹ nalạ ili o tahạ, tạ Yesuhạ tobolou kẹ dulomou tobou, o sasại Godihạ wolou daladi sa kotou ge nalẹ kefeguo nalạ ile kediạme hohọbolou nou. 16 Kẹnou si Yesuhạ tạ makai ta kou gue tobou, o tahạ nalẹ hiyedo kefeguo nalạmou, o sụdo didiguei. 17 Nalẹ kefeguomou, ẹ dabai degedi o kokou tobou, nạ ile, o ạ afu kou diguo fogou kediạmokou, nalẹ olou fẹi kefei dumụyode tobou ba, diạ haguamabeedei. 18 Kẹnou si, o kediạ tạ kẹ dulomou, diạ tạ gehẹ gehẹ tobolou i. O ẹbukou kou gue tobou, ạ hebe hai sa ta seleye kou mamọụ, kẹ dugu ilamou. Kegei kahạ ạme nạbou de ta ile meido. 19 O tahạne tobou, ạ wai bulumakou 10 kege seleye kou mamọụ. Ạ diạ hebe hai dabai de degele sagại domou wou ma ilamou degeli. Kegei kahạ ạme nạbou de ta ile meido. 20 Haba o tahạne tobou, ạme sobou ebelenou hu kahạ ile mei.

21 Kegemou, dabai degedi o kahạ boholou mạ hagua felẹ, ẹ hiye o kokou diạ tobolou i kẹ tobou mou, ẹ gofo□u hiyedo degei. Gofo□u degemou, ẹ dabai degedi o kokou tobou, nạ totodo o ka i. Nạ a fisigofẹiya kẹbou, hiyeya kẹbou ile ka sulugi, bi mei obou, abogo□u dobogo□u gulại degele i obou, dihọ du degei obou, ibigidio tofigiei obou olou fẹi kediạmokou nalẹ nalạ imabeedema, wou ma haguayede tobou.

22 Kegemou, dabai o kahạ ile, o sasại kediạ sosogou hagua felẹmou tobou, hiye o, nạ tobou sagại kẹme ạ kou degei. Diạ kou hagueiye, kẹnou si mosọ fegeguli meiyode tobou. 23 Kegemou, hiye o kahạ ẹ dabai degedi o kokou haba tobou, nạ sa kou lege tofogou, a hiyeya kẹbou, hebe hai sakou idi aya kẹbou olou fẹi keleya kẹ, o sasại kamou sulugi duguba, nelẹdo dege tobou ma, wou ma hagua. Ạ tagalibe, mạ mosọ ko□ume o sasạiye fegeguba dugulo kẹ tagali. 24 Ạ nịmokou tobolou kuhẹ, o ạ diạbukou kou digu kediạme mạ nalẹbe ta nalạ ile mei.

O koyo nạ Yesu seselababe, defẹido fimạmaba seseyedei (Matyu 10:37-38)

25 Yesu ẹ aba i, o sasại sụdo ẹ habage sesele youmou, ẹ boholou mou, diạmokou tobou, 26 o koyohạ ạmokou hagulugi, ẹ aye ẹ adiou tou fogou ho fogou babe, o kẹme mạ dabai degedi o degele sagại mei. Nebe, o koyohạ ẹ sasạibou, ẹ dihibou, ẹ eyẹbou, ẹ malạbou, ẹ owou bou, ẹ bobasibou olou fẹi kẹ tou fogou ho fogou babe, ẹme mạ dabai degedi o degele sagại mei. Tabe, yo□u ẹ fimạine tou fogou ho fogou babe, ẹme mạ dabai degedi o degele sagại mei. 27 O koyohạ ẹ hebe fufuguomại hebeleba, ạ sese ho fogou babe, o kẹme mạ dabai degedi o degele sagại meiyode tobou.

28 Nị o tahạ mosọ fogoga sasado dege tagalababe, ẹ mosọ togolo kahạ sele kayedei. Sele huyadefẹi dugubabe, mosọ togolo sagại mei. Haba sele hiyedo dugubasi, mosọ togolonou. 29 Ẹ kege ta degeli mei debabe, ẹ kou moutileye, kẹnou si mosọ tegei mei degeli mei fogou ba, o sụdoye duguoba, kou gue susuga tobolou ba yilọ ile, 30 o ko□umahạ mosọ kou yomogou tegeiye, kẹnou si ta togoulugi mei degeli meiyode tobolou ile.

31 Nebe, hiye o tahạ ile, hiye o tabou de biyalababe, ẹ fị defẹido mạyedei. Ẹ ami o olou fẹibe 10,000 kege, ha, hiye o tahạ hagualebe, ẹ ami o olou fẹi 20,000 kege wou ma haguale. Kegei kahạ degemou, ẹ defẹido kou gue tawaleba, ẹbou ẹ ami obou kediạ biyouba bolọ degele, ha, biyolugi, ho o igisele sagại mei kẹ defẹido tawayedei. 32 Ẹ fimạ dugu, biyouba bolọ degele sagại mei debabe, ho o ahudo dalaguaba, ẹ yo□u ẹ ami o ilo kele tobou ba ya, tạ dọụsusumaba, biyolu kẹ akoguyedei.

33 Nebe, nị o tahạ yo□u ẹ bi olou fẹi kẹ tou fogou ho fogou babe, o kẹme mạ dabai degedi o degele sagại meiyode tobou.

Yesuhạ tạ makaibe sole kasagại degei koukou mạ tobou (Matyu 5:13; Mak 9:50)

34 Yesuhạ haba kou gue tobou, solebe bolọdo, kẹnou si sebe mei degeibabe, haba kage degeiye sebe degele? 35 Sole kegei kẹme kasagại. Mihị bologuạma bohou gueibane, segei hou bologuạ fologale sagại mei. Wai bulumakou guabou de bohou gueibane, segei hou fologaba, sibigẹ malẹ sagại mei. Sole kegei kẹme di mou hebesedi. O koyo nạ, kihiyọụ dalababe, tạ ko□u defẹido duyede tobou.

15

Tạ makaibe wai sipsip fogou koukou mạ tobou (Matyu 18:12-14)

1 Gamani sibidi sele kefele idi obou, midihọ kasagại milolou idi obou kediạ Yesuhạ tạ tobolou kẹ dulamou haguasie kefegulo i. 2 O sasại kediạ Yesu silẹmạ tafalaguamou, Farisi o kediạbou, kuolou yo dulo i obou kediạge gofo□u degemou kou gue tobolou i, o ko□umahạge midihọ kasagại milou ga idi o kediạ mogo degema, diạbou de nalẹ nạdiyodele i.

3 Kegemou, Yesuhạ tạ makai ko□u diạmokou tobou, 4 nị o tahạ wai sipsip olou fẹi 100 kege dalaye, tanou ta fogou babe, o kahạ wai sipsip 99 kege diọ nalạ iba fogou ile, wai sipsip tanou fẹi fogou kẹ molo□uyodema ka siale. 5 Wai sipsip kẹ duguo tolou mạ hebele hagulugi, hohọ hiyedo degele. 6 Hagua, mosọkou foloba, ẹ mogo diạbou, sa kẹ tie obou kediạ haguisouba, haguasie felẹga kefeguba, diạmokou tobolou, nị ạbou de hohọbou me. Mạ wai sipsip ta fogou mou ile kolugi duguomou, malạ boholou mạ haguei kahạ dowoyode tobolou. 7 Nebe, ạ nịmokou tobolou kuhẹ, o midihọ kasagại milou di o tahạ fị bohou babe, hebenitou ge hiyedo hohọbolou ile. Midihọ dọụdo degedi o olou fẹi 99 kege dalagua kediạ dowo, hebenitou ge hohọbou dibe huyadefẹinou. O midihọ kasagại milou di o tanou tahạ fị boholou ba, Godikou damalẹyodeibasi, hohọ hiyedo degele ile.

Tạ makaibe sele dio ta fogou koukou mạ tobou

8 Yesuhạ haba kou gue tobou, sasại tahạ ẹ sele dio olou fẹi 10 kegeye, tanou ta fogou babe, ẹ kagele? Sasại kahạ kamại migieba, kofai tigile kolugi duguoba malạbasi fogolou. 9 Sele dio kẹ dugubabe, ẹ mogo diạbou, sa kẹ tie o sasại kediạbou de haguisouba haguasie felẹga kefeguba, diạmokou be, nị ạbou de hohọbou mabeedele, mạ sele dio ta kolugi dugu kahạ dowoyodele. 10 Nebe, ạ nịmokou tobolou kuhẹ, o midihọ kasagại milou di o tanou tahạ fị boholou ba, Godikou damalẹyodeibasi, ẹsol o kediạ hohọ hiyedo degele ile.

Tạ makaibe o ta ẹ o dihi bolọụ dala koukou mạ tobou

11 Yesuhą haba kõu gue tobou, o ta ę o dihi bolọụ dala. 12 Dihi huguli kahą ę
ayekõu kõu gue tobou, aye, ną you tolo dala kõu legebe, bimąi ną ąmokõu nelę sągąi
kęme ąmokõu toto nęyedei. Kege tobõu mõu, ę ayehą ę bimąi kę kefema, ilo kele dihi
hugulifęi kokõu file nelę, haba ilo kelebe dihi wolo kokõu nęi. 13 Hiyefęi tieli mei, dihi
hugulifęi kahą ę bimąi kę kefema mo□uma, o ilo kediąmokõu sele tiga mo□umamõu,
ę sele kę tolõu, sa ahudo takõu fogõu i. Ile, sa kokõu folo dalali, midihọ kasągąi gehę
gehę olõu fęi degegamõu iligi, sele olõu fęi nąi mei degei. 14 Ę sele mei degeimõu, sa
kele tie o olõu fęi hegie hiyedo degele i. Ę bi olõu fęido mei degei. 15 Bi mei degeimõu,
ę imõu, sa kę tie o tahą ęmokõu wai dia daladi dabai nęi. 16 Wai dia dalali dugube, wai
kedią giyoli kolo nalą imõu duguomõu, ęne nalę sągąi degei. Kęnõu si o tae ęmokõu
nalę ta neli mei.

17 Kegemõu, ę fi bologuą kõu gue mąi, mą ayehą dabai degedi o kediąme nalę nąma
tiasigeimõu, ąnõu si bõu basia tioludade tawai. 18 Ą dafa, ifi kõu lege ą sa ko□u tõu
fogõu, mą ayekõu fogõu ileba, ęmokõu kõu gue tobolõu, aye, ą midihọ kasągąi milõu
gaibe, Godikõu bõu nąmokõu bõu de milõu gai kęme kasągąi. 19 Ąme o dọụdo mei
kahą degeimõu, nąge ąme nę dihiyodeda. Ąme nę dabai degedi o degeyede tobõu
lamõu fimąi. 20 Ę kege fimąmõu, ę ayekõu boholõu mą haguei.

Kegemõu, ę ayehą ę dihi kę aba ahuyado hagumõu duguo, solõu do hiyedo
degeimõu, fọụkua ile, ę dihi tolõu mą nogõu gai. 21 Nogõu gõu mõu, dihi kahą ę
ayekõu tobou, aye, ą midihọ kasągąi milõu gaibe, Godikõu bõu nąmokõu bõu de milõu
gai kęme kasągąi. Ąme o dọụdo mei kahą degeimõu, nąge ąme nę dihiyodedayede
tobou. 22 Kęnõu si, ę ayehą ę dabai degedi o kedią haguisoumõu, haguasieimõu tobou,
nį mosọkõu ile, mą yukuei bolọ sasado kę toto malą haguaba, mą dihikõu kągima.
Dobogo□u makane ę dobogo□ukõu kągieba, tamakane ę abogo□ukõu kągimabeedei.
23 Wai bulumakou wili daląido kęne wolõu hagua walaba, di olõu fęi naląba hohọbõu
mebeede tobou. 24 Yobe, mą dihi ko□ume kõu tolo iye, kęnõu si ifi ęme gehę dege
hagua felęimõu dugulu. Ęme kõu fogouye, kęnõu si ifi di ę boholõu mą hagumõu
dugulo iliyode tobou. Kege tobõu mamõu, dią nalę hiyedo milõu ma naląmõu
hohọbolõu i.

25 Kegeimõu, wolo dihi kahą hebe haimikõu dabai degema fogõu hagulugi, mosọ
hafęi degeimõu dube, dię feilemõu hobolõu uwo degele imõu du. 26 Ę kę dulomõu,
dabai degedi o ta haguisamõu kõu gue yodu, diąme kęi degele iya? dei. 27 Dabai
degedi o kahą tobou, nę maląbe boholõu mą hagua felęimõu, nę ayehą wai
bulumakou wili daląido kę wei, nę maląbe bolọnõu dala dema hagua felęi kahą
degemõu. 28 Wolo dihi kahą tą kę dulomõu, ę gofo□u hiyedo degemõu, mosọdu
folobe dafai. Dafoumõu, ę ayehą migilemõu, himįmamõu, ną gofo□u degedayede
tobou. 29 Kęnõu si, ę ę ayekõu sima tobou, ą sadebe sụụdo nę dabai mõu yo□uwa
degedi. Ą nę tą ta gobõu diyo mei. Kęnõu si ną ąmokõu be wai meme wili ta wala
nęimõu, ą mą mogo diąbõu de hohọbolõu nalą idiyo mei. 30 Nę dihi kamahąge o
hiyou suluguadi sasąi kediąbõu de dalali, nę sele olõu fęi nąma mei degei. Kęnõu si
ę boholõu mą hagua felęimõu be, ną nę wai bulumakou wili daląido kę wala nęimõu
naląmõu hohọbolõu ili kahą ą dafouluyode tobou.

31 Kegemõu, ę ayehą dihi wolo kokõu tobou, mą dihi, nąme sawisiei olõu fęi ąbõu
denõu dala. Kegei degemõu, mą bimąi olõu fęi ko□ume nę binõu. 32 Ifisi, da hohọbõu

mebeedei. Yobe, nẹ malạ koũme kou̱ tolo iye, kẹnou̱ si ifi ẹ gehẹ dege hagua feleịmou̱ da dugulu kuhẹ. Ẹme kou̱ fogouye, ifisi ẹ boholou̱ mạ hagua feleịyode tobou.

16

Tạ makaibe dabai dia daladi o kahạ bi ulu malạ i kẹ dọususu koko̱u mạ tobou

1 Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmoko̱u ko̱u gue tobou, selebo̱u o tahạ, ẹ bimại olo̱u feịi kẹme ẹ dabai degedi o ta kahạ dia daladi. Dia dalamo̱u, o ilo kelege selebo̱u o koko̱u haguasiemo̱u, nẹ dabai dia daladi o kahạge nẹ bimạibo̱u nẹ selebo̱u olo̱u feịi kẹ hiyouye nolụyode tobolo̱u i. 2 Kegemo̱u, selebo̱u o kahạ ẹ dabai dia daladi o kẹ haguisoumo̱u, hagumo̱u, ko̱u gue yodu, ạ nạ degedi tạ uwo kẹ dulube kage? Nạ ile, mạ bimại nạ dia dala kẹ husoũmaba nalạgayedei. Husoũma nalạgama mei degeibabe, nạme mạ dabai dia daladi o kegeno̱u dalale meiyode tobou.

3 Kegemo̱u, dabai dia daladi o kahạ yoũsie ko̱u gue yodu, ạme kage degele? Mạ hiye ohạ ạ dabai tele filalạmo̱u degeli. Dabai ta degelebe, ạme nelẹ mei kahạ, mihị dale sagại mei. Haba sele hawaga sialebe, ạ sidifi degeliyode tobou. 4 Ạ degelebe ise tawali. Kegeibasi, hiye o kahạ ạ tele filọụba, o ilo kediạ ạ die mosọko̱u wolo̱u fologaba, ạmoko̱u nalẹ nelẹ ileyode tawai. 5 Kegemo̱u, o kahạ sele ulu malạ i kediạ olo̱u feịi haguisoumo̱u, o tahạ ẹbuko̱u hagua feleịi. Feleịmo̱u, dabai dia daladi o kahạ ẹmoko̱u yodu, nạ mạ hiye ohạ bi ulu mọụbe olo̱u feịi kage molọụ? 6 Ẹ tobou, ạ gusege hueịi dou sai olo̱u feịibe 100 kege mọụyodei. Kegemo̱u, dabai dia daladi o kahạ ẹmoko̱u tobou, nạ bi ulu moũdi kuguo koũ malạba duwoli, 50 kegeno̱u toto nalạyede tobou. 7 Haba o ta hagua feleịmo̱u, ẹmoko̱u ne yodu, nạ bimại ulu mọụbe olo̱u feịi kage molọụ? Ẹ tobou, ạ nalẹ segei sai olo̱u feịibe 100 kege mọụyodei. Kegemo̱u, dabai dia daladi o kahạ ẹmoko̱u tobou, nạ bi ulu moũdi kuguo kẹ malạba, 80 kege kẹno̱u nalạyede tobou.

8 Kegemo̱u, selebo̱u hiye o kahạ ẹ dabai dia daladi o kasagại koko̱u tobou, bolọdo, nạme fị gofoũdo o, noũsie dogo̱u gudi teweyodei. Damalẹdo, sa sibigẹ koũmahạ midihọ kẹ sesele yadi kediạme dioũ die fị gofoũya kẹ dioũsie dogo̱u gule idi. Hiye Ohạ hohọya kẹ sesele yadi kediạme dioũ die fị gofoũya kẹ dioũsie ta dogo̱u gule idiyo meiyode tobou.

9 Ạ nịmoko̱u tobolo̱u kuhẹ, sa sibigẹ kahạ seleye nị o sasại olo̱u feịi mogo degemabeedei.* Kegeba, seleye wolo̱u daladi kẹ mei degeibasi, Godihạ nị wo̱u ma ileba, ẹ mosọ tofousogo tofo̱u di koko̱u fologaleyode tobou.

10 O koyohạ bimại huyadefeịi dia daladi kẹ hiyouye moũbabe, bi hiyene nebe kege degele. Haba, o koyohạ bimại huyadefeịi kẹ defeịido dia dalababe, bi hiyene ẹ bologuạdo dia dalale. 11 Nị sa sibigẹ koũmahạ sele kẹme defeịido ta dia daladiyo mei debabe, o taege nịmoko̱u, nị Godihạ bi bolọdo kẹ dia dalayedele sagại mei. 12 Nị o tahạ bimại kẹ defeịido dia dala ho fogo̱u babe, o koyohạge nịo̱u nị biyodema nịmoko̱u nelẹ?

13 Dabai degedi o tano̱u ẹge hiye o bolọụye dabaibe degele sagại mei. Kege degeibabe, hiye o ta kẹ dafama, ta koko̱u no̱u hohọ degele. Hiye o ta kahạ tobolo̱u be ta dulo milo̱u diyo mei, hiye o ta kahạ tobolo̱u no̱u dulo milo̱u di. Nebe, nịme Godihạ hayedubo̱u, sele hayedubo̱u de dalale sagại mei.

---

* **16:9** 16:9 Tewe o ilo kediạ tawale ilibe, Yesuhạ kẹ tobou kahạ sibigẹbe ko̱u gue, nịge bi mei o sasại kediạme seleye dogo̱u gumabeedei.

Yesuha Moseshą kuolõu tąbõu, Godihą wolõu dalale kahą tąbõu de hehegiei

14 Farisi o kediąme sele tagale idi kahą degemõu, dią Yesuhą tobolõu kę dulomõu,
susuga tobolõu i. 15 Kegemõu, ę diąmokõu tobou, nįge o sasąiye nįme midihǫ
dǫųdonõu milõu di oyode tawale ile kę tagale iliye, Godihąge nį duledu dala kęme
ę tewe. O sasąiye duguo bolofęiyodili kęme Godihą dugulube bolofęi mei, kasagąi
dugulu.

16 Moseshą kuolõu tąbõu, habage-degele-duguo-tobõu di-o kedią tąbõu kęme obe
hehegie tobõu mõu haguabe demõu, Jon fafeleya degedi o ę tamą degei. Tamą
degemamõu, kelege tą uwo bolofęi, Godihą o sasąi wolõu daladi tą kamahą sa sa
olõu fęi tefemõu haguabe demõu, ifine kegenõu dala. O olõu fęibe Godihą wolõu
daladi sa kodu fologaleyodema nelę hiyedo degele ili.

17 Agudiobõu sa sibigębõu kęme olõu fęi mei degele. Kęnõu si Godihą kuolõu tąbe
huyadefęine ta mei degele mei. Ę nalągai olõu fęi kęme yo□u kegenõu dalale.

Yesuhą obe sobõu hulomõu hiyafogõu di kahą tą kę tobou
(Matyu 5:31-32, 19:9; Mak 10:11-12)

18 Yesuhą haba kõu gue tobou, o koyohą ę sobõu hiyafogõu ba, haba sobõu ta
hubabe, ęme sobõu hiyouye molo□u. Haba sobõu, oe hulomõu hiyafogou kęne o
tahą hubabe, ęne hiyouye molo□u.

Yesuhą selebõu obõu, Lasarusbõu dilie degei kahą tą kę susulo tobou

19 Yesuhą haba kõu gue tobou, afudo selebõu o ta delei. Sawisiei olõu fęibe ę yukuei
bolǫdo, węi degeibõu, fǫ degeibõu de kądi. Ęme nalę bolǫdonõu nądi. 20 Haba selebõu
o kahą mosǫ adikõu be bi mei o tahą tiladi. Ę hųbe Lasarus. Ę tõu olõu fęibe do sosõu
nõu. 21 Do o kahą tilalibe, selebõu o kahą nalę nolųgi, fi fiyasigeiba nalęyode fimąi.
Fimą tilamõu be, soye haguasie, ę do fiyą idi.

22 Kegemõu, Lasarus ę tolo imõu, Godihą ęsol o kedią haguasie, ę malą ya,
Abrahamhą duwo kokõu dogogulo i. Selebõu o kęne tolo imõu, oe wida i. 23 Wida
imõu, o tofigiei kedią sabekõu mulǫ tafalali, do hiyedo dugu. Ę tafalali daladugube,
Abraham ahudo tafalamõu dugu. Lasarus ęne Abrahambõu de dalamõu dugu.
24 Abraham dalamõu duguomõu, selebõu o kahą haguisamõu kõu gue tobou, aye
Abraham, nąge ąme solõu do degeba, Lasarus tobõu ba, ę dobogo□u hueilikõu
muguoba hagua, mą ikõu kuguba, kulio degeleyodei. Ąme douye nǫųmõu do hiye
folodo dugulu.

25 Abrahamhą ę tą sima tobou, dihi, ną sa sibigękõu sosou dalalibe, bi bolofęi olõu
fęi kęme nąnõu mo□udi kę fimąba tawayedei. Lasarus ęme bõu basianõu deleiye,
ifibe ęme hemęguo dala kuhę. Haba nąnõu si do hiye dugulu. 26 Haba tabe kõu
gue, eimokõu bõu, nįmokõu bõu duo kelebe, Godihą ulou sasado kahą akogu dala.
Kegei kahą degemõu, o kuokõu tafalagua eige nįmokõu ile sagąi mei. Haba nį o tane
eimokõu haguale sagąi meiyode tobou.

27 Kegemõu, selebõu o kahą tobou, aye, ną Lasaruskõu tobõu ba, mą ayehą mosǫkõu
iyede tobõu, 28 mą malą dią olõu fęibe houyosi kege dala kahą degemõu. Ną Lasarus
tobõu ba ile, diąmokõu egei tobõu ba, dią dulo damalęyodele ile. Kegeligi, diąne
haguasie, sa kuokõu do hiyedo ą dugulu sagąi kę duguye deba. 29 Abrahamhą ę
tą sima tobou, diąme Moseshą kuolõu tą kębõu, habage-degele-duguo-tobolõu-idi-o
kedią tą kębõu de dala. Diąme dio□u kę duloba sesele ile. 30 Selebõu o kahą tobou,

aye Abraham, kege meido. Kẹnou si o ta kou tolo i kaha haguama ile foloba tobou basi, dia fi boholou ba, damaleyodele ileyode tobou.
31 Haba Abrahamha tobou, diame Moseshą tabou, habage-degele-duguo-tobolou-idi-o kedią tabou de dulo i ho fogou babe, o kou tolo i kaha haguama ile tobou bane, dia ta dulo ile meiyode tobou.

17

Midiho kasagai kahage damaleyodei ke makodi (Matyu 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

1 Yesuha e dabai degedi o kediamokou tobou, sa sibige midiho kasagai gehe gehe, o sasai tefele duguba fiyasigile keme ni ta akogulo sagai meiye, kenou si o midiho kasagai ke hehegiedi enou si tawaibou. 2 O kaha degeiye, Godiha dihi ta ile, midiho kasagai milou babe, o keme oye igi hiyedo ta, e gabagikou tigama, talekou hebele muguba tolobe bolofei. Keme hebe hiye mei. Hebe Godiha nelebe hiyedo folodo. Kegei degemou, niou ne tawaibou.
3 Na dugu, ne mogo taha midiho kasagai milou babe, emokou egei tobou yedei. Haba e fi bohou babe, nage midiho kasagai e milou di keme gebe meiyode tobou yedei. 4 Sawisiei tanou fei duo kelege, e namokou midiho kasagai olou fei dioyosi kege milou maba, haba dioyosi kege hagua tobolou, a fi bohouyode tobou babe, nage midiho kasagai e milou gai keme gebe meiyode tobou yedei.

Godikou damaleyodedi midiho ke Yesuha tobou

5 Kegemou, ta-bolofei-mala-suluguadi-o kediage Hiye Okou kou gue tobolou i, nage ei namokou damaleyodei ke hiye degeyedele i. 6 E diamokou tobou, ni damaleyodeibe nale mastet ho sagai huyadefei kegei dalali, ni hebe kou tafala ke tobou ba, e duloba, e tefe tegilema fele ile, to hiye kaha duledu tafalaba duguloyode tobou.

Yesuhage midiho, dabai degedi oe degele ke tobou

7 Yesuha haba kou gue tobou, ni kile hiye o taha e dabai degedi o ta dala, hebe hai dabai degedi o sagai, wai sipsip dabai degedi o sagai kegei. Hiye o kaha emokou tobou ba ile, dabai degeligi, habi kelege fogou hagua, mosokou feleibabe, hiye o kahage emokou be, hagua duwoli nale nayede tobolou mei. 8 A tawalibe, hiye o kahage e dabai degedi o kokou be kou gue tobolou, na ma nale milou ma neyedele. A nalebou hueibou nama mei degeiba, ise nou une nale kuhe nayede tobolou. 9 Dabai o kaha e hiye oha ta ke dulo milou gama fogou babe, e hiye ohage emokou ta bolofeiyode tobolou mei. 10 Nebe, nine kenou tefele. Godiha nimokou e dabai degemabeedeiba, dabai ke degema mei degeibabe, ni kou gue tobou ma, eibe dabai o bolo mei. Eige dabai na tobou kenou degele iyode tobou mabeedei.

Yesuha dobo doye tou o olou fei 10 kege bologuoumou bolo degele i

11 Kegemou, Yesu e sa Jerusalemkou iligi, sa Samariabou Galilibou weleiya ke i. 12 Iligi, sa huyadefei ta falamou degeligi dugube, o dobo doye tou olou fei 10 kege haguasieimou dugu. Dia haguasie ahu sagai dege tefeleiguei. 13 Tafalaguali, hiligedo kou gue haguisa tobolou i, Hiye O Yesu, nage eibe solou do degeyedele i. 14 Yesuha dia duguomou kou gue tobou, ni yaba, ni tou be mogou du daladi o kediamokou hehegiemou imabeede tobou mou, dia yolugi, ali duo die do bolo degele i. 15 O tanou ta kaha e tou bolodo degeimou duguomou, e boholou ma hagulugi, hohobolou mou,

Godihạ hụ hiḷigedo hebele foguo tobou̱ mou̱ haguei. 16 Ẹ hagua, Yesukou̱ felẹ hafẹi degemou̱, yubu sugulo fiya, miye duwoli, ẹmokou̱ bolofẹiyode tobou. O kẹme sa Samaria o. 17 Yesuhạ tobou, ạge o olou̱ fẹi 10 kege nịme bolọ degeidade tawali. Kẹnou̱ si o deseyosi kege kediạme kiḷiya dala? 18 O ilo kediạme kadegeimou̱ boholou̱ mạ hagua, Godihạ hụ hebele foguyo mei? O sa aikou̱ tie ko͡umahạnou̱ si boholou̱ mạ hagua, Godikou̱ bolofẹiyodili kuhẹ. 19 Ẹ o kokou̱ tobou, nạ haguạba fogou̱ i. Nạ damalẹyodei kahạnou̱ be nẹ do bolofẹi degei kehẹ.

O Kediạ Dihi ạme tamạkou̱ tafalaba dugulo ile (Matyu 24:23-28, 37-41)

20 Farisi o kediạ Yesukou̱ yodu, Godihạ o sasại wolou̱ dalale kẹme dige koboge dugulo ile? Yesuhạ die tạ kẹ sima tobou, Godihạ o sasại wolou̱ dalale kẹme nị ta duguo tawale sagại mei. 21 Obege Godihạ o sasại wolou̱ daladi kẹme kou̱ le dala kuhẹyode ta tobolou̱ ile sagại mei. Haba kugule dala kugehẹyode ta tobolou̱ ile sagại mei. Yobe, Godihạ o sasại wolou̱ daladi kẹme nịou̱ makou̱ dala kahạ degemou̱.

22 Kegemou̱, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou̱ tobou, habagebe nịge O Kediạ Dihi ẹ dugulo sagại degele ileye, kẹnou̱ si nị ta dugulo ile mei. 23 Kegeiba, o ilo kelege tobolou̱ gi, duguma, ẹme kou̱ le dalayodeiba, ha, ilo kelege ẹme kugule dalayodeibabe, hobou̱ ta dulo sesega idamabeedei. 24 Yobe, O Kediạ Dihi ẹ hagubabe, o sasại olou̱ fẹido dugulo ile. Damalẹdo, dibie bila nọụmou̱ be, sa sa olou̱ fẹi dugulo idi sagại kegei, O Kediạ Dihi ẹ hagualene, kẹnou̱ tefeiba dugulo ile. 25 Kẹnou̱ si kẹme habage. Ẹbukou̱ be, Godihạ ẹmokou̱ tobou̱ ba ile, do hiyedo duguba, ifi kou̱ bou̱ ge dalagua o sasại kediạ ẹ tobekou̱ mugumabadomou̱.

26 Kegeba, o sasạibe Noahạ dalamou̱ degei sagại kẹnou̱ tefele dalaguali, O Kediạ Dihi ẹ hagualadi kẹme ta tawale ile mei. 27 Noahạ tefelei kelegebe,* o sasạiye nalẹbou̱ hueịbou̱ nalạ idi. Obene sasại hulo idi. Diạ kegega degele iligi dugube, Noabe mosole foudu foloumou̱ dugulo i. Kelegenou̱, tọ gihọụ hiyedo kahạ haguamou̱, o sasại olou̱ fẹi woma mei degei. 28 Kẹnou̱ tefeibe, Lot ẹ tefelei kelegene,* o sasạiye nalẹbou̱ hueịbou̱ nalạ, bi tiga malạ, hebe hai segei hou sogoga, mosọ togoga dele i. 29 Kẹnou̱ si Lot ẹ sa Sodom tou̱ fogou̱ mou̱ fogou̱ i kelegenou̱ be, doubou̱, kasele igi difi hiyedo kẹbou̱ de agudiletou̱ ge hueị baga tolo migilemou̱, o sasại olou̱ fẹi douye nọụmou̱, tofigile hobogou. 30 Kegemou̱, O Kediạ Dihi ẹ haguale kelegene, nebe kẹnou̱ tefeiba dugulo ile.

31 Sawisiei, O Kediạ Dihi ẹ haguale kelegebe, o ta ẹ mosọ meleyatou̱ duwobabe, mulọba, ẹ mosọdu bi ta mo͡u foloda. Nebe, o ta ẹ hebe haimikou̱ dalabane, o kahạge haba boholou̱ mạ ile, mosọkou̱ ẹ bi ta mo͡u ile mei. 32 Nịge Lothạ sasạihạ degei kẹ fimạba tawama.* 33 O koyohạ ẹ fị kẹ yo͡unou̱ tolou̱ subabe, ẹ fị kẹme mei degeiba, tolo ile. Ha o koyohạ yo͡u ẹ fimại kẹnou̱ tolou̱ sia ho fogou̱ basi, ẹ iligi toubabe, o kẹme fị tofousogo tofolou̱ kẹ molo͡u.

34 Ạ nịmokou̱ tobolou̱ kuhẹ, O Kediạ Dihi ẹ haguale kelegebe, huliạme, mosọ ta kokou̱ o bolọụye tiei dalababe, Godihạge tanou̱ molo͡ugi, tabe fogolou̱. 35-36 Sasại bolọụye ou̱ ga tafalaguababe, Godihạge tanou̱ molo͡ugi, tabe fogolou̱ yode tobou. 37 Yesuhạ dabai degedi o kediạ tạ kẹ dulomou̱ kou̱ gue yodulo i, Hiye O, kẹ tamạ

* **17:27** 17:27 Stat 7 * **17:28** 17:28 Stat 19 * **17:32** 17:32 Stat 19:26

degelebe kiḷiya? Ḛ tobou, o tofigiei tilagua sa kelebe, sio mo͡u siye haguasie kefele ileyodei.

18

Tạ makaibe kuei sasại tahạ tạ sai fidi o kahạ ẹ dogo͡u guyadomo͡u yodugai koko͡u mạ tobou

1 Kegemo͡u, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u tạ makai ta toboube, diạ sawisiei olo͡u fẹi dihọ bagạ tobolo͡u no͡u dalagualibe, dihọ bagạ tobolo͡u hobo͡u dafa idamabadomo͡u. 2 Ḛ ko͡u gue tobou, sa ta koko͡u be, tạ sai fidi o ta dala. Ḛme Godihạ hayedu daladiyo mei. Haba o sasại kediạmoko͡u ne ta solo͡u do degediyo mei. 3 Sa kilebe kuei sasại ta dala. Ḛ hagua, tạ sai fidi o koko͡u be, o ạmoko͡u hagi degei kẹme nạge tạ sayede tobo͡u di. 4 Yomogoube, tạ sai fidi o kahạge sasại kẹ dogo͡u gulobe dafadi. Kegemo͡u, ta sawisiei, ẹ yo͡usie tobou, ạme Godihạ hayedu ta daladiyo mei, haba o sasạine solo͡u do degediyo meiye, 5 kẹno͡u si kuei sasại kahạge ạmoko͡u hiyedo hagua yodudi kahạ degemo͡u, ạ ẹ dogo͡u guoba, ẹ hagi kẹ tạ saiko͡u dọụsusuma mei degele. Kegeligi, ẹ sawisiei olo͡u fẹi ẹ hagi tạ kẹ ạmoko͡u hagua tobo͡u ye deba.

6 Hiye O Yesuhạ kege tobo͡u mamo͡u, diạmoko͡u tobou, nịge tạ sai fidi o kasagại kahạ tobou kẹme tawamabeedei. 7 Nebe, o sasại Godihạ yo͡u ẹ bi makai kediạ ẹmoko͡u dihọ bagạ tobo͡u babe, ẹge diạ dogo͡u guoba, die hagi kẹ dọụsusulo. Diạ agalibo͡u huliạmebo͡u olo͡u fẹi dihọ bagạ tobolo͡u no͡u dalababe, ẹ dia dalale mei, totono͡u dogo͡u gulo. 8 Ạ nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, ẹge diạme toto dogo͡u guoba, die hagi kẹ dọụsusulo. Kẹno͡u si, O Kediạ Dihi ẹ hagua dugulobe, o sasại kediạme ẹmoko͡u de damaḷeyodei dugulo? Ha, damaḷeyodili mei dugulo? de yodu.

Tạ makaibe o bolọụ dilie Godiko͡u dihọ bagạ tobolo͡u i koko͡u mạ tobou

9 O ilo kediạge dio͡u diạme dọụdo o, haba o ilo kelebe bolofẹi meiyode tawale idi. O kẹgele i kediạmoko͡u Yesuhạ tạ makai ta ko͡u gue tobou, 10 o bolọụ dilie dihọ bagạ tobo͡u lamo͡u, Godihạ mosọko͡u yai. Tabe Farisi o. Tabe gamani sibidi sele kefedi o. 11 Farisi o ẹ folomo͡u, fịyeno͡u ko͡u gue dihọ bagạ tobou, Godi, ạme o ilo kediạ sạ degei mei kahạ degemo͡u, ạ nạmoko͡u bolofẹiyodili. Diạme hiyou mo͡udi o, midihọ dọụdo mei milo͡u ga idi o. Haba ilo kelebe sasại hiyouye malạ idi. Ạno͡u si kege degediyo mei. Gamani sibidi sele kefedi o ko͡une, ạme ẹ sagại mei, ạ sele hiyouye mo͡udiyo mei kahạ degemo͡u. 12 Fula olo͡u fẹi kahạ duo kelege ạ sawisiei bolọụ makamo͡u be, nalẹ kuolo͡u dogoguomo͡u, dihọ bagạ tobo͡u di. Bi olo͡u fẹi ạ mo͡udibe kefema dogoguemo͡u i olo͡u fẹi 10 kege dalaguamo͡u be, tano͡u ta malạmo͡u, nạmoko͡u nẹdiyode tobou. 13 Kẹno͡u si o gamani sibidi sele kefedi ẹme ahu dege tafalali, sidifi dege wo suguạma fiyamo͡u, biliẹko͡u fafạmo͡u Godiko͡u ko͡u gue dihọ bagạ tobou, Godi, ạme midihọ kasagại degedi o. Nạ ạ habaguegueguyede tobou.

14 Ạ nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, gamani sibidi sele kefedi o kẹ mosọko͡u imo͡u, Godihạ dugube, ẹme dọụdo o dalamo͡u dugu. Ha, o tabe ta dọụdo dalamo͡u duguli mei. Yobe, o koyohạ yo͡u ẹ hụ kẹno͡u hebele fogubabe, Godihạge o kẹme huyafẹi degele. O koyohạ yo͡usie huyafẹi degeibasi, Godihạge ẹ hụ hebele fogulo.

Yesuhạge sisigọbe ẹmoko͡u haguasiemabeede tobou
(Matyu 19:13-15; Mak 10:13-16)

15 O sasai kediạ die dihi sisigefei kẹne Yesuhạ kugugueyadomou mo□uma haguasiei.
Kẹnou si ẹ dabai degedi o kediạ kẹ duguomou gofo□u dege tobolou i. 16 Kegemou,
Yesuhạ sisigọ kediạ haguisoumou, haguasieimou, ẹ dabai degedi o kediạmokou tobou,
nige sisigọ kediạme hobou akogudama. Tou fogou ba, dio□u ạmokou haguamabeedei.
O sasai koyobe sisigọ ko□u sạ degei dala kẹme Godihạ wolou dalayode tobou. 17 A
nimokou damalẹdo tobolou kuhẹ. O koyo nạ dihi huyadefei kẹ baga ho fogou babe,
Godihạ wolou dalale sa kokou be nạ ta folo meiyode tobou.

Hiye o bibou kahạ Yesubou de tạ kei (Matyu 19:16-30; Mak 10:17-31)

18 Kegemou, hiye o ta kahạ Yesukou kou gue yodu, Tisa bolofeido, ạme kage
degeibasi, fi tofousogo tofolou kẹ molo□u? 19 Yesuhạ sima tobou, nạge kageimou
ạmokou tisa bolofeiyodeiya? O olou feibe bolọ ta dala mei, Godi ẹnou si bolọdo.
20 Nạge Godihạ kuolou olou fei kẹme kou tewe.
Sasai hiyou degeda.
O hobou woda.
Hiyou hobou mo□uda.
Gulokou tobolou ba hobou tạ sada.
Aye adiou diliemokou be midihọ bolofei kẹnou hehegieyedei. *Kisim Bek 20:12-16*
21 O kahạ ẹmokou tobou, ạme kuolou tạ olou fei kẹme dihifei kelege dulo sesegamou
haguabe demou, ifine dala kuhẹyode tobou. 22 Yesuhạ tạ kẹ dulomou, ẹmokou tobou,
nạ degeli meibe tanou fei ta dala. Nạ ileba, nẹ bimai olou fei kẹ tiga, sele mo□umaba,
bi mei o kediạmokou fimou i. Nạ kege degeibasi, nẹ bi bolọdo hebenitou dala kẹme
nạ molo□u. Kege degema, mạ habage seseyede tobou. 23 O kahạ tạ kẹ dulomou, hagi
degei, ẹ bimai hiyedo dala kahạ degemou.
24 Kegemou, Yesuhạ dugube, hiye o kẹme fi hagi degeimou duguomou, ẹ tobou,
bibou oyege Godihạ wolou daladi sa kokou ile folobe hagi hiyedo. 25 Damalẹdo, wai
kamelyege yukuei gofou di ayẹ kahạ aya kẹme folo sagai mei, hagi hiyedo. Kẹnou
tefei, selebou oe Godihạ wolou daladi sa kokou folone hagi hiyedo folodo. 26 O kediạ tạ
kẹ dulomou yodulo i, o koyohạge kageibasi ẹ fi tofousogo tofolou kẹ molo□u? 27 Yesuhạ
tobou, obe ta tawaga degele sagai mei kẹme Godihạnou si sisibenou degeleyode tobou.
28 Kegemou, Pitahạ tobou, nạ du. Eibe bimai olou fei tou fogou mou, nạ sesele yolu
kuhẹyodei. 29 Yesuhạ tobou, ạ nimokou damalẹdo tobolou kuhẹ. O koyohạ Godihạ
wolou daladi sa kokou fimaba, ẹ mosọ tou fogou babe, o kẹme mou dalale mei. Nebe,
sasai, eyẹ malạ, aye adiou, dihi olou fei kẹne tou fogou babe, 30 o kahạge ẹ molo□ube,
haba hiyedo molo□u. Sa kou le tafalaba, bi Godihạ ẹmokou nelẹ kahạ, bi ẹ afu mo□udi
kẹme gabale. Habagesi, ẹ fi tofousogo tofolou kẹne molo□u.

Yesuhạ uwagedo, ạme tolo ileba, haba haguạ gehẹ degeleyodei (Matyu 20:17-19; Mak 10:32-34)

31 Yesuhạ ẹ dabai degedi o olou fei 12 kege kediạmokou haguamabeede tobou
mamou, dio□unou kefema dalaguamou, ẹ tobou, ni duma, di sa Jerusalemkou
ile folouba, tạ olou fei habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ kou nalạga i kẹme
damalẹdo tamạ degele. Kẹme hagi olou fei, O Kediạ Dihi ẹ dugulo kẹ nalạga i. 32 Di
sa Jerusalemkou fologouba, oyege ẹme sa ta o kediạmokou sesegulo ile. Seseguba,
diạge ẹmokou susuga tobolou yilọ ima, tạ kasagai tobolou, koso hesema, 33 tigi dofou

ye womaba, haba dodo wala iba tolo ile. Sawisiei kamadia kege mei degeiba, ẹ haguạ gehẹ degeleyode tobou. 34 Kẹnoũ si ẹ dabai degedi o kediạge ẹ tobolõũ kahạ yobe ta tawale ili mei. Tạ kẹ tobou kahạ sibigẹ kẹme diạmokõũ mogogou.

Yesuhạ dihọ du degei o ta bologuọụmõũ bolọ degei (Matyu 20:29-34; Mak 10:46-52)

35 Kegemõũ, Yesu ẹ iligi, sa Jerikokõũ hafẹi degeimõũ dugube, o dihọ du degei ta a fẹkõũ sele hawaga duwomõũ dugu. 36 O kahạ duwoli, o sasại sụdo haguasile uwo kẹ dulomõũ, diạmokõũ kadegeiya? de yodu. 37 Sa Nasaret o Yesu haguluyode tobolõũ i. 38 Tobolõũ imõũ, dihọ du degei o kahạ haguisa tobou, Yesu, Devithạ hụti, nạ ạ solõũ do degeyedei. 39 O ilo diạbukõũ yolu kediạ gofo□ũ degemõũ, nạ tạdayede tobolõũ i. Kẹnoũ si ẹ haba hiligedo haguisamõũ tobou, nạme Devithạ hụti, nạ ạ solõũ do degeyedei. 40 Kegemõũ, Yesuhạ iligi ali duo kele tofolõũ, o kediạmokõũ tobou, o kẹ ạmokõũ wolõũ haguamabeedei. Dihọ du degei o kẹ hagua hafẹi degeimõũ, Yesuhạ ẹmokõũ yodu, 41 nạge ạ nạmokõũ kẹi degele kẹ tagaiya? Hiye O, ạme mạ dihọ bolọ degele sagại degeliyodei. 42 Kegemõũ, Yesuhạ ẹmokõũ tobou, nẹ damalẹyodei kahạnõũ, nẹ dihọ kẹ bologuọụmõũ bolọ degeli kuhẹyodei. 43 Kelegenõũ ẹ dihọ bolọdo degeimõũ, Yesu sesele iligi, Godihạ hụ hebele fogumõũ i. O ilo kediạne kẹ degeli kẹ duguomõũ, Godihạ hụ hebele fogulo i.

19

Yesuhạ o Sakiushạ mosọkõũ ile felei

1 Yesu ẹ sa Jerikokõũ folo i. 2 O ta sa kile daladi, ẹ hụbe Sakius. O kẹme gamani sibidi sele kefedi hiye o. Ẹme bibõũ o. 3 Ẹ Yesube kagei o deimõũ dugulamõũ degeiye, o sụdo haguasiei kahạ, ẹ ta dugulo sagại mei, ẹme tọụ degei kahạ degemõũ. 4 Ta dugulo sagại mei degemõũ, ẹbukõũ fọụkua ile, hebe kiyou sugụtõũ folomõũ gaduguomõũ, Yesu dugulamõũ degei, Yesube a keleya haguale kahạ degemõũ. 5 Hebe sugụtõũ duwomõũ, Yesuhạ hagulugi daladuguomõũ ẹmokõũ tobou, Sakius, nạ toto migileba, da nẹ mosọkõũ ya duwoguamebeedei. 6 Tạ kẹ dulomõũ, Sakiushạ totodo migile, hohọ degemõũ, Yesu wolõũ, ẹ mosọkõũ ile felei. 7 O sasạiye kẹ duguomõũ, gofo□ũ dege tobolõũ i, o ko□ume midihọ kasagại milõũ di o kahạ ẹ mosọkõũ wolõũ ile feleiyode tobolõũ i.

8 Dilie mosọ kodu duwoli, Sakiushạ haguạ tofolõũ, Yesukõũ tobou, Hiye O, nạ du, ifi ạ mạ bimại olõũ fẹi kẹ filemõũ, ilobe bi mei o kediạmokõũ nelị kuhẹ. Haba ạ o ilo kele die sele hiyouye mọụ kẹ ạ sele haba dosõũ dia kege dogõũ guoba, dio□umakõũ boholõũ nẹmõũ ilamõũ degeliyode tobou. 9 Ẹ kege tobõũ mõũ, Yesuhạ tobou, ifi Godihạ nạbõũ nẹ sosõũ bõũ de mamolo□ũ kuhẹ. Yobe, nạme Abrahamhạ hụti kahạ degemõũ. 10 O Kediạ Dihi ẹ hagueibe, o ilo fofõũ guei dalagua kẹ kama mamõũ lạmõũ haguei.

Tạ makaibe dabai o 10 kege kediạ sele heliofẹi malạ i kokõũ mạ tobou (Matyu 25:14-30)

11 O sasại kediạ Yesuhạ tạ kẹ tobõũ mõũ dulo dalaguamõũ, ẹ tạ makai ta diạmokõũ tobou. Yobe, ẹ ile, sa Jerusalem hafẹi dege dalamõũ, o sasại kediạ tawale ibe, Godihạ wolõũ daladi sabe wa, kelegenõũ tamạ degeleyade tawale i kahạ degemõũ. 12 Yesuhạ tạ makaibe kõũ gue tobou, hụbõũ o tahạ ẹ sa ahudo fogõũ ile felei, sa ta tie kediạ ẹme

hiye o maka degemabadomou. Ą hiye o degema, boholou mą hagua felę, nį wolou dalaleyode tobou. 13 Ę ilamou be, ę dabai degedi o 10 kege haguisoumou haguasie felęgoumou, diąmokou sele 20 kege o tanou tanou fimou i. Ę kou gue tobou, nį sele kou maląba fofolou dalali, ą hagua felęiba kuhe fogou mabeedei.

14 Kęnou si o sasąi kedią ę dafa i. Ę fogou imou, diąge o kou ume ei hiye o degelebe ei dafayodema tą tobou ma dogogumou malą ya tobou migile i. 15 Kęnou si sa ahudo tie oe ęme hiye o degeyedema makai. Maka imou, boholou mą hagua felęmou tobou, o ą sele fimou i kedią haguasie felęmabeedei. Die selebe de hiye degei domou dugulamou degei.

16 Kegemou, o ta ębukou hagua felęmou tobou, hiye o, ą nę sele 20 kege mǫųbe fofolou gi, haba 200 kege dalayode tobou. 17 Hiye o kahą tobou, nąme dabai degedi o bolofęįdo. Nąme bi huyadefęi bologuądo dia delei kahą degeimou, ą ifi nąmokou be, ną sa olou fęi 10 kege dia dalayedili.

18 Haba o ta hagua felęmou tobou, hiye o, ą nę sele 20 kege mǫųbe fofolou gi, haba 100 kege dalayode tobou. 19 Hiye o kahą ęmokou tobou, ąge ifi nąme sa olou fęi 5 kege dia dalayedili. 20 Haba o tane hagua felęmou tobou, hiye o, ą nę sele 20 kege mǫųbe dala kuhę. Ą yukuei kaiye tigama dogoguo deleiyodei. 21 Yobe, ą nąmokou guę degelibe, nąme o kotido, habaguguediyo mei. O tae dogoguo fogou kęne ną kou mo udi. Nalę o tae sogogai kęne ną kou mo udiyode tobou.

22 Hiye o kahą tą kę dulomou, ę dabai o kokou kou gue tobou, nąme dabai o kasagąido. Tą, no u tobouya kę ą ną tą sale. Yobe, nąge ąme kotido o, o sasąi habaguguediyo meiyodei. Ną tawaibe, bi, o tae dogogu kę ą mo udi, haba nalę o tae segei kęne ą mo ududidade tawai. 23 Ną kege kou tawaiye, ha kadegeimou ną mą selebe, sele habagie dogogudi timou * kokou dogoguli mei? Kege kou dogogu debabe, ą boholou mą hagua, mayo u mą sele kębou, haba sele ilo kele tagetou dogou guomou mǫųyode tobou. 24 Kegemou, hiye o kahą o hafęi tafalagua kediąmokou tobou, nį o kahą sele 20 kege kę maląba, o sele 200 kege dala kokou nęmabeedei. 25 O kedią tobou, Hiye o, o kęme sele 200 kege kou dalayodele i.

26 Hiye o kahą sima tobou, ą nįmokou tobolou kuhę, o tahą bi dalababe, Godihą bi tage dogou guoba, hiyedo degele. O ta bi hiye mei debabe, ę bi huyadefęi dala kęme Godihą molo uyode tobou. 27 Kęnou si ho o, ą die hiye o degelebe dafa i kediąme, nįge wou ma haguaba, mą dihįle kokou ge wouba tofigile ileyode tobou.

28 Yesuhą tą makai kę tobou ma mei degeimou, ę sa Jerusalemkou fogou i.

Yesuhą sa Jerusalemkou ile, Godihą mosǫkou folomou, o sasąi kediąmokou egei hehegiei

(Tą Hiye 19:29–21:38)

Yesuhą sa Jerusalemkou feleibe, gamani hiye onou tefele felei
(Matyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

29 Yesuhą bitǫų ta Olivyodele idi kę hafęi dege, sa Betfagebou sa Betanibou de kokou ile falamou, ę dabai degedi o bolǫų ta kędiliemokou tobou, 30 nele sa di dugulu kokou imabeedei. Nele ya fologaba dugu, wai dǫki wili ta obe bagągie fogou tafalaba dugulo. O tae wai dǫki kahą tagetou ta biyeli mei. Wai dǫki kę fiyolou ba wolou haguama.

* **19:23** 19:23 Bou tąe ‘bank’.

31 O tae nelemokou kagelamou wai doki kẹ fiyou ya? de yodubabe, nelege, Hiye Oha dabai degele dalayodema.

32 Kege tobou mou, o boloụ dilie ya folomou dugube, Yesuha tobou sagai kẹme dalamou dugulo i. 33 Dilie wai doki kẹ fiyou mou, wai obou kediạ diliemokou yodulo i, nele wai doki bagạgi kou kagelamou fiyou ya? 34 Diliege, Hiye Oha dabai degele dalayode tobolou i.

35 Kegemou, dilie wai doki fiyolou mou, wolou haguasie, Yesukou felẹgamou, dilie yukuei sasado kẹ digima, wai doki tagetou dogoguomou, Yesu hebele foguomou, wai doki tagetou bigile i. 36 Wai doki tagetou bilo imou, o sụdo die yukuei sasado digima, ẹ amuloọ aliya kẹ mạmou yai. 37 Diạ yolugi, a bitoụ Olivya kẹ mụdi kẹ hafẹi degeimou, ẹ dabai degele idi o sụdo kediạ ẹbou de yolugi hohọbolou i. Midihọ gehẹ gehẹ milou goumou kou dugulo i kaha degemou, diạ Godiha hụ hiligedo hebele foguo hohọbolou mou yai.

38 Hiye Oha hụya kẹ hagulu o kẹme Godiha dogou guyedeibasi. *Buk Song 118:26*
Hebenitou di mogo tanou fẹi dege, amafẹinou dalale. Di damalẹdo Godikou hohọbou me.

39 Kegemou, Farisi o ilo kelene o sasai kefei kodu deleiguei. Diạge Yesukou tobou, Tisa, nẹ dabai degedi o kediạme akoguba, diạ tạ fogolou yode tobolou i. 40 Ẹ sima tobou, ạ nimokou tobolou kuhẹ, diạ tạ i ho fogou babe, igiye Godiha hụ hiligedo hebele fogulo ileyode tobou.

Yesuha sa Jerusalem tie o sasai kediạmokou solou do dege gesei

41 Kegemou, Yesu ẹ iligi, sa Jerusalem hafẹi degemou, sa kẹ duguomou, ẹ solou do dege gesei. 42 Gosoulugi tobou, Jerusalem, ạ tagalibe, nime ifi kou bou ge amafẹinou dalale kaha yo kẹ tawamabadomou. Kẹnou si sibigẹ kẹme nimokou mogogou dala. Ni dugulo sagai mei. 43 Damalẹdo, habagebe ho o kediạ haguasieba, ni sa kou mihi dai mạmou felei kahạnou silẹmạ fogou ba, nime kama fosigile sagai dugulo mei. Figi ilo figi ilo mihiyenou silẹmạ fogou ba, 44 diạ fologaba, nibou ni sisigọbou de wouba, mihikou fiyasigile. Ni igi mosọ olou fẹine, igi yogohạ tagetou ta dalale mei. Biyolugi, mosọ igisema mei degele ile. Yobe, Godiha hagua, ni dogou gulamou degelibe, ni ta tawaiyo mei kaha degemou yode tobou.

O kediạ Godiha mosọ kekaimidu makisi degele imou, Yesuha folo igisei (Matyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

45 Kegemou, Yesubou diạ sa Jerusalemkou ya fologamou, ẹ Godiha mosọ kekaimidu folomou dugube, o kediạ makisi degele imou duguomou igiseimou fogou yai. 46 Ẹ diạmokou tobou, Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

Mạ mosọbe dihọ bagạ tobolou idi mosọ. *Aisaia 56:7*
Kẹnou si ni degeiye,
Mạ mosọbe hiyou mou udi o kediạ wọmogou di mosọ sagai degeli. *Jeremaia 7:11*

47 Kegemou, sawisiei olou fẹi Yesuha ile, Godiha mosọ kekaimidu egei hehegie tobou di. Ẹ kege degeimou be, mogou du dalaguadi hiye obou, Mosesha kuolou yo dulo i obou, kansole obou kediạ ẹ walamou degele i. 48 O sasai kediạnou si egei Yesuha hehegie tobou di kẹ dulo tagale i. Kegei kaha degemou, hiye o kediạge Yesube toto ta wolo sagai duguli mei.

20

Hiye o kediạ Yesukou, nạme koyohạ hụya kẹ dabai degediya? de yodulo i (Matyu 21:23-27; Mak 11:27-33)

1 Sawisiei ta, Yesu ẹ Godihạ mosọ kekaimidu egei hehegieibe, tạ uwo bolofẹi kẹ o sasại kediạmokou tobolou dalamou, mogou du dalaguadi hiye obou, Moseshạ kuolou yo dulo i obou, odo odobou kediạ haguasiemou, ẹmokou yodulo i, 2 nạ eimokou tobou, nạme dabai ko͡ume koyohạ hụya kẹ degediya? Nạme o koyohạ tobou mou, dabai ko͡u kuhe degediya? 3 Ẹ o kediạmokou tobou, ạne nịmokou tạ ta yodulamou. Nị ạmokou dọụdo dege tobou ma, 4 Jonhạ fafeleya degedibe o kediạ dabai? Ha hebenihạ dabai? 5 Kegemou, hiye o kediạ dio͡unou tugulo tobolou i, di hebenihạ biyode tobou babe, ẹge, nị Jonhạ tobou di kẹme kagemou damalẹyodili mei? de yoduye. 6 Haba di obenou tawaga degediyode tobou bane, o kediạ di igiye wouba tofigile ile. Yobe, o sasại kediạge Jonbe habage-degele-duguo-tobou di-odade tawale i kahạ degemou. 7 Kegemou, o kediạ Yesukou tobolou i, Jonbe o koyohạ tobou mou haguei kẹme ei ta tewe meiyode tobolou i. 8 Yesuhạne tobou, ạne o koyohạ ạ tobou mou dabai ko͡u dege haguei kẹme ạ nịmokou ta tobolou meiyodei.

Tạ makaibe midihọ kasagại milou ga idi o kediạ hebe hai dia dalaguadi kokou mạ tobou
(Matyu 21:33-46; Mak 12:1-12)

9 Yesuhạ o sasại kediạmokou tạ makai kou gue tobou, o tahạ ẹ hebe haimikou hebe hou sogogama, o ilo kediạmokou ẹ hebe hai kẹ heliofẹi nelẹmou, makisi degemabeede tobou. Ẹ hebe kolo ilo kelebe ẹ biyode tobou ma, sa ahudo kuhe fogou i. Folomou, sa kele hiyedo delei. 10 Habage, hebe kolo suwi degeimou, hebe hai obou kahạ ahudo dalali, hebe kolo ilo kele mo͡uma hagua yo͡umakou nẹmabadomou, ẹ dabai o ta tobou mou i. Kẹnou si hebe hai dabai degele idi o kediạge dabai o kẹ hagua felẹimou duguomou, diạ ẹ tolou mạ womamou, nạme mou fogou iyede tobolou i. 11 Kegeimou, hebe hai obou kahạ haba o ta tobou mou imou, diạ o kẹne tolou mạ, bou basiado womamou, nạne mou fogou iyede tobolou i. 12 Kegemou, ẹ o haba ta tobou mou i. Ile foloumou, o kẹne diạ woma hebele mugu. 13 Kegemou, hebe hai obou kahạ tobou, ạ kagele? Ạ tawali, ạ mạ o dihi, mayo͡u tagalido kokou tobou ba, ẹ ibasi, diạ ẹ tạ dulo ileyodei. 14 Dihi kẹ ile foloumou, hebe hai dabai degele idi o kediạ ẹ duguomou, dio͡unou tugulo tobolou i, o ko͡ume, ẹ aye toubabe, ẹ ayehạ bi olou fẹibe ẹ molo͡u. Kegei degemou, di dihi ko͡une wouba tolo iba, hebe hai ko͡u di mo͡umebeede tobolou i. 15 Diạ kege tobou ma, dihi kẹ tolou mạ malạ ya, hebe hai hagulẹkou ge woumou tolo iyodei.

Kegemou, Yesuhạ haba yodu, hebe hai obou kahạge diạmokou be kagele? 16 Hebe hai obou kahạge ile, o hebe hai dabai degele ili kediạ wouba tofigieiba, ẹ hebe hai kẹ o ilo kediạmokou nelẹyode tobou. O kediạ tạ kẹ dulomou tobolou i, kegebe ta degeda.

17 Kẹnou si, Yesuhạ diạmokou maselemou yodu, tạ Godihạ kuguokou nalại dala ko͡umahạ sibigẹ kagei?

Mouti, mosọ togodi o kediạ dugube kasagại degeimou kou igile filẹi kẹme ẹ haba meleya mouti fogou. *Buk Song 118:22*

18 O kediạ mouti kahạ tagetou fiya fọụbabe, die dio olou fẹi gobou gile malẹ. Mouti kahạ o tagetou fiya fọụbabe, die dio olou fẹibe gagile tuwelẹdo malẹyode tobou.

19 Kegemõu, Moseshạ kuolõu yo dulo i obõu, mogõu du dalaguadi hiye obõu kediạ
Yesuhạ tạ makai kẹme diạmokõu nõu mạ tobolõu dade tawalemõu, Yesube toto tolõu
mạ tạ salamõu kõu degele iye, kẹnõu si diạ o sasại kediạmokõu guẹ degemõu kege ta
degeli mei.

Obege gamani hiye o Sisarkõu be gamani sibidi sele de nelẹ, haba nelẹ sagại mei?
(Matyu 22:15-22; Mak 12:13-17)

20 Kegemõu, mogõu du dalaguadi hiye obõu, Moseshạ kuolõu yo dulo i obõu kediạ
Yesu dihọ ebele dalaguali, die dabai degedi o kediạmokõu tobõu mõu, diạ amafẹi,
Yesuhạ tạ kage tobolõu kẹ dulamõu yai. Hiye o kediạge tạ ẹ tobolõu kokõu ge hobõu
ẹ tolõu ba, gamani hiye o kokõu nẹiba, gamani hiye o kahạ ẹ kuhe tạ sayadomõu
degele i. 21 Hiye o kediạ die dabai degedi o kediạ Yesukõu ya fologa kõu gue tobolõu
i, Tisa, ei kõu tewe, nạ eimokõu tạ dọụdonõu hehegie tobõu di. Nạge o hụ dalabõu,
o hụ meibõu kediạmokõu tạ tanõu fẹinõu tobõu di. Nạ Godihạ midihọ hehegiedibe,
damalẹdo kẹnõu hehegiedi. 22 Ei yodu tạ huyadefẹi ta dala. Dige sibidi sele kefema,
gamani hiye o Sisarkõu de nelẹ, ha nelẹ sagại mei? 23 Kẹnõu si Yesuhạge diạme
tạenõu tobolõu dade tawai. Ẹ diạmokõu tobou, 24 sele dio ta malạ hagua, ạmokõu
hegimabeedei. Figisa ko□ubõu, hụ ko□ubõu debe koyohale? Diạge Sisarhaleyodele i.
25 Yesuhạ diạmokõu tobou, damalẹdo, Sisarhạ bi debabe, Sisarkõu nẹma. Godihạ bi
debabe, Godikõu nẹmabeedei. 26 Yesuhạ o sasại dihịle kokõu ge kegenõu tobou. Ẹ tạ
kasagại ta tobõu mõu dulo ili mei. Tạ kẹme diạ ta sima tobolõu ili mei. Kesigiemõu,
tạ mei degele i.

Sadyusi o kediạ Yesukõu be, o toubabe de haguạ gehẹ degele? de yodulo i
(Matyu 22:23-33; Mak 12:18-27)

27 Kegemõu, Sadyusi o kediạ Yesukõu yai. Diạge o tofigieibe haguạ gehẹ degele ile
meiyode tobolõu idi. Diạ ya fologamõu, Yesukõu kõu gue yodulo i, 28 Tisa, Moseshạ
dimokõu tạ ta kõu gue nalại, o tahạ sobõu huloba dihi degeli mei toubabe, ẹ sosõu
mei degeiye deba, haba ẹ malạhạ kuei sasại kẹ huloba dihi degeibabe, dihi kẹme ẹ
eyẹhạ dihi degele.* 29 Afudo, o eyẹ malạ olõu fẹibe dioyosi kege. Wolo kahạ sobõu
huye, dihi degeli mei tolo i. 30 Tolo imõu, ha ẹ malạhạne sobõu kẹnõu hu. 31 Kẹne tolo
i, dihi degeli mei. Ha ẹ malạ tahạne nebe kẹnõu tefei. Kẹnõu tefele kegega iligi olõu
fẹi dioyosi kege tofigiema mei degei. Dihi ta degele ili mei. 32 Habagedo sobõu kẹne
tolo i. 33 Kegeba, o tofigile i kediạ haguạ iba, sobõu kẹne haguọụbabe, sobõu kẹme o
koyohạ sasại? O dioyosi kege kediạ sobõu kẹ kõu humõu iyode tobolõu i.

34 Kegemõu, Yesuhạ diạmokõu kõu gue tobou, ifi kõu bõu gebe, oye sasại hudi,
sasạiyene o hudi. 35 Kẹnõu si habagebe, Godihạ tobõu ba, o tofigiei kediạme haguạ
gehẹ degemababe, sobõu hulo mei, mõu kege tafalaguale. 36 Yobe, diạ haba tofigile
mei, ẹsol o sagại degele ile. Diạme Godihạ sisigọ, widaimikõu ge haguạgieimõu, gehẹ
degele i kahạ degemõu. 37 Moseshạne o tofigiei kediạ hagualẹ kẹ kõu hehegiei. Ẹge
hebe ta douye nọụmõu dugu kahạ tạ kẹ kuguokõu nalại dala kuhẹ,
Hiye O ẹme Abrahamhạ Godi, Aisakhạ Godi, Jekophạ Godi.* *Kisim Bek 3:6*
38 Ẹme tofigiei o kediạ Godi mei. Godibe o gehẹ dalagua kediạ die Godi. Ẹ dihịle
kelebe o sasại olõu fẹi sosou dalayode tobou.

* **20:28** 20:28 Lo 25:5 * **20:37** 20:37 O kediạme afudo tofigile i, kẹnõu si Godihạ dihịle kokõu be sosou dalaguayodei.

39 Kuolõu yo dulo i o ilo kele tạ, Yesuhạ tobolõu kẹ dulomõu tobolõu i, Tisa, nẹ tạbe bolofẹidoyodele i. 40 Kegemõu, Sadyusi o kediạ ẹmokõu guẹ degemõu be, haba tage ta yodulo ili mei.

Yesuhạ o sasại kediạmokõu be, Godihạ makai o Kelesube koyo? de yodu
(Matyu 22:41-46; Mak 12:35-37)

41 Kegemõu, Yesuhạ o sasại kediạmokõu kõu gue yodu, kadegemõu diạge Godihạ makai o Kelesube Devithạ* dihiyode tobolõu iya? dei. 42 Diẹ Fedi Kuguokõu be, di dugulube, Devithạnõu tobou,

Hiye Ohạ mạ Hiye Okõu kõu gue tobou, nạ mạ dobogo□u delekõu duwoba ibe deba,

43 ạ nẹ ho o kediạ mo□umaba, nẹ abogo□u hayedu kefeguloyodei. *Buk Song 110:1*

44 Devithạge Kelesube ẹ Hiye Oyodei debabe, nịge kageimõu o kẹme Devithạ dihiyodele iya?

Yesuhạge kuolõu yo dulo i o kediạme midihọ kasagại milõu ga idiyodei
(Matyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-54)

45 O sasại kediạ Yesuhạ tạ tobolõu kẹ dulo dalaguamõu, ẹ yo□u ẹ dabai degedi o kediạmokõu tobou, 46 kuolõu yo dulo i o kediạmokõu be nịõu tawaibõu. O kediạge yukuei sasado kẹ kạma suluguadibe, kefegudi sa kokõu ge oe diạ duguo agali bolofẹiyodele idi kẹ tagale idi. Egei mosọkõu ne fologamõu be, egei tobolõu o kẹ hafẹido dege duwogualenõu tagale idi, o sasại kediạ diạme hụbõu odade tawamabadomõu. Oe nalẹ hiyedo kefema digumõu, nalạ idi kelegene, diạme duwodi bolofẹido kokõu duwogualenõu tagale idi. 47 Diạ kuei sobõu kediạmokõu ogõu ga idibe, die mosọkõu fologa, ogõu ga tobõu ma, bi hiyouye mo□uma idi. Haba tabe, dihọ bagạ tobolõu idine, diạ tạenõu sasado dege tobolõu idi. O kegele idi kediạme Godihạ hebe kasagại hiye folodo nelẹyode tobou.

21

Kuei sasại tahạ Godikõu tei sele dio nẹi
(Mak 12:41-44)

1 Yesuhạ masele dalali dugube, selebõu o kediạ sele mo□uma haguasie, Godihạ mosọ kekaimidu sele sadi bokisi kokõu sa imõu dugu. 2 Kuei sasại ta, ẹme bibõu mei, ẹne tei sele dio bolọunõu fẹi kẹ sele sadi kodu sagimõu dugu. 3 Yesuhạ kẹ duguomõu tobou, ạ nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ. Sele, kuei sobõu bibõu mei ko□umahạ nẹibe hiyedo. O kediạ nelẹ i kẹ olõu fẹi gabai. 4 Selebõu o kediạ sele sa ibe, die bi hiye kõu dalamõu, huyadefẹinõu sa i. Kẹnõu si kuei sasại ko□umahạge ẹ nalẹ molo□u sele uwagefẹi kẹ sagiyode tobou.

Yesuhạ Godihạ mosọ makolo kẹ tobou
(Matyu 24:1-2; Mak 13:1-2)

5 Kegemõu, o ilo kediạ tobolõu ibe, Godihạ mosọbe igi nebõu do kẹbõu, bimại bolọdo oye Godikõu nelẹ i kẹbõu de bologuạdo togoga* iyode tobolõu i. Haba Yesuhạ tobou, 6 nị ifi mosọ olõu fẹi ko□u dugulube, habagebe igi tahạ igi yogohạ tagetõu ta tilaba dugulo mei. Obe biyolugi mosọ igisema mei degele ileyode tobou.*

* **20:41** 20:41 *Devit*be Juda o sasại kediạ die kõu guai hiye o.
* **21:5** 21:5 *Mosọ togoga i* - Sa Jerusalemkõu be, Godihạ mosọ hiye ta delei. Mosọ kẹme tanõu fẹi mei, mosọ sụdo kekai duledu hafẹi hafẹi dege biyomõu i delei.
* **21:6** 21:6 Juda o kediạme *igiyenõu* mosọ togolo idi.

Yesuhą hagi sụdo habage tamą degele kẹ tobou (Matyu 24:3-14; Mak 13:3-13)

7 Kegemõu, dią Yesukõu yodu, Tisa, ną tobolõu kẹme koboge tamą degele? Kẹi makaiye bukõu tamą degeiba, ei duguoba ise ną tobou kẹme tamą degeladidade kuhe tawale ile? 8 Ẹ tobou, nįõu tawaibõu, kegeligi o ilo kedią nį ogõu gaiye. Yobe, o sụdo haguasieba, mą hụya kẹ ogõu ga kõu gue tobolõu ile, ąme Godihą makai o, uwage sawisieibe hafẹi degeiyode tobolõu ibabe, nį die tą duloba sesedama. 9 Nį biyolu uwo dubabe, hobõu guẹ degedama. Hagi gehẹ gehẹ degeli uwo dubane, nį hobõu ta kesigidama. Kẹme ẹbukõu tamą degemaba, ise uwage sawisieibe habage kuhe hagua koguloyode tobou.

10 Yesuhą diąmokõu haba tobou, sa ta obiyei kedią yaba, sa ta obiyeibõu de biya ile. Sa ta hiye o tahą ile, sa ta hiye obõu de biyale. 11 Haba sa sa iloyane gigima hiyedo haguale. O sasąiye hegiebõu, dobõu de hiyedo dugulo ile. Haba, agudiletõu gene, midihọ gehẹ gehẹ tamą degegouba duguo guẹ degele ile.

12 Kẹnõu si, hagi olõu fẹi kẹ tamą degeiyo mei kelegebe, o ilo kediąge nįme tolõu mą makolo imaba ile, egei mosọ kokõu tą sama didiọ masa ile. Nį ąmokõu damalẹyodeibabe, oe nįme hiye o kediąbõu, gamani o ilo kediąbõu die dihįle kokõu tefegieba tą sa ile. 13 Tą soubabe, nįge diąmokõu be tą uwo bolofẹi kẹnõu hehegie tobõu ma. 14 Tąbe nį kage tobolõu deba, fį hiyedo mąba, guẹ degedama. 15 Yobe, ą tawagai tą kẹ nįmokõu tobõu ba, nįge tą saikõu foloba kẹnõu tobõu babe, diąge nį tąbe ta sima tobolõu ile mei, mõu dulo fogõu le ile.

16 Aye adiõu bõu, eyẹ malą diąbõu, sosõu tanõu diąbõu, mogo diąbõu, diąne nį tolõu mą, ho o kediąmokõu sesegulo ile. Seseguba, nį ilo kelebe diąge wouba tofigile. 17 O olõu fẹi kediąge nįme dafa ile, yobe nį ąmokõu damalẹyodei kahą degemõu. 18 Kẹnõu si, fį hiyedo mądama. Nį widio towe kẹ ta mei degele mei. 19 Nį nelẹdo dege dalaba iligi, fį gehẹ tolõu ba, tofousogo tofolõu ile.

Yesuhą sa Jerusalembe makoloye dalayode tobou (Matyu 24:15-21; Mak 13:14-19)

20 Yesuhą haba kõu gue tobou, nįge ami o kedią haguasie, sa Jerusalem silẹmọụba dugubabe, sa ko□ume ise makoladidade tawamabeedei. 21 Kegeiba duguobabe, sa Judia o sasąi kediąme kama fosige ya, bitọụ kotõu fologamabeedei. Sa Jerusalem o sasąi kediąne die sa hiye kẹ tõu fogõu, sa ta kokõu fogõu yamabeedei. Figikõu dalaguadi o sasąi kediąne sa hiyekõu hobõu fologadamabeede tobou. 22 Yobe, sawisiei kelege, Godihą hebe kasagąi olõu fẹi nelẹbe, kuguokõu kõu nalągga i kẹ damalẹdo tamą degele. 23 Sawisiei kelegebe, solõu do hiyedo, sasąi dihi guokõu bõu kediąbõu, sasąi dihigidiõu bõu kediąme hagi hiyedo degeiba dugulo ile. Yobe, sa kuokõu hagi hiyedo degeiba dugulobe, Godihą gofo□u ẹ obiyei kokõu degeiba dugulo.* 24 Kegeiba, ho o kedią haguasie, Juda obiyei kẹ aweki mẹ bolọụ kahą wouba tofigile. O ilo kelebe didiọ dege wõu ma, sa ta iba sa ta iba dele ile. Haba, sa ta o kediąge sa Jerusalemkõu haguasie felẹgaba dalaguali, Godihą diąmokõu tobõu ba fogõu yaleyode tobou.

Habage O Kedią Dihi ẹ haguale (Matyu 24:29-31; Mak 13:24-27)

* **21:23** 21:23 Tą ko□ume Yesuhą Juda o sasąi kediąmokõu tobou.

25 Yesuha haba kou gue tobou, O Kediạ Dihi ẹ hagualadi kelegebe, asọbou, oguobou, kuidihọbou kokou be midihọ gehẹ gehẹ tamạ degegouba dugulo. Sa sibigẹ kuokou be, o sasại kediạ fị fofou guele ile. Haba tọ hiye kahạ fufuale uwo hiyedo kẹne duloba guẹ degele ile. 26 O sasại kediạ fị hiyedo mạ ilebe, sa sibigẹ kuokou be kẹiye tamạ degelamou degeiya de fimạ ile. Guẹ degeba, dihọ hebemaga ile, yobe Godihạ nelẹyenou agudio tatabai degeiba, bimại olou fẹi kotou dalagua kẹme awale hobogolou. 27 Kelegenou, diạ dugulobe, O Kediạ Dihi ẹme nelẹbou, hohọ hiyedo kẹbou de mabiye tou gou ma migiba dugulo ile. 28 Midihọ kegei kẹ yoma tamạ degeibabe, nị haguạ agudiletou daladuguo masele hobogolou, Godihạ nị mamolo□u kẹme hafẹi degei kahạ degemou.

Nị hebe kiyou kẹ tawama
(Matyu 24:32-35; Mak 13:28-31)

29 Yesuha tạ makai ta diạmokou tobou, nị hebe kiyou kẹ duguoba, haba hebe ilo kelene dugumabeedei. 30 Nị dugube, guo gehẹ bisọụmou be, sa bolọdo biyamou iladidade tawale idi. 31 Nebe kẹnou tefei, nị hagi ạ nịmokou kou tobou sagại kẹ dugubabe, nige Godihạ wolou dalale kẹme hagualadidade tawamabeede tobou.

32 Ạ nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ. Ifi kou bou ge dalagua o sasạibe tofigili mei dalaguaba, ạ ko□u tobolou kẹ olou fẹido tamạ degele. 33 Agudiobou sa sibigẹbou olou fẹibe mei degele. Kẹnou si mạ tạbe ta mei degele mei.

Yesuha dabai degedi o kediạme defẹido tawaibou

34 Yesuha haba kou gue tobou, nịou tawaibou, nị tigi kolo hueị gofo□udo kẹ nalạba totou dege, sa sibigẹ kahạ hagi kokou nou fị hiyedo mạdama. Kegeligi, Hiye Ohạ toto haguba, 35 nịme salẹmạiye tou sagại degeiye deba. Yobe, sawisiei kẹme, sa sibigẹ kuokou ge, o sasại olou fẹi kediạ dugulo ileyodei. 36 Nị defẹido duwoli, Godikou dihọ bagạ tobou ba, ẹ nịmokou nelẹ neiba, midihọ kasagại kẹ gaboubabe, O Kediạ Dihi ẹ haguba, nịme ẹ dihịle kokou dọụdonou tofolou ileyode tobou.

37 Sawisiei olou fẹibe, Yesu ẹ Godihạ mosọ kekaimidu haguamou, o sasại kediạmokou egei hehegiedi. Huliạmebe, ẹ ilemou, bitọụ Olivyodele idi kotou folo tiadi. 38 Sabiyoumou be, o sasại kediạ haguasie, Godihạ mosọ kekaimidu Yesuha tobolou kẹ dulamou felẹga kefele idi.

Yesu ẹ do hiyedo duguomou, tolo ilemou haguạ gehẹ degei

(Tạ Hiye 22–24)

22

Judashạ Yesube Juda hiye o kediạmokou seseguloyodema makai
(Matyu 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53)

1 Ou mola mei sidi sawisiei kahạ dowo kẹ nalẹ kefema nạdi kẹ hafẹi degei. Kẹme Gabama I Sawisieiyodele idi*. 2 Gabama I Sawisiei kẹ hafẹi degeimou, mogou du dalaguadi hiye obou, Moseshạ kuolou yo dulo i obou kediạ dio□unou amafẹi kefema, Yesu gabale walamou dọụsusulo i, yobe diạ o sasại kediạmokou guẹ degemou.

* **22:1** 22:1 *Gabama I Sawisiei*, 'Pasoba' tạ kahạ sibigẹbe kou gue: Afu Godihạ sa Isip sisigọ wolo kẹ woumou tofigiei, kelegebe Israel sisigọ kediạnou si ta weli mei, mou gabama i. Kegei kahạ ẹ tobou, nị *Gabama I Sawisiei* kẹ hohọbolou ba, nalẹ kefema nạ demabeede tobou. Kege tobou mou, Israel o kediạ sa Isip tou fogou, die sabekou fogou yai (Kisim Bek 12:1-42).

3 Kegemou, Tamaha Judas e duledu felei. Judas eme Iskariotyodele idi. O keme
Yesuha o olou fei 12 kege kaha duo kile daladi o. 4 O kaha ile folomou, mogou du
dalaguadi hiye obou, Godiha mosо dia daladi hiye obou de ta keibe, e Yesu tolou
ma diamokou sesegulo kaha ta ke dоususulo i. 5 Hiye o kediа ta ke dulomou, hohо
degemou, emokou sele nelеyodeimou, 6 ege bolоyode tobou mamou, Yesube kageligi
tolou ba hiye o kediamokou sesegulo domou fi hiyedo ma delei. O sasai sudo kefeli
mei kelege sesegulamou degei.

Dabai degedi o bolоu kedilie nale kefei
(Matyu 26:17-25; Mak 14:12-21; Jon 13:21-30)

7 Ou mola mei sidi kaha sawisiei kelegebe, Gabama I Sawisiei kaha dowo ke wai
sipsip wili woma sidi. 8 Kegeimou, Yesuha Pita dilie Jon diliemokou tobou, Gabama I
Sawisiei kaha dowo ke nale olou fei kefema dogogu imabeedei. 9 Dilie emokou yodu,
nage ele nale keme kiliya kele kefema dogogulo ke tagaiya? 10 E kou gue tobou, nele
sa Jerusalemkou ya fologaba dugu, o ta bilika huei dou tolou iba kenou sesele ima.
Mosо o kaha foulu kokou nelene fologaba, 11 mosо obou kokou kou gue yoduma,
ele Tisabou eibe Gabama I Sawisiei kaha dowo ke nalebe kiliya kelege kefema nala
ile? 12 Nele kege yodubabe, o kaha fou gou mosо hiyedo kotou dala ke hegiba,
fafaibou, duwodibou olou fei kotou dalaba dugulo. Nele di nalebe kefema kotou
nou dogogumabeede tobou. 13 Kege tobou mou, dilie ya fologamou dugube, bi olou
fei Yesuha tobou sagai keme dalaguamou dugu. Duguomou, dilie Gabama I Sawisiei
kaha dowo ke nale olou fei kefema dogogulo i.

Yesuha ou sibou, tigi kolo huei gofo□udo kebou de e dabai degele idi o kediamokou nei
(Matyu 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

14 Habi degeimou, Yesu e nale nalamou baha duwomou, e ta-bolofei-mala-
suluguadi-o kediane duweguei. 15 Duwoguali, e diamokou tobou, a nibou de duwoli,
Gabama I Sawisiei ko□umaha dowo ke nale nalamou degeli ko□ume a tagalido. Nama
mei degeiba, ame do hiyedo dugulo. 16 A nimokou tobolou kuhe, a nale haba ta nale
mei dalali, Godiha wolou daladi sa kokou ge Gabama I Sawisiei kaha dowo damaledo
ke kuhe nalеyode tobou.
17 Kegemou, e kopekou tigi kolo huei gofo□udo dou ke mala tolou mou, Godikou
bolofeiyode tobou mamou, diamokou tobou, ni ko□u malaba file nama. 18 Yobe, a
nimokou tobolou kuhe, sa kuokou be a tigi kolo huei gofo□udo haba ta nale mei ibe
deba, Godiha wolou dalale ke kuhe sawisialeyode tobou. 19 Kegemou, e ou si ta mala
tolou mou, Godikou bolofeiyode tobou mamou, ou si ke bafigima, e dabai degele idi
o kediamokou nelemou kou gue tobou, ko□ume ma tou, a ni dowoye neli kuhe. Ni
ko□u nolugibe, amokou fimamabeedei. 20 Ou si nama mei degeimou, e huei kopekou
sou guo mai ke mala tolou mou tobou, ko□ume ma kafei. Ma kafei ko□umahage o
sasai ni Godibou de mogo degedi midiho ebele ke hegili kuhe. 21 Kenou si duguma, o
ta, a ho o kediamokou sesegulo keme abou de duwoli, nale nolu kuhe. 22 Damaledo,
O Kediа Dihi e tolo ilebe, Godiha kou makai sagai kenou tefele tolo ileye, kenou si O
Kediа Dihi ho o kediamokou sesegulo o name no□u tawaibou. 23 Yesuha kege tobou
mou, e dabai degedi o kediа dio□usie, di dala kou lebe koyoha kegela degeimou tobou
ya? de yoduga i.

Hụ hiyedo obe koyohạ degele domõũ tạe biya i

24 Kegemõũ, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ dioũnõũ kile hụ hiyedo obe koyo
degele domõũ tạe biya i. 25 Tạe biya imõũ, Yesuhạ diạmokõũ kõũ gue tobou, sa ilo
kelegebe hiye o kediạ o sasại nelẹdo dege dia dalaguadi. Die hụbõũ o kediạge o sasại
kediạmokõũ hagi nelẹmõũ be, dioũsie diạme o sasại dogõũ gulo idi oyodele idi.
26 Kẹnõũ si nịme kege degedama. Widio o nịbõũ de kile dala ẹme haba o hugulidofẹi
kahạ degedi sagại kẹnõũ tefele degeyedei. Nị dia daladi obe nịbõũ de dabai degedi
o sạ dege. 27 Nị fimạma, o koyobe hụbõũ o? O nalẹ milõũ ma fidi kẹ haba, o duwoli
nalẹ nạdi kẹ? Ạ tawalibe, nalẹ nolụ kẹme hụbõũ o. Kẹnõũ si ạme nịbõũ de dalali, nị
dogõũ gulamõũ dabai degeli kuhẹ.
28 Hagiye ạmokõũ kõũ hagua kogudiye, nị ạbõũ de delei. 29 Mạ Ayehạ ạmokõũ
be o sasại wolõũ dalayede tobou. Haba kẹnõũ tefei, ạge nịmokõũ o sasại wolõũ
dalamabeede tobolõũ kuhẹ. 30 Godihạ wolõũ daladi sa kokõũ gebe, nị ạbõũ de
duwoguali, nalẹbõũ huẹibõũ nalạ ile. Nịme hiye o degeba, duwodi bolọdo kotõũ
duwoguali, Israel kediạ hụti olõũ fẹi 12 kege kẹ dia dalagualeyode tobou.

Yesuhạ kõũ gue tobou, Pitahạ ạme tobekõũ muguloyode tobou
(Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38)

31 Kegemõũ, Yesuhạ tobou, Saimon, Saimon, nạ du. Oe nalẹ segei kefedibe, kofai
olõũ fẹi hebesemamõũ, sibigẹnõũ kefedi sagại kẹnõũ tefei, Tamạhạge nị ạmokõũ
damalẹyodei kẹ tefele dugulamõũ kege degeliyodei. 32 Kẹnõũ si ạ Godikõũ kõũ dihọ
bagạ tobou, nẹ damalẹyodei kẹme mihịkõũ fiyeiye domõũ. Kegeiba, nạ boholõũ mạ
haguaba, nẹ mogo diạmokõũ dedẹi sasagieyede tobou.
33 Pitahạ ẹmokõũ tobou, Hiye O, ạme nạbõũ de ile, oe nạ kõũ didiọ degeleye, kẹnõũ
si ạ nạ tõũ fogolõũ mei. Ạ nạbõũ de tolo ilamõũ yode tobou. 34 Yesuhạ tobou, Pita,
ạ nạmokõũ tobolõũ kuhẹ. Sabiyale hafẹi kelege, sio ayomõũ you talẹ dalaba, nạ
kamadia kege kõũ gue tobolõũ, ạ Yesu tewe meiyodele.

Yesuhạge ẹ dabai degedi o kediạme sele sadibõũ, yebõũ, awekibõũ de tõũ ma imabeedei

35 Kegemõũ, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokõũ kõũ gue yodu, afu, ạ nịmokõũ
sele sadibõũ, yebõũ, abogoũ mosọbõũ de hobõũ moũma idamabeede tobõũ mõũ
yai kelegebe, nịme bi mei yaibe de hagi dugu? Kegeli mei, ei hagi ta duguli meiyode
tobolõũ i. 36 Haba ẹ diạmokõũ tobou, ifinõũ si o koyohạ sele sadi dalababe moũ.
Ye dalaba kẹne moũ. Haba o koyohạ ẹme aweki dala mei debabe, ẹ yukuei sasado
kẹ tiga, sele malạba, aweki mẹ bolọụ kẹ moũyedei. 37 Godihạ kuguokõũ be kõũ gue
nalại dala,
O sasạiyege, ẹme Godihạ kuolõũ tạ dudiyo mei oyodele i. *Aisaia 53:12*
Ạ nịmokõũ tobolõũ kuhẹ, kõũ le dalaguadi o sasại kediạge ạme o kegei kẹyodele ile.
Yobe, Godihạ kuguokõũ nalại kẹme damalẹdo tamạ degeladi kuhẹyode tobou. 38 Diạ
tobou, Hiye O, nạ dugu, eibe aweki bolọụ kõũ le dalayode tobolõũ i. Ẹge kẹnõũ fẹiyode
tobou.

Yesuhạ bitọụ Olivkõũ ge Godikõũ dihọ bagạ tobou
(Matyu 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Kegemõũ, Yesuhạ yoũ degedi sagại kẹnõũ tefele, sa Jerusalem tõũ fogõũ, bitọụ
Olivkõũ i. Ẹ dabai degedi o kediạne ẹ sesele yai. 40 Ẹ kokõũ ile folomõũ, diạmokõũ

tobou, nị dihọ bagạ tobọ̄u ma, kegeligi tefele dugu ta haguba, nị fiyasigeiye. 41 Ẹ kege tobọ̄u mamọ̄u, tafẹị teguo ibe, ahube obe igi hebele filẹị fiyadi sagạị kege ilemọ̄u kokọ̄u yubu sugulo fiyamọ̄u duwoli, kọ̄u gue dihọ bagạ tobou, 42 Aye, nạ tagaibabe nạ akoguba, ạ hagị kẹ dugulo mei. Kẹnọ̄u si ạ tagai sagạị kẹme hobọ̄u degeda. Nạ no□u tagai sagạị kẹnọ̄u degeyede tobou.

43 Kegemọ̄u, ẹsol o tahạ hebenitọ̄u ge migilemọ̄u, ẹmokọ̄u dedẹị sagi. 44 Hagị hiyedo duguomọ̄u dalali, haba dihọ bagạ hilị̄gedo tobọ̄u mọ̄u, ẹ duẹị fuamọ̄u mihị̄kọ̄u fiyasigeibe, kafei sagạị kahạ fiyasigei. 45 Dihọ bagạ tobou mei degemọ̄u, haguạ, boholọ̄u mạ haguamọ̄u dugube, ẹ dabai degedi o kediạme yogọ̄u gua tiasigei dugu. Hagị hiyedo kahạ die tọ̄u tatabai degeimọ̄u, diạ kuhe tiasigei. 46 Ẹ yodu, nị kagemọ̄u tiasigei dalagua? Haguạba, Godikọ̄u dihọ bagạ tobọ̄u ma, kegeligi, tefele duguye haguba, nị fiyasigeiye.

Judashạ Yesu tolọ̄u mọ̄u ho o kediạmokọ̄u sesegu
(Matyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11)

47 Yesuhạ kege tobolọ̄u tafalali dugube, o sụdo haguasieimọ̄u dugu. O ẹ hụ Judasbe amulọ hagumọ̄u dugu. O kẹne Yesuhạ dabai degedi o olọ̄u fẹị 12 kege kahạ duo kile daladi ta. Ẹ Yesuhạ tafala kokọ̄u haguamọ̄u, Yesu nogọ̄u lamọ̄u degei. 48 Kẹnọ̄u si Yesuhạ ẹmokọ̄u yodu, Judas, nạge O Kediạ Dihibe nogọ̄u maba, ho o kediạmokọ̄u kuhe sesegulamọ̄u degeli? de yodu.

49 Kegeimọ̄u, Yesubọ̄u de suluguadi o kediạge kẹ degeladi kẹ duguomọ̄u yodulo i, Hiye O, ei diạme awekiye wolo de bolofẹị? 50 Kege tobọ̄u mọ̄u, dio□u kile o tanọ̄u tahạ awekiye mogọ̄u du daladi hiye ohạ dabai degedi o kẹ fạị, kehẹ dele kẹ tagạ mugu. 51 Kehẹ kẹ tagạ mugumọ̄u, Yesuhạ kege fogọ̄u mabeede tobọ̄u mamọ̄u, ẹ o kihiyọ̄u kẹ kugumọ̄u bolọ degei.

52 Mogọ̄u du dalaguadi hiye obọ̄u, Godihạ mosọ dia dalaguadi hiye obọ̄u, odo odobọ̄u diạme kele tafalaguamọ̄u, Yesuhạ diạmokọ̄u kọ̄u gue tobou, nị kageimọ̄u awekibọ̄u biyabọ̄u de tọ̄u ma haguasie, ạ tolọ̄u iya? Ạme hiyou mo□udi o mei, biyadi o mei. 53 Sawisiei olọ̄u fẹị ạme Godihạ mosọ kekaimidu nị̄bọ̄u de kọ̄u daladiye, kẹnọ̄u si nị̄ge ạme ta tolọ̄u ili mei. Ha ifibe nị sawisiei kuhẹ. Huliạ ko□umahạge hohọ kẹ gabama iyode tobou.

Pitahạ Yesube ẹ tewe meiyode tobou
(Matyu 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

54 O kediạ Yesu tolọ̄u mạmọ̄u, mogọ̄u du daladi hiye ohạ mosọ kekaimidu wolọ̄u ya fologai. Pita ẹne ahu dege sesele i. 55 Mosọ kekaimidu kilebe, o kediạ dou ha duwoguamọ̄u, Pita ẹne folomọ̄u, diạbọ̄u de dou kẹ ha duwei. 56 Pita ẹ dou ha duwomọ̄u, dabai degedi sasạị tahạ duguomọ̄u, ẹmokọ̄u maselemọ̄u tobou, o kẹme Yesubọ̄u de daladiyode tobou. 57 Kẹnọ̄u si Pitahạge, o kẹme ạ tewe meiyode tobou. 58 Haba tafẹị dala dema, o tahạne Pita duguomọ̄u tobou, nạne die o tayode tobou. Kẹnọ̄u si Pitahạge, ạme ẹ dabai degedi o meiyodei. 59 Asọ dihọ tanọ̄u sagạị kege ta mei degeimọ̄u, o tahạne tạ nelẹdo dege tobou, damalẹdo, o kẹne ẹbọ̄u de daladi. Ẹme sa Galili tie oyodei. 60 Kẹnọ̄u si Pitahạ tobou, nạ kẹ tobolọ̄u be ạge ta tawaiyo mei. Ẹ kege tobolọ̄u tafalamọ̄u, sio ayomọ̄u tạị. 61 Sio ayomọ̄u tọ̄umọ̄u, Hiye Ohạ boholọ̄u mọ̄u, Pitakọ̄u masele dalamọ̄u, ẹge Hiye Ohạ kọ̄u gue kọ̄u tobou, sio ayomọ̄u you talẹ

dala kelege, nạ kamadia kege ạ Yesu tewe meiyode tobolou yode tobou kẹ tawalemou,
62 tamạkou fogou mulọmou, hiḷigedo gesei.

Diạ Yesukou susuga tobolou yilọmou wala i
(Matyu 26:67-68; Mak 14:65)

63 O Yesu dia dalagua kediạ susuga tobolou yilọmou ẹ wala i. 64 Woulugi, ẹ dihọ
yukuei kaiye diou guo tigamamou, yilọmou kou gue tobolou i, habage-degele-duguo-
tobou di-o, nạme o koyohạ fọụya? de yoduga i. 65 Diạ kege degele iligi, tạ kasagạine
ẹmokou hiyedo tobolou i.

O kediạ kansole kediạ dihḷile kokou Yesu tạ sa i
(Matyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)

66 Sabiyoumou, odo odo kediạ kansole haguasie kefele ibe, mogou du dalaguadi hiye
obou, Moseshạ kuolou yo dulo i obou olou fẹi kediạ haguasie kefeguo dalaguamou, o
tae Yesu wolou hagua feleimou, diạ ẹmokou kou gue yodu, 67 nạ eimokou tobou, Hiye
Ohạ makai o Kelesube nạ? Ẹ tobou, ạ nḷimokou tobou babe, nḷige ta damaleyodele ile
mei. 68 Haba ạ nḷimokou tạ ta yodubabe, nḷige ạmokou ta tobolou sagại mei. 69 Kẹnou si
ifi yoma ibe deba habage kelegebe, O Kediạ Dihibe Godihạ dobogo□u delekou duwolo.
Godihạ nelẹbe hiyedoyode tobou.

70 Kegemou, o olou fẹi kediạ ẹmokou yodu, nạme Godihạ dihi? Ẹ tobou, nḷiou tobolou
ili kẹme damaledo, ạme kuheyode tobou. 71 Kege tobou mou, diạ tobolou i, tạbe
kehefẹi. Yo□u ẹ mogouye tobou mou di kou dulo hobogou kehẹ.

23

O kediạ Yesu gamani o Pailathạ dihḷile tạ sa i
(Matyu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)

1 Kegemou, hiye o olou fẹi kediạ haguạma, Yesu tolou mạ, gamani hiye o Pailatkou
wolou yai. 2 Fologamou, diạ ẹmokou yoma tạe biyamou tobolou ibe, o ko□umahạge
Juda obiyei eimokou be midihọ dọụdo mei kẹ milou mabeede tobou mou dulo idi.
Ẹge ei sibidi sele kefema, hiye o Sisarkou nẹdamabeede tobou di. Haba, yo□u ẹme
ei wolou daladi hiye o Kelesuyode tobou mou dulo idiyode tobolou i. 3 Kege tobolou
imou, Pailathạ Yesukou, Juda o kediạ hiye obe nạ? de yodu. Yesuhạge, nạ tobolou
be damaledo-yode tobou. 4 Kege tobou mou, Pailathạge mogou du dalaguadi hiye
obou, o kele kefele ibou kediạmokou tobou, ạ o ko□umahạ midihọ kasagại miloube
ta duguyo meiyodei. 5 Kẹnou si diạ tạ nelẹdo dege kou gue tobolou i, ẹ sa Judia o
sasại kediạmokou tạ gehẹ gehẹ hehegiemou siadi. Sa Galilikou ge yoma hehegiemou
hagulugi, di sa kuokou felẹ, ẹ tạ kẹ hehegiemou sulu kuheyodele i.

O kediạ Yesube hiye o Herothạ dihḷile tạ sa i

6 Pailathạ Yesube sa Galili tou fogou hagueiyodeimou dulomou, ẹ diạmokou be, o
ko□ume sa Galili o? de yodu. 7 Ẹ Yesube sa Galili odade tawalemou tobou mou, diạ
Yesu Herotkou wolou yai. Yobe, Herot ẹme sa Galili dia daladi o, ẹne sa Jerusalemkou
hagua felẹmou tafẹi delei kahạ degemou.

8 Kegemou, Herothạ Yesu feleimou duguo, hohọ hiyedo degei. Yobe afudo hagulugi
ifine, ẹ Yesu dugulo sagại hiyedo degedi. Yesuhạ midihọ gehẹ gehẹ milou goluyode
tobolou imou tạ uwo dudi kahạ degemou, midihọ gehẹ ta milou ba ẹne dugulo sagại
degei. 9 Yesu hagua feleimou, Herothạ ẹmokou yodugaiye, kẹnou si ẹge ta tobou li

mei. 10 Mogou du dalaguadi hiye obou, kuolou yo dulo i obou kediạ haguasie felega tafalaguali, ẹmokou tạe biya tobolou i. 11 Tạe biya tobolou imou, Herothạ ẹ ami o diạbou de Yesukou yilọmou susuga tobolou gi, yukuei bolọdo ta kạgiemou tobou mou, diạ Yesu Pailatkou boholou mạ wolou yai. 12 Sawisiei kelege, Herot dilie Pailat dilie mogo degele i. Afuge diliebe kege ta mogo degediyo mei.

Pailathạ Yesu hebe fufuguomạikou ikoke degemabeedei (Matyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:38–19:16)

13 Kegemou, Pailathạ mogou du dalaguadi hiye obou, gamani o kediạbou, o sasạibou olou fẹi kediạ haguisoumou, haguasie kefele i. 14 Kefeguo dalaguamou, ẹ diạmokou tobou, nịge o ko□ume ạmokou kou wolou haguasie kou gue tobolou i, o ko□umahạge o sasại kediạ midihọ bolọ mei hehegiliyodei. Kegei kahạ degemou, ạ nị dihịle kuokou ge defẹido yodugama mei degemou dugumou be, ẹme midihọ kasagại ta milou li mei. Nịge ẹme mou tạ salamou degele iliyode tobou. 15 Herothạ fimạine kegeinou dala. Ẹ o kuokou tobou mou, dimokou boholou mạ kuhe hagua felẹi. Nịou tawali kehẹ, o ko□ume midihọ kasagại ta degeiye tolo ile meiyodei. 16-17 Kegei kahạ degemou, ạge ẹme dofou yenou woma tou fogou ba kuhe fogou ileyode tobou.

18 Kẹnou si o sasại kele tafalagua kediạ hilịgedo tobou, o ko□ume wouba tolo ile. O Barabasbe telemạyede tobolou i. 19 Barabas ẹme afu sa hiye kokou ge gamani kediạbou de biyolugi, gamani o ta woumou tolo i kahạ dowoye didiọ degei daladi. 20 Pailathạ haba tage o sasại kediạmokou, Yesube telemọụba fogou ileyode tobouye, 21 kẹnou si diạ Pailatkou hilịgedo tobolou i, nạ ẹme hebe fufuguomạikou ikoke dege. Hebe fufuguomạikou ikoke degeyede tobolou i. 22 Haba tage yodu, kadegemou? Ẹge midihọ kasagại kagei kẹ milou lou? Ạge midihọ kasagại ẹ miloube ta duguli mei kahạ, ạge ẹme toe debe ta tobolou sagại mei. Ạ tobou ba, o tae dofou yenou woma fogou ba yo□u fogou ileyode tobou. 23 Kẹnou si diạ haba hilịgedo tobolou ibe, hebe fufuguomạikou ikoke degeyedele i. Tạ uwo hiyedo kahạge Pailathạ tạbe huyafẹi degei. 24 Diạ ẹ tạ duli mei kahạ degemou, ẹ diạ tobolou ili sagại kẹnou degei. 25 Gamani kediạbou de biyolugi, gamani o ta woumou, didiọ degei o kẹme, o sasại kediạge Pailatkou telemạyede tobolou imou telemại. Haba, Yesube, o sasại kediạ tobou sagại kẹnou tefele, ami o kediạmokou sesegumou wolou yai.

Diạ Yesu hebe fufuguomạikou ikoke degele i (Matyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

26 Ami o kediạ Yesu wolou yolugi, sa Sailini o ta hagumou dugulo i. Ẹ hụbe Saimon. Duguomou, o kẹ tolou mạmou, hebe fufuguomại kẹ ẹ ilitou dogogumou, o kahạ hebelemou, Yesuhạ habage sesele i.

27 Youmou, o sasại sụdo sesele yaibe, sasại ilo kediạme ẹ sihou gosolomạ yai. 28 Gosoga youmou, Yesuhạ boholou mou diạmokou tobou, sa Jerusalem tie sasại, nị mạ sihou gosodama. Nị nịou nị sihoubou, nị sisigọ diạ sihoubou denou gosomabeedei. 29 Yobe, sawisiei ta kelege, o sasạiye hagi hiyedo ta duguoba kou gue tobolou ile, dihi molo□u sagại mei sasại nị hohọ degema. Dihi mo□udiyo meibou, dihi bu nẹdiyo meibou sasại nị hohọ degemabeede tobolou ile. 30 Sawisiei kelegebe,

Diạ bitọụkou be kou gue tobolou ile, nịge ei diou guoba wọmogou dalamabeede tobolou ile. *Hosea 10:8*

31 Ạme hebe gehẹ sạ degei kẹ makolo ile. Haba nịme hebe fafagai sạ degei kẹme kagele ile? Damalẹdo, nịne bou basiado makolo ileyode tobou.
32 Kege yaibe, ami o kediạ o bolọụ tane wou ma yai, Yesubou de wouba tofigile imabadomou. O bolọụ kẹdiliebe midihọ kasagại milolou idi o. 33 Yolugi, bitọụ huyadefẹi ta, O Widio Dio Sayodele idi kokou fologamou, diạ Yesu hebe fufuguomạikou ikoke degele i. Midihọ kasagại milolou idi o bolọụ kẹne Yesuhạ figi kokou, tabe dobogo͡u delekou, tabe dobogo͡u fofo͡ukou, kege ikoke degele i. 34 Hebe fufuguomạikou ikoke degeimou, Yesuhạ Godikou tobou, mạ Aye, nạ die midihọ kasagại ko͡ume gebe meiyode. Dio͡uge diạ degeli ko͡ume ta tawale iyo meiyode tobou. Ami o kediạ ẹ yukuei tanou tanou malạ ilamou igi sagại degei kẹ hebese yalẹ i. O koyohạ yạiye bolọ degeimou be, yukuei tanou ta malạ dega yalẹ i.
35 Kegeimou, o sasại kediạ masele tafalaguamou, Juda hiye o kediạ Yesukou kou gue susuga tobolou i, ẹge o ilo kelebe dogou gudi. O ko͡ume Godihạ makai o Kelesu damalẹdo debabe, ẹ yo͡usiene dogou guyede tobolou i. 36 Ami o kediạne haguasie, ẹmokou yilọmou susuga tobolou gi, hebe kolo huẹi afido kẹ ẹmokou nelạmou 37 tobolou i, nạme Juda o kediạ hiye o debabe, nạ no͡usie dogou guyedele i.
38 Hebe fufuguomại tagetou, Yesuhạ widio hebe tage kotou be kou gue nalạiye delei,

O KO͡UME JUDA O KEDIẠ HIYE O.

39 Kegemou, midihọ kasagại milou di o tanou ta hebe fufuguomạikou tafala kahạne Yesukou kou gue susuga tobou, nạme Godihạ makai o Kelesuyodeibe de damalẹ? Kegei debabe, nạ no͡usiebou elebou de dogou guyede tobou. 40 Kẹnou si midihọ kasagại milou di o ta kahạ o kokou gofo͡u dege tobou, hagi o ko͡umahạ dugulu kẹme nạne dugulu kahạ degemou, nạ Godikou guẹ degeyedei. 41 Da midihọ kasagại milolou idi kahạ hebe kẹme dugulu kuhẹ. Kẹme tạbou mei. O ko͡unou si midihọ kasagại ta milou li meiyode tobou. 42 Kege tobou mamou, ẹ haba Yesukou tobou, nạ hiye o degeibabe, nạ ạ totou degeda. 43 Yesuhạ tobou, ạ nạmokou damalẹdo tobolou kuhẹ, ifibe nạme hebenikou folo, ạbou de dalaleyode tobou.

Yesu tolo i
(Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

44 Kegemou, agali duo kelege sa olou fẹi huliạ degemou dalali, habi 3 klok degei, 45 asọ hohọgudibe mei degei. Huliạ degeimou, yukuei hiyedo, Godihạ kuolou mosọ adikou diou gou duladi kẹme yo͡unou duoya bafolou mou, ilo imou ilo imou dei.
46 Kegemou, Yesu ẹ hiligedo haguisa tobou, Aye, ạ mạ fịbe nẹ dobogo͡u tagetou dogogulu kuhẹ. Ẹ kege tobou ma fogou mou tolo i. 47 Ami o kediạ dia daladi o ẹ olou fẹi kẹ degegai kẹ duguomou, ẹ Godihạ hụ hebele foguomou kou gue tobou, damalẹdo, o ko͡ume dọụdo oyode tobou.
48 O sasại kefeguomou masele dalagua kediạne kẹ degegolu kẹ duguomou, diạ solou do hiyedo degemou dio͡usie die biliẹkou fafạmou fogou yai.
49 Yesuhạ ẹ mogo diạne ahu sagại dege masele tefeleiguei. Sasại, sa Galili tou fogou mou, Yesu ẹ habage haguasiei kediạne kele tafalaguali, degegolu kẹ masele i.

Yesu tei malạ ile, ulou daimidu dogogu
(Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

50 O ta delei, ẹ hụbe Josep. Ẹme sa Arimatea o. Sa kẹme sa Judia duo kile. O kẹme kansole o, bolofẹido dọụdo o. 51 Kansole o olou fẹido kediạ Yesu woloyadomou

dọụsusulo imọ̄u be, Josep ẹge ta bolọyodili mei. Ẹne Godihạ haguaba o sasạ̲i wolọ̄u dalale kẹ dia daladi o. 52 Ẹ Pailatkọ̄u folo yodu, ạ Yesu tei molo□ube de bolọ? Pailathạ bolọyodeimọ̄u, ẹ ile, 53 Yesu tei malạ hebele migile, yukuei fọ degei kahạ tigama malạ ilemọ̄u, ulou ta kọ̄u dama fogou kodu dogogu. Ulou kodube tei ta dogogulo ili mei. 54 Josephạ Yesu tei toto malạ i kahạ yobe kọ̄u gue, sawisiei kẹme nalẹ kefele idi sawisiei, misiholo duwodi sawisiei kẹ hafẹ̲i degeli kahạ degemọ̄u.

55 Sasạ̲i, sa Galili tọ̄u fogọ̄u mọ̄u, Yesubọ̄u de fogọ̄u haguasiei kediạnọ̄u be Josep sesele yamọ̄u, ẹ Yesu tei kẹ ulou daikọ̄u dogogumọ̄u dugulo i. 56 Diạ duguo fogọ̄u mọ̄u, boholọ̄u mạ ya, mosọkọ̄u fologamọ̄u, bi họ bolofẹ̲i ilo kelebọ̄u, huẹ̲i họbọ̄u bọ̄u kẹnọ̄u kefema milọ̄u ga ima mạ fogọ̄u mọ̄u be, misiholo duwodi sawisiei kelegebe, kuolọ̄u dogogu kẹ seselemọ̄u, diạ dabai ta degeli mei.

24

Yesu ẹ haba haguạ gehẹ degei
(Matyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)

1 Misiholo duwodi sawisiei kẹ mei degeimọ̄u, haba sabiyoumọ̄u, sasạ̲i kediạ ulou daikọ̄u yaibe, diạ bi họ bolofẹ̲i dio□ụ kọ̄u milọ̄u gama mạ̲i kẹ kefema tọ̄u ma yai. 2 Yolugi dugube, ulou dai a tefegu igi hiyedo kẹme kogolo ilemọ̄u figikọ̄u dogogu dalamọ̄u dugulo i. 3 Kẹnọ̄u si ulou dai kodu muguamọ̄u dugube, Hiye O Yesu teibe mei dugulo i. 4 Fi̲ hiyedo maga dalaguali dugube, o bolọụ dilie hafẹ̲i dege tafalaguamọ̄u dugu. Dilie yukuei kạ̲ibe fọ degei hohọ hiyedo dugu. 5 Sasạ̲i kediạ o bolọụ kẹdilie duguomọ̄u, guẹ degemọ̄u, yubu sugulo fiya, miye duwoguamọ̄u, o bolọụ kẹdilie diạmokọ̄u yodu, nị̲me o gehẹ dege kọ̄u haguạma i kẹme kagemọ̄u o tei wida i sa kuokọ̄u dugulamọ̄u hagua ka iya? 6 Ẹme kọ̄u le dala mei. Ẹ gehẹ dege haguạma i. Afu, ẹ sa Galilikọ̄u dalali, nị̲mokọ̄u kọ̄u gue tobou, 7 O Kediạ Dihi ẹme o ilo kediạge midihọ kasagạ̲i milọ̄u di o kediạmokọ̄u seseguba, hebe fufuguomạ̲ikọ̄u ikoke degeiba, tolo ileba, sawisiei kamadia kege mei degeiba, ẹ gehẹ dege haguạma ileyodei kẹ fimạba tawamabeede tobolọ̄u i.

8 Kegemọ̄u, sasạ̲i kediạ tạ Yesuhạ afu kọ̄u tobọ̄u mọ̄u du kẹ fimạmọ̄u tawale i. 9 Diạ ulou dai tọ̄u fogọ̄u mọ̄u boholọ̄u mạ hagua felẹga, ẹ dabai degedi o 11 kege kediạmokọ̄u tobọ̄u mamọ̄u, haba o sasạ̲i olọ̄u fẹ̲i kediạmokọ̄u ne diạ dugugai kẹ olọ̄u fẹ̲i tobolọ̄u i. 10 Sa Makdala sasạ̲i Mariabọ̄u, sasạ̲i ta Joanabọ̄u, Jemshạ adiọ̄u Mariabọ̄u, sasạ̲i ilo diạbọ̄u de deleigueibọ̄u diạge tạ kẹ tạ-bolofẹ̲i-malạ-suluguadi-o kediạmokọ̄u tobolọ̄u i. 11 O kediạ tạ kẹ kọ̄u dulo iye, ha ta damalẹyodele ili mei, totọ̄u degei tạyodele i. 12 Pita ẹnọ̄u si toto haguạ, ulou daikọ̄u fọụkua ile folomọ̄u, ulou daimidu dugube, yukueiyenọ̄u tilamọ̄u dugu. Kegemọ̄u, ẹ boholọ̄u mạ hagulugi, kẹ degei kokọ̄u fi̲ hiyedo mạmọ̄u haguei.

O bolọụ dilie Yesube sa Emeuskọ̄u idi alikọ̄u dugulo i
(Mak 16:12-13)

13 Sasạ̲i kediạ tei ulou daikọ̄u dugu yai sawisiei kelegenọ̄u be, Yesuhạ dabai degedi o bolọụ diliene sa ta Emeusyodele idi kokọ̄u yai. Sa Jerusalemkọ̄u ge sa kokọ̄u be ahube kilomita olọ̄u fẹ̲ibe 11 sagạ̲i kege. 14 Dilie yolugibe, degegoumọ̄u dugulo i kahạ tạ kẹ susumọ̄u yai. 15 Dilie kẹ susumọ̄u tugulo tobọ̄u mọ̄u yolugi dugube, Yesu habageya hagumọ̄u duguo geleguomọ̄u, dio□ufẹ̲i yai. 16 Kẹnọ̄u si dilie duguomọ̄u be, ẹme Yesudade ta tawale ili mei.

17 Kegemõu, ẹ diliemokõu, nelebe kẹị tạ totobõu mõu haguasieiya? de yodumõu, dilie kesigiemõu diọ̃ugõu tafalaguali, solõu do hiyedo degele i. 18 O bolọụ, tanõu tahạ ẹ hụbe Kliopas, o kahạ ẹmokõu be, nạme sa Jerusalem kõu tõu fogõu haguluye, kẹnõu si sa kilege we tamạ degei kẹme nạge tewe mei? de yodu. Ạ tawali, nạnõu si tewe mei, o ilo kediạme olõu fẹị kõu tewe degele hobogou. 19 Yesuhạge kẹiye tamạ degelou? de yodu.

Kegemõu, dilie ẹmokõu tobou, elege sa Nasaret o Yesu tobolõu ili. Ẹme habage-degele-duguo-tobõu di-o. Godihạ dihịlebõu, o sasạị kediạ dihịlebõu kokõu ẹme dabai nelẹdone degegadi, haba tạ nelẹdone tobõu di. 20 Kegemõu, mogõu du dalaguadi hiye obõu, ei gamani obõu kediạ ẹme gamani hiye okõu sesegumõu, tạ sa imamõu, hebe fufuguomạịkõu ikoke degele iyode tobolõu i. 21 Ẹ tolo ili mei kelegebe, eige ẹme sa Israel o ei mamõu lạmõu haguei oyade tawale i.

Tạ tabe, kẹ tamạ degei kelege tofogõu haguamõu, ifibe komạ sawisiei. 22 Haba tabe, ifi gusugudobe, damalẹyodei sasạị ilo kediạ widai kokõu ya, boholõu mạ haguasie, tạ ta tobõu mõu ei dulo kesigile i. 23 Kẹme kõu gue, sasạị kediạ ya fologamõu dugube, Yesu teibe mei dugulo i. Kegemõu, diạ boholõu mạ haguasie felẹgamõu, eimokõu kõu gue tobolõu i, ei midihọ gehẹ ta dugube, ẹsol o bolọụ dugulo i. Diliege eimokõu be, ẹme haguạ gehẹ degeiyode tobõu mõu dulo i. 24 Ei sasạị kediạ tạ kẹ dulomõu, ei mogo ilo kediạne widaimikõu yamõu dugube, sasạị kediạ tobolõu imõu du sagạị kegeinõu dalamõu dugu. Kẹnõu si diạge Yesu teibe ta duguli meiyode tobolõu i.

25 Kegemõu, Yesuhạ diliemokõu tobou, nelebe totõu degei o. Habage-degele-duguo-tobõu di-o kediạ tobolõu i kẹme nele ta dulo damalẹyodele ili mei. 26 Nelebe Godihạ makai o Kelesube kadegeimõu tawale iyo mei? Ẹ do hiyedo duguma mei degeiba, Godihạ ẹ hiye o degema, ẹmokõu hohọbolõu kẹ nalạgai dala kẹme nele tawamabeede tobou. 27 Kegemõu, ẹ diliemokõu, Moseshạ Kelesu ẹ habage degele kẹ nalạgai kẹbukõu hehegiema mei degeimõu, haba, habage-degele-duguo-tobõu di-o olõu fẹị kediạ ẹ degele kẹ nalạga i kẹ hehegiemõu i. Damalẹdo, Godihạ kuguokõu yọ̃u degele kẹ nalạgai kẹ olõu fẹị diliemokõu hehegiei.

28 Diạ yolugi, sa dilie yolu kẹ hafẹị degeimõu dugube, Yesube fogõu ila deimõu dugu. 29 Kẹnõu si dilie ẹ fogõu ilebe dafamõu tobou, asọ mulụ, sa nuguladi kahạ degeimõu, nạ elebõu de imebeede tobou. Ẹ dilie tobolõu kẹ dulomõu, mosọkõu ile folomõu, diliebõu de duwei. 30 Dilie Yesubõu de nalẹ nalạ ilamõu, ẹ õu si ta malạ tolõu mõu, Godikõu bolofẹịyode tobõu ma, õu si kẹ bafigima, diliemokõu nẹị. 31 Õu si kẹ nẹịmõu, dilie dihọ kusiamõu, Yesuhạ ẹ midihọ kuhe duguo tawale i. Kẹnõu si ẹ kelege susuafogoube, dilie haba ta duguli mei. 32 Dilie dilõu sie tobolõu i, damalẹdo, da ibigi haguasiligi, ẹ Godihạ kuguokõu nalạgai kahạ sibigẹ kẹ damokõu hehegie tobõu mõu du, kelegebe da solõu kesigile i, hele?

33 Kegemõu, dilie sa Jerusalemkõu toto boholõu mạ ya fologamõu dugube, ẹ dabai degedi o 11 kege kediạbõu, die mogo ilo kelebõu diạ kefema dalaguamõu dugu. 34 Fologoumõu, o kediạ diliemokõu tobolõu i, damalẹdo, Hiye Obe haguạ gehẹ degei. Haguạ gehẹ degema, Saimonkõu tamạ degeimõu dugu. 35 Diliemokõu kege tobolõu imõu, diliene dilõu alikõu dugu kẹ tobolõu i. Diliege, ẹ õu si bafigi kelege dilie ẹ midihọ kuhe duguo tawale iyode tobolõu i.

Yesuha ẹ dabai degedi o kediạmokõu tama degei (Matyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23)

36 Ẹ dabai degedi o kediạ tạ tobolõu tafalaguamõu, Yesuhạ diạ tafalagua kilegenõu
tamạ degemõu tafalali, nị bologuạdo dalaguamabeedei. 37 Ẹ tafalamõu, diạ duguomõu
be, kesigie guẹ dege, kõume tei boboyade tawale i. 38 Kegeimõu, ẹ kõu gue tobou,
kadegeimõu nị kesigile iya? Ha kadegeimõu nị fị sụdo maga iya? 39 Mạ dobogõubõu,
mạ abogõubõu duguma. Ạnõu dala. Ạ kuguoba tawama, ạme huịbõu dala. Ạme
tei bobo debabe, nịge ạme huịbõu kõu gue dalaba ta dugulo mei, dionõu dalaba
dugulo. 40 Ẹ kege tobõu mamõu, ẹ dobogõubõu ẹ abogõubõu diạmokõu hehegiei.
41 Hehegieimõu, diạ kõu hohọ degele iye, kẹnõu si diạ fị hiyedo magamõu be, ta
damalẹyodele ili mei. Fị hiyedo maga imõu, ẹ diạmokõu be, nịme nalẹ kõu lege nalẹ
ta de dala? de yodu. 42 Kege yodumõu, diạ ẹmokõu miyẹ si bafou kẹ nẹị. 43 Ẹ miyẹ
kẹ malạ nọụmõu dugulo i.

44 Kegemõu, ẹ diạmokõu tobou, ạ nịbõu de dalali kõu gue kõu tobou, Moseshạ
kuolõu tạ nalạgai kẹbõu, habage-degele-duguo-tobõu di-o kediạ nalạga i kẹbõu, Diẹ
Fedi kuguobõu kokõu be, tạ olõu fẹị ạ degele kẹ tobolõu i kẹme damalẹdo tamạ
degeleyode tobou. 45 Ẹ kege toboube, ẹge die fimạiyege tạ Godihạ kuguokõu nalạgai
dala kẹ defẹịdo tawale imabadomõu tobou. 46 Ẹ haba diạmokõu tobou, Godihạ kuguo
kahạge kõu gue tobou, Godihạ makai o Kelesu ẹme do hiyedo duguoba, sawisiei
kamadia kege mei degeiba, ẹ haguạ gehẹ degeleyodei. 47 Yoũ ẹ huya kẹ oe sa
sa obiyei olõu fẹị kediạmokõu hehegieiba, diạge fị bohõu babe, Godihạ die midihọ
kasagại milolõu idi kẹme gebe meiyode tobolõu. Ẹ huya kẹ oe sa Jerusalem kõu lege
tofogõu ba kuhe hehegiemõu imabeedei. 48 Nịõu dugugai kẹbõu du kẹbõu de hehegie
tobõu mabeede tobou. 49 Duma, Duo Bolofẹịbe, mạ Ayehạ nịmokõu nelẹyodema kõu
makamại, kẹme ạ tobõu ba nịmokõu migile. Nị sa kuokõu nõu dalaguaba, hebeni
dedẹị kahạnõu migileba, nị kuhe wolõu dalaleyode tobou.

Godihạ Yesu malạ, hebenitõu boholõu mạ felei (Mak 16:19-20; Dabai 1:9-12)

50 Kegemõu, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ sosogõu ile, sa Betani figikõu
fologai. Fologamõu, ẹ dobogõu hebele foguomõu, Godihạ diạmokõu midihọ bolofẹị
hehegieyadomõu yodu. 51 Ẹ tobolõu dalali, diạ tõu fogõu mõu, Godihạ ẹ malạ,
hebenitõu fogõu i. 52 Fogõu imõu, diạ yubu sugulo fiya duwoguali, ẹmokõu dihọ bagạ
tobolõu i. Hohọbolõu mạ, sa Jerusalemkõu boholõu mạ fogõu yai. 53 Ya fologamõu,
diạ Godihạ mosọkõu duwoli, sawisiei olõu fẹị ẹ hụ hebele fogulo idi.

Tạ Uwo Bolofẹi
Jonhạ Nalại

Tawale Tạ

O Jon ẹme Yesuhạ dabai degedi o ta.* Ẹge yo͡u ẹ hụdo Jonbe nalạdiyo mei. Ẹme Yesuhạ mogoyodenou nalạgadi.

Godihạ tạ kuguo olou fẹi Jonhạ nalạgaibe kuhẹ:

Tạ Uwo Bolofẹi Jonhạ Nalại
Egei Sasafẹi Jonhạ Nalạma Nẹi
Egei Sasama Jonhạ Nalạma Nẹi
Egei Komạ Jonhạ Nalạma Nẹi
Mogogou Tạ Yesu Kelesuhạ Jonkou Hegi

Jon ẹme gisiai kelegebe, Yesu sesele sulugi, odo degeimou be, ẹ kuguo sụdo nalạgai.

Tạ Uwo Bolofẹi Jonhạ Nalại kuguo kuokou be, ẹge Yesube Tạ Bolọdo kẹyode nalại. Tạ Bolọdo kahạ o bagama hagua, o sasại dibou de delei. Jonhạ o sasại olou fẹi Godihạ Dihi Yesukou damalẹyodemabadomou, Yesube Kelesu, Godihạ maka dege tobou mou, di mamo͡uyadomou hagueiyode nalại. O koyohạ Yesukou damalẹyodebabe, o kẹme fi tofousogo tofousogo tofolou kẹ molo͡uyode nalại.

Haba tabe Jonhạge tạ makai sụdo Yesuhạ hehegiei kẹ nalạgai. Sa sibigẹ ko͡umahạ bi sụdo kuokou tạ makai kẹ tobou dibe, Yesuhạ damalẹyodele kahạ midihọ kẹ dimokou hehegiedi. Kegei degemou, tạ makai kuguo kuokou nalạibe wibou, huẹibou, ou bou, hohọbou, tigi kolo huẹi gofo͡udobou, wai sipsip dia daladi obou olou fẹi kokou mạ tobou kẹ nalạgai.

Kuguo Jon ko͡umahạ tạ sibigẹ tanou tanou olou fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1
Tạ Bolọdo kahạ o baga haguamou o sasạibou de delei.
Tạ Hiye 2-4
Yesuhạ ẹ hụbou ẹ nelẹbou hiyedo kẹ dimokou hegilamou midihọ gehẹ gehẹ yoma milou gai.
Tạ Hiye 5-10
Yesuhạ ẹ dabai degeligibe, misiholo duwodi sawisieibou, Godihạ sawisiei hiye kẹbou olou fẹi hehegiedi.
Tạ Hiye 11-12
Yesu ẹ sa Judiabou Jerusalembou kele ile folo sumou, hiye o kediạ ẹ walamou dọụsusulo i
Tạ Hiye 13-17
Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou, ạme nị tou fogou, mạ Ayekou boholou mạ ileyode tobou.
Tạ Hiye 18-20
Yesu ẹ do duguo tolomou, haba haguạ gehẹ degei.
Tạ Hiye 21
Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou haba tage tamạ degei.

Tạ Bolọdo kahạ o baga haguamou o sasạibou de delei

* : (Tawale Tạ) Jon, kuguo ko͡u nalại kẹme fafeleya degedi o Jon mei. Yesuhạ ẹ dabai o ta.

(Tạ Hiye 1)

Tạ yo͡u kegeno͡u dalale tạ kaha̱ o bagai

1 Afudo, Godiha̱ bi ta milo͡u li mei kelegebe, Tạ Bolọdo kẹme yo͡u kegeno͡u delei. Tạ kẹme Godibo͡u de delei. Haba Tạ kẹno͡u be ẹme Godi. 2 Afudobe, Tạ Bolọdo kẹme Godibo͡u de delei. 3 Godiha̱ degeiye, Tạ Bolọdo kaha̱ bi olo͡u fẹi milo͡u gai. Haba Tạ Bolọdo kẹme ta deleli mei debabe, bi olo͡u fẹi ta tama̱ degeli mei. 4 Tạ Bolọdo kẹme fị gehẹ yo͡u kegeno͡u dalale kẹ nẹdi o. O sasa̱iye ẹ dugumo͡u be, hohọ hiyedo kẹ dugulo idi. 5 Hohọ hiyedo kaha̱ huliạ koko͡u hohọgumo͡u be, huliạ kaha̱ge hohọ kẹme ta somo͡udiyo mei.

6 Kegemo͡u, Godiha̱ o ta tobo͡u mo͡u haguei, ẹ hụbe Jon. 7 Jon ẹ hagueibe, hohọ hiyedo kẹ hehegielamo͡u haguei, o sasa̱i olo͡u fẹi damalẹyodemabadomo͡u. 8 Ẹme hohọ hiyedo kẹ mei. Ẹ hagueibe, hohọ hiyedo kẹno͡u hehegielamo͡u kuhe haguei. 9 Hohọ kẹme damalẹdo hohọ. O sasa̱i olo͡u fẹi dimoko͡u hohọgudi kaha̱ hagualadi.

10 Godiha̱ degeiye, Tạ Bolọdo kaha̱ sa sibigẹ olo͡u fẹi ko͡u ko͡u milouye, kẹno͡u si ẹ sa sibigẹ kuoko͡u migile dalamo͡u be, sa sibigẹ o sasa̱i kediạge ẹme ta tawale ili mei. 11 Ẹme yo͡u ẹ sabeko͡u hagua felẹiye, kẹno͡u si yo͡u ẹ obiyei kediạge ẹmoko͡u hohọ degele ili mei. 12 O sasa̱i ẹmoko͡u hohọ degemo͡u, damalẹyodele imo͡u be, ẹ degeiye diạme Godiha̱ sisigọ degele i. 13 Godiha̱ sisigọ degei kẹme aye adio͡u kediạ bi mei, to͡u ha̱ bi mei, o ta ẹ bi meido. Godiha̱ sisigọ degei kẹme Godiha̱ yo͡u ẹ bino͡u.

14 Tạ Bolọdo kaha̱ o baga hagua felẹmo͡u, o dibo͡u de delei. Di dugube, ẹ hụbo͡u, ẹ nelẹ hiyedo kẹbo͡u de dalamo͡u dugu. Aye Godiha̱ yo͡u ẹ hụya ẹ Dihido kẹ tobo͡u mo͡u hagua dalali, di habaguguemo͡u, ẹ Ayeha̱ tạ damalẹdo kẹ dimoko͡u hehegiei. 15 Jonha̱ o kaha̱ degele kẹ hehegiedibe, ẹ tạ hiḷigedo, o mạ habage haguale o kaha̱ge ạme gaba feleido. Yobe, ạ deleli mei kelegebe, ẹme yo͡u kegeno͡u delei kaha̱.

16 Ẹme o habaguguedi o kaha̱ degemo͡u, ẹ di hiyedo habaguguemo͡u idi. 17 Godiha̱ Moses tobo͡u mo͡u, ko͡u guai o kediạmoko͡u ẹ kuolo͡u tạ kẹ ko͡u nẹi. Kẹno͡u si Godiha̱ haba tobo͡u mo͡u, Yesu Kelesuha̱ hagua, di habaguguegueomo͡u, ẹ tạ damalẹdo kẹ dimoko͡u hegi. 18 Godibe o tae ta duguli meido. Godiha̱ ẹ Dihi diliebe bolọụ mei, tano͡u fẹido, yo͡u ẹ Dihido, ẹ Ayeha̱ duwo koko͡u duwo, ẹno͡u si ẹ Aye duguomo͡u, dimoko͡u ko͡u hegi.

Fafeleya degedi o Jonha̱ egei tobou
(Matyu 3:1-12; Mak 1:7-8; Luk 3:15-17)

19 Juda hiye o, sa Jerusalem tie kediạge mogo͡u du dalaguadi obo͡u,* Livaiha̱ hụti obo͡u kediạ tobo͡u mo͡u ya, Jonko͡u nạme koyo? de yodulo i. 20 Kege yodulo imo͡u, ẹ ta ogo͡u gali mei, tama̱ dege, ạme Godiha̱ makai o Kelesu* meiyodei. 21 Diạ yodulo i, hababe nạme koyo? Nạme Elaija? Kẹ mei, ạme Elaija mei. Nạme habage-degele-duguo-tobo͡u di-o ei ẹ haguale kẹ baha duwogua o kẹ? Kẹ mei, ạme o kẹ meido. 22 Diạ ẹmoko͡u haba yodulo i, nạme koyo? O eimoko͡u tobo͡u mo͡u haguasiei kediạmoko͡u be, eige kage tobolo͡u? Nạge no͡usiebe kage tobo͡u ya? 23 Ẹ habage-degele-duguo-tobo͡u di-o Aisaiha̱ ko͡u tobou saga̱i kegeno͡u,

Hebe mei mihị̄no͡u sa kelege Hiye Oha̱ ẹ a dọụsusumabeede tobolo͡u tạ uwo kẹ, *Aisaia 40:3*

---

* **1:19** 1:19 *Mogo͡u du daladi o* kẹme (‘pris’) Godiha̱ mosọ kodu dabai degedi. Godibe tageto͡u dalamo͡u, ha o sasa̱i kediạ hayedu dalamo͡u, ẹme mogo͡u du daladi. * **1:20** 1:20 *Kelesu*be Godiha̱ di mamo͡uyadomo͡u makai o.

kẹme ạnou.
24 Juda hiye o kediạ toboū mou haguasiei, o ilo kelebe Farisi o. 25 O kediạne
Jonkou kou gue yodulo i, nạme Godihạ makai o Kelesu mei, nạme Elaija mei, nạme
habage-degele-duguo-toboū di-o kẹ mei debabe, kageimou nạ o sasại fafeleya degeiya?
26 Jonhạ kou gue tobou, ạge tạlekou nou fafeleya degedi. Kẹnou si o tabe nịbou de
kile kou dalaye, nịge ta tawale iyo mei. 27 O kẹme mạ habage haguale. Ẹ hụbe folodo
dala kahạ degemou, ẹ hagubabe, ạge ẹ abogo□u mosọ kại kẹme ta tegile sagại mei.
28 Jonhạ tạ olou fẹi kẹ toboube, sa Betanikou ge tobou. Sa kẹme tọ Jordan ilobou dala.
Kokou ge Jon ẹ o sasại fafeleya degedi.

Yesube Godihạ wai sipsip wili

29 Sabiyoumou, Jonhạ Yesu ẹmokou hagumou duguomou tobou, duguma, Godihạ
wai sipsip wili ẹme hagulu kuhẹ. Ẹme sa sibigẹ o sasại di midihọ kasagại kẹ igile
mugulamou hagulu. 30 O ko□ume, ạ o mạ habage haguale o tahạge ạme gaba feleido.
Yobe, ạ deleli mei kelegebe, ẹme yo□u kegenou deleiyodeibe kuhẹ. 31 Ạne ẹme defẹido
o kẹdade tawali meiye, kẹnou si Israel o sasại nị ẹ tawamabadomou, ạ nị kuhe tạlekou
fafeleya degega dala.
32 Kegemou, Jonhạ ẹ dugu kẹ kou gue hehegiei, Duo Bolofẹihạ hebenitou ge sio
isusu baga fulou migile ẹmokou biyoumou duguyodei. 33 Ạne ẹme defẹido tawali
meiye, kẹnou si o ạmokou toboū mou, tạlekou fafeleya degeli kahạ ạmokou kou gue
kou tobou, nạ dugulobe, Duo Bolofẹihạ o ta kokou migile duwoba dugubabe, kẹme o ẹ
Duo Bolofẹihạ nelẹyenou o sasại fafeleya degeleyodeibe kehẹ. 34 Ạ duguo tawalemou,
nịmokou kou gue kou tobou, o ko□ume damalẹdo Godihạ Dihiyodei.

O kamadia kege Yesuhạ dabai degedi o degele i

35 Sabiyoumou, Jon ẹ haba ẹ dabai degedi o bolọụboū de kele tefeleiguei.
36 Tafalaguali dugube, Yesu hagua dohou gou imou, Jonhạ tobou, nị duguma, Godihạ
wai sipsip wilibe ili kuhẹ. 37 Dabai degedi o bolọụ kẹdilie tạ kẹ dulomou, diliene Yesu
sesele yai. 38 Youmou, Yesuhạ boholou mou dilie duguomou, yodu, nele kẹi tagaiya?
Dilie yodulo i, Rabai, nạme kilịya tiadiya? Tạ Rabai kahạ sibigẹbe Tisa Hiye. 39 Yesuhạ
tobou, nele dugu haguama. Dilie habi degeimou ya fologamou, ẹ tiadi mosọ kẹ duguo,
ẹbou de kele dalaguali, hulịạ degei.
40 O bolọụ, Jonhạ toboū mou, Yesu sesele yai tabe Andru, Saimon Pitahạ ẹ malạ.
41 Andru ẹ toto ile, ẹ eyẹ Saimon duguomou, Mesaiabe ele duguyodei. Hụ kahạ
sibigẹbe Grik tạege Godihạ makai o Kelesu. 42 Kegemou, Andruhạ ẹ eyẹ Simon
Yesukou wolou i. Yesuhạ ẹmokou masemamou tobou, nạme Saimon, Jonhạ dihi.
Kẹnou si nẹ hụ tabe Sifasyodele ile. Grik tạege Pita. *

Yesuhạ o Filipbou o Natanielbou haguisai

43 Sabiyoumou, Yesu ẹ sa Galilikou fogou ilamou degei. Ẹ o Filip geleguomou,
ẹmokou tobou, nạ ạ sesele hagua. 44 Filip ẹme sa Betsaida o. Andrubou Pitabou
diạ sa tanou. 45 Kegemou, Filiphạ o Nataniel geleguomou tobou, Moseshạ ẹ kuolou tạ
nalạgai kokou,* o ta hagualeyodei kẹme hagumou, ei kou dugulo i. Habage-degele-
duguo-toboū di-o kediạne o kahạ degele kẹ kou nalạga i.* Ẹme sa Nasaret o Yesu, o

* **1:42** 1:42 Hụ bolọụ kahạ sibigẹbe Bogo. * **1:45** 1:45a Stat 3:15, 49:10 * **1:45** 1:45b Aisaia 7:14; Jeremaia 23:5

Josephą dihi. 46 Natanielhą kesigiemou yodu, sa Nasaret o? Sa Nasaretkou ge bi bolọ ta de tamą degele? Filiphą tobou, ną ile dugu.

47 Kegemou, Yesuhą Nataniel hagumou duguomou tobou, o kẹme Israel o bolọdo. Ẹme ogou gai tą tobou diyo mei. 48 Natanielhą Yesukou yodu, nąge ąme kage duguo tawai? Yesuhą tobou, Filiphą ną haguisali mei kelegedo, ąge nąme hebe kiyou yokou duwomou dugu. 49 Ẹ tobou, Tisa Hiye, nąme Godihą Dihi. Nąme Israel o sasąi ei Hiye O. 50 Natanielhą kege tobou mou, Yesuhą kou gue sima tobou, ąge nąme hebe kiyou yokou duwomou duguyode tobou kahąnou, ną ąmokou kuhe damalẹyodei. Habagesi, ą midihọ gehẹ hiyedo milou ba ną dugulo. 51 Yesuhą haba tobou, ą nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ, habage hebeni a so□ugou dalaba nị dugulobe, Godihą ẹsol o kediąge O Kedią Dihi ẹ tageya foloma mụma dele iba dugulo ile.

Yesuhą ẹ hụbou ẹ nelẹbou hiyedo kẹ dimokou hegilamou midihọ gehẹ gehẹ yoma milou gai

(Tą Hiye 2–4)

2

Sa Kanakou o tahą sasąi hu yoti

1 Sawisiei bolọụ mei degemou, sa Galili o tahą sasąi hulo yoti. Sa Galili duo kile sa ta delei, ẹ hụbe Kana. Sa kokou be, o sasąi ilo kele ya fologa, o kahą sasąi hulo yotilamou degei. Yesuhą adiou ẹne ile kele delei. 2 Yesubou ẹ dabai degedi obou diąne digumou, kele ya deleiguei. 3 Tigi kolo hueị gofo□udo kẹ nalą iligi olou feị mei degeimou, Yesuhą ẹ adiou hą ẹmokou kou gue tobou, ei tigi kolo hueị gofo□udobe mei degei. 4 Ẹ sima tobou, adiou, kẹme nẹ bi. Mą bi mei. Dabai ą degelebe you. 5 Kegemou, ẹ adiou hą mosọ kodu dabai o sasąi kediąmokou kou gue tobou, ẹ nịmokou tą ta tobou babe, nịge defẹịdo milou ma.

6 Mosọ kokou be, igiye milou gai hueịną hiyedo olou feị waląiyosi kege delei. Mou yo□uwa ta deleli mei, Juda o dio□u diąbou, die nalẹ milou di bibou olou feị bigile idi, diąme Godihą dihịle kokou bolodoyodemamou. Hueịną olou feị kẹme hiyedo, tanou tanou ẹ makabe 100 lita kege. 7 Kegemou, Yesuhą mosọ kahą dabai degedi o sasąi kediąmokou kou gue tobou, nị hueịną olou feị kokou hueị sosou gueligi, amągamabeedeimou, dią kege sosou gule iligi, hueịną hiyedo kẹ olou feị amąga i. 8 Hueịną kẹ olou feị amąga imou, Yesuhą diąmokou tobou, hueị huyadefẹị dou laba, nalẹ kefei dia daladi o kokou malą ya nẹyedeimou, dią kege degele i. 9 Hueị kẹme kou tigi kolo hueị gofo□udo kẹ bagai kahą nalẹ kefei dia daladi o kahą hueị kẹ nąi. Kẹnou si tigi kolo hueị gofo□udo kẹme kilịya kele dou la i kẹme ẹ ta tawali mei. Mosọ kahą dabai degedi o sasąi kediąnou si kou tewe. O kahą sasąi hu o kẹ haguisai, 10 hagumou ẹmokou tobou, tigi kolo hueị gofo□udo ko□ume sebedo. Kagemou, ną tigi kolo hueị gofo□udo ko□u habagie dalali, o sasąi kediąmokou neląmou degeiya? O ilo kele yotile idibe, tigi kolo hueị gofo□udo sebedo kẹbukou nẹịmou nalą idi. Habage, tigi kolo hueị gofo□u kahą o totou degele imou be, tigi kolo hueị gofo□u sebe mei kẹ o kediąmokou kuhe nẹdi. Nąnou si kegeiyo meiyode tobou.

11 Midihọ gehẹ, Yesuhą sa Galili duo kile sa Kanakou ge milou kẹme midihọ gehẹdo. Ẹ milou ma hegibe, yo□u ẹ hụbou, ẹ nelẹ hiyedo kẹbou de hegimou, ẹ dabai degedi o kedią duguomou, ẹmokou damalẹyodele i.

12 Kegemõu, ẹ bitọu sa kẹ tõu fogõu mõu, ẹ adiõu bõu, ẹ malạ diạbõu, ẹ dabai degedi o kediạbõu de sa Kaperneamkõu muguai. Muguamõu, sawisiei ilo kele kokõu deleiguei.

O kediạ Godihạ mosọ kekaimidu makisi degele imõu, Yesuhạ folo igisei (Matyu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

13 Juda o kediạ Gabama I Sawisiei* hiye kahạ nalẹ kefeguo nạdi kẹ hafẹi degeimõu, Yesu ẹ sa Jerusalemkõu ile felei. 14 Godihạ mosọ kekaimidu folomõu dugube, o kediạ makisi degele imõu dugu. Wai bulumakoubõu, wai sipsipbõu, sio kulubõu de makisi degele imõu dugu. Sele tiga moudi o ilo kelene duwoguamõu dugu. 15 Makisi degele imõu duguomõu, ẹ tigi dofõu ta malạ milõu mamõu, obõu, wai sipsipbõu, wai bulumakoubõu olõu fẹi kẹ igiseimõu fogõu yai. Sele tiga moudi o kediạ selene bohõu sema, die fafai biligisei. 16 Sio kulu makisi degeli o kediạmokõu kõu gue tobou, nị sio olõu fẹi mouma fogõu ima. Mạ Ayehạ mosọbe makisi degedi mosọ degedama.
17 Ẹ dabai degedi o kediạ ẹ degeli kẹ duguomõu, Godihạ kuguokõu tạ kõu gue nalại dala kẹ tawale i,

Ạ nẹ mosọbe tagalido kahạ, mosọ kẹme bologuạdo dalayadomõu, ạ dabai hiyedo degeli. *Buk Song 69:9*

18 Kegemõu, Juda o kediạ ẹmokõu kõu gue tobolõu i, nạ kegeli kahạ, nạ midihọ gehẹ kagei kẹ milõu ba ei duguoba, nạme Godihạ tobõu mõu kuhe hagueidade tawale ile? 19 Yesuhạ die tạ sima tobou, nị Godihạ mosọ kou igile muguba, sawisiei kamadia kege mei degeiba, ạ haba togoma mei degele. 20 Juda o kediạ tobolõu i, o kediạ mosọ kou togomõu hagueibe, sadebe olõu fẹibe 46 kege mei degei. Igile mugubabe, haba nạge sawisiei kamadianõu mei degeiba haba togoma mei degele?
21 Kẹnõu si Godihạ mosọ Yesuhạ tobou kẹme you ẹ tõu kẹ. 22 Habage, ẹ tolo imõu, Godihạ haguạgimõu, gehẹ degeimõu, ẹ dabai degedi o kediạ ẹ tobou kẹ tawalemõu, tạ Godihạ kuguokõu nalạgai dalabõu, tạ Yesuhạ toboubõu kokõu damalẹyodele i.

Yesuhạge o sasại olõu fẹi midihọbe kõu tewenõu

23 Jerusalemkõu ge Gabama I Sawisiei kahạ kefegu kelegebe, Yesuhạ midihọ gehẹ gehẹ milõu goumõu, o sasại sụdo duguomõu, ẹme damalẹdo Godihạ tobõu mõu hagueidademõu, ẹ hụya kẹ damalẹyodele i. 24 Diạge ẹmokõu be kõu damalẹyodele iye, kẹnõu si ẹge diạge ta dọụdo damalẹyodele ilidadili mei, yobe ẹ o sasại die midihọbe olõu fẹi kõu tewe kahạ degemõu. 25 Midihọ o sasại kediạ duledu dala kẹme o tae ẹmokõu ta tobolõu sagại mei, ẹge die midihọbe you olõu fẹi kõu tewe kahạ degeimõu.

3

Yesuhạ o Nikodemusbõu de tạ kei

1 Farisi o ta ẹ hụbe Nikodemus. Ẹme Juda o kediạ kansole hiye o. 2 Ẹ huliạme Yesukõu ilemõu tobou, Tisa Hiye, ei tewe nạme hehegiedi o, Godihạ tobõu mõu haguei. Yobe, Godihạ nạbõu de dala mei debabe, midihọ gehẹ gehẹ nạ milõu gadi kẹme nạ ta milõu diyo mei.

---

* **2:13** 2:13 *Gabama I Sawisiei*, 'Pasoba' tạ kahạ sibigẹbe kõu gue: Afu Godihạ sa Isip o sisigọ wolo kẹ woumõu tofigieimõu, ẹ Israel sisigọ kediạnõu si ta weli mei, mõu gabama i. Kegei degemõu, ẹ tobou, nị *Gabama I Sawisiei* kahạ dowo kẹ nalẹ kefema nạ demabeedei. Kege tobõu mõu, Israel o kediạ sa Isip tõu fogõu, die sabekõu fogõu yai (Kisim Bek 12:1-42).

3 Kegemõu, Yesuhą ęmokõu tobou, ą nąmokõu damalędo tobolõu kuhę, o koyo nąme fį boholõu ba, haba dihi baga malą felę gehę dege dala mei debabe, Godihą wolõu dalale sa kęme nąge ta dugulo mei. 4 Nikodemushą ęmokõu yodu, o eibe kõu odo degei kęme haba kage dihi baga malą felę gehę degele? Eibe ei adiõu hą guamedu foloba, ei adiõu hą haba dihi baga ta malą felę sagąi mei.

5 Kegemõu, Yesuhą ęmokõu sima tobou, ą nąmokõu damalędo tobolõu kuhę, o koyobe, Duo Bolofęibõu hueibõu kahą ę fį boholõu, dihi baga malą felę gehę degeli mei debabe, ęme Godihą wolõu dalale sa kokõu be folo mei. 6 Tõu hą malą felį kęme tõu hą bi. Haba Duo Bolofęihą malą felį kęme fihą bi. 7 Ą odo nį, nį fį boholõu ba dihi baga malą felę gehę degemabeede tobolõu kę duloba, ną hobõu kesigida. 8 Wiyege yo□u tagali sagąiya kęnõu ima haguama dedi. Obege wi uwobe kõu dudiye, kęnõu si wi kahą kiliyage haguya, haba kiliya iya kęme obe ta tawadiyo mei. Nebe, Duo Bolofęihąne yo□u tagali sagąiya kęnõu o sasąi ilo kelebe ę nelę kahą gehę dege dalagua.*

9 Kegemõu, Nikodemushą kõu gue yodu, ną tobou kęme kage degele? 10 Yesuhą tobou, nąme Israel o sasąi kedią tisaye, kęnõu si nąge ą tobou kęme kageimõu totõu degeiya? 11 Ą nąmokõu damalędo tobolõu kuhę, eige ei kõu tewebõu, ei kõu dugubõu, kęnõu nįmokõu hehegie tobolõu iliye, kęnõu si ei tąbe nįge dafa ili. 12 Ą nįmokõu kõu tobou kęme sa sibigę bi kęnõu tobouye, kęnõu si nį ta damalęyodele iyo mei. Ą hebeni bi kęne tobõu babe, nį ta damalęyodele ile mei. 13 O tahą ta hebenitõu feli meido. O Kedią Dihi ęnõu si hebeni tõu fogõu mõu migi, haba boholõu mą folo dala. 14 Hebe mei mihįnõu sa kelege, Mosheshą bei kę hebele fogu* sagąi kęnõu tefele, o ilo kelege O Kedią Dihi ę hebele fogulo ile. 15 Kegeiba, o sasąi koyohą ęmokõu damalęyodebabe, fį tofousogo tofousogo tofolõu kę molo□u.

16 Godihą sa sibigę o sasąi olõu fęi solõu do hiyedo degemõu, yo□u ę Dihi tanõu fęi kę dimokõu nęi. O koyohą ęmokõu damalęyodebabe, o kęme makolo mei, fį tofousogo tofousogo tofolõu kę molo□u. 17 Godihą ę Dihi tobõu mõu migibe, sa sibigę o sasąi di tą salamõu migili mei. Di mamõu ląmõu migi. 18 O koyohą Godihą Dihikõu damalęyode ho fogõu babe, o kęme tą saiye tou dala, Godihą Dihihą huya kę ta damalęyodili mei kahą degemõu. O koyohą ę Dihikõu damalęyodebasi, o kęme tą saiye tolõu mei. 19 Tą sale kahą yobe kõu gue, sa sibigę kuokõu hohọ kõu migiye, kęnõu si o sasąi kedią hohọ kę dafamamõu, huliąnõu tagamõu, midihọ kasagąinõu milolõu idi kahą degeimõu. 20 Midihọ kasagąi milolõu idi kediąge hohọ kęme dafa idi. Dią die midihọ kasagąi kę tamą degeiye domõu, hohọ kokõu haguasile kuhe dafa idi. 21 Kęnõu si o damalędo midihọ kęnõu milolõu kahąge hohọ kokõu haguadi. Obe ęme Godihą nelęya kęnõu dabai degeidade defęi duguo tawamabadomõu.

Fafeleya degedi o Jonhą Yesube Godihą makai oyode tamą dege tobou

22 Kegemõu, Yesubõu ę dabai degedi obõu dią sa Jerusalem tõu fogõu, sa Judia duo kodu yamõu diąbõu de kele dalali, o sasąi fafeleya degegai. 23 Sa Ainon, sa Salim hafęi kokõu ge Jon ęne o sasąi fafeleya degegai. Tọ kęme hiyedo kahą, o sasąi sụdo

* **3:8** 3:8 *Wi*bõu, *duo*bõu, *fi*bõu olõu fęibe Grik tąege tanõu fęi ‘pneuma’-yodedi. * **3:14** 3:14 Namba 21:9 - Mosheshą igiye *bei* milõu mamõu, hebe sasado kokõu sįgama hebele ile mihįkõu fogõu fogõu mõu, yo□u kege tefelei. O ta damalędo beiye galoumõu be, ę igi bei kotõu daladugumõu bolọ degedi.

kediạ Jonhạ fafeleya degeyadomõu haguasiei. 24 Kelegebe, Jon ẹme o Herothạ didiọ degeli mei delei.

25 Kegemõu, Jonhạ dabai degedi o ilo kediạbõu, Juda o tabõu de Godihạ dihịle kokõu dọụdo o degelamõu tọ todi midihọ kahạ tạ kẹ tobolõu mõu tạe biya i. 26 Tạe biya iligi, Jonkõu ya kõu gue tobolõu i, Tisa Hiye, o nạbõu de tọ Jordan ilobõu dalamõu, nạ ẹ degele kahạ tạ tobou o kahạ o sasại fafeleya degeimõu be, o olõu fẹibe ẹmokõu yolu. 27 Jonhạ diạmokõu tobou, hebeni Hiye Ohạ o takõu makali mei debabe, o kahạge dabai ta degele mei. 28 Ạge ạme Godihạ makai o Kelesu mei, ạme Godihạ tobõu mõu mạbukõu hagua dalayode tobou kẹme nịõu kõu dulo i. 29 Sasại o tahạ hu kẹme, o ẹ hụ kahạ bi. Sasại kẹ hu o kahạ tạ tobõu mõu, ẹ mogo tahạ ẹ tạ uwo kẹ dulomõu, hohọ hiyedo degedi. Ạme sasại hu o kahạ mogo kẹ sạ degei. Kẹnõu tefei, hohọ kẹme mạ bi, mạ duledu amạmại dala. 30 Ạme hiye o mei. Mạ mogo ẹ hụnõu si sibigẹ hiyedo degeiba, mạ hụbe sibigẹ mei degele.

31 O hebenitõu ge migi kẹme hiyedo folodo. Sa sibigẹ obe, sa sibigẹ onõu. Sa sibigẹ kahạ tạnõu tobõu di. O hebenitõu ge migi o ẹnõu si hiyedo folodo. 32 O hebenitõu ge migi kahạ hehegiedibe, yo□u dugudibõu dudibõu kẹnõu hehegiediye, kẹnõu si o sasại kediạge ta dulomõu damalẹyodele idiyo mei. 33 Kẹnõu si, ẹ tạ kẹ dulomõu tolõu sulu o kahạge ẹme Godihạ tạbe damalẹdo-yodema, Godi ẹme damalẹdo tạ tobõu diyodedi. 34 Yobe, o Godihạ tobõu mõu migi o, ẹge Godihạ tạnõu tobõu di, Duo Bolofẹibe ẹ duledu hiyedo dala, Godihạ ẹmokõu nẹi kahạ degeimõu. 35 Aye Godihạ ẹ Dihikõu hohọ hiyedo degemõu, bi olõu fẹi kẹ ẹ Dihihạ dobogo□u tagetõu nõu dogogu. 36 O koyohạ Godihạ Dihikõu damalẹyodeibabe, ẹme fị tofousogo tofousogo tofolõu kẹ molo□u. Haba o koyohạ Godihạ Dihi tobekõu mugubabe, ẹme fị gehẹ dege tofousogo tofolõu mei, Godihạ gofo□ube o kẹbõu de dala.

4

Yesuhạ sa Samaria sasại tabõu de tạ kei

1 Farisi o kediạ, Yesuhạ o sasại fafeleya degeimõu, ẹ dabai degedi o sụdo degeliyodemõu dulo i. Haba Jonhạ fafeleya degei obe hiyefẹi meiyode tobolõu imõu dulo i. 2 Kẹnõu si Yesuhạge o ta fafeleya degediyo mei. Ẹ dabai degedi o kediạnõu o sasại fafeleya degele idi. 3 Hiye O Yesuhạ o kediạ kege tobolõu imõu dulomõu, sa Judia tõu fogõu mõu, sa Galilikõu haba fogõu i. 4 Ẹ ile, sa Samaria duo kileya kẹ i.

5 Kegemõu, ẹ iligi, sa Samaria duo kile sa ta, ẹ hụ Sikarkõu felei. Sa kẹme, sa Jekophạ ẹ dihi Josepkõu nẹi kẹ hafẹido. 6 Sa kokõu be ulou dai huẹi ta delei, kõu guai o Jekophạ huẹi dõu lamõu dai. Agali duo kelege, Yesuhạ ilemõu, ulou huẹi dai fẹ kokõu misiholo duwei.

7 Duwoli dugube, sa Samaria sasại ta huẹi dõu hagumõu duguomõu, ạmokõu huẹi ta dõu la nẹyedei. 8 Ẹ kẹ yodu kahạ yobe, ẹ dabai degedi o kediạme olõu fẹi ẹ tõu fogõu, sa hiye kokõu seleye nalẹ mo□u yai kahạ. 9 Yesuhạ ạmokõu huẹi dõu la nẹyede tobõu mõu, Samaria sasại kahạ kesigiemõu tobou, nạme Juda o, ạme Samaria sasại, kegei kẹme ạge nạmokõu be kage huẹi dõu la nelẹ? Yodu kahạ yobe, Juda o sasại kediạge sa Samaria o sasại kediạbõu de ta mogo dege daladiyo mei kahạ degeimõu. 10 Yesuhạ tobou, bi Godihạ nạmokõu nelạmõu degeli kẹme nạge ta tewe mei. Haba o huẹi dõu la nẹyede tobou o kẹme nạ tewe debasi, nạ ẹmokõu yoduba, ẹ fị nẹdi huẹi kẹ dõu la nelẹ. 11 Hiye O, nạme huẹinạ ta mei. Ulou dai huẹi ko□ume mõu gulido. Nạ

fi nẹdi huei kẹme kiliya dolou? 12 Sasai kaha haba tobou, ulou dai huei kẹme di kou guai o Jekopha eimokou nẹi. Yo u ẹbou, ẹ sisigobou, ẹ wai bulumakoubou, sipsipbou olou fẹi kediane huei ko unou nala idi. Jekopbe na gabai dala? 13 Yesuha tobou, o koyoha hueido ko u noubabe, ẹ haba huei nalẹ sagai degele. 14 Kẹnou si o koyoha huei a ẹmokou nelamou degeli kẹ noubabe, ẹme haba huei nalẹ sagai degele mei. Huei kamaha ẹ duledu to sounou tefele, felẹnou dalaba, ẹme fi tofousogo tofousogo kegenou tofolou. 15 Sasai kaha tobou, Hiye O, na huei kẹ amokou dou la nẹ, a huei nalẹ sagai degeiba, haba huei dou hagueiye deba.

16 Kegemou, Yesuha sasai kokou tobou, na ile, nẹ ma duguoba, ẹbou de boholou ma hagua. 17 Sasai kaha kou gue tobou, ame obou mei. Kege tobou mou, Yesuha ẹmokou, nage name obou meiyode tobolou kẹme damalẹdo. 18 Yobe, afuge name o olou fẹi houyosi kege kou huye fogou mou, o gehẹ hu ifi nabou de dala kẹme na hiyouye moụ. Na tobou kẹme damalẹdo. 19 Sasai kaha tobou, Hiye O, a tawali, name habage-degele-duguo-tobou di-o. 20 Ei kou guai o kediage bitọụ kuokou ge* Godikou diho baga tobou haguasiedi. Kẹnou si Juda o nige eibe sa Jerusalemkou nou ya, Godikou diho baga tobou mabeede tobolou idi.

21 Kegemou, Yesuha kou gue tobou, sobou de, na ma ta du. Sawisiei ta, ni bitọụ kotou ge Aye Godikou diho baga tobolou bou, sa Jerusalemkou ge diho baga tobolou bou kẹ mei degelebe hagua koguladi. 22 Sa Samaria o sasai nige o ni tewe mei kokou diho baga tobolou idi. Haba Juda o sasai eige o ei kou tewe kokou diho baga tobolou idi. Yobe, Godihage o sasai mamolo uyodema, ẹ Juda o ta kou tobou mou haguei kaha degeimou. 23 Sawisiei ta kelege, damalẹyodei o sasai kedia Aye Godikou diho baga tobolou ilebe, dia Duo Bolofeihạ nelẹya kẹnou diho baga tobolou ile. Mou diho baga tobolou ile mei, damalẹyodema diho baga tobolou ile. Ifi kou bou gene, o sasai ilo kele kege degele ili. Aye Godihage o kegele i kedia ẹmokou damalẹyodema, diho baga tobolou ile kẹ tagali. 24 Godibe duonou. O sasai kedia Aye Godikou be Duo Bolofeihạ nelẹya kẹnou diho baga tobou ma. Mou diho baga tobou dama. Godikou damalẹyodema diho baga tobou ma. 25 Sasai kaha Yesukou tobou, o Mesaia, Godiha makai o Kelesuha hagualebe a kou tewe. Haguaba, dimokou sibige olou fẹi ko u hehegileyodei. 26 Kege tobou mou, Yesuha ẹmokou tobou, o kẹme anou, nabou de ta kolu kuhẹ.

27 Kelegenou, Yesuha ẹ dabai degedi o kedia boholou ma haguasiemou dugube, ẹme sasai tabou de ta koumou duguo kesigile i, kẹnou si dia Yesukou na kẹi tagaiya? de ta yodulo ili mei. Haba na kagemou sasai kẹbou de ta kouya? dene ta yodulo ili mei. 28 Kegemou, sasai kaha ẹ hueina kẹ kele dogoguo fogou ile, sa hiyekou folomou, o sasai kediamokou tobou, 29 ni a sesele yaba, o ta duwo kẹ duguma. Midiho a milou gai kẹme ẹ olou fẹi kou tewenou, amokou kou kusigile tobou. Age o kẹme Godiha makai o Kelesuyade tawali. 30 Kege tobou mou, o sasai kedia sa hiye kẹ tou fogou mou, Yesukou haguasiei.

31 Haguasieimou, ẹ dabai degedi o kedia Yesukou tobou, Tisa Hiye, na nalẹ na. 32 Kẹnou si ẹ tobou, nalẹ a dala ko ume ni ta tewe mei. 33 Kege tobou mou, dia dio usie yoduga i, o tae ẹmokou nalẹ ta kou nẹi? 34 Yesuha diamokou kou gue tobou, ame Godiha tobou mou haguei kaha, ẹ tagali sagai kẹ seseleba, ẹ dabai degega iligi mei degele kẹme ma nalẹ sa degei.

* **4:20** 4:20 *Bitọụ* kaha ẹ hụbe Gerisim.

35 Nị tobọ́u dibe, oguo bolọ́ụ bolọ́ụ kege mei degeiba, nalẹ segei kuhe suwi degeleyodele idi. Kọ́u kegeiye, ạ nịmokọ́u tobolọ́u kuhẹ, hebe haibe nalẹ olọ́u fẹị kọ́u suwi degei molo͡unọ́u dala. 36 Nalẹ segei mo͡udi o kahạ ẹ dabai kahạ hebe bolọdo kẹme nalẹ segei ẹ molo͡ube, ta mei degele mei, yo͡u kegenọ́u dalale. Kegeba, nalẹ hou sogodi obọ́u, nalẹ segei mo͡udi obọ́u dilie hohọ degele ile. 37 Kegeimọ́u, o sasạịyege

o tahạ nalẹ hou sogoumọ́u, haba o tahạge hagua, nalẹ segei kẹ mo͡udiyodele idi kẹme damalẹdo tạ. 38 Ạ tobọ́u mọ́u, hebe hai, nị ta dabai degeli mei, o ilo kelegenọ́u dabai degei kokọ́u nị ya, die segei dịạ nelẹ kusiei kẹnọ́u malạ i.

39 Kegemọ́u, sa Samaria duo kile sa hiye Sikar tie o sasạị sụdo kediạ Yesukọ́u damalẹyodele i. Yobe, sasạị kahạge midihọ olọ́u fẹị ẹ kọ́u milọ́u gai kẹme Yesuhạ ẹmokọ́u kusia tobouyodei kahạ. 40 Samaria o sasạị kediạ Yesukọ́u damalẹyodema haguasiemọ́u, nạ eibọ́u de dalayede tobolọ́u imọ́u, ẹ sa hiye kokọ́u sawisiei bolọ́ụ kege diạbọ́u de delei. 41 Ẹ kele dalali, Godihạ tạ hehegie tobọ́u mọ́u, o sasạị sụụdo ilo kediạne ẹmokọ́u damalẹyodele i. 42 Diạ Yesukọ́u damalẹyodema, sasạị kokọ́u kọ́u gue tobolọ́u i, ei Yesukọ́u damalẹyodele ilibe, tạ nạ tobou kahạnọ́u mei. Ẹ tạ hehegieimọ́u, eiyọ́u dulo ilibe, o ko͡ume sa sa o sasạị di mamolo͡u odade tawale ili kahạ.

Yesuhạ gamani o tahạ dihi bologuọ́ụmọ́u bolọ degei

43 Yesu ẹ sa Samariakọ́u diạbọ́u de sawisiei bolọ́ụ kege dala dema, sa Galilikọ́u fogọ́u i. 44 Yesu yo͡u kọ́u gue kọ́u tobou, habage-degele-duguo-tobọ́u di-o kediạ hụbe mosọmạ oyege ta hebele fogulo idiyo mei.

45 Kegemọ́u, ẹ ile sa Galilikọ́u foloumọ́u, sa kele tie o sasạị kediạ ẹ duguomọ́u hohọ degele i. Yobe, Gabama I Sawisiei kelegebe diạne sa Jerusalemkọ́u dalaguali, midihọ daga daga ẹ milọ́u gai olọ́u fẹị kẹ kọ́u dugulo i kahạ.

46 Kegemọ́u, ẹ sulugi, sa Galili duo kile sa Kanakọ́u haba felei. Sa kokọ́u gebe, ẹ hueịdo kẹ boholọ́u mọ́u, tigi kolo hueị gofo͡udo kẹ degeimọ́u diạ kọ́u dugulo i. Kelegebe sa hiye Kaperneamkọ́u gamani o ta delei. O kahạ ẹ o dihi do degei. 47 Dihi do tilamọ́u, ẹ ayehạ dube, Yesube sa Judiakọ́u ge, sa Galilikọ́u boholọ́u mạ hagueiyodeimọ́u dulomọ́u, ẹ Yesukọ́u ilemọ́u, mạ dihibe tolo iladi, nạ mulọba, mạ dihi bologuạyedei. 48 Yesuhạ o kokọ́u tobou, o sasạị nịge ạ midihọ gehẹ gehẹ ta milọ́u goumọ́u dugulo ili mei debabe, nị ạmokọ́u kege ta damalẹyodele iyo mei. 49 Gamani o kahạ tobou, Hiye O, nạ totodo ạbọ́u de ime, kegeligi mạ dihi tolo iye. 50 Yesuhạ tobou, nạ i. Nẹ dihibe tolo mei, ẹme bolọ dege dalaleyode tobọ́u mọ́u, o kahạ tạ kẹme damalẹyodemamọ́u fogọ́u i.

51 Kegemọ́u, gamani o kahạ iligi, ali duo kelege ẹ dabai degedi o kediạ haguasie geleguomọ́u, nẹ dihibe tolo ili mei, bolọ degeyodei. 52 Ẹ diạmokọ́u yodu, dihibe koboge bolọ degelou? Diạ tobou, i agali kelege, suguai do kẹ meido degei. 53 Kege tobọ́u mọ́u, dihi aye kahạge, i agali kelegenọ́u Yesuhạ nẹ dihi tolo mei, bolọ dege dalaleyode tobou kẹ tawai. Kegei kahạ degemọ́u, ẹbọ́u ẹ sosọ́u bọ́u olọ́u fẹị Yesukọ́u damalẹyodele i. 54 Midihọ gehẹ, Yesuhạ sa Galilikọ́u ge milou kẹme midihọ gehẹ tage milou. Yesu ẹ sa Judia tọ́u fogọ́u hagua felẹmọ́u, ẹ midihọ gehẹ kẹ milou, kẹme o sasạị kediạ ẹme Godihạ tobọ́u mọ́u hagueidade tawale imabadomọ́u milou.

Yesuha ẹ dabai degeligibe, misiholo duwodi sawisieibõu, Godiha sawisiei hiye kẹbõu olõu fẹi hehegiedi

(Tạ Hiye 5–10)

5

Yesuha huẹi hiẹi Betesdakõu ge do o ta bologuọụmõu bolọ degei

1 Sawisiei ilo kele mei degeimõu, Yesu ẹ sa Jerusalemkõu i, Juda o kediạ kefegulo
sawisiei hiye kẹ hafẹi degeimõu.
2 Sa Jerusalem kekai kahạ adi ta kahạ hụbe Wai Sipsip Kediạ Ayodele idi. Adi kẹ
hafẹi dege kokõu be huẹi hiẹi ta dala. Hibru tạege Betesda-yodele idi. Huẹi hiẹi kẹme
kefegudi mosọ olõu fẹi houyosi kege silẹmạ togolo i. 3 Kefegudi mosọ olõu fẹi kokõu
be, do o sasại sụdo tilaguadi. Dihọ du degele i obõu, ibigidio tofigile i obõu, abogo□u
dobogo□u olõu fẹi tofigile i obõu olõu fẹi kediạ [huẹi kahạ uwo degeiba dulamõu kele
dia tilaguadi. 4 Yobe, Hiye Ohạ ẹsol o tahạ migile huẹi hiẹi kokõu uwo degeiba, do o
tahạ ẹbukõu huẹi hiẹi kokõu solo□u mụmõu be, do olõu fẹi ẹ dala kẹme mei degedi
kahạ.]
5 O tanõu ta ẹ kele do tilei. Ẹ do tileibe, sadebe olõu fẹi 38 kege mei degei. 6 O
kẹ tilamõu Yesuhạ dugube, ẹme afudo do tilei degemõu ẹ tawalemõu yodu, nạme de
bolọ degele sagại degeli?
7 Kegemõu, do o kahạ Yesukõu tobou, Hiye O, huẹi hiẹi kahạ uwo degeimõu be,
o tae ạ kodu malạ mụdiyo mei. Mayo□unõu mulạmõu degeimõu, o tae toto ẹbukõu
mụdi. 8 Do o kahạ kege tobõu mõu, Yesuhạ tobou, haguạ nẹ botegei kẹ malạba fogõu
i. 9 Kelegenõu do o kẹ bolọdo degeimõu, ẹ haguạ, ẹ botegei malạ fogõu i.
Sawisiei kẹme misiholo duwodi sawisiei. 10 Kegemõu, Juda o kediạ o kokõu, ifibe
misiholo duwodi sawisiei, Juda o di kuolõu be nạ ifi kege nẹ botegei hebele siadayedei.
11 O kahạ sima tobou, o ạ bologuại kahạ ạmokõu, nẹ botegei kẹ malạba fogõu iyedei.
12 Kege tobõu mõu, diạ ẹmokõu kõu gue yodulo i, o nạmokõu nẹ botegei kẹ malạ iyedei
o kẹme koyo? 13 Kẹnõu si o do bolọ degei kahạge, o ẹ bologuại o kẹme ta tawali mei,
Yesuhạ o sasại sụdo kefei kiliya kẹ amafẹi fogõu i kahạ degeimõu.
14 Kegemõu, Yesuhạ ile, Godihạ mosọ kekaimidu folomõu dugube, o do bolọ degei
kẹme kele tafalamõu tobou, nạ du, nạme bolọ degei. Nạ midihọ kasagại haba ta
milõu gada, nạ hagi hiyedo ta duguye domõu. 15 Yesuhạ kege tobõu mõu, o kahạ Juda
o kediạmokõu ilemõu, o ạ bologuạibe Yesuyode tobou.
16 Kegemõu, Juda o kediạ Yesu makolamõu degele i, ẹ misiholo duwodi sawisiei
kelegebe kegenõu degedi kahạ degeimõu. 17 Yesuhạ ẹ makolamõu degele imõu
duguomõu, diạmokõu kõu gue tobou, mạ Ayehạ ẹ dabai degega hagulugi, ifi kuhẹ.
Ạne dabai degedi. 18 Juda o kediạ ẹ kege tobõu mõu dulomõu, diạ ẹ woloyodema fị
hiyedo mạ i. Yobe, ẹge misiholo duwodi sawisiei kahạ kuolõu kẹnõu gobõu li mei,
ẹge Godibe yo□u ẹ Ayeyodemõu Godibõu diliebe tanõu fẹiyodedi kahạ degeimõu.

Godihạ Dihibe ẹ Ayehạ huya kẹ haguei, ẹ dabai degeyadomõu

19 Kegemõu, Yesuhạ Juda o kediạ tạ kẹ sima tobou, ạ nịmokõu damalẹdo tobolõu
kuhẹ, dihi yo□unõu be dabai ta degele sagại mei. Dabai olõu fẹibe ẹ Ayehạ degeimõu
dugudi sagại kẹnõu degedi. 20 Ẹ Ayehạ ẹ Dihikõu hohọ hiyedo degemõu, dabai yo□u
degedi olõu fẹi kẹ ẹ Dihikõu hehegiedi. Nị kesigimabeedemaba, Ayehạ midihọ gehẹ

gehẹ ilo kele, yo͡u degegai kẹ gaba folodo kẹne ẹ Dihikõu hehegile. 21 Ẹ Ayehạ tofigiei o sasại haguạgiema, fị gehẹ kẹ nẹdi sagại kẹnõu tefele, ẹ Dihihạne yo͡u tagaiya kẹ fị gehẹ kẹ nẹdi. 22 Haba tabe, Aye Godi ẹge o sasại tạ sadi dabai kẹ tõu fogõu mõu, dabai kẹ ẹ Dihikõu nẹi. 23 Ẹ kẹ degei kahạ yobe, o sasại kediạ Aye Godihạ hụ hebele fogulo idi sagại kẹnõu tefele, ẹ Dihihạ hụne hebele fogumabadomõu kuhe degei. O koyohạ Dihi kahạ hụ hebele fogu ho fogõu babe, Dihi kẹ tobõu mõu haguei o kahạ hụne ta hebele foguyo mei.

24 Ạ nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ, o koyohạ mạ tạ duloba, ạ tobõu mõu haguei o kokõu damalẹyodebabe, o kẹme tofousogo tofousogo tofolõu. Tạ saiye tolõu mei. O kẹme todi kẹ kõu tõu fogõu mõu, fị gehẹ yo͡u kegenõu dalale kẹ mọụ dala.

25 Ạ nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ, sawisiei ta kelege, ifi sawisiei ko͡umahạ, o tofigiei kediạ Godihạ Dihihạ tạ uwo dulo ile. O sasại dulu kediạme fị tofousogo kegenõu tofolõu kẹ molo͡u. 26 Yobe, Aye Godibe tofousogo tafaladi kahạ obõu kahạ degemõu, ẹ degeiye ẹ Dihihạne fị tofousogo tofolõu kẹ nẹdi. 27 Ẹme O Kediạ Dihi kahạ degeimõu, ẹ Ayehạ ẹ hụ hiyedo kẹ ẹmokõu nelẹmõu, nạ o sasại tạ sayedei. 28 Nịge ạ tobolõu kokõu fị hiyedo mạdama. Yobe, sawisiei ta kelege o tofigieimõu wida i kediạme Godihạ Dihihạ tạ uwo duloba, 29 haguạgilemạ fologaba, midihọ bolofẹi milõu di o kediạme fị tofousogo tofolõu ile. Haba o midihọ kasagại milõu di kediạme tạ saiye tolõu ba, diạme makolo.

O ilo kelegene Yesube Godihạ makai oyode tobolõu i

30 Yesuhạ haba kõu gue tobou, ạ mayo͡u mạ fimạiyenõu dabai ta degele sagại mei. Ạ o sasại tạ sadibe, mạ Ayehạ tobõu mõu du sagại kẹnõu sesele tạ sadi. Ạge o sasạibe dọụdonõu tạ sadi. Yobe mayo͡u tagai sagạiya kẹ tạ sadiyo mei. O ạ tobõu mõu haguei kahạ tagaliya kẹnõu tạ sadi kahạ.

31 Ạ mạ midihọ kẹ tamạ dege tobõu babe, ạ tobolõu kẹme obe ta dulo damalẹyodele ile sagại mei. 32 O ta dala,* ẹnõu si mạ midihọ kẹ tamạ dege tobolõu sagại, ạ tewe, tạ ẹ tobolõu kẹme damalẹdo.

33 Nịge o ilo kele tobõu mõu, Jonkõu ya yodumõu, ẹ nịmokõu tạ damalẹdo kõu tobou.* 34 Ạ tawalibe, o tae ạ dogõu guo tobou kẹme mabõu sạ degei, kẹnõu si Jonhạ tobou kẹme ạ nịmokõu tobolõu kuhẹ, yobe nị ẹ tạ kẹ dulo damalẹyodeibasi, Godihạ nị mamolo͡uyodei kahạ. 35 Jon ẹme kamại sạ degei kahạ hohọguo dalamõu, nị ẹ hohọ kẹ duguomõu, ẹmokõu huyadefẹi hohọ degele i.

36 Kẹnõu si, dabai ạ degeli kahạge tạ Jonhạ tobou kẹme gabai. Ạme Aye Godihạ ẹ dabai kẹ degema mei degeyede tobõu mõu kuhe haguei. Nị ạ dabai kẹ degeimõu, ạme ẹ tobõu mõu hagueidade duguo tawale ili kuhẹ. 37 Aye Godi, ạ tobõu mõu migi kahạne ạ degedi kẹ tamạ dege tobou. Kẹnõu si nịge ẹ tạ uwobe ta dulo idiyo mei. Ẹ midihọne ta dugulo idiyo mei. 38 Ẹ tạne nị ta tolõu ili mei, yobe nị o ẹ tobõu mõu haguei kokõu ta damalẹyodele ili mei kahạ.

39 Nịge Godihạ tạ ẹ kuguokõu dala kẹ husolo͡u kahạge, nịme tofousogo tofolõu ileyode tawalemõu defẹido husolo͡u idi. Kẹnõu si tạ kẹme midihọ ạ degedi kẹnõu ye, 40 nị ạmokõu haguasie, fị gehẹ yo͡u kegenõu dalale kẹ molo͡ube dafa idi.

41 Ạ tạ ko͡u tobolõu kahạ yobe nị mạ hụ hebele fogumabadomõu tobõu yo mei. 42 Kẹnõu si nịme ạge kõu tewe. Nịge Godibe tagale iyo mei. 43 Ạme mạ Ayehạ hụya kẹ

* **5:32** 5:32 Yesuhạ o tayode tobou kẹme Godi. * **5:33** 5:33 Jon 1:19-23

hagueiye, kẹnou si nịge mạ tạ ta dudiyo mei. O tahạ yo͡u ẹ hụya kẹ hagubabe, nị ẹ tạ kẹ dulo ile. 44 Nịme nịou sie yogohạ hụ kẹnou hebele fogumou fogumou delesi tagale idi kahạ degemou, nị ạmokou kage damalẹyodele? Godihạ nị hụ hebele fogulobe nị ta tagale idiyo mei.

45 Nịge ạ mạ Ayehạ dihịle kokou nị tạ saleyode tawale idama. Moseshạsi nị tạ sale. Nịge ẹ nị dogou guloyode tawale iliye, kẹnou si ẹge nịme ta dogou gulo mei. 46 Nị ẹ tạ kokou damalẹyodei debabe, nị ạmokou ne damalẹyodele i, yobe ẹ ạ degele kẹ nalạgai kahạ degeimou. 47 Kẹnou si nị tạ ẹ nalạgai kokou ta damalẹyodeiyo mei kahạ degemou, tạ ạ tobolou ne nị ta damalẹyodele ile mei.

6

Yesuhạ o 5,000 kege kediạmokou nalẹ nẹi
(Matyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

1 Kegemou, Yesubou diạ mosole samou, ohuẹiyai Galili dama, ilobou fologai. Ohuẹiyai kahạ hụ tabe Taiberias. 2 O sasại sụdo kediạne sesele yai. Yobe, diạge ẹ midihọ gehẹ gehẹ milou gamou, do o sasại bologuọụmou bolọ degeimou kou dugulo i kahạ degemou. 3 Fologamou, Yesubou ẹ dabai degedi o kediạbou de diạme bitọụ ta fologa duweguei. 4 Juda o kediạ Gabama I Sawisiei kẹme hafẹi dege dala. 5 Duwoguali, Yesuhạ dugube, o sasại sụdo haguasieimou duguomou, ẹ Filipkou yodu, dige ou sibe kiḷiya mamalạba, o sasại kediạmokou nẹiba nalạ ile? 6 Ẹ tạ kẹ yodube, Filip tefele dugulamou yodu. Ẹ degele kẹme yo͡u kou tawalemou.

7 Kegemou, Filiphạ sima tobou, di sele 200 kege* dala debane ya, ou si mamalạba bafigima fibane, o sasại kediạme olou fẹi tefele nalạ ile sagại mei. 8 Ẹ dabai degedi o ta, ẹ hụbe Andru, ẹme Saimon Pitahạ ẹ malạ, ẹ dalali tobou, 9 dihi ta kou le tafala, ẹ ou si hụ baliyodele idi kẹ olou fẹi houyosi kegebou, haba miyẹ bolọụnou kege tolou dala. Ko͡unou fẹibe o tefele sagại meiyode tobou. 10 Yesuhạ o sasại kediạme tobou ba duwoguamabeedei. Sa kelebe diọ sụnou. Kegemou, o sasại kediạ duweguei. O kele duwegueibe olou fẹi 5,000 sagại kege.

11 Kegemou, Yesuhạ ou si kẹ malạ tolou mou, Godikou bolofẹiyode tobou ma, o sasại duwogua kediạmokou ou si kẹ fimou i. Fibe, o sasại kediạ tagale sagại kegenou fimou i. Miyẹne kẹnou tefele fimou i. 12 Nalạ iligi guokou degele imou, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou tobou, nalẹ ilo kele fogouye deba isimo fogou kẹ mo͡uma kefema. 13 Kege tobou mou, diạge ou si baliyodele idi olou fẹi houyosi kege kahạ isimo, o kediạ fogou kẹ tigi mosọ tegei olou fẹi 12 kege kodu saga i.

14 Kegemou, o sasại kediạ midihọ gehẹ gehẹ ẹ milou goulu kẹ duguomou kou gue tobolou i, o ko͡ume habage-degele-duguo-tobou di-o ta, sa sibigẹ kuokou hagualeyodele idi kẹme ifi hagua felẹi kuhẹyode tobolou i. 15 Kege tobolou imou du, diạge Yesu ẹme tolou ba, die gamani hiye o degeleyodema degele imou tawalemou, ẹ sa kẹ tou fogou, haba ẹsofẹi bitọụ takou fogou i.

Yesuhạ ohuẹiyai tageya tofou tofou i
(Matyu 14:22-33; Mak 6:45-52)

16 Habi degeimou, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ ohuẹiyai biyạkou muguamou, 17 ohuẹiyai ilobou mosole sama sa Kaperneamkou boholou mạ yai. Huliạ degeimou

* **6:7** 6:7 Die tạe *sele* hụbe ‘denarius’. Sawisiei tanou kahạ dabai degei hebe kẹme sele ‘denarius’ tanou fẹi mo͡udi.

be, Yesube diąbou de geleguli mei, you. 18 Mosoleye youlugi, wibou tọ boboubou hiyedo hagumou dugulo i. 19 Wibou tọ boboubou hiyedo degeimou, dią bala dege youlugi, huyadefẹi ahu dege kilomita olou fẹi 5 sagąi, 6 sagąi kege dohou gou mou dugube, Yesube ohuẹiyai tageya kẹ tofou tofou hagulugi, mosole hafẹi degeimou duguo guẹ hiyedo degele i. 20 Kẹnou si ẹ diąmokou, nį hobou guẹ degedama. Ko□ume ąnou yode tobou. 21 Kege tobou mou dulomou, dią hohọ degele ima, Yesu dobogo□ukou tolou mou, mosole foudu sagile i. Kegemamou, dią youlugi sa dio□u fologalamou yolu kokou fologai.

O sasąi kedią Yesu dugulamou ka i

22 Sabiyamou, o sasąi ohuẹiyai ilobou kefema deleiguei kedią tawale ibe, mosole tanou fẹibe i kege kou fogou i. Yesube mosole foudu ta foloumou dugulo ili mei, ẹ dabai degedi o kediąnou mosole sama youmou dugulo i. 23 O sasąi mou yo□uwa dalaguamou, sa Taiberias o kedią mosole ilo kelene haguasie felẹgai. Sa kelebe, Hiye Ohą Godikou bolofẹiyodemamou, o sasąi kedią ou si nalą i. 24 O sasąi sụdo kediąge Yesubou ẹ dabai degedi obou kediąme sa kokou dalaguamou dugulo ili mei. Kegemou, dią mosole samamou, sa Kaperneamkou Yesu ka yai.

Yesu ẹme fiha ou

25 Kegemou, o sasąi kedią mosoleya ya, ohuẹiyai ilobou fologa, Yesu ka iligi duguomou, ẹmokou, Tisa Hiye, nąme kou lebe koboge hagua felọụ? de yodulo i. 26 Yesuhą tobou, ą nįmokou damalẹdo tobolou kuhẹ. Godihą ą makoumou, ą nįmokou midihọ gehẹ gehẹ kẹ milou gai kahą ą kuhe ka haguasieiyo mei. Ou si nąma guokou degele i kahą degemou, nį ą kuhe ka haguasili. 27 Nįge nalẹ tabale kẹ molo□u kahą dabai kẹ degedama. Nalẹ tabale mei kẹ molo□u kahą dabai kẹnou degema. Nalẹ kẹ mo□ubabe, O Kedią Dihi ẹge nįmokou fį tofousogo tofolou kẹ nelẹ. Aye Godihąge ẹ Dihibe kege degeyadomou tobou mou hagua dala kuhẹ.

28 Kegemou, o sasąi kedią Yesukou kou gue yodulo i, Godihą ei ẹ dabai kẹ degeyedeibabe, eige kage degele? 29 Yesuhą tobou, Godihą dabai kẹme kou gue, nįge yo□u tobou mou haguei o kokou nou damalẹyodema.

30 Kegemou, dią ẹmokou yodu, eige ną midihọ gehẹ kagei kẹ milou ba, ei duguoba, ną tobou kẹme damalẹdade tawale ile? 31 Di kou guai o kedią hebe mei mihįnou sa keleya suluguali, ou mana fiyasigeimou nalą idi. Kẹme Godihą kuguokou be,
Ẹ hebeni ou kẹ diąmokou nẹimou nalą idiyode naląi dala. *Kisim Bek 16:4*
32 Yesuhą diąmokou tobou, ą nįmokou damalẹdo tobolou kuhẹ, Moseshąge hebeni ou be nįmokou ta nelį mei. Damalẹdo mą Ayehąnou si hebenitou ge migi ou kẹ nįmokou nelį kuhẹ. 33 Godihą nẹdi ou kẹme, o Godi yo□u tobou mou migile, sa sibigẹ o sasąi kediąmokou fį tofousogo tofolou kẹ nelį kuhẹ. 34 O sasąi kedią kou gue tobolou i, Hiye O, ną sawisiei olou fẹido ou kẹme eimokou nelẹnou dalayede tobolou i. 35 Yesuhą kou gue tobou, ąme fį nẹdi ou. O koyohą ąmokou hagubabe, ẹme hegie degele mei. O koyo ną, ąmokou damalẹyodeibabe, nąme huẹi nalẹ sagąi degele meiyode tobou.

36 Yesuhą haba tobou, ą nįmokou kou gue tobou, nįge ąme kou duguye, kẹnou si nį ąmokou ta damalẹyodele iyo mei. 37 Aye Godihą ąmokou makai o sasąi kediąme ąmokou haguasile. O koyohą ąmokou hagubabe, ąge o kẹme ta igile mugulo mei. 38 Yobe, ąme mayo□u mą tagai sagąi kẹ degelamou migili mei. Ąme o ta kahą yo□u

ẹ tagali sagạị kẹnọ degeyedema tobọ mọ kuhe migi. 39 Ạ tobọ mọ haguei o kahạge yọ ạmokọ makai o sasạị kediạme, tanọ ta fogọ dayede tagali. Kẹnọ si uwage sawisiei kelegebe, diạme olọ fẹị haguạgieiba haguạma gehẹ degele ileyode tobou. 40 Yobe, mạ Ayehạ tagalibe, o sasạị koyohạ ẹ Dihi duguoba damalẹyodili kẹme, ẹme fị tofousogo tofolọ kẹ molọ. Uwage sawisiale kelegebe, o kẹme ạ haguạgiba, gehẹ degele.

41 Kegemọ, Juda o kediạ gofọ degele i, Yesuhạge ạme hebenitọ ge migi ọ kẹyodei kahạ degeimọ. 42 Diạge o Yesu koụme, o Josephạ ẹ dihiyodele i. Dige ẹ ayebọ ẹ adiọ bọ be di kọ tewe. Ẹge haba kageimọ ạme hebenitọ ge migiyode tobọ ya? de yodulo i.

43 Yesuhạ tobou, nịọ nọ gofọ dege tugulo tobọ dama. 44 O tahạ yọ ẹ tagaiyenọ ạmokọ haguale sagạị mei. Mạ Aye, ạ tobọ mọ migi kahạnọ si o kahạ fị kodu tobọ ba, o kẹme ạmokọ kuhe haguale. Uwage sawisiale kelegesi, o kẹme ạ haguạgiba gehẹ degeleyode tobou. 45 Habage-degele-duguo-tobọ di-o kediạ kọ gue nalạga i,

O sasạị kediạme Godihạnọ hehegile. *Aisaia 54:13*

O sasạị, Aye Godihạ tobolọ kẹ duloba tolọ ile kediạme ạmokọ haguasileyode tobou.

46 Yesuhạ haba tobou, o taege Aye Godibe ta duguli mei, Godihạ tobọ mọ migi o kahạnọ si ẹ Aye kọ dugu. 47 Ạ nịmokọ damalẹdo tobolọ kuhẹ, o sasạị koyohạ ạmokọ damalẹyodebabe, ẹme fị tofousogo tofolọ kẹ molọ. 48 Ạme fịhạ ọ. 49 Nị kọ guai o kediạ hebe mei mihịnọ sa keleya suluguali, ọ mana fiyasigeimọ mọụma nalạ idi. Kẹnọ si diạme olọ fẹị tofigile i. 50 O koyohạ hebenitọ ge migi ọ koụ nọụbabe, ẹme tolo ile mei. 51 Ạme fịhạ ọ, hebenitọ ge migi. O koyohạ ọ koụ nọụbabe, ẹme tofousogo tofolọ. Ọ koụme mạ tọ, ạ sa sibigẹ o sasạị nịmokọ neịba, nịme fị tofousogo tofolọ kẹ malạ ile.

52 Kegemọ, Juda o kediạ dioụnọ tạe biya i. O koụmahạ ẹ tọ kẹme di kage nạyedema nelẹyode tobọ ya? de yodulo i.

53 Kegemọ, Yesuhạ kọ gue tobou, ạ nịmokọ damalẹdo tobolọ kuhẹ, O Kediạ Dihihạ ẹ tọ kẹ nị nạ ho fogọ babe, nị tofousogo tofolọ mei. Ẹ kafei kẹne nị nạ ho fogọ babe, nịme fị tofousogo tofolọ kẹme ta malạ ile mei. 54 O koyohạ mạ tọ bọ mạ kafeibọ kẹ nọụbabe, ẹme fị tofousogo tofolọ kẹ molọ. Uwage sawisiale kelege, o kẹme ạ haguạgiba, gehẹ degele. 55 Yobe, mạ tọ be damalẹdo nalẹ, haba mạ kafeine damalẹdo huẹị. 56 O koyohạ mạ tọ bọ mạ kafeibọ kẹ nọụbabe, o kẹme ạbọ de dalale, haba ạne ẹbọ de dalale. 57 Aye Godi, ẹme yọ kegenọ daladi, ẹ ạ tobọ mọ migile, yọ ẹ nelẹya kẹ ạne yọ kegenọ dala. Nebe kẹnọ tefei, o koyohạ mạ tọ nọụbabe, ẹme mạ nelẹya kẹ tofousogo tofousogo tofolọ. 58 Ọ koụme hebenitọ ge migi. Nị kọ guai kediạ ọ mana kẹ nalạ imamọ be, diạme olọ fẹị tofigile i. Kẹnọ si o koyohạ ọ koụ nọụbabe, ẹme tofousogo tofousogo tofolọ. 59 Yesuhạ sa Kaperneamkọ dalali, die egei mosọduge hehegie tobọ di kelegebe, ẹ tạ kẹ hehegie tobolọ delei.

Tạ Yesuhạ tobolọ kẹme fị tofousogo tofolọ kahạ tạ

60 Yesuhạ ẹ tọ bọ ẹ kafeibọ kahạ tạ kẹ tobọ mọ, ẹ dabai degele idi o sasạị sụdo kediạ dulomọ, ẹ egei tobolọ kẹme hagịdo duguluyode tobolọ i. Di ta dulo sagạị meiyode tobolọ i. 61 Gofọ dege tobolọ imọ, Yesuhạ tawalemọ, diạmokọ kọ

gue yodu, ą tą kę tobou kahąge nį ąmokõu damalęyodei kę dafa ili? 62 O Kedią Dihi kęme yo□u delei sa kokõu haba boholõu mą folouba duguobabe, nįge kage tawale ile? 63 Duo Bolofęihą nelę kahąge nį fį tofousogo tofolõu kę molo□u. Nį tõu hą nelę kahąge nįme mõu yo□uwanõu dala. Tą ą tobolõu kęme nį dulo tõu babe, Duo Bolofęihą nelę kahąge nį tofousogo tofousogo tofolõu ile. 64 Kęnõu si nį o ilo kelebe damalęyodele iyo mei. Tą ę tobou kahą ę sibigębe kõu gue, o damalęyodele ili mei kediąbõu, haba o ę tolõu ba, ho o kediąmokõu sesegulo o kębõu olõu fęį kęme afu kugulege yo□u kõu tawalemõu haguei. 65 Kegemõu, ę haba tobou, kegei kahą degemõu ą nįmokõu kõu gue kõu tobou, Aye Godihą o takõu tobõu li mei debabe, o kęme ąmokõu ta haguale sagąį mei.

66 Kegemõu, Yesuhą ę dabai degele idi o sasąį sụdo kedią tą ę tobolõu kę dulomõu, ę tobekõu muguomõu, ę sesele yalebe dafa i. 67 Dafa imõu, Yesuhą ę dabai degedi o olõu fęį 12 kege kediąmokõu, nįne ą tõu fogõu yalamõu degele ili? de yodu.

68 Kegemõu, Saimon Pitahą kõu gue tobou, Hiye O, eige o koyokõu yale? Eibe nę tą kęnõu dubasi, ei fį tofousogo tofolõu kę molo□u. 69 Eige nąme o bolọdo, Godihą tobõu mõu hagueidade tawale ili.

70 Kegemõu, Yesuhą tobou, damalędo, nįme mą dabai degedi o olõu fęį 12 kege. Ąge nįme kõu makaiye, kęnõu si nį o tanõu tabe Tamąhą dihi. 71 Tą Yesuhą tobou kęme Saimon Iskariothą dihi Judas tobou. Judashąge ęme ho o kediąmokõu sesegulo kę yo□u kõu tawale delei.

7

Yesu ę ba mosọ togoga imamõu kefegulu kokõu i

1 Kegemõu, Yesube sa Galiliya kęnõu siei. Ę sa Judiakõu ilebe dafai, yobe Juda o kedią ę wala ila domõu. 2 Sa Galiliya kę sumõu be, Juda o kedią ba mosọ togogama kefegudi sawisiei hiye kęme hafęį degei. 3 Kefegulo kę hafęido degeimõu, Yesuhą ę malą dią ęmokõu tobou, nąme sa ko□u tõu fogõu ba, Judiakõu iba, nę dabai degele idi o kediąge ną midihọ gehę gehę milõu gouba duguloyode tobolõu i. 4 O tahą dabai ę degedi kęme o sasąį sụdo kedią tawamabadomõu be, ę mogogou degediyo mei. Ną ileba, midihọ daga daga ną milõu gadi kę sa sa o olõu fęį kedią dihįle kokõu ge milõu gayede tobolõu i. 5 Ę malą diąne ęmokõu ta damalęyodele ili meido. 6 Kegemõu, Yesuhą diąmokõu tobou, dabai ą degele kahą sawisiei kęme you dala. Nįme nįbukõu ile deba, haba habage ile deba kęne tąbõu mei. 7 Sa sibigę o sasąį kediąge nįbõu dafa iyo mei, ąnõu dafa ili, yobe ą die midihọ kasagąį kę tamą dege tobolõu kahą degeimõu. 8 Nįme kefegulu kokõu yama. Ąme habage ile. Yobe, dabai ą degele kahą sawisiei kęme you dala kahą degeimõu. 9 Ę kege tobõu mamõu be, sa Galilikõu nõu delei, ta ili mei.

10 Kegemõu, ę malą dią kefegulu kokõu diąbukõu youmõu, ęne habage amafęį wọmõu gue ibe, o sasąį kedią ta tawale ili mei. 11 Kegeimõu, Juda o kedią kefeguo dalaguali, ę dugulamõu ka isemõu, o kęme kou? de yodulo i. 12 O sasąį kediąne amafęinõu, ęme o bolọdoyodele i. Haba ilo kediąge, ęme ogõu gai tą tobõu di oyodele i. 13 Kęnõu si dią Juda hiye o kediąmokõu gue degeimõu, Yesuhą degeli kęme tamą dege tobolõu ili mei, amafęinõu tobolõu i.

14 Kegemõu, kefegudi sawisiei kelege kefeguo dalaguali, duo tofõu mõu, Yesu ẹ
Godihą mosọ kekaimidu folomõu, egei yomogõu hehegiei. 15 Ẹ Godihą tą hehegie
tobolõu dalamõu, Juda o kedią kesigiemõu, o koũme tewebe kiḷiya kele moloụ?
Kuolõu yo dulo i o kediąge ẹmokõu be ta hehegili meiyode tobolõu i. 16 Yesuhą kõu
gue tobou, tą ą hehegie tobõu di kẹme mayoũ mą tą mei. O ą tobõu mõu migi o
kahą, ẹ tąyode tobou. 17 O koyohą Godihą tagali sagąi kẹ sesele tagaibabe, ẹnõu si
tą ą tobolõu kẹme damalẹdo Godihą tądade tawale. 18 O koyohą tą yoũ tagali sagąi
kẹnõu tobõu babe, o kẹme yoũ ẹ hụnõu hebele foguomõu tobolõu. Dabai degedi o
koyohą o ẹ tobõu mõu haguei o kahą hụ kẹnõu hebele foguobasi, o kẹme damalẹdo
tą tobõu di o, ogõu gai tą ta tobõu diyo mei.
19 Yesuhą haba tobou, Moseshąge nịmokõu kuolõu tą kõu mąịye, kẹnõu si nị o tahą
ta kuolõu tą kẹ sesele idiyo mei. Nị kageimõu ą walamõu degele iya? de yodu. 20 Dią
tobolõu i, nąme duo kasagąiye tou o. O koyo dią ną walamõu degele iya? 21 Kegemõu
ẹ sima tobou, nịge ą misiholo duwodi sawisiei kelege midihọ gehẹ tanõu fẹị kẹ milou
kokõu nõu fị mą ili. 22 Moseshąge nịme o sisigọ kedią kolo diafigile idi kẹ* hegi.
Kẹnõu si nị kõu guai o kediąge, Moseshą kuolõu tą kẹ malị mei kelege kõu yomogolõu
i. Kegei kahą degemõu, misiholo duwodi sawisiei kelegene, nịge nị o sisigọ kedią kolo
diafigile idi. 23 Misiholo duwodi sawisiei kelege, nị o sisigọ kedią kolo diafigile idi
kẹme Moseshą kuolõu tą gobõu diyo mei debabe, misiholo duwodi sawisiei kahą ą
do o milõu goumõu bolọ degei kẹme, kageimõu gofoũ degele iya? 24 Midihọ ta obe
milõu gouba, nị dugubabe, nị mõu figa tobõu dama. Midihọ ẹ milõu ga i kẹ figa tobõu
lababe, nịge dọụdonõu tobõu ma.

O sasąi kediąge Yesu ẹme koyo domõu defẹido tawalamõu degele i

25 Sa Jerusalem o sasąi ilo kedią Yesuhą degegolu kẹ duguomõu, hiye o kedią
walamõu degele i obe kuhẹ? dema dioũsie yoduga i. 26 Ẹ tamąkõu tafalali, ẹ tą
kẹ hehegie tobõu mõu be, o tae ta ẹ akoguyo mei. Di hiye o kediąge ẹme damalẹdo
Godihą makai o Kelesudade de tawale ilidei? 27 Kẹnõu si o koũme dige ẹ sabe kõu
tewe. Godihą makai o Kelesuhą hagubasi, o taege ẹ sabe ta tawale meiyode tobolõu
i.
28 Kegemõu, ẹ Godihą mosọ kekaimidu egei hehegie tobolõu gi, hiḷigedo yodu, nị
tawalibe nịge ąme kõu teweyodele ili? Haba mą sane nị kõu teweyodele ili? Ąme
mayoũ mą tagaiya kẹ hagueli mei. Damalẹdo tąnõu tobõu di o kahą tobõu mõu, ą
kuhe haguei. O kẹme nị ta tewe mei. 29 Ąnõu si ẹme kõu tewe. Yobe ąme ẹbõu de
dalali, ẹ ą tobõu mõu kuhe migi kahą degemõu.
30 Kege tobou kahą dowoye, o kedią ẹ tõu lamõu degele i. Kẹnõu si ta tolõu ili mei,
yobe sawisiei Godihą o kedią ẹ tolõu ile kẹ makai kẹme you dala kahą degeimõu.
31 O sasąi kefegu kilegebe, o sụdo ẹmokõu damalẹyodema, kõu gue tobolõu i, Godihą
makai o Kelesu ẹ hagubabe, midihọ gehẹ gehẹ ẹ milõu gale kahąge o koũmahą milõu
golu kẹme gabale sagąi meiyodele i.

Juda hiye o kedią die kasamane o tobõu mõu Yesu didiọ degelamõu haguasiei

* **7:22** 7:22 Juda o kedią die o sisigọ kedią *kolo diafigidi* kẹme Godihąge diąme yoũ ẹ biyodema makadi. Stat 17:12 kokõu Godihą Abrahamkõu, nị o dihi malą felẹba, die sawisiei olõu fẹị dimayosi kege mei degeibabe, die kolo diafigimabeede tobou.

32 O sasai kediạ Yesuhạ degeli kẹ amafẹinou tobolou imou, Farisi o kediạ dulomou, diạbou mogou du dalaguadi hiye obou kediạ die kasamane o kediạ tobou mou, Yesu tolou ba tạ salamou haguasiei. 33 Kegemou Yesuhạ diạmokou tobou, ạme nịbou de huyadefẹinou dala demaba, o ạ tobou mou haguei o kokou haba boholou mạ ile. 34 A fogou ibabe, nị ạ kouba ta dugulo mei. A ileba dalale kokou be nịge ta ile sagai mei. 35 Kege tobou mou dulomou, Juda o kediạ dio□usie yoduga i, o ko□umahạ di ẹ kouba ta dugulo meiyode tobolou kẹme ẹ kilịya ilamou? Ẹme Juda o sasai ilo kele, Grik sabekou dalagua kediạmokou ilamou? Haba Grik o sasai kediạmokou egei hehegie ilamou? de tobolou i. 36 Ẹ fogou ibabe, nị ạ kouba ta dugulo meiyodei. Haba ẹ ileba dalale kokou be nịge ta ile sagai meiyode tobou kahạ ẹ sibigẹbe kagei? de yodulo i.

Yesuhạ tạ makaibe fị nẹdi huẹi kokou mạ tobou

37 Kefegudi kahạ uwage sawisiei kẹme sawisiei hiyedo. Sawisiei hiye kelege, Yesuhạ haguạ tafalali, hiligedo kou gue tobou, o koyohạ huẹi nalẹ sagai degeibabe, ạmokou haguaba, huẹi ko□u nạyede tobou. 38 Godihạ kuguokou nalai dala kẹme kou gue, o ạmokou damalẹyodili o kẹme ẹ duledube fị nẹdi huẹi kahạ folo amạmọuba ilenou dalaleyode tobou. 39 Yesuhạ fị nẹdi huẹi kẹ tobou kahạ sibigẹbe Duo Bolofẹi. Habage damalẹyodele i o sasai kediạ tou yedema, Godihạ Duo Bolofẹi tobou ba migile. Yesuhạ tạ kẹ tobou kelegebe Duo Bolofẹi kẹme nelị mei, yobe Godihạge Yesuhạ hụbe solo□umou hebele foguli mei, you kelege ẹ tạ kẹ kuhe tobou.

O sasai filemou sosou bolọụ degei

40 O sasai kediạ Yesuhạ kege tobou mou dulomou, ilo kediạge, o ko□ume habage-degele-duguo-tobou di-o di ẹ haguale kẹ dia dalaguabe kuhẹyode tobolou i. 41 O ilo kediạge o ko□ume Godihạ makai o Kelesuyode tobolou i. Ilo kelege tobolou ibe, Yesu ẹme Godihạ makai o Kelesu mei. Yobe, Kelesuhạ hagubabe, ẹme sa Galilikou ge tofogou haguale meiyodele i. 42 Godihạ kuguokou be kou gue nalai dala, Godihạ makai o Kelesube hiye o Devithạ hụti. Kegei kahạ degemou, ẹme Devithạ sa Betlehemkou ge malạ felẹyode tobolou i. 43 Kege tobolou iligibe, o ilo kele Yesukou damalẹyodele i, haba ilo kediạme dafa i. Fị tanou degele ili mei. 44 O ilo kediạ ẹ tolou ba didiọ degelamou degele iye, kẹnou si ẹme o tahạ ta tou li mei.

Juda hiye o kediạ Yesukou damalẹyodele ili mei

45 Kegemou, kasamane o kediạ boholou mạ yai. Mogou du dalaguadi hiye obou, Farisi obou kediạmokou ya fologoumou, diạge nị kageimou o kẹ tolou mạ wolou haguasieiyo mei? de tobolou i. 46 Kasamane o kediạ tobou, tạ o kahạ tobou di kẹme daga. O tae tạ ẹ tobou di sagai kege ta tobou diyo meiyode tobolou i. 47 Farisi o kediạge, nịne ẹ tobolou kokou damalẹyodele ili? de yodulo i. 48 Nị dugulube, gamani obou, Farisi obou olou fẹi eige ẹmokou de damalẹyodele imou dugulo ili? Ei ta damalẹyodele iyo mei. 49 O sasai kuolou tạ ta tawale ili mei kediạnou si ẹmokou damalẹyodele i. O sasai kediạme Godihạ toboube, diạme habage makoloyode tobolou i.

50 Farisi o ta Nikodemus ẹne kokou duwei, ẹme Yesukou kou i o. O kahạ yogo diạmokou yodu, 51 di kuolou tạege, o tabe mou de tạ sa idi? Di kege ta degediyo mei. O ta tạ salamou be, o kahạ yo□u degegai kẹ tobou mou, di defẹido dulomou kuhe tạ sa idiyode tobou. 52 Yogo diạ Nikodemuskou kou gue tobolou i, nạne sa Galili o sạ

degei. Nạ ile, Godihạ kuguokõu habage-degele-duguo-tobõu di-o sa Galilikõu ge ta de haguei deba husoũma duguye de tobolõu i.

[O kediạ midihọ kasagại milou sasại kẹ wolõu haguasie, Yesukõu felẹgai
53 Kegemõu, o kediạ die mosọkõu fogõu yai.

8

1 Yesu ẹ bitọu Olivkõu ile felei. 2 Sabiyoumõu, ẹ boholõu mạ ile, Godihạ mosọ kekaimidu foloumõu, o sasại sụdo haguasie kefeguo silẹmạ dalaguamõu, ẹ duwoli, egei hehegiei. 3 Egei tobolõu duwomõu, Moseshạ kuolõu yo dulo i obõu, Farisi obõu kediạ sasại ta, o hiyou degei kẹ tolõu haguasie, o sasại kediạ dihịle kokõu tefegile i, ẹ midihọ kasagại milõu mõu kõu dugulo i kahạ degeimõu. 4 Sasại kẹ tafalamõu, diạ Yesukõu kõu gue tobolõu i, Tisa, eige sasại koũme o tahạ hiyouye wolõu sumõu dugulo i. 5 Moseshạ kuolõu tạege sasại kegeli kẹme igiye wouba tolo iyedei. Nạge kage tawaiya? 6 Diạ kẹ yodulo ibe, mõu yoũwa yodulo ili mei. Yesu ẹ tạ ta tobõu ba diạ tefele duloba, ẹ kuhe tạ salamõu degele i. Kẹnõu si ẹ balẹ mulọmõu, dobogoũye mihịkõu nalạgai.

7 Kegemõu, diạ haba yoduga imõu, ẹ haguạmõu tobou, nị kile o koyohạ midihọ kasagại ta milõu li mei debabe, sasại kẹme o kahạ ẹbukõu do igi malạ fạyede tobou. 8 Ẹ kege tobõu ma, haba balẹ fiyamõu dobogoũye mihịkõu nalạga duwei. 9 Diạ Yesuhạ tạ kẹ tobõu mõu dulomõu, diạ tanõu tanõu fogõu ma yolugi mei degei. Odo kediạ diạbukõu youmõu, o ilo kediạme habage yai. Kelebe Yesuhạ ẹsofẹi dalamõu, sasại kẹnõu si kele tefelei.

10 Kegemõu, Yesuhạ haguạmõu, sasại kokõu yodu, o kediạme kilịya yolou? O tae nạmokõu nẹ midihọ kasagại kahạ hebe kẹme nelị mei? 11 Hiye o, kegeli mei, diạ ạmokõu mạ midihọ kasagại kahạ hebe kẹme ta nelị meiyode tobou. Yesuhạ ẹmokõu kõu gue tobou, ạne nạmokõu hebe kasagại kẹ ta nelị mei. Nạ ileba, midihọ kasagại haba ta milõu dayede tobou.]*

Yesube sa sibigẹ koũmahạ hohọ hiyedo
12 Kegemõu, Yesuhạ o sasại kediạmokõu haba kõu gue tobou, ạme sa sibigẹ koũmahạ hohọ hiyedo. O koyohạ ạ sesele ibabe, ẹ huliạya ta siale mei, ẹme fịhạ hohọ hiyedo kẹ moloũu. 13 Kege tobõu mõu, Farisi o kediạge, nạ noũu degedi koũu tobolõu kahạge, o eige nẹ tạ kẹme ta dulo damalẹyodele sagại meiyode tobolõu i. 14 Yesuhạ sima tobou, ạ mayoũu degedi kẹ kõu tobolõu ye, kẹnõu si nịge mạ tạ duloba damalẹyodema. Yobe, sa ạ dala dema haguei kẹbõu, ạ ile sabõu kẹme mayoũu kõu tewe kahạ degeimõu. Nịnõu si sa ạ dala dema haguei kẹme nị ta tewe mei. Haba ạ ile sa kẹne nị ta tewe mei. 15 Nịme sa sibigẹ koũmahạ midihọya kẹnõu figa tạ sa idi. Ạnõu si tạ sadibe dafaiye, 16 kẹnõu si ạ figa tạ soubabe, ạ damalẹdo kẹnõu tobolõu. Yobe ạme mạsofẹi dala mei kahạ degemõu. Ạme mạ Aye ạ tobõu mõu haguei o kẹbõu de dala. 17 Nịõu nị kuolõu tạ kuguo kokõu be kõu gue nalại dala, o bolọuye tạ tanõu fẹi tobõu babe, tạ kẹme damalẹdo tobolõu yode tobou. 18 Kegemõu, ạ mayoũu degedi kẹ tobolõu kuhẹ. Haba, mạ Aye Godi, ẹ ạ tobõu mõu haguei o kahạne ạ degedi kẹ tobolõu.

* **8:11** 7:53–8:11 Tewe o ilo kediạ tawale ibe, maka [...] koũmahạ mogõu du dala tạ koũme Jonhạ nalalị mei, kẹnõu si o tae habage nalạidade tawale i.

19 Kegemo͡u, Farisi o kediạ ẹmoko͡u nẹ ayebe kou? de yodulo i.
Ẹ tobou, nịge ạme tewe mei. Mạ Ayene nịge ta tewe mei. Nị ạ tawali debabe, nịge mạ Ayene tawaliyode tobou.
20 Yesuhạ tạ kẹ tobou kelegebe, ẹme Godihạ mosọ kekaimiduge sele sa idi kẹ hafẹi dege tafalali, egei hehegie tefelei. Kẹno͡u si o tae ẹ ta to͡u li mei, yobe sawisiei Godihạ makai kẹme you dala kahạ degeimo͡u.

Yesuhạ sa ẹ ile koko͡u be o sasại kediạ ta yale sagại meiyode tobou

21 Yesuhạ haba o sasại kediạmoko͡u tobou, ạ fogo͡u ibabe, nịge ạ ka ile. Ạ ile koko͡u be nị ta ile sagại mei, nịme midihọ kasagại milo͡u ga idi kahạ degemo͡u, nịme tofigile ile.
22 Ẹ kege tobo͡u mo͡u dulomo͡u, Juda o kediạ dio͡usie ko͡u gue tobolo͡u i, ẹme yo͡usie wouba tolo ilamo͡u tobolo͡u dei? Kegei kahạ ạ ile koko͡u be nị ta ile sagại meiyode kuhe tobouyode tobolo͡u i. 23 Kegemo͡u Yesuhạ diạmoko͡u tobou, nịme hayemo͡u o. Ạme tageto͡u o. Nịme sa sibigẹ ko͡umahạ o, ạme sa sibigẹ ko͡umahạ o mei. 24 Ạge nịme midihọ kasagại milo͡u ga idi kahạ degemo͡u, nịme tofigileno͡u yode tobou. Ạme Yo͡u Kegeno͡u Daladi O,* nị ạmoko͡u damalẹyode ho fogo͡u babe, nịme tofigile ile, midihọ kasagại milo͡u ga idi kahạ degemo͡u.
25 Kegemo͡u, diạ ẹmoko͡u nạme koyo? de yodulo i. Kegemo͡u ẹ ko͡u gue tobou, afu ạ tobo͡u mo͡u nịo͡u ko͡u dulo i o ạno͡u be kuhẹ. 26 Tạ ạ nịmoko͡u tobo͡u lamo͡u degeli ko͡ume nị midihọ kasagại milo͡u ga i kahạ hebe kahạ tạ kẹ tobo͡u lamo͡u degeli. Kẹno͡u si o ẹ ạ tobo͡u mo͡u haguei o kẹme damalẹdo tạno͡u tobo͡u di o. Ẹ ạmoko͡u tobo͡u mo͡u du kẹno͡u be ạge haba sa sibigẹ o sasại nịmoko͡u tobo͡u di.
27 Kege ko͡u tobouye, kẹno͡u si diạge ẹme ẹ Ayehạ tạ tobolo͡u dade ta tawale ili mei.
28 Kegeimo͡u, Yesuhạ diạmoko͡u tobou, nị O Kediạ Dihi kẹ sugụto͡u hebele fogubabe, nịge ạme Yo͡u Kegeno͡u Daladi Odade tawale ile. Kegeibasi, nịge ạme mayo͡u mạ tagaiya kẹ degediyo meidade tawale ile. Ạge mạ Ayehạ ạmoko͡u tobo͡u mo͡u du kẹno͡u tobo͡u mo͡u ili. 29 O ẹ ạ tobo͡u mo͡u haguei o kahạge ạme dogo͡u guono͡u dala. Ẹ ạ to͡u fogo͡u li mei, ạge ẹ hohọ degedi kẹno͡u degegadi kahạ degeimo͡u. 30 Ẹ kege tobo͡u mo͡u, o sasại sụdo kediạ dulomo͡u, ẹmoko͡u damalẹyodele i.

Damalẹdo tạ kahạge o sasại di kofo͡u ga degele dala

31 Kegemo͡u, Yesuhạ Juda o sasại ẹmoko͡u damalẹyodele i kediạmoko͡u, nị mạ tạ kẹ dulo defẹido to͡u babe, nịme mạ dabai degedi o bolọdoyode tobou. 32 Nị mạ tạ damalẹdo kẹ tawale ibabe, nịme kofo͡u ga degele ile. 33 Kegeimo͡u diạ ko͡u gue sima tobolo͡u i, eibe Abrahamhạ hụti, eibe sa ta o kediạ hayedu ta deleli mei. Fisimo͡u dabai degele idi kẹme ei ta degele idiyo mei. Nạge eibe habage kageimo͡u kofo͡u ga degele ileyode tobo͡u ya? de yodulo i.
34 Kegemo͡u, Yesuhạ diạmoko͡u tobou, ạ nịmoko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ, midihọ kasagại milo͡u di o kẹme kofo͡u ga dege ta daladiyo mei, ẹme midihọ kasagại kahạ dabaino͡u degele daladi. 35 Midihọ kasagại kahạ dabai degele idi o kediạme Godihạ soso͡u bo͡u de ta tofousogo tofolo͡u ile mei. Godi yo͡u ẹ sisigọ kediạno͡u si tofousogo tofousogo tofolo͡u ile. 36 Godihạ ẹ Dihihạ degeiyeno͡u, nị kofo͡u ga degele ile kẹme damalẹdo kofo͡u ga dege yo͡u kegeno͡u kuhe dalale.

---

* **8:24** 8:24 Yesuhạ hụ tabe *Yo͡u Kegeno͡u Daladi O.* Godihạ hụne *Yo͡u Kegeno͡u Daladi O.* Dilie hụbe tano͡u fẹi.

37 Ą tewe, nį̄me kōu Abrahamhą hụtiye, kẹ̄nōu si nį̄ge ą̄me wouba tolo ileyodema
ama dalagua kahą degemōu, mą tą kọ̄ụme nį̄ge ta dulomōu tolōu ili mei. 38 Ą̄ge
nį̄mokōu be mą Ayehą ą̄mokōu hegi kẹ̄ tobōu di. Nį̄ne nį̄ ayehą nį̄mokōu tobou kẹ̄nōu
degele idi.
39 Kegemōu, dią̄ge Abraham ẹme ei kōu guai oyode tobolōu i. Yesuhą sima tobou,
Abrahambe nį̄ kōu guai o debabe, nį̄ne midihọ̄ ẹ milōu gadi sagą̄i kẹ̄nōu milōu ga
idi. 40 Damalẹdo tą Godihą ą̄mokōu tobou kẹme ą nį̄mokōu kōu tobouye, kẹ̄nōu si nį̄
ą wouba toloyode tobolōu ili kuhẹ. Midihọ̄ kẹme Abrahamhą̄ge kege ta degeli mei.
41 Nį̄me nį̄ōu nį̄ ayehą degegadi sagą̄i, nį̄ne kẹ̄nōu degele iliyode tobou. Kegeimōu,
dią sima tobou, eibe sasą̄i hiyou mọ̄udi o kedią sisigọ̄ mei. Ei Ayedobe Godinōu yode
tobolōu i. 42 Yesuhą diąmokōu kōu gue tobou, Godibe nį̄ Aye debabe, nį̄ ą̄mokōu hohọ̄
degele ili. Yobe ą̄me Godikōu ge hagua dala kahą degeimōu. Ą̄me mayọ̄unōu tawaga
hagueli mei. Godihą tobōu mōu ą kuhe haguei.
43 Ą tobolōu kẹme nį̄ kageimōu tawale iyo mei? Yobe, nį̄ mą tą dulo dafa idi kahą
degemōu. 44 Nį̄me nį̄ aye Tamą̄hą sisigọ̄. Nį̄ ayehą tagali kẹ̄nōu degelamōu degele ili.
Nį̄ aye ẹme afudo o womōu tofigie haguabe demōu, ifine kegenōu dala kuhẹ. Ẹme tą
damalẹdo ta tobōu diyo mei, damalẹdo tą kẹme ẹ tōu li mei kahą degemōu. Ẹ ogōu
gai tą tobōu dibe yọ̄u ẹ tą̄enōu tobōu di. Yobe ẹme ogōu ga tobōu di o, ogōu gadi
midihọ̄ kahą ẹ obōu kahą degemōu. 45 Ą̄nōu si damalẹdo tą̄nōu tobōu diye, nį̄ mą
tą damalẹyodele iyo mei. 46 Nį̄ge ą midihọ̄ kasagą̄i milou ta de tawale ili? Kegei ta
tawaibabe, nį̄ toto tamą dege tobōu ma. Ą̄ge damalẹdo tą̄be kōu hehegiediye, nį̄ge mą
tą̄be kagei kahą degeimōu damalẹyodele iyo mei? 47 O sasą̄i Godihą ẹ sisigọ̄ kediąme
Godihą tą dulo sesele idi. Nį̄me Godihą sisigọ̄ mei kahą degemōu, nį̄ge mą tą dulo ile
mei.

Yesuhą̄ge Abrahambe ẹ adiōu hą malą felį̄ mei kelege, ą̄me mayọ̄u kege deleiyode tobou

48 Kegemōu, Juda o kedią Yesuhą tą simamōu, nąme Samaria o, duo kasagą̄iye
toudei? de tobolōu i. 49 Kege susuga tobolōu imōu, Yesuhą kōu gue tobou, ą̄me duo
kasagą̄iye tou o mei. Ą̄me mą Ayehą hụnōu hebele fogudi. Kẹ̄nōu si nį̄ge mą hụ
huyafẹ̄i degele ili. 50 Ą̄me mayọ̄u mą hụ hebele fogulamōu degeiyo mei. O tahą̄si
mą hụ hebele fogulamōu degeli. O kẹme tą sai fidi Hiye O. 51 Ą nį̄mokōu damalẹdo
tobolōu kuhẹ, o koyohą mą tą kẹ̄ duloba defẹ̄ido tōu babe, o kẹme tolo ile mei.
52 Kegemōu, Juda o kedią ẹmokōu, eige nąme duo kasagą̄iye toudade tawale
iliyode tobolōu i. Abrahambe tolo i. Habage-degele-duguo-tobōu di-o kediąne tofigile
hobogouye, kẹ̄nōu si nąge o koyohą mą tą duloba defẹ̄ido tōu babe, ẹme tolo ile
meiyode tobolōu. 53 Nąge ei kōu guai o Abrahambe huyafẹ̄i degema nąnōu si hiyedo o
dala dale? Ẹme tolo i. Habage-degele-duguo-tobōu di-o kediąne kōu tofigile hobogou.
Noọ̄uge nąme koyoyode tawaiya?
54 Yesuhą sima tobou, ą mayọ̄usie hohọ̄bōu babe kẹme mōu yọ̄uwa degeli. Mą
Aye, nį̄ge nį̄ Godiyode tobolōu idi kahą̄nōu si mą hụ hebele fogudi. 55 Nį̄ge ẹme tewe
mei, ą̄nōu si ẹme kōu tewe. Ą̄ge ẹme tewe meiyode tobōu babe, ą̄me ogōu gai tą
tobōu di o, nį̄ są degei dala. Kẹ̄nōu si ą̄ge mą Ayebe kōu tewe, ẹ tą̄be ą dulomōu tolōu
daladi.
56 Nį̄ kōu guai o Abrahamhą̄ge ą migile kẹ̄ duguloyodema hohọ̄ dege dalali, ą
migimōu duguomōu hohọ̄ hiyedo degei. 57 Juda o kedią ẹmokōu tobolōu i, nąme

nẹ sadebebe olõu fẹị 50 kege degeli mei, you dalaye, kẹnõu si nạge Abrahambe kõu dugu dale? 58 Yesuhạ tobou, ạ nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ, Abraham ẹ deleli mei kelege, ạme Mayo͡u Kegenõu kuhe Delei.*

59 Ẹ kege tobõu mõu, Juda o kediạ igi mo͡uma, ẹ walamõu kõu degele iye, kẹnõu si ẹ Godihạ mosọ kekai kẹ tõu fogõu, amafẹị fogõu i.

9

Dihọ du degei o kahạ tạ

1 Yesuhạ sulugi dugube, dihọ du degei o ta duwomõu dugu. O kẹme ẹ adiõu hạ dihọ du degei kegei kuhe malạ felẹị. 2 Yesuhạ o kẹ dugumõu, ẹ dabai degedi o kediạ ẹmokõu yodulo i, Tisa Hiye, o ko͡ume ẹ adiõu hạ malạ felẹmõu dugube, ẹ dihọ du degei dugu kẹme kageimõu degei? O ko͡umahạ yo͡u ẹ midihọ kasagạiye degei? Haba, ẹ aye ẹ adiõu dilie midihọ kasagạiye degei?

3 Kegemõu, Yesuhạ tobou, kegeli mei, o ko͡ume midihọ kasagại ta milou kahạ hebeye degeli mei. Ẹ ayebõu ẹ adiõu bõu diliene midihọ kasagại ta milõu li mei. Kẹme Godihạ ẹ nelẹye o ko͡u bologuọụba bolọ degeiba nị dugulo ile kahạ degeimõu, ẹ dihọ kuhe du degei. 4 Ifi sabiyei dala kõu bõu ge, o ẹ ạ tobõu mõu haguei o kahạ ẹ dabai kẹme di degeme. Huliạ degeibabe, o tae ta dabai degele sagại mei. 5 Ạ sa sibigẹ kuokõu dala kõu legebe, ạme sa sibigẹ kuokõu hohọgudi hohọ sạ degei.

6 Kege tobõu ma, Yesuhạ koso mihịkõu hele muguo, kosobõu mihịbõu tiagewoma, dihọ du degei o kahạ dihọ kokõu dogoguomõu, 7 nạ ile, huẹị hiẹị Siloamkõu tọ toyede tobou. Tạ Siloam kahạ ẹ sibigẹbe kõu gue, o tahạ o ta tobõu mõu i. Yesuhạ dihọ du degei o kẹ tobõu mõu ile, tọ toma, boholõu mạ hagulugi, ẹ dihọ bolọ degeimõu ẹ bimại olõu fẹị bologuạ dugu.

8 Kegemõu, dihọ du degei o kẹme, ẹ mosọmạ diạbõu, haba afu ẹ sele hawagoumõu kõu dugulo idi o kediạbõu diạge ẹ dihọ bolọ degei kẹ duguomõu yoduga i, o ko͡ume sele hawaga duwodi obe kuhẹ? dele i. 9 O ilo kediạge, damalẹdo, ẹme kuhẹyodele i. Haba o ilo kelege tobolõu ibe, kegeli mei, ẹme o ta, ẹ midihọbe sele hawaga duwodi o kahạ midihọ sạ degei. Kegeimõu, o kahạ yo͡u tobou, o kẹme ạnõu kuhẹyode tobou.

10 Kegemõu, o kediạ ẹmokõu, nẹ dihọbe kageiye bolọ degelou? de yodulo imõu, 11 ẹ tobou, o ta ẹ hụbe Yesuyodele idi kahạ mihị kosobõu de tiagewoma, mạ dihọkõu dogoguomõu, ạmokõu nạ ile, huẹị hiẹị Siloamkõu tọ toyedeimõu, ạ ile tọ tomamõu, ạ kuhe bologuạ duguluyode tobou. 12 Diạge o kẹme kou? de yodulo imõu, ẹge ạ tewe meiyode tobou.

13 Kegemõu, diạ o ẹ dihọ bolọ degei o kẹ Farisi o kediạmokõu wolõu yai. 14 Sawisiei Yesuhạ kosobõu mihịbõu tiagewoma, dihọ du degei o kẹ bologuạị sawisiei kẹme misiholo duwodi sawisiei. 15 Kegei kahạ degemõu, Farisi o kediạne o ẹmokõu, nẹ dihọbe kageiye bolọ degei? de yodulo i. Ẹge, o kahạ kosobõu mihịbõu tiagewoma, mạ dihọkõu dogogumõu, ạ tọ toma, dihọ bolọ degeimõu bologuạ duguluyode tobou. 16 Kege tobõu mõu, Farisi o ilo kediạge, o dihọ du degei o bologuạị o kẹme Godihạ tobõu mõu hagueli meiyode tobolõu i. Yobe, ẹme misiholo duwodi sawisiei kahạ kuolõu kẹ sesediyo mei kahạ degeimõu. Haba o ilo kelege kõu gue tobolõu i, ẹme Godihạ tobõu mõu hagueli mei debabe, ẹge midihọ gehẹ gehẹ kẹ ta milõu gadiyo mei.

* **8:58** 8:58 Tạ Yesuhạ tobou kahạ sibigẹbe ạme Godiyode tobou. *O Yo͡ũ Kegenõu Daladi O* kẹme Godihạ yo͡ũ ẹ hụ ta.

Midihọ kasagại degedi oyege kege degediyo meiyode tobolọu i. Kege tobolọu imamọu, diạ fị tanọu degele ili mei, filemọu sosọu bolọụ degei.

17 Kegemọu, diạ o ẹ dihọ bolọ degei o kokọu haba yodulo i, o nẹ dihọ bologuại o kẹme nạge kagei oyode tawaiya? O kahạge, o kẹme habage-degele-duguo-tobọu di-oyode tobou.

18 Kẹnọu si Juda o kediạge o dihọ du degei kẹ bologuọụmọu bolọ degei kẹme ta damalẹyodele ili mei. Diạ o ta tobọu mọu ile, o dihọ du degei kẹ bolọ degei kahạ ẹ ayebọu ẹ adiọu bọu wọu ma hagumọu, 19 diliemokọu yoduga i, o ko□ume de nele dihi? Nelege o ko□ume ẹ adiọu hạ malạ feleịmọu dugube, de dihọ du degei dugulo i? Ẹ ifibe kageiye dihọ bolọ dege duguomọu suya? de yoduga i. 20 Ẹ aye dilie ẹ adiọu diliege, o ko□ume ele dihido. Ẹ adiọu hạ malạ feleịmọu dugube, dihọ du degei kẹme yo□u kegei kuhe dugulo iyode tobolọu i. 21 Kẹnọu si, ẹ kageiye bolọ dege duguo sulu kẹme ele ta tawaiyo mei. O ele dihi ẹ dihọ bologuại o kẹme koyo kẹne ele ta tawaiyo mei. Ele dihibe hiye degei kahạ, nị yo□umakọu nọu yoduba, yo□u tobolọu kẹ duma. 22 Ẹ aye dilie ẹ adiọu diliege Juda o kediạmokọu guẹ degemọu kege kuhe tobolọu i. Yobe, Juda o kediạge o koyohạ Yesube Godihạ makai o Kelesuyode tobọu mọu be, o kẹme egei mosọkọu folodayede tobolọu idi kahạ degeimọu. 23 Juda o kediạ kuolọu kẹ mạ i kahạ degeimọu, o ẹ dihọ bolọ degei kahạ ẹ aye dilie ẹ adiọu dilie, ele dihibe hiye degei kahạ degeimọu, nị yo□umakọu yodumabeede kuhe tobolọu i.

24 Kegemọu, Juda o kediạ o ẹ dihọ bolọ degei kẹ haba haguisoumọu hagumọu tobolọu i, nạ Godihạ hụya kẹ damalẹdo tạnọu tobọu yedele i. Ei tawalibe, o nạbọu de tạ kei o kẹme midihọ kasagại milọu di odadele ili. 25 O kahạ tobou, o kẹme midihọ kasagại milọu di o sagại, haba kegediyo mei sagại, kẹne ạ ta tewe mei. Tanọu fẹi ạ tawalibe, ạme kọu dihọ du degei oye, ifibe ạme bologuạ duguomọu sulu kuhẹ.

26 Kegemọu, diạ ẹmokọu, o kahạge nạmokọu kage degelou? Nẹ dihọbe ẹ kage degeiye bolọ degelou? de yoduga i. 27 Ẹ diạmokọu tobou, ạge nịmokọu kọu tobouye, nị ta dulo ili mei. Nịge haba kadegeimọu dulamọu degele iya? Nịne ẹ dabai degedi o degelamọu degele ili?

28 Kegemọu, diạ ẹ susugamọu be, nạnọu si o kahạ ẹ dabai degedi o. Haba eibe Moseshạ dabai degele idi oyodele i. 29 Tạ Godihạ Moseskọu tobou kẹme ei kọu tewe. Haba nẹ dihọ bologuại o kahạ sa ẹ tofogọu mọu haguei kẹme ei ta tewe mei. 30 O afu dihọ du degei o kahạ tobou, nịme totọu degemọu tobolọu ili. Nịge ẹ tofogọu haguei sa kẹme tewe meiye, kẹnọu si ẹ mạ dihọ bologuọụmọu bolọ degei. 31 Di tewe, o sasại midihọ kasagại milolọu idi kediạ dihọ bagạ tobọu mọu be, Godihạge die dihọ bagạ tobolọu kẹme dudiyo mei. Godikọu hohọbọu di o sasại, Godihạ tagali kẹnọu degele idi kediạ dihọ bagạ tobọu mọu si, Godihạ die tạ dudi. 32 O ẹ adiọu hạ dihọ du degei kegei kuhe malạ feleị kẹ bologuọụmọu bolọ degei kahạ tạbe di afu ta dulo idiyo mei. 33 O kẹme Godihạ tobọu mọu hagueli mei debabe, ẹge dabai kege ta degele mei.

34 Kegemọu, Farisi o kediạ gofo□u degemọu, o ẹ dihọ bolọ degei kokọu, nạme nẹ adiọu hạ nạ malạ feleịmọu kelege, nạ midihọ kasagại yomogọu milọu gamọu hagulugi ifine kuhẹ. Nạ eimokọu egei tobọu dayedele ima, hele mugulo i.

Damalẹyodili mei o kediạme dihọ du degei o sạ degei

35 Yesu dube, hiye o kediạ o ẹ dihọ bolọ degei o kẹ hele muguyode tobolọu imọu dulomọu, ẹ o kẹ kolugi duguomọu, o kokọu, nạge O Kediạ Dihi kokọu be de

damalẹyodili? de yodu. 36 O kahạ yodu, Hiye O, O Kediạ Dihi kẹme koyo? Nạ ạmokõu tobõu ba, ạne tawaleba ẹmokõu damalẹyodeleyode tobou. 37 Yesuhạ tobou, nạge o kẹme kõu dugu. Ẹme nạbõu de tạ kolu kuhẹyode tobou. 38 Hiye O, ạme ifi nạmokõu damalẹyodili kuhẹyode tobõu ma, yubu sugulo fiya duwoli, Yesukõu dihọ bagạ tobou.
39 Kegemõu, Yesuhạ tobou, ạ sa sibigẹ kuokõu hagueibe, o sasại figalamõu haguei. Kegeiba, o dihọ du degele i kediạ dihọ bolọ degeiba, haba o dihọ bolọ kediạme dihọ du degele ileyode tobou. 40 Farisi o ilo, ẹbõu deleiguei kediạ tạ kẹ dulomõu, nạge eine dihọ du degei dugulu? de yodulo i. 41 Yesuhạ tobou, nị dihọ du degele iyodele i debabe, nịme midihọ kasagại kahạ hebe ta molo͡u dala mei. Kẹnõu si nị nịõu sie nịme dihọ bolọyode tobolõu i kahạ degemõu, nịme midihọ kasagại kahạ hebe kẹme molo͡u dala.

10

Yesube wai sipsip dia daladi o bolofẹịdo

1 Yesuhạ kõu gue tobou, ạ nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ, o koyohạ wai sipsip kekaimidu folobe, folodi a kõu dalaba, kekai tageya gabama fiyoubabe, o kẹme wai sipsip hiyou mo͡udi o. 2 O kekai aya kẹnõu solo͡umạ folodi o kẹme damalẹdo wai sipsip dia daladi o. 3 Wai sipsip dia daladi o kahạ falamõu be, kekai kahạ adi dia daladi o kahạ a tefei so͡ugõu mõu, ẹ folo tọụmõu be, wai sipsip kediạ ẹ tạ kẹ dulo idi. Die hụ tanõu tanõu solo͡u haguisoumõu dulo imõu be, ẹ sosogõu tamạkõu fogõu idi. 4 Sosogõu tamạkõu folomõu, ẹme ẹbukõu imõu be, ẹ wai sipsip kediạge ẹ habage yadi, yobe diạ ẹ tạ kõu tewe kahạ degeimõu. 5 O tae ibabe ta sesele yale mei. Diạ mõu kama fosigile, yobe o kahạ tạbe diạ ta tewe mei kahạ degeimõu. 6 Yesuhạ o kediạmokõu tạ makai kẹ tobõu mõu be, o kediạge sibigẹ ta tawale ili mei. 7 Kegemõu, Yesuhạ haba kõu gue tobou, ạ nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ, mayo͡u ạme wai sipsip kekaimidu folodi a. 8 Ạ hagueli mei kelegebe, o ilo kediạbukõu haguasiemõu, gule wai sipsip dia daladi oyodele idi. Kẹnõu si o kediạme wai sipsip hiyou malạ idi o. Diạ tobolõu be, wai sipsip kediạge ta dulo idiyo mei. 9 Ạme wai sipsip kekaimidu folodi a. O koyohạ a keleya kẹ felẹịbabe, ạ o kẹ mamolo͡u. Kegeiba, o kẹme mụma felẹma dega dalalibe, hegie ta degele mei.
10 Hiyou mo͡udi o kediạge haguasie, wai sipsip hiyouye mo͡uma, ilo kele woumõu tofigile idi, haba ilo kelebe makolo idi. Ạnõu si, diạme tofousogo tofousogo tofolõu kẹ malạ iyadomõu kuhe haguei. 11 Ạme wai sipsip dia daladi o bolọdo. Wai sipsip dia daladi o bolọyege wai sipsip kahạ dowoye, tolo ilebe tạbõu mei. 12 Sele dabainõu degedi o wai sipsip dia daladi o kẹme, wai sipsip kediạ obõu mei. Sị soye haguba duguba, wai sipsip kediạ tõu fogõu kama folo. Kama fouba, sị soye folo, wai sipsip ilo kele wouba, ilo kele kama fosigile. 13 O kegei kahạge ẹme kama fodi, ẹme sele dabainõu degedi kahạ degemõu. Wai sipsip kediạmokõu be ẹ ta solõu do degele mei.
14 Ạme wai sipsip dia daladi o bolọdo. Ạge mạ wai sipsip kediạme olõu fẹịdo tewe. Diạne ạme defẹịdo tewe. 15 Aye Godihạ ạ tewe. Ạne mạ Aye Godibe tewe, nebe kẹnõu tefeibe, mạ wai sipsip kediạne ạme tewe. Ạme mạ wai sipsip kediạ dowoye tolo ile 16 Mạ wai sipsip ilo kele kekai ta kokõu dalagua kẹne ạ ile, wõu ma haguale. Mạ tạbe dio͡u kõu tewe kahạ degemõu, diạ mạ tạ duloba, mạ wai sipsip kõu le dalagua kẹbõu de geleguo tanõu degele. Wai sipsip olõu fẹi kẹ dia dalale obe tanõu fẹi. 17 Mạ Ayehạ ạmokõu hohọ degeli kahạ yobe, ạge oe ạ wouba tolo ilebe tạbõu mei kahạ degeimõu.

Wouba tolo ileba, haba haguạ gehẹ degele. 18 Ạme o tahạ tagaiya kẹ tolo ile mei. Ạ mayo͡u mạ tagaiya kẹno͡u tolo ile. Ạme mayo͡u tagaiya kẹno͡u toloba, haba haguạ gehẹ degele. Mạ Ayehạ ạmoko͡u kege degeyede tobou kahạ degeimo͡u.

19 Yesuhạ kege tobo͡u mo͡u dulomo͡u, Juda o kediạ dio͡usie fị tano͡u degele ili mei, haba filemo͡u soso͡u bolọu degele i. 20 O sụdo kediạ ko͡u gue tobolo͡u i, o ko͡ume duo kasagạiye touye, fị toto͡u dege tobo͡u mo͡u sulu. Di ẹ tạ dudamebeede tobolo͡u i. 21 Haba o ilo kediạge ko͡u gue tobolo͡u i, duo kasagạiye tou oyege kege ta tobo͡u diyo mei. Duo kasagạiyege dihọ du degei obe ta bologuạdiyo mei.

Juda o kediạ Yesuko͡u tạe biyamo͡u tobolo͡u i

22 Kegemo͡u, Juda o sasại kediạ Godihạ mosọ kahạ dowo hohọbo͡u di kẹ kefegulo i. Kẹme kulio ạ kelege. 23 Kelegebe, Yesu ẹme Godihạ mosọ kekaimidu dalali, kefegudi mosọ, obe Solomonhạ mosọyodele idi kodu siei. 24 Sumo͡u, Juda o kediạ haguasie silẹmạ dalaguali yodulo i, nạme o kẹyodebe ko͡u bo͡u ge tobolo͡u? Nạme Godihạ makai o Kelesu deba, haba o kẹ mei deba eimoko͡u totodo tobo͡u yede tobolo͡u i.

25 Kegemo͡u, Yesuhạ tobou, ạ nịmoko͡u ko͡u tobouye, kẹno͡u si nị mạ tạ kẹ ta damalẹyodele ili mei. Midihọ gehẹ gehẹ ạ mạ Ayehạ hụya kẹ milo͡u gadi kahạge nịmoko͡u ạme mạ Ayehạ tobo͡u mo͡u hagueiyodema hegidi. 26 Kẹno͡u si nị ta damalẹyodele ili mei, yobe nịme mạ wai sipsip mei kahạ degemo͡u. 27 Mạ wai sipsip kediạge mạ tạ uwo kẹ dulo idi. Ạge diạme tewe, kegei kahạ degemo͡u diạ ạ sesele yadi. 28 Mạ wai sipsip kediạmoko͡u be ạ fị tofousogo tofousogo tofolo͡u kẹ nẹi kahạ degeimo͡u, diạme makolo ile mei. O sasại mạ dobogo͡u tageto͡u dalagua kediạme o tae ta igile mugulo mei. 29 Mạ Ayehạ o sasại kediạme ạmoko͡u nẹi. Mạ Aye ẹme nelẹ hiyedo folodo. Mạ Ayehạ ẹ dobogo͡u tageto͡u dalagua kediạme o tahạ ta igile mugulo mei. 30 Ạbo͡u mạ Ayebo͡u elebe tano͡u fẹi.

31 Haba, Juda o kediạ igi mo͡uma, ẹ igiye wouba toloyodema degele i. 32 Kẹno͡u si Yesuhạ diạmoko͡u tobou, Aye Godihạ ạ tobo͡u mo͡u hagua dalali, midihọ gehẹ gehẹ sụdo nịmoko͡u ko͡u hehegiedi. Kelege ạ midihọ gehẹ kou degei kahạge, nị dafale sagại degeimo͡u, nị ạ kuhe igiye walamo͡u degele iya?

33 Kegemo͡u, Juda o kediạ sima tobou, midihọ gehẹ gehẹ milo͡u gai kẹme tạbo͡u mei. Nạ Godi huyafẹi degei kahạ degeimo͡u, ei nạ igiye kuhe walamo͡u degele ili. Yobe, nạme sa sibigẹ oye, kẹno͡u si nạge nạme Godiyode tobo͡u di.

34 Kegemo͡u, Yesuhạ die tạ simamo͡u tobou, nị kuolo͡u tạ koko͡u be Godihạ,
Ạge nịme godiyode tobo͡u. *Buk Song 82:6*
Kẹ nalại dala.
35 Godihạge nịo͡u nị ko͡u guai o kediạme godiyode tobou. Yo͡u ẹ tạ kẹ nalại kuguo diạmoko͡u nẹi kẹme yo͡u kegeno͡u dalale, di ta igile sagại mei. 36 Kẹno͡u si ạme Aye Godihạ yo͡u ẹ biyode makamạ tobo͡u mo͡u sa sibigẹ kuoko͡u kuhe haguei. Ạ mayo͡usie ạme Godihạ Dihiyode tobou kẹme, nịge kageimo͡u ạme Godi huyafẹi degeiyode tobolo͡u iya?

37 Ạ mạ Ayehạ dabai ta dege ho fogo͡u babe, nị mạ tạ kuoko͡u ta damalẹyodedama. 38 Ạ tobo͡u di kẹme nịge ta damalẹyodele ili meiye, kẹno͡u si ạ mạ Ayehạ dabai degelemo͡u, midihọ gehẹ gehẹ ạ milo͡u gadi koko͡u be nị damalẹyodema. Kegeiba, nị tawalebe, Aye Godibe ạbo͡u de dogo͡u guo dala, haba ạne ẹbo͡u de dogo͡u guo daladade tawale ile.

39 Kegemõu, Juda o kediạ haba ẹ tõu lamõu degele iye, kẹnõu si ẹ dohõu gõu imõu diạ tou defega i.
40 Kegemõu, Yesuhạ boholõu mạ i, tọ Jordan dama ilemõu, Jonhạ afu fafeleya degedi sa kokõu folo delei. 41 Dalamõu, o sasại sụdo ẹmokõu haguasie felẹgamõu, dio□unõu tugulomõu, Jonhạge midihọ gehẹ ta milõu li meiye, kẹnõu si ẹ o ko□u tobõu di kẹme damalẹdo tamạ degei kuhẹyode tobolõu i. 42 Sa kele tie o sasại sụdo Yesukõu damalẹyodele i.

Yesu ẹ sa Judiabõu Jerusalembõu kele ile folo sumõu, hiye o kediạ ẹ walamõu dọụsusulo i

(Tạ Hiye 11–12)

11

Lasarus ẹ tolo i

1 O ta, ẹ hụ Lasarus kẹme do degei. Ẹ sabe Betani. Sasại bolọụ Mariabõu ẹ owõu Martabõu diliene sa Betanikõu deleiguei.* 2 Sasại Maria kẹme sasại, Hiye O Yesuhạ abogo□u kokõu huẹi họbõu kẹ sõu guomõu, ẹ widio towe sasado kahạ toguei sasại kẹ.* Do o Lasarus ẹme Mariabõu Martabõu dilie malạ. 3 Lasarus ẹ do tilamõu, ẹ owõu bolọụ dilie Yesukõu, Hiye O, nẹ mogo ẹme do dalayode tobõu ma dogogulo i. 4 Yesuhạ tạ kẹ dulomõu tobou, do kẹme tolo do tila mei. O kahạ do kẹ tilabe, o sasại kediạ Godihạ nelẹ kẹ duguoba, Godihạ Dihi ẹ hụ hebele fogulo iyadomõu kuhe do tila.
5 Yesuhạ Martabõu, ẹ malạsại Mariabõu, haba dilie malạ Lasarusbõu kediạmokõu solõu do degei. 6 Kẹnõu si Lasarusbe do tilayode tobõu mõu dulomõu, ẹ toto ta ili mei, sawisiei bolọụ kege tiamõu, 7 ise ẹ dabai degedi o kediạmokõu, di sa Judiakõu boholõu mạ imebeede tobou. 8 Dabai degedi o kediạ tobolõu i, Tisa Hiye, wefẹi Juda o kediạge nạme igiye walamõu degele i kẹme nạge haba toto kageimõu boholõu mạ ilamõu degeiya? 9 Yesuhạ die tạ simamõu, ẹ tạ makai kõu gue tobou, sabiyei hohọbe gusugu asọ felẹmõu iligi asọ mụmõu kuhẹ huliạ degedi. Obe sabiyei sumõu be, fiyadiyo mei, yobe ẹme sabiyei sulu kahạ degemõu. 10 O koyohạ huliạme subabe, o kẹme fiyale, yobe, hohọ ta mei kahạ degeimõu.
11 Ẹ kege tobõu mamõu, ẹ dabai degedi o kediạmokõu haba kõu gue tobou, di mogo Lasarusbe tiei tila. Tiei kahạ degeimõu, ạ ile tiliguba, ẹ haguạle. 12 Diạ sima tobolõu i, Hiye O, ẹme tiei tilababe, ẹ dobe mei degeladiyode tobolõu i. 13 Yesuhạ Lasarusbe tolo iyode tobolõu kẹme diạge ta tawale ili mei. Diạ tawaibe Lasarusbe yogõu gua tiei tobolõu yade tawale i. 14 Ẹ tobou kahạ sibigẹ kẹ tawale ili mei kahạ degeimõu, ẹ diạmokõu tamạ dege, Lasarusbe tolo iyode tobou. 15 Ạme ẹ tolo i kokõu be deleli meiye, kẹnõu si ạ nị mạ nelẹ kẹ duguoba, damalẹyodele kahạ degeimõu ạ hohọ degeli. Di ẹmokõu ime.
16 Kegemõu, Tomashạ, ẹ hụ tabe Didimus*, ẹ yogo diạmokõu be, dine ime, di yolugi, di Tisabõu de tofigiemebeede tobou.

Yesuhạge ẹme tofigiei haguạgiedi o, haba ẹnõu be fị nẹdi oyode tobou

17 Kegemõu, Yesuhạ ile, sa Betanikõu folomõu, o sasại kediạ tobolõu imõu dube, Lasarusbe toumõu widaimikõu dogogube, sawisiei bolọụ bolọụ kege mei degeiyode

* **11:1** 11:1 Luk 10:38-42 * **11:2** 11:2 Tạ kẹme nạ Jon 12:3 kokõu dugu. * **11:16** 11:16 Hụ Didimus kahạ sibigẹbe kõu gue, sawisiei tanõu kelege, ẹ adiõu hạ dihi bolọụ malạ felẹi.

tobolou imou du. 18 Betanibe sa Jerusalem hafeido, kilomitabe 3 kegenou. 19 Kegei kaha degemou, Juda o sasaine sudo haguasie, Martabou Mariabou dilie dogou guomou, dilie mala Lasarusha sihou gosolo deleiguei.

20 Kegemou, Martabe o kedia Yesu haguluyodele imou dulomou, Yesu gelegulamou a kaga i. Mariabe mosokou duwei. 21 Martaha Yesu geleguomou tobou, na kou le delei debabe, ma malabe tolo ili mei. 22 Kenou si a tawali, na ifi Godikou diho baga tobou babe, ege na yodulu keme namokou neleyode tobou.

23 Kegemou, Yesuha Martakou, ne malabe haba haguа gehe degeleyode tobou. 24 Martaha tobou, a tewe, uwage sawisiei kelege, tofigiei olou fei haguа iba, ma mala ene haguа gehe degele. 25 Kegemou, Yesuha emokou tobou, ame o tofigiei haguagiedi o. Haba fi nedi one anou. O koyoha amokou damaleyodema, tolo ibane, e fi tofousogo tofousogo tofolou. 26 O koyoha fi tofousogo tofousogo tofolou ke mou lababe, amokou damaleyodebasi, eme haba ta tolo meiyode tobou mamou, Martakou, nage a tobolou keme de damaleyodili? de yodu.

27 Kegemou, ege Yesukou, Hiye O, damaledo, age name Godiha Dihidade tawali. Age name Godiha makai o Kelesu, sa sibige kuokou hagualeyodele idi kaha hagueidade tawaliyode tobou.

Yesuha Lasarus solou do degeimou, e sihou gesei

28 Martaha kege tobou ma fogou, boholou ma ilemou, e malasaikou amafei kihiyoudu, Tisaha hagua dalali, na iyede tobolou yodei. 29 Mariaha ta ke dulomou, Yesu duguloyodema toto haguama i. 30 Yesube mosokou feli mei, haguleкou Martaha ile gelegu sa kokou nou delei. 31 Mosokou be, Juda o sasai kedia Maria dogou guo gosolo duwoguali dugube, eme totonou haguama mumou duguomou, diage wa, e mala tei widaimikou gasalamou iliyademou, diane sesele yai.

32 Mariaha ile, Yesuha tafala kokou folomou, Yesukou yubu sugulo fiya duwoli, Hiye O, na kou le delei debabe, ma mala eme tolo ili meiyode tobou.

33 Kegemou, Yesuha dugube, Mariabou, o sasai e sesele haguasiei kediabou de gosolo imou duguomou, ene gosolo sagai degei. 34 Ni e teibe kiliya dogogulou? de yodu. Hiye O, di ile dugumebeede tobolou i. 35 Yolugi, Yesu e gesei. 36 Gosoumou, Juda o sasai kediage, Lasarusbe e mogodo kaha degeimou, ene solou do degeimou gosolu keheyode tobolou i. 37 Kenou si o ilo kediage, o ko□umahage diho du degei o bologuoumou kou bolo degei. Ege Lasarusha tolo i keme kageimou akoguli mei de tobolou i.

Yesuha Lasarus tei haguagimou gehe degei

38 Kegemou, Yesube solou do hiyedo degeimou, e ile tei dogogu ulou kokou folo, hafei dege tefelei. Tei keme uloudu dogoguomou, igi hiyedo kaha ulou adi ke goguo fogou le i. 39 E diamokou tobou, igi ke kogolo imabeedei. Kege tobou mou, o tei kaha e owou Martahage, Hiye O, o tei uloukou deleibe, sawisiei bolou bolou kege mei degei. Hue kasagai hiyedo duguloyode tobou. 40 Yesuha e ta simamou, age namokou be, na damaleyodeibasi, Godiha nele hiyedo keme na duguloyode kou tobou. 41 Kege tobou mou, dia igi hiye ke kogolo i. Igi kogolo imou, Yesuha hebenitou daladuguomou kou gue tobou, Aye, na ma ta du kaha degeimou, a namokou bolofeiyodili. 42 A namokou diho baga tobou mou, na ma ta dudi keme a kou tewe. Kenou si age o sasai kou le

dalagua kediạge ạme nạ tobou̱ mou̱ hagueidade tawamabadomou̱, ạ nạmokou̱ kuhe dihọ bagạ tobou.
43 Yesuhạ kege tobou̱ ma, hiḷigedo haguisamou̱, Lasarus, nạ tamạkou̱ feḷeyede tobou. 44 Yesuhạ kege tobou̱ mou̱, o tei kẹ haguạma tamạkou̱ feḷei. Ẹ dobogo͡ubou̱, ẹ abogo͡ubou̱ ẹ midihọbou̱ olou̱ fẹi yukueiye tigei kẹbou̱ de feḷei. Yesuhạ diạmokou̱ tobou, nị yukueiye tigei kẹ kusiouba yo͡u fogou̱ ile.

Hiye o kediạ Yesu wouba toloyodema dọụsusulo i
(Matyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

45 Kegemou̱, Juda o sasại sụdo kediạ Yesukou̱ damaḷeyodele i. Yobe, diạ Maria dogou̱ guo solou̱ do degelamou̱ haguasieiye dugulo ibe, Yesuhạ o tei kẹ haguạgimou̱ dugulo i kahạ degemou̱. 46 Kẹnou̱ si o ilo kediạ Farisi o kediạmokou̱ ya fologamou̱, Yesuhạ degei kẹ tobolou̱ i. 47 Kege tobolou̱ imou̱, mogou̱ du dalaguadi hiye obou̱, Farisi obou̱ kediạ kansole o olou̱ fẹi haguisoumou̱, haguasie kefeguomou̱, dio͡unou̱ tugulo tobolou̱ i. Di kage degele? O ko͡umahạge midihọ gehẹ gehẹ sụdo milou̱ goluyode tobolou̱ i. 48 Di akogu ho fogou̱ babe, o sasại olou̱ fẹi kediạge ẹme Godihạ tobou̱ mou̱ hagueiyodema ẹmokou̱ damaḷeyodele ile. Kegeiba, sa Rom hiye o kediạ kẹ duloba, die ami o tobou̱ ba haguasie, Godihạ mosọbou̱ Juda o sasại dibou̱ olou̱ fẹi makolo ile.
49 Hiye o tanou̱ ta, ẹ hụbe Kaiafas. Ẹme Yesu wei sadebe kilegenou̱, mogou̱ du daladi hiye o degei. Ẹge yogo diạmokou̱ be, nị me ta tawale iyo meidoyode tobou. 50 Sa Rom o kediạ haguasie, Juda o di woma mei degeiye deba, o tanou̱ fẹiye di dogou̱ guyadeba tolo ilebe bolọ, kẹme nị ge tawale iyo mei.
51 Kaiafashạ habage degele tạ kẹ toboube, ẹ yo͡u ẹ fimạiyenou̱ tobou̱ li mei. Ẹme Yesu wei sadebe kilegenou̱, mogou̱ du daladi hiye o degei kahạ, ẹge Yesuhạ Juda o sasại dogou̱ gulaba tolo ileyodema kuhe tobou. 52 Haba, Juda o sasại kediạnou̱ mei, Yesuhạ teibe, Godihạ sisigọ sa tanou̱ tanou̱ dalagua olou̱ fẹi kefeguo sosou̱ tanou̱ fẹi degeleyodema kuhe tolo i.
53 Kaiafashạ kege tobou̱ mou̱ kelegenou̱, Juda o kediạ Yesu wouba toloyodema, dio͡unou̱ amafẹi tugulo tobolou̱ i. 54 Kegeimou̱, Yesube o sasại kediạ dihị le keleya sieli mei. Sa kẹ tou̱ fogou̱ mou̱, sa ta, hebe mei mihịnou̱ sa hafẹi dege dala kokou̱ fogou̱ i. Sa kahạ hụbe Efraimyodele idi. Ẹ ẹ dabai degedi o kediạbou̱ de sa kokou̱ delei.
55 Juda o kediạ Gabama I Sawisiei kẹ hafẹi degeimou̱, o sasại sụdo die sa tou̱ fofou̱ guema, sa Jerusalemkou̱ yai. Gabama I Sawisiei kelege, Godihạ dihị le kokou̱ bologuạdo dalagualeyodema dio͡u die tou bigile ilamou̱ yai. 56 Fologamou̱, diạ Godihạ mosọ kekaimidu fologa kefema, dio͡usie yoduga i, nị kage fimạ iya? Ẹ di kefegulu kuokou̱ be de haguale sagại, haba haguale sagại mei? de yoduga i. 57 Kẹnou̱ si, mogou̱ du dalaguadi hiye obou̱, Farisi obou̱ kediạ tạ kou̱ gue tobolou̱ i, o koyo nạ Yesuhạ dala kẹ tawaibabe, nạ hagua eimokou̱ tobou̱ ba, ei ẹ tolou̱ ba didiọ degele ileyode tobou̱ ma deleiguei.

12

Mariahạ huẹi họbou̱ kẹ Yesuhạ abogo͡ukou̱ sou̱ gu
(Matyu 26:6-13; Mak 14:3-9)

1 Gabama I Sawisiei kẹ hagua hafẹi degeimou̱, sawisiei walạiyosi kegenou̱ dalamou̱, Yesube sa Betanikou̱ ile felei. Sa kẹme o Lasarushạ sa, o tolo imou̱, Yesuhạ

haguạgimou gehẹ degei o kahạ sa. 2 Sa kokou be, diạme Yesukou hohọbolou mou nalẹ kefeguo nalạ i. Martabe nalẹ fimou, Lasarusne o Yesubou de nalẹ nalạ ili kediạbou de duwei. 3 Kegemou, Mariahạ họbou huẹi dou bolọdo kẹ tolou felei. Huẹi họbou kẹme bolofẹido, di tawaga tobolou sagại mei, afu sele hiyedoye mamọụ. Ẹ Yesuhạ abogo□u tagetou huẹi họbou kẹ olou fẹi sou guomou, yo□u ẹ widio towe sasado kahạ tọgueimou, o sasại mosọdu duwogua kediạ họ bolọdo kẹ dulo i. 4 Kẹnou si, Yesuhạ dabai degedi o ta, Judas Iskariot, habage Yesu tolou ba ho o kediạmokou sesegulo o kahạ huẹi họbou bolọdo kẹ sou gumou duguomou ẹ dafamou tobou, 5 di makisi degemaba, sele 300 kege malạba, bi mei o kediạmokou nelị debabe bolọ. 6 Judas ẹge bi mei o sasại kediạmokou ta solou do degemou tobou li mei. Ẹme Yesubou diạ sele sai dia daladi oye, kẹnou si sele sa imou be, ẹ ilo kele hiyouye nạdi.

7 Kegemou, Yesuhạ Judaskou tobou, sasại kuokou gofo□u degeda. Ẹ huẹi họbou dou kẹ yo□u kege dogoguo dalali, habage ạ touba widalaba mạ tou guebou sou guloyode tobou. 8 O bi mei o kediạme nịbou de hiyedo dalaguale. Ạnou si nịbou de hiyedo dalale mei, ạme toto fogou ile.

Mogou du daladi hiye o kediạ Lasarus wouba toloyode tobolou i

9 Juda o sụdo kediạge Yesube sa Betanikou dalayode tobolou imou dulomou, Yesubou, haba o kou teiye Yesuhạ haguạgi o Lasarusbou de dugulamou haguasiei. 10 Kegei kahạ degemou, mogou du daladi hiye o kediạge Lasarus ẹne wouba toloyode tobolou i. 11 Yobe, Yesuhạ Lasarus tei haguạgimou, Juda o sasại sụdo kediạ mogou du dalaguadi hiye o kediạ tạ dulo idi kẹ tou fogou mou, Yesukou damalẹyodele i kahạ degeimou.

Yesuhạ sa Jerusalemkou feleibe, gamani hiye onou tefele felei
(Matyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

12 Gabama I Sawisiei kẹ hafẹi degei kahạ degeimou, o sasại sụdo sa Jerusalemkou ya fologa kefeguo tiei sabiyei dalaguali dube, Yesube sa Jerusalemkou haguluyode tobolou imou dulo i. 13 Dulomou ya, fagai guo sagại kẹ diafigima tou mamou, Yesu gelegulamou aba yai. Yolugi hiḷigedo kou gue totobou mou yai,

Di hohọbou me.
Hiye Ohạ hụya kẹ hagulu o kẹme Godihạ dogou guyedeibasi. *Buk Song 118:26*
Ẹme Israel o sasại di Hiye O.

14 Kegemou, o tae wai dọki ta wolou hagumou, Yesuhạ kotou folo bilomou i. Wai dọki tagetou bilomou i kẹme Godihạ kuguokou kou gue nalại dala,

15 Sa Saion* tie o sasại nị hobou guẹ degedama. Duguma, nị Hiye Obe wai dọki wili
kahạ tagetou folomou haguluyode tobou. *Sekaraia 9:9*

16 Kẹnou si, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạge ẹme wai dọki tagetou folo duwomou duguomou be, diạge kahạ sibigẹbe ta tawale ili mei. Habage, Godihạ Yesu ẹ hụ damalẹdo kẹ solo□umou hebele fogumou, kelegesi diạge oe kuguokou habage tamạ degele kẹ nalạgai kẹme Yesukou kege kuhe tamạ degeidade tawale i.

17 O sasại sụdo Yesubou de dalaguali, ẹ Lasarus tei widai kokou ile, haguisamou, tei haguạgimou, tamạkou feleimou dugulo i o sasại kediạ tạ kẹ totobou mou suluguei. 18 O sasại sụdo kediạ midihọ gehẹ, Yesuhạ milou kahạ tạ kẹ dulo i kahạ degemou, diạ ẹ gelegulamou yai. 19 O sasại kediạ Yesu alikou ge gelegulo imou, Farisi o kediạ

* **12:15** 12:15 *Sa Saion* kẹme sa Jerusalem.

dio□unou̱ tobolou̱ i, dugume, di degelamou̱ degeli ke̱me di ta degele saga̱i mei. O sasa̱i olou̱ fe̱ibe e̱nou̱ sesele yolu.

Sa Grik o ilo kedia̱ne haguasie, Yesu dugulamou̱ degele i

20 Gabama I Sawisiei ke̱ kefegulo i kelebe, sa Grik o ilo kedia̱ne haguasie, Godikou̱ diho̱ baga̱ tobou̱ lamou̱ degele i. 21 Haguasie fele̱gamou̱, Filipkou̱ yai. Filipbe sa Galili duo kodu o, e̱ sabe Betsaida. Sa Grik o kedia̱ ya, Filipkou̱ fologamou̱, hiye o, eibe Yesu dugulamou̱ yode tobolou̱ i. 22 Kege yodulo imou̱, Filipha̱ ile, Andru tobou̱ ma, dilie ya, Yesukou̱ tobolou̱ i. 23 Yesuha̱ diliemokou̱ be, sawisiei Godiha̱ makai ke̱me hafe̱i degei. O Kedia̱ Dihi e̱ hu̱ damale̱do ke̱me Godiha̱ solo□uba hebele foguloyode tobou. 24 A̱ nimokou̱ damale̱do tobolou̱ kuhe̱, nale̱ hou mihikou̱ fiya, mihi kolo dulemou̱ tabali mei debabe, nale̱ hou ke̱me tanou̱ fe̱inou̱ kege dalale, ta su̱do degele mei. Nale̱ hou fiyaba, mihi kolo dulemou̱ tabaibasi, nale̱ hou kaha̱ge foloba, haba hou su̱do degele. 25 O koyoha̱ yo□u e̱ fi ke̱nou̱ tagaibabe, e̱ fi ke̱me mei degeiba tolo ile. Haba o koyoha̱ sa sibige̱ kuokou̱ tofolou̱ ke̱ dafoubabe, e̱me e̱ fi ke̱ tolou̱ ba, tofousogo tofousogo tofolou̱. 26 O koyo na̱ ma̱ dabai degeibabe, na̱me ma̱ habage sesele i. A̱ dala kokou̱ be, ma̱ dabai degedi one dalale. Ma̱ Ayeha̱ ma̱ dabai degedi o kaha̱ hu̱be hebele fogulo.

O Kedia̱ Dihiha̱ e̱ tolo ile ke̱ tobou

27 Yesuha̱ haba kou̱ gue tobou, a̱me hagi hiyedo dugulu ke̱me. A̱ge ke̱iyode tobolou̱? Aye, na̱ge hagi a̱mokou̱ hagualadi ke̱me na̱ akogulobe de bolofe̱i? Kege mei, ke̱me bolo̱ mei. Ma̱ Ayeha̱ a̱me hagua, hagi kou̱ gue duguyede tobou̱ mou̱, a̱ kuhe haguei. 28 Aye, na̱ge ne̱ nele̱ hiyedo ke̱ hegiba, o sasa̱i kedia̱ ne̱ hu̱ hebele foguyede tobou. Yesuha̱ kege tobou̱ mou̱, ta̱ uwo ta hebenitou̱ ge kou̱ gue tobou, a̱ kou̱ hegi ke̱, haba tage hegileyode tobou̱ mou̱ dulo i. 29 O sasa̱i kele tefeleiguei kedia̱ ta̱ uwo ke̱ dulomou̱, ke̱me dibieye tolu̱yode tobolou̱ i. Ilo kelege tobolou̱ ibe, e̱sol o taha̱ e̱bou̱ de ta̱ koluyode tobolou̱ i.

30 Kegemou̱, Yesuha̱ge, ta̱ uwo ke̱me a̱ dogou̱ gulamou̱ tobou̱ yo mei. Ni̱ dogou̱ gulamou̱ tobolou̱ yode tobou. 31 Ifibe Godiha̱ sa sibige̱ o sasa̱i kedia̱ midiho̱ bolo̱bou̱ midiho̱ kasaga̱ibou̱ ke̱ file aso̱ diho̱. Ifibe sa sibige̱ kaha̱ hiye one Godiha̱ igile mugulo. 32 A̱me ifi sa sibige̱ kuokou̱ dala, ke̱nou̱ si o kedia̱ a̱ hebele fogulo ibabe, a̱ degeiye, o sasa̱i olou̱ fe̱i a̱mokou̱ haguasile. 33 E̱ kege tobou kaha̱ e̱ sibige̱be, e̱ do hiyedo duguoba tolo ile kokou̱ ma̱ tobou.

34 Kegemou̱, o sasa̱i kedia̱ tobolou̱ i, Mosesha̱ kuolou̱ ta̱ kuguo kokou̱ toboube, Godiha̱ makai o Kelesube haguaba yo□u kegenou̱ dalaleyode tobou dulo idi. Ke̱nou̱ si na̱ tobolou̱ be, O Kedia̱ Dihi e̱me o kedia̱ hebele fogulo ileyodili,* na̱ge kageimou̱ kege tobou̱ ya? O Kedia̱ Dihi e̱me koyo? de yodulo i.

35 Kegemou̱, Yesuha̱ dia̱mokou̱ tobou, hoho̱be ni̱bou̱ de huyadefe̱inou̱ dalale. Hoho̱ dala kou̱ bou̱ gebe ni̱me hoho̱ya ke̱nou̱ suluguama, kegeligi hulia̱ kaha̱ hagua ni̱ goguye. O koyoha̱ hulia̱me subabe, e̱me e̱ ili ke̱me ta tawalemou̱ iyo mei. 36 Hoho̱ ko□u dala kou̱ bou̱ gebe, ni̱ hoho̱ kokou̱ damale̱yodebasi, ni̱me hoho̱ kaha̱ binou̱ degele.

Juda o sasa̱i su̱do Yesukou̱ damale̱yodele ili mei

Yesuha̱ kege tobou̱ ma mei degeimou̱, e̱ o sasa̱i tou̱ fogou̱, ile amafe̱i mogogou. 37 O sasa̱i dihile kokou̱ e̱ midiho̱ gehe̱ gehe̱ su̱do kou̱ milou̱ gadiye, ke̱nou̱ si e̱me damale̱do

* **12:34** 12:34 *Hebele fogulo ile* kaha̱ sibige̱be hebe fufuguoma̱itou̱ hebele fogulo ile.

Godihą tobõu mõu hagueidade tawale ili mei. 38 Kẹme kõu gue, Godihą tą, habage-
degele-duguo-tobõu di-o Aisaiahą nalą̲i kẹme damalẹdo tamą degeli. Yobe, Aisaiahą
kõu gue tobou,
Hiye O, o koyohąge egei ei tobõu di kẹ dulomõu damalẹyode iya?
Haba o koyohąge Hiye Ohą dabai hiyedo ifi degeli sagą̲i kegei kẹ degemõu dugulou?
Kegeli mei, o tae ta duguo tawaiyo mei. *Aisaia 53:1*
39 Dią Yesukõu ta damalẹyodele ili mei. Kegei kẹme Aisaiahą haba kõu gue nalą̲i,
40 Godihą degeiye, diąme dihọ du degei, die fį̲be hilį̲gido dalagua. Kegeligi, die dihọye
duguo, sibigẹ tawaleba, fį̲ boholõu ą̲mokõu haguasieiba, ą bologuọụba, bolọ
degele iye domõu. *Aisaia 6:10*
41 Aisaiahą kege tobou kẹme, ẹ mõu yo□uwa tobõu li mei. Ẹ Yesu migili mei kelege,
Yesuhą nelẹbõu hohọbõu kẹ kõu duguomõu tobou.
42 Kansole o sụdo kediąne Yesukõu kõu damalẹyodele iye, kẹnõu si dią Farisi o
kediąmokõu gue degemõu, ta tamą dege tobolõu ili mei. Yobe, Farisi o kediąge, o
koyohą Yesukõu damalẹyodeibabe, o kẹme egei mosọkõu folodayede tobolõu i kahą
degeimõu. 43 Yesukõu damalẹyodele i kansole kediąge obe die hụ hebele fogulo kẹnõu
tagale idi. Haba Godihą die hụ hebele fogulo kẹme ta tagale idiyo mei.

Tą Yesuhą tobõu di kahąge o sasą̲i fileba, midihọ dio□u milõu ga idi kahą hebe kẹnõu nẹmõu ile

44 Kegemõu, Yesuhą hilį̲gedo kõu gue tobou, o tahą ą̲mokõu damalẹyodeibabe, ẹme
ą̲mokõu nõu damalẹyodeiyo mei, o ẹ ą tobõu mõu haguei o kokõu ne damalẹyodili.
45 Ą̲mokõu damalẹyodei o kahą ą dugulu kẹme, ẹge o ẹ ą tobõu mõu haguei o kẹne
dugulu. 46 Ą sa sibigẹ kuokõu hagueibe, hohọ są degeiye haguei. O koyohą ą̲mokõu
damalẹyodei kẹme, ẹme hulią kokõu ta dalale mei. 47 O koyohą mą tą duloba, sese
ho fogõu babe, ą̲ge ẹme ta tą sale mei. Yobe, ą hagueibe, sa sibigẹ o sasą̲i tą salamõu
hagueli mei. Ą hagueibe, sa sibigẹ o sasą̲i mamõu lą̲mõu haguei. 48 O koyohą ą
tobekõu muguoba, mą tą̲ne mõu dulo fogõu babe, ẹme uwage sawisiei kelege hebe
kasagą̲i kẹ molo□u. Tą ą hehegie tobõu di kahąge, ẹme tą sale. 49 Yobe, ą mayo□u mą
tagaiya kẹ tobõu diyo mei. Aye Godi ẹ ą tobõu mõu haguei o kahą ą̲mokõu ną mą
tą kẹ o sasą̲i kediąmokõu tobõu yede tobõu mõu, ą kuhe tobõu di. 50 Ą̲ tewe, o sasą̲i
koyohą Godihą tą dubabe, ẹme fį̲ tofousogo tofousogo tofolõu kẹ molo□u. Tą olõu fẹ̲i
ą hehegie tobõu di kẹme Aye Godi yo□u ą̲mokõu tobou sagą̲i kẹnõu tobõu di.

Yesuhą ẹ dabai degedi o kediąmokõu, ą̲me nį̲ tõu fogõu, mą Ayekõu boholõu mą ilamõu yode tobou

(Tą Hiye 13–17)

13

Yesuhą ẹ dabai degedi o kedią abogo□u bigi

1 Gabama I Sawisiei kẹ hafẹ̲i degeimõu, Yesuhąge ẹme sa sibigẹ ko□u tõu fogõu,
ẹ Aye Godikõu fogõu faladidade tawai. Ẹ yo□u ẹ o sasą̲i sa sibigẹ kuokõu dalagua
kediąmokõu solõu do degemõu dalali, ẹ kuhe fogõu i.
2 Hulią degeladi kelege, Yesubõu dią nalẹ nalą duweguei. Tamąhąge Saimonhą ẹ
dihi Judas Iskariotkõu be, Yesu tolõu ba ho o kediąmokõu seseguyadomõu fimą̲ibe
agalikõu kõu nẹ̲i. 3 Yesuhą tawai, Aye Godihąge bi olõu fẹ̲i kẹme ẹ dobogo□u tagetõu

dogogu daladade tawai. Ẹme Godikõu ge hagua dalali, haba Godi yõ̃umakõu boholõu mą iladidade tawai. 4 Kegemõu, Yesu ẹ nalẹ nąi hiyafogõu mõu, haguą, ẹ yukuei sasado kẹ telemąmõu, towole malą silẹmą kąi. 5 Towole silẹmą kąmõu, dilise ta malą kokõu huẹi sõu guomõu, ẹ dabai degedi o kedią abogõ̃u kẹ bigima, towole silẹmą kąi kahą toguema dega iligi, 6 Saimon Pitahą abogõ̃u bigilamõu degeimõu, ẹge Hiye O, nąme mą abogõ̃u bigilamõu degeli? de yodu. 7 Kegeimõu, Yesuhąge ifi ą degeli kẹme ną ta tawaiyo mei, habagesi ną tawaleyode tobou. 8 Kẹnõu si Pitahąge mą abogõ̃ube bigidayede tobou. Kegeimõu, Yesuhąge ą nẹ abogõ̃u bigi ho fogõu babe, nąme ąbõu de dalale meiyode tobou. 9 Pitahą tobou, Hiye O, kegeibabe, mą abogõ̃unõu bigima fogõu da, mą dobogõ̃ubõu, mą widiobõu kẹne olõu fẹido bigiyede tobou. 10 Yesuhą ẹ tą simamõu, tą makai kõu gue tobou, o tọ toma mei degei kẹme sibigi ta dala mei. Ẹ abogõ̃unõu bigibabe kẹme bolọ. Nịme tọ toma mei degei, sibigi ta dala mei. Kẹnõu si nị o tabe kege ta degeli mei. 11 Ẹ tobou kahą yobe kõu gue, o kahąge ẹme ho o kediąmokõu seseguloyode tawai. Kegei kahą degemõu, ẹge nị o tabe sibigibõu dalayode kuhe tobou.

12 Die abogõ̃u bigima mei degeimõu, ẹ yukuei sasado dile mąi kẹ malą kąmõu, ẹ yõ̃u duwodi kokõu bilo fiya duwolige, diąmokõu, ą kõ̃u degeli kahą sibigẹ kẹme nị de tawali? de yodu. 13 Nị ąmokõu tobolõu idibe, Tisayo, haba Hiye Oyodele idi. Nị ąmokõu Tisayo, Hiye Oyodele idi kẹme dọụdo tobolõu idi. 14 Damalẹdo, ąme nị Hiye O, nị Tisa ą nị abogõ̃u bigi kahą degeimõu, nịne nịõu sie yogohą abogõ̃u bigiba bigiba dema. 15 Ą ifi midihọ bolọ nịmokõu hegi kẹme nịne kẹnõu tefele degemõu ima. 16 Ą nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ, dabai degedi oyene, ẹ hiye obe gabama feli mei. O tahą o ta tobõu ba ile, sa takõu dabai degeibabe, ẹmokõu dabai nẹi o kẹme dabai o kahąge ta gaba feli mei. 17 Midihọ ą nịmokõu hegi kahą sibigẹ kẹme nị kõu tawale i. Nị defẹido seseibabe, nịme hohọbõu ma.

18 Ąge nị olõu fẹido tobõu yo mei. O ą makamą fogou kediąme ą tewe. Kẹnõu si Godihą kuguokõu naląi dala kẹme damalẹdo tamą degele. Tą kẹme kõu gue,

Nị o ta abõu de õu nalą duwo kahąge mą widiletõu ẹ abogõ̃utiye tofogõu ba makolo.
Buk Song 41:9

19 Kẹ tamą degeli mei, you kelege, ą nịmokõu tobolõu kuhẹ. Habage ą tobolõu kẹ tamą degeibabe, nịge duguoba, ąme Yõ̃u Kegenõu Daladi Odade tawale ile. 20 Ą nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ, o koyohą o ą ẹ tobõu mõu haguei o kẹ duguo hohọ degeibabe, ẹme ąmokõu hohọ degeli. O koyohą ąmokõu hohọ degeibabe, ẹme o ẹ ą tobõu mõu haguei o kokõu hohọ degeli.

Judashą Yesube ho o kediąmokõu sesegulo (Matyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

21 Yesuhą kege tobõu mamõu, hagi hiyedo degeimõu tobou, ą nịmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ. Nị o tahąge ąme ho o kediąmokõu sesegulo. 22 Kege tobõu mõu, ẹ dabai degedi o kedią diõ̃usie masele i. Diąge o kẹme kehẹdade ta tawale ili mei. 23 Die o tabe, Yesuhą ẹ mogodo,* ẹme Yesu hafẹi dege duwei. 24 O ẹ mogo hafẹi dege duwo kokõu, Saimon Pitahą widioyenõu hegiemõu, o koyo deba nąge yoduyedei. 25 Ẹ boholõu mõu Yesuhą kihiyọụdu, nąge o koyo tobõu ya? de amafẹi yodu. 26 Yesuhą

* **13:23** 13:23 *Yesuhą ẹ mogodo*be Jon, ẹ kuguo kõ̃u naląi.

tobou, ą ou si nalę si huei melekidu muguoba, o ą tobolou kokou nelęyode tobou ma, ę ou si nalę si hueikou muguomou, Saimon Iskariotha dihi Judaskou nei.
27 Judasha ou si kę mala nọụmou, Tamaha ę duledu foloumou, Yesuha ęmokou tobou, na degeladi kęme totodo degeyede tobou. 28 Ę kege tobou mou o kedią kou dulo iye, kęnou si diage Yesuha ęmokou ta kę tobou kaha sibigę kęme ta tawale ili mei. 29 Judasbe sele sai dia daladi o kaha degeimou, o ilo kediage Yesuha ęmokou Gabama I Sawisiei kelege nalę nalę mamo uyadomou tobolou, haba bi mei o kediąmokou sele nęyadomou tobolou de tawale i. 30 Judasha ou si kę mala nąma mei degeimou, ę mihịkou fogou mụmou, sa hulią degei.

Yesuha ę dabai degedi o kediąmokou egei gehę hehegiei

31 Judas fogou imou, Yesuha tobou, ifi kou bou gebe O Kedią Dihi ę hụ damalędo kęme solo uba hebele fogulo iladi. Ę Godiha nelę hiyedo kę hehegile kaha degeimou, o sasai kedią ę Ayeha hụne hebele fogulo ile. 32 Godiha ę Dihiha degeiye, dią Godiha hụ damalędo kę solo uba hebele fogulo ibabe, ęne ę Dihiha hụ hebele fogulo. Ę Dihiha hụbe totonou do hebele fogulo. 33 Ma sisigọ diama, ą nibou de huyadefeinou dalale. Ą fogou ibabe, ni ą hiyedo ka ile. Ą Juda o kediąmokou tobou sagai kęnou haba nimokou ne tobolou kuhę, ą ili sa kokou be nige ta haguale sagai mei. 34 Ą egei gehę ni dumabeede kou gue tobolou, ni o yogokou solou do degema. Ą nimokou solou do degei sagai kęnou tefele nine niou sie yogokou solou do degeiba solou do degeiba dema. 35 Ni mogo degenou dalababe, o sasai kedią kę duguoba, nime mą dabai degedi odade tawale ile.

Yesuha kou gue tobou, Pitaha ąme tobekou muguloyode tobou (Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

36 Saimon Pitaha Yesukou kou gue yodu, Hiye O, nąme kiliya ile? Yesuha tobou, ą ile kokou be, na toto sesele ile sagai mei, habagesi nąmą habage hagualeyode tobou. 37 Pitaha ęmokou yodu, Hiye O, ifibe kageimou ą na sesele sagai meiyode tobou ya? Ą na dogou guba, o kedią ąbou de wolone tąbou meiyode tobou.
38 Kegemou, Yesuha ęmokou yodu, nąge ą dogou guba dią nąne wolone tąbou meiyodili dale? Ą nąmokou damalędo tobolou kuhę, sio ayomou tali mei dalaba, nąge kamadia kege ą Yesu tewe meiyode tobolou.

14

Yesu ęme Aye Godikou idi a

1 Yesuha haba kou gue tobou, ni hobou hagi degedama. Godikou damaleyodemaba, ąmokou ne damaleyodema. 2 Ma Ayeha mosọdube fou gou mosọ sụdo dala. Kegemou, ąme ni timou milou ga ili. Kegei ta dala mei debabe, ą nimokou ta kege ta tobou yo mei. 3 Ą ąbukou ile folo, ni timou bologuą milou ma mei degeiba, haba boholou ma migile, ni wou ma foloba, nine ą dala kokou dalaguale. 4 Sa ą iladi kokou idi abe ni kou tewe degele i.
5 Kegemou, Tomasha tobou, Hiye O, sa na ile kęme ei ta tewe mei. Sa kokou idi a kęme ei kage tawale? de yodu. 6 Yesuha tobou, ąme a, ąme damalędo ta kaha yo, haba ąme fi gehę nędi o. Aye Godikou yale abe ta dala mei. Godikou yale abe tanou fei, ąnou. 7 Nige ąme tawai debabe, ma Ayene nige tewe degele i. Ifi kou bou gesi nige ęme tawale ili, nige ęme kou dugulo i kaha degemou.

8 Kegemõu, Filiphą tobou, Hiye O, nąge Aye Godi eimokõu hegibabe, kahąge eibe
tefele fogolõu. 9 Yesuhą tobou, ąme afudo hagua, nįbõu de deleibe, kegenõu dala
kęme, Filip nąge ąme kageimõu tewe meiyodeiya? O koyohą ą dugu debabe, ęge mą
Ayene dugu. Nąge Aye Godibe eimokõu kageimõu hegiyede tobõu ya? 10 Ąme Aye
Godibõu de dogõu guo dala, haba ęne ąbõu de dogõu guo dala kęme nąge kageimõu
damalęyodeiyo mei? Tą ą nįmokõu tobolõu kęme mayo□u mą tą mei. Aye Godi,
ąbõu de dogõu guo dala kahą, yo□u ę dabai degeli. 11 Ą nįmokõu ąme Aye Godibõu
de dogõu guo dalamõu, haba ęne ąbõu de dogõu guo dalayode tobolõu kokõu nį
damalęyodema. Haba, mą tą toto damalęyode ho fogõu babe, midihǫ gehę gehę ą
milõu golu kę duguoba, kokõu ge nį kuhe damalęyodema.
12 Ą nįmokõu damalędo tobolõu kuhę, o sasąi koyohą ąmokõu damalęyodeibabe,
ęne dabai ą degedi sągai kęnõu tefele degele. Dabai ę degele kahąge ą degei kęme
gabama folodo degele. Yobe, ąme Aye Godikõu ili kahą degeimõu. 13 Nį mą huya kę
dihǫ bagą ąmokõu yodubabe, ąge nį yodulu kęme degele. Kegeiba, Aye Godihą hų
damalędo kęme ę Dihihą degeiye, o sasąi kedią solo□ùba hebele fogulo ile. 14 Bi olõu
fęįdo nį mą huya kę ąmokõu dihǫ bagą yodubabe, nį tagali kęme, ą milõu gale.

Yesuhą Duo Bolofęi tobõu ba migileyode tobou

15 Yesuhą haba kõu gue tobou, nį ą tagaibabe, tą ą tobolõu kęme nį defęįdo sesele
yale. 16 Ą Aye Godikõu yoduba, ęge nį dogõu gulo o ta tobõu ba migile. O kęme
nįbõu de dolodo kegenõu dalale. 17 Nįbõu de dogõu guo dalale obe Duo Bolofęi, ęge
nįmokõu damalędo Godi kę hehegile. Sa sibigę o sasąi kediąge ęme migiba tolõu ile
sągai mei, yobe ęme duguo tawale sągai mei kahą degemõu. Kęnõu si nįge ęme kõu
tewe, ę nįbõu de dala, haba hagua, nį duledu dalale.
18 Ą nį tõu fogõu ba, nįme gube dihi dege dalaguale mei. Ąme haba nįmokõu
boholõu mą haguale. 19 Huyadefęi dala demaba, sa sibigę o sasąi kediąge ąme ta
dugulo ile mei. Nįnõu si ą dugulo, ąme haba gehę degele kahą degeimõu, nįne gehę
dege tafalaguale. 20 Sawisiei kelegebe, nį tawalebe, ąme mą Ayebõu de dalamõu, nįne
ąbõu de dalamõu, haba ąme nįbõu de dalamõu dilidade tawale ile. 21 O koyohą mą tą
defęįdo dulo sesele ibabe, ęge ąme tagaido. O ą tagali kęme mą Ayehąne ęme tagali.
Ąne ę tagaiba, ą mayo□usie ęmokõu tamą degele.
22 Kegemõu, Judas ta, ęme Iskariot mei, kahą Yesukõu yodu, Hiye O, ną eimokõu
tamą degele kelegebe, haba sa sibigę o sasąi kediąmokõu be kageimõu tamą degele
meiyode tobõu ya? 23 Yesuhą tobou, o koyohą ą tagaibabe, ęge tą ą hehegieili kęme
defęįdo sesele. Mą Ayehą ę tagaiba, ele ęmokõu hagua, ębõu de tofousogo kegenõu
dalaguale. 24 O koyohą ą taga ho fogõu babe, ęme egei ą hehegiedi kęme ta dudiyo
mei. Tą ą tobolõu ko□ume mayo□u mą tą mei, o ę ą tobõu mõu haguei o kahą tą.
25 Ą nįbõu de dalali, nįmokõu olõu fęi kę tobolõu kehę. 26 Kęnõu si, nįbõu de dogõu
guo dalale o ta, Aye Godihą mą huya kę tobõu ba haguale kęme Duo Bolofęi. Ęge
haguaba, nįmokõu egei ą kõu hehegiei kę olõu fęi haba hehegie tobolõu. Ę degeiye,
afu ą nįmokõu hehegieimõu kõu dulo iye haba totõu degele i olõu fęibe nį haba tawale
ile.
27 Ą nį tõu fogõu fogõu ilamõu, nįmokõu fį hemelę fiyadi kę nįbõu de dalayadomõu
nįmokõu nelį. Ą fį hemelę fiyadi kę nelįbe, sa sibigę o sasąi kedią nędi sągai kegei
mei. Nį hagį degeba, fį hiyedo mąba, guę degedama. 28 Nįge ą nį tõu fogõu fogõu

ileba, haba nɨmokõu boholõu mą hagualeyode tobõu mõu kõu dulo i. Nɨ ą tagale i debabe, nɨme hohǫ degele ile, ąme Aye Godikõu ili kahą degeimõu. Yobe ąme hiye o mei, Aye Godinõu si hiye o folodo. 29 Ą you ile dala kelege nɨmokõu kõu tobou kehę. Habage, ą fogõu ibabe, nɨ damalęyodele ile.

30 Mą tąbe sasado dege ta tobolõu mei, yobe sa sibigę hiye o kęme hagulu kahą degeimõu. O kahą ąme tolõu sagąi meiye, 31 kęnõu si sa sibigę o sasąi kediąge ą mą Ayebe tagai hiyedo kahą, ąge ę tobolõu kęnõu dulo milõu gadidade tawamabadomõu. Nɨ haguąma, di ime.

15

Yesu ęme hebe bolǫdo

1 Yesuhą haba tą makai kõu gue tobou, ąme hebe bolǫdo, hebe haimikõu tafala. Mą Aye ęme hebe hai obõu. 2 Hebe go, sibigę mądiyo mei kęme mą Ayehą diafigima hebesedi. Hebe go sibigę mądi kęme huyadefęi kasagąi degei ta dugumõu be bologuąma fogõu di, sibigę hiyedo mąyadomõu. 3 Tą ą nɨmokõu tobõu di kahąge, nɨme hebe go bologuǫųmõu bolǫ degele i kęnõu tefei dalagua. 4 Nɨ ąbõu de dogõu guo dalaba, ąne nɨbõu de dogõu guo dalale. Hebe gobe yo□unõu dalamõu be, sibigę mądiyo mei. Hebe gobe yo□u ę tõu guebõu asõu gie dalamõu si, sibigę mądi. Nebe kęnõu tefei, nɨne ąmokõu asõu gie dala mei debabe, nɨ sibigę ta mą ile mei. Ąmokõu asõu gie dalabasi, nɨ sibigę mą ile.

5 Ąme hebe tõu, nɨme hebe go. O koyo ną, ąbõu de dogõu guo dalaba, ąne nąbõu de dogõu guo dalaba debabe, ną sibigę hiyedo malę. Ną ą tõu fogõu, nęsofęi dalababe, ną sibigę ta malę mei. 6 O ta ąbõu de dogõu guo dala ho fogõu babe, o kęme hebe gonõu tefei, o tae diafolõu muguba fafagale fiyale. Kegele i kęme, mo□uma, doulukõu hebesoumõu, douye wobolõu fiyadi.

7 Nɨ ąbõu de dogõu guo dalaba, mą tąne nɨbõu de dalababe, nɨ bi ta tagaiba ąmokõu yodubabe, ąge nɨ yodulu kęme nelę. 8 Nɨ sibigę hiyedo mǫųba, o sasąi kedią nɨme mą dabai degele idi odade tawale ibabe, mą Ayehą hų damalędo kę dią solo□uba hebele fogulo ile. 9 Aye Godihą ąmokõu hohǫ degedi sagąi kęnõu tefele ąne nɨmokõu hohǫ degedi. Nɨ ąbõu de dalababe, di mogo dege dalame. 10 Ą mą Ayehą ną duyedei kę dulo seseimõu, ele mogo degenõu daladi. Nebe kęnõu tefei, nɨne ą nɨ dumabeedei kę dulo seseibabe, di mogo dege dalaguale. 11 Ą nɨmokõu kę tobolõu kahą yobe kõu gue, ą hohǫ degedi sagąi nɨne kęnõu tefele hohǫ degemabadomõu tobolõu. Kegeibasi, hohǫ nɨ dugulo kęme hiyedo, nɨ duledu amąmalę. 12 Ą nɨ dulo kõu gue tobolõu kuhę. Ą nɨmokõu solõu do degedi sagąi kęnõu tefele nɨne nɨõu sie yogokõu solõu do degeiba solõu do degeiba dema. 13 O tahą ę mogo diąmokõu solõu do dege dogõu guba, o tae ę wouba tolo ilebe tąbõu mei. O kamahą ę solõu do degedi midihǫ kahąge solõu do degedi midihǫ ilo kęme gabama folodo dala. 14 Nɨ ą tobou kę dulo seseibabe, nɨme mą mogo dią. 15 Ifi kõu bõu gebe ąge nɨme dabai degedi oyode tobolõu mei. Yobe, dabai degedi oege dabai nędi o kahą degedi olõu fęi kęme tewe mei kahą degeimõu. Mą Ayehą ąmokõu hehegiei olõu fęi kęme ą nɨmokõu kõu hehegiei kahą degemõu, ąge nɨme mą mogo diąnõu yode tobou.

16 Nɨge ąme nɨ bi degeleyodema makali mei. Nɨnõu si kolo mąmabadomõu, ąge nɨme mą bi degeleyodema makai. Kolo nɨ mą ile kęme tabale mei, yo□u kegenõu dalale. Kegeiba, nɨ mą hųya kę Aye Godikõu dihǫ bagą tobõu babe, ęge nɨ yodulu

kẹme nịmokọ́u nelẹ. 17 Ạ nị dulo kọ́u gue tobolọ́u kuhẹ. Nị nịọ́u sie yogokọ́u solọ́u do degeiba solọ́u do degeiba dema.

Sa sibigẹ o sasạị kediạ Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokọ́u dafa ile

18 Yesuhạ haba kọ́u gue tobou, sa sibigẹ o kediạ nịmokọ́u dafa ibabe, totọ́u degedama, ạmokọ́u dafa i sagạị kẹnọ́u tefele nịmokọ́u ne dafa ilidade tawama. 19 Nịme sa sibigẹ o sasạị sagạị dalagua debabe, diạge nịbọ́u de mogonọ́u dala. Kẹnọ́u si nịme diạ sagạị dala mei. Ạ nị makamọụmọ́u, nị sa sibigẹ o sasạị kediạ tọ́u fogọ́u, ạmokọ́u haguasiei kahạ degeimọ́u, diạge nịmokọ́u kuhe dafa ili. 20 Ạ nịmokọ́u kọ́u gue tobou kẹme, nị defẹịdo tawama, dabai degedi oyene, ẹ hiye obe gabama feli mei.* O ạ makolo i kediạge nịne makolo ile. Haba mạ tạ dulo i kediạge nị tạne dulo ile. 21 Nị ạmokọ́u damalẹyodele i kahạ degeimọ́u, diạ nịmokọ́u bọ́u basiado degele ile. Yobe, o ẹ ạ tobọ́u mọ́u haguei o kẹme diạ tewe mei kahạ degemọ́u.

22 Ạ hagua o kediạmokọ́u tobọ́u li mei debabe, o sasạị kediạ midihọ kasagạị milọ́u gadi kahạ hebe kẹ ta molo□u dala mei. Kẹnọ́u si ạ hagua, egei hehegiei kahạ degeimọ́u, diạ midihọ kasagạị milọ́u gadi kahạ hebe kẹme tọ́u fogolọ́u sagạị mei. 23 O koyohạ ạ dafolu kẹme, ẹme mạ Ayene dafolu. 24 Ạ o sasạị dihịle kokọ́u dabai, o tae ta degeli mei kẹ degemọ́u ili mei debabe, o sasạị olọ́u fẹị midihọ kasagạị kahạ hebe ta molo□u dalayodili mei. Kẹnọ́u si diạ midihọ gehẹ gehẹ ạ milọ́u gadi kẹ kọ́u dugulo idiye, haba mạ Ayebọ́u elemokọ́u dafa idi kahạ degemọ́u, diạ midihọ kasagạị kahạ hebe kẹ malạ ile dala. 25 Midihọ diạ milọ́u ga i kẹme die kuolọ́u tạe kọ́u gue tobou kẹnọ́u tefele degele idi.

Diạ ạmokọ́u be mọ́u dafa i. *Buk Song 35:19*

26 Duo Bolofẹị, nịbọ́u de dogọ́u guo dalale o ẹme Aye Godibọ́u de dala. Ạ ẹ tobọ́u ba hagua, damalẹdo Godibe nịmokọ́u hehegiemọ́u ile. Ẹme mạ Aye Godikọ́u ge haguaba, nịmokọ́u mạ midihọbọ́u ạ degedibọ́u olọ́u fẹị kẹ hehegile. 27 Nịne o sasạị kediạmokọ́u ạ degedi kẹ hehegie tobọ́u ma. Yobe, nịme ạbọ́u de yoma dabai degemọ́u haguabe demọ́u, ifine kegenọ́u dala kahạ degemọ́u.

16

1 Yesuhạ haba kọ́u gue tobou, tạ olọ́u fẹị ạ nịmokọ́u ko□u hehegieibe, nị damalẹyodei kẹ tọ́u fogouye domọ́u kuhe tobou. 2 Hiye o kediạ nịme egei mosọkọ́u folodamabeede akogulo ile. Haba sawisiei ta kelege, o iloye nị wouba tofigieiba, diạge kẹme Godihạ dabai bolọdo degeliyade tawale ile. 3 Diạ midihọ kegei kẹ degele ile kahạ yobe, diạme Aye Godibọ́u ạbọ́u debe defẹị ta tawale iyo mei kahạ. 4 Ạ ko□u tobolọ́u kahạ yobe, habage nị hagị olọ́u fẹị ko□u duguba, egei ạ nịmokọ́u tobou ko□u tawamabadomọ́u kuhe tobolọ́u.

Yesuhạ, Duo Bolofẹihạ dabai degele kẹ tobou

Yesuhạ haba kọ́u gue tobou, afuge tạ ko□ume ạge nịmokọ́u tobọ́u li mei, yobe ạme nịbọ́u de delei kahạ. 5 Ạme o ạ tobọ́u mọ́u haguei kokọ́u boholọ́u mạ ilamọ́u. Kẹnọ́u si, nị o tahạ ạmokọ́u, nạme kilịya iya? de ta yodulo iyo mei. 6 Ạ tạ ko□u tobolọ́u kahạge nị hagị hiyedo degeli. 7 Ạ nịmokọ́u damalẹdo tobolọ́u kuhẹ. Ạme nị dogọ́u gulamọ́u fogọ́u iladi. Ạ nị tọ́u fogọ́u fogọ́u i ho fogọ́u babe, nị dogọ́u guo dalale obe nịmokọ́u haguale mei. Ạ ibasi, ạ tobọ́u ba, ẹ nịmokọ́u haguale. 8 Ẹ migileba, sa sibigẹ

* **15:20** 15:20 Jon 13:16

o sasa̱i kediąmokõu, midihọ kasaga̱i kahą sibigẹbõu, midihọ bolọdo kahą sibigẹbõu, Godihą tą sale kahą sibigẹbõu olõu fẹ̱i kẹ hehegieiba, dią defẹ̱ido tawale ile. 9 Midihọ kasaga̱i kahą sibigẹbe, o sasa̱i kedią ąmokõu damalẹyodele iyo mei kẹ. 10 Midihọ bolọdo kahą sibigẹbe, ą Aye Godikõu ibabe, nį̱ ą haba ta dugulo mei.* 11 Godihą tą sale kahą sibigẹbe, sa sibigẹ kahą hiye o ẹme tą saiye tolõu yode tobou.*

12 A̱ nį̱mokõu tą hiyedo kõu tobolõu dalaye, kẹnõu si nį̱ toto dulo tawale mei. 13 Duo Bolofẹ̱i ẹ hagubasi, ẹge Godihą tą damalẹdo kẹnõu hehegile. Ẹ yo͡õu ẹ tą ta tobolõu mei. Godihą tobõu mõu du saga̱i kẹnõu tobolõu. Ẹge nį̱mokõu habage degele kẹnõu hehegile. 14 Ẹ nį̱mokõu mą tą kẹnõu malą hehegieiba, mą hụbõu mą nelẹbõu hiyedo degele. 15 Aye Godihą bi olõu fẹ̱ibe mą binõu kahą degeimõu, ą nį̱mokõu kõu gue kuhe tobou, Duo Bolofẹ̱ihąge mą tą̱nõu maląba nį̱mokõu hehegileyodei.

Hagi duguo mei degeiba, haba hohọbolõu ile

16 Yesuhą haba kõu gue tobou, huyadefẹ̱i dala demababe, nį̱ ą dugulo mei. Haba habage huyadefẹ̱i dala demaba, nį̱ ą dugulo ile. 17 Ẹ dabai degedi o ilo kedią dio͡õusie kõu gue yoduga i, ẹ huyadefẹ̱i dala demababe, nį̱ ą dugulo mei. Haba huyadefẹ̱i dala demaba, nį̱ ą duguloyode toboubõu, haba tabe, yobe ąme Aye Godikõu ileyode toboubõu kahą sibigẹbe kẹ̱i? 18 Haba dio͡õusie kegenõu yoduga i, huyadefẹ̱i dalaleyodei kahą sibigẹbe kẹ̱i? Ẹ tą kẹ tobou kahą yobe di ta tewe mei.

19 Dią ẹmokõu yodulamõu degele imõu Yesuhą tawalemõu, diąmokõu kõu gue tobou, nį̱ ą huyadefẹ̱i dala demababe, nį̱ ą dugulo mei. Haba huyadefẹ̱i dala demaba, nį̱ ą duguloyode tobou kahą sibigẹbe tawale iyo mei kahą degemõu, nį̱ ąmokõu yodulamõu degele ili. 20 A̱ nį̱mokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ, nį̱ge mą sihou gosolo ile, kẹnõu si sa sibigẹ o sasa̱i kediąme hohọbolõu ile. Nį̱ hagi duguo dalagua dema mei degeiba, nį̱ haba hohọbolõu ile. 21 Sasa̱iye dihi mõu ląmõu be, ẹ do hiyedo dugudi. Kẹnõu si dihi malą felẹmõu be, ẹ do dugu kẹ ta fimądiyo mei, ẹ dihi kokõu nõu hohọbõu di. 22 Nebe kẹnõu tefei, nį̱ne hagi duguluye, kẹnõu si ą haba nį̱ dugubabe nį̱ hohọbolõu ile. Nį̱ kẹ hohọbolõu ile kẹme o tae ta igile mugulo saga̱i mei. 23 Sawisiei kelegebe, nį̱ ąmokõu ta yodulo ile mei. A̱ nį̱mokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ, nį̱ mą hụya mą Ayekõu bi ta yodubabe, bi nį̱ yodulu kẹme ẹ nį̱mokõu nelẹ. 24 Afudo tofogõu haguabe demõu ifine, nį̱ mą hụya bi ta yodulo idiyo mei. Nį̱ mą hụya kẹ yoduma, kegeibabe nį̱ bi kẹ maląba hohọbolõu be hiyedo folodo.

Yesu ẹge sa sibigẹ kahą nelẹ kẹ gabai dala

25 Yesuhą haba kõu gue tobou, ąge nį̱mokõu be tą makainõu tobõu di. Sawisiei tabe ą nį̱mokõu tą makai ta tobolõu mei, ąge nį̱mokõu mą Ayehą degelebe tamądo tobolõu. 26 Sawisiei kelegebe, nį̱ nį̱õu nõu mą hụya kẹ Aye Godikõu dihọ bagą tobolõu ile. A̱ge nį̱mokõu be ą Aye Godikõu nį̱ dogõu guyedema dihọ bagą tobolõu yodeiyo mei. 27 Damalẹdo, Aye Godihąge nį̱mokõu hohọ degeli, yobe nį̱ ąmokõu hohọ degemõu, ąme Godibõu de dalali hagueidade damalẹyodele ili kahą degeimõu. 28 A̱me Aye Godibõu de dalali, sa sibigẹ kuokõu kuhe migi. A̱me haba sa sibigẹ ko͡õu tõu fogõu, Aye Godikõu boholõu mą iladi.

---

* **16:10** 16:10 Juda o kediąge Yesube midihọ kasaga̱i milõu di oyade tawale i. Kẹnõu si Godihą ẹ hebenitõu malą felei kahą hegibe, ẹme midihọ bolọdo milõu di oyodei. * **16:11** 16:11 Yesu ẹ hebe fufuguoma̱ikõu tolo i kelegebe, o sasa̱i kediąge ẹme yo͡õu ẹ midihọ kasaga̱i kahą hebe kẹ molo͡õuyade tawale i. Kẹnõu si kege degeli mei. Ẹ sa sibigẹ o sasa̱i di dogõu gulamõu tolomõu haguą gehẹ degei. Yesuhą tei kẹme, Godihą Tamą tą sama abogo͡õutiye tofogõu.

29 Kegemoũ, ẹ dabai degedi o kediạ ẹmokoũ koũ gue toboloũ i, tạ nạ ifi toboloũ be, tạ makai ta toboũ yo mei. Nạ tamạnoũ toboloũ. 30 Ise ei tawale ili, nạ oloũ fẹi koũ tewe kahạ, obe nạmokoũ you yoduladi kẹme nạ koũ tawale dalamoũ habage kuhe yodudi. Kegei kahạ degemoũ, ei nạme Godiboũ de dalali hagueidade damalẹyodele ili.

31 Kegemoũ, Yesuhạ tobou, ise nị damalẹyodele ili? 32 Nị duma, sawisiei ta mei, ifi degeladi, nị ạ toũ fogoũ, nịoũ nị sabekoũ kusia fosigeiba, ạ mạsofẹi dalale. Kẹnoũ si, mạsofẹi dalale mei, mạ Aye ẹ ạboũ de dalale. 33 Ạ tagalibe nị ạboũ de dogoũ guoba, himị dege dalamabadomoũ, ạ nịmokoũ tạ ko□u kuhe toboloũ. Sa sibigẹ kuokoũ be, nịme hagị dugumoũ ile, kẹnoũ si nị nelẹdo dege tafalama. Sa sibigẹ kahạ nelẹ kẹme ạ koũ gabai dala.

17

*Yesuhạ Godihạ ẹ dogoũ guyadomoũ dihọ bagạ tobou**

1 Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokoũ tạ kẹ hehegiema mei degeimoũ, ẹ hebenitoũ daladuguomoũ dihọ bagạ tobou,

Aye, sawisiei nạ makaibe kuhẹ. Nạ nẹ Dihihạ hụ hebele fogu. Kegeiba nẹ Dihihạne nẹ hụ hebele fogulo. 2 Yobe, nạ nẹ Dihikoũ hụ hiyedo nelẹmoũ migile, sa sa o sasại kediạ die hiye o dege dalali, o sasại nạ ẹmokoũ makai kediạmokoũ fị tofousogo tofousogo tofoloũ kẹ nẹyadomoũ. 3 Fị tofousogo tofousogo tofoloũ kẹme koũ gue, o sasại fị gehẹ kẹ malạ i kediạge nạme damalẹdo Godi tanoũ do, gehẹ ta dala meiyode tawale ili. Yesu Kelesu, nạ toboũ moũ haguei, ẹne diạ tawale ili.

4 Ạ dabai nạ ạmokoũ degeyedei kẹ degema mei degei kahạge, nẹ hụboũ nẹ nelẹboũ hiyedo kẹ sa sibigẹ o sasại kediạmokoũ hegi. 5 Aye, nạ sa sibigẹ ko□u miloũ li mei kelegebe, ạ nạboũ de hụ hiyedo kegenoũ delei. Ifi nạ haba hụ hiye kẹ ạmokoũ nẹiba, ạ nạboũ de dalale.

Yesuhạ Godihạ ẹ dabai degedi o sasại, ẹboũ de suluguei kediạ dogoũ guyedema dihọ bagạ tobou

6 Yesuhạ haba koũ gue dihọ bagạ tobou,

Ạge nẹ hụbe sa sibigẹ o sasại nạ ạmokoũ nẹi kediạmokoũ koũ hehegiei. Diạme nẹ o, nạ ạmokoũ nẹimoũ, diạ nẹ tạ defẹido dulo sesele i. 7 Ifi diạ tawale ili, bi oloũ fẹido nạ ạmokoũ nẹi kẹme nạmokoũ genoũ hagueidade tawale ili. 8 Tạ oloũ fẹi nạ ạmokoũ hehegiei kẹme ạ diạmokoũ ne hehegieimoũ, diạ defẹido dulo damalẹyodema, ạme nạboũ de koũ deleiye, nạ toboũ moũ ạ kuhe migidade tawale ili.

9 Age nạ mạ o sasại kediạnoũ dogoũ guyadomoũ dihọ bagạ toboloũ. Sa sibigẹ o sasại oloũ fẹido dogoũ guyadomoũ dihọ bagạ toboũ yo mei. O sasại nạ ạmokoũ makai kediạnoũ dogoũ guyadomoũ, ạ nạmokoũ kuhe dihọ bagạ toboloũ, diạme nẹ bi degei dalagua kahạ degeimoũ. 10 Mạ o sasại oloũ fẹibe nẹ bi. Haba nẹ o sasại oloũ fẹibe mạ bi. Sa sibigẹ o sasại kediạ da bi kediạ dugulo ilibe, diạ mạ hụboũ mạ nelẹboũ hiyedo kẹ dugulo ili.

11 Ạme sa sibigẹ kuokoũ hiyedo dalale mei, nạmokoũ iladi. Kẹnoũ si mạ o sasại kediạme sa sibigẹ kuokoũ dalaguale. Aye, nạme damalẹdo Godi, nạ sagạibe ta dala meido. Nạge diạme nẹ hụ ạmokoũ nẹi kahạ nelẹyenoũ dia dala. Da fị tanoũ dala

* **17:** (17:0 widio tạ) Kalại tạ kuguo Tạ Hiye 17 kuokoũ be *widio tạ*kamadia dala. Pisin tạ kuguokoũ be tanoũ fẹi dala.

sagaị kẹnọ tefei diạne kegenọ dalamabadeba. 12 Ạ diạbọ de dala kọ legebe, ạge diạme hụ nạ ạmokọ nẹị kahạ dia daladi. Tanọ ta fogọ li mei. O tanọ si ạ tọ fogọ mọ, ẹ yo□usie makoloyadomọ fogọ i. Yobe, Godihạ kuguokọ nalạị dala kẹme damalẹdo tamạ degeyadomọ.* 13 Ạme nạmokọ fogọ iladi. Iyo mei, sa sibigẹ kuokọ you dala kọ lege, ạ hohọbọ di mạ duledu dala sagaị kẹnọ tefele diạne kege hohọbọ mabadomọ kuhe dihọ bagạ tobolọ.

14 Ạ nẹ tạ kẹ mạ dabai degedi o sasaị kediạmokọ hehegieimọ be, haba sa sibigẹ o sasaị kediạge diạmokọ dafa idi. Yobe, mạ o sasaị kediạme sa sibigẹ o kediạ bi mei, ạne sa sibigẹ o kediạ bi mei kahạ degeimọ. 15 Ạge nạ mạ o sasaị, sa sibigẹ kuokọ dala kẹ toto mo□uma iyedema dihọ bagạ tobọ yo mei. Ạge Tamạhạ diạ makeiye domọ, nạ diạ dia dalayadomọ kuhe dihọ bagạ tobolọ. 16 Ạme sa sibigẹ ko□umahạ o mei, diạne sa sibigẹ ko□umahạ o mei. 17 Nẹ tạbe damalẹdo. Ạ tagalibe, nạ nẹ tạ kahạ degeiye, die duledu dabai degeligi, diạme no□u nẹ sosọ do dege. 18 Nạ tobọ mọ, ạ migile, sa sibigẹ o sasaịbọ de dala sagaị kẹnọ tefei, ạge diạme ya, sa sibigẹ o sasaịbọ de dalaguamabeedei. 19 Ạ mạ o sasaị dogọ gulamọ, mayo□usie nạmokọ nelị kuhẹ, diạne no□u nẹ sosọ bolọdo degemabadomọ.

Yesuhạ Godihạ damalẹyodei o sasaị olọ fẹị kediạ dogọ guyadomọ dihọ bagạ tobou

20 Yesuhạ haba kọ gue dihọ bagạ tobou,

Ạge nạ mạ dabai degedi o sasaị kediạnọ dogọ guyadomọ dihọ bagạ tobọ yo mei. O sasaị olọ fẹị die tạ duloba ạmokọ damalẹyodele ile kediạne dogọ guyedema dihọ bagạ tobolọ, 21 fị tanọ degemabadomọ. Aye, nạ ạbọ de dala, haba ạne nạbọ de dala sagaị kẹnọ tefele, diạne dabọ de dalamabadomọ. Sa sibigẹ o kediạge kegeiba duguobabe, ạme nạ tobọ mọ migidade tawale ile. 22 Mạ hụbọ mạ nelẹbọ hiyedo, nạ ạmokọ nẹị kẹme, ạge diạmokọ ne nẹị, diạme fị tanọ fẹị dege, da dala sagaị kẹnọ tefele dalamabadomọ. 23 Ạme diạbọ de dalamọ, haba nạne ạbọ de dalamọ dei kahạ degeimọ, diạne fị tanọ fẹị degemabadomọ ạ kuhe dihọ bagạ tobolọ. Kegeibasi, sa sibigẹ o sasaị kediạge, ạme nạ tobọ mọ migi, haba nạ ạmokọ hohọ degeli sagaị kẹnọ tefele nạ diạmokọ ne hohọ degelidade tawale ile.

24 Aye, o sasaị nạ ạmokọ nẹị kediạme, ạge ạbọ de ạ dalakọ dalali, mạ hohọbọ mạ nelẹbọ hiyedo nạ ạmokọ sa sibigẹ ko□u milọ li mei kelege nẹị kẹme diạne dugulo kẹ tagali. 25 Aye, nạme dọụdo o, sa sibigẹ o sasaị kediạge nạme tewe meiye, nạme ạ tewe kahạ degeimọ, o sasaị ạmokọ damalẹyodele i kediạge ạme nạ tobọ mọ migidade tawale ili. 26 Ạ diạmokọ hehegieimọ, diạ nạ tewe degei. Ạ haba hehegile, nạ ạ tagadi sagaị kẹnọ tefele, diạne dio□usie yogo tagaiba tagaiba deiba, ạne diạbọ de dalale.

Yesu ẹ do duguo tolomọ, haba haguạ gehẹ degei

(Tạ Hiye 18–20)

18

Judashạ Yesu tolọ mọ ho o kediạmokọ sesegu
(Matyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

* **17:12** 17:12 Buk Song 41:9

1 Dihọ bagạ tobọ̄u ma mei degeimọ̄u, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạbọ̄u de tọ Kidron
dama yai. Tọ kahạ ilobọ̄u be hebe hai ta delei. Diạ yamọ̄u, hebe hai kokọ̄u fologai.
2 Yesu ho o kediạmokọ̄u sesegulo o Judas, ẹne hebe hai kẹ kọ̄u tewe, Yesubọ̄u ẹ dabai
degedi obọ̄u diạ kokọ̄u kọ̄u kefegulo idi kahạ. 3 Kegemọ̄u, Judas ẹ ami o kediạ sosogọ̄u
haguei. Mogọ̄u du dalaguadi hiye obọ̄u, Farisi obọ̄u kediạ kasamane o ilo kelene
tobọ̄u mọ̄u, Judasbọ̄u de kamạibọ̄u, disio mibọ̄u, biyadi bibọ̄u de tọ̄u ma haguasiei.
4 Haguasieimọ̄u, Yesu ẹ hagị yo□̄umakọ̄u haguale kẹme yo□̄u kọ̄u tewe kahạ, ẹ ilemọ̄u
diạmokọ̄u yodu, nịme koyo ka haguasieiya?
5 Kege yodumọ̄u, o kediạ tobou, eibe sa Nasaret o Yesu ka haguasili. Yesuhạ tobou,
o kẹme ạ. Judas ẹne ho o kediạbọ̄u de tefelei. 6 Yesuhạ o kẹme ạyode tobọ̄u mọ̄u, o
kediạ dulo kesigiemọ̄u tegulo iye, mihịkọ̄u fiyasigei.
7 Kegemọ̄u, Yesuhạ haba yodu, nịme koyo ka haguasieiya? Kege yodumọ̄u, diạ
tobolọ̄u i, eibe sa Nasaret o Yesu ka haguasili. 8 Ạ nịmokọ̄u kọ̄u tobou, o kẹme ạnọ̄u.
Nị ạ ka haguasili debabe, o ạbọ̄u de dalagua ko□̄udiạme tọ̄u fogọ̄u ba dio□̄u yale. 9 Ẹ
kege tobou kahạ yobe, afu ẹ o nạ ạmokọ̄u makai kediạme, ạge tanọ̄u ta tọ̄u fogọ̄u li
meiyode tobou.*
Kẹme damalẹdo tamạ degeyadomọ̄u kuhe tobou.
10 Kegemọ̄u, Saimon Pitahạ ẹ aweki mẹ bolọ̣u, yukuei foudu sai kẹ telemọ̄u, mogọ̄u
du daladi hiye o kahạ dabai o kẹ fại, kehẹ dele kẹ tagạ mugu mihịkọ̄u fiyei. Dabai
o kahạ hụbe Malkus. 11 Kehẹ kẹ mihịkọ̄u fiyoumọ̄u, Yesuhạ Pitakọ̄u tobou, nẹ aweki
kẹ boholọ̄u sagi. Hagị mạ Aye Godihạ ạ duguyedei kẹme, nạge ạ hagị kẹ dugulobe
dafoluyode tawali?*

Diạ Yesu o Anaskọ̄u malạ yai

12 Kegemọ̄u, ami o kediạbọ̄u, die hiye obọ̄u, haba Juda o kediạ kasamane o kediạbọ̄u
de Yesu tolọ̄u tigama, 13 o Anaskọ̄u malạ yai. O kẹme Kaiafashạ ẹ kei. Kaiafasbe
sadebe diạ Yesu woumọ̄u tolo i kelegebe mogọ̄u du daladi hiye o delei. 14 O kẹme,
afu, Juda o kediạmokọ̄u, o olọ̄u fẹị dowobe o tanọ̄u ye tolosi bolofẹịyode tobou kẹ.*

Pitahạ Yesube ẹ tewe meiyode tobou
(Matyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

15 Kegemọ̄u, o kediạ Yesu tolọ̄u tigama malạ youmọ̄u, Saimon Pitabọ̄u, Yesuhạ dabai
o tabọ̄u dilie Yesu sesele yai. Yesuhạ dabai o ta kẹme mogọ̄u du daladi hiye o kahạge
kọ̄u tewe kahạ degeimọ̄u, ẹ Yesu sesele, mogọ̄u du daladi hiye o kahạ mosọ kekaimidu
felei. 16 Kẹnọ̄u si Pita ẹme feli mei, kekai adi hafẹị dege tefelei. Tafalamọ̄u, Yesuhạ
dabai o, mogọ̄u du daladi hiye ohạ kọ̄u tewe kahạ boholọ̄u mạ hagua, kekai adi dia
daladi sasạị kokọ̄u tobọ̄u ma, Pita kuhe wolọ̄u felei. 17 Pita foloumọ̄u, kekai adi dia
daladi sasạị kahạ duguomọ̄u yodu, didiọ degei o kahạ dabai o tabe nạ? Ẹ sima tobou,
kege mei, ạme o kahạ dabai o meido. 18 Folomọ̄u dugube, mogọ̄u du daladi hiye ohạ
dabai obọ̄u, kasamane obọ̄u kediạ sa kulio degeimọ̄u, dou tọ̄u ma ha tafalaguamọ̄u,
Pita ẹne diạbọ̄u de dou kẹ ha tefelei.

Mogọ̄u du daladi hiye ohạ Yesu tạ sai
(Matyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

---

* **18:9** 18:9 Jon 6:39 * **18:11** 18:11 Pisin tạege tạ makainọ̄u tobou. Kalạị tạege tạ sibigẹ kẹnọ̄u nalạị. * **18:14** 18:14 Jon 11:50

19 Kelege, mogõu du daladi hiye ohạ Yesukõu ẹ dabai o kediạbõu, egei ẹ hehegiedi kẹbõu de tawalamõu yodugai. 20 Yesuhạ sima tobou, ạge tamạkõu genõu o sasại kediạmokõu hehegiedi. Ạge Juda o sasại di kefegudi egei mosọdugebõu Godihạ mosọ kekaimidugebõu denõu egei hehegiedi, mogogõu ta hehegiediyo mei. 21 Nạ ạmokõu kageimõu yodugouya? Nạ o sasại mạ tạ dulo idi kediạmokõu yoduga, tạ ạ toboudibe diạ tewe.

22 Yesuhạ kege tobõu mõu, kasamane o hafẹi dege tafala kahạ ẹ midihọkõu fạmõu tobou, kageimõu nạ mogõu du daladi hiye o kokõu kege sima tobõu ya? 23 Yesuhạ tobou, ạ tạ kasagại tobou debabe, nạ ạmokõu defẹido tobõu. Haba ạ tạ bolọdo tobou debabe, nạ kageimõu ạ fọuya?

24 Kegemõu, Anashạ tobõu mõu, haba Yesu wõu ma, mogõu du daladi hiye o Kaiafaskõu yai. Tigiye tigei kẹ kusieli mei, kege dalamõu.

Pitahạ haba Yesube ẹ tewe meiyode tobou
(Matyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

25 Saimon Pita ẹ dou ha tafalamõu, o kediạ ẹmokõu yodu, nạne didiọ degei o kahạ dabai o ta? Ẹ haba sima tobou, kege mei, ạme o kahạ dabai o mei.

26 Kegemõu, mogõu du daladi hiye ohạ dabai o Malkushạ* sosõu tahạ Pitakõu kõu gue tobou, ạge nạme didiọ degei o kẹbõu de hebe haikõu tafalamõu dugu. 27 Pitahạ haba, kegeli meiyode tobõu mõu, kelegenõu sio ayomõu tại.

O kediạ Yesu o Pailatkõu wolõu yai
(Matyu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 Sabiyoumõu, Juda o kediạ Kaiafashạ mosọ tõu fogõu mõu, Yesu gamani hiye o kokõu wolõu yai. Kẹnõu si diạme Gabama I Sawisiei kahạ dowo kẹ wai sipsip nalạ ilamõu degele ili kahạ degemõu, diạ gamani o kahạ mosọdu fologali mei, adikõu nõu tefeleiguei. Kegeligi, diạ Godihạ dihịle kokõu sibigi degeiye domõu.* 29 Adikõu tafalaguamõu, Pailathạ migilemõu, diạmokõu yodu, nịge o ko□ume kẹi dowoye tạ salamõu degele iya? 30 Diạ tobolõu i, o ko□ume midihọ kasagại milõu gadiyo mei debabe, ei nạmokõu ta wolõu haguasieiyo mei.

31 Kegemõu, Pailathạ Juda o kediạmokõu kõu gue tobou, nị o kẹ wolõu ya, nịõu nị kuolõu sesele tạ sama. Pailathạ kege toboumõu, Juda o kediạge, eibe o ta wouba tolo ilebe kuolõu yodele i.* 32 Juda o kediạ kege tobolõu i kahạ yobe, afu Yesuhạ ẹme obe wouba tolo ileyodei kẹme damalẹdo tamạ degeli kehẹdadomõu kuhe tobolõu i.

33 Kegemõu, Pailathạ mosọkõu boholõu mạ folomõu, Yesu haguisoumõu foloumõu yodu, Juda o kediạ hiye obe nạ? 34 Yesuhạ sima tobou, nạ no□unõu tawaga ạmokõu yodulu? Haba o tae ạ degegai kẹ tobõu mõu dulomõu kuhe yodulu? 35 Pailathạ sima tobou, ạme Juda o mei. No□u nẹ sosõu bõu, mogõu du dalaguadi hiye obõu kediạ nạ ạmokõu sesegulo ili. Nạ kẹi degeiye diạ nạ ạmokõu wolõu haguasilou?

36 Kegemõu, Yesuhạ tobou, ạme sa sibigẹ o sasại kediạ hiye o mei. Ạ sa sibigẹ o sasại wolõu dala debabe, mạ o diạ biyouba, ạme o tahạ Juda o kediạmokõu sesegulo sagại mei. Kẹnõu si mạ sabe sa sibigẹ kuokõu mei. 37 Kege tobõu mõu, Pailathạ yodu,

---

* **18:26** 18:26 O Malkusbe Pitahạ fại kehẹ dele tagạ mugu o kẹ (Jon 18:10). * **18:28** 18:28 Gamani o kẹme Pailat. Pailat ẹme Juda o mei, ẹme sa Rom o. Juda o kediạ kuolõu yege, diạ sa ta o tahạ mosọdu fologaba, diạ Godihạ dihịle kele sibigibõu dalali, Gabama I Sawisiei kahạ dowo kẹ wai sipsip nalạ ilebe kuolõu hiyedo. * **18:31** 18:31 Sa Rom o kediạ Juda o kediạmokõu o tạ sama wodamabeedema kuolõu dogogulo i. O tạ sama hebe fufuguomạikõu ikoke degedi midihọbe sa Rom o kediạ midihọ.

nąme damalẹdo o sasąi kedią hiye o? Yesuhą sima tobou, nąge ąme o sasąi kedią hiye oyodilibe no□unou tobolou. Mą adiou hą ą sa sibigẹ kuokou malą felẹibe, ą dabai tanou fẹi damalẹdo tą kẹnou hehegielamou. O olou fẹi tą damalẹdo kẹ dulo seseli kediąme mą tą dulo idi. 38 Pailathą yodu, tą damalẹdo kẹme kẹi?

Pailathą Yesu hebe fufuguomąikou ikoke degemabeedei
(Matyu 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pailathą kege tobou ma fogou, haba mihįkou mulọmou, Juda o kediąmokou tobou, ąge o ko□ume midihọ kasągai milou ta duguli mei. 39 Kẹnou si ąge sadebe olou fẹi, Gabama I Sawisiei tou mou be, didiọ o tanou telemądi. Nį tagalibe, ąge Juda o nį hiye o ko□ume telemalẹ? 40 Kẹnou si, o kedią tą digio degemou, o kẹ mei, o Barabas telemąyedele i. Barabas ẹme sa Rom gamanibou de biyoumou kuhe didiọ degei.

19

1 Kegemou, Pailathą tobou mou, ami o ilo kedią Yesu tigi dofou ye woma, 2 tigi ayẹbou ta maląmou, hiye o kedią heti sągai kege milou gamamou, Yesuhą widiletou mugulo i. Yukuei wẹi degei sasado ta kẹne ẹmokou kągile i. 3 Ẹ midihọya kẹ ima haguama dele iligi susuga tobolou i, Juda o kedią hiye o ną gusugu bolofẹiyodele imou, ẹ midihọkou fą i.

4 Kegemou, Pailathą haba tamąkou migile, Juda o kediąmokou tobou, ą o kẹ nįmokou wolou migiba, nį tawama, ąge ẹme midihọ kasągai ta milou li mei dugulu. 5 Kege tobou mamou, Yesu telemọụmou tamąkou migimou dugulo ibe, tigi ayẹbou heti baga milou kẹ widiletou mugu kẹbou, yukuei wẹi degei sasado kẹbou de kąi kahą migimou dugulo i. Pailathą tobou, duguma, o ko□ume kuhẹ.

6 Kegemou, mogou du daladi hiye obou, kasamane obou kedią Yesu duguomou, tą digio dege, hebe fufuguomąikou ikoke dege. Hebe fufuguomąikou ikoke degeyede tobolou i. Pailathą sima tobou, nįou wolou ya, ikoke degema. Ąge ẹme midihọ kasągai ta milou li mei dugu. 7 Kẹnou si Juda o kedią kou gue sima tobolou i, ei kuolou tą dala, kuolou kahąge o ko□ume toyedei, yobe ẹ yo□usie ẹme Godihą Dihiyode tobou di kahą.

8 Kege tobolou imou, Pailathą dulomou, guẹ hiyedo degei. 9 Ẹ mosọdu boholou mą folomou, Yesukou yodu, nẹ sabe kilįya? Kẹnou si Yesuhą tą ta sima tobou li meido. 10 Kegeimou, Pailathą yodu, ną ąmokou tą tobolou dafa? Nąge ąme hiye o kẹ de tawali? Ą ikoke degemabeede tobou babe, dią ną ikoke degele ile. Haba ą ną tou fogou mabeedeibabe, dią ną tou fogou le ile.

11 Kegemou, Yesuhą Pailatkou tobou, o hebenitou duwo kahą nąmokou hụ hiye kẹ nelį mei debabe, nąme nelẹbou mei, ną ą huyafẹi degele sągai mei. Kegeimou, midihọ kasągai ną milolou kẹme huyadefẹi. O ą wolou hagua, nąmokou sesegu o kẹsi ẹ midihọ kasągai hiyedo folodo. 12 Pailat ẹ Yesuhą kege tobou mou dulomou, ẹ Yesube kage tou fogolou domou fimą delei. Kẹnou si Juda o kedią tą digio dege tobolou i, ną o ko□u tou fogou babe, nąme hiye o Sisarhą mogo mei. O koyohą yo□usiebe o sasąi wolou daladi hiye oyode tobou babe, o kẹme Sisarhą ho o.

13 Kege tobolou imou dulomou, Pailathą Yesu mihįkou wolou mulọ, Igiye Fafai Sa kokou yamou, Pailat ẹ tą sai fidi o kahą duwodi kotou duwei. Igiye Fafai Sa kẹme Hibru tąe Gabata-yodele idi. 14 Sawisiei kẹme Gabama I Sawisiei kahą nalẹ kefele idi sawisiei. Agali degeimou, Pailathą Juda o kediąmokou tobou, duguma, o ko□ume nį

hiye o. 15 Kẹnou si o kediạ tạ digio dege tobolou i, malạ ile, hebe fufuguomạikou ikoke degeyedele i. Pailathạ yodu, ạ nị hiye o kou de ikoke degele? Mogou du dalaguadi hiye o kediạ kou gue tobolou i, ei hiye obe ta dala mei, tanou fẹi sa Rom o Sisarnou. 16 Kegemou, Pailathạ ise Yesu hebe fufuguomạikou ikoke degemabadomou, ami o kediạmokou sesegumou, wolou yai.

Diạ Yesu hebe fufuguomạikou ikoke degele i
(Matyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

17 Yesuhạ you ẹ hebe fufuguomại kẹ hebele iligi, O Widio Dio Sakou fologai. Hibru tạege Golgotayodele idi. 18 Fologamou, o kediạ ẹ hebe fufuguomạikou ikoke degele i. O bolọune Yesubou de ikoke degele i. Ta ilokou, ta ilokou. Yesube duo kile.

19 Kegemou, Pailathạ tobou mou, diạ tạ ta nalạmamou, Yesuhạ widio hebe kotou diou golou i. Nalại kẹme kou gue:

SA NASARET O YESU,
JUDA O KEDIẠ HIYE O.

20 Nalại kẹme Hibru tạbou, Rom tạbou, Grik tạbou de nalạga i. Yesu hebe fufuguomạikou ikoke degele i sa kẹme Jerusalem hafẹi kahạ, Juda o sasại sụdo kediạ haguasie nalạgai kẹ husolou i. 21 Kegemou, mogou du daladi hiye o kediạ nalại kẹ husouma, Pailatkou tobou, nạ Juda o kediạ hiye oyode nalạda, o kahạge, ạme Juda o kediạ hiye oyode tobouyode nalạ.

22 Kegemou, Pailathạ sima tobou, ạ kage nalại kẹme kehefẹi.

23 Ami o kediạ Yesu hebe fufuguomạikou ikoke degema fogou mou, ẹ yukuei kẹ dosou yosi kege kefema mạmamou, diạ mại tanou tanou malạ i. Ẹ tou mugu sasado kẹme sasại kediạ gofolou ili mei, yukuei tanou fẹiye milou gai dugulo i. 24 Kegeimou, diạ tobolou i, tou mugu kouume diafou dame. Di yạme. O koyohạ yạiye bolọ degeibabe, yukuei kẹme ẹ molou. Diạ kẹ degele i kẹme Godihạ kuguokou,

Diạ mạ yukuei fimamou, mạ tou mugube diạ yạma, o tahạ yại bolọ degeimou, ẹ mọụyodei *Buk Song 22:18*
kẹ damalẹdo tamạ degei.

25 Yesuhạ ẹ adiou bou, ẹ adiou tabou, Klopashạ sasại Mariabou, sa Makdala sasại Maria tabou diạ hebe fufuguomại hafẹi dege tefeleiguei. 26 Tafalaguamou, Yesuhạ dugube, ẹ adiou bou, ẹ dabai o ta, ẹ mogodo, kẹbou dilie hafẹi dege tafalaguamou, ẹ adiou kou tobou, adiou, o kouume nẹ dihi. 27 Haba ẹ dabai o kokou tobou, sasại kouume nẹ adiou. Kelege tofogou mou, o kahạ Yesuhạ adiou ẹ mosọkou wolou ile delei.

Yesu tolo i
(Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 Yesuhạ ise ẹ dabaibe olou fẹi mei degeidade tawalemou, ạ huẹi nalẹ sagại degeliyodei. Tạ kẹ tobou kahạge, tạ ta Godihạ kuguokou nalại dala kẹ* damalẹdo tamạ degeiyodemou tobou. 29 Ami o kediạ kẹ dulomou, hebe kolo huẹi dou afido ta kele dala kodu bi suo degei kẹ muguomou, hebeya ta kokou tigama, hebele foguomou, Yesuhạ mogoukou elegulo i. 30 Yesuhạ hebe kolo huẹi kẹ nạmamou, mei degeliyode tobou ma, ẹ widio suguạma fiyamou tolo i.

Ami o tahạ Yesuhạ figikou malaye ti

* **19:28** 19:28 Buk Song 69:21

31 Sawisiei, o kediạ Yesu ikoke degele i kelegebe, misiholo duwodi sawisiei hiye kahạ nalẹ kefedi sawisiei kahạ degeimo͡u, Juda o kediạ o ikoke degei kediạme kege dalaguale dafoumo͡u, Pailatko͡u die ibigidio gobo͡u giba, toto tofigieiba, oe mo͡uma yamabadomo͡u tobolo͡u i. 32 Pailathạ tạ kẹ dulomo͡u, ami o ilo kele tobo͡u mo͡u ya, Yesubo͡u de ikoke degele i o bolọụ kediạ ibigidio gobo͡u gile i. 33 Kẹno͡u si Yesube ko͡u tolo i degeimo͡u, ẹ ibigidio ta gobo͡u gile ili mei. 34 Haba ami o tahạ malaye Yesuhạ figiko͡u timo͡u, kelegeno͡u kafeibo͡u hueịbo͡u de migimo͡u dugu. 35 O kẹ dugu kahạ tạ damalẹdo tobolo͡u kuhẹ.* O kahạge tạ ẹ tobolo͡u ko͡ume damalẹdadili. Nịne damalẹyodemabadomo͡u kuhe nalolụ. 36 Midihọ olo͡u fẹị kẹ hagua kogu kẹme mo͡u yo͡uwa tamạ degeli mei. Godihạ kuguoko͡u nalạgai kẹ damalẹdo tamạ degeyadomo͡u kuhe tamạ degei. Nalạị ta kẹme ko͡u gue nalạị,

Diạ ẹ dio ta gobolo͡u ile mei. *Kisim Bek 12:46*

37 Nalạị ta kẹme ko͡u gue nalạị,

O figiko͡u malaye ti kẹme diạ dugulo ile. *Sekaraia 12:10*

Yesu tei malạ ya, ulou ebele dai ta kodu dogogulo i (Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

38 Sa Arimatea o, ẹ hụ Josep, ẹne Yesuhạ dabai oye, kẹno͡u si ẹ Juda o kediạmoko͡u gue degeimo͡u, ẹ damalẹyodei tamạ degeli mei. Kegemo͡u, Josephạ Yesu tei malạ ilamo͡u, Pailatko͡u ile yodumo͡u, Pailathạ deyodemo͡u, ẹ ile Yesu tei malạ i. 39 Yesu tei mo͡u ibe, o ta ẹ hụ Nikodemushạ Josepbo͡u de i. Nikodemushạ hebe kolo mola họ bolọdo tei hudi kẹ hiyedo 30 kilo sagạị kege malạ i. Nikodemusbe o huliạme ta kelege Yesubo͡u de tạ kei o kẹ.* 40 Dilie Yesuhạ to͡u koko͡u mola họ bolọdo kẹ humamo͡u, yukuei fọ degei kahạ tiga i. Kẹme Juda o kediạ tei widalamo͡u degedi sagạị kẹno͡u tefele degele i.

41 Yesu hebe fufuguomạịko͡u ikoke degele i sa kelebe, hebe hai sa ta hafẹị kele delei. Hebe hai sa koko͡u be, obe ulou ebele dama fogou ta delei. Ulou kodube tei ta dogogulo ili mei. 42 Sawisiei kẹme Juda kediạ nalẹ kefele idi sawisiei kelege kahạ degeimo͡u, dilie Yesu tei toto malạ ya, ulou dai kodu dogogulo i, ulou dai kẹme hafẹịdo dala kahạ.

20

Yesu ẹ haba haguạ gehẹ degei (Matyu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

1 Misiholo duwodi sawisiei kẹ mei degeimo͡u, sa you biyoumo͡u, sa Makdala sasạị Mariahạ Yesu widaiko͡u ile dugube, ulou a tefei igi hiyedo kẹme kogolo i figiko͡u dogogu dalamo͡u dugu. 2 Duguomo͡u, boholo͡u mạ fọụkua hagua, Saimon Pitabo͡u, Yesuhạ ẹ mogodo, ẹ dabai o kẹbo͡u diliemoko͡u tobou, di Hiye O tei widai kẹme oe malạ ya, dogogulo i sa kẹme ei ta tewe mei.

3 Kegemo͡u, Pitabo͡u, dabai o ta kẹbo͡u dilie haguạmo͡u, toto widaiko͡u yai. 4 Dilie fọụkua yaibe, o ta kahạ Pita gabamo͡u, widaiko͡u ẹbuko͡u ile felei. 5 Folomo͡u, adiko͡u geno͡u ulou daimidu dugube, yukueiyeno͡u tilamo͡u dugu, kẹno͡u si ẹ dugule feli mei. 6 Adiko͡u no͡u tafalamo͡u, Saimon Pitahạ habage haguamo͡u, uloududo folomo͡u dugube, Yesu tigei yukuei kahạno͡u dalamo͡u dugu. 7 Haba ẹ widio tigei yukuei kẹme defẹị bologuạdo tigama ẹsofẹị dogogu dalamo͡u dugu. 8 Ise, dabai o, ulou dai koko͡u

* **19:35** 19:35 O kẹme kuguo ko͡u nalạị o Jon sạ degei. * **19:39** 19:39 Jon 3:1-21

ẹbukõu ile felei, ẹne uloudu folomõu, Yesu tei tila mei kẹ duguomõu damalẹyodei.
9 Kelegebe Godihạ kuguokõu Yesube toloba haguạ gehẹ degeleyodei kẹme,* dilie ta
tawale ili mei. 10 Kegemõu, dilie boholõu mạ mosọkõu yai.

Sa Makdala sasại Mariahạ Yesu dugu (Matyu 28:9-10; Mak 16:9-11)

11 Kegemõu, Maria ẹ ulou dai adi kokõu gosolo tafalali, ulou daimidu dugube, 12 ẹsol
o yukuei fọ degei kại bolọụ Yesu tei dogogu kokõu duwoguamõu dugu, tabe widio
hebekõu, tabe kati hebekõu. 13 Ẹsol o bolọụ kẹdilie yodu, sasại, nạ kageimõu gosouya?
Ẹ tobou, o kediạ mạ Hiye O tei malạ yai, diạ dogogu sabe ạ tawaiyo mei kahạ kuhe
gosoulu. 14 Kege tobõu ma, boholõu mõu dugube, Yesu tafalamõu dugu, kẹnõu si ẹge
o kẹme Yesudade tawali mei.

15 Kegemõu, Yesuhạ Mariakõu yodu, nạ kageimõu gosouya? Nạ koyo ka haguei?
Maria ẹ tawaibe, o kẹme hebe hai sa kẹ dia daladi oyademõu, o kokõu, tei ko□ume nạ
malạ i debabe, nạ dogogu sa kẹ ạmokõu tobõu ba, ạ ile molo□uyode tobou. 16 Kege
tobõu mõu, Yesuhạ ẹ hụ sọụ, Maria deimõu, ẹ haba boholõu mõu Hibru tạe Rabonai
de tobou. Tạ kahạ sibigẹbe Tisa Hiye. 17 Yesuhạ tobou, nạ ạ tõu da, yobe ạme Aye
Godikõu ili mei, you dala kahạ. Kẹnõu si nạ mạ mogo diạmokõu ileba, ạme mạ Aye,
nị Ayekõu iliyode, mạ Godi, nị Godikõu iliyode tobou.

18 Kegemõu, sa Makdala sasại Maria ẹ ile, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokõu, ạge
di Hiye Obe kõu duguyodema, Yesuhạ ẹmokõu tobou kẹ olõu fẹi diạmokõu tobou.

Yesuhạ ẹ dabai o kediạmokõu tamạ degei (Matyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

19 Misiholo duwodi sawisiei kẹ mei degeimõu, sawisiei ta kahạ huliạ degeimõu,
Yesuhạ dabai o kediạ Juda o kediạmokõu guẹ degeimõu, mosọkõu kefema, a tefegama
duwoguamõu, Yesuhạ diạ duwogua kilegenõu tamạ degemõu tafalali, nị bologuạdo
dalaguamabeede tobou. 20 Kege tobõu mamõu, ẹ dobogo□ubõu, ẹ figikõu bõu malaye
ti kẹ diạmokõu hehegiei. Diạ Hiye O duguomõu, hohọ hiyedo degele i. 21 Hohọ hiyedo
degele imõu, Yesuhạ haba tage nịme bologuạdo dalamabeede tobou. Aye Godihạ ạ
tobõu mõu haguei sagại kẹnõu tefele ạne nị tobõu ba yaleyode tobou. 22 Kegemamõu,
ẹ diạmokõu mogouye haguiguomõu, nị Duo Bolofẹi mo□umabeede tobou. 23 Nị o tahạ
midihọ kasagại milou kẹ gebe mei ho fogõu babe, o kẹme hebe kasagại molo□u. Nị
o tahạ midihọ kasagại milou kẹ gebe meiyodeibasi, Godihạne o kahạ midihọ kasagại
kẹme gebe meiyodeiba mei degele.

Yesuhạ Tomaskõu tamạ degei

24 Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokõu tamạ degei kelegebe, o olõu fẹi 12 kege
suluguadi o ta Tomas, ẹ hụ tabe Didimus, ẹme kokõu deleli mei. 25 Kegemõu, dabai
degedi o ilo kediạ ẹmokõu be, eige di Hiye Obe kõu dugulo iyode tobolõu i. Kẹnõu si
ẹ tobou, ikoke degele i a, ẹ dobogo□ukõu dala kokõu, ạ mạ dobogo□u dosõu muguo
dugu ho fogõu babe, ạge ta damalẹyodele mei. Ẹ figikõu malaye ti a kokõu ne ạ
dobogo□u mugu ho fogõu babe, ạge damalẹyodele mei.

26 Fula ta mei degeimõu, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ haba mosọkõu kefema
duwoguamõu, Tomas ẹne duwei. A tefega ima duwoguamõu, Yesuhạ diạ duwogua
kilegenõu haba tamạ degema tafalali, nị bologuạdo dalamabeede tobou. 27 Kele

* **20:9** 20:9 Buk Song 16:10

tafalali, Tomaskõu tobou, nạ hagua, mạ dobogo□ukõu nẹ dobogo□u dosõu ye muguo dugu. Haba, nẹ dobogo□uye mạ figikõu ne muguo dugu. Nạ hobõu fị bolọ̣u degeda, ạmokõu nõu damalẹyode. 28 Kege tobõu mõu, Tomashạge nạme mạ Hiye O, mạ Godiyode tobou.

29 Kegemõu, Yesuhạ ẹmokõu, nạme ạ duguomõu kuhe damalẹyodili. Kẹnõu si o ạ duguli mei damalẹyodele i kediạme hohọbõu mabeede tobou.

Kuguo ko□umahạ ẹ sibigẹdo

30 Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ dihịle kokõu midihọ gehẹ gehẹ sụdo milõu gai. Kuguo kuokõu be olõu fẹị kẹme nalạgali mei. 31 Midihọ gehẹ gehẹ milõu gai kẹ nalạgai kahạ yobe kõu gue, nịge Yesu ẹme Godihạ Dihi, Godihạ makai o Kelesudade tawamabadomõu . Nị ẹmokõu damalẹyodebabe, ẹ hụya kẹ fị tofousogo tofousogo kegenõu tofolõu kẹ molo□u.

Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokõu haba tage tamạ degei

(Tạ Hiye 21)

21

Dabai degedi o dioyosi kege kediạ Yesu dugulo i

1 Kegemõu, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokõu haba ta tamạ degeibe, ẹ ohuẹịyai Taiberias* biyạkõu ge kõu gue tamạ degei. 2 Saimon Pitabõu, Tomas, ẹ hụ tabe Didimusbõu, haba sa Galili duo kile sa Kana o ta Natanielbõu, haba o Sebedihạ dihi bolọ̣u kegebõu, haba Yesuhạ ẹ dabai degedi o bolọ̣u tabõu de dio□ufẹị kele kefema deleiguei. 3 Kele kefema dalaguali, Saimon Pitahạ, ạme neke mạ ilamõu degeliyode tobõu mõu, o ilo kediạne, di dio□ufẹị imebeede tobolõu i. Diạ mosole sama ya, hulịạ sogo dabai hiyedo kõu degele iye, kẹnõu si miyẹ ta malạ ili mei.

4 Neke maga iligi sabiyoumõu dugube, Yesube ohuẹịyai biyạkõu tafalamõu dugulo i. Diạge o kẹme Yesudade tawale ili mei. 5 Ẹ tafalali diạmokõu haguisa yodu, mogo diạma, nị miyẹ ta de malạ i? Eibe miyẹ mo□uyo meiyode tobolõu i. 6 Kege tobolõu imõu, ẹ diạmokõu tobou, neke mosole figi deleya hebele muguoba, miyẹ mo□umabeede tobõu mõu, diạ kẹ dulomõu neke deleya kẹ hebele muguomõu dugube, nekebe miyẹ sụụdo sai amạmạị dugu. Mosole foudu malạ folo sagạị duguli mei.

7 Kegemõu, dabai degedi o Yesuhạ ẹ mogodo kahạ Pitakõu tobou, o kẹme di Hiye Oyodei. Saimon Pitahạ kẹ dulomõu ẹ yukuei sasado digima mạị kẹ kạmõu, ohuẹịyaikõu fogu fiyamõu i, Yesuhạ tafala kokõu felei. 8 Ẹ fogu fiya imõu, dabai degedi o ilo kediạne mosoleye ẹ habage sesele yai. Ohuẹịyai biyạ ahu mei, mita olõu fẹị 100 sagạị kegenõu fẹị kahạ degeimõu, neke foudu miyẹ sai kege dalamõu, ohuẹịyai biyạkõu gisigama yai.

9 Ohuẹịyai biyạkõu ya fologamõu, dou wobolõu kokõu dugube, miyẹbõu õu bõu de si dalamõu dugulo i. 10 Yesuhạ diạ fologoumõu duguomõu tobou, miyẹ nị malạ i kẹme ilo kelebe ạmokõu malạ haguama. 11 Kege tobõu mõu, Saimon Pitahạ mosole foudu folomõu, neke gisigama biyạkõu felei. Neke kẹme miyẹ sai amạmạị. Miyẹbe hiye hiyedo olõu fẹị 153 kege mọụye, kẹnõu si nekebe dulali mei, yo□u bolọdo kegenõu delei.

---

* **21:1** 21:1 Ohuẹịyai kahạ hụ tabe Galiliyodele idi.

12 Kegemou, Yesuhą diąmokou, nį hagua, nalę nąmabeede tobou. Die o tahą ta nąme koyo? de yodulo ili mei. Guę kou degele iye, kęnou si o kęme die Hiye Odade tawale i. 13 Fologoumou, Yesuhą doulukou ou si kę mouma, diąmokou nęi. Miyęne mouma nęi.

14 Yesuhą tolomou haguą gehę degemou, ę dabai degedi o kediąmokou tamą degeibe, ohuęiyai biyąkou kęme komą tamą degei.

Yesuhą Pitakou, nąme mą wai sipsip wou ma dalayede tobou

15 Kegemou, nalę nalą ima mei degeimou, Yesuhą Saimon Pitakou yodu, Jonhą dihi Saimon, nąge ąme tagai hiyedo kahą degeimou, o ilo kouudią ą tagai kęme nąge de gabai? Pitahą tobou, Hiye O, ną tewe, ą ną tagai kęme ną kou tewe. Kegeimou, Yesuhąge, nąme mą wai sipsip sisigefęi kę dabayede tobou.

16 Kegemou, Yesuhą Saimon Pitakou haba yodu, Jonhą dihi Saimon, ną ą tagaibe de hiyedo? de yodu. Pitahą tobou, Hiye O, ną tewe, ą ną tagali kęme ną kou tewe. Kegeimou, Yesuhąge, nąme mą wai sipsip kedią wou ma dalayede tobou.

17 Kegemou, Yesuhą Saimon Pitakou haba tage yodu, Jonhą dihi Saimon, nąge ąme de tagali? Tage kege yodumou dulomou, Pitahą youusie solou do dege fimąmou tobou, Hiye O, ną olou fęi tewe. Ą ną tagali kęne ną kou tewe. Kegeimou, Yesuhąge, ną mą wai sipsip olou fęi kę dabayede tobou.

18 Kegemou, Yesuhą Pitakou tobou, ą nąmokou damalędo tobolou kuhę, nąme gisiai kelegebe, ną yukuei nouunou mou sama, nou tagali sagąi kele siadi. Ną odo degeibabe, ną dobogouudio dọụsusuguba, o tae ną yukuei mou samaba, sa ną ile tagali mei kokou wolou ile. 19 Yesuhą tą kę tobou kahą sibigębe kou gue, Pitabe kagei toubasi, o sasąi kedią Godikou hohọbolou domou kege kuhe tobou. Yesuhą kege tobou mamou, Pitakou da imebeede tobou.

Dabai degedi o, Yesuhą ę mogodo kahą degele tą

20 Kegemou, Pitahą boholou mou dugube, dabai degedi o Yesuhą ę mogodo kahą, dilie sesele hagumou dugu. Afu nalę nalą i kelege, o kahąge Yesuhą kihiyọụdu amafęi, Hiye O, nąme o koyohądo ho o kediąmokou sesegulo? de yodu. 21 O kę hagumou duguomou, Pitahą Yesukou yodu, Hiye O, o kęme kagele? de yodu. 22 Yesuhą Pitakou tobou, ąge o kęme youu kegenou dalaba ibe deba, ą boholou mą haguale kę tagali. Ą ęmokou degele kęme nę biyodema tobolou? Nąme ąnou sesele haguayede tobou. 23 Yesuhą tą kege tobou uwo kęme damalęyodele i o sasąi kedią dulomou tawale ibe, dabai degedi o kęme damalędo tolo meiyade tawale i. Kęnou si Yesuhąge o kęme tolo ile meiyode tobou li mei. Ęge kou gue tobou, ąge o kęme youu kegenou dalaba ibe deba, ą boholou mą haguale kę tagali. Ą ęmokou degele kęme nę biyodema tobolou? de tobou.

24 Dabai degedi o kahąge olou fęi kę nįmokou hehegiemou nalągai kuhę. Di tewe, tą ę hehegili kouume damalędo tą.

25 Yesuhą dabai sụdo ilo kelene kou degegadiye, kęnou si dabai tanou tanou olou fęi ę degegai kęme oe kuguokou olou fęi naląga i debabe, dige kuguo sụụdo olou fęi kę kiliya maga ile? Di sa sa olou fęibe kuguo sụụdo kę magalebe timou mei degele, mou fegegulo.

Tạ-Bolofẹi-Malạ-Suluguadi-O Kediạ
Dabai
Degele I

Tawale Tạ

Kuguo ko͡ume o Lukhạ nalại. Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ dabai degele i kahạ tạ kẹ nalại. Ẹ kuguo tane kou nalại. Kuguo kẹme Yesuhạ degei kahạ tạ, di *Tạ Uwo Bolofẹi Lukhạ Nalại*yodele ili.

Kuguo ko͡ume ẹ nalạma, o Tiofiluskou nẹi. O kẹme Juda o mei. Kuguo kẹ nalạma nẹi kahạge dine o kediạ dabai gehẹ gehẹ degele idi kẹ tawamabadomou kuhe nalạma nẹi dala.

Kuguo ko͡umahạ tạ sibigẹbe kou gue: Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹnou tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ sa sa o sasại kediạmokou Yesuhạ tạ hehegiemou suluguei.

Tạ hiye 1 ile 12 kẹme Pitahạ dabai degei kahạ tạ. Tạ Hiye 13 ile 28 kẹme Polhạ dabai degei kahạ tạ. Sawisiei ilo kelegebe Luk ẹ Polhạ sulu sesele siei.

Luk ẹme medigo dabai degedi o sạ degei. Kolosi 4:14 kokou duguma.

Dabai kuguo ko͡umahạ tạ sibigẹ tanou tanou olou fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:1–8:3

Sa Jerusalemkou ge, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegile i.

Tạ Hiye 8:4–12:25

Sa Judiabou, sa Samariabou keleya kẹ, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegiemou suluguei.

Tạ Hiye 13:1–21:14

Polhạ sa sa sụdo keleya kẹ Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegiemou siei.

Tạ Hiye 21:15–26:32

Sa Judiakou ge, o kediạ Pol ẹ didiọ degemamou, tạ sa i.

Tạ Hiye 27–28

Ami o kediạ Pol sa Romkou tolou yai.

Sa Jerusalemkou ge, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegile i

(Tạ Hiye 1:1–8:3)

Yesuhạ Duo Bolofẹi tobou ba hagualeyodema makai

1 Mogo Tiofilus, tạ dagado ạ nạmokou nalạma nẹi kokou be, Yesuhạ degegai kẹbou, tạ ẹ hehegiei kẹbou olou fẹi nalại. 2 Yesuhạ dabai degega haguabe demou, Godihạ ẹ hebenitou malạ felei kẹme ạ kou nalại. Godihạ ẹ malạ ili mei kelege, Yesuhạ ẹ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o, ẹ kou makagai kediạmokou tamạ degemou, Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹ diạmokou egei tobou. 3 Ẹ tolo ilemou haguạ gehẹ dege dalali, diạmokou tamạ degemou, ẹme gehẹ dege dalayodemamou hehegiemou siei. Sawisiei olou fẹi 40 kege diạbou de dalali, Godihạ o sasại wolou dalaleyode tobolou delei. 4 Sawisiei ta, Yesuhạ diạbou de nalẹ nalạ duwoli, egei kou gue tobou, nị sa Jerusalem tou fogou dama. Ạ nị mokou mạ Ayehạ bi ta nelẹyodeiyode tobou mou du kẹ dia dalama.

5 Jonhạge hueilikou fafeleya degedi. Kẹnou si sawisiei hiyefẹi tieli mei, nịme Duo
Bolofẹihạ fafeleya degeleyode tobou.
6 Kegemou, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ kefeguomou, ẹmokou yodulo i, Hiye
O, ifi nạ di sa Israel hiyedo degemaba, di hiye o tahạ di sa haba de wolou dalale?
7 Ẹ sima tobou, kẹme nị bi mei. Sawisiei kẹme Aye Godi yo□unou makaiyode tobou.
8 Kẹnou si habage, Duo Bolofẹihạ migileba, nịmokou nelẹ hiyedo nẹiba, nị mạ tạ sa
Jerusalembou, sa Judiabou, sa Samariabou olou fẹi kokou hehegiemaba, habage sa sa
olou fẹi kẹne tefele hehegiemou sulugualeyode tobou.

Yesu hebenitou fogou i
(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

9 Yesuhạ tạ kẹ tobou mei degeimou, o kediạ dugube, Godihạ nelẹye ẹ malạ foulugi,
mabi tahạ ẹ gogumou, diạ ẹ dugulo ili mei. 10 Fogou imou, diạ agudiletou baha
tafalaguamou, o bolọụ ta toto tamạ degemou, diạbou de tefeleiguei. O bolọụ kẹdilie
yukueibe fọ degele i dugulo i. 11 Dilie tobou, Galili o diạma, nị kageimou agudiletou
baha tafalagua? Ifi Yesube nị tou fogou mou, Godihạ hebenitou malạ i. Habagesi, nị
ẹ imou dugu sagại kẹnou tefele boholou mạ hagualeyode tobolou i.

O kediạ Judashạ timou molo□u o ta makai

12 Kegemou, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ bitọụ Oliv tou fogou, sa
Jerusalemkou boholou mạ yai. Ahu mei, hafẹido. 13 Sa Jerusalemkou fologamou, fou
gou mosọ dio□u duwoguadi kotou fologai. O kediạ, die hụbe olou fẹi kuhẹ, Pita, Jon,
Jems, Andru, Filip, Tomas, Bartolomyu, Matyu, Alfiushạ dihi Jems, Saimon ẹ hụ tabe
Selot, Jemshạ dihi Judas. 14 O kediạme fị tanou dege kefeguo duwoguali, dihọ bagạ
tobolou idi. Sasại ilo kelebou, Yesuhạ ẹ adiou Mariabou, ẹ malạ diạbou olou fẹine, o
kediạbou de duwoguali dihọ bagạ tobolou idi.
15 Kelegebe, damalẹyodei o sasại olou fẹibe 120 sagại kege delei. Kegemou, Pitahạ
duo kile haguạ tafalali tobou, 16 mogo diạma, Judashạ degei kahạ tạ, o Devithạ Duo
Bolofẹihạ nelẹya kẹ kou tobou kẹme Godihạ kuguokou nalại dala.* Kegemou, Judashạ
Yesu o kediạmokou sesegumou kuhe tolou mạ tạ sa i kahạ degemou, tạ Devithạ
toboube damalẹdo tamạ degei kehẹ. 17 Judas ẹme eibou de kou dalali, dabai tanou
degediyode tobou.
18 Kegemou, Judashạ midihọ kasagại milou kahạ hebe kẹ sele malạmou, asou kolo
ta mamọụ. Asou kolo kẹ mamọụ kokou ge ẹme mihịkou fiyamou, gua olou fẹi tigile
mugumou, ẹ tolo i. 19 Sa Jerusalem o kediạ ẹ degei tạ kẹ dulomou, die tạe asou kolo
kahạ hụbe Akeldamayodele idi. Hụ kamahạ ẹ sibigẹbe Kafeibou Sa.
20 Kegemou, Pitahạ haba tobou, kẹ degei kẹme Diẹ Fedi Kuguokou be kou gue nalại
dala,
Sa ẹ tiadi kẹme yo□u mou kege dalale. Kelebe o ta daladayedei. *Buk Song 69:25*
Tabe kou gue,
O tahạ ẹ timou kẹ mo□ubane bolọ. *Buk Song 109:8*
21 Kegei kahạ degemou, di o ta makame. Hiye O Yesuhạ dibou de sumou, o ilo dibou
de suluguei o kele ta makame. 22 Jonhạ Yesu ẹ fafeleya degei kelege haguabe demou,
Godihạ ẹ hebenitou malạ imou dugu o kele ta makame. O kegei kamahạ dibou de
dabai degeleba, Yesube tolo ilemou haguạ gehẹ degeiyode tobou mou sialeyode tobou.

---

* **1:16** 1:16 Buk Song 41:9

23 Kegemou, o kediạ o bolọụ ta maka degele i. O ta ẹ hụbe Josep, ẹ hụ tabe Barsabasyodele idi. Ẹ hụnou tabe Jastus. O tabe ẹ hụbe Matias. 24 O kediạ o bolọụ kege maka degemamou, dihọ bagạ tobolou i, Hiye O, o fị olou feịdobe nạ tewe. Nạ o koyo maka degeiya, nạ eimokou hegiyedele i. 25 Judas ẹme di dabai kẹ tou fogou, sa yo͡u dalale sagạị kokou fogou i. O koyohạ ẹ timou kẹ malạba, tạ-bolofeị-malạ-siadi-o degele kẹ eimokou hegiyedema dihọ bagạ tobolou i. 26 Dihọ bagạ tobou mamou, igi yalẹ iligi, Matiashạ ẹ hụ tamạ degeimou duguomou, ẹme tạ-bolofeị-malạ-siadi-o ta degemamou, o kegele i 11 kege kediạmokou geleguomou, olou feịbe 12 kege degei.

2

Duo Bolofeịhạ migi

1 Misiholo duwodi sawisiei Pentikos* tou mou, damalẹyodei o sasạị kediạ kefeguo duwei. 2 Duwoguali, agudiletou ge uwo ta toto degeimou dulo i. Uwo kẹme wi hiyedo uwo sạ degei kahạ mosọ diạ duwogua kodu olou feị tefei. 3 Uwo kẹ dulomou dugube haba dou i sagạị kegei kahạ o olou feị tolou hobogou dalamou dugulo i. 4 Dou i sagạị kẹ dugumou, Duo Bolofeịhạ diạ tolou hobogou mou, kelege diạ tạ daga daga tạenou yoma tobolou i. Kẹme Duo Bolofeịhạ degeiyenou diạ tạ daga daga kẹ kuhe tobolou hobogou.

5 Kelegebe, sa sa tie o sasạị sụdo sa Jerusalemkou kou haguasie felẹga deleiguei. O sasạị kediạme die hụtibe Juda, egei dudi o. 6 Uwo kẹ hagumou dulomou, sa sa o sasạị kediạ kesigiemou kefegulo i. Yobe, Yesukou damalẹyodele i o sasạị kediạ die Galili tạe tobolou ili mei, kẹnou si sa sa o sasạị dio͡u die tạenou tobolou imou dulo i. 7 Kege dulo kesigiemou tobolou i, tạ ko͡u tobolou ili o olou feị kediạme Galili o sasạinou. 8 Kageiye tạ diạ tobolou ilibe, di diyou di tạenou tobolou imou dulo iya? 9 Di ko͡u hagua kefeguo dalagua o sasạị di sa sa hụ olou feịbe Partia, Midia, Elam, Mesopotemia, Judia, Kapadosia, Pontus, Esia, 10 Frigia, Pamfilia, Isip. Di ilo kelebe sa Libia tie o, sa Sairini hafeị dege dalaguadi o. Di o ilo kelebe sa Rom tie o. 11 Di o ilo kelebe damalẹdo Juda o. Di o ilo kelebe Juda o kediạ egei dudi o. Tọ tibi sa Krit obou, sa Arebia obou, di olou feịbe Godihạ dabai nelẹdo dege degedi kahạ tạ kẹ diyou di tạenou tobolou imou dulo ili kuhẹyode tobolou i. 12 Diạ dio͡u die tạe tobolou imou dulo kesigiemou, fị hiyedo mạ imamou, dio͡unou tugulo tobolou i, ko͡ume keịyedo tamạ degeiya? 13 Kẹnou si o ilo kelege susuga tobou mou iligi, o kediạ tigi kolo hueị gofo͡udo kẹ naị kahạ degemou, fị totou degele iyode tobolou i.

Pitahạ egei tobou

14 Kegemou, Pitahạ tạ-bolofeị-malạ-suluguadi-o 11 kege kediạbou de dogou guo tafalali, o sasạị kediạmokou tạ nelẹdo dege kou gue tobou, mạ mogo diạma, hụti Juda o nịbou, sa Jerusalem tie o nịbou olou feị, tạ ạ ko͡u tobou lamou degeli ko͡ume nị olou feị defeịdo duma. Nị ko͡u dugulu kahạ sibigẹ kẹme nị tawayadomou ạ tobou ladi kuhẹ. 15 Nịge wa, o ko͡udiạme tigi kolo hueị gofo͡udo kẹ nạma fị totou degele iliyade tawale ili. Kege meido. Kou bou gebe gusugudo dala. Gusugu kou bou ge obege tigi kolo hueị gofo͡udo nạma fị totou degele idiyo mei. 16 Ko͡u degelibe, o

* **2:1** 2:1 'Ista' sawisiei mei degeimou, sawisiei olou feị 50 kege mei degeimou be, *Pentikos* sawisiei kẹ kuhe tou di. *Pentikos* sawisiei dagado kelege, Kelesuhạ Duo Bolofeị tobou mou migi.

Joelhą kou tobou sagai kẹnou tefele degeli. O habage-degele-duguo-tobou di-o kahą tobou kẹme kuguokou nalai dala kuhẹ,
17 Godihą kou gue tobou, uwage sawisiei kelege, ą mą Duo Bolofei tobou ba mulọ, o sasai olou fei tou ba, nị o sisigọbou nị sasai sisigọbou kedią mą tą, habage tamą degele kahą tą kẹ hehegie tobolou ile. O gisiai kedią dihọ boholou mąba, tawale hobogolou. Odo kedią tieimi dugulone, damalẹdo kẹnou dugulo ile.
18 Damalẹdo, sawisiei kelegebe, ą mą Duo Bolofei tobou ba mulọ, mą dabai degele idi obou, mą dabai degele idi sasaibou kedią tou ba, dią habage tamą degele kẹ tobolou ile.
19 Ą degeiye, agudiletou ge midihọ gehẹ gehẹ kẹ tamą degegouba oe duguoba hiyedo kesigile ile. Haba asou be kounẹ ą midihọ gehẹ gehẹ hehegile. Kafeibou, doubou, dou dahaibou de hiyedo tamą degeleyode tobou.
20 Asọne hulią degele, oguone duhịdo kafei sagai degele. Kegeibabe, Hiye Ohą haguale sawisieibe hafei degeli kehẹ. Sawisiei kẹme Hiye Ohą ẹ nelẹbou ẹ hohọbou kẹ hegile sawisiei.
21 Kegeba, o koyohą Hiye Ohą hụya kẹ ą dogou guyedema dihọ bagą tobou babe, o kẹme Godihą mamolou. *Joel 2:28-32*
22 Israel o diąma, nị mą tą duma. Sa Nasaret o Yesu ẹme Godihą tobou mou hagua, nịou nị dihịle kokou midihọ gehẹ gehẹ kẹ milou gamou sumou nị duguomou hiyedo kesigile i kẹme nị olou fei kou tewe. Godihą nịge o kẹme you tobou mou hagueidade tawamabadomou ẹ kuhe degei. 23 Godihą Yesube nịmokou seseguloyodema fogou, habage degele kẹ ẹ kou tewe. Kegemou, habage, Godihą Yesube nịmokou sesegumou, nịge Godihą tą dudiyo mei o kediąmokou sesegumou, hebe fufuguomaikou ikoke degele imou, kuhe tolo i. 24 Kẹnou si Godihą Yesu ẹ todi kahą do degeli kẹ mou duguo fogou li mei, haguągimou gehẹ degei dala. Yobe, todi kahąge ẹme ta tolou dalale sagai mei. 25 Afu Devithąne ẹ degei kẹ kou gue tobou,
Hiye Ohą ą hafei dege dalamou dugudi. Ẹ mą dobogou delekou duwo kahą degemou, ąme nelẹdo dege dala kuhẹ. Guẹ ta degediyo mei.
26 Kegei degemou, mą fịbe bolofẹido, hohọnou. Ą tą tobolou ne, hohọ dege tobolou. Ąme Godihą ąmokou midihọ bolọdo degele kẹ dia dala.
27 Nąge ą ta tou fogou ba, tofigiei sa kokou dalale mei. Ną nou nẹ biyodema makai o bolọdo kẹme widaimikou be ta tabale mei.
28 Ną ąmokou tofousogo tofousogo tofolou kahą midihọ kẹ kou hegi. Ą nąbou de dalaba, ną degeiye ą hohọ hiyedo degeleyode tobou. *Buk Song 16:8-11*
29 Mogo diąma, ą nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ, di kou guai o Devit ẹme kege naląmamou tolo imou, oe ẹ wida i. Widai kẹme ifi kou bou gene dibou de dala. 30 Kẹnou si Devit ẹme habage-degele-duguo-tobou di-o kahą degemou, Godihą you ẹ hụya kẹnou makamąmou kou gue tobou kẹme ẹ kou tewe,
Habage ą nẹ hụti o ta makamąba, ẹ hiye o dege nebe nou ną sagai kege dalaleyode tobou. *Buk Song 132:11*
31 Devithą kẹ toboube, ẹ Godihą habage degele kẹ kou duguomou, Godihą makai o Kelesube* haguą gehẹ degeleyodei. Godihą ẹme o tofigiei sa kokou ta dalaba duguo fogolou mei. Widaimikou ne ta tabale meiyode tobou. 32 O kẹme Yesu. O Yesu ẹme Godihą haguągimou, gehẹ degei dala. Ei olou fei ẹme kou dugulo i. Kegemou, eige

* **2:31** 2:31 *Kelesu*be Godihą di mamouyadomou makai o.

ei dugulo i kahạ tạ kẹ tobolou idi. 33 Ẹme haguạ gehẹ degeimou, Godihạ tobou mou hebenitou folomou, ẹ Godihạ dobogo□u delekou duwoli, Duo Bolofẹi ẹ Ayehạ nelẹyode tobou kẹ mọụ. Ẹ Duo Bolofẹi malạmou tobou mou migimou, nị Duo Bolofẹihạ dabai degeli kẹ duguomou dulo ili kuhẹ. 34 Devit ẹ Yesuhạ hebenitou felei sagại kẹnou tefele feli mei, kẹnou si ẹ kou gue tobou,
Hiye Ohạ mạ Hiye Okou kou gue tobou, nạ mạ dobogo□u delekou duwoba ibe deba,
35 ạ nẹ ho o kediạ mo□umaba, nẹ abogo□u hayedu kefeguloyodei. *Buk Song 110:1*
36 Israel o diạma, kegei degemou, nị defẹido tawama. Yesu, nị hebe fufuguomạitou ikoke degele i kẹme Kelesu, Godihạ makoumou, ẹme Hiye O degei, o sasại olou fẹi mamolo□uyodei.

O sasại sụdo fị boholou mou, fafeleya tofolou i

37 O sasại kediạ Pitahạ tạ kẹ dulomou kesigie guẹ degemou, Pitabou ẹ mogo diạmokou bou de yodulo i, mogo diạma, eibe kagele? 38 Kegemou, Pitahạ diạmokou tobou, nị olou fẹido fị boholou ba, Yesu Kelesuhạ hụya kẹ fafeleya tofolou ibasi, midihọ kasagại, nị milou ga idi kẹ Godihạ gebe meiyodemaba, ẹ Duo Bolofẹine nịmokou nelẹ. 39 Godihạ Duo Bolofẹi nelẹyode tobou kẹme nị sisigọ diạmokou bou, o sasại olou fẹi, ahuya dalagua kediạmokou bou de nelẹ. Damalẹdo, o sasại, di Hiye O Godihạ yo□umakou haguamabadomou haguisalamou degeli, o sasại kediạmokou be Godihạ ẹ Duo Bolofẹi nelẹyode tobou.
40 Pitahạ egei ilo kele tobou mou iligi, tạ nelẹdo dege kou gue tobou, nịou tawaibou, nịme o midihọ kasagại milou ga idi kediạbou de makeiye. 41 Tạ kẹ tobou mou, o sasại sụdo dulomou fafeleya tofolou i. Sawisiei kelegebe, o sasại 3,000 sagại kege kediạ Yesukou kou damalẹyodei kediạbou de geleguo sụdo degei.

Damalẹyodei o sasại kediạ fị tanou dege delei

42 Damalẹyodei o sasại kediạ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ hehegili kẹ dulomou, dio□usie yogo dogou gumou dogou gumou dele idi. Haba kefeguomou be, nalẹ nalạmou, dihọ bagạ tobolou idi. 43 Godihạnou degeiye, ẹ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ midihọ gehẹ gehẹ kẹ milou ga idibe, o sasại kediạ dihịle kokou milou goumou duguomou kesigie guẹ degele idi. 44 Damalẹyodei o sasại olou fẹi kediạge fị tanou dege kefeguomou, dio□unou bimại nẹimou nẹimou dele idi. 45 Diạ die asou kolobou, die bimạibou olou fẹi kẹ tiga nẹmamou be, sele kẹ mo□umamou, o bi mei obou, nalẹ mei obou kediạmokou file idi. 46 Sawisiei olou fẹibe, diạ Godihạ mosọ kekaimidu fologa kefegulo idi. Haba die mosọ tanou tanou yane nalẹ nalạmou suluguadi. Fimại tanou dege, hiyedo hohọbolou nalẹ nalạ idi. 47 Diạ Godihạ hụnou hebele fogulo imou be, o sasại damalẹyodili mei kediạne diạmokou hohọ degele idi. Sawisiei olou fẹibe Hiye Ohạ o sasại ilo kele mamo□umou be, o ẹbukou damalẹyodei kediạbou de geleguo sụdo degedi.

3

O ta ibigidio tofigiei kẹ bolọ degei

1 Sawisiei olou fẹi, Juda o kediạ dihọ bagạ tobou dibe, habi 3 klok kelege tobou di. Sawisiei ta Pitabou Jonbou diliene dihọ bagạ tobou lamou, Godihạ mosọkou yai. 2 Dilie fologoumou, o ilo kelege o ta, ẹ ibigidio tofigiei kẹ hebele haguasiei. O kẹme

ę ibigidiobe ę adiou hą tofigiei kegei kuhe malą felęi. Sawisiei olou fęibe, o kedią o kę hebema haguasiemou, Godihą mosǫ kahą kekai adi ta kokou dogogulo idi. Adi kahą hųbe Nebou do Adiyodele idi. O sasąi Godihą mosǫ kekaimidu fologoumou be, ę sele hawaga duwodi. 3 Ę Pitabou Jonbou dilie Godihą mosǫkou fologoumou duguomou, ę diliemokou sele ta nęyadomou hawai. 4 Pita dilie Jon dilie ęmokou hiligedo masemamou, Pitahą tobou, ną elemokou dugu. 5 Dilie ęmokou sele ta nelęyademou ę diliemokou masele duwei. 6 Kęnou si Pitahą tobou, ąme selebou mei. Bi ą dala kęme nąmokou neląmou. Nasaret o Yesu Kelesuhą hųya kę ną haguąma iyede tobou. 7 Kege tobou mamou, Pitahą o kahą dobogo□u delekou tolou haguągimou, kelegenou ibigidio tofigiei o kę bolǫ degei. 8 Ę foguo folo fiya tofogou mou tofou tofou i. Dio□ufęi Godihą mosǫ kekaimidu fologai. Ę hobou ga sulugi, Godihą hųnou hebele foguo, hohǫbolou mou hobou ga siei. 9 O sasąi kedią dugube, ęme sulugi, Godihą hų hebele fogumou dugulo i. 10 Dią ę midihǫ duguo tawale i, ęme Nebou do Adi kokou duwoli, sele hawagadi odadele i. Ęme bolǫ degei duguomou, dią kesigie, fį mei degele i.

Pitahą Godihą mosǫdu egei tobou

11 Sa kę tie o sasąi kediąge kę degei kę dulomou, kesigie, Godihą mosǫkou fǫųkua ya, kefegudi mosǫ, dią Solomonhą mosǫyodele idi kokou fologa dugube, hawagadi o kahą Pitabou Jonbou dilie tolou mą tafalamou dugu. 12 Pitahą dią haguasieimou duguomou, diąmokou tobou, Israel o diąma, kageimou nį ko□u duguo kesigile iya? Kageimou, nį elemokou masele iya? Nį tawalibe, ele nelęyenou degeiye o ko□u kou gue haguąma sulu, he, elebe Godihą dihįle bologuądo daladi kahą o ko□u kuhe haguąma suluyode tawale ili? Kege mei. 13 Kęme Godihą nelęya kęnou Yesuhą degei. Di kou guai o Abrahambou Aisakbou Jekopbou die Godihąnou si ę dabai degedi o Yesukou be hų hiyedo kou nęi. O kęnou be nį ho o kediąmokou seseguomou, Pailatkou woyede tobolou i. Kęnou si Pailathąge tou fogou ba yo□u ileyodeiye, haba nįge kegelebe dafamou, tou fogou dayede tobolou i. 14 Ęme Godihale, Midihǫ Dǫųdo kęnou Degedi O. Kęnou si, nįge ęme dafamou, Pailatkou o wodi o ta kę tou fogou ba, nįmokou haguayede tobolou i. 15 O fį nędi o ęme nį wala imou tolo i. Kęnou si Godihą ęme widaikou haguągimou, haguą gehę degeimou ele duguomou kuhe tobolou ili. 16 Yesukou damalęyodei kahąnou, o kasagąi, nį kou dugudi tewe kahą ibigidio kę kuhe nelę degei dala. Nį o kęme Yesuhą hųya kę damalęyodema, bolǫ degeimou dugulo ili kuhęyode tobou.

17 Mogo diąma, ą tawali, nį Yesu woumou tolo ibe, nį defęi ta tawale ili mei. Nebe, nį hiye o kediąne kęnou tefei. 18 Kęnou si habage-degele-duguo-tobou di-o kedią Godihą o makai Kelesube do duguloyode tobolou ibe, dią nį degele i kę tobolou i. Kegemou, die tą kęme olou fęi damalędo tamą degeiyodei.

19 Kegei kahą degemou, nį fį boholou ba, Godikou damalęyodema. Kegeibasi, Godihą nį midihǫ kasagąi milou di kahą hebe kęme tǫgule mugulo. 20 Damalędo, nį fį bohou babe, Hiye Ohą degeiye nį misiholo duwolo. Kegeibasi, Godihą yo□u makai o Kelesu tobou ba hagua nį dogou gulo. O ą tobolou kęme Yesu. 21 Ifibe, ęme hebenitou dalali, Godihą bimąi olou fęi gehę degeleyode tobou kę dia dala. Godihą afudo tą kęme yo□u ę habage-degele-duguo-tobou di-o kediąmokou kou tobou mou dulomou tobolou iyode tobou.

22 Moseshạne kou gue kou tobou,
Nị Hiye O Godihạ o ta makalebe, ẹ nị o habage hagualẹ ta makale. O kẹme nebe ạnou
tefei, habage-degele-duguo-toboụ di-o degele. Tạ ẹ toboụ babe, nị ge defẹị do
duloba sesegama. 23 Habage-degele-duguo-toboụ di-o kẹ haguba, o koyohạ ẹ tạ
kẹ ta du ho fogou babe, o kẹme Godihạ sosou o kediạboụ de ta tofousogo dalale
meiyode tobou. *Lo 18:15, 18-19*
24 Habage-degele-duguo-toboụ di-o olou fẹị kediạ kou tamạ degei kẹme kou tobolou
i. Yomogoube, o Samuelhạ toboụ mou haguabe demou, o ilo kele tanou tanou toboụ
mou haguasiebe demou, ifine kuhẹyode tobou.
25 Nị me habage-degele-duguo-toboụ di-o kediạ sosou degei. Afudo, Godihạge nị
kou guai o kediạmokou ẹbou de mogo degedi midihọ kẹ ẹ milolou yodema hegibe, ẹ
Abrahamkou kou gue tobou,
Nẹ habage hagualẹ o kahạ degeiyege, Godihạ sa sa o sasạị olou fẹị kediạmokou midihọ
bolofẹị hehegileyode tobou. *Stat 22:18*
26 Damalẹdo, Godihạ ẹ dabai degedi o kẹ haguạgie toboụ mou, nị mokou bukou hagua
felẹị, midihọ bolofẹị kẹ hehegieiba, nị tanou tanou midihọ kasagạị kẹ tou foou
guemabadomou.

4

Hiye o kediạ Pitaboụ Jonboụ didiọ mugulo i

1 Pita dilie Jon dilie o sasạị kediạmokou tạ tobolou imou, mogou du dalaguadi o
kediạboụ, Godihạ mosọ dia daladi hiye oboụ, Sadyusi* o kediạboụ de haguasiei. 2 O
kediạ gofo□u degele i, dilie o sasạị kediạmokou toboụ mou iligi, Yesu ẹ tolo ilemou
haguạ gehẹ degei kahạ degemou, tofigile i o sasạị kediạne haguạ gehẹ degele ileyode
toboụ mou dulomou diạ gofo□u degele i. 3 Diạ dilie tolou mou, tạ salamou degei, sa
nugumou, idiba kege tạ saleyodemamou, didiọnou mugulo i. 4 Kẹnou si, o sasạị sụdo
egei kẹ dulomou, damalẹyodele i. Ebele damalẹyodeiboụ, ẹbukou damalẹyodeiboụ
geleguo olou fẹibe folodo, 5,000 sagạị kege.

Hiye o kediạ Pitaboụ Jonboụ kansole o kediạ dihịle kokou tạ sa i

5 Sabiyoumou, Juda hiye o kediạboụ, haba odo odoboụ, Moseshạ kuolou yo dulo
i oboụ kediạ sa Jerusalemkou kefegulo i. 6 Mogou du daladi hiye o Anasboụ, o
Kaiafasboụ, o Jonboụ, o Aleksanderboụ, haba mogou du dalaguadi hiye o ilo kediạboụ
de kefegulo i. Mogou du daladi hiye o kediạme sosou tanou fẹị. 7 O kediạ kefeguomou,
dilie tefegiemou, kou gue yodulo i, nele dabai ko□u degeibe, o koyohạ nelẹya kẹ
degelou? Koyohạ hụya kẹ degelou de yodulo i?
8 Kegemou, Pita ẹ Duo Bolofẹihạ tou mou, o kediạmokou tobou, Israel hiye o diạma,
odo odo diạma, 9 ele o ibigidio kasagạị kẹ dogou gu kahạ degemou, nị ele kuhe tạ solu.
Nị o kẹ kage degeiye bolọ degei domou tawalamou degele ili. 10 Kegei kahạ degemou,
nịboụ Israel oboụ, nị olou fẹị ko□unou tawama, sa Nasaret o Yesu Kelesu, nị hebe
fufuguomạikou ikoke degeimou, Godihạ haguạgimou gehẹ degei o kahạ, ẹ hụya kẹnou
o ibigidio kasagạị kẹ kuhe bolọ dege tafalamou nị dugulo ili kuhẹ. 11 Yesuhạ degei
kẹme o tahạ Godihạ kuguokou kou gue nalạị,

* **4:1** 4:1 *Sadyusi*be sa hụ mei, egei hụ ta sạ degei. *Sadyusi* o kediạge o tofigiei kediạme ta haguạ gehẹ degele meiyade tawale idi.

Mouti, mosọ togodi o nị dugube kasagạị degeimọ̄u igile fileị kẹme ẹ haba meleya mouti fogou. *Buk Song 118:22*

12 O tahạ di mamolo□u sagạị ta dala mei. Yesuhạ hụya kẹnọ̄u si o sasạị di bolofeị dege dalale. Ẹnọ̄u si Godihạ di mamo□uyadomọ̄u makaiyode tobou.

13 Pitahạ tạ tobọ̄u mọ̄u be, hiye o kediạge fị hiyedo mạ i. Diạ kọ̄u tewe, Pita dilie Jon diliebe sokọ̄u lọ̄u hiyedo duwegueli mei, mọ̄u yo□uwa o. Kẹnọ̄u si diạ dugube diliebe guẹ degeiyo mei, tạ dilie tobolọ̄u be nelẹdo. Kegeimọ̄u, diạge diliebe Yesubọ̄u de kọ̄u deleiyode tawale i. 14 O ẹ ibigidio bolofeị degei kẹme dilieboū de tafalamọ̄u duguomọ̄u, diliemokọ̄u tạ ta sima tobọ̄u li mei.

15 Kegemọ̄u, hiye o kediạ diliemokọ̄u kansole kediạ mosọ kẹ tọ̄u fogọ̄u mugua, mihịkọ̄u tafalaguamabeedeimọ̄u, dilie muguoumọ̄u, dio□unọ̄u tugulo tobolọ̄u i. 16 Di o bolọụ kẹme kage degele? Midihọ gehẹ, dilie milou kẹme sa Jerusalem tie o sasạị olọ̄u fẹị kọ̄u tawale i. Dige ta gale sagạị mei. 17 Kegei kahạ degemọ̄u, di o bolọụ kẹdiliemokọ̄u be o kahạ hụya kẹ hobọ̄u tạ ta tobọ̄u damabeedeme. Kegeligi, tạ ko□u sa sa o sasạị olọ̄u fẹị tefele duye. 18 Hiye o kediạ dio□unọ̄u tugulo tobọ̄u ma mei degemọ̄u, dilie haguisoumọ̄u, felẹgoumọ̄u, nele Yesuhạ hụya kẹ hobọ̄u tạ tobolọ̄u ba hehegiedamabeede tobolọ̄u i.

19 Kẹnọ̄u si Pita dilie Jon dilie die tạ simamọ̄u, kọ̄u gue tobolọ̄u i, Godihạ dihịle kokọ̄u be, midihọ kage degeibasi dọụdo? Elege nị tạ sesele, ha, Godihạ tạ sesele kẹ dọụdo? Nịọ̄u nọ̄u file duguma. 20 Kẹnọ̄u si ele tạ ko□u tobolọ̄u be ta fogolọ̄u mei. Ele dihọye dugu kẹbọ̄u kihiyọụye du kẹbọ̄u de ele hehegielamọ̄u yode tobolọ̄u i.

21 Kegemọ̄u, kansole kediạ diliemokọ̄u tạ nelẹdo dege tobolọ̄u ima, diliebe fogọ̄u imabeedele i. Yobe, o sasạị olọ̄u fẹị kediạ kẹ degei kẹ kọ̄u duguomọ̄u, Godihạ hụ hebele fogulo i kahạ degemọ̄u, hiye o kediạ diliemokọ̄u hebe kasagạị nelẹbe guẹ degele i. 22 Yobe, midihọ gehẹ kẹ milouye bologuọụmọ̄u bolọ degei o kahạ ẹ sadebe olọ̄u fẹibe 40 kege gabama i.

Damalẹyodei o sasạị kediạ egei tobọ̄u di kahạ nelẹ kẹ molo□uyodema dihọ bagạ tobolọ̄u i

23 Kansole o kediạ Pitabọ̄u Jonbọ̄u dilie tọ̄u fogọ̄u mọ̄u, dilie boholọ̄u mạ, dilie mogo diạmokọ̄u fogọ̄u yai. Ya fologamọ̄u, tạ olọ̄u fẹị mogọ̄u du dalaguadi hiye obọ̄u, odo odobọ̄u kediạ diliemokọ̄u tobolọ̄u i kẹ, diliene dilie mogo diạmokọ̄u tobolọ̄u i. 24 Dilie mogo diạ tạ kẹ dulomọ̄u, fị tanọ̄u dege, Godikọ̄u kọ̄u gue dihọ bagạ tobolọ̄u i, ei Wolọ̄u Daladi Hiye O, nạme agudiobọ̄u mihịbọ̄u tọ dawalabọ̄u, bimạị olọ̄u fẹị du dala ko□u milọ̄u gai o. 25 Afudo, nạ kọ̄u tobọ̄u mọ̄u Duo Bolofeihạ nelẹya kẹ, ei kọ̄u guai o, nẹ dabai degedi o Devithạ kọ̄u gue tobou,

Kagemọ̄u sa sa o olọ̄u fẹị gofo□u degele iya? Kagemọ̄u o sasạị kediạ midihọ kasagạị milọ̄u lamọ̄u tugulo tobolọ̄u iya?

26 Sa sa olọ̄u fẹị dia daladi o kediạ biyalamọ̄u dọụsususulo ili. Hiye o kediạ kefeguomọ̄u, Hiye O Godibọ̄u, ẹ makai o Kelesubọ̄u de huyafẹị degemebeede tobolọ̄u ili. *Buk Song 2:1-2*

27 Damalẹdo, ei sa kuokọ̄u be, Herotbọ̄u, Pontius Pailatbọ̄u, haba sa ta o ilo kelebọ̄u, Israel o kediạbọ̄u de kefeguomọ̄u, nẹ dabai degedi o Yesu, no□u nẹ dabai degeyadomọ̄u makai kẹ huyafẹị degele ileyodema tugulo tobolọ̄u i. 28 O kediạ kẹ

degeibe, nẹ nelẹyenou nạ kou degeleyode tobou sagại kẹnou kuhe degele i.* 29 Hiye O, nạ dugu, o kediạ eimokou tạe biyamou tobolou ili. Kẹnou si nạ nẹ dabai degedi o ei dogou guba, ei nẹ tạ kuhe tobou mou suluguale, ei ta guẹ degele ile mei. 30 Nạ do o kediạmokou nẹ dobogo u dogoguoba bologuạ. Haba o sasại kediạ dihịle kokou be, nẹ dabai degedi o Yesuhạ huya kẹ midihọ gehẹ gehẹ kẹ milou ba, diạ olou fẹi duguoba kesigile ileyodema dihọ bagạ tobolou i.

31 Damalẹyodei o sasại kediạ dihọ bagạ tobou ma mei degeimou, mosọ duwo kẹ fifigimou dugulo i. Mosọ duwo kẹ fifigile dalamou, Duo Bolofẹihạ diạ tolou hobogou mou, diạ Godihạ tạ yomogou tobolou i. Diạ ta guẹ degele ili mei, hiligedo egei tobolou i.

Damalẹyodei o sasại olou fẹi kediạ dio usie yogo dogou gumou dogou gumou dele idi

32 Yesukou damalẹyodei o sasại olou fẹi kediạ mogo tanou degemou, die fimạine tanou fẹi degele i. Die bimạibe mạ bidoyodele idiyo mei, dio usie yogokou nẹimou nẹimou dele idi. 33 Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ egei nelẹdo dege tobou mou sulugualibe, ei Hiye O Yesube tolo ilemou haguạ gehẹ degeimou duguomou, ei kuhe hehegiemou suluguayode tobolou idi. Hehegiemou suluguamou, Godihạ damalẹyodei o sasại olou fẹi kediạ habaguguei. 34 Diạ nalẹbou, bimạibou ta mei degediyo mei. Yobe, die o tahạ asou kolo sagại, mosọ sagại kegei ta dalamou be, o kahạ kẹ tiga sele malạmou ile, 35 tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạmokou nẹimou, o kediạge damalẹyodei o bibou nalẹbou mei kediạmokou file idi.

36 Kegeimou, o ta delei, ẹ hụbe Josep. Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ ẹ hụ ta tibe Barnabasyodei. Hụ kahạ sibigẹbe Dedẹi Sagidi O. O kẹme ẹ hụtibe Livai. Ẹ sabe tọ tibi sa Saiprus. 37 O kahạ ẹ asou kolo ta tiga sele malạ ile, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạmokou nẹi.

5

Ananaias dilie Safaira dilie Godi ogou galamou degele i

1 O ta delei, ẹ hụbe Ananaias. Ẹ sasạihạ hụbe Safaira. Diliene dilie asou kolo ta tiga sele malạ i. 2 Sele kẹ malạmou, ilo kele Ananaiashạ yo u ẹ bi degeleyodema, mogogou dogogu. Ẹ sasạihạge kẹ degeibe kou tewe. Sele ilo kele mogogou dogoguomou, ilo kẹnou malạ ile, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạmokou folo nẹi. 3 Kegeimou, Pitahạ tobou, Ananaias, nạ kageimou Tamạhạ nẹ duledu dabai degeiya? Nạ nẹ asou kolo tigei sele ilo kelebe no u mogogou dogoguo fogou mou, nạme Duo Bolofẹi ogou galamou degeli. 4 Nẹ asou kolobe tiga sele mou lị mei kelegebe, no u nẹ asou kolo. Asou kolo dowo sele kẹne no u nẹ sele. Kageimou nạ sele ilo kẹ mogogou mou, eimokou sele olou fẹi nelịyode tobou ya? Nạ o einou ogou gouyo mei, nạ Godine ogou goluyode tobou. 5 Ananaias ẹ tạ kẹ dulomou, tolo fiyei. O sasại kediạ tạ uwo kẹ dulomou, guẹ hiyedo degele i. 6 Kegemou, o gisiai kediạ haguasiemou, ẹ tou kẹ yukueiye tigama, hebema yamou wida i.

7 Asọ dihọ kamadia sagại kege mei degeimou, kelege Ananaiashạ ẹ sasại hagua felẹi. Ẹ mạhạ tolo i kẹme ẹ ta tawali mei. 8 Pitahạ ẹmokou tobou, nạ dugu, nele asou kolo dowo sele mọụbe ko unou fẹi? Sasại kahạ tobou, damalẹdo, nạ tobolou be dọụdoyode

* **4:28** 4:28 Kẹnou si o kediạ dio unou tawaga degele iliyade tawale i.

tobou. 9 Pitaha haba tobou, kageimõu, nele Hiye Oha Duo Bolofei ogõu gamebeedema ogõu ga ilou? Na du, ne ma wida i o kediame haguasie, adikõu felegaladido. Haba nane hebema yaleyode tobou. 10 Pitaha ta ke tobolõu kelegenõu ene Pitaha abogo□u hafei dege kele tolo fiyei. Tolo imõu, o gisiai kedia haguasie felegamõu dugu, sasai kene tei tilamõu duguomõu, e tõu kene hebema yamõu, e ma widai hafei kele wida i. 11 Kegemõu, damaleyodei o sasai kediabõu, haba o sasai ilo, ta uwo ke dulo i kediabõu olõu fei gue hiyedo degele i.

Midiho gehe gehe tama degeimõu dugulo i

12 Ta-bolofei-mala-suluguadi-o kedia o sasai kedia dihile kokõu midiho gehe gehe ke milõu goumõu duguomõu hiyedo kesigile i. Damaleyodele i kediane mogo tanõu degemõu, kefegudi moso, Solomonha mosoyodele idi kokõu fologamõu kefegulo idi. 13 O sasai damaleyodili mei kediage damaleyodei o sasai kediamokõu hohobolõu idiye, kenõu si diabõu de kefegulo idiyo mei, dia gue degele idi. 14 Kenõu si o sasai sudo Hiye Okõu damaleyodemamõu o ebukõu damaleyodei kediabõu de geleguomõu, olõu fei sudo degei.

15 Kegei kaha degemõu, o sasai kedia do o mo□uma haguasiemõu, a Pitaha ileya kaha feya ke fafai tageya dogogule i. Yobe, Pitaha haguba, e taye kaha do o ilo kediamokõu diõu guyadomõu degele i. 16 O sasai, sa Jerusalem hafei dege tie kediane do o sasaibõu, duo kasagaiye tolõu i o sasaibõu de mo□uma haguasie dogogueimõu, olõu fei bologuoumõu bolo degele i.

Esol o kaha ta-bolofei-mala-suluguadi-o kedia dogõu gumõu, didio moso ke tõu fogõu fogõu yai

17 Kegemõu, ta-bolofei-mala-suluguadi-o kedia dabai degeimõu, mogõu du daladi hiye obõu, e mogo Sadyusi o kediabõu de duguomõu, gofo□u degemõu, kona degele i. 18 Gofo□u degemõu, ta-bolofei-mala-suluguadi-o kediame tõu gama, didio degeimõu, midiho kasagai degele idi o kediabõu de deleiguei. 19 Kenõu si huliame Hiye Oha esol o taha hagua, didio moso a so□ugõu mõu, dio□ufei tamakõu muguamõu tobou, 20 ni ya, Godiha moso kekaimidu fologaba, o sasai kediamokõu fi gehe ko□umaha midiho ko□u dugulu ko□u olõu fei hehegie tobõu mabeede tobou. 21 Esol o kaha kege tobõu mõu, dia dulo i. Sabiyoumõu dia ya, Godiha moso kekaimidu fologa, o sasai kediamokõu yomogõu hehegie tobolõu i.

Kegemõu, mogõu du daladi hiye oha e mogo diabõu de haguasie kefegulo i. Kefeguomõu, hiye o kediage kansole o kediabõu, Israel odo odo kediabõu olõu fei haguisoumõu, haguasie kefegulo i. Olõu fei kefeguomõu, die dabai degedi o kediа tobõu mõu, didio mosokõu yai, ta-bolofei-mala-suluguadi-o kedia wõu ma haguasiemabadomõu. 22 Kenõu si dabai degedi o kedia didio mosokõu fologamõu dugube, diame didio mosodu mei dugu. Mei duguomõu, boholõu ma haguasiemõu, hiye o kediamokõu kõu gue tobou, 23 ei dugube, didio moso a tefeibe hiligedo tefegu dugu. Adi dia dalaguadi one kõu tafalaguamõu dugu. Kenõu si ei a tefei solo□umõu dugube, didio o olõu feibe mei duguyode tobolõu i.

24 Godiha moso dia daladi hiye obõu, mogõu du dalaguadi hiye obõu kedia ta ke dulomõu, fi hiyedo ma imamõu tobou, o kediame kage kama fosigelou? 25 Fima imõu, o taha hagua, hiye o kediamokõu kõu gue tobou, duma, o ni didio masai kediame kõu

bou gebe Godiha mosọ kekaimidu tafalaguali, Godiha tạ o sasại kediạmokou hehegie tobolou iliyode tobou. 26 Tạ kẹ dulomou, Godiha mosọ dia daladi hiye obou, ẹ dabai degele idi obou kediạ yamou, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ wou ma haguasiei. Kẹnou si hiye o kediạge diạ ta makolo ili mei. Yobe, diạ o sasại kediạmokou gue degele i, o sasại kediạ diạ igiye wala iye domou.

Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ kansole kediạmokou tạ tobolou be ta guẹ degele ili mei

27 Godiha mosọ dia dalaguadi o kediạ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ wou ma haguasie, kansole kediạ dihịle kokou tofou giesạma fogou mou, mogou du daladi hiye ohạ diạmokou kou gue tobou, 28 eige nịmokou o kahạ hụya hobou hehegie tobou damabeedema kou kuolou mạ i. Kẹnou si nị ta dulo ili mei, sa Jerusalem kou lebe nị tạ kẹme olou fẹi kou tefei. Nị eimokou o kẹ woumou tolo i kahạ hebe kasagại kẹ nelạmou degeli kuhẹ.

29 Kẹnou si Pitabou diạ sima kou gue tobou, eige Godiha tạ kẹnou sesele, o tahạ tạ ta sesele meiyode tobou. 30 Nịge Yesube hebe fufuguomạikou ikoke degeimou kou tolo iye, kẹnou si di kou guai o kediạ Godihạ ẹ haguạgimou haguạ gehẹ degei. 31 Ẹme Godihạ malạ hebenitou folomou, Godihạ dobogo□u delekou dogogumou duwo. Yobe, ẹme Hiye Ohạ Dihi, ẹ dimokou a hegieba, di mamou lạmou. Ẹ Israel o di dogou guo dala, di fị bohou ba, midihọ kasagại, di milou ga idi kẹ Godihạ gebe meiyodeyadomou. 32 Eige Godihạ degeli olou fẹi kẹ kou duguomou kuhe tobolou ili. Duo Bolofẹi, Godihạ ẹ tạ dulo idi o sasại kediạmokou nẹi, ẹne kẹ kou duguomou tobolou dalayode tobou.

Kansole o Gamalielhạ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạmokou hebe kasagại ta nẹdamebeede tobou

33 Kansole o kediạ Pitahạ tạ kẹ dulomou gofo□u degemou, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạme wouba tofigileyode tobolou i. 34 Kẹnou si kansole o ta, ẹme Farisi* o, ẹ hụbe Gamaliel, Moseshạ kuolou yo du o. O sasại olou fẹi ẹ hụ hebele fogulo idi. O kahạ haguạmou tobou, didiọ o kediạ mosọ tou fogou mulọ, mihịkou baha tafalamabeede tobou. 35 Mihịkou muguoumou, Gamalielhạ kansole o ilo kediạmokou kou gue tobou, Israel o diạma, nị o kediạmokou hebe kasagại nelạbabe, nị defẹido fimạmaba hobou yode tobou. 36 Nị tewe, sadebe sụdo mei degeli mei, kelege o Teudas ẹ hagua, ạme hiye o, ạnou be hụbou yode tobou. Kege tobou mou, o 400 sagại kege kediạ ẹmokou damalẹyodele i. Kẹnou si o tae ẹ woumou tolo i. Tolo imou, o ẹmokou damalẹyodele i kediạne kama fosigei. Dabai ẹ degelamou degeibe, mou mei degei. 37 Habage kelege, gamani o kediạ o sasại hụ solo□u imou, Galili o Judas ẹ haguạ tobou mou, o sasại kediạ ẹ tạ dulo sesele i. Diạ ẹ sesele ya biyama, gamani o kediạ igile mugulamou degele i. Kẹnou si o kẹne o tae woumou tolo i. O ẹmokou damalẹyodele i o kediạne kama fosigei. 38 Kegei kahạ degemou, ạ ifi nịmokou tobolou kuhẹ, nị o ko□udiạme tou fogou ba fogou imabeedili. Yobe, diạ dabai kẹ degelibe dio□u die fịyenou degeibabe, dabai kẹme ile kasagại degele. 39 Kẹnou si dabai kẹme Godi yo□u tobou mou degeli debabe, nịge diạme ta akogulo sagại mei. Kegeligi, nị Godikou biya iye.

* **5:34** 5:34 *Farisi* hụbe sa hụ mei, egei hụ ta sạ degei. *Farisi* o kediạ tawaibe, o tofigiei kediạme haguạ, gehẹ degele iledade tawale i.

Gamalielhą tą kę tobou̱ mou̱, kansole o kedią kę dulomou̱, 40 tą-bolofei̱-malą-suluguadi-o kedią haguisoumou̱, haguasieimou̱, dofou̱ ye wala i. Dofou̱ ye wala imamou̱, kuolou̱ mą i, nį Yesuhą huya kę hehegie tobou̱ damabeedema, tou̱ fofou̱ gueimou̱, dią fogou̱ yai. 41 Tą-bolofei̱-malą-suluguadi-o kedią kansole kedią mosǫ kę tou̱ fogou̱ fogou̱ yamou̱ hohǫ degele i. Yobe, Godihągе kou̱ tawai, diąme Yesuhą dowoye hagi maląba, nelędo dege tafalagualebe tefeidadei. 42 Sawisiei olou̱ fei̱, dią Godihą tą hehegile idibe, Godihą mosǫ kekaimidu fologa hehegile idi. Haba ya, o sasai̱ kedią mosǫ tanou̱ tanou̱ yane tą uwo bolofei̱ kę tobou̱ mou̱ suluguadi. Dią hehegile idi ta fogou̱ le ili mei, Yesu ẹme Godihą makai o Kelesuyode tobolou̱ mou̱ hehegile idi.

6

Damaleyodei o kedią o olou̱ fei̱ dioyosi kege maka degei, tą-bolofei̱-malą-suluguadi-o kedią dogou̱ gumabadomou̱

1 Kelegebe, Yesuhą dabai degedi o kediąme sudo degei. Dią olou̱ fei̱be o huti Juda oye, kenou̱ si o ilo kelebe Grik tąe tobolou̱ idi, haba ilo kelebe Hibru tąe* tobolou̱ idi. Kegemou̱, o Grik tąe tobolou̱ idi o kediągе o Hibru tąe tobolou̱ idi o kediąmokou̱ be dafamou̱ kou̱ gue tobolou̱ i, nį̱ge nalę mei o kediąme kou̱ dogou̱ gulo idiye, kenou̱ si ei kuei sobou̱ kediąme nį̱ge ta dogou̱ gulo idiyo mei. 2 Kegei kahą degemou̱, tą-bolofei̱-malą-suluguadi-o olou̱ fei̱ 12 kege kedią Yesuhą dabai degedi o olou̱ fei̱ haguisoumou̱, haguasieimou̱, diąmokou̱ tobou, eibe Godihą tą hehegiedi kę fogou̱ ba, nalę fidi dabai kę degeibabe, dǫudo mei. 3 Mogo diąma, nį o dioyosi kege nį dala duo kile kama. O koyobe o sasai̱ dihį̱le kokou̱ dǫudo o, Duo Bolofei̱hą ẹ tou̱ mou̱, ẹ tawagai dǫudo dala, o kegele i kediąnou̱ nalę fidi dabai kę degemabeedema maka degema. 4 Eiyou̱ ge sawisiei olou̱ fei̱ dihǫ bagą tobolou̱ ba, Godihą tą hehegielamou̱ yode tobou.

5 Damaleyodei o sasai̱ kedią tą kę dulomou̱, hohǫbolou̱ i. O dioyosi kege makamai̱be, dią o Stivenbukou̱ makamai̱. Ẹme nelędo dege damaleyodei o, Duo Bolofei̱hą ẹ tou dala. Tabe o Filipbou̱, o Prokorusbou̱, o Nikanorbou̱, o Timonbou̱, o Parmenasbou̱, o Nikolasbou̱. O Nikolas ẹ sabe Antiok. O kęme Juda o meiye, kenou̱ si ẹme Juda o kedią egei dudi o. 6 O kediąme damaleyodei o sasai̱ kedią tą-bolofei̱-malą-suluguadi-o kediąmokou̱ wou̱ ma youmou̱, dią die widiletou̱ dobogo□u dogoguomou̱, dihǫ bagą tobolou̱ i, o kediąme nalę file dabai kę degemabadomou̱.

7 Kegemou̱, Godihą tąbe sa Jerusalem kilebe olou̱ fei̱ tefei. Sa kę tie o sasai̱ sudo Yesuhą dabai degedi o degele hobogou̱ mou̱, olou̱ fei̱ sudo degei. Mogou̱ du daladi o sudo kediąne Godihą tą dulomou̱, damaleyodele i.

Juda o kedią o Stiven tą sa i

8 O Stiven ẹme Godihą habaguguegu̱o, nelę neimou̱, o sasai̱ dihį̱le kokou̱ midihǫ gehę gehę kę milou̱ goumou̱ duguo kesigile i. 9 Kenou̱ si o ilo kedią haguasiemou̱, ẹmokou̱ tąe biya i. O kediąme afu fisimou̱ dabai degedi kę tou̱ fogou̱ mou̱, bologuądo dalaguali, dio□unou̱ diesofei̱ egei gehę dudi. O kediąme Juda oye, kenou̱ si die sa hiyedobe sa Sairinibou̱ sa Aleksandriabou̱. Haba ilo kelebe sa Silisia duo kile sa sabou̱, haba sa Esia duo kile sa sabou̱ kele tie o. 10 O kedią Stivenkou̱ tąe biya imou̱, Duo Bolofei̱hą degeiye, Stiven ẹ tawagai dǫudo kahą degeimou̱, o kedią ẹme gabali mei. 11 Kegemou̱, dią o ilo kediąmokou̱ amafei̱ wǫmogou̱ mou̱, nį̱ge kou̱ gue tobou̱

* **6:1** 6:1 Tą *Hibru* sagai̱, tą Aram sagai̱ kegei tobolou̱ idi.

mabeedei, eige Stivenhạge Mosesbou̱ Godibou̱ dilie huyafẹi degelamou̱ tobou̱ mou̱ dulo iyodemabeede tobolou̱ i. 12 O ilo kediạ tạ kẹ dulomou̱, Stivenhạ degeli mei kẹ o sasại kediạmokou̱ ogou̱ ga tobolou̱ i. Haba odo odobou̱, Moseshạ kuolou̱ yo dulo i obou̱ kediạne ogou̱ gai tạ kẹ dulomou̱, gofo□u degemou̱, ẹ tolou̱ mạmou̱, kansole o kediạmokou̱ tolou̱ ya fologai. 13 Ẹ tolou̱ fologamou̱, diạ o ilo kele makamạmou̱, tạ sai kokou̱ ge ẹ degeli mei kẹ tạe ogou̱ ganou̱ tobou̱ mabeedele i. Tạ kẹ dulomou̱, o kediạ kou̱ gue tobou, sawisiei olou̱ fẹi ei dudibe, o kahạge Godihạ mosọbou̱, Moseshạ kuolou̱ tạbou̱ kokou̱ bou̱ basia tobou̱ mou̱ dulo idiyode tobolou̱ i. 14 Damalẹdo, eige ẹ sa Nasaret o Yesuhạge Godihạ mosọ ko□u makomaba, haba Moseshạ kuolou̱ tạ dimokou̱ nẹi kẹne igile muguoba, tạ gehẹ kẹ hehegileyode tobou̱ mou̱ dulo i. 15 Ogou̱ gai tạ kẹ tobou̱ mou̱, kansole o olou̱ fẹi kele duwogua kediạ ẹmokou̱ masele iligi dugube, ẹ midihọbe hohọ hiyedo, ẹsol o midihọ sagại degeimou̱ dugulo i.

7

Stivenhạ kansole o kediạmokou̱ egei tobou

1 Kegemou̱, mogou̱ du daladi hiye ohạ Stivenkou̱ yodu, o kediạ tạ ko□u tobolou̱ ilibe de damalẹ, ha gulokou? 2 Stivenhạ tobou,* mogo diạma, aye diạma, nị duma. Afu kelege, di kou̱ guai o Abraham ẹ sa Mesopotemiakou̱ duwei, sa Harankou̱ ili mei, you kelegebe, Godi, ẹ hohọbou̱ ẹ nelẹbou̱ hiyedo, ẹ hagua tamạ degemamou̱, 3 Abrahamkou̱ kou̱ gue tobou,

Nạ nẹ sabou̱ nẹ hụtibou̱ de tou̱ fogou̱ ba, sa ạ nạmokou̱ hegile kokou̱ fogou̱ iyede tobou. *Stat 12:1*

4 Kegemou̱, Abrahamhạ sa Kaldia* o sasại kediạ tou̱ fogou̱ mou̱, ẹ aye dilie sa Harankou̱ fogou̱ yai. Fologa dalaguali, ẹ aye tolo imou̱, Godihạ haguayede tobou̱ mou̱, ẹ hagua, sa nị dalagua kuokou̱ felẹi. 5 Felẹimou̱, Godihạ ẹmokou̱ asou̱ kolo ta ka nelị mei, ẹme asou̱ kolo meido. Kẹnou̱ si Godihạ sa ko□ume olou̱ fẹido ẹmokou̱ nelẹyodema makamạmou̱ kou̱ gue tobou,

Ạ sa ko□ume nạbou̱, nẹ sosou̱ bou̱, nẹ habage haguạ ilebou̱ nịmokou̱ nẹiba, nị sa kuokou̱ haguasie tofolou̱ ileyode tobou. *Stat 17:8*

Abraham ẹme dihi mei kelege, Godihạ tạ kẹ kuhe tobou. 6 Godihạ Abrahamkou̱ be kou̱ gue tobou,

Nẹ sosou̱, nẹ habage haguạ ile kediạme asou̱ sabekou̱ ya dalaguali, fisiba dabai degele ile. Fisiba dabai degele iba, sa obou̱ kediạ diạ makomou̱ iligi, sadebe olou̱ fẹi 400 kege mei degele. 7 Kẹnou̱ si nị fisiba dabai degele kahạ hebe kasagại kẹme ạ sa obou̱ kediạmokou̱ nelẹyode tobou. Kegeiba, nẹ habage haguạ ile kediạme asou̱ sa kẹ tou̱ fogou̱ haguasie felẹgaba, sa kuokou̱ mạ dabai degele ileyode tobou. *Stat 15:13-14*

8 Kegemou̱, Godihạ Abrahamkou̱ mogo degedi midihọ ta hegieba, nị o sisigọ olou̱ fẹi kolo diafigima, diạme mayo□u mạ biyodema kege makamạmabeede tobou. Abrahamhạ kẹ dulomou̱, ẹ sasạihạ dihi Aisak malạ felẹimou̱, sawisiei olou̱ fẹi dimayosi kege mei degeimou̱, Abrahamhạ dihi Aisakhạ kolo diafou. Kolo diafou̱ mou̱, habagedo, Aisakhạ sasại kahạ dihi Jekop mala felẹi. Malạ felẹimou̱, habage Jekophạ sasại diạne dihi olou̱ fẹi 12 kege mo□uma felẹgai. O kediạme di hụti yodo.

---

* **7:2** 7:2 Tạ sasado (7:2-53) Stivenhạ ko□u tobou kẹme ‘Stat’ kuguobou̱, ‘Kisim Bek’ kuguobou̱ kele dagado nalạgai dala. * **7:4** 7:4 Sa kahạ hụ tabe ‘Mesopotemia’.

9 Kegemou, di kou guai o kediạ die malạ Josepkou kona degemou, o ilo kediạmokou sesegu, fisiba dabai degeyadomou. Sesegumou, o kediạ Josep wolou, sa Isipkou yai. Kẹnou si Godihạ Josep dogou guo delei. 10 Godihạ dogou gumou, Josep ẹ hagị olou fẹị mei degei. Godihạ ẹmokou tewe hiyedo nẹimou, ẹ Isip kediạ hiye o kẹbou de tạ koumou, o kahạ ẹmokou hohọ degemou, makamọụmou, ẹ gamani dabai degeligi, sa Isip kile bimạị olou fẹị kẹ dia daladi.

11 Kegemou, sa Isipbou sa Kenanbou kile hegie hiyedo hagua kogumou, o sasạị hagị hiyedo degele i. Di kou guai o kediạne nalẹ olou fẹị mei degele i. 12 Kẹnou si o Jekop ẹ sa Isipkou nalẹ dalayode tobolou imou dulomou, ẹ di kou guai o kediạmokou tobou mou, dagado yamou, nalẹ mo□uma haguasiei. 13 Haba tage ya fologoumou, Josephạ ẹ eyẹ diạmokou ạme Josepyode tobou. Isip o sasạị kediạ hiye o kahạne Josephạ ẹ sosou diạme dalayodele imou dulo tawai. 14 Kẹ dulomou, Josephạ ẹ aye Jekopbou, ẹ sosou ilo kelebou olou fẹị 75 kege kediạ haguamabeedemamou tạ tobou ma dogogu. 15 Kegemou, Jekop ẹ sa Isipkou ile dalali tolo i. Ẹ sisigọ, di kou guai o kediạne olou fẹị tofigile hobogou. 16 Tofigile hobogou mou, habagedo, di kou guai o ilo kele tofigiei olou fẹị mo□uma haguasiemou, sa Sekemkou wida i. Widai sa kẹme, afudo Abrahamhạ o Hamor huṭi kediạ sa kẹ ẹ seleye kou tiga mọụ.

17 Tạ Godihạ Abrahamkou kou tobou kẹme damalẹdo tamạ degele hafẹị degeimou, kelege di Israel o sasạine sa Isipkou sụdo degei. 18 Di Israel o sasạị sụdo degeimou, sa Isip hiye o ta haguạ tofou. Hiye o kahạge Josepbe ta tewe mei. 19 Sa Isip hiye o kahạ di kou guai o kediạ ogou gama, o sasạị makolamou, dihi diẹfẹị tofigieyadomou, aye adiou kediạmokou dihi diẹ mo□uma hebesemabeeede tobou. 20 Kelegebe, Moseshạ adiou hạ dihi Moses malạ felẹị. Godihạ dugube, dihi kẹme bolofẹịdo. Malạ felẹimou, ẹ aye dilie dihi kẹ hebele filelị mei, dilou dilie mosọkou fofolou dalali, oguo kamadia kege mei degei. 21 Oguo kamadia kege mei degeimou, dilie dihi kẹ ạikou dogogu dalamou, sa Isip hiye o kahạ sasạị dihi kahạ sulugi dihi kẹ duguomou, ẹ mosọkou malạ ile, fofolou gi, hiye degei. 22 Moses ẹme sokou lou duwoli, Isip o kediạ tawagai kẹ ẹ olou fẹị mọụ. Ẹme tạ nelẹdo dege tobou di o, dabaine nelẹdo dege degedi.

23 Kege dalali, Moseshạ ẹ sadebe olou fẹị 40 kege mei degeimou, ẹ yo□u ẹ o Israel o kediạmokou ileyodema i. 24 Ẹ ilemou dugube, Isip o tahạ Israel o ta woumou duguomou, ẹ yogohạ dowoye Isip o kẹ woumou tolo i. 25 Ẹ tawaibe, ẹ mogo diạge Godihạ degeiye ẹ diạ dogou guloyode tawale iliyade tawaiye, kẹnou si diạ ta tawale ili mei. 26 Tiei sabiyoumou, ẹ iligi dugube, Israel o bolọụ ta biya imou dugu. Duguomou, biyolu kẹ akogulamou tobou, nelebe eyẹ malạ. Kagemou nele nolou sie makolo iya? de yodu. 27 Kẹnou si o ẹ yogo walamou degeli kahạ Moses ka filạmou tobou,

Nạme o koyohạ makaiye, hiye o degemamou, ei tạ souya?

28 Nạ i Isip o wei sagạị kẹnou tefele, nạ ạne kege walamou degeli? *Kisim Bek 2:14*

29 Moseshạ tạ kẹ dulomou, kama folo ile, sa ta o Midiankou delei. Dalali, ẹ sasạị hulomou, o dihi bolọụ kege mọụ.

30 Kegemou, Moses ẹ dalali, sadebe 40 kege mei degeimou, ilemou, sa hebe mei mihịnou sa, bitọụ Sainai hafẹị dege dala kokou ge, ẹsol o tahạ ẹmokou tamạ degeimou dugu. Ẹ tafalali dugube, hebe huyadefẹị tahạ goya kẹ olou fẹị dou wobolou imou, ẹsol o kahạ dou i kahạ duo kile tafalamou dugu. 31 Ẹ kẹ degeli kẹ duguomou, fị hiyedo maị. Ẹ ile, hafẹị dege dugulamou degeimou, Hiye Ohạ kou gue tobou mou du,

32 Ạme nẹ kou guai o kediạ Godi. Damalẹdo, ạme Abrahamhạ Godi, Aisakhạ Godi, Jekophạ Godi. *Kisim Bek 3:6*
Moseshạ tạ kẹ dulomou, guẹ degemou dio koulugi kokou ta maseli mei. 33 Kegemou, Hiye Ohạ ẹmokou haba tobou,

Nạ nẹ tamaka tigiga. Yobe, sa nạ tafala kou̲me mạ sanou. 34 Ạ dugulube, Isip o kediạge mạ Israel o sasại makolo imou dugulu. Ạ mạ o sasại kediạ gosolo uwo dulu kahạ degemou, ạ diạ dogou gulamou migile dala kuhẹ. Kegei degemou, nạ sa Isipkou iyede tobou. *Kisim Bek 3:5, 7-8, 10*

35 O kẹme Moses. Afu ẹ mogo diạ ẹme tobekou muguomou kou gue yodulo i,

Nạme o koyohạ makaiye, hiye o degemamou, ei tạ souya? *Kisim Bek 2:14a*
Moses ẹme Godihạ hiye o degeba, Israel o kediạ mamou̲uyede tobou. Ẹsol o hebe douye wobolou kodu tamạ degeimou dugu kelege Godihạ ẹmokou kege tobou. 36 Kege tobou mou, ẹ fogou hagua, Israel o sasại sosogou, sa Isip tou fogou fogou haguasiei. Ẹ o sasại kediạ dihịle kokou midihọ gehẹ gehẹ kẹ milou goumou duguomou kesigile ibe, ẹ sa Isipbou, dawala Wẹi Degeibou,* haba hebe mei mihịnou sabou kokou ẹ midihọ gehẹ gehẹ milou gamou sulugi, sadebe olou fẹi 40 kege mei degei. 37 O kẹme Moses. Ẹ Israel o kediạmokou kou gue tobou,

Godihạ o ta makalebe, ẹ nị o habage hagualẹ ta makale. O kẹme nebe ạnou tefei, habage-degele-duguo-tobou di-o degeleyodei. *Lo 18:15*
38 Di kou guai o kediạ hebe mei mihịnou sa kokou dalaguali, Moseshạ bitọu Sainaikou felei. Foloumou, ẹsol o ta kahạ Godihạ tạ ẹmokou hehegie tobou. Tạ kẹnou be ẹ di kou guai o kediạmokou ne hehegie tobou. Haba dimokou ne tobolou dala kuhẹ. Tạ kẹme ta mei degele mei, yo̲u kegenou dalale.

39 Kẹnou si di kou guai o kediạge Moseshạ tạbe ta dulo ili mei. Diạ ẹ tobekou muguomou, sa Isipkou boholou mạ ile sagại degele i. 40 Diạ o Aronkou * kou gue tobolou i,

O Moses, sa Isipkou ge di wou ma haguei kẹme kagelou? Eige ta tawaiyo mei. Kegei kahạ, nạ ei godi ilo kele milou gamaba, ei sosogou ba iyede tobolou i. *Kisim Bek 32:1*
41 Kelege, diạ ogou gai godi ta wai bulumakou dihi sạ dege igiye milou mamou, gali sile nelẹmou, die ogou gai godi kahạ hụ hebele foguo, hohọbolou i. 42 Kẹnou si, Godihạ diạ tobekou mugumou, diạge asọbou oguobou kuidihọbou kokou nou dihọ bagạ tobolou mou, die dabai kẹnou degele idi. Habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ kẹ tobolou idi kẹ die kuguo kokou kou gue nalại dala,

Israel o diạma, nịme hebe mei mihịnou sa kokou sulugualibe, sadebe olou fẹibe 40 kege kelege, nị wai sipsipbou, gali ilo kelebou de woma sidibe, nị ạmokou sima nelẹ idi? Kegeli mei, nị ạmokou sima nelẹ idiyo mei. 43 Nị ogou gai godi Molekhạ falai mosọ kẹ hebema suluguadi. Ogou gai godi Refanhạ kuidihọ figisa kẹne nị hebema suluguadi. Damalẹdo, nị ogou gai godi figisa kẹ milou gamamou, yubu sugulo fiyamou, dihọ bagạ tobolou idi. Kegei kahạ degemou, ạ nị igiseiba, nị nịou nị sa tou fogou fogou ile, asou sa Babilon figi ilokou dalaleyode tobou. *Amos 5:25-27*

* **7:36** 7:36 Tọ dawala kahạ hụ tabe Fefẹ Sụ. * **7:40** 7:40 *Aron*be Moseshạ ẹ eyẹ.

44 Afudo, di kõu guai o kediạ hebe mei mihịnõu sa kokõu deleibe, diạ Godihạ falai mosọ kẹme diạbõu de delei. Falai mosọ kẹme Godihạ kuolõu tạ dala kahạ mosọ. O kediạ mosọ kẹ togolo ibe, Godihạ Moseskõu tobõu mõu du sagại kẹnõu tefelemõu togolo i. Damalẹdo, Godihạ Moseskõu hegimõu dugu sagại kẹnõu tefele togolo i. 45 Diạ Godihạ falai mosọ kẹ togoma, die sisigọ diạmokõu nẹmõu haguasiligi, o Josuahạ di kõu guai o kediạ sosogõu mõu, diạ falai mosọ kẹ hebema haguasiei. Godihạ ho o kõu le afu deleiguei kẹ igiseimõu, diạ sa ko□u malạmõu, falai mosọ kẹbõu de malạ haguasie felẹgai. Felẹgoumõu, falai mosọ kẹ kõu le kegenõu dalali, Devithạ haguạ hiye o degei. 46 Devitbe Godihạ habaguguegu dala. Ẹ Jekophạ Godihạ mosọ ta togoloyodema dihọ bagạ tobou. 47 Kẹnõu si Devit ẹ Godihạ mosọ kẹ ta tegeli mei, ẹ dihi Solomonhạ tegei.

48 Kẹnõu si Damalẹdo Godi ẹme mosọ oe tegei kodu daladiyo mei. Kegei kẹme habage-degele-duguo-tobõu di-o kahạge kõu gue tobou,

49 Hiye Ohạ kõu gue tobou, hebenibe ạ duwodi sa. Ạ kuokõu duwoli, nị wolõu daladi. Sa sibigẹkõu be ạ abogo□u muguo tofogõu duwo. Kegei kahạ nige mạ mosọ kagei kẹ tagalamõu? Ạme kiliya misiholo duwolo? 50 Bi olõu fẹi kẹme ạ mayo□unõu milõu gaiyode tobou. *Aisaia 66:1-2*

51 Stivenhạ kansole o kediạmokõu haba tobou, nịme dulo idiyo mei o. Nịme asõu sa o sạ degei, nị kihiyọụbe tefegai dala. Nịme Godikõu damalẹyodele ili mei o sạ degei, nị fịne totõu degele inõu. Nịme nịõu nị kõu guai o kediạ degedi sagại kẹnõu tefeli, Duo Bolofẹihạ tạ dulo idiyo mei. 52 Nị kõu guai o kediạge habage-degele-duguo-tobõu di-o olõu fẹi kediạme makolo idi. Damalẹdo, Midihọ Dọụdo kẹnõu Degedi O hagualeyodele imõu, nị kõu guai o kediạ diạ wala imõu tofigile idi. Habage, ẹ hagumõu ne, nige ẹme ho o kediạmokõu sesegumõu, wala imõu tolo i. 53 Godihạ kuolõu tạ kẹme ẹsol o kediạ nịmokõu kõu nẹiye, kẹnõu si nịge tạ kẹme ta dulo sesele idiyo meiyode tobou.

O kediạ Stiven igiye wala imõu tolo i

54 Kansole o kediạ Stivenhạ tạ kẹ dulomõu, gofo□u hiyedo degemõu, mẹ tiliga i. 55 Kẹnõu si Stiven ẹ Duo Bolofẹihạ tõu mõu, agudiletõu daladugube, Godihạ hohọ hebenitõu dalamõu dugu. Ẹ dugube, Yesube Godihạ dobogo□u delekõu tafalamõu dugu. 56 Ẹ kẹ duguomõu tobou, nị duguma. Hebeni a so□ugou dalamõu, O Kediạ Dihi ẹme Godihạ dobogo□u delekõu tafalamõu ạ duguluyode tobou.

57 O kediạge Stivenhạ tạ kẹ tobõu mõu dulomõu, hiligedo tigẹ fuamõu, die kihiyọụ tefele ima, ẹmokõu fọụkua yamõu, ẹ tolõu mạ i. 58 Diạ ẹ tolõu mõu wolõu, sa kahạ figikõu yamõu, igiye wala i. Ẹ tạ sai o kediạ die yukuei sasado kẹ digima, o gisiai ta, ẹ hụbe Sol, diạ Solhạ tafala hafẹi kokõu yukuei kẹ dogogule i. 59 Igiye wala imõu, ẹ kõu gue dihọ bagạ tobou, Hiye O Yesu, nạge mạ fị mo□uyedei. 60 Ẹ yubu sugulo fiya duwoli, nelẹdo dege tobou, Hiye O, midihọ kasagại ko□u milolõu ili kahạ hebe kẹme, nạge diạmokõu hobõu nẹdayede tobõu mamõu, ẹ kuhe tolo i.

8

1 O Solhạ Stiven wala ibe dọụdoyode tawai.

Sol ẹme damalẹyodei o sasại makodi o

Sawisiei, o kediạ Stiven wala i kelegebe, sa Jerusalem tie o kediạ damalẹyodele i o sasại kediạ yomogõu makomõu i. Makomõu imõu, damalẹyodele i kediạ kama fosige ya, sa Judiabõu sa Samariabõu keleya kẹ ya deleiguei. O tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o

kediạnou̱ si fosigili mei, sa Jerusalemkou̱ kile deleiguei. 2 Hagi kẹ duguomou̱, egei dudi o ilo kediạ Stiven tei widamamou̱, ẹ sihou hiyedo gosolo i. 3 Kẹnou̱ si Solhạne damalẹyodei o sasại makolamou̱ ile, die mosọ tanou̱ tanou̱ folo gisigima ile, didiọ degedi.

Sa Judiabou̱, sa Samariabou̱ keleya kẹ, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegiemou̱ suluguei

(Tạ Hiye 8:4–12:25)

O kediạ tạ uwo bolofẹi kẹ Samariakou̱ tobolou̱ i

4 O sasại kama fosigei kediạ sa sa olou̱ fẹi yai. Yamou̱, tạ uwo bolofẹi kẹ o sasại kediạmokou̱ tobou̱ mou̱ suluguei. 5 O Filip ẹne sa Samariakou̱ ilemou̱, sa kahạ duo kile sa ta ile felei. Folomou̱, ẹ Godihạ makai o Kelesuhạ degei kẹ hehegiemou̱ siei. 6 Hehegiemou̱ sulugi, midihọ gehẹ gehẹ kẹne milou̱ goumou̱, o sasại kediạ duguomou̱, ẹ tạ tobou̱ mou̱ be diạge kihiyọ dogoguo, defẹido dulo idi. 7 Yobe, Filiphạ duo kasagạiye tolou̱ i o sụdone duo kasagại igiseimou̱, gou̱ guạma fosigeimou̱ dugulo idi. O sụdo abogo͡ubou̱ dobogo͡ubou̱ kasagại degele i kẹne bologuọụmou̱, bolọ degele imou̱ dugulo idi. 8 Sa kẹ tie o kediạ kegei kẹ duguomou̱, hohọ hiyedo degele i.

9 Sa kelebe o ta delei, ẹ hụbe Saimon. Ẹme hou̱ milou̱ gadi o. Afudo kege milou̱ gamou̱ iligi, kegenou̱ delei. Sa Samaria o sasại kediạ kẹ duguomou̱ be, fị hiyedo mạ idi. Ẹ yo͡usie hiye degemou̱, 10 hou̱ kege milou̱ goumou̱, o hụbou̱ obou̱, o hụbou̱ mei obou̱ kediạ ẹ tạ dulomou̱ tobou̱ mou̱ iligi, Godihạ nelẹ, di Nelẹ Hiyedoyodele idi kẹme o ko͡ubou̱ de dala kuhẹyode tobolou̱ i. 11 Damalẹdo, o kediạ ẹ tạ defẹido dulo idi. Yobe, afudo hou̱ kegenou̱ milou̱ goumou̱ duguo kesigile idi kahạ degeimou̱. 12 Kẹnou̱ si Filiphạ haguamou̱, tạ uwo bolofẹi kẹ tobou̱ mou̱, o sasại kediạ ẹ tạ kẹnou̱ dulo i. Filiphạ Godihạ diạ wolou̱ dalaleyodema, Yesu Kelesuhạ hụya kẹ tobou̱ mou̱, o kediạbou̱ haba sasại kediạbou̱ de damalẹyodele imamou̱, fafeleya tofolou̱ i. 13 Saimon ẹne damalẹyodemamou̱, fafeleya tofou. Ẹ Filipbou̱ de sulugi, Filiphạ midihọ gehẹ gehẹ sụdo milou̱ goumou̱ duguomou̱ ẹ fị hiyedo mại.

14 Kegemou̱, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ sa Jerusalemkou̱ dalaguali dube, sa Samaria o sasại kediạme Godihạ tạ dulomou̱ damalẹyodele iliyodeimou̱ dulomou̱, Pitabou̱ Jonbou̱ tobou̱ mou̱, dilie o sasại kediạmokou̱ yai. 15 Dilie ya fologamou̱, Godihạ Duo Bolofẹihạ sa Samaria o sasại kediạ tou̱ yadomou̱ dihọ bagạ tobolou̱ i. 16 Yobe, Duo Bolofẹihạge o sasại kediạme ta tou̱ li mei delei kahạ. Diạ fafeleya tofolou̱ ibe, Hiye O Yesuhạ hụya kẹnou̱ fafeleya tofolou̱ i. 17 Kegemou̱, Pitabou̱ Jonbou̱ dilie dihọ bagạ tobou̱ mamou̱, o sasại kediạmokou̱ dobogo͡u dogogumou̱, Duo Bolofẹihạ diạ tou̱ mou̱ i.

18 Kegemou̱, Saimonhạ dilie dobogo͡u dogogumou̱, Duo Bolofẹihạ o sasại olou̱ fẹi tolou̱ hobogou̱ mou̱ duguomou̱, ẹ sele ta diliemokou̱ malạ haguamou̱ tobou, 19 nele dedẹi kẹ ạmokou̱ ne nẹma. Kegeiba, ạne o takou̱ dobogo͡u dogoguba, o kẹne Duo Bolofẹihạ tolou̱ yode tobou.

20 Kẹnou̱ si Pitahạ kou̱ gue tobou, nạme nẹ selebou̱ de makoloyodei. Nạge Godihạ solou̱ do nẹdi kẹme seleye mamo͡udiyade tawai, kẹnou̱ si kẹme seleye mo͡udi bi meido. 21 Godihạ dihịle kokou̱ be nẹ fịbe dọụdo mei kahạ degemou̱, ele dabai ko͡u

degelibe, nąbou degele mei. 22 Ną fį boholou ba, nę midihǫ kasagąi kę tou fogou ba, Hiye Okou dihǫ bagą tobou basi, ę nę fimąi kasagąi kę gebe meiyodele sagąi. 23 Ą kege tobolou kahą yobe ąge nąme kona degeimou duguluyodei. Nę midihǫ kasagąi kahąge nąme didiǫ degei sagąi kęnou tefei dalamou duguluyode tobou. 24 Saimonhą tobou, nele Hiye Ohą ą habagugueguyadeba dihǫ bagą tobou ma, nele tobou kahąge ąmokou hagua koguye domou.

25 Kegemou, dilie egei tobolou iligi, Hiye Ohą degeimou dugu kę hehegie tobolou i. Tobolou imamou, sa Jerusalemkou boholou mą haguasiei. Haguasiligi, tą uwo bolofęi kę sa Samaria duo kileya kę tobou mou haguasiei.

Filiphą tą uwo bolofęi kę sa Itiopia o ta kokou hehegie tobou

26 Kegemou, Hiye Ohą ęsol o tahą Filipkou kou gue tobou, ną kou le tou fogou ba dolou gi, sa Gasakou yadi a, sa Jerusalemkou ge hebe mei mihįnou sa duoya kę idi kokou folo. 27 Filiphą tą kę dulomou iligi, ali duo kelege sa Itiopia o ta gelegu. O kęme gamani o, sa Itiopia dia daladi sasąi Kandasihą gamani hiye o, gamani sele olou fęi kę dia daladi. O kęme sa Jerusalemkou hagua, dihǫ bagą tobou mamou, boholou mą imou dugu. 28 Sa Itiopia o kahą ę sabekou boholou mą ibe, kalou wai hosye gisigama idiya kę i. Ę tagetou duwoli, kuguo habage-degele-duguo-tobou di-o Aisaiahą naląi kę husolo□u duwei. 29 O kę imou duguomou Duo Bolofęihą Filipkou tobou, ną ileba, kalou kę hafęi dege iyedei. 30 Filiphą tą kę dulomou, fǫukua ile hafęi degemou dube, o kęme habage-degele-duguo-tobou di-o Aisaiahą kuguo naląi kę huso□umou dulomou, ę kou gue yodu, tą ną husolo□u kahą sibigębe ną de tawali? 31 O kahą tobou, o tae ąmokou tobou ho fogou babe, sibigębe ą ta tawale meiyodei. Filipkou haba tobou, ną kalou tagetou felę duwoba da imebeede tobou.

32 Kuguo o kahą husolo□u kęme kou gue naląi dala,

Ęme wai sipsip walamou malą imou degedi sagąi kęnou tefei, ę ta talį mei. Haba wai sipsip dihi, oe ę towe kagimou ne, ę ta tądiyo mei kę sagąinou tefei. 33 O kedią ę mabou sagąi dege tą sa ibe, tą dǫudo tą sali mei. Haba ęme ę sosou bou mei o kahą degemou, oe ę sosou dią degele idi kahą tą ta susulo tobolou sagąi mei, oe ę wala imou tolo i. Ęme sa sibigę kuokou be ta dala mei. *Aisaia 53:7-8*

34 Kegemou, kuguo naląi kę huso□umamou, hiye o kahąge Filipkou yodu, mogoya, habage-degele-duguo-tobou di-o kahąge koyohą degei kę tobolou mou naląi? Haba, ę yo□u degei kę naląi, ha o tae degei kę naląi? de yodu. 35 Kege yodumou, Filiphą ęmokou kuguo kahą tą kokou ge yomogou hehegie tobou mou iligi, Yesuhą degei tą uwo bolofęi kę olou fęi tobou. 36-37 O bolǫu kędilie kalou ya kę iligi, tǫ ta duguomou, sa Itiopia o kahąge Filipkou tobou, tǫ ko□u dugu. Ną ą de fafeleya degele? de yodu.

38 Kegemou, ę kalou malą siadi o kokou kalou dogoguyede tobou. Dogogumou, dilie tąlekou mulǫmou, Filiphą ęme fafeleya degei. 39 Tǫ kę tou fogou fologoumou, kelegenou Hiye Ohą ę Duo Bolofęihą Filip malą fogou imou, ęge Filip haba ta duguli mei. Ę hohǫ degemou, kalou ya kę fogou i. 40 Filip yo□u dugube, ęme sa Asdotkou tafalamou dugu. Ile, sa sa olou fęi keleya kę sieibe, ę tą uwo bolofęi Yesuhą degei kahą tą kę tobou mou iligi, sa Sisariakou felei.

9

Solhạ fị bohou
(Dabai 22:4-16, 26:9-18)

1 Kelegebe, o Solhạ gofo͡udo degemo͡u, Hiye Ohạ dabai degedi o sasạị olo͡u fẹị woma
mei degeleyode tobo͡u di. Kegei kahạ degemo͡u, ẹ o mogo͡u du daladi hiye oko͡u ilemo͡u,
2 ko͡u gue tobou, ạ sa Damaskusko͡u ile, sa kẹ tie o sasạị, midihọ gehẹ kẹ sesele ili kẹ
dugubabe, didiọ to͡u ma haguaba, sa Jerusalem kuoko͡u ge tạ saleyodei. Nạ tawale tạ
kahạ kuguo ilo kele nalạgama, ạmoko͡u nẹịba, ạ mo͡uma ile, Juda o, egei mosọ dia
dalaguadi o kediạmoko͡u nẹịba, diạne ạ degele kẹ tawale ile. 3 Solhạ kuguo olo͡u fẹị kẹ
mo͡uma, sa Jerusalem to͡u fogo͡u, sa Damaskusko͡u fogo͡u i. Iligi, sa Damaskus hafẹị
degeimo͡u, hohọ ta agudileto͡u ge toto migilemo͡u, ẹ sileṃạị. 4 Sileṃọṵmo͡u, ẹ mihịko͡u
fiyamo͡u tilali, tạ uwo ta ko͡u gue tobo͡u mo͡u du, Sol, Sol, nạ kageimo͡u ạ makouya? 5 Ẹ
yodu, Hiye O, nạme koyo? Kege yodumo͡u, Hiye Ohạ, ạme Yesu, nạ ạno͡u makodiyode
tobou. 6 Kẹno͡u si nạ haguạba, sa Damaskusko͡u folouba, o tahạ nạ degele kẹ tobolo͡u
yode tobou.

7 O Solbo͡u de yolu kediạ kesigiemo͡u, ta talị mei. Tạ uwo kẹ ko͡u dulo iye, kẹno͡u si
o kẹ tolṵ kahạ to͡u be ta dugulo ili mei. 8 Talị mei tafalaguamo͡u, Sol ẹ haguạ, dihọ
kusiamo͡u dugube, dugulo sagạị kegei duguli mei. Kegeimo͡u, ẹ mogo diạ ẹ dobogo͡u
tolo͡u, sa Damaskusko͡u fologai. 9 Dihọ du dege deleibe, sawisiei kamadia kege delei.
Ẹ nalẹ nalị mei, haba hueịne ta nalị mei.

10 O ta, Hiye Ohạ dabai degedi o, ẹ hṵbe Ananaias, ẹme sa Damaskus tie o. Ẹ dihọ
boholo͡u mạmo͡u dube, Hiye Ohạ ẹ hṵ Ananaias de solo͡u haguisoumo͡u du. Dulomo͡u
ẹ tobou, Hiye O, ạme dala kuhẹ. 11 Hiye Ohạ ẹmoko͡u tobou, nạ haguạma ileba, a ẹ
hṵbe A Dọṵdo kẹ ile, o Judashạ mosọko͡u foloba, nạ o kediạmoko͡u be sa Tarsus o Solbe
ko͡u le de dala? de yodu. O kẹme ko͡u bo͡u gebe dihọ bagạ tobolo͡u dala. 12 O kahạ ẹ
dihọ du degei kẹ kegeno͡u dalali, dihọ boholo͡u mạmo͡u dugube, o ta, ẹ hṵbe Ananaias
hagua feleịmo͡u dugu. O Ananaiashạ ẹmoko͡u haguamo͡u, ẹ haba duguyadomo͡u ẹ
dihọko͡u dobogo͡u dogogumo͡u dugu.

13 Kegemo͡u, Ananaiashạ sima tobou, Hiye O, ạ o sụdo kediạ Solhạ nẹ o sasạị sa
Jerusalem tie kediạmoko͡u midihọ kasagạị milo͡u gamo͡u hiyedo makodi kẹ tobolo͡u
imo͡u du. 14 Ẹme mogo͡u du dalaguadi hiye o kediạ tobo͡u mo͡u hagua, o sasạị nẹ hṵ
hebele fogudi kediạ olo͡u fẹị to͡u ma ile, didiọ masaleyode tobou. 15 Kẹno͡u si Hiye Ohạ
Ananaiasko͡u be nạ iyede tobou. Ạge Solbe mạ dabai degeyadomo͡u ko͡u makai. Ẹ
ileba, sa ta o sasạibo͡u, die hiye o olo͡u fẹibo͡u, Israel o sasạibo͡u kediạmoko͡u mạ hṵya
kẹ egei tobo͡u mo͡u siale. 16 Mạ dowoye ẹ hagị gehẹ gehẹ kẹ dugulo kẹ ạge ẹmoko͡u
ko͡u hehegie tobolo͡u yodei.

17 Kegemo͡u, Ananaiashạ ile, mosọ Solhạ duwo koko͡u folomo͡u, ẹ dobogo͡u Solko͡u
dogoguomo͡u tobou, mạ mogo Sol, Hiye O Yesu, nạ aliko͡u gelegu kahạ tobo͡u mo͡u
ạ kuhe hagulu, nẹ dihọ haba bolọ degeiba duguba, Duo Bolofẹịhạ nạ to͡u yadomo͡u
yode tobou. 18 Kege tobo͡u mo͡u, kelegeno͡u miyẹ gebe sagạị kahạ dogoma deleiguei kẹ
gugusoumo͡u, Sol ẹ dihọ bologuọṵmo͡u bolọ degeimo͡u, ẹ haguạma ile, fafeleya tofou.
19 Fafeleya tofou mei degemo͡u, ẹ nalẹ nạma nelẹ degei.

Solhạ sa Damaskusko͡u tạ uwo bolofẹị kẹ hehegie tobou

Kegemou, Sol ẹ sa Damaskuskou huyadefẹi deleibe, Hiye Ohạ dabai degedi o kediạbou de delei. 20 Ẹ kele dalali, Juda o kediạ egei mosọ tanou tanou ya Yesube Godihạ Dihiyode tobou mou siei. 21 Sa kẹ tie o sasại kediạ ẹ tạ kẹ dulo kesigiemou, diounou kou gue tobolou i, o koume Yesuhạ hụ hebele fogulo idi o sasại makodi oyodele i. Sa Jerusalemkou kou kegema fogou hagua, haba kou le o sasại kegele i kediạne didiọ tou ma sa Jerusalemkou ile, mogou du dalaguadi hiye o kediạmokou seseguba, tạ salamou degeli sagạiyode tobolou i.

22 Kẹnou si Sol ẹ nelẹbe hiye degeligi, Yesu ẹme Godihạ makai o Kelesuyodema tamạdo hehegie tobou mou, Juda o, sa Damaskus tie kediạ dulo kesigiemou, ta tạ ili mei.

Juda o kediạ gofoụ degele imou, Sol ẹ kama fou

23 Sol ẹme sa Damaskuskou hiyedo dalali kelege, Juda o kediạ kefeguomou, ẹ wouba tolo ileyodema dọụsusulo i. 24 Kẹnou si Solhạ o kediạ degelamou degele ili kẹ du. Sa Damaskus kekai adi tanou tanou kokou be, oe agalibou huliạmebou ama dalaguadiyode tobolou imou du. 25 Kẹnou si huliạme ta kelege, ẹ dabai degedi o kediạ ẹ kekai tagetou wolou fologamou, tigi mosọ tegei kodu sagiemou, tinou tou fofou guemou mulụgi, mihịkou mulọ kogu.

Sol ẹ sa Jerusalemkou ile delei

26 Kegemou, Sol ẹ sa Jerusalemkou ile folomou, damalẹyodei o sasại kediạ gelegulamou degeimou, o sasại kediạge wa, ẹme Yesuhạ dabai degedi o degeli meiyade tawalemou, guẹ degele i. 27 Kẹnou si o Barnabashạ ẹ wolou mou, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạmokou i. O kahạ o kediạmokou susulo toboube, Solbe Hiye O ali duo dugumou, Hiye Ohạ ẹmokou tobou mou, ẹ sa Damaskuskou felei. Folomou guẹ degeli mei, ẹ Yesuhạ hụya kẹ egei tobou mou sieiyode tobou. 28 Kegemou, Sol ẹ o kediạbou de dalali, sa Jerusalem keleya kẹ siei. Ẹ ta guẹ degeli mei, Hiye Ohạ hụya kẹ egei tobou mou siei. 29 Juda o ilo kelebe Grik tạenou tobolou idi. Ẹ o kediạbou de tạe biyadi, kẹnou si o kediạ ẹ walamou degele i. 30 Ẹ mogo diạ tạ kẹ dulomou, diạ ẹ wolou mugua, sa Sisariakou fologa ẹmokou tobou mou, ẹ sa Tarsuskou fogou i.

31 Kegemou, damalẹyodele i o kediạ sa Judiabou, sa Galilibou, sa Samariabou kile bologuạdo dalaguadi. Oe ta makodiyo mei, die damalẹyodei nelẹdo dege dalaguadi. Hiye Ohạ hayedu dalaguamou, Duo Bolofẹihạ dedẹi sasagieimou, o sasại sụdo ebele damalẹyodemamou, olou fẹi sụdo degei.

Pitahạ o Ainias bologuọụmou bolọ degei

32 Pita ẹ sa sa keleya kẹ sulugi, sa ta Lidakou ne folomou, Godihạ o sasại sa kele tie kediạbou de delei. 33 Sa kokou o ta, ẹ hụ Ainias, ẹme dobogoubou abogoubou olou fẹi tofigiei dalamou dugu. O kẹme hagualẹ sagại mei dalali, sadebe olou fẹibe dimayosi kege mei degei. 34 Pitahạ o kokou tobou, Ainias, nạme Yesu Kelesuhạ bologuọụmou bolọ degeli kuhẹ. Nạ haguạba, nẹ tiadi bimại kẹ bologuạyede tobou mou, kelegenou o kahạ haguại. 35 Sa Lida o sasạibou, imị sa Saron o sasạibou kediạ o kẹ bolọ degeimou duguomou, fị boholou mou, Hiye Okou damalẹyodele i.

Pitahạ sasại Tabita kou tolo i kẹ haguạgimou gehẹ degei

36 Sa Jopakou Yesuhạ dabai degedi sasại ta delei, ẹ hụbe Tabita, Grik tạege Dorkasyodele idi. Sasại kahạge o sasại kediạmokou midihọ bolofẹi kẹnou milou

gamou, haba bi mei o sasai kediane dogou gudi. 37 Sawisiei ta kelege, e do duguomou, tolo i. Tolo imou, e mogo dia e tou ke bigimamou, fou gou mosọ kotou malạ fologa dogogulo i. 38 Sa Jopabe sa Lida hafei dege dala kahạ degemou, Yesuhạ dabai degedi o kediạ Pitabe sa Lidakou dalayodeimou dulomou, die o bolọu ta tobou mou ya fologamou, Pitakou nạ sa Jopakou totodo iyede tobou. 39 Kegemou, Pita e o bolọu kẹdiliebou de i. Yolugi, mosọkou fologoumou, dilie e wolou, fou gou mosọ kotou fologai. Fologoumou, kuei sasai kediạ kefeguo, e sileṃạ gosolo i. Sasai kahạ gehẹ dalali, yukuei gofou gai kẹ mo uma, Pitakou hehegiemou gosolo i. 40 Yukuei kẹ hehegile imou, Pitahạ sasai kediạ tobou mou, mihịkou mugua hobogou mou, e yubu sugulo fiya duwoli, dihọ bagạ tobou mou iligi, sasai tei kokou midihọ degemou tobou, Tabita, nạ haguạyede tobou mou, sasai kahạ dihọ kusiamou, e duguomou, haguạ biyei. 41 Ẹ sasai kahạ dobogo u tolou haguạgimou, haguạ tefelei. Haguạ tafalamou, e Godihạ o sasaibou, kuei sasaibou olou fei kediạ haguisoumou, fologoumou, e Tabita tei gehẹ degei kẹ hegimou dugulo i. 42 Pitahạ kẹ degei tạ kẹ sa Jopa tie o sasai olou fei dulo tefemou, o sasai sụdo Hiye Okou damaleyodele i. 43 Ẹ sa Jopakou hiyedo deleibe, o gali kolo dabai degedi o, e hụ Saimonbou de delei.

10

Ẹsol o tahạ Korniliuskou tamạ degemou tobou

1 Sa Sisaria tie o ta, e hụbe Kornilius, eme sa Itali ami o kediạ dia daladi o.* 2 Ẹbou e sosou bou diạme olou fei egei dulomou, Godihạ hayedu dalaguadi o sasai. Ege Juda o sasai bibou mei kediạ dogou gudi. Godikou ne dihọ bagạ tobou di. 3 Sawisiei ta kelege, habi 3 klok sagai kege, e dihọ boholou mạmou tamạdo dugube, Godihạ esol o tahạ folomou kou gue tobou, Kornilius deimou du. 4 Ẹ kẹ dulomou, guẹ hiyedo degemou yodu, Hiye O, nạ kageimou ạmokou tamạ degeiya?

Kegemou, esol o kahạ emokou kou gue tobou, nạ Godikou dihọ bagạ tobou dibou, haba bi mei o kediạmokou bi nẹdibou kẹme Godihạ ta totou degeli mei, e hohọ degediyode tobou. 5 Ifi nạ o ilo kele tobou ba, sa Jopakou ile, o ta, e hụbe Saimon, e hụ tabe Pitayodele idi kẹ tobou ba, nạmokou haguayedei. 6 Pita eme o ta, e hụbe Saimonbou de dala, gali kolo dabai degedi o kahạ mosọkou. Mosọ kẹme tọ dawala ko kokou duwoyode tobou.

7 Kegemou, esol o kahạ Korniliuskou tạ kẹ tobou ma fogou imou, Korniliushạ e dabai degedi o bolọubou, haba ami o tabou de haguisai. Ami o kẹne egei dudi o, Korniliusbou de daladi. 8 O kamadia kediạ haguasieimou, e diạmokou e dugu kẹ olou fei tobou mamou, ni sa Jopakou imabeede tobou mou, fogou yai.

Pitahạ dihọ boholou mạ dugu

9 O Korniliushạ tobou mou yai kediạ yolugi ali tiasigei. Sabiyoumou yolugi, agali duo sa Jopa hafei degeimou be, Pita eme mosọ tagetou * dihọ bagạ tobou lamou felei. 10 Ẹ duwoli, hegie degemou, nalẹ nalẹ sagai degei. O tae nalẹ you sili kelege, e dihọ boholou mạ dugube, 11 agudio a solo umai. Yukuei ye sagai degei kẹ migimou dugube, ti bolọu bolọu kahạ tolou mou tou fofou gue, mihịkou migimou dugu. 12 Yukuei ye kodu gali sụdo dalamou dugu, wai sagaibou, sabi sagaibou, siobou sụdo dalaguamou

* **10:1** 10:1 Ẹ ami o olou feibe 100 kege dia delei. * **10:9** 10:9 Die mosọbe meleyabou mei, mou bo degeinou.

dugu. 13 Ẹ kẹ maseligi, tạ uwo ta kõu gue tobõu mõu du, Pita, nạ haguạba, gali koũu woma nạyedeimõu du. 14 Kẹnõu si Pitahạ tobou, Hiye O, ạ gali koũume nalẹ meido. Gali kuolõu mại dalamõu be ạ ta nạdiyo mei. Nẹ dihị̃le kokõu gali koũu nọụbabe kasagạiyode tobou. 15 Tạ uwo kahạ ẹmokõu haba tage kõu gue tobou, gali Godihạ nạyede tobou kẹme hobõu kasagạiyode tobõu dayede tobõu mõu du. 16 Yukuei ye kahạ kamadia kege tamạ degemamõu, kelegenõu boholõu mạ, agudiletõu malạ foloumõu dugu.

17 Kegemõu, Pita ẹ yoũu dugu kahạ sibigẹbe kage domõu fị̃ hiyedo mạ duwomõu, o Korniliushạ tobõu mõu haguasiei o kediạ haguasiligi, omokõu Saimonhạ mosọbe kilị̃ya duwo de yodugamõu haguasiligi, mosọ adikõu felẹgai. 18 Felẹgamõu tafalaguali kõu gue haguisa tobou, o Saimon, ẹ hụ tabe Pita, o kẹme kõu le de dala? 19 Pita ẹ yoũu dugu kẹnõu fimạ duwomõu, Duo Bolofẹị̃hạ ẹmokõu tobou, nạ du, o kamadia kege nạ ka haguasiliyodei. 20 Nạ haguạma mulọba, o kediạbõu de i. Nạ hobõu fị̃ hiyedo mạda. Diạme ạ tobõu mõu, haguasieiyode tobou.

21 Kegemõu, Pitahạ mulọ, o kediạ duguo tobou, o nị̃ dugulamõu kolube, ạ kuhẹ. Nị̃me kadegeimõu haguasieiya? 22 O kediạ tobou, eibe ami o kediạ dia daladi o Korniliushạ tobõu mõu, haguasili. Ẹme dọụdo o, Godihạ hayedu daladi. Juda o olõu fẹị̃ kediạne ẹme o bolọdoyode tobolõu idi. Kegemõu, ẹ tobõu mõu, ei kuhe haguasili. Yobe, Godihạ ẹsol o tahạ nạme ẹ mosọkõu ileba, egei tobõu ba ẹge duyede tobou. 23 Pitahạ tạ kẹ dulomõu tobou, nị̃ kõu le tiamabeedei. Tiei sabiyoumõu, haguạ, o kediạbõu de i. O ilo, damalẹyodei o sa Jopa tie o kediạne yai.

Pita ẹ ile, Korniliushạ mosọkõu felei

24 Pitabõu diạ yolugi, ali tanõu tiasigemõu, sa Sisariakõu fologai. Kelegebe, Kornilius ẹme yoũu ẹ sosõu bõu, ẹ mogodo diạbõu olõu fẹị̃ kediạ kõu haguisoumõu, ẹ mosọkõu kefeguo baha duwoguamõu, Pita kuhe felei. 25 Pitabõu diạ mosọdu falamõu degeimõu, Korniliushạ mulọmõu, Pitahạ ẹ abogoũu hafẹị̃ dege yubu sugulo fiyamõu duwei. 26 Kẹnõu si Pitahạ ẹ dobogoũu tolõu haguạgiemõu, nạ haguạyedei. Ạne sa sibigẹ onõu yode tobou. 27 Dilie tạ komõu mosọdu fologamõu, Pitahạ dugube, o sasại sụdo kefeguo duwoguamõu dugu.

28 Kegemõu, Pitahạ o sasại kediạmokõu tobou, Juda o eibe sa ta obõu de geleguo duwolobe kuolõu hiyedo kẹme nị̃õu kõu tewe. Moseshạ eimokõu be, nị̃ sa ta o kediạme gelegudamabeedema kuolõu dogogu. Kẹnõu si Godihạ ạmokõu hegibe, sa ta o kediạme Godihạ dihị̃le kokõu ta kasagạiyodema, diạbõu gelegulo kẹ ta kuolõu dogogudayede tobou. 29 Kegei kahạ, nị̃ ạmokõu haguayede toboube, ạ dulomõu hagulu kuhẹ. Ạ dafali mei. Haba ạ nị̃mokõu yodulube, kageimõu nị̃ ạ haguayede tobolou?

30 Kegemõu, Korniliushạ tobou, sawisiei 4 kege you mei degele dalamõu kelege, habi 3 klok nebe kõu gueimõu, ạ mạ mosọkõu duwoli, dihọ bagạ tobou. Ạ dihọ bagạ tobolõu duwoli dugube, o ta toto haguamõu, ạmokõu midihọ dege tafalamõu dugube, ẹ yukueibe fọ degei hohọ hiyedo dugu. 31 Ẹsol o kahạ ạmokõu kõu gue tobou, Kornilius, Godihạge nạ dihọ bagạ tobõu dibe kõu du. Haba nạ o sasại bi mei kediạmokõu bibõu selebõu nẹdi kẹne ẹ kõu tewe. 32 Kegemõu, nạ o ilo kele tobõu ba, sa Jopakõu ile, o Saimon, ẹ hụ tabe Pitayodele idi kẹ tobõu ba, haguayedei. O kẹme o gali kolo dabai degedi o Saimonhạ mosọkõu dala, mosọ tọ dawala ko kokõu duwo

kẹ. 33 Ẹsol o kaha ta kẹ tobou mou, kelegenou a o ilo kele totodo tobou mou yai, na tobou ba haguayadomou. Ei name haguei kaha bolofẹiyodili kuhẹ. Ifibe ei olou fẹi haguasie, Godiha dihile kuokou kefeguo duwogua kuhẹ, Hiye Oha namokou tobou kẹ na eimokou hehegie tobou ba, ei olou fẹi dulamou.

Pitaha Korniliusha mosọ kokou ge egei tobou

34 Kegemou, Pitaha kou gue tobou, damalẹdo, ifibe a tawali, Godiha sa sibigẹ o sasai dibe ẹsofẹi ẹsofẹi dei mei, olou fẹi tefelenou do dugulu. 35 Sa sa o sasai koyoha Godiha hayedu dalali, midihọ dọudo kẹnou milou mou be, o kẹme Godihage tobekou mugudiyo mei, o kokou hohọ hiyedo degedi. 36 Ta, Godiha Israel o sasai eimokou nẹi kẹme ni kou tewe. Ta uwo bolofẹi kẹme kou gue, Yesu Kelesube o sasai olou fẹi di Hiye O. Ẹ degeiye, di Godibou de mogo tanou degei. 37 Sa Israel kokou tama degemou ibe ni kou tewe. Kẹme sa Galilikou ge yomogoube, Jonha fafeleya tofou mabeedei kelege yomogou. 38 Godiha sa Nasaret o Yesu ẹmokou Duo Bolofẹibou, nelẹ hiyedobou de nelẹmou, ẹbou de dalamou, ẹ sa sa olou fẹi sulugi, midihọ bolofẹi milou gamou, o sasai Tamaha tou mou suluguadi kediạ olou fẹi bologuọụmou, bolọ degele i. 39 Eibe ẹ sa Judabou sa Jerusalembou kokou ge ẹ milou ga sumou dugu kẹ hehegie tobolou idi. Ẹme o kediạ hebe fufuguomaitou dogoguomou, ikoke degele imou tolo i. 40 Kẹnou si sawisiei kamadia kege mei degeimou, Godiha ẹ haba haguagimou, ẹ gehẹ dege haguama ilemou, o sasai dihile kokou sumou dugulo i. 41 Ẹ tama degeibe, ẹ Juda o olou fẹi kediạmokou tama degeli mei. Ẹ Godiha makai o eimokou nou tama degei. Ẹ widaikou ge haguama hagua felẹmou, eibou de duwoli, nalẹbou hueibou de nala duwei. 42 Ẹ eimokou be o sasai kediạmokou egei tobolou ba, haba Godiha ẹme o sasai tofigili meibou tofigieibou olou fẹi kediạ ta sai fidi oyodema makamaiyode tobou mabeede tobou. 43 Habage-degele-duguo-tobou di-o olou fẹi kediạ ẹ habage degele kẹ kou gue tobolou idi, o sasai olou fẹibe ẹ huya kẹ damalẹyodeibasi, die midihọ kasagai milou gadi kẹme Godiha gebe meiyodele.

Duo Bolofẹiha sa ta o kediạ tolou hobogou

44 Pitaha egei kẹ tobolou dalamou, o sasai ta kẹ dulo ili kẹ Duo Bolofẹiha tolou hobogou. 45 Juda o damalẹyodele i, Pitabou de haguasiei kediạ kẹ duguo kesigiemou tobolou i, Godiha ẹ Duo Bolofẹi tobou mou migimou, sa ta o sasai kediạmokou ne solou do nelịyode tobolou i. 46 Kege tobolou i kaha yobe kou gue, sa ta o sasai kediạme ta gehẹ gehẹ tạe tobolou mou, Godiha hụ hebele foguo tobolou imou dulo i kaha degemou. Pitaha kẹ dulomou, kou gue tobou, 47 Godiha eimokou be Duo Bolofẹi kou nẹi sagai kẹnou tefei, ẹge sa ta kediạmokou ne nelị kuhẹ. Kegei kaha degemou, o sasai kediạ hueilikou fafeleya tofolou kẹme obe akogulo sagai meiyode tobou. 48 Pitaha haba o sasai kediạmokou, ni Yesu Kelesuha hụya kẹ fafeleya tofou mabeede tobou. Fafeleya tofou mamou, dia Pitakou diabou de huyadefẹi dalayede tobolou i.

11

Pitaha sa Jerusalemkou boholou ma ile folomou, sa ta kokou tama degei kaha ta kẹ susu

1 Ta-bolofẹi-mala-suluguadi-obou, damalẹyodele i o sa Judiakou dalaguabou olou fẹi kediạ sa ta tie o sasai kediạ Godiha ta dulo iliyodeimou dulo i. 2 Kegemou, Pita ẹ sa Jerusalemkou ile foloumou, Juda o damalẹyodei o, kolo diafigidi o kediage ẹmokou

gofo͡u dege tobolo͡u i. 3 Gofo͡u dege ko͡u gue tobolo͡u i, nạme kageimo͡u o kolo diafigidiyo mei o kediạ mosọko͡u folo duwoli, o kediạbo͡u de nalẹ nạdiya?

4 Kegemo͡u, Pitahạ midihọ ẹmoko͡u tamạ degei kẹ olo͡u fẹi susulo tobolo͡u gi, 5 ạ sa Jopako͡u dihọ bagạ tobolo͡u dalali, dihọ boholo͡u mạmo͡u, ạ yukuei ye sagại degei kẹ migimo͡u dugube, ti bolọu bolọu kahạ tolo͡u mo͡u to͡u fofo͡u gue, ạ dalako͡u migimo͡u dugu. 6 Ạ defẹido tawalamo͡u dugube, yukuei ye kodube gali sụdo dalamo͡u dugu. Dabai wai sagạibo͡u, fia wai sagạibo͡u, sabi sagạibo͡u, siobo͡u sụdo dalaguamo͡u dugu. 7 Ạ kẹ masele dalali, tạ uwo ta ko͡u gue tobo͡u mo͡u du, Pita, nạ haguạba gali ko͡u woma nạyedeimo͡u du. 8 Kẹno͡u si ạ tobou, Hiye O, ạ gali ko͡ume nalẹ meido. Gali kuolo͡u mại dalamo͡u be, ạ ta nạdiyo mei. Nẹ dihịle koko͡u gali ko͡u nọubabe kasagạiyode tobou. 9 Tạ uwo kahạ hebenito͡u ge haba tage ko͡u gue tobou, gali bolọdo Godihạ nạyede tobou kẹme hobo͡u kasagạiyode tobo͡u dayede tobo͡u mo͡u du. 10 Yukuei ye kahạ kamadia kege tamạ degemamo͡u, haba bimại kẹ boholo͡u mạ, agudileto͡u malạ foloumo͡u dugu.

11 Kegemo͡u kelegeno͡u, o kamadia kege ta sa Sisaria o tahạ tobo͡u mo͡u haguasiei kediạ mosọ ạ dala kako͡u felẹgai. 12 Felẹgoumo͡u, Duo Bolofẹihạ ạmako͡u ko͡u gue tobou, nạ o kediạbo͡u de ilebe, fị hiyedo mạdayedei. Kege tobo͡u mo͡u, ạ i. Damalẹyodei o olo͡u fẹi walạiyosi kege ko͡udiạne ạbo͡u de yolugi, o kahạ mosọko͡u fologai. 13 Fologoumo͡u, o kahạ eimoko͡u toboube, ẹsol o tahạ ẹ mosọko͡u tamạ degema, ẹmoko͡u ko͡u gue tobou, nạ o ilo kele tobo͡u ba, sa Jopako͡u ya, o Saimon, ẹ hụ tabe Pitayodele idi kẹ tobo͡u ba, haguayede tobou kẹ tobo͡u mo͡u dulo i. 14 Nạ o kahạ egei tobolo͡u kẹ dubabe, Godihạ nạbo͡u nẹ soso͡u bo͡u olo͡u fẹi kege mamolo͡uyode tobou. 15 Ẹ ạmako͡u kege tobo͡u ma mei degeimo͡u, ạ egei tobolo͡u gi, Duo Bolofẹihạ o kediạmoko͡u migimo͡u dugu. Diạmoko͡u migine, afu dimoko͡u migi sagại kẹno͡u tefele migi. 16 Ạ kẹ duguomo͡u, Hiye Ohạ ko͡u gue ko͡u tobou kẹ tawai, Jonhạge o sasạibe hueịliko͡u fafeleya degedi. Kẹno͡u si nịme Duo Bolofẹihạ fafeleya degeleyodei kẹ tawai. 17 Dibe Hiye O Yesu Kelesuko͡u damalẹyodeimo͡u, Godihạ ẹ Duo Bolofẹi dimoko͡u solo͡u do nẹi. Nebe kẹno͡u tefei, ẹ o sasại kediạmoko͡u ne solo͡u do nẹi. Kegei kahạ degemo͡u, ạge Godihạ dabai kẹme ta akogulo sagại meiyode tobou.

18 Juda o damalẹyodei kediạ Pitahạ tạ kẹ dulomo͡u, tạbo͡u meiyode tobolo͡u i. Diạ Godihạ hụno͡u hebele foguomo͡u tobolo͡u iligi, ifi Godihạ sa ta o sasại kediạne fị boholo͡u ba, fị gehẹ kẹ malạ iyadomo͡u dogo͡u guluyode tobolo͡u i.

Sa Antiok o sasại kediạ Kristen degei

19 Stiven wala imo͡u tolo i kelege, Yesuko͡u damalẹyodei o sasại ilo kediạne makolo imo͡u, o ilo kele kama fosigei. Kama fosige ya, ilo kele sa Fonisiako͡u youmo͡u, ilo kele tọ tibi sa Saipruskọ͡u youmo͡u, ilo kele sa Antiokko͡u youmo͡u dei. O sasại olo͡u fẹi kediạ Yesuhạ degei tạ kẹme Juda o kediạmoko͡u no͡u hehegie tobolo͡u i. 20 Kẹno͡u si o ilo kelebe, tọ tibi sa Saiprusbo͡u sa Sairinibo͡u kele tie o kediạ sa Antiokko͡u ya fologa, Hiye O Yesuhạ degei tạ uwo bolofẹi kẹ Grik tạ tobo͡u di o sasại kediạmoko͡u ne tobolo͡u i. 21 Hehegie tobolo͡u deleigueibe, Hiye Ohạ dedẹi kẹ o kediạbo͡u de dalamo͡u, o sasại sụdo fị boholo͡u mo͡u, Hiye Oko͡u damalẹyodele i.

22 Damalẹyodei o, sa Jerusalem tie kediạ sa Antiokko͡u ge degeli kẹ dulomo͡u, o Barnabas tobo͡u mo͡u, ẹ sa Antiokko͡u i. 23 Ẹ ile folomo͡u dugube, Godihạ habaguguei midihọ kẹ duguomo͡u, ẹ hohọ hiyedo degei. Ẹ hohọ hiyedo degemo͡u diạmoko͡u

Hiye Ohą tą defẹịdo sesemabeedema dedẹị sasagiei. 24 Barnabas ẹme o bolọdo, Duo Bolofẹịhą tou dalali, nelẹdo dege damalẹyodei o. O sasą̱i sụdo kediąne Hiye Okọ̄u̱ damalẹyodema haguasiei.

25 Kegemọ̄u̱, Barnabas ẹ sa Tarsuskọ̄u̱ o Sol ka i. 26 Ẹ Sol duguomọ̄u̱, sa Antiokkọ̄u̱ wolọ̄u̱ haguei. Sadebe tanọ̄u̱ ta dilie damalẹyodei o sasą̱i kediąbọ̄u̱ de dalali, Hiye Ohą tą kẹ o sasą̱i sụdo kediąmokọ̄u̱ hehegie tobolọ̄u̱ i. Hụ Kristen kẹme sa Antiokkọ̄u̱ ge yoma hụ tile i.

27 Kelege, habage-degele-duguo-tobọ̄u̱ di-o ilo kele sa Jerusalem tọ̄u̱ fogọ̄u̱ mọ̄u̱, sa Antiokkọ̄u̱ haguasie felẹgai. 28 Die o ta ẹ hụbe Agabus, ẹ Duo Bolofẹịhą nelẹya kẹ tafalali, sa sa olọ̄u̱ fẹịbe hegie hiyedo tamą degeleyode tobou. Habage, Sisar Klodiushą sa sa dia delei kelege, hegie hiyedo kẹ damalẹdo kuhe tamą degei. 29 Yesuhą dabai degedi o sasą̱i kediąge Agabushą tą kẹ dulomọ̄u̱, tą dọụsususuma, sele dią dala sagą̱i kẹ kefema, damalẹyodele i o sasą̱i, sa Judiakọ̄u̱ dalagua kediąmokọ̄u̱ neląmọ̄u̱ degele i. 30 Sele kefema, Barnabasbọ̄u̱ Solbọ̄u̱ diliemokọ̄u̱ nẹịmọ̄u̱, dilie malą ya, damalẹyodei o sasą̱i wolọ̄u̱ daladi o kediąmokọ̄u̱ nẹị.

12

Herotha Jems woumọ̄u̱ tolo imọ̄u̱, haba Pita didiọ mugu

1 Kelege, hiye o Herotha damalẹyodei o sasą̱i ilo kele makomọ̄u̱ i. 2 Ẹ o ilo kele tobọ̄u̱ mọ̄u̱, aweki mẹ bolọụ kahą Jems walamọ̄u̱ tolo i. Jemsbe Jonhą ẹ eyẹ. 3 Juda o kedią ẹ kẹ degei kokọ̄u̱ hohọ degele imọ̄u̱ duguomọ̄u̱, ẹ haba Pitane tou, didiọ mugulamọ̄u̱. O mola mei o͞u sidi sawisiei hiye kelege ẹ kẹ degei. 4 Ẹ Pita tolọ̄u̱ mọ̄u̱, wolọ̄u̱ ile, didiọ muguomọ̄u̱, ami hiye okọ̄u̱ ẹ ami o olọ̄u̱ fẹị 16 kege Pita dia dalaguamabeedei, dosọ̄u̱ dia dosọ̄u̱ dia kegega degemọ̄u̱ ileba, Gabama I Sawisiei* tolọ̄u̱ kelege, Herotha Pita telemąba, o dihịle kokọ̄u̱ tą salamọ̄u̱ degei. 5 Kegemọ̄u̱, ami o kediąge Pitabe didiọ mosọkọ̄u̱ dalamọ̄u̱ dia deleiguei. Kẹnọ̄u̱ si damalẹyodei o sasą̱i kedią Godihą Pita dogọ̄u̱ guyedema hiyedo dihọ bagą tobolọ̄u̱ i.

Ẹsol o tahą Pita dogọ̄u̱ gumọ̄u̱, didiọ mosọ tọ̄u̱ fogọ̄u̱ fogọ̄u̱ i

6 Kegemọ̄u̱, sawisiei Herotha Pita tą saleyodema maka degeibe idiba kege domọ̄u̱. Hulią kahąge ami o ta ilokọ̄u̱ haba ta ilokọ̄u̱ dema, Pita ẹme mogọ̄u̱ du tiei. Ẹme tigi nelẹdo bolọụye tigei, haba ami o ilo kelene adikọ̄u̱ dia deleiguei. 7 Kelegenọ̄u̱, Hiye Ohą ẹsol o tahą didiọ mosọ kodu totonọ̄u̱ tamą degeimọ̄u̱, hohọ hiyedo hohọgu. Pita tilamọ̄u̱ ẹsol o kahą ẹ figikọ̄u̱ kuguo tiliguomọ̄u̱, ną toto haguąyede tobọ̄u̱ mọ̄u̱, tigi nelẹdo, ẹ dobogo□u tigei kẹ kusiama, mihịkọ̄u̱ fiyasigei. 8 Ẹsol o kahą ẹmokọ̄u̱ nẹ yukueibọ̄u̱ nẹ tamakabọ̄u̱ kąyede tobou. Pita ẹ kẹnọ̄u̱ tefele degeimọ̄u̱, ẹsol o kahą haba tobou, nẹ yukuei sasado kẹ kąba, ą sesele haguayedei. 9 Kege tobọ̄u̱ mọ̄u̱, Pitahą didiọ mosọ ẹ tiei kẹ tọ̄u̱ fogọ̄u̱, ẹsol o kẹ sesele i. Kẹnọ̄u̱ si ẹge ẹsol o kahą kẹ degelibe damalẹdade tawali mei, ẹge wa, tieimi duguluyade tawai. 10 Dilie ya, ami o bolọụ adikọ̄u̱ tafalaguamọ̄u̱ dohọ̄u̱ gọ̄u̱ fogọ̄u̱ yamọ̄u̱, haba ami o ilo kelene dohọ̄u̱ gue yolugi, kekai adi nelẹdo dege tefei kokọ̄u̱ fologai. A kẹ solo□umą muguamọ̄u̱ be sa hiyekọ̄u̱ yadi. Dilie kodu tafalaguali dugube, a kẹ yo□unọ̄u̱ solo□umọụmọ̄u̱ dilie

* **12:4** 12:4 *Gabama I Sawisiei*, ‘Pasoba’ tą kahą sibigẹbe kọ̄u̱ gue: Afu Godihą sa Isip sisigọ wolo kẹ woumọ̄u̱ tofigieimọ̄u̱, ẹ Israel sisigọ kediąnọ̄u̱ si ta weli mei, mọ̄u̱ gabama i. Kegei degemọ̄u̱, ẹ tobou, nị *Gabama I Sawisiei* kahą dowo kẹ nalẹ kefema ną demabeede tobou. Kege tobọ̄u̱ mọ̄u̱, Israel o kedią sa Isip tọ̄u̱ fogọ̄u̱, die sabekọ̄u̱ fogọ̄u̱ kogolo yai (Kisim Bek 12:1-42).

telemą, tamąkou muguai. Aba huyadefei yamou, kelegenou ęsol o kahą Pita toto tou fogou fogou i.

11 Kegemou, Pitahą ise kęme damalędade tawai. Herotbou Juda obou kedią ą bou basia makolamou degeimou, Hiye Ohą ę ęsol o tobou mou hagua, ą kuhe dogou guludade tawai. 12 Ę damalędade tawalemou, Mariahą mosǫkou i. Sasai kęme Jonhą ę adiou. Jon ę hų tabe Mak. O sasai sųdo sasai kahą mosǫkou kefeguomou, dihǫ bagą tobolou duweguei. 13 Pitahą ile falamou, mosǫ adikou koga tafalamou, dabai degedi sasai ta, ę hų Rodahą a tefei sou ląmou haguei. 14 Kęnou si ę Pitahą tą uwo kę dulo tawalemou, hohǫ hiyedo degeiye, kęnou si a tefei sou li mei, toto boholou mą mosǫdu folomou, Pitabe hagua felę, adikou tafalayode tobou. 15 O sasai kediage ęmokou be, gulokou, ną fi totou dege tobolou yode tobolou i. Kęnou si ę damalędo damalę, Pitahą tafalayode tobou mou be, haba diąge nąme Pitahą ę ęsol* duguyode tobolou i.

16 Kęnou si Pita ę adikou koganou dalamou, dią a tefei solo□umou dugube, damalędo ę tafalamou duguo kesigile i. 17 Ę dobogo□uye tądamabadomou akoguomou, diąmokou, Hiye Ohą degeiye, ę didiǫ degei kę tou fogou kę susulo tobou mamou, nige Jemsbou, damalęyodei o sasai ilo diąmokou bou, ą nimokou tobolou kę tobou mabeede tobou. Ę kege tobou mamou, sa ta fogou i.

18 Sabiyoumou, ami o kedią dugube, Pitabe mei degeimou, dią kesigiemou, gue hiyedo degemou, dio□usie Pitabe kagelou? de yoduga i. 19 Pita didiǫ mosǫkou meiyode tobolou imou dulomou, Herothą ę ami o kedią tobou mou ya, Pita ka sulugueiye, kęnou si dugulo ili mei kahą degemou, Herothą ę ami o, Pita dia deleiguei kedią kefemamou yodugoumou, Pitabe dią dugulo ili meiyode tobolou imou, ę gofo□u hiyedo degemou, ami o kediąme wouba tofigileyode tobou. Kege tobou ma, sa Judia tou fogou, sa Sisariakou fogou ile tefelei.

Herot ę tolo i

20 Hiye o Herothą sa Tair o sasaibou, sa Saidon o sasaibou kediąmokou gofo□u hiyedo degeimou, o kedią kefemamou, ę dugu yai. Yobe, o sasai kediąme asou kolo mei. Ę asou kolo kokou nou nalę malą idi kahą degemou. Ya fologamou, ę tiadi mosǫdu dabai degedi o Blastusbou tą dǫususumamou, Herot ęmokou ya, ną ei solou do degeba, gofo□u degeli kę fogou yede tobolou i.

21 Kegemou, sawisiei yo□u kou makai kelege, Herothą yo□u ę yukuei boloǫdo kę kąma, yo□u duwodi boloǫdo kotou duwoli, o kediąmokou tą hiyedo tobou. 22 O sasai kedią ę tą tobolou kę dulomou, hiligedo kou gue tobolou i, ko□ume obe tobou yo mei, godi tahą tobolou yode tobolou i. 23 Herothą tą kę dulomou, Godihą hų hebele foguli mei. Kegeimou, kelegenou Hiye Ohą ęsol o tahą ę woumou, do hiyedo ęmokou hagua kogumou, diabeye ę duledu nalą iligi tolo i.

24 Kęnou si Godihą tąbe nelędo degemou, sa sa olou fei tefele siei.

25 Kegemou, Barnabasbou Solbou dilie sa Jerusalemkou sele kę nelę fogou. Dilie sa Antiokkou boholou mą yalamou be, o Jon Makbou de wolou yai.

Polhą sa sa sųdo keleya kę Yesuhą degei kahą tą kę hehegiemou siei

(Tą Hiye 13:1–21:14)

* **12:15** 12:15 Ęsol kęme Godihą ęsol mei. Afudo Juda o ilo kediage ęsol sagai o tanou tanou dogou guo suluguadi kedią midihǫbe o sasai midihǫ sagaiyode tawale idi.

13

Damaleyodei o kediạ Barnabasbou Solbou dilie Godihạ dabai degemabadomou makamại

1 Sa Antiokkou, damaleyodele ili o sasại kediạ dalagua kilebe habage-degele-duguo-tobou di-obou, Godihạ tạ hehegiedi obou ilo kelene deleiguei. O kegei tabe o Barnabas. Tabe o Simeon, ẹ hụ tạbe Niger.* Tabe o Lusius, o kẹme sa Sairini tie o. O ta ẹ hụbe Manain, o kẹme gamani hiye o Herotha ẹ mogo. Haba o ta ẹme Sol. 2 Damaleyodei o kediạ Hiye Ohạ dabai degelemou, nalẹ nalạ iyo mei kelege, Duo Bolofẹihạ o kediạmokou kou gue tobou, nị Barnabasbou Solbou dilie mạ dabai, ạ dilie degemabeedei kẹ degele kẹ maka degemabeede tobou. 3 Tạ kẹ dulomou, o kediạ nalẹ nalị mei dihọ bagạ tobolou iligi, diliemokou dobogo□u dogoguemamou, nele Godihạ tạ tolou fogou imabeede tobolou i.

Barnabas dilie Sol dilie tạ uwo bolofẹi kẹ tọ tibi sa Saipruskou tobolou i

4 Duo Bolofẹihạ tobou mou, dilie sa Selusiakou yai. Sa Selusia tou fogou mou, mosoleye tọ tibi sa Saipruskou yai. 5 Yolugi, dilie sa Salamiskou fologai. Fologamou, Juda o kediạ egei mosọ tanou tanou ya Godihạ tạ hehegiemou suluguei. Jon Mak ẹne dilie dogou guo siei.

6 Dilie tọ tibi sa Saiprus kileya kẹ olou fẹi tefele hehegiemou suluguali, sa Pafoskou fologamou, Juda o ta, ẹ hụbe Barjisas ẹ duwomou dugulo i. Ẹme hou milou gadi o, ogou gai egei kẹ tobou di. 7 Ẹ gamani hiye o tabou de daladi. Hiye o kahạ ẹ hụbe Sergius Paulus, fị gofo□udo degei o. O kahạ Barnabasbou Solbou de haguamabeede tobou, Godihạ tạ dulo sagại degemou. 8 Hou milou gadi o, Grik tạege Elimasyodele idi, ẹge dilie dabai degeli kẹ akogulamou degei, gamani hiye o kẹme Yesukou damaleyodeiba dugulobe dafamou. 9 Kẹnou si Sol, ẹ hụ tabe Pol, ẹme Duo Bolofẹihạ tou mou, Elimaskou maselemou tobou, 10 nạme Tamạhạ dihi. Nạme midihọ bolofẹi kẹ dafadi o. Ogou gadi midihọbou, midihọ kasagạibou olou fẹi kegele i kẹme nẹ duledu amạmại dala. Nạ Hiye Ohạ a dọụdo kẹ gulại degelamou degedi midihọ kẹme ta tou fogolou sagại mei? 11 Nạ du. Ifi Hiye Ohạ dobogo□uye nạ wouba, nẹ dihọ du degele. Sawisiei huyadefẹi tiamou ilebe, nạ asọ ta dugulo meiyode tobou. Polhạ kege tobou mou, kelegenou, mabi hulią degei kahạ Elimashạ dihọ gogumou, ẹ dihọ du degeimou ẹ dobogo□u tolou ile o ta ka siei. 12 Gamani hiye o kahạ kẹ degei kẹ duguomou ẹ damaleyodei. Yobe, Polbou Barnabasbou dilie Hiye O Yesuhạ degei tạ kẹ hehegie tobou mou dulo kesigi kahạ degemou.

Barnabasbou Polbou dilie sa Pisidia duo kodu sa hiye Antiokkou egei tobolou i

13 Polbou diạ sa Pafos tou fogou mou, mosoleye sa Pamfilia duo kodu sa hiye Pergakou ya fologai. Kẹnou si Jon Makbe dilie tou fogou mou, haba sa Jerusalemkou boholou mạ i. 14 Dilie sa Perga tou fogou mou, sa Pisidia duo kodu sa hiye Antiokkou ya fologai. Misiholo duwodi sawisiei kelege dilie Juda kediạ egei mosọdu fologa duweguei. 15 Dilie duwoguamou, o ilo kediạ Mosheshạ kuolou tạbou, habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ tạbou de husolo□u imou dulo i. Husolo□u imamou, egei mosọ dia daladi o kediạ o ta tobou mou, diliemokou kou gue tobou, mogo dilie, nele eimokou dedẹi sasagile tạ ta dalababe, tobou mabeedei.

---

* **13:1** 13:1 *Niger* - O dosogọ degeiyodele idi.

16 Kegemou, Polhą haguąmou, dobogo□uye tądamabadomou akoguomou tobou,
Israel obou, haba sa ta o, Godihą hayedu dalaguadi obou, nį olou fęį duma. 17 Israel
o sasąį ei Godihą ei kou guai o kediąme makamǫųmou, yo□u ę sosou degei. Dią die
sa tou fogou mou, sa Isipkou fogou ya dalaguali, Godihą degeiye dią sųdo degeimou,
Godihą yo□u ę neleyenou sosogou boholou mą haguei. 18 Hebe mei mihįnou sa kokou
suluguamou be, Godihą die midihǫ kasagąį milolou kę duguomou hagį dege deleibe,
sadebe olou fęį 40 sagąį kege mei degei. 19 Sa Kenankou be, Godihą tobou mou,
dią obiyei olou fęį dioyosi kege woma mei degemamou, sa kęme Godihą Israel o sasąį
kediąmokou nęį, die sa degeyadomou. 20 Kegegamou iligi, sadebe olou fęibe 450 sagąį
kege mei degei. Kegemou, Godihą die tą sai fidi o tanou tanou makamąmou hagulugi,
habage-degele-duguo-tobou di-o Samuel kuhe haguą tofou.

21 Samuelbe Godihą dabai degedi o dalamou, dią hiye o ta mou ląmou yodumou,
Godihą o ta makamąį, ę hųbe Sol. O kahą hiye o degema dia deleibe, sadebe olou fęį
40 kege delei. O kęme Kishą dihi, Benjaminhą hųti. 22 Kęnou si habage Godihą Sol
igile muguomou, ę Devit die hiye o maka degei. Maka degemou, kou gue tobou,

Ą dugube, Jesihą dihi Devit ęme mą fimąiya kę dabai degeimou dugu. Ęge ą tagali
sagąį kęnou seseleyode tobou. *1 Samuel 13:14; Buk Song 89:20*

23 Godihą yo□u kou tobou sagąį kęnou tefelemou, ę Devithą hųti o Yesu Israel o sasąį
eimokou nęį, ei* mamo□uyadomou.

24 Yesu ę dabai yomogou li mei kelege, Jonhą Israel o eimokou tobou, nį fį boholou,
fafeleya tofou mabeedei. 25 Jonhą ę dabai degedi kę fogou lamou kelege, ę o
kediąmokou kou gue yodu, nįge ąme koyoyode tawale iya? Ąme o nį baha duwogua
kę mei. Kęnou si nį duma, habage o ta haguale. O kahą tamaka kąį kęme ąge ta tegile
sagąį mei, ąme o bolǫ mei kahą degemou.

26 Mogo diąma, Abrahamhą hųti obou, sa ta o, Godihą hayedu dalaguadibou, nį olou
fęį duma. Godihą o sasąį mamolo□uyode tobou tą kęme dimokou tobou. Tą kęme ifi
dibou de dala. 27 Jerusalem o sasąįbou, die hiye o olou fęibou kediąge Yesube defęį
ta tawale ili mei. Misiholo duwodi sawisiei olou fęibe dią Godihą tą kou dulo idiye,
kęnou si dią ta tawale idiyo mei. Dią Yesube wouba tolo ileyodei kelege, tą habage-
degele-duguo-tobou di-o kedią kou tobolou i sagąį kęnou tefele damalędo tamą degei.
28 Dią Yesu tą samamou dugube, ę midihǫ kasagąį miloube ta dugulo ili meiye, kęnou
si diąge ęme wouba tolo ileyodema Pailatkou sesegulo i. 29 Habage-degele-duguo-
tobou di-o kedią oe ęmokou degele kou tobolou i sagąį kę olou fęį tefele degemamou,
dią Yesu hebe fufuguomąitou delei kę malą migilemou wida i. 30 Kęnou si ęme
Godihą haba haguągimou, gehę degei. 31 Ę gehę dege haguąma ilemou, o sasąį, sa
Galilikou ge ę sesele ya sa Jerusalemkou fologai kediąmokou sųdo tamą degegai. Kou
bou gebe, o sasąį kediąme Juda o eimokou Yesuhą haguą gehę degei kę hehegiemou
suluguadiyode tobou.

32 Godihą ei kou guai o kediąmokou tobou kęme tą uwo bolofęį ele nįmokou
tobolou kuhę. 33 Ifi die sisigǫ ei dihįle tą kęme damalędo tamą degei. Godihą Yesu
haguągimou, gehę degei dala. Kęme Dię Fedi Kuguo tą hiye 2 kokou kou gue naląį
dala,

Nąme mayo□u mą Dihi. Ifibe ąme nę Aye degei. *Buk Song 2:7*

* **13:23** 13:23 Ną Dabai 13:26 dugu.

34 Godihạ Yesu tei haguạgimou gehẹ degei kahạ, ẹ widaikou ta tabale mei kẹne
kuguokou nalại dala,
Ạ nị hiye o Devitkou midihọ bolofẹi hegileyodei kẹme ạ nịmokou ne hehegile.
Damalẹdo, nịge mayo□u tobou sagại kẹnou tefele tamạ degeiba dugulo ile.
Aisaia 55:3
35 Haba Godihạ kuguokou tạ ta kou gue nalại dala,
Nạ no□u nẹ biyodema makai o bolọdo kẹme widaimikou be ta tabale mei. *Buk Song
16:10*
36 Di tewe, hiye o Devit ẹme sa sibigẹ kuokou Godihạ tạ sesele iligi tolo i. Tolo imou,
o ilo kelege yo□u ẹ kou guai o wida idi kokou nou wida imou tabale fiyei. 37 Kẹnou
si Godihạ haguạgimou, gehẹ degei o ẹme ta tabali mei. 38 Mogo diạma, kegei kahạ
ele nị tawayadomou tobolou be, Yesuhạ hagua, midihọ kasagại, nị milou ga idi kẹme
gebe meiyodelamou haguei kẹ tobolou kuhẹ. 39 Nịme Mosesha kuolou tạ seselebe
tefei mei kahạ, Godihạge nịme dọụdo o sasạiyode tobolou mei. O sasại koyohạ
Yesukou nou damalẹyodeibasi, ẹme Godihạ dihịle kokou dọụdo o degele. 40 Kegei kahạ
degemou, nịou tawaibou, habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ tobou kẹ nịmokou
tamạ degeiye. Kou gue nalại dala,
41 Susuga tobou di o nịme makouba nịou duguo kesigile ile. Nị dalagua kile ạ degele
kẹme nị ta damalẹyodele ile mei. Haba o tahạ nịmokou tobou bane, nị ta
damalẹyodele ile mei. *Habakuk 1:5*
42 Polhạ tạ kẹ tobou mamou, Barnabas dilie egei mosọ tou fogou fogou yala
degeimou, o kediạ tobou, nele misiholo duwodi sawisiei ta kamahạ haba haguasieba,
tạ kegei kẹ hehegiemabeedele i. 43 Diạ olou fẹi egei mosọ tou fogou youmou, Juda
obou, die egei dudi obou sụdo kediạ dilie sesele yai. Sesele youmou, dilie o sasại
kediạmokou egei tobou mou yolugi, kou gue tobolou i, Godihạ habaguguei kẹme nịbou
de dalabanou suluguamabeedei.
44 Kegemou, misiholo duwodi sawisiei ta kahạge sa kẹ tie o sasại sụdo Hiye Ohạ tạ
du yai. 45 Juda o kediạ o sasại sụdo kefegulo i kẹ duguomou, kona degemou, Polhạ
tobolou kẹ huyafẹi degelamou susuga tobolou i. 46 Kẹnou si Pol dilie Barnabas dilie
guẹ degele ili mei, die tạ simamou tobou, ele Godihạ tạ Juda o sasại nịmokou bukou
tobolou sagạiye, kẹnou si nị dafamamou, nịou degeiye, fị gehẹ kẹ molo□ube ta tefei
mei kahạ, ele nị tou fogou ileba, sa ta o sasại kediạmokou hehegielamou. 47 Yobe,
Hiye Ohạ elemokou kou gue tobou,
Ạge nạme sa ta o sasại kediạmokou hohọ sagại degeyadomou makamại.
Kegeiba, nạ sa sa olou fẹi mạ dabai degemou suba, sa sa o sasại kediạme mayo□u
mamolo□uyode tobou. *Aisaia 49:6*
48 Kegemou, sa ta o sasại kediạ Polhạ kege tobou mou dulomou hohọbolou i.
Hohọbolou mou, Hiye Ohạ tạ kẹme bolofẹidoyodele i. Kegeimou, o sasại olou
fẹi, Godihạ tofousogo tofousogo tofolou yodema makamại kediạme damalẹyodele i.
49 Hiye Ohạ tạ kẹme sa kokou olou fẹi tefei. 50 Kẹnou si Juda o kediạ degeiye, hụbou
sasại, Juda kediạ egei dulo idibou, sa kẹ dia dalaguadi obou kediạ Polbou Barnabasbou
diliemokou gofo□u degeimou, sa kẹ tie o sasại olou fẹi kediạne gofo□u degemou dilie
hele mugulo i. 51 Hele mugumou, dilie fogou yalamou be, dilie abogo□ukou duotelẹ
dala kẹ igile filẹi, sa kẹ tie o sasại kediạ dio□u die midihọ kasagại kẹ tawamabadomou.
Duotelẹ kẹ igile filạmou, dilie sa Antiok tou fogou mou, sa Aikoniamkou fogou yai.

52 Kẹnou si Yesuhạ dabai degele idi o sasại, sa Antiok tie kediạme Duo Bolofẹihạ tou mou, hohọbolou idi.

14

Barnabasbou Polbou dilie sa Aikoniamkou egei tobolou i

1 Sa Aikoniamkou fologamou, Polbou Barnabasbou dilie nebe dilou degei sagại kẹnou tefele, Juda o sasại kediạ egei mosọdu fologa, egei tobolou i. Dilie tạ bolọdo kẹ tobolou imou Juda o sasạibou, Grik o sasạibou sụdo kediạ dulomou damalẹyodele i. 2 Kẹnou si Juda o ilo kediạge egei kẹ dulomou be, ta damalẹyodele ili mei, gofo□unou degele i. Diạ degeiye, sa ta o kediạne Yesukou damalẹyodele i o sasại kediạmokou gofo□u degele i. 3 Polbou Barnabasbou dilie sa Aikoniamkou hiyedo dalaguali, damalẹyodele i o sasại kediạmokou egei tobolou ta guẹ degele ili mei. Hiye Ohạ habaguguei kahạ tạ kẹ hehegiemou iligi, Hiye Ohạ nelẹya kẹ midihọ gehẹ gehẹ o sasại kediạ dihịle kokou milou goumou duguomou kesigile i. Kegei kahạ degemou, Hiye Ohạge tạ dilie tobolou ili kẹme damalẹdo kuhe hehegiedi. 4 Kẹnou si sa kẹ tie o kediạ dio□usie filemou, ilo kediạme Juda o kediạbou de fị tanou degele i. Haba ilo kediạme Pol dilie Barnabas diliebou de fị tanou degele i. 5 Fị tanou degele ili mei, Juda o ilobou, sa ta o ilobou, haba die hiye obou diạge diliebe makoma, igiye wouba tofigileyodele i.

Barnabasbou Polbou dilie sa Likonia duo kodu egei tobou mou suluguei

6 Dilie walamou degele ili tạ uwo kẹ dulomou, dilie kama fosige ya, sa Likoniakou fologai. Fologamou, sa kahạ duo kile suluguali, sa Listrabou, sa Derbebou, sa huyadefẹibou kileya kẹ suluguei. 7 Dilie sa kileya tạ uwo bolofẹi kẹ tobou mou suluguei.

8 Sa Listra kelebe o ta delei. O kẹme ibigidio tofigiei. Ẹ adiou hạ kegei kuhe malạ felẹi, ta siadiyo mei. 9 Ẹ Polhạ hehegili kẹ dulo duwomou, Polhạ ẹmokou masele dugube, ẹme yo□u ẹ damalẹyodei kahạ bolofẹi degele sagại dugu. 10 Polhạ kẹ duguomou, hiligedo tobou, nạ haguạyedeimou, o kahạ foguo folo tofogou mou tofou tofou siei.

11 Kegemou, o sasại sụdo kediạ Polhạ kẹ degeli kẹ duguomou, sa Likonia tạe kou gue tobolou i, godi bolọụ kẹdilie o bagamamou, dimokou migiyodele i. 12 O sasại kediạ Barnabashạ hụbe Susyodele i. Haba Polhạ hụbe Hermesyodele i,* Pol ẹme tạ tobou di o kahạ degemou. 13 Ogou gai godi Suskou gali sidi mosọbe sa hiye kahạ figikou duwei. Mosọ kẹ dia daladi hiye o kahạ wai bulumakou oye bolọụbou, haba hebe fibou guobou tigiye fạgai kẹbou mo□uma, sa hiye kahạ kekai adikou haguei. Hagumou, o sasại kefeguomou, diliemokou wai bulumakou sima nelạmou degele i.

14 Kegemou, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o Polbou Barnabasbou diliege o kediạ kege degele iladi kẹ dulo kesigiemou, dilou dilie yukuei kại kẹ dulagile i. Dilie fọụkua yamou, o sasại kefei sụdo kodu fologamou kou gue tobolou i, 15 mogo diạma, nị kageimou kege degele iya? Elebe o nebe nị sagại degei. Ele hagua, tạ uwo bolofẹi ko□u nịmokou tobolou be, nị ogou gai godi, sibigẹ ta dala mei kẹ tou fogou ba, yo□u kegenou daladi Godikou haguamabadomou. Damalẹdo Godi ẹme agudiobou, sa sibigẹbou, tọ dawalabou, bi olou fẹi kodu dalagua kẹbou de milou gai Godi. 16 Damalẹdo, afudo, kou

* **14:12** 14:12 *Susbou Hermesbou* diliebe Likonia kediạ kou guai o kediạ ogou gai godi bolọụ.

guai o kediạ deleiguei kelegebe, obiyei olõu fẹi kediạ dio□u tagai sagại degele imõu, ẹ mõu duguo fogõu di. 17 Kẹnõu si Godibe nị duguye domõu, mogogõu daladiyo mei. Sawisiei olõu fẹibe Godihạ nịmokõu midihọ bolofẹinõu milõu di. Ẹ degeiye, agudiletõu ge huẹi toumõu be, segei mo□udi ạ kelege nị segei mo□udi. Damalẹdo, Godihạ nịmokõu nalẹ hiyedo nẹimõu, nị hohọ hiyedo degele idiyode tobolõu i. 18 Dilie kege tobolõu iye, kẹnõu si o sasại kediạ diliemokõu wai sile nelẹyodema nelẹ degele i. Nelẹ degele imõu, diliene nelẹdo dege akogulamõu degele i.

19 Kegemõu, Juda o Antiokbõu Aikoniambõu kile dalagua kediạ haguasiemõu, sa Listra o sasại kediạ fimại kẹ bohõu mõu, o kediạne dilie dafamõu, Pol igiye wala i. Walamõu, diạge ẹme teiyademõu, ẹ tõu kẹ gisigama ya, sa hiye kahạ figikõu mạmõu fogõu yai. 20 Kẹnõu si Yesuhạ dabai degele idi kediạ haguasie, ẹ silẹmạ tafalaguamõu, ẹ haguạmõu, sa hiye kodu felei. Ẹ folo tiei sabiyoumõu, Barnabas dilie sa Derbekõu yai.

Barnabasbõu Polbõu dilie Yesukõu damalẹyodele i o sasại kediạmokõu dedẹi sasagiei

21 Dilie tạ uwo bolofẹi kẹ sa Derbekõu tobõu mõu, o sasại sụdo Yesukõu damalẹyodele i. Kegemõu, dilie haba boholõu mạ sa Listrabõu, sa Aikoniambõu keleya kẹ titiamõu yolugi, sa Antiokkõu fologai. 22 Dilie yolugi, Yesuhạ dabai degedi o sasại kediạ dedẹi sasagiemõu, kõu gue tobõu mõu yai, nị Yesukõu damalẹyodeibe nelẹdo dege dalama. Godihạ ẹ sa di wolõu dalale kokõu fologalababe, di hagi hiyedo kẹbukõu dugumõu iligi kuhe fologaleyode tobolõu i. 23 Dilie yolugi, sosi tanõu tanõu, damalẹyodele i o sasại wolõu dalale o maka degegamõu yai. Maka degegamõu, nalẹ nalị mei dihọ bagạ tobõu mõu yolugi, o damalẹyodele i kediạme Hiye Ohạ dobogo□u tagetõu dogoguemõu yai.

Barnabasbõu Polbõu dilie sa Siria duo kodu sa hiye Antiokkõu boholõu mạ ya fologai

24 Barnabasbõu Polbõu dilie sa Pisidia duo kileya yolugi, haba sa Pamfiliakõu fologai. 25 Fologamõu, sa kileya suluguali, sa hiye Perga tie o sasại kediạmokõu egei hehegiemamõu fogõu yolugi, sa hiye Ataliakõu muguai. 26 Dilie sa Atalia tõu fogõu mõu, mosoleye sa Antiokkõu boholõu mạ yai. Afu, sa kelegebe damalẹyodei o kediạge diliebe Godihạ dobogo□u tagetõu kõu dogoguomõu, Godihạ habagugueiya kẹ dabai degemabeede tobolõu i. Dabai kẹ mei degeimõu, kelege dilie sa Antiokkõu boholõu mạ ya fologai. 27 Dilie fologamõu, damalẹyodei o sasại haguasiemabeede tobõu mõu, haguasie kefegulo imõu, midihọ Godihạ degei olõu fẹi dilie dugulo i kẹ susulo tobolõu i. Godihạge sa ta o sasại kediạ Yesukõu damalẹyodele ile abe solo□umại dalayode tobolõu i. 28 Kẹ olõu fẹi susulo tobõu mamõu, dilie Yesuhạ dabai degedi o kediạbõu de sa Antiokkõu hiyedo deleiguei.

15

Sosikõu dabai degele idi o kediạ sa Jerusalemkõu kefegulo i

1 Kegemõu, sa Judia tie o ilo kediạ sa Antiokkõu ya fologamõu, damalẹyodei o kediạmokõu kõu gue hehegie tobolõu i, nị Moseshạ kuolõu tạ kẹ seseleba, kolo diafigi ho fogõu babe, nịme Godihạge ta mamolo□u meiyodele i. 2 Pol dilie Barnabas dilie tạ kẹ dulomõu, o kediạbõu de tạe biya imõu, damalẹyodele i o kediạ dilieboõu,

o ilo kelebou de maka degegamamou, ni sa Jerusalemkou ya, ta-bolofei-mala-suluguadi-o kediabou, damaleyodei o sasai wolou daladi o kediabou de hagi kou doususumabeede tobolou i.

3 Kegemou, damaleyodei o kedia Polbou dia tobou mou, sa Jerusalemkou yai. Dia sa Fonisiabou sa Samariabou duoya ke yolugi, sa ta o sasai kedia fi boholou i ke totobou mou yai. Sa sa ke tie o sasai, Yesukou damaleyodele i kedia ta ke dulomou, hoho hiyedo degele i.

4 Polbou dia yolugi, sa Jerusalemkou fologoumou, damaleyodei o sasaibou, die wolou daladi obou, ta-bolofei-mala-suluguadi-obou olou fei kedia diamokou agali bolofeiyodele i. Kegemou, dilie diamokou midiho Godiha degei olou fei dilie dugulo i ke tobolou i. 5 Kenou si Farisi* o ilo kelebe Yesukou damaleyodele i o. O kedia haguamou kou gue tobolou i, sa ta damaleyodele i o kediame kolo diafigimaba, Moseshа kuolou ta kene defeido sesele imabeede tobolou i.

6 Kegemou, ta-bolofei-mala-suluguadi-o kediabou, damaleyodei o sasai wolou daladi o kediabou olou fei kefeguomou, hagi ke doususulo i. 7 Hagi kaha ta ke hiyedo tugulo tobolou imamou, Pitaha haguamou kou gue tobou, mogo diama, afu, Godiha dimokou dabai nemou ibe, ame sa ta tie o kediamokou ta uwo bolofei tobolou ke makamai,* o sasai kedia ke duloba, damaleyodemabadomou. 8 Godihage o sasai di duo olou fei kou tewe, e Duo Bolofeibe sa ta o sasai kediamokou nei, afu dimokou nei sagai kenou tefele nei. Godiha ke degei kahage dimokou hegilibe, e sa ta o kediame ta tobekou muguyo mei, diamokou ne hoho degeli ke hegili kuhe. 9 Godihage dimokou midiho esofei ta degema, haba sa ta o kediamokou midiho esofei ta degema dediyo mei. Sa ta o sasai diane damaleyodei kaha degemou, Godihage die midiho kasagai milou gadi kaha hebe ke togule muguomou, yo u e dihile kokou sibigibou mei dalagua. 10 Kegei degemou, ni kageimou Godi tefele dugulo iya? Damaleyodele i o sasai kediamokou be hagi nedamabeedei. Afu di kou guai o kediabou, ifi dine hagi keme ta tolou sagai mei.

11 Di Hiye O Yesuha habaguguei kahanou si Godiha di mamoudadele i. Nebe, Godiha di mamou sagai kenou tefele, sa ta o sasai kediane kegenou mamouyode tobou.

12 Pitaha ta ke tobou mou, o kefei dala kedia ta ta tobou li mei. Barnabasbou Polbou dilie Godiha neleya ke sa ta o sasai kedia dihile kokou midiho gehe gehe milou goumou dia duguo kesigile i ke tobolou imou dusua duweguei.

13 Dilie ta ke tobou ma mei degeimou, Jemsha kou gue tobou, mogo diama, ni a tobolou ko u duma. 14 Saimonha* Godiha sa ta o sasai kediamokou dagado solou do degemou, ilo kele mamo uma, yo u e biyodema makai ke kou susulo tobou. 15 Ta e tobou keme habage-degele-duguo-tobou di-o kedia tobolou i sagai kenou tefei, Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

16 Devitha huti o kediame moso bilama i sagai dala. Hiye O a habage boholou ma mulоba, moso gehe ta togolo.
Moso kasagai bilama i keme a haba togouba, gehe dege duwolo.
17 Kegeba, o ilo kediage Hiye O ame ka suluguale.
Sa ta o sasai olou fei mayo u ma biyode kou makamai kedia a ka sulugualeyode tobou.
Ta, Hiye Oha kou tobou, keme habage damaledo tama degele. *Amos 9:11-12*

* **15:5** 15:5 *Farisi* o kedia Moseshа kuolou ta ke hiligedo tolou dalaguadi. * **15:7** 15:7 Na Dabai 10 dugu.
* **15:14** 15:14 O *Saimon* e hu tabe Pita.

18 Afudo, Hiye Ohạ tobou kẹme o sasại kediạ dumọu hagulugi, ifine kegenọu dulo ili
kuhẹ.
19 Kegei kahạ, mạ fimạibe kọu gue, sa ta o kediạme die fị Godikọu bohou degemọu,
dige hagị ta nẹdame. 20 Di kuguo ta diạmokọu nalạma nẹibasi de. Di nalalẹbe, kọu
gue nalạme, nịme ogọu gai godikọu wai si kasagại kẹme nạdama, sasại hiyoubọu, o
hiyoubọu de siadama, gali oe gabagidu tigamamọu wei kẹme nạdama,* haba kafeine
nạdamabeede tobolọu ba nalạme. 21 Di tewe, sa sa kiliya olọu fẹibe obe Moseshạ tạ
kẹ hehegiemọu hagulugi ifine kuhẹ. Misiholo duwodi sawisiei olọu fẹi kelege, ẹ tạ kẹ
obe husolo□u tobolọu idiyode tobou.

O kediạ sa ta o sasại damalẹyodele i kediạmokọu kuguo nalạma nelẹ i

22 Kegemọu, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-obọu, damalẹyodei o sasại wolọu dalaguadi
obọu, damalẹyodele i obọu olọu fẹi kediạ hagị kẹ dọụsusumamọu, dio□u die o bolọụ
ta makamại. O tabe Judas, ẹ hụ tabe Barsabas. Haba o tabe Sailas. O kẹdiliebe
damalẹyodele i kediạ wolọu dalaguadi o. Kegei degemọu, diạ Judasbọu Sailasbọu
diliebe Polbọu Barnabasbọu de sa Antiokkọu imabeede tobolọu i. 23 Diạ kuguokọu tạ
kọu gue nalại kẹ, diliemokọu nẹimọu malạ yai.

Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o eibọu, haba damalẹyodei o sasại wolọu dalaguadi o
eibọu, eibe nị mogodo. Ei kuguo ko□u sa ta o sasại nịmokọu nalolụbe, ei
sa Antiok tie o sasạibọu, haba sa Siriabọu sa Silisiabọu duo kile sa sa tie o
sasạibọu olọu fẹi nịmokọu agali bolofẹiyodili kuhẹ. 24 Ei o ilo kediạ nịmokọu ya
fologamọu, tạ diạ tobou kẹme nị dulomọu hagị degele iyodeimọu du. Kẹnọu si
diạme ei imabeedeimọu yali mei. 25 Kegei kahạ degemọu, ei tugulo tobolọu ima,
fị tanọu degemọu, o bolọụ ta makamại, nịmokọu yamabadomọu. O kẹdiliege
ei mogodo Barnabasbọu Polbọu dilie sesele yale. 26 Diliebe oe kọu wala ile
sagạiye, kẹnọu si dilie ta guẹ degele ili mei, di Hiye O Yesu Kelesuhạ hụya kẹ
egei tobọu mọu suluguadi. 27 Kegei kahạ degemọu, ei Judas dilie Sailas dilie
tobọu ba, nịmokọu ile foloba, tạ ei nalại sagại kẹnọu dilie mogouye tobọu ba,
nị duma. 28 Duo Bolofẹibe eibọu dala kahạ ei fị tanọu dege, nịmokọu hagị
ta nelẹ sagại mei. Kegei kahạ degemọu, eige nịmokọu kuolọu malẹbe, dosọu
yosi kege malẹ kẹnọu do sesemabeedili kuhẹ. 29 Ogọu gai godikọu gali si kẹme
nạdama, kafei nạdama, gali oe gabagidu tigamamọu wei kẹne nạdama, haba
sasại hiyoubọu, o hiyoubọu dene siadamabeedei. Nị midihọ kasagại olọu fẹi
ko□u dege ho fogọu babe, kẹme bolofẹido. Ei tạ kẹnọu fẹi. Nị defẹi dalama.

30 Diạ kuguo nalạma mei degemọu, Polbọu diạmokọu tobọu mọu, sa Antiokkọu
malạ ya fologamọu, damalẹyodele i o sasại kediạ haguasie kefegumabeede tobọu mọu,
kefegumọu, kuguo nalại kẹ nẹi. 31 Damalẹyodele i o sasại kediạ husọ□umamọu, hohọ
degele i, dedẹi sasagiei tạ bolofẹi kẹ mọụ kahạ degemọu. 32 Judas dilie Sailas diliebe
habage-degele-duguo-tobọu di-o kahạ degemọu, dilie damalẹyodei o kediạmokọu
dedẹi sasagiemọu, egei hiyedo tobolọu i. 33-34 Sa Antiokkọu dalaguali, damalẹyodele i
o kediạ diliemokọu, nele tobọu mọu haguasiei o kediạmokọu bologuạdo boholọu mạ
imabeedeimọu, dilie fogọu yai. 35 Kẹnọu si, Pol dilie Barnabas diliebe yali mei, sa
Antiokkọu kege dalaguali, sa kẹ tie o sụdo kediạbọu de Hiye Ohạ tạ uwo bolofẹi kẹ
tobolọu deleiguei.

* **15:20** 15:20 *Kafei* du dala kahạ degemọu.

Pol dilie Barnabas dilie fi tanou degeli mei

36 Sawisiei ilo kele mei degeimou, Polha Barnabaskou tobou, sa sa, da Hiye Oha ta
hehegiemou i kokou be, da haba boholou ma ya, da mogo diame bologua dalagua,
haba bou basia dalagua deba duguo tawamebeede tobou. 37 Kege tobou mou,
Barnabashage o Jon, e hu tabe Makbou de wolou ilamou degei. 38 Kenou si Polha
dafamou kou gue tobou, afu, o keme sa Pamfiliakou ge da tou fogou mou, dabou de
dabai degemou sialebe tagali mei. Dage o keme wolou idamebeedei. 39 Dilie dilou
sie tae biya imamou, yogo esofei imou, yogone esofei imou dele i. Barnabasha Mak
wolou ilemou, mosoleye to tibi sa Saipruskou yai. 40 Haba Polha Sailas wolou ilamou
degeimou, damaleyodei o kediage Hiye Oha habagugueibe nelebou de dalayodema
diho baga tobou ma fogou mou, dilie fogou yai. 41 Yolugi, sa Siriabou sa Silisiabou
duoya ke o sasai damaleyodele i kediamokou dedei sasagiemou yai.

16

Polha o Timoti wolou i

1 Pol dilie Sailas dilie ya, sa Derbekou fologamou, haba sa Listrakou ya fologai. Sa
kele Yesuha dabai degedi o ta delei, e hube Timoti. E adiou be Juda sasai, Yesukou
damaleyodei. Haba e ayebe sa Grik o. 2 Sa Listra damaleyodei o sasaibou, sa Aikoniam
damaleyodei o sasaibou kediage Timoti eme o bolofeidoyodele idi. 3 Polha Timoti e
wolou ilamou, e kolo diafou. Yobe, Juda o, sa ke tie kediage Timotiha e ayebe sa Grik
odade tawale i kaha.* 4 Kolo diafolou mou ya, sa sa keleya ke kuolou ta, hiye o kediа*
sa Jerusalemkou ge ma i ke o sasai kediamokou hehegiemou, ni ta ke sesemabeede
tobou mou suluguei. 5 Egei tobou mou suluguamou, sa sa o sasai damaleyodele i
kedia ke dulomou, neledo dege damaleyodele i. Haba sawisiei olou feido o sasai ilo
kediane damaleyodemamou, ebukou damaleyodei kediabou de geleguomou olou fei
sudo degemou i.

Polha sa Masedonia o ta dugu

6 Polbou dia sa Esia duo kileya ke Godiha ta hehegiemou sulugualamou degeimou,
Duo Bolofeiha dia akogu. Akogumou, dia haba sa Frigiabou, sa Galesiabou duo
kileya suluguali, 7 sa Misiaha figikou fologai. Fologamou, haba sa Bitiniaha duo
kodu fologalamou degei, kenou si Yesuha Duo Bolofeiha haba akogu. 8 Kegeimou,
dia sa Misia duoya ke mou yo□uwa yolugi, sa hiye Troaskou muguamou kele tiasigei.
9 Huliame Polha diho boholou mamou dugube, sa Masedonia tie o ta tafalali, emokou
kou gue tobou, na mosole saba, sa Masedoniakou hagua, ei dogou guyedeimou du.
10 Polha e dugu ke tobou mou, ei* toto sa Masedoniakou yalamou a ka i. Godiha ta
uwo bolofei ke ei o sasai kediamokou tobou yadomou hegilidade tawale i.

Sasai Lidia, e Kristen degei

11 Kegemou, ei sa Troas tou fogou mou, mosoleye sa Samotreskou ya fologai. Kele
tiei sawisiei, ei haba mosole sama, sa Neapoliskou ya fologai. 12 Ei sa Neapolis tou
fogou ile, sa Filipaikou fologai. Keme sa hiyedo, Rom o kedia afu ya kokou fologa
deleiguei sa, sa Masedonia duo tie o sasai die sa hiyedo. Ei sa hiye kokou sawisiei

* **16:3** 16:3 *Sa Grik o* kedia die o sisigo kolo diafigidiyo mei. * **16:4** 16:4 Hiye o kediame ta-bolofei-mala-suluguadi-obou, damaleyodei o sasai wolou dalaguadi obou kedia. * **16:10** 16:10-17 Kuguo ko□u nalai o Lukhage e Polbou de sulu kelegebe *ei*yode naladi.

ilo kelenou deleiguei. 13 Misiholo duwodi sawisiei kelege, ei sa hiye kaha kekai aya ke telema ya, to ko kokou muguai. Ei to ko kokou be, obe diho baga tobolou idi sa daladadema yamou dugube, sasai ilo kediа kele kefeguo duwoguamou dugulo i. Ei geleguo duwoguali, sasai kediabou de ta kolo i. 14 Ke ta kolo duweguei kilebe, sasai ta, e hube Lidia, ene kile dusua duwei. Eme yukuei wei degei kaha sele tiga mo udi sasai. E sadobe sa Taiataira. Eme Godikou hohobou di sasai. Polha ta tobou mou, Hiye Oha degeiye, e fi boholou mou, ta ke defeido dulo duwei. 15 Defeido dulo duwo dema, ebou e sosou bou dia fafeleya tofou mamou, e eimokou, nige ame Hiye Okou damaleyodei sasaidade tawaibabe, ni ma mosokou ile dalamabeede tobou. Ege eibe e mosokou doudo dege imabeede tobou mou, ei ebou de yai.

Polbou Sailasbou dilie sa Filipaikou didio degei

16 Sawisiei ta, ei diho baga tobou di sa kokou yolugi, fisimou dabai degedi sasai ta alikou gelegu. Sasai keme duo kasagaiye tou mou, habage tama degele ke duguo tobou di. Sasai kaha dabai ke degedi kaha, e bose diame sele hiyedo mala idi. 17 Sasai ke geleguomou, e Polbou ei seselemou, neledo dege, o ko udiame Damaledo Godiha dabai degedi o, Godiha ni mamolo u kaha ta ke hehegile idiyode tobou mou i. 18 Sawisiei sudo kege degeimou, kelege Polha dafamou boholou mou, duo kasagai kokou, a Yesu Kelesuha huya ke namokou tobolou kuhe, na sasai ko u tou fogou fogou iyede tobou. E kege tobou mou, duo kasagai kaha sasai ke tou fogou fogou i.

19 Kegemou, fisimou dabai degedi sasai kaha e bose diage sele mo udi ke mei degei ke tawalemou, Polbou Sailasbou dilie tolou dufolou yamou, gamani o, sa kefegudi sa kokou duwogua kediamokou fologai. 20 Dilie ta sai fidi o kediа dihile kokou tefegiemou kou gue tobolou i, o ko udiliebe Juda o. Dilie di sa kuokou hagi hiyedo mo uma feleegai. 21 Feleegamou, sa Rom o di degediyo mei midiho keme diliege di degemabeedele iliyode tobolou i. 22 O sasai ilo kediane dogou guomou, ta keme damaleyodemou, diliemokou tae biya ibe demou, ta sai fidi o kediа dilie yukuei tegisema, o ilo kediamokou tobou mou, tigiye wala i. 23 Dilie bou basiado wala imamou, didio masa i. Masamamou, didio mosо dia daladi o kokou defeido dia dalayede tobolou i. 24 O kahage ta ke dulomou, dilie didio mosо duledudo wou ma folomou bibigei. Dilie abogo u hebe ko u bolouye hiligedo timogu kaha, tele sagai mei degema fogou.

25 Kegemou, huliame duodo kelege, Polbou Sailasbou dilie Godikou diho baga tobou de, die fei de dega duwoguamou, didio o olou fei dusua duweguei. 26 Dusua duwoguamou, gigima hiyedo toto haguamou, mosо mouti ke olou fei biligiselamou degeligi a olou fei so usei. Didio o olou fei kediа tigigi ti kene olou fei kusigise hobogou. 27 Didio mosо dia daladi o kaha tiei kesigiemou dugube, a olou fei so usei ke duguomou, didio o olou fei kama fosigeiyade tawalemou, e aweki me bolou ke telemou, yo usie walamou degei. 28 Kenou si Polha haguisama, neledo dege tobou, na no usie woda. Eibe olou fei dalayode tobou. 29 E ta ke dulomou, o ta tobou mou, disio mile tolou hagumou, e malamou, mosо Pol dilie Sailas dilie duwogua kodu foukua felei. Folomou, e gue hiyedo degemou, dio koulugi, yubu sugulo fiyei. 30 E haguamou, dilie wou ma, mihikou mulomou yodu, hiye o bolou dilie, ame kageibasi, Godiha a mamolo u?

31 Kegemõu, dilie kõu gue tobolõu i, nạ Hiye O Yesukõu damalẹyodeibasi, Godihạ nạbõu nẹ sosõu bõu olõu fẹi mamolo□uyodele i. 32 Kege tobõu mamõu, dilie Hiye Ohạ tạ didiọ mosọ dia daladi obõu, ẹ sosõu bõu olõu fẹi kediạmokõu hehegile i. 33 Huliạme kilegenõu, o kahạ dilie wõu ma ile, hebe ko□uye timogu do kẹ hueiye bigimamõu, kelegenõu ẹbõu ẹ sosõu bõu olõu fẹi fafeleya tofolõu i. 34 Fafeleya tofõu mamõu, ẹ dilie wõu ma ile, ẹ mosọkõu fologamõu, nalẹ nẹimõu nalạ i. Ẹbõu ẹ sosõu bõu diạ olõu fẹi Godikõu damalẹyodele i kahạ degemõu hohọ hiyedo degele i.

35 Tiei sabiyoumõu, tạ sai fidi o kediạge kasamane o kediạ tobõu mõu ya, didiọ mosọ dia daladi o kokõu tobolõu i, tạ sai fidi o kediạge o bolọụ kẹ tõu fogõu ba yaleyodele i. 36 O kahạge tạ kẹ dulomõu, Polkõu tạ sai fidi o kediạge nelebe tõu fogõu ba imabeedei. Kegemõu, nele bologuạdo imabeedema egele tobou. 37 Kẹnõu si Polhạ kasamane o kediạmokõu tobou, elebe sa hiye Rom o. Kageimõu tạ sai fidi o kediạge ele tạ kẹ defẹi duli mei fogolou? O sasại dihịle kokõu diạ ele wala imamõu, didiọ degei. Haba kageimõu diạ ele amafẹido tele filọụba fogõu ile? Diạ kege degedama. Dio□unõu haguaba, ele kuhe telemạmabeede tobou.

38 Kegemõu, kasamane o kediạ Polhạ tobou kẹ dulomõu, boholõu mạ ya, tạ sai fidi o kediạmokõu, o ko□udiliebe Rom oyode tobolõu i. Diạ kẹ dulomõu, guẹ hiyedo degele i. 39 Guẹ degemõu, diạ didiọ mosọkõu ya fologamõu, diliemokõu solõu do tạ tobõu mamõu, mihịkõu wõu ma muguamõu, nele ei sa tõu fogõu fogõu imabeede tobolõu i. 40 Dilie didiọ mosọ tõu fogõu muguamõu, sasại Lidiahạ mosọkõu yai. Ya fologamõu dugube, damalẹyodele i o kediạ duwoguamõu duguomõu, diạmokõu dedẹi sasagiedi tạ tobõu mamõu fogõu yai.

17

Sa Tesalonaika o kediạ Polbõu Sailasbõu dilie walamõu degele i

1 Polbõu diạ sa Amfipolisbõu sa Apoloniabõu keleya kẹ titiamõu yolugi, sa Tesalonaikakõu fologai. Sa kokõu be Juda o kediạ egei mosọ ta duwei. 2 Pol ẹ yo□u degedi sagại kege egei mosọkõu folo, misiholo duwodi sawisiei kamadia kege, Godihạ tạ, kuguokõu nalại dala kẹ o kediạbõu de dọụsusuga tobolõu deleiguei. 3 Ẹ Godihạ tạ kahạ sibigẹ kẹ tobõu mamõu, haba diạmokõu kõu gue tobou, Godihạ makai o Kelesube do hiyedo duguoba, tolo ile, haba haguạ gehẹ degele kahạ tạ kẹne kuguokõu nalại dala. Ạ nịmokõu Yesu ẹme Godihạ makai o Kelesuyode tobolõu kuhẹ. 4 Polhạ tạ kẹ dọụdo dege tobõu mõu, Juda o sasại ilo kele tạ kẹ dulomõu damalẹyodema, Polbõu Sailasbõu dilie sesega suluguei. Sa Grik o sasại, Godikõu hohọbolõu idi o ilo kediạbõu, haba hụbõu sasại sụdo kediạne damalẹyodema, dilie yolu kẹ sesega yai.

5 Kẹnõu si Juda o kediạ dugube, o sasại kediạ dilie sesele youmõu duguomõu, kona dege dafa i. Dafamõu, midihọ kasagại degedi o, aliya mõu suluguadi ilo kediạbõu de kefeguomõu, sa kẹ tie o sasại sụdo kediạ fufuguemamõu, dio□ufẹi gofo□u dege biyalamõu, fọụkua ya, o Jesonhạ mosọ adi kẹ bafolõu mugulo i, Polbõu Sailasbõu duguoba, tolõu mạ o sasại kediạmokõu sesegulamõu degele i. 6 Kẹnõu si diliebe mosọ kodube mei degemõu, diạ Jesonbõu, damalẹyodele i o ilo kelebõu denõu tõu ma dufolõu mạ yai. Dufolõu mạ yolugi, sa kẹ dia daladi hiye o kediạmokõu fologamõu, hiligedo tobolõu i, o ko□udiạme sa sa olõu fẹi hagi nẹmõu suluguadi o. Ifi kõu lene haguasie dalagua kuhẹ. 7 Diạme Jesonhạ ẹ mosọkõu wõu ma delei. Di hiye o

Sisarhą kuolou tąbe dią ta dulo idiyo mei, hiye o ta dala, ę hųbe Yesuyode tobolou idi. 8 Juda o kedią kege tobolou imou, sa kę tie o sasąibou, sa kahą hiye obou dią dulo kesigiemou, gofo□u hiyedo degele i. 9 Kegemou, sa kahą hiye o kedią tobou mou, Jesonbou, damalęyodele i obou dią tą sai fidi o kokou sibimou, dią nį fogou yamabeede tobolou i.

Pol dilie Sailas dilie sa Beriakou ya dabai degele i

10 Hulią degeimou, damalęyodele i o kedią Pol dilie Sailas dilie tobou mou, sa Beriakou yai. Dilie ya fologamou, Juda o kedią egei mosǫkou yai. 11 Juda o sasąi, sa Beria tie kediąme bolǫdo. Die midihǫbe Juda o, sa Tesalonaika tie kedią midihǫ sągai kegei mei. Yobe, Polhą egei tobou mou dulomou, hohǫ hiyedo degele i kahą. Sawisiei olou fęi Godihą kuguo huso□uma, Polhą tą kęme gulokou, haba de damalędo domou file idi. 12 Juda o sasąi sųdo Yesukou damalęyodele i. Sa Grik sasąi hų dala kediąbou, sa Grik o sųdo kediąbou de damalęyodele i.

13 Kęnou si, Juda o, sa Tesalonaika tie kedią Polhą Godihą tą sa Beriakou hehegie dalayodeimou dulomou, ya fologamou, sa Beria tie o sasąi fufugue tobou mou, o kediąne diliemokou gofo□u degele i. 14 Gofo□u degele imou, kelegenou, damalęyodei o kedią Pol tobou mou, tǫ hiye kahą ko kokou i. Sailas dilie Timoti dilienou si yali mei, sa Beriakou kege deleiguei. 15 Damalęyodele i o ilo kedią Pol wolou mou, sa Atenskou ya fologai. Fologamou, Pol kele dalamou, dią boholou mą yala degeimou, Polhą Sailasbou Timotibou diliebe toto haguamabeedema tą dogogu.

Polhą sa Atenskou egei tobou

16 Polhą sa Atenskou Sailasbou Timotibou dilie haguba dugulamou dia dalali dugube, ogou gai godi milou gai sųdo dalaguamou duguomou, ę hagį hiyedo degei. 17 Kegei kahą degemou, ę ilemou, Juda o kedią egei mosǫkou folomou, Juda o kediąbou, sa ta o, Godikou hohǫbou di kediąbou de dǫųsusuga tobolou deleiguei. Haba ę kefegudi sa kokou ne ile folomou, o sasąi kefeguo dala kediąbou de dǫųsusuga tobolou deleiguei. 18 Kefegudi sa kokou be, Epikurian tewe obou, Stoik tewe obou kediąne deleiguei. Dalaguali, dią Polbou tąe biya i. Ilo kedią kou gue tobolou i, tą sebe degega siadi o kamahąge eimokou be kęi tą tobou lamou? Haba ilo kediąge ę sa ta godi kedią tą tobou lamou degeliyode tobolou i. Yobe, Pol ęge Yesubou, ę haguą gehę degeibou kahą tą uwo bolofęi kęnou hehegie tobou di kahą. 19 Dǫųsusuga tobolou mou, tewe o kedią Pol wolou ya, die kansole o kedią sa bitǫų Areopaguskou kefeguomou, Polkou kou gue tobolou i, tą gehę, ną o kediąmokou hehegie tobou di kęme eine tawale sągai degeli. 20 Ei dumou be, nę tą kęme ęsofęi kahą, eige tą kahą sibigę kę tawalamou degeliyode tobolou i. 21 Sa Atens tie o kediąbou, sa ta o, sa Atenskou dalaguadi kediąbou olou fęi dabai ta degele idiyo mei. Tą uwo gehę kęnou dulo sągai degele idi. Tą gehę ta dulomou be, dio□unou dǫųsusuga tobolou idi.

22 Kegemou, kansole kedią bitǫų Areopaguskou kefeguomou, Polhą die dihįle kokou ge haguąmou tobou, sa Atens o diąma, ąge nįme godi sųdo kokou nou hohǫbolou imou dugulu. 23 Ą nį sa kuokou sulugi, nį godi milou gai dalaguamou dugu. Igi milou gai ta kokou be kou gue naląi dala, Ko□ume godi ei ta tewe mei kahą igiyodei dugu. Godi nį ta tewe mei, mou yo□uwa hohǫbolou idi kęme ą ifi nįmokou hehegie tobou ladi kuhę.

24 Godi sa sibigẹ kou milou, ẹnou si damalẹdo Godi. Ẹme bimai agudiletou dalaguabou, mihịkou dalaguabou olou fẹi kahạ Hiye O. Ẹme egei mosọ obe tegeikou be daladiyo mei. 25 Godi ẹ bi ta mei degele mei. O di dobogo uye bi ta milou maba, ẹmokou nelẹ sagai mei. Yo unou si fịbou hohọbou, bi olou fẹi kẹ o sasai dimokou nẹdi. 26 Godihạ o tanou ta milou ma dogogumou kahạ hụtigamou hagueibe, ifi dine sa sa olou fẹi dalagua kuhẹ. Ẹ o di dalale asọ dihọ kẹ maka degema, haba sa di suluguale kẹne maka degega i. 27 Yobe, Godihạge o sasai ẹ kolugi duguomou ẹmokou haguasili kẹ tagadi. Kẹnou si ẹme ahudo dala mei, ẹme di tanou tanou hafẹi dege dala. 28 Godihạ degeiye, dibe fịbou dalali, ẹ nelẹyenou di sulugua kuhẹ. Damalẹdo, afu, nịou nị tewe o kediạge dine yo u ẹ sisigọye dalaguayodele i. 29 Dibe Godihạ sisigọ kahạ degemou, di Godibe sele igi golye milouyode tawadame. Ẹme sele igi silvaye milou li mei. Igido igiye milou li mei. Ẹme o tahạ fimạma dobogo uye milouyode tawadamebeede tobou.

30 Afu o kediạge Godibe ta tewe mei kelegebe, Godihạge diạ midihọ kasagai milou ga imou be, ẹ mou duguo fogou di. Kẹnou si ifibe ẹ nelẹdo dege, sa sa olou fẹi o sasai dibe fị bohou mabeede tobolou. 31 Yobe, ẹ sa sibigẹ o sasai di tạ sale sawisiei kẹme kou makamai kahạ degemou. Sawisiei kelegebe, yo u ẹ midihọ dọụdo keleyanou, tạ sai file o, ẹ kou makai kahạ di midihọ kẹ file. Tạ sai file o kẹme tolo imou kou widaiye, haba haguạgimou gehẹ degei kahạ, dige Godihạ tạ sai file dabai kẹme o kokou nou nẹịdade tawamebeede tobou.

32 Polhạ o tabe tolomou haguaiyode tobolou kẹ dulomou, o ilo kediạ ẹmokou susuga tobolou i. O ilo kediạnou si nạ tạ kẹ haba tobou ba ei dulo sagai degeliyode tobolou i. 33 Kege tobolou imou, Pol ẹ tewe o kediạ tou fogou fogou i. 34 Kẹnou si o ilo kele ẹ tạ dulomou damalẹyodele i. O ta, ẹ hụbe Dionisius, o kẹme kansole o, bitọụ Areopaguskou ẹ yogo diạbou de kefema dabai degedi. Sasai ta, ẹ hụ Damaris, ẹne damalẹyodei. O sasai ilo kediạne damalẹyodele i.

18

Polhạ sa Korinkou egei tobou

1 Kegemou, Pol ẹ sa Atens tou fogou, sa Korinkou i. 2 Folomou, Juda o ta gelegu, ẹ hụbe Akwila, ẹ sadobe sa Pontus duo kile delei. Ẹ sasai Prisila diliebe sa Itali tou fogou ya, sa Korinkou be ebelenou fẹi fologai. Yobe, Hiye o Sisar Klodiushạ Juda o sasai olou fẹibe sa Rom tou fogou fogou yamabeedeimou. Kegemou, dilie sa Korinkou dalaguamou, Polhạ dilie dugulamou i. 3 Pol ẹ sele dabai degedibe falai mosọ togogadi, dilie dabai degedi sagai kẹnou degedi. Kegei kahạ degemou, ẹ dilieboụ de dalali, dabai kẹ degele deleiguei. 4 Misiholo duwodi sawisiei olou fẹi kelegebe, ẹ Juda o kediạ egei mosọkou folomou be, o kediạbou de tạ kolo duwodi. Tạ kolo duwoli, Juda obou Grik obou kediạmokou dọụdo dege, nị Yesukou damalẹyodemabeede tobou di.

5 Kegemou, Sailasbou Timotibou dilie sa Masedonia tou fogou, sa Polhạ dala kokou ya fologai. Fologoumou be, Pol ẹme sele dabai degedi fogou mou, egeinou tobolou delei. Ẹ Juda o kediạmokou Yesu ẹme Godihạ makai o Kelesube ạ kou teweyode tobou di. 6 Kẹnou si Juda o kediạ ẹ tạ kẹ dafamou susuga tobolou imou, Pol ẹne dafamou, ẹ yukueikou kofai kẹ fifigimamou, kou gue tobou, nịme tou fogou babe, ạ mei, yobe nịou degeiyenou. Ifi ạ nị tou fogou ili, sa ta o sasai kediạmokou egei tobou lamou. 7 Polhạ kege tobou mamou, egei mosọ kẹ tou fogou ilemou, o ta ẹ hụbe Titius Jastushạ

mosọkou felei. O kẹme Godikou hohọbou di o. Ẹ mosọbe Juda o kediạ egei mosọ kẹ hafẹi dege delei. 8 Kẹnou si egei mosọ kẹ dia daladi o, ẹ hụ Krispusbou ẹ sosou bou olou fẹi diạme Hiye O Yesukou damalẹyodei. Sa Korin o sasại sụdo kediạne Polhạ tobolou kẹ dulomou, damalẹyodemamou, fafeleya tofolou i.

9 Kegemou, huliạ ta kelege, Polhạ dihọ boholou mạmou dugube, Hiye Ohạ tamạ degemou, ẹmokou tobou, nạ guẹ degeda. Nạ egei kegenou tobou mou iyedei. 10 Ạme nạbou de dala. O tahạ ta nạ makolo mei, yobe, sa ko□u tie o sasạibe mạ bi degele i sụdo dalagua kahạ degemou yode tobou. 11 Pol ẹ tạ kẹ dulomou, sadebe tanou oguo walạiyosi kege kele dalali, o sasại kediạmokou Godihạ tạ hehegie delei.

12 Kẹnou si, gamani o Galiohạ sa Akaia duo kile sa sa olou fẹi wolou delei kelegebe, Juda o kediạ gofo□u degemou, fimại tanou dege kefema, Pol tolou, tạ saikou yamou, kou gue tobolou i, 13 o ko□umahạge o sasại kediạmokou be di kuolou be sesedamabeedema, haba egei ta, ẹ hehegiedi kẹnou dumabeede tobou diyode tobolou i. 14 Polhạ die tạ sima tobou lamou degeiye, kẹnou si Galiohạ Juda o kediạmokou tobou, Juda o diạma, o ko□umahạ kuolou, gamani o ei mại kẹ gobolou ba, midihọ kasagại milou debasi, ạ nị tạ dulo. 15 Kẹnou si kegeli mei, nị tobolou ili kẹme sibigẹ ta dala mei. Nị̣ou sie tạe biya idi. Hụ gehẹ gehẹbou, nị̣ou nị kuolou mại kẹbou kẹme mạ bi mei. Nị̣ou nou dọụsususuga tobou ma. Ạge tạ sai filebe dafayode tobou. 16 Hiye ohạ kege tobou ma, Juda o kediạme igiseimou, fogou muguai. 17 Diạ olou fẹi muguamou, o Sostenes tolou i. O kẹme egei mosọ dia daladi o. Diạ o kẹ tạ sai fidi mosọ midọụ kokou tolou mạ wala imou, Galiohạ mou duguo fogou.

Pol ẹ sa Siria duo kodu sa hiye Antiokkou boholou mạ i

18 Polhạ sa Korinkou hiyedo dala dema, damalẹyodele i o kediạmokou egema fogou ile, sa Senkriakou felei. Kelege, haba mosole foudu folomou, sa Siriakou i. Sasại Prisila dilie o Akwila diliene Polbou de yai. Pol ẹ sa Senkria tou fogou li mei kelegebe, ẹ widio towe wại, Godihạ dihị̣le kokou ta degeleyodema kou makai kahạ degemou.* 19 Mosoleye yolugi, sa Efesuskou fologamou, Polhạ dilie tou fogou mou, yo□unou ile, Juda o, sa kele tie kediạ egei mosọdu folomou, diạbou de tạ kolo duwei. 20 Duwomou, diạ ẹmokou tobolou i, nạme eibou de kou le dalayedele imou, ẹ sima tobou, kegele mei, ạme kou le dalale meiyodei. 21 Egema fogou ilamou, ẹ haba tobou, Godihạ bolọyodeibabe, ạme haba boholou mạ hagualeyodema, mosole foudu folomou, sa Efesus tou fogou fogou i. 22 Ile, sa Sisariakou folomou, Pol ẹ mosole tou fogou mou, sa Jerusalemkou ilemou, damalẹyodele i o kediạmokou folomou, agali bolofẹiyode tobou ma fogou mou, sa Antiokkou kuhe ile felei.

23 Sa Antiokkou folomou, Pol ẹ sawisiei sụ sagại dala demamou, ẹ ile, sa Galesiabou sa Frigiabou duo keleya kẹ sulugi, o sasại Yesuhạ dabai degele idi kediạmokou dedẹi sasagiemou siei.

O Apoloshạ sa Efesuskou egei tobou

24 Kelegebe, Juda o ta, ẹ hụbe Apolos, ẹ sadobe Aleksandria, ẹ ilemou, sa Efesuskou delei. Ẹme tạ bologuạdo tobou di o. Haba, Godihạ tạ kuguokou nalạgai dala kẹne ẹ tewedo. 25 O ilo kelege ẹmokou Hiye Ohạ midihọ dọụdo kẹ kou hehegiedi kahạ

* **18:18** 18:18 Juda o kediạ midihọbe kou gue, diạ Godihạ dihị̣le kokou ta degeleyodema makamạ dalali, degeleyodema makai kẹ degemamou be, die widio towe wạ idi.

degemou, ẹ egei nelẹdo dege tobou di. Yesuhạ degei kẹ defẹịdo hehegiediye, kẹnou si ẹme Jonhạ fafeleya degedi midihọ kẹnou tewe. 26 Ẹ ta guẹ degeli mei, Juda o kediạ egei mosọkou folomou, Godihạ tạ yomogou hehegiei. Prisilabou Akwilabou dilie ẹ tạ kẹ dulomou, ẹ wolou yamou, dilie mosọkou ge ẹmokou Godihạ midihọ kẹ defẹịdo tawayadomou hehegile i. 27 Hehegile imou, ẹ sa Akaia duo kodu ilamou degeimou, damalẹyodei o kediạ ẹ dedẹị sagiemou, kuguo ta, Yesuhạ dabai degedi o sasạị, sa kẹ tie kediạ ẹ wolou dalamabeedema nalạị. Apoloshạ kuguo kẹ malạ ile, sa Akaia duo kodu folomou, ẹ o sasạị, Godihạ habagugueimou, damalẹyodele i kediạ hiyedo dogou guo delei. 28 Yobe, sa kẹ tie o sasạị dihịle kokou ẹ Juda o kediạ tạ tobolou idi kẹ dọụsusulomou, o kediạmokou tamạdo kou gue hehegie tobou di, Godihạ kuguoyege Yesu ẹme Godihạ makai o Kelesuyodei kẹ hehegie delei.

19

Polhạ sa Efesuskou egei tobou

1 Apolos ẹ sa Korinkou dalamou, Polhạ bitọụ saya kẹ iligi, sa Efesuskou felei. Folomou, ẹ Yesuhạ dabai degedi o ilo kele geleguomou, 2 ẹ o kediạmokou yodu, nị ebelenou fẹị damalẹyodeimou be, Duo Bolofẹihạge nịme de tolou i? Kegeli mei, eige Duo Bolofẹịbe ta dalayodeimou dulo idiyo meiyode tobolou i. 3 Ẹ haba yodu, nịme kagega fafeleya tofolou ilou? Eibe Jonhạ fafeleya degedi sagạị kẹnou tefele tofolou iyode tobolou i.

4 Kegemou, Polhạ tobou, Jonhạ o sasạị fafeleya degeligibe, nị fị boholou ba, hobou fafeleya tofou mabeedei. O ta mạ habage haguale dala kokou damalẹyodemabeede tobou. Jonhạ o ta ẹ habage hagualeyodei kẹme Yesu. 5 O kediạge tạ kẹ dulomou, Hiye O Yesuhạ hụya kẹ fafeleya tofolou i. 6 Polhạ ẹ dobogo□u diạmokou dogogumou, Duo Bolofẹihạ diạmokou migimou, tạ gehẹ gehẹ tạe tobolou i. Haba habage tamạ degele kẹne tobolou i. 7 O kediạme olou fẹịbe 12 sagạị kege.

8 Kegemou, Polhạ Juda o kediạ egei mosọkou folomou, egei yomogou tobou. Ẹ ta guẹ degeli mei, oguo olou fẹịbe kamadia kege, ẹ sa kẹ tie o sasạị kediạbou de dalali, nelẹdo dege Godihạ di wolou dalayode tobolou delei. 9 Kẹnou si Juda o ilo kelebe, die fimạịya kẹnou suluguei, damalẹyodele dafa i. O sasạị dihịle kokou midihọ gehẹ kẹme bou basiado tobolou i. Bou basiado tobolou imou, Polhạ o kediạ tou fogou mou, Yesuhạ dabai degedi o sasạị wou ma fogou ilemou, sawisiei olou fẹị o Tiranushạ sokou lou mosọkou fologamou be, o kediạbou de tạ kolo idi. 10 Ẹ egei hehegie dalali, sadebe bolọụ kege mei degei. Kegemou, sa Esia duo kile, Juda o sasạịbou Grik o sasạịbou olou fẹị Hiye Ohạ tạ dulo hobogou.

O Skevahạ sisigọ diạge o duo kasagạiye tolou i kẹ igiselamou degele i

11 Godihạ degeiyege, Polhạ midihọ gehẹ gehẹ milou gadi. 12 Haba, yukuei kai, Polhạ kou malạ siadi kẹ, obe mo□uma yamou, do o sasạị kediạmokou dogogule imou be, bolọ degele idi. Haba duo kasagạiye tolou i o sasạị kediạne bolọ degele idi.

13 Juda o ilo kediạne duo kasagạiye tolou i kẹ igisemou suluguadi. Ilo kelebe Hiye O Yesuhạ hụya kẹ igiselamou, kou gue tobolou idi, Yesu, Polhạ hehegiedi kahạ hụya kẹ, ạ duo kasagạị nịme fogou imabeedele idi. 14 Juda o ta, mogou du daladi hiye o, ẹ hụbe Skeva, ẹ o dihi olou fẹịbe dioyosi kege. Diạne Yesuhạ hụya kẹ duo kasagạiye tolou i kẹ igisemou suluguadi. 15 Sawisiei ta kelege, diạ Yesuhạ hụya kẹ dabai degemou

suluguamou, duo kasagai tahą tobou, Yesubou Polbou diliebe ą kou tewe. Kęnou si nįme koyo? 16 Kege tobou mou, duo kasagaiye tou o kahą woulugi, die yukuei dulagisema, kolo kagiseimou, dią mosǫ kę tou fogou mou, bese kama fosigei. 17 Juda obou Grik obou, sa Efesuskou dalaguadi kedią kę degei kę dulomou, guę degemou, Hiye O Yesuhą hų hebele fogulo i. 18 Damalęyodele i o sųdo kedią haguasiemou, o sasai dihįle kokou ge midihǫ kasagai, diou afu milou ga idi kę kusigile tobolou i. 19 Hagai wodi obou, hou milou gadi obou sųdo kediąne die midihǫ milou gadi kę nalągai kuguo olou fei kę dou tolou ibe, o sasai die dihįle kokou ge dou tolou i. Afu kuguo olou fei kę mamǫųbe, sele 50,000 kegeye mamalą i. 20 Hiye Ohą nelę kahąge ę tą kęme sa kilebe olou fei tefeimou, one sųdo damalęyodema nelędo dege deleiguei.

Sa Efesus o kedią Polkou gofou degele i

21 Olou fei kę degegamamou, Duo Bolofeihą degeiye, Pol ę sa Jerusalemkou ileyodema, sa Masedoniabou sa Akaiabou duo keleya kę iligi, sa Jerusalemkou kuhe foloyodei. Kele dala demababe, haba sa hiye Romkou ne ileyode tobou. 22 Kegeleyodemamou, you ę dabai degedi o bolǫų, Timoti dilie Erastus dilie sa Masedoniakou imabeede tobou mou, diliebukou yai. Pol you ge sa Esiakou huyadefei delei.

23 Kelegebe, o ilo kedią Hiye Ohą midihǫ gehę kę dafamou, gofou dege, tąe biya i. 24 O ta, ę hųbe Demitrius, ęme sele igi silvaye bi milou gadi o. Sele dabai kę degedibe, ę sele igi silvaye ogou gai sasai godi, ę hų Artemisha egei mosǫ sagai kegei fisigofei dege togogadi. O ilo, ębou de dabai tanou degele idi kediąne sele hiyedo malą idi. 25 Kegemou, Demitriusha ę yogo diąbou, haba o bi gehę milou gadi o ilo kediąbou olou fei haguisoumou, ęmokou haguasieimou tobou, dabai tanou degedi o diąma, di dabai kahąge di sele hiyedo mou udi kęme nį kou tewe. 26 Nį dulomou dugube, tą o Polha tobou mou, o sasai sųdo dulo kesigiemou, midihǫ doųdo mei sesele imou dugu. Ę kę degedibe, sa Efesuskou nou degediyo mei, sa Esia duo olou fei kileya kęne tą ę tobou di kahą tefele siama mei degeladi. Di dobogo uye milou gama damalędo godiyodele idi kęme ęge damalędo meiyode tobou di. 27 Tą, ę tobolou kahąge di sele dabai kahą hų kę huyafei degeiba, haba di sasai godi Artemisha egei mosǫ kęne oe damalędo meiyode tobolou iye. Ifibe sa Esia tie o sasaibou, sa sibigę o sasaibou olou fei kediąne sasai godi kokou damalęyodema, ę hų hebele foguomou hiye degele idi. Kęnou si o Polha tą kahąge di sasai godi kahą hų kęme huyafei degele sagaiyode tobou.

28 Kegemou, o kedią tą kę dulomou, gofou degemou, hiligedo kou gue tobolou i, di godi Efesus sasai Artemis, ęme boloǫdo. 29 Kege tobolou mou, uwo hiyedo degemou, fimai tanou dege foųkua yolugi, o bolǫų ta tolou dufolou ya, sa kefegudi sa kokou fologai. O kędiliebe sa Masedonia o, Polbou de suluguadi. Dilie hųbe Gaiusbou Aristarkusbou. 30 Polha biyolu kodu ilamou degeiye, kęnou si Yesuhą dabai degedi o kedią idayede sima tobolou i. 31 Sa Esia duo kodu gamani o ilo kediąge, Polbe die mogodo kahą degemou, kefegudi sa kokou be hobou idayedema tą dogogulo i.

32 O sasai kele kefema deleiguei kedią fį totou degemou, tą daga daga hiligedo tobolou i. Kę kefele i kahą yobe o sųdo kediąge ta tawale ili mei. 33 Juda o kedią o Aleksander tolou fugumou, ę ile, o sasai kedią dihįle kokou tefelei. Tafalamou, o ilo kelege duguomou be, ęme hagi kahą yobe ęyade tawale i. Ę die tą kę sima tobou

lamou, dobogo□uye tadamabadomou akogu. 34 Kenou si o sasai kediа eme Juda oyode tawalemou, ta hiligedo tobolou i, di godi Efesus sasai Artemis, eme bolodo. Kegenou tobolou iligi, aso diho bolou kege mei degei.

35 Kegemou, sa Efesuskou, die kuguo nalagadi gamani o kaha tadamabeede tobou mamou, e haba kou gue tobou, sa Efesus o diama, ni duma. Sa Efesus o di sasai godi Artemisha egei moso ke dia daladibe sa sa o sasai olou fei kediа kou tewe. Haba igi agudiletou ge migi ke di dia daladi kene o sasai olou fei tawale i. 36 Di ke degedi keme o tae ta gulokouyode tobolou sagai mei. Kegemou, ni tadama, toto hobou gofo□u degeba kage ta degedama. 37 Ni o bolou ko□u kuokou kou wou ma haguasieiye, kenou si dilie ta kasagai degeli mei. Dilie egei mosodu bi ta hiyouye mou li mei. Haba sasai godi ko□umaha hune ta huyafei dege tobolou ili mei. 38 Demitriusbou, dabai tanou degele idi o kediabou de hagi ta dalababe, ta sai fidi mosobe a tefeli mei dala. Hiye o ta sai filamou dia dalagua kedianou douususuloyodei. 39 Haba ni hagi ilo kele dala debabe, gamani o ei tobou ba, kelegenou di olou fei kefemaba douususume. 40 Kegeiye, gamani hiye o kediа di ifi degeli ko□u duloba, ta sa iye. Ta soubabe, dige ta ta sima tobolou ile sagai mei. Gofo□u dege biya ili kaha yobe ta dala meiyode tobou. 41 Sa Efesus gamani o kaha ta ke tobou ma mei degemou, ni imabeede tobou.

20

*Polha sa Masedoniabou sa Grikbou * kele i*

1 Gofo□u dege biya i olou fei ke mei degeimou, Pol e Yesuha dabai degedi o sasai kediа haguasieyede tobou mou, haguasie kefegumou, e o sasai kediamokou dedei sasagiemamou, egema fogou, sa Masedonia duo kodu fogou i. 2 Iligi, sa sa keleya ke damaleyodele i o sasai kediamokou dedei sasagiemou, egei tobou mou i. Kege iligi, sa Grikkou kuhe felei. 3 Folomou dalali, oguo kamadia kege mei degeimou, e sa Siriakou boholou ma ilamou fimai. Mosoleye ilamou degeligi dube, Juda o kediа e woloyodei ke du. Kegemou, e abogo□u a sa Masedonia duo keleya ke boholou ma fogou i. 4 Boholou ma fogou imou, o sudo ebou de yai. O ta, e hube Sopater, o keme Pirusha dihi, e sadobe Beria. O bolou tabe sa Tesalonaika tie o, dilie hube Aristarkusbou Sekundusbou. O tabe Gaius, e sadobe Derbe. Tabe Timoti. O bolou tabe sa Esia tie o, dilie hube Tikikusbou Trofimusbou. 5 O kediа diabukou yamou, sa Troaskou fologamou, ei haguasieiba dugulamou dia deleiguei. 6 Ou mola mei sidi sawisiei ke mei degeimou, ei sa Filipai tou fogou yamou, mosoleye yolugi, sawisiei houyosi kege mei degeimou, sa Troaskou fologai. Fologamou, ei mogo dia geleguomou dalaguali, sawisiei dioyosi kege mei degei.

Polha sa Troaskou ge o gisiai Yutikus tei ke haguagimou gehe degei

7 Dalaguali, misiholo duwodi sawisiei kelege, ei ya kefeguomou, nale nala imamou, Polha damaleyodei o sasai kediamokou egei sasado tobolou gi, hulia duo degei, e idiba kege fogou ileyodei kaha degemou. 8 Fou gou moso, ei kefegu kotou be, kamai mimigiei sudo delei. 9 Fou gou moso sugutou kaha akai kotou be, o gisiai ta duwei, e hube Yutikus. Pol e ta sasado tobou mou imou, Yutikusha egei ke dulo duwoli yogou gua tieiye wilou ma fiyei. Fiyoumou, ei mugua foguomou dugube, kou tolo i dugu. 10 Pol ene mulo, o gisiai kaha tagetou fiya tilali tolou mou, o sasai kediamokou ni hagi

* **20:** 20:0 Sa kaha hu tabe ‘Akaia’.

degedama, ẹ teli mei, sosou dalayode tobou. 11 Kege tobõu mamõu, haba boholõu mạ
fologa, nalẹ nalạ imamõu, ẹ egei tobolõu gi, sabiyoumõu, ẹ fogõu i. 12 O gisiai kẹme
sosou dalamõu, o ilo kediạ ẹ mosọkõu wolõu yamõu, hohọ hiyedo degele i.

Polhạ sa Troas tõu fogõu mõu, sa Miletuskõu i

13 Ei Pol tõu fogõu, eibukõu mosoleye sa Asoskõu ya fologamõu, Pol abogo□u a
hagulu kẹ dia deleiguei. Yobe, Polhạge eibe eibukõu mosoleye kõu imabeedema, ẹme
abogo□u a ileyodei kahạ degemõu. 14 Kegemõu, Pol sa Asoskõu felẹimõu, ei ẹ wolõu,
mosole sama yolugi, sa Mitilinikõu fologai. 15 Ei sa Mitilini tõu fogõu mõu, mosoleye
yolugi, sabiyoumõu tọ tibi sa Kios dohõu gõu yolugi, haba sabiyoumõu yolugi, sa
Samoskõu fologai. Haba sabiyoumõu yolugi, sa Miletuskõu fologai. 16 Yobe, Polhạ
sa hiye Efesus dohõu golõu yodei kahạ, ei sa Miletuskõu toto ya fologai. Ẹ sa Esia
duo kodu hiye sialebe dafai. Sa Jerusalemkõu totodo ilamõu degei, misiholo duwodi
sawisiei Pentikos* kelegebe, ẹme sa Jerusalemkõu kõu folo duwobasi bolọyodei kahạ
degemõu.

Polhạ sa Efesus damalẹyodei o sasại wolõu daladi hiye o kediạmokõu egele tobou

17 Ei sa Miletuskõu fologamõu, Polhạ sa Efesus damalẹyodei o sasại wolõu daladi o
kediạ haguasiemabeedema tạ dogogu. 18 O kediạ haguasieimõu, ẹ kõu gue tobou, ạ afu
sa Esia duo kodu dagado felẹmõu, midihọ bolọnõu degemõu hagulugi, ifine kegenõu
degeli kẹme nị kõu tewe. 19 Juda o kediạ ạ makoloyodele imõu be, ạ hagị hiyedo
duguomõu gosodi. Kẹnõu si ạ Hiye Ohạ dabai degele dafadiyo mei, kegenõu degedi. Ạ
mayo□u mạ hụ hebele fogudiyo mei kẹne olõu fẹi nị kõu tewe. 20 Ạ nị dogõu gulamõu
egei olõu fẹi tobõu mõu i kẹme nị kõu tewe. Ạ ta guẹ degediyo mei, o sasại kediạ
dihịle nịmokõu hehegiedi, haba nị mosọ tanõu tanõu yane hehegiemõu siadi. 21 Ạ
egei nelẹdo dege hehegiedibe, Juda o sasạibõu Grik o sasạibõu olõu fẹi kediạmokõu
hehegiedi. Ạge dibe Godikõu fị boholõu ba, di Hiye O Yesukõu damalẹyodemebeede
tobõu di. 22 Mogo diạma, ifine nị duma. Duo Bolofẹihạnõu degeiye, ạ sa Jerusalemkõu
ile. Ạ iba, ạmokõu midihọ kageiye tamạ degele kẹme ạ ta tewe mei. 23 Ko□unõu
si ạ kõu tewe, sa sa keleya ạ idibe, Duo Bolofẹihạ ạme didiọbõu, hagịbõu hiyedo
duguloyode tobõu di.

24 Kẹnõu si o tae ạ wouba tolo kẹme ạ guẹ degeiyo mei. Mạ fimại tanõu fẹibe
kõu gue, ạ mạ dabai degema mei degelamõu. Damalẹdo, Hiye O Yesuhạ ạ ẹ dabai
degeyede tobou kahạ degemõu, ạ Godihạ di habaguguei kahạ tạ uwo bolofẹi kẹ kuhe
hehegielamõu yode tobou.

25 Mogo diạma, nị duma. Ạ nịbõu de dalali, Godihạ di wolõu daladi kẹ hehegiemõu
siadi. Kẹnõu si ifi ạ tawalibe, ạ fogõu ibabe, nị ạ haba ta dugulo mei. 26 Kegei kahạ
degemõu, ifi ạ tamạdo nịmokõu kõu gue tobolõu, nị mạ tạ, ạ afu tobõu di kẹ sese
ho fogõu dalali toubabe, yobe ạ mei, nịõu nõu. 27 Yobe, ạ nịmokõu Godihạ fimại
olõu fẹi kõu hehegiedi kelegebe, ạ ta guẹ degediyo mei. 28 Nịõu tawaibõu, nịõu sie
defẹido dia dalama. Yesukõu damalẹyodei o sasại kediạne defẹido dia dalama. O
sasại kediạme Godihạ bi, ẹ Dihihạ kafeiyenõu mamọụ. Duo Bolofẹihạge nị Godihạ
wai sipsip kẹ dia dalamabadomõu makamại. 29 Ạ nị tõu fogõu iba, sị so gofo□udoye
nịmokõu haguasieba, wai sipsip wala idi kẹnõu tefele nịne wala ile kẹ ạ kõu tewe. 30 O

* **20:16** 20:16 *Pentikos* - Dabai 2:1 kokõu tawale tạ dala. Nạ dugu.

ilo nḭou dalagua kilegene tạ gulokou tobolou ba, Yesuhạ dabai degedi o sasạḭ sosogou
yaba, diou degeli sagạḭ kẹnou sesele imabeedema degele iba dugulo ile. 31 Kegei
degemou, nḭou tawaibou. Sadebe olou fẹḭ kamadia kege mei degei kahạ duo kilegebe,
agalibou huliạmebou de, ạ solou do degemou geseibou, nḭ tanou tanou nḭmokou egei
tobou di. Nḭ kẹ totou degedamabeede tobou.
32 Ifi ạge nḭme Godihạ dobogou tagetou dogogulu, ẹge nḭme kou solou do
degeleyode tobou kahạ degemou. Godihạ habaguguei kahạnou, nḭ fḭ nelẹdo dege
dalaguabasi, ẹ you ẹ biyodema makai o sasạḭ kediạmokou nelẹyodei bi bolọdo kẹme
nḭmokou ne nelẹyode tobou.
33 Ạge selebou yukueibou o tahạ bi kẹme ta tagadiyo mei. 34 Ạge mayou mạ
dobogouye sele dabai degedi kahạnou nalẹ mamoudi. Ạbou de dalaguadi o kediạne
mayounou dogou guo wolou daladi kẹme nḭou kou tewe. 35 Midihọ olou fẹḭ ạ milou
gadi kahạ nḭmokou hegibe, dabai hiyedo kegei kokou gebe, dige o sasạḭ diousie dogou
gulo sagạḭ mei kediạ dogou gumebadomou milou gadi. Hiye O Yesuhạ toboube, o bi
moudi o kẹme hohọ huyadefẹḭ. O bi nẹdi o kẹnou si hohọ hiyedo folodo. Youu tobou
kẹme di totou degedamebeede tobou.
36 Polhạ kege tobou ma, yubu sugulo fiyamou, o kediạbou de dihọ bagạ tobou.
37 Dihọ bagạ tobou mamou, o olou fẹḭ kediạ gosolomou, ẹ tolou mạ nogou lou i. 38 O
kediạ solou do hiyedo degele i, nḭ mạ midihọ haba ta dugulo meiyode tobou kahạ
degemou. Kegemou, o kediạ ẹ mosole dalakou wolou yamou, ẹ mosole foudu felei.

21

Polhạ mosoleye sa Jerusalemkou i

1 Ei sa Efesus o kediạ tou fogou mou, mosole foudu fologamou yolugi, tọ tibi sa
Kosbou, tọ tibi sa ta Rodesbou keleya kẹ titiamou yolugi, sa Patarakou fologai. 2 Sa
kelege ei mosole ta, sa Fonisiakou ilamou degeimou duguomou, ei mosole kokou
fologamou yolugi, 3 tọ tibi sa Saiprus dobogou fofoukou dalamou duguo fogou
yolugi, sa Siria duo kodu sa hiye Tairkou fologai. Yobe, dabai degedi o kediạ
mosole kodu bisai kẹme kele talama dogogulo ile kahạ degemou. 4 O kediạ bisai
tala dalaguamou, ei ya, Yesuhạ dabai degedi o sasạḭ ilo kele duguomou diạbou de
dalaguali, sawisiei dioyosi kege mei degei. Duo Bolofẹḭhạ degeiye, diạ Pol ẹ sa
Jerusalemkou idayede tobolou i. 5 Sawisiei dioyosi kege mei degeimou, ei sa kẹ tou
fogou fogou yala degeimou, diạ Polbou ei tọ biyạkou wou ma yai. Die sasạḭbou,
die sisigọbou olou fẹḭ kediạ ei sesele ya, tọ biyạkou muguamou, yubu sugulo fiya
duwoguali, dihọ bagạ tobolou i. 6 Ei yogokou egeimou egeimou demamou, ei mosole
foudu fologoumou, o kediạ die mosọkou boholou mạ yai.

Sa Sisariakou ge habage-degele-duguo-tobou di-o Agabushạ Polkou egei tobou

7 Kegemou, ei sa Tair tou fogou mou, fogou yolugi, sa Tolemeskou fologai.
Fologamou, ei damalẹyodei o sasạḭ kediạmokou agali bolofẹḭyode tobou mamou, die
mosọkou tiasigei. 8 Sabiyoumou, ei fogou yolugi, sa Sisariakou fologai. Fologamou, ei
o Filiphạ mosọkou deleiguei. O kẹme tạ uwo bolofẹḭ kẹ hehegiedi o, tạ-bolofẹḭ-malạ-
suluguadi-o kediạ dogou gudi, o dioyosi kege kahạ duo kile daladi o.* 9 O kahạ ẹ sasạḭ

* **21:8** 21:8 Nạ Dabai 6:5-6 kokou dugu.

dihi gisiai olou̱ fe̱ibe bolo̱u̱ bolo̱u̱ kege delei. Sasa̱i gisiai kedia̱ egei tobolou̱ idibe, habage tama̱ degele ke̱ tobolou̱ idi.

10 Kegemou̱, ei sa Sisariakou̱ be sawisiei ilo kele dalaguamou̱, habage-degele-duguo-tobou̱ di-o ta, e̱ hu̱be Agabus, e̱ sa Judia tou̱ fogou̱ hagua fele̱i. 11 E̱ eimokou̱ fele̱, Polha̱ fiyati ke̱ mala̱mou̱, yo͡u e̱ dobogo͡ubou̱ abogo͡ubou̱ de tigamamou̱ kou̱ gue tobou, Duo Bolofe̱iha̱ tobolou̱ be, Juda o, sa Jerusalemkou̱ dalaguadi kedia̱ fiyati ko͡umaha̱ e̱ obou̱ be ko͡unou̱ tefele tigamaba, sa ta o kedia̱mokou̱ sesegulo ileyode tobou.

12 Kegemou̱, ei ta̱ ke̱ dulomou̱, eibou̱ sa ke̱ tie o sasa̱ibou̱ ei Pol e̱ sa Jerusalemkou̱ idayedema nele̱do dege tobolou̱ i. 13 Ke̱nou̱ si Polha̱ sima tobou, ni̱ kageimou̱ gosolo iya? Ni̱ gosolo ili kaha̱ a̱me hagi̱ hiyedo degeli. A̱me Hiye O Yesukou̱ damale̱yodei kaha̱ degemou̱, sa Jerusalemkou̱ ile folouba, oe a̱ didio̱ degeibane, wouba tolone ta̱bou̱ mei. 14 E̱ kege tobou̱ mou̱ be, eige haba ta̱ ta tobolou̱ ili mei. Yobe, e̱ge ei ta̱be ta dulo saga̱i mei kaha̱. Eige Hiye Oha̱ tagai saga̱i ke̱ yo͡u e̱mokou̱ tama̱ degeleyodele i.

Sa Judiakou̱ ge, o kedia̱ Pol e̱ didio̱ degemamou̱, ta̱ sa i

(Ta̱ Hiye 21:15–26:32)

Polha̱ sa Jerusalemkou̱ ile felei

15 Sawisiei ilo kele mei degeimou̱, ei bi kefemamou̱, sa Jerusalemkou̱ kuhe yai. 16 Sa Sisaria tie o ilo, Yesuha̱ dabai degedi kedia̱ eibou̱ de yai. Fologamou̱ be, o kedia̱ ei wou̱ ma, o Nasonha̱ moso̱kou̱ yamou̱, ei kele deleiguei. O ke̱me to̱ tibi sa Saiprus tie o, Yesuha̱ dabaibe afudo degemou̱ haguei. 17 Ei sa Jerusalemkou̱ fologoumou̱ be, damale̱yodele i o kedia̱ eimokou̱ bolofe̱iyode tobou̱ ma, hoho̱bolou̱ i.

18 Sabiyoumou̱, Polbou̱ ei Jems dugulamou̱ ya fologai. Damale̱yodei o sasa̱i wolou̱ daladi o kedia̱ne haguasie kefele i. 19 Kefegumou̱, Polha̱ gusugu bolofe̱iyode tobou̱ ma, dabai yo͡u degedi kaha̱ ta̱ olou̱ fe̱i ke̱ susulo tobou. Godiha̱ degeiye, e̱ dabai degeimou̱, sa ta o sasa̱i kedia̱ne fi̱ boholou̱ mou̱, Yesukou̱ damale̱yodele i ke̱ susulo tobou.

Damale̱yodei o sasa̱i wolou̱ daladi hiye o kedia̱ Pol tobou̱ mou̱ Godiha̱ moso̱kou̱ i

20 Damale̱yodei o sasa̱i wolou̱ daladi hiye o kedia̱ Polha̱ tobou ke̱ dulomou̱, Godiha̱ hu̱ hebele fogulo i. Kegemou̱, dia̱ Polkou̱ kou̱ gue tobolou̱ i, mogo, sa Jerusalem kuokou̱ Juda o su̱u̱do Yesukou̱ damale̱yodei ke̱me na̱ de dugulu? Damale̱yodemamou̱, Moseshа̱ kuolou̱ ta̱ ke̱ne dulo, defe̱ido sesele ili. 21 Sesele iligi, gulokou ta̱ uwo ta, Juda o, asou̱ saya dalaguadi kedia̱mokou̱ na̱ge Moseshа̱ kuolou̱ ta̱ ke̱me sesedamabeede tobou̱ diyodele i ke̱ dulo i. Kolo diafigidi midiho̱bou̱, haba ei kou̱ guai o kedia̱ midiho̱ olou̱ fe̱i ke̱bou̱ debe na̱ge sesedamabeede tobou̱ diyodele i ke̱ dulomou̱ gofo͡u hiyedo degele i. 22 Dia̱ na̱ hagueiyode tobou̱ ba dulo ile. Kegei kaha̱ degemou̱, di kagele? 23 Na̱ ei tobou̱ ladi ko͡u du. Ei kou̱ lebe o bolo̱u̱ bolo̱u̱ kege kedia̱ Godiha̱ dihi̱le kokou̱ ta degeleyodema makama̱ dalagua. 24 Na̱ o bolo̱u̱ bolo̱u̱ kedia̱ wou̱ ma ileba, Godiha̱ dihi̱le kokou̱ sibigi igile mugudi midiho̱, di kou̱ guai o kedia̱ degedi ke̱ degemaba, no͡u ne̱ seleye wai sipsip ta mamala̱ba, Godikou̱ sile nele̱ba, ni̱ widio towe wa̱ma.* Ni̱ kege degeiba, o sasa̱i kedia̱ duguo tawalebe, ta̱ uwo ke̱me damale̱do mei, gulokoudade tawale ile. Na̱ne Moseshа̱ kuolou̱ ta̱ kou̱ sesedi odade tawale ile. 25 Ke̱nou̱ si sa ta o sasa̱i, Yesukou̱ damale̱yodele i kedia̱mokou̱ be, di kou̱ do̱u̱sususuma kou̱ gue nala̱i, ni̱me

* **21:24** 21:24 *Widio towe wa̱di* kaha̱ sibige̱be, na̱ Dabai 18:18 kaha̱ tawale ta̱ kokou̱ dugu.

ogou gai godikou gali si kẹme nạdama, kafei nạdama, gali oe gabagidu tigamamou wei kẹne nạdama, haba sasại hiyoubou, o hiyoubou dene siadamabeedema nalạiyode tobolou i. 26 Polhạ die tạ kẹ dulomou tiei sabiyoumou ile, o bolọụ bolọụ kediạ sosogou ilemou, Godihạ dihịle kokou sibigi igile mugudi midihọ kẹ milolou i. Milolou imamou, Pol ẹ ile, Godihạ mosọkou folomou, mogou du daladi o takou kou gue tobou, ei Godihạ dihịle kokou sibigibe mei degemaba,* ise, ei tanou tanou gali kuhe sima, Godikou nẹmou ileyode tobou.

Juda o kediạ Pol Godihạ mosọduge tolou mạ i

27 Sawisiei dioyosi kege mei degela degeimou, Juda o, sa Esia duo kile tie kediạ haguasie, Pol ẹ Godihạ mosọ kekaimidu tafalamou dugulo i. Kodu tafalamou duguomou, diạ o sasại fufuguemamou, dio□ufẹi Pol tolou mại. 28 Diạ hiligedo kou gue tobolou i, Israel o diạma, nị ei dogou guma. O ko□umahạge sa sa olou fẹi sulugi, tạ gehẹ hehegiemou be, Juda o sasại di huyafẹi degedi. Haba ẹ Moseshạ kuolou tạbou, Godihạ mosọ ko□ubou dene huyafẹi degedi. Haba tabe, ẹ Grik o ilo kediạ wou ma haguamou, Godihạ mosọ kekaimidu felẹgai. Kegei kahạ, Godihạ mosọ ko□ume kasagại degei dala kuhẹyode tobolou i. 29 Kege tobolou i kahạ yobe kou gue, diạ sa Efesus o Trofimusbe, Polbou de sa Jerusalem kodu kou sumou dugulo i kahạ degemou, diạge o kẹme Polhạ wolou, Godihạ mosọ kekaimidu feleiyade tawalemou kuhe tobolou i.

30 Kegemou, sa kẹ tie o sasại olou fẹi kediạ kesigie gofo□u hiyedo degemou, fọụkua haguasie kefeguomou, Pol tolou mạ gisigama muguoumou, o ilo kediạ Godihạ mosọ kekai a olou fẹi totonou tefega i.

Sa Rom ami o kediạ Pol tolou mạ i

31 Sa kẹ tie o kediạ Pol walamou degele imou, ami kediạ hiye ohạ sa Jerusalem o olou fẹi kediạme gofo□u dege biya iliyodeimou du. 32 Ẹ kẹ dulomou, ẹ ami o kediạbou, ami dia daladi o kediạbou de totodo muguamou fọụkua yamou, o sasại kefema dalagua kele fologai. O sasại kediạ ami o kediạ haguasieimou duguomou, guẹ degemou, Pol wala ili kẹ fogou le i. 33 Ami kediạ hiye ohạ ile hafẹi degemou, Pol tolou mạmou, ami o kediạmokou, o ko□u tigi nelẹdo bolọụ kahạ tigamabeede tobou mamou yodu, o ko□ume koyo? Ẹ kẹi degelou? 34 O sasại sụdo dalagua kediạ hiligedo tạmou, tạ gehẹ gehẹ tobolou i. Uwo hiyedo degele i kahạ ami kediạ hiye ohạ tạ kahạ sibigẹbe ta tawali mei. Ami o kediạmokou be, nị o ko□u tolou ile, di mosọkou wolou folomebeede tobou. 35 Ami o kediạ Pol tolou yamou, die mosọ kahạ boba yokou fologamou dugube, o sasại kediạ biyei hiyedo degeimou duguomou, diạ Pol hebema fologai. 36 O sasại sụdo kediạ habage haguasiligi, hiligedo o kẹme wouba toloyode tobou mou haguasiei.

Polhạ Juda o kediạmokou yo□u damalẹyodei kahạ sibigẹ kẹ tobou

37 Ami o kediạ Pol wolou, die mosọkou falamou degele imou, Polhạ ami kediạ hiye okou Grik tạe, ạ nạmokou tạ ta de tobolou de yodu? Kege yodumou be, haba hiye o kahạ simamou be, nạme Grik tạbe kou tewe de yodu? 38 Ạge nạme wa sa Isip o, gamani kediạmokou biyalamou, we awekiye biyadi o olou fẹi 4,000 kege wou ma, hebe mei mihịnou sa kokou i obe nạyade tawai. 39 Kẹnou si, Polhạge ạme Juda oyodei. Ạme sa Silisia duo kodu sa hiye Tarsus tie o. Mạ sa kẹme hụ hiyedo dala. Ạ o sasại

* **21:26** 21:26 Sawisiei dioyosi kege mei degeimou be, diạme Godihạ dihịle kokou sibigi ta dala meiyode tawale i. Nạ Dabai 21:27 dugu.

kediạmokoū tạ ta de tobolou? 40 Kegemoū, ami kediạ hiye ohạ bolọyode tobou mou, Polhạ bobagekoū tafalali, dobogo uye tạdamabadomou akogu. Die tạ olou fẹi mei degeimoū, ẹ o sasại kediạmokoū Hibru tạe tobou.

22

1 Mogo diạma, aye diạma, nị duma. Ạme midihọ kasagại ta milou li meiyode tobou. 2 O sasại kediạge Polhạ dio u die tạ Hibru tạe tobou mou dulomou, tạ mei degema, amafẹido duweguei.

Kegemoū, Polhạ haba kou gue tobou, 3 ạme Juda o. Mạ adiou hạ ạme sa Silisia duo kodu sa hiye Tarsuskou malạ felẹi. Kẹnou si ei sa kẹ tou fogou haguamou, sa Jerusalem kuokou dalali, ạ kuhe hiye degei. Ạ dihifẹi delei kelegebe, Farisi hiye o Gamalielbe mạ tisa dalali, ạmokou di kou guai o kediạ kuolou yo kẹ bologuạdo hehegiedi. Hehegieimou, ạ kuolou Moseshạ dogogu kẹ olou fẹi hiligedo tou lamou degei. Ạ Godihạ tagai sagại kẹ seselamou dabai hiyedo degedi, ifi nị degeli sagại kẹnou tefele degedi. 4 Midihọ gehẹ kẹ sesele ili o sasại kediạme ạge makolamou degedi. Damalẹdo, ạge woloyodema, tigiye tigigimamou, didiọ mosọkou mo uma idi. 5 Ạ kẹ degegadibe, mogou du daladi hiye obou, kansole o kediạbou de kou tewe kahạ degemou, diạge nịmokou tobolou nou. Haba afune, o kediạ kuguo nalạgama ạmokou nẹimou, ạ di mogo Juda o, sa Damaskus tie kediạmokoū nelạmou malạ i. Kuguo kokou be, ạge Yesukou damalẹyodei o sasại, sa kẹ tie kediạ didiọ tou ma, sa Jerusalemkou wou ma haguaba, tạ sama, hebe kasagại kẹ nelạmou degei kẹ nalạga i.

Polhạ ẹ Kristen degei kẹ susu (Dabai 9:3-19, 26:12-18)

6 Polhạ haba tobou, ạ titiamou iligi, sawisiei ta agali duodo kelege, sa Damaskus hafẹi degeimou, hohọ hiyedo ta agudiletou ge toto migilemou, ạ silẹmại. 7 Silẹmọụmou, ạ mihịkou fiyamou tilali, tạ uwo ta kou gue tobou mou du, Sol, Sol, nạ kageimou ạ makouya? 8 Ạ yodu, Hiye O, nạme koyo? Kege yodumou, Hiye Ohạ, ạme sa Nasaret o Yesu, nạ ạnou makodiyode tobou. 9 O ạbou yolu kediạge hohọbe kou dugulo i, kẹnou si tạ uwo ạmokou tobou kẹme ta dulo ili mei.

10 Kegemou ạ haba yodu, Hiye O, ạme kagele? Hiye Ohạ ạmokou kou gue tobou, nạ haguaba, sa Damaskuskou folouba, o tahạ nạmokou haguaba, dabai olou fẹi ạ nạmokou makai kẹ tobolou yode tobou mou du. 11 Hohọ hiyedo kahạ mạ dihọ du degeimou, o ạbou yolu kediạ ạ dobogo u tolou, sa Damaskuskou fologai.

12 Kegemou, o ta ẹ hụ Ananaiashạ ạ dugu haguei. Ẹme egei dudi o, Moseshạ kuolou tạ sesedi. Juda o sa Damaskus tie o olou fẹi kediạge ẹme o bolọdoyodele idi. 13 Ẹ hagua felẹmou, ạmokou hafẹi dege tafalali tobou, mogo Sol, nẹ dihọye duguyedeimou, kelegenou do mạ dihọ bolọ degeimou, ạ ẹ dugu. 14 Ẹ haba tobou, di kou guai o kediạ die Godihạge nạme yo u tagali sagại kẹ tawayadomou makai. Kegemou, nạ Midihọ Dọụdo kẹnou Degedi O kẹ duguoba, yo u toboū ba dulo. 15 Nạge nạ kou dugubou, nạ kou dubou, haba nạ habage dugulobou dulobou kẹme olou fẹi o sasại kediạmokou hehegiemou siayedei. 16 Nạ kageimou kegenou duwo? Nạ haguạ, fafeleya tofou yedei. Nạ Hiye Ohạ hụ so uba, ẹge nẹ midihọ kasagại kẹ bigima mei degeleyode tobou.

Godihạ Pol ẹ sa ta o kediạmokou egei tobou mou siayede tobou

17 Polhą haba tobou, ą sa Jerusalemkõu boholõu mą hagua felęmõu, ą Godihą
mosǫkõu ile folomõu, dihǫ bagą tobolõu duwoli, dihǫ boholõu mąmõu, 18 Hiye O
dugu. Hiye Ohąge ąmokõu kõu gue tobou, ną totodo haguąba, sa Jerusalem tõu fogõu
fogõu iyedei. Nąge mą tą kęme sa kuokõu hehegieibabe, o sasąi kediąge ta dulo ile
mei, dią dafa ileyode tobõu mõu duyodei. 19 Ą tobou, Hiye O, o kediąge ą egei mosǫ
tanõu tanõu ya damalęyodele i o sasąi didiǫ degegamamõu, tigi dofõu ye womõu siadi
kęme diąge defęido kõu tewe. 20 Dią nę tą malą siadi o Stiven wala i kelegebe, ąme
hafęi dege tafalamõu, mą dihįle kele kę degeibe bolofęido dugu. Ą dią Stiven wala
ili kę maselemõu, die yukuei mąi kę dia tefelei. 21 Kęnõu si Hiye Ohą ąmokõu be
ną iyedei. Nąme ą tobõu ba, o gehę sa sa ahudo dalagua kediąmokõu fogõu ileyode
tobou.

Polhą ami o kediąmokõu ęme sa hiye Rom oyode tobou

22 Juda o kedią Pol ęme sa ta o sasąi kediąmokõu fogõu ileyode tobõu mõu dulomõu,
dafa i. Dafamõu, hiligedo o kęme wouba toloyodele i. O kegei kęme eibõu de
dalale sagąi mei. 23 Gofo□u degemõu hiligedo kege tobolõu mõu, yukuei digimamõu,
mihįbõu de hebesele i. 24 Ami kedią hiye ohą gofo□u tą uwo hiyedo kę dulomõu, ę ami
o ilo kediąmokõu, Pol tolõu ya, di mosǫkõu fologaba, tigi dofõu ye woulugi, ę midihǫ
kasagąi kage degei kę yodugamabeede tobou. Ę o sasąi kedią Polkõu gofo□u degemõu,
hiligedo tobolõu ili kahą sibigę kę tawalamõu. 25 Ami o kedią Pol wolõu fologamõu, ę
dobogo□ubõu ę abogo□ubõu tigiye tigamamõu, dofõu ye walamõu degele imõu, Polhą
ami o kedią dia daladi o ta hafęi dege tafalamõu duguomõu, o kokõu tobou, nįge ąme
tą sali mei kęme kageimõu dofõu ye walamõu degele iya? Ąme sa Rom o. Nįõu nį
kuolõu mąi kokõu gebe Rom o dofõu ye wolobe de bolǫ, haba kasagąi?

26 Kegemõu, ami o kedią dia daladi o kahą kę dulomõu ilemõu, ę hiye okõu tobou,
ną o ko□ume kagele? Ęme sa Rom oyode tobou. 27 Ami kedią hiye ohą tą kę dulomõu,
Polkõu ile folomõu kõu gue yodu, nąme sa Rom oyodeibe damalę? Polhą damalęyode
tobou. 28 Kegemõu, hiye o kahą tobou, mą sele hiyedoye kõu tiga mamǫų kahą
degemõu, ąme sa Rom o degeiyode tobou. Haba Pol ę tobou, ąme mą adiõu hą kele
malą felęi kahą degemõu, ąme sa Rom o degeiyode tobou. 29 Ami o kedią tą kę dulo
kesigiemõu, Polkõu yodugama tobeye toto fogõu yai. Ami kedią hiye ohąge Polbe sa
Rom oyode tawalemõu, ęne guę degei, ę Pol kõu tigamabeede tobou kahą degemõu.

Polhą Juda kansole o kediąmokõu tą tobou

30 Ami kedią hiye ohąge Juda o kedią Polkõu tąe biya ili kahą sibigę kę tawalamõu,
sabiyoumõu, ę Pol tiga i tigi kę kusia filęi. Kusia filąmõu, ę mogõu du dalaguadi hiye
obõu, kansole obõu olõu fęi kedią haguasiemabeede tobõu mõu, haguasie kefeguo
dalaguamõu, ę Pol wolõu migilemõu, die dihįle kokõu tefegi.

23

1 Kegemõu, Polhą kansole kediąmokõu maselemõu tobou, mogo diąma, ąme Godihą
dihǫ tageyanõu sulugi, ifine kegenõu sulu kuhę. Mą duledube bolǫnõu dalayode
tobou. 2 Mogõu du daladi hiye o Ananaiashą kę dulomõu, Polkõu hafęi dege tafalagua
kediąmokõu tobou, nįge ę mogoudu fąmabeedei. 3 Kege tobõu mõu, Polhą hiye o
kokõu tobou, Godihąge no□u nąnõu wolo. Nąme tõu bõu midihǫbõu kõu bolǫye,
kęnõu si nę duledube kasagąi ta mogogou dala. Ną Moseshą kuolõu tą kokõu tofogõu

mou, ą tą sai filamou kou hagua duwoye, kęnou si ną o kediąmokou mą mogoudu fąmabeede tobolou kahąge kuolou tą kęme ną gobolou kuhęyode tobou.

4 Kegemou, o hafęi dege tafalagua kedią tą kę dulomou, Polkou, Godihą mogou du daladi hiye o kokou be ną tą bou basia kege tobou dayede tobolou i. 5 Polhą sima tobou, mogo diąma, ąge o ko□ume mogou du daladi hiye odade tawali mei. Ą kou tewe debabe, kege ta tobou li mei. Yobe, Godihą kuguokou be kou gue naląi dala,
Nį wolou daladi hiye o kokou be tą bou basia ta tobou damabeedei. *Kisim Bek 22:28*

6 Kegemou, Polhą tafalali dugube, kansole o ilo kelebe Sadyusi o, ha ilo kelebe Farisi o dalaguamou, ę kansole o kediąmokou nelędo dege tobou, mogo diąma, ąme Farisi o tahą dihi. Ąne Farisi o. Ą o sasąi tofigile i kediąme haba haguą, gehę degele iledade tawadi kahą degeiyenou, ą kou le tafalaba, nį ą tą saladi kuhę.

7 Kegemou, Farisi obou, Sadyusi obou kedią Polhą tą kę tobou mou dulomou, tąe biya iligi, duoya filemou, ilo kefegumou ilo kefegumou dei. 8 Yobe, Sadyusi o kediąge o tofigiei kediąme ta haguą ile meiyodele idi. Haba tabe, ęsol obou duo kasagąibou kęne ta dalagua meiyodele idi. Kęnou si Farisi o kedią olou fęi kokou damalęyodele idi. 9 Kegemou, o olou fęi kedią hiligedo tą i. Moseshą kuolou yo dulo i o ilo kelebe Farisi o. O kedią tafalaguali, tą hiligedo kou gue tobolou i, eige o ko□umahąge midihọ kasagąi ta milou li mei dugulu. Tą ę tobou dibe damalędo są degei. Ęsol o tae sagąi, ha duo bolofęi tae sagąi kahą ęmokou kou migile tobou są degeiyode tobolou i. 10 Tąe hiyedo biya imou, ami kedią hiye ohą guę degei, Juda o kedią Pol wala iba teiye domou, ę ami o kediąmokou, nį Pol o kedią dobogo□u tagetou dala kę ka muguoba, wolou ile, mosọkou folomabeede tobou.

11 Mosọkou foloumou, huliąme, Hiye O Yesuhą hagua, Pol hafęi dege tafalali, kou gue tobou, ną guę degeda. Sa Jerusalem kuokou ge ną ą degei kahą tą kę hehegiedi sagąibe, haba sa Romkou ne kęnou tefele hehegie tobou yede tobou.

Juda o kedią Pol wouba toloyodema dọųsusulo i

12 Sabiyoumou, Juda o kedią mogogou kefema, Pol wouba toloyodema, nelędo dege kou gue maka dege tobolou i, di nalębou huęibou ta nalę meido dalali, o Polbe wouba toloyodele i. 13 O kę degeleyodema mogogou dọųsusulo i kediąme olou fęi 40 gabama folo kege. 14 Dọųsusulo imamou ya, mogou du dalaguadi hiye obou, odo odobou kediąmokou fologamou, ei nalę ta nalę mei dalali, Polbe wouba tolo ileyodema dọųsusulo iyode tobolou i. 15 Kegei kahą degemou, nįbou kansole obou, nį olou fęi ami kedią hiye o tobou ba, ę Pol wolou, nįmokou haguayede tobou ma. Nįge ęmokou ou ga kou gue tobou ma, ei Pol tą sai kahą sibigę kę tugulo tobou ma tawalamou yode tobou ma. Kegeiba, ę Pol wolou haguba, ei alikou ama duwoguali, Pol tolou mą wouba tolo ileyode tobolou i.

16 Kęnou si Polhą ę bobou siębą o kedią ama duwogualeyode tobolou ili kę dulomou, ę ile, ami o kedią mosọkou folomou, tą ę du kę Polkou tobou. 17 Polhą tą kę dulomou, ami o kedią dia daladi o ta haguisoumou hagumou tobou, ną o gisiai ko□u wolou, ami kedią hiye okou folouba, ę tą ta tobolou yode tobou. 18 Ami o kahą ę wolou ile, ami kedią hiye okou folomou tobou, didiọ o Polhą ą haguisa toboube, o gisiai ko□u wolou iyedeimou, ą kuhe wolou hagulu. Ę nąmokou tą ta tobou lamou yode tobou.

19 Kegemou, ami kedią hiye ohą o gisiai kę dobogo□u tolou tafęi ilemou kou gue yodu, ną ąmokou kęi tą tobou lamou? 20 O gisiai kahą tobou, Juda o kediąge ną

idiba mą babou wolou, kansole o kedią mosǫkou mǫba, dią tą sai kahą sibigę kęnou tawalamou yode tobolou ile. Kęnou si tą kęme gulokou. 21 Ną die tą kę dulo seseda. Die o olou fęibe 40 dohou gou folo kege alikou ama duwogualeyodele i. Dią nalębou hueibou nalę mei dalali, mą babou wouba tolo ileyodema maka degei. Ną bolǫyode tobou ba, mą babou aba wolou haguba dugulamou ama duwoguayode tobou. 22 Ami kedią hiye ohą tą kę dulomou, ę o gisiai kokou tobou, ną i. Ną tą ąmokou tobolou ko□ume, o takou hobou kege tobou dayede tobou.

Ami o kedią Pol gamani hiye o Felikskou wolou yai

23 Kegemou, ami kedią hiye ohą ę ami o dia daladi o bolǫų ta haguisoumou, haguasieimou, diliemokou kou gue tobou, nele ami o kediąmokou yale ama dalamabeede tobou ma. Ami o olou fęi 200 kegebou, haba ami o, wai hos tagetou duwodi olou fęi 70 kegebou, haba ami o mala tou di olou fęi 200 kegebou olou fęi kedią tobou ba, ifi huliąme 9 klok kelege sa Sisariakou imabeedei. 24 Pol ęne wai hos tagetou bigeba, gamani hiye o Felikskou kuhe defęido wolou ima. Haba wai hos ilo kelene mo□umaba, mou yo□uwa wou ma imabeedei. 25 Ami kedią hiye ohą diliemokou kege tobou ma, kuguo ta kou gue nalai,

26 Ąme Klodius Lisias, ą kuguo ko□u gamani hiye o Feliks nąmokou naląma nelį. Agali bolofęiyode tobolou kuhę. 27 Juda o kedią o ko□u tolou mou walamou degele iye, kęnou si ą mą ami o kediąbou de yamou, ka muguomou wolou haguasiei. Yobe, ęme sa Rom oyode tobou mou du kahą degemou. 28 Ąge o kedią ę tą sai kahą sibigę kę tawalamou, ą ę wolou ile, Juda kansole o kediąmokou folomou, die dihįle kokou tefegi. 29 O kedią tobolou ibe, ą o ko□umahą dio□u die kuolou mąi kęnou gobou giyode tobolou imou du. Dią tą sa iye, kęnou si ąge file dugube, ęme wouba tolo ile sagąi midihǫbou, didiǫ degele sagąi midihǫbou de milou gaibe ta duguli mei. 30 Ifi ą o tahą tobou mou dube, o ilo kedią ę wouba tolo ileyodeimou du kahą degemou, ą mą ami o kediąmokou, ę wolou, nąmokou totodo yamabeede tobou. Ę tą sale o kediąne, ą nąmokou imabeede tobou. Kegeba, nąge tą sa ile kahą sibigę kę duloba tawayadomou.

31 Kegemou, ami kedią hiye ohą kuguo kę naląma, o takou neimou, ę ami o kedią ę tą kę dulo seselemou, huliąme kelege, Pol wolou ya, sa Antipatriskou fologai. 32 Tiasigei sabiyoumou, ami o, hos tagetou duwoguadi kedią Pol wolou, sa Sisariakou youmou, haba ami o ilo kedią boholou mą, sa Jerusalemkou yamou, die mosǫkou fologai. 33 Wai hos tagetou duwoguadi kedią yamou, sa Sisariakou fologai. Fologamou, kuguo nalai kę gamani hiye o kokou nelęmou, haba Polne ę dobogo□u tagetou dogogulo i. 34 Gamani hiye o kahą kuguo nalai kę huso□umamou, Polkou yodu, nąme sa kiliya tie o? Polhąge ąme sa Silisia tie oyode tobou. 35 Gamani hiye o kahą tobou, o ną tą sa i o kedią haguasieiba, ą nę tą kuhe duloyode tobou. Kegemou, ę ami o kediąmokou, nį o ko□ume gamani o Herothą mosǫkou wolou ya, didiǫ degemabeede tobou.

24

Juda hiye o kedią Pol tą sa i

1 Sawisiei houyosi kege mei degeimou, mogou du daladi hiye o Ananaiasbou, odo odo ilo kediąbou de sa Sisariakou muguai. O ta, sa Rom o kedią kuolou yo du o, ę hųbe Tertulus, ęne diąbou de mų. Dią gamani hiye o kahą dihįle kokou ge Pol

tą salamõu muguai. 2 Muguoumõu, gamani hiye o kahą Pol haguisoumõu hagua feleimõu, Tertulushą Pol tą salamõu, yomogõu kõu gue tobou, hiye o Feliks, ną ei dogõu gumõu, ei bologuądo deleibe, biyei ta duguli mei. Nę fimai bolǫdo kahą degemõu, midihǫ ei afu milõu gadi kęme nąge dǫususugai. 3 Hiye o Feliks, ną ei olõu fei dogõu gudi kę duguomõu, ei nąmokõu bolofeidoyode tobolõu ili kuhę.

4 Kegeligi, ą tą sasado dege tobouye. Ną eimokõu solõu do degeba, ei tą tǫu degeifei ko□u du. 5 Ei dugudibe, o ko□umahąge omokõu hagi nęmõu sulugi, Juda o, sa sa olõu fei kile tie kediąmokõu biyamabeedema fufugue tobõu mõu sumõu dugudi. O sasai ilo kelebe ei tõu fogõu mõu, ębõu de geleguomõu, midihǫ gehę ta sesele yadi. Diąme obege Nasaret o sasaiyodele idi. Ęme die widio hiye o. 6-7 Ę Godihą mosǫdune midihǫ kasagai degelamõu kõu degeiye, kęnõu si ei ę tolõu mąmõu didiǫ degei. 8 Kegei kahą degemõu, nąge ęmokõu yoduba, yo□u ę mogouya tobolõu kę duloba ise, ei ę tą sa i kahą sibigę kę olõu fei kuhe tawaleyode tobou.

9 Tertulushą tą kę tobõu mõu, Juda o kediąne tą kęme damalędo-yodemõu dogõu guo tobolõu i.

Polhą o Felikskõu egei tobou

10 Kegemõu, gamani hiye o kahą Polkõu ise tą tobõu yadomõu dobogo□uye hegimõu, Polhą kõu gue tobou, ąge nąme sa ko□u tie o sasai kedią tą sai fidi o degemõu hagueibe sadebe sǫdo mei degei kęme kõu tewe. Kegei kahą degemõu, ą Juda o kedią tą sima tobolõu be ta guę degeiyo mei, hohǫdo degeli. 11 Sawisiei 12 kege you mei degele dalamõu kelege, ą sa Jerusalemkõu ilemõu, Godihą mosǫkõu dihǫ bagą tobõu lamõu felei. Ną o ko□udiąmokõu yodubabe, ą ko□u tobolõu ko□ume nąge defeido tawale. 12 Juda o kediąge ą Godihą mosǫduge tąe ta biyoumõu dugulo ili mei. Haba egei mosǫ tanõu tanõu yabõu, sa hiye kodubõu debe ą ta fufuguemõu sumõu dugulo ili mei. 13 Ifi o ko□udią ą tą sa ili ko□ume damalę mei kahą, tą sai ko□umahą sibigębe nąmokõu be dǫudo ta hegile meiyode tobou.

14 Ą midihǫ gehę, obege ebele midihǫ kasagaiyodele idi kę sesele ili kęme ą kusigile tobolõu kuhę. Kęnõu si ei kõu guai o kedią Godine ą ta tõu fogõu li mei, ą ę dabai kegenõu degedi. Haba Moseshą kuolõu tąbõu, habage-degele-duguo-tobõu di-o kedią kuguokõu nalągai tąbõu olõu fei kokõu ne ą damalęyodei dala. 15 Ą Godihą o sasai, dǫudobõu, dǫudo meibõu olõu fei tofigiei kę haguągiba gehę degele ile kę dia dala. Nebe kęnõu tefei, Juda o kõu le dalagua kediąne Godihą kę degele kęnõu dia dalagua. 16 Kegei kahą degemõu, ą mą duledube bolǫnõu degelamõu degeli, Godibõu o sasai olõu fei kediąbõu die dihǫ tageya ąmokõu kasagai ta deleiye domõu.

17 Ą sa sa olõu fei sulugi, sadebe ilo kele mei degeimõu, boholõu mą ile, mą obiyeikõu felei. Ą sele, sa ta o ilo kedią kefei kę malą ilemõu, bi mei o sasai kediąmokõu filamõu degei. Haba tabe, ą Godihą mosǫdu gali silamõu degei. 18 Ą Godihą mosǫ kekaimidu feleibe, ą mõu feli mei. Ą ei kõu guai o kedią sibigi igile mugudi midihǫ kę milõu mamõu, Godihą dihile kokõu o bolǫdo degemamõu kuhe foloumõu dugulo i. Ą tafalamõu be, o sasai sǫdo ta kefeguomõu, ąmokõu ta gofo□u dege biya ili mei. 19 Kęnõu si, ą kele tafalamõu, Juda o, sa Esia tie ilo kedią fologamõu, ą tolõu mą i. O kedią ą tą salababe, dio□unõu kõu le hagua feleęgaba, hiye o Feliks nę dihile kõu le tą samabeedei. 20 Haguasie ho fogõu babe, Juda hiye o, kõu haguasie dalagua kediąme tobõu mabeedei. Die kansole dihile kokõu ge dią ą kõu tą sai file

imamõu, midihọ kasagại ạ kage degei kẹ dugu kẹme haba nạmokõu tobõu mabeedei. 21 Kẹnõu si ạ die dihịle kele tafalali, hiligedo kõu gue tobou, o sasại tofigile i kediạme haba haguạma gehẹ degele ile kokõu ạ damalẹyodeiyode tobou. Ạ tawalibe, ạ kokõu damalẹyodei kahạ tạ kẹ tobou kahạnõu, ạ kuhe tạ sa iliyode tobou.

22 Kegemõu, Polhạ tạ tobõu ma mei degeimõu, gamani o Feliks, ẹ midihọ gehẹ kẹ kõu tawalemõu, sabiyei ta kelege kuhe tạ sama mei degeleyodei. Ami kediạ hiye o Lisias migiba, ạ kuhe tạ dọụsusuloyode tobou. 23 Ẹ ami o kediạ dia daladi o kokõu Pol didiọ degeyede tobouye, kẹnõu si didiọ hiyedo degedayedei. Polhạ ẹ mogo diạ ẹmokõu nalẹ dogõu gulo kẹ hobõu akogudayede tobou.

Felikshạ Polbe didiọ mugumõu dalali, sadebe olõu fẹi bolọụ kege mei degei

24 Sawisiei ilo kele mei degeimõu, Feliksbõu, ẹ sasại Drusila, Juda sasại kẹbõu dilie haguasie felẹgamõu, Pol haguisoumõu haguei. Ẹ Polhạ Yesu Kelesukõu damalẹyodei kahạ tạ kẹ tobõu ba dulamõu. 25 Polhạ midihọ dọụdo degedi kẹbõu, haba tõu e tagadi midihọ kasagại kẹ akogudi kẹbõu, Godihạ habage di tạ sale kẹbõu de tobõu mõu dulomõu, ẹ guẹ hiyedo degemõu, Polkõu nạ iyedei. Habage ạ dabai ta mei deba hobõu, nạ haba kuhe haguayede tobolõu. 26 Ẹ ta fimạibe, Polhạ ẹmokõu sele ta nẹiba, ẹ didiọ degei kẹ telemọụba fogõu ileyode tawai. Kege tawalemõu, ẹ sawisiei sụdo Pol haguisoumõu hagumõu, dilie tạ kolo idi.

27 Kegemõu, sadebe bolọụ mei degeimõu, gamani o ta, Porsius Festushạ Feliks ẹ timõu mọụ. Felikshạ Juda o kediạ hohọbõu mabadomõu, ẹ Pol telemalị mei, didiọ mosọdu yo□u kegenõu delei.

25

Polhạ sa Rom hiye o Sisarhạge ẹ tạ sai fiyede tobou

1 O Festus ẹme sa Judia o kediạ gamani hiye o degei. Ẹ sawisiei kamadia kege kele dala dema, sa Sisaria tõu fogõu, sa Jerusalemkõu ile felei. 2 Foloumõu, mogõu du dalaguadi hiye obõu, Juda hiye obõu olõu fẹi kediạ ẹmokõu haguasiemõu, Pol tạ sale tạ nelẹdo dege kõu gue tobolõu i, 3 nạge ei dogõu guo, o ta tobõu ba ile, Pol sa Jerusalemkõu boholõu mạ wolõu haguale kẹ tobõu yede tobolõu i. Tạ kẹ tobolõu i kahạ yobe, Juda o kediạ alikõu ama duwoguali, Pol haguba, wouba tolo ile kẹ fimạmõu kuhe tobolõu i. 4 Festushạ die tạ kẹ dulomõu sima tobou, Polbe sa Sisariakõu didiọ degei dala. Huyadefẹi dala dema, mayo□unõu sa kokõu ile. 5 Kelege, nị hiye o ilo kediạne ạbõu de sa Sisariakõu muguaba dugu, ẹ midihọ kasagại ta kõu milou debasi, diạ ẹ tạ sale bolọyode tobou.

6 Festushạ kege tobõu mamõu, ẹ o kediạbõu de sawisiei olõu fẹi 8 sagại, haba 10 sagại kege dala dema, sa Sisariakõu mulọ felei. Folomõu, tiei sabiyoumõu, ẹ tạ sai fidi mosọdu folo duwoli, Pol wolõu haguamabeede tobou. 7 Pol ẹ hagua felẹimõu, Juda o, sa Jerusalemkõu ge migigai kediạ ẹ silẹmạ tafalaguali, ẹ degeli mei tạ tobolõu mõu, hiyedo tạ sa i. Kẹnõu si tạ sai kahạ sibigẹbe Festuskõu be dọụdo ta hegili mei. 8 Diạ tạ sa ima mei degeimõu, Polhạ die tạ simamõu kõu gue tobou, ạge Juda o ei kuolõu tạ kẹbõu, sa Rom hiye o Sisarhạ tạ kẹbõu debe, ạ ta gobõu li mei. Haba Godihạ mosọ kẹne ta huyafẹi degeli mei.

9 Kẹnõu si Festushạ Polhạ tạ kẹ tobolõu kẹ dulomõu, ẹ Juda o kediạbõu de mogo degelamõu, ẹ Polkõu kõu gue yodu, da sa Jerusalemkõu ileba, ạ nạ kelege tạ sai filebe

de tagali? 10 Polha sima tobou, mosọ a ifi tafala ko□ume hiye o Sisarha ta sai fidi mosọ. Mosọ kuokou genou Sisarha dabai degedi o taha a ta sai fiyedei. A Juda o kediamokou midihọ kasagai ta degeli mei keme na kou tewe. 11 Age midihọ kasagai, a wouba tolo sagai ta milou debasi, a tolo ile keme tabou mei. Kenou si Juda o ko□udia a ta sa ili keme damaledo mei kaha degemou, o tae ta ame o ko□udiamokou sesegulo sagai mei. A tagalibe, sa Rom hiye o Sisarhanou a ta sai file sagaiyode tobou. 12 Festusha ta ke dulomou, e kansole o kediabou de tugulo tobolou imamou, e Polkou kou gue tobou, na Sisarhanou na ta sai fileyode tobolou kaha degemou, o tae na Sisarkou wolou ileyode tobou.

Festusha hiye o Agripakou Polbe kagele de yodu

13 Sawisiei ilo kele mei degeimou, hiye o Agripabou e bobasi Bernaisibou dilie sa Sisariakou hagua felegamou, Festuskou agali bolofeiyodemamou ebou de deleiguei. 14 Dilie sawisiei ilo kele kile dalaguamou, Festusha Pol didiọ degei kaha ta ke hiye okou kou gue tobou, o ta, Feliksha didiọ degei dalali, ifine yo□u kegenou dala. 15 A sa Jerusalemkou imou, Juda o kedia die mogou du dalaguadi hiye obou, die odo odobou olou fei kedia didiọ o ke ta sa imamou, amokou be, na ta sai ke fimaba, hebe kasagai o kokou neyede tobolou i. 16 Kenou si a die ta simamou kou gue tobou, sa Rom o eige hebe kasagaibe mou yo□uwa nediyo mei. Ei o ta ta sai fimamou be, emokou yodugama, e tobolou keme ei defeido dulo idiyode tobou.

17 Kegemou, a sa Sisariakou boholou ma hagueibe, Juda o kediane abou de haguasiei. Felegamou, a mou yo□uwa duweli mei, tiei sabiyoumou, a ta sai fidi mosọkou ile duwoli, didiọ o Pol amokou haguayede tobou. 18 Hagumou, Juda o kedia haguа imou, a tawaibe, midihọ kasagai, Polha milou ta tobou lamou degele ileyade tawai. Kenou si kegei ta tobolou ili mei. 19 Dia dio□u die egei dudi midihọ kenou tobolou mou, emokou tae biya i. Haba o ta tolo i kaha e hube Yesu, o keme Polhage haguа gehe degeiyode tobou di kaha degemou, dia emokou tae biyamou kuhe tobolou i. 20 A ta kaha sibige ke tawalamou degeiye, kenou si ta tawali mei. Kegemou, a Polkou yodu, na sa Jerusalemkou iba, sa ke tie hiye o kedia na ta sai filebe de tagali? 21 Kenou si Polhage eme didiọ degei kege duwoba, hiye o Sisarhanou ta sai fiyede tobou. Kegemou, age eme didiọ mosọkou kege duwoba, a ami o tae Sisarkou kuhe wolou iyede tobolou yode tobou. 22 Hiye o Agripaha ta ke dulomou tobou, a mayo□unou o kaha ta ke dulo sagai degeli. Kege tobou mou, Festusha, name idiba duyede tobou.

23 Tiei sabiyoumou, hiye o Agripabou, e bobasi Bernaisibou dilie bologuado momọumamou, kefegudi mosọkou yai. Yamou, ami kedia hiye obou, sa kaha hiye obou olou fei kefegudi mosodu fologa duweguei. Duwoguali, Festusha o ta tobou mou, Pol wolou haguei. 24 Wolou hagumou, Festusha kou gue tobou, hiye o Agripabou, o eibou de kou le dalagua obou, ni olou fei o ko□u duguma. Juda o olou fei, sa Jerusalembou, sa ko□u tie obou kedia amokou o ko□u woyedema, eige eme sosou dalalebe dafayodele idi. 25 Anou si e wouba tolo ile sagai midihọbe ege ta milou duguli mei. Ege di hiye o Sisarhanou e ta sai fiyede tobou kaha degemou, age eme Sisarkou ile keme kou dọususu dala. 26 Kenou si a ta sai kaha sibigebe di hiye o Sisarkou kage nalama nele, keme a defeido ta tawaiyo mei. Hiye o Agripa, kegei kaha degemou, a o ko□ume nabou, o ilobou nimokou wolou haguei. Di e ta tobou ladi kaha

sibigẹ defẹịdo dulo tawaleba, ạ kuguokoū kuhe nalalạmoū. 27 Ạ didiọ o ta toboū ba moū yo͡ùwa ibabe, midihọ kẹme dọụdo mei. Ẹ tạ sai kahạ sibigẹ kẹ tawaleba tạ kẹ toloū ibasi bolọ.

26

Polhạ hiye o Agripakoū egei tobou

1 Kegemoū, hiye o Agripahạ Polkoū nạ no͡ùu nẹ tạ kẹ toboū yedeimoū, Polhạ dobogo͡ùu foguomoū, koū gue tobou, 2 hiye o Agripa, ạge Juda o kediạ ạ tạ sai kẹ boholoū toboū ba, nạ filebe ạ hohọ degeli. 3 Damalẹdo, ạ hohọ degelibe, nạge midihọ, Juda o ei miloū ga idiboū, ei tạe biya idiboū oloū fẹịi kẹme nạ koū tewe kahạ ạ hohọ degeli. Kegei kahạ degemoū, nạ duwoli, mạ tạ ko͡ùu defẹịdo du.

4 Juda o oloū fẹịi kediạge ạ tofoū moū haguei kẹme koū tewe. Damalẹdo, ạ dihifẹịi kelegebe, mạ obiyeiboū de dala demamoū, haba ile, sa Jerusalemkoū delei kẹme diạ koū tewe. 5 Ạme gisiaifẹịi kelege, Farisi o degeibe kegenoū dalali, ifine kegenoū dala kuhẹ. Ạme Juda o ilo kediạ egei dudiyo mei, Farisi o kediạ egeinoū dulomoū, die kuoloū tạ oloū fẹịibe ạ defẹịdo sesele haguei kẹme diạge koū tawale hobogou kahạ degemoū, dio͡ùu tobooloū be bolọ. 6 Juda o kediạ ạ tạ sai kẹ ifi nạ file kahạ yobe, ạ Godihạ ei koū guai o kediạmokoū tobou sagạịi kẹ degeiba dugulamoū dia dala kuhẹ. 7 Juda o eibe hụti oloū fẹịi 12 kege, ei Godikoū damalẹyodema, agaliboū huliạmeboū ẹ dabai degeligi, yo͡ùu tobou kẹ damalẹdo degeiba dugulamoū dia dalagua. Hiye o Agripa, nạ du. Ạne kẹnoū dia dala kahạ degeimoū, Juda o kediạ ạ kuhe tạ sa ili. 8 Kageimoū, nị o ilo kediạ Godihạ o tofigiei kẹ haguạgiba gehẹ degele kokoū damalẹyodele iyo mei?

9 Afudo, ạne sa Nasaret o Yesuhạ hụbe huyafẹịi degeleyode tawai. 10 Kegemoū, ạ sa Jerusalemkoū gene midihọ kẹnoū degedi. Mogoū du dalaguadi hiye o kediạ toboū moū, ạge Hiye O Yesuhạ o sasạịi sụdo didiọ masadi. Haba o ilo kelege damalẹyodei o sasạịi womabeede toboloū imoū be, ạne bolofẹịyode toboū di. 11 Haba tabe, ạ egei mosọ tanoū tanoū yane sulugibe, o sasạịi toū ma ilemoū, tạ sama hebe kasagạịi nẹdi. Ạ Yesu huyafẹịi degemabeedemamoū ne fufuguedi. Damalẹdo, ạ gofo͡ùu hiyedo degemoū ile, sa sa ahudo o sasạịi kediạne kamoū sulugi duguomoū makodi.

Polhạ yo͡ùu Kristen degei kẹ susu
(Dabai 9:3-19, 22:6-16)

12 Polhạ haba koū gue tobou, kegega sulugi, mogoū du dalaguadi hiye o kediạ toboū moū, ạ die hụya kẹ sa Damaskuskoū i. 13 Hiye o Agripa, ạ agali duodo kelege, aba iligi dugube, hohọ hiyedo ta agudiletoū ge migimoū dugu. Hohọ kẹme hiyedo folodo, asọ hohọbe gabai. Hohọ kahạge ạboū, o ạboū yolu kẹboū oloū fẹịi silẹmạịi. 14 Silẹmọụmoū, ei oloū fẹịdo mihịkoū fiyasigemoū, ạ tilali, tạ uwo ta ạmokoū Hibru tạe koū gue toboū moū du, Sol, Sol, nạ kageimoū ạ makouya? Nạ hebe tọụ do kokoū abogo͡ùuye woulu kẹme nạ no͡ùusienoū do nelị. 15 Kegemoū, ạ yodu, Hiye O, nạme koyo? Kege yodumoū, Hiye Ohạ, ạme Yesu, nạ ạnoū makodiyode tobou. 16 Kẹnoū si nạ haguạ tofoū . Ạ ifi nạmokoū hagua, nạ mạ dabai toloū ba degeyadomoū maka degeli kuhẹ. Kegeiba, nạ ifi dugulu kẹboū, ạ habage nạmokoū hehegile kẹboū oloū fẹịdo nạ o sasạịi kediạmokoū hehegie toboū moū sia. 17 Kegeiba, no͡ùu nẹ obiyeiboū, sa ta o sasạịiboū oloū fẹịi kediạ nạmokoū midihọ kasagạịi miloū babe, ạ nạ dogoū guba, nạ makolo ile

mei. Ą na tobou ba, o sasąi kediąmokou ileba, 18 dihǫ bagąi dalagua kę kusigiba, die fį
boholou ba, hulią kę tou fogou ba, tamąkou felęgale. Damalędo, dią Tamąhą nelę kę
tou fogou ba, Godikou haguasie felęgouba, Godihą die midihǫ kasagąi milou gadi kę
gebe meiyodeiba, diąme Godihą yo u makai o sasąi, ąmokou damalęyodei kediąbou
de geleguo dalagualeyode tobou.

Polhą hiye o Agripakou ę dabai degega siei kę susu

19 Polhą haba kou gue tobou, hiye o Agripa, ą hebenitou ge tobou kę dulomou, ą ę
tą ta gobou li meido. 20 Ą egei kę sa Damaskus o sasąi kediąmokou hehegiemamou,
haba sa Jerusalemkou ile, sa kę tie o sasąi kediąmokou hehegiei. Hehegiema fogou
mou, sa Judia duo kileya kę hehegiemou siei. Sa ta o sasąi kediąmokou ne ą egei
tobou mou siei. Ą egei tobou mou sieibe, kou guenou hehegiedi, nį fį boholou ba,
Godikou damalęyodema, midihǫ dǫųdo, oe nįme fį bohou o sasąidade tawale sagąi
kęnou milou mabeede tobou di. 21 Ą egei kegei kę hehegiedi kahą degemou, Juda o
kedią ą Godihą mosǫ kekaimiduge tolou mą walamou degele i. 22 Kęnou si Godihą ą
dogou guo haguabe demou ifine kuhę. Kegei kahą degemou, ą kou le tafalali, o hųbou
bou, o hųbou meibou kediąmokou tą damalędo kęnou hehegiedi. Ą tą gehę ta tobou
yo mei, Mosesbou, habage-degele-duguo-tobou di-obou kedią kou tobolou idi sagąi
kęnou tefele tobolou kuhę. 23 Dią kou gue kou tobolou deleiguei, Godihą makai o
Kelesu ęme do hiyedo duguoba, tolo ile, haba ębukou haguą gehę dege dalali, Godihą
hohǫya kę Israel obou, sa ta obou kediąmokou egei tobolou.

Polhą hiye o Agripa, nąme Yesukou damalęyodeyede tobou

24 Polhą tolo ile, haguą gehę degele kahą tą kę tobou mou, Festusha hiligedo tobou,
Pol, nąme fį totou degei. Nąme sokou lou hiyedo duwoli tewe kahąnou degeiye, fį
totou degeiyode tobou. 25 Polhą tobou, hiye o Festus, ąme fį totou degei mei. Ągе
damalędo kou tawagamou tobolou. 26 Tą ą ko u tobolou be, hiye o Agripahąne kou
tewe. Kegei kahą degemou, ą ta guę degeiyo mei, ą di hiye okou dǫųdo kuhe tobolou.
Ą tewe, olou fęi kę degegai kęme ę kou tewe, ta mogogou degeli mei. 27 Hiye o Agripa,
nąge habage-degele-duguo-tobolou-idi-o kedią tobolou idi kęme de damalęyodei? Ągе
nąkou damalęyodei dalayode tawali.

28 Polhą kege tobou mou, hiye o Agripahą yodu, nąge asǫ dihǫ tǫų degeifęi kou bou
gebe, nę tą ko umahąnou degeiye, ąme de Kristen degele sagąi tawali? 29 Polhą kou
gue tobou, asǫ dihǫ sasa debane, tǫų debane tąbou mei. Ągе nąbou, o sasąi mą tą
dulo ili olou fęibou, nįne ą sagąi degele imabadomou ą Godikou dihǫ bagą tobolou.
Kęnou si nį didiǫ degele ile kęme, ąge ta tagaiyo meiyode tobou.

30 Kegemou, Polhą kege tobou ma mei degeimou, hiye o Agripabou, sasąi
Bernaisibou, gamani hiye o Festusbou, haba o ilo kele, diąbou de dalaguabou dią
olou fęi haguąmamou, 31 mosǫ kę tou fogou mou, dio unou kou gue tobou mou yai, o
ko ume wouba tolo ile sagąi midihǫbou, didiǫ degele sagąi midihǫbou debe ta milou
diyo meiyode tobolou i. 32 Hiye o Agripahą Festuskou kou gue tobou, o kahąge di hiye
o Sisarhąnou ę tą sai fiyedili mei debabe, nąge ęme didiǫ degei kę tou fogou ba fogou
ilebe bolǫyode tobou.

Ami o kedią Pol sa Romkou tolou yai

(Tą Hiye 27–28)

27

Ami o kediạ Pol mosole foudu sagiemou sa Romkou yai

1 Gamani o kediạ dọụsusumamou, ei* mosoleye sa Italikou imabeedema, Polbou
didiọ o ilo kelebou de ami o kediạ dia daladi o kahạ dobogo□u tagetou dogogulo i.
O kahạ ẹ hụbe Julius. Ẹme hiye o Sisarhạ ami dabai degedi o. 2 Ei sa Adramitium
o kediạ mosole sama yai. Mosole kẹme sa Esia duo kodu sa sa, tọ dawala kahạ ko
kokou dalagua keleya kẹ sialamou. O ta, ẹ hụbe Aristarkus, ẹ sabe Masedonia duo
kodu sa hiye Tesalonaika, o kẹne eibou de i. 3 Yolugi sabiyoumou, ei sa Saidonkou
fologai. Fologamou, Juliushạ midihọ bolofẹịdo kẹ Polkou hegiemou, nạ ile, nẹ mogo
diạ duguba, diạ nạmokou nalẹ nẹịbabe bolọyode tobou. 4 Ẹ ile, boholou mạ hagumou,
eiyou fẹị mosole foudu fologamou, sa Saidon kẹ tou fogou yolugi, wi kahạ dọụdo ile
sagạị mei degeimou, ei tọ tibi sa Saiprushạ figiya kẹ yai. Keleyabe wi kasagạị kẹme
ta hagueli mei. 5 Ei tọ dawala duoya kẹ dama, sa Silisiabou sa Pamfiliabou hafẹị dege
dohou gou mou yolugi, sa Lisia duo kodu sa hiye Mairakou fologamou, mosole kẹ kele
tou fogou.
6 Kelege, ami o kediạ dia daladi o kahạ sa Aleksandria o kediạ mosole ta, sa Italikou
ilamou degeimou dugu. Duguomou, ẹ ei mosole kodu sagimou yai. 7 Ei amafẹị
amafẹịnou yai, wi kasagạiye akogudi kahạ degemou. Mosole foudu dabai degedi
o kediạ dabai hiyedo degele iligi, sa Nidus kuhe hafẹị degei. Kẹnou si wi kahạ haba
akogumou, ei ile sagạị mei degeimou, ei huyadefẹị boholou mou, tọ tibi sa Krit a taya
kẹ yai. Yolugi, tọ tibi kahạ bitọụ Salmone buguli dalamou duguomou yolugi, tọ tibi
kahạ figiya kẹ yai. Kelebe wi kasagạị kẹme ta haguyo mei. 8 Mosole foudu dabai
degedi o kediạ dabai hiyedo degele iligi, tọ tibi sa Krithạ figiya kẹ yolugi, sa ta kahạ
hụbe Mosole Gabou Bolofẹịyodele idi kokou fologai. Sa kẹme sa hiyedo Lasea hafẹị
dege dala.
9 Ei sawisiei sụdo kele dalaguamou, Juda o kediạ nalẹ nalạ idiyo mei sawisiei hiye
kẹne mei degei. Kelegebe, wi kasagạị hiyedo haguadi kahạnou, mosoleye ile sagạị
mei. Kegei kahạ degemou, Polhạ kou gue tobou, 10 o diạma, nị duma. Ạ tawalibe, di
ifi ibabe, di ta bologuạ yale mei. Mosole makouba, bisai olou fẹị mei degele. Haba,
diyou dine makoloyode tobou. 11 Kẹnou si ami o kediạ dia daladi o kahạge Polhạ tạbe
ta duli mei. Mosole tolou siadi o kẹbou, mosole kahạ obou kẹbou dilie tạnou dulo
seselemou, di imebeede tobou. 12 Wi kasagạị haguadi kelegebe, mosole gabou ei delei
kẹme bolofẹị mei, wiye mosole makolo sagạị kahạ degemou. O sụdo kediạ, di mosole
gabou ta Finikskou ileba, wi hiyedo hagulu kẹ mei degele kẹ dia dalaguamebeedei.
Mosole gabou Finiksbe tọ tibi sa Krit kahạ mosole gabou ta. Mosole gabou kokou
ge tafalali dugube, tọ hiyedo asọ mulụ kokou tilamou dugu. Haba dugube, figi iloya
iloya olou fẹịbe tọyenou dalamou dugu.

Wi gofo□udobou tọ boboubou kahạ mosole mo□uma hebeseimou siei

13 Ei baha duwoguamou, wi asọ mụdi kokou ge figi ilo fofo□uya kẹ hagumou dugulo
i, kẹnou si wi hiyefẹị mei. Kegemou, hiye o kediạ mosole gabou Finikskou sasale
iledade tawale i. Kege tawalemou, mosole ti gisigama fologamou, ei tọ tibi sa Krit
hafẹịya kẹ dohou gou yai. 14 Kẹnou si youmou, wi kahạge totonou boholou mou, tọ
tibi sa Krit kokou ge nelẹdo dege haguei. Wi gofo□u kahạ hụbe asọ haguadi kokou

* **27:1** 27:1–28:16 Kuguo ko□u nalạị o Lukhạge ẹ Polbou de sulu kelegebe*ei*yode nalạdi.

ge figi ilo fofo□u wi. Wi nelẹdo kaha haguamou, 15 mosole kokou tilemou malạ iligi,
tọ tibi sa kẹ ahudo degei. Mosole foudu dabai degele idi o kediạ boholou mạ ilamou
degeiye, kẹnou si ile sagại mei, hagi hiyedo degeimou diạ sesegumou, wi kaha mosole
malạ, tọ duokou do i. 16 Wi kaha mosole tolou iligi, tọ tibi huyadefẹi ta kaha ẹ hụbe
Kaudayodele idi kẹ dohou gou mou, tọ tibi sa kaha wi kẹ akogumou, ei dabai hiyedo
degele iligi, diou dalạguo malạ hagua, mosole foudu folo dogogu. 17 Mosole foudu
dabai degedi o kediạ diou kẹ mosole foudu dogoguomou bagạgiemou, mosole hayeya
tigiye silẹmạ, hiligedo gomogulo i, mosole gagiye domou. Yolugi, sa Afrika hafẹi dege
tọ duo kele welikou folo dogoguye domou guẹ degemou, diạ falai sugụtou diou golou
i* kẹ tulo dogogumou, wi kaha mosolekou nou timou amafẹi kuhe i. 18 Wibou tọ
boboubou kaha mosole kẹ mo□uma hebeseimou sulugi, sabiyoumou, diạ bisai ilo
kele talama, tạlekou hebesa i. 19 Haba sabiyoumou, diạ fị hiyedo mạ iligi, mosole
falaibou, falai diou gou di hebebou ilo kele mo□uma, tạlekou hebesa i. 20 Ei sawisiei
sụdo yolugi, asọ hohọbou kuidihọbou ta dugulo ili mei. Wi kasagại kaha mosole
timou, eibe kama folo mei, ei olou fẹido tọye wolodade tawale i.

21 Ei nalẹ nalạ ili mei hiyedo dalaguali, Polha haguạ tofolou mou kou gue tobou,
o diạma, nị mạ tạ dulo seseleba, di tọ tibi sa Krit tou fogou li mei debabe, hagi
ko□u ta dugulo iyo mei, di bisaibe ta mei degeli mei. 22 Kẹnou si ạ ifi nịmokou
guẹ degedamabeede tobolou kuhẹ. Dibe tanou ta tolo mei. Mosolenou si makolo.
23 Ạme Godihạ bi, ẹ dabai degedi o. I huliạme Godihạ ẹsol o kaha hagua, ạ hafẹi dege
tafalali, kou gue tobou mou du, 24 Pol, nạ hobou guẹ degeda. Nạ hiye o Sisarha dihịle
kokou tafalayedei. Nạ du, Godihạ solou do degeiba, o olou fẹi nạbou de mosole kodu
dalagua kẹme ta tofigile meiyode tobou. 25 O diạma, ẹsol o kaha kege tobou kaha
degeimou, nị guẹ degedama. Age Godihạ ạmokou tobou sagại kẹme damalẹdo kege
degeledade tawali. 26 Kẹnou si, wi ko□umaha di mosole malạ ileba, tọ tibi sa ta kokou
tolou malẹyode tobou.

27 Fula bolọu mei degeimou, wi kaha timou, mosolebe dawala Mediterenianya kẹ
iligi, huliạme duo kelege, mosole foudu dabai degedi o kediạge mosolebe ise tọ biyạ
ta hafẹi degelidade tawale i. 28 Kegemou, diạ tọ ại tefedi bi kẹ tọ dulemou hebele
muguomou dugube, tọ ại makabe 40 mita dalamou dugulo i. Kẹ duguomou, mosole
tafẹi teguo ilemou, tọ ại tefedi bi kẹ haba hebele muguomou dugube, tọ ại makabe
30 mita dalamou dugulo i. 29 Diạ kegeligi, mosole kaha ileba, bogo, tọ dulemou dala
tagetou foloba gagiye domou guẹ degele i. Guẹ degemou, diạ dio bimại hagido mosole
tolou mạ duwodi* dosou yosi kege kẹ mosole siowo□ukou ge tọ dulemou hebesa i,
wiye mosole malạ iye domou. Hebesamamou, toto sabiyayedema dihọ bagạ tobolou
duweguei. 30 Sabiyoumou, mosole foudu dabai degedi o kediạ mosole tou fogou kama
fosigelamou degele i. Diạ diou, mosole foudu tila kẹ ti kokou tolou amafẹi tou foou
gue mulọ, tạlekou dogoguomou, ogou ga kou gue tobolou i, ei dio bimại hagido mosole
tolou mạ duwodi ilo kele mosole widiokou ge tọ dulemou hebesalamou yode tobolou
i. 31 Kẹnou si Polha ami o kediạ dia daladi obou, ẹ ami obou olou fẹi diạmokou kou gue
tobou, mosole foudu dabai degedi o ko□udiạ di tou fogou fogou ibabe, nị olou fẹibe

* **27:17** 27:17 *Falai sugụtou diou golou i* kokou wiye timou, mosole kuhe totonou idi. * **27:29** 27:29 *Dio bimại hagido mosole tolou mạ duwodi*be Tok Pisin tạege ‘anka’. Dio bimại hagi hiyedo tigikou bagạgi daladi kẹ tọ dulemou hebele mugumou mosole tolou mạ duwodi.

makolo sagaiyode tobou. 32 Polha kege tobou mou, ami o kedia diou ti ke diafigimou, diou ke toye mala i.
33 Sabiyala degeimou, Polha, ni olou fei nale namabeedei. Ni fula bolou kegebe hagi hiyedo ke duguomou nale nala ili mei deleiguei kaha. 34 Kegei kaha degemou, ni nale nama. Duma, nime tafei makolo mei. Ni olou feibe bolonou dalagualeyode tobou. 35 E kege tobou mamou, ou si ta mala tolou, die dihile kokou ge Godikou bolofeiyode tobou ma kagimamou, ta mala naai. 36 Noumou, o olou fei kediane hoho degemou nale nala i. 37 Mosole foudu dala o eibe olou fei 276 kege. 38 Nale nala ima mei degeimou, alasi sagai* makisi degelamou sai ke talama, talekou hebesoumou, mosole howo degei.

Mosole makei

39 Sabiyoumou, to dawalakou ge, mosole foudu dabai degedi o kediage to biya ta duguomou, sa kedade ta tawale ili mei. Kenou si dia dawala ko keme we bolodo dalamou duguo, mosole kaha keleya ile bolofeinou dade tawale i. 40 Dia dio bimai hagido mosole tolou ma duwodi ti ke to dulemou diafigisai. Diafigisamamou, mosole mala siadi bala tigei ke kusiei. Kusiamou, haba falai wiye timou mosole kuhe idi ke tigikou bagagiemou dalagumou tou gule foloumou, wi kaha mosole to biyakou mala i. 41 Ilemou, mosole widio kaha to duo kele welikou folo dogogumou, to bobou kaha mosole siowou ke hebele fofogueligi gagi. 42 Mosole yomogou gagimou be, ami o kediage didio o olou fei wouba tofigileyodele i, kegeligi to ilobou suwa fologaba kama fosigeiye domou. 43 Kenou si ami o kedia dia daladi o kahage Pol dogou gulo fimamou, didio o wouba tofigileyodele ili ke akogu. E o to suwadi tewe ke nime nibukou fogu fiyasigeba, to suwa dasigemabeede tobou. 44 O ilo nime hebe tofoubou, mosole bafigiseibou ke moumaba kaha to suwa damabeede tobou. Ei olou fei ta ke dulomou, to biyakou dama fologai, ei ta makeli mei.

28

Pol e to tibi sa Maltakou folo delei

1 Ei to biyaya ke dama fologamou, to tibi sa kaha hube Maltayodele imou dulo i. 2 O sa ke tie kediage midiho bolofeinou eimokou hehegile i. Huei tou mou, kulio degeimou be, dia ei wou ma yamou, dou tou ma fogou mou, ei dou ke ha duweguei. 3 Polha dou kefema tou lamou degeimou, bei taha dou kefei kodu duwoli, dou ne degeimou, telema folomou, Polha dobogoukou gala homogou delei. 4 Sa ke tie o kedia bei kaha Polha dobogoukou gala homogou dalamou duguomou, dia diounou, o koume o woumou tofigiedi oyodele i. Eme toye wala teli meiye, kenou si sasai godi kaha hebe kasagai neimou, beiye gololu kuhe, kegeligi e sosou dege tofouye domou. 5 Kenou si Polha e dobogou fifigiligi bei ke ka mugu, doulukou fiyei, e do ta duguli meido. 6 O sasai ilo kediage e dobogoube fofaleyadele i. Haba ilo kediage eme kelegenou tolo ileyade tawale i. Dia baha deleigueiye, kenou si emokou hagi ta tama degeimou dugulo ili mei. Kegeimou, diage eme godi tayade tawale i.
7 Sa ei folo deleiguei kaha hafei kelebe, to tibi sa ke dia daladi o e hu Publiusha asou kolo. O kaha e mosokou ei wou ma ile folomou, sawisiei kamadia kege ei bologuado wou ma delei. 8 Publiusha e aye suguaibou, guadobou de do tilamou,

* **27:38** 27:38 *Alasi sagai* - keme wit, di ou sagai milou ga idi ke.

Polhạ folomou, dihọ bagạ tobou mamou, dobogo□u dogoguomou, do kẹ bologuọụmou, bolọ degei. 9 O kẹ bolọ degeimou duguomou, do o sasại ilo, kile tie kediạne Polkou youmou, bologuọụmou, bolọ degele i. 10 O sasại kediạ eimokou midihọ bolofẹịdo kẹnou hehegile i. Ei tou fogou yalamou degeimou ne, diạ bi ei dala mei kẹ eimokou nelẹ i.

Polhạ sa Romkou ile felei

11 Ei tọ tibi sa Maltakou dalaguali, oguo kamadia kege mei degeimou, ei mosole ta kokou fologai. Mosole kẹme wi hiyedo haguadi kelegebe tọ tibi sa kokou tiladi. Mosole kẹme sa Aleksandria o kediạ mosole. Mosole kahạ widio kokou be, ogou gai godi Sushạ o sisigọ bolọụ kẹdilie figisabou. Ei mosole kahạ yai. 12 Yolugi, sa Sirakyuskou fologamou, sawisiei kamadia kege kele delei. 13 Sa Sirakyus tou fogou mou, mosoleye yolugi, sa Regiumkou fologai. Kele tiei sabiyoumou, wi asọ mụdi kokou ge figi ilo fofo□uya kẹ hagumou duguomou, ei sa kẹ tou fogou mou mosoleye yai. Yolugi, sawisiei bolọụ mei degeimou, ei sa Puteolikou fologai. 14 Sa kokou be ei damalẹyodele i o ilo kele gegelegule i. O kediạ eimokou diạbou de dalamabeedema yodulo imou, ei sawisiei olou fẹi dioyosi kege diạbou de deleiguei. Dalagua dema, ei sa hiye Romkou abogo□u a fogou yai. 15 Sa Rom tie o, damalẹyodele i kediạ ei haguasiliyodei kẹ dulomou a kaga haguasieimou, ilo kelebe makisi sa Apiuskou ge gelegulo i. Haba ilo kelebe habage haguasieimou, Gabale Tiadi Mosọ Kamadia duwo kele gelegulo i. Polhạ o kediạ duguo geleguomou, Godikou bolofẹiyodei. Kegei kahạ ẹ fịbe nelẹdo degei.

16 Kegemou, ei sa Romkou ile fologoumou, gamani o kahạ Polbe ẹsofẹi mosọ takou dalalebe bolọyodei. Ami o tae ẹ kama fouye domou dia delei.

Polhạ tạ uwo bolofẹi kẹ sa Rom tie o sasại kediạmokou hehegiei

17 Sawisiei kamadia kege mei degeimou, Polhạ Juda hiye o kediạ haguasiemabeede tobou. Hagua kefeguo dalaguamou, ẹ o kediạmokou kou gue tobou, mogo diạma, ạge di Juda o sasại ta huyafẹi degeli mei. Ạ di kou guai o kediạ degedi midihọ kẹne ta huyafẹi degeli mei. Kẹnou si sa Jerusalem o kediạ ạ tolou mou didiọ degemamou, sa Rom o kediạmokou sesegulo iyodei. 18 Rom o kediạ ạ tạ samamou dugube, ạme wouba tolo ile sagại midihọ miloube ta dugulo ili mei kahạ, ạme telemalạmou kou degele iye, 19 kẹnou si Juda o kediạ tạ kẹ gobolou mugulo imou, ạ hiye o Sisarhạnou ạ tạ sai fiyede tobou. Yo□u ạ tạ sai fiyede tobouye, kẹnou si ạ mạ obiyei kẹ ta tạ salamou degeli mei. 20 Kahạ yoyenou, ạ nị duguoba, nịmokou tạ tobou lamou haguisoumou haguasiei kuhẹ. Ạme Israel o di dia dalagua kẹ damalẹdo degeiba dugulamou dia dala kahạ degemou, ạ ifi didiọ degei dala kuhẹyode tobou.

21 Kegemou, Juda o, sa kẹ tie o kediạge kou gue tobolou i, Judia o tae nạ degei tạ kẹ kuguokou nalạma, eimokou ta malạ hagueli mei. Ei mogo diạne haguamou, nạ midihọ kasagại ta milou kahạ tạ susumou, ei ta dulo ili meiyodele i. 22 Kẹnou si ei tagalibe, nạge no□u nẹ fimại kẹ susuyedele i. Yobe, sa sa o sasại olou fẹi kediạ midihọ gehẹ kẹme kasagạiyodele ili kẹme ei dulo tawale ili kahạ degemou.

23 Kegemou, sawisiei ta maka degemamou kelege, o sụdo haguasie, mosọ, Pol ẹ duwo kokou kefegulo i. Kefeguo dalaguamou, ẹ Godihạ wolou dalale tạ kẹ gusugu yomogou hehegiemou iligi habi degei. Ẹ Mosheshạ kuolou tạ kẹbou, habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ tạbou de hehegiemou dọụdo dege, nị Yesukou

damaleyodemabeede tobou. 24 O ilo kediage e ta ke tobolou be damaleyodele i. Haba o ilo kediage ta damaleyodele ili mei. 25 Diounou tae biya i. Yalamou degele imou, Polha haba tobou, Duo Bolofeiha habage-degele-duguo-tobou di-o Aisaiaha mogouya ke di kou guai o kediamokou damaledo kou gue tobou,
26 Na ileba, ne Juda o kediamokou kou gue tobou,
Ni kou duloye, kenou si sibige ta tawale ile mei.
Ni kou duguloye, kenou si sibige ta dugulo ile mei.
27 O sasai kedia die fibe hiligido dalagua.
Die kihiyouye dulobe dafa idi.
Die dihone baga idi.
Kegeligi, die dihoye duguo, kihiyouye duloba, sibige tawaleba, fi boholou amokou haguasieiba, a bologuouba, bolo degele iye domou. *Aisaia 6:9-10*

28-29 Kegemou, Polha haba kou gue tobou, kegei kaha degemou, Godiha tobou mou, ei you di mamolou kaha ta ke sa sa o sasai olou fei kediamokou hehegiemou sulugua. O sasai kediage dulo ileyode tobou.

30 Kegemou, Polha moso kodu dalali, sadebe olou fei boloui kege mei degei. Moso kokou be e heliofei dalali, moso obou kokou sele nedi. O e mosokou haguasieimou duguomou be, e hoho dege wou ma folodi. 31 E o sasai kediamokou be Godiha wolou dalale ta kebou, Hiye O Yesu Kelesuha degei kaha ta kebou de hehegiedi. E ta gue degediyo mei. O tae e ta akogudiyo mei.

Egei Polha
Sa Rom O Kediamokõu
Nalama Nei

Tawale Ta

Polha sa Korinkõu dalali, kuguo koũu nalai. Tewe o ilo kediage kuguo koũume Polha nalamamõu, sasai ta, e hu Fibikõu neimõu e mala ile, sa Rom o sasai, Yesukõu damaleyodele i kediamokõu kuhe neidade tawale i. Sa Romkõu be damaleyodele i o sasai ilo kelebe Juda o, haba ilo kelebe Juda o mei.

Kuguo koũumaha ta sibige hiyedobe kõu gue, o sasai di olõu feibe midiho kasagai milolõu idi o. Di kuolõu ta olõu feibe sesegale sagai mei. Di Yesu Kelesukõu damaleyodeibasi, Godiha di midiho kasagai milõu di kaha hebe ke igisema, e dihile kokõu dibe doudo o sasaiyodemaba, di kuhe mamoloũu.

Sibige tabe, di Yesukõu damaleyodeiba, Yesuha yoũunõu dogõu guo dalaba suluguabasi, Duo Bolofeiha dedeiya ke, di midiho bolofeinõu milolõu sagai.

Haba tabe, Juda o kediage Godibe tobekõu kõu mugulo iye, kenõu si habage Godihage o sasai kediane mamoloũu ke nalai.

Kuguo Rom koũumaha ta sibige tanõu tanõu olõu feibe kuhe:

Ta Hiye 1–4

Di damaleyodeibasi, Godiha dibe e dihile kokõu doudo o sasaiyode tobolõu.

Ta Hiye 5–8

Dibe Yesubõu de tolo ilemõu, haba ebõu de haguа gehe dege dalagua.

Ta Hiye 9–11

Polha midiho Godiha Israel obiyei kediamokõu degeli ke tobou.

Ta Hiye 12:1–15:13

Polha midiho Kelesukõu damaleyodei o sasai kediа degele ke tobou.

Ta Hiye 15:14–16:27

Polha dabai koũu degedi kaha ta kebõu, haba sa Rom o kediamokõu agali bolofeiyodene tobou.

Di damaleyodeibasi, Godiha dibe e dihile kokõu doudo o sasaiyode tobolõu

(Ta Hiye 1–4)

Polha e ta-bolofei-mala-siadi dabai degedi ke tobou

1 Ame Pol, Yesu Kelesuha dabai degedi o. Godihage ame ta-bolofei-mala-siadi-o degema, e ta uwo bolofei ke tobõu yedema makai kaha degemõu, a kuhe tobolõu.

2 Ta uwo bolofei keme Godiha afu e habage-degele-duguo-tobõu di-o kediamokõu kõu tobõu mõu dulomõu, Godiha kuguokõu nalaga i dala kuhe. 3 Ta uwo bolofei, o kediа nalaga i keme Godiha Dihi e degele kaha ta. E hagua, o degemõu, hiye o Devitha huti kele tofou. 4 Godiha e widaimikõu haguagi kelegebe, Duo Bolofeihage dimokõu be eme Godiha Dihi neledoyodemõu hegi. Eme di Hiye O Yesu Kelesu. 5 E ke degei kahanõu Godiha ei habaguguemõu, e huya kenõu eimokõu ta-bolofei-mala-suluguadi dabai koũu kuhe nei, sa sa o sasai olõu fei kediа emokõu damaleyodema, e ta kenõu

dulo sesele imabadomõu. 6 Nįne ę sosõu yenõu dalagua. Yobe, Godihą nįme Yesu Kelesukõu haguamabeede tobõu mõu, nį dulo i kahą degemõu.
7 Sa Rom o diąma, Godihąge nįmokõu solõu do degemõu, nį ęmokõu haguamabeede tobou. Nįme ę sosõu do. Di Aye Godibõu, di Hiye O Yesu Kelesubõu dilie nįmokõu habagugueiba, nįme bologuądo dalamabadomõu.

Polhą sa Rom o sasąi dugulo sagąi degei

8 Yomogoube, ą nįmokõu kõu gue tobõu lamõu. Sa sa olõu fęi o sasąi kediąge nį nelędo dege damalęyodema dalagua kę tobolõu idi kahą, ą Yesu Kelesuhą huya kę mą Godikõu bolofęiyode tobolõu dala. 9 Ą Godihą dabai nelędo dege degedibe, ę Dihihą degei kahą tą uwo bolofęi kę hehegiedi. Ą ę nį dogõu guyedema dihǫ bagą tobõu di kęme yo͡u kõu tewe. 10 Godi yo͡u tagaiyanõu ąmokõu a hegiba, ą nįmokõu totodo ileyodema dihǫ bagą tobõu di. 11 Ąme nį dugulo sagąi degeli. Ą Duo Bolofęihą nelę daga daga kę nįmokõu solõu do nęiba, nį nelędo dege dalaguamabadomõu. 12 Mą fimąibe kõu gue, nį damalęyodei kahą ą dedęi sagiba, mą damalęyodei kahą nį dedęi sasagieiba dema, di olõu fęi nelę dege dalaguale kę tagali.
13 Mogo diąma, ą nįmokõu ile kõu fimądi kę tawama. Ile kę hiyedo fimądiye, kęnõu si ą ili mei. Ą sa sa obiyei kediąme dogõu gue sumõu, ilo kediąme kõu damalęyodema dalagua. Ą o sasąi nį dalagua duo kile kediąne Kelesukõu damalęyodemabadomõu dogõu gu ilamõu degediye, kęnõu si hagiye felęgamõu ą akogoguemõu hagulugi, ifine kuhę. 14 Godihą dabai ko͡u ąmokõu nęibe, sa Grik obõu, sa sa ilo obõu, haba tewe obõu, tewe mei obõu olõu fęi kedią dogõu guyadomõu kuhe nęi. 15 Kegei kahą degemõu, ą sa Rom o sasąi nįmokõu ne tą uwo bolofęi kę tobolõu sagąi degeli.

Tą uwo bolofęi kęme Godihą dedęi

16 Ą tą uwo bolofęi kę hehegilebe ta guę degediyo mei, Godihą dedęibe tą uwo bolofęi kokõu kõu dala kahą degemõu. Dedęi kęme damalęyodei o sasąi mamolo͡u dedęi. Mamolo͡ube, Juda o kediąbukõu mamaląba, haba sa sa o sasąi kedią kuhe mamolo͡u. 17 Tą uwo bolofęi kokõu gebe, Godihą dibe dǫųdo o sasąi degele ile kahą midihǫ kę hegili kuhę. Di damalęyodele iba, ę dibe dǫųdo o sasąiyode tobolõu. Damalędo, Kelesukõu damalęyodei kahąnõu si di Godihą dihįle kokõu dǫųdo o sasąi degele. Kęme Godihą kuguokõu be kõu gue naląi dala,

O tahą damalęyodemaba, Godihą dihįle kokõu dǫųdo o degeibabe, ęme yo͡u kegenõu dalale. *Habakuk 2:4*

O sasąi olõu fęi Godi tobekõu mugulo i

18 Godibe hebenikõu duwoli, ę gofo͡ube omokõu tamą degeli kuhę. O sasąi ę tobekõu mugulo ili kediąmokõu be Godihą hebe kasagąi kę nelęyodei, dią midihǫ kasagąi milõu ga idi kahą dowoye. Die midihǫ kasagąi milolõu idi kahąge damalędo tą kęme huyafęi degeli. 19 O kediąge midihǫ olõu fęi, Godihą milõu gadibe kõu tewe. Godi yo͡u diąmokõu kõu hehegile hobogou. Kęnõu si dią midihǫ kasagąi kegenõu milõu ga imõu, Godihą hebe kasagąi kę nelęyodei. 20 Godihą sa sibigę ko͡u milõu mamõu, bimąi olõu fęi ę milõu gai kęme o sasąiye dugumõu haguabe demõu, di ifine dugulo ili kuhę. Kegeimõu, di Godihą midihǫ di dugulo sagąi mei kębõu, ę nelę hiyedo, yo͡u kegenõu dalale kębõu, haba ęme Godidadene di sasale tawale ile sagąi. Kegei kahą degemõu, midihǫ kasagąi milõu ga idi o kediąge Godibe ta dala meiyode tobolõu ile sagąi mei.

21 Diạ Godi kou teweye, kẹnou si ẹme damalẹdo Godiyode tawale idiyo mei. Ẹ hụ hebele fogulo idiyo mei, ẹmokou bolofẹiyodele idiyo mei. Die fịbe totou degele i, sibigẹ ta tewe mei, die duledube huliạ degei dalagua. 22 Diạ dio͡usie hiye degemou, eibe tewe oyodele idiye, kẹnou si diạme totou degele inou. 23 Diạ Godi, yo͡u kegenou dalale kaha hohọ kẹ tobekou muguomou be, ẹ hụ hebele fogulo idiyo mei. Ogou gai godi milou gamamou, o tofigiedi sagại kẹbou, sio sagại kẹbou, wai sagại kẹbou, beibou sabibou sagại kẹbou kegele i kokou nou damalẹyodema, bimại kegele i kaha hụnou hebele fogulo idi.

O sasại olou fẹi midihọ kasagại gehẹ gehẹ milou ga idi

24 O sasại kediạ Godi tobekou mugulo imou, Godiha diạ tou fogou mou, dio͡u die fimại kasagại kẹnou degelemou, kefema, dio͡usie tou e tagadi midihọ kasagại yogoha yogokou milou mou milou mou dele idi. 25 Kegele idi o sasại kediạge Godiha tạ damalẹdo kẹme tou fogou mou, gulokou tạ kẹnou tolou idi. Diạ bi olou fẹi milou gai o kẹme tou fogou mou, bimại ẹ milou gai kokou nou hohọbolou mou, bimại kaha dabai kẹnou degele idi. Kẹnou si Godibe bimại olou fẹi kaha ẹ obou do kaha degemou, di sawisiei olou fẹibe ẹ hụnou hebele foguo dalame. Damalẹdo.

26 Diạ Godi tobekou mugulo i kaha, ẹge diạme dio͡u die midihọ kasagại milou gadi kokou tou fogou mou dalaguali, die sasạiyene o hulobe dafamamou, boholou sasại yogo hudi. 27 O diạne kẹnou tefei, sasại hulobe dafamamou, boholou o yogo hudi. O dio͡usienou yogo tagaimou tagaimou dema, sidifi degedi midihọ kẹ dio͡usie yogoha yogokou milou mou milou mou dele idi. Kegei kaha, hebe kasagại kẹme midihọ kasagại dio͡u milou ga idi sagại kẹnou tefele molo͡u dala kehẹ.

28 Diạge Godibe kou teweye, kẹnou si diạ dafa idi. Kegei kaha degemou, Godiha diạ tou fogou mou, diạ dio͡u die fịye tagali kẹnou milou gamou be, midihọ dọụdo mei kẹnou degele idi. 29 Midihọ dọụdo mei, diạ milou ga idibe kou gue, midihọ kasagại milou di midihọ, bimại duguo tagadi midihọ, ho mạdi midihọ, kona degedi midihọ, o woumou tofigiedi midihọ, tạe biyadi midihọ, ogou gadi midihọ, o ta kasagạiyodedi midihọbou olou fẹi kẹ milou ga idi. Midihọ kasagại kegele i kẹme omokou hiyedo dala. Haba tobe tobou di midihọ, 30 yogo susuga tobou di midihọ, Godi dafadi midihọ, tạ kasagại tobou di midihọ, dio͡u die hụ hebele fogudi midihọ, dio͡usie hiye degedi midihọ, midihọ kasagại gehẹ gehẹ milou gadi midihọ, aye adiou tạ dudiyo mei midihọbou olou fẹi kẹ milou ga idi. 31 Die fimạibe totou degele i. Diạ ta degeleyodema maka degele idiye, kẹnou si diạ ta degele idiyo meido. Yogokou solou do degele idiyo mei, ta habaguguediyo mei. 32 Midihọ kegegai milou di o sasại kediạge Godiha kuolou yege o kegele i kẹme tofigileyodei kẹme dio͡u kou teweye, kẹnou si diạ midihọ kegele i kẹnou milou gamou, die mogo tae midihọ kegei kẹ milou mou be, diạge bolọyode tobolou idi.

2

Godiha dọụdo tạ sale

1 Kegei degemou, o ta nạ midihọ nogoha milolou kẹ hobou fida. Yobe, midihọ nogoha milolou sagại kẹnou tefele nạne milou di kaha degemou. Nạ midihọ nogoha milolou kẹ filababe, nạ no͡usiene file dugulo. Kegeligi, nạne tạ saiye touye deba. 2 Midihọ kegegai kẹ milou gadi kaha hebe kasagạibe kou nelẹ dalaye, kẹnou si dige

Godiha̱ do̱u̱do ta̱ salebe kou̱ tewe. 3 Na̱ midiho̱ nogo dia̱ milou̱ ga idi ke̱ figaba, na̱ne midiho̱ dia̱ milou̱ gadi saga̱i ke̱nou̱ tefele milou̱ babe, na̱ tawalibe, Godiha̱ na̱ ta̱ sale meiyode tawali? Kegele mei, Godiha̱ na̱ne habage ta̱ sale dala. 4 Godiha̱ na̱mokou̱ midiho̱ bolofe̱inou̱ milou̱ di. Hebe kasaga̱i toto nele̱be solou̱ do degedi. Na̱ fi̱ bohou̱ yadomou̱ e̱ dia daladi, dafadiyo mei. Ke̱me na̱ tewe mei? Na̱ge ke̱me mabou̱ sa̱ degei dugulu? 5 Na̱me ne̱ fi̱be hili̱gido dala kaha̱ degemou̱, na̱ fi̱ bohou̱ yo mei. Godiha̱ gofo□u̱ degele ke̱me na̱ no□usie kefemou̱ ili. Sawisiei Godiha̱ do̱u̱do ta̱ sale kelege, e̱ gofo□u̱ ke̱ tama̱ degeiba, na̱ hebe kasaga̱i ke̱ molo□u̱. 6 Godiha̱ hebe ke̱ nele̱be,

Midiho̱ di milou̱ ga idi ke̱ fileba, hebe kasaga̱ibou̱, hebe bolo̱bou̱ de o sasa̱i tanou̱
tanou̱ dimokou̱ kuhe ne̱mou̱ ile. *Buk Song 62:12*

7 O sasa̱i ilo kedia̱ midiho̱ bolofe̱i ke̱ defe̱ido milou̱ gamou̱ iligi, hebeni hoho̱ ke̱bou̱, Godiha̱ dihi̱le kele hu̱ hiye ke̱bou̱, fi̱ gehe̱ yo□u̱ kegenou̱ dalale ke̱bou̱ de mou̱ la̱mou̱ degele ili o sasa̱i kedia̱mokou̱ be Godiha̱ge fi̱ gehe̱ ne̱iba, tofousogo tofousogo tofolou̱ ile. 8 Ke̱nou̱ si, o sasa̱i ilo kedia̱ gili degemou̱, damale̱do ta̱ ke̱ tobekou̱ muguomou̱, midiho̱ do̱u̱do mei ke̱ milou̱ gamou̱ ili o sasa̱i kedia̱me Godiha̱ gofo□u̱ ke̱ duguoba, hebe kasaga̱i ke̱ mala̱ ile. 9 Midiho̱ do̱u̱do mei ke̱ milou̱ ga idi o sasa̱i kedia̱me habagebe hagi̱bou̱ dobou̱ kou̱ dugulo ileye dala. Hagi̱bou̱ dobou̱ ke̱me Juda o kedia̱bukou̱ duguoba, haba sa sa o sasa̱i kedia̱ kuhe dugulo ile. 10 Ke̱nou̱ si Godiha̱ge midiho̱ bolofe̱i ke̱ milou̱ ga idi o sasa̱i kedia̱mokou̱ be hebeni hoho̱bou̱, hu̱ hiye ke̱bou̱ de ne̱iba, dia̱ bologua̱do dalaguale. Ke̱ nele̱be, Juda o kedia̱mokou̱ bukou̱ nele̱ba, haba sa sa o sasa̱i kedia̱mokou̱ kuhe nele̱. 11 Godiha̱ sa sibige̱ o sasa̱i di fidi midiho̱be, e̱sofe̱i e̱sofe̱i dege fidiyo mei, olou̱ fe̱i tefelenou̱ do fidi.

12 Kegemou̱, o sasa̱i Mosesha̱ kuolou̱ ta̱ tewe mei kedia̱ midiho̱ kasaga̱i milou̱ babe, dia̱me makoloye dala. Haba o kuolou̱ ta̱ kou̱ tewe kedia̱ne midiho̱ kasaga̱i milou̱ babe, Godiha̱ge kuolou̱ ta̱ ke̱nou̱ sesegaba ta̱ sale. 13 O sasa̱i kuolou̱ ta̱ ke̱ mou̱ dulu kedia̱me Godiha̱ dihi̱le kokou̱ be do̱u̱do mei. O sasa̱i kuolou̱ ta̱ ke̱ dulomou̱ seseli kedia̱nou̱ si, Godiha̱ge dia̱me do̱u̱do o sasa̱iyode tobolou̱. 14 Kegemou̱, sa sa o kedia̱me Mosesha̱ kuolou̱ ta̱ ta dala mei, mou̱ kege dalaguaye, ha dio□u̱ die fima̱iyenou̱ kuolou̱ ta̱ kaha̱ midiho̱ ke̱ seseibabe, die fima̱ibe kuolou̱ ta̱ saga̱i dala. 15 Midiho̱ dia̱ degegolu kaha̱ dimokou̱ hegilibe, Godiha̱ kuolou̱ ta̱ olou̱ fe̱ibe die duledu nala̱gai dala kehe̱. Die duledugebe, dia̱ midiho̱ kasaga̱i milou̱ mamou̱ be, midiho̱ dia̱ milolou̱ ke̱me kasaga̱idade tawale idi. Haba dia̱ midiho̱ bolo̱ milou̱ mamou̱ ne, midiho̱ dia̱ milolou̱ ke̱me bolo̱dade tawale idi. 16 Ta̱ sale sawisiei, Godiha̱ makai kelegebe, di ke̱nou̱ tefei dugulobe, Godiha̱ Yesu Kelesukou̱ tobou̱ ba, e̱ o sasa̱i di ta̱ souba dugulo. Midiho̱ di milou̱ ma mogoguei dala ke̱ olou̱ fe̱i tama̱ degeba ta̱ sale. Ta̱ uwo bolofe̱i a̱ tobou̱ di ko□umaha̱ge olou̱ fe̱i ke̱ tobolou̱ nou̱ dala.

Juda o kedia̱ge Mosesha̱ kuolou̱ ta̱ kaha̱ge dia̱me ta̱ sale kokou̱ ge dogou̱ gulodade tawale idi

17 Juda o dia̱ma, ni̱ fima̱ibe, Mosesha̱ kuolou̱ ta̱ kaha̱ge ni̱me ta̱ sale kokou̱ ge dogou̱ gulodade tawale idi. Ni̱me ni̱ou̱ sie hiye degemou̱, eibe Godiha̱ sosou̱ dade tawale idi. 18 Ni̱ kuolou̱ ta̱ tawale hobogou kaha̱ degemou̱, Godiha̱ tagadibou̱, midiho̱ bolofe̱ibou̱ olou̱ fe̱i ke̱me ni̱ kou̱ teweyodele idi. 19 Kegemou̱, ni̱ tawadibe, ni̱ge diho̱ du degei kedia̱me sasale sosogou̱ idiyodema, haba huli̱akou̱ dalagua o kedia̱mokou̱ ne hoho̱ hoho̱gudiyode tawale idi. 20 Ke̱nou̱ tefei, ni̱ tawadibe, ni̱ge o sasa̱i ta tawaiyo

mei kediạ hehegiediyodema, sisigọ kediạ tisa dabai degediyode tawale idi. Yobe,
nịge Moseshạ kuolọu tạ kokọu gebe tewe kẹbọu, damalẹdo tạ kẹbọu olọu fẹịbe nị
kọu tawale hobogou kehẹyade tawale idi kahạ degemọu. 21 Damalẹdo, nị o sasại
kediạmokọu hehegile idi. Haba kageimọu nị nịọu sie hehegie ho fogọu ya? Nị omokọu
hiyou mo udamabeede kọu tobolọu idiye, kẹnọu si nịọu ne hiyou malạ idi. 22 Nị
sasại hiyou mo udamabeede kọu tobolọu idiye, kẹnọu si nịọu ge kege degele idi. Nị
ogọu gai godibe dafaiyodele idiye, kẹnọu si nị ogọu gai egei mosọkọu fologa bi hiyou
malạ idi. 23 Nịge nịọu sie hiye degemọu, Moseshạ kuolọu tạbe kọu teweyode tobolọu
idiye, kẹnọu si nịge tạ kẹme gobọu gilemọu, Godi huyafẹị degele idi. 24 Kẹme Godihạ
kuguokọu be kọu gue nalại dala,
Nị degeiyenọu, sa sa o sasại kediạ Godihạ hụbe huyafẹị degele idi. *Aisaia 52:5*

Kolo diafigidi midihọ dọụdo

25 Juda o di Moseshạ kuolọu tạ kẹ dulo seseibabe, di kolo diafigidi midihọ kẹne
bolọdo.* Kẹnọu si Juda o nạ kuolọu tạ kẹ sese ho fogọu babe, nạme kolo diafigili mei
o kediạ sạ degei dala. 26 O kolo diafọu li mei tahạ Moseshạ kuolọu tạ kẹ dulo seseibabe,
o kẹme kolo diafou o sagại dalale. 27 Juda o dibe Moseshạ kuolọu tạ nalạgai kẹ kọu
dalamọu, di kolo kuhe diafigile hobogou. Kẹnọu si Juda o ta nạ kuolọu tạ kẹ gobọu
babe, o gehẹ ta, kolo diafọu li meiye, haba kẹnọu si di kuolọu tạnọu sesedi o kahạ
nạ tạ sale. 28 O koyohạ hụyenọu Juda o dege dalababe, o kẹme damalẹdo Juda o mei.
Kolo diafigidi midihọ kẹme tọu hạ binọu mei. 29 O ẹ duledugedo Juda o dege dala kẹsi
damalẹdo Juda o. Kolo diafigidi midihọ kẹne ẹ duledugedo feleịbasi bolọ. Midihọ
kẹme kuolọu tạ kahạ ẹ duledu milọu li mei. Duo Bolofẹihạ ẹ duledu dalali milou. O
kegei kokọu be oe ta bolofẹiyode tobolọu sagại mei. Godihạnọu bolofẹiyode tobolọu.

3

Midihọ kasagại kahạge midihọ bolofẹi kẹ huyafẹi degele sagại mei

1 Kolo diafigidi midihọ kẹme tọu hạ binọu mei debabe, Juda o dige sa sa o sasại
kediạme kage gabale? Di kolo diafigidi midihọbe sibigẹ de dala? 2 Sibigẹ hiyedo dala,
Juda o dibe mabọu sagại mei. Olọu fẹi Godihạ dimokọu nẹi, sibigẹ hiyedobe kọu gue,
Godihạ yo u ẹ tạ kẹ Juda o dimokọu nẹi, di dia dalayadomọu. 3 Damalẹdo, Juda o
ilo kediạ Godihạ tạ kokọu damalẹyodele ili meiye, kẹnọu si Godihạ tạbe damalẹdo, ẹ
degeleyodema degelenọu. 4 Godihạ ẹ degeleyodei kẹme ẹ ta totọu degediyo mei. O
olọu fẹibe ogọu ga tobolọu idi, kẹnọu si Godi ẹme damalẹdo tạ kẹnọu tobọu di. Kẹme
ẹ kuguokọu be kọu gue nalại dala,
Godi, eige nạ tạ dọụdo kẹnọu tobọu ba dulo ile.
Oe nạ kọu tạ saleye, tạ sai kahạge nạme ta tolọu mei. *Buk Song 51:4*

5 Ha kagele? Di midihọ kasagại kahạ Godihạ midihọ dọụdo kẹ tamạ degeibabe, di
kage tobolọu? Godihạ gofo u degeba, dimokọu hebe kasagại kẹ nẹịbabe, ẹ defega
degeli? Meido. Ẹ defega degeiyo mei. Fimại kegei kẹme o di fimạinọu. 6 Godi ẹme
dọụdo o mei? Kege meido. Godihạ midihọ bolọ milolọu mei debabe, ẹ sa sibigẹ o
sasại di tạ sale sagại mei. 7 Nebe kẹnọu tefei, o tae yo usie kọu gue tobolọu sagại,
ạ ogọu ga tobọu di kahạge, Godihạ damalẹdo tạ tobọu di kẹ tamạ degeiba, o sasạiye
Godikọu hohọbọu babe, kageiba, ẹ ạ ogọu gai midihọ kasagại milọu di kahạ hebe kẹ

* **2:25** 2:25 Juda o kediạ die o sisigọ *kolo diafigidi* kahạ sibigẹbe sisigọ kediạme Godihạ biyodemọu maka degele idi.

ạmokoū neleyode tobolou? 8 Haba tabe, o ilo kelege ei koū gue tobolou idiyodele idi, midihọ kasagaị milou di kahạge, midihọ bolofeị kẹnoū tamạ degele. Kẹnoū si ei kege ta tobolou idiyo mei. Kẹme gulokoudo. Godihạ tạ sale kelegebe, o kediạme die tạ kasagaị kẹ tobou di kahạ hebe kẹ malạ ile.

O tahạ ta midihọ dọụdo kẹ milou diyo mei

9 Di kage tobolou? Juda o dige sa sa o ilo kele gabai sạ degei? Kege meido. Juda o sasaịbou, Grik o sasaịbou di olou feịbe midihọ kasagaị milou dinou. 10 Kẹme Godihạ kuguokoū be koū gue nalaị dala,

Godihạ dihịle kokoū be dibe o dọụdo ta dala mei. O dọụdo ta meido. 11 Midihọ dọụdo kẹme o tae ta tawaiyo mei. O tae ta Godi kadiyo mei. 12 O sasaị olou feị Godi tobekoū mugulo i. Olou feịdobe midihọ kasagaị milou gadi o. Midihọ bolofeị milou di o tanou ta dala mei. Meido. *Buk Song 14:1-3*

13 Die mogoube tei widai a soloūmaị dala kẹ sạ degei. Gulokou tạ kasagaị hiyedo tobolou idi. *Buk Song 5:9*

Die mogouyege o walamou dọụsusulo idi, hiyẹ bei mẹ kahạ galadi sagaị kẹnoū tefei. *Buk Song 140:3*

14 Tạ kasagaị o makoma, omokoū hagị nelẹ tạ tobolou idi. *Buk Song 10:7*

15 Toto ya, o woumou tofigiedi. 16 Suluguali, o sasaị makolo imou, hagị hiyedo degele idi. 17 Mogo degedi midihọ ta tawale iyo mei. *Aisaia 59:7-8*

18 O kege degele idi kediạge Godikoū guẹ degele idiyo mei. *Buk Song 36:1*

19 Kuolou tạ kẹme Godihạ Juda o sasaị dimokoū nelẹmou, nị mạ tạ dumabeede tobou, dibe kuolou tạ kahạ hayedu dalaguamabadomou. Kẹnoū si, Godihạ dihịle kokoū be dibe dọụdo o ta dala mei. O tae ta ẹme dọụdo oyode tobolou sagaị mei. Godihạ sa sa o sasaị di olou feịdo koū tạ saleye dala. 20 Kegemou, o tae kuolou tạ kẹ seselaba degeibabe, o kẹme Godihạ dihịle kokoū be dọụdo o mei dalaba dugulo. Kuolou tạ kahạsi dibe midihọ kasagaị milou di o sasaịyodemou hehegiedi.

Yesu Kelesukoū damaleyodei obe Godihạ ẹ dihịle kokoū dọụdo o degei

21 Kẹnoū si ifi koū boū gebe, Godihạ o sasaị di ẹ dihịle kokoū dọụdo degele kahạ midihọ gehẹ kẹme dimokoū koū hegi dala kuhẹ. Midihọ kẹme kuolou tạ kẹ seselamou degedi midihọ meiye, kẹnoū si Mosesbou, habage-degele-duguo-tobolou-idi-obou diạ kuguokoū nalaị dala. 22 Midihọ gehẹ kẹme koū gue, o sasaị Yesu Kelesukoū damaleyodei kediạme Godihạge dọụdo o sasaịyode tobou di. Godihạ dihịle kele dọụdo degele kahạ midihọbe gehẹ ta dala meido. 23 O sasaị di olou feịbe midihọ kasagaị milou di kahạ degemou, dige Godihạ hohọ, hebenitou dala kẹme ta moloūu sagaị mei. 24 Kẹnoū si Godihạ di habaguguemou, Yesu Kelesu dimokoū solou do neị. Yesuhạ degeiye, Godihạ di mamoūmou, nịme dọụdo o sasaị degei dalayode tobou. 25 Godihạ Yesu dimokoū neịbe, ẹ toloba ẹ kafei kahạ o sasaị ẹmokoū damaleyodei kediạ midihọ kasagaị milou gadi kahạ hebe kẹ igile muguyadomou neị. Midihọ kẹme Godihạ di dọụdo o degele kahạ midihọ kẹ hegi. Afuge Godihạge o sasaịye midihọ kasagaị milou gadi kahạ hebe nelẹbe solou do degedi. 26 Ifi koū boū gebe, Godihạge yoūu ẹnoū si dọụdoyodemou dimokoū hegili. Haba, ẹ degeiye, o sasaị Yesukoū damaleyodele i kediạne dọụdo o sasaịyodemou hegili.

27 Kegei kahạ degemou, o tahạ yoūu ẹ hụ hebele fogulobe de bolọ? Bolọ meido. O tae Moseshạ kuolou tạ olou feị kẹ dulo sesedi debabe, o kahạ yoūu ẹ hụ kẹ hebele

fogulobe tạbou̱ mei. Haba o tahạ Yesukou̱ damalẹyodemabasi, yo□u ẹ hụ hebele fogudayedei. 28 Yobe, di kou̱ gue tawali, Moseshạ kuolou̱ tạ seselamou̱ degedi kahạge dibe Godihạ dihị̱le kokou̱ dọụdo o sasại degele mei. Yesukou̱ damalẹyodeibasi, Godihạ dibe dọụdo o sasạiyode tobolou̱.

29 Godibe Juda o sasại di Godinou̱? Sa sa ilo obiyei kediạbou̱ Godi mei? Kege meido. Godibe Juda o sasạibou̱, sa sa o sasạibou̱ olou̱ fẹi di Godi. 30 Yobe, Godibe tanou̱ fẹido. Ẹ o kolo kou̱ diafigile hobogoubou̱, haba kolo diafigili mei obou̱ olou̱ fẹi Yesukou̱ damalẹyodele imou̱ duguomou̱, nị̱me mạ dihị̱le dọụdo oyode tobou. 31 Di Yesukou̱ damalẹyodeibe sibigẹ hiyedoyode tobolou̱ idi kahạge, kuolou̱ tạ kẹme huyafẹi degele sagại? Kege meido. Dibe Moseshạ kuolou̱ tạ kẹme nelẹdo dege tou dalagua.

4

Godihạ Abrahambe dọụdo oyode tobou

1 Di kou̱ guai o Abrahamkou̱ be dige kẹiyode tobolou̱? 2 Abrahamhạ dabai yo□u degedi kahạ ẹme dọụdo o degei debabe, dabai ẹ kẹ degedi kokou̱ ge ẹ yo□u ẹ hụ hebele fogulobe tạbou̱ mei. Kẹnou̱ si kegei debabe, Godihạ dihị̱le kokou̱ be ẹme dọụdo mei. 3 Godihạ kuguokou̱ be kage nalại dala?

Abraham ẹme Godikou̱ damalẹyodei kahạ degemou̱, Godihạge ẹme dọụdo oyode tobou. *Stat 15:6*

4 O tahạ dabai ta degeimou̱ be, ẹ bosehạge dabai kẹ degei kahạ hebe kẹnou̱ nẹdi. Solou̱ do nẹdiyo mei, dabai kẹ degei kahạ hebe kẹnou̱ nẹdi. 5 Kẹnou̱ si o tahạ Godihạ dihị̱le kokou̱ dọụdo o degelababe, ẹ kage degeiye dọụdo o degele? Ẹ dabai hiyedo degeligi, midihọ bolọdo kẹ milou̱ laba dege ho fogou̱ ba, Godikou̱ damalẹyodeibasi, Godihạge o kẹme dọụdo oyode tobolou̱. Yobe, Godihạnou̱ midihọ kasagại milou̱ di obe dọụdo o degedi kahạ degemou̱. 6 Devit ẹne kegenou̱ tobou, o midihọ bolọ ta milou deba, haba ta milou̱ li mei deba, Godikou̱ damalẹyodeibasi, Godihạ o kẹme dọụdo oyode tobolou̱. O kegele i kediạme hohọbou̱ mabeedei. 7 Damalẹdo, Devithạ kou̱ gue tobou,

O, Godihạge ẹ tạ dulo idiyo mei kẹ gebe meiyodei kediạme hohọbou̱ ma. Midihọ kasagại milou̱ ga idi kahạ hebe kasagại kẹ molo□u mei kahạ hohọ degema. 8 Hiye Ohạge die midihọ kasagại ta daladade tawaiyo mei kahạ degemou̱, o sasại kediạme hohọ hiyedo degemabeedei. *Buk Song 32:1-2*

9 O kolo diafigile hobogou kediạnou̱ * hohọ degele ile? Ha, o kolo diafigile ili mei kediạne de hohọ degele ile? Abrahambe ẹ damalẹyodei kahạnou̱ Godihạge ẹme dọụdo oyode tobou. 10 Abraham ẹ kage dalamou̱, Godihạ ẹme dọụdo oyode tobolou? Ẹme kolo kou̱ diafou? Ha, diafou̱ li mei, you? Ạ nị̱mokou̱ tobolou̱ kuhẹ, ẹme kolo diafou̱ li mei kelegebe, Godihạ ẹme dọụdo oyode tobou.* 11 Ẹ kolo diafou̱ li mei kelege, Godikou̱ damalẹyodeimou̱, Godihạge ẹme dọụdo oyode tobou. Godihạ ẹme dọụdo o degeimou̱ duguomou̱, kolo diafou̱ yede tobou. Kolo diafou kẹme Godihạ ẹme dọụdo degeiyodemou̱ maka degei. Kegei kahạ degemou̱, Abraham ẹme kolo diafigili mei o, Godikou̱ damalẹyodele i kediạ die kou̱ guai o. Diạme kolo diafigili meiye, kẹnou̱ si Godihạ dihị̱le kokou̱ be dọụdo o. 12 Kolo diafigile i o ilo kediạne, Abrahambe die kou̱

---

* **4:9** 4:9 O *kolo diafigidi* o kediạme Juda obiyei. O *kolo diafigili mei* o kediạme sa sa obiyei. * **4:10** 4:10 Abraham ẹ Godikou̱ damalẹyodema dalali, sadebe 14 kege mei degeimou̱, o tae *ẹ kolo kuhe diafou* (Stat 15:6, 16, 17:24-25).

guai o. O kediąme mõũ yo□uwa kolo diafigili mei. Diąne Abraham ę kolo diafõũ li mei kelege, Godikõũ damalęyodei sagąį kęnõũ tefele damalęyodele i o.

Godihą Abrahamkõũ nelęyodema makai tą kęme damalęyodele i o sasąį dimokõũ bõũ de tobou

13 Godihą Abrahambõũ, ę sosõũ bõũ diąmokõũ sa sa olõũ fęį nelęyodema makai kęme kuolõũ tą sesedi kahą mei. Abraham ę Godikõũ damalęyodei kahą degeimõũ, Godihą kege kuhe tobou. 14 Godihąge kuolõũ tą kę sesele idi o sasąį kediąmokõũ sa sa olõũ fęį nelęyode tobou debabe, Yesukõũ damalęyodei midihǫ kęme sibigębõũ mei, haba Godihą nelęyodema makai kęne mõũ yo□uwa hiyafogou. 15 Kuolõũ mąį dalamõũ be, kuolõũ tą kę gobõũ gile idi kęne dala. Kege degeli kęme Godihą gofo□ũ hiyedo degeli. Kęnõũ si kuolõũ tą ta dala mei debabe, tą ta gobõũ gile idiyo mei.

16 Godikõũ damalęyodeibe sibigębõũ. Nį duma, Godihą Abraham habaguguegu kęme o habage haguą ile kediąbõũ de tanõũ habaguguegu. Godihą habaguguemõũ, bi ta solõũ do nelęyodeibe, kuolõũ tą seseli o kediąmokõũ nõũ nelę tobõũ li mei, Abrahamhą Godikõũ damalęyodei sagąį kęnõũ tefele damalęyodele i o sasąį kediąmokõũ ne tobou. Damalę, Abraham ęme di olõũ fęį di kõũ guai o. 17 Kęme Godihą kuguokõũ be kõũ gue naląį dala,

Ą degeiye, sa sa obiyei sụdo kediąge nąme die kõũ guai oyode tobolõũ ile. *Stat 17:5*

Damalędo, Abrahamhą Godikõũ damalęyodeimõũ, ęme Godihą dihįle kokõũ di kõũ guai o degei. Godi, Abrahamhą damalęyodei kęme tofigiei kediąmokõũ fį gehę nędi Godi. Haba ę tąenõũ tobõũ mõũ ne, bi kegei ta deleli mei kęne tamą degedi.

18 Abraham ę Godihą ęmokõũ solõũ do nelęyodei kęme kage nelę kęme ę ta tawali meiye, kęnõũ si ę Godikõũ damalęyodema dia dalali, Godihą degeiye, ęme sa sa obiyei sụdo die kõũ guai o degei. Yobe, Godihą kõũ gue kõũ tobou kahą,

Nąme nąbukõũ tafalaba, o nę habage haguą ile kediąme sụdo degemõũ ileyode tobou. *Stat 15:5*

19 Godihą Abraham ęmokõũ kę tobou kelegebe, ę sadebebe olõũ fęį 100 sagąį kege. Ę tõũ be olõũ fęį nelę mei dege, tolo ile sagąį delei. Ę sasąį Sarane, sobõũ dedo degei, dihi ta molo□ũ sagąį mei. Kęnõũ si Abraham ę Godikõũ damalęyodeibe, nelędo dege delei. 20 Godihą ęmokõũ kę nelęyodeimõũ, ę ta fį bolọụ malį mei, Godikõũ nõũ damalęyodei. Damalęyodema, nelędo dege dalali, Godikõũ hohǫbõũ di. 21 Ę Godihą degeleyodema makai kęme damalędo kege degeledade tawai. 22 Kegei kahą degemõũ, Godihąge ęme dọụdo oyode tobou. *Stat 15:6*

23 Godihą kuguokõũ Abraham ęme dọụdo oyode nalągai dala kęme ęmokõũ nõũ tobõũ li mei. 24 Dimokõũ bõũ de tobou, dine Godi, di Hiye O Yesu tei haguągi kokõũ damalęyodei kahą degemõũ, ęge dine dọụdo o sasąįyode tobolõũ. 25 Damalędo, Godihą di midihǫ kasagąį kahą hebe kę igile mugulamõũ, ę Yesu kuhe tõũ fogõũ mõũ, oe wala imõũ tolo i. Haba, Godihą dibe dọụdo o sasąįyodele domõũ, ę Yesu kuhe widaimikõũ ge haguągi.

Dibe Yesubõũ de tolo ilemõũ, haba ębõũ de haguą gehę dege dalagua

(Tą Hiye 5–8)

5

*Godihą dibe dǫ̨dǫ o sasą̲iyode tobou**

1 Di Godikõ̲ damalę̣yodei kahą, Godihą̲ge dibe dǫ̨dǫ o sasą̲iyodei. Kegei kahą, di
Hiye O Yesu Kelesuhą degeiyenõ̲, dibe Godibõ̲ de mogo tanõ̲ degei dala kuhę̣. 2 Di
damalę̣yodei kahą degemõ̲, Yesuhą degeiye, dibe Godihą habaguguei kodu fologa
dalagua. Haba di Godihą hohǫ̨, hebenikõ̲ dala kokõ̲ fologale kę̣ dia dalagua kahą
degemõ̲, di hohǫ̨ hiyedo degele ili kuhę̣. 3 Di kę̣ degele kokõ̲ nõ̲ hohǫ̨ hiyedo
degediyo mei. Di hag̲i dugumõ̲ ne, hohǫ̨ degele idi, di hag̲i dugulu kahą̲ge dibe
nelę̣do dege tafalaguamabadomõ̲ kuhe dugudi. 4 Di nelę̣do dege tafalaguali, tefele
duguye tamą degeibabe, di mih̲ikõ̲ ta fiyale mei. Di mih̲ikõ̲ fiyale mei, Godihą
dimokõ̲ midihǫ̨ bolǫdo degele kę̣ dia dalaguale. 5 Di Godihą dimokõ̲ midihǫ̨ bolǫdo
degele kę̣ dia dalagualibe, di ta mõ̲ yo□uwa dia dalaguadiyo mei. Yobe, Godihą̲ge
di solõ̲ do degemõ̲, Duo Bolofẹ̲i dimokõ̲ nẹ̲imõ̲, ę̣ solõ̲ do degedi midihǫ̨ kę̣ di
duledu dala kahą.
6 Di nelę̣ dege dalali mei, Godi tobekõ̲ muguo dalaguamõ̲, Godihą sawisiei kõ̲
maka degei kelegenõ̲, Kelesu ę̣ di dowoye kuhe tolo i. 7 Dige dǫ̨dǫ o tahą dowoye
di ta tolo ile sag̲ai mei. O midihǫ̨ bolofẹ̲ido milõ̲ gadi o tahą dowoye dige ę̣ dogõ̲
gulabasi tolo ile sag̲ai. 8 Kę̣nõ̲ si dibe midihǫ̨ kasag̲ai milõ̲ di o sasą̲i kegenõ̲
dalamõ̲, Kelesu ę̣ di dowoye kuhe tolo i, di dogõ̲ gulamõ̲. Midihǫ̨ kę̣me Godihą
dimokõ̲ solõ̲ do hiyedo degedi midihǫ̨. 9 Tolomõ̲, ę̣ kafeiye di hebe kasag̲ai kę̣
tǫ̨gule mugu kahą degemõ̲, dibe ę̣ dih̲ile kokõ̲ dǫ̨dǫ o sasą̲i degele i. Kegei
degemõ̲, di tewe, Godihą midihǫ̨ kasag̲ai milõ̲ gadi o sasą̲i kediąmokõ̲ gofo□u
degeibabe, Kelesuhą degeiye dibe bologuą dalaguale. 10 Di Godibõ̲ ho degei kegenõ̲
dalamõ̲ be, Godihą ę̣ Dihi ę̣ teibe di ho degei midihǫ̨ kę̣ mei degei. Ifi dibe Godibõ̲ de
mogo tanõ̲ degei dala kahą, di Godihą di mamolo□udade tawale ili, ę̣ Dihibe haguą
gehę̣ dege dala kahą degemõ̲. 11 Haba tabe, di Hiye O Yesu Kelesuhą degeiyenõ̲ dibe
Godibõ̲ de mogo tanõ̲ degei. Dibe Godibõ̲ de mogo tanõ̲ degemõ̲, di ę̣mokõ̲
hohǫ̨ hiyedo dege dala kuhę̣.

Adamhą degeiye todi midihǫ̨ kę̣ tamą degei, kę̣nõ̲ si Yesuhą degeiye fį̨ gehę̣ degedi midihǫ̨ kę̣ tamą degei

12 O tanõ̲ fẹ̲i kahą midihǫ̨ kasag̲ai milou kahą̲nõ̲ degeiye, midihǫ̨ kasag̲ai sa sibigę̣
kuokõ̲ tamą degei. Midihǫ̨ kasag̲ai kahą̲ge todi midihǫ̨ kę̣ne hagua kogumõ̲, sa sa
o sasą̲i dibe olõ̲ fẹ̲i tofigile o sasą̲inõ̲ dala, midihǫ̨ kasag̲ai milõ̲ gadi kahą dowoye.
13 Mosheą kuolõ̲ tą ta mal̲i mei kelegebe, sa sibigę̣ kuokõ̲ be o sasą̲iye midihǫ̨
kasag̲ai milõ̲ ga idi. Kę̣nõ̲ si, kuolõ̲ tą ta mal̲i mei kahą degemõ̲, Godihą̲ge midihǫ̨
kasag̲ai olõ̲ fẹ̲i kę̣me mõ̲ duguo fofõ̲ guei, ta huso□uma nalą̲gali mei. 14 Kę̣nõ̲ si
Adamhą tofogõ̲ mõ̲, o sasą̲i olõ̲ fẹ̲i tofigiemõ̲ haguabe demõ̲ Mosheą haguąmõ̲
delei. O ilo kediąge kuolõ̲ tą, Adamhą gobou sag̲ai kę̣nõ̲ tefele ta gobõ̲ li meiye,
kę̣nõ̲ si olõ̲ fẹ̲i tofigiemõ̲ haguei.
Adambe habage haguale o kahą maka sag̲ai delei. 15 Kę̣nõ̲ si midihǫ̨ kasag̲ai milou
obõ̲, Godihą solõ̲ do nẹ̲i obõ̲ diliebe tefeinõ̲ mei. Dilie tanõ̲ tahą Godihą tą gobou
kahą̲nõ̲ be, o sasą̲i olõ̲ fẹ̲i tofigile idi. Kę̣nõ̲ si, Godihą Yesu Kelesu dimokõ̲ solõ̲
do nẹ̲i kahą̲ge ę̣ habagugueibe o sasą̲i olõ̲ fẹ̲i dibõ̲ de hiyedo dala kuhę̣. 16 Haba

* **5:** 5:0 Yesube di dowoye tolo i kahą degemõ̲.

nebe, solõu do nẹi kẹbõu, midihọ kasagại milou kẹbõu diliene ta tefeinõu mei. Midihọ kasagại, dilie tanõu tahạ milou kahạge, o sasại olõu fẹi tạ sale kelegebe hebe kasagại kẹ malạ ileyodei. Kẹnõu si o sasại sụdo midihọ kasagại milõu ga imõu be, Godihạ habaguguemõu, tạ saiye tolõu ile meiyodei, Godihạ o sasại kediạme kõu dọụdoyode tobou kahạ degemõu. 17 Damalẹdo, o tanõu kahạ Godihạ tạ kẹ gobolõu mõu, midihọ kasagại kẹ milou kahạnõu be, todi midihọ kẹ tamạ dege hiye degemõu, o sasại olõu fẹi tofigile idi. Kẹnõu si Godihạ habaguguei kahạge todi midihọ kẹ gabamõu, hiyedo degemõu ili. O koyohạ Godihạ solõu do nẹi kẹ mo□uba, Godihạ o kẹme dọụdo oyode tobõu babe, o kẹme fị gehẹ malạba, tofousogo tofousogo tofolõu. Dabai kẹne Yesu Kelesuhạ degeiyenõu dalali, hiyedo degemõu ili kuhẹ.

18 Kegemõu, di defẹido fimạme. O tanõu kahạ kuolõu kẹ gobou kahạ degemõu, Godihạge o sasại di olõu fẹibe tạ saiye tolõu yode tobou. Kẹnõu si Yesu Kelesuhạ midihọ dọụdo kẹ milou kahạ, Godihạ o sasại dibe dọụdoyode tobou, tạ saiye di ta tolõu mei. 19 O tanõu kahạ Godihạ tạ gobou kahạnõu degeiye, o sasại olõu fẹi kediạne midihọ kasagại milõu ga idi. Kẹnõu si, Yesu Kelesuhạ Godihạ tạ kẹ dulo sesedi kahạ degemõu, o sasại olõu fẹi kediạme Godihạ dihịle kokõu dọụdo o sasại dege dalaguale.

20 Godihạ ẹ kuolõu tạ kẹ maịbe, o sasại kediạ midihọ kasagại milõu gale domõu kuhe maị. Midihọ kasagại hiyedo milõu ga idiye, kẹnõu si Godihạ o sasại di habagugueibe hiye folodo dala kuhẹ. 21 Midihọ kasagại milõu di kahạge todi midihọ kẹ tamạ degemõu, hiyedo degei. Kẹnõu si Godihạ habagugueimõu, di Hiye O Yesu Kelesuhạ degeiyenõu, dibe dọụdo o sasại degemõu, fị gehẹ mo□umaba, tofousogo tofousogo tofolõu ile.

6

Dibe Kelesubõu de tofigiei

1 Ha kagele? Di midihọ kasagại sụdo milõu gadibe, Godihạ habaguguei midihọ kẹme de hiye degele domõu kuhe milõu gadi? 2 Kegele meido. Dibe tofigiei o sagại kahạ, di midihọ kasagại kahạ nelẹbe olõu fẹi mei degei. Kegei kahạ, dibe kageiba midihọ kasagại kẹ kegenõu milõu ga ile? 3 Dibe Yesu Kelesu yo□u kõu dogõu guomõu fafeleya tofolõu i kahạ degemõu, dibe ẹbõu de tofigiei dalagua. Kẹme nịge ta tawale iyo mei? 4 Di fafeleya tofolõu ibe, dibe tofigiemõu Kelesubõu de widai dalagua, dibe Aye Godihạ nelẹ hiyedo kahạnõu Kelesu haguạgimõu gehẹ degei sagại kẹnõu tefei, dine fị gehẹ kẹ mo□umabadomõu.

Di Kelesubõu de fị gehẹ degele dala

5 Dibe Kelesubõu de dogõu guomõu, Kelesu ẹ tei sagại kege dine tofigiei. Nebe kẹnõu tefele, ẹ haguạmõu, fị gehẹ degei sagại kegenõu dine haguạ, fị gehẹ malạ ile. 6 Ẹ hebe fufuguomạitõu tolo i kelegebe, dine ẹbõu de dogõu guomõu, di tõu kẹme ẹ tei sagại kẹnõu tefele tolo i, tõu e tagadi midihọ kahạ di ta tõu ba, midihọ kasagại kahạ dabai degeiye domõu. 7 Yobe, o ta tolo imõu be, midihọ kasagại kahạ nelẹye o kẹ ta dia daladiyo mei kahạ.

8 Damalẹdo, dibe Kelesubõu de tofigiei kahạ degemõu, di ẹbõu de fị gehẹ mo□umaba tofousogo tofousogo tofolõu kokõu ne damalẹyodele idi. 9 Godihạ Kelesu ẹ tei kõu haguạgi kahạ degemõu, ẹ haba ta tolo ile mei kẹme di kõu tewe. Ẹme todi midihọ kahạge ta gabale dala meido. 10 Ẹ tanõu fẹi tolo i kelegenõu, midihọ kasagại kahạ

nelẹbe olou fẹi mei degei. Ẹ haba ta tolo ile mei. Ifibe ẹme gehẹ degei, Godibou de dala. 11 Nebe kẹnou tefei, nịne tofigiei sạ degei kahạ, nị midihọ kasagại kahạ nelẹbe olou fẹi mei degei. Yesu Kelesuhạ yo□unou dogou guo dalamou, nị fị gehẹ degemou, Godibou de sulugua kẹ tawama.

12 Nị nị tou ta seseguba, midihọ kasagại kahạ nị tou dia daladama. Tou kẹme todinou. Kegeligi, midihọ kasagại kahạ nị tou ba, nị kẹ seseiye. 13 Midihọ kasagại kahạ nị dobogo□ubou, nị abogo□ubou nị tou ilo kelebou dia dalayedema sesegudama, nị midihọ kasagại milou ye deba. Nịme tofigiei o, haguạ i kẹ sạ degei kahạ degemou, nịou sie Godikou nẹma. Midihọ bolọ kahạnou nị tou olou fẹi dia dalayedema seseguoba, nị midihọ dọụdo kẹnou milou ma. 14 Midihọ kasagại kahạge nịme haba ta dia dalale mei. Yobe ifibe nịme Mosheshạ kuolou tạ kahạ hayedu dala mei. Nịme Godihạ habaguguei hayedu dalagua kahạ.

Dibe midihọ dọụdo kahạ dabai degedi o dalagua

15 Dibe Mosheshạ kuolou tạ kahạ hayedu dalagua mei, Godihạ habaguguei kahạ hayedunou dalagua. Kegei kahạ degemou, di kage degele? Di midihọ kasagại milolou de bolofẹi? Kege meido. 16 Nịme nịou sie bose o takou seseguoba, ẹ dabai kẹ degeibabe, nị ẹ tạ olou fẹi kẹnou dulo sesemabeedei. Kẹme nịge ta tawale iyo mei? Nebe kẹnou tefei, nị midihọ kasagại milou dibe, nịme todi midihọ kahạ dabai degedi. Nị Godihạ tạ duloba, ẹ dabai degeibasi, nịme dọụdo o sasại degeiba dugulo. 17 Bolọdo, afuge nịme midihọ kasagại kahạ dabainou degediye, kẹnou si tạ Godihạ nịmokou hehegiei kẹme nị tolou mou sesedi. Kegei kahạ, di Godikou bolofẹiyode tobou me. 18 Nị midihọ kasagại milou di kelegebe, nịme didiọ o sagại deleiguei. Dalaguamou, Godihạ nị mamo□umou, nị didiọ degei kẹ tou fogou mou, midihọ dọụdo kahạ dabai degedi o degele i. 19 Nị ạ tobolou be olou fẹi ta tawale iyo mei kahạ degemou, ạ haba oe tobou di sagại kẹnou tefele tobou ladi. Duma, afuge nịge midihọ kasagại kahạ nị dobogo□ubou, nị abogo□ubou dia dalayedema seseguomou, midihọ kasagại sibigibou kẹ milou ga idi. Nị Godihạ tạ tobekou muguomou, ẹ tạ ta dulo idiyo mei. Ifibe nị midihọ kasagại kẹ hiyafogou ma. Midihọ dọụdo kahạ nị tou olou fẹi dia dalayedema seseguoba, dabai kẹnou degema. Kegeiba, Godihạ dihịle kokou bolofẹido degeiba, ẹ nịme yo□u ẹ biyode tobolou.

20 Nị midihọ kasagại kahạ dabai degele idi kelegebe, midihọ dọụdo kahạ dabaibe ta degele idiyo mei. 21 Nị midihọ, ifi nịou sidifi degeli sagại kẹnou milou ga idi kelegebe, nị hebe bolofẹi kẹ de mọụ? Mou lị meido. Midihọ kegei kahạge o di tofigilenou. 22 Ifi kou bou genou, Godihạ degeiye, nịme midihọ kasagại kahạ didiọ degei kẹ tou fogou mou, Godihạ dabai degedi o degele i. Kegei kahạ degemou, nị hebe bolofẹi kẹnou malạ ile. Godihạ nịme ẹ dihịle kokou bolofẹido degele iba, nịme yo□u ẹ biyode tobolou. Uwagebe, nị fị gehẹ kẹne malạ ile. 23 Midihọ kasagại milou di kahạ hebebe todinou. Kẹnou si Godihạ dimokou fị gehẹ kẹ solou do nẹịmou, di Hiye O Yesu Kelesuhạ degeiye, di tofousogo tofousogo tofolou ile.

7

Ifi dibe fị gehẹ kahạ dabai kẹ degele ili

1 Mogo diạma, ạ tạ ko□u tobou ladibe, o Mosheshạ kuolou tạ kẹ kou tewe nịmokou tobou ladi. O ta teli mei kelegebe, ẹme kuolou tạ kahạ hayedu dala. Toubabe, ẹme

kuolou tạ kahạ hayedube haba ta dalale mei. Kẹme nịge de tewe? 2 Sasại tahạ o hulomou, ẹ mạ teli mei dalamou be, Moseshạ kuolou mạiyege sasại kahạge ẹ mạbou de dogou gu dalayedei. Kẹnou si ẹ mạ toumou be, kuolou kẹme mei degeimou, ẹme mou yo□uwa daladi. 3 Ẹ mạ teli mei kelege, o ta humou be, ẹme o hiyou mọu sasạiyodele idi. Ẹ mạ tolo ibasi, kuolou ta dalale mei. Ẹ o daga hulobe, kasagại mei, bolofẹi.

4 Mogo diạma, nịne kẹnou tefei. Kelesu ẹ tolo i kelege, nịne ẹbou de tofigile i. Kegei kahạ degemou, nịme Moseshạ kuolou tạ kahạ hayedu dala mei. Ifibe nịme o toumou widaimikou dogogumou, ẹ haba haguạ gehẹ degei o kahạ yo□u ẹ sosou degei, dibe Godihạ tagadi midihọ bolofẹido kẹnou milolou ile domou degei. 5 Di diyou di tou e tagadi midihọ kasagại kahạ di dia delei kelegebe, kuolou kahạ degeiye, di midihọ kasagại milou galamou hiyedo degele idi. Midihọ kẹme tofigile midihọnou. 6 Kẹnou si midihọ kasagại, di didiọ degei kẹme Kelesubou de tolo i kahạ degemou, dibe Moseshạ kuolou kuguokou nalạgai kahạ hayedube ta dala meido. Ifi di dabai degelibe, di midihọ gehẹ, Duo Bolofẹihạ dimokou hegiya kẹnou dabai degele ili.

Midihọ kasagại kahạge di kou makei

7 Ha kagele? Moseshạ kuolou tạ kahạ degeiye, di kuolou kẹ gobolou ba, midihọ kasagại milou babe, di kage tobolou? Kuolou be kasagại? Kege mei. Kuolou tạ dala mei debabe, ạ midihọ ilo kelebe kasagạidade tawadiyo mei. O tahạ bi kẹ hobou tagadayede* tobou li mei debabe, ạge midihọ kegei kẹme kasagạidade tawadiyo mei. 8 Age kuolou tạ kahạ nị hobou degedamabeedei kẹ dulomou be, ạ midihọ kasagạinou milou galamou degedi. Tagadi midihọ kasagại daga daga kẹ mạ duledu hiyedo tamạ degegadi. Kuolou tạ kẹ dala mei debasi, midihọ kasagại ạ milou lamou degedi kẹme o tei sagại degei, nelẹ meido. 9 Afuge ạ Godihạ kuolou tạ ta tawali mei delei. Kẹnou si habage, ạ kuolou tạ kahạ nạ hobou degedayedei kẹ dulomou, midihọ kasagại milou lamou degeli midihọ kẹ mạ duledu tamạ degei. 10 Kegei kahạ degemou, ạme tei sagại delei. Moseshạ kuolou mại kahạ yobe o fị gehẹ kẹ mo□uyadomou mại. Kẹnou si ạ kuolou tạ kẹ dulo seselamou degeimou be, ạ fị gehẹ kẹ ta mou lị mei. Kuolou tạ kahạ degeiye, ạme todi kokou delei. 11 Ạ kuolou tạ kahạ nị hobou degedamabeedei kẹ dulomou, ạ midihọ kasagạinou milou galamou degedi. Midihọ kasagại kahạ kege ogou gama, ạ woumou tei sagại degei.

12 Dige Moseshạ kuolou tạ kẹme kage tobolou? Kuolou tạ kẹme Godihạ bi, Godi yo□umakou genou haguei. Haba, tạ olou fẹi kuolou tạ kahạ duledu dala kẹne Godihạ yo□u ẹ binou kahạ, Moseshạ kuolou tạ kẹme dọụdo bolofẹido. 13 Kẹnou si kagele? Kuolou tạ bolofẹi kahạge ạ de woumou tei sagại degei? Kege meido. Midihọ kasagại kahạ ạ wei. Moseshạ kuolou be bolofẹiye, kẹnou si midihọ kasagại kahạge kuolou tạ bolofẹi kẹbou de geleguomou, ạ kuhe wei. Kegemou, midihọ kasagại kẹme tamạdo feleịmou, di tawalibe, midihọ kasagại kẹme kasagạido. Midihọ kẹme dolodo kasagạido gabama folodo.

*Di duledube fị kasagạibou fị gehẹbou dilie biya idi**

14 Di Moseshạ kuolou tạbe Godi yo□u mạiyode kou teweye, kẹnou si mạ tou e tagadi midihọ kahạ degeiye, ạ Godihạ tạ kẹ dulo sesele sagại mei, ạme midihọ kasagại kahạ

* **7:7** 7:7 Kisim Bek 20:17 * **7:13** 7:14 widio tạ Good News Bible kahạ widio tạ.

dabai degedi o kahą degemõu. 15 Midihọ ą milõu gadi kahą yobe ą ta tawaiyo mei. Midihọ ą tagadi kẹme ą milõu gadiyo mei. Kẹnõu si midihọ ą tagadiyo mei kẹme ą olõu fẹi milõu gadi. 16 Ą mayo□u tagadiyo mei kẹ milõu gadi kahą hegilibe, ą Moseshą kuolõu tąbe bolofẹidade tawali. 17 Kegei kahą, midihọ ą milõu gadi kẹme ą mayo□unõu milõu gadiyo mei. Midihọ kasagąi, mą duledu dala kahą degeiyenõu milõu gadi. 18 Ą tewe, mą duledube bolofẹi ta dala mei. Ą mą tõu e tagadi kẹnõu tobolõu. Damalẹdo, ą midihọ bolofẹi kõu mililõu sagąiye, kẹnõu si ą ta milõu diyo mei. 19 Midihọ bolofẹi, ą tagadi kẹme ą milõu gadiyo mei. Kẹnõu si midihọ kasagąi, ą tagadiyo mei kẹme ą milõu gadi. 20 Damalẹdo, midihọ ą tagadiyo mei kẹme ą milõu gadi. Kegei degemõu ą tawali, ą mayo□unõu milõu gadiyo mei. Midihọ kasagąi, mą duledu dala kahą degeiyenõu milõu gadi.

21 Kegemõu, ą mą duledube midihọ kõu guei kahą dalamõu dugulu, ą midihọ bolofẹi milõu lamõu degeimõu be, midihọ kasagąi kahąge akogoguedi. 22 Mą fimąi kokõu gebe Godihą kuolõu tą kẹnõu tagali. 23 Kẹnõu si ą midihọ tahą mą tõu kẹ dia dalamõu dugulu. Midihọ kasagąi kahąge midihọ bolọ, mą fimąikõu dala kẹbõu de biyolugi, ąme didiọ o sagąi tolõu mõu, mą dobogo□ubõu, mą abogo□ubõu olõu fẹi kẹ dia dala. 24 Ąme o kasagąi, hagi hiyedo dugulu. Mą tõu e degeiye ą olõu fẹi tolo ile sagąi. O koyohą ą dogõu guba, ą todi midihọ kẹ tõu fogolõu? 25 Bolofẹido. Ą Godikõu bolofẹiyode tobolõu. Di Hiye O Yesu Kelesuhą degeiye, Godihąnõu si ą dogõu gulo.

Kegemõu, ąbõu mą fịbõu olõu fẹibe Godihą kuolõu tą kahą hayedu dalaye, kẹnõu si mą tõu e tagadi midihọ kahą degeiye, ąme midihọ kasagąi kahą hayedu dala, kẹnõu si ą dogõu gulo o dala.

8

Yesu Kelesu ẹ di midihọ kasagąi kahą hebe kẹ igile muguomõu, haba Duo Bolofẹi dimokõu nẹi

1 Kegei kahą degemõu, o sasąi di Yesu Kelesubõu de dogõu guo dalaguababe, dibe tą saiye ta tolõu ile mei. 2 Yobe, dibe Yesu Kelesubõu de dogõu guomõu, Duo Bolofẹihą hayedu dalaguamõu, ẹ dimokõu be fị gehẹ nẹi kahą, di midihọ kasagąi kahą didiọ degei kẹme tõu fogõu mõu, todi midihọ kahą hayedu ta dalagua mei kahą degemõu. 3 Moseshą kuolõu tą seselamõu degedi midihọ kahąge di midihọ kasagąi kahą hebe kẹme ta igile muguli mei, yobe di tõu e tagadi midihọ kasagąi kahą di kuolõu tą kẹ dulo seseli kẹ akogudi kahą degemõu. Kuolõu tą kahą ta degeli mei, kẹme Godihąnõu degei. Godihą yo□u ẹ Dihi tobõu mõu migile, midihọ kasagąi milõu di o di baga malą felẹmõu, di dowoye Godihą ẹme tą saikõu dogogumõu, ẹ toumõu, di midihọ kasagąi milõu gadi kahą hebe kẹme olõu fẹi ẹmokõu nẹimõu, mei degei. 4 Godihą kẹ degei kahą yobe kõu gue, Moseshą kuolõu tąbe dọụdoye, kẹnõu si di seselamõu degele iye, Godihą dihịle kokõu dibe ta dọụdo o sasąi degele ili mei. Kegemõu, dibe Godihą ẹ dihịle kokõu dọụdo o sasąi degemabadomõu, ẹ midihọ gehẹ kẹ dimokõu hegi. Midihọ kẹme tõu e tagadi midihọ mei, Duo Bolofẹihą dogõu guo dalamõu suluguadi midihọ kẹ hegi.

5 O sasąi, tõu e tagadi midihọ sesega idi kediąge die tõu e tagadi kokõu nõu fimą idi. Kẹnõu si o sasąi, Duo Bolofẹihą dia dalagua kediąge Duo Bolofẹihą tagai sagąi kokõu nõu fimą idi. 6 O sasąi die tõu e tagai kokõu nõu fimą idi kediąme tofigile ile. Kẹnõu

si o sasa̱i, die fima̱i Duo Bolofe̱iha̱ dia daladi kedia̱me bologua̱do dalaguali, fi̱ gehe̱ tofousogo tofousogo tofolo͞u ke̱ mala̱ ile. 7 O e̱ to͞u e tagadi koko͞u no͞u fimo̱u̱babe, o ke̱me Godiko͞u be ho ma̱i dala. O kegei ke̱me Godiha̱ kuolo͞u ta̱ kaha̱ hayedube dala mei. E̱ge kuolo͞u ta̱ ke̱me sesele saga̱i meido. 8 To͞u e tagadi midiho̱ kasaga̱i kaha̱ dia dalaguadi o sasa̱i kedia̱ge Godiha̱ tagali ke̱me ta degele saga̱i meido.

9 Ṉime to͞u e tagadi midiho̱ya ke̱ sulugua mei. Ṉime Godiha̱ Duo Bolofe̱iha̱ yo͞u dogo͞u guo dalamo͞u sulugua. O Kelesuha̱ e̱ Duo Bolofe̱i dia̱bo͞u de dala mei kedia̱me Kelesuha̱ bi mei. 10 Midiho̱ kasaga̱i kaha̱ge ṉi to͞u be woumo͞u tofigiei dalagua. Ke̱no͞u si Kelesube ṉi duledu dalababe, ṉime fi̱ gehe̱ degei dalagua, Godiha̱ diẖile koko͞u ṉime do̱u̱do o sasa̱i degei kaha̱ degemo͞u. 11 Godiha̱ Yesu Kelesu tei haguagimo͞u gehe̱ degei. Kegemo͞u, Godiha̱ Duo Bolofe̱i ṉi duledu dalabasi, ṉi tofigieiba, haba hagua̱ gehe̱ degele ile.

Duo Bolofe̱iha̱ degeiye, dibe Godiha̱ sisigo̱ degei

12 Mogo dia̱ma, a̱ge di midiho̱ tano͞u fe̱i koko͞u yano͞u siamebeede tobolo͞u, ha di to͞u e tagadi midiho̱ya ke̱ ta siamebeede tobo͞u yo mei. 13 Yobe, ṉi to͞u e tagadi midiho̱ kasaga̱i koko͞u suluguababe tofigile ile. Ṉi Duo Bolofe̱iha̱ nele̱yeno͞u midiho̱ ke̱ tobeko͞u mugubasi, ṉi fi̱ gehe̱ tofousogo tofousogo tofolo͞u ile. 14 Yobe, Godiha̱ Duo Bolofe̱iha̱ dogo͞u gumo͞u suluguadi o sasa̱i kedia̱me Godiha̱ sisigo̱ degei dalagua kaha̱ degemo͞u. 15 Duo Bolofe̱i, Godiha̱ ṉimoko͞u ne̱i kaha̱ge ṉime e̱ fisimo͞u dabai degedi o degemabeede tobo͞u li mei. Damale̱do, ṉi haba ta gue̱ degele ile mei. Duo Bolofe̱iha̱ degeiye, ṉime Godiha̱ sisigo̱ degei dalagua. Dibe Godiha̱ sisigo̱ kaha̱ degemo͞u, dige Aye,* ma̱ Aye de haguisa idi. 16 Duo Bolofe̱iha̱ yo͞uno͞u di fima̱i dogo͞u guomo͞u tobolo͞u be, dibe Godiha̱ e̱ sisigo̱ degei dalaguayode tobolo͞u. 17 Dibe Godiha̱ e̱ sisigo̱ degei dala kaha̱ degemo͞u, di bi bolo̱do Godiha̱ dimoko͞u nele̱yodema makai ke̱ dia dalagua. Ke̱me Kelesu di eye̱ha̱ ko͞u mo̱u̱. Di haga̱i, Kelesu e̱ dugu saga̱i ke̱ dine duguoba, di Godiha̱ sisigo̱ degei dalaguababe, di habage hebeni hoho̱ ke̱ mala̱ba, e̱bo͞u de dalaguale.

Habage di hebenико͞u bologua̱do duwoguale ke̱ mala̱ ile

18 Damale̱do, a̱ haga̱i di ifi ko͞u dugulo ili ko͞ume hiyefe̱i meidade tawali. Di hebeni hoho̱ ke̱ mala̱ba, bologua̱do duwoguale ke̱me bolo̱do, di ta tawaga tobolo͞u saga̱i mei. 19 Bima̱i olo͞u fe̱i Godiha̱ milo͞u gai kedia̱ge yo͞u e̱ sisigo̱ di tama̱ degeiba dugulamo͞u dia dalagua. 20 Yobe, ifi sa sibige̱ ko͞umaha̱ bi olo͞u fe̱i, Godiha̱ milo͞u gai kedia̱me mo͞u dalagua. Ke̱me dio͞u tagaiya ke̱ dalagua mei. Godi yo͞u degeiye, kuhe kege dalagua. Dalaguali, midiho̱ bolofe̱i dia̱moko͞u tama̱ degele ke̱ dia dalagua. 21 Damale̱do, ifi ko͞u bo͞u ge sa sibige̱ ko͞umaha̱ bima̱i olo͞u fe̱ibe makodi ke̱me didio̱ degei saga̱i dala. Habage, e̱ to͞u fogo͞u basi, bima̱i olo͞u fe̱i kedia̱me Godiha̱ sisigo̱ dibo͞u de bologua̱do dalaguale.

22 Bi olo͞u fe̱i Godiha̱ milo͞u gai kedia̱me haga̱i dege dalali do hiyedo, sasa̱iye dihi mo͞u la̱mo͞u dugudi saga̱i ke̱no͞u tefele duguomo͞u gosomo͞u hagulugi ifine kegeno͞u dala ke̱me di ko͞u tewe. 23 Bima̱i olo͞u fe̱i kedia̱no͞u gosolo iyo mei, dine gosolo ili. Godiha̱ e̱ Duo Bolofe̱i dimoko͞u ko͞u ne̱i ke̱me bi dagado e̱ dimoko͞u ne̱i. Ke̱no͞u si dine haga̱i dege gosolo iligi, Godiha̱ dibe e̱ sisigo̱yode tobo͞u ba, di to͞u be bolo̱do, tawaga tobolo͞u saga̱i meido degele ke̱ dia dalagua. 24 Godiha̱ge dibe ko͞u mamo̱u̱, ke̱no͞u si

* **8:15** 8:15 Yesuha̱ ta̱ege *Aba* dilibe, ma̱ ‘aye’ dili.

dige di dihọye ta duguli mei, you dala. Di ẹ midihọ bolọdo kẹ dimokõu hegiba dugulo kẹ dia dalagua. Damalẹdo, di kẹ olõu fẹi kõu dugulo i debabe, di kẹ ta dugulamõu dia dalagua mei. 25 Kẹnõu si di Godihạ midihọ bolọdo hegiba dugulamõu dia dalaguabe, di dedẹido dege dia dalagua, di duguli mei, you kahạ degemõu.

26 Haba, Duo Bolofẹihạ o sasại di dedẹi mei degeimõu duguomõu be, ẹ di dogõu gudi. Di tawadiyo mei, mõu yo□uwa dihọ bagạ tobolõu imõu be, ẹ Godikõu di dogõu guyedema dihọ bagạ tobõu di. Duo Bolofẹihạ dihọ bagạ tobõu dibe, hilịge tobõu diyo mei, duledugenõu wodi. 27 Kegemõu, Godihạge o duledune dugudi, haba Duo Bolofẹihạ fimạine ẹ kõu tewenõu. Yobe Duo Bolofẹihạge Godi yo□u tagaiya kẹnõu ẹ o sasại di dogõu guyadomõu ẹmokõu dihọ bagạ tobõu di kahạ degemõu.

28 Godikõu hohọ degele idi o sasại, Godihạ yo□u tagai sagại kẹnõu degemabadomõu makai kediạme Godihạ hiyedo dogõu gudi, kẹme di kõu tewe. 29 Yobe, o sasại, Godihạ kõu mamolo□uyodema makai kediạme yo□u ẹ Dihi sagại kẹnõu tefemabadomõu, ẹ Dihido kẹme ẹ sisigọ sụdo di eyẹdo degele domõu kuhe makai. 30 O sasại, Godihạ kõu makai kediạmokõu be ẹge haguisama haguamabeede tobou. O sasại yo□u haguisai kediạme ẹge dọụdo o sasạiyode tobou. Dọụdo o sasạiyode tobõu mamõu, ẹ hohọbõu ẹ nelẹbõu kẹ diạmokõu nẹi.

Godihạ di solõu do degedi midihọ kẹme midihọ tae ta akogulo sagại meido

31 Ha kagele? Di Godihạ degei kuokõu be kage tobolõu? Godihạ di dogõu gubabe, o koyohạ dimokõu ho malẹ? 32 Damalẹdo, Godihạ ẹ Dihido ta habali mei. Ẹ tobõu mõu migile, di dogõu gulamõu tolo i. Kegei kahạ degemõu, di tewe, Godihạ dimokõu bi bolọdo olõu fẹi kẹne nelẹ.

33 Dibe Godihạ makai o sasại, yo□u ẹ binõu. Kegei kahạ, o tae di tạ sale sagại meido. Godihạge dibe yo□u ẹ dihịle kokõu dọụdo o sasạiyode tobou. 34 O koyohạ tobouye, di hebe kasagại kẹ molo□u? Ta meido. Yobe, Yesu Kelesu ẹ tolo imõu, Godihạ haguạgimõu, gehẹ degemõu, ifibe Godihạ dobogo□u delekõu duwoli, di dogõu guyedema dihọ bagạ tobõu di. 35 Kelesuhạge dimokõu solõu do hiyedo degedi kahạ degemõu, midihọ taege ẹ solõu do degedi kẹme ta akogulo meido. Di hagị dugubane, do dugubane, oe dimokõu midihọ kasagại hegibane, hegie degeibane, yukuei mei degeibane, ho oe di makoubane, biyaba di woubane, kegegai olõu fẹi kahạge Kelesuhạ dimokõu solõu do degedi kẹme ta akogulo meido. 36 Kẹme Godihạ kuguokõu be kõu gue nalại dala,

Eibe nẹ bi kahạ degemõu, ho o kediạ ei woumõu tofigile idi. Eibe wai sipsip sagại
degei duguomõu, di womebeede tobolõu idi. *Buk Song 44:22*

37 Kelesuhạ dimokõu solõu do degedi kahạ degemõu, dige hagị kegei kẹ duguomõu be gabama folodi. 38 Damalẹdo, Godihạ dimokõu solõu do hiyedo degedi kahạ degemõu, ạ tawalibe, midihọ tae ẹ solõu do degedi kẹme ta akogulo sagại mei. Todibõu, todiyo meibõu, ẹsol o kediạbõu, duo kasagại kediạbõu, bi ifi dala kẹbõu, sabita dalale kẹbõu, duo daga daga nelẹdo nelẹdo olõu fẹi kẹbõu, 39 duo sugụtõu dalagua kẹbõu, mihị dulemõu dalagua kẹbõu, Godihạ milõu gai kẹbõu olõu fẹi kediạge Godihạ solõu do degedi kẹme ta akogulo sagại meido. Godihạ di Hiye O Yesu Kelesu dimokõu nẹi kahạnõu be, Godihạ dimokõu solõu do degedi kẹ hegi dala kuhẹ.

Polhạ midihọ Godihạ Israel obiyei kediạmokõu degeli kẹ tobou

(Tạ Hiye 9–11)

9

Polhạ Israel obiyei kediạmokoū soloū do hiyedo degei

1 Ạme Kelesubou de dogou guo dala kahạ degemou, ạ gulokou tobou yo mei. Duo
Bolofẹihạ degeiye, ạ mạ duleduge tawalibe, ạ damalẹdo tạnou tobolou kuhẹ. 2 Ạ hagi
hiyedo degemou, fi hiyedo mạmou, mạ duleduge gosolomou soloū do hiyedo degedi.
3 Ạge Godihạ mạ Israel obiyei kediạ mamolo□u kẹ tagali. Godihạ ạ Kelesubou dala
kẹ akoguoba, ạ makolo debabe, mạ Israel obiyei kediạ mạ timou molo□une tạbou
mei. 4 Diạme Israel o sasại, Godihạge diạme yo□u ẹ sisigọyodemamou, ẹ hohọbou ẹ
nelẹbou kẹ diạmokoū hegi. Ẹ mogo degedi midihọbou, ẹ kuolou tạbou, ẹ egeibou olou
fẹi kẹ diạmokoū nẹi. Haba, ẹ midihọ bolọdo kẹne diạmokoū degeleyodema makai.
5 Israel o die koū guai o kediạme hụti hiye o. Diạ dihi mo□umou haguasiligi, Kelesu
ẹne haguại. Ẹme o degeiye, kẹnou si ẹme Godi. Bi olou fẹibe ẹ hayedunou dala.
Sawisiei olou fẹibe di ẹ hụnou hebele foguo dalame. Damalẹdo.

Polhạ midihọ Godihạ Israel obiyei kediạmokoū degeli kẹ tobou

6 Midihọ mạ Israel obiyei kediạge milolou idi kahạ, ạ hagi hiyedo degeliye, kẹnou
si Godihạ diạmokoū midihọ bolọ ta milolou yodema makai kẹme ạge mabou sạ
degeiyode tobou yo mei. Diạ dihi mo□umou haguasilibe, ạ tawali, ilo kelebe damalẹdo
Israel o mei. 7 Nebe, Abrahamhạ sosou ye, kẹnou si olou fẹibe ẹ sisigọdoyode tobou
li mei. Di tewe, Godihạ ẹmokoū koū gue koū tobou,

Nẹ dihi Aisakhạ dalali, ise habage nẹ hụti obe hiyedo dege kuhe biyomou ileyodei.
Stat 21:12

8 Tạ ko□umahạ ẹ sibigẹbe koū gue, sisigọ, Abrahamhạ degei ilo kelebe Godihạ sisigọ
mei. Dihi, Godihạ Abrahamkoū nelẹyodema nẹi kahạ ẹ sisigọnou si ẹ hụtiyodei.
9 Godihạ dihi nelẹyodema koū gue makai,

Ạ haguale makai kelege, ạ boholou mạ hagua felẹba dugulobe, Sarabe o dihi ta
malạmại duguloyode tobou. *Stat 18:10, 14*

10 Nebe, di koū guai o Aisakhạ sasại Rebeka ẹne dihi bolọụ guokoū degei. 11 Dalali,
dihi bolọụ malạ felị mei, you kelegebe, sisigọ bolọụ kẹdiliege midihọ bolọ, ha midihọ
kasagại ta degele ili meiye, kẹnou si Godihạ midihọ yo□u degedi kẹnou sesegamou,
yo□u tagai sagạiya kẹ dihi tanou fẹi ta maka degei. 12 Damalẹdo, Godihạge dabai obe
degedi kokou ta fimạdiyo mei, yo□u tagai sagạiya kẹnou o maka degedi. Kegei kahạ
degemou, dihi bolọụ kẹ malạ felị mei kelegebe, Godihạ dilie adiou koū tobou,

Dihi ẹbukoū malạ felẹ kẹme ẹ malạ, habage malạ felẹ kahạ dabai degedi o
degeleyodei. *Stat 25:23*

13 Kẹme Godihạ kuguokou be koū gue nalại dala,

Ạge Jekopsi tagaliye, kẹnou si Isobe dafoulu. *Malakai 1:2-3*

14 Kegei kahạ di kage tobolou? Di Godihạge midihọ dọụdo mei kẹ milolou yode
tobolou? Kege meido. 15 Godihạ Moseskou koū gue tobou kẹme di koū tewe,

Ạ o takou solou do degelababe, ạ solou do degelenou. Haba, ạ o takou habaguguegu-
lababe, ạ habaguguegulonou. *Kisim Bek 33:19*

16 Kegei kahạ degemou, Godihạ o ta maka degedibe oe tagai sagại kokou ge mei, haba
oe dabai degedi kokou ge mei, Godihạ yo□u ẹ solou do kokou genou o maka degedi.

17 Godiha kuguoyege, Godiha sa Isip o kediạ hiye okou kou gue tobou kẹme di kou tewe,
Ạ degeiye, nạ hiye o degei, ạ mạ nelẹbe nạmokou hegiba, haba o sasại sụdo
mạ hụ hebele foguoba, ạ nạmokou degei kẹ sa sa olou fẹi tobou mou
suluguamabadomou. *Kisim Bek 9:16*
18 Kegei kaha degemou, di tewe, Godiha o takou solou do degelababe, ẹ o kokou solou
do degelenou. Nebe, ẹ o taha fị hiligilababe, ẹ o kokou kegelenou.
19 Kẹnou si ạ tawalibe, nị o tae ạmokou kou gue tobolou, Godi ẹ kege degeibabe,
kageiye ẹ di midihọ kasagại kaha hebe kẹ dimokou nelẹyode tobou ya? Godiha degele
fimại kẹme oe ta igile mugulo sagại meiyode tobolou. 20 O ta nạ Godikou hobou gofo□u
dege tobou da.
Bilika mihịye milou kahage o ẹ milou kokou be nạ kageimou ạ milouye ạ kou gue
dala de de yodulo? *Aisaia 29:16*
Kegebe ta yodulo meido. 21 O mihị bilika milou di kahage mihị malạmou be, yo□u
tagai sagại kokou nou milou di. Mihị ilobe bilika bolofẹido kẹ milou di, haba ilobe
bilika kasagại degei milou di. Midihọ kẹme dọụdo mei? Ạge kẹme midihọ dọụdoyode
tobolou kuhẹ. Ẹ yo□u tagai sagại kokou nou milou di.
22 Godihạne kege degedi. O sasại ilo kelebe mihị bilika kasagại dege milou kẹ sagại
kẹnou tefei dalaguamou, ẹ mou duguo fogou dalaye, kẹnou si ẹ gofo□u degeba, o sasại
kegele i kediạ makoloba, ẹ nelẹ kẹ omokou hehegileyodema dia dala. 23 Haba nebe, o
sasại ilo kelebe Godiha habagugueimou mihị bilika bolofẹi degei kẹ sagại kẹnou tefei
dalagua. Godiha o sasại kediạmokou ẹ hohọbou ẹ nelẹbou kẹ hehegileyodemamou,
ẹ hebeni hohọ kẹbou, bologuạ duwodi kẹbou de milou ma tou fogou fogou, o sasại
kediạmokou habage nelạmou dia dala. 24 Mihị bilika, Godiha habaguguei kẹme o
sasại Godiha kou maka degei, di. Kẹme Juda obiyei dinou mei, sa sa ilo obiyeibou
olou fẹi Godiha haguisai. 25 Habage-degele-duguo-tobou di-o Hosea ẹ Godiha tobou
kẹ kuguokou kou gue kou nalại dala,
O sasại ilo kediạme mạ sosou meiye, ạ mạ sosou yode tobolou. O sasại ilo kediạme ạ
tagali meiye, habagesi ạge mạ tagaidoyode tobolou. *Hosea 2:23* 26 Haba,
Sa, Godiha nịme mạ o sasại meiyode tobou kokou ge, nịme yo□u kegenou daladi
Godiha ẹ sisigọyodele. *Hosea 1:10*
27 Aisaia ẹne ẹ Israel obiyei kediạmokou fimạmou, hiligedo kou gue tobou,
Israel o sasại kediạme sụụdo, tọ ko we sạ degeiye, kẹnou si Godiha ilo kelenou
mamolo□u. 28 Hiye Oha sa sa o sasại olou fẹi tạ samaba, hebe kasagại kẹ totonou
nelẹ hobogolou. *Aisaia 10:22-23*
29 Kẹ tamạ degegalebe afu Aisaiahạ kou gue kou tobou,
Hiye O Godi ẹ nelẹbe hiyedo folodo kaha di sosou do diạme kefeguli mei dio□u kege
dalagualeyodei debabe, di olou fẹibe sa Sodombou Gomorabou makei sagại
kegenou kou makoma mei degeiyodei. *Aisaia 1:9*

Israel o sasại kediạme defẹido damalẹyodele ili mei kahạ degemou, diạme dọụdo o mei

30 Ha kegei kaha di kage tobolou? Sa sa ilo obiyei kediage Godiha dihịle kokou
dọụdo o degelamou dabai hiyedo degele ili meiye, kẹnou si diạ Yesukou damalẹyodele
i kahạnou be Godihage diạme dọụdo o sasạiyodei. 31 Kẹnou si Israel obiyei kediạ
Moseshạ kuolou tạ kẹ seselamou degele i. Diage kuolou tạ sesedi kahage Godiha dihịle

kokõu dọụdo o sasạị degeleyade tawale iye, kẹnõu si Moseshạ kuolõu tạ kahạge diạme ta dọụdo degele ili mei. 32 Yobe, diạme damalẹyodili mei. Kuolõu tạ kẹ seselamõu dabai hiyedo degei kahạge diạme dọụdo o sasạị degeiyade tawale i. Die abogo□uye igi sạ degei kokõu kuwamõu, mihịkõu fiyasigei.* 33 Igi kẹme Godihạ kuguokõu be kõu gue nalạị dala,

Nị duma, ạ bitọụ Saionkõu igi ta dogogulu. Die abogo□uye igi kokõu kuwagaba fiyasigile. Damalẹdo, igi hiyedo kokõu be obe kuwagaba, mihịkõu fiyasigile. *Aisaia 8:14*

O tahạ ẹmokõu damalẹyodebasi, o kẹme habage ta sidifi degele mei. *Aisaia 28:16*

10

Israel obiyei kediạge Godihạ midihọbe tewe mei

1 Mogo diạma, ạge Godihạ Israel obiyei kediạ mamolo□u kẹ tagalemõu dihọ bagạ tobõu di. 2 Israel o kediạme ạ tewe kahạ degemõu, ạge diạme midihọ Godihạ tagali kẹ seselamõu dabai hiyedo degele ilidade tawali. Kẹnõu si ạ dugulube, Godihạ tagalido kẹme diạge defẹịdo ta tawale iyo mei dugulu. 3 Godihạ dihịle kokõu dọụdo o sasạị degedi midihọ kẹme diạ ta tawale idiyo mei. Moseshạ kuolõu tạ kẹnõu sesele iligi dio□unõu dọụdo o degelamõu degele idi. Godihạge diạme dọụdo o degele kẹ tobekõu mugu. Ẹ hayedu dalagua mei. 4 Kelesuhạ hagueiye, Moseshạ kuolõu tạ kẹ mei degei. Kelesukõu nõu damalẹyodebasi, Godihạ dihịle kokõu dibe dọụdo o sasạị degele.

5 Kuolõu tạ sesedi kahạ dọụdo o degele kẹme Moseshạ kõu gue nalạị,

O koyohạ kuolõu tạ kẹ olõu fẹịdo sesele ibasi, ẹme tofousogo tofousogo tofolõu. *Wok Pris 18:5*

6 Godihạ kuguokõu ge damalẹyodei kahạ dọụdo o degele kẹme kõu gue nalạị dala,

Nị nịõu sie hebenitõu be o koyohạ ile de yodudama. *Lo 30:12*

Tạ kegei kẹme nị Kelesu wolõu migilamõu tobolõu ili sagạị. 7 Haba,

Nị nịõu sie tofigiei kediạ sakõu be o koyohạ mulọ dene yodudama. *Lo 30:13*

Tạ kegei kẹme nị Kelesu widai sakõu ge tamạkõu wolõu felạmõu tobolõu ili sagạị. 8 Tạ kahạ sibigẹbe kõu gue,

Godihạ tạbe nị hafẹịdo dege dala. Nị duledune, haba nị mogoudune dala. *Lo 30:14*

Tạ kẹme Yesukõu damalẹyodele kahạ tạ, ei hehegile idi kẹ. 9 Tạ kẹme kõu gue, nị Yesube Hiye Oyode tamạ dege tobolõu ba, nị duleduge Godihạ Yesu widaikõu ge haguạgi kokõu damalẹyodeibasi, Godihạ nị mamolo□u. 10 Di duledube damalẹyodei dala kahạ degemõu, Godihạge dibe dọụdo o sasạịyodele. Di mogouye damalẹyodei kẹ tamạ dege tobõu di kahạ, Godihạ di mamolo□u.

11 Kẹme Godihạ kuguokõu kõu gue nalạị dala kẹme di kõu tewe,

O koyohạ ẹmokõu damalẹyodebasi, o kẹme habage ta sidifi degele mei. *Aisaia 28:16*

12 Juda obõu, Grik obõu kediạme Godihạ dihịle kokõu be tefeinõu do dala. Die Hiye One tanõu fẹị, di olõu fẹịdo, di Hiye O. O koyohạ Hiye Ohạ ạ dogõu guyedema dihọ bagạ tobõu mõu be, Hiye Ohạge o kokõu midihọ bolọnõu hiyedo hehegiedi. 13 Yobe,

O koyohạ Hiye Ohạ hụya kẹ ạ dogõu guyedema dihọ bagạ tobõu babe, o kẹme Godihạ mamolo□u kẹ nalạị dala. *Joel 2:32*

14 Kẹnõu si, o sasạị damalẹyodili mei kediạge Hiye Okõu diạ dogõu guyedema ta yodulo ile sagạị mei. Diạ Hiye Ohạ tạ kẹ ta tobõu ba dulo ili mei debabe, ẹmokõu

* **9:32** 9:32 *Igi* kẹme damalẹdo igi mei, kẹme Yesu. *Bitọụ Saion* (9:33) kẹme sa Jerusalem.

kage damaleyodele ile? Ha o taha egei tobou ho fogou babe, dia kage dulo ile? 15 Ha, o ilo kele egei tobou di o ta iyede tobou mou iyo mei debabe, egei ta tobolou mei. Keme Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,
O sasaiye ta uwo bolofei hehegiedi o kediа haguasieiba duguoba, hoho hiyedo degele ile. *Aisaia 52:7*

Israel obiyei kediа ta uwo bolofei ke kou dulo iye, ta tolou ili mei

16 Kenou si Israel o sasai ilo kediа ta uwo bolofei ke kou dulo iye, ta tolou ili mei kaha, Aisaiaha kou gue yodu,
Hiye O, o koyohage egei ei tobou di ke dulomou damaleyode iya? *Aisaia 53:1*
17 Kegemou, di egei dulo hobogou kahage di damaleyodei dalagua ke tawali. Egei di dulo idi keme Kelesuha ta.
18 Kenou si, a yodulube, Israel o kediage egei ke ta dulo ili mei? de yodulu. Kege mei, dia kou dulo i. Godiha kuguokou kou gue nalai dala keme di kou tewe,
Ta tobolou idi keme sa sibige o sasai olou fei kediа kou dulo hobogou. Sa sa olou fei tefele dulo i. *Buk Song 19:4*
19 Haba, a yodulube, Israel o kediage ta kaha sibigebe ta tawaiyo mei? de yodulu. Kege mei, dia kou tewe. Yomogoube, ta Godiha kou tobou keme Mosesha nalai dala kuhe,
Age hubou mei obiyeibou, haba totou degele i o sasaibou kedianou mamo□uba, ni kona degeba, gofo□u degele ileyode tobou. *Lo 32:21*
20 Habage, Aisaia e gue degeli mei, ta Godiha kou tobou keme e nalai dala kuhe,
O a ka ili mei kediage ame kou dugulo i. Haba, o sasai, a dugulamou yoduga ili mei kediamokou be a tama degeiyode tobou. *Aisaia 65:1*
21 Kenou si Israel o kediamokou be e kou gue tobou,
Nime fi hiligido o sasai, ta dulo idiyo meiye, kenou si sawisiei olou fei a nimokou dobogo□u eleguomou, ni mamou lamou degeliyodei. *Aisaia 65:2*

11

Godiha Israel o ilo kediа habaguguegu

1 A yodulube, Godihage yo□u e Israel obiyei kediame tobekou mugu dala? de yodulu. Kegeli mei, tobekou muguli mei. Ane Israel o. Ma kou guai obe Abraham. Ame Benjaminha huti o. 2 Godiha e obiyei, yo□u kou makai kediame tobekou muguli meido. Elaijaha degei kaha ta, Godiha kuguokou nalai dala keme ni kou tewe. Elaijaha Israel o kediа ta salamou, Godikou neledo dege kou gue diho baga tobou,
3 Ma Hiye O, o kediage ne habage-degele-duguo-tobou di-o kediame woumou tofigile i. Tofigieimou, ne gali sidi moso olou fei kene igisei. Tanou anou si dala kuheye, dia ane walamou degele iliyodei. *1 King 19:10, 14*
4 Kenou si, Godihage emokou be kage tobolou? Kou gue tobou,
A ma o sasaibe olou fei 7,000 kege dalaye, diage ogou gai godi Balkou be ta yubu sugulo fiya diho baga tobolou idiyo meiyodei. *1 King 19:18*
5 Ifine nebe kenou tefei, Israel o ilo kediame Godiha habaguguegumou, yo□u e bi degei dala. 6 Die dabai degegadi kokou be e ta fimali mei, e dia habagugueguomou maka degei. Kegeli mei debabe, Godiha habaguguegu keme sibigebou mei.
7 Ha di kage tobolou? Israel obiyei kediа mou lamou degele i keme dia ta mala ili mei. Dia dabai hiyedo degele iye, kenou si ta mala ili mei. Israel o ilo, Godiha

yo͡umakou̯ makai o sasa̲i̲ kediạnou̯ si malạ i. Kẹ ta mou̯ l̲i̲ mei kediạme f̲i̲be hil̲i̲gido dalagua. 8 Kẹme Godihạ kuguokou̯ be kou̯ gue nala̲i̲ dala,
Godihạ degeiye, o kediạme f̲i̲ totou̯ degei. Die dihọ du degemou̯ dugulo saga̲i̲ mei.
Die kihiyọụne tefegamou̯, uwo dulo saga̲i̲ mei. Kegenou̯ haguabe demou̯, ifine yo͡u kegenou̯ dala kuhẹ. *Lo 29:4*
9 Devithạne kege kou̯ tobou,
O kediạ nalẹ hiyedo kefema nolụ kelege, ạ tagalibe, diạme salẹma̲i̲ye gali tou̯ di saga̲i̲ kẹnou̯ tefele tou̯ bane, haba ulou dai saga̲i̲ kodu fiyasigeibane bolọ. Haba die abogo͡uye igi sạ degei kokou̯ kuwaba fiyasigeba, hebe kasaga̲i̲ kẹ malạ ibane bolọ. 10 Die dihọ du degeiba, haba ta dugulo saga̲i̲ mei. Die sạgi do degeibane, haba ta haguạ tofolou̯ saga̲i̲ mei, yo͡u kegenou̯ kuhe dalaleyode tobou. *Buk Song 69:22-23*

Godihạ sa sa ilo obiyei kediạ mamolo͡u̯

11 Kegemou̯, ạ yodulube, Israel obiyei kediạ igi kokou̯ abogo͡uye kuwamou̯ fiyasigei kelegebe, diạ haguale̲ saga̲i̲ mei? de yodulu. Kegeli mei, diạme kou̯ hagualẹye dalagua. Kẹnou̯ si diạ Godi tobekou̯ mugulo i kahạ degemou̯, Godihạ sa sa ilo obiyei kediạ mamou̯ lạmou̯ degeliyode tobou. Kegeiba, yo͡u ẹ Israel obiyei kediạ duguoba, kona degemabadomou̯. 12 Israel o kediạ Godi tobekou̯ mugulo i kahạ degemou̯, Godihạge boholou̯ mou̯, sa sibigẹ o olou̯ fe̲i̲ kediạ hiyedo dogou̯ guo dia dala. Damalẹdo, Israel o kediạme mih̲i̲kou̯ fiyasigei kahạ, Godihạge midihọ bolọdo kẹme sa sa ilo obiyei kediạmokou̯ nou̯ hehegie dala. Haba, Israel obiyei olou̯ fe̲i̲ kediạ Godikou̯ boholou̯ mạ hagubabe, midihọ bolofe̲i̲do, tawaga tobolou̯ saga̲i̲ mei kẹme dimokou̯ tamạ degemou̯ ile.

13 A̲ sa sa ilo obiyei n̲imokou̯ tobou̯ ladi kuhẹ. A̲me Godihạ tạ-bolofe̲i̲-malạ-siadi-o. Godihạ tobou̯ mou̯ ạ ile, ẹ tạ kẹ sa sa sụdo hehegiemou̯ siadi. A̲ dabai degedi kokou̯ hohọ hiyedo degeli. 14 A̲ Godihạ tạ sa sa keleya kẹ hehegiemou̯ suba, mạ Israel obiyei kediạge midihọ bolofe̲i̲ Godihạ n̲imokou̯ hehegili kẹ duguo kesigieba, n̲imokou̯ kona degemabadomou̯. Midihọ ạ ko͡u degeli kahạge, mạ Israel obiyei ilo kelene f̲i̲ boholou̯ ile saga̲i̲, Godihạ mamo͡uyadomou̯. 15 Godihạ Israel obiyei kediạ igile mugu kelegebe, ẹ degeiye, sa sibigẹ o sasa̲i̲ di olou̯ fe̲i̲be ẹbou̯ de mogo tanou̯ degei. Nebe, Godihạ Israel obiyei kediạ haba mamo͡ubabe, ạge yo͡u degeiyenou̯, o sasa̲i̲ tofigieimou̯ kou̯ wida i kediạme haba haguạ gehẹ degele iledade tawali.

16 O tae ou̯ si ta huyadefe̲i̲ bafolou̯ ba, Godikou̯ ne̲i̲babe, ilo olou̯ fe̲i̲ kẹne Godihạ binou̯. Hebene nebe, tefe kẹme Godihạ bi debabe, hebe go olou̯ fe̲i̲ kẹne Godihạ binou̯.* 17 Israel obiyei kediạme hebe bolofe̲i̲, haimikou̯ tafala kẹ sạ degei. Tafalamou̯, Godihạ hebe go ilo kele diafigisei. Sa sa ilo obiyei n̲ime hebe dibikou̯ mou̯ yo͡uwa tafalagua kẹ sạ degei. Kegemou̯, Godihạ dibi hebe go ilo kele diafigima mo͡uma hagua, hebe bolofe̲i̲ kokou̯ asou̯ gieimou̯, hebe bolofe̲i̲ kahạ go diafigisei kahạ timou̯ kẹ mọụ. N̲i̲ die timou̯ kẹ malạmou̯, hebe bolọ kahạ kou̯ kẹ mo͡udibe, yo͡u ẹ goye mo͡udi saga̲i̲ kẹnou̯ tefele mo͡udi. 18 Kẹnou̯ si n̲i̲ hebe bolọ kahạ go afu delei kẹ huyafe̲i̲ degeba, n̲i̲ou̯ n̲i̲ hụ hebele fogudama. N̲i̲ hebe tefe kokou̯ ta kou̯ nẹdiyo mei. Hebe tefe kahạge go n̲imokou̯ kou̯ nẹdi kẹ tawama.

---

* **11:16** 11:16 Namba 15:17-21. Tạ Polhạ ko͡u tobou kahạ sibigẹbe kou̯ gue: Ifibe Israel o ilo kediạnou̯ Yesukou̯ damalẹyodele i. Habagesi, Israel obiyei olou̯ fe̲i̲do damalẹyodele ile.

19 Kẹnou si nị kou gue tobolou sagạị, Godihạ hebe go ilo kele diafigisei kahạ yobe
di die timou kẹ mo uyadomou. 20 Damalẹdo, Godihạ kege degei. Kẹnou si kẹ degei
kahạ yobe kou gue, Israel obiyei kediạme damalẹyodili mei kahạ degemou, Godihạ
diafigisei. Nịnou si damalẹyodei kahạ degemou, nịme hebe bolọdo kokou asou giei
dalagua. Nịou tawaibou, nị kegeligi, nịou nị hụ hiye degele iye. 21 Yobe, hebe go afu
delei kẹme Godihạ mou duguo fogou li mei, diafigisei. Kẹnou tefele, nị damalẹyode
ho fogou babe, ẹge nịne mou ta duguo fogolou mei, diafigisele. 22 Kegemou, Godihạ
midihọ bolofẹị kẹbou, midihọ gofo udo kẹbou de omokou hehegiedi kẹme nị tawama.
O koyohạ midihọ bolofẹị kẹ tou fogou babe, Godihạ o kokou gofo u degele. Nị
damalẹyodema, midihọ bolofẹị kẹnou tou basi, Godihạ ẹ midihọ bolọdo kẹ nịmokou
hegile. Nị kege dege ho fogou babe, ẹge nịne diafigisele. 23 Nebe, hebe bolọ kahạ
go, afu ẹ diafigisei kediạ haba damalẹyodele ibabe, ẹ diạ boholou mo uma asou gile.
Damalẹdo, Godi ẹge hebe bolọ kokou haba asou gilenou. 24 Yobe, sa sa ilo obiyei nịme
hebe dibikou tafalagua kahạ go sạ degele i, Godihạ nị diafigimamou, hebe bolofẹị
kokou asou giei. Hebe bolọdo kẹme nị hebedo meiye, kẹnou si ẹ nị kokou asou giei.
Di kegei kẹ tewe kahạ degemou, di kou guene tawali, Israel obiyei kediạme hebe
bolofẹị kahạ go diafigisei kẹ sạ degei kahạ, Godi yo u sasale boholou mo uma, dio u
die timou kokou nou haba asou gile.

Godihạ ẹ habaguguei kẹ o sasạị olou fẹị kediạmokou hehegielamou degeli

25 Mogo diạma, nịge nị tewebe hiyedoyode tawaiye domou, ạ mogogou tạ ko u
nịmokou kuhe tobou ladi. Israel obiyei ilo kediạ fịbe hiligido, fị bohou yo mei dalagua.
Diạ kegenou dalaguaba ibe deba, sa sa ilo obiyei, Godihạ kou makai kokou folo
tefeibabe, haba Israel o sasạị kediạ olou fẹibe yo u ẹ bi degele ile. 26 Kegeba, Godihạ
Israel o sasạine olou fẹị mamolo u. Kẹme Godihạ kuguokou be kou gue nalạị dala,
O sasạị dogou gulo o kahạ bitọụ Saion tou fogou ile, Israel o sasạị mamolo u. Jekophạ
sosou diạme Godi tobekou muguo dalaguaye, kẹnou si Hiye Ohạ degeiye, diạ
haba boholou ba, Godikou midihọ degele ile.* 27 Kelegebe, Godihạ kou gue
tobou, ạge ạbou de mogo degedi midihọ ebele kẹ diạmokou hegile. Midihọ
kahạ sibigẹbe kou gue, ạ midihọ kasagạị diạ milou gadi kahạ hebe kẹme igile
muguloyode tobou. *Aisaia 59:20-21; 27:9*
28 Israel o kediạ tạ uwo bolofẹị kẹ tobekou mugulo i kahạ degemou, diạme Godibou
ho mạị dala. Kegei kahạ degemou, Godihạge sa sa ilo o sasạị nịnou dogou guo dala
kehẹ. Kẹnou si Godihạge Israel o sasạị kediạme yo u ẹ biyodema kou makai kahạ, ẹ
o kediạmokou solou do degedi kẹ ta fogou li mei, die hụti hiye o kediạmokou fimạdi
kahạ degemou. 29 Godihạ o ta haguisouba, haguba, bimạị bolofẹịdo kẹ nelẹbabe, ẹ
haba fị ta boholou meido.
30 Afuge sa sa ilo obiyei nị Godihạ tạ dulobe dafa i. Haba, ifibe Israel obiyei kediạ
Godihạ tạ dulo dafa ili kahạ degemou, Godihạ habagugueibe nị mọụ. 31 Nebe, ifine
Israel o kediạge Godihạ tạ dulobe dafa ili kahạ, Godihạ habagugueibe sa sa ilo obiyei
nịbou de dala. Godihạ nị habaguguei sagạị kẹnou tefei, Israel obiyei kediạne Godihạ
habaguguei kẹ malạ ile. 32 Godihạge ẹ tạ dulo dafadi midihọ kahạ o sasạị kediạ didiọ
degeyedema mou duguo fogou, yobe, ẹ habagenou olou fẹịdo habaguguelamou.

Di Godihạ hụ hebele fogume

* **11:26** 11:26 *Bitọụ Saion* kẹme sa Jerusalem. *Jekophạ sosou* kẹme Israel obiyei.

33 Damalẹdo, Godihạ ẹ midihọ bolofẹịdo, ẹ tewebọ̀u, ẹ tawagaibọ̀u hiyedo dala. Dalali, mihị hayemọ̀u bọ̀u, agudio tagetọ̀u bọ̀u, haba figi ilo ilo olọ̀u fẹịdo dala. O sasạị dige Godihạ fimạị olọ̀u fẹị kẹ ta tawale sagạị mei. Ẹ degegadi olọ̀u fẹịbe di ta tawale ile sagạị mei.

34 O tahạ Hiye Ohạ fimạị kẹ tawaleba, Hiye Okọ̀u de egei tobolọ̀u sagạị? O tahạ kege ta degele sagạị meido. *Aisaia 40:13*

35 Afu, o tae Godikọ̀u bi ta de nelẹmọ̀u, nạ haba ạmokọ̀u bi kahạ hebe ta de nẹyede tobou? O tahạ kege ta degeli meido. *Jop 41:11*

36 Yobe, Godihạ bimạị olọ̀u fẹịdo milọ̀u gai kahạ degemọ̀u, ẹ nelẹya kẹnọ̀u dalagua. Ẹme bimạị kahạ ẹ obọ̀u do. Sawisiei olọ̀u fẹịbe di Godikọ̀u hohọbọ̀u me. Damalẹdo.

Polhạ midihọ Kelesukọ̀u damalẹyodei o sasạị kediạ degele kẹ tobou

(Tạ Hiye 12:1–15:13)

12

Diyọ̀u di tọ̀u bọ̀u fimạibọ̀u olọ̀u fẹị kẹme Godikọ̀u nẹme

1 Mogo diạma, Godihạ di habaguguei kahạ degemọ̀u, nị nịọ̀u sie Godikọ̀u nẹma. Oe gali Godikọ̀u sile nẹdi sagạị kẹnọ̀u tefei, nịne nịọ̀u nị tọ̀u bọ̀u fimạibọ̀u olọ̀u fẹị kẹme Godikọ̀u nelẹba, Godi yo□u ẹ bido degeba, ẹ tagai sagạị dabai kẹnọ̀u degemọ̀u ima. 2 Damalẹyodili mei o sasạị kediạ, sa sibigẹ kuokọ̀u suluguadi sagạị kegebe hobọ̀u suluguadama. Nị nịọ̀u sie Godikọ̀u seseguba, ẹ degeiye nị fimạị gehẹ degeiba, midihọ, nị milọ̀u ga idi kẹne gehẹ degele. Kegeibasi, nị midihọ olọ̀u fẹị kẹ fileba, Godihạ midihọ bolofẹị kẹbọ̀u, midihọ yo□u hohọ degele sagạị kẹbọ̀u, midihọ dọụdo kẹbọ̀u olọ̀u fẹịbe tawale ile.

Dige solọ̀u do Godihạ dimokọ̀u nẹị kokọ̀u nọ̀u dabai degega ime

3 Godihạ ạ habaguguei sagạịya kẹ, ạ nị tanọ̀u tanọ̀u nịmokọ̀u tobọ̀u ladi. Nịọ̀u tawaibọ̀u, nị hụ hebele fogudama. Nịọ̀u nị fimạị kẹ filebe, nị damalẹyodei kahạ makaya kẹnọ̀u tefele fima. 4 O ẹ tọ̀u be tanọ̀u fẹịye, kẹnọ̀u si ẹ tọ̀u kọ̀u be abogo□ubọ̀u dobogo□ubọ̀u dihọbọ̀u kihiyọụbọ̀u, haba ilo kelene sụdo dala. Kediạge dabai tanọ̀u degediyo mei, dabai ẹsofẹị, ẹsofẹị degele idi. 5 Nebe kẹnọ̀u tefei, dibe damalẹyodele i o sasạị sụdo dalaguaye, kẹnọ̀u si di Kelesubọ̀u de dogọ̀u guomọ̀u, dibe tọ̀u tanọ̀u fẹị. Damalẹdo, dibe o ilo kediạbọ̀u de dogọ̀u guomọ̀u tanọ̀u fẹị dege dalagua.

6 Godihạ solọ̀u do dimokọ̀u tewe ẹsofẹị ẹsofẹị kọ̀u nẹmọ̀u i kahạ degemọ̀u, di ẹ dabai daga daga degele idi kuhẹ. Godihạ nelẹya kẹ o tae habage-degele-duguo-tobọ̀u di-o kediạ hehegiedi sagạị kege hehegile tewe debabe, o kahạge ẹ damalẹyodei kahạ makaya kẹnọ̀u kuhe egei hehegie tobọ̀u yedei. 7 Godihạ nelẹya kẹ o tabe o sasạị dogọ̀u guo dabai degedi kẹ tewe debabe, o kahạge dabai kẹnọ̀u kuhe degeyedei. Godihạ nelẹya kẹ o tabe tisa dabai degedi kẹ tewe debabe, o kahạge Godihạ tạ kẹnọ̀u kuhe hehegie tobọ̀u yedei. 8 Godihạ nelẹya kẹ o koyobe dedẹị sasagiedi dabai kẹ tewe debabe, o kahạge ẹ dabai kẹnọ̀u kuhe degeyedei. Ha, bi mei o kediạmokọ̀u bi nẹdi dabai kẹ tewe debabe, o kahạge hiyedo nẹyedei. Ha, Godihạ o sasạị dia daladi dabai kẹ tewe debabe, o kahạge defẹịdo dia dalayedei. Ha, o sasạị habaguguei dabai kẹ tewe debabe, o kahạge hohọ degeba, yo□u ẹ dabai kẹ degeyedei.

Yesukõu damaleyodei o sasai di diyõu sie yogokõu solõu do degeiba solõu do degeiba deme

9 Solõu do degedi midihobe tae tobõu di midiho ke mei. Midiho kasagai keme dafama. Midiho bolofeido kenõu tõu ma. 10 Ni Yesukõu damaleyodei dala kaha degemõu, eye mala dilõu sie tagadi sagai kenõu tefele, ni niõu sie yogokõu solõu do degeiba solõu do degeiba dema. Haba niõu ni hu hebele fogudama. O ilo kediа hunõu hebele foguma. 11 Dabai degelebe dafadama. Nime Duo Bolofeiha yo□unõu dogõu guo dalaba, Hiye Oha dabai degema. 12 Ni damaleyodema, Godiha nimokõu midiho bolodo degele ke dia dalaguadi kaha degemõu, ni hoho degema. Hagi dugubabe, neledo dege dalama. Sawisiei olõu fei diho baga tobolõu nõu dalama.

13 Godiha o sasai ilo kele bi mei debabe, nige dogõu guma. Haba sa ta tie o sasaiye ni sabekõu ya fologoubane, bologuado dia dalaguama.

14 O ilo kelege ni makalaba degeibabe, nige Godiha diamokõu midiho bolofei kenõu hehegieyedema diho baga tobõu ma. Damaledo, Godiha midiho bolodo hegiyedema diho baga tobõu ma. Dia makoyedema hobõu diho baga tobõu dama. 15 Hoho degele ili o sasai kediabõu de hoho degema. Haba, gosolo ili o sasai kediа dogõu guo gosoma. 16 Nige o sasai ilo kediabõu de midiho tefeinõu milõu ga ima. Niõu sie nime hubõu oyode tawadama. Ni o sasai mogo degele ilebe, hubõu mei o kediabõu de mogo degema. Ni niõu sie nime tewe oyode tawadama.

17 Midiho kasagai ke nimokõu milõu babe, ni hobõu muwõu milõu dama. Sawisiei olõu feibe, nige o dihile kokõu midiho bolofeinõu milõu galaba degemabeedei.

18 Ni no□usie gofo□u degeba biyadama. Ni mogo dege dalale sagai kenõu milõu gaba, o sasai olõu fei ni fi tanõu dege dalama. 19 Ma mogo diama, midiho kasagai nimokõu milõu ba, ni hobõu muwõu boholõu milõu dama. Di tewe, Godiha midiho kasagai kaha hebe ke nele dala. Yobe, ta Godiha kõu tobou keme Mosesha nalai dala kuhe,

A muwõu diamokõu milolõu . Damaledo, midiho kasagai milõu gadi kaha hebe nele keme ma dabai. *Lo 32:35*

20 Kenõu si,

Ne ho o taha hegie degeibabe, nage emokõu nale neyedei. Huei nale sagai degeibane, huei dõu la neyedei. Kege degeibasi, ege e midiho kasagai milõu di ke tawaleba, sidifi degeleyode tobou. *Gutpela Sindaun 25:21-22*

21 Midiho kasagai kaha nabõu de deleiye. Midiho bolofei kenõu milõu basi, midiho kasagai keme tõu fogõu mei degele.

13

Di gamani o kediа ta ke duloba, die hayedu dalame

1 Gamani o kediа ta keme o sasai olõu fei duloba die hayedu dalamabeedei. Yobe, Godiha maka degeli mei debabe, gamani ta dala mei kaha degemõu. Gamani o kediа dabai Godiha nei ke tolõu mõu kuhe dabai degele idi. 2 Kegei kaha degemõu, o koyoha gamani o kediа ta ke du ho fogõu babe, o kahage Godiha makai o kediа ta ke tobekõu mugulu. Kegeli o keme hebe kasagai ke molo□u. 3 Midiho bolofei milolõu idi o kediame gamani o kediamokõu gue degediyo mei. Midiho kasagai milolõu idi o kedianõu gue degele idi. Na gue degeiye debabe, midiho bolofeinõu milõu basi, gamani kediage name bolofeiyode tobolõu ile. 4 Yobe, gamani o kediame Godiha

dabai degedi o, nạ dogõu guba, nạme bologuạdo dalayadomõu. Kẹnõu si nạ midihọ kasagại milõu babe, nạ guẹ degeyedei. Yobe, gamani o kediạge aweki mẹ bolọụ sagại kẹ tolõu idibe, mõu yo□uwa ta tolõu idiyo mei, Godihạ gofo□u degeimõu, diạge midihọ kasagại milõu gadi o kediạmokõu hebe kasagại kẹ nelẹ idi. 5 Kegei kahạ degemõu, di gamani o kediạ hayedu dalaguame. Die tạ kẹme defẹido dume, kegeligi diạ gofo□u degeba, dimokõu hebe kasagại kẹ nelẹ iye deba. Di duledugene, di gamani kediạ tạ dudi midihọ kẹme bolọdade tawame.

6 Kegei kahạ yoenõu nị sibidi selene kefemamõu, gamani o kediạmokõu kuhe nẹdi. O kediạme Godihạ dabai degedi o kahạ degemõu, ẹ dabai kẹ defẹido dia dalaguadi. 7 Nị sibidi sele ta gamani o kediạmokõu nelẹ sagại kẹme dọụdo dege nẹma. Sibidi sele kagei kagei kẹ kefema, gamani sibidi sele kefedi o kediạmokõu nẹma. Haba, nị o tahạ hayedu dalaguababe, ẹ tạ defẹido duma. O tahạ hiye o degeibabe, nị ẹ hụ hebele foguma.

Di o sasại kediạmokõu solõu do degeme

8 Nị bi ta yogokõu nelẹ sagại kẹme toto nẹma. Haba, nị nịõu sie yogokõu solõu do degeiba solõu do degeiba dema. Yobe, o ta yogokõu mogo degeli kahạge Moseshạ kuolõu tạ olõu fẹi kẹ dulo sesedi. 9 Kuolõu be, kõu gue nalại dala kẹme nị kõu tewe,
Sasại hiyoubõu, o hiyoubõu hobõu mo□udama. *Kisim Bek 20:14*
O hobõu wodama. *Kisim Bek 20:13*
Hiyou hobõu mo□udama. *Kisim Bek 20:15*
O tahạ bi kẹ hobõu tagadama. *Kisim Bek 20:17*
Kuolõu tạ ko□ubõu, ilo kelebõu olõu fẹi kahạ ẹ sibigẹbe tanõu fẹi kõu gue dala,
Nạ no□usie tagadi sagại kẹnõu tefele, nogo diạmokõu ne kegenõu tagayedei. *Wok Pris 19:18*

10 O koyohạ o sasại kediạmokõu solõu do degedi midihọ kẹ milõu gadi kahạge, diạmokõu be midihọ kasagại ta milõu diyo mei. Kegeli o kẹme Moseshạ kuolõu tạ olõu fẹibe ẹ tolõu dala.

Di midihọ dọụdo kẹnõu seseme

11 Ạ nịmokõu midihọ olõu fẹi kẹ milõu gamabeedei. Yobe, ifi sabiyei ko□ume nị kõu tewe. Nị yogõu gua tiei kesigima. Di Kelesukõu yomogõu damalẹyodele i kelege, Godihạ di mamolo□u sawisiei kẹme ahudo dege deleiye, kẹnõu si ifi hagua hafẹi degei. 12 Huliạ, ko□ume mei degeladi. Haba sabiyale hafẹi degeladi. Kegei kahạ degemõu, di midihọ huliạme milõu gadi olõu fẹi kẹme tõu fogõu ba, hohọ kelege biyadi bimại olõu fẹi kẹnõu malạ tõu me. 13 Dige agali kelege suluguadi sagại kẹnõu tefele suluguame. Tigi kolo huẹi gofo□udo nạma fị totõu degeba midihọ kasagại ta milõu gadame. Sasại hiyoubõu, o hiyoubõu de suluguali, tõu e tagadi midihọ kasagại kẹ ta milõu gadame. Kona degeba, tạe biyadame. 14 Kẹnõu si, nị Hiye O Yesu Kelesukõu damalẹyodemaba, ẹ biyadi bimại kẹ sagại dege tolõu dalama. Tõu e tagadi midihọ kasagại kẹ sesele fimạdama.

14

Di damalẹyodei o sasại kediạ midihọ kẹ fidame

1 O ta kõu damalẹyodeiye, kẹnõu si ẹ damalẹyodei nelẹ mei debabe, nị o kẹ wolõu folo dogõu guma. Tạ gehẹ gehẹ, o kahạ tobolõu kẹ nị file tạe biyaba tobõu dama. 2 O tanõu ta ẹ damalẹyodeibe nelẹdo kahạ, ẹ nalẹ olõu fẹi nạdi. Kẹnõu si, o ta ẹ

damaleyodeibe nele mei kaha degemõu, e gali nadiyo mei. 3 Nale olõu fei nadi o kahage gali nadiyo mei midiho ke ta fileba, o kegei ke huyafei dege tobõu da. O gali nadiyo mei o kahage nale olõu fei nadi o keme midiho kasagai milõu di oyode tobõu da. O kene Godiha kõu malamõu wolõu dala. 4 Na o taha dabai degedi o kaha midiho ke hobõu file kasagaiyode tobõu da. O keme nele dege tafalale deba, haba mihikõu fiyale deba keme e Hiye Oha binõu. Kenõu si ta fiyale mei. Hiye Oha degeiye, eme neledo dege tafalale.

5 O taha fimaibe, sabiyei tabe sibige hiyedo, sabiyei ilo kele gabama folodoyode tawadi. Haba, o ta kahage sabiyei olõu feibe tefeinõu yode tawadi. O tanõu tanõu yo□u e fimai ke tawale dugu, doudo debabe kenõu seseyedei. 6 O taha e fiye sabiyei tanõu tabe folodoyode tawaibabe, o keme Hiye Okõu fimamõu kege kuhe degeli. Nale olõu fei nadi o keme Hiye Okõu fimamõu kege kuhe nadi. Yobe, o keme Godikõu bolofeiyode tobõu mamõu kuhe nadi. Nale olõu fei nadiyo mei o kene Hiye Okõu fimamõu, nale ilo kele nadiyo mei. O kahane Godikõu bolofeiyode tobõu di.

7 Di o taha ta e teli mei kelegebe, e fibõu e tõu bõu keme yo□unõu e bi mei. Tolo iba kelegene, eme yo□u e bi mei. 8 Di sosou dalagua kõu legebe, dibe Hiye Oha e bi, emokõu hohobõu me. Haba di toubane, dibe Hiye Oha e binõu kaha degemõu, di emokõu hohobõu me. Kegemõu, di kõu le dalabane, haba toubane, dibe di Hiye Oha binõu. 9 Kegei kaha, Kelesu e tolo ilemõu, haba gehe degeibe, o sasai tofigili meibõu, tofigiei o sasaibõu kediа die Hiye O degele domõu kuhe degei.

10 Nage ne mogoha midiho ke file, kasagaiyode tobõu da. Nogo keme huyafei degeda. Di olõu feibe Godiha e ta sale kokõu tafalaguale. 11 Yobe, Godiha kuguokõu be kõu gue nalai dala,

Ame Hiye O, mayo□u kegenõu daladi o kaha degemõu, a damaledo tobolõu kuhe, sa sa o sasai olõu fei amokõu haguasieba, yubu sugulo fiyaba, tama dege name damaledo Godiyode tobolõu ile. *Aisaia 45:23*

12 Kegemõu, di o tanõu tanõu midiho di degele idi ke Godikõu kusigile tobolõu ile.

Dige di mogo dia midiho kasagai kokõu fiyasigemabeedema ta degedame

13 Kegei kaha degemõu, midiho, mogo dia milolõu keme di hobõu file, kasagaiyode tobõu dame. Di di mogo dia dogõu gubasi bolo. Haba, dige di mogo diame midiho kasagai kokõu fiyasigemabeedema ta degedame. 14 Hiye O Yesuha degeiyenõu, ma fiye defeido tawalibe, Godiha dihile kokõu be nale olõu fei nadi keme bolofeinõu, kuolõu ta dala mei, nalenõu. Kenõu si o taha nale tabe kasagaiyode tawaibabe, nale keme o kokõu nõu kasagai. 15 Kegei kaha degemõu, nage nale ta nogoha fiye nale keme Godiha kõu kuolõu maiyode tawai ke noubabe, name nogokõu solõu do degeiyo mei. Kelesube nogoha dowoye tolo i kaha degemõu, na nale kegei kaha nogoha fi makoda. 16 Ni degele ili niõu bolofeidade tawale ili keme haba o iloye kasagaiyode tobouye. 17 Godiha wolõu daladi kaha sibige keme naleбõu hueibõu kaha bi mei. Godiha wolõu daladi midiho keme midiho doudo kebõu, mogo degedi kebõu, hoho degedi kebõu de olõu fei Duo Bolofeiha hehegieimõu tama degedi. 18 O taha midiho ke seseligi, Kelesuha dabai degeibabe, Godihage o kokõu hoho degeiba, o ilo kelegene emokõu hoho degeba, boloyode tobolõu ile.

19 Kegei kaha degemõu, dige mogo degedi midiho ke sesegaba, haba diyõu sie di damaleyodei ke yogokõu dedei sasagieiba sasagieiba deme. 20 Ni nale kele ta tobõu

gaba, Godiha dabai makodama. Nale olou fei keme bolodo, nalenou. Kenou si nale ta na nolu kaha degeiye, nogo mihikou fiyoubabe, keme kasagai hiyedo. 21 Nogoha na galibou tigi kolo huei gofo udo kebou de nouba duguoba, e damaleyodei keme mihikou fiyoubabe, na ke hobou nada. Nebe, midiho ta kegei kene milou da. 22 Na damaleyodemamou, ne fiye kage mai keme Godibou nolou nou tewe. O koyo na no u degedi keme bolofeidade tawaibabe, ne duledu hagi ta dala mei, o kegei ke name hoho degeyedei. 23 Kenou si o taha fimai bolou kege dalali, gali noubabe, o keme hebe kasagai ke molo u, ege ta e damaleyodeiya ke nouyo mei kaha degemou. Haba di midiho ta di damaleyodeiya ke milou gadiyo mei keme midiho kasagainou.

15

Dige Yesu Kelesuha fimaibou e midihobou de seseme

1 Damaleyodei neledo dege dalagua o sasai dige nele mei degele i kediа hagi degeiba dogou gume. Di hobou diyou sienou dogou gudame. 2 Di tanou tanou dige di mogo dia dogou gume, midiho bolofei kenou milou gamabeedema. Die damaleyodei ke neledo dege dalamabeedema, di dedei sasagieme. 3 Di tewe, Kelesuha yo usie ta dogou gudiyo mei. Keme Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

Oe namokou sidifi nele idi keme amokou ne kou nele idi. *Buk Song 69:9*

4 Ta olou fei, Godiha kuguokou nalagai dala kahage dimokou hehegie dala. Damaledo, Godiha ta kahage dimokou dedei sasagieiba, di neledo dege dalaguali, Godiha dimokou midiho bolodo degele ke dia dalamabeedema nalai dala kuhe. 5 Godiha di dedei sasagiedibe, e degeiyenou di neledo dege dalagua kaha degemou, a tagalibe, nime yo unou dogou guo dalaba, Yesu Kelesuha tagaiya ke ni fi tanou dege dalaguale ke tagali. 6 Kegeiba, ni olou fei fi tanou degeba, di Hiye O Yesu Kelesuha e Aye Godiha hu kenou hebele fogumabadomou.

Kelesuha Juda obiyeibou, sa sa ilo obiyeibou de dogou gu

7 Kegei kaha degemou, ni damaleyodele i o sasai kediа wou maba, hoho dege dalamabeedei. Kelesuha ni wolou dalali, nimokou hoho degedi sagai kenou tefele, nine niou sie yogokou hoho degeiba hoho degeiba dema. O sasai kediа ni midiho kege degeiba duguobabe, Godiha hu hiye dege hebele fogulo ile. 8 A nimokou tobolou kuhe, Kelesu e hagua, dabai degeibe, eme Juda obiyei kediа* dogou guo dabai degei. E ke degei kahage Godiha afu kou tobou keme damaledo tayodemou hegi. Damaledo, Godiha Juda o die kou guai o kediamokou habage degeleyodema makaibe damaledo tama degei kehe. 9 Haba, Kelesu e haguei kaha yo tabe sa sa ilo obiyei kediane Godiha habaguguei ke duguoba, Godikou hohobou mabadomou kuhe haguei. Keme Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

Kegei kaha degemou, a sa sa o sasai kediа dihile kokou namokou bolofeiyode tobolou ba, ne hu hebele foguoba die feile. *2 Samuel 22:50*

10 Ta tabe kou gue nalai dala,

Sa sa o sasai nine Godiha o sasai kediabou de dogou guoba hohobou ma. *Lo 32:43*

11 Haba ta tabe kuhe,

Sa sa o sasai ni olou fei Hiye Oha e hu hebele foguma. Sa sa obiyei olou fei ni emokou bolofeiyode tobou ma. *Buk Song 117:1*

---

* **15:8** 15:8 Grik taege “kolo diafigidi o kediа”-yodili.

12 Tạ tabe Aisaiahạ kõu gue tobou,
Jesihạ sosõu * kokõu ge, wolõu daladi hiye o tahạ haguạ, sa sa obiyei olõu fẹi wolõu
dalale. Sa sa o sasại olõu fẹi kediạge o kahạ hagua, diạmokõu midihọ bolọdo
degele kẹ dia dalaguayodei. *Aisaia 11:10*

13 Dibe Godihạ dimokõu bolọdo ta degeleyodema maka degei kẹ dugulamõu dia dalagua. Ạge nịme Godikõu damalẹyodema, hohọ hiyedo degeba bologuạdo dalaguale kẹ tagali. Kegeibasi, Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹ, nịme Godihạ bi bolọdo ta nelẹyodei kẹ mõu lạba, nelẹdo dege dia dalaguale.

Polhạ dabai yo□u degedi kahạ tạ kẹbõu, haba sa Rom o kediạmokõu agali bolofẹiyodene tobou

(Tạ Hiye 15:14–16:27)

Polhạ dabai yo□u degeli kokõu hohọ degei

14 Mạ mogo diạma, ạ damalẹdo tawalibe, nịme midihọ bolofẹi milõu gadi o sasại, tewene hiyedo dala kahạ degemõu, nịge nịõu sie yogokõu hehegieiba hehegieiba delenõu. 15 Kuguo, ạ nịmokõu nalạma nelị ko□ume ilo kelebe huyadefẹi nelẹdo. Kẹnõu si ạ ko□u nalại kelegebe ạ ta guẹ degeli mei. Nị totõu degeiye domõu ạ kege kuhe nalại. Yobe, Godihạ ạmokõu solõu do degemõu, 16 ẹ tobõu mõu, ạ Yesu Kelesuhạ dabai degedibe, sa sa obiyei kediạmokõu Godihạ tạ uwo bolofẹi kẹ hehegiemõu sulu. Ạme mogõu du daladi o sạ dege sulugi, sa sa ilo o sasại mo□uma hagua, Godikõu nẹdi. Kegeiba, Duo Bolofẹihạ degeiye, diạme Godihạ o sasại degeiba, yo□u wõu ma hohọbõu yadomõu.

17 Kegemõu, ạ Yesu Kelesubõu de dogõu guo dalali, Godihạ dabai degeli kahạ degemõu, ạ hohọ degeli kuhẹ. 18 Ạge tạ hiye ta tobolõu sagại mei, ạ kõu guenõu tobõu ladi, Kelesuhạ degeiye, ạ dabai degedibe, sa sa obiyei kediạmokõu hehegie siadi. Kegeiba, o sasại kediạne Godihạ tạ kẹ duloba sesemabadomõu. 19 Ạ dabai kẹ degeimõu be, Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹ ạ o sasại dihịle kokõu midihọ gehẹ gehẹ kẹ milõu mõu siei. Ạ kege siadibe, ạ sa Jerusalemkõu ge yomogõu mõu, Kelesuhạ degei kahạ tạ uwo bolofẹi kẹ sa sa olõu fẹi keleya kẹ tobõu mõu sulugi, sa Ilirikumkõu felei. 20 Ạ tạ uwo bolofẹi kẹ hehegiedi kelegebe, ạ sa sa, o sasại Kelesuhạ hụ tewe meiya kẹnõu hehegie tobolõu sagại degeli. Damalẹdo, o tae moutima fogõu ba kokõu ạ mosọ togolobe dafa. 21 Kẹnõu si, ạge Godihạ kuguokõu nalại dala sagại kẹnõu tefele degelamõu,
O sasại, yo□u degei kahạ tạ afu ta dulo ili mei kediạge ẹme dugulo ile. Tạ uwo bolofẹi
kẹ ta dulo ili mei kediạge defẹido tawale ile. *Aisaia 52:15*

Polhạge sa Rom o kediạ duguo fogõu ba hobõu, ise sa Spenkõu kuhe ile kẹ tagai

22 Dabai ạ degedi kahạge, ạ akogudi kahạ, ạ nịmokõu toto ili mei. 23 Kẹnõu si ạ sa kõu leya dabai degega siadibe ifi mei degei. Sadebe sụdo mei degemõu haguei kelegebe, ạ nị dugulo sagại hiyedo degedi. 24 Kegemõu, ạ sa Spenkõu ilebe, ạ ali duo kele sa Rom o nịbukõu duguoba, huyadefẹi dogõu guo dalali, nị ạ dogõu guba hobõu, ise sa Spenkõu kuhe ile.

25 Kẹnõu si ạ kõu bõu gefẹi sa Jerusalemkõu ileba, Godihạ o sasại, sa kẹ tie kediạ dogõu gulamõu. 26 Yobe, damalẹyodele i o sasại, sa Masedoniabõu Akaiabõu duo kile

---

* **15:12** 15:12 *Jesihạ sosõu* - O Jesibe hiye o Devithạ ẹ aye.

dalagua kediạge bi mei o sasại kediạ dogõu gulamõu, sele kefema, Godihạ o sasại sa Jerusalem tie kediạmokõu nelẹyodele i. 27 Sa sa o kediạ dio□u die fimạiyenõu sele kẹ kefema nelẹ ibe bolọdo. Yobe, afu Juda o kediạge Godihạ bi bolofẹido kẹ diạmokõu kõu nelẹ i kahạ degemõu, ạ tawalibe, sa sa o kediạge tõu dogõu gudi bi bolọdo kẹ kefema, Juda o kediạmokõu kuhe nelạmõu degelibe bolọdo.

28 Ạ sele kẹ sa Jerusalem o sasại kediạmokõu nelẹ fogõu ileba, ali duo kele sa Rom o nịbukõu duguo fogõu ba, ise sa Spenkõu kuhe ileyodei. 29 Ạ tewe, ạ nịmokõu ile folobe, ạ bi bolofẹi, Kelesuhạ ạmokõu nẹi kẹ tolõu foloba, nịmokõu hiyedo nẹmõu ile.

30 Mogo diạma, di Hiye O Yesu Kelesukõu damalẹyodeimõu, Duo Bolofẹihạ degeiye, di olõu fẹi mogo degei kahạ degemõu, nị Godihạ ạ dogõu guyedema nelẹdo dege dihọ bagạ tobõu ma. 31 Sa Judia o ilo, Yesukõu damalẹyodili mei kediạ ạ walamõu degele idi kahạ degemõu, nị Godihạ ạ dogõu guyedema dihọ bagạ tobõu ma. Haba tabe, Godihạ o sasại, sa Jerusalem tie kediạmokõu be ạ sele kẹ nẹiba duguoba, diạ hohọ degemabadeba dihọ bagạ tobõu ma. 32 Kegeiba, Godihạ tagaiya kẹ ạ hohọ dege ile, nị geleguoba, diyõu fẹi misiholo duwoguale.

33 Godi ẹme bologuạdo daladi kahạ obõu. Ẹ nịbõu de dogõu guo dalale. Damalẹdo.

16

Polhạ o sasại kediạmokõu agali bolofẹiyode tobou

1 Ạ damalẹyodei sasại, di mogo Fibi ẹme midihọ bolọdo milõu di sasạiyode tobolõu kuhẹ. Sa Senkria kokõu be, ẹme damalẹyodele i o sasại dogõu guo dabai degedi. 2 Ẹ nịmokõu foloubabe, nị Hiye Ohạ huya kẹ bologuạdo wolõu dalamabeedei. Midihọ kẹme bolofẹi, Godihạge yo□u ẹ o sasại di milõu mabeedei. Ẹ hagị ta degeibabe, nị hiye dege dogõu guma. Yobe, ẹme o sasại sụdo dogõu gudi sasại, ạne kõu dogõu gudi kahạ degemõu.

3 Nị sasại Prisila dilie ẹ mạ Akwila diliemokõu agali bolofẹiyode tobõu ma. Diliebe Yesu Kelesuhạ dabai ei tanõu degele idi. 4 Dilie ạ dogõu gulamõu degeligi, kõu tofigile sagại kẹ fogou. Kegemõu, ạ diliemokõu bolofẹiyode tobolõu kuhẹ. Haba, damalẹyodei o sasại, sa sa tie kediạne bolofẹiyodele idi. 5 Damalẹyodele i o sasại, dilie mosọkõu kefegulo idi kediạmokõu ne agali bolofẹiyode tobõu ma.

Haba mạ mogodo, o Epainetus ẹmokõu ne agali bolofẹiyode tobõu ma. Sa Esia duo kilebe ẹme ẹbukõu do Kelesukõu damalẹyodei o.

6 Haba sasại Maria* ẹmokõu ne agali bolofẹiyode tobõu ma. Ẹme nị dogõu gulamõu dabai hiyedo kõu degedi.

7 Haba o Andronikusbõu sasại Juniasbõu diliemokõu ne agali bolofẹiyode tobõu ma. Diliebe ei hụti tanõu. Ạme didiọ mosọkõu dalamõu be, diliene deleiguei. Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ duo kilene dilie hụ dala. Ạ damalẹyodili mei kelege, dilie diliebukõu Kelesukõu damalẹyodele i.

8 Haba o Ampliatus ẹmokõu ne agali bolofẹiyode tobõu ma. Ẹme mạ mogodo, Hiye Obõu de dogõu guo dala kahạ degemõu.

9 Haba o Urbanus ẹmokõu ne agali bolofẹiyode tobõu ma. Ẹme Kelesuhạ dabai dibõu de degedi.

Mạ mogodo, o Stakis, ẹmokõu ne agali bolofẹiyode tobõu ma.

---

* **16:6** 16:6 Sasại kẹme *Maria* ta, Yesuhạ adiõu mei.

10 Haba o Apeles ẹmokoũ ne agali bolofẹiyode tobõũ ma. Di ẹme Kelesu sesele siadi oyodele idi.

Haba o Aristobulusbõũ ẹ sosõũ diạmokoũ ne agali bolofẹiyode tobõũ ma.

11 Nị o Herodion ẹmokoũ ne agali bolofẹiyode tobõũ ma. Elebe hụti tanõũ.

Haba o Narsisusbõũ ẹ sosõũ, Hiye Ohạ bi degele ibõũ olõũ fẹi diạmokoũ ne agali bolofẹiyode tobõũ ma.

12 Nị sasại Trifinabõũ sasại Trifosabõũ diliemokoũ ne agali bolofẹiyode tobõũ ma. Diliebe Hiye Ohạ dabai hiyedo degele idi.

Haba mạ mogo ta, sasại Persis ẹmokoũ ne agali bolofẹiyode tobõũ ma. Ẹne Hiye Ohạ dabai hiyedo kõũ degedi.

13 Nị o Rufus ẹmokoũ ne agali bolofẹiyode tobõũ ma. Ẹme o bolofẹido, Hiye Ohạ makai. Haba ẹ adiõũ, mạ adiõũ sagại dege dala, ẹmokoũ ne agali bolofẹiyode tobõũ ma.

14 Nị o Asinkritusbõũ, o Flegonbõũ, o Hermesbõũ, o Patrobasbõũ, o Hermasbõũ, haba damalẹyodele i o ilo diạbõũ de dalaguabõũ olõũ fẹi diạmokoũ agali bolofẹiyode tobõũ ma.

15 Nị o Filologusbõũ sasại Juliabõũ, haba o Nerusbõũ ẹ bobasibõũ, haba o Olimpasbõũ, haba Godihạ o sasại diạbõũ de dalaguabõũ olõũ fẹi diạmokoũ agali bolofẹiyode tobõũ ma.

16 Godihạ o sasại nị̀ge nị̀õũ sie yogo nogõũ ba nogõũ ba dema.

Sa sa o sasại olõũ fẹi, Kelesukoũ damalẹyodele i kediạge nị̀mokoũ agali bolofẹiyode tobolõũ ili kuhẹ.

O ilo kediạ degeiye, damalẹyodei o sasại kediạ duo kele file idi

17 Mogo diạma, ạ tạ nelẹdo dege nị̀mokoũ tobõũ ladi. Ogõũ gai egei tobõũ di o kediạmokoũ be nị̀õũ tawaibõũ. O kediạ di egei dudi kẹ tõũ fogõũ ba, egei gehẹ dumabeedeibabe nị ta dudama. Nị ilo kele die tạ seseiye deba, o kegele i kẹ ahu dege dalama. 18 Damalẹdo, o kegele idi kediạme di Hiye O Kelesuhạ dabai degele idiyo mei. Dio□ũ die tõũ e tagaiya kẹnõũ dabai degele idi. Tạ sebe degemõũ, ogõũ gai egei tobolõũ idi kẹme o sasại tewe mei kediạge wa, damalẹyadele idi. 19 Kẹnõũ si nị̀me Godihạ tạ dulo sesediyodele i kẹme sa sa o sasại olõũ fẹi kõũ dulo i kahạ degemõũ, ạ nị̀mokoũ hohọ degeli. Ạ nị̀me midihọ bolọ olõũ fẹi kẹ tawamabadomõũ tagali. Ha, midihọ kasagại milõũ gadi kẹme tawadamabadomõũ tagali. 20 Godi ẹme bologụado daladi kahạ obõũ. Ẹ degeiye, nị Tamạbe tofogõũ ba, tuẹma, mihị̀ dulemõũ ebeguladi.

Di Hiye O Yesuhạ habagugueibe nị̀bõũ de dalale.

O ilo kediạ sa Rom o kediạmokoũ agali bolofẹiyodele i kahạ tạ

21 Ele dabai tanõũ degedi o Timotihạ nị̀mokoũ agali bolofẹiyode tobolõũ. Haba mạ hụti o Lusiusbõũ Jesonbõũ Sosipaterbõũ, diạne nị̀mokoũ agali bolofẹiyodele ili kuhẹ.

22 Ạme o Tertius. Ạ Polhạ tobõũ mõũ kuguo ko□ũ kuhe nalolụ. Ạ Hiye Ohạ hụya kẹ nị̀mokoũ agali bolofẹiyode tobolõũ kuhẹ.

23-24 O Gaius ẹne nị̀mokoũ agali bolofẹiyode tobolõũ . Ẹge ạme ẹ mosọkoũ bologụado dia dala. Haba damalẹyodele i o sasại, sa kõũ le tiene olõũ fẹi ẹ bologụado dia daladi.

Gamani sele dia daladi o Erastusbõũ, o di mogo Kwartusbõũ diliene nị̀mokoũ agali bolofẹiyode tobolõũ ili kuhẹ.

Di Godiha hu hebele fogume

25 Godiha degeiyenou si ni damaleyodeibe neledo degele. Ta uwo bolofei, a tobou
di kahage kegenou hehegiedi. Yesu Kelesuha degei kaha ta keme afuge mogogou
deleiye, 26 kenou si ifi Godiha degeiye, tama degei dala kuhe. Godi you kegenou
daladi, e habage-degele-duguo-tobou di-o kediamokou tobou mou dia nalagai kenou
be, ifi ei hehegie tobolou ili kuhe, sa sa obiyei olou feido damaleyodema, e ta ke dulo
sesemabadomou. 27 Damaledo, Godi enou si tewe hiyedo folodo. Di Yesu Kelesuha
degei kenou fimaba, sawisiei olou feibe Godikou nou hohobou me. Damaledo.

Egei Sasafẹi Polhạ
Sa Korin O Kediạmokọ̄u
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

Sa hiye Korinbe sa Grik kile delei.

Pol ẹme sa Efesuskọ̄u dalali, damalẹyodei o sasại, sa Korin tie kediạmokọ̄u nalạma nẹi. Afu, kuguo ko□̄u nalalị mei kelege, Polhạ die sa kele kọ̄u ile dalali, Yesuhạ degegai kahạ tạ kẹ diạmokọ̄u hehegie tobou. (Dabai 18:1-17 kẹne dugu.) Hehegie tobọ̄u mọ̄u be, o sasại ilo kele damalẹyodele i.

Kegemọ̄u, Pol ẹ tọ̄u fogọ̄u fogọ̄u imọ̄u, damalẹyodele i o sasại kediạ hagị hiyedo dugulo i. Hagi hiyedo dugumọ̄u, o ilo kelege ile, Polkọ̄u tobolọ̄u i. Tobolọ̄u imọ̄u dulomọ̄u, kuguo ko□̄u diạmokọ̄u egele tobolọ̄u mọ̄u kuhe nalạma nẹi.

1 Korin 13, Yesukọ̄u damalẹyodele i o sasại sụdo kediạ nalại kẹ tagale ili. Yobe, tạ kahạ sibigẹbe kọ̄u gue, di diyọ̄u sie yogokọ̄u solọ̄u do degeimọ̄u solọ̄u do degeimọ̄u dedi kẹme midihọ bolọdo Godihạ dimokọ̄u nẹi dala kehẹyodei.

Kuguo 1 Korin ko□̄umahạ tạ sibigẹ tanọ̄u tanọ̄u olọ̄u fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1–4
Damalẹyodele i o kediạme tạe ta biyaba, dio□̄u die hụ hebele fogudamabeedei.

Tạ Hiye 5–6
Midihọ kasagại, damalẹyodele i o sasại kediạbọ̄u de dala kẹme dio□̄u dọụsusumabeedei.

Tạ Hiye 7
Polhạ obọ̄u sasạibọ̄u hulomọ̄u daladi kahạ tạ kẹ tobou.

Tạ Hiye 8–10
Damalẹyodei o sasại kediạge gali, o tae ogọ̄u gai godikọ̄u nẹi kẹme de nalạ ile?

Tạ Hiye 11-14
Polhạge nelẹ, Duo Bolofẹihạ solọ̄u do nẹmọ̄u i kẹbọ̄u, haba sosi mosọkọ̄u kefeguo dabai degedi midihọ bolọdo kẹbọ̄u de hehegie tobou.

Tạ Hiye 15
Tofigile i o sasại kediạ haguạ gehẹ degele ile.

Tạ Hiye 16
Polhạ dabai ẹ degeleyode tawai kẹ tobou.

Damalẹyodele i o kediạme tạe ta biyaba, dio□̄u die hụ hebele fogudamabeedei

(Tạ Hiye 1–4)

1 Ạme Pol, Godihạ yo□̄u tagaiyenọ̄u ạ haguisamọ̄u, ạme Yesu Kelesuhạ tạ-bolofẹi-malạ-siadi-oyodema makai dala. O Sostenes, di mogo, elege kuguo ko□̄u nalolụ kuhẹ. 2 Sa Korin o sasại Godikọ̄u damalẹyodei diạma, nịmokọ̄u ele kuguo ko□̄u nalạma nelị kuhẹ. Yesu Kelesuhạ degeiye, nịme Godihạ bi bolọdo degei dala. Nịbọ̄u, haba sa sa o sasại, di Hiye O Yesu Kelesuhạ hụ hebele fogulo idi kediạmokọ̄u bọ̄u, Godihạge nịme mạ bi bolọdo degemabeede tobou. Yesu Kelesube di Hiye O, haba sa sa o sasại diạne

die Hiye O. 3 Di Aye Godibõu, di Hiye O Yesu Kelesubõu dilie nịmokõu habagugueiba,
nịme bologuạdo dalamabadomõu.

Polhạ Godikõu bolofẹiyode tobou

4 Ạ mạ Godikõu bolofẹiyode tobõu di, ẹge nị habaguguemõu, Yesu Kelesu nẹi kahạ
degemõu. 5 Yesu Kelesuhạ dogõu guyenõu, nịme Godihạ tạ hehegiedi tewe. Haba ẹ
tewe bolọ hiyedone nịbõu de dala. 6 Yobe, Kelesuhạ degei kahạ tạ ei nịmokõu hehegie
tobou kẹme nị kõu damalẹdo-yodema dalagua kehẹ. 7 Nị damalẹyodema, Hiye O Yesu
Kelesuhạ tamạ degeiba dugulo kẹ dia dalabe, Duo Bolofẹihạ nelẹ daga daga kẹme
nịme ta mei degeiyo mei dala kehẹ. 8 Di Hiye O Yesu Kelesuhạ nịmokõu dedẹi sagiba,
nịme nelẹdo dege ibe deba, sawisiei, ẹ boholõu mạ haguale kelege, midihọ kasagại
milõu ga idi kahạ hebe kẹme ẹ nịmokõu ta nelẹ mei. 9 Godihạ yo□u degeleyodei kẹme
ẹ dọụdo degedi. Ẹ Dihi Yesu Kelesu, ẹme di Hiye O, ẹge nịbõu de dogõu guomõu dala
kehẹ.

Damalẹyodele i o sasại kediạ fị tanõu mei, filemõu bolọụ degei

10 Mogo diạma, ạ nịmokõu nelẹ dege tobolõu be, di Hiye O Yesu Kelesuhạ hụya
kẹ nịme fị tanõu degemabeede tobolõu. Fileba, bolọụ degedama. Fị tanõu degeba,
fị tanõu fẹi mạma. 11 Mogo diạma, ạ o Kloehạ sosõu diạge nịme tạe biya idiyode
tobolõu imõu du. 12 Ạ tobolõu kahạ yobe kõu gue, nị sa kile tie o ilo kelegebe o
Pol sesele iliyode tobolõu idi. Haba nị o ilo kelegebe o Apolos sesele iliyode tobolõu
idi. Haba o ilo kelegebe o Pita sesele iliyodele idi. Haba ilo kelegebe Kelesu sesele
iliyodele idi. 13 Ạ nịmokõu yodugalamõu, Kelesuhạ ẹ tõu be kagima fi dala? Kegeli
mei. Hebe fufuguomạikõu teibe, ạ nị dowoye tolo i? Kegeli mei. Nị fafeleya tofolõu i
kẹme, nị Pol mạ hụya kẹ fafeleya tofolõu i? Kegeli mei. 14 Ạ o Krispusbõu o Gaiusbõu
nõu fafeleya degei. Nị o sụdo ạ fafeleya degeli mei kẹme bolọ, kegei kahạ degemõu ạ
Godikõu bolofẹiyodili. 15 Kegeligi, nị kile o tahạ ạme Polhạ hụya kẹ fafeleya tofouyode
tobouye. 16 Ạ totõu degei. O Stefanasbõu, ẹ sosõu bõu dene ạ kõu fafeleya degei. Haba
o ilo kelene ạ kõu fafeleya degei debane, ạge tawaiyo mei. 17 Kelesuhạ ạ tobõu mõu
hagueibe, ạ fafeleya degedi dabai degeyede tobõu mõu hagueli mei. Ạme tạ uwo
bolofẹi kẹnõu tobõu yedeimõu kuhe haguei. Kẹnõu si, tạ kẹme hehegie totobõu mõu
siayedeimõu hagueibe, ạ sa sibigẹ tewe o kediạ tobõu di sagại kege tobõu diyo mei.
Kegeligi, Kelesuhạ hebe fufuguomạikõu tolo i kẹme sibigẹ mei sạ degeiye domõu.

Kelesu ẹme Godihạ dedẹinõu

18 Damalẹdo, o makolo ile o kediạ tobolõu idibe, hebe fufuguomại kahạ tạbe sibigẹ
ta meiyode tobolõu idi. Kẹnõu si, Godihạ mamolo□u o sasại diyõu nõu si tewe, hebe
fufuguomại kahạ tạ sibigẹ hiyedobe, Godihạ yo□u ẹ dedẹinõu dala. 19 Yobe, Godihạ
kuguokõu be kõu gue nalại dala,

Tewe o kediạ tawagai kẹme ạ makouba mei degele. Sa sibigẹ fị gofo□u o kediạ fị
gofo□u kẹne ạ hebele filọụba mei degeleyodei. *Aisaia 29:14*

20 Sa sibigẹ kuokõu * tewe o kediạme kou? Kuolõu yo du o kediạme kou? Fị gofo□u
degele i o kediạme kou? O kegele i obe meido. Godihạ sa sibigẹ kahạ tawagai kẹme
sibigẹbõu mei, totõu degele i o kediạ tạyodili.

---

* **1:20** 1:20 1 Korin kuguo kuokõu be, Polhạ *sa sibigẹ* o sasạiyode tobõu dibe, tạ kahạ sibigẹbe Yesukõu damalẹyodele ili mei o sasạiyode tobõu di.

21 Godihạ ẹ tewebe hiyedo, sa sibigẹ tewe olõu fẹibe gabama folodo. O sasại
kediạnõu be Godi tawale sagại mei. Tawale sagại mei kahạ degemõu, Godihạ a ta
maka degei, o sasại mamõu lạmõu. Eine a kahạ tạ kẹ hehegiedi. Damalẹyodele ili
mei o kediạsi ei tạ kẹme totõu degei tạyodele idi. 22 Juda o kediạ midihọ gehẹ gehẹ
milõu gamabeede tobolõu idi. Grik o kediạge tewe kẹbõu de tạnõu hehegie tobõu
mabeedene tobolõu idi. 23 Einõu si* Kelesuhạ hebe fufuguomạikõu tolo i kahạ tạ
kẹnõu hehegie tobõu mõu be, Juda o kediạ dafa idi. Sa ta o kediạ eimokõu nịme
totõu degele i oyodele idi. 24 Godihạ makai o sasại, Juda tiebõu Grik tiebõu dige tewe,
Godihạ Kelesu tobõu mõu hagueibe ẹ yo͡u ẹ nelẹbõu tewebõu de hegi. 25 Sa sibigẹ kõu
le o kediạge Godihạ tewebe totõu degeiyodele idiye, kẹnõu si Godihạ ẹ tewebe hiyedo
folodo. Sa sibigẹ o kediạ tawagaibe huyadefẹi. Godihạ nelẹ, oe huyadefẹiyodele idi,
kẹme nelẹ hiyedo. Sa sibigẹ o kediạ nelẹbe huyadefẹinõu.

26 Mogo diạma, afu, Godihạ nị haguisoumõu, yomogõu damalẹyodele i kelegebe,
nịme sa sibigẹ o sasại kediạ dihịle kokõu tewe obe sụdo meidade tawama. Nịme
nelẹbõu obe sụdo mei. Hụbõu o sasạine ta sụdo mei. 27 Sa sibigẹ o die dihịle
kokõu totõu degei o sasại kediạme Godihạ makai, sa sibigẹ tewe o kediạ sidifi
degemabadomõu. Sa sibigẹ o sasạiye nelẹ meiyodele idi kẹme Godihạ makai,
nelẹbõu o kediạ sidifi degemabadomõu. 28 Hụbõu mei o sasại, sa sibigẹ kuokõu oe
mabõu nõu degele idi kediạme Godihạ makai. Haba hụbõu o sasại kediạme Godihạ
makali mei, mõu yo͡uwa dalaguayodei, sa sibigẹ ko͡umahạ nelẹ kẹ mei degeiba
dugumabadomõu. 29 Kegei kahạ degemõu, Godihạ dihịle kokõu be o sasại di diyõu di
hụ kẹ hebele fogudame. 30 Godihạ degeiye, nịme Yesu Kelesubõu de dogõu guo dala.
Tewe, Godihạ dimokõu nẹi kahạ ẹ yobe Kelesu ẹnõu. Kelesuhạ degeiyenõu, dibe
Godihạ yo͡u ẹ bi, ẹ dihịle kokõu dọụdo o sasại degei dalagua. Damalẹdo, Kelesuhạ
degeiyenõu, Godihạ di mamọụ kahạ degemõu, midihọ kasagại kahạ hebe kẹme di ta
molo͡u meido. 31 Kegemõu, Godihạ kuguokõu be kõu gue nalại dala kẹnõu seseme,

O tahạ yo͡usie hohọbõu lababe, ẹ yo͡u ẹ hụ kẹ hebele foguda, Hiye Ohạ hụ kẹnõu
hebele foguyedei. *Jeremaia 9:24*

2

Polhạ sa Korin o sasại kediạ Yesu Kelesukõu damalẹyodele i kẹ tobou

1 Mogo diạma, ạ afu ile, nịmokõu folomõu, Godihạ mogogou tạ kẹ hehegie tobõu
dibe, ạ tewe o kediạ tạ gehẹ gehẹ tobolõu idi sagại kege ta tobõu diyo mei. 2 Ạ nịbõu
de deleibe, fịbe tanõu fẹi, Yesu Kelesuhạ degei kẹnõu mạmõu, ẹ hebe fufuguomạikõu
tolo i kahạ tạ kẹnõu tobõu di. 3 Ạ nị dihịle kokõu tefeleibe, ạme nelẹ mei. Ạ gue
degemõu, dio kolo tefelei. 4 Tafalalibe, ạ sa sibigẹ tewe o kediạ nị fị bohõu yadomõu
tạ sebe degedi sagại kege ta hehegie tobõu diyo mei. Ạge Duo Bolofẹihạ nelẹyanõu
hehegie tobõu di, nị mạ tạ damalẹyodemabadomõu. 5 O di teweyenõu nị damalẹyodei
kẹ tamạ degeli kẹme ạ dafai. Godihạ dedẹiyenõu nị damalẹyodei kẹ tamạ degeli kẹme
ạ tagai.

Duo Bolofẹihạ dimokõu fimạibõu tewebõu bolofẹi kẹ nẹi

* **1:23** 1:23 Polhạ *eiyodili*kẹme yo͡ubõu, Godihạ dabai degedi o ilo kelebõu de. Tabe Sostenes sạ degei (1:1). Haba tabe Timoti sạ degei (4:17).

6 Godihạ tewe kẹme eige fị hagua i o sasạị kediạmokọ̄u nọ̄u hehegie tobolọ̄u idi.
Tewe kẹme sa sibigẹ tewe mei. Sa sa hiye o kediạ, die tewe sagạị kẹ ei ta tobọ̄u diyo
mei. O tewe kegele i kediạme mei degeladi. 7 Ei hehegiedi kẹme Godihạ tewedo, afu
oe ta tawali mei, mogogou delei. Bi ta milọ̄u li mei kelege, Godihạ yo͡unọ̄u di wolọ̄u
foloba, ẹ hebeni hohọ kokọ̄u dogoguloyode tawai. 8 Godihạ fimạị kẹme sa sa hiye o
kediạ ta tawale ili mei. Tawale i debabe, hebeni hohọ kahạ ẹ obọ̄u do, di Hiye O, ẹme
diạ hebe fufuguomạịkọ̄u ikoke degele ili mei. 9 Tạ ei hehegie tobọ̄u di kẹme Godihạ
kuguokọ̄u be kọ̄u gue nalạị dala,

O tae ta dugudiyo mei, kihiyọụyene dudiyo mei, o fimạịyene ta tawadiyo mei kẹme
Godihạ afudo yo͡u kege kọ̄u tawale fogọ̄u dalali, o sasạị ẹmokọ̄u hohọ degele
idi kediạmokọ̄u nelạmọ̄u degeliyodei. *Aisaia 64:4*

10 Tạ kẹme Godihạ ẹ Duo Bolofẹịkọ̄u hegimọ̄u, ẹge eimokọ̄u hehegieimọ̄u tawale ili
kuhẹ. Yobe, Duo Bolofẹịhạ mogogou dala olọ̄u fẹị kẹ kolugi, Godihạ fimạị duledune
dugudi. 11 O tae o tahạ fimạị ta tawaiyo mei. O yo͡u ẹ fimạị kẹnọ̄u si tewe. Nebe
kẹnọ̄u tefei, Godihạ Duo Bolofẹị yo͡unọ̄u si Godihạ fimạị kẹ tewe. 12 Eibe sa sibigẹ
kahạ duo kẹ mọ̄u lị mei. Godihạ yo͡u ẹ Duo Bolofẹị kẹ nẹị, ei bi olọ̄u fẹị Godihạ
eimokọ̄u solọ̄u do nẹị kẹ tawamabadomọ̄u. 13 Godihạ nẹị kahạ tạ kẹ tobolọ̄u be, ei
sa sibigẹ ko͡umahạ teweya kẹ tobọ̄u diyo mei, Duo Bolofẹihạ eimokọ̄u hehegiei tạ
damalẹdo kẹnọ̄u tobolọ̄u idi.

14 Godihạ ẹ Duo Bolofẹibọ̄u de dala mei o kediạge bi Godihạ nẹị kẹme dafa idi, diạge
kẹme totọ̄u degeimọ̄u, sibigẹ meiyade tawale idi. Diạ tawaiyo mei kahạ yobe kọ̄u gue,
Duo Bolofẹihạ diạmokọ̄u hehegieiyo mei kahạ degemọ̄u kuhe kege tawale idi. 15 Duo
Bolofẹibọ̄u de dala o kediạsi midihọ kasagạibọ̄u bolọbọ̄u de figadi kẹ tewe. Ha kẹnọ̄u
si, Duo Bolofẹibọ̄u o kediạ midihọbe o tae ta file sagạị mei. 16 Godihạ kuguokọ̄u be
kọ̄u gue nalạị dala,

O tahạ Hiye Ohạ fimạị kẹ tawagamaba, ẹge Hiye Okọ̄u de hehegile sagạị? O tahạ kege
ta degele sagạị meido. *Aisaia 40:13*

Dinọ̄u si Kelesuhạ fimạịbọ̄u de dala.

3

Sosikọ̄u dabai degedi kediạme Godihạ dabai degedi o sasạị

1 Mogo diạma, afu, ạ nịmokọ̄u hehegiei kelegebe, nịme Duo Bolofẹihạ midihọ kẹ
sesele ili mei. Nịme tọ̄u e tagadi midihọ kẹ sesele idi o sasạị dalaguamọ̄u, ạ nịmokọ̄u
kuhe hehegiei. Nịme dihi diẹ sạ degei, Kelesuhạ degei kahạ sibigẹ kẹme nị ta tawale
ili mei. 2 Ạ nịmokọ̄u kọ̄u hehegiei kẹme ạ bu sạ degei kẹnọ̄u nẹị. Nalẹ gofo͡u degei
kẹme nị toto ta nalẹ sagạị mei delei. Ifine, nịme nalẹ gofo͡u degei ta nalẹ sagạị meido
dala. 3 Nịme nị tọ̄u e tagadi midihọ kasagạị kẹme ta tọ̄u fogọ̄u li mei. Yobe, nị nị̀ọ̄u sie
yogokọ̄u kona degeimọ̄u kona degeimọ̄u dele idi. Haba tạene biya idi kahạ degemọ̄u,
ạ tawalibe, nị tọ̄u e tagadi midihọ kasagạị kẹ sesele idi. Midihọ damalẹyodele ili mei
o sasạị kediạ milọ̄u ga idi kẹme nịne milọ̄u ga idi. 4 Damalẹdo, nị kile tie o ilo kelege
tobọ̄u dibe, eibe Pol sesele iliyodele idi. Haba nị kile tie o ilo kelebe ei Apolos sesele
iliyodele idi. Midihọ kegei kẹme damalẹyodele ili mei o sasạị kediạ milolọ̄u idi.

5 Nị defẹịdo tawale fimạma. Apolos ẹme koyo? Pol ạme koyo? Elebe dabai degele idi
onọ̄u. Hiye Ohạ elemokọ̄u dedẹị ẹsofẹị ẹsofẹị nẹịmọ̄u ya, dabai ta, dabai ta de degele
imọ̄u, nị Hiye O Yesukọ̄u damalẹyodema dalagua kehẹ. 6 Ạme segei hou sogodi o

kẹ sạ degei. Haba Apolos ẹme segei hueị nẹdi o kẹ sạ degei. Kẹnou si, Godihạnou degeiye, segei hou kẹme folo hiye degeli. 7 Segei hou sogodi o kẹme hụbou mei. Hueị nẹdi o kẹne hụbou mei. Godi ẹnou si hụbou dala, yobe ẹ nelẹyenou segei hou kẹ hiye degemou ili. 8 Segei hou sogodi o kẹbou, hueị nẹdi o kẹdilie dabai degele idibe, fị tanou feị dege degele idiye, ha dabai kahạ hebe kẹ molo͡ube ẹsofeị ẹsofeịnou malạ ile. 9 Elebe Godihạ dabai degele idi o. Godibou de dabai degele idi. Nịme Godihạ hebe hai sa sạ degei.

Sosikou dabai degedi obe mosọ togodi o kẹ sạ degei

Nịme Godihạ ẹ mosọ, yo͡u togoulu kehẹ. 10 Godihạ ạ habaguguegumou, ạme mosọ togodi bose kẹ sạ degei, moutima fogou mou, o tahạ mosọ mouti tagetou togoulu kehẹ. O koyo diạ mosọ togoubabe, defẹịdo togoma. 11 Moutima fogou kẹ haba o ta nạ igile muguoba, haba mouti gehẹ ta fogou da. Moutima fogou kẹme Yesu Kelesu ẹnou. 12 Mouti tagetou mosọ togolo idibe, o ilo kediạme sele igi golye mosọ togolo ili. Ilo kediạme sele igi silvaye togolo ili, ilo kediạme sele igi kuidihọ fai degeiye togolo ili, ilo kediạme hebeye togolo ili, ilo kediạme dioye togolo ili, ilo kediạme hiyẹ dioye togolo ili. 13 Kegei degemou, mosọ olou feị togogama mei degeiba, sawisiei Godihạ o sasạị di tạ sale kelege, dabai di degele i kẹme Godihạ douye tefega dugulo, dabai bolọ, he kasagạị deba kẹ tefega duguoba file dala. 14 O ẹ mosọ douye nalị mei kẹme ẹ hebe bolọ kẹ molo͡u. 15 O ẹ mosọ douye olou feị nạma mei degei debabe, ẹme dabainou degei. Hebe bolọdo ẹ ta molo͡u mei. Ẹ dabai makoma mei degele, ha kẹnou si yo͡u ẹme makolo mei. O kẹme mosọ douye nọụmou, o tae figạmou, figikou dogogu kẹ sạ degei dalale, bibou mei.

Nịme Godi yo͡u ẹ mosọ

16 Nịme Godi yo͡u ẹ mosọ. Godihạ Duo Bolofeịhạ nị duledu dala kẹme nị tawaiyo mei? 17 O tahạ Godihạ mosọ kẹ makoubabe, Godihạ o kẹne makolo. Yobe, mosọ kẹme Godi yo͡u ẹ mosọ kahạ degemou. Mosọ kẹme nị.

Sa sibigẹ o kediạ hụ hebele fogudame

18 Nị nịou sie ogou gadama. Nị kile o tahạ yo͡usie ẹme sa sibigẹ tewebe hiyedoyode tawaibabe, o kẹme fị bohou yede. Ẹ fị boholou ba, damalẹyodili mei o sasạị kediạ dihịle kokou be ẹme totou degei o sagạị dalaba dugulo. Kẹnou si Godihạge ẹme tewe oyode tobolou. 19 Yobe, Godihạ dihịle kokou be sa sibigẹ tewe kẹme ta hiye mei. Godihạge sa sibigẹ ko͡uhạ tewebe totou degeinou yode tawali. Damalẹdo, Godihạ kuguokou be kou gue nalạị dala,

Tewe o kediạ ogou gadi midihọ kẹ milou goumou be, Godihạge salẹmạiye tou di sagạị kẹnou tefele tou lamou ama dala. *Jop 5:13*

20 Haba tabe,

Hiye Ohạ tawadibe, tewe o kediạ fimạ idi kẹme sibigẹ meidade tawadi. *Buk Song 94:11*

21 Kegei degemou, nị sa sibigẹ o ei hụ kẹ hebele fogudama. Damalẹdo, bi olou feịbe nị bi. 22 Damalẹdo, Pol ạ, Apolos, Pita eibe nị mogonou. Sa sibigẹ kẹne nị binou. Fịbou dalagua kẹbou, tofigile i kẹbou, ifi kou bou gebou, habage sawisiale kẹbou debe olou feị nịou nị binou. 23 Nịnou sibe Kelesuhạ ẹ bi. Kelesube ẹme Godihạ bi.

4

Hiye O yo͡unou ẹ dabai degele idi o sasạị kediạ figale

1 Kegei degemõu, nịge eibe Kelesuhạ dabai degedi o, Godihạ tạ mogogou kẹ dia
dalaguadidade tawama. 2 Dabai degedi obege ẹ bosehạ tạ kẹ dulo seseyedei, ẹ bosehạ
ẹ dafaiye domõu. 3 Kelesuhạ dabai, ạ degedi kẹme nị fileba, hebe kasagạị kẹ ạmokõu
nelẹbe tạbõu mei. Tạ sai fidi hiye o tae ạ tạ salene tạbõu mei. Ạ dabai degedi kẹ
mayo□usie ta file mei. 4 Ạ tawalibe, ạ midihọ kasagạị ta milõu li meidade tawaliye,
kẹnõu si sa sibigẹ kuokõu ge ạme dọụdo oyode tobolõu mei. Hiye O yo□unõu tawaga
filesi bolọ. 5 Tạ sale hiyebe you kahạ degemõu, nị yogo toto ta file tobõu dama. Hiye
Ohạ haguale kẹnõu baha duwoma. Hiye Ohạ haguale kelegebe, huliạ kodu mogogou
dala kẹme olõu fẹị hohọ kokõu tamạ degele. O sasạị kediạ fimạị kẹne tamạ degele.
Kelegenõu be, Godihạ die midihọ milõu gadi kahạ hebe kẹ dimokõu nẹmõu ile.

Sa Korin o sasạị kediạ dio□ụ die hụnõu hebele fogulo i

6 Mogo diạma, Apolos ele dabai degele idi kamahạ tạ makai, ạ kõu hegi kokõu
defẹịdo fimạma, nị Godihạ kuguokõu nalạgai kẹ ta gobõu dama. O tahạ hụ kẹnõu
hebele foguoba, haba o tahạ hụ kẹ huyafẹị degedama. 7 Mogo tanõu tanõu diạma, o
koyohạge nạme hiye o degeyede tobolou? Nạme hiye o mei. Bi olõu fẹị nạ dala kẹme
Godihạ nạ solõu do degemõu nẹị. Nạ nẹ hụ kadegeimõu hebele foguya?

8 Nịme guokõu hiyedo degeiyodele ili. Haba bi hiyedone dalaguayodele ili. Nị nịõu
sie nịme hiye o hụbõu yodele ilibe de damalẹ, ha gulokou? Nịme hụbõu o bolọ debabe,
di olõu fẹịne hụbõu onõu dalame. 9 Ạ tawalibe, sa sibigẹ kuokõu be, Godihạge ẹ tạ-
bolofẹị-malạ-suluguadi-o eibe uwagedo dogogumõu dalaguadadili. Eibe o ilo kelege
tạ sama wouba tofigile ileyode maka degei o sạ degei. Damalẹdo, eibe sa sibigẹ o
sasạịbõu, ẹsol obõu diạ dihịle kokõu oe wala iba tofigile kẹnõu baha duwogua. 10 Ei
Kelesuhạ hụ hebele fogudi kahạ degemõu, eibe o sasạị kediạ dihịle kokõu be totõu
degele i o sạ degei dalagua. Nịge nịõu sie tewe oyodemõu, Kelesukõu damalẹyodei o
bolọdoyodele idi. Haba eibe nịge nelẹ meiyodele idi. Nị nịõu sie nịme nelẹbõu yodele
idi. Nịme o sasạị kediạ dihịle kokõu be hụbõu dalaguayodele idi. Einõu sibe nịge
hụbõu meiyodele idi. 11 Ei afu hegiebõu, huẹị nalẹ sagạịbõu degemõu hagulugi, ifine
kuhẹ. Eibe yukuei bolọ mei. O ilo kelegebe ei bõu basianõu woma fofõu gule idi. Eibe
mosọ mei. 12 Nalẹ mõu lạmõu be, ei dobogo□uye dabai hiyedone degele idi. O sasạị ilo
kediạ ei susuga tobolõu imõu be, eige Godihạ nịmokõu midihọ bolọnõu hehegieyedele
idi. O kediạ ei makolamõu degele imõu be, ei gofo□u degediyo mei, nelẹdo dege
dalaguadi. 13 Eibe o kasagạiyode tobolõu imõu be, eige tạ bolọ kẹnõu tobolõu idi.
Afune, sa sibigẹ o sasạị kediạge eibe mabõu kofai baga igiselamõu degemõu haguabe
demõu, ifine kuhẹ.

Polhạge sa Korin o sasạị kediạme ẹ midihọ kẹnõu sesele imabadomõu tagai

14 Ạ nalạị ko□umahạ yobe nị sidifi degemabadomõu nalọụyo mei. Nịme mạ sisigọ sạ
degei, ạ nịmokõu solõu do degemõu kuhe egele tobolõu. 15 O sụụdo, 10,000 kege kediạ
nị wõu ma, Kelesuhạ tạ kẹ hehegie dala debabe, o sụdo kediạme nị ayedo mei. Ạnõu
si nị ayedo degei. Ạbukõu ile, Yesu Kelesuhạ tạ uwo bolofẹị kẹ nịmokõu hehegie tobou
kelege, ạme nị aye dege dalali, ifine kuhẹ. 16 Kegei degemõu, ạ nịme midihọ ạ milõu
di sagạị kẹnõu milõu mabeedili. 17 Nịme mạ tạ kẹ dulo sesemabadomõu, ạ Timoti
tobõu ba nịmokõu ile. Timoti ẹme mạ dihi sạ degei. Ạ ẹmokõu hohọ hiyedo degeli. Ẹ
Hiye Ohạ dabai degelebe ta dafadiyo mei, defẹịdo degedi. Kegei degemõu, Timoti ẹ
nịmokõu ile foloba hehegile, midihọ, ạ Yesu Kelesu sesele idi kẹ haba hehegile, afu ạ

hehegiei kẹ nị totoū degeiye domoū. Tạ ẹ hehegile kẹme, ạne damalẹyodele i o sasạị, sa sa oloū fẹị kediạmokoū hehegie totoboū moū siadi.
18 Nị o ilo kelege ạme nịmokoū boholoū mạ haguale meiyode tawale ili kahạ degemoū, nịme tạ ạ koū hehegie tobou kẹ dafolu. 19 Kẹnoū si, Hiye Ohạ tagaibabe, ạ nịmokoū ilebe hafẹị degeli. Ạ nịmokoū folo dalali tawalebe, tạ dudiyo mei o kediạ tạenoū toboloū ilidade tawale. O kediạ Godihạ nelẹye toboloū ili? Damalẹ he gulokou, ạ kẹ tawalamoū degeli. 20 O sasạị, Godihạ woloū daladi kediạge tạenoū toboloū idiyo mei. O sasạị kediạme Godihạ nelẹyenoū ẹ tạ dulo sesele yadi. 21 Nị ạ kage degele kẹ tagaiya? Ạ ile foloba, nị egele wolo kẹ tagali? He, ạ soloū do degeba, nịmokoū tạ amafẹị toboloū kẹ tagali?

Midihọ kasagạị, damalẹyodele i o sasạị kediạboū de dala kẹme dio□u dọụsusumabeedei

(Tạ Hiye 5–6)

5

Damalẹyodele i o sasạị, sa Korin tie kilebe sasạị hiyou mọụ o ta delei

1 Ạ dube, nị kile o tahạ sasạị hiyou malạ dalayode toboloū imoū du. Midihọ kasagạị o kahạ miloloū kẹme kasagạị hiyedo. O kahạ ẹ ayehạ sasạị kẹ hiyou malạmoū, sasạị kẹboū de dalayode toboloū imoū du. Kẹme midihọ kasagạido, damalẹyodili mei o sasạị kediạne midihọ kegei kẹ ta miloū diyo mei. 2 Midihọ kegei kẹme nịboū de kile koū dalaye, kẹnoū si nịge nịoū nị hụ hebele fogulo ili. Nị soloū do dege gosoloba, midihọ kasagạị milou o kẹ igile muguba moū yo□uwa dalabasi bolọ.
3 Damalẹdo, ạme koū ahudo dalaye, ha mạ fịbe nịboū de dalali, ạ file dugulube, midihọ kẹme kasagạido dugulu. 4 Ạ di Hiye O Yesuhạ hụya kẹ toboū lamoū. Nị oloū fẹị kefeguoba, hagi kẹ dọụsusuma. Mạ fịbe nịboū de dalaba, di Hiye O Yesuhạ nelẹ kahạnoū nị dogoū guo dalale. 5 Kege kefeguoba, o kegei kẹme Tamạkoū seseguma. Seseguba, o kahạ toū kẹme koū makoloye, kẹnoū si uwage sawisiei, Hiye Ohạ haguale kelegebe, o kahạ fị kẹme Godihạ mo□uba, ẹ bologuạ dalale.

Damalẹyodele i o sasạị, sa Korin tie kediạ o midihọ kasagạị milou kẹ igile mugumabeedei

6 Nịoū nị hụ hebele fogudi midihọ kẹme bolọ mei. Oū sidi mola huyadefẹị kẹ oū sagạị kẹboū de tiagewoma fogoū moū be, yo□unoū fofolugi hiye degedi. Nị kegedi kẹme ta tawaiyo mei? 7 Oū sidi mola kasagạị ta nịboū de dala kẹme hebele filạma. Hebele filạba, nịme oū ebele kẹnoū dalama. Kẹnoū si, ạ tewe, nịme oū sidi mola kẹ dala mei. Yobe, Kelesu ẹme o kediạ woumoū tolo i kahạ degeimoū. Damalẹdo, o kediạge ẹme Gabama I Sawisiei* kahạ wai sipsip wili sạ dege woumoū tolo i. 8 Kegei degemoū, sawisiei hiye kahạ dowo kẹme di oū molaboū mei oū si kẹnoū nạme. Oe oū sidi mola oloū fẹị kẹ igisedi kẹnoū tefele, dine midihọ kasagạị miloū gadi kẹ oloū fẹị toū fogoū fogoū ile, midihọ sibigi mei kẹboū, tạ damalẹdo toboū di midihọ kẹboū denoū miloū game. Midihọ bolọdo kẹme ebele oū, molaboū mei kẹ sạ degei.
9 Ạ kuguo nịmokoū nalạma nẹị kokoū ge toboube, nịme sasạị hiyou siadi oboū, haba o hiyou siadi sasạiboū de dalaguadamabeedei. 10 Ạ kẹ toboube, kẹme sa sibigẹ

* **5:7** 5:7 *Gabama I Sawisiei*kelege, Juda o kediạge wai sipsipboū, oū mola mei kẹboū de nalạ idi. Nạ Matyu 26:2 kahạ tawale tạ kokoū dugu.

kuokõu sasąi hiyou siadi obõu, o hiyou siadi sasąibõu olõu fęi kediąme nį tõu fogõu mabeede ta tobõu li mei. O tahą bimąi duguo tagadi obõu, o womamõu bi hiyou mo□udi obõu, ogõu gai godikõu dihǫ bagą tobõu di obõu olõu fęi kediąme nį tõu fogõu mabeede ta tobõu li mei. Ą kege tobou debabe, nįge midihǫ kasagąi milõu ga idi o sasąi olõu fęi kediąme tõu fogõu ba, sa sibigę ko□u olõu fęi tõu fogõu dolo fogõu yale. 11 Kęnõu si ą ko□u naląi kahą sibigębe kõu gue, damalęyodei o ta, nį mogohą sasąi hiyou degeibabe, nįme o kębõu de hobõu daladama. Nebe kęnõu tefele, o tahą bimąi duguo tagadi midihǫ kębõu, ogõu gai godikõu dihǫ bagą tobõu di midihǫ kębõu, susuga tobõu di midihǫ kębõu, tigi kolo huęi gofo□u degei hiyedo nądi midihǫ kębõu, o womamõu bi hiyou mo□udi midihǫbõu olõu fęi kę, nį kile o tahą midihǫ kegei kę milõu babe, o kębõu de hobõu daladama. Haba tabe, o kegei kębõu de hobõu geleguo nalę nądama. 12 Damalęyodele ili mei o sasąi kedią file kęme mą bi mei. Kęnõu si damalęyodele i o sasąi nį hagi ta dugubabe nįõu sie filebe bolǫ. 13 Godihąge damalęyodele ili mei o kediąme tą sale. Kuguokõu be kõu gue naląi dala,
Midihǫ kasagąi milõu di o, nįbõu de kile dala kęme igile mugumabeedei. *Lo 17:7*

6

Damalęyodei o sasąi dige diyõu sie yogo tą souba tą souba dedame

1 Damalęyodei o sasąi nį kile o bolǫų ta dilõu sie tąe biyaba, o tanõu tahą Godihą o sasąi tobekõu muguo ile, damalęyodele ili mei o kedią dihįle kokõu ge yogo kę tą soubabe, midihǫ kęme bolǫ mei, kasagąido. 2 Uwage sawisiei kelege, Godihą ę o sasąi kedią sa sa o sasąi fileba, tą sale kęme nįge de tawale ili? Kegei degemõu, ifi kõu bõu ge hagi huyadefęi tą salebe dabai hiyedo mei. 3 Dige ęsol o kediąne fileba, tą sale kęme nį de tawale ili? Kegei degemõu, sa sibigę kuokõu ge tąe biya idi kę tą salebe hiyefęi mei. 4 Tąe biyoumõu biyoumõu demõu be, nįge kageimõu damalęyodili mei o kedią tą samabeede tobolõu idiya? O kediąme damalęyodei o sasąi di dihįle kokõu hųbõu o mei. 5 Nį de sidifi degele ili? Damalęyodele i o bolǫų dilõu sie yogokõu tąe biyouba biyouba debabe, nį tą sai file obe de dala, ha mei? 6 Nį kõu dalaye, kęnõu si nįge damalęyodili mei o kedią dihįle kokõu ge nį nįõu sie yogo tą soumõu tą soumõu dele idi. Kę degele idibe kasagąi hiyedo.

7 Tą soumõu tą soumõu dedi midihǫ kahą hegilibe, nįme Kelesuhą midihǫ kę sesega yadi kęme tõu fogõu mõu fiyasigei dala kuhę. Nį mogo tahą nįmokõu midihǫ kasagąi ta milõu babe, nįge hebe ta boholõu nędama, mõu duguo fogõu ma. Haba nį mogo tahą nį bimąi ta figǫųbabe, tąbõu meiyodelebe bolǫ. 8 Kõu kegeiye, kęnõu si nįge nįõu sie yogokõu midihǫ kasagąi milõu mõu milõu mõu dedi. Nįõu sie yogohą bimąi figǫųmõu figǫųmõu dedi.

9 Midihǫ kasagąi milolõu idi kediąme Godihą wolõu daladi sa kokõu fologale sagąi mei. Nįge kęme de tawale ili? Kegei kahą degemõu, nįõu sie ogõu gadama. Nį ko□u tawama, sasąi hiyou siadi o kediąbõu, o hiyou siadi sasąi kediąbõu, ogõu gai godikõu dihǫ bagą tobõu di o sasąibõu, o dilõu sie hudibõu, sasąi dilõu sie hudibõu, o sasąi kegele idi kediąme Godihą wolõu daladi sa kokõu be ta fologale sagąi mei. 10 Hiyou mo□udi obõu, o tahą bimąi duguo tagadi obõu, tigi kolo huęi gofo□u degei hiyedo nądi obõu, yogo susuga tobõu di obõu, o woma bi hiyou mo□udi obõu, o sasąi kegele idi kediąme Godihą wolõu daladi sa kokõu be ta fologale sagąi mei. 11 Damalędo, nį ilo kelene kõu kegele idiye, kęnõu si Godihą nį duo tanõu tanõu olõu fęi bigimamõu,

nịme mạ biyodei. Hiye O Yesu Kelesuhạ hụya kẹ, di Godihạ ẹ Duo Bolofẹihạ degeiye, nịme Godihạ o sasạị doụdo degele i dalagua kehẹ.

Di tọ́u be Duo Bolofẹihạ ẹ mosọ

12 Nị o ilo kelege tobolọ́u idibe, ạ ta degele fimọụbabe, ạ degelenọ́u, kuolọ́u ta dala
meiyode tobolọ́u idi. Tạ kẹme kọ́u damalẹdoye, kẹnọ́u si midihọ olọ́u fẹị nị milọ́u
babe, nị bologuạ ta dalale sagạị mei. Damalẹdo, ạ kage degelababe, ạ kọ́u degelenọ́u
ye, kẹnọ́u si midihọ kasagạị tae ạ didiọ degelebe, ạ dafa. 13 Nị haba tobolọ́u idibe,
nalẹ olọ́u fẹibe gua kahạ bi. Gua ẹme nalẹ sadinọ́u. Tạ kẹne kọ́u damalẹye, kẹnọ́u si
Godihạge nalẹbọ́u guabọ́u olọ́u fẹị kẹme makouba mei degele. Di tọ́u kẹnọ́u sibe o
hiyoubọ́u, sasạị hiyoubọ́u de suluguadi kahạ bi mei. Di tọ́u be Hiye Ohạ bi. Di Hiye
O ẹme di tọ́u dia daladi o. 14 Hiye O tolo imọ́u, Godihạ haguạgi kahạ degemọ́u, haba
ẹne yo͡u ẹ nelẹ hiyedo kahạ di haguạgile.

15 Kelesuhạ tọ́u kẹme nịnọ́u . Nị tanọ́u tanọ́u be Kelesuhạ tọ́u bọ́u dala kẹme nị de
tewe? Nị tọ́u kẹ o hiyou siadi sasạị kahạ tọ́u bọ́u de gelegubabe de bolọ? Kẹme bolọ
mei. 16 O tahạ o hiyou siadi sasạibọ́u de dogọ́u guo dala kẹme, diliebe tọ́u tanọ́u fẹị
degei. Nịge kẹme de tawale ili? Godihạ kuguokọ́u be tamạdo dege kọ́u gue nalạị dala,
Dilie tọ́u be tanọ́u fẹị dege dalale. *Stat 2:24*
17 Kẹnọ́u si o tahạ ta Hiye O Yesubọ́u de dogọ́u guo dalababe, diliebe fị tanọ́u fẹị.
18 Sasạị hiyou siadi midihọbọ́u, o hiyou siadi midihọbọ́u kẹ olọ́u fẹị tọ́u fogọ́u babe,
haba ta milọ́u gadama. Midihọ kasagạị ilo kahạge o tọ́u be ta makolo mei. Kẹnọ́u si
sasạị hiyou siadi o kahạge yo͡u ẹ tọ́u nọ́u makodi. 19 Duo Bolofẹị, Godihạ nịmokọ́u
nẹị, ẹme nị duledu dala. Nị tọ́u be ẹ mosọ kẹme nịge de tawale ili? Nị tọ́u be nịọ́u nị
bi meido. 20 Godihạ nị mamọụbe, bi sibigẹ hiyedoye mamọụ. Kegei kahạ degemọ́u,
nị tọ́u hạge midihọ bolọnọ́u milolọ́u ba, Godihạ hụ hebele foguo ima.

Polhạ obọ́u sasạibọ́u hulomọ́u daladi kahạ tạ kẹ tobou

(Tạ Hiye 7)

7

Polhạ obọ́u sasạibọ́u hulomọ́u daladi kahạ tạ kẹ tobou

1 Yodu tạ, nị ạmokọ́u kuguo nalạma nẹị kokọ́u ge, ạ nịmokọ́u tawale tạbe kọ́u
gue tobọ́u lamọ́u. O nị sasạị hulo mei dalalebe bolọ. 2 Kẹnọ́u si, sasạị hiyoubọ́u,
o hiyoubọ́u siadi midihọ kẹme hiyedo milọ́u ga ili kahạ degemọ́u, o tanọ́u tanọ́u be
yo͡u ẹ sasạibọ́u denọ́u dogọ́u guo dalayedili. Haba sasạị kediạne, dio͡u die mạbọ́u
denọ́u dogọ́u guo dalamabeedili. 3 O ẹme sasạibọ́u o debabe, ẹ tọ́u be yo͡u ẹ sasạihạ
bi. Haba sasạị ẹne obọ́u sasạị debabe, ẹ tọ́u be ẹ mạhạ bi. Dilie dilọ́u sie akogudama.
4 Obọ́u sasạị, ẹ tọ́u be ẹsofẹị bi mei, ẹ mạ diliọ́u fa bi. Sasạibọ́u o ẹne, ẹ tọ́u be ẹsofẹị
bi mei, ẹ sasạị diliọ́u fa bi. 5 Sasạibọ́u obọ́u hulo i, nele dogọ́u guo sulugualebe, nele
nolọ́u sie yogo tobekọ́u muguoba, nele tọ́u kẹ akogudama. Kẹnọ́u si, nele fị tanọ́u
degeba, Godikọ́u defẹịdo dihọ bagạ tobọ́u laba, da tọ́u fogọ́u tafẹị dalamebeedema
tọ́u fogọ́u ba, ẹsofẹị ẹsofẹị dalalebe tạbọ́u mei. Huyadefẹị kege dalagua dema, haba
boholọ́u mạ ya, nolọ́u fa dogọ́u guo dalagualebe bolọ. Kegeligi, Tamạhạ hagua tefele
duguba, nele tọ́u e tagadi midihọ kasagạị kẹ milọ́u ga iye. 6 Ạ tobolọ́u kẹme kuolọ́u
tạ mei, mạ fimạiyenọ́u tobolọ́u, nị dogọ́u gulamọ́u. 7 Ạ tagalibe, o sasạị olọ́u fẹị gisiai,

ą sagąinoũ dege dalalebe bolọ. Godihą nelẹya kẹ ąme kegenoũ dala kuhẹ. Kẹnoũ si, nelẹ Godihą nẹmoũ ibe, o sasąi dimokoũ ẹsofẹi ẹsofẹi de nẹmoũ i dalagua kuhẹ.
8 Gisiai o sasąiboũ, kuei sasąiboũ diąma, ą nịmokoũ ne tą toboũ lamoũ. Nị oloũ fẹine ą dege kẹ moũ kegenoũ dalagualebe bolọ. 9 Kẹnoũ si, nị toũ e tagadi sagąi kẹme ta akogulo sagąi mei debabe, nị ile hugalenoũ. Kegeligi, nị hiyouyenoũ sulugueiye domoũ.
10 Sasąiboũ oboũ koũ huga i diąma, ą nịmokoũ kuoloũ dogogulamoũ. Koũme mayoũu mą fimąi mei. Hiye Ohą tą. Kẹme koũ gue, sasąiye ẹ mą toũ fogoũ idayede tobou. 11 Kẹnoũ si sasąi tae ẹ mą toũ fogoũ ibabe, ẹ haba o ta hudayedili, moũ yoũuwanoũ dalale. Kege ho fogoũ babe, haba boholoũ mą ileba, ẹ mąboũ de mogo dege. Haba oyene, ẹ sasąi hoboũ hiyafogoũ da.
12 O sasąi ilo diąma, ą nịmokoũ ne tą ta toboũ lamoũ. Koũme Hiye Ohą koũ toboũ li meiye, ą mą fimąiyenoũ toboũ lamoũ. Damalẹyodei o, ẹ sasąibe Kelesukoũ damalẹyodili meiye, ha sasąi kahą ẹ mąboũ de dalale tagaibabe, o kahąge sasąi kegei kẹme hoboũ hiyafogoũ da. 13 Haba damalẹyodei sasąine, ẹ mąbe damalẹyodili meiye, ha o kahą ẹ sasąiboũ de dalale tagaibabe, sasąi kahą ẹ mą kegei kẹme hoboũ toũ fogoũ ida. 14 Yobe, damalẹyodili mei o kẹme ẹ sasąiboũ de dogoũ guo dalamoũ be, diliebe Godihą bi degei, sasąi kẹme Kelesukoũ damalẹyodei kahą degemoũ. Haba, damalẹyodili mei sasąi kẹne ẹ mąboũ de dogoũ guo dalamoũ be, diliene Godihą bi degei, o kẹme Kelesukoũ damalẹyodei kahą degemoũ. Kegeli mei debabe, nị sisigọ diąme Godihą dihịle kokoũ sibigiboũ dalagua. Kẹnoũ si nị sisigọ oloũ fẹibe Godihą ẹ binoũ. 15 Kẹnoũ si, damalẹyodili mei o kahą ẹ sasąi damalẹyodei kẹ hiyafogoũ laba degeibabe, nị moũ duguo fogoũ ma. Haba damalẹyodili mei sasąi kahąne, ẹ mą damalẹyodei o kẹ toũ fogoũ ilaba degeibane, nị hoboũ akogudama. Damalẹyodei o kẹme haba gisiai bagalebe tąboũ mei. Damalẹyodei sasąi kẹne haba gisiai baga siale kẹme tąboũ mei. Yobe, Godihąge nịme mogo dege hemelẹ fiya dalaguamabeedema koũ makai kahą degemoũ. 16 Sasąi, ną nẹ mą damalẹyodili mei kẹboũ de dogoũ guonoũ dalababe, nẹ mąhąne Kelesukoũ yomogoũ damalẹyodele kẹme ną ta tewe mei. Haba, o nąne nẹ sasąi damalẹyodili mei kẹboũ de dogoũ guonoũ dalababe, nẹ sasąihąne Kelesukoũ yomogoũ damalẹyodele kẹne ną ta tewe mei.

Dibe Godihą yoũu makai sagąi kegenoũ dalaguame

17 Dibe Godihą yoũu makai sagąi kokoũ noũ kuhe dalame. Godihą di haguisai kelege diyoũ delei sagąi, kegenoũ kuhe dalame. Daladi oloũ fẹi kẹme Hiye O Yesuhąge o tanoũ tanoũ oloũ fẹi dimokoũ koũ nẹmoũ i. Damalẹyodele i o sasąi, sa sa oloũ fẹi tie kediąmokoũ ne ą kẹnoũ totoboũ moũ siadi. 18 Godihą di haguisai kelegebe, o ilo kelebe kolo diafigile i delei debabe, o kediąme* dioũu kegenoũ dalaguama. Haba o ilo kelebe kolo diafigile ili mei debabe, diąne dioũu kegenoũ dalaguama. 19 Kolo diafigidi midihọboũ, kolo diafigidiyo mei kẹboũ kẹme sibigẹ ta dala mei. Godihą tą dulo sesedi midihọ kẹnoũ si sibigẹ hiyedo. 20 Nịme Godihą nị haguisai kelege, nịoũ delei sagąi kegenoũ kuhe dalama. 21 Godihą ną haguisai kelegebe, nąme fisimoũ dabai degedi kẹ degele delei debabe, ną hagị ta degeda. Kẹnoũ si fisimoũ dabai degedi kẹme toũ fogoũ yedeiba, ną kẹ toũ fogoũ basi bolọ.* 22 O tabe fisimoũ dabai degedi kẹ degeimoũ,

* **7:18** 7:18 O kediąme Juda o. * **7:21** 7:21 *Fisimoũ dabai*degedi o kẹme sele dabai degediyo mei. O kegei kẹme o tae fisimoũ dabai moũ yoũuwa degedi.

Godihą haguisai kẹme Hiye O Yesuhą ẹ bi degema, ẹ dihịle kokõu fisimõu dabai degedi kẹ fogõu mõu, mõu dalamõu dugu. Kẹnõu si o tabe mõu dalamõu haguisai kẹme Hiye O Yesuhą ẹ dabai degedi o degele. 23 Godihą nị mamọụbe, bi sibigẹ hiyedoye mamọụ. Kegei kahą, nịge sa sibigẹ o ilo kedią nị fisileba egei gehẹ ta dumabeedeibabe, nị die tą kẹ hobõu ta dudama.* 24 Mogo diąma, afu Godihą nị haguisai kelege, nị kage ta delei debabe, ifine kẹnõu tefele dalali, Godihą yo□unõu nị dogõu guo dalaba suluguama.

Polhą gisiai o sasąi kediąmokõu tobou

25 Gisiai o sasąi diąma, ą Hiye Ohą ąmokõu tobou kẹ tobõu lamõu mei. Mayo□u mą fimąiyenõu nị egele tobõu lamõu. Yobe, Hiye Ohą ąmokõu solõu do degemõu, ẹ degeiye, ąme damalẹdo tą kẹ hehegie tobõu di o degei. 26 Ifi kõu bõu gebe hagị hiyedo hagulu kahą degemõu, ą tawalibe, nịme nịõu ifi gisiai dala sagąi, kegenõu dalaguama. 27 O nąme nẹ sasąibõu, haba sasąi nąne nẹ obõu debabe, kegenõu kuhe dalaguama. O ną, nẹ sasąi hiyafogõu da. Sasąi nąne, nẹ mą tõu fogõu ida. Gisiai o debabe, sasąi hulaba degeda. Gisiai sasąi debane, o hulaba degeda. 28 Kẹnõu si ną sasąi hulobe, kẹme midihọ kasagąi mei. Gisiai sasąiye o hulo kẹne midihọ kasagąi mei. Kẹnõu si sa sibigẹ kuokõu be, sasąibõu obõu huga ibabe, diąme hagị hiyedo duguo dalaguale. Kegemõu, ąge hagị kegei kẹ nịmokõu hagua koguba dugulo dafamõu kuhe tobolõu.

29 Mogo diąma, uwage sawisiei kelege hagị dugulobe hafẹị degei. Kegei degemõu, ifi kõu bõu ge yoma kugule ilebe sasąibõu o kediąme sasąibõu mei o są dege dalama. 30 Gosolo idi o kediąme gosodiyo mei o są dege dalaguama. Hohọbolõu idi o kediąme hohọbõu diyo mei o są dege dalaguama. Bimąi mamalą idi o kediąme bi mei o są dege dalaguama. 31 Sa sibigẹ ko□umahą dabai degele idi o sasąi kediąmokõu be dabai dią degele idi kẹme sibigẹ ta dala meidade tawamabeedili. Yobe, sa sibigẹ di ifi bõu dalamõu dugulu ko□ume mei degeladi.

32 Ą nịme sa sibigẹ kuokõu ge hagị dugulo kẹme tagaiyo mei. O gisiai ẹme Hiye Ohą dabai kokõu nõu fimąmõu, midihọ Hiye Ohą tagali sagąi kẹnõu milõu lamõu degedi. 33 Sasąibõu o, ẹme sa sibigẹ bi kokõu nõu fimąmõu, midihọ ẹ sasąihą tagali sagąi kẹnõu milõu lamõu degedi. 34 O kege fimądi kahą ẹ fimąibe bolọụ degei dala. Gisiai sasąibõu, gisiai baga suluguadi sasąibõu kediąme Hiye Ohą dabainõu degelamõu fimą idi. Sasąi kegele i kediąge, diąme Hiye Ohą bi degeba, die tõu bõu die fịbõu olõu fẹị kẹme bolọnõu dalale kẹ tagale idi. Kẹnõu si, sasąi ẹ mąbõu ẹme sa sibigẹ bi kokõu nõu fimąmõu, midihọ ẹ mąhą tagali sagąi kẹnõu milõu lamõu degedi. 35 Ą kẹ tobolõu kahąge nị dogõu guba, nị bologụado dalaguamabadomõu kuhe tobolõu. Ą nị akoguyo mei. Ąge nịme midihọ dọụdo kẹnõu seseleba, sawisiei olõu fẹị Hiye Ohą dabainõu degele kẹ tagali.

36 O tahą sasąi ẹmokõu tileyodema makai kẹ hulo sagąi hiyedo degeibabe tąbõu mei, sasąi kẹ hulonõu. Sasąi kẹme mõu kege dalaba, ẹ sasąi kẹ hulo kẹme midihọ kasagąi degeiyo mei. 37 Kẹnõu si, o tahą sasąi kẹ hu ho fogõu bane tąbõu mei. O tae ẹme ta fisile mei, haba ẹ fimąiyene sasąi hulo meiyodema, ẹ tõu bõu ẹ fimąibõu nelẹdo dege dalale kẹne tąbõu mei. Sasąi kẹ hu ho fogõu ba, dilie gisiai kegenõu

* **7:23** 7:23 Afu, Polhą delei kelegebe, selebõu o tahą ẹ dabai degele o ta molo□u sagąi degeimõu be, ẹ makisikõu ile, seleye fisiba dabai degele o ta mamo□udi. Godihąsi dibe seleye mamõu lị mei, Yesu ẹ kafei kahąnõu di mamọụ, di hebenitõu bologụado dalamabadomõu.

dalababe, o kẹme midihọ kasagại degeiyo mei. 38 Oe sasại ẹmokọu tileyodema makai kẹ hulo kẹme tạbọu mei. Haba, hu ho fogọu bane bolofẹido.

39 O hu sasại ta, ẹ mạ teli mei dalababe, ẹge ẹ mạbọu denọu dogọu guo dalayede tobọu. Sasại ẹ mạ kẹ tolo ibabe, ẹme kuei sasại degele. Haba Hiye Okọu damalẹyodei o tahạ sasại kegei kẹ hulobe tạbọu mei. 40 Kẹnọu si ạ tawalibe, kuei sasại kahạ o tage hu ho fogọu babe, sasại ẹme hohọbolọu ba bologuạnọu dalale. O tae hubabe, hagi huyadefẹi dugulo sagại tawali. Ạ mạ duledune Duo Bolofẹi daladade tawalemọu, tạ olọu fẹi kẹ kuhe tobolọu.

Damalẹyodei o sasại kediạge gali, o tae ogọu gai godikọu nẹi kẹme de nalạ ile?

(Tạ Hiye 8–10)

8

Polhạ gali, ogọu gai godi kediạmokọu sile nẹdi kahạ tạ kẹ tobou

1 Ạ gali, ogọu gai godi kediạmokọu sile nelẹmọu kuhe nalạ idi kahạ tạ kẹ tobọu lamọu.* Kẹme di olọu fẹi kọu teweyodele idi. Kẹnọu si di diyọu sie tewe oyode tobọu babe, di diyọu di hụ kẹnọu hebele fogulu. Di solọu do degedi midihọnọu milọu basi, di nelẹdo dege dalaguale. 2 O tahạ ẹme tewe oyode kọu tawaliye, kẹnọu si ẹme defẹi ta tewe mei. 3 O koyohạ Godikọu hohọ degeli o kẹme, Godihạge tewedo.

4 Gali, ogọu gai godi kediạmokọu sile nelẹ idi kẹ nalạ ilebe kọu gue, di tewe, ogọu gai godibe mabọu nọu, sibigẹ ta dala mei, gulokounọu. Godibe gehẹ ta dala mei. Tanọu, ẹnọu dala. 5 Sa sibigẹ kuokọu godiyodele idibe sụdo. Agudiletọu ne dalagua. Haba hiye oyodele idi kediạne sụdo kọu dalaguaye, 6 kẹnọu si di Godibe tanọu fẹido, ẹme di Aye. Di Godi ẹme bimại olọu fẹi milọu gai kahạ ẹ yo. Dibe yo□unọu dogọu guo dalaba sulugualamọu degeli kuhẹ. Di Hiye O ẹne tanọu fẹido, ẹme Yesu Kelesu. Ẹge bi olọu fẹi milọu ga dalali, fị gehẹ kẹne dimokọu nẹi.

7 Kẹnọu si Yesu Kelesukọu damalẹyodei o sasại ilo kediạge kẹme ta tewe mei, diạge wa, ogọu gai godibe sibigẹbọu yade tawale idi. O kediạme ogọu gai godi sesele idi kẹ kọu fogouye, ha gali sile nẹi kẹ nalạmọu fimạ idibe, ogọu gai godibe sibigẹbọu yode tawale idi. Kegei kahạ degemọu, diạme midihọ kasagại milolọu yademọu hagi degele idi, diạ defẹido tawaiyo mei kahạ degemọu. 8 Kẹnọu si nalẹ nọụbane, haba nạ ho fogọu bane kẹme Godikọu ile a mei. Gali si kẹ nạdibe, sibigẹ ta dala mei. Nạ ho fogọu bane sibigẹ ta dala meinọu. 9 Kẹnọu si nị̀ọu tawaibọu, nalẹ olọu fẹi nị̀ nalẹ tagali kẹme kuolọu ta dala meiye, ha nị̀ kẹ nalạ ili kahạ degeiye, damalẹyodei nelẹ mei degele i o kediạ mihị̀kọu fiyasigeiye.

10 Tewe o ta nạ, ogọu gai godi tahạ mosọkọu folo, gali si kẹ nọụba, defẹi tewe mei o tahạ kẹ duguoba, ẹne folo, gali kẹ naiye. 11 Nạ kege degeibabe, nẹ mogo ẹ damalẹyodei nelẹ mei degei, ẹ dowoye Yesu Kelesuhạ ẹ mamolo□uyodema tolo i kẹme nạ tawaga kege degeli kahạge bọu makoulu kehẹ. 12 Damalẹdo, nị̀ge nị̀ mogo, defẹi ta tewe mei o sasại kediạmokọu midihọ kasagại kege degeiba, diạ mihị̀kọu fiyasigeibabe, nị̀me

* **8:1** 8:1 Sa Korin kokọu ge, Yesukọu damalẹyodili mei *o sasại kediạ gali sile, ogọu gai godi kediạmokọu nelẹ idi.*Gali si kẹme makisikọu mo□uma youmọu, o ilo kediạ seleye mamalạ idi. Yesukọu damalẹyodei o kediạ Polkọu kẹ kọu yodulo i, *ei gali si kẹ mo□uma nalẹbe de bolọ?*

Kelesukõu midihọ kasagại bõu degele ili kehẹ. 13 Kegei kahạ degemõu, ạ gali kegei kẹ naạiye, mạ mogohạ damalẹyodei kẹ fiyoubabe, ạge gali kegei kẹme haba ta nalẹ mei.

9

Polhạ tạ-bolofẹi-malạ-siadi dabai ẹ degedi kahạ hebe kẹme sele ta mõu lị mei kokõu ẹ hohọbou

1 Midihọ ạ kõu milõu gadi kẹ nị duguo tawama. Tabe, ạme kuolõu mại ta dalamõu kẹ sesediyo mei. Tabe, ạme tạ-bolofẹi-malạ-siadi-o. Tabe, di Hiye O Yesube ạge kõu dugu. Haba tabe, ạ degeiye, nị me Yesukõu damalẹyodele i dalagua kehẹdade tawama. 2 O ilo kelegebe ạme tạ-bolofẹi-malạ-siadi-o meiyode tawale iliye, kẹnõu si nị ge ạme dabai kẹ degedi odade tawale i. Yobe, nị Hiye Okõu damalẹyodei kahạ hegibe, ạme Hiye Ohạ ẹ tạ-bolofẹi-malạ-siadi-o damalẹdo.

3 O ilo kele midihọ ạ milõu di kẹ figa dugulo imamõu kasagạiyodele imõu be, ạ diạmokõu kõu gue sima tobõu di. 4 Ele* Hiye Ohạ dabai kẹ degedi kahạ hebe kẹme, nị ge elemokõu nalẹbõu huẹibõu de nelẹ sagạiye, kẹnõu si nị kege ta degediyo mei. 5 Ele sasại damalẹyodei ta dalaba, ele sasại kegele i kẹbõu wõu ma dabai degemõu sulugualebe nị ge kageimõu akogulo idiya? Hiye Ohạ ẹ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o ilo kediạbõu, haba ẹ malạ diạbõu, haba Pitabõu diạ kege degele idi kẹme o tae ta akogudiyo mei. 6 Barnabas elenõu si sele dabai degedi, mõu ta dalale sagại mei kahạ degemõu. Hiye Ohạ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o ilo kediạme kege degediyo mei, damalẹyodele i o sasại kediạ dogõu gulo idi kahạ degemõu. 7 Obe ami dabai degeimõu be, dabai kahạ hebe sele mo udi. Haba, obe hebe hai dabai degeimõu be, segei sibigẹ nạdi. Obe wai meme dia dalamõu be, wai meme kahạ bu kõu kẹ nạdi.

8 A tạ kegei kẹ tobolõu be, ạ sa sibigẹ kuokõu o tae kõu tobõu di sagại kẹnõu sesega tobõu yo mei. Kuolõu tạ, kuguokõu nalại kahạne kẹnõu tefele tobou dala. 9 Damalẹdo, Moseshạ kuolõu tạ kahạge kõu gue nalại dala,

Nị ge wai bulumakou kediạ alasi kolo tofõu tofõu gugulo ibabe, kegeligi diạ alasi nalạ iye deba, die mogou hobõu komuguo tigadama. *Lo 25:4*

Nị kage tawaiya? Godihạ kẹ toboube, ẹ damalẹ wai bulumakou tobou, ha kẹi tobolou? 10 Godihạ kẹ toboube, ẹ dimokõu tobou. Nalại kahạ yobe kõu gue, o tahạ hebe hai dabai hiyedo degeligibe, habage nalẹ segei kẹ ẹ nalẹdade tawadi. Alasi gama kolo gulu o ẹne alasi kẹ ẹne nalẹdade tawadi. 11 Oe segei hou sogodi sagại, kẹnõu tefei, ele Duo Bolofẹihạ tạ kẹ nị solõu fedu segei. Kegei kahạ degemõu, nị ge elemokõu tõu dogõu gudi bi nelẹbe de dọụdo? A nị mokõu tobolõu ko u nelẹ kẹnõu si bolọdo. 12 Bimạibõu nalẹbõu, nị o ilo kediạmokõu nelẹ idi kẹme elemokõu ne hiyedo dege nelẹbe bolọ.

Kẹnõu si, nị bimại, ele molo u sagại kẹme ele ta mõu lị mei. Kegei kahạ ele hagi hiyedo dugulo idi. Ele mõu lị mei kahạ yobe, Kelesuhạ tạ uwo bolofẹi kẹ sa sa olõu fẹi tefele kẹme ele akogulo sagại mei. 13 Nị tewe, Godihạ mosọdu dabai degele idi o kediạme, die nalẹbe Godihạ mosọkõu ge malạ idi. Haba gali sile Godikõu nelẹ idi o kediạne huị ilo kelebe diạ nalạ idi. 14 Nebe kẹnõu tefei, Hiye Ohạ dimokõu kõu gue tobou, tạ uwo bolofẹi tobolõu idi o kediạmokõu ne, diạ egei hehegiedi dabai kahạ hebe kẹme o sasại die tạ dulo idi kediạ nẹmabeede tobou, Godihạ dabai degele idi o kediạ mõu tiasigeiye domõu.

---

* **9:4** 9:4 *Polbõu Barnabasbõu* dilienõu. Nạ 9:6 dugu.

15 Kẹnọ̄u si nị bi, ạ molọ□u sagạị kẹme ạ ta mọ□udiyo mei. Ifine, ạ nịmokọ̄u hawamọ̄u nalọ̣uyo mei. Ạ hawolu debabe, ạme sidifiye tolo ile sagạị degele. Hawadi midihọ kẹme ạ tewe mei kahạ degeimọ̄u, ạ hohọ degeli. Midihọ, ạ sesedi kẹ o tae akogulobe ạ dafolu. 16 Ạ tạ uwo bolofẹị tobọ̄u dibe, mayo□u mạ hụ hebele fogudiyo mei, dabai kẹme Hiye O yo□u degeyedei kahạ ạ kuhe degedi. Ạ egei hehegie tobọ̄u ho fogọ̄u babe, kasagạị hiyedo, ạme tawaibọ̄u siale sagạị. 17 Ạ mayo□u mạ tagaiya kẹnọ̄u dabai degeli debasi, ạ dabai kahạ hebe kẹ kọ̄u molo□u. Ha, Godi yo□unọ̄u ạmokọ̄u dabai kẹ degeyede tobou kahạ degemọ̄u, ạ dabai kahạ hebe kẹ ta mọ□udiyo mei. 18 Ạ Godihạ dabai degedi kahạ hebe kẹme kẹị molo□u? Ạ nị bi kẹme kọ̄u molo□u sagạiye, haba ạ ta molo□u mei. Hebe bolọ, ạ molo□ube, kẹme kọ̄u gue, ạge tạ uwo bolofẹị kẹ o sasạị kediạmokọ̄u hehegilebe hohọ hiyedo degedi. Dabai kẹ degele hohọ hiyedo, ạ dugulu kẹme mạ dabai kahạ hebe bolọdobe kehẹ.

Pol ẹme sa sa o sasạị olọ̄u fẹị kediạ die dabai degedi o

19 Ạme kuolọ̄u mạị ta dalamọ̄u kẹ sesediyo mei. Ạme sa sibigẹ kuokọ̄u ge o tae fisimọ̄u dabai degediyo meiye, kẹnọ̄u si mayo□u mạ tagaiya kẹnọ̄u, ạge o sasạị olọ̄u fẹị Kelesukọ̄u damalẹyodema, dimokọ̄u gelegumabadomọ̄u die dabai degedi o kuhe degei. 20 Ạme Juda o kediạbọ̄u de dalamọ̄u be, die midihọ kẹnọ̄u sesedi, diạne Kelesukọ̄u damalẹyodema, dimokọ̄u gelegumabadomọ̄u. Ạme Mosheạ kuolọ̄u tạ dulo sesediyo meiye, kẹnọ̄u si, kuolọ̄u tạ dulo sesedi o kediạbọ̄u de dalamọ̄u be, ạne kuolọ̄u tạ dulo sesedi o sạ dege daladi, kegeiba diạne Kelesukọ̄u damalẹyodema, dimokọ̄u gelegumabadomọ̄u. 21 Nebe kẹnọ̄u tefei, ạme sa ta o sasạị, Juda o ei kuolọ̄u tạ dulo sesediyo mei kediạbọ̄u de dalamọ̄u be, ạne kuolọ̄u tạ dulo sesedi kẹ fogọ̄u mọ̄u, haba die midihọ kẹnọ̄u sesedi, diạne Kelesukọ̄u damalẹyodema, dimokọ̄u gelegumabadomọ̄u. Kẹnọ̄u si ạ kege dalalibe, Kelesuhạ tạ, Godihạ mạị kẹnọ̄u dulo sesedi. 22 Nebe kẹnọ̄u tefei, ạ damalẹyodei huyadefẹị o sasạị kediạbọ̄u de dalalibe, ạme diạ dalagua sagạị kẹnọ̄u tefele daladi, kegeiba diạne Kelesukọ̄u defẹịdo damalẹyodema, dimokọ̄u gelegumabadomọ̄u. Damalẹdo, ạ sa sa olọ̄u fẹị o sasạị kediạ midihọ kage degele imọ̄u be, ạne diạ degeli sagạị kẹnọ̄u sesedi, diạ ilo kele Kelesukọ̄u damalẹyodele iba, Godihạ mamo□uyadomọ̄u. 23 Ạ tạ uwo bolofẹị kẹ hehegie tobọ̄u lamọ̄u, dabai hiyedo degedi, bi Hiye Ohạ nelẹyodema makai kẹme ạne molo□u sagạị degeimọ̄u.

Di nelẹdo dege fọ̣ukua ileba, hebe bolọdo kẹ mo□ume

24 O sụdo kọ̄u fọ̣ukua idiye, ha o tanọ̄u fẹịyenọ̄u si ẹbukọ̄u foloumọ̄u be, hebe bolọdo kẹme ẹ mo□udi. Hebe bolọdo kẹ mọ̣u o kahạ fọ̣ukuai sagạị kegenọ̄u do kuhe fọ̣ukua dema. 25 Obe fọ̣ukuai ẹbukọ̄u folo sạ degeimọ̄u be, tọ̄u dọ̣ususu dabai hiyedo degele idi, hebe bolọdo kẹ mọ̄u lạmọ̄u. Hebe bolọdo, diạ molo□u kẹme ta tofousogo dalale mei. Hebe bolọdo, di molo□u kẹsi yo□u kegenọ̄u kuhe dalale, ta mei degele mei. 26 Kegei kahạ degemọ̄u, ạ mọ̄u yo□uwa fọ̣ukuadi o sagạị kege fọ̣ukuadiyo mei. Ạ dobogo□uye biyadi tewedo o kẹ sagạị dege degedi, dobogo□u mọ̄u yo□uwa hebesediyo mei. 27 Ạ mạ tọ̄u dọ̣ususumọ̄u be, mạ tọ̄u ege mạ fimạị bolọ kẹnọ̄u sesedi. Kegeligi, ạ egei tolọ̄u sulugibe, mihịkọ̄u fiyouba, ạ mạ dabai degeli kahạ hebe bolọdo kẹ ta mo□u ho fogouye domọ̄u.

10

Tefele duguye haguba, di fiyasigeiye

1 Mogo diạma, ạge nịme ạ tobo͞u ladi kẹ tawale ile kẹ tagali. Moseshạ delei kelege, ei ko͞u guai o olo͞u fẹị kediạ mabi hayeya kẹ tọ dawala duoya kẹ ilobo͞u dama yaibe, tọ kamo͞u ile dalamo͞u, mihị fafagai degeiya kẹ dasigei.* 2 Mabiye diạ wo͞u mamo͞u, dawala duoya kẹ ilobo͞u dama yai kẹme fafeleya degedi kẹ sạ degei, Godihạ diạ olo͞u fẹịbe Moses sesemabadomo͞u makai. 3 Diạ suluguamo͞u, nalẹbe Duo Bolofẹihạno͞u diạmoko͞u nẹịmo͞u, diạ nalạmo͞u suluguei. 4 Diạ olo͞u fẹịdo hueịne Duo Bolofẹihạno͞u nẹịmo͞u nalạmo͞u suluguei. Hueị kẹme bogo to kelege migimo͞u nalạmo͞u suluguei.* Bogo kẹme Kelesu yo͞unoo͞u diạbo͞u de dogo͞u guo siei. 5 Suluguamo͞u, Godihạge o sasạị sụdo ilo kediạmoko͞u hohọ degeli mei. Hebe mei mihịno͞u saya kẹ suluguali tofigile imo͞u be duguo fogo͞u suluguei.

6 Hagi, ei ko͞u guai o kediạ dugumo͞u i kahạge dimoko͞u hegili kuhẹ, die midihọ kẹme kasagạị, di kegei kẹ hohọ dege milo͞u gadame. 7 Ei ko͞u guai o ilo kelege ogo͞u gai godiko͞u dihọ bagạ tobolo͞u idi sagạị kẹ tefele degedama. Godihạ kuguoko͞u be ko͞u gue nalạị dala,

O sasạị kediạ duwoguali, nalẹbo͞u hueịbo͞u de nalạ imamo͞u haguạ tofolo͞u ima, ogo͞u gai godiko͞u hobolo͞u idi. *Kisim Bek 32:6*

8 Haba, sasạị hiyoubo͞u, o hiyoubo͞u dene suluguadama. Ei ko͞u guai o sasạị ilo kediạ kegele i kahạ degemo͞u, sawisiei tano͞u fẹị ta kelege, o sasạị sụụdo, olo͞u fẹị 23,000 kege tofigile i.* 9 Dige haba Hiye O tefele dugudame. Ei ko͞u guai o sasạị ilo kediạ kegele i kahạ degemo͞u, diạ ilo kele beiye gogoloumo͞u tofigile i.* 10 Godiko͞u gofo͞u dege tobo͞u dama. Ei ko͞u guai o sasạị ilo kediạ kegele i kahạ degemo͞u, makodi ẹsol o kahạ woumo͞u tofigile i.*

11 Hagi, ei ko͞u guai o kediạ dugulo i kahạ tạ, Godihạ kuguoko͞u nalạgai dala kahạge ifi dalagua o sasạị dimoko͞u hegili kuhẹ, o kediạ degele idi sagạị kẹme di ta degedame, uwage sawisiei hafẹị degeli kahạ degemo͞u. 12 Da nelẹdo dege daladade tawaibabe, defẹịdo dalame, kegeligi fiyeiye. 13 Tefele dugu, nịmoko͞u felẹdi kẹme daga mei, o olo͞u fẹịdo ko͞u dugudi kẹno͞u. Nị tefele dugu kegei kẹ dugubabe, Godihạ yo͞u degeleyodei kẹme ẹ dọụdo degele. Ẹ nị dogo͞u guba, tefele dugu kahạ nị nelẹ kẹ ta gabama folo mei. Godi yo͞u ẹ neleyeno͞u nị dogo͞u guba, nị ta fiyale mei.

Di Godiko͞u dihọ bagạ tobolo͞u gige, duo kasagạị kediạmoko͞u ne dihọ bagạ tobo͞u dame

14 Mạ mogodo diạma, ạ ko͞u tobou kahạ degemo͞u, nị ogo͞u gai godiko͞u hobo͞u dihọ bagạ tobo͞u dama. 15 Nịme tewe o kahạ degeimo͞u, ạ nịmoko͞u kuhe tobolo͞u. Mạ tạ kẹ defẹịdo figama. 16 Di kopeko͞u tigi kolo hueị gofo͞udo so͞u guomo͞u, Godiko͞u bolofẹịyode tobo͞u ma nolụgi, Kelesu ẹ kafei migi koko͞u ne fimạmo͞u, ẹme dibo͞u de dogo͞u guo daladade tawale idi. Nebe kẹno͞u tefei, di o͞u si bafigine nolụgi, Kelesu ẹ to͞u ko͞u fimạdibe, dibe ẹ to͞u koko͞u soso͞u tano͞u fẹị degei daladade tawale idi. 17 O͞u si di nalạ idibe tano͞u fẹị kahạ degemo͞u, dibe o sasạị sụdoye, kẹno͞u si di olo͞u fẹịbe soso͞u tano͞u fẹị dala. 18 Nịge Israel o sasạị kediạ gali sidi midihọ koko͞u fimạma. O,

* **10:1** 10:1 Kisim Bek 14:15-22 * **10:4** 10:4 Kisim Bek 17:1-7 * **10:8** 10:8 Namba 25:1-9 * **10:9** 10:9 Namba 21:4-9 * **10:10** 10:10 Namba 14:29

Godihạ dou mosọ kokõu gali sile, Godikõu nelẹ idi kediạge huị ilo kele nọụmõu be, o kediạne Godibõu de sosõu tanõu fẹị degei kẹme nị kõu tewe.

19 Kegeligi, ạ tobou kokõu ge, nị ge ogõu gai godikõu gali sidibe sibigẹ ta dalayade tawale iye. Ạ kege tobõu li mei. Ạge ogõu gai godibe sibigẹ ta dala meiyode tobolõu kuhẹ. 20 Ạ tobou kahạ sibigẹbe kõu gue, damalẹyodili mei o kediạ gali sima nelẹ idibe, diạme duo kasagại kediạmokõu nõu sima nelẹ idi. Godikõu ta sima nelẹ idiyo mei. Haba nị me duo kasagạibõu de gelegulo kẹme ạ dafa. 21 Nị Hiye Ohạ huẹị kopekõu sõu gu kẹ nọụbabe, duo kasagại kediạ huẹị kẹme hobõu ta nạdama. Nị Hiye Ohạ õu si kẹ nọụbabe, duo kasagại kediạ õu si kẹme hobõu ta nạdama. 22 Diyõu tawaibõu, Hiye Ohạ kona degeiye. Nị ge di dedẹị be Hiye Ohạ dedẹị kẹme gabama feleiyade tawale ili? Kegele sagại meido.

Di Godihạ hụnõu hebele foguo ime

23 Nị o ilo kelege tobolõu idibe, di ta degele fimọụbabe, di degelenõu, kuolõu ta dala meiyode tobolõu idi. Tạ kẹme kõu damalẹdoye, kẹnõu si midihọ olõu fẹị di milõu goubabe, di bologuạ ta dalale sagại mei. Damalẹdo, di kuolõu ta dala meiye, kẹnõu si di midihọ kage kage ta milõu gamaba, nelẹdo dege ta dalaguale sagại mei. 24 Di diyõu sienõu dogõu gulaba degedame. Di o sasại ilo kediạmokõu ne dogõu gulaba degeme.

25 Gali huị daga daga makisikõu dalaba dugubabe, nị mamo□uma nalẹnõu. Fimạị hiye degeba, yodugadama. 26 Yobe, kõu gue nalạị dala,

sa sibigẹbe Hiye Ohale. Haba, bi olõu fẹị sa sibigẹ kuokõu dala kẹne ẹ binõu. *Buk Song 24:1*

27 Haba tabe, Yesukõu damalẹyodili mei o tahạ nị didigueibabe, nị yale kẹme tạbõu mei. Nalẹ olõu fẹị o kahạ nị mokõu nelị kẹme nị nalẹnõu. Fimạị hiyedo degeba, yodugadama. 28 Kõu kegeiye, haba o tahạ tobolõu gi, gali huị ko□ume ogõu gai godikõu sile nẹiyode tobõu babe, nạdama. Nalạ ibabe, kẹme midihọ bolọ mei. Yobe, kegeligi kẹ tobou o kahạ nị gali kẹ nọụba duguoba, hagi degeba, fị hiyedo mạiye domõu. 29 Ạge nị defeliyode tobõu yo mei. Ạ tobolõu be, o ta nị me defeliyode tawai o kahạ defeliyode tobolõu.

Kẹnõu si, o tahạ kege tobõu ho fogõu babe, nị nalẹnõu. Godikõu damalẹyodei o sasại dibe kuolõu ta dala mei. O yo□usie kuolõu mạị o ẹ ạmokõu nạdayede tobõu babe, ạ de dulo sesele? 30 Ạ Godikõu bolofẹiyode tobõu ma, nalẹ kẹ nọụbabe, o tahạ kageiye nalẹ kẹ kasagạiyode tobolõu?

31 Nị nalẹbõu, huẹibõu de nolụgi, haba dabai kage kage ta degeligine, nị Godikõu nõu hohọbõu dema. 32 Nị Juda o sasạibõu, Grik o sasạibõu, Godikõu damalẹyodei o sasạibõu kediạmokõu defẹido fimạba, midihọ nị milolõu kẹme diạ duguba, mihị kõu fiyale sagại kẹme nị milõu gadama. 33 Ạne kegei kẹ degedibe, ạ midihọ o sasại olõu fẹị tagale idi kẹnõu milõu di. Yobe, ạ mayo□usie dogõu gulamõu mei. Ạ tagalibe, Godihạ o sasại olõu fẹị kediạne mamo□uyadomõu tagali.

11

1 Ạ Kelesuhạ midihọ kẹ milõu di sagại, kẹnõu tefele, nị ne midihọ ạ milõu di kẹnõu milõu ma.

Polhage nele, Duo Bolofeiha solou do nemou i kebou, haba sosi mosokou kefeguo dabai degedi midiho bolodo kebou de hehegie tobou

(Ta Hiye 11–14)

Polha widio gogudi midiho ke hehegie tobou

2 Ni amokou fimolugi, ta olou fei a hehegiemou haguei keme ni tolou dala kaha degemou, a nimokou bolofeiyode tobolou kuhe. 3 A nimokou ta tabou de hehegie tobou lamou. Ta keme kou gue, Kelesube o di widio o. Sasai kedia widio obe die ma. Godi enou si Kelesuha e widio o. 4 O koyo na, ne heti kaibou de diho baga tobou bane, egei hehegie tobou bane, na ne widio o ke sidifi neli. Ne widio o keme Kelesu. 5 Kenou si sasai koyo na, ne widio goguli mei dalali, diho baga tobou de, ha egei hehegie tobou de deibabe, name ne widio o, ne makou sidifi neli. Sidifi keme widio towe wai sasai kedia sidifi dugudi ke sa kegei. 6 Yobe, sasai taha e widio gogu ho fogou babe, sasai keme e widio towe tou dege kagiyede. Kenou si, sasai kedia die widio towe tou dege kagilebe sidifi hiyedo degele idi. Haba wale kene sidifi hiyedo. Kegei kaha degemou, sasai kediame die widio towe gogumabeede. 7 O dibe di widio gogudame, dige Godiha e hubou e nelebou de hehegile idi kaha degemou. Sasai kedianou si die maha e hubou e nelebou de hehegile idi.

8 Godiha obou sasaibou yufi milou gai kelegebe, e o miloube, sasai kaha tou e milou li mei, e sasai kenou si o kaha tou e milou. 9 Godiha o miloube, o kaha sasai dogou guyadomou milou li mei. Haba, Godiha sasai milou kesi, o dogou guyadomou kuhe milou. 10 Kegei kaha degemou, sasai kedia die widio gogudi kaha esol o kediamokou hegilibe, Godihage sasai kediame e dabai degemabadomou makai ke hegili.

11 Kou kegeiye, Hiye Oha di dogou guo dalamou be, sasai diesofei dala mei, haba one diesofei dala mei. Sasaibou obou dia diousie yogo dogou gumou dogou gumou dele idi. 12 Godihage sasaibe o tou ye milou ke sagai kenou tefei, obe olou fei sasai kedia mouma feledi. Kenou si bi olou fei kaha e yobe Godi.

13 Niou nou kou gue file duguma. Sasai taha e widio gogu ho fogou ba, Godikou diho baga tobou babe keme de bolo, ha kasagai? 14 Midiho di milou gadi kaha hegilibe, o ta e widio towe sasado dalababe, keme bolo mei. 15 Sasai kedia widio towe sasado dalababe, keme diou die similou. Godiha widio towe sasado ke sasai kediamokou nei, die widio gogumabadomou. 16 O koyo na, a widio gogudi ta kefei tobou kaha hebe ke tae biyalaba degeibabe, na kounou tawa, eibe midiho gehebou sesediyo mei. Godikou damaleyodele i o sasai olou fei kediane midiho kenou sesele idi.

Sa Korin o sasai kedia Hiye Oha ou sibou, e hueibou debe doudo nala idiyo mei

17 A nimokou egele tobou lamou. Midiho ni milou di kokou be a hoho ta degeiyo mei. Yobe, ni kefeguo, Godiha dabai degeimou be, dabai ni degedibe kasagaiyode tobolou imou du kaha degemou. Damaledo, dabai ni degele idi keme doudo degele idiyo mei. 18 Yomogou, a ta hebenou dube kou gue, damaleyodele i o sasai ni egei dulamou kefeguomou, tae biyama filemou be, fi tanou dege dalagua meiyode tobolou imou du. Age ta keme huyadefei damaledade tawai. 19 Yobe, kokou gebe O Hiye o seselibou, Hiye O seseiyo meibou debe tamado duguo tawale. 20 Kenou si ni sosi mosokou kefeguomou, Godiha dabai degemamou, Hiye O you e ou sibou, tigi kolo

huei gofo□udobou de ni nala idi keme nige doudo nala idiyo mei. 21 Nige ni nale ke totodo nolugibe, o ilobou file nala idiyo mei. Haba, o ilo kelegene tigi kolo huei gofo□udo ke hiyedo dege nama, fi totou degele idi. 22 Kageimou, ni kege degediya? Nime naleboou hueiboou de nadi mosobe mei sa degei. Nige Godikou damaleyodele i o sasai kediame mabou sagai duguomou, nale mei o sasai kedia kuhe sidifi nele idi. A kage tobolou? Age nimokou ta bolofeiyode tobolou sagai meido.

Hiye O Yesuha ou sibou, tigi kolo huei gofo□udo kopekou sou gu kebou de e dabai degele idi o kediamokou nei
(Matyu 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

23 Ta a nimokou tobolou keme Hiye Oha amokou tobou kenou. Huliа, Hiye O Yesu eme Judasha ho o kediamokou sesegu kelege, ege ou si ta mala tolou mou, 24 Godikou bolofeiyode tobou mamou, ou si ke bafigima tobou, ko□ume ma tou, a ni dowoye neli kuhe. Ni ko□u nolugibe, amokou fimamabeedei. 25 Ou si nama mei degeimou, e huei kopekou sou guo mai ke mala tolou mou tobou, ko□ume ma kafei. Ma kafei ko□umahage Godibou de mogo degedi midiho ebele ke hegili. Ni habagene kege nalaba, amokou fimamabeedei. 26 Ou si kebou, huei kopekou sou gu kebou de nalaba, ni Hiye O e tolo i ke hehegie tobou mou ibe deba, e haba boholou ma haguale.

Dige Hiye Oha e ou sibou e tigi kolo huei gofo□udobou ke nalababe, di diyou sie file duguoba kuhe name

27 Kegei kaha degemou, o koyoha Hiye Oha ou sibou, huei kopekou sou gu kebou de mou yo□uwa nouubabe, o keme midiho kasagai degeli, ou bou tigi kolo huei gofo□udobou keme Hiye Oha yo□u e tou bou kafeibou ke makai kaha degeimou. Ke mou yo□uwa nouubabe, o keme hebe kasagai molo□u dala. 28 Kegei kaha degemou, ou sibou, huei kopekou sou gubou ke nalababe, ni tanou tanou niou sie fileba dugu, bolo degeiba kuhe nama. 29 O koyoha Hiye Oha e tou kokou fima ho fogou ba, ou sibou tigi kolo huei gofo□udo kebou mou yo□uwa nouubabe, o keme midiho kasagai yo□u degedi kaha hebe ke molo□u dala. 30 Kegei kaha degemou, ni kile do o sasaibou, tou nele mei degele i o sasaibou sudo dalagua. Haba ilo kelebe tofigile i. 31 Di diyou sie defeido file duguoba, Hiye Oha ou sibou, tigi kolo huei gofo□udo kebou de nouubabe, dibe hebe kasagai keme ta mala ile mei. 32 Kenou si, Hiye Ohage di midiho filemou douusudi. Kegeligi, di sa sibige kuokou damaleyodili mei o sasai kediabou de ta saiye touye domou.

33 Mogo diama, kegei kaha degemou, ni kefeguo, nale gili dege, toto nadama. Ni o ilo ke baha duwoma. 34 Ni kile o taha hegie degeibabe, e yo□u e mosokou ge nale kou nama, sosi mosokou kuhe iyedili. Kegeligi, ni kefeguo nouubabe, gili nolu kaha hebe kasagai ke mouye.

Ta isimo keme a nimokou ile foloba, hehegie tobolou.

12

Polhage Duo Bolofeiha nele daga daga dimokou solou do nemou i ke hehegie tobou

1 Mogo diama, a Duo Bolofeiha nele daga daga nimokou solou do nemou i ke hehegie tobou lamou. 2 Ni tewe, afudo, nime damaleyodele ili mei kelegebe, mou yo□uwa dalamou, ogou gai egei tobou di o kediа ni wou ma, fi mei godi, ta tobou diyo mei kokou yadi. 3 Kegei kaha degemou, a tagalibe, ni ko□u tawama, Godiha Duo Bolofei

ẹme o tahạ duo kokõu dalababe, o kahạge Yesube makoyede tobolõu mei. Haba o tanõu ta ẹ duledube Duo Bolofẹi dala mei debabe, o kahạge Yesube Hiye Oyode tobõu diyo mei.

4 Duo Bolofẹihạ nelẹ daga daga solõu do hiyedo nẹdiye, kẹnõu si Duo Bolofẹibe tanõu fẹiye dala. 5 Hiye Ohạ dabai, di ẹsofẹi ẹsofẹi kõu degeleye, kẹnõu si di Hiye Obe tanõu fẹi dala. 6 Di Godihạ dabai degedi kahạ tewe kẹme ẹsofẹi ẹsofẹi kõu dalaye, kẹnõu si Godibe tanõu fẹi, ẹ nelẹyenõu di dogõu gumõu, ẹ dabai ẹsofẹi ẹsofẹi degele idi. 7 Duo Bolofẹihạ ẹ nelẹ daga daga kẹme dimokõu mõu yo͡uwa nẹiyo mei. Ẹ solõu do degemõu nelị, di nelẹ kahạnõu diyõu sie yogo dogõu guba dogõu guba demabadomõu. 8 Kegei degemõu, Duo Bolofẹihạ ẹ nelẹ ta kẹ o takõu nẹimõu be, o kahạge fimại bolọdo dege dalali, tạ bolọdo kẹnõu hehegie tobõu di. Haba nelẹ ta kẹ o ta kokõu nẹimõu be, o kamahạge tewe hiyedo degemõu, tewe kẹ hehegie tobõu di. Kẹnõu si Duo Bolofẹibe tanõu fẹi. 9 Duo Bolofẹihạ ẹ nelẹyenõu o ta Yesukõu damalẹyodema nelẹdo dege daladi. Haba Duo Bolofẹihạ ẹ nelẹ kahạnõu o tabe do o sasại bologuọụmõu bolọ degedi. Kẹnõu si Duo Bolofẹibe tanõu fẹi. 10 Duo Bolofẹihạ ẹ nelẹ daga daga kahạnõu be, o tabe midihọ gehẹ kẹ milõu gadi. O tabe habage degele duguo tobõu di. O taege o sasại, duoye tolõu i kẹme, duo kasagạiye tou, he Duo Bolofẹiye tou domõu kẹ file duguo tawagadi. O tabe tạ gehẹ tạe tobõu di.* Haba o tabe tạ gehẹ kẹ tobõu mõu bohõu di. 11 Duo Bolofẹibe tanõu fẹiye, kẹnõu si ẹ degeiyenõu, dabai kegele i olõu fẹibe tamạ degeimõu dugudi. Ẹ yo͡u ẹ tagaiya kẹnõu ẹ dedẹi olõu fẹi kẹ damalẹyodele i o sasại kediạmokõu fimõu i dala kuhẹ.

Dibe Yesuhạ tõu kokõu sosõu tanõu fẹi dege dala

12 O tõu be tanõu fẹi, kẹnõu si ẹ tõu kõu be abogo͡u, dobogo͡u, kehẹ, dihọ kegele i sụdo dalagua. Kegele i kẹ olõu fẹi gelegumõu be tõu tanõu fẹi degei. Kelesuhạ ẹ tõu ne kẹ sagại kegeinõu dala. 13 Yobe, Duo Bolofẹihạ nelẹyenõu di fafeleya degeimõu, dibe Kelesuhạ ẹ tõu kokõu sosõu tanõu fẹi degei dala. Juda o sasại eibõu, Grik o sasại nịbõu, dabai degedi o sasại diạbõu, bose diạbõu, di olõu fẹibe Duo Bolofẹihạ tou dalagua kuhẹ.

14 Di tewe, o di tõu be abogo͡ubõu dobogo͡ubõu kẹnõu fẹi mei. Di tõu kõu be dihọ, kehẹ, mukuọ kegele i sụdo dala. 15 Abogo͡u tae tobolõu gi, ạme dobogo͡u mei kahạ degemõu, ạme tõu ko͡umahạ bi meiyode tobõu babe, kẹme gulokou tobolõu. Abogo͡u kẹne tõu hạ bi. 16 Haba, kehẹ tae tobolõu gi, ạme dihọ mei kahạ degemõu, ạme tõu ko͡umahạ bi meiyode tobõu babe, kẹne gulokou tobolõu. Kehẹ kẹne tõu hạ binõu. 17 Tõu kokõu be dihọnõu debabe, dihọ kahạge obe tobõu ba de dulo? Dulo mei. Tõu kokõu be kihiyọụnõu debabe, kihiyọụ kahạge gali sili họ de dulo? Dulo meido. 18 Godihạ o sasại di tõu milõu gaibe, abogo͡ubõu dobogo͡ubõu kegele i olõu fẹido kẹme ẹ yo͡u tagaiya kẹnõu defẹido asõu giema fogou. 19 Di tõu be dobogo͡uyenõu dalagua debabe, kẹme damalẹ tõu mei. 20 Damalẹ tõu dobe kegei mei. Damalẹ tõu dobe dobogo͡u, abogo͡u, kehẹ, dihọ kegele i sụdoye, kẹnõu si tõu be tanõu fẹido dala.

21 Dihọyege dobogo͡ukõu be, nạ dala mei debabe, ạ mayo͡unõu sasale dalayode tobolõu sagại mei. Widioyene abogo͡ukõu be, nạ dala mei debabe, ạ mayo͡unõu sasale dalayode tobolõu sagại mei. 22 Kege tobõu babe kẹme gulokou. Bi, di tõu guebõu dalagua ilo kelebe dige tatabai degeiyode tawale idiye, kẹnõu si bi kediạ dala

* **12:10** 12:10 *Tạ gehẹ tạe*tobõu dibe kẹme Duo Bolofẹihạ tobõu di tạ.

mei debabe, di tõu be kasagai degeba mõu tilaba dugulo. 23 Tõu hạ bi ilo, di sibigẹ dala meiyade tawadi kẹme di similõu di. Tõu hạ bi ilo, di sidifi degedi kẹme di yukuei kaiye gogudi. 24 Tõu hạ bi ilo, di sidifi degediyo mei kẹme mõu dala. Kẹnõu si Godihạ tõu hạ bi olõu fẹi asõu giemamõu dugube, ilo kelebe hụ mei duguye, kẹnõu si diạne sibigẹ dalayodema makai. 25 Kegeligi, tõu hạ bi ilo kẹ diafouye. Tõu hạ bi olõu fẹi kediạ dio□usie yogo dogõu guba dogõu guba deibasi bolọdo. 26 Tõu hạ bi ilo tahạ do dugumõu be, tõu olõu fẹine do dugudi. O tae tõu hạ bi ilo tahạ hụ hebele fogumõu be, tõu olõu fẹi hohọ degedi.

27 Nị olõu fẹidobe Kelesuhạ ẹ tõu. Nị tanõu tanõu be ẹ abogo□ubõu dobogo□ubõu sạ degei dalagua. 28 Godihạ o sasại sosikõu dabai degemabadomõu makai. Sasafẹibe, ẹ tạ-bolofẹi-malạ-siadi-o. Sasamabe, habage-degele-duguo-tobõu di-o sasại. Komạbe, ẹ midihọ hehegie tobõu di o sasại. Midihọ gehẹ gehẹ milõu di o sasạibõu, do o bologuạdi o sasạibõu, o dogõu gudi o sasạibõu, widio o sasạibõu, tạ gehẹ gehẹ tạe tobõu di o sasạibõu kediạne Godihạ makai, ẹ dabai kẹ degemabadomõu. 29 Nị kage tawaiya? Godihạ dabai degele idi o sasại olõu fẹidobe de tạ bolofẹi malạ suluguadi? Olõu fẹidobe de habage degelenõu duguo tobolõu idi? Olõu fẹidobe de Godihạ midihọ bolofẹi kẹnõu hehegie tobolõu idi? Olõu fẹidobe de midihọ gehẹ gehẹ kẹnõu milõu ga idi? 30 Olõu fẹidobe de do o sasại bologuạ idi? Olõu fẹidobe de tạ gehẹ gehẹ tạenõu tobolõu idi? Olõu fẹidobe de tạ gehẹ gehẹ kẹnõu boholõu idi? Kegediyo mei, di tanõu tanõu be dabai ẹsofẹi ẹsofẹi degele idi. 31 Kẹnõu si nị ge Duo Bolofẹihạ nelẹ daga daga hiyedo folodo kẹ defẹido molo□u tagama.

Di diyõu sie yogokõu solõu do degeiba solõu do degeiba deme

Kegei degemõu, ạ midihọ ta nị mokõu hehegielamõu. Midihọ kẹme bolọdo, di ta tawaga tobolõu sagại mei.

13

1 Ạ tạ gehẹ tạe tobõu di kẹbõu, ẹsol o kediạ tobõu di tạ kẹbõu kõu tobõu diye, haba solõu do degedi midihọ kẹ milõu ho fogõu babe, ạme bala woumõu uwo degedi kẹ sagạinõu. Diọụ go□ùmõu uwo degedi kẹ sagại degeinõu, sibigẹ ta dala mei. 2 Ạme habage degele kẹ kõu duguo tobõu di debane, Godihạ fimại mogogou dala olõu fẹi kẹ kõu tewe debane, sa sibigẹ kuokõu tewe olõu fẹi kẹne ạ kõu tawagai debane, ạ Godikõu damalẹyodeibe, ạ tạ tobõu ba, bitọụye mạ tạ dulo tegulonõu debane, kẹnõu si ạ solõu do degedi midihọ kẹ milõu ho fogõu babe, dabai ạ degedi kẹme sibigẹ ta dala mei. 3 Ạ mạ bimại olõu fẹi kẹ bi mei o kediạmokõu kõu nẹi debane, ạ mayo□usie kõu sesegumõu, oe ạ tolõu mõu doulukõu sigumõu ạ tolo i debane, kẹnõu si ạ solõu do degedi midihọ milõu ho fogõu babe, ạme hebe bolọ ta molo□u meido.

4 O sasại solõu do degedi midihọ kẹme kõu gue, dafadiyo mei, midihọ bolọnõu hehegiedi, kona degediyo mei. Midihọ kegei kẹ milõu di oyege yo□u ẹ hụ hebele fogudiyo mei, yo□usie hiye oyode tobõu diyo mei. 5 Solõu do degedi midihọ kẹme midihọ kasagại hehegiedi midihọ mei. Solõu do degedi oyege yo□usienõu fimạdiyo mei. Toto gofo□u degediyo mei. O tae midihọ kasagại ẹmokõu milõu mõu be, ẹ kokõu ta fimạdiyo mei, mõu duguo fogõu di. 6 Solõu do degedi midihọ kẹme midihọ kasagại milõu di kokõu hohọ degedi midihọ mei. O sasại solõu do degedi oyege damalẹdo midihọ kokõu hohọbõu di. 7 O sasại solõu do degedi oyege, o tae ẹmokõu hagị nẹimõu

be ẹ mihịkọ̀u fiyadiyo mei. Godikọ̀u nọ̀u damalẹyodema, Godihạge ẹmokọ̀u midihọ bolọdo degeledade tawadi. Hagị kagei kagei ta dugumọ̀u be, ẹme nelẹdo dege daladi.

8 Solọ̀u do degedi midihọ kẹme mei degele mei. Kẹnọ̀u si habage degele duguo tobọ̀u di midihọ kẹme mei degele. Tạ gehẹ gehẹ tạe tobọ̀u di kẹne mei degele. Tewe olọ̀u fẹịne mei degele. 9 Tewe di dalabe, ilo kelenọ̀u fẹị dala. Dige olọ̀u fẹịdo tewe mei. Haba, Godihạ habage degele tạ kẹne dige olọ̀u fẹịdo tobolọ̀u idiyo mei, ilo kelenọ̀u tobolọ̀u idi. 10 Kẹnọ̀u si, midihọ dọụdo kẹ tamạ degeibabe, midihọ dọụdo mei kẹme susuafogolọ̀u. 11 Ạme dihifẹị kelegebe, ạ dihiye tạ tobọ̀u di sagạị kegenọ̀u tobọ̀u di, sisigọye fimạ idi sagạị kegenọ̀u fimạdi. Ạ dihiye tawadi sagạị kegenọ̀u tawagadi. Hiye degeimọ̀u be, ạ sisigọ kediạ midihọ kẹme tọ̀u fogou. 12 Nebe kẹnọ̀u tefei, ifibe di Godihạ fimạị kẹ olọ̀u fẹị tewe mei. Di midihọ dugudi galaseya taye dugudi sagạị kẹnọ̀u tefele dugudi. Habagesi, di Godibe midihọ gelegulo dala. Damalẹdo, ifi di tewebe ilo kelenọ̀u tewe. Habagesi, Godihạ di defẹịdo tewe sagạị kẹnọ̀u tefele, dine Godihạ ẹ tewe kẹ olọ̀u fẹịdo tawale ile. 13 Mei degele mei midihọ olọ̀u fẹị kamadia kege. Tabe, damalẹyodei midihọ. Tabe Godihạ midihọ bolọdo degele kẹ dia daladi midihọ. Tabe solọ̀u do degedi midihọ. Kẹnọ̀u si solọ̀u do degedi midihọ kahạge midihọ bolọụ kẹ gabama feleido dala.

14

Nị Godihạ tạ hehegie tobolọ̀u be hiyedo tagama

1 Nịge solọ̀u do degedi midihọ kẹnọ̀u sesegaba, nelẹ daga daga, Duo Bolofẹịhạ solọ̀u do nẹdi kẹne olọ̀u fẹị molo□ùyodemaba degema. Egei, habage-degele-duguo-tobọ̀u di-o kediạ tobolọ̀u idi kahạ nelẹ kẹ, Duo Bolofẹịhạ nẹdi kẹne nị molo□ùyodema hiyedo degemọ̀u ima. 2 Oe tạ gehẹ tạe tobolọ̀u idibe, kẹme o sasạị kediạmokọ̀u tobọ̀u diyo mei, Godikọ̀u nọ̀u tobolọ̀u. Damalẹdo, tạ kẹme o tae ta duyo mei. Duo Bolofẹịhạ nelẹya kẹnọ̀u tạ mogogou dala kẹ kuhe tobolọ̀u. 3 Haba o tae egei hehegieibabe, kẹsi o sasạị nelẹ dege dalamabadomọ̀u hehegie tobolọ̀u . O kegei kahạge damalẹyodei o sasạị kediạ dogọ̀u guo dedẹị sasagile. 4 O tae tạ gehẹ tạe tobọ̀u babe, ẹ yo□ùsienọ̀u nelẹ degelamọ̀u tobolọ̀u. Haba egei tobolọ̀u o kahạnọ̀u si Kelesukọ̀u damalẹyodele i o sasạị kediạ nelẹdo dege dalamabadomọ̀u hehegie tobọ̀u di. 5 Ạ nị olọ̀u fẹị tạ gehẹ tạe tobolọ̀u ile kẹme kọ̀u tagaliye, kẹnọ̀u si nị egei tobolọ̀u ile kẹme ạ tagalido. O tae tạ gehẹ tạe tobọ̀u babe, haba o tahạge kẹ tobolọ̀u kẹ bohọ̀u yedili, damalẹyodele i o sasạị kediạ duloba, nelẹdo dege dalamabadeba. Tạ kẹ boholọ̀u o ta mei debabe, tạ gehẹ tạe tobolọ̀u be huyadefẹị bolọ. Haba egei tobọ̀u di kẹsi bolofẹị. 6 Mogo diạma, nị ạ tobolọ̀u kẹ defẹịdo file duguma. Ạ ile folo, tạ gehẹ tạe nịmokọ̀u tobọ̀u babe, ạ nị dogọ̀u gulo sagạị mei. Kẹnọ̀u si, ạ ile foloba, nịmokọ̀u egei hehegieibabe, kẹme nị dogọ̀u gulo. Tạ, Godihạ ạmokọ̀u hegi kẹbọ̀u, tewe tạ kẹbọ̀u, habage degele tạ kẹbọ̀u de ạ nịmokọ̀u hehegie tobọ̀u lamọ̀u degeli.

7 Hohọ̀u sabọ̀u, gitabọ̀u kẹme fị dala meiye, kẹnọ̀u si dilie uwo bolọ mei debabe, dige die uwo defẹịdo ta dulo mei. 8 Kibiye bologuạdo haguisa ho fogọ̀u babe, o koyohạ haguale? 9 Nebe kẹnọ̀u tefei, nị tạ gehẹ tạe tobọ̀u babe, o sasạị kediạge nịme mọ̀u tọụba duloba, sibigẹ ta tawale ile mei. 10 Damalẹdo, sa sibigẹ kuokọ̀u be, tạ daga daga sụdo dalagua. Tạ olọ̀u fẹị kẹ tobolọ̀u idi kẹme die sibigẹbọ̀u nọ̀u dala. 11 Kẹnọ̀u si, o tahạ ẹ tạe tobolọ̀u kahạ sibigẹ kẹ ạ tawaiyo mei debabe, o kahạge ạme sa ta

oyodeiba, haba ạne o kẹme sa ta oyodeiba dele. 12 Nịne kẹ sagại dala. Kẹnọu si, nelẹ daga daga, Duo Bolofẹihạ solọu do nẹdi kẹme nịge molo□u sagại degele i kahạ degemọu, nị damalẹyodele i o sasại dedẹi sasagiedi nelẹ sụdo kẹme mọu lạba degema.

Polhạ tạ gehẹ gehẹ tạe tobọu di midihọ kẹ hehegie tobou

13 O koyohạ tạ gehẹ tạe tobolọu tewe debabe, ẹ tạ gehẹ kẹ boholọu kahạ nelẹ kẹne Duo Bolofẹihạ ẹmokọu nẹyedema, Godikọu dihọ bagạ tobọu yedili. 14 Yobe, ạ tạ gehẹ tạe Godikọu dihọ bagạ tobọu babe, ạ mạ duo kahạnọu dihọ bagạ tobọu di. Kẹnọu si mạ fimạiye sibigẹ ta tawaiyo mei. 15 Kegei degemọu, ạ kage degele? Ạ tagalibe, mạ duo kahạ dihọ bagạ tobọu babe, mạ fimạiyene dihọ bagạ tobọu yedili. Mạ duo kahạ diẹ feibane, mạ fimạiyene diẹ feyedili. 16 Nạ nẹ duo kahạ tạ gehẹ tạe Godikọu bolofẹiyode tobọu ma, damalẹdo-yode tobọu babe, o taege nạbọu de damalẹdo-yodele sagại mei. Yobe, ẹ nẹ tạ uwo kọu duloye, kẹnọu si sibigẹ ta tawale mei kahạ degemọu. 17 Damalẹdo, nạ Godikọu kọu bolofẹiyode tobolọu ye, kẹnọu si nẹ dihọ bagạ tobolọu kahạ sibigẹbe o tae ta tawaleba dedẹi degele mei. 18 Ạ tạ gehẹ tạe tobọu mọu hagulu kahạ degemọu, ạ Godikọu bolofẹiyode tobolọu kuhẹ. Nị tạ gehẹ geheye tobolọu idi kẹme ạge gabama feleido dala. 19 Kẹnọu si damalẹyodele i o sasại sosi mosọkọu kefeguo dalaguababe, ạ egei, diạ tawale sagại kẹnọu hehegie tobọu lamọu . Ạ tạ gehẹ tạe sasado dege tobọu mọu iligi dele mei.

20 Mogo diạma, sisigọye fimạdi sagại kege fimạdama. Midihọ kasagại milolọu kokọu be, nịme dihi diẹ totọu degele i, midihọ kasagại milolọu idiyo mei kediạ daladi sagại kegenọu dalaguama. Kẹnọu si midihọ ilo kele milọu gale kelebe, nị fimạibe odoye fimạdi sagại kẹnọu tefele fimạma. 21 Kuolọu tạ kuguokọu be kọu gue nalại dala, Godihạ tobolọu gi,

Ạ sa ahudo tie kediạ tạe o sasại kuokọu hehegie tobọu babe, sa ko□u tie kediạge mạ tạ ta dulo ịle mei. *Aisaia 28:11-12*

22 Kegei degemọu, tạ gehẹ gehẹ tạe tobolọu idi midihọ, kẹme Godihạ dedẹi kẹ, damalẹyodele ili mei kediạ dugumabadomọu hegidi. Kẹnọu si, habage tamạ degele tạ, kẹme Godihạ dedẹi kẹ, damalẹyodele i o sasại di dugumabadomọu hegidi.

23 Kegei kahạ degemọu, nị sosi mosọkọu kefeguba, o damalẹyodele ili mei o ilo kediạ fologa dube, nị olọu fẹi tạ gehẹ geheyenọu tobolọu iba dubabe, diạge wa, nịme totọu degei oyade tawale ile. 24 Kẹnọu si, damalẹyodili mei o tahạ foloba dugu, nị egei hehegie tobolọu iba dubabe, ẹ yo□usienọu file duguoba, ẹme midihọ kasagại milọu di odade tawale. 25 Fimại kasagại, ẹ duledu dala kẹme tamạ degeiba, ẹ yubu sugulo fiya, miye duwoli, Godikọu dihọ bagạ tobolọu be, damalẹdo, Godibe nịbọu de dalayodele.

Nị sosi mosọkọu kefegubabe, Godihạ dabaibe dọụdonọu degema

26 Mogo diạma, kegei kahạ degemọu, nị sosi mosọkọu kefegubabe, Godihạ dabai kẹ kage degele ile? Ạ nịmokọu tobọu lamọu. Nịme dabai tanọu tanọu degemọu ima. Nị ilo kelebe diẹ feile. Ilo kele egei hehegie tobolọu. Ilo kele mogogou tạ kẹ hehegile. Ilo kele tạ gehẹ tạe tobolọu. Ilo kele tạ gehẹ tạe tobọu ba kẹ boholọu. Nị dabai olọu fẹi kẹ degele ilebe, kẹme nị damalẹyodei kẹ dedẹi sagiba sagiba dele. 27 O ilo kele tạ gehẹ geheye tobọu lababe, o bolọụ deba kamadia deba diạnọu tobolọu ile kẹme bolọ. O tanọu tanọu tobọu mọu iba, o tae diạ tobolọu ili kẹ bohọu ma haba ta degayedili. 28 Sosi mosọkọu be, tạ gehẹ gehẹ tạe tobolọu kẹ bohọu di o ta dala mei debabe, tạ gehẹ tạe tobọu di o nạge tobọu da, no□unọu amafẹi Godikọu tobọu. 29 Egei hehegie

tobou labane, o bolọụ deba kamadia deba diạnou tobolou ile kẹme bolọ. O ilo kelebe mou dulo fimabeedili. 30 Sosi mosọkou duwo o tanou takou, Godihạ mogogou tạ ta hegiba, ẹ tobou la debabe, o ta tou gule tobolou tafala kẹ nạme tạda. 31 Kege degeibasi bolọ. Nị tanou tanou egei hehegie tobou mou iba, o olou fẹị tawale, nelẹdo degele ile. 32 Egei hehegie tobolou idi o kediạme amafẹị baha duwoli, ise diou egei tobolou asọ dihọ kelegenou egei kuhe tobou mabeedili. 33 Yobe, Godi ẹme dọụdo dabai degedi o. Dine mogodo degeba, ẹ dabai kẹ fị tanou dege degele kẹ tagali.

Godikou damalẹyodele i o sasạị kediạ sosi mosọkou kefeguo, 34 Godihạ dabai degeibabe, sasạị kediạme talẹ mei, amafẹị, o kediạ hayedu duwomabeedei. Sa sa olou fẹị kediạne di midihọ kẹnou milolou idi. Moseshạ kuolou tạene kegenou kou tobou dala. 35 Sasạị kediạ yodu tạ ta dalababe, baha duwoli, mosọkou fogou ya fologa, diou die mạkou nou yodumabeedei. Sasạiye sosi mosọkou ge tạ tobou babe, kẹme midihọ dọụdo milou yo mei. 36 Kageiye nị dulo idiyo mei? Godihạ tạbe nị sabekou ge yomogou haguei kahạ degemou? Kege mei. He, nịmokou nou malạ ile foloumou, nị tolou i? Kegeli mei.

37 O ta nạme egei hehegie tobou di o degeidade tawaibabe, tạ ạ tobolou kou ume nạ damalẹdo-yode tobou . O ta nạme Duo Bolofẹihạ nelẹbou de dalayode tawaibane, nạme tạ ạ tobolou kou ume damalẹdo-yode tobou . Yobe, tạ ạ tobolou kou ume Hiye Ohạ di dumabeedei kẹ tobolou. 38 O koyohạ mạ tạ kẹ du ho fogou babe, o sasạiyene ẹ tạbe dulo sagạị mei. 39 Mogo diạma, egei hehegie tobolou be hiyedo dege tagama. Tạ gehẹ gehẹ tạe tobou di midihọ kẹ akogudama. 40 Kẹnou si, nị sosi mosọkou dabai dọụdo kẹnou degemou ima.

Tofigile i o sasạị kediạ haguạ gehẹ degele ile

(Tạ Hiye 15)

15

Kelesuhạ tolo ilemou haba haguại

1 Mogo diạma, tạ uwo bolofẹị, ạ nịmokou tobou mou, nị kou dulo tawale, nelẹdo dege dalagua kẹme nị defẹịdo tawamabadomou haba kuhe nalolụ. 2 Tạ uwo bolofẹịbe, ạ nịmokou tobou mou defẹịdo tolou imou, Godihạ nị mamọụ dalagua kehẹ. Kegeligi, nị damalẹyodei ta sibigẹ mei degeiye.

3 Tạ sibigẹ hiyedo, ạ kou dulomou, nịmokou hehegie tobou kẹme kou gue, Godihạ kuguokou nalạị sagạị kẹnou tefei, Kelesu ẹ di midihọ kasagạị milou ga idi kahạ hebe kẹ di mo udamabadomou ẹ kuhe tolo i. 4 Godihạ kuguokou nalạị sagạị kẹnou tefei, ẹ tolo imou, widama sawisiei kamadia kege tiamou, Godihạ ẹ haguạgi. 5 Godihạ ẹ haguạgimou ile, Pitakou tamạ degei. Haba ẹ dabai degedi o olou fẹị 12 kege kediạmokou ne tamạ degeimou diạ dugulo i. 6 Haba, damalẹyodele i o sasạị sụdo, 500 gabama folo kege kediạ kefeguo dalali dugube, ẹ tamạ degeimou dugulo i. O kediạme olou fẹị tofigile ili mei, sụdo dala. Ilo kelenou tofigile i. 7 O sasạị sụdo kediạmokou tamạ degeimou dugulo imou, ẹ Jameskou ne tamạ degema, haba tạ-bolofẹị-malạ-suluguadi-o olou fẹị kediạmokou ne tamạ degei.

8 Kegemou, uwage, Kelesuhạ ạmokou ne tamạ degeimou ạ dugu. Ạme mạ adiou hạ dihi bolọ malạ felị mei sagạị degeiye, kẹnou si ạmokou ne tamạ degeimou

dugu. 9 Ạme tạ-bolofẹi-malạ-siadi-o tanou ta, kẹnou si hiye o mei. Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o ilo kediạnou si hiye o. Ạme hiye oyodele idibe bolọ mei. Yobe, ạ Godikou damalẹyodei o sasại kediạ kou makomou haguei kahạ degemou. 10 Kẹnou si Godihạ ạ habaguguegumou, ạ kegenou dala kuhẹ. Godihạ habaguguei kahạ ạ mou yo͡uwa dala mei. Ạ dabai nelẹdo dege degemou iligi, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o ilo kediạ dabai degedi kẹ gabama folodo dala. Kẹnou si ạ dabai kẹ mayo͡unou degediyo mei, Godihạ habagugueiyenou, ạ dabai degele dala kuhẹ. 11 Ạ degeibane, haba o ilo kediạ degeibane egei hehegie tobolou idi kẹme tạbou mei. Tạ ei hehegie tobolou idibe tanou fẹi, Yesu tolo ilemou, haguạma iyode tobolou imou, nị dulo damalẹyodele i.

Tofigile i o sasại kediạme habage haguạ ile

12 Ei Kelesu ẹ tolo ilemou, haguại tạ kẹ hehegie tobou mou be, haba nị kile o ilo kelege tobolou gi, tofigile i o sasại kediạme hagualẹ meiyode kadegeimou tobolou iya? 13 Tofigile i o sasại kediạme hagualẹ mei debabe, Godihạ Kelesube ta haguạgili mei. 14 Godihạ Kelesube tolo imou haguạgili mei debabe, tạ ei hehegie tobolou idi kẹme sibigẹ ta dala mei, haba nị kokou damalẹyodele i kẹne sibigẹ ta dala mei. 15 Haba tage, Godihạ Kelesune haguạgili mei debabe, eibe ogou gai egei hehegie tobolou idi. Kelesu ẹ tolo imou, Godihạ haguạgiyode tobolou idi kahạ degemou. Haba, Godihạ Kelesu tolo i kẹ haguạgili mei debabe, tofigile i o sasại kediạne haguạ ile mei. 16 Damalẹdo, tofigile i o sasại haguạ ile mei debabe, Kelesu ẹne tolo ilemou hagualị mei. 17 Godihạ Kelesu tolo imou haguạgili mei debabe, nị damalẹyodei kẹme sibigẹ ta dala mei, nịme midihọ kasagạinou milou gamou ili. 18 Kegei debabe, Kelesukou damalẹyodele i o sasại tofigile i kediạne makei dala. 19 Di Kelesukou damalẹyodema, ẹ dimokou midihọ bolọdo degele kẹnou dia dalagua kuhẹ. Kẹnou si, di sa sibigẹ ko͡umahạ bi molo͡u kẹnou dia dala debabe, o sasạiye dimokou solou do degele ile kahạge gube dihikou solou do degele idi kẹ gabama folodo degele.

20 Kẹnou si kege mei. Godihạ Kelesu tolo imou haguạgi kẹme damalẹdo. Godihạ o tofigiei kẹ haguạgilebe, yufi ẹ Kelesu haguạgi kẹme hebe hai segei yufido suwi degedi sagại kẹnou tefei. Habage, tofigile i o sasại kediạne haguạgile dala. 21 O tanou tahạ degeiye, di olou fẹi tofigiemou ili sagại kẹnou tefei, haba o tanou tahạ degeiye, di olou fẹi Godihạ haguạgiba, gehẹ dege dalaguale. 22 O Adamhạ degeiye, di olou fẹi tofigile idi sagại kẹnou tefele, Kelesuhạ degeiye, di olou fẹi gehẹ degeba, tofousogo tofousogo kegenou kuhe tofolou. 23 Kẹnou si, di tofigiema dia dalali, Godi yo͡u makai sagại kelegenou haguạ ile. Godihạ yufi Kelesu tolo imou haguạgi, habage, Kelesuhạ boholou mạ haguale kelege, o sasại ẹ bi kediạne haguạ ile.

24 Kegeba, uwage sawisiei kelege, bi olou fẹi mei degele. Kelesuhạge duo daga dagabou, ẹsol o daga dagabou olou fẹi kediạne makoma mei degeiba, ẹ Aye Godikou sa bolọdo kẹ kuhe dia dalayedele. 25 Yobe, Kelesu ẹme o sasại wolou daladi o dege dalaba, Godihạge ho o olou fẹi kẹ Kelesuhạ abogo͡u hayedu kefema dogoguba ẹ tofogou dalale. 26 Ho o uwagedo, Godihạ makolobe, kẹme todi kẹ makoma mei degeibabe, haba ta tofigile meido dalaguale. 27 Yobe, Godihạ kuguokou be kou gue nalại dala,

Godihạ bi olou fẹi kefeguo, o ẹ abogo͡u hayedu dogogu dala. *Buk Song 8:6*

Bi olou fẹiyode tobolou mou nalại dala kẹme Godi yo͡u ẹbou de tobou li mei. Godihạ bi olou fẹi kẹ ẹ Dihihạ hayedu dogogube, ẹ yo͡usiebou dogogu dala meiyodei. 28 Godihạ bi olou fẹi kẹ ẹ Dihihạ hayedu dogoguo mei degeibabe, ẹ Dihi ẹme haba ẹ

Ayehą hayedu folo dalale. Kegeibabe, Godi yo͡u ęme bi olo͞u fęi kahą widio hiyedo o dege dalale.
29 Tofigile i kedią hagualę mei debabe, tofigile i kedią dowoye, fafeleya tofolo͞u idi
o kediąme kage degele? Tofigile i kedią hagualę mei debabe, kagemo͞u o ilo kedią
tofigiei kedią dogo͞u gumabadomo͞u fafeleya tofolo͞u idiya? 30 Eige tofigile i o kediąme
Godihą haguągileyode tobo͞u mo͞u suluguadi kahą dowoye, o ilo kedią ei walamo͞u
degele idi. Tofigile i kedią haguą ile mei debabe, ei kege ta tobo͞u mo͞u suluguadiyo
mei. 31 Mogo diąma, ą tobolo͞u ko͡ume damalędo. Sawisiei olo͞u fęi ąme o ilo kelege
wouba tolo hafęi degema fogo͞u di. Ą tą ko͡ume nįmoko͞u ta mogogolo͞u mei, yobe
ą nįmoko͞u hohǫ hiyedo degeli, dibe di Hiye O Yesu Kelesubo͞u de dalagua kahą
degemo͞u. 32 Tofigile i kedią hagualę mei debabe, ą mayo͡u tagaiya kę sa Efesus
kuoko͞u sį sobo͞u de biyadi* kahą ąme ta dogo͞u gudiyo mei. Tofigile i kedią hagualę
mei debabe, di ko͞u gue tobo͞u me,
Di nalębo͞u hueįbo͞u nąme, idiba di tofigile kahą degemo͞u. *Aisaia 22:13*
33 Nį tewe,
Di midihǫ kasagąi milo͞u di o sasąibo͞u de mogo degeibabe, dine die midihǫ kasagąi
kę sagąi milo͞u gale.*
O tae ta ogo͞u ga tobo͞u babe, ę tą kę dudama. 34 Toto͞u degedama. Bologuądo fimąba,
midihǫ kasagąi nį milo͞u gadi kę olo͞u fęi to͞u fogo͞u ma. Nį o ilo kediąme Godibe tawale
iyo mei. Ą ko͡ume nį sidifi degemabadomo͞u tobolo͞u.

Tofigile i o sasąi Godihą haguągile kedią, die to͞u be gehędo, sa sibigę o kedią to͞u sagąi mei

35 O tae ko͞u gue yodulo, Godihą tofigile i kedią haguągibabe, dią kage haguą ile? Die
to͞u be kageido dugulo ile deibabe? 36 Kęme toto͞u degei o kedią yodu tąno͞u. Nį hebe
hai koko͞u nalę hou kǫų tidi kę sogoumo͞u be, kolo kęme tabale fiya mei degeimo͞u, ę
ho kahąno͞u kǫų tile folodi. 37 Segei hou di sogodi kęme alasi hou debane nalę hou
ta debane kǫų tili koko͞u dugubabe, alasi hou kęme alasi fua folo hiye degei kę sagąi
dugulo mei. Segei hou ta debane, ę fua folo hiye degei kę sagąi dugulo mei. 38 Kęno͞u
si, Godihą yo͡u tagaiya kęno͞u milolo͞u yodema, segei hou olo͞u fęi ęsofęi ęsofęi milo͞u
mo͞u fologadi. Di segei hou die midihǫ ęsofęi ęsofęino͞u fua fologoumo͞u dugudi. 39 To͞u
olo͞u fęibe tano͞u fęi mei, ęsofęi ęsofęi degai. O sasąi di to͞u be ęsofęi, gali to͞u ne ęsofęi
ęsofęi degai. Sio to͞u ęsofęi, miyę to͞u ne ęsofęi. 40 Haba agudio kahą bi kęne to͞u
ęsofęi ęsofęi dala. Sa sibigę ko͡umahą bi kęne to͞u ęsofęi ęsofęi dala. Agudileto͞u bi
kahą similou kęne ęsofęi. Sa sibigę kuoko͞u bi kahą similou kęne ęsofęi. 41 Asǫ ę hohǫ
ęsofęi. Oguo ę hohǫ ęsofęi. Kuidihǫ die hohǫ diesofęiye, haba kuidihǫ tano͞u tano͞u,
die hohǫbe tano͞u fęi mei, ęsofęi ęsofęi de hohǫgulo idi.
42 Tofigile i kedią hagualębe, nalę houye kǫų tidi sagąi kęno͞u tefele degele.
Tofigieiba widoubabe, to͞u kęme mihįko͞u tabale ile. Fįhą to͞u gehę dege hagualę
kęme, kasagąi degele mei, yo͡u tofousogo tofousogo kegeno͞u kuhe dalale. 43 To͞u
tolo imo͞u, di wida idi kęme kasagąi, nelę olo͞u fęi mei degei. Fįhą to͞u gehę dege
hagualę kęme bolǫdo. Nelędo dege, yo͡u kegeno͞u dalale. 44 To͞u, di wida idi kęme sa
sibigę ko͡umahą to͞u . To͞u Godihą haguągile, kęme hebenihą to͞u.

* **15:32** 15:32 Tewe o ilo kele fimą idibe, *sį so* mei, ho o kediąno͞u Pol makolamo͞u degele idi. Haba tewe o ilo kedią fimą idibe, ho o kedią die *sį so* kedią Pol womabeede tobo͞u di kahą tą. * **15:33** 15:33 Tą ko͡ume sa Grikko͞u ge tewe o tahą naląi.

Sa sibigẹ koͫumahạ tou dala kahạ degemou, hebenikou ne, di fịhạ tou gehẹ moloͫu dala. 45 Godihạ kuguokou be kou gue nalại dala,
Yomogou milou o Adam ẹme Godihạ ẹmokou fị nẹimou fịbou de delei. *Stat 2:7*
Haba Adam ta, habagedo haguei kẹme yoͫunou be fị nẹdi o. 46 Godihạ o yomogou milou o kẹme hebenihạ tou gehẹ kẹ milou li mei, mihị gobolou mou milou. Habagesi, damalẹyodele i o sasại di hebenihạ tou gehẹ kẹ malạ ile. 47 Yomogou do milou o Adam ẹme sa sibigẹ koͫumahale. Godihạ ẹme sa sibigẹ kuokou mihị gobolou mou milou. Haba Adam ta ẹme hebenitou ge migi. 48 Sa sibigẹ o sasại olou fẹibe sa sibigẹ kuokou mihịye milou o ẹ sagại dege dalagua. Damalẹyodele i o sasại kediạme hebenitou ge migi o ẹ sagạinou dege dalagua. 49 Ifi dibe sa sibigẹ koͫumahạ o baga i dala. Nebe kẹnou tefei, habage dibe hebenitou ge migi o kẹ baga ile.

50 Mogo diạma, di tou, sa sibigẹ kuokou tabale ile kẹme Godihạ wolou daladi sa kuokou be fologale meidade tawama. Tabadi bi kahạge tabadiyo mei bi bolọdo kẹme ta moloͫu sagại mei. 51 A nịmokou tobou ladi koͫume mogogou tạ. Nị duma. Di olou fẹi tofigile mei, kẹnou si di tou olou fẹi boholou ba, tou gehẹ dege dalaguale. 52 Sawisiei uwage kelege, kibi uwage haguisouba,* dibie bila nại sạ degei, Godihạ tofigile i o sasại olou fẹi haguạgiba, fịhạ tou gehẹ bolọdo, tabale mei kẹ malạ ile. Haba tofigile ili mei, sosou dala dine di tou olou fẹi boholou ba gehẹ degele ile. 53 Nị koͫu tawama, di tou, tabale ile kẹme Godihạ boholou ba tabale mei tou kẹ nẹiba dalamabadomou. Di tou, tofigile ile kẹme boholou ba, tolo mei tou kẹ nelẹ, di tofousogo tofousogo kegenou kuhe dalamabeedema. 54 Di tou, tabale ile kẹme Godihạ boholou ba tabale mei tou kẹ nẹiba dalaguale. Di tou, tofigile ile kẹme boholou ba, tolo mei tou kẹ Godihạ nẹiba, di tofousogo tofousogo kegenou kuhe dalaguale. Kegeiba, Godihạ kuguokou kou gue nalại,
O ẹ biyolugi, todi kẹ makoma mei degeiba duguloyode tobolou mou nalại, *Aisaia 25:8*
kẹme damalẹdo kege tamạ degele.
55 Todi, nạge ei wouba tofigile ile mei. Nẹ nelẹ olou fẹi kẹme mei degei.
Todi, nạge ei wouba tofigile kẹ ei ta guẹ degele mei. *Hosea 13:14*

56 Di tolo kẹ guẹ degedi kahạ yobe kou gue, di midihọ kasagại milou gadi kahạ hebe kẹ moloͫu sagại kahạ degemou. Haba, Mosesha kuolou malị mei debane, di midihọ kasagại milou gadi kẹme kasagạidade tawale iyo mei. 57 Kẹnou si di Hiye O Yesu Kelesuhạ degeiye, todi kẹ mei degei kahạ degemou, di Godikou bolofẹiyode tobou me.

58 Mạ mogodo diạma, kegei kahạ degemou, nị hobou kesigidama, nelẹdo dege dalaguama. Nị Hiye Ohạ dabai degele idi kẹme nelẹdo dege degema. Yobe nị tewe, Hiye Ohạ dabai kẹme mou yoͫuwa dabai mei. Dabai kahạ hebe, nị malạ ile kẹme bolọdo.

Polhạ dabai ẹ degeleyode tawai kẹ tobou

(Tạ Hiye 16)

16

Polhạ sa Korin o sasại kediạ sele kefema, sa Jerusalem o kediạmokou nelạmou degei kẹ tobou

---

* **15:52** 15:52 Mogogou Tạ Hegi 11:15

1 Sele nị kefema, Godihạ o sasạị Judia tie kediạmokọ̄u nelạmọ̄u degeli kẹme kọ̄u
gue degema. Ạ damalẹyodele i o sasạị, sa Galesia duo kile tie kediạmokọ̄u tobou
sagạị kẹnọ̄u tefele, nịne kegenọ̄u degema. 2 Fula tanọ̄u tanọ̄u, Sande kelege, nị tanọ̄u
tanọ̄u, fula koduge sele malạ ili kẹ fileba, sele ilo kele o kediạmokọ̄u nelẹyodema, nịọ̄u
nị mosọkọ̄u dogoguma. Nị kege kefemọ̄u iligi, sele huyadefẹị hiye degeiba, habage ạ
ile foloubabe, nị sele olọ̄u fẹị kọ̄u kefema mạị kahạ degemọ̄u, nị haba ta kefele mei.
3 Ạ nị sakọ̄u ile foloubabe, nịge sele kefei kẹ malạ yale o ilo kelene maka degema.
Maka degeiba, ạ duguoba, kuguo ta nalạma nẹịba, diạ tolọ̄u ya, sele nị sa Jerusalem
tie o sasạị damalẹyodei kediạmokọ̄u solọ̄u do nelẹyodema kefei kẹ kuhe nelẹ. 4 Ạne
ileyode tawaibabe, ạ iba, o kediạ ạ sesele yale.

Polhạ sa Korin o sasạị kediạ dugu ilamọ̄u degei

5 Ạ sa Masedonia duo kile tie o sasạị kediạmokọ̄u ile dala dema, nị sakọ̄u kuhe
ile. Yobe ạ sa Masedonia keleya kẹ ile kahạ degemọ̄u. 6 Ạ nịmokọ̄u foloba, hiyedo
tiamọ̄u iligi, sa kulio degei kẹ olọ̄u fẹị mei degele sạ degei. Habage, ạ nị tọ̄u fogọ̄u,
sa ta ilebe, nị ạ dogọ̄u guba kuhe ile. 7 Ạ nịmokọ̄u toto ile folo huyadefẹị tiale kẹme
dafa. Hiye Ohạ tagaibabe, ạ habage ile foloba, nị sa kokọ̄u hiyedo tafalale sagạị degeli.
8 Kẹnọ̄u si ạme sa Efesuskọ̄u kọ̄u le kegenọ̄u dalali, Pentikos Sawisiei* kẹ mei degeiba
kuhe fogọ̄u ile. 9 Yobe, Godihạ ạmokọ̄u a so□ugọ̄u mọ̄u, ạ ẹ dabai hiyedo degele dala.
Godihạ dabai kẹ akogudi one sụdo dalagua.

10 O Timoti ẹ ile nịmokọ̄u foloubabe, ẹ guẹ degeiye deba, nị ẹmokọ̄u midihọ bolọnọ̄u
hehegiema. Ẹme Hiye Ohạ dabai, ạ degedi sagạị kẹnọ̄u degedi. 11 Ẹ ile foloubabe,
ẹmokọ̄u hohọ degema. Hobọ̄u duguo fogọ̄u dama. Habage, ẹ nị tọ̄u fogọ̄u laba
degeibane, nị ẹ dogọ̄u guba, ẹ fị hohọ degeba nị tọ̄u fogọ̄u ạmokọ̄u boholọ̄u mạ
haguale. Ạ mạ mogo diạbọ̄u de ẹ haguale kẹ baha duwoguale.

12 Di mogo Apolosbe, ạ ẹme damalẹyodele i o ilo kediạbọ̄u de nịmokọ̄u iyede hiyedo
kọ̄u tobọ̄u diye, kẹnọ̄u si ifibe ẹ nịmokọ̄u ile dafoulu. Habage, yo□ū fị hohọ degeibasi
ile.

Polhạ tạ ilo kele tobolọ̄u mọ̄u nalạị

13 Nịọ̄u tawaibọ̄u, damalẹyodema nelẹdo dege dalaguama. Guẹ degedama, dedẹịdo
dege dalaguama. 14 Godikọ̄u bọ̄u omokọ̄u bọ̄u olọ̄u fẹị solọ̄u do degebanọ̄u dabai
degema.

15 Mogo diạma, nịge o Stefanasbọ̄u ẹ sosọ̄u bọ̄u diạme kọ̄u tewe. Sa Akaia duo
kilebe damalẹyodei o ta deleli mei kelege, diạbukọ̄u do Kelesukọ̄u damalẹyodele i.
Damalẹyodema, dio□ū die tagaiyanọ̄u, diạ Godihạ o sasạị kediạ dogọ̄u gulo idi. Kegei
degemọ̄u, ạ nịmokọ̄u nelẹdo dege tobọ̄u ladi. 16 Nị o sasạị kegele i kediạ tạ defẹịdo
dulo sesele ima. Haba o dabai kegei kẹ dogọ̄u guo degele idi kediạ tạ kẹne dulo sesele
ima.

17 O Stefanasbọ̄u, o Fortunatusbọ̄u, o Akaikusbọ̄u diạ haguasie felẹgoumọ̄u, ạ hohọ
degei. Sa Korin o nị olọ̄u fẹị haguasiediyo meiye, kẹnọ̄u si diạ haguasie felẹgoumọ̄u,
ạ duguomọ̄u hohọ hiyedo degei. 18 Felẹgamọ̄u, diạ degeiye, mạ duo hohọ degei, haba
nị duone kọ̄u hohọ degei. O kegele i kediạme nịge duguoba hohọ dege dema.

---

* **16:8** 16:8 ‘Ista’ sawisiei mei degeimọ̄u dalali, haba sawisiei olọ̄u fẹị 50 kege mei degeimọ̄u be, *Pentikos* sawisiei
kẹ kuhe tọ̄u di. *Pentikos* dagado kokọ̄u ge, Kelesuhạ Duo Bolofẹị tobọ̄u mọ̄u migi. Nạ Dabai 2:1-13 kokọ̄u dugu.

19 Damalẹyodele i o sasại, sa Esia duo kile tie kediạ nịmokọ̄u agali bolofẹịyode tobolọ̄u kuhẹ. Akwila dilie Prisila diliene Hiye Ohạ huụya kẹ nịmokọ̄u agali bolofẹịyode tobolọ̄u. Haba damalẹyodele i o sasại olọ̄u fẹị, dilie mosọkọ̄u kefeguo, egei dulo idi kediạne nịmokọ̄u Hiye Ohạ huụya kẹ agali bolofẹịyode tobolọ̄u ili kuhẹ. 20 Kelesukọ̄u damalẹyodele i o sasại olọ̄u fẹị kediạne nịmokọ̄u agali bolofẹịyode tobolọ̄u ili. Nịme Godihạ o sasại degei dalagua kahạ degeimọ̄u, nị nịọ̄u sie yogo nogọ̄u ba nogọ̄u ba degama.

21 Nịmokọ̄u agali bolofẹịyodili ko□ume Pol, ạ mayo□u mạ dobogo□uyenọ̄u nalolụ kuhẹ.

22 O tahạ Hiye O hohọ dege ho fogọ̄u babe, o kẹme makolo dala. Hiye O, nạ hagua.

23 Hiye O Yesuhạ habagugueibe nịbọ̄u de dalale. 24 Yesu Kelesuhạ huụya kẹ, ạ nịmokọ̄u solọ̄u do degeliyode tobolọ̄u kuhẹ.

Egei Sasama Polha
Sa Korin O Kediamokou
Nalama Nei

Tawale Ta

Pol e sa Masedonia duo kile dalali, damaleyodele i o sasai, sa Korin tie kediamokou haba kuguo ta nalama nei. Yobe, o Taitusha sa Korinkou ile, dala dema, Polkou fogou ilemou be, sa ke tie kediame midiho kasagai milou gadi ke fogou mou fi boholou iyode tobou kaha. Kenou si o sasai ilo, fi boholou ili mei kediage wa, Pol eme ta-bolofei-mala-siadi-o mei, ogou gai egei tobou di oyade tawale i.

Kegei kaha degemou, fi boholou i o sasai kedia hoho degemabadomou Polha kuguo kou kuhe nalama nei. Haba fi bohou li mei o sasai kediamokou nalama neibe, eme ta-bolofei-mala-siadi-oyode tobolou mou nalai. E dabai kagei kagei degedi kene nalai.

Ta ta nalaibe, sa Korin o kediage Yesukou damaleyodei o sasai, bi mei kedia dogou gulamou kou tobou kaha degemou, Pol e sele kefemabeedei tobolou mou nalai.

Polha kuguo kou nalai kuokou uwagedo tabe kou gue, niou tawaibou, ogou gai egei tolou suluguadi o kedia ta hobou dudamabeede tobou, ni damaleyodei ke makeiye domou.

Kuguo 2 Korin kou umaha ta sibige tanou tanou olou feibe kuhe:

Ta Hiye 1–7
: Polhage dabai, Godiha ta-bolofei-mala-suluguadi-o kediamokou nei ke tama dege tobou.

Ta Hiye 8-9
: Sa Korin o sasai kedia sele kefema, damaleyodele i o sasai, sa Judia duo kile tie kediamokou nelaba dia dalamabeedei.

Ta Hiye 10–13
: O ilo kedia Pol susuga tobolou imou, sa Korin tie o kediane emokou gofou degele imou, Polha hagi ke doususu.

Polhage dabai, Godiha ta-bolofei-mala-suluguadi-o kediamokou nei ke tama dege tobou

(Ta Hiye 1–7)

1 Ame Pol, Godi you tagaiyenou ame Yesu Kelesuha ta-bolofei-mala-siadi-oyodema makai. Abou, di mogo Timotibou, ele kuguo kou Godikou damaleyodei o sasai sa Korin tiebou, haba Godiha o sasai, sa sa olou fei, sa Akaia* duo kile tiebou nimokou nalama neli. 2 Di Aye Godibou, di Hiye O Yesu Kelesubou dilie nimokou habagugueiba, nime bologuado dalamabadomou.

Polha Godiha e dogou gudi ke bolofeiyode tobou

3 Di Godiha hu hebele fogume. Eme di Hiye O Yesu Kelesuha e Aye. Eme di Aye, solou do degedi midiho kaha e obou, dimokou dedei sasagiedi Godi. 4 Ele hagi dugumou be, Godiha elemokou dedei sasagiedi. Kegei kaha degemou, elene o hagi dugulu ili kediamokou dedei sasagilenou. Godiha elemokou dedei sasagiedi sagai

* **1:1** 1:1 Sa Korinbe sa hiye, *sa Akaia* duo kile delei.

kẹnou tefei, ele o hagị dugulu kediạmokou dedẹị sasagiedi. 5 Hagị hiyedo Kelesuhạ dugu sagạị kẹme elene dugulo idi sagạị kẹnou tefeibe, Kelesuhạ ele dogou guomou, elemokou hiyedo dedẹị sasagiei dala kuhẹ. 6 Ele hagị dugubabe, kẹme mou dugulo iyo mei. Ele nị dogou guoba, dedẹị sasagie iligi, Godihạ nị mamo uyadomou. Damalẹdo, ele hagị dugudiye, kẹnou si Godihạ elemokou dedẹị sasagieimou be, elene nịmokou dedẹị sasagieli. Kegeibasi, nịne hagị, ele dugudi sagạị kẹnou tefele dugubabe, nị nelẹdo dege dalagualenou. 7 Elege nịme nelẹ dege dalaledade tawali. Yobe, hagị ele dugudi sagạị kẹ nịne dugudi kahạ, Godihạge dimokou be tefelenou dedẹị sasagiledade tawali.

8 Mogo diạma, nịge ele sa Esia duo kile dalaguali, hagị hiyedo dugulo delei kẹnou tawama. Damalẹdo, ele hagị hiyedo duguo dalagualibe, nelẹ olou fẹị mei degei. Elebe tofigile hafẹị degeidade tawale i. 9 Damalẹdo, elebe didiọ o sạ degei, tạ sai fidi o tae o kẹme toloyode tobou mou hagị dugudi sagạị kẹnou tefei, elene hagị hiyedo kegei kẹ dugulo i. Hagị kẹ dugu kahạge, elebe olou ele nelẹyenou ta dalaguale sagạị duguli mei, Godihạ nelẹyenou wolou dalalesi bolọ dugu. Ẹme tofigiei haguạgiedi Godi. 10 Elebe kou tolo hafẹị degeiye, kẹnou si Godihạ figạ mugu. Habagene, elebe kẹ degei sagạị kegenou dugulo. Damalẹdo, elebe Godikou damalẹyodei kahạ iligi, ẹ ele figạ molo udade tawali. 11 Kegei kahạ, nịge Godihạ ele dogou guyedema dihọ bagạ tobou ma. Kegeibasi, Godihạ o sasạị sụdo kediạ dihọ bagạ tobolou kẹ duloba, ẹ ele habagugueba dogou gulo. Kege degeiba, o sasạị sụdo kediạ kẹ duguoba, Godikou bolofẹịyode tobolou ile.

Polhạge sa Korin o sasạị kediạme ta ogou gali mei

12 Ele hohọ degeli ko umahạ yobe kou gue, ele fịye tawalibe, ele sa sa olou fẹị kokou ya kẹ suluguadibe, elege Godihạ midihọ bolọdo kẹnou defẹịdo milou gamou suluguadi. Nịmokou ne, ele midihọ bolọdonou defẹịdo milou ga idi. Midihọ ele milou gadibe, kẹme sa sibigẹ midihọ kẹ mei. Midihọ ele milou gadi kẹme Godihạ habaguguei midihọ kẹnou milou gadi. 13 Ele kuguo ko u nalạma nelịbe, nị sasale huso uma tawale sagạị. Mogogou tạ mei, tạ sibigẹ olou fẹịbe nị tawale sagạị. 14 Damalẹdo, mạ tạ ilo, ạ nịmokou kou nalạma nẹị kẹme nịge sibigẹ defẹịdo ta tawali meiye, haba nị olou fẹị huso uma tawaibabe, Hiye O Yesuhạ haguale sawisiei kelegebe, ele nịmokou hohọ degeiba, nịne kẹnou tefele elemokou hohọ degeledade tawali.

15 Ạge nị elemokou hohọ degele ilidade tawalemou, ele ile nị dugulamou degei. Duguo fogou ileba, haba boholou mạ hagulugine, nị duguo fogou ba kuhe hagualamou degei. Nị hohọ degemabeedema, ạ nịbou de bolọụ kege gelegulamou kou degeiye fogou. 16 Damalẹdo, ạ sa Masedoniakou ilamou degeibe, ạ nị ali duo kele duguloyodema kuhe ilamou degei. Haba, boholou mạ hagulugine, nịmokou hagua felẹyodema kuhe ilamou degei. Nị ạ dogou guba, ạ sa Judiakou kuhe ileyodema fimạiye fogou. 17 Ạ kou deyodema fogoube, ạ fimạị bolọụ degemou fogou li meido. Mạ fimạibe sa sibigẹ o ilo kediạ fimạị sagạị kegei mei. Degele meibou, degelebou debe ạ ta tobou diyo mei. 18 Godihạ ẹ degeleyodei kẹme ẹ dọụdo degedi kẹnou tefei, ạne ạ degeleyode tobou di kẹme ạ dọụdo degelamou degedi. Degele meibou, degelebou debe ạ ta tobou diyo mei. 19 Godihạ dihi, Yesu Kelesuhạ degei tạ kẹme o Sailasbou o Timotibou eige nịmokou kou hehegie tobou mou haguei, ẹge degele meibou, degelebou de ta tobou diyo mei. Kelesuhạ ẹ degeleyode tobou kẹme ẹ dọụdo

degei. 20 Godihą midihọ bolọ hegileyodema makai kẹme Kelesu ẹ haguei kelegenõu damalẹdo tamą degei kahą degeimõu, di tewe, Godihą degeleyodei kẹme olõu fẹi damalẹdo tamą degeiba, di dugulo ile. Kegei kahą degemõu, di Godihą tą dulomõu be, dige Kelesuhą huya kẹnõu damalẹdo-yode tobõu mamõu, Godikõu hohọbolõu idi. 21 Godi ẹnõu degeiye, ifibe nịbõu eibõu de nelẹdo dege dalagua. Yobe, Kelesube dibõu de dogõu guo dala kahą. Damalẹdo, Godihąge dibe yo□u ẹ bidoyodema makai dalagua kuhẹ. 22 Ẹ yo□u ẹ makabe, Duo Bolofẹi kẹ dimokõu nẹi kahągẹ, dibe yo□u ẹ biyodema hegili. Kegei kahą di tawale ibe, bi olõu fẹi, Godihą dimokõu habage nelẹyodei kẹne ẹ nelẹdade tawale i.

Polhą sa Korinkõu toto ili mei

23 Tą ą nịmokõu tobõu ladi ko□ume damalẹdo. Godi yo□unõu tewe. Ą sa Korinkõu toto ili meibe, ą nịmokõu hagị nelẹ dafamõu kuhe fogou. 24 Eige nị Kelesukõu totodo damalẹyodemabeedema fisilemõu tobolõu idiyo mei. Nịme Godikõu nelẹdo dege damalẹyodema dala kehẹ. Eige nị dogõu guba nị hohọ degemabadomõu kuhe degeli.

2

1 Ą nịmokõu hagị haba ta nelẹ dafamõu, ą nị sabekõu kuhe ili mei. 2 Ą hagị nịmokõu ta nẹi debabe, nịge ąmokõu be ta hohọ degele meido. Nịõu nõu dalale. Ąmokõu hohọ degele o ta dala mei. 3 Ą nịmokõu ileba hagị dugulobe dafai. Di geleguoba hohọbolõu sagąị kẹ haba betei degelebe dafamõu, ą nị dọụsusulamõu tą kẹ kuhe naląma nẹi. Ągẹ nịme ąbõu de hohọ degele iledade tawai. 4 Ą nịmokõu fimąmõu, hagị hiyedo duguo gosolomõu, kuguo kẹ kuhe naląma nẹi. Ą nịmokõu hagị ta neląmõu degeli mei. Ą tagalibe, nịge ą nịmokõu solõu do hiyedo degelidade tawale kẹ tagali.

Sa Korin tie o kediągẹ midihọ kasagąị, o tahą diąmokõu milou kẹme gebe meiyodemabeedei

5 Midihọ kasagąị milou o tahą hagị degei kẹme ąmokõu degeli mei, nịmokõu degei. Ągẹ ẹmokõu gofo□u degele dafamõu kege kuhe tobolõu. 6 Midihọ kasagąị milou kahą hebe kẹ, o sụdo nị o kokõu nelẹ i kẹme kege fogõu ma. 7 Kegei kahą nịge gebe meiyodemaba, ẹmokõu dedẹi sagima. Kegeligi, ẹ hagị hiyedo degeba mihịkõu fiyeiye. 8 Kegei kahą degemõu, ągẹ nị ẹmokõu haba mogo degele kẹ tagali. 9 Ą afu nị tefele dugulamõu nịmokõu kuguo kẹ kuhe naląma nẹi. Ągẹ nị mą tą kẹ de dulo sesele ili domõu tawalamõu degei. 10 O tae midihọ kasagąị ta milõu mõu, nị kẹ gebe meiyodeimõu be, ąne gebe meiyodedi. O tae ąmokõu hagị nẹimõu be, ągẹ nị dogõu gulamõu be, Kelesuhą dihịle kokõu ge gebe meiyode tobõu di. 11 Kegeligi, Tamąhą di ogõu gouba, di mihịkõu fiyasigeiye. Tamąhą fimąị olõu fẹibe di kõu tewe.

Polhą o Taitus dugulo sagąị degei

12 Ą Kelesuhą degei tą uwo bolofẹi kẹ tolõu mõu hagulugi, sa Troaskõu felẹmõu dugube, Hiye Ohą ą dabai kẹ degele kahą a kẹ so□ugõu mõu dugu. 13 Ą felẹmõu dugube, mą mogo Taitus mei degemõu, ą hagị hiyedo degei. Kegemõu, ą sa kẹ tie o sasąị kediąmokõu egema fogõu mõu, sa Masedoniakõu fogõu haguei.

Godihą nelẹyenõu tą-bolofẹi-malą-suluguadi-o kedią Tamąhą nelẹ gabadi

14 Ą Godikõu bolofẹiyode tobolõu kuhẹ, eibe Kelesubõu de dogõu guo dalamõu, Godihą ei wõu ma sa sa olõu fẹi Kelesuhą degei kahą tą kẹ hehegiemõu suluguadi kahą

degemõu. Tạ bolofẹi kẹme họ bolọdo kẹ sagại, o sasại kediạ họ dulo idi. 15 Damalẹdo, eibe họ bolọdo kẹ sạ degei. Họ kẹ foloumõu be, Godihạge Kelesuhạ họnõu dudi. Họ kẹme Godihạ kõu molo͡u o sasạibõu, haba makoma mei degele o sasạibõu kediạ olõu fẹi dulo idi. 16 Makolo ile o sasại kediạme todi kahạ huẹ kẹ dulo dalaguali kuhe tofigile ile. Godihạ kõu molo͡u o sasại kediạme fi gehẹ degele kahạ họ kẹ dulo dalaguali, tofousogo tofolõu ile. O koyohạge yo͡u ẹ nelẹyenõu Godihạ tạ bolofẹi hehegile kẹ tawalemõu dabai degedi? O kahạ yo͡u ẹ nelẹyenõu be dabai kẹ degele sagại mei. 17 O ilo kediạge Godihạ tạ hehegile kahạ hebe kẹme sele hiyedo malạ idi, kẹnõu si eibe o kediạ degedi sagại kege degediyo mei. Eibe Godihạ tobõu mõu ya, ẹ tạ hehegiedi kẹme hebebõu mei, mõu yo͡uwa hehegie suluguadi. Damalẹdo, eibe Kelesubõu de dogõu guo dalaguali, Godihạ dihịle kokõu ẹ tạ kẹ defẹido hehegile idi.

3

Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạme Godihạ midihọ ebele kahạ dabai o degele i

1 Ei dabai degedi kahạ tạ kẹ tobolõu ilibe, eige haba eiyõu ei hụ hebele fogulu? Kegeli meido. Ei o ta tobõu mõu, ẹ ei dogõu guomõu eibe bolọyodemõu kuguo ta nalạma nelị mei. Ei haba nịmokõu ne ta tobõu mõu, nị ei dogõu guomõu eibe bolọyodemõu kuguo ta nalạma nelị mei. 2 Eige kuguo kegei kẹme hohọ mei. Nịme kuguo kegei kẹ sạ degei. Obe midihọ nị milõu di kẹ duguoba hobõu, o nịmokõu hehegiedi o kediạme bolọdade kuhe tawale ile. Kuguo kẹme o sasại di duledu dala. O sasại olõu fẹi husọ͡uma tawale ilenõu. 3 Midihọ bolọdo, nị milõu mõu tamạ degei dala kẹme kuguo, Kelesuhạ nalại kẹ sạ degei. Damalẹdo, dabai ei degedi kahạge, midihọ bolofẹi, nị milolõu ili kẹme kuguo sạ degei, nalạdi biye nalalị mei, Godi, yo͡u kegenõu daladi, ẹ Duo Bolofẹihạnõu nalại. Igi kõu nalạgali mei, o sasại di duledu nalạgai dalagua.

4 Eibe Kelesubõu de dogõu guomõu, Godikõu damalẹyodei kahạ degemõu, ei nịmokõu kege kuhe tobolõu ili. 5 Damalẹdo, eige dabai kẹme eiyõu ei teweyenõu degediyode tobolõu iyo mei. Dabai ei degedi kẹme Godihạ nelẹyenõu degedi. 6 Godihạ degeiyenõu, ei ẹ midihọ ebele kahạ dabai kẹ degele idi. Midihọ ebele kẹme Mosheṣạ kuolõu tạ kuguo kokõu be ta nalalị mei, Duo Bolofẹihạ midihọnõu. Yobe, kuolõu tạ olõu fẹido kẹ dulo sese ho fogõu babe, tofigilenõu. Duo Bolofẹihạ midihọ ebele kahạnõu degeiye, o kuhe tofousogo tofolõu ile.

7 Afu, Godihạ kuolõu tạ kẹ igikõu nalạma nẹi kelegebe, o sasại dulo idiyo mei kediạme tofigile i. Kẹnõu si Godihạ hohọ hiyedo kẹ Mosheṣạ midihọkõu hohọgumõu, Israel o sasại kediạge ẹ midihọkõu be defẹido dugulo sagại dugulo ili mei, hohọ hiyedo kahạ degemõu.* Hohọ hiyedo kõu degeiye, haba yo͡unõu amafẹi somo͡uma iligi mei degei. 8 Kegei kahạ degemõu, dabai ebele, Duo Bolofẹihạ degeli kahạ hohọ kahạge kuolõu tạ kahạ hohọ kẹme gabama feleido dala. 9 Mosheṣạ kuolõu tạ dudiyo mei kahạ hebe kẹme tạ sale kõu deleiye, kẹnõu si Godihạ nalạma nẹi kelegebe, hohọbõu de tamạ degei. Dabai ebele, Godihạge, o sasại ẹ dihịle kokõu dọụdo dalaguamabadomõu degei kẹne hohọbõu de tanõu tamạ degei. Dabai ebele kahạ hohọ kahạnõu si afu dabai kahạ hohọ kẹme gabama folodo dala. 10 Godihạ dabai afu degeibe hohọbõu de tamạ degeiye, kẹnõu si dabai ebele, Godihạ habage degei kahạ hohọ kahạ degeiye, afu dabai kahạ hohọ kẹme mei degeimõu dugulu. 11 Afu dabaibe kõu mei degeiye,

* **3:7** 3:7 Kisim Bek 34:29-30

kẹnou si dabai kẹme Godiha hohọbou de tama degei. Kegei kaha degemou di tewe, dabai ebele kẹme mei degediyo mei kaha degemou, ẹ hohọ kahage afu dabai kaha hohọ kẹme gabama folodo dala.

12 Ei damalẹyodema, Godiha hohọ kẹ hiyedo degeyadomou dia dalagua kaha degemou, eige ẹ ta hehegile ta guẹ degediyo mei. 13 Eige Mosesha degei sagai kege ta degediyo mei. Mosesha midihọkou hohọ kẹ hohọguo delei kẹ ta somou li mei kelegebe, ẹ yo͡u ẹ midihọbe, Israel o sasai kediạ duguye domou yukueiye goguomou kuhe delei. 14 Afu o kediạ fi totou degele i, yukuei sạ degei kaha die fimai kẹ goguo dalamou. Ifine, afu midihọ kaha kuguo kẹ huso͡umou be, yukueiye gogu sagai kẹme yo͡u kegenou dala. O tae ta igile muguli mei. Kelesubou de dogou guo dala kahanou si yukuei kẹ igile muguo mei degei. 15 Damalẹdo, ifine obe Mosesha kuolou tạ kẹ huso͡umou be, yukuei sạ degei kaha o sasai die fi kẹ gogu dalagua. 16 O taha ẹ fi boholou ba, Hiye Okou damalẹyodeibasi, Godiha yukuei kẹ igile muguba, o kẹme fi gofo͡u dege tawaga dalale. 17 Ạ Hiye Oyodei kẹme Duo Bolofẹi tobou. Hiye Oha ẹ Duo Bolofẹiha o takou dalababe, o kẹme midihọ kasagai tae hagua diou gulo sagai mei. Ẹme yo͡u sasale dalale. 18 Di midihọbe yukueiye goguli mei, di olou fẹibe Hiye Oha hohọ kẹ duguomou, dibe yo͡u ẹ sagainou dalali, ẹ hohọbou de daladi. Damalẹdo, dibe midihọ dugudi galase kẹ sạ degei. Hiye Oha hohọ hiyedo kẹ dimokou hohọgumou be, hohọ kahage haba boholou mou, o sasai ilo kediạmokou ne hohọgudi. Hiye O ẹme Duo Bolofẹi, age ẹ hohọ kẹnou tobolou.

4

Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạme mihị bilika sạ degei

1 Godiha ei solou do degei kaha degemou, eige dabai, ẹ eimokou nẹi kẹme dafadiyo mei. 2 Midihọ ei milou di kẹme ta sidifi degemou, mogogou degedi midihọ mei. Ei ogou gai midihọ ta milou gadiyo mei. Godiha tạ kẹne ei boholou mou haba tạ gehẹ hehegiediyo mei, Godi yo͡u ẹ tạ kẹnou defẹido hehegie tobolou idi. Eige damalẹdo tạ kẹ tamạnou do hehegie tobou ba, o sasai tanou tanou diạ ei midihọ kẹ file, dio͡u die fiye tawagaba, eibe Godiha dihile kokou ẹ dabai dọudonou degedidade tawale kẹ tagali. 3 O sasai ilo, Godiha tạ uwo bolofẹi, ei hehegiedi kaha sibigẹ kẹ tawale iyo mei kediạme olou fẹi makolo o sasainou. 4 Sa sibigẹ kuokou ogou gai godiha degeiye, damalẹyodili mei o sasai kediạme fi totou dege dalaguali, damalẹdo tạ uwo bolofẹi kẹ ta tawale idiyo mei. Kelesube Godi yo͡u sagai. Ẹ tạ damalẹdo kẹme hohọ sạ degei. Kẹnou si diạ ta dugulo sagai mei.

5 Ni duma. Eige eiyou ei hụ hebele fogudiyo mei. Ei Yesu Kelesuha hụ kẹnou hebele fogudi. Damalẹdo, Yesu ẹme di Hiye O. Ei ẹ tạ kẹnou dulo seselemou, ni dogou gulamou degeli. 6 Afudo huliạyenou dalamou, Godiha huliạ koduge hohọ tama degeyede tobou mou,* hohọ tama degemou haguabe demou, ifine ẹ hohọ kaha ei duledu hiyedo hohọguo dala. Hohọguo dalamou, ei Kelesuha midihọkou duguomou, Godiha hohọ hiyedo kẹ tawale ili kuhẹ.

7 Godiha tạ bolofẹi kẹme sibigẹ hiyedo. Eige eiyou ei nelẹyenou tạ kẹ hehegie tobou diyo mei. Yobe, eibe mihị bilika sạ degei, sasale gagilenou dala kaha. Kegei kaha degemou, ei Godiha tạ kẹ hehegie tobolou idibe, Godi yo͡u ẹ nelẹ hiyedo kahanou ei dogou gumou kuhe hehegie tobolou idi. 8 Ei hagi hiyedo kou dugulo iliye, kẹnou si

* **4:6** 4:6 Stat 1:3

ta mihi̱kõu fiyasigeiyo mei. Ei fi̱ hiyedo kõu mą̱ iliye, kẹnõu si ei fima̱ibe ta makolo iyo mei. 9 Obe ei kõu makolo iliye, kẹnõu si Godihą̱ge eibe ta tõu fogouyo mei. Ho oe ei fiyasigemabadomõu bõu basiado kõu wala iliye, kẹnõu si ei dolo makolo iyo mei. 10 Ho o kedią̱ Yesu woumõu tolo i saga̱i kẹnõu tefele, eine wouba tofigileyodema kuhe degele idi. O sasa̱iye eimokõu duguo tawale ilibe, Yesu ẹ haguą̱ gehẹ degei kahą̱, ẹ ei dogõu guo daladade tawale ili. 11 Ei Yesuhą̱ dabai degeimõu, ho o kedią̱ ei wala imõu, o sasa̱iye eimokõu duguo tawale ilibe, Yesu ẹ haguą̱mõu gehẹ degei dala kahą̱, ẹ ei dogõu guo daladade kuhe tawale ili. Ẹ ei dogõu gu ho fogõu babe, eibe tofigile ile. 12 Ei tą̱ bolofe̱i kẹ hehegie suluguadi kahą̱ degemõu, ho o kediąge eibe wouba tofigileyadomõu degele idi. Kẹnõu si, ni̱ ei tą̱ kẹ dulo damalẹyodele i kahą̱ degemõu, ni̱me tofousogo tofolõu ile.

13 Godihą̱ kuguokõu be kõu gue nala̱i dala,
Ą̱ Godikõu damalẹyodei kahą̱ degemõu, ą̱ kuhe tobolõu. *Buk Song 116:10*
Eine kẹnõu tefele damalẹyodei kahą̱ degemõu, ei tą̱ bolofe̱i kẹ kuhe hehegie tobõu di. 14 Yobe, Godihą̱ Hiye O Yesu haguą̱gi kahą̱ degemõu, ei tewe, Godihą̱ eine haguą̱gieba, diyõu fe̱i Yesuhą̱ duwokõu wõu ma iledade tawale ili. 15 Hagi̱ olõu fe̱i, ei dugudi kẹme ni̱ dowoyenõu dugudi. Kegei degemõu, Godihą̱ o sasa̱i sụdo habagugueiba, dią̱ ẹmokõu bolofe̱iyodema hohọbolõu ile.

Tą̱-bolofe̱i-malą̱-suluguadi-o kedią̱ Godikõu damalẹyodema nelẹdo dege deleiguei

16 Ei dabai bolọdo, Godihą̱ degei kẹme ei tawalemõu ta dafa idiyo mei. Damalẹdo, ei tõu nõu si kõu makomõu iliye, kẹnõu si ei fi̱be sawisiei olõu fe̱i gehẹ degeganõu daladi. 17 Ei hagi̱ hiyedo kõu dugulo iliye, kẹnõu si eige hagi̱ ko͡ume huyadeife̱i, totonõu mei degeledadili. Ei hagi̱ ko͡u dugumõu hagulu kahą̱ge, eibe hebeni hohọ kokõu tofousogo tofousogo tofolõu dade tawale ili. Hebeni hohọ kahą̱ge hagi̱ ei dugudi kẹme gabama folodo dala. 18 Dige sa sibigẹ kuokõu bi di dihọye dugudi kokõu be ta masediyo mei. Bi di dugudiyo mei kokõu nõu masedi. Bi di dugudi kẹme olõu fe̱i mei degele. Bi di dugudiyo mei kẹnõu si mei degele mei, tofousogodo dalaguale.

5

1 Di kõu gue kõu tewe, sa sibigẹ kuokõu be dibe falai mosọ* duledu dalagua są̱ degei. Falai mosọ kẹ makoubabe, Godihą̱ mosọ dimokõu nelą̱mõu degeli ta dala. Mosọ kẹme oe tegeli mei, hebenitõu mosọ, tofousogodo dalale. 2 Sa sibigẹ kuokõu di fi̱be hiyedo gosolo ili, di hebenitõu mosọ, yukuei są̱ degei kẹ kalẹyadomõu be. 3 Yukuei gehẹ kẹ kọụ̱babe, dibe bese dugulo mei. 4 Di sa sibigẹ falai mosọ kuokõu daladibe, di hagi̱ hiyedo duguomõu gosolo idi. Di yukuei kõu kẹ telebe guẹ degele idi, haba hebeni yukuei gehẹ kẹ kalẹ kẹnõu si kõu tagale idi. Kegeibasi, di tõu todi kẹme mei degeiba, tõu gehẹ kẹ yo͡u kegenõu dalale. 5 Godi yo͡u dibe tofousogo kegenõu dalamabadomõu kuhe milou. Di dalamõu, Godihą̱ dimokõu bi ẹbukõu dobe Duo Bolofe̱i kẹ ne̱i, dige hebenihą̱ bi olõu fe̱i kẹne dimokõu nelẹdade tawamabadomõu.

6 Kegei kahą̱ degemõu, dibe sawisiei olõu fe̱i nelẹdo dege kõu tafalaguaye, kẹnõu si sa sibigẹ tõu ko͡ubõu de dalagua kõu legebe, dige Hiye Ohą̱ duwo sakõu be ta dalaguale saga̱i meidade tawali. 7 Kõu legesi, di ẹmokõu damalẹyodema suluguadi.

---

* **5:1** 5:1 Ko͡ume tą̱ makai. *Falai mosọ* kẹme di sa sibigẹ kuokõu tõu nõu. *Hebenitõu mosọ* kẹme di tõu gehẹ, Godihą̱ damalẹyodele i o sasa̱i dimokõu nẹmõu ile.

Ẹme di dihọye dugudiyo mei. 8 Damalẹdo, di nelẹdo dege dalaguali, sa sibigẹ tõu koũ tõu fogõu ba, Hiye Ohạ duwo sa kotõu fologalamõu degele ili, kegeiba sa ẹ dala kẹme di sa degele. 9 Di sa sibigẹ kuokõu dalagua debane, haba hebenikõu dalagua debane, dige sawisiei olõu fẹi, midihọ, Hiye Ohạ tagale sagại kẹnõu milõu galamõu degele idi. 10 Yobe, di olõu fẹibe Kelesuhạ dihịle tạ sai kõu tafalaguali, sa sibigẹ kuokõu ge degegai kahạ hebe kẹme tobõu ba di dulo ile. Di midihọ bolọ milõu gamõu haguei debabe, yoũ ẹ hebe kẹnõu malạ ile. Haba midihọ kasagạinõu milõu gamõu haguei debane, yoũ ẹ hebe kẹnõu malạ ile.

Dige o kediạ dogõu guoba Godibõu de fị tanõu degeme

11 Damalẹdo, eibe Hiye Okõu guẹ degemõu ẹ hayedu dalagua kahạ degemõu, eige o sasại Godikõu damalẹyodemabeede kuhe tobolõu idi. Godihạ tewe, eibe ẹ dihịle kokõu midihọ bolọnõu milõu ga idi. Ạ tawali, nị fịyene tawale ilibe, ei midihọbe dọụdonõu dade tawale ili. 12 Kege tobolõu idi kahạ sibigẹbe ei eiyõu ei hụ hebele fogulo idiyo mei. Nịge midihọ ei milõu gadi kokõu hohọ degemabadomõu ei kuhe nalạma nelị. Kegei degemõu, o ilo kediạ dioũ die hụ hebele fogubabe, nịge ei midihọ bolọ kẹ diạmokõu tobõu ma. O kediạge o duledu dala kokõu hohọ degele idiyo mei. Haba die kolo tagetõu, di dugudi kokõu nõu hohọ degele idi. 13 Kẹnõu si nịge wa, tạ ei hehegiedi kẹme totõu degeiyade tawaibabe, tạbõu meiye, kẹnõu si nịge eibe Godihạ dabai degedidade tawama. Nịge tạ ei hehegiedi kẹme dọụdo tạdade tawaibabe, nịge ei nị dogõu gulamõu tobõu didade tawama. 14 Kelesuhạ di solõu do degei kahạ degemõu, eige Godihạ dabai degele ta dafa idiyo mei, hilịgedo degedi. Yobe, ei tewe, o tanõu fẹi kahạ o olõu fẹi di dowoye tolo i kahạ degemõu, di olõu fẹibe bolọ degei dalagua kuhẹ. 15 Ẹ o sasại di dowoye tolo ibe, dibe diyõu sienõu fị hiyedo maga suluguadamabadomõu kuhe tolo i. Kegei degemõu, dige, ẹ di dowoye tolo imõu Godihạ haguạgi kokõu nõu fimạba suluguame.

16 Kegei kahạ, ifi kõu bõu ge tofogõu ilebe, sa sibigẹ o dige di mogo diạ figadame. Afudo, dige Kelesune kõu kege figa idiye, kẹnõu si ifibe kege ta degele iyo mei. 17 O koyohạ ẹme Kelesubõu de dogõu guo dalababe, Godihạ degeiye, ẹ gehẹ dege dalale. Afu degedi midihọ kẹme mei degele. Midihọ gehẹ kahạnõu ẹbõu de dalale.

18 Godi yoũ degeiyenõu, di gehẹ dege dalagua kuhẹ. Afuge dibe Godikõu ho dege deleigueiye, kẹnõu si ẹ Kelesu tobõu mõu hagua, dibõu de dogõu guo delei kahạ, di Godibõu de kuhe mogo degei. Ẹ dibõu de mogo degema, eimokõu dabai koũ nẹibe, o sasại olõu fẹi di ẹbõu de mogo tanõu degele kahạ dabai kẹ nẹi. 19 Damalẹdo, Godihạ Kelesu tobõu mõu haguei kahạ degemõu, sa sibigẹ o sasại kediạmokõu be die midihọ kasagại kahạ hebe kẹ ta nelẹ sagại mei. Godihạ degei kahạ tạ kẹme yoũ eimokõu tobõu mõu, ei kuhe hehegie suluguadi. 20 Kelesuhạ eimokõu tobõu di kẹnõu ei Godihạ hụya kẹ tobolõu idi kahạ degemõu, eige nịme Kelesuhạ yoũnõu dogõu guo dalaba, Godihạ nịbõu de mogo degele tạ kẹ kuhe dumabeede tobolõu idi. 21 Midihọ kasagại olõu fẹi, di milõu ga idi kahạ hebe kasagại hiyedo kẹme Godihạge kefema dimokõu ta nelị mei. Haba midihọ kasagại milõu diyo mei o ẹmokõu nõu nẹi, ẹ di dogõu guyadomõu. Damalẹdo, di Kelesubõu de dogõu guo dalaguababe, Godihạge dibe ẹ dihịle kokõu dọụdo o sasại dalaguaba dugulo.

6

Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ hagị hiyedo dugulo i, Godihạ dabai degele idi kahạ degemọu

1 Eibe Godibọu de dogọu guo dabai degeli kahạ degemọu, ei nịmokọu nelẹdo dege kọu gue tobolọu, Godihạ habagugueibe nịbọu de dala kahạ degemọu, nị mọu yo□uwa suluguadama, Godihạ solọu do nịmokọu neị kẹ ta sibigẹ dege ho fogouye domọu.
2 Godihạ kọu gue tobou,
Ạ nạ dogọu gulamọu makai sawisiei kelege, nạ dihọ bagạ tobọu mọu ạ du. Sawisiei
kamahạnọu ạ nạ mamọu lạmọu kuhe dogọu gu. *Aisaia 49:8*
Godihạ kuguokọu be kege nalại dalamọu, ạ nịmokọu tobolọu kuhẹ, sawisiei ko□umahạnọu Godihạ nị dogọu gulo. Ifi ẹ nị mamolo□uyodema dala kuhẹ.
3 Obe ei dabai degedi kẹme kasagạiyodeiye domọu, ei o takọu hagị ta nẹdiyo mei. Kegediyo meido. 4 Eibe Godihạ dabai degedi o kahạ degemọu, ei o sasại dihịle kokọu midihọ bolọnọu milọu ga idi. Ei ta dafadiyo mei. Hagịne sụdo dugumọu haguasiei, oene ei makolamọu degemọu haguasiei, mọu yo□uwane tiamọu haguasiei, kẹnọu si ei nelẹdo dege dalaguadi. 5 O ilo kediạ ei wala idi, ei didiọ degele idi, o sụdo kefema ei walamọu degele idi, kẹnọu si ei nelẹdo dege dalaguadi. Ei haba dabai hiyedo degele idi. Huliạmene tiasigeiyo mei, hegiene hiyedo dugulo idi. 6 Ei midihọ sibigi mei kẹ milọu ga idi. Ei tewe dala. Eige o sasại dogọu gulobe ta dafa idiyo mei. Eibe Duo Bolofẹi yo□unọu dogọu guo dalamọu suluguali, ei tạenọu tobolọu idiyo mei, solọu done degele idi. 7 Ei damalẹdo tạ kẹnọu hehegie tobọu dibe, ei Godihạ nelẹyenọu tobọu di. Damalẹdo, eibe biyadi o kediạ sagại degei, dobogo□u delebọu, dobogo□u fofo□ubọu de ei midihọ dọụdo midihọ kẹme tabọu malabọu baga tọu ma dalaguadi.
8 O ilo kelege eimokọu yilọ idi. Haba o ilo kelegesi eimokọu hohọbolọu idi. Damalẹdo, o sasại ilo kelege ei susuga tobolọu idi. Haba o ilo kelegesi eibe o bolọyode tobolọu idi. Eige Godihạ tạ damalẹdo kẹ hehegie tobolọu idiye, kẹnọu si o ilo kelege eibe ogọu gai egei tobolọu idi oyodele idi. 9 O ilo kelege eibe mọu oyodele idiye, haba o ilo kelegesi eibe Godihạ dabai degedi o bolọdoyodele idi. O ilo kelegebe Godihạ ei egele wodiyode tobolọu idiye, kẹnọu si damalẹdo mei. Ei ta tofigili mei, eibe dalagua kuhẹ. 10 Ei hagị dugudiye, kẹnọu si ei hohọ dege dalagua. Ei bi ta meiye, kẹnọu si ei degeiye, o sasại sụdo bi hiyedo malạmọu bologuạdo dalagua. Damalẹdo, ei bi meiye, kẹnọu si ei bi bolọdo olọu fẹi kẹ kọu tolọu dalagua.
11 Sa Korin o sasại diạma, ei nịmokọu tamạ dege tobolọu kuhẹ, ei fimạibe ta mogogọu yo mei. Yobe, ei nịmokọu solọu do hiyedo degeli kahạ degemọu. 12 Eige nịme tobekọu muguli mei. Ei nịmokọu solọu do degeli. Nịnọu si eibe solọu do degeiyo mei, ei tobekọu mugu dala. 13 Dihi aye tahạ ẹ sisigọ diạmokọu tobọu di sagại, ạ nịmokọu kẹnọu tefele tobọu ladi, ei nịmokọu solọu do hiyedo degedi sagại, nịne eimokọu kẹnọu tefele solọu do degema.

Dibe Godihạ mosọ

14 Damalẹyodili mei o kediạbọu de dogọu guo dalaguadama. Midihọ dọụdo midihọbọu, midihọ kasagại milọu di midihọbọu diliebe de geleguo dabai degelenọu? Kegele mei. Hohọya siadi kahạge huliạya kẹ siadiyo mei, ẹsofẹi ẹsofẹi dei dala. 15 Kelesubọu Tamạbọu diliebe fị tanọu degediyo mei. Haba, damalẹyodei obọu, damalẹyodili mei obọu diliene fị tanọu degediyo mei. 16 Dibọu ogọu gai godibọu

de dabai ta degeleyodema degele idiyo mei. Dibe yo□u kegenou daladi Godi ẹ mosọ, yo□unou kege tobolou kuhẹ,
Ạ diạbou de duwoli, diạ duoya kile siale. Ạme die Godi. Diạme mạ o sasại dalale.
Wok Pris 26:12
17 Kegei kahạ degemou, Hiye O Godihạ tobolou,
Nịge midihọ kasagại milolou idi o sasại kediạme tou fogou ma. Haba diạbou de ta dogou guo dalaguadama.
Bi sibigibou dala kẹme hobou ta kugudama.
Gelegu ho fogou babe, ạ nị molo□u. *Aisaia 52:11*
18 Hiye O Godi, ẹ nelẹbe hiyedo folodo, yo□u kou gue tobolou,
Ạ nị aye dege dalaba, haba nịme mạ sisigọ dege dalale. *2 Samuel 7:8, 14*

7

1 Mạ mogodo diạma, Godihạ degeleyodema maka degegai kẹme dimokou tobou di kahạ degemou, di sibigi olou fẹi, di duledubou, di fịbou kokou dalagua kẹ igisema mei degema, Godihạ dihịle kokou sibigi meido degeba dalaguame. Kegeibasi, di Godihạ hayedu dalalibe, dibe ẹ sagại dege dọụdo kegenou dalaguale.

Sa Korin o sasại kediạ fị boholou imou, Polhạ hohọ hiyedo degei

2 Nị ei tobekou mugudama. Eimokou solou do degema. Eige nị o takou midihọ kasagại ta milou li mei. Ei nị o ta makeli mei. Haba ei nị o ta ogou gama, ẹ bi ta hiyouye mou lị mei. 3 Ạ nịmokou hagị nelạmou kege tobou yo mei. Ạ nịmokou kou gue kou tobou, di sa sibigẹ kuokou sosou dalagua debane, ha kou tofigiei debane, ei nịmokou solou do hiyedo degeleyode tobou kẹme damalẹdo tạ tobou. 4 Ạ nịmokou tobolou be ta guẹ degeiyo mei. Nịme o sasại bolọdo kahạ degemou, mạ fimạibe bolọnou dalali, nịmokou hohọ hiyedo dege dala. Eibe hagị sụdo kou duguluye, kẹnou si nị fị boholou i kahạge nị ạmokou dedẹi sasagieimou, ạ hohọ hiyedo dege dala kuhẹ.
5 Ei sa Masedoniakou haguasie felẹgamou, sa duo kile deleigueibe, bologuạdo deleigueli mei. Hagị ei dugumou hagueibe, o ilo kediạ eibou de tạe biya imou, ei guẹ hiyedo degele idi. 6 Kẹnou si, Godihạ hagị dugulo idi o kediạ dedẹi sasagiedi, ẹ degeiye, Taitushạ hagua felẹi kahạge, ei dedẹi degei. 7 Kẹnou si, kẹnou mei. Taitushạ hagua felẹmou, nịne ẹmokou dedẹi sasagieiyode tobou mou, ei dulomou, dedẹi degei. Ẹ eimokou kou guene tobou, nị ạme dugulo sagạibou, solou dobou, mogo degele sagạibou de hiyedo degele iliyode tobou mou ei dulo i kahạ degemou, ạ hohọ hiyedo degeli.
8 Age mạ kuguo nịmokou nalạma nẹi kahạge, nị hagị degele idade tawaliye, kẹnou si ạge kẹme defẹi ta solou do degeiyo mei. Afu, nalạma nẹi kelegesi, ạ huyadefẹi solou do degei, yobe, nị huso□uma hagị degele idade tawai kahạ degemou. Ifibe ạ defẹi ta solou do degeiyo mei, yobe hagị nị degei kẹme toto mei degei kahạ degemou. 9 Ifibe ạ hohọ degeli. Nị hagị degei kahạ, ạ hohọ degeiyo mei. Nị kou hagị degele iye, kẹnou si nị fị boholou i kahạ degemou, ạ kuhe hohọ degeli. Kẹme Godihạ degeiye, nị hagị kẹ duguomou fị boholou i. Kegemou ạ tewe, kuguo ạ nalạma nẹi kahạge nị ta makeli mei. 10 Hagị, Godihạ nẹdi kahạge o sasại dibe fị boholou nou. Fị bohou babe, Godihạ di mamolo□u. Kegei kahạ degemou, Godihạ fị bohou mabeede tobou babe, hagị degedama. Kẹnou si o tahạ sa sibigẹ kuokou haginou dege dalababe kẹme tolonou. 11 Nị fimạma. Godihạ degeiye, hagị nị dugu kahạge, nị midihọ bolọdo kẹ

milõu ga ili kuhẹ. Nị kesigiemõu, nịõu sie dọụsusulo i. O midihọ kasagạị milou kẹne nịge dọụsusulo i. Haba tabe, nị Godikõu ne guẹ degemõu, eimokõu solõu do degele ili. Damalẹdo, midihọ kasagạị milou o kẹme nịge dọụsusumamõu, midihọ bolọ kẹ defẹịdo hehegile i. Nị hagị kẹ dọụsusumõu haguasiei kahạ degemõu, ạge nịme hebe kasagạị kẹ ta molo͡u meidade tawali.

12 Kuguo, ạ afu nịmokõu nalạma nẹị kẹme midihọ kasagạị milou o kẹ dọụsusuyadomõu nalạma nelị mei. Haba o ta, midihọ kasagạị milou o kahạ degeiye hagị dugu kẹne ạ dogõu gulamõu ta nalạma nelị mei. Godihạ dihịle kokõu, nịge eimokõu solõu do degeidade tawamabadomõu ei kuhe nalạma nịmokõu nẹị. 13 Nị fị boholõu mõu, midihọ bolọ kẹ milolõu yode tobõu mõu dulomõu, ei bologuạdo dalagua.

Taitushạ haguamõu, nịme fị boholõu iyode tobõu mõu du kahạge, ei bologuạdo dalaguali dugube haba Taitus yo͡u ẹme hohọ hiyedo degeimõu dugu. Yobe, nị Taituskõu dedẹị sasagieimõu, ẹ hohọ degema fogõu hagua felẹị kahạ degemõu, eine hohọ hiyedo folodo kegenõu dalagua. 14 Afudo, ạge Taituskõu be, nịme midihọ bolọdo kẹnõu milõu gadiyode tobõu mamõu, ạ nị hụ kẹ hebele fogu. Ạ kẹ tobou kahạ sidifi ta degeli mei, damalẹdo tạ kẹnõu tobou. Tạ olõu fẹị ei nịmokõu tobolõu i kẹme damalẹdo tạ kẹnõu tefei, midihọ bolọ, nị milõu gadi kahạ tạ ei Taitus ẹmokõu kõu tobou kẹne ẹge damalẹdo dugu. 15 Taitus ẹ nịmokõu ile foloumõu, nị guẹ dege, dio keibõu de ẹ wolõu dalaguamõu, ẹ Godihạ tạ bolofẹịdo kẹ tobõu mõu, nị dulo i. Ifine ẹ nịmokõu fimạmõu, ẹ nịmokõu solõu do hiyedo degeli. 16 Ạne ifibe hohọ degeli, yobe, nị midihọ bolọdo milõu ga ilidade tawalemõu.

Sa Korin o sasạị kediạ sele kefema, damalẹyodele i o sasạị, sa Judia duo kile tie kediạmokõu nelạba dia dalamabeedei

(Tạ Hiye 8–9)

8

Damalẹyodei kediạ sa Judia tie kediạmokõu sele solõu do nelạmõu kefele i

1 Mogo diạma, ei nịmokõu tawale tạ ko͡u tobõu ladi. Godihạ sa Masedonia duo kile tie o sasạị, damalẹyodele i kediạ habaguguemõu dogõu gudi. 2 O sasạị kediạme hagị hiyedo dugulo iye, haba hohọ hiyedone degele i. Diạme kõu bi meidoye, haba bi mei o ilo kediạmokõu solõu do degemõu, sele hiyedo kefema nelẹ i. 3 Ạ dọụdo tobolõu kuhẹ, dio͡u tagaiya kẹnõu sele kefema nelẹ ibe, bi diạ nelẹ sagạị kẹme olõu fẹị nẹị. Kẹ nelẹ fogõu mõu habage kegenõu nẹmõu i. 4 Damalẹdo, sa Masedonia tie kediạ eimokõu yoduga ibe, diạne sele kefemaba, Godihạ o sasạị, bi mei kediạmokõu nelẹyodema yoduga i. 5 Eige diạme selenõu nelẹyode tawale iye, ha diạ nẹị kahạge ei fimạị kẹ gaba feleido. Diạ dio͡usie Hiye Okõu nelẹmõu, haba Godihạ tagaiya kẹ dio͡usie eimokõu ne nelẹ i.

6 Afu, Taitus ẹ sele kefema solõu do nẹdi dabai kẹ nị sabekõu ge yoma degei. Kegei degemõu, ei ẹmokõu be, nạ sa Korinkõu boholõu mạ ile dugu, sele kefema mei degeli mei debabe, dabai kẹ toto degema mei degemabeede tobõu yede tobou. 7 Nịme midihọ bolọdo kẹnõu milõu ga idibe, kẹme Godikõu damalẹyodema nelẹdo dege dalaguali, ẹ tạ kẹ dedẹị dege hehegie tobolõu idi. Nịme tewe hiyedo dalali, Godihạ dabai hiyedo

degelamou degele idi. Eimokou ne ni hoho degele idi. Kegei degemou, ni solou do degedi dabai kene defeido degema.

8 A nimokou diaseiyo mei. O sasai ilo kediа sele kefedi dabai ke hiyedo degele ili kaha degeimou, a tawalamou degeli, nine bi mei o sasai kediamokou de solou do degele ile domou kuhe tobolou. 9 Ni tewe, di Hiye O Yesu Kelesu e dimokou solou do hiyedo degemou, yo□usie dimokou nei. Hebeni bi olou feibe ebou de kou deleiye, kenou si e hebeni tou fogou, sa sibige kuokou migi. Ni dowoye, eme bi mei o baga siei, ni hebenikou bi ke malaba bologuado dalamabadomou.

10 Sele kefema solou do nedi dabaibe, a nimokou egele tobou ladi. Sadebe ta kou mei degei kaha, nibukou sele yomogou kefele ibe, ni dabai ke hoho hiyedo dege degele i. 11 Nime sele toto kefema. Afu ni dabai ke yomogou kelegebe, ni hoho hiyedo degele i. Kenou tefele, ni dabai ke toto hoho dege degema mei degema. Ni tanou tanou be, sele ni nele sagai dalaba kenou nema. 12 O taha bi ta solou do nelaba degeibabe, Godihage bi ke hoho dege molo□u. Damaledo, bi hiyedo neibane, bi huyadefei neibane, Godiha hoho dege molo□u.

13 A nime bi mei kaha hagi degeiba, ha sa ta o sasai ilo kediasi bibou de bologuado dalale ke ta tobou yo mei. Age di olou fei tefei tefeinou dalamebeede tobolou. 14 Ifibe nime bi hiyedo dala. Bi mei o kediamokou neleнou. Haba sabita ni bi mei degeibane, o kediame bi dalaba, nimokou ne nele. Kegeibasi ni olou fei tefei tefeinou bologuado dalaguale. 15 Godiha kuguokou be kou gue nalai dala kenou tefele degema.
O nale hiyedo mala idi o kediame nale hiyedo daladiyo mei.
Haba o nale huyadefei mala idi o kediame nale ta mei degediyo mei. *Kisim Bek 16:18*

Polha o ilo kediа tobou mou, sa Korinkou yai

16 A Godikou bolofeiyode tobolou kuhe, Taitus ene nimokou solou do degedi kaha degemou. Godiha degeiye, a ni solou do degedi sagai kenou tefei, Taitus ene nimokou solou do degemou, e ni dogou gulamou hiyedo degeli. 17 Ei Taitus eme nimokou iyede tobou mou, ege bolofeiyodema ilamou hoho hiyedo degei. Yo□u e fimaiyene e nimokou kou ilamou degeli. 18 Ei damaleyodei o tane tobou ba, Taitusbou de ile. Eme damaleyodele i o sasai, sa sa olou fei tie kediage ta uwo bolofei hehegiedi dabai bologuado degediyode tobolou idi. 19 Haba tabe, o keme damaleyodele i o sasai kediа maka ibe, eme eibou de ile, sele kefei ke mala ileyodema maka i. Sele kefema solou do nedi dabai keme ei mou yo□uwa degeiyo mei, ei Hiye Okou hohobou lamou degele ili. Haba eige, o sasai olou fei kediage ei hoho degeba, sele ke defeido mala iledade tawale ke tagali. 20 O tae eibe sele hiyedo ke defeido ta dia dalale meiyode tobolou be ei dafa. 21 Eige Godibou, o sasai kediabou die dihileya ke midiho bolonou milou lamou degele ili.

22 Damaleyodei o tane ei tobou ba, e Taitus dilieboou de ile.* Ei o keme dabai nemou haguabe demou dugube, eme dabai bologuado degeimou dugulo i. Ifibe e nime midiho bolo milou gadi ke tawali kaha degemou, e solou do degedi dabai ke degelebe hoho hiyedo degeli.

23 O Taitus eme ni tewe. Eme ma mogo, ele dabai tanou degedi, ni dogou gulamou. O bolou diliebe, damaleyodele i o sasai, sa sa olou fei tie kediа tobou mou, dilie eibou de dabai kuhe degele ili. Dilie dabai degele idi kaha degemou, o sasai kediа

* **8:22** 8:18, 22 O bolou dilie hube di tewe mei.

Kelesukõu hohọbolõu idi. 24 Kegei degemõu, o kediạ ya nị sabekõu folo dugulobe, nị sele kefema solõu do nẹdi dabai degeiba duguoba, tạ uwo kẹ malạ sa sa olõu fẹị tefeiba, damalẹyodele i o sasạị kediạge nị solõu do dabai degedi kahạ tạ kẹ duloba tawalebe, ei nịme midihọ bolọ milõu ga idi o sasạiyode tobolõu idibe kõu damalẹdo tobolõu ididade tawale ile.

9

Sele kefema, damalẹyodei o sasạị, bi mei kediạmokõu solõu do nẹyede tobou

1 Nịme damalẹyodele i o sasạị kediạmokõu sele kefema solõu do nelẹ kẹme olõu fẹị kõu tewe kahạ degemõu, ạ nịmokõu tawale tạ kẹ sasado ta nalạma nelẹ sagạị mei. 2 Ạ nịme bi mei o sasạị kediạmokõu hiyedo dogõu gulamõu degele ilidade tawali. Damalẹdo, ạ sa Masedonia kõu le tie o ko□udiạmokõu nị hụ hebele foguomõu kõu gue tobõu di, sadebe kõu tolõu hagua mei degei kelege, sa Akaia duo kile tie o sasạị kediạ sele kefema, bi mei o sasạị kediạmokõu solõu do nelạmõu degele iyode tobolõu i kahạ degemõu, sa kõu le tie o sasạị sụdo kediạne nị degedi sagạị kẹnõu tefele degele ili kuhẹ. 3 Kẹnõu si, ạ nị hụ kẹ tạenõu hebele foguo tobolõu kẹme dafa. Ạ nịme sele kefema solõu do nẹdi dabai kẹ degema mei degeiyode tobou kahạ degemõu, nị solõu do nelẹyodemaba sele toto kefema dogoguoba kuhe baha duwoma. Kege degeiba, ạ mạ mogo diạ tobõu ba, diạ dabai nị kele degeli kẹ dugu yale. 4 Ạge nịme sele kefema dogoguo daladade tawali, kẹnõu si sa Masedonia kõu le o ilo ko□udiạ eibõu de nịmokõu ya fologa dugu, sele kefema dogoguli mei debabe, eibõu nịbõu de sidifi degele iye. 5 Kegei degemõu, ạ mạ mogo diạ tobõu ba diạbukõu ya, sele hiyedo, nị solõu do nelẹyode tobou kẹme diạ nị dogõu guo toto kefema mei degele. Kegeibasi, ạ nịmokõu ile foloba, nị sele hiyedo kefema mei degema dalaba dugulo. Nị kegeligi, ilo kelege dafai dalaba sele kẹ kuhe nẹịye.

6 Tạ makai ko□ume totõu degedama. O tae nalẹ hou huyadefẹinõu sogoubabe, nalẹ segei kẹme huyadefẹi molo□u. Ha, o tae hiyedo sogoubabe, nalẹ segei kẹme sụdo molo□u. 7 O sasạị tanõu tanõu nịõu nị fimạiye nelạmõu degeli kẹnõu nẹma. Nelẹ dafama nẹịbabe, bolọ mei. Haba o tae diasele toto nẹyede tobõu ba nẹịbane bolọ mei. O koyohạ hohọ degeba bi ta solõu do nẹịbabe, Godihạge o kokõu be hohọ hiyedo degele. 8 Godihạ nịmokõu bi hiyedo nelạbabe, ẹ solõu do nelẹnõu. Nịne kegeibasi, bi hiyedo dalaba iligi, bi mei o kediạmokõu nelạba degele ibane, nịne solõu do dege nelẹnõu. Damalẹdo, solõu do dabai olõu fẹị kẹme nị degemõu ilenõu. 9 Godihạ kuguokõu be kõu gue nalạị dala,

O tahạ nalẹ hou hebesedi sagạị kẹnõu tefele, bi mei o kediạmokõu ẹ bimạị kẹ nẹmõu ili kuhẹ.

O kẹme dọụdo o. Ẹ midihọ bolọ kẹme ta mei degele mei, yo□u kegenõu kuhe dalale.
Buk Song 112:9

10 Godihạ hebe hai dabai degedi o kediạmokõu nalẹ hou nẹịmõu sogolo idi. Godihạ degeiye, segei sibigẹ mại, suwi degeimõu di malạ nạdi sagạị, kẹnõu tefei, Godihạ bi olõu fẹị kẹne nịmokõu nẹịbane nị bologuạdo dalaguali, damalẹyodele i o sasạị ilo, bi mei kediạmokõu ne nị dogõu gulonõu. Damalẹdo, nị midihọ bolọ kẹ kegenõu degemõu ibabe, oe nalẹ hou sogoumõu be, nalẹ segei hiyedo mạdi sagạị kẹme Godihạ nịmokõu ne nelẹ. 11 Godihạ nịmokõu bi hiyedo nẹmõu ile kahạ degemõu, nị o sasạị ilo kediạmokõu ne sele hiyedo kefema solõu do nelẹ bolọ. Nị sele kefema dogoguba,

ei malạ ya, bi mei o sasại kediạmokõu nẹibabe, o kediạ Godikõu bolofẹiyode tobolõu ile. 12 Nị sele kefema solõu do nelẹ dabai kẹ degeli kahạ degemõu, Godihạ ẹ o sasại kediạme bi ta mei degele mei. Bologuạdo dalaguali, Godikõu bolofẹiyode tobõu mõu ile. 13 Diạge nị dabai bolọ kẹ degeiba duguoba, nịme midihọ bolọdo kẹ kege milolõu ididade tawaleba, Godikõu hohọbolõu ile. Yobe, nị damalẹyodema, Kelesuhạ degei kahạ tạ uwo bolofẹi kẹ dulo idi kahạge, nị diạbõu, haba bi mei o sasại ilo kediạbõu de sele hiyedo kẹ solõu do nẹiba dugulo kahạ degemõu. 14 Diạge nịmokõu hohọ hiyedo degeba, Godihạ nị dogõu guyedema dihọ bagạ tobolõu ile, Godihạ nị hiyedo habaguguei dala kahạ degemõu. 15 Damalẹdo, Godihạ solõu do dimokõu nẹi kẹme bolọdo, di ta tawaga tobolõu sagại mei. Di Godi ẹmokõu hiyedo bolofẹiyode tobõu me.

O ilo kediạ Pol susuga tobolõu imõu, sa Korin tie o kediạne ẹmokõu gofo͡ũ degele imõu, Polhạ hagị kẹ dọ̣susu

(Tạ Hiye 10–13)

10

O ilo kediạ Pol ẹ dabai kẹ huyafẹi degelamõu degele imõu, ẹ sima tobou

1 Nị o ilo kelege ạ tobe tobolõu idibe, Pol ẹme dibõu de dalalibe, guẹ degemõu, amafẹinõu tạ tobõu di, ha fogõu ilemõu be, ẹ tạ gofo͡ũdo dege kuguo nalạma nẹdiyodele idi. Kẹnõu si, ạge nịme Kelesuhạ midihọ ẹ milõu di kokõu fimạmabeede tobolõu kuhẹ. Kelesu ẹge yo͡ũsie huyafẹi degemõu, tạ amafẹinõu tobõu mõu siadi. Kegei degemõu, ạ egele tobõu ladi ko͡ũme nị defẹido duma. 2 Nịõu tawaibõu, kegeiye, ạ nịmokõu ile foloba, tạ gofo͡ũ dege tobouye. Damalẹdo, ạ ile folobabe, tạ gofo͡ũ dege tobolõu. Yobe, nị o ilo kelege eibe sa sibigẹ kuokõu midihọ kẹnõu milõu ga idiyode tobolõu idi kahạ degemõu. 3 Ei sa sibigẹ kuokõu kõu dalaguadiye, kẹnõu si eige biyadi o kediạ degedi sagại kege ta degele idiyo mei. 4 Ei biyadi bi kẹme sa sibigẹ kuokõu biyadi bi kẹ mei. Biyadi bi, ei tolõu dalagua ko͡ũme Godihạ nelẹbõu de dalali, ho o kediạ kekai siọdi sagại kegei. 5 Kegei kahạ degemõu, ei obõu de tạe biyolugi, die fimại kasagạibõu, die ogõu gai tạbõu olõu fẹi kẹme huyafẹi degele ili kuhẹ. Damalẹdo, Godi tawalamõu degeli kẹ akogudi fimại kẹne eige didiọ degele idi, o sasạiyege Godihạ tạ duloba, Kelesuhạ tagaiya kẹnõu degemabadomõu. 6 Ei dia dalaba, nị ei tạ olõu fẹi kẹ dulo seseibasi, eige nị o ilo kediạ ei tạ du ho fogõu babe, diạmokõu hebe kasagại nelẹ ile.

7 Nị o die tõu kẹnõu duguo fị maga tobõu dama. O nạ no͡ũsie nạme Kelesuhạ ẹ bidade tawaibabe, nạ kõu gue tawa, nạme Kelesuhạ ẹ bi debabe, eine Kelesuhạ bidade tawa. 8 Hiye Ohạ eimokõu tobõu mõu, ei ẹ dabai ko͡ũ degeli kuhẹ. Ei nị damalẹyodei kẹ makolo kẹme ẹ dafolu. Ẹ tagaiya kẹnõu ei degeiye, nị damalẹyodema nelẹdo dege dalagua kehẹ. Kegei degemõu, ei dabai kẹ degedi kahạ ạ hohọbolõu ba, ei hụ huyadefẹi hebele fogubabe, ạ sidifi ta degele mei. 9 Kẹnõu si ạ kuguo olõu fẹi kẹme nị guẹ degemabeedema nalạma nelịdade hobõu tawadama. 10 Kõu kegeiye, nị o ilo kelege tobolõu idibe, kuguo olõu fẹi, Pol ẹ nalạma nẹdibe tạ gofo͡ũbõu, nelẹbõu de nalạma nẹdi. Ha ẹ hagua felẹ, di geleguo dalalibe, ẹ egei gofo͡ũ dege ta tobõu diyo mei. O dihịle tạ tobolõu totõu yodele idi. 11 Kege tobolõu idi o, nị nịõu tawaibõu. Ei

ile, nɨmokõu foloba, egele tobõu lababe, ei ahudo dalali tobõu di sagɑɨ kɛnõu tefele tobõu lamõu. Damalɛdo, ei nɨmokõu kuguo nalɑma nɛdi sagɑɨ kɛnõu tefele haba tobõu lamõu.

12 O ilo kelegebe dio□u die hɥ kɛnõu hebele fogulo idi. Eige ei hɥ hebele fogulobe dafa idi. O kegele i kediɑ dio□u die fimɑɨyenõu dio□usie tawaga file idi. Midihọ kɛme totõu degele i o kediɑ midihọ. 13 Einõu si eiyõu ei hɥ mõu yo□uwa hebele fogudiyo mei. Godihɑ ei tobõu mõu, ɛ dabai degemõu suluguali, nɨ sabekõu ne ya fologamõu, egei hehegie tobolõu i. Kegei degemõu, eige Godihɑ tagaiyanõu si, ei hɥ huyadefɛɨ hebele fogulo ili kuhɛ. 14 Ei nɨmokõu ya fologa dabai degeli mei debabe, ei eiyõu ei hɥ hebele fogulobe kasagɑɨ. Kɛnõu si Godihɑ ei tobõu mõu eibukõu ya, Kelesuhɑ tɑ uwo bolofɛɨ kɛ nɨmokõu tobolõu i kahɑ degemõu, eiyõu ei hɥ huyadefɛɨ hebele fogulobe tɑbõu mei. 15 O tae Godihɑ dabai degeli kɛme ei degeliyode tobõu ma, ei hɥ ta hebele fogulo idiyo mei. Dabai, Godihɑ eimokõu degemabeede tobou kɛsi ei defɛɨdo degemõu iligi dugu, nɨme damalɛyodei kɛ nelɛdo dege dalali, eimokõu hohọbõu ba, ei nɨ sabekõu haba yaba, diyõu fɛɨ dabai hiyedo degele ile. 16 Ei sa sa ahudo, nɨ dala figiya kɛ* ya, tɑ uwo bolofɛɨ kɛ tobõu lamõu degele ili. Kegeligi, Godihɑ dabai, sa takõu o tae kõu degei kɛ, haba eige ei degeiyodema, eiyõu sie ei hɥ hebele foguye.

17 O tahɑ yo□usie hohọbõu lababe, ɛ yo□u ɛ hɥ kɛ hebele foguda, Hiye Ohɑ hɥ kɛnõu hebele foguyedei. *Jeremaia 9:24*

18 Yobe, o tahɑ yo□u ɛ hɥ kɛ hebele fogubabe, o kɛme Hiye Ohɑ dihɨle kokõu be hɥ hiyefɛɨ mei. O tahɑ ɛ hɥ Hiye Ohɑnõu hebele fogubasi, o kɛme ɛ hɥbe hiyedo kegenõu dalale.

11

Polhɑ midihọbe ogõu gai egei tobõu di o kediɑ midihọ sagɑɨ kegei mei

1 Ą̃me totõu degei oe tɑ tobõu di sagɑɨ kege tobõu lamõu, nɨ mõu duwoli, tɑ ɑ̃ tobõu ladi kɛ duma. 2 Godihɑ nɨ dowo kona degedi sagɑɨ kɛnõu tefei, ɑ̃ nɨne kona dege dia dala kuhɛ. Sasɑɨ gisiai ɛ ayehɑ omokõu tileyodema makai sagɑɨ kɛnõu tefei, ɑge nɨme Kelesukõu tileyodema makai dala kahɑ degemõu, ɑ̃ nɨme sasɑɨ gisiai bolọdo sɑ̃ degei kɛ, Kelesukõu nelɑmõu degeli. 3 Kɛnõu si ɑ̃ guɛ degeli, bei kahɑ sasɑɨ Ivkõu ogõu ga tobou sagɑɨ kɛnõu tefele, obe nɨmokõu ne kege ogõu ga tobouye domõu. Kegeligi, nɨ fimɑɨ olõu fɛɨ kɛ kasagɑɨ degeba, nɨ midihọ bolọ kɛ tõu fogõu ba, Kelesukõu fimɑ idi kɛ tõu fogouye. 4 Ą guɛ degeli kahɑ yobe kõu gue, o ilo kele ya, nɨ sabekõu fologa, Yesu sagɑɨ tahɑ tɑ tobõu mõu be, nɨ damalɛdo Yesuhɑ tɑ, ei hehegiedi kɛ tõu fogõu mõu, o kediɑ ogõu gai tɑ kokõu damalɛyodele ili kehɛ. Ogõu gai tɑ kokõu damalɛyodema dalali, duo gehɛ ta malɑ ilamõu degele ili. Duo kɛme Duo Bolofɛɨ, nɨ afu kõu mọu sagɑɨ kegei mei. Duo ta mõu lɑ̃mõu, tɑ uwo bolofɛɨ, nɨ dulo sesedi kɛ tõu fogõu mõu, ogõu gai egei dulo seselamõu hohọ degele ili.

5 Ną̃ige ogõu gai egei tobolõu idi o kediɑme hɥ hiyedo dalaguayade tawale iliye, kɛnõu si ɑ̃ge die hɥyege mɑ hɥbe ta gaba feli meidade tawali. 6 Ą̃me egei hehegiedi o bolọdo meiyodele iye, kɛnõu si ɑ̃me tewe hiyedo dala. Nɨ kõu tewe, eige nɨmokõu tewe kɛbõu de hehegie tobõu mõu haguei.

---

* **10:16** 10:16 *Ahudo sa* kɛme sa hiyedo Rombõu, sa Spenbõu kɛ tobou sɑ̃ degei. Nɑ̃ Dabai 19:21-bõu Rom 15:24-28-bõu kokõu dugu.

7 Ạ Godihạ tạ uwo bolofẹi kẹ nịmokọu hehegiedi kahạ hebe sele ta mọ̀udiyo
mei. Ạ Godihạ tạ kẹ mọu yọ̀uwanọu hehegiedibe, ạ mayọ̀usie huyafẹi degemọu,
nị hụ kẹnọu hebele foguomọu daladi. Ạ kẹ degedibe midihọ kasagại degediyo mei.
8 Damalẹyodele i o sasại, sa sa olọu fẹi tie kediạ sele ạmokọu nelẹ idi, ạ nị sabekọu
Godihạ dabai degeyadomọu. Midihọ kẹme hiyou mọ̀udi midihọ sagại kegei, ạ o ilo
kediạ sele mọ̀udi, nị sabekọu dabai degedi kahạ degemọu. 9 Ạ nịbọu de dalali, bi mei
degeimọu be, ạ nịmokọu ta hawadiyo mei. Sa Masedonia duo kile tie o kediạnọu si nị
sa Korinkọu ya fologamọu be, ạmokọu bi, ạ dala mei kẹnọu nelẹ idi. Ạ nịmokọu hagị
nelẹ kẹ dafamọu hagulugi, ifine yọ̀u kegenọu dala kuhẹ. 10 Kelesuhạ tạ damalẹdo
kọ̀u ạbọu de dala kahạ degemọu, ạ nịmokọu damalẹdo tobolọu kuhẹ. Ạge nị sele
mọ̀udiyo mei kahạ, ạ hohọ degenọu dala. Sa Akaia duo kile tie o ta nạ midihọ bolọdo
ạ milọu di kahạ hohọ kẹme ta akogulo sagại meido. 11 Nị tawalibe, ạ Godihạ dabai
degedi kahạ hebe sele molọ̀ube kageimọu dafadiya? Ạ nị tagaiyo mei dale? Kege
meido. Godihạ tewe, ạ nị tagaido.

12 Habagene, ạ egei tobọu di kahạ hebe sele ta molọ̀u sagại meido. Yobe, ogọu gai
egei tobọu di o kediạ dọ̀u die hụ hebele fogulamọu degeligi, o sasại dihịle kokọu ei
sagại dalalamọu degeli. Kegei kahạ degemọu, ạ tagalibe, nịge tawaleba, ei midihọbe o
kediạ midihọ sagại kegei meidade tawamabadomọu, ạ Godihạ dabai degedi kahạ hebe
sele ta molọ̀u tagaiyo mei. 13 O kediạme tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o mei. Godihạ
dabai kẹ degele idi o mei. O kediạme ogọu gai midihọ milọu goumọu, o sasạiyege
wa, diạme Kelesuhạ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-oyade tawale idiye, kẹnọu si gulokou.
14 O kediạ ogọu gai midihọ milọu ga idi kokọu be nị hobọu kesigidama. Tamạ ẹne
ogọu gai midihọ milọu goumọu, o sasại ilo kediạ duguomọu be, diạge wa, ẹme ẹsol o
bolọdoyade tawale idi. 15 Tamạhạ dabai degedi o kediạge die hiye ohạ degedi sagại
kẹnọu tefele degegoubane, nị hobọu kesigidama. O sasại ilo kediạ kẹ duguomọu
be, diạge wa, midihọ dọụdo o kediạ degedi sagại kẹ degeliyade tawale idi. Diạme
habagebe ogọu gai egei hehegiedi kahạ hebe kasagại kẹme malạ ile.

Polhạ tạ-bolofẹi-malạ-siei kelegebe hagị hiyedo dugudi

16 Tạ, ạ kọu tobou kẹnọu haba tobọu lamọu. Nịge ạme totọu degei oyade tawadama.
Kẹnọu si nị kege tawaibane, tạbọu mei. Totọu degei o kọ̀umahạ tobọu ba duma. Ạ
mayọ̀usie huyadefẹi hiye degelamọu. 17 Ạ kọ̀u tobọu ladibe, ạ Hiye Ohạ tagaliya
kẹ tobọu lamọu degeiyo mei. Ạ totọu degei oe tạ tobọu di sagại kege mayọ̀u mạ hụ
hebele fogulamọu degeli. 18 O sasại sụdo sa sibigẹ kọ̀umahạ midihọ kẹ sesele yolugi,
dọ̀u die hụ hebele fogulo idi kahạ, ạne mayọ̀u mạ hụ hebele fogulamọu.

19 Nịge nịme fị gofọ̀udo oyode tawale idiye, haba totọu degele i o kediạ nịmokọu
ogọu gai egei tobọu mọu be, nịge ta dafa idiyo mei, hohọ dege dulo idi. 20 Damalẹdo,
ogọu gai egei tobọu di o tahạ nị fisilemọu dabai degemabeede tobọu mọu ne, ogọu
ga tobọu ma nị bi mọ̀uma imọu ne, nịmokọu bọu basia degeimọu ne, nị huyafẹi
degeimọu ne, haba nị midihọkọu fọụmọu ne, nịge mọu duguo fogọu le idi. 21 Eige
kege degele idiyo mei kahạ degemọu, nịge eibe dedẹi mei oyodele idi. Nị kẹ tobolọu
be damalẹdo debabe, ạme sidifi hiyedo degeli.

Kẹnọu si o ilo kediạge dọ̀u die hụ hebele fogulobe ta guẹ degele idiyo mei. Nebe
kẹnọu tefei, ạne totọu degei o sagại degeba, mayọ̀u mạ hụ hebele fogulamọu. 22 O
kediạme Hibru oye, kẹnọu si ạne Hibru o. O kediạme Israel oye, kẹnọu si ạne Israel

o. O kediạ die hụti yodobe Abraham, kẹnọ̄u si ạne mạ hụti yodobe Abraham. 23 O
kediạme Kelesuhạ dabai degedi oyode tobolọ̄u idiye, kẹnọ̄u si dabai hiyedo, ạ degedi
kahạge die dabai kẹme gabama feleido dala. Kasagại hiyedo, ạ totọ̄u degei o baga
mayo□u mạ hụ hebele foguo tobolọ̄u be sidifi hiyedo degeli. Ạsi Kelesuhạ dabai
hiyedo degedi kahạ degemọ̄u, ạ hagi hiyedo dugumọ̄u haguei, hagi o kediạ dugulo
ili kẹme gaba feleido. Ạme didiọ hiyedo degega haguei. Dofọ̄u yene hiyedo wala idi.
Damalẹdo, ạme tolo kọ̄u hafẹi degema fogọ̄u dega haguei. 24 Juda o kediạ dofọ̄u ye
ạ houyosi kege wala i kelegebe, olọ̄u fẹi 39 kege fạ idi.* 25 Haba tabe, ạme sa Rom
o kediạ biyaye kamadia kege wala i. Haba tabe ạme igiye wala i. Haba tabe, ạ tọ
dawalakọ̄u mosoleye sulugi, wiye mosole bohọ̄u mọ̄u, tọyene kamadia kege wo fegei.
Sawisiei tanọ̄u tabe, ạme mosole fẹ bafou kokọ̄u tolọ̄u dalamọ̄u, huliạmebọ̄u agalibọ̄u
tọye malạ siei. 26 Ạ sa sa ahuya sulugi, hagi sụdo dugudi. Tọyene walamọ̄u degeimọ̄u,
haba ali duone hiyou mo□udi oe walamọ̄u degele imọ̄u dei. Haba Juda obọ̄u, sa ahudo
tie obọ̄u kediạne walamọ̄u degele idi. Sa hiyebọ̄u, o mei sabọ̄u kelegebe ho oyene
wala idi. Tọ dawalakọ̄u ge mosole boholọ̄u mọ̄u ne, ạme tolo hafẹi degedi. Haba
ogọ̄u gai o, gule damalẹyodele i kediạne ạ wala idi. 27 Ạ agalibọ̄u huliạmebọ̄u de
dabai hiyedo degemọ̄u hagueibe, ạ ta tieli mei. Ạ nalẹbọ̄u huẹibọ̄u de nalẹ sagạine
dugumọ̄u haguei. Haba kulio yukuei kalị mei mọ̄u yo□uwa duwoli, kulione hiyedo
dugudi. 28 Ạme hagi sụdo dugumọ̄u haguei. Haba hagi ạ dugudi tabe kọ̄u gue, ạ
sawisiei olọ̄u fẹi guẹ degemọ̄u hagulube, damalẹyodele i o sasại, sa sa olọ̄u fẹi tie
kediạ die damalẹyodei kẹme mihịkọ̄u fiyasigeiye domọ̄u, ạ guẹ degemọ̄u hagulugi,
ifine kuhẹ. 29 Damalẹyodele i o sasại nelẹ mei degeimọ̄u be, ạne fị hagi degedi. O
sasại mihịkọ̄u fiyasigeimọ̄u ne, ạne hagi hiyedo dugudi.

30 Ạ mayo□u mạ hụ hebele fogu ho fogọ̄u babe, ạ egei tobolọ̄u be nị ta dulo ile mei.
Kẹnọ̄u si ạ mayo□u mạ nelẹyenọ̄u dabai kẹ degediyo mei kahạ degemọ̄u, ạ mayo□u
mạ hụ hebele foguoba, ạme dedẹi meiyodenọ̄u tobọ̄u lamọ̄u. 31 Hiye O Yesuhạ ẹ
Aye Godihạ ẹ hụbe di sawisiei olọ̄u fẹido hebele fogume. Godihạ kọ̄u tewe, ạ dedẹi
mei degei kahạ tạ, ạ tobọ̄u ladi ko□ume gulokou tạ tobọ̄u ladiyo mei. 32 Ạ sa hiyedo
Damaskuskọ̄u dalamọ̄u, die hiye o, ẹ hụ Aretashạ ạ tạ saleyodema, ẹ dabai dia daladi
hiye o kokọ̄u tobou, nạ ami o kediạ tobọ̄u ba, diạ di sa ko□umahạ kekai adiya olọ̄u
fẹi amagamabeedei. 33 Kẹnọ̄u si, mạ mogo diạ tigi mosọ tegei hiyedo ta malạmọ̄u,
ạ kodu sagiemọ̄u, kekai a kaiya kẹ tigi kokọ̄u tolọ̄u tọ̄u fofọ̄u gue mulụgi, mihịkọ̄u
dogogumọ̄u, ạ dabai dia daladi hiye o kẹ tọ̄u fogọ̄u kama fou.*

12

Pol ẹ dihọ boholọ̄u mạmọ̄u dugube, Godihạ ẹmokọ̄u tạ hiyedo hehegieimọ̄u dugu

1 Ạ mayo□u mạ hụ hebele fogu ho fogọ̄u babe, nị ạ egei tobọ̄u ba dulo ile sagại
mei kahạ degemọ̄u, ạ mayo□u mạ hụ haba hebele fogulamọ̄u. Kẹnọ̄u si ạ kẹ degeli
kahạge, di ta dedẹi sasagile sagại mei. Tạbọ̄u mei, ạ tieimi dugubọ̄u, mogogou tạbọ̄u
de, Hiye Ohạ ạmokọ̄u hehegiei kahạ tạnọ̄u tobọ̄u ladi. 2 Ạ Kelesubọ̄u de dogọ̄u guo
daladi o ta tewe.* O kahạ yo□usie dugube, ẹme Godihạ hebenitọ̄u tọ̄u gulido* malạ

* **11:24** 11:24 Juda o kediạge o ta dofọ̄u ye fạ idibe, Lo 25:1-3 kahạ tobolọ̄u be, olọ̄u fẹi 40 kege fạ idi. Kẹnọ̄u si Juda o kediạge maka 40 kẹ gabama folobe guẹ degemọ̄u, *39 kegenọ̄u fạ idi.* * **11:33** 11:33 Dabai 9:23-25 * **12:2** 12:2a Pol ẹ yo□usienọ̄u tobou. Nạ 12:7 kokọ̄u dugu. * **12:2** 12:2b Grik tạege ‘hebeni koma’ kodu malạ foloumọ̄u dugu kẹ nalại. Tạ kahạ sibigẹbe *hebeni tọ̄u gulido*malạ felei.

foloumo͡u dugu. Kẹ duguomo͡u deleibe, sadebe olo͡u fẹ̲i 14 kege mei degei. Godiha̱ o kẹme to͡u bo͡u go͡u gue̱i mala̱ felei, ha, fi̱no͡u mala̱ felei, kẹme a̱ ta tewe mei. Godi yo□uno͡u si tewe. 3 O kẹme Godiha̱ to͡u bo͡u de mala̱ felei, he, fi̱no͡u mala̱ felei, kẹme a̱ ta tewe mei. Godiha̱no͡u si tewe. 4 O kẹme Godiha̱ hebeniko͡u mala̱ foloumo͡u, ẹ dube, ta̱ di ta tawaga tobolo͡u saga̱i mei kẹ du. Ta̱ kẹme kuolo͡u hiyedo. 5 A̱ o kegei kaha̱ hu̱ kẹ hebele fogulamo͡u. Kẹno͡u si mayo□u ma̱ hu̱be a̱ hebele fogulo saga̱i mei. A̱ dabai degedibe mayo□u ma̱ nelẹyeno͡u degediyo mei. Kegei degemo͡u, a̱me dede̱i mei kaha̱ degemo͡u, a̱ ma̱ hu̱ hebele fogulamo͡u.

6 A̱ mayo□u ma̱ hu̱ hebele fogulaba degeibabe, a̱ toto͡u degei oe ta̱ tobo͡u di saga̱i kege tobolo͡u mei. Yobe, a̱ ta̱ damalẹdono͡u tobolo͡u kaha̱ degemo͡u. Kẹno͡u si a̱ mayo□u ma̱ hu̱be hebele fogulo saga̱i mei, o tae ma̱ hu̱ mo͡u hebele foguye domo͡u. Midiho̱ a̱ degegoumo͡u dugulo idibo͡u, ta̱ a̱ tobo͡u mo͡u dulo idibo͡u koko͡u geno͡u o sasa̱i kedia̱ge ma̱ midiho̱ tewe.

Pol ẹme ayẹ saga̱i kegeiye wei dala

7 A̱ tieimi dugu saga̱i kege dugube, Godiha̱ a̱moko͡u hehegieimo͡u dugu kẹme di ta tawaga tobolo͡u saga̱i mei. Kẹno͡u si, a̱ mayo□usie hoho̱ degeiye domo͡u, Godiha̱ sesegumo͡u, Tama̱ha̱ ẹ dabai degedi o tobo͡u mo͡u hagua, ayẹ saga̱i kaha̱ a̱ tahọu̱mo͡u, do hiyedo dugumo͡u hagulugi, ifine kegeno͡u dala kuhẹ. 8 Kegei degemo͡u, a̱ Hiye Oha̱ ma̱ do kẹ bologuọu̱ba bolọ degeyadomo͡u olo͡u fẹ̲i kamadia kege dihọ baga̱ tobo͡u mo͡u haguei. 9 A̱ kege dihọ baga̱ tobo͡u mo͡u, Hiye Oha̱ge a̱moko͡u be, na̱me mayo□uno͡u habagugueiba siayedei. Na̱ ko͡u nelẹ mei degeiye, haba ma̱ nelẹyeno͡u subabe, na̱ ma̱ nelẹ hiyedo kẹ duguloyode tobou. Kegei degemo͡u, a̱me nelẹ mei degeimo͡u, Kelesuha̱ nelẹyeno͡u dogo͡u guo dalamo͡u sulu kaha̱, a̱me hoho̱ degeli. 10 Damalẹdo, a̱ Kelesuha̱ dabai degega sulu koko͡u ge a̱ nelẹ mei degedibo͡u, oe a̱ susuga tobo͡u dibo͡u, a̱ hagi kagei kagei dugudibo͡u, ho oe a̱ makolamo͡u degedibo͡u, a̱ mo͡u tiadibo͡u koko͡u be a̱ hohọno͡u degedi. A̱me nelẹbo͡u meiye, kẹno͡u si nelẹ hiyedo dala kuhẹ.

Polha̱ sa Korin o sasa̱i kedia̱ damalẹyodei kẹ dede̱i sasagielamo͡u degei

11 A̱ mayo□u ma̱ hu̱ hebele fogu kaha̱ ta̱ nala̱i kẹme kasaga̱i, toto͡u degei oe tobo͡u di sa̱ degei. Kẹno͡u si ni̱ degeiye a̱ kege kuhe degei. Ni̱ge ogo͡u gai egei tobolo͡u idi o kedia̱me hu̱ hiyedodade tawale iliye, kẹno͡u si a̱ge die hu̱yege ma̱ hu̱be gabama feli meidade tawali. Damalẹdo, a̱me hu̱bo͡u meiye, kẹno͡u si ni̱ ma̱ hu̱ hebele fogu debabe bolọ. 12 A̱ ilemo͡u ni̱bo͡u de dalali, ni̱ dihi̱le koko͡u midiho̱ gehẹ gehẹ milo͡u goumo͡u, ni̱ duguo kesigiemo͡u, a̱me ta̱-bolofe̱i-mala̱-siadi-odade tawale i. A̱ hagi hiyedo ko͡u dugudiye, dabai kẹ nelẹdo dege degedi. 13 A̱ damalẹyodele i o sasa̱i, sa sa olo͡u fẹ̲i tie kedia̱bo͡u de sulugi, midiho̱, a̱ die sabeko͡u milo͡u ga siadi kẹ ni̱ sabeko͡u ne milo͡u gadi. Ni̱ bima̱ine a̱ molo□u saga̱i degediyo mei. Kegemo͡u, a̱ ni̱moko͡u degeibe kasaga̱i degei ta de dala? Kegei debabe, ni̱ge kẹme gebe meiyodema.

14 A̱ ni̱moko͡u bolọu̱ kege ko͡u ilemo͡u haguei. Ifibe a̱ tage iladi kehẹ. A̱ ile foloba, a̱ bi ta mei degeba, ni̱ a̱ dogo͡u gumabeede tobolo͡u saga̱i mei. Damalẹdo, a̱ ileba ni̱ bima̱i ta molo□u mei. A̱ ni̱no͡u dugu ilamo͡u degeli. Ni̱me ma̱ sisigọ sa̱ degei kaha̱, a̱ ni̱ dogo͡u gulamo͡u. Ni̱ tewe, dihi huyadeife̱iyege ẹ aye adio͡u diliemoko͡u nalẹ nẹdiyo mei. Aye adio͡u dilieno͡u dilie dihiko͡u nalẹ nẹdi. 15 Kegei degemo͡u, a̱ ma̱ bima̱i olo͡u fẹ̲i kẹ hohọ dege nẹmaba, haba mayo□usiene ni̱moko͡u nela̱mo͡u degeli. A̱ ni̱moko͡u

solõu do hiyedo degeimõu be, nɨge kageimõu ạmokõu huyadefẹinõu solõu do degele iya?

16 Nɨ tewe, ạ ile nɨbõu de delei kelegebe, ạ nɨmokõu hagɨ ta nelɨ mei, haba nɨ bine ạ ta mõu lɨ mei. Kẹnõu si, nɨ o ilo kediạge wa, Pol yo□u ẹ fɨ gofo□uyenõu di ogõu gama, bi hiyedo amafẹi mọụyade tawale idi. 17 Ạ mạ dabai o tanõu ta de tobõu mõu nɨmokõu ile ogõu gama, nɨ bimại ta de hiyou mọụ? Kegeli mei. 18 Ạ Taitusbõu, di mogo tabõu dilie tobõu mõu nɨmokõu ile deleigueibe, di olõu fẹi tewe, Taitus ẹge nɨ ogõu gama nɨ bimại ta hiyou mõu lɨ meidade tawali. Ạ nɨmokõu damalẹdo tobolõu kuhẹ, Taitus elebe fɨ tanõu degemõu, dabai tanõu fẹi degele idi.

19 Ạ tawali, nɨge kuguo ko□u husо□uma, ei nɨ dihɨle kokõu eiyõu sie dọụsusulo iliyade tawale ileye, kẹnõu si kege mei. Mạ mogodo diạma, eibe Kelesubõu de dogõu guo dalaguali, Godihạ dihɨle kokõu eige nɨ damalẹyodei kẹ dedẹi sasagielamõu nalolụ. 20 Yobe, ạ nɨmokõu ileba dugu, nɨme ạ tagaliya kẹ dalaguaba dugu ho fogõu ye domõu guẹ degeli. Ha nɨge ạne o nɨ tagali mei kẹ duguye domõu. Kegeligi, nɨ tạe biya, konabõu gofo□ubõu degeba, nɨõu nɨ hụnõu hebele foguo, yogo susuga tobolõu, tobe tobolõu, tạ du ho fogõu, kefema o walaba dege dele iba duguye domõu, ạ guẹ degeli. 21 Ạ ileba dugu, nɨme midihọ kasagại kẹnõu milõu ga iba duguoba, ạ Godihạ dihɨle kokõu sidifi degeiye. Nɨ o sasại sụdo kediạ sibigi degedi midihọ kẹbõu, sasại hiyou siadi midihọ kẹbõu, o hiyou siadi midihọ kẹbõu, tõu e tagadi midihọ kasagại gehẹ gehẹ kẹbõu olõu fẹi kẹ milõu gamõu haguei kẹme, fɨ bohõu li mei dalaba, ạ hagɨ degeiye.

13

Sa Korin o sasại kediạ die damalẹyodei kẹme defẹido dia dalamabeedei

1 Ạ nɨmokõu bolọụ kege kõu ile dala dema haguei. Ifibe ạ haba tage iladi kehẹ. Godihạ kuguokõu be kõu gue nalại dala,
O bolọụyo, kamadia kege kediạ hagɨ kẹ duguo tawaleba dọụsusulo. *Lo 19:15*
2 Ạ nɨmokõu bolọụ kege kõu ile dala dema haguei. Ạ sasama kẹ ilemõu dalali, nɨmokõu kõu egele tobou. Ifine, ạme kõu ahudo dalaye, haba boholõu mạ ilamõu, egele tobolõu mõu nalạma nelɨ kuhẹ. O sasại midihọ kasagại, afu miloune, ebele miloune, ạ duguoba duguo fogolõu mei. 3 Nɨge ạ tobolõu kẹme Kelesuhạ tobolõu dade tawalamõu degeli kahạ degemõu, nɨ ko□u tawama, Kelesuhạ mạ mogouya kẹ nɨmokõu tobolõu be, tạ nelẹ mei dege tobõu yo mei, ẹ nelẹdo dege tobolõu. 4 Kelesu ẹ hebe fufuguomạikõu ikoke degele i kelegebe, ẹ ta nelẹ degeli mei. Haba Godihạ nelẹyenõu ẹ gehẹ degei dala. Nebe, Kelesu ẹ nelẹ degeli mei sagại kẹnõu tefei, eine nelẹ meiye, kẹnõu si Godihạ eimokõu nelẹ nẹimõu, ei nelẹ dege dalagua kuhẹ. Godihạ nelẹ kẹme ei nɨmokõu hehegile.

5 Nɨ nɨõu sie file duguma. Nɨme Yesu Kelesukõu de damalẹyodei dalagua? Nɨge ẹme nɨ duledube de daladade tawale ili? Ẹ nɨbõu de dala mei debabe, nɨ ẹmokõu damalẹyodele iyo mei. 6 Nɨge eibe Kelesuhạ dabai degeligi, tefele dugumõu be, mihɨkõu fiyasigeiyo meidade tawama. 7 Eige nɨ midihọ kasagại milolõu iye domõu kuhe dihọ bagạ tobolõu idi. Eige oe eibe o bolọyode tawamabadomõu, dihọ bagạ tobolõu idiyo mei. Haba oe eibe mihɨkõu fiyasigeidade tawaibane tạbõu mei. Eige nɨ midihọ bolọnõu milõu gamabadomõu kuhe dihọ bagạ tobolõu idi. 8 Ei damalẹdo tạ ko□ume ta huyafẹi degele sagại mei. Ei damalẹdo tạ kẹnõu hehegile idi. 9 Nɨme

kou̱ damaḷẹyodema neḷẹ dege dalaguaba, einou̱ neḷẹ mei dege dalaguababe, tạbou̱ mei. Ei hohọ degele ilenou̱ . Damaḷẹdo, eige nịme Godikou̱ damaḷẹyodema neḷẹdo dege dalaguamabadomou̱ kuhe dihọ bagạ tobolou̱ idi. 10 Ạ ahudo dalali, egele tobolou̱ kahạ yobe, ạ nịmokou̱ ileba, tạ gofo□udo dege tobolou̱ be ta tagaiyo mei. Hiye Ohạge ạme ileba, nị dedẹị sasagieyedei. Haba ạ nị damaḷẹyodei kẹ makoyadomou̱ iyedili mei.

Polhạ uwage tạ tobolou̱ mou̱ nalạgai

11 Mogo diạma, ạ ise tạ mei degelamou̱ uwage tạ tobolou̱ kuhẹ. Nịme neḷẹdo dege dalagualaba degema. Ạ tobolou̱ ko□u defẹịdo duma. Nị fị tanou̱ degeba, nịou̱ sie mogo degeiba mogo degeiba dema. Kegeibasi, Godihạ nịbou̱ de dalale. Ẹme solou̱ do degedi Godi. Ẹ degeiye, nị bologuạdo dalaguadi.

12 Nịme Godihạ o sasạị degei kahạ degemou̱, nị nịou̱ sie yogo nogou̱ ba nogou̱ ba dema. Godihạ o sasạị olou̱ fẹị kediạ nịmokou̱ agali bolofẹịyode tobolou̱ kuhẹ.

13 Hiye O Yesu Kelesuhạ nị habagugueiba, Godihạ nịmokou̱ solou̱ do degeiba, Duo Bolofẹihạne nịbou̱ de dogou̱ guo dalale.

Egei Polhạ
Sa Galesia O Kediạmokọ̄u
Nalạma Nẹ̱i

Tawale Tạ

Afu, Pol ẹ sa Galesia duo kile sieibe, ẹ tạ uwo bolofẹ̱i kẹ totobọ̄u mọ̄u siei. Sumọ̄u, sa kẹ tie o sasạ̱i kediạ Yesukọ̄u yoma damalẹyodele i. Damalẹyodele i dalaguamọ̄u, ẹ diạ tọ̄u fogọ̄u, sa ta kokọ̄u fogọ̄u i. O sasạ̱i kediạ Yesukọ̄u damalẹyodele i dalaguamọ̄u, ogọ̄u gai tạ tobolọ̄u idi o kediạ ya fologamọ̄u, tạ uwo bolofẹ̱i kẹ gulạ̱i dege hehegie tobolọ̄u idibe, Yesukọ̄u damalẹyodemaba, haba Moseshạ kuolọ̄u tạ kẹne dulo sesemabeede tobolọ̄u idi. Ebele midihọ kẹbọ̄u, haba afu midihọ kẹbọ̄u kahạ tạ kẹ dulo sese ho fogọ̄u babe, nị̄me Godihạ dihị̄le kokọ̄u dọ̱ụdo o sasạ̱i dalale sagạ̱i meiyode tobolọ̄u idi. Tạ kẹme kọ̄u ogọ̄u gai egeiye, kẹnọ̄u si diạ hehegie tobolọ̄u imọ̄u be, o sasạ̱i sụdo dulo sesele yai. Kegemọ̄u, Polhạ kuguo kuokọ̄u kọ̄u gue nalạ̱i, nị̄me Yesukọ̄u damalẹyodele i kahạ degemọ̄u, ogọ̄u gai egei kẹ dulo sesedamabeedei.

Kuguo Galesia ko□umahạ tạ sibigẹ tanọ̄u tanọ̄u olọ̄u fẹ̱ibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:1–2:14

O Polbe Godihạ yo□u ẹ tạ bolofẹ̱i kẹ malạ siayadomọ̄u kuhe makai.

Tạ Hiye 2:15–4:31

Yesu Kelesukọ̄u damalẹyodei o sasạ̱i kediạnọ̄u si Godihạ dihị̄le kokọ̄u dọ̱ụdo degei dalagua.

Tạ Hiye 5–6

Dibe Kelesuhạ degeiye kuolọ̄u tạ kẹ tọ̄u fogọ̄u mọ̄u be, Duo Bolofẹ̱ihạ di dogọ̄u guo dalamọ̄u suluguali, diyọ̄u sie yogokọ̄u midihọ bolọnọ̄u milọ̄u mọ̄u milọ̄u mọ̄u dele idi.

O Polbe Godihạ yo□u ẹ tạ bolofẹ̱i kẹ malạ siayadomọ̄u kuhe makai

(Tạ Hiye 1:1–2:14)

1 Ạme Pol, tạ-bolofẹ̱i-malạ-siadi-o. Dabai ạ degedi kẹme o tahạ ta nelị̱ mei. Ạme o tae ta tobọ̄u mọ̄u hagua dabai ko□u degeiyo mei. Yesu Kelesubọ̄u, Aye Godi, Kelesu haguạgi o kẹbọ̄u, dilie tobọ̄u mọ̄u ạ hagua, dabai ko□u kuhe degeli. 2 Ạbọ̄u, damalẹyodei o sasạ̱i kuokọ̄u dalaguadi kediạbọ̄u de ei kuguo nalạma nelị̱ kuhẹ. Kuguo ko□ume sa Galesia tie, Kelesukọ̄u damalẹyodele i o sasạ̱i, sosi mosọ ẹsofẹ̱i ẹsofẹ̱i kefegulo idi nị̱mokọ̄u nalạma nelị̱.

3 Di Aye Godibọ̄u, di Hiye O Yesu Kelesubọ̄u dilie nị̱mokọ̄u habagugueiba, nị̱me bologuạdo dalamabadomọ̄u. 4 Kelesu ẹme di Aye Godihạ tagaiya kẹ hagua, yo□usie sesegumọ̄u, o kediạ ẹ wala imọ̄u tolo i, kegeligi dibe midihọ kasagạ̱i diyọ̄u milọ̄u ga idi kahạ hebe kẹ mọ̱ụye domọ̄u. Damalẹdo, di sa sibigẹ kuokọ̄u midihọ kasagạ̱i milọ̄u ga idi kẹ tọ̄u fogọ̄u ba, ẹ di mamọ̄u lạmọ̄u kuhe haguei. 5 Kegei degemọ̄u, dige Aye Godikọ̄u tofousogodo kegenọ̄u hohọbọ̄u mọ̄u ime. Damalẹdo.

Tạ uwo bolofẹ̱i kẹme tanọ̄u fẹ̱ido

6 A̱ n̲i degei kẹ̱ dulomo͞u kesigi. Yobe, Kelesuha̱ degeiye Godiha̱ n̲i haguisamo͞u ko͞u habaguguegu kẹ̱me, n̲i kẹ̱ toto to͞u fogou. To͞u fogo͞u mo͞u, n̲ime haba ta̱ uwo ta dulomo͞u, kẹ̱ sesele ili kaha̱ degemo͞u. 7 Kẹ̱no͞u si kẹ̱me ta̱ uwo bolofe̱i mei. O ilo kelege degele ilibe, n̲i fima̱i kẹ̱bo͞u, Kelesuha̱ ta̱ uwo bolofe̱i kẹ̱bo͞u de gula̱i degelamo͞u degele ili. 8 Kegemo͞u, ei saga̱i, ha, e̱sol o taha̱ saga̱i ta̱ uwo bolofe̱i a̱ ko͞u hehegie tobou kẹ̱ gula̱i degeba, ogo͞u gai ta̱ ta tobolo͞u ba, ta̱ uwo kẹ̱me bolofe̱iyode tobo͞u babe, a̱ge o kẹ̱me ta̱ samaba, dou sako͞u ile kẹ̱ tagali. 9 Ei ko͞u tobou saga̱i kẹ̱no͞u a̱ n̲imoko͞u haba tobo͞u lamo͞u. Ta̱ bolofe̱i, a̱ hehegie tobo͞u mo͞u, n̲i ko͞u dulomo͞u tolo͞u i kẹ̱, o taha̱ gula̱i degeba, ogo͞u gai ta̱ e̱ tobolo͞u kẹ̱me ta̱ uwo bolofe̱iyode tobo͞u babe, a̱ge o kẹ̱me dou sako͞u ile makolo kẹ̱ tagali.

10 N̲i kage tawaiya? A̱ge ma̱ hu̱be obe hebele fogulo kẹ̱ tagali? Haba Godiha̱ hebele fogulo kẹ̱ tagali? A̱ ma̱ hu̱be o sasa̱iye hebele fogulo ile kẹ̱ tagali debabe, a̱me Kelesuha̱ dabai degedi o mei.

Pol e̱me ta̱-bolofe̱i-mala̱-siadi-o degei kaha̱ ta̱

11 Mogo diama, ta̱ uwo bolofe̱i a̱ n̲imoko͞u hehegie tobou kẹ̱me o tae ta yo͞u e̱ fima̱iyeno͞u tawaga tobo͞u li meidade tawama. 12 Ta̱ uwo bolofe̱i kẹ̱me o tae ta a̱moko͞u nel̲i mei. Haba o tae ta hehegie tobo͞u li mei. Ta̱ uwo kẹ̱me Yesu Kelesu yo͞u a̱moko͞u tama̱ degemamo͞u kuhe tobo͞u mo͞u du.*

13 Midiho̱ kasaga̱i a̱ afu milo͞u di kaha̱ ta̱ kẹ̱me susulo imo͞u n̲i ko͞u dulo idi. Damale̱do, a̱me Juda o degemo͞u, ei kuolo͞u ta̱ olo͞u fe̱i kẹ̱ seselemo͞u, a̱ Kelesuko͞u damale̱yodei o sasa̱i kediamoko͞u gofo͞u hiyedo degemo͞u makomo͞u siadi.* A̱ tagalemo͞u degedibe, damale̱yodei obe olo͞u fe̱i tofigiema mei degeleyadomo͞u degedi. 14 A̱ o gisiai kelege, ei ko͞u guai o kedia̱ kuolo͞u ta̱ olo͞u fe̱i kẹ̱ defe̱ido sesedibe, a̱me Juda o gisiai ilo kedia̱ saga̱i mei, gaba folodo delei.

15 Kẹ̱no͞u si, ma̱ adio͞u ha̱ a̱ mala̱ fel̲i mei kelegebe, Godiha̱ge a̱me yo͞u e̱ bi degeleyodema makama̱i. Kegei kaha̱ degemo͞u, a̱ midiho̱ kasaga̱i milo͞u gamo͞u haguabe demo͞u, sawisiei yo͞u makai kelege, e̱ge a̱ habaguguegu̱omo͞u kuhe haguisai. 16 Godiha̱ a̱ haguisamo͞u, e̱ Dihi a̱moko͞u hegi, a̱ e̱ Dihiha̱ degegai kaha̱ ta̱ kẹ̱ sa sa ahudo o sasa̱i kediamoko͞u hehegie tobo͞u yadomo͞u. Godiha̱ a̱moko͞u ko͞u hehegiei kaha̱ degemo͞u, a̱ge defe̱ido tawaleyodema omoko͞u ta yoduli mei. 17 A̱ge sa Jerusalemko͞u ta ilemo͞u, o ta̱-bolofe̱i-mala̱-suluguadi-o afu deleiguei kediabo͞u de ta ta̱ keli mei. Kẹ̱no͞u si a̱ sa Arebiako͞u ilemo͞u dala dema, haba boholo͞u ma̱ hagua, sa hiye Damaskusko͞u felemo͞u kele delei. 18 Sadebe kamadia kege mei degeimo͞u, a̱ sa Jerusalemko͞u boholo͞u ma̱ ile felei, Pitabo͞u de ta̱ kalamo͞u. Folomo͞u, sawisiei olo͞u fe̱i 15 kege e̱bo͞u de kele delei. 19 Ta̱-bolofe̱i-mala̱-suluguadi-o ilo kediame a̱ge ta duguli mei. Hiye O Kelesuha̱ e̱ mala̱ Jemsno͞u si a̱ ko͞u dugu. 20 A̱ n̲imoko͞u ko͞u nalolu̱be, Godiha̱ tewe, a̱ ogo͞u gai ta̱ ta nalo̱u̱yo mei, damale̱do ta̱no͞u.

21 Kegemo͞u, habage a̱ ile, sa Siriabo͞u sa Silisiabo͞u duo kileya kẹ̱ siei. 22 Sa Judia duo kilebe a̱ge ta sieli mei. Kegei kaha̱ degemo͞u, damale̱yodele i o sasa̱i, sa keleya dalagua kediage ma̱ midiho̱ ta duguo tawale ili mei. 23 Kẹ̱no͞u si dia̱ a̱ degeli ta̱ uwo kẹ̱ o iloye tobo͞u mo͞u dulo ibe, di walamo͞u degedi o kaha̱ge e̱ di damale̱yodei midiho̱, e̱ makolamo͞u degedi kẹ̱no͞u be, e̱ haba hehegiemo͞u siadiyode tobolo͞u imo͞u dulo i. 24 O

* **1:12** 1:12 Dabai 9:1-19 * **1:13** 1:13 Dabai 8:1-3

sasa̲i kediạ tạ kẹ dulomõu, Godikõu bolofe̲iyode tobolõu i, yobe Godihạ mạ fi̲ bohou kahạ degemõu.

2

Tạ-bolofe̲i-malạ-suluguadi-o olõu fe̲i kediạ Polbõu de fi̲ tanõu degele i

1 Kegemõu, sadebe olõu fe̲i 14 kege mei degemõu, ạ sa Jerusalemkõu haba boholõu mạ i. Kelegebe, o Barnabasbõu de i. O tabe Taitus wolõu yai. 2 A̲ kẹ i kahạ yobe, Godihạ ạ iyedei kahạ degemõu, ạge damalẹyodei o sasa̲i kediạ die widio o kediạmokõu tạ uwo bolofe̲i, ạ sa sa ahudo o kediạmokõu tobõu mõu siadi kahạ tạ kẹ diạmokõu nõu amafe̲i tobõu lamõu kuhe i. Kegeligi, dabai ạ kõu degeibõu, ha degeli ko□ubõu de oe akoguba mei degeiye domõu. 3 A̲bõu de delei o Taitus ẹme kõu sa Grik oye, kẹnõu si widio o kediạge ẹme kolo diafõu yede ta tobolõu ili mei.* 4 Damalẹdo, ogõu gama gule damalẹyodele i o ilo kelege, eibe Moseshạ kuolõu tạ de tõu fogõu mõu, Yesu Kelesukõu damalẹyodele i dalagua deimõu, amafe̲i ei timi̲ya kẹ haguasie felẹga dugulamõu degele i. O kediạge damalẹyodele i o dine Moseshạ kuolõu tạ kẹ seseleba, kolo diafigidi midihọ kẹ milõu mabeede tobolõu idi. Kẹnõu si kolo diafigidi kẹme bolọ mei, fisimõu dabai degedi saga̲inõu degele idi. 5 Kẹnõu si eige die tạ kẹme ta dulo seseli mei, eige Taitushạ kolobe diafõu li mei. Kegeligi, tạ uwo bolofe̲i kẹ gula̲i degeiye domõu. Tạ uwo bolofe̲i kẹme damalẹdo tạ, ei defe̲ido dia daladi, ni̲me tạ bolọdo kẹnõu sesemabadomõu.

6 Sa Jerusalem kelege, damalẹyodele i o sasa̲i kediạ, die widio o kediạme hụbõu o sạ degei. Mạ fima̲ibe, o hụbõu, hụbõu mei kẹme sibigẹ ta mei. Godihạge o hụbõu, hụbõu mei kegei kẹme ẹ ta fidiyo mei. Kẹnõu si widio o kediạge Moseshạ kuolõu tạ kẹ sesemabeedebe eimokõu ta tobolõu ili mei. 7 A̲ diạmokõu tobõu mõu tawale ibe, Godihạ Pita tobõu mõu ile, Juda o sasa̲i kediạmokõu tạ uwo bolofe̲i kẹ tobõu mõu siadi. Kẹnõu tefeibe, Godihạ ạne tobõu mõu ile, sa sa ahudo o sasa̲i kediạmokõu hehegie tobõu mõu siadidade tawale i. 8 Damalẹdo, Pitabe Godihạ nelẹya kẹ Juda o sasa̲i kediạmokõu tạ uwo bolofe̲i kẹ tobõu mõu siadi. Nebe kẹnõu tefei, ạne Godihạ nelẹya kẹnõu tạ uwo bolofe̲i kẹ malạmõu, sa sa ahudo o sasa̲i kediạmokõu hehegiemõu siadi. 9 Damalẹyodei o sasa̲i, sa Jerusalemkõu dalagua kediạge Jemsbõu, Pitabõu, Jonbõu kediạme die widio o degeiyodele idi. O kamadia kediạge ạme Godihạ habagugueiya kẹnõu dabai degedidade tawalemõu, diạ Barnabas elebõu de dobogo□u tõu gimamõu mogo degele i. Ei tạ tobõu ma walamạ ibe, o bolọu̲ elebe sa sa ahudo o sasa̲i kediạmokõu ileyodei, haba diạme Juda o sasa̲i kediạmokõu ileyode tobolõu i. 10 Tạ ta elemokõu tobolõu ibe, damalẹyodei o sasa̲i, bibõu mei, sa Jerusalemkõu dalaguadi kediạme dogõu gumabeede tobolõu imõu, ạ dulomõu hohọ degei. Kegemõu, ạ o sasa̲i kediạmokõu solõu do dege dogõu gue hagulugi, ifine kege dogõu guo dala.

Pol ẹ Pitahạ midihọ kasaga̲i milou ta kẹ tamạkõu tobou

11 Kẹnõu si Pita ẹ sa Antiokkõu * hagua feleimõu, ạ ẹmokõu gofo□u degemõu tamạkõu tobou. Yobe midihọ kasaga̲i ẹ miloube tamạdo.

---

* **2:3** 2:3 Juda o kediạme Moseshạ kuolõu tạ kẹ sesele ili kahạ degemõu, o kediạge die o sisigọ diạ *kolo diafigidi.* Kẹme Godihạge o sisigọbe yo□u ẹ biyodemõu makadi. Stat 17:12 kokõu be kõu gue nala̲i dala, ni̲ o dihi diẹ olõu fe̲i malạ felẹba dalali, sawisiei dimayosi kege mei degeibabe, die kolo diafigimabeedei. * **2:11** 2:11 Sa Antiokbe Juda o kediạ sa mei.

12 Midihọ, Pitahạ milọ̄u dibe kọ̄u gue, Juda o Jemshạ mogo diạ haguasie felẹgali
mei kelege, Pita ẹne kọ̄u Juda oye, ha ẹme sa ta o kediạbọ̄u de nalẹ nạdi.* Kẹnọ̄u
si, Juda o kediạ haguasie felẹgoumọ̄u be, ẹ guẹ degemọ̄u fogọ̄u ile, ẹsofẹ̱i nalẹ nạdi.
Yobe, o kediạme kọ̄u damalẹyodele i oye, kẹnọ̄u si diạge Juda o kediạ kolo diafigile idi
midihọ kẹne kọ̄u sesele idi kahạ degemọ̄u, Pita ẹ guẹ degei. 13 Juda o damalẹyodele
i ilo kediạne guẹ degemọ̄u, Pitahạ degei sagạ̱i kẹnọ̄u tefele degele i. Midihọ kẹme
bolọ mei. Pitabọ̄u diạme tạenọ̄u bolọ degele idi o. Barnabas ẹne o kediạ degele ili kẹ
duguomọ̄u, ẹne sa Antiok o kediạbọ̄u de nalẹ nạdibe guẹ degei. 14 Ạge o kediạ tạ uwo
bolofẹ̱i kẹ defẹ̱ido seseiyo mei kẹ duguomọ̄u, ạ o sasạ̱i dihị̱le kokọ̄u ge Pitakọ̄u kọ̄u
gue tobou, nạme kọ̄u Juda oye, kẹnọ̄u si ạ dugube, nạme sa ahudo o kediạ midihọ kẹ
seseimọ̄u dugu. Nạ sa sa ahudo o kediạmokọ̄u kageimọ̄u fisilemọ̄u, Juda o di midihọ
kẹ milọ̄u mabeede tobọ̄u ya?

Yesu Kelesukọ̄u damalẹyodei o sasạ̱i kediạnọ̄u si Godihạ dihị̱le kokọ̄u dọụdo degei dalagua

(Tạ Hiye 2:15–4:31)

O koyohạ Yesukọ̄u damalẹyodeibabe, o kẹme Godihạ dihị̱le kokọ̄u dọụdo dalale

15 Eibe Juda o, ei adiọ̄u diạme Juda sasạ̱i kahạ degemọ̄u. Juda obiyei eibe sa
ahu o mei. Sa sa ahudo o kediạge Moseshạ kuolọ̄u tạ kẹ sesediyo mei kahạ, eige
diạme midihọ kasagạ̱i milọ̄u gadi oyodele idi. 16 Kọ̄u kegeiye, ei tewe, obe kuolọ̄u
tạ dulo sesele ibabe, Godihạ dihị̱le kokọ̄u o dọụdo ta dalale mei. Yesu Kelesukọ̄u
damalẹyodeibasi, o kẹme Godihạ dihị̱le kokọ̄u be dọụdo o. Kegei kahạ degemọ̄u,
Juda o sasạ̱i eine Yesu Kelesukọ̄u damalẹyodele i, Godihạ eimokọ̄u nị̱me dọụdo o
sasạ̱iyode tobọ̄u yadomọ̄u. O tahạ kuolọ̄u tạ dulo sesele ila deibabe, o kẹme Godihạ
dihị̱le kokọ̄u dọụdo ta dalale mei. 17 Di Kelesukọ̄u damalẹyodema, Godihạ dihị̱le
kokọ̄u dọụdo o degelaba degeligi, ha di midihọ kasagạ̱i milọ̄u babe, Godihạge de bolọ
dugulo? Bolọ dugulo mei. Midihọ kasagạ̱i, Juda o ei milọ̄u bane, ẹge ta bolọ dugulo
mei. 18 Ạ kuolọ̄u tạ dulo sesedi kẹ tọ̄u fogọ̄u, Kelesukọ̄u damalẹyodeibabe bolọ. Kẹnọ̄u
si haba Kelesukọ̄u damalẹyodei kẹ tọ̄u fogọ̄u, kuolọ̄u tạ haba dulo seseibabe, Godihạ
dugulobe, ạme midihọ kasagạ̱i milọ̄u gadi o dugulo. 19 Ạ kuolọ̄u tạ olọ̄u fẹ̱i kẹme
kọ̄u teweye, kẹnọ̄u si ạ olọ̄u fẹ̱i sesele sagạ̱i mei. Kegei kahạ degemọ̄u, kuolọ̄u tạ
kahạ degeiyege, ạme kọ̄u tolo i o sagạ̱i deleiye, kẹnọ̄u si Godihạ degeiye ifi ạme gehẹ
degei dala. Ạme Kelesubọ̄u de hebe fufuguomạ̱ikọ̄u tolo iye, 20 kẹnọ̄u si ạme Kelesuhạ
haguạgiemọ̄u, ẹ ạbọ̄u de dogọ̄u guo dala kuhẹ. Kelesu ẹ ạmokọ̄u solọ̄u do dege dogọ̄u
gulamọ̄u, ẹ yo□usie omokọ̄u sesegumọ̄u, o kediạ ẹ wala imọ̄u tolo i. Ạ sa sibigẹ kuokọ̄u
dalabe, ạ Godihạ Dihikọ̄u damalẹyodei dala. 21 Godihạ habaguguei kẹme ạge sibigẹ
meiyodema tobekọ̄u mugudiyo mei. Moseshạ kuolọ̄u tạ sesele idi kahạ degeiye, di
Godihạ dihị̱le kokọ̄u dọụdo daladi debabe, Kelesu ẹ tolo i kẹme sibigẹ mei. Kẹnọ̄u si
kege meido.

3

Kuolọ̄u tạ dulo sesedi midihọbọ̄u, ha Yesukọ̄u damalẹyodei kahạ midihọbọ̄u

* **2:12** 2:12 Moseshạ kuolọ̄u mạ̱iyege, Juda o sasạ̱i kediạge sa ta o kediạbọ̄u de nalẹ nạdiyo mei, kuolọ̄u hiyedo.

1 Sa Galesia o nime totou degele i onou. Kelesu hebe fufuguomaikou ikoke degei ta keme a nimokou defeido hehegieimou, niou dihoye kou dugu sagai degele i. Kenou si haba koyoha degeiye, ni fimai totou degele iya? 2 A nimokou yodu ta huyadefei dala. Duo Bolofeiha ni duledu migile tolou hobogoube, kagei kokou ge tolou ilou? Moseshа kuolou ta ke dulo sesedi kaha? Haba, ta uwo bolofei ke dulo damaleyodili kaha? 3 Nime totou degele i o sa degei. Yomamou be, nime Duo Bolofeiha e neleya kenou suluguei. Haba ifibe nime mei degelamou, niou ni neleya kenou kuhe sulugua? 4 Hagi nimokou tama degemou haguei keme mou yo□uwa tama degemou haguei? Kegeli mei. Hagi nimokou ke tama degega haguei kaha e sibigebe kou dala. 5 Godiha e Duo Bolofei nimokou nei kebou, e dedeiya ke ni midiho gehe gehe milou gadi kebou debe kagei kokou ge milou ga idiya? Moseshа kuolou ta ke dulo sesedi kokou ge? Haba, ta uwo bolofei ke dulo damaleyodili kokou ge?

6 Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

Abraham eme Godikou damaleyodei kaha degemou, Godihage eme doudo oyode tobou. *Stat 15:6*

7 Kegei degemou, Godikou damaleyodele i o sasaibe Abrahamha e sosou dade tawama.
8 Afudo, ta uwo bolofei ko□u tobou ke tama degeli mei kelegebe, Godiha tawaibe, sa sa ahudo o sasai kediane emokou damaleyodeiba, ege diame doudo o sasaiyode tobolou yodei. Kegemou, Godiha Abrahamkou tobou mou, o taha kuguokou kou gue nalai,

Ne sosou o taha degeiye, Godiha sa sa o sasai olou fei kediamokou midiho bolofei hehegileyodei. *Stat 12:3*

9 Abrahamha Godikou damaleyodeimou be, Godiha emokou midiho bolofei ta hegi sagai kenou tefele, o sasai olou fei Godikou damaleyodele ibabe, Godihage diamokou ne midiho bolofei ke hehegile. 10 O koyoha kuolou ta kenou dulo seselaba degeligi, Godiha dihile kokou eme doudo oyode tawaibabe, o keme damaledo makolo dala. Yobe, Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

O koyoha Moseshа kuguo kaha kuolou olou fei ke dulo defeido ta sese ho fogou babe, o keme makoloyodei. *Lo 27:26*

11 Damaledo, kuolou ta ke dulo sesedi o keme Godihage doudo o dugudiyo mei. Yobe, Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

Damaleyodei o sasai kediame Godiha dihile kokou be doudo o sasai dege dalaguali, fi tofousogo tofolou ke molo□uyodei. *Habakuk 2:4*

12 Kuolou ta sesedi midiho keme damaleyodei midiho mei. Kuolou ta sesedi midihobe esofei. Yobe, Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

O koyoha kuolou ta ke olou feido sesele ibasi, eme tofousogo tofousogo tofolou. *Wok Pris 18:5*

13 Di kuolou ta olou fei ke defeido ta sese ho fogou babe, dibe makolo ile dala. Kelesuha migilemou, di dogou gulamou be, o kediа e woumou tolo i. Ke degei kahanou si, di makeiye domou, e di mamou. Kene Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

O koyobe hebe fogou kotou diou gou babe, o keme Godiha makoloyodei. *Lo 21:23*

14 Kegemou, Godiha Abrahamkou midiho bolofei hegiemou, kou gue tobou, ne sosou o taha degeiye, a sa sa ahudo o sasai olou fei kediamokou midiho bolofei hehegileyodei. Yesu Kelesuha degeiyenou si, ta Godiha Abrahamkou tobou keme

damalẹdo tamạ degei. Kegemọu, di olọu fẹi damalẹyodema dalaguamọu, Duo Bolofẹi, Godihạ dimokọu nelẹyodema makai kẹme nẹmọu ili kuhẹ.

Tạ, Godihạ degeleyodema maka degei kahạge Moseshạ kuolọu tạ kẹ gaba feleido dala

15 Mogo diạma, ạ nịmokọu tạ makaibe, sa sibigẹ o sasại di degedi kokọu mạ tobọu ladi. O bolọuye dabai ta degeleyodemaba tạ tobọu ma walamọụbabe, dilie tạ tobọu ma walamại kẹme ta fogolọu sagại mei. Godihạ tạ tobolọu mọu yo͡u makamại kẹne kẹ sạ degei dala. 16 Godihạ degeleyodema makai, Abrahamkọu tobou kẹme Godihạ Abrahambọu ẹ sosọu bọu kokọu tobouye, kẹnọu si ẹ sosọu yode tobou kahạ sibigẹbe sosọu olọu fẹido kege tobọu li mei. Godihạ toboube, Abrahamhạ ẹ sosọu o tanọu ta tobou. O kẹme Kelesu. 17 Tạ ạ nịmokọu ko͡u tobolọu kahạ yobe kọu gue, Godihạ tạ Abrahamkọu degeleyodema makamạ deleibe, sadebe olọu fẹi 430 kege hagua mei degemọu, Godihạ yo͡u ẹ kuolọu tạ kẹ Moseskọu kuhe hehegie tobou. Kuolọu tạ kahạge, tạ Godihạ Abrahamkọu tobou kẹme ta gaba folo sagại mei. Tạ Godihạ Abrahamkọu tobou kẹme ta mei degele mei. 18 Godihạ dibe Moseshạ kuolọu tạ kẹ sesemabeede tobou debabe, bi bolofẹido ẹ Abrahamkọu nelẹyodema makai kẹme sibigẹ ta dala mei. Kẹnọu si kegeli mei, sibigẹ hiyedo dala. Godihạ Abrahamkọu nelẹyodema makai kokọu di damalẹyodebasi, di bi bolofẹido kẹ molo͡u. 19 Kọu kegeiye, ha Moseshạ kuolọu tạ kahạ sibigẹbe kagei? Godihạge midihọ kasagại kahạ yo kẹ omokọu hegilamọu degei, o sasạiye kuolọu tạ kẹ dulo sesele ibe deba, ise, Abrahamhạ sosọu o ta, Godi yo͡u kọu makamại kẹ kuhe hagualeyodei. Damalẹdo, Godihạge ẹsol o ilo kediạ kuolọu tạ kẹ motọu ladi o Moseskọu nẹiba, ẹge o sasại kediạmokọu hehegieyedei. 20 Godihạ Abrahamkọu degeleyodema makai kelegebe, tạ motọu ladi o takọu ta tobọu li mei. Godi yo͡unọu Abrahamkọu tobou, yobe Godibe tanọu fẹido kahạ degemọu, ẹ yo͡unọu Abrahamkọu tobou.

Moseshạ kuolọu tạ kahạge di Kelesukọu imabeedemamọu hehegiedi

21 Kegei degemọu, di diyọu sie kọu gue yodugame, Moseshạ kuolọu tạ kahạ sibigẹbe ẹsofẹi, haba Godi ẹ Abrahamkọu degeleyodema makai kahạ sibigẹ kẹne ẹsofẹi degai? Kege mei. Godihạ Moseskọu fị nẹdi tạ kẹ nẹi debabe, di dulo sesele iligi, Godihạ dihịle kokọu dọụdo o sasại degele i. 22 Kẹnọu si Godihạ kuguokọu ge tobolọu be, midihọ kasagại kahạge sa sibigẹ o sasại olọu fẹi dibe didiọ o sasại sạ degeiyodei. Diyọu di nelẹya kẹ ta tọu fogolọu sagại meiyode tobolọu nalại. Di Yesu Kelesukọu damalẹyodeibasi, dibe bi bolọdo Godihạ Abrahamkọu nelẹyodei kẹme di molo͡u dala.

23 Kelesu hagueli mei kelegebe, kuolọu tạ kahạge dibe didiọ o sasại sạ dege deleiguei. Dalaguali, kuolọu tạ seselamọu degega haguabe demọu, ifi Kelesu ẹ hagumọu, dibe ẹmokọu damalẹyodele i dalagua kuhẹ. 24 Moseshạ kuolọu tạ kahạge di Kelesukọu imabeedemamọu hehegiemọu haguabe demọu, Kelesuhạ migi, di ẹmokọu damalẹyodema, Godihạ dihịle kokọu dọụdo o sasại degeba dalamabadomọu. 25 Ifi dibe kuolọu tạ kahạ hayedu ta dala mei. Bolọdo. Dibe Kelesukọu damalẹyodei dala kuhẹ.

Yesukọu damalẹyodili kahạnọu si dibe Godihạ sisigọ dege dalale

26 Yesu Kelesuhạ dogọu gumọu, nị ẹmokọu damalẹyodeimọu, nịme Godihạ sisigọ dege dala kehẹ. 27 Fafeleya degei kahạge, nịme Yesu Kelesu ẹbọu de dogọu guo dalali,

ẹ baga i dala kehẹ. 28 Yesu Kelesubou de dogou guo dalagualibe, nịme ẹsofẹị ẹsofẹị de ta dala mei. Juda o sasạibou, Grik o sasạibou nịme fị tanou dege dalagua. Bose o sasạibou, dabai degedi o sasạibou kediạne fị tanou degele i. Haba sasạibou obou olou fẹị kediạne fị tanou degele i. Nịme Yesu Kelesubou de dogou guo dalagualibe, nịou sie dogou gumou dogou gumou dele ili kehẹ. 29 Kegemou, nịme Kelesuhạ ẹ bi degei dalababe, nịme Abrahamhạ ẹ sosou. Bi bolọdo, Godihạ Abrahamhạ sosou kou nelẹyodema makai kẹme Godihạ nịmokou ne nelẹ.

4

Kelesuhạ degeiyenou, fisimou dabai degedi o dibe Godihạ ẹ sisigọ degei dalagua

1 Ạ tạ makai nịmokou tobou lamou. Dihi tae ẹ ayebou de dalali, habage ẹ aye tolo imou be, dihi kahạ ẹ ayehạ bi olou fẹị kẹ mo□udi. Dihi huyadefẹị kelegesi, dihi kẹme bi mei o, fisimou dabai* degedi o sạ degei daladibe, ẹ ayehạ dabai degedi o sagạinou daladi. 2 Dihi kahạge ẹ aye huguli kediạ tạnou dulo sesegamou ibe deba, sadebe, ẹ ayehạ makamại sagại kokou kuhe folo kogulo. 3 Dine kẹnou tefei. Di Yesu Kelesukou damalẹyodele ili mei kelegebe, dibe dihi kẹ sạ degei deleiguei. Di Ayehạ fimại kẹme di defẹịdo ta tawale ili mei. Dibe sa sibigẹbou agudiobou dia daladi duo kediạ fisimou dabai degele idi. 4 Sawisiei Godihạ makai kelegenou si, ẹ yo□u ẹ Dihi tobou mou hagueibe, dihi diẹ bagamou, sa sibigẹ sasạiye malạ felẹi. Malạ felẹmou, Dihi kẹme Moseshạ kuolou tạ kahạ hayedu delei. 5 Godihạge kuolou tạ kahạ hayedu dalagua o sasại di dogou gulamou, ẹ Dihi kuhe tobou mou haguei. Hagumou, obe ẹ woumou tolo ibe, ẹ di mamo□uba, dibe Godihạ sisigọ degemabadomou.

6 Damalẹdo, nịme Godihạ sisigọ degei. Godihạge ẹ Dihihạ Duo Bolofẹị kẹ tobou mou di duledu hagua dalalibe, Aye,* mạ Aye de tobou di. 7 Kegei degemou, nạme fisimou dabai degedi o mei, nạme Godihạ dihi. Godihạ dihi dege dalali, bi bolọdo, Aye Godihạ nelẹyodema makai kẹme nạ mou lạmou dia dala kehẹ.

Pol ẹ sa Galesia o sasại kediạmokou solou do hiyedo degei

8 Afudo, nị Godi tawali mei kelegebe, nịme ogou gai godi kediạ fisimou dabai degedi o dege deleiguei. Ogou gai godibe mabou nou, sibigẹ ta meido. 9 Ifisi nịge Godi kou tewe, ha, ạ kou gue tobolou be bolọ, Godihạge nịme kou tewe. Kegei degemou, nị kagemou Godi tobekou muguomou, boholou mạ ya, duo kasagại nelẹ mei kediạ fisimou dabai degedi kẹ haba degelamou degele iya? 10 Nịme sawisiei hiye sụdo kahạ dowo kẹ hohọbolou idi, yobe, nịme Godihạ dihịle kokou dọụdo o sasại degelamou degele ili kahạ degemou. Oguo sụdo kahạ dowo kẹbou, sadebe sụdo kahạ dowo kẹbou de hohọbolou idi. 11 Ạ midihọ nị milou gadi kokou fimạmou guẹ degeli. Kegeligi, dabai ạ nịbou de degedi kẹme mou fogouye domou.

12 Mogo diạma, ạ nịmokou egele tobolou kuhẹ. Ạ Moseshạ kuolou tạ kẹ tou fogou sagại kẹnou tefele, nịne kuolou tạ kẹ tou fogou ma. Ạ kuolou tạ kẹ tou fogou mou be, ạme sa ta o sasại nị sạ degei dala, Moseshạ kuolou tạ ta dulo sesediyo mei. Mogo diạma, nịge ạmokou kasagại ta degele idiyo mei. 13 Nị tewe, ạ nịmokou dagado egei hehegieibe, ạme dobou ilemou nị dala kele felei kahạ nịmokou kuhe hehegiei. 14 Mạ tou be nelẹ meido felei kahạ nị hagi hiyedo kou dugulo sagạiye, kẹnou si nịge

* **4:1** 4:1 *Fisimou dabai* degedi o kẹme sele dabai degediyo mei. O kegei kẹme o tae fisimou dabai mou yo□uwa degedi. * **4:6** 4:6 Yesuhạ tạege *Aba* dilibe, mạ ‘aye’ dili.

ą̄me ta tobekō̄u mugulo ili mei. Nį̄ge ą̄bō̄u de tafalaguale ta dafa ili mei, ą̄mokō̄u hohǫbō̄u nō̄u degele i. Nį̄ ą̄mokō̄u hohǫbolō̄u ibe, ę̄sol o sagą̄i, ha Yesu Kelesu sagą̄i kegeiye foloumō̄u hohǫbolō̄u i sagą̄i degeimō̄u dugu. 15 Kelegebe, nį̄me ą̄mokō̄u kō̄u hohǫbolō̄u imō̄u duguye, kę̄nō̄u si ifi nį̄ ą̄mokō̄u hohǫ degeiyo meibe kagemō̄u degele iya? Ą̄ nį̄mokō̄u damalę̄do tobolō̄u kuhę̄. Nį̄ ą̄mokō̄u hohǫbolō̄u i kelegebe, nį̄ō̄u nį̄ dihǫ tigima ą̄mokō̄u nelę̄ dei debabe, nį̄ kege degele i. 16 Ą̄ nį̄mokō̄u damalę̄do tą̄ kę̄ tobolō̄u kahą̄ge, nį̄ge ą̄me ho o są̄ degei dugulu dale?

17 Ogō̄u gai egei tobō̄u di o kedią̄ nį̄mokō̄u hehegieladi ko͡umahą̄ge nį̄me bologuą̄ dalaguale mei. O kedią̄ tagale ilibe, nį̄me ei tō̄u fogō̄u ba, dio͡u die midihǫ, kuolō̄u tą̄ sesedi midihǫ kę̄nō̄u sesele kę̄ tagale ili. 18 Midihǫ o kedią̄ nį̄ milō̄u mabeedei kę̄me bolǫ debasi, tą̄bō̄u mei. Ą̄ nį̄bō̄u de dala kelegenō̄u mei, sawisiei olō̄u fę̄ido milō̄u mō̄u ima. 19 Mą̄ sisigǫ dią̄ma, ą̄me sasą̄iye dihi mō̄u lą̄mō̄u do dugudi sagą̄i kę̄nō̄u tefele, haba do hiyedo dugulu. Ą̄ge nį̄me Godihą̄ sisigǫdo degeba, ę̄ Dihi Kelesu są̄ dege dalaguamabadomō̄u kuhe solō̄u do degeli. 20 Ą̄ge nį̄mokō̄u tobolō̄u be ta tawaiyo mei. Ą̄me nį̄bō̄u de dalali hobō̄u tą̄ kolo sagą̄i degeli. Ahudo dala kahą̄ degemō̄u, ą̄ nį̄ dogō̄u gulobe ta tawaiyo mei.

Tą̄ makaibe Abrahamhą̄ sasą̄i ębukō̄u hu Sarabō̄u, tage hu sasą̄i Hagarbō̄u kokō̄u mą̄ tobou

21 O sasą̄i dią̄ma, nį̄me Moseshą̄ kuolō̄u tą̄ kę̄ seselamō̄u degele ilibe, kuolō̄u tą̄ kahą̄ sibigębe nį̄ de tawale ili? Nį̄ ą̄mokō̄u totodo tobō̄u ma. 22 Tą̄ Moseshą̄ kuguo kokō̄u nalą̄i dalabe, fisimō̄u dabai degedi sasą̄i, Abrahamhą̄ tage hu kahą̄ o dihi ta malą̄ felę̄imō̄u, haba sasą̄i ębukō̄u hu kahą̄ne o dihi ta malą̄ felę̄iyode nalą̄i. 23 Fisimō̄u dabai degedi sasą̄i kahą̄ dihi malą̄ felę̄ibe, kę̄me kō̄u mo͡udi kege malą̄ felę̄i. Haba sasą̄i ębukō̄u hu kahą̄ ę̄ dihi mǭube, Godihą̄ Abrahamkō̄u kege nelę̄yodema kō̄u makai kahą̄ degemō̄u kuhe malą̄ felę̄i. 24 Tą̄ ko͡umahą̄ sibigębe hiyedo. Tą̄ makai, sasą̄i bolǭų kokō̄u mą̄ tobou kahą̄ sibigębe midihǫ kahą̄ tą̄ bolǭų kege, Godihą̄ kō̄u tobō̄u ma walamą̄i dala. Tanō̄u tabe midihǫ, Godihą̄ bitǭų Sainaikō̄u ge Moseskō̄u hehegiei. Kę̄me sasą̄i Hagarhą̄ sisigǫ dią̄me fisimō̄u dabai degedi o sasą̄i degele i kę̄ są̄ degei. 25 Damalę̄do, sasą̄i Hagarhą̄, ę̄ sibigę̄ tabe bitǭų Sainai, sa Arebiakō̄u dala. Haba sibigę̄ tabe sa Jerusalem, sa sibigę̄ kuokō̄u dala. Sa bolǭų kębō̄u, sa kę̄ tie o sasą̄ibō̄u kediąme olō̄u fę̄i fisimō̄u dabai degele idinō̄u. 26 Kę̄nō̄u si Jerusalem tabe hebenitō̄u dala. Sa kę̄me sasą̄i ębukō̄u hu, di adiō̄u, ę̄ midihǫ ebele dimokō̄u hehegili kahą̄ sa. Ę̄ sa kę̄me fisimō̄u dabai degedi sa mei, bologuądo daladi sa. 27 Godihą̄ kuguokō̄u be kō̄u gue nalą̄i dala,

Dihi mei sasą̄i ną̄ hohǫbō̄u. Dihi malą̄ felą̄mō̄u do ta duguli mei sasą̄i ną̄ hohǫ dege.
Obō̄u daladiyo mei sasą̄i nąme sisigǫ sǭdo molo͡u, obō̄u daladi sasą̄i kahą̄ sisigǫ dią̄ gaba folodo dalaguale. *Aisaia 54:1*

28 Mogo dią̄ma, nį̄me o Aisak są̄ degei. Yobe, Godihą̄ge Abraham ę̄ dihi ta Aisak molo͡uyodema makai sagą̄i kę̄nō̄u tefei, nį̄ne Godihą̄ ę̄ sisigǫ degeleyodema kō̄u makai kahą̄ degemō̄u. 29 Abrahamhą̄ sasą̄i bolǭų dilie deleiguei kelegebe, dihi kō̄u mo͡udi kege malą̄ felę̄i dihi kahą̄ge ę̄ malą̄, Duo Bolofę̄ihą̄ nelę̄ya kę̄ malą̄ felę̄i kokō̄u be kasagą̄inō̄u degedi. Ifine kę̄nō̄u tefei, o ilo kelegene di kasagą̄i degele idi. 30 Kę̄nō̄u si Godihą̄ kuguokō̄u be kō̄u gue nalą̄i dala,

Nage fisimõu dabai degedi sasai kẹ dilie, ẹ dihi diliebe igile muguyedei. Sasai kaha dihi kahage ẹ ayeha timõu be ta molo□u mei. Sasai ẹbukõu hu kaha dihi kahanõu si ẹ ayeha timõu kẹ molo□u. *Stat 21:10*

31 Mogo diama, dibe fisimõu dabai degedi sasai kaha sisigọ mei. Dibe bologuado daladi sasai kaha ẹ sisigọ.

Dibe Kelesuha degeiye kuolõu ta kẹ tõu fogõu mõu be, Duo Bolofẹiha di dogõu guo dalamõu suluguali, diyõu sie yogokõu midihọ bolọnõu milõu mõu milõu mõu dele idi

(Ta Hiye 5–6)

5

Dige Moseshą kuolõu tabe tõu fogõu ba bologuado dalame

1 Kelesuha degeiye, di Moseshą kuolõu ta kẹ tõu fogõu mõu bologuado dala kuhẹ. Kegei degemõu, nelẹdo dege dalama. O ilo kelege Moseshą kuolõu ta haba sesele imabeede tobõu babe, ni ta dudama. Kuolõu ta sesele idi kẹme fisimõu dabai degele idi kẹ sa degei. Ni kẹme ta sesedama.

2 Ame Pol, a tobõu ladi ko□u ni defẹido duma. Nime Godiha dihile kokõu dọudo o degelaba kolo diafigibabe, Godiha ni dogõu gulo sagai mei. Yobe, ni Kelesukõu damalẹyodeibe sibigẹ ta mei. 3 Niõu tawaibõu, ni Moseshą kuolõu ta duloba, kolo diafigibabe, kuolõu ta olõu fẹi kẹne sesemabadomõu kuhe tobolõu. Yobe, Godiha taege kege kõu tobou dala kaha degemõu. 4 Nime Godiha dihile kokõu dọudo o degelaba kolo diafigibabe, ni Kelesube tõu fogõu le ili kehẹ. Nime Godiha habagugueibe mei degei. 5 Duo Bolofẹiha nelẹya kẹ di Godikõu damalẹyodemamõu, Godiha dibe dọudo o sasaiyode tobolõu kẹ dia dalagua. 6 Yesu Kelesuha di dogõu guo dalababe, kolo diafigidi midihọbe sibigẹ mei. Haba kolo diafigidiyo mei kẹne sibigẹ mei. Yesu Kelesukõu damalẹyodema, di diyõu sie yogokõu solõu do degeiba solõu do degeiba debasi kẹme damalẹdo midihọ.

7 Yomogõu mõu be, nime defẹido Kelesunõu sesele yai. Nime ta damalẹdo kẹ dulo sesele yadi kẹme haba koyoha akogumõu, ogõu gai ta kẹ sesele youya? 8 Godiha ni haguisamõu, yo□u ẹ bido degeleyadomõu maka degei. Kẹnõu si ta ni dulo sesele yolu kẹme Godihage ta hehegie tobõu li mei. 9 Õu sagai sidi mola huyadefẹi ta õu sagai kẹbõu de tiagewoma fogõu mõu, yo□unõu fofolugi hiye degedi. 10 A Hiye Okõu damalẹyodema tawaibe, Hiye Ohage ni dogõu gubabe, nine a fimadi sagai kegenõu fi malẹdade tawai. Ni fimai gugulai degelamõu degedi obe koyo, a ta tewe mei. Kẹnõu si o kẹme ẹ kẹ degedi kaha hebe kasagai kẹ molo□u daladade tawali.

11 Mogo diama, age nime kolo diafigidi midihọ kẹ sesemabeede tobõu di debabe, Juda o kediage ame makolamõu degele idiyo mei. Kẹnõu si age Kelesube hebe fufuguomaikõu tolo i kaha tanõu hehegie tobõu di kaha degemõu, o kedią amokõu gofo□u hiyedo degele ili. 12 O ni fimai makalamõu kolo diafigidi midihọ milõu di kediage dio□usie dio□u die suabõu doho□ubõu olõu fẹido diafigisemabeedei.*

13 Mogo diama, damalẹdo, nime Godiha haguisamõu maka degei kaha degemõu, Moseshą kuolõu ta kẹme tõu fogõu mõu bologuado dala. Kẹnõu si kuolõu ta kẹ tõu fogõu dalalibe, tõu e tagadi midihọ kẹnõu milõu ga suluguadama. Ni niõu sie yogokõu

* **5:12** 5:12 Polha gofo□u degemõu kege tobou.

solou do dege dogou guba dogou guba dema. 14 Moseshạ kuolou tạ kahạ sibigẹbe tanou fẹi dala.
Nạ nọ̀usie tagadi sagại kẹnou tefele, nogo diạmokou ne kegenou tagayedei. *Wok Pris 19:18*
15 Nị nịou sie gofọ̀u degeba biya dalaguababe, nịou tawaibou, nị nịou sie yogo makouba makouba dema mei degeiye.

Duo Bolofẹihạ midihọbou, tou hạ midihọbou

16 Kegei kahạ degemou, ạ nịmokou tobolou be kou gue. Nịme Duo Bolofẹi yọ̀unou dogou guo dalaba suluguama. Kegeibasi, nịme tou e tagadi midihọ kasagại milou gale sagại degele ile mei. 17 Midihọ kasagại, di tou e tagali kẹme Duo Bolofẹihạ tagaiyo mei. Haba Duo Bolofẹihạ tagali kẹme di tou e tagaiyo mei. O bolọuye biyolu sạ degei kahạ degemou, dilie nịou tagali sagại kẹ ta degele sagại mei. 18 Duo Bolofẹihạ yọ̀unou dogou guo dalaba suluguabasi, nịme Moseshạ kuolou tạ kahạ hayedu dalale mei.

19 Tou hạ midihọ kasagại olou fẹi kẹme nị kou tewe: sasại hiyoubou, o hiyoubou siadi midihọ kẹbou, midihọ sibigibou degedi kẹbou, tou e tagadi midihọ kasagại gehẹ gehẹbou, 20 ogou gai godikou dihọ bagạ tobou di midihọ kẹbou, hagai wodi midihọ kẹbou, omokou dafadi midihọ kẹbou, tạe biyadi midihọ kẹbou, kona degedi midihọ kẹbou, toto gofọ̀u degedi midihọ kẹbou, nịou nị hụnou hebele fogudi midihọ kẹbou, fị tanou mei midihọ kẹbou, mogo degediyo mei midihọ kẹbou, 21 o tahạ bi mou lạmou tagadi midihọ kẹbou, tigi kolo huẹi gofọ̀udo nạma fị totou degedi midihọ kẹbou, midihọ daga daga kegele i kẹ milou ga idi kẹme nịou tawaibou. Ạ haba egele tobou lamou. O koyo diạ midihọ kegele i kẹ degele idi debabe, o kediạme Godihạ wolou daladi sa kokou ya fologale mei.

22 Duo Bolofẹihạ degeiyenou si, di midihọ bolọ milou gadibe, o sasại kediạmokou solou do degedi midihọ kẹbou, hohọ degedi midihọ kẹbou, mogo degedi midihọ kẹbou, dafadiyo mei midihọ kẹbou, o sasại dogou gudi midihọ kẹbou, midihọ bolọdo hehegiedi kẹbou, degeleyodei kẹ degedi midihọ kẹbou, 23 himị degedi midihọ kẹbou, tou e tagadi midihọ kasagại kẹ akogudi midihọ kẹbou de. Midihọ olou fẹi kahạ kuolou mại ta dala mei. 24 O sasại Yesu Kelesuhạ ẹ bi degei dalamou be, diạ die tou e tagadi midihọ kasagại kẹme olou fẹi ẹbou de hebe fufuguomạikou ikoke degema mei degei.

25 Duo Bolofẹihạ dimokou fị gehẹ nẹi degemou, dibe yọ̀unou dogou guo dalaba suluguame. 26 Di diyou di hụ kẹ hebele fogudame. Di yogokou biyayedema, gofọ̀u nẹdame. Di diyou sie yogokou kona degegadame.

6

Nalẹ houbẹ di sogouba, haba segei sagại kegeinou molọ̀u

1 Mogo diạma, nị kile o tahạ midihọ kasagại milou ba dugubabe, nịge Duo Bolofẹihạ midihọ kẹ seseleba, o kẹ dogou guoba, amafẹinou tobolou gi, ẹ midihọ kasagại kẹ tou fogou yedei. Kẹnou si nịou tawaibou, Tamạhạ nịne tefele duguba, mihịkou fiyasigeiye. 2 Hagị dugubabe, nị nịou sie dogou guba dogou guba dema. Midihọ kẹ milolou idibe Kelesuhạ kuolou tạ kahạ sibigẹ kẹ sesele yadi. 3 Hụ mei o tahạ ẹ yọ̀u ẹ hụ hebele fogubabe, ẹme yọ̀usie ogou golu. 4 O koyo nạ dabai nạ degedi kẹ dugu bolofẹi debabe, dabai nạ degei kokou hohọbou yedei. Nẹ dabai degedibou, o ilo kediạ dabai degele

idibou geleguoba figadayedei. 5 Yobe, o sasai tanou tanou be you e hagi keme kou dugulo dala kaha degemou.

6 O taha Godiha ta namokou hehegie tobou babe, nage nou ne bi bolodo ta fileba, na hehegili o kokou neyedei.

7 Ni tawalibe, Godikou be ogou gale sagaiyade tawaibabe, midiho keme doudo mei, niou sienou ogou golu. Nale hou di sogoumou be, haba segei sagai kegeinou mala idi. 8 O koyoha e tou e tagadi midiho kasagai kenou milou mou ibabe, o keme tou e tagadi kaha hebe ke malaba makolo. O koyoha Duo Bolofeiha e midiho kenou milou basi, o keme fi tofousogo tofolou ke molou. 9 Midiho bolodo milou galebe dafadame. Di dafa ho fogou babe, sawisiei Godiha makai kelegebe, di midiho kaha hebe bolodo ke molou. 10 Kegemou, sawisiei ta kelege, di o dogou gulo sagai dalababe, di o sasai kediа dogou gume. Yesu Kelesukou damaleyodele i o sasai kediamokou ne dige defeido midiho bolo kenou hehegieme.

Polha Kelesu hebe fufuguomaikou ikoke degei kokou hoho hiyedo degei

11 A mayou ma dobogouye kuokou nalai dalaba duguma. Ma nalagaibe hiyedo dege nalai kuhe. 12 Ni duma, ni kolo diafigimabeede tobolou idi o kediage Juda o kediа dihile kokou diou die hu hebele fogulamou degele idi. Dia kou gue fima idi, ei Kelesu hebe fufuguomaikou ikoke degei kokou damaleyodeibabe, Juda o kediа ei makolo iledademou gue degele i. 13 Kolo diafigidi o kediame Moseshа kuolou ta olou fei ke defeido sesele idiyo mei. Nimokou kolo diafigimabeede tobolou idi kaha yobe kou gue, diage Juda o kediа die hu hebele fogumabadomou tagale idi, ni die ta ke dulo sesedi kaha degemou. 14 Kenou si, a mayou ma hu hebele fogulobe dafa. O taha hune a hebele fogulo sagai mei. Di Hiye O Yesu Kelesuha e hunou si a hebele fogulo sagai. Di Hiye Oha hebe fufuguomaikou tolo i kokou nou si, a hoho degemou tawalibe, sa sibige kouumaha midiho, a kou milou gadi keme sibige meidade tawali. A haba kegei ke milou galebe dafa. 15 Kolo diafigidi midihobe sibige mei. Haba kolo diafigidiyo mei kene sibige mei. Godihanou degeiye, di fi boholou mou gehe degei dalagua kesi sibigebou. 16 O sasai olou fei ta kou tolou i kediame Godiha solou do degeiba, bologuado dalagualenou. Godiha you e Israel o sasai kediane kegele ile.

17 O tae amokou hagi nelebe a dafa. Ame obe wei do doloubou dala kaha yobe, ame Yesuha dabai degedi o.

18 Mogo diama, di Hiye O Yesu Kelesuha habagugueibe ni duledu ni fibou de dalale. Damaledo.

Egei Polhạ
Sa Efesus O Kediạmokõu
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

Pol ẹ didiọ mosọkõu duwoli, kuguo nalạmamõu, o Tikikuskõu, nạ kuguo kõ͡u malạ ile, sa Efesus o kediạmokõu nẹyede tobou.

Afu kelege, Polhạ sa Efesuskõu bolọụ kege ile folo, sa kẹ tie o sasại kediạbõu de dalali, Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegie tobõu mõu i. Dabai 18:19-21, 19:1-41, 20:1, nạ kokõu dugu. Habage, ẹ sa Efesus hafẹi dege ile dalali, die widio o kediạmokõu haguamabeede tobõu mõu, haguasieimõu, ẹ diạmokõu egele tobou. Dabai 20:17-38 kokõu dugu.

Kuguo Efesus ko͡ũmahạ tạ sibigẹ tanõu tanõu olõu fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1-3

Godihạ degeiye, Kelesu ẹ dibõu de dogõu guo dalamõu, di gehẹ dege dalagua kuhẹ.

Tạ Hiye 4-6

Dibe Yesu Kelesuhạ tõu sạ degei kahạ degemõu, di Godihạ midihọ kẹnõu milõu game.

Tạ hiye 4-6 kẹme sibigẹ sụdo dala. Sibigẹ kamadia kegebe kõu gue:

Obõu sasạibõu hulomõu daladi kahạ tạ - Efesus 5:21-33.

Adiõu ayebõu sisigọbõu olõu fẹi kahạ tạ - Efesus 6:1-4.

Tamạbõu de biyadi bimại kẹ olõu fẹi tefele tõu ma dalale kahạ tạ - Efesus 6:10-20.

Godihạ degeiye, Kelesu ẹ dibõu de dogõu guo dalamõu, di gehẹ dege dalagua kuhẹ

(Tạ Hiye 1–3)

1 Ạme Pol, Godi yo͡ũ tagaiyenõu ạme Yesu Kelesuhạ tạ-bolofẹi-malạ-siadi-o degei. Ạ kuguo ko͡ũ nalạma, Yesu Kelesukõu damalẹyodema sesedi o sasại, sa Efesuskõu dalagua nịmokõu nelị kuhẹ. Nịme Godihạ o sasại. 2 Di Aye Godibõu, di Hiye O Yesu Kelesubõu dilie nịmokõu habagugueiba, nịme bologuạdo dalamabadomõu.

Yesu Kelesuhạ degeiyenõu, Godihạ hebeni bimại bolofẹi kẹ olõu fẹi dimokõu nẹi

3 Di Godihạ hụ hebele fogume. Ẹme di Hiye O Yesu Kelesuhạ ẹ Aye Godi. Kelesuhạ dibõu de dogõu guo dala kahạ degemõu, Godihạ hebeni bimại bolofẹi kẹ olõu fẹi dimokõu nẹi, di damalẹyodei midihọ kẹnõu sesele imabadomõu. 4 Damalẹdo, sa sibigẹ ko͡ũ milõu li mei kelegebe, Godihạge Kelesube dibõu de dogõu guo dalaleyodema kõu makai. Kegei kahạ degemõu, dibe midihọ kasagại kahạ hebe kẹme ta molo͡ũ mei, Godihạ ẹ dihịle kokõu dibe yo͡ũ ẹ bi bolọnõu dalaguale. 5 Godihạ yo͡ũ tagaiyenõu dibe yo͡ũ ẹ sisigọdo dege dalaguamabadomõu makai. Yobe, Yesu Kelesu ẹme dibõu de dogõu guo dalale kahạ degemõu, Godihạ kege kuhe degei. 6 Godihạge ẹ Dihibe yo͡ũ kõu tagaidoye, kẹnõu si ẹ dimokõu hiyedo habaguguemõu, ẹ Dihi kẹ dimokõu nẹi. Kegei kahạ degemõu, dige Godikõu hohọbolõu ba, ẹ hụ hebele fogume.

7 Godihą di habaguguemõu, Kelesu tobõu mõu hagua tolo ilemõu, di mamǫų. Kelesuhą kafei kę migi kahąge, Godihąge di midihǫ kasagąi kęme gebe meiyodei. 8 Damalędo, Godihą di solõu do hiyedo degei kahą degemõu, ę tewe hiyedobõu, ę fimąi bolǫdobõu de dimokõu nęi dala kuhę. 9 Afu, Godihąge Kelesuhą habage degeleyodema makamą fogou kęme mogogou delei haguabe demõu, ise ifinõu ę tagai sagąi kę dimokõu hegi dala kuhę. 10 Godihą tagai kęme kõu gue, sawisiei yo͡u makai kelegebe, ę sa sibigę ko͡umahą bimąibõu, hebeni sa kahą bimąibõu olõu fęi kę kefeguo, Kelesuhą hayedu dogoguba, ęme widio hiyedo o dege dalale kę tagai.

11 Godihą ę dabai degedibe, yo͡u tagaiya kębõu, yo͡u ę fimąiya kębõu denõu degedi. Kegemõu, ę yo͡u tagaiya kęnõu Juda o sasąi eibe Kelesubõu de dogõu guo dalaba, Godihąge eibe yo͡u ę sisigǫdo degeleyodema kuhe makai. 12 Juda o sasąi eibe Kelesukõu eibukõu damalęyodele i. Yomogou kelegebe, einõu Kelesukõu damalęyodema, ę boholõu mą haguale kę dia deleiguei. Godihą ei makaibe, yo͡umakõu hohǫbolõu ba, ę hų hebele fogumabadomõu kuhe makai.

13 Sa ahudo o sasąi nį damalędo tą uwo bolofęi, Godihą nį mamolo͡uyodei kę dulomõu, Kelesu ęmokõu damalęyodeimõu be, ęge nįbõu de dogõu guo dalamõu, Godihą ę Duo Bolofęi nįmokõu kuhe nęi. Duo Bolofęi, Godihą dimokõu nelęyodei kę nįmokõu ne nęi kahą yobe, nįne ę bi degei dalagua. 14 Duo Bolofęibe, Godihą dimokõu kõu nęi kahą degemõu, di tawale ilibe, bi olõu fęi, Godihą ę o sasąi dimokõu nelęyodei kęne kõu nelędade tawale ili. Di baha duwolobe, Godihą di mamolo͡uyodei kęnõu baha duwoli, ęmokõu hohǫbolõu ba, ę hų hebele fogume.

Polhąge Godihą sa Efesus tie kediąmokõu tewe hiyedo kę nęyedema dihǫ bagą tobou

15 Obe tobolõu imõu ą dube, nįme Hiye O Yesukõu damalęyodema, Godihą o sasąi kediąmokõu solõu do degele idi kę tobolõu imõu dudi. 16 Kegemõu, ą Godikõu dihǫ bagą tobõu dibe, ą nįmokõu hohǫ degemõu, ęmokõu bolofęiyode tobõu di. 17 Godi ęme di Hiye O Yesu Kelesuhą ę Aye. Ę hohǫbõu, ę nelębõu debe hiyedo, di ta tawaga tobolõu sagąi mei. Ąge Godihą nįmokõu fimąi bolofęibõu, tewe hiyebõu de nelęba, ę yo͡usie nįmokõu hegiba, nį ę defęido tawamabadomõu dihǫ bagą tobõu di. 18 Ą Godihą nį duledu hohǫguyadomõu tagali, bi bolofęi, yo͡u ę o sasąi dimokõu nelęyodei, di dia dalagua kęme nįge tawamabadomõu . Bi kęme bolǫdo, di ta tawaga tobolõu sagąi mei. 19 Nį kę tawaibabe, Godihą dedęi, damalęyodele i o sasąi di dogõu gudi dedęi kęme hiyedo. Ę nelę hiyedo di dogõu gudi kęme tei haguągidi nelę sagąi kęnõu tefei. 20 Kelesu ę tolo imõu, Godihą yo͡u ę nelę hiyedo kahąnõu haguągiemõu, hebenikõu wolõu folomõu, ę dobogo͡u delekõu bigimõu baha duwo. 21 Kegemõu, Kelesube hebeni sa tõu gulido duwomõu, ęsol o daga dagabõu, duo daga dagabõu olõu fęi kediąme ę hayedu dalagua. Damalędo, ifibe Kelesu ę hųbe hiyedo folodo, o hųbõu hųbõu olõu fęibe gabama folodo dala. Habagene, yo͡u kegenõu dalale. 22 Godihą bi olõu fęibe Kelesuhą hayedu kefeguo dogogu dala. Damalęyodele i o sasąi dine ę hayedu dalagua. Ęme di widio o hiyedo. 23 Damalęyodele i o sasąi dibe Kelesuhą tõu są dege dala. Kęnõu si di Kelesukõu damalęyodili mei debabe, Kelesu ęme tõu mei, widionõu są dege dala.* Haba, bi olõu fęi kęne Kelesubõu de dala mei debabe, bimąi kęme sibigę mei są dege dala.

---

* **1:23** 1:23 Grik tąege tą sibigę bolǫų dala. Kegei kahą degemõu, Tok Pisin bohoube ęsofęi, Kaląi tą bohoune ęsofęi kege naląi.

2

Godihą degeiyenõu, o tofigiei sagąi dibe Kelesubõu de fį gehę dege dalagua

1 Afu nįme Godihą tą dulo idiyo mei. Midihǫ kasagąinõu milõu ga idi kahą degemõu, nįme tofigiei sagąi deleiguei. 2 Kelegebe, nįme sa sibigę kuokõu midihǫ kasagąi kę milõu ga idibe, duo kasagąi, agudiletõu dalagua kedią hiye o kahą tą kę dulomõu damalęyodema milõu ga idi. Duo kasagąi kedią widio o kęme Godihą tą dudiyo mei o sasąi kediąbõu de dogõu guo dala. 3 Damalędo, afu di olõu fęine kegenõu degele idi. Midihǫ kasagąi, di tõu e tagali kę sesele ibe, kęme di diyõu di fimąi kęnõu sesele idi. Di adiõu hą di malą felęmõu hagueibe, Godihą gofo□u feleiye dine hebe kasagąi kę kõu molo□u sagąiye, 4 kęnõu si Godihą di tagalemõu, solõu do hiyedo degei kahą degemõu, 5 di Kelesubõu de fį gehę dege dalagua. Di midihǫ kasagąi milõu ga idi kahą, dibe tofigiei są dege deleigueiye, kęnõu si Godihą habaguguei kahąnõu di mamǫų. 6 Godihą Yesu Kelesu haguągi sagąi, ę dine haguągiemõu tobou, Kelesubõu de dogõu guoba, dine hebeni sa Kelesubõu de dia dalaleyode tobou. 7 Yesu Kelesuhą degeiyenõu, Godihą ę midihǫ bolǫdo kę dimokõu hegi. Habaguguei midihǫ kęme folodo, di ta tawaga tobolõu sagąi mei. Kegei kahą, habage dalaguale o sasąi olõu fęi kediąmokõu ne Godihą ę midihǫ bolofęi kę hehegielamõu degei. 8 Godihą nį habagugueimõu, nį Kelesukõu damalęyodeimõu, Godihą nį kuhe mamǫų. Godihą nį mamǫų kahą ę yobe kõu guei, Godihą yo□unõu nįmokõu solõu do degemõu mõu yo□uwa kuhe mamǫų. Ko□ume nįõu nõu degeli mei, Godi yo□unõu degei. 9 Godihą di mamǫųbe, di ę dabai ta degeimõu kahą hebeye mamõu lį mei, di diyõu sie di hų hiye degeiye domõu. 10 Yesu Kelesuhą dibõu de dogõu guo dalamõu, Godihą di duo gehę degei, dige midihǫ bolǫdo kęnõu milõu mabadomõu, afudo yo□u kege kõu degeleyode tawalemõu makai delei.

Kelesuhą biyadi midihǫ kę igile mugumõu, Juda o sasąibõu, sa sa o sasąibõu olõu fęido mogo tanõu degei dala

11 Nį tewe, Juda o eibe kolo diafigidi midihǫ kę milõu di, haba sa sa ahudo o nįme eige kolo diafigidiyo mei oyodele idi. Kolo diafigidi midihǫ kęme sa sibigę ko□umahą midihǫnõu milolõu idi. 12 Tawama, afuge, nįme Kelesube ahudo dege deleiguei. Nįme Israel o sasąi mei, sa ahudo tie. Godihą Israel o sasąi eimokõu midihǫ bolǫ hegileyodema makai kęme nįmokõu makali mei. Godihą tą tobõu ma walamąi kęne nįmokõu ta walamalį mei. Nįge Godibe ta tawale ili mei. Nįge ę nįmokõu midihǫ bolǫdo degele kę ta dia deleigueli mei. 13 Damalędo, afuge, nįme Godibe ahudo dege deleiguei. Kęnõu si, ifi Kelesuhą kafeiyenõu degeiye, nįme Godikõu hagua hafęi dege dala kehę. 14 Kelesuhą degeiye, di olõu fęibe mogo tanõu dege dalagua. Afudo, Juda o sasąi eige sa sa ahudo o sasąi nįme ho oyodele idi. Biyadi midihǫ kęme takisi są dege delei, Juda o sasąi eibe ilokõu, haba sa sa ahudo o sasąi nįne ilokõu. Kęnõu si, Kelesuhą takisi kę gobolõu mugumõu, ifi dibe mogo tanõu dege dalagua kuhę. 15 Moseshą Juda o sasąi eimokõu kuolõu tą daga daga kę ei dulo sesemabadomõu hehegie tobou. Kęnõu si Kelesu ę hagua tolo i kahą degemõu, kuolõu tą kęme mei degei. Ę kę igile mugube, Juda o sasąi eibõu, sa sa ahudo o sasąi nįbõu de mogo degeba, di olõu fęi geleguo ębõu de dalamabadomõu. 16 Kelesu ę hebe fufuguomąikõu tolo i kahą degemõu, Juda o sasąibõu, sa sa ahudo o sasąibõu di olõu fęibe Godibõu de mogo tanõu degei. Kegemõu, biyadi midihǫ kęme olõu fęi mei degei. 17 Kelesu

ẹ haguamõũ, dibõũ de mogo degeiyode toboube, ẹ tạ uwo bolofẹi kẹ sa sa ahudo o sasại nịmokõũ bõũ, haba hafẹi dege dala o sasại eimokõũ bõũ de hehegie tobou. 18 Damalẹdo, Kelesuhạ degeiye, Duo Bolofẹihạ a soloũmọụmõũ, Juda o eibõũ, sa sa ahudo o sasại nịbõũ, di olõũ fẹi Aye Godikõũ dihọ bagạ tobolõũ idibe bolọ.

Kelesukõũ damalẹyodele i o sasại dibe Godihạ ẹ mosọ

19 Afudo Godihạ sosõũ eige sa ahudo o sasại nịme ho oyode tawale idi. Ifibe Kelesuhạ dogõũ gu kahạ degemõũ, nịme eibõũ de sosõũ tanõũ fẹi, Godihạ ẹ sosõũ. 20 Nịbõũ eibõũ di olõũ fẹibe Godihạ mosọ. Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-obõũ, haba habage-degele-duguo-tobolõũ-idi-obõũ kediạme mosọ mouti fẹya fofoguei kẹ sạ degei. Haba Yesu Kelesu ẹme meleya mouti sạ degei. 21 Kelesube meleya mouti sạ degei, mosọ hebe olõũ fẹibe meleya mouti kokõũ nõũ asõũ giedi. Kegemõũ, mosọ hebe tanõũ tanõũ olõũ fẹi dogogue hobogõũ mõũ be, mosọ kuhe gofoũ degedi. Hiye O Godihạge mosọ kẹ togoulugi, hiye degeimõũ be, yoũ ẹ mosọ bolọdo kẹ dugulu. 22 Kelesuhạ nịbõũ de dogõũ guo dala kahạ, nịne Godihạ ẹ o sasại eibõũ de geleguomõũ dogõũ guo dala kuhẹ. Kegei kahạ degemõũ, nịbõũ eibõũ di olõũ fẹibe Godihạ mosọ, ẹ togoulu kodube ẹ Duo Bolofẹine dala.

3

Pol ẹ dabaibe tạ uwo bolofẹi kẹ sa sa ahudo o sasại kediạmokõũ hehegiemõũ siadi

1 Kelesuhạnõũ degeiye, di mogo tanõũ degemõũ, ạ nị dogõũ gulamõũ degei. Damalẹdo, nị dowoye ạ Yesu Kelesuhạ dabai degei kahạ, ạme didiọ o degei dala kuhẹ. 2 Godihạ ạmokõũ habagugueguomõũ tobou, nạ mạ solõũ do degedi tạ kẹ sa sa ahudo o sasại kediạmokõũ hehegieyedei kẹme ạge nị kõũ dulo idade tawali. 3 Godihạ kõũ degeleyodemamõũ mogogou delei kẹme ẹ ạmokõũ hegimõũ, ạ huyadefẹi kõũ nalại. 4 Ạ nalại koũme nị husoũbabe, nị tawale ile, Kelesuhạ dabai, mogogou delei kahạ sibigẹ kẹme ạ defẹido tewedadele ile. 5 Kelesuhạ dabai kahạ sibigẹ kẹme afu kõũ guai o sasại kediạge ta tawale ili mei. Godihạ defẹido ta hehegili mei kahạ degeimõũ. Ifisi, Godihạ ẹ Duo Bolofẹi kẹ tobõũ mõũ hagua, Godihạ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-obõũ, habage-degele-duguo-tobolõũ-idi-obõũ kediạmokõũ hehegie tobou. 6 Kelesuhạ dabai, mogogou delei kahạ sibigẹbe kõũ gue, sa sa ahudo o sasại nịbõũ, sa Israel o sasại eibõũ de tạ uwo bolofẹi kẹ dulo sesele ili kahạ degemõũ, dibe sosõũ tanõũ fẹi dala. Ei Kelesubõũ de dala sagại kẹnõũ tefei, nịne Kelesubõũ de dala. Damalẹdo, di olõũ fẹi tõũ tanõũ fẹi sạ dege dala. Godihạ eimokõũ nelẹyodema makai kẹme ẹ nịmokõũ ne kõũ nelẹ. 7 Godihạ ạ habagugueguomõũ, ẹ dedẹi hiyedo kẹ ạmokõũ solõũ do nelẹmõũ, ẹ tạ uwo bolofẹi hehegiedi dabai degeyede tobou. 8 Godihạ o sasại kediạme hụbõũ o sasại. Kẹnõũ si ạme hụbõũ o meiye, haba Godihạ ạ habagugueguomõũ, ạme sa sa ahudo o sasại kediạmokõũ tạ uwo bolofẹi kẹ hehegieyedei. Tạ uwo bolofẹi kẹme Kelesuhạ degei tạ. Dige Kelesuhạ ẹ sibigẹbe tefeiba tefele sagại mei. Husoũbane husoloũ sagại mei. Ẹ sibigẹbe hiyedo folodo, di ta tawaga tobolõũ sagại mei. 9 Godihạ bi olõũ fẹi kẹ milõũ gama mei degeimõũ be, ẹ yoũ habage degele kẹme o takõũ ta tobõũ li mei. Godihạ fimại kẹme mogogõũ haguabe demõũ, ifisi ạmokõũ yoũ ẹ fimại kẹ o sasại olõũ fẹi kediạmokõũ hehegieyede tobou. 10 Godihạ tagaibe, Kelesukõũ damalẹyodele i o dige ẹ fimại kẹ hebeni ẹsol o daga dagabõũ, duo daga dagabõũ olõũ fẹi kediạmokõũ hehegiemabadomõũ tagai. Godihạ ẹ fimạibe nelẹdo, ẹ tewebe folodo.

11 Afu, Godihage sa sibige o sasai olou fei dibe ebou de dalaleyodemamou, e di Hiye
O Yesu Kelesu tobou mou hagua, Godi yo□u degeleyodei ke degema mei degei. 12 Di
Kelesukou damaleyodei kaha, di ta gue degediyo mei. Dige Kelesu eme Godikou yale
adade tawale ili. 13 Kegemou, a nimokou tobolou kuhe. Nige ni dowoye a hagi degeli
kuokou fi hiyedo madama. Ni mou hohobou ma, a ni Godikou yale a ke nimokou kou
hegi kaha degemou, nime hebeni hoho ke dugulo ile.

Polhage sa Efesus o sasai kediа neledo dege dalamabadomou diho baga tobou

14 A Aye Godiha degei kokou fimamou, emokou yubu sugulo fiya duwodi. 15 Godibe
di Aye. Hebenitou dalaguabou, sa sibige kuokou dalaguabou olou fei kediа die
Ayeyodele idi. Sosou olou fei kediа die Aye tanou. 16 Di Aye Godi eme hohobou
neleboou hiyedo, di ta tawaga tobolou sagai mei. Kegei kaha, ege Duo Bolofeiha dedei
hiyedo ke nimokou neyadomou, a diho baga tobolou kuhe. 17 Nime damaleyodele i
kaha degemou, age Kelesuha ni dogou guyedema diho baga tobolou. Haba, age nime
Godiha tagadi midiho kene tawaleba, o sasai kediamokou solou do degemabadomou
diho baga tobolou kuhe. Tagadi midiho ke tawale ibabe, nime neledo dege
tafalaguale, hebe sa degei, tefeye mihikou hiligedo tou. Moso sa degei, mouti tagetou
neledo dege duwolo. 18 Kegeiba, nime Godiha o sasai kediabou de neledo dege
dalaguali, Kelesuha di tagadi keme hiyedo folodoyode tawale ile. Ni ahudo ibane,
Kelesuha nimokou solou do dege dalale. Sugutou foloubane, e solou do dege dalale.
Hayemou mubane, e solou do dege dalale. 19 Damaledo, Kelesuha di tagadibe tewe
olou fei gabama feleido. Age nime Kelesuha tagadi midiho ke tawaiba, Godiha e fibe
ni duledu amamado dalayadomou diho baga tobolou.

20 Godiha neleбe hiyedo folodo. Dige e nele hiyedo ke defeido ta tawaiyo meiye,
kenou si e di duledube dabai hiyedo degedi. Godiha di dogou guyadomou, di ke diho
baga tobou dibe huyadefei. Kenou si Godiha di solou do degedibe hiyedo, di Godikou
yodulo idi ke gabama feleido. 21 Kegei kaha degemou, Yesu Kelesukou damaleyodele i
o sasai di Kelesuha huya ke Godikou hiyedo hohobou me. Di sosou, habage dalaguale
kediane Godiha hu hebele foguoba, tofousogo tofousogo kegenou kuhe hohobolou
dalale. Damaledo.

Dibe Yesu Kelesuha tou sa degei kaha degemou, di Godiha midiho kenou milou game

(Ta Hiye 4–6)

4

Damaleyodele i o sasai dibe Kelesuha tou sa degei

1 Ame Pol, ame didio o degei dala, Hiye Oha dabai degedi kaha degemou. Age nime
midiho bolo ke milou mabeede tobolou kuhe. Godiha ni e midiho ke sesemabadomou
haguisai kaha degemou, ni midiho gehe ta milou gadama. 2 Ni niou sie ni hu hebele
fogudama. Omokou himido degema. Neledo dege dalali, oe nimokou midiho kasagai
milou babe, ni diamokou hobou boholou milou dama. Amafei hemele fiya, yogo
tagaiba tagaiba dema. 3 Duo Bolofeiha degeiye, nime mogo degei dala kaha, ni niou
sie himi degeiba himi degeiba dema, fi tanou dege dalama. 4 Dibe Kelesubou de tou
tanou. Godiha Duo Bolofei ene tanou fei. Nebe kenou tefei, dine bi tanou fei dia
dalagua, Godiha di haguisai kaha degeimou. 5 Di Hiye O eme tanou fei. Godikou

damaleyodei midiho kene tanou fei. Fafeleya degedi midiho kene tanou fei. 6 Godibe
tanou feido, di olou fei di Aye. Godi eme di gabama folodo dala. Eme dibou de dogou
guo dalali dabai degeli. Di duledune e dogou guo dala.

7 Kegemou, Kelesuha yo u tagaiya ke dimokou dabai daga daga ke degemou ile
kaha nele ke di duledu solou do nemou i. 8 Kegei kaha degemou, Godiha kuguokou
be kou gue nalai dala,

E sugutou falamou be, e o ilo kelebou de biyamamou, enou gaba tofogou mou, o kediha
didio tou ma felei.

Dedei hiyedo ke e yo u e o sasai kediamokou nemou i. *Buk Song 68:18*

9 Sugutou felei kaha sibige be kou gue, eme sugutou bukou feli mei, e sa sibige kuokou
migilemou be, mihi duo mou gulido kou mulomou, haba sugutou kuhe boholou
ma felei. 10 O mou gulido mu o kahage hebenitou tou gulidone felei, hebenibou,
sa sibigebou de olou feibe, e neleyenou silemai dala. 11 O kahage damaleyodele i
o sasai dige e dabai daga daga degemabadomou dedei nemou i. Di ilo kelebe ta-
bolofei-mala-suluguadi dabai ke degeiba, ilo kelebe habage-degele-duguo-tobolou-idi
dabai ke degeiba, ilo kelebe ya, ta uwo bolofei ke tobou mou suluguaba, ilo kelebe
damaleyodei o wolou daladi dabai degeiba, ilo kelebe Godiha midiho hehegiedi dabai
degeiba demabadomou dedei ke nemou i. 12 Kelesuha e dabai daga daga ke nemou
i, damaleyodele i o sasai di diyou sie yogo dogou guba dogou guba deiba, dibe yo u
e tou sagai dege, neledo dege dalamabadomou. 13 Di Godiha dabai keme hiligedo
kegenou degemou iligi, damaleyodei neledo degeba, fi tanou dege, Godiha Dihi ke
defeido tawale ile. Di fi haguaba, damaleyodei neledo degeiba, Kelesu yo unou dogou
guo dalaba, yo u tagai sagai kenou milou gamou yale. 14 Kegeibasi, dibe sisigo sagai
dege dalale mei. Ogou gai egei o kediha dio u die fimai sagai ke tobou babe, di ke
dulo sesele mei. Wibou, to boboubou kaha diou bohou guedi sagai kege degeibabe,
dige sisigo ilo kelege degedi sagai kege, ogou gai midiho ke milou gale mei. 15 Dige
ogou gai egei keme hobou ta dudame. Damaledo ta kenou si di tobolou ba, o sasai di
yogo tagadi midiho kenou milou game. Midiho bolo ke milou goubabe, dibe Kelesuha
dogou guba, neledo dege dalaguale. Eme di widio o. 16 Dibe Kelesu e tou sa degei. Di
tanou tanou be e dobogo udiobou, e ibigidiobou, e sagidiobou sa dege dalaguamou,
e momeye di dio olou fei asou giei dala. Kelesuha dimokou dedei nei kaha, di diyou
di dabai ke defeido degeligi, di damaleyodei ke hiye degemou, di diyou sie yogokou
solou do degeimou, solou do degeimou dedi.

Kelesukou damaleyodele i o sasai dibe ebele midiho kenou seseme

17 Kegemou, a Hiye Oha huya ke nimokou kou gue tobolou, damaleyodili mei o
sasai kediha midiho, ni afu milou di keme haba ta milou dama. O sasai kediame
dio u die fimai, sibige mei keleya ke suluguadi. 18 Die fimaibe hulia sa degei. Dia
defeido tawaiyo mei, yobe die fibe hiligido dalagua. Kegei kaha, fi gehe Godiha
nelamou degeli keme diage molo u sagai mei. 19 Midiho kasagai dio u milou gadi
keme dio uge ta sidifi degele idiyo mei. Dio u die tou e tagadi midiho kasagai kou
milou ga iligine, haba midiho kasagai gehe gehe ilo kelene milou galamou hiyedo
degele idi.

20 Ninou si midiho kasagai ke milou ga idiyo mei. Nime Kelesu tewe. 21 Age Yesuha
damaledo tabe oe nimokou hehegile imou, ni kou dulo idade tawali. 22 Afuge nime

midihọ, nịou tagai sagại kẹnou milou ga idi. Afu degedi midihọ kẹme bolọ mei. Midihọ kasagại kẹ milou ga idibe, yukuei afukou kẹ sạ degei, kẹ tele filạma, kegeligi midihọ kasagại kahạ nị makeiye. 23 Nịme Godihạ nị fị boholou gehẹ degeiba kuhe suluguama. 24 Nị fị gehẹ Godihạ miloube, Godi yo͡u ẹ fị sạ dege milou. Nịme fị gehẹ kẹbou denou sulugualibe, nị Godihạ midihọ dọụdo kẹnou milou ga ile.

25 Fị gehẹbou de dala kahạ degemou, ogou gai midihọ milou di kẹme fogou ma. Nị nịou sie yogokou damalẹdo tạnou tobou ba tobou ba dema, dibe Kelesuhạ tou kokou sosou tanou fẹị dege dala kahạ degeimou.

26 Nị gofo͡u degeba midihọ kasagại ta milou dama. *Buk Song 4:4*

Gofo͡u dege dalali, asọ mụda. 27 Kegeligi, nị Tamạkou a so͡ugou ba ẹ feleiye. 28 Hiyou mo͡udi o, nạ hiyou mo͡uda. Dabai degema, dabai kahạ hebe kẹnou malạba, nalẹbou bi ilo kelebou de mamo͡umaba, bi mei o kediạmokou nẹ. 29 Tạ kasagại tobou dama. Nị tạ bolọnou tobou ba, o sasại huyadefẹị damalẹyodele i kediạ dubabe, nị tạ kahạ diạ dedẹị sasagieiba, die damalẹyodei kẹ nelẹdo dege dalale. 30 Nịge Godihạ Duo Bolofẹịkou hagị nẹdama. Godihạ ẹ Duo Bolofẹị nịmokou nẹị kahạ, nịme ẹ bido dalaguaba, ẹ nị mamolo͡uyodema maka degei. 31 O nogokou gofo͡u degeba, hagị nẹịba nẹịba dedama. Tạe biyaba susuga tobou dama. Omokou dafadama. 32 Damalẹyodei o sasại, nị nịou sie yogokou midihọ bolọ kẹnou hegiba hegiba dema. Solou do degeiba solou do degeiba dema. Nị nịou sie o yogohạ midihọ kasagại kẹ gebe meiyodema. Godihạ Kelesuhạ huụya kẹ nị midihọ kasagại kẹme gebe meiyodei sagại kẹnou tefele degema.

5

Dibe hohọya kẹnou suluguame

1 Godihạge nịmokou solou do hiyedo degeimou, nịme ẹ sisigọ degei dalagua. Kegei kahạ, nịne midihọ ẹ milou di kẹnou sesema. 2 Kelesuhạ di tagalemou, di dowoye yo͡usie sesegumou, wala imou tolo i sagại kẹnou tefei, nịne nịou sie yogo tagaiba tagaiba dema. Damalẹdo, Kelesuhạ yo͡usie sesegumou, wala imou tolo ibe, họ bolofẹịdo, afu kou guaiye wai sipsip simou Godihạ dudi sagại kegei.

3 Sasại hiyoubou, o hiyoubou de degedama. Sibigi degedi midihọ kẹme milou gadama. O tahạ bimại duguo tagadama. Midihọ kegei kahạ tạ kẹme huyadefẹine ta tobou dama. Tạ kegei kẹme Godihạ o sasại dige ta tobolou sagại mei. 4 Nịge mawalaba tạ bou basia tobou dama. Hobou dou tobolou ba yạdama. Godihạ ẹ o sasại dige kegei kẹme tou fogou ba, Godikou nou bolofẹịyode tobou basi bolọ. 5 Nị kou gue tawama, sasại hiyou siadi obou, o hiyou siadi sasạibou, midihọ sibigi degei kẹ milou ga idi o sasạibou, o tahạ bimại duguo tagadi o sasạibou diạme Kelesubou Godibou dilie wolou daladi sa kokou be ta fologale sagại meido. O tahạ bimại duguo tagadi o kediạme ogou gai godikou hohọ degedi sagại kẹnou tefei.

6 Tạ sebenou degega suluguadi o kediạ tạbe nị ta dudama. Nịou tawaibou, o kegei kediạ nị ogou gaba, nịbou de a kasagại kokou yaiye. Godihạge midihọ kegei kẹnou milou gamou ẹ tạ dulo idiyo mei o sasại kediạmokou be gofo͡u hiyedo degedi. 7 O kegele idi kediạbou de hobou mogo degedama. 8 Afuge nịme huliạkou deleiguei. Ifibe, Hiye Ohạ hohọ kẹme nịbou de dogou guo dala kahạ degemou, nịme ẹ hohọ kahạ duoya kẹnou suluguama. 9 Hiye Ohạ hohọya kẹ suluguadi kahạ sibigẹbe,

omokõu midihọ bolọ hehegiedibõu, midihọ dọụdo milõu gadibõu, damalẹdo tạ tobõu dibõu kẹnõu. 10 Haba Godihạ tagadi midihọ kẹ nị kolugi duguo tawama. 11 Huliạya suluguadi o kediạbõu de mogo degedama. Midihọ kegei kahạge hebe bolofẹi ta molo͡u mei. Nị̃ge midihọ kegei kẹme kasagạidade tawaleba malạ tamạ degeibasi bolọ. 12 Ạge o kegei kediạ mogogõu degele idi kẹ tobolõu be sidifi degeli. 13 Kẹnõu si Hiye Ohạ hohọya kẹ midihọ kasagại milõu ga idi kẹ tamạ degeimõu be, dige kẹme midihọ kasagạidade tawale idi. 14 Hohọ kahạ bi takõu hohọgumõu be, di bi kẹ dugudi. Kegei kahạ degemõu, kuguo ta kokõu be kõu gue nalại dala,

O koyo nạ tiei dala debabe, nạ haguạ.

Nạ widaimikõu ge haguọụbabe, Kelesuhạ ẹ hohọ kahạ nạmokõu hohọgulo.

15 Kegei degemõu, nị tawaibõu suluguama. Tewe mei o kediạ suluguadi sagại kege hobõu suluguadama. Tewe o kediạ suluguadi sagại kegenõu suluguama. 16 Sa ifi ko͡u biyamõu ili ko͡ume kasagại degei kahạ degemõu, nị Godihạ midihọbe ifi kõu bõu genõu fẹi milõu ma. Nị̃õu tawaibõu, sa biyei kasagại hiyedo kẹ hagua kogubabe, nị mõu yo͡uwa fogouye. 17 Totõu dege daladama. Hiye Ohạ tagali sagại kẹme nị defẹido tawama.

18 Tigi kolo huẹi gofo͡udo kẹ hiyedo nạdama, nị tõu bõu nị fị̃bõu de makeiye. Duo Bolofẹihạ nị̃bõu de dalabanõu suluguama. 19 Damalẹyodei o sasại nị nị̃õu sie tạ kolo ilebe, Diẹ Fedi Kuguo kahạ tạ kẹbõu, sosi mosọkõu ge diẹ feile idi kahạ tạ kẹbõu, Duo Bolofẹihạ hehegieimõu diẹ fedi kẹbõu denõu tobõu ma. Nị diẹ feilebe, mogouyebõu duoyebõu olõu fẹi Hiye Ohạ hụnõu hebele foguma. 20 Di Hiye O Yesu Kelesuhạ hụya kẹ, nị̃ge sawisiei olõu fẹi Aye Godikõu bolofẹiyodenõu tobõu mõu ima, Godihạ bi olõu fẹi kẹ dimokõu nẹi kahạ degemõu.

Polhạ obõu sasạibõu hulomõu daladi kahạ tạ kẹ tobou

21 Nị̃ge Kelesube nị Hiye Odade tawaleba, nị tanõu tanõu be Godihạ o sasại ilo kediạ hayedu dalaguama.

22 Sasại diạma, nị mạhạ tạbe nị̃õu hiye Ohạ tạ dulo idi sagại kẹnõu tefele duma. 23 Yobe, damalẹyodei o sasại di widio o hiyedobe Kelesu. Nebe kẹnõu tefei, sasại nị̃ne nị widio obe nị mạ. Dibe ẹ tõu bõu de geleguo tanõu degei dala. Haba Kelesu ẹme di Mamọụ O. 24 Damalẹyodei o sasại di Kelesuhạ tạ dulo sesele yadi sagại kẹnõu tefei, sasại nị̃ne nị mạhạ tạ kẹ defẹido dulo sesema.

25 O diạma, Kelesuhạ damalẹyodei o sasại dimokõu solõu do degemõu, di dowoye yo͡usie sesegu sagại kẹnõu tefele, nị̃ne nị sasại tagama. 26 Damalẹyodei o sasại dibe Godihạ bi bolọdo degemabadomõu, Kelesuhạ tagalibe, ẹ tạenõu dibe fafeleya degeba, bigima, sibigi olõu fẹi mei degema fogõu dalamabadomõu tagali. 27 Damalẹdo, Kelesuhạge dibe ẹ dihịle kokõu be sibigibõu mei dugulo tagali. Midihọ kasagại kahạ hebe kẹme dimokõu ta nelẹ tagaiyo mei. Damalẹdo, Kelesuhạ tagalibe, Godihạ hohọ kahạnõu di silẹmạ dalaba, dibe ẹ o sasại bolọdo dege dalale tagali. Bolọdo: ta tawaga tobolõu sagại meido dalale. 28 Nebe kẹnõu tefei, o nạne nẹ sasại tagalebe, nạ no͡usie nẹ tõu tagadi sagại kẹnõu tefele taga. O koyohạ ẹ sasạikõu hohọ degeibabe, ẹ yo͡usiene hohọ degele. 29 Di tewe, obege yo͡u ẹ tõu be ta makodiyo mei. Ẹ yo͡usie bologụado dogõu guo daladi. Ẹ tõu kẹ nelẹ mei degeiye domõu, nalẹ nạdi. Nebe kẹnõu tefei, Kelesuhạ dine bologụado kege wolõu daladi. 30 Yobe, dibe ẹ dobogo͡ubõu ẹ

abogo□ubou, haba ẹ tou olou fẹi kẹ sạ degei dala kaḥạ degeimou. 31 Godiḥạ kuguokou kegei kẹ kou gue kou nalại dala,
Kegei kaḥạ degemou, obe ẹ aye ẹ adiou tou fogou ile, ẹ sasạibou de dogou gubabe,
dilie tou tanou fẹi dege dalale. *Stat 2:24*
32 Tạ mogogou delei kẹme sibigẹ hiyedo. Age sibigẹ hiyedo kẹme Kelesuḥạ damalẹyodei o sasại dibou de dogou guo dala kẹ tobolou. 33 Tạ sibigẹ tabe kou gue, o nạ no□usie hoḥọ degedi sagại kẹnou tefele, nẹ sasạikou ne hoḥọ degeiba, sasại nạne, nẹ maḥạ tạ defẹido dulo seseiba dema.

6

Polḥạ sisigọbou, die aye adiou bou diạmokou tobou

1 Sisigọ diạma, nịge nị aye adiou diạ tạ kẹ dulo sesema. Midiḥọ kẹme dọụdo, nịme Hiye O Kelesubou de dogou guo dalagua kaḥạ degemou. 2-3 Godiḥạ kuguokou be kou gue nalại dala,
Aye adiou diạmokou be midiḥọ bolofẹi kẹnou hehegiema. *Lo 5:16a*
Egele tạ ẹbukou do ko□u toboube, sabita bolọ degele kẹbou de tanou geleguomou kou gue tobou,
Kege degeibasi, dabai nị degelebe bolọnou degemou iligi, sa sibigẹ kuokou tofousogo
tafalaguale. *Lo 5:16b*
4 Aye diạma, nị sisigọ diạ gofo□u degele sagại hobou ta degedama. Nị Hiye Oḥạ tagaiya kẹnou wou ma dalali, diạmokou be defẹido yo□u ẹ midiḥọ kẹnou hehegiema.

Polḥạge dabai degele idi o sasạibou, die bosebou diạmokou tobou

5 Dabai degedi o sasại diạma, nịge sa sibigẹ kuokou ge nị bose diạ tạnou dulo sesema. Nị guẹ degema, kegeligi nị bose diạ dihịle kokou midiḥọ kasagại ta milou ye deba. Kelesuḥạ tạ dulo sesedi sagại kẹnou tefele, nị bose diạ tạne defẹido duloba, dabai nelẹdo dege degema. 6 Nị kegeligi, bose diạ hoḥọ degemabadeba, die dihịle kokou genou dabai nelẹdo dege degele iye. Diạ duguyo mei kelegene, nịme Kelesu yo□u ẹ dabai degele ilidade tawaleba, Godiḥạ tagali sagạiya kẹnou hoḥọbolou ba dabai degema. 7 Kegei degemou, nị dabai hoḥọ dege degema. Nịme bose kediạ dabainou degediyo mei. Nị Hiye Oḥạ dabai degele idi. 8 Nị tewe, o koyoḥạ dabai bologuạdo degeibabe, Hiye O Godiḥạge diạmokou be hebe bolọdo kẹ nẹmou ile. Dabai degele idi o sasạibou, haba die bosebou olou fẹi kediạmokou ne tefelenou nẹmou ile.
9 Bose diạma, nịne nị dabai degele idi o sasại kediạmokou midiḥọ bolọnou hehegiema. Nịge diạ guẹ degele sagại ta degedama. Nị tewe, Hiye O, hebenitou duwo, ẹme nị olou fẹi Hiye O. Damalẹdo, Hiye O Godiḥạge hụbou ne, hụbou mei one ẹ tefelenou fidi.

Kelesukou damalẹyodei o sasại dibe Tamạbou de biyadi bimại kẹ mo□uma tou ma dalame

10 A mạ tạ uwage tobou lamou degeli kuhẹ. Hiye O nịbou de dogou guo dala kaḥạ, ẹ nelẹ hiyedo kẹ tawaleba, nịne nelẹdo dege dalaguama. 11 Biyadi bi olou fẹi, Godiḥạ nịmokou nẹi kẹ kạmaba, Tamạḥạ nịmokou hagua ogou goubabe, nị nelẹdo dege tafalaguali, kuạgise dalaguama. 12 Damalẹyodei o sasại dibe sa sibigẹ kuokou obou de ta biya idiyo mei. Tamạḥạ ẹsol o daga dagabou, duo daga dagabou olou fẹi kediạbou de biya idi. Sa huliạ degei kaḥạ widio o kediạbou, duo kasagại, agudiletou

dalagua kediạbou de biya idi. 13 Kegemou, biyadi bi olou fẹi, Godihạ nịmokou nẹi kẹ kạmaba dalali, hagi dugubabe, nelẹdo dege biyama mei degemaba, nelẹdo dege tafalaguama.
14 Kegeba, nị nelẹdo dege tafalaguali, damalẹdo tạbe fiyati sagại kahạ tufọguo kạba, haba midihọ dọụdobe kuwoye solou mosọ gogudi sagại kege goguoba suluguama. 15 Haba, tạ uwo bolofẹi kẹ tobou di kẹme abogo□u mosọ sagại kegei kạma, Godibou de mogo degedi tạ bolofẹi kẹ hehegiemou sulugualaba dia dalama. 16 Godikou damalẹyodeibe hebe duli sei sagại tolou daladi kegenou tolou dalama. Tamạhạ ẹ mala doubou kahạ hagua nịmokou fogouye deba, hebe duli sei sagại kẹ tolou ba, solou mosọ diou guobanou suluguama. 17 Godihạ nị mamọụ kokou fimalẹbe heti gofo□udo, nị widiletou muguoba, haba Godihạ tạ kẹme Duo Bolofẹihạ ẹ aweki sagại kẹ tou ma suluguama. 18 Nị Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹ Godikou dihọ bagạ tobou mou suluguama. Dihọ bagạ tobou dibe, nị hobou ta misihodama. Nịge Godihạ ẹ o sasại kediạme sawisiei olou fẹi dogou guyedema, nelẹdo dege dihọ bagạ tobou ma. 19 Nịge Godihạ ạne dogou guyedema dihọ bagạ tobou ma. Godihạ ạmokou hehegieiba, ạ guẹ degedi kẹ fogou ba, tạ uwo bolofẹi, mogogou delei kahạ sibigẹ kẹ kuhe hehegile. 20 Godihạ ạ tobou mou, egei tobou mou siei kahạ degemou, ạme didiọ degei dala. Mạ dabai kẹme mei degeli mei, you degeli kahạ, nịge ạ ẹ tạ kẹ hehegile kẹ guẹ degeiye deba dihọ bagạ tobou ma.

Polhạge Godihạ sa Efesus tie kediạme bologuạdo dia dalayedema dihọ bagạ tobou

21 Ạ o Tikikus tobou ba, ẹ ile, ạ degeli kẹ nịmokou kuhe tobolou. Tikikus ẹme mạ mogodo. Ẹme Hiye Okou damalẹyodema dabai degedi o. 22 Damalẹdo, ạ ẹ tobou ba, nịmokou ilebe, ei degeli kẹ nịmokou tobou maba, haba nịmokou dedẹi sasagieyadeba.
23 Mogo diạma, Aye Godibou, Hiye O Yesu Kelesubou dilie degeiye, nịme bologuạdo dalaguali, nị damalẹyodei kẹme nelẹdo degeba, nị nịou sie yogokou solou do degeiba solou do degeiba dele. 24 Haba, o sasại di Hiye O Yesu Kelesukou hohọ degele idi kediạme, Godihạ habagugueibe diạbou de dalale.

Egei Polha
Sa Filipai O Kediamokõu
Nalama Nei

Tawale Ta

Pol e didio mosodu duwoli, sa Filipai o sasai kediamokõu kuguo koõu nalama nei.

Afuge, e sa Filipaikõu kõu ilemõu, o sasai kediabõu de duwoli, Yesuha degegai ke hehegiei. Dabai 16:11-40 kokõu dugu.

Polha Filipai kediamokõu kuguo nalama nei kaha yobe kõu gue. O sasai kedia sele kefemamõu, o Epafrodituskõu nelemõu, na mala ile, Polkõu neyede tobolõu imõu, e mala ile Polkõu kuhe nei. Kegei kaha, Polha bolofeiyode kuhe tobolõu mõu nalai.

Pol e didio mosokõu kõu duweiye, kenõu si e ta fi hagi degeli mei, hohonõu delei. Filipai o sasai kediane hoho degemabeedei. Yobe, Yesuha diabõu de dogõu guo dala kaha degemõu.

Kuguo Filipai koõumaha sibige kaha widio ta hiyebe tanõu fei dala.

Sa Filipai tie kedia Polbõu de mogo degele i kaha, e hoho hiyedo degei

(Ta Hiye 1–4)

1 Polbõu Timotibõu elebe Yesu Kelesuha dabai degele idi o. Godiha o sasai olõu fei, sa Filipaikõu dalagua, Yesu Kelesukõu damaleyodele i nibõu, ni wolõu daladi obõu, ni dikenbõu olõu fei nimokõu ele kuguo koõu nalama neli kuhe. 2 Di Aye Godibõu, di Hiye O Yesu Kelesubõu dilie nimokõu habagugueiba, nime bologuado dalamabadomõu.

Polha Godikõu bolofeiyode tobou

3 A ni tawaimõu be, ma Godikõu bolofeiyode tobõu di. 4 Damaledo, a Godiha ni olõu fei dogõu guyadomõu diho baga tobolõu gibe, hohobõu nõu diho baga tobõu di. 5 A nimokõu hohobolõu kaha yobe kõu gue, sawisiei a dabai yoma degei kelege tofogõu hagueibe, nige a dogõu guomõu, ta uwo bolofei tobõu di dabai ke degemõu hagulugi, ifine kegenõu degele ili kaha. 6 A tawalibe, Godiha dabai, ni duledu yoma haguei keme ta mei degeli mei. Godiha dabai keme yoõu kegenõu degemõu ibe deba, Yesu Kelesuha boholõu ma haguale kelegenõu mei degeledade tawali. 7 A nimokõu solõu do degei kaha degemõu, a kege tawali keme bolo. Yobe, a ta uwo bolofei tobõu di dabai ke hiligedo degelibõu, haba a didio degei dalabõu kelegebe, Godiha habagugueibe dibõu de dala. 8 Godiha tewe, Yesu Kelesuha nimokõu hoho hiyedo degeli sagai kenõu tefei, ane nimokõu hoho degemõu, ni dugulo sagai hiyedo degeli.

9 A Godikõu diho baga tobõu dibe, ni solõu do degedi midiho ke nele degeba kokõu ge tewe hiyedo malaba, solõu do degedi midiho kaha sibige olõu fei ke tawamabadomõu kuhe diho baga tobõu di. 10 Ni tewe ke dalababe, midiho olõu fei, obe milõu ga idi keme ni sasale fileba, midiho bolo kenõu sesele ile. Midiho bolo kenõu sesele iligibe, Kelesuha ta sale sawisiei kelegebe, nime ta sibigibõu dalale mei, midiho kasagai milõu di kaha hebe keme ni ta moloõu mei. 11 Damaledo,

Yesu Kelesuha degeiye, midiho bolodo, ni milou ga idibe, o sasaiye duguo, Godikou hohobolou ba, e hu hebele fogulo ile.

Pol e didio degei dala kahage, ta uwo bolofei ke sa sa olou fei ile tefei dala

12 Mogo diama, ni tawama, a hagi kou dugulu kou umahage ta uwo bolofei keme ta akoguli mei. Kegei kahage, o sasai sudo ta uwo bolofei ke dulo ili kehe. 13 Kegemou, hiye o Sisarha moso dia dalaguadi obou, o ilo kelebou olou fei kediage ame Kelesuha dabai degedi kaha dowoyenou didio degei dalayode tawale ili. 14 Di Hiye O Kelesukou damaleyodele i o sasai sudo kediane, a didio degei kokou fimamou neledo dege dalaguali, Godiha ta ke hiyedo dege hehegile ili. Dia ta gue degele iyo mei.

15 Kou kegeiyenou si, o ilo kelebe amokou kona degemou, gule, diou die hu ke hebele fogulamou egei kuhe hehegile ili. O ilo kediasi damaledo Kelesuha degei ta kenou hehegile ili. 16 O damaledo hehegile ili kediage ame ta uwo bolofei tobou di kaha dowoye didio degeiyode tawalemou, amokou solou do degemou, diane Kelesuha ta ke kuhe hehegile ili. 17 O ilo diou die hunou hebele fogulamou, Kelesuha tabe gule hehegile ili. Yobe, ame didio mosodu dalamou, haba diage hagi tage amokou nelamou degele ili. 18 Kou kegeiye, gebe mei. Fi kasagai ma ili obou, fi bolo ma ili obou olou fei kediage Kelesuha ta kenou hehegile idi degeimou bolodo. Tabou mei, ame hohonou dala kuhe.

Pol eme sosou dalali, sa Filipai o sasai dogou gulamou degei

19 A hoho degeli kaha yobe, ni Godikou diho baga tobolou idi kebou, Duo Bolofei, Yesu Kelesuha amokou neibou kahage a dogou guba, a didio moso tou fogou ile. 20 Kegeiba, a sidifi degeiye deba, midiho bolo kenou milou galamou. A ifibou habagebou de neledo dege dalali, midiho bolo, a ifi kou bou ge milolou sagai kenou tefele milou galamou. A sosou dalabane, tolo ibane tabou mei. O sasaiye Kelesuha hu ke hebele fogulo ile kenou tagali. 21 A ifi sosou dala kou bou gebe ame Kelesuha dogou gumou dala kuhe. Haba, a tolo ibabe, ame bi bolodo hebenikou dala ke molou u. 22 A sosou dalababe, a o sasai sudo dogou gudi dabai ke degele. Kenou si a degelebe a ta tawaiyo mei. 23 Ma fimaibe bolou kege dala. A tolo ile foloba, Kelesubou de dalalebe bolofeido. A hoho hiyedo degele. 24 Kenou si a sa sibige kuokou dalabane bolo. Kegeibasi, a ni dogou gulo. 25 Damaledo, a ke tewe. A sa sibige kuokou dalali, nibou de dabai degelamou degeli, ni damaleyodema, neledo degeba hohobolou dalamabadomou. 26 Kegeba, a haba ile folo, nibou de dalababe, nige amokou hohobolou ba, Yesu Kelesuha hunou hebele fogulo ile.

Sa Filipai kediq hagi dugumou be, Godihage mou duguo fogou diye, kenou si eme diqbou de dogou guo dala

27 Sibige hiyebe kou gue, Kelesuha ta uwo bolofei keme ni kou tewe kaha degemou, nige midiho bolodo kenou milou ma. Kegeibasi, a tawalebe, a nimokou ibane, ha i ho fogou ba, ni degeli ta hebe kenou dubane, age nime neledo dege, mogo tanou dege dalali, ta uwo bolofei tobou di dabai ke fi tanou dege degele ilidade tawale. 28 Haba age nime ho o kediamokou gue degele sagai meidade tawale. Ni diamokou ta gue dege ho fogou babe, diage diame makoma mei degeledade tawale ile. Ninou si Godiha mamolou uyodema makaiye daladade tawale ile. 29 Yobe, Godihage nime Kelesukou damaleyodema, e dabai degemabadomou maka degei. Haba dabai ke degele ile kokou

gene nɨme hagɨ kõu duguloyodema maka degei dala. 30 Kelesuhạ dabai degedi kokõu ge hagɨ nɨ dugulo ili kẹme ạ kõu dugu sagại kẹnõu tefele dugulo ili. Ifi kõu bõu gene, obege ạme hagɨ kegenõu duguluyode tobolõu imõu nɨ dulo ili kehẹ.

2

Di fɨ tanõu dege dalali, diyõu sie yogokõu midihọ bolofẹi kẹ hegiba hegiba deme

1 Kelesuhạge nɨbõu de dalali, nɨmokõu de dedẹi sasagiedi? Kelesuhạ nɨmokõu solõu do degedi kahạ, nɨme de bologuạnõu dalagua? Nɨme Duo Bolofẹihạ de dogõu guo dala? Nɨ nɨõu sie yogokõu de solõu do degeimõu solõu do degeimõu dele idi? 2 Kegele ibabe, haba fɨ tanõu fẹi tolõu ba, yogo tagadi midihọ kẹnõu sesema. Nɨ mogo degeba, fɨ tanõu degele ibasi, ạ hohọ hiyedo degele. 3 Nɨ nɨõu siebe hiye oyodema, nɨõu nɨ hụ hebele fogudama. Nɨõu sie huyafẹi degema. Nɨ mogo ilo kediạge nɨ gabama folodo daladade tawama. 4 Nạ no□usienõu dogõu guda. Nɨ nɨõu sie yogo dogõu guba dogõu guba dema. Nɨ olõu fẹibe bologuạ dalagualebe bolọ.

Kelesuhạ yo□usie huyafẹi degeimõu, Godihạ ẹ hụ hebele fogu

5 Nɨne Yesu Kelesuhạ fimạdi sagại kegenõu fimạma.

6 Kelesu ẹme kõu Godinõu deleiye, kẹnõu si ẹ kegenõu dalale sagại ta degeli mei.

7 Ẹ migilemõu be, mõu yo□uwa sa sibigẹ kuokõu dabai degedi o, di bagai.

8 O sasạiye dugube, ẹme sa sibigẹ o baga, Godihạ hayedu dalali, ẹ tạ dulo sesele iligi kuhe tolo i.
Damalẹdo, ẹ hebe fufuguomạikõu tolo i.

9 Kegei kahạ degemõu, Godihạ ẹme tõu gulido malạ folomõu, ẹmokõu hụ bolọdo ta, hụ ilo kele gabama feleido kẹ nẹi.

10 Godihạ Yesukõu hụ hiye kẹ nẹibe, hebenitõu tiebõu, sa sibigẹ kuokõu tiebõu, mihɨ hayemõu tiebõu olõu fẹi kediạ ẹmokõu yubu sugulo fiya duwoguali, ẹ hụ kẹ hebele foguoba, ẹ hayedu dalaguamabadomõu kuhe nẹi. 11 O sasạiye Yesu Kelesube Hiye Oyode tobolõu ibabe, midihọ kahạge Aye Godihạ hụ hiye degeli.

Dibe hohọye o sasại kediạmokõu hohọgudi sagại kege dalame

12 Mạ mogodo diạma, ạ nɨbõu de delei kelege, nɨ mạ tạ dulo sesele idi sagại kẹnõu tefele, ifi ạ ahudo dala kõu legene, nɨ defẹido sesema. Godihạ nɨ mamọụ kahạ degemõu, nɨge sidifibõu guẹbõu degeba Godihạ dabai kẹnõu nelẹdo dege defẹido degemõu iligi, hebe bolofẹi kẹ mo□uma. 13 Yobe, Godihạ degeiye, nɨge midihọ bolọ, yo□u tagai sagại kẹ milõu galababe milõu galenõu.

14 Midihọ olõu fẹi nɨ milõu galebe, kona dege tạe biya idama. 15 Kege dege ho fogõu babe, nɨme Godihạ sisigọ bolọdo, sibigibõu mei dalale, haba midihọ kasagại kahạ hebene ta molo□u sagại mei. Sa sibigẹ o sasại, midihọ kasagại milõu ga idi kediạ die sa hulia degei kokõu nɨme kuidihọ hohọ hiyedo kẹ sạ dege hohọguoba, 16 Godihạ tạ yo□u kegenõu dalale kẹ tolõu suluguale. Nɨ kege degeibasi, Kelesuhạ boholõu mạ haguba, ạge ạ dabai kẹ degeibe ta mõu yo□uwa degeli meidade tawaleba hohọ degele.

17 Nɨ damalẹyodema, Kelesuhạ dabai degele idi kẹme afu kõu guai o kediạ wai sipsip sile Godikõu nelẹ idi sagại kẹnõu tefei. Ạne wai sipsip baga, o tae wouba mạ kafei mụbabe tạbõu mei, ạ hohọ degeba, nɨbõu de hohọbolõu. 18 Nebe kẹnõu tefele, nɨne hohọ degeba, ạbõu de hohọbõu me.

Polhạ o Timoti tobou̱ ba, sa Filipaikou̱ ileyodei

19 Hiye Ohạ tagaibabe, hiye tiale mei, ạ Timoti tobou̱ ba nịmokou̱ ile. Timotihạ ile, nịi degeli kẹ duguo, boholou̱ mạ hagua, ạmokou̱ tobou̱ ba, ạ hohọ hiyedo degele. 20 O ạbou̱ de dalagua kediạme Timoti sạ degei ta dala mei. Elenou̱ si nịmokou̱ solou̱ do degeli, nịi dogou̱ gulamou̱ hiyedo degele ili. 21 O ilo kediạge dio□u die bimại kokou̱ nou̱ fimạ iligibe, Yesu Kelesuhạ dabai kẹme ta amụgie degele idiyo mei. 22 Nịi tewe, Timotibe dabai degedi o bolọdo. Dihiye ẹ aye dogou̱ gudi sagại kẹnou̱ tefei, Timoti elene tạ uwo bolofẹi kahạ dabai kẹne kege degele idi. 23 Kegei degemou̱, oe ạmokou̱ degele kẹme ạ kou̱ tawale fogou̱ ba hobou̱, ạ ẹ toto tobou̱ ba, nịmokou̱ kuhe ile. 24 Kẹnou̱ si ạ Hiye Okou̱ damalẹyodema, tafẹi habagene ạ nịi dugu iledade tawali.

Polhạ o Epafroditus tobou̱ ba, sa Filipaikou̱ ileyodei

25 Damalẹyodei o Epafroditus, ẹme mạ mogo, nịi ạ dogou̱ guyadomou̱ tobou̱ mou̱ haguei. Ele dabai tanou̱, nelẹdo dege degele idi. Kẹnou̱ si, ạge ẹme nịmokou̱ haba boholou̱ mạ iyedele. 26 Ẹ nịmokou̱ solou̱ do degemou̱, nịi dugulo sagạido degeli. Yobe, ẹ do degeimou̱, obe duguma ya tobolou̱ imou̱, nịi kou̱ dulo i kahạ degemou̱, ẹ nịmokou̱ solou̱ do degei dala. 27 Tạ nịi dulo i kẹme damalẹdo. Do hiyedo kẹ dugu kahạ kou̱ tolo sagạiye, kẹnou̱ si Godihạ solou̱ do degemou̱ ẹ bologuọụmou̱ bolọ degei dala kuhẹ. Godihạ ạmokou̱ ne solou̱ do degei, kegeligi ẹ tolo iba, ạ solou̱ do hiyedo duguye domou̱. 28 Kegemou̱, ạge ẹ tobou̱ ba, nịmokou̱ iba, nịge nịi mogo kẹ haba duguoba, hohọ hiyedo degele kẹ tagali. Kegeibasi, ạne hagị degei dala kẹ fogolou̱. 29 Kegei degemou̱, nịi mogo Epafroditus ẹ nịmokou̱ ile foloubabe, nịge Hiye O Kelesuhạ hụya kẹ ẹmokou̱ hohọbou̱ ma. Ẹme o bolọdo. O kegei kediạ hụ kẹne nịi hebele foguma. 30 Yobe, ẹme Kelesuhạ dabai degeligi, do hiyedo duguomou̱, kou̱ tolo ile sagạiye, kẹnou̱ si ẹ gebe meiyode tobou. Yobe, ẹme nịi timou̱ kẹ malạba, ạbou̱ de dogou̱ guo dabai degelamou̱ haguei kahạ degemou̱.

3

Kelesukou̱ damalẹyodei obe dọụdo o

1 Mogo diạma, ạ tạ mei degelamou̱ uwagebe kou̱ gue tobolou̱. Nịi Hiye Ohạ hụya kẹ hohọbou̱ ma. Ạ kuguo kou̱ nalại kẹnou̱ haba tage nalalẹbe ta dafouyo mei. Yobe, nịi bologuạdo dalamabadomou̱ ạ haba tage nalolụ kuhẹ.

2 Nịou̱ tawaibou̱, o sịi so sạ degei kediạ nịi ogou̱ gaiye. O kediạge Israel o ei kou̱ guai o kediạ midihọ kẹ hehegiemou̱, kolo diafigimabeede tobolou̱ idi. Midihọ kẹme bolọ mei, tou̱ makodi midihọnou̱. 3 Di tewe, Duo Bolofẹihạ degeiyenou̱, di Godihạ dabai degelemou̱, Yesu Kelesukou̱ hohọbolou̱ idi kahạ, Godihạge dibe yo□u ẹ biyodema makai dala. Kegemou̱, kolo diafigidi midihọ kẹme sibigẹ ta mei. 4 Afu ạne tawaibe, Israel o ei kolo diafigidi midihọ kẹme sibigẹ hiyedoyade tawai. Kegemou̱, ạ ei kou̱ guai o kediạ midihọ kẹ milou̱ gadibe, ạge o ilo kelebe gabama folodo degedi. 5 Mạ adiou̱ hạ ạ malạ felẹmou̱ dalali, sawisiei dimayosi kege mei degeimou̱, Israel o tae mạ kolo diafou. Damalẹdo, ạme Israel o. Mạ hụtibe Benjaminhạ hụti. Ạme Hibru o, Hibru o kediạme mạ sosou̱. Ạ Moseshạ kuolou̱ tạ kẹ Farisi o kediạbou̱ de defẹido dulomou̱ sesedi. 6 Ạ Moseshạ kuolou̱ tạ kẹ defẹido dulo sesemou̱ iligi, Kelesukou̱ damalẹyodei o sasại kediạ makodi. Damalẹdo, ạ kuolou̱ tạ olou̱ fẹido dulo sesedi kahạge, ạme hebe kasagại molo□u meiyade tawai. 7 Ạge midihọ, mayo□u afu milou̱

di kaha hebe bolo kẹme kõu molo̱u sagaiye, kẹnõu si ifi a tawalibe, ame Kelesukõu damalẹyodei kaha degemõu, midiho kaha hebe kẹ a molo̱ube dafa. 8 Haba tabe, a tawali, midiho olõu fẹi a afu milõu gadi kẹme sibigẹ ta dala meido. A ma Hiye O Yesu Kelesu tewe degei kẹnõu si sibigẹ hiyedo folodo. Kegei kaha degemõu, a midiho olõu fẹi afu mayo̱u milõu gadi kẹ tobekõu muguo dalali dugumõu be, midiho kẹme sibigẹbõu meido, kofai sa degei dugulu. 9 A Mosesha kuolõu ta kẹ dulo sesedi kahage Godiha dihile kokõu be ame doudo o mei. Kelesukõu damalẹyodema, ẹbõu de dogõu guo dala kahanõu si Godihage ẹ dihile kokõu be ame doudo o dugulu. Damalẹdo, di Yesu Kelesukõu damalẹyodeibasi, Godihage dibe doudo o sasaiyode tobolõu. 10 A Kelesube tawalamõu degeli. Kelesu ẹ tolo ilemõu haguai kaha ẹ nelẹ hiyedo kẹme a defẹido tawalamõu degeli. Ane hagi ẹ dugu sagai kẹnõu tefele dugulamõu. Obe a wouba tolone tabõu mei. Ane ẹ tei sagai kẹnõu tefele talamõu. 11 Kegemõu, ẹ tolo ilemõu haguai sagai kẹnõu tefele ane tolo ileba hagualẹdade tawali.

Polbe ẹbukõu falamõu hiligedo foukuadi

12 A Yesu Kelesuha midiho kẹ milõu mõu ilibe, olõu fẹi yo̱u milõu di sagai kege ta milõu yo mei. Kẹnõu si a ẹ midiho kẹ nelẹ dege tõu lamõu degelibe, nebe, ẹ a tou kẹ sa degelamõu degeli. 13 Mogo diama, ame midiho bolofẹidonõu milõu di oyode tobõu yo mei. Kẹnõu si, a ma tobekõu ta boholõu duguyo mei. Ame habage tama degele kẹ molo̱u kokõu nõu nelẹdo dege fimamõu ili kuhẹ. 14 Ame mabukõu falamõu hiligedo foukuadi. Yobe, a hebe bolodo, hebenikõu dala, Godiha dimokõu nelẹyodema haguisai kẹ molo̱u, Yesu Kelesu ẹ di dowoye tolo i kaha degemõu.

15 O sasai fi hagua, Kelesukõu nelẹdo dege damalẹyodei dibe a kuguo kuokõu nalai kegenõu fimame. Ni haba fimai tabõu dalababe, Godiha dousususuba, ma ta ko̱ume nimokõu tamado degele. 16 Kõu kegeiye, di midiho bolodo kẹ kõu tewe kaha degemõu, di kẹnõu milõu me.

17 Mogo diama, midiho a milõu di sagai kẹnõu milõu ma. Damalẹdo, midiho, ei nimokõu milõu mabeedei, o ilo kelege milolõu ili kẹ duguoba, nine kẹnõu sesele milõu mõu ima. 18 Mogo diama, a nimokõu kõu gue tobõu mõu haguei, o ilo kelebe Kelesuha hebe fufuguomaikõu tolo i kẹ dafa iliyodedi. Ta kẹme damalẹdo ta kaha degemõu, a haba tage geseibõu tobolõu kuhẹ. 19 O kegele ili kediame makolo. Yobe, diame dio̱u die tõu e tagai kẹnõu degele idi kaha, die tõu be die godi sa degei. Midiho, di milõu ba, di sidifi degele sagai kẹme dia sidifi meinõu milolõu idi. Damalẹdo, o sasai kediage sa sibigẹ ko̱umaha midiho kẹnõu tagale ili. 20 Kẹnõu si, hebenikõu dalale o sasai dibe di Mamou O ẹ boholõu ma haguale kẹ dia dalagua. O kẹme di Hiye O Yesu Kelesu. 21 Kelesuha yo̱u ẹ nelẹ kahanõu bi olõu fẹi kefeguo yo̱u ẹ hayedu dogoguo dalale. E nelẹ hiyedo folodo kaha, di tõu kasagai kẹ boholõu ba, ẹ tõu sagainõu degele ile. E tõu be bolodo, di ta tawaga tobolõu sagai meido.

4

Di fi tanõu degema, hohobolõu ba, fimai bolonõu dalame

1 Ma mogodo diama, ni Hiye Oha huya kẹ nelẹdo dege dalaguama. A ni solõu do degemõu dugulo sagai hiyedo degeli. Ni dowoye a hebe bolo kẹ molo̱u kaha degemõu, a nimokõu hoho hiyedo degeli.

2 Sasai Yuodiabou, Sintikebou nele ta a tobolou kou duma. Nelebe Hiye Oha sosou
degei kaha degemou, nele fi tanou degema. 3 Mogo, name* dolou fa dabai tanou
degedi kaha, a namokou ne tobou lamou, nage sasai bolou diliebe fi tanou degeba
dalamabeede. Dilie afu abou de ta uwo bolofei kaha dabai hiyedo degele idi. O
Klemenbou, o ilo kediabou dene olou fei abou de dabai tanou degele idi. Die hube
olou feido Fiha Kuguokou nalagai dala.
4 Sawisiei olou fei Hiye Okou nou hohobou ma. A haba tage tobolou be, ni hohobou
mabeedili.
5 Ni omokou himinou degema, dia ni midiho bolo ke dugumabadeba. Ni tawama,
Hiye O e hagualebe hafeido degei. 6 Ni hagi dugubabe, hobou gue degedama.
Godikou nou bolofeiyode diho baga tobou ma. Damaledo, bi ni tagali kagei kagei
ke yodulababe, Godikou nou diho baga tobou ma. 7 Ni hagi duguba, Godikou diho
baga tobou babe, Godiha degeiye, Yesu Kelesu e nibou de dogou guo dalale kaha
degemou, ni gue degele mei. Yobe, himi degedi midiho Godiha dimokou nei keme
bolodo. Himi degedi midiho kaha sibigebe di ta tawale sagai mei.
8 Mogo diama, a ta mei degelamou uwagedo tobolou kuhe. Ni midiho kasagai milou
di kokou fimadama. Ni fimalebe damaledo ta kebou, doudo midiho kebou, sibigibou
mei midiho kebou, o sasai solou do degedi midiho kebou, damaleyodele i o kedia
milou ga idi midiho kebou, haba midiho bolodo kegele i kokou nou fimama. 9 Nige
ma midiho ni dulomou sesele idi kebou, haba ni dugudi kebou denou milou gamou
suluguama. Ni midiho ke milou goubabe, Godiha nibou de dogou guo dalale. Eme
bologuado daladi kaha e obou do.

Polha sa Filipai tie kediamokou bolofeiyodei, dia bimai ilo kele emokou solou do nei kaha degemou

10 A Hiye O Godikou hohobolou, ni a solou do dege dogou gulu kaha degemou.
Afune ni a kou dogou gulamou fima iye, kenou si ta dogou gulo sagai degeli mei.
11 A bi mei degemou dalali ta kou tobou yo mei. Hagi kageiye amokou hagumou
ne ame hohonou daladi ke kou tewe. 12 Bi meine, ha dalane a kege daladi. Nale nali
meine tiadi. Namane tiadi. Hagi dalane, hagi meine a hohonou dege daladi. 13 Midiho
kagei kagei amokou tama degeimou be, ame Kelesuha nele kahanou bologuado wolou
dalamou kuhe daladi.
14 Kou kegeiye, kenou si a hagi dugumou, ni amokou midiho bolodo ke hegi kaha
degemou, age nimokou bolofeiyode tobolou kuhe. 15 Sa Filipai o sasai diama, ni kou
tewe, a ta uwo bolofei ke yoma hehegiemamou, a ni sa Masedonia tou fogou imou
be, ninou si a mogo degemou, amokou sele nele i. Damaleyodei o sasai, sa ilo kele
tie kediage amokou kege ta degele ili mei. 16 A sa hiye Tesalonaikakou ile dalali, bi
mei degeimou be, ni a dogou guemou haguei. 17 Age nimokou bi ta hawagadiyo mei.
Kegediyo meido. Age, ni mogo degedi midiho ke hiye degeiba, Godiha hebe bolo ke
nimokou hiyedo nele ke tagali. 18 A bi ta mei degeli mei, bolodo dala kuhe. Sele, ni
kefemamou, Epafrodituskou neimou mala haguei keme a kou mou. Kegemou, ame
sele kaha bi mou kenou fei dala. Ni amokou nei keme gali sidi sa degei, obe Godikou
neimou be, ege ho bolodo ke dulomou hoho degedi. 19 Ma Godiha bi bolo bolo sudo
olou fei Yesu Kelesukou damaleyodele i o sasai dimokou neleyodema makai dala. Bi

* **4:3** 4:3 *Mogo* - di o kaha hube tewe mei.

kẹme bolọdo, di ta tawaga tobolo͡u sagại mei. Kegemo͡u, bi nị dala mei kẹme Godihạ nịmoko͡u nẹmo͡u ile. 20 Di Aye Godiko͡u hohọbolo͡u no͡u dalame. Damalẹdo.

Polhạ sa Filipai tie kediạmoko͡u agali bolofẹiyode tobou

21 Godihạ o sasại, Yesu Kelesuko͡u damalẹyodele i kediạmoko͡u ne nị agali bolofẹiyode tobo͡u ma. Di mogo, ạbo͡u de dalagua kediạne nịmoko͡u agali bolofẹiyodele ili. 22 Godihạ o sasại olo͡u fẹi, ko͡u le dalagua kediạne nịmoko͡u agali bolofẹiyode tobolo͡u i. Sa Rom kediạ hiye o Sisarhạ dabai degele idi o sasại kediạne nịmoko͡u agali bolofẹiyodele ili. 23 Hiye O Yesu Kelesuhạ ẹ habagugueibe nị duledu nị fịbo͡u de dalale. Damalẹdo.

Egei Polhạ
Sa Kolosi O Kediạmokọ̄u
Nalạma Nẹ̱i

Tawale Tạ

Polhạ didiọ mosọkọ̄u duwoli, kuguo ko□u nalạmamọ̄u, o Tikikusbọ̄u, o Onesimusbọ̄u diliemokọ̄u nelẹmọ̄u, kuguo ko□u malạ ya, sa Kolosi tie kediạmokọ̄u nẹmabeede tobou.

Sa Kolosibe sa Efesuskọ̄u gebe huyadefẹ̱i hafẹ̱i. Polhạ sa Efesuskọ̄u ile folomọ̄u, Godihạ dabai degele dalali, o Epafras tobọ̄u mọ̄u ile, Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ sa Kolosi tie kediạmokọ̄u hehegie tobọ̄u mọ̄u, diạ Yesukọ̄u damalẹyodema deleiguei.

Polhạ sa Kolosi tie kediạmokọ̄u kuguo ko□u nalạma nẹ̱i kahạ ẹ yobe, ẹ tạ uwo dube, ogọ̄u gai egei tobọ̄u di o kediạge sa Kolosi tie kediạ damalẹyodei kẹ makaladiyode tobọ̄u mọ̄u dulomọ̄u, ẹ kuguo ko□u kuhe nalạ̱i, diạ Yesukọ̄u damalẹyodema nelẹdo dege dalamabadomọ̄u. Yesu Kelesube di Hiye Oyode tobolọ̄u mọ̄u nalạ̱i. Abe ta dala mei. Ẹnọ̄u si a. Ogọ̄u gai egei tobọ̄u di o kediạ tobolọ̄u idi kẹme Godikọ̄u yale a mei. Godihạ degeiye, Kelesuhạ sa sibigẹbọ̄u hebenibọ̄u olọ̄u fẹ̱i kẹ milọ̄u gamamọ̄u, di dowoye ẹ tolo i kahạ degemọ̄u, Godihạ di mamolo□uyodema dala kuhẹ.

Kelesube di duledu dala kahạ degemọ̄u, di fị̱ gehẹ dege dalali, midihọ ẹ milọ̄u gadi kẹ kuhe tagale idi.

Kuguo Kolosi ko□umahạ tạ sibigẹ tanọ̄u tanọ̄u olọ̄u fẹ̱ibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:1–3:4

Kelesube bi olọ̄u fẹ̱i kahạ widio o. Godihạ fị̱bọ̄u de dala kahạ, ẹ Ayehạ midihọ olọ̄u fẹ̱i kẹ milọ̄u gadi.

Tạ Hiye 3:5–4:18

Kelesube di duledu dala kahạ, dibe fị̱ gehẹ degei dalagua.

Kelesube bi olọ̄u fẹ̱i kahạ widio o. Godihạ fị̱bọ̄u de dala kahạ, ẹ Ayehạ midihọ olọ̄u fẹ̱i kẹ milọ̄u gadi

(Tạ Hiye 1:1–3:4)

1 Ạme Pol, Godihạ yo□u tagaiyenọ̄u ạme Yesu Kelesuhạ tạ-bolofẹ̱i-malạ-siadioyodema makai dala. O Timoti, di mogo, elege kuguo ko□u nalolụ kuhẹ. 2 Godihạ o sasạ̱i, sa Kolosikọ̄u dalagua nị̱me ele mogo. Yesu Kelesukọ̄u damalẹyodema sesele idi o sasạ̱i olọ̄u fẹ̱i nị̱mokọ̄u ele kuguo ko□u nalạma nelị̱ kuhẹ. Di Aye Godihạ nị̱mokọ̄u habagugueiba, nị̱me bologuạdo dalamabadomọ̄u.

Sa Kolosi tie kediạme Yesukọ̄u damalẹyodema nelẹdo dege dalagua

3 Ele Godihạ nị̱ dogọ̄u guyadomọ̄u dihọ bagạ tobolọ̄u idibe, di Hiye O Yesu Kelesuhạ ẹ Aye Godikọ̄u bolofẹ̱iyode tobolọ̄u idi. 4 Yobe, o tahạ elemokọ̄u tobọ̄u mọ̄u dulo ibe, nị̱me Yesu Kelesukọ̄u damalẹyodema, Godihạ o sasạ̱i kediạmokọ̄u solọ̄u do degele idiyode tobọ̄u mọ̄u dulo i. 5 Nị̱ damalẹyodema, solọ̄u do degedi midihọ milolọ̄u idi kahạ yobe kọ̄u gue, nị̱ damalẹdo tạ uwo bolofẹ̱i kẹ dulo tawalemọ̄u, bi bolọdo hebenitọ̄u dala, Godihạ nelẹyodema makai kẹ nị̱ mọ̄u lạmọ̄u dia dalaguayode tobọ̄u mọ̄u dulo i. 6 Tạ uwo bolofẹ̱i kahạ sa sa olọ̄u fẹ̱i tefeimọ̄u, o sasạ̱i sụdo dulo

sesegamou, midihọ bolofẹi kẹ milou gamou haguasiedi. Nị sabekou ne kege tamạ degei dala. Yomogou do, mạ mogohạ ile nịmokou tạ uwo bolofẹi kẹ tobou mou, nịne dulo damalẹyodema, Godihạ habaguguei kahạ sibigẹ olou fẹi tawalemou dalagua. 7 O nịmokou kege hehegiedi o kẹme Epafras. Ẹme elebou de dabai degedi o, ele mogodo. Ẹge nị dogou gulobe dafadiyo mei, Kelesuhạ dabai bologuạdo degedi. 8 Ẹ elemokou kou gue tobou, Duo Bolofẹihạ degeiye, nịme yogo tagadi midihọ kẹ milolou idiyodei.

Polhạ sa Kolosi tie kediạme nelẹdo dege dalamabadomou dihọ bagạ tobou di

9 Kegei kahạ degemou, mạ mogohạ nịme midihọ bolọ kẹ milolou idiyode tobou mou ele dulomou, Godikou dihọ bagạ tobou mou haguabe demou, ifine kegenou dala kuhẹ. Ele Godikou yodulo idibe, nịme ẹ tagali kẹ tawaiba, Duo Bolofẹihạ tewe daga daga kẹbou, fimại bolọ kẹbou nịmokou nẹmou iyadomou kuhe dihọ bagạ tobolou idi. 10 Nịme Hiye Ohạ ẹ bi kahạ degeimou, nịge ẹ tagaleba hohọ degele sagại keleya kẹnou milou gamou imabadomou, ele kuhe dihọ bagạ tobolou idi. Damalẹdo, nịge dabai bolọ kẹ bologuạnou degeligi, Godibe defẹido tawamabadomou. 11 Godihạ ẹ nelẹ hiyedo, di tawaga tobolou sagại mei kahạnou nị dogou guba, nịme nelẹdo dege dalamabadomou, ele kuhe dihọ bagạ tobolou idi. Nị hagị dugubane, nelẹ dege dalali, hohọ degeba, 12 Aye Godikou bolofẹiyode tobou mabadomou, ele kuhe dihọ bagạ tobolou idi. Yobe, Godihạ degeiyenou, nị midihọ bolọdo kẹ milou ga iligi, bi bolọdo, ẹ nịmokou nelẹyodema makai dala kẹme nị mo□umabadomou. Bi kẹ molo□ube, Godihạ o sasại, ẹ hohọ kahạ silẹmại dala kediạbou de nị olou fẹi bi kẹ molo□u dala. 13 Dibe huliạ kahạ duo kodu dalamou, Godihạ di malạmou, ẹ Dihi yo□u tagaido kahạ hohọ kokou dogogumou, ẹge di wolou dala. 14 Godihạ Dihi ẹ di mamọụ kahạ degemou, Godihạ di midihọ kasagạibe gebe meiyodei.

Polhạge midihọbou dabaibou Kelesuhạ degedi kẹ tobou

15 Dige Godibe dugulo sagại meiye, kẹnou si Godihạ Dihi ẹme yo□u ẹ Aye sagại, ei kou dugulo i. Ẹme Godihạ ẹ Dihi wolo. Godihạ sa sibigẹbou hebenibou de milou li mei kelegene, ẹ Dihibe widio o hiye kegenou kuhe delei. Ifine kegenou dala. 16 Godihạ degeiye, ẹ Dihihạge hebenihạ bibou, sa sibigẹ ko□umahạ bibou olou fẹido milou gai. Bi di dugulo idibou, dugulo idiyo meibou de milou gai. Hebeni ẹsol o daga dagabou, duo daga dagabou, hụbou bi ilo kelebou olou fẹi kẹ milou gai. Bi olou fẹi, ẹ milou gai kẹme yo□u ẹ bimạinou. 17 Sa sibigẹ ko□umahạ bibou, hebenihạ bibou olou fẹi kẹ milou gali mei kelege, ẹme yo□u kege kuhe delei. Dalali, bi olou fẹi kẹ milou gama, dia dalamou, bi olou fẹi kẹme geleguomou, dabai tanou bologuạdo degeli kuhẹ. 18 Ẹme damalẹyodei o sasại di widio o hiye. Dibe ẹ tou kokou sosou tanou fẹi dege dala. Di fị gehẹ degedi kahạ obou be ẹ. Ẹme tolo ilemou ẹbukou haguại. Tofigile i o ilo kelebe habage hagualẹ. Yo□unou si gabama folodo dala. 19 Godihạge yo□u ẹ fị olou fẹi kẹ ẹ Dihihạ duledu amạma dalayadomou tagai. 20 Godihạge sa sibigẹ o sasại dibou, hebenihạ bibou olou fẹibe ẹbou de fị tanou degele kẹ tagalemou, ẹ yo□u ẹ Dihi tobou mou migile, hebe fufuguomạikou tolo i. Ẹ Dihihạ kafei kahạ degeiye, ẹ dibou de mogo tanou degei kuhẹ.

21 Afuge, nịme Godibe ahudo dege deleiguei. Nị fimại kasagạinou delei kahạge, nịme Godibou ho mại dalali, midihọ kasagạinou milou ga idi. 22 Kẹnou si Kelesuhạ tolo i kahạ degemou, Godihạ nibou de mogo degei. Nịme ẹ dihịle kokou sibigi ta mei

dalaba duguoba, kõu gue tobolõu, nɨme mą o sasąi. Ąge nɨmokõu be midihǫ kasagąi milõu gadi kahą hebe ta nelę meiyode tobolõu. 23 Kęnõu si, nɨ damalęyodei kęme dedęido dege tolõu ba tafalaguama. Godihą dimokõu nelęyodei, di mõu ląmõu degeli kęme nɨne dia dalama. Tą nɨ dulo i kęme tą uwo bolofęi. Damalędo, tą uwo bolofęi kęme oe hehegile i kahą degemõu, sa sa olõu fęi kõu tefei. Ąne dabai kę degedi o.

Pol ęme sa Kolosi o kedią dogõu gudi o

24 Ą nɨ dogõu gudi kahą hagi dugulu kęme ąme hohǫ degeli. Kelesuhąge ę tõu be damalęyodei o sasąi kedią dogõu gulamõu hagi hiyedo dugu sagąi, ąne kęnõu tefele dugulu. Hagi, Kelesuhą dugu kęme mei degeli mei, ąne dugulu kuhę. 25 Godihą tobõu mõu, ą ile, damalęyodele i o sasąi kediąbõu de dabai degeligibe, sa sa ahudo o sasąi nɨmokõu ne egei hehegiedi. Damalędo, Godihą ą ę tą olõu fęido kę hehegieyede tobõu mõu, ą kuhe hehegiedi. Yobe ąme egei dabai degedi o. 26 Afuge Godihą tą kęme mogogou delei kahą, kõu guai o sasąi kedią tą tawale ili mei dalamõu haguabe demõu, ifisi tą kahą sibigę kęme Godihą ę o sasąi kediąmokõu nõu tamą degei dala kuhę. 27 Damalędo, Godihą yo□u tagaiya kę, ę tą, afudo mogogou delei kahą sibigę kęme ę o sasąi dimokõu hehegieimõu tawale ili. Tą kęme sa sa ahudo o sasąi nɨne dulomõu tawale ili kehę. Tą kahą sibigę, di tawaga tobolõu sagąi mei kęme kõu gue, Kelesuhą sa ta o sasąi nɨbõu de dogõu guo dala kahą degeimõu, hebeni hohǫ kęme nɨ dugulamõu dia dalagua kehę. 28 Kelesuhą degei tą kębõu, egei kębõu de ei hehegie tobolõu idibe, ei o sasąi tanõu tanõu olõu fęi kediąmokõu tewe kębõu de hehegie tobolõu idi. Ei tagalibe, o sasąi olõu fęi Kelesukõu damalęyodema nelędo dege dalaguaba, ei dią wõu ma ile, Godikõu fologaba tafalaguale kę tagali. 29 Kegemõu, ą dabai kę nelędo dege degedibe, Kelesuhą neleya kęnõu ą ę dabai kę kuhe degedi.

2

Di damalęyodema nelędo dege dalalibe, ogõu gai tąbe hobõu dulo sesedame

1 Nɨge ą nɨ dogõu gulamõu dabai hiyedo degedi kęme nɨ defęido tawama. Ąge nɨbõu, sa Laodisia o sasąibõu, haba sa sa o sasąi, mą midihǫ dugulo ili mei kediąbõu de dogõu gulamõu dabai hiyedo degedi. 2 Ą dabai kę degedi kahą yobe kõu gue, nɨ olõu fęi nelędo dege dalali, fɨ tanõu degeba, nɨõu sie yogokõu solõu do degeiba solõu do degeiba demabadomõu. Ą tagalibe, nɨ fimąi bolǫ kębõu, tewe hiyedo kębõu de mo□umaba, Godihą tą mogogou kahą sibigę kęme nɨ tawamabadomõu. Tą kahą sibigębe Kelesu ęnõu. 3 Kelesube sibigę hiyedo. Ę duledube Godihą tewebõu, fimąibõu olõu fęi kę amąma dala.

4 O tae nɨmokõu tą sebe degeba ogõu gai tą ta tobõu ba, kegeligi nɨ kę dulo sesele iye domõu, ą egei ko□u nɨmokõu kuhe tobolõu. 5 Ąme nɨbõu de dala meiye, kęnõu si mą fimąibe nɨbõu de dala. Nɨ Kelesukõu damalęyodema, nelędo dege dalali, midihǫ bolǫdo kę milõu goluyodeimõu dulomõu, ą hohǫ hiyedo degeli.

Dibe fɨ gehę kę mǫų kahą, di Kelesubõu de dogõu guonõu suluguame

6 Nɨge Yesu Kelesube nɨ Hiye Oyodema damalęyodele i degemõu, nɨme ębõu denõu dogõu guo suluguama. 7 Nɨme ęmokõu hebe tefeye mihɨkõu hiligedo tou kę są dege nelędo dege tafalama. Mosǫ, mouti tagetõu nelędo dege duwo kę są dege tafalama. Egei, ei nɨmokõu hehegiei kokõu nõu damalęyodema hiligedo tolõu ba, Godikõu bolofęiyode tobolõu nõu suluguama.

8 Nịou tawaibou, o tae ogou gai tạbou, sibigẹ mei tạbou de tobou ba, nị kẹ dulo
sesele iye. O kediạme die kou guai o kediạ kuolou tạbou, sa sibigẹbou agudiobou dia
daladi kediạ tạ kẹbou de dulo tobou mou suluguadi. O kegele i kediạge Kelesuhạ tạ
hehegiemou suluguadiyo mei.
9 Nị tewe, Kelesu ẹme kou Godiye, kẹnou si ẹ sa sibigẹ kuokou migilemou be o
baga siei. 10 Ẹme ẹsol o daga dagabou, duo daga dagabou olou fẹị kediạ die widio
o. Nịme ẹ bi kahạ degemou, fị gehẹ, Godihạ nịmokou nẹị kẹme nị duledu amạmạị
dala. 11 Nịme Kelesubou de dogou guo dala kahạ degemou, nịme kolo diafigi kẹ sạ
degei dalagua. Kou ume tou do kahạ kolo diafigidi kẹ tobou yo mei. Kou ume midihọ
kasagạị, di milou gadi kẹ Kelesuhạ igile mugu kẹ tobolou. 12 Fafeleya tofolou imou
be, nịme Kelesubou de dogou guo dalaguali, ẹ widai sagạị kẹnou tefele, nịne Godihạ
widai. Haba, nị Godihạ Kelesu haguạgi kahạ nelẹ kokou damalẹyodema, fafeleya
tofou ma fogou mou be, nịne Kelesu ẹbou de haguạ, gehẹ dege dalagua. 13 Afu nị
midihọ kasagạị milou gamou, nịou nị fịye tagaiya kẹnou seseimou be, nịme tofigile i
sạ dege delei. Kẹnou si Godihạ di olou fẹị Kelesubou de haguạgie, fị gehẹ kẹ dimokou
nelẹmou, midihọ kasagạị di milou ga ibe ẹ gebe meiyodei. 14 Di Moseshạ kuolou tạ
kẹ sesediyo mei kahạ hebe kẹ Godihạ tọguei. Damalẹdo, Godihạ ẹ kuolou tạ olou
fẹị kẹ hebe fufuguomạịkou diou gou mou, ikoke degema mei degei. 15 Kelesu hebe
fufuguomạịkou tolo i kelege, Godihạ hegibe, ẹsol o daga dagabou, duo daga dagabou
olou fẹị kediạme huyafẹị degeimou, diạ sidifi hiyedo degele i. Godihạ nelẹ hiyedo
kahạ die nelẹ kẹ gabama folodo dalamou, o sasạị kediạne dugulo i.

Dibe Kelesubou de tofigile i sạ dege dalagua kahạ degemou, kuolou tạege dibe ta dogou gulo sagạị mei

16 Kegemou, o tae kuolou tạ ta nịmokou tobou babe, nịge dulo sesedama. Nalẹ ta
nạdamabeedeiba, huẹị nạdamabeedeiba kẹ hobou ta dulo sesedama. Haba sawisiei
hiye daga daga kahạ dowobou, oguo gehẹ hegili kahạ dowobou, misiholo duwodi
sawisiei kẹbou olou fẹị kahạ kuolou tạ kẹne nị dudama. 17 Kuolou tạ olou fẹị kẹme
sibigẹ mei, habage tamạ degele kahạ tayenou. Kelesu ẹnou si sibigẹ hiyedo. 18 O tahạ
tieimi dugu ta nịmokou susubabe, nị ta dudama. Haba ẹsol o kediạmokou yubu sugulo
fiyamabeedeibane, nị ta dudama. O kegei kediạme diou u die fimạịyenou tawaga
tobolou idi, sibigẹ ta mei. Godi sesele idi midihọyade tawale idiye, kẹnou si kẹme
diou u die hụnou hebele fogulo idi. 19 O kediạme Kelesu sesele idiyo mei. Kelesu ẹme
di widio o. Dibe ẹ tou sạ degei, ẹ momeye dio olou fẹị asou giemou, ẹ dimokou nalẹ
nẹịmou be, Godihạ degeiye, ẹ tou kẹme hiye degemou ili.

20 Kelesu ẹ tolo i sagạị kẹnou tefei, nịne ẹbou de tofigile i kahạ, nịme sa sibigẹbou
agudiobou dia daladi kediạ hayedu dalagua mei. Sa sibigẹ kou umahạ kuolou tạ
kegele i kẹme nị kageimou dulo sesele idiya? 21 Nị mou udama, nị nạdama, nị
kugudamabeedele idi kẹme nị kageimou dulo sesele idiya? 22 Tạ kẹme bibou nalẹbou
kahạ kuolou mạịnou. Bi kegei kẹme makoma mei degele. Godihạge kuolou kege ta
malị mei. O kediạnou mạ i. 23 Kou kegeiye, o tahạ kuolou tạ kẹ dulo seseimou be,
sa sibigẹ oyege wa, o kẹme tewe oyade tawale idi. Yobe, o kegei kahạ you ẹ tou e
tagadi kẹ akogulamou kuolou gehẹ gehẹ kẹ kuhe mạdi. Kege mạmou imou be, o sasạị
kediạge wa, o kẹme Godikou hohọ degedi oyade tawale idi. Kẹnou si ẹme kegei mei,

ẹge yo□u ẹ hụnoũ hebele fogudi. Haba kuoloũ mạdi midihọ ẹ sesedi kahạge, ẹ toũ e tagadi midihọ kasagại kẹ ta akogulo sagại mei.

3

Dibe Kelesubo͡u de haguạ gehẹ degele i

1 Nịme tofigile i sạ dege dalamoũ, Godihạ nịme Kelesubo͡u de haguạgi kahạ degemoũ, nịge bi hebenitoũ dala kẹ mo͡u lạba degema. Bi kẹme Godihạ dobogo□u delekoũ, Kelesuhạ duwo kokoũ dala. 2 Sa sibigẹ ko□umahạ bimại mo͡u lạba degedama. Bimại hebenitoũ dala kẹnoũ mo͡u lạba degema. 3 Nịme tofigile i sạ dege dala. Nị fị gehẹbe Kelesubo͡u de mogogoũ mo͡u, nịme Godibo͡u de dogoũ guo dalagua. 4 Kelesu ẹme fị gehẹ degele kẹ nẹdi o. Ẹ habage hagua tamạ degeiba, nịne ẹbo͡u de hohọ kahạ duoya kẹ tamạ degele.

Kelesube di duledu dala kahạ, dibe fị gehẹ degei dalagua

(Tạ Hiye 3:5–4:18)

Dibe gehẹ degele i o sasại dalagua

5 Kegemoũ, sa sibigẹ ko□umahạ midihọ kasagại milo͡u gadi fị kẹme oloũ fẹi woma. Midihọ kasagại kẹme sasại hiyubo͡u, o hiyubo͡u suluguadi kẹbo͡u, duo sibigi degedi kẹbo͡u, toũ e tagadi midihọ kasagại kẹbo͡u, midihọ kasagại milolo͡u tagadi kẹbo͡u, o tahạ bimại duguo tagadi kẹbo͡u debe hobo͡u milo͡u dama. O tahạ bimại duguo tagadi midihọ kẹme ogoũ gai godikoũ hohọ degedi midihọ. 6 Godihạge midihọ kegegai kokoũ gofo□u hiyedo degemoũ, ẹ tạ dulo idiyo mei o sasại kediạmokoũ hebe kasagại kẹ nelạmoũ ama dala. 7 Afu nịne o kegele idi kediạbo͡u de suluguali, midihọ kasagại kegei kẹ milo͡u ga idi.

8 Midihọ nị degedamabeedili kẹme ko͡u gue, totonoũ gofo□u degedi midihọ kẹbo͡u, omokoũ midihọ kasagại hehegiedi kẹbo͡u, susuga tobo͡u di midihọ kẹbo͡u, dou tobo͡u di midihọ kẹbo͡u oloũ fẹibe toũ fogoũ mabeedili. 9 Damalẹyodele i o sasại diạma, nị nịoũ sie yogokoũ ogoũ gai tạ tobo͡u ba tobo͡u ba dedama. Yobe, nị afu degedi midihọ kẹme toũ fogou kahạ degemoũ. 10 Nị afu degedi midihọ kẹ tobekoũ mugumoũ, Godihạ degeiye, nị fị gehẹ dege dalagua kehẹ. Nị fị gehẹ kahạ degeiye, nị tewe hiyedo degemoũ, di milou o yo□u ẹ sagạinoũ degele ili. 11 Kegei kahạ degemoũ, fị gehẹbo͡u de dalagua o sasại di oloũ fẹibe Godihạ dihịle kokoũ tefeinoũ dala. Di o ilo kelebe sa Grik o sasại, haba ilo kelebe Juda o sasạiyode tawadame. Di o ilo kelebe kolo diafigi o, haba ilo kelebe kolo diafigili mei oyode tawadame. Dibe tạ ẹsofẹi ẹsofẹi deiyode tawadame. Sane ẹsofẹi ẹsofẹi deiyode tawadame. Di o ilo kelebe dabai degele idi o sasại, haba ilo kelebe bose o sasạiyode tawadame. Yobe, di oloũ fẹibe tefeinoũ dalamoũ, Kelesuhạ di duledu dalali, di oloũ fẹi dogoũ gulu kahạ degemoũ.

Di diyoũ sie yogokoũ soloũ do degeiba soloũ do degeiba deme

12 Nịme Godihạ o sasại. Godihạ nị tagalemoũ, ẹge nịme yo□u ẹ biyodema makai dala. Kegei kahạ degemoũ, nịne o sasại ilo kediạmokoũ soloũ do degeba, midihọ bolọ kẹ diạmokoũ hehegiema. Nịoũ nị hụ hebele fogudama. Nị nịoũ sie yogokoũ himị degeiba himị degeiba dema. O yogokoũ dafadama. 13 Nị nịoũ sie yogokoũ gofo□u degeiba gofo□u degeiba dedama. Nị mogo diạ nịmokoũ hagị ta nẹibabe, nịge diạmokoũ hebe kasagại boholoũ nẹdama. Hiye Ohạ midihọ kasagại nị milo͡u ga idi kẹ gebe meiyodedi sagại kege, nịne nịoũ sie kẹnoũ tefele degema. 14 Soloũ do degedi

midihọ kahạnõũ si midihọ bolọ ilo kẹ gabama feleido. Nị o sasạị kediạmokõũ solõũ do degeibabe, nị midihọ bolọ olõũ fẹido kẹne milõũ ga ile. Solõũ do degedi midihọ kahạge midihọ bolọ olõũ fẹi kẹbõũ de geleguomõũ dabai tanõũ degedi. 15 Himị degedi fị, Kelesuhạ nẹị kẹbõũ denõũ suluguama. Godihạ nịme ẹ biyodema makaibe, ẹge nịme Kelesuhạ tõũ kokõũ sosõũ tanõũ fẹi dege dalali, himị degeba mogo tanõũ dege suluguamabadomõũ kuhe makai. Haba, Godikõũ ne bolofẹiyode tobolõũ nõũ dalama. 16 Nị Kelesuhạ tạ defẹido tolõũ banõũ suluguama. Nị ẹ tạ kẹme nịõũ sie yogokõũ tewebõũ de hegiba hegiba deba, egele tobõũ ba tobõũ ba degama. Diẹ Fedi Kuguo kahạ diẹ kẹbõũ, sosi mosọkõũ ge feile idi diẹ kẹbõũ, haba Duo Bolofẹihạ hehegieimõũ feile idi diẹ kẹbõũ de feileba, nị duleduge hohọbolõũ ba, Godikõũ bolofẹiyode tobõũ ma. 17 Hiye O Yesuhạ hụya kẹnõũ suluguama. Tạ nị tobolõũ ne, Yesuhạ hụya kẹnõũ tobõũ ma. Aye Godikõũ bolofẹiyode tobolõũ ne, Yesuhạ hụya kẹnõũ tobõũ ma.

Polhạge sosõũ, Yesukõũ damalẹyodei kokõũ tobou

18 Sasạị diạma, nịme Hiye Ohạ bi kahạ degeimõũ, nịge nị mạhạ tạ olõũ fẹi dulo sesema. 19 O diạma, nịne nịõũ nị sasạị solõũ do degema. Diạmokõũ gofo□ù tạ ta tobõũ dama.

20 Sisigọ diạma, nị ayebõũ, nị adiõũ bõũ kediạ tạ olõũ fẹi dulo sesema. Midihọ kegei kẹme Hiye Ohạge hohọ degedi. 21 Aye diạma, nị sisigọ diạ gofo□ù degele sagạị hobõũ ta degedama, kegeligi diạ fị hagị degele iye.

Polhạge dabai degele idi o sasạibõũ, die bosebõũ diạmokõũ tobou

22 Dabai degedi o sasạị diạma, nịge sa sibigẹ kuokõũ ge nị bose diạ tạ olõũ fẹido dulo sesema. Nị kegeligi, nị bose diạ hohọ degemabadeba, die dihịle kokõũ genõũ, dabai nelẹ dege degele iye. Diạ duguyo mei kelegene, diạ tobõũ mõũ du sagạị kẹnõũ tawaleba, Kelesuhạ hayedu dalali, dabai defẹido degema. 23 Dabai olõũ fẹi nị degeli kẹme defẹido degema. Dabai kẹme sa sibigẹ o kediạ dabainõũ degediyo mei. Nịme kẹme Hiye Ohạ dabaibõũ de degedi. 24 Bi bolọdo, Hiye Ohạ ẹ o sasạị kediạmokõũ nelẹyodema makai kẹme dala kahạ degemõũ, nịge dabai degedi kahạ hebe bolofẹi kẹme nịmokõũ ne nelẹdade tawama. Yobe, dabai olõũ fẹi nị degedi kahạ bose hiyedobe Kelesu ẹnõũ dala. 25 O koyohạ midihọ dọụdo mei ta degeibabe, o kẹme midihọ dọụdo mei kahạ hebe kẹnõũ molo□ù. Hiye O Godihạge o sasạị fidibe, hụbõũ obõũ, hụbõũ mei obõũ olõũ fẹido tefelenõũ fidi.

4

1 Bose diạma, nị dabai degele idi o sasại kediạmokõũ ne midihọ bolọnõũ hehegiema. Dabai kahạ hebe kẹne diạmokõũ dọụdonõũ nẹma. Nị tawama, nịne nị Bose Hiyedo hebenitõũ dala.

Di dihọ bagạ tobolõũ ba, midihọ dọụdo kẹnõũ milõũ ga ime

2 Nị dihọ bagạ tobolõũ nõũ dalama. Nị dihọ bagạ tobolõũ gibe, defẹido tawale ama dalali, Godikõũ bolofẹiyode tobolõũ dalama. 3 Nị dihọ bagạ tobolõũ gibe, Godihạ elene dogõũ guyede tobõũ ma. Ạ egei hehegiemõũ siadi kahạ degemõũ, ạme didiọ degei. Kẹnõũ si Kelesuhạ dabai, mogogou delei kahạ sibigẹ kẹ hehegile kahạ a kẹme Godihạ elemokõũ so□ugõũ yedema dihọ bagạ tobõũ ma. 4 Godihạ tagaliya kẹnõũ, ạ ẹ tạ ko□ù tamạ dege hehegieyadeba dihọ bagạ tobõũ ma.

5 Ni damaleyodele ili mei o sasai kediabou de duwogualibe, ni fimai bolofeido
kahanou Kelesuha e midihobe diamokou kelegenou fei hehegiema. 6 O sasai kediabou
de ta koubabe, hemele fiyaba, ta sebedo dia dulo tagale sagai kenou tobou ma. Ni
defeido fimama, ta olou feido dia yodugale keme bologuado gobolou tobou ma.

Polha o Tikikus dilie, Onesimus diliemokou tobou mou, dilie sa Kolosikou yai

7 A o Tikikus tobou ba e ile, a degeli ke nimokou kuhe tobolou. Tikikus eme
di mogodo. Eme Hiye Okou damaleyodema, dibou de dabai degedi. 8 A Tikikus
tobou ba, nimokou ile kaha yobe, e nimokou ile, ele degeli ke defeido tobou maba,
haba nimokou ne dedei sasagile. 9 Tikikus eme di mogo ta Onesimusbou de ile. O
Onesimus* eme Yesukou damaleyodema sesedi o boloodo, ni sa tanou tie. Kou lege
kage degeli olou fei keme dilie nimokou tobolou ile.

Polha sa Kolosi o sasai kediamokou agali bolofeiyode tobou

10 O Aristarkus, eme abou de didio degei dalali, nimokou agali bolofeiyode tobolou.
Mak, eme o Barnabasha e kiya, ene nimokou agali bolofeiyodili. A kou hu sou o Mak
ene ni sakou ile foloubabe, ni emokou hohobou ma. 11 O ta e hube Jisas, haba e hu
tabe Jastus, ene nimokou agali bolofeiyode tobolou. Juda o kamadia kedianou si abou
de dogou guo dabai degele idi. Ei Godiha o sasai wolou dalale ta ke hehegieimou be,
diane amokou dedei sasagile idi.

12 Ni sa tanou tie o Epafras eme Yesu Kelesuha dabai degedi o, ene nimokou agali
bolofeiyode tobolou. E Godiha ni dogou guba, neledo dege dalaguaba, ni fi haguaba,
ni Godiha tagali ke olou fei tawamabadomou diho baga tobou di. 13 A nimokou tobou
lamou, Epafras eme nibou, sa Laodisia kediabou, sa Hierapolis kediabou de dogou
gulamou dabai hiyedo degemou ili. 14 Di mogo Luk, eme medigo dabai degedi o,
ebou o Demasbou diliene nimokou agali bolofeiyode tobolou ili.

15 A tagalibe, nige damaleyodele i o sasai, sa Laodisia tie kediamokou ne agali
bolofeiyode tobou mabeedili. Haba, sasai Nimfabou, damaleyodele i o sasai, e
mosokou kefeguomou egei dulo idibou diamokou ne agali bolofeiyode tobou ma.
16 Kuguo kou nu huso uma mei degeibabe, ni o taha mala ile, sa Laodisia o sasai
kediamokou neiba, diane huso uma. Haba kuguo, a sa Laodisia o sasai kediamokou
nalama nei kene o kaha mala boholou ma haguba, nine kuguo ke huso uma. 17 Ni o
Arkipuskou kou gue tobou ma, dabai Hiye Oha na degeyedema makai keme defeido
degeligi, olou feido mei degeyede tobou ma.

18 Nimokou agali bolofeiyodili kou ume Pol, a mayou ma dobogou uyenou nalolu
kuhe. Ame didio degei dala keme totou degedama. Godiha habagugueibe nibou de
dalale.

---

* **4:9** 4:9 *O Onesimus* e tabe kuguo Filemonkou dala.

Polhą Egei Sasafẹi
Sa Tesalonaika O Kediąmokõu
Naląma Nẹi

Tawale Tą

Sa Tesalonaikabe sa hiye, sa Masedonia duo kile dala.

Polhą sa Korinkõu dalali, kuguo koũ sa Tesalonaika tie kediąmokõu kuhe naląma nẹi. Kuguo kẹ nalali mei kelege, ẹ sa kokõu ile folomõu dalali, Yesuhą degei kahą tą kẹ kõu hehegie tobou. Dabai 17:1-9 kokõu ne tą kẹ naląi dala.

Polhą kuguo koũ naląi kahą yobe kõu gue, Juda o kedią sa Tesalonaika tie o ilo kele makolo idi kahą degeimõu, ẹ damalẹyodele i o sasąi kedią dedẹi sasagiemõu, kuguo koũ kuhe naląi. Yesuhą boholõu mą haguale tą kẹbõu de hehegie tobolõu mõu naląi.

Tewe o ilo kedią tawale ibe, Polhą kuguo koũ naląibe kuguo ilo kele nalalẹ kõu dalamõu, kuguo koũme ẹbukõu do naląiyode tawale i.

Kuguo 1 Tesalonaika koũmahą tą sibigẹ tanõu tanõu olõu fẹibe kuhẹ:

Tą Hiye 1–3

Polbõu, ẹbõu de dabai degele idi o kediąbõu dią sa Tesalonaika tie o sasąi kediąmokõu solõu do degele i.

Tą Hiye 4–5

Sa Tesalonaika tie o sasąi kediąme Godihą yoũnõu dogõu guo dalaba, midihọ bolofẹi kẹnõu milõu gamabadomõu.

Polbõu, ẹbõu de dabai degele idi o kediąbõu dią sa Tesalonaika tie o sasąi kediąmokõu solõu do degele i

(Tą Hiye 1–3)

1 Pol ąbõu, o Sailasbõu, o Timotibõu ei sa Tesalonaika tie o sasąi damalẹyodele i nįmokõu kuguo koũ naląma nelį kuhẹ. Nįme Aye Godibõu, Hiye O Yesu Kelesubõu de dogõu guo dalagua.

Godihą nįmokõu habagugueiba, nįme bologuądo dalamabadomõu.

Polhą sa Tesalonaika tie kedią Yesukõu damalẹyodele i kahą degeimõu hohọ degei

2 Ei nįmokõu fimąmõu, Godikõu bolofẹiyode tobolõu idi. Ei nį hụ soloũmõu, Godikõu dihọ bagą tobolõu idi. 3 Nįme Yesu Kelesukõu damalẹyodema, ẹ dabai degele idi. Tabe, nįme Yesu Kelesukõu hohọ hiyedo dege, ẹ dabai hiyedo degele idi. Tabe, nįme nelẹdo dege dalaguadi o sasąi, di Hiye O Yesu Kelesuhą boholõu mą haguale kẹne nį dia dalaguadi. Eige nį kegele idi olõu fẹibe tawale i kahą degemõu, ei di Aye Godikõu bolofẹiyode tobolõu idi. 4 Mogo diąma, Godihąge nįme tagai hiyedo dala. Eige nįme Godihą yoũ ẹ biyodema makaidade tawale i.

5 Tą uwo bolofẹi, ei nįmokõu tobolõu i kẹme tąenõu tobolõu ili mei. Duo Bolofẹihą degeiye, ei tą uwo bolofẹi kẹ nelẹdo dege tobolõu i. Ei fimąi bolọụ dege tobolõu ili mei. Nį dowoye, ei nįbõu de dogõu guo dalamõu, ei milõu gadi kẹme nį duguo tawale i.

6 Ni Godiha ta dulomou tolou igolugi, hagi hiyedo dugulo i. Kenou si nime eibou
Hiye Obou ei degei sagai kenou seseimou, Duo Bolofeihа nimokou dedei sasagieimou,
ni hoho degele i. 7 Ni midiho kege milou ga idi keme, damaleyodele i o sasai, sa
bolou Masedoniabou Akaiabou duo kile tie kediamokou midiho bolo ke hehegile idi.
8 Hiye Oha ta, ni hehegie tobolou i keme bala wodi uwo sagai kege, sa Masedoniabou
Akaiabou duo kilegenou dulo ili mei. Sa sa olou fei kediane ni Godikou damaleyodele
i kaha ta ke olou fei kou dulo tefei kaha degeimou, ei sa sa suluguadibe, ta keme
eige ta tobou mou suluguadiyo mei. 9 Ei sa ta iga fologoumou be, sa ke tie o kediage
eimokou kou gue susulo tobolou idi, Polbou dia sa Tesalonaika tie kediamokou fologa,
egei hehegie tobou mou be, sa Tesalonaika tie kediage ta ke dulomou, ogou gai godi
tobekou muguo, damaledo Godi, yo□u kegenou daladi kokou damaleyodema, e dabai
kenou degelamou degele idiyode tobolou idi. 10 Haba sa sa o kediа kou gue susulo
tobolou idi, Godiha Dihi e tolo imou haguagimou, hebenitou felei. Folo dalali, habage
boholou ma haguale keme sa Tesalonaika tie o kediа dia dalagua ke eimokou susulo
idi. Damaledo, Godiha Dihi eme Yesu. Godiha gofo□u, habage tama degele kaha di
makeiye domou, e di boholou mou dala.

2

Polha sa Tesalonaikakou ge dabai degei ke tobou

1 Mogo diama, nige tewe, ei ile folo, nibou de dalaguali, dabai degei keme mou
ta fogou li mei, sibige tama degei dala.* 2 Ei ni sabekou ile feli mei kelegebe, ei sa
Filipaikou dalamou, sa ke tie o kediа ei susuga tobolou i, hagi hiyedo eimokou nele
i kene ni kou tewe. Kenou si Godiha ei dedei sasagieimou, ei ni sa Tesalonaikakou
iga fologoumou, ni o ilo kelegene akogulamou degele iye, ei ta kesigie gue degele ili
mei, Godiha ta uwo bolofei ke nimokou tobolou i. 3 Ei nimokou egei hehegie tobolou
idibe gulai dege ta tobolou idiyo mei. Ei ta keme gulokou ta mei. Ei nimokou ogou ga
tobolou idiyo mei. 4 Godi yo□unou ei fimai file duguomou, e ta uwo bolofei ke tobou
mabeedema ei kuhe makai kaha degeimou, eige doudonou hehegie tobolou idi. Eige
o sasaiye eimokou hoho degele ke tagale idiyo mei, eige Godiha hoho degele ke tagale
idi. 5 Ni kou tewe, ei ni hoho degemabadomou ogou ga tobolou idiyo mei. Haba ni
bimai kene ei tagale idiyo mei. Godiha tewe, eige nimokou midiho bolonou milolou
idi. 6 Eige ni ei hu ke hebele fogumabadomou degele ili mei. Haba o ilo kelege ei
hu hebele foguyadomou degele ili mei. 7 Damaledo, eibe Kelesuha ta-bolofei-mala-
suluguadi-o dalaye, kenou si ei iga fologamou be, eige nimokou bi ta nemabeedema
hawa tobolou idiyo mei. Dihigidiou taha e dihi bu nedi sagai, ei nimokou ne nebe
ke sagainou degele idi. 8 Ei nimokou solou do hiyedo degei kaha degemou, Godiha ta
uwo bolofei ke nimokou tobolou i. Haba tabe, ei ni dogou gula deba, ho oe ei wouba
tofigile kene tabou mei, yobe nime ei mogodo degei kaha degeimou.

9 Mogo diama, ni tewe, ei nibou de dalali, dabai hiyedo degemou, ta uwo bolofei ke
nimokou tobolou idi. Eige ni eimokou nalebou bi ilo kelebou de nemabeedema yodulo
dafamou be, ei huliamebou agalibou Godiha dabaibou sele dabaibou de hiyedo degele
idi.

10 Ni kou tewe, ei Kelesukou damaleyodele i o sasai nibou de dalali, Godiha tagali
midihoya kenou ei e dihile kokou doudonou suluguei. Godi yo□u tewe ei midiho

* **2:1** 2:1 Dabai 17:1-9

kasagai ta milou ga ili mei. 11 Ni kou tewe, ei ni doususulo idibe o taha yo u e sisigo
dousudi sagai kenou tefele dousulo idi. 12 Ei ni dousumou ibe, nime bologado
dalaguamabadomou dedei sasagile idi. Nime Godiha yo u e bi kaha degeimou, eige
nime midiho bolodo kenou milou gamabadomou kuhe egele tobolou idi. Godi yo u
ni haguisamou, e sa, yo u wolou dala kokou haguamabeedili. Sa keme hebeni sa,
Godiha hohobou de dala.

O sasai, Kelesukou damaleyodema hagi duguo neledo dege deleiguei

13 Ei Godiha ta nimokou hehegie tobou mou be, nige ta keme sa sibige o kediа tadade
tawale ili mei. Nige Godiha tabe damaledodade tawalemou tolou i kaha degeimou, ei
Godikou bolofeiyode tobolou idi. Godiha ta kahage damaleyodele i o sasai ni duledu
dabai degedi. 14 Mogo diama, sa Judiakou damaleyodele i o sasai kediа, die midiho
keme nine sesele igolugi, ifine kegenou dala kehe. O sasai kediame Yesu Kelesuha
dogou guo dalamou, Juda o, dio u die mosoma kediage diamokou hagi hiyedo nedi
sagai kenou tefei, nine niou ni mosoma kediage nimokou hagi hiyedo nele idi. 15 Juda
o kediage habage-degele-duguo-tobolou-idi-o kediame woumou tofigile i. Haba Hiye
O Yesune wala imou tolo i. Eine gagale mugulo i. Godihage o kediame hoho degediyo
mei. Diage o olou feido ho degele idi. 16 Yobe, Godiha sa ta o sasai mamouye domou,
diage ei Yesu Kelesuha ta hehegiedi ke akogulo idi. Kegele idi kaha degemou, die
midiho kasagai olou fei keme hiye dege haguabe demou, Godiha gofo u tama degele
keme hafei degeli.

Polha sa Tesalonaika o sasai kediame haba dugu ile sagaido degei

17 Mogo diama, wefeido, Juda o kediа ei hele mugumou, fogou haguasiemou, ahudo
dege tiasigeliye, kenou si ei fibe nibou de dala. Kegei degemou, ei haba ni dugu ile
sagai degeimou hiyedo a ka ili. 18 Eige nimokou igalamou degele idi. Pol a ilamou
hiyedo degediye, kenou si Tamaha ei akoguo dala. 19 Ni degeiyege, di Hiye O Yesuha
boholou ma haguale kelege, ei e dihile kokou ge hohobolou ile. Yobe, nige egei, ei
nimokou hehegiei ke tolou mou, Yesukou damaleyodele i kaha degeimou, ei e boholou
ma haguale ke hoho dege dia dalali, hebe bolodo e nele ke mala ile. 20 Damaledo, ei
nimokou hohobolou idi. Ni damaleyodele i kaha degeimou, Godiha eimokou hohobou
di.

3

Polha o Timoti sa Tesalonaika o sasai kediamokou dedei sasagieyadomou tobou mou i

1 Ei nimokou solou do hiyedo degemou, nimokou igale ke dia dalale dafamou, ei
tobolou gi, abou Sailasbou elebe sa Atenskou dalaba, 2 ele mogo Timotihanou iyede
tobolou i. Timoti eme Godiha dabai degedi o, elebou de Kelesuha degei kaha ta uwo
bolofei ke tobolou idi. Kelegenou be, ele Timoti ni dedei sasagieiba, ni damaleyodei ke
neledo dege dalamabadomou iyedele i. 3 Kegeligi, ni ilo kele hagi hiyedo ke duguoba,
fi hiyedo ma iye. Niou tewe, Godihage damaleyodele i o sasai dibe hagi kegei ke
dugulo ileyodei. 4 Ei nibou de delei kelegene, eige dibe hagi gehe gehe dugulo ileyode
tobou sagai keme, ni tewe, damaledo, di hagi hiyedo kou tama degeimou dugulo i.
5 Kegei kaha degemou, age nimokou igale a ke kaba dia dalale dafamou, a Timotinou

tobou mou i, ni damaleyodei ke tawalamou. Tefele dugudi o kaha* ni damaleyodei ke tefele duguba, ni olou fei fiyasigeiba, ei dabai hiyedo degele idi keme sibige mei degeiye domou.

Timotiha Tesalonaika kediа bologuado degeli ta ke mala hagumou, Polha hoho degei

6 Kegemou, Timotiha nimokou ile dala dema, haba boholou ma hagua feleі. Felemou, eimokou toboube, sa Tesalonaika tie nime damaleyodema, neledo dege dalali, niou sie yogokou solou do degeimou solou do degeimou dedi ke susulo tobou. Haba tabe, ei ni dugulo sagai degeli kenou tefei, nine eimokou fima hoho degemou, ei dugulo sagai hiyedo degele iliyode tobou mou dulo i. 7 Mogo diama, eibe hagi hiyedo duguo deleiye, Timotiha hagua eimokou nime damaleyodema neledo dege dalayode tobou mou dulomou, eibe dedei degei. 8 Nime Hiye Okou damaleyodema, neledo dege dalagua kaha degeimou, eine bologuado dalagua kuhe. 9 Ei nimokou fimamou, Godiha dihile kokou hoho hiyedo degele ili kaha degemou, eige di Godikou bolofeiyode tobolou ili. Kenou si ei Godikou bolofeiyode tobolou kahage Godiha hoho degedi eimokou nei keme tefele sagai mei. 10 Godiha dogou guba, ei haba iga, ni duguloyodema, huliamebou agalibou de, hiyedo diho baga tobolou idi. Kegeiba, ni damaleyodei keme nele mei degei debabe, ei degeiye haba neledo degele.

Polha sa Tesalonaika o sasai kediamokou ileyodema, Godikou diho baga tobou

11 Di Aye Godibou, di Hiye O Yesubou dilie ei nimokou igale a ke milou yadomou kuhe diho baga tobolou ili. 12 A tagalibe, ei nimokou solou do hiyedo degei sagai kenou tefele, Hiye Oha degeiye, nine solou do degedi midiho ke hiye degeiba, niou sie yogokou solou do degeiba solou do degeiba dema, o sasai ilo kediamokou ne solou do degele ke tagali. 13 Kege degeiba, Godiha degeiye, ni neledo dege dalaguali, di Hiye O Yesuha emokou damaleyodei o sasai kediabou de hagubabe, nime hebe kasagai ta molo□u mei, di Aye Godiha dihile kokou doudo o sasainou dalaguale. Damaledo.

Sa Tesalonaika tie o sasai kediame Godiha yo□unou dogou guo dalaba, midiho bolofei kenou milou gamabadomou

(Ta Hiye 4–5)

4

Di sasai hiyoubou o hiyoubou degedi midiho keme milou dame

1 Mogo diama, a ma ta mei degelamou uwage tobolou kuhe. Ei nimokou egele tobolou idibe, ni midiho Godiha tagali kenou milou gale ke hehegie tobolou idi. Damaledo, ta ei tobou mou ni dulo sesele ili kehe. Kenou si, ifi ei Hiye Oha huya ke ta neledo dege haba nimokou tobolou be, ni midiho bolofeido kenou milou gamou imabeedili.

2 Ei nimokou Hiye O Yesuha huya ke egele tobolou i olou feido keme niou kou tewe. 3 Godihage ni niou sie emokou seseguba, e degeiye nime e o sasai bolodo dalamabadomou tagali. Kegei kaha degemou, sasai hiyoubou o hiyoubou degedama. 4 Tou e tagadi midiho kasagai milou dama. Fiye tagadi midiho kasagai kene milou dama. Midiho bolodo, Godiha tagali sagai kenou milou gamou ima. 5 Godi tewe mei o sasai kediа dio□u die tou e tagadi midiho ke degele idi sagai kege degedama.

* **3:5** 3:5 *Tefele dugudi o kaha* - e hube Tama sa degei.

6 Damaleyodele i o sasai ni niou sie yogokou tou e tagadi midiho kasagai ke milou gaba ogou gadama. O tae kegeibabe, midiho kasagai kaha hebe molou keme ei nimokou defeido kou egele tobou. 7 Godihage dibe midiho kasagai ke milou mabadomou haguisali mei. Ege dibe you e midiho bolodo kenou milou mabadomou kuhe haguisai. 8 Kegei kaha degemou, o sasai koyoha ta ke du ho fogou babe, eme o kedia tobekou muguyo mei, Godi nimokou Duo Bolofei nei o ke tobekou mugulu.

Di defeido midiho bolofei kenou milou ga ime

9 Damaleyodele i o sasai di diyou sie yogo tagadi midiho keme eige nimokou ta nalama sagile sagai mei, yobe Godiha nimokou hegimou niou kou tewe degei kaha degeimou. 10 Ei tewe, nige damaleyodele i o sasai olou fei, sa Masedonia duo kile dalagua kediamokou ne solou do degele idi. Mogo diama, ei nimokou haba dedei sasagie tobolou be, nige midiho keme hiyedo dege degemou ima. 11 Ei nimokou kou tobou mou dulo i sagai kenou tefele amafeinou dalali, niou ni dabai kenou degemou ima. Niou ni dobogouye defeido dabai degeleba, niou sie dia dalama. 12 Kege degeibasi, nige omokou bi hawagale mei. Damaleyodele ili mei o sasai kediane ni dabai kege degeiba dugubabe, diage ni midiho ke hoho degele ile.

Hiye Oha boholou ma hagua di gelegulo

13 Mogo diama, eige nime defeido midiho tofigile i o sasai kediamokou tama degele keme tawale ile ke tagali. Kegeligi, damaleyodele ili mei o sasaiye die mogo dia sihou gosolo idi sagai, nine kenou tefeiye domou ei kuhe tobolou ili. O kediame Godiha kou tofigile i ke haba haguagile keme ta tawale dia dalagua mei. 14 Yesuha tolomou haguai keme dige kou damaleyodele i. Kegei kaha degemou, Yesuha degeiye, Godihage Yesukou damaleyodele i o sasai, tofigile i kediame olou fei haguagieiba, Yesuha boholou ma haguale kelege diane Yesubou de haguasile.

15 Damaledo ta, Hiye Oha toboube ei nimokou tobolou ili kuhe. Hiye Oha boholou ma haguale kelegebe, tofigile ili mei, sa sibige kuokou sosou dalagua, dibe hebenikou be dibukou fologale mei. 16 Yobe, Godiha hiligedo tobou ba, esol o hiye kaha haguisa tobou ba, haba Godiha kibi ke haguisouba, Hiye O younou hebeni tou fogou migiba, ise, youmakou damaleyodema tofigile i kediame diabukou haguа ile. 17 Tofigile ili mei, sa sibige kuokou sosou dalagua, dibe habage mabi timiya ke fologaba, tofigile i o sasai kediabou de Hiye Obe agudiletou kuhe gelegulo ile. Kegeiba, dibe Hiye Obou de tofousogo tofousogo kegenou dalaguale. 18 Kegei kaha degemou, ta a nalai koumahage ni niou sie tobolou ba, yogokou dedei sagiba dedei sagiba degama.

5

Dige Hiye Oha haguale keme ama dalaguame

1 Mogo diama, Hiye Oha haguale sawisiei keme eige nimokou nalama nele mei. 2 Yobe, niou kou tewe, Hiye Oha haguale sawisiei keme hiyou moudi oe huliame haguadi sagai kenou tefele haguale. 3 O sasai sa sibige kuokou ge bologuado dalayode tawale ili kelegenou, hagi hiyedo ke tama degeiba dugulo ile. Sasaiye dihi mala felamou do dugudi sagai kenou tefele dugulo ile. O taha ta kama folo meido. 4 Mogo diama, ninou si hulia kokou ta dalagua mei. Kegei kaha degemou, Hiye Oha haguale sawisiei kelegebe, hiyou moudi oe hagumou, mosо obou kaha kesigidi sagai kege, ni ta kesigile ile mei. 5 Ni olou feibe hohoyabou agalibou nou suluguadi o sasai.

Damaleyodele i o sasai dibe huliạ timiya ta suluguadiyo mei. 6 Dibe o ilo kediạ dege
kege tiadame. Di dihọ kusiaba ama dalame. Tou e tagadi midihọ kẹme degedame. 7 O
tiadi kediạme, huliạme tiasigedi. O tigi kolo huei gofo udo nạma fi toto degele idi
kediạme huliạme huei gofo udo nalạ idi. 8 Kẹnou si agali suluguadi o dibe tou e tagadi
midihọ kẹme degedame. Di Hiye Okou damaleyodema, solou do degedi midihọ kẹme
kuwoye solou mosọ gogudi sagai kege goguoba suluguame. Di Godihạ di mamolo u
kẹ dia daladi midihọ kẹme heti gofo udo kẹ sagai dege, di widiletou muguoba kuhe
suluguame.* 9 Godihạge dibe ẹ gofo u hiyedo kẹ dugumabeedema makali mei. Di
Hiye O Yesu Kelesuhạ degeiye, ẹ di mamolo uyodema makai. 10 Di dowoye, Yesu ẹ tolo
i kahạ degeimou, di tei debane, teli mei debane, dibe ẹbou de dogou guo dalaguale.
11 Kegei kahạ degemou, nịou ifi degele ili sagai kegenou nịou sie tạ bolofei kẹnou
tobolou ba, yogokou dedei sagiba sagiba dema.

Godihạge Kelesukou damaleyodele i o kediạme midihọ bolofei kẹnou milou gamabeedema dogou gulo

12 Mogo diạma, tạ ei tobou ladi ko ume nị duma. Nị widio o kediạ tạ defeido
dulo sesema. O kediạme Hiye Okou damaleyodema, nị widio o degemou, nị dogou
gulamou, nịmokou egele tobolou mou, dabai hiyedo degele idi. 13 Kegei kahạ
degemou, nịge diạmokou solou do degeba, die tạ kẹ defeido dulo sesema. Haba tabe,
nị nịou sie yogokou mogo degeiba mogo degeiba dema.

14 Mogo diạma, tạ ta, ei nịmokou tobou ladi ko une defeido duma. Dabai degele
dafa idi o kediạmokou egele tobou ma. Guẹ degedi o kediạmokou ne dedei sasagiema.
Nelẹ mei degei o sasaine dogou guma. Omokou amafei himị degenou tobou ma.
Gofo u dege tobou dama.

15 O ilo kediạ nịmokou midihọ kasagai milou ga ibabe, nịne kegeligi diạmokou
boholou midihọ kasagai milou ga iye. Nị nịou sie yogokou midihọ bolọdo hegiba
hegiba dema. O ilo kediạmokou ne midihọ bolọnou hehegiema.

16 Sawisiei olou feido hohọ degema. 17 Godikou dihọ bagạ tobolou nou ima.
18 Midihọ kagei kagei ta dugubane, Godikou bolofeiyodenou tobou mou ima.
Godihạge nịme kege degele kẹ tagali. Yobe, nịme Yesu Kelesubou de dogou guo
dalagua kahạ degeimou.

19 Duo Bolofeihạ nị dogou guo dabai degelaba degeibabe hobou akogudama. 20 O
tahạ habage degele duguo tobou laba degeibabe, nị hobou dafaba gofo u degedama.
21 Kẹnou si o tae tạ tobolou yodeibabe, tạ kẹ defeido file duguoba, tạ bolofeido kẹnou
tou ma. 22 Midihọ kasagai kẹme olou feido tou fogou ma.

23 Godi ẹme bologuạdo daladi kahạ ẹ obou do. Ạ tagalibe, ẹ nị dogou guo dalaba
suluguale kẹ tagali. Nịme ẹ o sasai bolọdo dalaba, ẹ nị duobou, nị fibou, nị tou bou
olou feị kẹ dia dalale. Kegeligi, di Hiye O Yesu Kelesuhạ haguale kelege, nịme sibigibou
dalali, hebe kasagai kẹ mọuye domou. 24 Nị haguisai o Godihạge yo u degeleyodei
kẹme dọudo dege milou di. Ẹ degeiye, yo u tobou sagai kẹme nịmokou tamạ degele.

25 Mogo diạma, nịge Godihạ eine dogou guyedema dihọ bagạ tobou ma.

26 Godikou damaleyodei midihọ kahạnou nị mogo diạmokou bolofeiyodema nogou
gama.

---

* **5:8** 5:8 Efesus 6:10-20

27 A̱ Hiye Oha̱ hu̱ya ke̱ ni̱mokõu tobolõu kuhe̱, ni̱ge kuguo koũme damale̱yodele i o sasa̱i olõu fe̱i kedia̱mokõu husoloũba hehegiema.
28 Di Hiye O Yesu Kelesuha̱ habagugueibe ni̱bõu de dalale.

Egei Sasama Polha
Sa Tesalonaika O Kediamokõu
Nalama Nẽi

Tawale Ta

Polha sasafẽi kuguo kẽ nalama, damalẽyodei o sasai, sa Tesalonaika tie kediamokõu nelẽmõu dalali, habage sasama kuguo koũne nalama, diamokõu nẽi. Hiye Oha haguale kẽme dia defẽido ta tawale ili mei. Diage wa, kõu hagueiyade tawale i.

Kegei kaha degemõu, Polhage midihọ gehẽ gehẽ, Yesuha haguale hafẽi degeiba tama degele kẽ kuhe tobolõu mõu nalama nẽi.

Kuguo 2 Tesalonaika koũmaha ta sibigẽ tanõu tanõu olõu fẽibe kuhẽ:

Ta Hiye 1–2

Hiye Oha haguale sawisiei kẽme habage tama degele.

Ta Hiye 3

Sa Tesalonaika tie kediage dabai degele dafa idi o kediame dọụsusuloba egele tobõu mabeedei.

Hiye Oha haguale sawisiei kẽme habage tama degele

(Ta Hiye 1–2)

1 Pol abõu, o Sailasbõu, o Timotibõu ei damalẽyodele i o sasai, sa Tesalonaika tie nimokõu kuguo koũ nalama nelị kuhẽ. Nime di Aye Godibõu, Hiye O Yesu Kelesubõu de dogõu guo dalagua.

2 Di Aye Godibõu, di Hiye O Yesu Kelesubõu dilie nimokõu habagugueiba, nime bologuado dalamabadomõu.

Sa Tesalonaika o sasai kedia hagi duguomõu be, nelẽdo degenõu deleiguei

3 Mogo diama, eige Godikõu bolofẽiyode tobolõu idi. Kege degedibe bolọ, yobe, ni damalẽyodeibõu solõu do degedi midihọbõu kẽ hiyedo degeligi, ni niõu sie yogokõu solõu do degeimõu solõu do degeimõu dili kaha degemõu. 4 Nime damalẽyodema dalaguamõu, ho oe ni makoloyodema degele imõu be, ni kẽ duguo nelẽdo dege dalagua kẽme eige damalẽyodele i o sasai, sa sa olõu fẽi tie kediamokõu susulo tobolõu mõu, ni hụ kẽ hebele foguo suluguadi.

Godiha di fidibe dọụdonõu fidi

5 Ni damalẽyodema, hagi olõu fẽi dugumõu be, Godihage dimokõu yoũ di fidibe dọụdoyode hegili. Kegei kaha degemõu, ẹ ni midihọ kẽ file duguobabe, bolọyodema, nime sa, ẹ wolõu dala kokõu fologaleyode tobolõu. 6 Godibe midihọ dọụdonõu milõu di o. Kegei kaha degemõu, nimokõu hagi nẽdi o kediamokõu be Godihage hagi nelẽ. 7 Haba tabe, ẹ degeiye, o sasai, ifi hagi hiyedo dugulu nime diyõu fẽi misiholo duwoguale. Hiye O Yesubõu, ẹ ẹsol o nelẽdo kediabõu de hebeni tõu fogõu, dou wobolõu keleya kẽ haguababe, Godihage di misiholo duwoguamabeede tobolõu. 8 Yesuha haguaba, o sasai Godi tewe mei kediamokõu hebe kasagai kẽ nelẽ. Di Hiye O Yesuha ẹ ta uwo bolofẽi kẽ tawali mei o kediamokõu ne hebe kasagai kẽ nelẽ. 9 O sasai kediame hebe kasagai kẽ malaba, Hiye Oha hohọbõu nelẽbõu kẽme ahudo dege

dalaba, kasagai kokou tofousogo tofousogo kegenou dalale. 10 Sawisiei Godiha makai kelege, Hiye O e hagubabe, Godiha o sasai kediа emokou hohobolou ile. Damaleyodele i o sasai kediа e hu hebele fogulo ile. Nine kegele ile, yobe, ta ei hehegie tobolou i keme ni damaleyodele i kaha degemou.

Polbou diage Godiha sa Tesalonaika o sasai kediamokou dedei hiyedo ke neyadomou diho baga tobolou i

11 Ei Hiye Oha haguale kokou fimamou, diho baga tobolou idibe, Godiha ni dogou guyedema kuhe diho baga tobolou idi. Eige midiho, Godiha ni sesemabadomou haguisai ke ni milou ba Godiha duguyedema kuhe diho baga tobolou idi. Haba, Godiha neleya ke midiho bolo, ni degele sagai kebou, damaleyodei kaha midiho ni milolou sagai kebou de bologuanou milou mabadomou kuhe diho baga tobolou idi. 12 Eige nime midiho bolo kenou milou mabadomou diho baga tobolou idi, ni Hiye O Yesuha hu hebele foguba, haba ene nimokou hohobou yadomou kuhe diho baga tobolou idi. Di Godibou, di Hiye O Yesu Kelesubou dilie habagugueibe nibou de dala kaha, ei kege kuhe diho baga tobolou idi.

2

Kuolou ta gobou di obe habage tama degele

1 Mogo diama, di Hiye O Yesu Kelesu haguba, di e gelegulo ke ei nimokou tawale ta tobou ladi. 2 O ilo kelege Hiye Oha haguale sawisieibe kou hagua gabama iyode tobou babe, ni kesigidama. O tae ta habage degele ta tobou bane, Duo Bolofeiha o takou kou hegiyode tobou bane, haba kuguo kou Pol a nalaiyode tobou bane ke dulobabe, hobou kesigie gue degedama. 3 Ogou gai ta ke duloba damaleyodedama. Hiye Oha hagualebe mogogou haguale mei. E hagualaba degeibabe, kelege o sasai sudo Godi tobekou mugulo ile. Godi tobekou muguoba ibe deba, kuolou ta gobou di widio o ke kuhe tama degele. O keme Godiha makoma mei degeleyodema makai dala. 4 O kahage kuolou tabou, godiyodele idi kebou olou fei tobekou muguoba, yo□u e hu kenou hebele fogulo. Haba, ege di Godiha mosokou folobabe, eme Godiyode tobolou.

5 A nibou de dalali, midiho kagei kagei tama degele olou fei ke hehegie tobou keme ni de tawale i? 6 Ni kou tewe. Ifi kou bou ge, kuolou ta gobou di o e akoguo dala dedei kene ni kou tewe. Eme Godiha makai kelegenou tama degele. 7 Kuolou ta gobou di midiho keme o sasaiyene ifi milolou iliye, kenou si tamado milolou iyo mei. Yobe, akoguo dala o ege Godiha tobou ba, kou a so□ugolou ye, kenou si you dala. 8 Kegeba, kuolou ta gobou di o keme o sasai dihile kokou tama degele. Tama degeiba, Hiye O Yesuha e mogou hoho□u kaha o ke wouba tolo ile. Damaledo, Hiye Oha hagua, e hoho kahane kuolou ta gobou di o ke makoma mei degele. 9 Kuolou ta gobou di o kaha hagualebe, Tamaha neleya kenou haguale. Hagua feleba, o sasai kediа dihile kokou Tamaha ogou gadi midiho gehe gehe ke milou gouba duguoba hiyedo kesigile ile. 10 Ogou gai midiho kasagai milou gamou iba, o makolo ile kediа kokou damaleyodele ile. Yobe, Godiha mamolo□u kaha ta damaledo keme dia ta hoho dege dulo ili mei kaha degemou. 11 Kegei kaha degemou, o sasai kediа ogou gai ta kokou damaleyodele ibabe, Godihage mou duguo fogolou. 12 Kegema, o sasai kediame Godiha ta samaba, hebe kasagai nele. Yobe, dia olou fei Godiha ta damaledo kokou ta damaleyodele ili mei, midiho kasagainou hoho dege milolou idi kaha degemou.

Godiha ni mamoloʻuyodema makai

13 Mogo diama, Hiye Ohage nime tagadido. Sawisiei olou fei ei ni tawalemou,
Godikou bolofeiyodedi. Yobe, Godiha tagaliya ke, nime diabukou damaleyodei o kediа
timidu dalaguaba, Duo Bolofeiha ni duledu dabai degeiba, nige damaledo ta koko
damaleyodeba, Godiha ni mamoloʻuyodema makai dala. 14 Ni kegemabeedema,
Godiha ni haguisaibe, yoʻu e ta uwo bolofei, ei tobou di kahanou haguisai, ni olou fei
di Hiye O Yesu Kelesuha hoho kokou nou dalamabadomou. 15 Mogo diama, ni neledo
dege dalaguama. Ta ei nimokou hehegie tobou kebou, kuguokou nalai kebou de olou
fei tolou sesema.

16 Di Hiye O Yesu Kelesubou, di Aye Godibou dilie dimokou solou do dege
habaguguemou, dedei sasagieimou be, di neledo dege tofousogo tofousogo dalagua.
Dilie degeiye, di Godiha dimokou bologuado degele ke dia dalagua. 17 Ei tagalibe, e
nimokou dedei sasagieiba, nime midiho bolodonou milou gaba, tane bolodo kenou
tobolou ile ke tagali.

Sa Tesalonaika tie kediage dabai degele dafa idi o kediame doususuloba egele tobou mabeedei

(Ta Hiye 3)

3

Nige Godiha ei dogou guyedema diho baga tobou mabeedei

1 Mogo diama, a ma ta mei degelamou uwage tobolou kuhe. Nige Godiha ei dogou
guba, Hiye Oha ta ke sa sa olou fei tobolou tefeyedema diho baga tobou ma. Ni e
hu hebele fogulo idi sagai, sa sa o sasai ilo kediane e hu hebele fogumabeedema
diho baga tobou ma. 2 Haba tabe, midiho kasagai milou di o kediа eimokou bou
basia degeiye deba keme diho baga tobou ma. Niou kou tewe, o olou feido Kelesukou
damaleyodele ili mei.

3 Kenou si, Hiye Ohage yoʻu kou degeleyodei keme doudo degedi kaha degemou,
e nimokou dedei neleba, ni wolou dalale. Hiye Oha ni wolou dalababe, Tamaha
nimokou midiho kasagai ta degele mei. 4 Hiye Oha degeiye, eige ta ei nimokou hehegie
tobolou koʻume ni dulo sesele ilidade tawale i. Habagene ni ei tobolou koʻume dulo
sesele iledade tawale i.

5 Ei tagalibe, nime Hiye Oha yoʻunou dogou guo dalaba, Godiha solou do degedi
midiho kebou, Kelesuha hagi duguo neledo dege daladi midiho kebou de milou gale
ke tagali.

O sasai olou fei dabai degemabeedei

6 Mogo diama, Hiye O Yesu Kelesuha huya ke ei nimokou egele tobolou kuhe.
Damaleyodele i o sasai ilo kele mou yoʻuwa duwoli, ta ei hehegiedi ke dulo sese
ho fogou babe, nime o kegele i kediabou de suluguadama. 7 Ei nibou de delei
kelegebe, mou yoʻuwa deleli mei keme niou kou tewe. Nebe kenou tefele, nine
kegenou dalaguama. 8 Ei nale mou yoʻuwa ta moʻudiyo mei, seleyenou mamoʻudi.
Damaledo, eige ni eimokou nale ta dogou gumabeediyo mei, nimokou hagi nele ilebe
dafa idi. Ei huliamebou agalibou de Godiha dabaibou, sele dabaibou de hiyedo degele
idi. 9 Ei ni nale mou yoʻuwa moloʻube kou boloye, kenou si mou yoʻuwa ta moʻudiyo

mei. Kẹ degedi kahạ yobe kou gue, ei nịmokou midihọ bolọdo hegiba, nịge kẹnou duguo sesemabadomou.
10 Nịou kou tewe, ei nịbou de deleiguei kelegebe, nịmokou kou gue tobou di,
O tahạ dabai dege ho fogou babe, nalẹne nạdayedei.
11 Eige oe tobolou imou dube, nị kile o sasại ilo kediạge mou yo□uwa duwoguali, dabai degele dafaiyode tobolou imou du. Die bi kahạ tạ kẹnou tobolou idi. Dio□u die dabai ta degele idiyo mei. 12 Ei Hiye O Yesu Kelesuhạ huya kẹ o kegele ili kediạmokou egele tobolou be, nịme amafẹị dalali, nịou nị nalẹ dabai kẹnou degemabeede tobolou kuhẹ.
13 Mogo diạma, nịge midihọ bolọ milou gale kẹme dafadama. 14 O tahạ ta, ei kuguo kuokou hehegiemou nalạị kẹ dulo sese ho fogou babe, nịme o kẹ duguo tawaleba, ahu dege dalama. Kegeiba, ẹ yo□u degei kẹ tawaleba sidifi degele. 15 Kẹnou si o kegei kẹme nịge ho mạdama. O kẹme damalẹyodei o, nị mogo. Kegei kahạ degemou, nịge amafẹị himị dege egele tobolou ba dọụsusuma.

Polhạ sa Tesalonaika tie kediạmokou agali bolofẹiyode tobou

16 Hiye O ẹme bologuạdo daladi kahạ ẹ obou do. Ẹ degeiye, nịme bologuạdo dalaguale. Damalẹdo, Hiye Ohạ nị olou fẹị dogou guo dalale.
17 Pol ạ nịmokou agali bolofẹiyodili ko□ume ạ mayo□u mạ dobogo□uyenou nalolụ kuhẹ. Kuguo olou fẹị ạ nalạma nẹdi kokou be kou guenou nalạdi.
18 Di Hiye O Yesu Kelesuhạ habagugueibe o sasại olou fẹị nịbou de dalaleyode tobou di.

Egei Sasafẹi Polhạ
Timotikọu
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

O Timoti ẹme o gisiai, Yesukọu damalẹyodei o. Ẹ sabe Listra. Sa kẹme sa Galesia duo kile dala. Ẹ adiọu be Juda sasại, ẹ hụbe Yunis. Ẹ abọu hạ hụne di tewe. Ẹ hụbe Lois (2 Tim 1:5). Ẹ ayebe Grik o. Ẹ hụbe di tewe mei.

Timoti ẹ hiye degeimọu, Polhạ ẹ wolọu, Godihạ tạ hehegiemọu siei (Dabai 16:1-3). Habage, Timoti ẹ sa Efesus kele Yesukọu damalẹyodei o sasại wolọu dalamọu, Polhạ kuguo ko□u nalạma, o takọu nẹimọu malạ ile, ẹmokọu kuhe nẹi (1 Tim 1:3).

Kuguo ko□umahạ sibigẹ tabe, o ilo kelege ogọu gai egei kọu gue hehegile idi, o koyohạ tofousogo tofolọu kẹ tagaibabe, ẹ nalẹ ilo kelebọu, sasại hulobọu de kuolọu dogogubasi, ẹme tolo mei, tofousogo tofolọu yode tobolọu idi. Polhạge Timotikọu nạ ogọu gai egei kẹ akoguyedei.

Tạ sibigẹ tabe kọu gue, sosikọu dabai degedi. Yesukọu damalẹyodei o sasại wolọu daladi dabai degedi kahạ tạ Polhạ nalại (1 Tim 3:1-7). O kediạme sosikọu widio o, damalẹyodei o kediạ sosogọu idi (1 Tim 5:17-20). 1 Tim 3:8-13 kokọu be, diken dabai degedi kahạ tạ kẹ nalại.

Kuguo 1 Timoti ko□umahạ sibigẹ kahạ widio tạ hiyebe tanọu fẹi dala.

Timotihạge midihọ yo□u milọu di kẹbọu haba midihọ o sasại damalẹyodele i kediạ milọu di kẹbọu de defẹido tawaibọu wolọu dalayadomọu

(Tạ Hiye 1–6)

1 Ạme Pol, Yesu Kelesuhạ tạ-bolofẹi-malạ-siadi-o. Godi, di Mamọụ Obọu, Yesu Kelesu, di ẹ haguale kẹ dia dalaguadi obọu, dilie tobọu mọu, ạme tạ-bolofẹi-malạ-siadi-o kuhe degei.

2 Timoti, nạme Yesu Kelesukọu damalẹyodei kahạ degemọu, nạme mạ dihido. Ạ kuguo ko□u nạmokọu nalạma nelị kuhẹ. Aye Godibọu, di Hiye O Yesu Kelesubọu dilie nạmokọu solọu do dege, habagugueguba, nạ bologuạdo dalale.

Dige ogọu gai tạ olọu fẹi kẹ akogume

3 Ạ sa Masedoniakọu ilamọu, nạmokọu tạ nelẹdo dege kọu tobou kẹnọu haba tobolọu mọu nalolụ kuhẹ. Ạ tagalibe, nạme sa Efesuskọu nọu dalali, o ilo kediạmokọu tạ nelẹdo dege, nị Godihạ tạ hehegiligibe ogọu gai tạbọu debe tobọu damabeede tobolọu kẹ tagali. 4 O kediạge kọu guai o kediạ degele idi tạ kẹ tobolọu ba, die hụ kẹ olọu fẹi so□usele iligi gofo□u degemọu, tạe biya idi kẹme nạge fogọu mabeede tobọu. Godikọu nọu damalẹyodele ibasi, ẹ dabai kẹme hiye degeiba dugulo ile. 5 Tạ nelẹdo ko□umahạ sibigẹbe kọu gue, diạ Yesu Kelesukọu damalẹyodema, die duledube bolọnọu dalali, Godihạ dihịle kokọu diạme sibigi ta meidade tawaibasi, diạ dio□usie yogo tagaiba tagaiba dele ile. 6 O ilo kelegebe midihọ dọụdo ko□ume tọu fogọu mọu, tạ sibigẹ mei kẹnọu tobolọu idi. 7 O kediạ Godihạ kuolọu tạ hehegile idibe, diạ kọu

damalẹdodade tawalemõũ tobolõũ idiye, kẹnõũ si diạ hehegile idi kahạ sibigẹ kẹme dio͂uge ta tawale idiyo mei.

8 Di tewe, Godihạ kuolõũ tạ bolọdo kẹme bologuạdo hehegieibabe bolọ. 9 Godihạ kuolõũ tạ kahạge dọụdo o kediạmokõũ ta hehegiediyo mei kẹ tawame. Godihạ kuolõũ tạ kẹme ẹ kuolõũ gobõũ gile idi obõũ, ẹ tạ dulo idiyo mei obõũ olõũ fẹi kediạ dumabadomõũ mại. Godi tobekõũ mugulo idi obõũ, midihọ kasagại milõũ ga idi obõũ olõũ fẹi kediạne dumabadomõũ mại. Godihạ midihọ tagale idiyo mei obõũ, sa sibigẹ midihọ kasagại kẹnõũ sesega ili obõũ olõũ fẹi kediạne dumabadomõũ mại. O wala idi obõũ, o die aye adiõũ wala idi obõũ olõũ fẹi kediạne dumabadomõũ mại. 10 Haba, Godihạ kuolõũ tạ kẹ maibe, sasại hiyou malạ idi obõũ, o yogohạ yogo hulo idi obõũ olõũ fẹi kediạne dumabadomõũ mại. Fisimõũ dabai degedi o sasại hiyouye mo͂uma sele tiga malạ idi obõũ, gulokou tobolõũ idi obõũ, Godihạ hụya ogõũ ga tobolõũ idi obõũ olõũ fẹi kediạne dumabadomõũ mại. Haba tạ damalẹdo sesediyo mei midihọ ilo olõũ fẹi milõũ ga idi o kediạne dumabadomõũ mại. 11 Kuolõũ tạ kahạ sibigẹ kẹme tạ uwo bolofẹi Godi yo͂u ạ tobõũ yadomõũ ạmokõũ kõũ nẹi kẹnõũ tefei. Tạ uwo bolofẹi kahạge dimokõũ be, Godi ẹme hohọbõũ nelẹbõũ hiyedo kodu dalayodei. Hohọbõũ nelẹbõũ kahạ yobe ẹnõũ.

Polhạ Godihạ ẹmokõũ solõũ do degei kẹ bolofẹiyode tobou

12 Di Hiye O Yesu Kelesu ẹ ạmokõũ dedẹi nẹimõũ, ạ ẹmokõũ bolofẹiyodili, ẹge ạme dafadiyo mei kẹ duguo, ẹ dabai degeyadomõũ makai kahạ degemõũ. 13 Afu ạge Yesu Kelesu huyafẹi degemõũ, damalẹyodei o sasại makodi. Ạ gofo͂u hiyedo degediye, kẹnõũ si ẹge ạmokõũ solõũ do degei, ạ ta tawalemõũ, ẹmokõũ damalẹyodili mei kahạ degemõũ. 14 Ạme di Hiye O Yesu Kelesuhạ hiyedo habaguguegu kahạ degemõũ, ạ ẹmokõũ damalẹyodema, o sasại kediạmokõũ ne hohọ dege dala kuhẹ.

15 Yesu Kelesuhạ sa sibigẹ kuokõũ hagueibe, midihọ kasagại milolõũ idi o sasại kediạ mamõũ lạmõũ haguei. Tạ kẹme damalẹdo tạ, o sasại olõũ fẹi duloba damalẹyodema. Damalẹdo, afuge ạne midihọ kasagại kõũ milõũ gadi. Midihọ kasagại ạ milõũ gaibe folodo. O iloye milõũ gadibe huyadefẹi. 16 Kẹnõũ si Yesu Kelesuhạ ạmokõũ solõũ do hiyedo degei. Midihọ kasagại ạ milõũ dibe hiyedoye, kẹnõũ si ẹge ạ dogõũ gulobe ta dafali mei kahạ degemõũ, o sasại mạ habage haguasili kediạne Yesuhạ ạ solõũ do degei kẹ duguo tawaleba, diạne ẹmokõũ damalẹyodeibasi, fị tofousogo tofolõũ kẹ malạ ile. 17 Hiye O, ẹme yo͂u kegenõũ dalale, ẹme ta tolo ile mei. Oe ta dugulo ile mei. Di Godi tanõũ do. Ẹ hụbe hiyedo folodo. Di hohọbolõũ ba, ẹ hụ hebele foguonõũ dalame. Damalẹdo.

Timoti ẹ o sasạiye midihọ kasagại milõũ gadi kẹ nelẹdo dege akoguyedei

18 Mạ dihi Timoti, habage-degele-duguo-tobõũ di-o kediạ nạmokõũ kõũ tobolõũ i sagại kẹnõũ tefele, ạne nạmokõũ nelẹdo dege tobolõũ kuhẹ. Nạge tạ diạ tobolõũ i kẹ seseleba, ogõũ ga tobõũ di o kediạ hehegile idi kẹme akogu. 19 Nạ kege degeligibe, Yesu Kelesukõũ damalẹyodemaba, nẹ duledube bolọnõũ daladade tawa. O ilo kediạge die midihọ kasagạibe kõũ daladade tawale iliye, kẹnõũ si Godikõũ kusigile tobolõũ be dafa idi. Die damalẹyodeibe mosole igikõũ ile kolomạmõũ siẹi sagại kẹnõũ tefei. 20 O kegele ibe Himeneus dilie Aleksander dilie. Diliebe ạ Tamạkõũ sesegu, dilie Godibe huyafẹi degele sagại meidade tawamabadomõũ.

2

Di Godihage o sasai dogou guyedema dihọ bagạ tobou me

1 Yomogou do, ạ nạmokou nelẹdo dege tobolou be kou gue, nạ tobou ba, damalẹyodele i o sasai kediạ dihọ bagạ tobolou be, Godihạ diọ̄u diạbou, o sasai olou feibou de dogou guyedema dihọ bagạ tobou mabeede. Haba Godikou dihọ bagạ tobolou gibe, bolofẹiyodemabeede, Godihạ di olou fẹi dogou gue ili kahạ degemou. 2 Haba Godihage sa sibigẹ kuokou gamani hiye o olou fẹi kẹne dogou guyedema dihọ bagạ tobou ma. Kegeibasi, di hagi ta dugulo mei, bologuạnou dalaguali, Godihạ midihọ bolọdo kẹnou milou ga dalaguale. 3 Kege dihọ bagạ tobolou idi kẹme Godihạ dihịlebe bolofẹido. O di Mamọụ O Godihage di kege dihọ bagạ tobolou idi kẹme hohọ hiyedo. 4 Ẹ o sasai olou fẹido mamọ̄uba, diạ damalẹdo tạ kahạ sibigẹ kẹ tawale kẹ tagali. 5 Di tewe, Godibe tanou dofẹi. Godi ẹ ilokou dalamou, ha o sasai di ilokou dalamou, o Yesu Kelesu ẹme mogou du dala. 6 Sawisiei Godihạ maka degei kelegenou, Yesu Kelesu ẹ yọ̄usie seseguomou tolo i, di mamou lạmou. Kegei kahạ Godihạ dimokou hegibe, ẹ di mamolọ̄u kẹ hegi. 7 Ạme Godihạ ẹ tạ-bolofẹi-malạ-siadi-o makai. Ẹ tobou mou, ạ egei tobou mou siadi. Ạge ogou ga tobou yo mei, damalẹdo tobolou kuhẹ. Ẹge ạme sa sa obiyei kediạmokou hehegieyadomou makai, o sasai kediạne Yesu Kelesukou damalẹyodemaba, damalẹdo tạ kẹ tawamabadomou. 8 Ạ tagalibe, o sa sa keleya tie kediạ Godikou damalẹyodema, gofọ̄u dege tạe biya idi kẹ fogou ba, die dobogọ̄u hebele foguo dihọ bagạ tobou mabeedili.

Sasai kediạ midihọ bolọdo milou di kẹme damalẹdo diọ̄usie similou di

9 Ạ tagali tabe kou gue, sasaiyege yukueibe bologuạnou kạma, kegeligi sidifi degele iye deba. Widio towe similou dibou, bi sele igi golye milou gaibou, wẹbou, yukuei sele hiyeye mamọụbou denou kạdama. 10 Sasai Godikou hohọbou diyode tobolou idi kediạ o sasai dogou guomou, midihọ bolofẹido kẹnou milou ga idi kẹme diọ̄u die similolou idi kẹ sạ degei. 11 Sasaiyege Godihạ tạ dulobabe, diọ̄u die hụ hebele fogudama. 12 Ạge sasai kediạ omokou tạ hehegiedibou, haba obe sasai kediạ hayedu daladibou kẹme dafadi. Damalẹyodele i o sasai nị kefeguoba, sasaiye Godihạ tạ hehegiedama. 13 Yobe, Godihage Adambukou milou mamou, habage sasai Iv kuhe milou kahạ degemou. 14 Adam ẹge ogou gai tạ ta duli mei. Ivhạnou si dulomou, midihọ kasagai yomogou milou. 15 Sasai kediạme dihi mọ̄ubasi, Godihạ diạ mamolọ̄u. Kou kegeiye, diạ Yesu Kelesukou damalẹyodema, o sasai olou fẹi tagaleba, Godi ẹ midihọ bolọdo kẹnou milou ga ibasi, ẹ sasai kediạ mamolọ̄u.

3

Damalẹyodei o sasai wolou daladi o kediạme midihọ dọụdo kẹnou milou mabeedei

1 O tahạ ta damalẹyodei o sasai wolou daladi dabai kẹ degele tagaibabe, dabai ẹ kẹ tagali kẹme bolọdo. Tạ kẹme damalẹdo tạ. 2 Damalẹyodei o sasai wolou daladi oyege midihọ dọụdonou milou, o sasaiyege ẹ midihọ kasagai ta milou ba dugulo mei. Ẹme sasai tanou fẹi huloba defẹido dalayede. Yọ̄u ẹ tou e tagai sagai kẹnou degedayede. Obege ẹme midihọ bolọnou milou ba dugulo. O tahạ ẹ mosọkou hagubabe, felẹyedemaba, hohọ degeyede. Tabe, ẹme Godihạ tạ hehegiedi kẹnou tewe hiyedo degeyede. 3 Damalẹyodei o sasai wolou daladi oyege tigi kolo huẹi gofọ̄udo kẹ nạda, fị totou degeiye deba. Toto gofọ̄u degeba biyada, tạne amafẹinou tobou

yede. Tạene ta biyada, sele hiye molo͡u sagạine ta degedayede. 4 Damalẹyodei o sasại wolo͡u daladi oyege yo͡u ẹ soso͡u diạme bologuạdo dia dalayede. Ẹ sisigọ diạge ẹ tạ dulo seseleba, ẹmoko͡u be midihọ dọụdo kẹno͡u milo͡u mabeede. 5 O koyohạ yo͡u ẹ soso͡u diạme bologuạdo ta dia daladiyo mei debabe, ẹ Godiko͡u damalẹyodele i kediạne kage wolo͡u dalale? 6 Ebele damalẹyodei oyege dabai kẹ degedayede. Kegeligi, ẹno͡u si bolọyode tawaleba dabai degeligi, yo͡usie yo͡u ẹ hụ kẹ hebele foguba, Godihạ Tamạ tạ sale kelege ẹne tạ saiye domo͡u. 7 Haba tabe ko͡u gue, damalẹyodei o sasại wolo͡u daladi dabaibe, midihọ bolofẹino͡u milo͡u di oyeno͡u degeibasi, o fẹko͡u dalagua kediạne duguoba bolọyodele. Kegeligi, ẹ midihọ kasagại ta milo͡u ba, Tamạhạ salẹmạiye ẹ touye domo͡u.

Diken o kediạne midihọ dọụdo kẹno͡u milo͡u mabeedei

8 Nebe kẹno͡u tefei, diken oyene midihọ dọụdo kẹno͡u milo͡u ma. Fimại bolọụ degeba, tigi kolo huẹi gofo͡udo nạma fị toto͡u degeba, sele hiyou mo͡udama. 9 Diken oyege, die duledube bolọno͡u daladade tawaleba, tạ Godihạ damalẹyodei o dimoko͡u hehegiei kẹ hilịgedo tolo͡u dalama. 10 Nịge o sosiko͡u yomogo͡u dabai degeladi kẹme defẹido file dugu, ẹ bologuạdo dabai degele sagại dugubasi, ẹmoko͡u dabai kẹ nẹma. 11 Diken o kediạ sasạiyene* midihọ dọụdo kẹno͡u milo͡u gamabeede. Tobe tobo͡u dama, to͡u e tagadi midihọ kẹno͡u degedama, sosiko͡u dabai degele hobo͡u dafadamabeede. 12 Diken oyege sasại tano͡u fẹi huloba, ẹ sasạibo͡u ẹ sisigọbo͡u olo͡u fẹi bologuạdo wolo͡u dalayede. 13 Diken dabai bologuạdo degeli o die hụbe bolọno͡u dalale. Diạge dio͡u Yesu Kelesuko͡u damalẹyodei kẹ hehegilebe ta guẹ degele mei.

Godihạ midihọbe sibigẹ hiyedo folodo

14 Ạ nạmoko͡u toto ile ko͡u tagaliye, kẹno͡u si ạ kuguo ko͡uno͡u nalạma, o tako͡u nẹiba, nạmoko͡u kuhe malạ ile nelẹ. 15 Kegei kahạ, ạ toto i ho fogo͡u babe, nạ kuguo kuoko͡u no͡u duguoba, midihọ Godihạ soso͡u diạ milolo͡u sagại kẹ kuhe tawa. Di Godi ẹme yo͡u kegeno͡u daladi o. Ẹ soso͡u be damalẹyodele i o sasại dino͡u. Dibe mouti sạ degei. Mouti kahạ sosi mosọ hilịgedo tolo͡u dala sagại kẹno͡u tefele, dine Godihạ tạ damalẹdo kẹ hilịgedo tolo͡u hebele foguo dala kuhẹ. 16 Di tewe, Godihạ midihọbe sibigẹ hiyedo folodo. Tạ ẹ dimoko͡u hehegiedi kahạ sibigẹbe ko͡u gue,
Ẹme damalẹdo o baga tamạ degeimo͡u, o sasạiye dugulo i.
Duo Bolofẹihạge ẹme midihọ dọụdono͡u milo͡u di oyodemo͡u hegi.
Ẹ tamạ degeimo͡u, ẹsol o kediạne dugulo i.
Ẹ degegai kẹ oe sa sa obiyei kediạmoko͡u hehegiemo͡u suluguei.
Sa sibigẹ o sasại kediạ ẹmoko͡u damalẹyodele i.
Ẹ hebeni hohọko͡u folomo͡u, hụ hiyedo kẹ mọụ.

4

Ogo͡u gai egei kahạ degeiye, o sasại ilo kele fị toto͡u degele i

1 Duo Bolofẹihạ tamạdo ko͡u gue tobolo͡u, habagebe o ilo kele Godiko͡u damalẹyodei kẹ to͡u fofo͡u guemaba, ogo͡u gai egei duo kasagạiye hehegieimo͡u tobolo͡u ili kẹ dulo ile. 2 Ogo͡u gadi o kediạ ogo͡u gai egei hehegile idibe tạeno͡u tobolo͡u idi. Die duledube kasagạino͡u. Midihọ kasagại diạ milolo͡u idi kẹme dio͡uge bolọyode tawale

* **3:11** 3:11 Tewe o ilo kelege tawalibe, sasại kediạme diken o kediạ sasại mei, diạme diken sasạidade tawali.

idi. 3 Diạge obõu sasạibõu hudi kẹ kuolõu dogogulo idi. Haba, nalẹ nạdi ilo kelene kuolõu dogogulo idi. Tạ damalẹdo kẹ tewe o dige kuolõu ta dala mei. Nalẹ olõu fẹibe Godi yo͡unõu milõu gai kahạ, damalẹyodei o sasại dige ẹmokõu bolofẹiyode tobõu maba mo͡uma nalạ ilenõu. 4 Nalẹ Godihạ milõu gai olõu fẹibe bolọnõu. Dige kasagạiyodedame, Godikõu bolofẹiyode tobõu maba kuhe mo͡ume. 5 Yobe, Godihạ tạbõu, di dihọ bagạ tobolõu kẹbõu kahạge nalẹ olõu fẹibe Godihạ binõu degedi, kuolõu ta dala mei.

Timoti ẹme Kelesuhạ dabai o bologuạdo degele dalayedei

6 Nạ tạ ạ tobolõu ko͡u damalẹyodei o sasại kediạmokõu hehegieibabe, nạme Yesu Kelesuhạ dabai bologuạdo degele. Kegeiba, nạme tạ bolọdo ei damalẹyodema hehegiedi kẹ olõu fẹi tõu ma sesedi kahạ dedẹi sagiba kuhe hehegile. 7 Nạge kõu guai o kediạ degele idi kahạ tạ kẹme hobõu duda. Tạ kẹme sibigẹ mei, Godikõu damalẹyodei o kediạ dulo sagại mei. Nạ Godihạ midihọya kẹnõu sulugi, dabai hiyedo dege. 8 Tõu nelẹ degelaba dabai hiyedo degeibabe kẹme huyadefẹi kõu bolọye, haba Godihạ midihọ kẹ seselaba dabai hiyedo degeibasi bolofẹido. Kege degeli o kẹme sa sibigẹ kuokõu tofousogo tafalali, habagene tofousogo tofousogo tofolõu. 9 Tạ kẹme damalẹdo tạ, o sasại olõu fẹi duloba damalẹyodemabadomõu kuhe nalại. 10 Kegei kahạ degemõu, di dabai hiyedo degemõu ili. Kẹme mõu degemõu iyo mei. Godibe yo͡u kegenõu daladi, dibe ẹ dimokõu bolọdo ta degele kẹ dia dalagua. Ẹge o sasại olõu fẹi mamolo͡u tagaliye, kẹnõu si ẹmokõu damalẹyodei o sasại dibe ẹ kõu mamolo͡uye dala. Kegei kahạ degemõu, di dabai hiyedo degele ili kuhẹ.

11 Nạge o sasại kediạmokõu be tạ ko͡unõu dulo sesemabeedema hehegie tobõu. 12 Nạme gisiai kahạ, diạge wa, nạme mõu oyade tawale iye. Nạ midihọ bolofẹinõu milõu babe diạne duguo tawaleba sesele ile. Kegeibasi, nạ tạ tobolõu deba, siale deba, o sasại tagale deba, Godikõu damalẹyodele deba, ẹ dihịle kokõu sibigibõu mei dalale deba nạ midihọ dọụdo kẹnõu milõu gamõu sia de. 13 Ạ nạmokõu toto i ho fogõu babe, nạge o sasại kediạmokõu Godihạ kuguo kẹ huso͡uma hehegie tobõu de. 14 Godihạge ẹ nelẹ kẹme nạmokõu kõu solõu do nẹi kahạ degemõu, nạ hobõu tatabai degeda, dabai kẹme defẹido dege. Nạ tewe, sosikõu widio o kediạ nạmokõu dobogo͡u dogoguo, dihọ bagạ tobolõu i kelegebe, habage-degele-duguo-tobõu di-o tahạ midihọ nạ degele kẹ tobõu mõu, Godihạge ẹ nelẹ kẹ nạmokõu kuhe nẹi.* 15 Sawisiei olõu fẹi nẹ dabai kẹme kegenõu dege. Nạ dabai kẹ defẹido degeibabe, o sasại kediạge midihọ bolọ nạ milõu di kẹme hiye dege kegenõu kuhe iledade tawale ile. 16 Nạ no͡usie midihọ no͡u milolõu kẹne file dugu, midihọ kasagại milõu ye deba. Haba o sasại kediạmokõu hehegili dabai, no͡u degeli kẹne defẹido file dugu. Nạ no͡usie kege file dugubasi, Godihạ nạbõu, nẹ tạ dulo damalẹyodele ili o sasại kediạbõu de mamolo͡u.

5

Timotihạge damalẹyodei o sasại kediạme yo͡u ẹ sosõu sagạido duguyedei

1 Nạ odo kediạmokõu ne gofo͡u degeda. No͡u nẹ ayekõu tạ dọụsusudi sagại kẹnõu tefele tobõu. O gisiai kediạmokõu ne, midihọ, no͡u nẹ eyẹ malạ diạmokõu degedi sagại kẹnõu tefele dege. 2 Haba sobõu de kediạmokõu ne, midihọ, no͡u nẹ adiõu

* **4:14** 4:14 Nạ Rom 12:3-8 dugu.

kõu degedi sagai kẹnõu tefele dege. Sasai gisiai kediạmokõu ne, Godihạ dihile kokõu midihọ dọudo, noũ nẹ bobasi diạmokõu degedi sagai kegenõu dege.

Kuei sasai kediạme o koyohạ dia dalale?

3 Kuei sasai ta ẹsofẹi dalababe, nạ ẹmokõu be midihọ bolofẹi kẹnõu hegi. 4 Kẹnõu si, kuei sasai kahạ ẹ sisigọbõu, ẹ abõu diạbõu dalaguababe, nạge diạme die adiõu kẹ dia dalaguamabeede tobõu, die dabai kẹ tawamabadomõu. Yobe, Godihạ midihọ sesedi kelene dabai dala. Dioũ die sosõu dia daladi kẹme sibigẹ hiyedo dabai. Die adiõu hạ diạ wolõu daladi kahạ hebe kẹme diạge die adiõu sobõu dedo degei kẹ defẹido dia dalaguamabeede. Godihạge midihọ kẹme hohọ hiyedo.

5 Kuei sasaiye ẹsofẹido dalalibe, ẹ Godihạ ẹmokõu midihọ bolọdo degele kẹ dia daladi. Agalibõu huliạmebõu de ẹ Godikõu dihọ bagạ tobõu di, ẹ dogõu guyadomõu. 6 Kuei sasai koyohạ midihọ yoũ tagali sagai kẹnõu milõu ga dalababe, ẹme kõu tolo i sạ degei dala. 7 Egele tạ ạ nalai kẹme nạge kuei sasai kediạmokõu hehegie, o sasaiye diạ susuga tobolõu iye domõu. 8 O koyohạ yoũ ẹ sosõu diạ dogõu gu ho fogõu babe, ẹme Godikõu damalẹyodeibe tõu fogõu mõu, meido degei dala. Haba ẹ sasaibõu ẹ sisigọbõu dene wolõu dala ho fogõu babe, midihọ kasagai ẹ degeli kẹme damalẹyodili mei o sasaiye degele idibe gabama folodo. 9 Kuguo, kuei sasai die hụ nalạgai dala kokõu be, nạ hụ mõu yoũuwa ta nalạda.* Kuei sasai, nạ ẹ hụ kuguokõu nalalẹbe, ẹme o tanõu fẹi hulo dalali, o kẹ tolo imõu, ẹsofẹi deleibe sadebe olõu fẹi 60 kege mei degei kediạ hụ kẹnõu nalạ. 10 Kuei sasai kegei kẹme o sasai kediạmokõu midihọ bolofẹi kẹnõu hehegiedi sasaiyodele idi. Ẹme sisigọ bologuạdo dia daladi sasai. Sa ta oe hagumõu ne, ẹge bologuạdo dia daladi. Godihạ o sasai die abogoũ bigidi.* Obe hagi dugumõu ne, ẹ dogõu gudi. Ẹme midihọ bolọdo kegeinõu milõu gadi. Nạ kuei sasai kegele i kediạ hụnõu kuguo kokõu nalạga, nige diạ dogõu gumabadomõu.

11 Kuei sasai, sobõu de degele ili mei kediạ hụbe nalạda, diạ haba o hulo sagaiye Kelesuhạ dabai degedi kẹ tõu fogõu ye domõu. 12 Kegeligi, diạ hebe kasagai kẹ mọụye domõu. Yobe, diạ Godihạ dabainõu kõu degeleyodeiye, haba degele ili mei kahạ degemõu. 13 Kuei sasai, gisiai degele i kediạge haba o huli mei degeimõu be, diạ midihọ bolọ mei milolõu idi. Dabai degele dafama, mosọ ta mosọ ta suluguali, midihọ yogo diạ degedi kẹ dulomõu, diạne susuga tobolõu idi. Tạ di tobolõu sagai meine, tobolõu idi. 14 Kegei kahạ, kuei sasai gisiai degele i kediạmokõu be, ạ kõu gue egele tobõu lamõu, nime o gehẹ huloba, dihi moũuma felẹba bologuạdo dia dalaguama. Kegeibasi, fẹkõu dalagua o sasaiye ni ta susuga tobolõu ile mei. 15 Ni tewe, kuei sasai ilo kelebe midihọ bolofẹi kẹ tõu fogõu mõu, Tamạhạ tạ dulo sesele idi. 16 Damalẹyodei sasai ta nạ, nẹ sosõu kile kuei sasai ta dalababe, noũnõu dogõu guo dala. Kegeibasi, damalẹyodele i o sasai ni kuei sasai kẹ ta dogõu gulo mei. Damalẹyodele i o sasai nige kuei sasai, die sosõu mei kediạnõu dogõu guma.

Dige sosikõu widio o, dabai bolọ degedi kediạme defẹido dogõu gume

17 Sosikõu widio o, damalẹyodei o sasai bologuạdo sosogõu ili kediạmokõu be dige die tạ defẹido dulo seseleba, midihọ bolọnõu hehegieba, diạ dabai bologuạdo

* **5:9** 5:9 Tewe o kediạ tawali, kuei sasai, o tae haba hulo sagai mei kediạ die hụ oe kuguokõu nalọụmõu be, diạ sosikõu dabai degeimõu, damalẹyodei o sasai ilo kediạ diạmokõu nalẹbõu bibõu solõu do nelẹ idi. * **5:10** 5:10 Juda o kediạ midihọbe kõu gue, o tahạ hagua, die mosọkõu felẹimõu be, diạge o felẹi kahạ abogoũ kẹ bigile idi, ẹ hohọbõu yadomõu.

degedi kahą hebe nęme. Egei tobolõu idi obõu, Godihą tą hehegile idi obõu olõu fęi kediąmokõu be dige kege degeme. 18 Di tewe, Godihą kuguoye tobou,
Nįge wai bulumakou kedią alasi kolo tofõu tofõu gugulo ibabe, kegeligi dią alasi nalą
iye deba, die mogou hobõu komuguo tigadama. *Lo 25:4*
Kegemõu, di tewe,
Dabai oyege die hebe mo□udi. *Luk 10:7*
19 O tanõu ye felęba, sosikõu widio oe midihǫ kasagąi ta milouyode tobõu babe, ną duda. O bolǫų sagąi, ha kamadia sagąi kegeye tobolõu ibasi ną du. 20 Sosikõu widio oe damalędo midihǫ kasagąi ta milõu babe, ną damalęyodei o kedią dihįle kokõu malą folo tefegieba, dǫųsusu. Kegeibasi, o ilo kediąne midihǫ kasagąi milolõu guę degele ile.

Timoti ę midihǫ yo□u milõu di kę defęi tawaibõu

21 Godibõu, Yesu Kelesubõu, Godihą ęsol o yo□u makaibõu die dihįle kokõu ą nąmokõu dǫųdo kõu gue tobolõu, tą ą tobolõu ko□ume ną defęido sesele iligi, o hųbõu obõu, hųbõu mei obõu kediąmokõu tefelenõu hehegie. Ną midihǫ bolofęi kęme hiye obõu, nę mogodobõu diąmokõu nõu hehegieda. O sasąi olõu fęi kediąmokõu ne hehegie. 22 Ną o ta Godihą dabai degeyadeba maka degeba, ęmokõu toto dobogo□u dogoguo dihǫ bagą tobõu da. Kegeligi, ę haba midihǫ kasagąi ta milõu ba, nąne midihǫ kasagąi ę milou kahą touye deba. Ną no□u nę midihǫne defęido file dugu, Godihą dihįle sibigi ta deleiye deba.
23 Ną huęidonõu nąda. Tigi kolo huęi gofo□udone huyadefęi dogõu guoba ną de, nąme guadobõu, do ilobõu de degedi kahą.
24 Midihǫ kasagąi o ilo kelege milõu gadibe kõu tamą dalaye, haba tą saba filebe you dala. Kęnõu si midihǫ kasagąi o ilo kelege milõu gadibe mogogou dala, habagenõu si tamą degele. 25 Kęnõu tefei, midihǫ bolofęi o sasąiye milõu gadine tamąkõu dala. Midihǫ bolǫ ilo kelebe toto ta tamą degele mei, kęnõu si kegenõu mogogou dalale mei, habage tamą degele.

6

Dabai degedi o sasąi kediąne die bosehą dabai bologuądo degemabeedei

1 Damalęyodei o sasąi, fisimõu dabai degedi kediąme hebe malą idiyo meiye, kęnõu si diąge die bosehą tą duloba, ę hayedunõu dalaguama. Kegeligi, die bosehą Godihą hųbõu, di hehegiedi dabai kębõu de susuga tobouye domõu.
2 Dabai degedi o ilo kedią die bosebe damalęyodei o debabe, diąne ę tą defęido duma. Die bosebe damalęyodei o, diąme eyę malą sagąi. Kegeligi, dią ę tą dulo ile meiyode tobolõu iye. Die bosebe damalęyodei o kahą, dią ę tagaleba, ę tą duloba, ę dabai defęido degemabeede.

Sele tagadi midihǫ kęme midihǫ kasagąi milõu gadi olõu fęi kahą yo

Ą nąmokõu nalolų ko□u ną damalęyodei o sasąi kediąmokõu hehegiligine, kegenõu egele tobõu. 3 Di Hiye O Yesu Kelesuhą tą kahąge dimokõu be dǫųdo hehegiedi kahą degemõu, dige Godihą midihǫ kęnõu seselemõu hehegiedi. O tahąge midihǫ kę tobekõu muguoba, o sasąi kediąmokõu ogõu gai egei hehegieba, 4 yo□u ęsi bolǫyode tawaleye, ę ta tawaiyo mei. O kegei kahąge o ilo kelebõu de sibigę mei tą gehę gehę kę tobolõu mõu tąe biya idi. Kegedi kahą degemõu, obe kona degele idi, gofo□u degele

idi, susuga tobolõu idi, o ilo kelebe midihọ kasagại milõu gadi oyode tobolõu idi. 5 O kegele i kediạge dio͡usie yogokõu gofo͡u degeimõu gofo͡u degeimõu dele idi. Die fimạibe dọụdo mei. Damalẹdo tạdade tawale iyo mei. Diạge wa, Godihạ midihọ sesedi kahạge, diạ sele hiyedo molo͡uyade tawale idi.

6 Di Godihạ midihọ kẹnõu seseligi, bi yo͡u dimokõu nẹdi kokõu hohọ degeibasi, di bologuạdo dalaguale. 7 Di adiõu hạ di malạ felẹi kelegebe, di bi tabõu de malạ felẹi mei. Di tofigile kelegene, di bi tabõu malạ ile mei. 8 Sa sibigẹ kuokõu be nalẹbõu yukueibõu denõu dalababe, di hohọ dege dalame. 9 O koyohạ sele hiye mõu lạba degeibabe, o kẹme tefele duguye haguaba, salẹmạiye tõu di sagại kẹnõu tefele tolõu malẹ. O kegei kahạ ẹ degele sagạibõu, ẹ molo͡u sagạibõu kẹme sibigẹ mei, yo͡usie makolo sagại kẹ degega ili kahạge, ẹme makoma mei degele. 10 Sele tagadi midihọ kẹme midihọ kasagại milõu gadi olõu fẹi kahạ yo. Damalẹyodei o ilo kelene selekõu nõu hohọ hiyedo degeligi, Yesukõu damalẹyodei kẹ tõu fogou kahạ, diạme hagị kagei kagei kẹ dugumõu ili kehẹ.

Nạ nạbukõu hiḷigedo fọụkua iligi, fị tofousogo tofousogo tofolõu kẹ mo͡uyedei

11 Kẹnõu si, nạme Godihạ bi. Nạ midihọ kasagại olõu fẹi kẹ tobekõu muguoba, midihọ dọụdo kẹnõu sese. Nạ Godihạ midihọ kẹ milõu gaba, ẹmokõu damalẹyodema, o sasại tagaleba, nelẹdo dege iligibe, omokõu gofo͡u degeda. 12 O Yesu Kelesukõu damalẹyodei kẹme o tae ẹbukõu fọụkua ile folodi kẹ sạ degei. Nạ o kegei kẹnõu tefele fọụkua i, fị tofousogo tofousogo kẹ mõu lạba. Ạ mõu tobõu yo mei, afu nạ o dihịle kokõu tafalali tamạ dege toboube, ạme Yesu Kelesukõu damalẹyodeiyodei kelege, Godihạ nạme fị tofousogo tofolõu kẹ molo͡uyodema kõu makai kahạ.

13 Bi olõu fẹi milõu gai o Godibõu, Pontius Pailatkõu damalẹdo tạ kẹ tamạdo tobou o Yesu Kelesubõu, dilie dihịle kokõu, ạ nạmokõu dọụdo dege tobolõu kuhẹ, 14 Godihạ tạ ạ nạmokõu tobolõu ko͡ume nạ defẹido sesele iligi, di Hiye O Yesu Kelesu hagua tamạ degeiba di dugume. Kegeligi, nạ midihọ ta, oe kasagạiyodele sagại kẹ milõu ba dugulo iye. 15 Ẹ hagualebe, asọ dihọ Godi yo͡u makai kelegenõu haguale. Ẹme hohọ degedi kahạ obõu. Sa sa olõu fẹibe yo͡unõu dia dala. Ẹme hiye o kediạ Hiye O. Gamani hiye o kediạ die Hiye O. 16 Godi ẹnõu be todi tewe mei. Ẹme hohọ hiyedoye silẹmại, di ile hafẹi degele sagại mei. O tae ẹme dugudiyo mei, habagene dugulo sagại mei. Ẹ hụbe hiyedo folodo. Ẹ nelẹbe mei degele mei. Damalẹdo.

Selebõu o kediạ Godikõu damalẹyodema, bi mei o kediạ dogõu gumabeedei

17 Nạ selebõu o kediạmokõu be dio͡usie hiye degedamabeede tobõu. Diạ die bimại kõu sụdoye, diạme tofousogo tofolõu ile mei. Bimại kẹne tofousogo dalale mei. Diạ Godikõu damalẹyodeibasi Godihạ bi bolọ bolọ, diạ hohọ degele sagại kẹ diạmokõu nelẹ. 18 Nạge diạmokõu be, o sasại dogõu guo, midihọ bolofẹi milõu gaba, bi mei o sasại kediạmokõu solõu do nẹmabeede tobõu. 19 Diạ sa sibigẹ kuokõu ge kege degeibabe, diạme hebe bolọdo, dio͡u habage molo͡u kẹ kefele ili. Kegeibasi, diạ fị gehẹ malạba, tofousogo tofolõu ile.

Timotihạ ẹ dabai kẹ yo͡u defẹido dia dalayedei

20 Timoti, Godihạ nạmokõu kõu nẹi kẹme no͡u defẹido dia dala. Tạ daga daga, Godihạ tagale sagại mei kẹme olõu fẹi tobekõu mugu. Oe tewe o kediạ tạyodema, tạe

biya idi kẹ̱ne nạ̱ duda, ahu dege dala. 21 Damalẹ̱yodei o ilo kelene ogo͡u gai tạ̱ kegei
kẹ̱ dulomo͡u kẹ̱ sesele iligi, Yesuko͡u damalẹ̱yodei kẹ̱ to͡u fogou dalagua.
Godihạ̱ habagugueibe nị̱bo͡u de dalale.

Egei Sasama Polhą
Timotikõu
Nalą̀ma Nẹ̀i

Tawale Tą

O Timoti ẹme Polbõu de dabai degedi o. Polhą sa Romkõu didiọ mosọdu duwoli tolo hafẹ̀i degeimõu, ẹ kuguo kõ̀u nalą̀ma o takõu nẹ̀imõu malą̀ ile, Timotikõu kuhe nẹ̀i.

Polhą nalą̀i kahą sibigẹbe kõu gue, Timotihą ẹ damalẹyodei kẹ tatabai degeba, Yesuhą tą hehegiedi kẹ tõu fogõu dayedemamõu kuhe nalą̀i. Ẹ Godihą tą defẹ̀ido seseligi, obe ẹmokõu hagi nẹ̀ibane, tąbõu meiyode tobõu yedei.

Haba tabe, Timotihąge ogõu gai egeibe hobõu dudayedei. Polhą yõ̀u ẹ midihọnõu seseyedei.

Kuguo 2 Timoti kõ̀umahą sibigẹ kahą widio tą hiyebe tanõu fẹ̀i dala.

Timotibe dabai nelẹdo dege degeligi, damalẹdo Godihą dabai degedi o degeyedei

(Tą Hiye 1–4)

1 Ą̀me Pol, Yesu Kelesuhą tą-bolofẹ̀i-malą-siadi-o. Godi yõ̀u tagaiya kẹ ą̀me obe Yesu Kelesukõu damalẹyodemaba tofousogo tofousogo tofolõu kahą tą malą̀ siadi o degeyedema makai.

2 Timoti, nąme mą dihi, ą nąmokõu hohọ degeimõu, kuguo kõ̀u nąmokõu kuhe nalą̀ma nelị̀. Aye Godibõu, di Hiye O Yesu Kelesubõu dilie nąmokõu solõu do dege, habaguguegubą, ną bologuą̀do dalale.

Di tą uwo bolofẹ̀i kẹ tobolõu be hobõu guẹ degedame

3 Mą kõu guai o kedią Godihą dabai degele idi sagą̀i kẹnõu tefele ą̀ne degeli. Ą̀ dabai degemõu iligibe, mą duledune bolọnõu daladade tawali. Ą̀ Godikõu bolofẹ̀iyodema, ẹ ną dogõu guyadomõu, agalibõu huliąmebõu de dihọ bagą tobõu di. 4 Ą̀ ną fogõu imõu, ną mą sihou gosoumõu dugu kẹ tawalemõu be, haba ną dugulo sagą̀i degeli, ną duguoba, hohọ degelamõu. 5 Nẹ fimą̀ibe sụdo mei, ą̀ge nąme Yesu Kelesukõu damalẹyodei kẹ kõu tobolõu imõu du. Nẹ abõu Loisbõu, nẹ adiõu Yunisbõu dilie damalẹyodele i sagą̀i kẹnõu tefei, nąne damalẹyodei kẹ ą tewe. 6 Ą̀ ną tawayadomõu tobolõu be, afu, ą nąmokõu dobogõ̀u dogoguo dihọ bagą tobou kelege, Godihą nąmokõu ẹ nelẹ kẹ solõu do nẹ̀i kẹme totõu degedayedemamõu kuhe tobolõu. Godihą nąmokõu ẹ nelẹ kẹ nẹ̀i kahą degemõu, ną ẹ nelẹya kẹ dabai defẹ̀ido dege. 7 Duo Bolofẹ̀i, Godihą dimokõu nẹ̀i kẹme di guẹ degemabadomõu nelị̀ mei, haba di nelẹdo degeba, o sasą̀i diąmokõu solõu do degeba, diyõu di midihọ kẹ defẹ̀ido dia dalamabadomõu kuhe nẹ̀i.

8 Kegei degemõu, nąge di Hiye Ohą degedi kahą tą kẹ o sasą̀i kediąmokõu hehegilebe, guẹ degeda. Haba ą̀me ẹ dabai degedi o kahą degemõu kuhe didiọ degei kokõu ne ną guẹ degeda. Ną Godihą nelẹ kẹ malą̀ba, ą̀bõu de dogõu guo hagi hebeleba tą uwo bolofẹ̀i kẹ tobõu me. 9 Godihą di mamolõ̀uyode tobou, dibe yõ̀u ẹ bi degelamõu. Ẹge di midihọ bolọdo milolõu kẹ duguomõu makali mei. Yõ̀unõu

tagalemõu, di mamõu lạmõu kuhe makai, di solõu do degemõu. Damalẹdo, afudo, ẹ bi ta milõu li mei kelegebe, ẹ Yesu Kelesuhạ di habagugueyede tobou. 10 Godihạ kege kõu tobõu mamõu dalali, habage di mamolo͡u o kẹ kuhe tamạ degei. Ẹme Yesu Kelesu. Ẹ hagua, todi kẹ makoma mei degei. Tạ uwo bolofẹi ẹ tobõu di kẹ ẹ dimokõu hehegieibe, dine tofigile ile mei, tofousogo tofousogo tofolõu ileyode tobou.

11 Godihạge ạme tạ uwo bolofẹi kẹ malạ hehegiemõu siayadomõu kuhe makai. 12 Kegei kahạ degemõu, ạme hagi hiyedo duguo dalaye,* kẹnõu si ạ sidifi degeiyo mei. O ạ ẹmokõu damalẹyodei kẹme ạge kõu tewe. Ạ tewe, dabai ẹ ạmokõu nẹi kẹme yo͡u bologuạdo dia dalaba ibe deba, uwage sawisiei kẹ kuhe tamạ degele.

13 Nạ o sasại kediạmokõu hehegilebe, Yesu Kelesukõu damalẹyodema, ẹmokõu hohọ degeba, dọụdo tạ, ạ tobõu mõu nạ kõu dudi sagại kẹnõu tefele hehegie tobolõu dala. 14 Duo Bolofẹi di duledu dala, ẹ nelẹya kẹ nạge bi Godihạ nạmokõu nẹi kẹme defẹido dia dala.

15 Sa Esia o olõu fẹi kediạbõu, haba o Figelus dilie o Hermogenes dilieb͡õu, diạ olõu fẹi ạ tõu fogõu fogõu yai kẹme nạ kõu tewe.

16 Ạge Hiye Ohạ o Onesiforusbõu ẹ sosõu bõu diạmokõu solõu do degele kẹ tagali, ẹ ạmokõu dedẹi sasagiei kahạ degemõu. Ẹge didiọ mosọkõu ạ dugu hagualebe ta guẹ degediyo mei. 17 Damalẹdo, ẹge sa Rom kuokõu hagua felẹ, ạ dugulamõu hiyedo kolugi kuhe dugu. 18 Ạ tagalibe, Hiye Ohạge uwage sawisiei kelegebe, ẹmokõu solõu do degeyedili. Yobe nạ tewe, ạ sa Efesuskõu delei kelegene, ẹ ạ kõu dogõu guo delei kahạ degemõu.

2

Timoti ẹme Yesu Kelesuhạ ami o bolọdo dalayedei

1 Mạ dihi, nạ nelẹdo dege tafala, Yesu Kelesuhạ nạ habaguguegu kahạ degemõu. 2 Godihạ tạ, ạ o sụdo kediạmokõu hehegie tobõu mõu nạne dudi kẹme nạ kegenõu fimại dọụdo dege o kediạmokõu hehegie tobõu ba, diạne o ilo kediạmokõu kuhe hehegie tobolõu.

3 Nạ hagi dugubabe, nạ Yesu Kelesuhạ ami o bolofẹi kẹnõu tefele tafalali, eibõu de hagi kẹ hebeleba dabai degemõu ime. 4 Ami o kediạge dabai tabõu de degele idiyo mei, ami dabainõu degele idi, die hiye ohạ hohọ degeyadomõu. 5 Nebe, o tae ẹbukõu fọụkua ile foloba, hebe bolọdo molo͡uye. Kẹnõu si fọụkuayediliya kẹ i ho fogõu babe, hebe bolọdo kẹme ẹ ta molo͡u mei. 6 Hebe hai obõu tahạ dabai hiyedo degeleba, ẹ hebe hai bologuạdo dia dalali suwi degeibabe, nalẹ segei kẹme yo͡ubukõu mo͡uba, o ilo kelebe habage mo͡uyedei. 7 Ạ kẹ tobou kokõu nạ defẹido fimọụbabe, Hiye Ohạ degeiye, nạ tạ kahạ sibigẹ kẹ olõu fẹido tawale.

8 Nạ Yesu Kelesube totõu degeda. Ẹme hiye o Devithạ hụti. Ẹ tolo imõu, Godihạ haguạgi kahạ tạ uwo bolofẹi kẹ ạ tobõu di. 9 Ạ tạ kẹ hehegie tobõu di kahạ degemõu, ạ hagi hiyedo dugulugi, midihọ kasagại milõu di o bagama, didiọ mosọdu duwo kuhẹ. Kẹnõu si Godihạ tạbe didiọ degeli mei. 10 Kegemõu, ạ hagi kẹ gogogulube, o sasại Godihạ makai kediạ dogõu gulamõu degeli. Diạne Yesu Kelesuhạ mamo͡uba, yo͡u ẹ hohọ kokõu tofousogo tofousogo tofõu mabadomõu.

11 Tạ ko͡ume damalẹdo tạ,

* **1:12** 1:12 Pol ẹme didiọ degei dalali, kuguo ko͡u kuhe nalại.

Di Yesubõu de tofigiei debabe, haba gehẹ dege ẹbõu de tofolõu ile.
12 Di hagị haguba mõu duguo fofoguemõu ibabe, di ẹbõu de hiye o degema, sa sa olõu fẹị dia dalaguale.
Dige ẹme tewe meiyode tobolõu ibabe, ẹge dine tewe meiyode tobolõu.
13 Di damalẹdo kõu degeleyodei kẹ dege ho fogõu mõu be, ẹnõu si yo□u kõu degeleyodei kẹme damalẹdo degedi.
Yobe, ẹ yo□u ẹ fimạị ta bohõu diyo mei kahạ degemõu.

Timoti ẹme dabai nelẹdo dege degeligi, damalẹdo Godihạ dabai degedi o degeyedei

14 Nạ o sasạị kediạmokõu Godihạ tạ hehegie tobolõu be, tạ ạ nạmokõu nalolụ ko□une hehegie tobõu. Godihạ dihịle kokõu nạ diạmokõu egele tobolõu be, tạ sibigẹ mei ta tobolõu ba tạe biyadamabeede. Tạ kegei kahạge o ta dogõu gulo sagạị mei, damalẹyodei kẹnõu makodi.
15 Nạ Godihạ dabai degelebe, midihọ dọụdo kẹnõu milõu laba dege de, Godihạ bolọdoyode tobõu yadeba. Nạ damalẹdo tạ kẹ hehegie tobolõu be, bologuạnõu do hehegie tobõu de, nạ Godihạ dihịle sidifi degeiye deba. 16 Tạ kagei kagei, Godihạ tagali mei kẹme nạ tobekõu mugu. Yobe, tạ kegegai kahạ degeiyege o sasạị kediạme Godi tõu fogõu fogõu yolugi, ahudo degeli kahạ degemõu. 17 Tạ kasagạị diạ hehegie tobolõu idi kẹme kolo kai do kahạ huị tabalemõu, tõu olõu fẹị makodi kẹ sagạị. O Himeneus dilie o Filetus diliebe tạ kasagạị kegei kẹnõu hehegile idi. 18 Dilie damalẹdo tạ kẹ tõu fogõu mõu, ogõu gai egei kõu gue tobolõu idi, Godihạge tofigiei o sasạị kediạme kõu haguạgima mei degeiyode tobolõu idi kahạge, o sasạị ilo kediạ damalẹyodei kẹ makolo ili.
19 Kẹnõu si Godihạ ẹ mosọ kahạ moutibe kõu fofoguema mei degei. Mouti kokõu be kõu gue nalạị dala,
Hiye Ohạge yo□u ẹ o sasạibe olõu fẹị yo□u kõu tewe. *Namba 16:5*
Nalạị tabe kuhẹ,
O koyohạ Godihạ hụ hebele fogubabe, ẹge midihọ dọụdo mei kẹme tobekõu muguyedei.
20 Mosọ hiye kodu meleki sụdo kẹ dalaguabe, sele igi golbõu, silvabõu deye milõu gaiyenõu dalagua mei. Haba hebebõu, mihịbõu deye milõu gaine dalagua. Ilo kelebe bolọdo, yoti kelege nalẹ sama nalạ idi. Haba ilo kelebe sibigibõu, kokõu be nalẹ sadiyo mei. 21 Nebe, o koyohạ midihọ kasagạị olõu fẹị tobekõu muguoba, ẹ duledu sibigi olõu fẹị kẹ igisema mei degeibabe, ẹme meleki bolọdo kẹ sạ degei, mosọ obõu kahạ bi bolọdo. Hiye Ohạ ẹmokõu dabai nelẹ, yo□u ẹ dabai bolọdo kẹ degeyadeba.
22 Nạge midihọ kasagạị, o gisiai kediạ milõu ga idi kẹme tobekõu muguoba, midihọ dọụdo kẹnõu sesele i. Godikõu damalẹyodema, o sasạị tagaleba, amafẹịnõu dala. O sasạị, Hiye Ohạ hụ hebele fogulo idi kediạ degele idi sagạị kẹnõu tefele nạne kege dege. Diạme die duledube sibigi ta dala mei. 23 O totõu degele i kediạ tạ kasagạị tobolõu idi kẹme nạ hobõu duda, nạne diạbõu de tạe biyeiye deba. Tạ diạ tobolõu idi kẹme sibigẹ meido. 24 Hiye Ohạ dabai degedi oyege o ilo kelebõu de tạe biyada, o olõu fẹị kediạmokõu midihọ bolofẹịnõu hehegie de. Haba o tae midihọ kasagạị nạmokõu milõu babe, nạ hobõu gofõu degeda, Godihạ tạnõu bologuạdo hehegie de. 25 O tạ dudiyo mei kediạmokõu be, nạge amafẹị hehegiemõu i. Kegeibasi, Godihạ degeiye, die fị boholõu ba, damalẹdo tạdade tawale ile sạ degei. 26 O kegele i kediạme Tamạhạ

tou dalagua, yo͡u tagali sagai kẹnou degemabadomou. Damalẹdo tạ kẹ duloba, fi bohou basi, Tamạhạ salẹmaiye tou dala kẹ tou fogou ba kama fosigile.

3

Uwage sabiyamou ile kelegebe, o sasai sụdo midihọ kasagai milou ga ile

1 Nạ ko͡unou tawa, uwage sabiyamou ile kelegebe, hagi hiyedo dugumou ile. 2 Hagi kẹme, o sasaiye midihọ kasagai hiyedo milou ga ile, yo͡usienou tagadi midihọ, sele tagadi midihọ, yo͡u ẹ hụ hiye degemou, ẹnou si tewe oyodedi midihọ, o sasai huyafẹi degedi midihọ, aye adiou tạ dudiyo mei midihọ, bolofẹiyode tobou diyo mei midihọ, Godihạ midihọ dafa idi midihọ kegele i olou fẹido. 3 Diạ o sasai tagale ile mei. O tae diạmokou hagi nẹibabe, diạge ta gebe meiyodele ile mei. Midihọ diạ milou ga ilebe, tobe tobou di midihọ, tou e tagadi midihọ kasagai kẹ akogudiyo mei midihọ, o wodi midihọ. Midihọ bolọ kẹ ta tagale ile mei. 4 Yogo ho o kediạmokou sesegudi midihọ, totonou gofo͡u degedi midihọ, ẹsi bolọdade tawadi midihọ kẹnou milou ga ile. Kegele iligibe, Godi tagale ile mei, sa sibigẹ o sasaiye degedi midihọ kokou nou hohọ degele ile. 5 Mogouyenou Godihạ midihọ milolou yode tobolou ile, kẹnou si Godihạ dedẹi kẹ diạ ta tawale ile mei. Nạ o kegele i kediạbou de siada.

6 O kegele i kediạ mosọ ta mosọ ta amafẹi ya fologa ogou ga tobou mou be, sasai totou degele i kediạge die tạ dulomou sesele idi. Yobe, sasai kegele i kediạme midihọ kasagai milou gai kahạ hagi hiyedo dege dalaguali, midihọ kagei kagei, sibigẹ mei kẹnou tagale idi. 7 Sasai kediạge tạ gehẹ gehẹ kẹnou tawalamou degele iligibe, damalẹdo tạ kẹme ta tawale idiyo mei. 8 Afu kelege, o Janes dilie o Jambres dilie Moses akogu* sagai kẹnou tefei, ogou gai egei tobou di o kediạne tạ damalẹdo kẹ akogulo idi. O kegele i kediạme totou degele inou. Godihạ die damalẹyodei kẹ tefele dugube, diạ olou fẹi mihịkou fiyasigeimou dugu. 9 Ogou gai egei kamahạge, sa sa olou fẹi tefele sagai mei. Yobe, o sasaiyege ogou gai egei tobolou idi o kediạ tạbe totou degei tạdade tawale ile kahạ degemou. Afu o sasaiye o bolọụ dilie tạ totou degei tạ kẹ tobolou imou dulo tawale i sagai kegenou tawale ile.

Timotihạge Godihạ tạbe nelẹdo dege tou yedei

10 Nạnou si tạ ạ hehegiedi kẹme kou tewe. Midihọ olou fẹi ạ milou gadi kẹne nạ kou tewe. Ạ degelamou degeli kẹbou, ạ damalẹyodei kẹbou, dabai degele dafadiyo mei kẹbou, ạ o sasai tagadi kẹbou olou fẹibe nạ kou tewe. Ạ hagi mou duguo fogou di kẹne nạ kou tewe. 11 Sa Antiokbou, sa Aikoniambou, sa Listrabou kele tie o kediạ ạ makolamou degele i.* Hagi hiyedo ạ dugumou haguei olou fẹi kẹme nạ kou tewe. Kẹnou si Hiye Ohạ ạ dogou gumou, ạ teli mei dala kuhẹ. 12 Damalẹdo, o Yesu Kelesubou de dalali, Godihạ midihọ kẹ milou goumou be, o kẹme oe makolamou degele idi. 13 O midihọ dọụdo mei milou ga idi obou, ogou gai egei tobolou idi obou olou fẹi kediạ midihọ diạ milolou idi kẹme hiyedo degeli. Diạ omokou ogou ga tobolou imou be, haba obene diạmokou ogou ga tobolou idi.

14 Nạnou si, tạ nạ dulomou damalẹyodei kẹme defẹido tolou dala, nạ hehegiedi o eibe no͡u kou tewe kahạ degemou. 15 Tạ Godihạ kuguokou nalạga i kẹme nạme dihi huyadefẹi kelege yoma tawagamou hagulugi, ifi nạ tewe, nạme Yesu Kelesukou damalẹyodei kahạ degemou, Godihạ nạ mamolo͡u. 16 Duo Bolofẹihạ degeiye, Godihạ

* **3:8** 3:8 Kisim Bek 7:22, 9:11 * **3:11** 3:11 Dabai 13:14–14:20

tạ, kuguokõu dala olõu fẹi kẹ o kediạ kuhe nalạga i. Godihạ kuguo kahạ dabaibe kõu gue, o sasại hehegiedibõu, midihọ kasagại kẹ dọụsusudibõu, egele tobõu dibõu, haba dọụdo midihọ olõu fẹi kẹ hehegie tobõu dibõu de. 17 Kegei degemõu, Godihạ tạ kahạ degeiye, yo͂u ẹ dabai degele idi o di midihọ bolọdo olõu fẹi kẹ defẹido tolõu ba, dabai bolọdo olõu fẹi kẹ kuhe degega ile.

4

Timotihạge Godihạ tạbe nelẹdo dege hehegieyedei

1 Yesu Kelesuhạ haguaba, sa sibigẹ ko͂u wolõu dalali, o sasại teli mei sosou dalaguabõu, tofigieibõu de tạ sale. Kegei kahạ degemõu, ạge Godibõu Yesu Kelesubõu dilie dihịle kokõu ạ nạmokõu nelẹdo dege tobolõu kuhẹ. 2 Nạge Godihạ tạbe o egei duyo meibõu, egei dulo hohọ degeli obõu kediạmokõu defẹido hehegie tobõu. Nạ hehegie tobolõu be, midihọ kasagại milõu ga idi kẹ dọụsusuloba, dedẹi sasagie tobõu de. Nạ dabai degelebe hobõu dafada. Godihạ tạ defẹido hehegie tobolõu dala. 3 Damalẹdo, habagebe, o sasại kediạ Godihạ tạ dọụdo kẹ dulobe dafa ile. Tạ dio͂u tagali sagại kẹnõu dulaba, diạ hehegiedi o sụdo haguisouba haguasie, sa sibigẹ tạ gehẹ gehẹ kẹ hehegieiba dulo ile. 4 Diạ tạ damalẹdo kẹ tobekõu muguoba, tạ sibigẹ mei kẹnõu dulo sagại degele ile. 5 Nạnõu si defẹido fimạba, fị gofo͂udo dege dabai dege. Hagị dugubabe, dafada. Tạ uwo bolofẹi kẹ damalẹyodili mei o sasại kediạmokõu hehegie. Damalẹdo, dabai olõu fẹi Godihạ nạmokõu tobolõu kẹme dege.

Pol ẹ tolo hafẹi degei

6 Ạ nạmokõu Godihạ dabai defẹido degeyede tobolõu kahạ yobe kõu gue, ạme tolo iladi. Ạme Godikõu tigi kolo huẹi gofo͂udo kẹ sõu gudi* sagại kẹnõu tefele, mạ kafei kege sõu guba, ạ fogõu ile. 7 O tae ẹbukõu fọụkua ile folodi sagại kẹnõu tefei, ạne ạbukõu tofõu mõu hagulugi felẹi, ạ Yesu Kelesukõu damalẹyodeibe tõu fogõu li mei dala kuhẹ. 8 Kegemõu, uwage sawisiale kelege, hebe bolọdo ạ molo͂u dala kẹme Hiye Ohạ ạmokõu nelẹba tobolõu, ạge nạme dọụdo o dalamõu duguyodele. Tạ sai fidi o dọụdo kahạ ạmokõu kẹ tobolõu kegenõu be, haba o olõu fẹi ẹ haguale kẹ dia dalaguadi kediạmokõu ne kegenõu tobolõu.

Timoti ẹ Polkõu toto haguayedei

9 Nạ ạmokõu toto hagualaba dege. 10 Yobe, o Demashạ ạ tõu fogõu, sa Tesalonaikakõu fogõu i, ẹme sa sibigẹ ko͂umahạ midihọ kẹnõu tagali kahạ degemõu. O Kresens ẹne sa Galesiakõu fogõu imõu, Taitusne sa Dalmesiakõu imõu dei. 11 Lukhạnõu si ạbõu de dala. Nạ Makne wolõu hagua, yobe ẹsi ạ dogõu guo Godihạ dabai degele sagại kahạ degemõu. 12 Ạ o Tikikus tobõu mõu sa Efesuskõu i.

13 Nạ hagulugi, sa Troaskõu felẹba mạ yukuei sasado, o Karpushạ mosọkõu fogou kẹ malạba kuhe hagua. Mạ kuguone mo͂uma hagua. Ilo kelebe wai sipsip kolo kokõu nalạgai kẹne mo͂uma hagua. Totõu degeda.

14 Sele igi kopa dabai degedi o Aleksanderhạ ạmokõu midihọ kasagại hiyedo milou kahạ degemõu, Hiye Ohạ ẹmokõu hebe kasagại kẹ nelẹ. 15 O kokõu be nạne no͂u tawaibõu, ẹ gofo͂u degemõu, tạ da hehegiedi kẹ akogu kahạ degemõu.

16 Ạ tạ sai kokõu yoma tạ tobou kelegebe, ạme mạsofẹi delei, o tahạ ta ạ dogõu guo tạ tobõu li mei. O olõu fẹi ạ tõu fogõu yai. Godihạge kẹme mõu duguo fogõu babe

* **4:6** 4:6 Namba 28:7

bolọ. 17 Kẹnọ̀u si Hiye Ohạ ạbọ̀u de dogọ̀u guo tafalali, ạmokọ̀u dedẹị sasagiei, ạ ẹ tạ olọ̀u fẹị kẹ tobọ̀u ba, sa sa o sasạị kediạ dumabadomọ̀u . Hiye Ohạ ạ dogọ̀u gumọ̀u, ạme fuse hiyedo laionye ta woumọ̀u teli mei dala kuhẹ. 18 Midihọ kasagạị milọ̀u ga idi o kediạ ạ walaba degeibabe, Hiye Ohạ ạ dogọ̀u guo malạ ile hebenitọ̀u wolọ̀u dalale. Di ẹmokọ̀u hohọbolọ̀u nọ̀u dalame. Damalẹdo.

19 Nạ Prisila dilie, ẹ mạ Akwila dilieboù, Onesiforushạ sosọ̀u bọ̀u diạmokọ̀u agali bolofẹịyode tobọ̀u. 20 O Erastusbe sa Korinkọ̀u nọ̀u kege delei. O Trofimus ẹme sa Miletuskọ̀u do tilamọ̀u ạ kuhe fogọ̀u haguei. 21 Nạ toto hagualaba dege, kuliobọ̀u wi hiyedobọ̀u haguaba nạ akoguye deba.

O Yubulusbọ̀u, o Pudensbọ̀u, o Linusbọ̀u, sasạị Klodiabọ̀u, damalẹyodele i o sasạibọ̀u diạ nạmokọ̀u agali bolofẹịyode tobolọ̀u ili kuhẹ.

22 Hiye Ohạ nạbọ̀u de dalale. Ẹ habagugueibe nịbọ̀u de dalale.

Egei Polha
Taituskou
Nalama Nei

Tawale Ta

O Taitus eme Juda o mei, sa ta o, eme Yesu Kelesukou damaleyodema, Polbou de dabai degemou siadi. Polha emokou kuguo kou nalama nei kelegebe, eme to tibi sa Kritkou damaleyodei o sasai wolou delei.

Sa Krit o sasai kediame midiho bolodo ta milou gadiyo mei kaha degemou, Polha Taituskou, sosikou widio o kolugi maka degegayede tobou. Haba tabe, odobou, sobou debou, o gisiaibou, dabai degele idi o sasaibou olou fei kediame midiho bolonou milou gamabeedema hehegie tobou yedei.

Polha Taituskou nalama nei kaha sibige sagai kenou be o Timotikou ne nalama nei.

Dabai kuguokou be, hu Taitusbe ta dala mei. Tewe o ilo kelege o Sailas e hube bolou, tabe Sailas, tabe Taitus sa degei tawale ili. Kegei degemou, di o Sailas e dabai degedi, Dabai kuguokou husoudibe keme Taitus e degedinou, kenou si dige keme defeido ta tawale iyo mei.

Kuguo Taitus koumaha sibige kaha widio ta hiyebe tanou fei dala.

Taitusha to tibi sa Krit tie o sasai kediа damaleyodei ke dedei sasagieba doususuyedei

(Ta Hiye 1–3)

1 Ame Pol, Godiha dabai degedi o, Yesu Kelesuha ta-bolofei-mala-siadi-o. E tobou mou, a sa sa siadibe, o sasai, Godi you makai kediа damaleyodei ke dedei sasagieba, Godiha ta damaledo ke hehegieiba, o sasai kediame tawaleba, Godiha midihonou milou mabadomou. 2 O koyoha damaleyodema, neledo dege dalali, damaledo ta ke tawaibabe, o keme tofousogo tofousogo tofolou kene dia dala. Sa sibige kou milou li mei kelege, Godiha you e o sasaibe tofousogo tofousogo tofolou yodema makai. Da kou tewe, Godihage ogou ga tobou diyo meido. 3 Kegemou, sawisiei you kou makai kelegebe, da Mamou O Godiha tobou mou, a ile, e ta ke hehegie tobou mou, e ta tama dege dala kuhe.

4 A ma kuguo kou nalama, Taitus namokou neli kuhe. Name ma dihiyodili, da fi tanou dege dalali damaleyodei kaha degemou. Aye Godibou, da Mamou Hiye O Yesu Kelesubou dilie namokou habagugueguba, na bologuado dalayadomou.

Taitus na sosikou widio o bolodo ilo kele maka

5 Age name to tibi sa Kritkou dalamou tou fogou ilamou, na da dabai degema mei degeligi, sa sa olou feiya ke, a afu kou tobou sagai kege, sosikou widio o kama maka degega iyedei. 6 Sosikou widio oyege midiho doudonou milou, o sasaiyege e midiho kasagai ta milou ba dugulo iye. Eme sasai tanou fei huyede. E sisigo diane olou fei damaleyodemabeede. Dia midiho kasagai ta milou ga iligi, aye adiou dilie ta ta tobekou mugudama. 7 Godihanou o ta tobou mou ile, damaleyodei o sasai wolou daladi kaha degemou, o keme midiho doudonou milou, o sasaiyege e midiho kasagai ta milou ba dugulo iye deba. E you e fimaiya kenou degeleba toto gofou

degedayede. Tigi kolo hueị gofo͡udo kẹ nạda, fị totọu degeiye deba. Gofo͡u degeba, biyadayede. Sele hiyedo molo͡u tagadayede. 8 Bolofẹibe kọu gue, o tae ẹ mosọkọu hagubabe, felẹyedemaba, hohọ degeyede. Midihọ bolọ milọu di kẹnọu tagayede. Yo͡u ẹ tọu e tagai sagại kẹnọu degedayede. Godihạ midihọ bolofẹi kẹnọu seseyede. Yo͡u ẹ fimại kẹme defẹido dia dalayede. 9 Damalẹdo tạ ạ hehegiedi kẹnọu dulo seseyede. Kege degeleba, ẹ damalẹdo tạnọu omokọu hehegie tobolọu ba dedẹi sasagieyede. Haba o ile kele ẹ tạ kẹ dulo i ho fogọu ba, tạ gehẹ gehẹ tobọu babe, ẹge die tạ kẹ dọụsusuloyode.

Tọ tibi sa Kritkọu be o sasại kediạ damalẹyodei kẹ makodi o sụdo deleiguei

10 Nạ damalẹyodei o sasại wolọu daladi o maka degega i. Yobe, sa Kritkọu be, Godikọu damalẹyodei o sụdo kọu dalaguaye, kẹnọu si diạ defẹido dulo sesediyo mei. Diạ tạenọu tobolọu mọu, ogọu gai tạnọu tobolọu ili. O kegele i sụdo kediạme Juda o kediạ kolo diafigile idi midihọ kẹne sesele idi.* 11 Diạ tạ hehegiedamabeedei kẹme diạ sele molo͡u tagamọu hehegile idi. O sụdo, die sosọu bọu olọu fẹi kediạme ogọu gai tạ kẹ dulo sesele iligi, mihịkọu fiyasigili. Nạge o kediạ ogọu gai tạ kẹ hehegie tobolọu ili kẹ fogọu mabeedema sima tobọu. 12 Tewe hiye o, die sa Krit tie o tanọu tahạ kọu gue tobou,

Sa Krit o kediạme ogọu gai tạ tobolọu idi o. Gofo͡u degedi midihọ, sị soye dege kege gofo͡u hiyedo degele idi. Dabai ta degele idiyo mei. Nalẹ hiyedonọu nalạ idiyode tobou.

13 O kahạ toboube damalẹdo. Kegei degemọu, nạge sa Krit tie o sasại kediạmokọu tạ gofo͡u dege egele tobọu, Godihạ tạ damalẹdo kẹnọu dulo seseleba damalẹyodemabeede. 14 Kegeligi, diạme Juda o ei kọu guai o kediạ tạbọu, kuolọu tạ kagei kagei kẹbọu de duye domọu. Tạ kegei kẹ hehegie tobọu di o kediạge damalẹdo tạ kẹme tobekọu muguomọu kuhe ogọu ga idi.

15 O ta Godihạ dihịle kokọu sibigibọu mei debabe, nalẹ ta kuolọu degele mei. Nalẹ sibigibọu mei, olọu fẹi bolọ, nalẹnọu. Damalẹyodili mei o kahạnọu si, Godihạ dihịle kokọu midihọ sibigi degei kẹ milọu ba, bi olọu fẹi sibigibọu dalaba, yo͡u ẹ fịbọu, ẹ duledubọu de sibigibọu dala kahạ degemọu. 16 Ogọu gai egei o kediạ tobọu dibe, eibe Godi kọu teweyode tobolọu idiye, kẹnọu si midihọ diạ milọu golu kokọu ge di duguo tawalibe, diạme Godi tobekọu mugulo i odade tawale ili. Kasagại hiyedo, diạme o bolọ mei, tạ dudiyo mei o. Diạme midihọ bolọ ta milolọu sagại mei.

2

Odo sobọu de kediạge Godihạ tagale sagại kẹnọu degema

1 Nạge o sasại kediạmokọu be Godihạ tạ damalẹdo kẹnọu hehegie, diạ dulo sesemabeedema. 2 Nạ Godihạ tạ hehegiligibe, kọu gue tobọu, odo diạma, fị totọu degedi tigi kolo hueị gofo͡udo kẹ nạdamabeede. Amafẹi dalaguali, midihọ dọụdo kẹnọu milọu gama. Dio͡u die tọu e tagai sagại kẹnọu degedamabeede. Diạme Godihạ tạ damalẹdo kẹnọu dulo sesele iligi, omokọu solọu do degeba, nelẹdo dege dalamabeede.

3 Nebe kẹnọu tefele, sobọu de kediạne Godihạ tagale sagại kẹnọu degele dalamabeede. Tobe tobọu damabeede. Fị totọu degedi tigi kolo hueị gofo͡udo

* **1:10** 1:10 *kolo diafigile idi midihọ* - Nạ kuguo *Galesia 2:3 kahạ tawale tạ* kẹ duguoba, haba *Galesia 6:15* kẹne dugu.

nạdamabeede. Midihọ bolọ kẹnọ hehegiemabeede. 4 Kegei degemọ, sobọ de kediạge sasạido ilo kediạ die mạbọ die sisigọbọ kẹme solọ do degemabeedema hehegie tobọ mabeede tobọ. 5 Kegeligi, dio u die tọ e tagai sagại kẹnọ degeleba, Godihạ dihịle kokọ sibigi ta deleiye deba. Die mạbọ sisigọbọ olọ fẹi dia dalali, midihọ bolofẹinọ diạmokọ milọ gamabeede. Die mạhạ tạ kẹ dulo sesemabeede. Kege degeibasi, Godihạ tạbe oe susuga tobolọ sagại dugulo mei.

O gisiai kediạge Taitushạ midihọ bolọ milọ gouba kẹ duguo sesema

6 Nebe kẹnọ tefele, nạ o gisiai kediạmokọ hehegilebe, diạne dio u die tọ e tagai sagại kẹnọ degedamabeede. 7 Nạ kagei kagei ta degelababe, midihọ bolọnọ milọ, o gisiai kediạ duguo sesemabeedema. Nạ Godihạ tạ hehegie tobolọ gibe, ogọ gai tạ kasagại dege tobolọ ba yạda. Godihạ tạ bologuạdo hehegie tobọ de. 8 Nạ tạ damalẹdo kẹnọ hehegie tobọ basi, ho oe nạmokọ ta tobolọ mei. Damalẹdo, nạ tạ dọụdonọ tobọ babe, damalẹyodili mei o kediạ ta gofo u dege sima tobolọ mei, diạ sidifi degele ile.

Dabai degele idi o kediạ die bosehạ tạ dulo sesema

9 Nạge Godihạ tạbe kọ gue hehegie tobọ, dabai degele idi o kediạge die bosehạ tobolọ be defẹido dulo sesemabeede, die bosehạ duguo tagayedema. Kegeligi, diạ gofo u dege die bosehạ tạ kẹ sima tobouye domọ. 10 Die bose diạ bimại kẹ hiyou mo udamabeede. Hiyou mo u ho fogọ basi, bose kediạge diạme hiyou mo udiyo mei o sasạidade tawale, di Mamọụ O Godihạ tạ, di hehegiedi kẹme tạ bolọdodade tawale ile.

Dige Godihạ midihọ kẹnọ milọ gaba, Kelesuhạ haguale sawisiei kẹnọ dia dalaguame

11 Di tewe, Godihạge o sasại olọ fẹi kediạ habagugueimọ, ẹ solọ do degedi midihọ kẹ kuhe tamạ degei. Solọ do degedi midihọ kokọ ge di tawalibe, Godihạge o sasại olọ fẹibe sasale mamolo unọ dadele ili. 12 Godihạ di habaguguemọ, ẹ mamo udi midihọ kẹ dimokọ hegili kahạ, di ẹ tobekọ mugudi midihọbọ, sa sibigẹ ko u tagadi midihọ kasagạibọ olọ fẹi kẹme tọ fogọ mabadomọ kuhe hegili. Damalẹdo, dibe sa sibigẹ ko ùmahạ o sasạibọ de suluguadiye, kẹnọ si Godihạ di habagugueiba, di tọ e tagai sagại kẹnọ degeiye domọ, yo u ẹ midihọ kẹ milọ gamabadomọ kuhe hegili. 13 Kege hehegiemọ suluguali, di Mamọụ O Yesu Kelesukọ damalẹyodema, ẹ hohọ hiyedobọ de haguale kẹ dia dalagua. Ẹme di Hiye O Godi. 14 Ẹ di dowoye tolo i, di mamalạba, di Godihạ tạ dulo idiyo mei kahạ hebe kẹme igiseiba, dibe yo u ẹ o sasại, sibigibọ mei degeba, gehẹnọ dalaguali, midihọ bolọdo milọ gale kẹnọ tagale imabadomọ.

15 Tạ, ạ kọ le nalại kẹ defẹido hehegie tobọ. Godihạge nạme ile ẹ tạ kẹ hehegieyedei kahạ degemọ, nạ guẹ degeda, damalẹyodele i o sasại kediạmokọ dedẹi sasagieba, egele tobọ. Oe nẹ tạ kẹ kasagạiyodeibane hobọ duguo fogọ da.

3

Godihạ dimokọ midihọ bolọ kẹ hegi degemọ, dige midihọ bolọ kẹnọ milọ me

1 Nạ Godihạ tạ hehegie tobolọ gibe, o sasại diạmokọ kọ gue tobọ, nịme gamani obọ, die dabai degele idi obọ olọ fẹi kediạ tạ kẹ dulo seseleba, ama dalali, midihọ olọ fẹi bolọ kẹnọ milọ laba degemabeede tobọ. 2 Susuga tobolọ ba,

tae biyadamabeede tobou . Amafei dalali, omokou niou sie huyafei degemabeede tobou.
3 Na tewe, afuge di olou feibe totou dege dalaguali, Godiha ta ke dulo sesele ili mei. Dibe Tamaha ogou gai kaha midiho kagei kagei ke milou ga idi. Damaledo, di tou e tagadi midiho kasagaibou, gofo□u degedi midihobou, kona degedi midihobou olou fei ke milou ga idi. Di diyou sie yogokou dafoumou dafoumou dele i.
4 Kenou si, di Mamou O Godiha di solou do degemou, midiho bolodo ke dimokou hegimou tama degeimou, 5 e di mamou. Di midiho bolofei milou gadi kaha degemou, e di kuhe mamou li mei. Ege di solou do degemou kuhe mamou. E di bigi kaha degemou, dibe dihi die, e adiou ha ebeledo mala felei ke sagai degema, Duo Bolofeiha degeiyenou di gehe degei dalagua kuhe. 6 Duo Bolofei eme Godiha tobou mou hagua, di wolou dalamou, neledo dege dalagua, di Mamou O Yesu Kelesu eme ebukou haguei kaha degemou. 7 Kegemou, Yesu Kelesuha di habagugueimou, di Godiha dihile kokou doudonou dalaguali, fi tofousogo tofousogo tofolou ke molo□u ke dia dalagua. 8 Ta a nalai keme dige damaledodade tawame.
Na Godiha ta ke hehegilebe, a nalai ko□ume defeido tobou . Damaledo, Godikou damaleyodele i o sasai kediame midiho bolodo keme defeido milou gamabeede tobou. Midiho keme o sasai dogou gudi midiho bolodo. 9 Kenou si, kou guai o kediа hubou, Moseshа kuolou ta kaha yobou olou fei kokou tae biyaba gegadamabeede tobou. Tae biyadi kamahage di ta dogou gudiyo mei, sibige mei.
10 O taha nime di egei dudi ke tou fogou ba, egei gehe dumabeedeibabe, nage o kegei keme egele tobou. Haba o kaha ta ke ta du ho fogou babe, haba egele tobou. Haba egele tobou kene ta du ho fogou babe, nage o keme mou duguo fogou. 11 O kegei keme a defega sulu, midiho kasagai milou mou sulugi e yo□usie makolamou degeli.

Polha Taitusbe e dugu haguayedei

12 A o Artemasbou, o Tikikusbou dilie tanou ta tobou ba namokou ile foloubabe, na hobou mosoda, sa Nikopoliskou amokou toto hagua. Yobe, sa kulio degedi kelegebe, ame kele dalali makai kaha.* 13 Kuolou yo du o Senas dilie, o Apolos dilie, sa takou yalaba degele ibabe, naleбou bibou ali duo kilege mei degeiye deba, nage diliebe defeido dogou gu.
14 Da mogo diame solou do nedi midiho defeido milou ba tawamabeedema hehegieme, o sasai ilo kele bi mei degeiye deba. Kegeligi, damaleyodele i o sasai kediа Godiha midiho milou ho fogou ba, die damaleyodei sibige dege ho fogouye deba.
15 O sasai olou fei, abou de kou le dalagua kediage namokou agali bolofeiyode tobolou ili. Ei mogo dia, Yesu Kelesukou damaleyodele i, sa na dala kele tie kediamokou agali bolofeiyode tobou.
Godiha habagugueibe ni olou feibou de dalale.

* **3:12** 3:12 Sa kelege, *sa kulio degedi kelegebe,* wibou haguadi kaha, mosoleya sulugualebe hagi hiyedo. Kegei degemou, Polha Taitusbe toto kuhe haguayedei, wi hiyedoye e haguale ke akoguye domou.

Egei Polha
Filemonkõu
Nalama Nẽi

Tawale Ta

Polha didio mosokõu dalali, o Filemonkõu kuguo kõũ kuhe nalama nẽi. Filemonbe Kelesukõu damalẽyodei o. Haba tabe, ẽme bose. Ẽme bi sudo dala. Ẽ sabe Kolosi. Polha kuguo kõũ nalaibe, mõu yõũwa nalali mei. Polhage Filemonha fisimõu dabai degedi o Onesimus, sa Romkõu kama fou kaha hagi kẽ dousususulamõu kuhe nalama nẽi.

Kẽme kõu gue, Onesimus ẽ Romkõu ile, Pol duguomõu, ẽ fi boholõu mõu, Hiye O Yesukõu damalẽyodei. Dalamõu, habage Polhage ẽme Filimonkõu boholõu ma iyede tobou. Kege tobõu mõu, Onesimusha boholõu ma ilamõu degeimõu, Polha kuguo kõũ mala iyedema nalama nẽi. Kegeligi, Filimonhage ẽ dabai degedi o, kõu kama fou kaha degeimõu hebe kasagai kẽ neiye domõu kuhe nalama nẽi.

Kegemõu, Onesimusha kuguo nalai kõũ kuhe mala i.

Kuguo Filemon kõũmaha sibigẽ kaha widio ta hiyebe tanõu fẽi dala.

O Filemonha fisimõu dabai* degedi o ta kama fou. Sulugi, Kelesukõu damalẽyodeimõu, Polha tobõu mõu, ẽ bose Filemonkõu boholõu ma i

1 Ame Pol. A Yesu Kelesuha dabai degedi kaha degemõu, ame didio degei dala. Da mogo, o Timoti, ele kuguo kõũ Filemon namokõu nalama neli kuhẽ. Name ele mogodo, dibe dabai tanõu degele idi. 2 Elebõu de dabai nelẽdo dege degedi o Arkipusbõu, sasai Apiabõu, haba damalẽyodele i o sasai, nẽ mosokõu kefegulo idi olõu fẽi kediamokõu bõu de, Timoti ele agali bolofẽiyode tobolõu kuhẽ.

3 Di Aye Godibõu, di Hiye O Yesu Kelesubõu dilie nimokõu habagugueiba, nime bologuado dalamabadomõu.

O Filemonha midiho bolonõu milõu di kaha, Pol ẽ hoho degei

4 Age ma Godikõu diho baga tobolõu gibe, namokõu ne fimamõu, Godikõu bolofẽiyode tobõu di. 5 Yobe, a o sasaiye tobolõu imõu dudibe, name Hiye O Yesukõu damalẽyodema, Godiha o sasai kediamokõu solõu do degediyode tobolõu imõu dudi kaha degeimõu. 6 Da mogo degema, Kelesukõu damalẽyodemamõu, a Godikõu diho baga tobolõu be, bi bolodo, Kelesuha dimokõu nẽdi kẽ nane tawayadomõu kuhe diho baga tobolõu. 7 Ma mogo, na Godiha o sasai kediamokõu solõu do degedi kahage a dedẽi sagimõu, hoho dege dala. Yobe, na degeiye, diane hoho dege dalagua kaha degeimõu.

O Onesimus ẽ boholõu ma ile folouba, Filemonha mogo dege wolõu dalayedei

8 A tagalibe, name midiho daga ta a Kelesuha huya kẽ fisiba degeyede tobõu lamõu degeliye, 9 kẽnõu si dabe mogodo kaha degemõu, a amafẽinõu tobõu ladi. Pol ame

---

* **1:** (Widio ta hiye) *Fisimõu dabai*degedi o kẽme sele dabai degediyo mei. O kegei kẽme o tae fisimõu dabai mõu yõũwa degedi.

Yesu Kelesuha dabai degemõu haguabe demõu, ifi dabai kẹ degedi kaha, ho o kedia
a tolõu mõu didio degei dala. 10 Didio degei dalamõu, Onesimus ẹ hagua feleimõu,
a Kelesukõu damaleyodei midiho kẹ emokõu hehegieimõu, ene damaleyodema dala
kaha degeimõu, eme ma dihi degei. Mogo, na ma dihi ẹ ile, namokõu foloubabe, nage
midiho bolodo kẹnõu hegi. 11 Damaledo, afuge eme nẹ dabai bõu basianõu degediye,
kẹnõu si ifi a dugulube, ma dabaibõu nẹ dabaibõu de bologuado degelamõu degeimõu
dugulu.*

12 Onesimus eme a tobõu mõu namokõu boholõu ma iladi kehẹ. Kẹnõu si ma fibe
ebõu de dalaba ile. 13 Ame ta uwo bolofei hehegiedi kaha dowoye didio degei kaha
degeimõu, age eme abõu de dalali, nẹ timõu malaba, a dogõu gulo kẹ tagali. 14 Kẹnõu
si age nabukõu boloyode tobõu ba hobõu kuhe degelamõu. Age na amokõu midiho
bolo ta milõu yedema ta fisile tobolõu mei. Noũ tagaiya kẹnõu milõu ga.

15 Damaledo, Onesimusha na tõu fogõu ile, huyadefei ahudo delei kaha yobe
kõu gue, na ẹ boholõu moũbabe, ẹ nabõu denõu dalale sa degei. 16 Eme kõu nẹ
fisimõu dabai degedi o kehẹye, kẹnõu si eme Hiye Okõu damaleyodema dala kaha
degeimõu, nage eme nẹ mogodo degeba dalama. Eme ma mogo kõu degeiye, kẹnõu
si ẹ ile, namokõu foloubabe, eme nẹ dabai degedi o bolodo degeba, haba Hiye Okõu
damaleyodei kaha, nage eme nẹ mogodo degeba dalama.

17 Dabe mogodo kaha degemõu, a namokõu ile folouba na amokõu hoho degele
sagai kẹnõu tefele, Onesimus ẹ namokõu ile foloubabe, nage emokõu nebe kẹnõu
tefele hoho dege. 18 Ẹ namokõu bõu basia ta degei deba, haba nẹ bi ta ulu mọu
debane, kegei kaha dowo kẹme a namokõu nelẹ. 19 Pol age ta huyadefei koũme
mayoũ ma dobogoũuye nalolu kuhẹ. Onesimusha nẹ bi ta ulu mọu debabe kaha
dowo kẹme a namokõu nelẹ. Nane amokõu bi ta ulu mọu. Bi kẹme noũ nẹ fi, kẹnõu
si age kegei kẹbõu tobõu lamõu degeiyo mei. 20 Mogo, a Hiye Oha huya kẹ nage a
tagale sagai kẹnõu degeyedili. Dabe Kelesukõu damaleyodele i o kaha degeimõu, nage
a hoho degele sagai kẹnõu dege.

21 A tewe, a namokõu degeyedili kẹme nage degele kaha degeimõu, a kuguo koũu
namokõu nalolu kuhẹ. A tewe, a na degeyedili koũme na bologuado degele. 22 A ta
haba ta dala. Nẹ mosokõu be a tiale timõu ta doususu. Yobe, ni diho baga tobõu ba,
Godiha duloba, a dogõu guba, a nimokõu ile, nibõu de dalale kaha degeimõu.

Polbõu de dabai tanõu degele idi o kedia Filemonkõu agali bolofeiyodele i

23 O Epafras ẹ namokõu agali bolofeiyode tobolõu kuhẹ. Ene abõu de didio degei
dala, Yesu Kelesuha dabai degedi kaha degemõu. 24 Abõu de dabai tanõu degele idi o
Makbõu, Aristarkusbõu, Demasbõu, Lukbõu diane olõu fei namokõu agali bolofeiyode
tobolõu ili.

25 Hiye O Yesu Kelesuha habagugueibe ni duledu ni fibõu de dalale.

* **1:11** 1:11 Grik taege, hu Onesimus kaha sibigebe, *dabai bologuado degediyodili.*

Egei, O Tahạ
Hibru O Kediạmokõu
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

O tahạ kuguo koũ nalạma, Juda o kediạmokõu nẹi. Juda obiyei kediạ hụ tabe Hibru. O ilo kelege diạmokõu hagi nẹdi kahạ degeimõu, kuguo koũ kuhe nalạma nẹi, Yesukõu damalẹyodei kẹ tõu fogouye domõu. O kuguo koũ nalại kahạ hụ kẹme di ta tewe mei. Tewe oyene tewe mei.

Kuguo Hibru koũmahạ tạ sibigẹ tanõu tanõu olõu fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1–2
Yesuhạge ẹsol o kediạme gaba feleido dala.
Tạ Hiye 3:1–4:13
Yesuhạ hụ hiyedo kahạge Moseshạ hụ hiye kẹme gaba feleido dala.
Tạ Hiye 4:14–10:39
Yesu ẹme hebenitõu be Godihạ midihọ ebele kahạ mogõu du daladi hiye o degei dala.
Tạ Hiye 11–13
Di Godikõu damalẹyodemaba, nelẹdo dege tafalaguame.

Yesuhạge ẹsol o kediạme gaba feleido dala

(Tạ Hiye 1–2)

Godihạ ẹ Dihi tobõu mõu hagua, dimokõu hehegiei

1 Afudo, Godihạ tạ kẹ di kõu guai o kediạmokõu yoma hehegiemõu hagueibe, yoũ habage-degele-duguo-tobõu di-o tanõu tanõu kediạmokõu tobõu mõu diạ kuhẹ hehegieimõu haguasiei. 2 Ifisi, uwage sawisiei kẹ hafẹi degeimõu, Godihạ yoũ ẹ Dihi tobõu mõu hagua, dimokõu hehegiei. Afu, ẹ Dihi hagueli mei kelegebe, Godihạ nelẹyenõu, ẹ Dihihạ agudiobõu sa sibigẹ koũbõu de milõu goumõu, Godihạge ẹme sa hiye koũumahạ bi olõu fẹi kẹ moũuyadomõu makai. 3 Godibe hohọnõu. Ẹ Dihihạge ẹ Ayehạ hohọ hiyedo kẹ dimokõu hohọguonõu dala. Ẹme ẹ Ayenõu tefei dala. Ẹ tạbe nelẹ hiyedo kahạ degeimõu, bimại olõu fẹi kẹne nelẹdo dege dalagua. Kegemõu, Dihi ẹ haguamõu, dibe Godihạ dihịle kokõu dọụdo degemabadomõu, midihọ kasagại di milõu gadi kahạ hebe kẹ ẹ igile muguomõu, ẹme hebenikõu folo, Hiye O Godihạ dobogoũ delekõu duwo.

Godihạ Dihihạge ẹsol o kediạme gaba feleido dala

4 Hụ, Aye Godihạ ẹ Dihikõu ti kẹme hụ hiyedo, ẹsol o kediạ hụ gabai dala. Nebe kẹnõu tefei, Godihạ Dihi ẹme gaba folodo dalamõu, ẹsol o kediạme ẹ hayedu dalagua. 5 Damalẹdo, o tahạ kuguokõu nalạibe, Godihạ kõu gue tobou kẹ nalại dala,

Nạme mayoũ mạ Dihi. Ifibe ạme nẹ Aye degei. *Buk Song 2:7*
Haba ta toboube,
Ạme ẹ Aye degeiba, ẹme mạ Dihi degeleyodei. *2 Samuel 7:14*

Godihạge ẹsol o kediạmokõu be tạ kege ta tobõu li mei. 6 Haba tabe, Godihạ ẹ Dihi Wolo kẹ tobõu mõu sa sibigẹ kuokõu haguei kelegebe, Godihạ kõu gue tobou,

Mą ęsol o kediąge yubu sugulo fiya duwoli, ęmokõu dihọ bagą tobõu mabeedei. *Lo 32:43*
7 Godihąge ęsol o kediąmokõu be kõu gue tobolõu,
Ą degeiye, mą ęsol o kediąme mą neleyenõu wi baga suluguadi.*
Mą dabai degele idi o kediąme douye wobolõu sulugua sągai degedi.**Buk Song 104:4*
8 Kęnõu si Godihąge ę Dihikõu be kõu gue tobou,
Nąme Godi, ną o sasąi wolõu daladibe, noũ kegenõu daladi.
Ną nę o sasąi wõu ma daladibe, midihọ dọụdo kokõu nõu wõu ma daladi.
9 Nąge tą dudiyo mei midihọ kęme dafadi. Midihọ dọụdo milõu gadi kęnõu si ną hohọ degedi.
Kegei kahą degemõu, nę Godi ą nę hụ hiye folodo tiba, nąme hiyedo hohọbolõu dalayadomõu, ą nę widiokõu gusege hueį kuhe sõu gu.*
Ną hohọbolõu be nogo dią hohọbolõu kę sągai mei, gaba folodo dalayodei. *Buk Song 45:6-7*
10 Godihą haba ę Dihikõu tobou,
Nąme Hiye O. Yomogõu do, ną sa sibigę koũ milõu gai kahą, sa sibigę koũ nelędo dege dala kuhę.
Agudio kęne, noũ nę dobogoũuyenõu milõu gai.
11 Sa sibigębõu, agudiobõu de makoma mei degele.
Nąnõu si makolo mei, nąme noũ kegenõu dalale.
Sa sibigębõu agudiobõu koũme yukuei kõu ye kagi fegema mei degedi kęnõu tefele kagi fegema mei degele.
12 Obe yukuei kąi dile tigama mąmõu, haba gehę kądi sągai kęnõu tefele, ną sa sibigębõu agudiobõu de bohõu gama, gehę degele.
Nąnõu si boholõu mei.
Ną dalalebe sadebebõu mei, nąme noũ kegenõu dalaleyodei. *Buk Song 102:25-27*
13 Tabe, Godihą ę Dihikõu kõu gue tobou,
Ną mą dobogoũu delekõu duwo kęme kegenõu ibe deba, habage ą nę ho o kedią moũumaba, nę abogoũu hayedu kefeguloyodei. *Buk Song 110:1*
Godihąge ę ęsol o kediąmokõu be tą kege ta tobõu li mei. 14 Ęsol o kediąme ta tõu bõu mei, diąme finõu. Diąme Godihą dabai degedi o. Godihą tobõu mõu ya, Godi yoũu mamõu ląmõu degeli o sasąi kedią dogõu gulo idi.

2

Godihą di mamọụ kęme sibigę hiyedo

1 Godihą ę Dihihą hụbe hiyedo folodo kahą degeimõu, tą di dumõu haguei kę defęido tolõu seseme, kegeligi di kę dohõu gouye. 2 Afudo, Godihą ę ęsol o kedią tobõu mõu ya, ę kuolõu tą kę Moseskõu hehegieimõu, Mosesha o sasąi kediąmokõu nį defęido dulo sesemabeede tobou.* O Godihą tą kę gobolõu idi kediąme hebe kasągąi malą idi, Godihą tą kę dulo idiyo mei kahą degeimõu. 3 Kegei kahą degemõu, Godihą di mamọụbe dabai hiyedo degei kę di tobekõu mugubabe, di midihọ kasągąi kahą hebe kęme kage gabama ile? Gabale sągąi meido.

---

* **1:7** 1:7 *Wi*bõu, *duo*bõu, *fi*bõu kęme Grik tąege tanõu fęi 'pneuma'-yode tobõu di. * **1:7** 1:7 Dabai 7:30 * **1:9** 1:9 Juda o kedią dioũu dią wolõu dalale hiye o ebele maka degele idibe, *gusege hueį ę widiletõu sõu gulo idi*, ę hụ hebele fogulo ile kahą degemõu. * **2:2** 2:2 Juda o kediąge wa, Godihą tą kęme ęsol o kedią Moseskõu hehegieiyade tawale iye, kęnõu si kegeli meido. Ną kuguo Kisim Bek 19, 20 kokõu dugu. Godi yoũunõu Moseskõu hehegie tobou.

Di mamọụbe dabai hiyedo degei, kẹme di Hiye O yo͡u yoma kou̯ gue tobou, ạ o sasại nị mamolo͡uyode tobou̯ mou̯, o ilo kediạ dulomou̯, dimokou̯ be tạ kẹme damalẹdo tạyode tobolou̯ i. 4 Godihạ ẹ Dihi tobou̯ mou̯ hagua, midihọ gehẹ gehẹ milou̯ goumou̯, o ilo kelege duguo tawale ibe, tạ Godihạ Dihi ẹ tobou kẹme damalẹdade tawale i. Haba tabe, Godihạ ẹ Duo Bolofẹi tobou̯ mou̯ hagua, damalẹyodele i o sasại kediạmokou̯ bi tanou̯ tanou̯ Godihạ tagaiya kẹ solou̯ do dege fimou̯ i. Kege degei kahạ degeimou̯, Godihạ ẹ Dihihạ tobou kẹme diạ damalẹdade tawale i.

Yesube di Hiye O tanou̯ fẹi, ẹ di mamọụ

5 Di tewe, sa gehẹ Godihạ habage milolou̯ yodei kẹme ẹge ẹsol o kediạmokou̯ be ta dia dalamabeede tobou̯ li mei. 6 Godihạ kuguo kodu o tahạ kou̯ gue nalại dala,

O eibe kageiye, nạ eimokou̯ fimạ dala?

Eibe mabou̯ sạ degeiye, kẹnou̯ si nạge ei bologuạdo dia dala kuhẹ.

7 Nạ eibe milou̯ mou̯ be, eibe ẹsol o kediạ hayedu huyadefẹi dala demamou̯, nạ ei hụ hebele fogumou̯, ei hụ hiyedo degei.

8 Nạ bi olou̯ fẹi kefeguo, ei abogo͡u hayedu dogogu dalayodei. *Buk Song 8:4-6*

Godihạ bi olou̯ fẹi kẹ o kediạ dihi kahạ ẹ abogo͡u hayedu dogogube, bi ta fogou̯ li mei. Ifisi dige bi olou̯ fẹi kẹme o kahạ dia dalamou̯ duguyo mei. 9 Kẹnou̯ si di dugulube, Yesu ẹme hụ hiyedo dalamou̯ dugulu. Ẹme ẹsol o kediạ hayedu huyadefẹi dala demamou̯, Godihạ ẹ hụ hebele fogumou̯, ẹ hụ hiyedo degei, yobe ẹ tolo i kahạ degeimou̯. Godihạ habagugueimou̯, Yesu ẹ tolo i kahạnou̯ be, ẹ o sasại olou̯ fẹi di timou̯ kẹ kuhe mọụ.

10 Godihạge bi olou̯ fẹido milou̯ gai. Ẹme bimại olou̯ fẹi kahạ obou̯ . Ẹ tagalibe ẹ sisigọ sụdo hebenitou̯ fologaba, ẹ hohọ kahạ duledu dalamabadomou̯. Ẹ di mamolo͡u hiye o tobou̯ mou̯ migile, do hiyedo duguo tolo i. Tolo ilemou̯, di kuhe mamọụ. Midihọ Godihạ milou kẹme midihọ bolọdo. 11 Yesuhạ degeiye, Godihạ o sasại dibe ẹ biyodei kahạ degeimou̯, dibe Yesu ẹbou̯ de sosou̯ tanou̯ fẹi degei. Ẹ dibe ẹ malạ bobasi diạyodelebe ta guẹ degediyo mei. 12 Yesuhạ Godikou̯ kou̯ gue tobou,

Ạ nẹ hụ kẹ mạ malạ diạbou̯, mạ bobasi diạbou̯ kediạmokou̯ tamạ dege tobolou̯. Diạ kefema duwoguaba, ạ diẹ feileba, nẹ hụ hebele foguba, diạ dulo ileyodei. *Buk Song 22:22*

13 Haba tobou,

Ạge nạ degegaleyode tobou kẹme degeiba dugulaba baha duwoloyodei. *Aisaia 8:17*

Haba tabe,

Ạme kuhẹ. Godi nẹ sisigọ, no͡u ạmokou̯ nẹi kediạme ạbou̯ de dalaguayodei. *Aisaia 8:18*

Yesuhạ di dogou̯ gulamou̯ sa sibigẹ o bagai

14 O sasại, Godihạ Yesukou̯ makamại kediạme sa sibigẹ o kahạ degeimou̯, Yesu ẹne sa sibigẹ o baga malạ felẹ tolo i, todi kahạ obou̯ o Tamạ makoyadomou̯. 15 Yobe, o sasại di sa sibigẹ kuokou̯ daladibe, Tamạhạ degeiye, di tolo kokou̯ guẹ degele idi. Dibe didiọ degei sagại kẹnou̯ tefele dalaguadi. Kẹnou̯ si Yesuhạ tolo ibe, di guẹ degedi kahạ didiọ masai sagại kẹ tou̯ fogou̯ mabadomou̯ tolo i.

16 Damalẹdo, Yesuhạ tolo ibe ẹsol o kediạ dogou̯ gulamou̯ mei. Abrahamhạ hụti kediạ dogou̯ gulamou̯ kuhe tolo i. 17 Kegemou̯, Yesu ẹme sa sibigẹ o bagama, Godihạ

dabai degele dalali, mogõu du daladi hiye o degei,* midihọ kasagại o sasại kediạ milolõu idi kahạ hebe kẹ igile muguyadomõu. Solõu do hiyedo degeba, dabai kege degelebe, dafale sagại mei. 18 Tamạhạ Yesu tefele dugumõu, Yesu ẹ hagi hiyedo dugu. Kegei kahạ degemõu, o sasại Tamạhạ tefele dugubabe, Yesuhạge diạme dogõu gulonõu.

Yesuhạ hụ hiyedo kahạge Moseshạ hụ hiye kẹme gaba feleido dala

(Tạ Hiye 3:1–4:13)

3

Yesuhạ hụbe hiyedo, Moseshạ hụ gabama folodo dala

1 Mạ mogo diạma, nime Godihạ o sasại. Godihạge nine hebenitõu fologaleyodema makamại dalagua. Nị defẹido Yesu tawama, ẹme tạ-bolofẹi-malạ-siadi-obõu, mogõu du daladi hiye obõu degeyadomõu, Godihạ tobõu mõu kuhe haguei. Di ẹmokõu damalẹyodema, ẹ hụ kẹ tamạ dege tobolõu idi. 2 Godihạ Yesu makamạ tobõu mõu be, ẹge ta dafali mei, ẹ dulo sesei. Nebe, afu Godihạ Moses kõu tobõu mõu, ẹge tạ kẹ dulomõu, Godihạ mosọdu bimại olõu fẹi kẹ* defẹido dia delei kẹnõu tefei. 3 Obe mosọ togomamõu, o yo͡u ẹ hụ solo͡umõu ẹ mosọyode tobõu di sagại kẹnõu tefei, Yesuhạ hụbe hiyedo, Moseshạ hụ gabama folodo dala. Yobe, mosọ kẹme Yesu yo͡u ẹ mosọ. 4 Mosọ olõu fẹibe obenõu togoga i. Kẹnõu si Godibe bi olõu fẹi milõu gai o. 5 Mosesbe Godihạ dabai o degei dalali, mosọdu dabai dọụdonõu degedi. Ẹge Godihạ ẹmokõu tobolõu kẹ dulomõu ta dafali mei. Godihạ habage tobolõu dala kẹne ẹ tamạ dege hehegie tobõu di. 6 Kẹnõu si Kelesube Godihạ Dihi, ẹge ẹ Ayehạ mosọbe dọụdonõu dia daladi. Godihạ ẹmokõu tobõu mõu ne, ẹge dulomõu ta dafali mei. Di damalẹyodema, midihọ bolọdo, Hiye Ohạ dimokõu degele kẹ dia dalaguababe, dibe Godihạ mosọ, yo͡u dia daladi kẹ sạ degei.

O sasại Godihạ tạ tobekõu mugulo idi kediạme misiholo duwodi sa kokõu be ta fologale mei

7 Kegemõu, Duo Bolofẹihạ kõu gue tobolõu,
Ifi, nị Godihạ tobolõu ta dulobabe, 8 nịõu nị fimạiya kẹ suluguadama.
Afudo, hebe mei mihịnõu sa kokõu ge, Godihạ nị kõu guai o kediạmokõu tefele dugumõu be, o kediạge Moseshạ tạ ta dulo ili mei. Die fịbe hiligido degemõu, dio͡u die fimạiya kẹnõu suluguadi. Nịme diạ degei sagại kegebe hobõu ta degedama.
9 Nị kõu guai o kediạ suluguali sadebe olõu fẹi 40 kege mei degei kahạ duo kilegebe, ạ diạmokõu midihọ bolọdo kẹ hehegieimõu duguomõu, diạ ạmokõu hiyedo tefele duguga haguasiei. Damalẹdo, ạmokõu be bõu baganõu degegamõu haguasiei.
10 Kegei kahạ, ạ gofo͡u degemõu tobou, o sasại kediạ mạ tạ dulo sesele idiyo mei. Midihọ ạ diạmokõu hehegiedi kẹme diạ tawale idiyo mei.
11 Ạ gofo͡u degemõu kõu gue makamạ tobou, damalẹdo, diạme mạ misiholo duwodi sa kokõu be fologale meido. *Buk Song 95:7-11*

---

* **2:17** 2:17 *Mogõu du daladi o* kẹme (‘pris’) Godihạ mosọ kodu dabai degedi. Dabai degeimõu be, Godibe tagetõu dalamõu, ha o sasại kediạ hayedu dalamõu, yo͡uge mogõu du daladi. * **3:2** 3:2 *Godihạ mosọdu bimại* - tạ kahạ sibigẹbe Godihạ o sasại.

12 Mogo diạma, nị͡ou tawaibo͡u. Nị kile o taha damalẹyodili mei, fimạị kasagạibo͡u de
dalali, Godi yo͡u kegeno͡u daladi o kẹ tobeko͡u muguye. 13 Ifibo͡u, sawisiei olo͡u fẹibo͡u
nị nị͡ou sie yogoko͡u dedẹi sagiba, dedẹi sagiba dema. Kegeligi, nị fị hiligido degeba,
midihọ kasagại nị milo͡u gadi kẹme wa ko͡u boloyade tawaleba, nị͡ou nị fimạiya kẹno͡u
sulugueiye. 14 Di Kelesuko͡u yoma damalẹyodele i sagại kẹno͡u tefele nelẹdo dege
dalali, di tofigiei debabe, dibe Kelesuha ẹ mogo diạ dalagua.
15 Godiha kuguoko͡u ko͡u gue nalại dala kẹme di ko͡u tewe,
Ifi, nị Godiha tobolo͡u ta dulobabe, nị͡ou nị fimạiya kẹ suluguadama. Nị ko͡u guai o
kediạ Moseshạ tạ dulo ili mei sagại kegebe hobo͡u ta degedama. *Buk Song*
95:7-8
16 O sasại Godiha tạ ko͡u dulo iye, ha die fimạiya kẹno͡u suluguadi kediạme koyo
diạ? Kẹme Moseshạ sosogo͡u mo͡u, sa Isipko͡u ge yai kediạ.* 17 Sadebe olo͡u fẹi 40 kege
mei degei kaha duo kilegebe, Godihage koyo diạmoko͡u gofo͡u degele dalalou? Kẹme
hebe mei mihịno͡u sa koko͡u ge o sasại midihọ kasagại milo͡u ga dalaguali, tofigile i
kediạmoko͡u gofo͡u degei. 18 Godihage nịme mạ misiholo duwodi sa koko͡u be fologale
meiyodema makamại kẹme o koyo diạmoko͡u tobolou? Kẹme Godiha tạ dudiyo mei o
sasại kediạmoko͡u tobou. 19 Kegemo͡u, dige o sasại kediạme Godiha misiholo duwodi
sa koko͡u be fologali meidade tawali, diạme damalẹyodele ili mei kaha degemo͡u.

4

Godi yo͡u ẹ o sasại kediạme misiholo duwodi sa koko͡u fologale

1 Godiha o sasại ẹ misiholo duwodi sa koko͡u fologaleyode toboube, ẹ ko͡u guai o
kediạmoko͡u no͡u tobo͡u li mei, ẹ dibo͡u de fologaleyodema maka dege tobou. Kegei
kaha degemo͡u, di tawaibo͡u, kegeligi nị tano͡u ta folo ho fogouye. 2 Tạ uwo bolofẹi,
ifi di dulo idi ko͡ume di ko͡u guai o kediạne ko͡u dulo idiye, kẹno͡u si diage tạ
uwo bolofẹi koko͡u ta damalẹyodele ili mei, mo͡u dulo idi. 3 Damalẹyodele i o sasại
dino͡u si misiholo duwoguadi sa koko͡u fologale. Yobe, Godihage damalẹyodele ili mei
kediạmoko͡u ko͡u gue tobou,
Ạ gofo͡u degemo͡u ko͡u gue makamạ tobou, damalẹdo, diạme mạ misiholo duwodi sa
koko͡u be fologale meido. *Buk Song 95:11*
Godiha kege tobouye, kẹno͡u si ẹ bi olo͡u fẹi dala ko͡u milo͡u gai kelegebe, ẹ misiholo
duwodi sa kẹne milo͡u ma mại dala. 4 Godiha sawisiei dio kaha tạ kẹ ẹ kuguko͡u be
ko͡u gue nalại dala,
Godiha dabai olo͡u fẹi kẹ degegamo͡u haguabe demo͡u, dio sawisiei kahage, ẹ misiholo
duwei. *Stat 2:2*
5 Di ko͡u husọụ kẹno͡u haba huso͡ume,
Diạme mạ misiholo duwodi sa koko͡u be fologale meido. *Buk Song 95:11*
6 Tạ Godiha tobou kẹ dala kaha degeimo͡u, di tewe, o ilo kele misiholo duwodi sa koko͡u
fologale. Kẹno͡u si afuge o ilo kediạ tạ uwo bolofẹi kẹ ko͡u dulo iye, ha damalẹyodele
ili mei kaha degemo͡u, diạ Godiha sa bolọdo koko͡u be fologali mei. 7 Kegei kaha
degemo͡u, habagedo, Godiha sawisiei ta o sasại ẹ misiholo duwodi sa koko͡u fologale
makamại, ẹ sawisiei kẹme ifiyode tobou. Ẹ Devitha mogouya ko͡u gue ko͡u tobou sagại
kegeno͡u haba tobou,
Ifi, nị Godiha tobolo͡u ta dulobabe, nị͡ou nị fimạiya kẹ suluguadama. *Buk Song 95:7-8*

* **3:16** 3:16 Namba 14:1-35

8 Josuahạ afuge o sasại kediạmokõu misiholo duwodi sa kẹme nẹi debabe,* Godihạge sawisiei habage degele tạ koũme ta tobõu li mei. 9 Kegemõu, di tewe, misiholo duwodi sawisiale ta dala. Sawisiei kẹme Godihạge ẹ o sasại kediạ misiholo duwogualeyodema makai. 10 O koyohạ Godihạ misiholo duwodi sa kokõu foloubabe, o kẹme dabai hiyedo degedi kẹme tõu fogolõu. Godihạ ẹ dabai degema misiholo duwei sagại kẹnõu tefele misiholo duwolo. 11 Kegemõu, di misiholo duwodi sa kokõu fologalaba nelẹdo degeme. Kegeligi, di o ta, afu kõu guai o, Godihạ tạ duli mei kẹ makolo i sagại kẹnõu tefele makeiye.

12 Godihạ tạbe yoũ kegenõu dalali, dabai hiyedo degedi. Tạ kahạ ẹ gofoũ kahạge, aweki mẹ bolọụ kai kahạ mẹ gofoũ kẹ gabama feleido. Tạ kahạ o di duledu ti solõu gõu mõu be, fịbõu duobõu, haba dio fogogaibõu, dio meselẹịbõu de gegeleguei kokõu ne folomõu, di fimạịbõu di tagaibõu olõu fẹi kẹ file daladi. 13 Bi olõu fẹi Godihạ milõu gai kẹme yoũmakõu be ta mogogou dala mei. Godihạ dihịle kokõu be ta diõu gu dala mei, ẹ dihọ tageya kẹnõu dalagua. Kegei kahạ degemõu, di fịye mạịbõu, di degegaibõu olõu fẹibe Godi yoũnõu file.

Yesu ẹme hebenitõu be Godihạ midihọ ebele kahạ mogõu du daladi hiye o degei dala

(Tạ Hiye 4:14–10:39)

Yesube di mogõu du daladi hiye o hiyedo

14 Damalẹdo, mogõu du daladi hiye o hiyedo, ẹme hebenitõu folo dala. O kẹme Godihạ Dihi Yesu. Kegei kahạ degemõu, dige di damalẹyodei, diyõu omokõu hehegiedi kẹme defẹịdo tõu me. 15 Dibe dedẹi mei. Diyõu nõu be di midihọ kasagại kẹme igile mugulo sagại mei. Kẹnõu si dige di mogõu du daladi hiye ohạge dimokõu be solõu do degele meiyode tawadame. Tamạhạ di tefele dugudi sagại, kẹnõu tefele, ẹne kõu tefele duguye, kẹnõu si ẹge midihọ kasagại ta milõu li mei. 16 Kegei kahạ, di guẹ degedame. Godibe di wolõu daladi hiye o. Hagi ta dugubabe, di Godikõu ile hafẹi degeiba, ẹ di habagugueba solõu do degele.

5

Mogõu du daladi hiye o Yesu ẹnõu si di sasale mamoloũ

1 Sa sibigẹ kuokõu, mogõu du daladi hiye o tanõu tanõu maka degegamõu hagueibe, mogõu du daladi dabai degeleba, o sasại kediạ dogõu guyadomõu. Dabai kẹme Godihạ dabai, Godikõu bi daga daga kẹ nelẹmõu, gali woma sile idi. Kegeligi, o sasại kediạ die midihọ kasagại milõu ga idi kahạ hebe kẹ malạ iye domõu. 2 Godihạ dabai kẹme hiyedo folodoye, haba dabai o kahạ ẹ nelẹbe hiyefẹi mei. Kegei kahạ degemõu, ẹge tawale idiyo mei obõu, damalẹyodei tõu fofõu gule i obõu olõu fẹi kediạmokõu be amafẹịnõu tobõu di, yobe ẹme dedẹi mei kahạ degeimõu. 3 Kegemõu, Godikõu gali woma sile idi kahạ yobe, o sasại kediạ midihọ kasagại milõu ga idi kahạ hebe kẹbõu, mogõu du daladi o yoũ ẹ midihọ kasagại milõu gadi kahạ hebe kẹbõu de igiseyadomõu, Godikõu gali kuhe woma sile idi.

4 Mogõu du daladi dabai degele idi hiye o kediạme, die hụbe hiyedo dala. Dabai kẹ degelebe dioũsie dioũ die tagaiya kẹ maka idiyo mei. Godihạnõu o Aron

* **4:8** 4:8 Lo 31:7

haguisamõu maka degei sagai kẹnõu tefele maka degedi, mogõu du daladi dabai kẹ degemabadomõu.
5 Nebe, Kelesu ẹne mogõu du daladi hiye o degeleyodema, ẹ yo͡usie yo͡u tagaiya kẹ makali mei. Ẹ yo͡u ẹ hụ yo͡usie hebele fogõu li mei. Godihạnõu makamạmõu kõu gue tobou,
Nạme mayo͡u mạ Dihi. Ifibe ạme nẹ Aye degei. *Buk Song 2:7*
6 Godihạ tạ tabe kõu gue tobou,
Nạme mogõu du daladi o, o Melkisedekhạ* delei sagai kege, nạne tofousogo no͡u kegenõu tafalale. *Buk Song 110:4*
7 Yesu ẹ sa sibigẹ kuokõu dalali tawaibe, Godihạge ẹ boholõu molo͡udade tawai. Ẹ tolo ile hafẹi degeimõu, Godikõu gosolomõu, tạ nelẹdo dege toboube, ẹ yo͡u tagaiya kẹ tobõu li mei, Godihạ tagaiya kẹnõu tobou kahạ degeimõu, Godihạ ẹ dihọ bagạ tobolõu kẹ du.* 8 Yesube Godihạ Dihiye, kẹnõu si ẹ do dugu kokõu ge Godihạ tạ kẹnõu dulomõu sesedi kẹme tewe degei. 9 Ege ẹ Ayehạ tạ kẹ dulomõu, dọụdo o degemamõu, ẹme o sasai di mamolo͡u kahạ obõu degemõu, ẹ tạ kẹ dulo sesedi o sasai dimokõu fi tofousogo tofolõu kẹ nelẹyodema dala. 10 Kegemõu, Godihạ tobou, nạme mogõu du daladi hiye o, o Melkisedeknõu tefele dalayede tobou.

Dibe dihi diẹ baga dalaguadame

11 Ei o Melkisedekhạ degei tạ kẹme hiyedo kõu tobolõu sagaiye, kẹnõu si ei nịmokõu hehegie tobolõu be hagi. Yobe, nị tạ kahạ sibigẹbe totodo ta tawale ile mei kahạ degeimõu. 12 Nịme afudo damalẹyodema hagueiye, kẹnõu si Godihạ tạ omokõu hehegile kẹme nị ta tewe mei. Nịme o tae hehegile sagai dala kehẹ. Dihi dieye bunõu nạdi sagai, nịne Godihạ tạ huyadefẹinõu tawale ili. Dihi diẹ kediạme nalẹdo ta nạdiyo mei kẹnõu tefei, nịne Godihạ tạ sibigẹdo kẹ ta tawaga iyo mei. 13 Bu nalạ idi kediạme dihi dienõu fẹi. Midihọ dọụdo milõu di kẹ hehegie tobõu babe diạ ta duloba tawale ile mei. 14 Nalẹdo kẹme fi haguei kediạnõu nalạ idi. O kegei kahạge tawalamõu degemõu iligi, midihọ kasagaibõu, midihọ bolọbõu kẹ filemõu tawagamamõu dalagua.

6

Di nelẹdo dege dalali, Godihạ dimokõu midihọ bolọdo degele kẹ dia dalame

1 Kegemõu, Kelesuhạ tạ, oe dimokõu yoma hehegiei kẹme di tawagoubabe, haba tage hehegiedama. Di haba tagebe fi haguei o kediạ tawagai kẹ tawagalaba degeme. Afu kõu hehegiema fogou, kẹnõu haba hehegile kẹme mouti fofoguema fogou dalali, haba tage fofoguele kẹ sạ degei. Mosọ sibigẹ togouyo mei. Damalẹdo, nịge fi boholõu mõu, sibigẹ mei dabai degedi kẹ tõu fogõu mõu, Godikõu damalẹyodedi kẹme nị kõu tewe degei. Tạ kẹme hiyedo dege haba tage hehegie tobõu dama. 2 Fafeleya degedi midihọ kẹbõu, dobogo͡u omokõu dogoguomõu dihọ bagạ tobõu di midihọ kẹbõu, tofigieiba haguạgile kẹbõu, uwage sawisiei kelege tạ sale kẹbõu olõu fẹi kẹme nị kõu tewe degei kahạ degemõu, hiyedo dege haba tage hehegie tobõu dama. 3 Godihạ bolọyode tobõu babe, Kelesuhạ tạ kahạ sibigẹ olõu fẹi kẹne di tewe degele ile.
4 O sasai ilo kelege Godihạ hohọ kẹ duguo, ẹ midihọ kẹ tawalemõu, hebenitõu duwo o kahạ nẹi kẹ huyadefẹi malạmõu, Duo Bolofẹiye diạ kõu touye, kẹnõu si diạ

* **5:6** 5:6 Stat 14:17-20 * **5:7** 5:7 Yesuhạ hebe hai Getsemanikõu dalali, Godikõu kege dihọ bagạ tobou. Matyu 26:36-46.

Godikõu damalẹyodei tõu fofõu gule i debabe, kegele i o kediạme dige boholõu mạ haguamabeedeibabe, diạ haguasile sagại mei. 5 Diạme Godihạ tạbe kõu dulomõu bolọyodele i. Godihạ nelẹ hiyedo, habage tamạ degele kẹne diạ dugulo i. 6 O sasại kegele i kediạ die damalẹyodei kẹ tõu fogõu ba, haba di diạmokõu, nị fị bohõu mabeede tobõu babe, diạ dulo sagại mei. Yobe, diạ Godihạ Dihi tobekõu mugulu kẹme ẹme haba hebe fufuguomạikõu ikoke degeli sagại kege, o dihịle kele ẹmokõu sidifi nelẹ ili kahạ.

7 Huẹi toumõu be, mihị kolo hihị degeimõu, segei hou segei bologuạdo fua foloumõu, hebe hai obõu kahạ segei sibigẹ mo͡udi. Kẹme Godihạ yo͡unõu nẹdi. 8 Haba, mihị kolo takõu ge ayẹ tibõu kogoubõu denõu foloubabe, kẹme sibigẹ mei. Kegeligi, Godihạ makoloyodeiba, douye nạma mei degeiye.

9 Mogo diạma, ei nị mokõu tạ nelẹdo kõu tobolõu ye, kẹnõu si ei tewe, nị me kege makolo mei. Nị me Godihạ mamo͡uba, bologuạdo duwoguale. 10 Godibe midihọ dọụdo o. Nị ẹmokõu hohọ degemõu, ẹ dabai degele idi kẹme ẹ ta totõu degele mei, nị ẹ o sasại kediạ dogõu guemõu hagulugi, ifine kegenõu degele ili kẹme ẹ tewe. 11 Eige nị damalẹyodei kẹme nelẹdo dege dalaguali, midihọ bolọdo, Godihạ dimokõu degele kẹ dia dalagua kẹme damalẹdo tamạ degeiba dugumabadomõu tagali. 12 Godihạ dabai degelebe dafadama. Nelẹdo dege damalẹyodele i kediạ midihọ kẹnõu sesema. O sasại kegele idi kediạge Godihạ habage nelẹyodema makai kẹ malạ ile.

Dige Godihạ degeleyodema makai kokõu damalẹyodema nelẹdo dege dalame

13 Afu, Godihạ Abrahamkõu ẹ degeleyodema makamạ tobou kelegebe, o tahạ ẹ hụ gabali mei kahạ, ẹ yo͡u ẹ hụya kẹ kõu gue tobou,

14 Ạ midihọ bolọ nạmokõu hegiba, nẹ hụti o, habage haguạ ile kediạme sụụdo degeleyodei. *Stat 22:17*

15 Kegemõu, Abraham ẹ dafali mei, ẹ dia dalali, Godihạ degeleyodema makai kẹ damalẹdo tamạ degeimõu dugu.

16 Obe tạ damalẹdo makamạ tobolõu idibe, o hụbõu o, dio͡u die hụ gaba folo dala kediạ hụya kẹ tobolõu idi. Kege degedi kahạ yobe kõu guei, dige tạ, o kahạ tobolõu kẹme damalẹdodade kõu tawale ili kahạ, o tahạ ta tạ kẹ tobekõu mugulo sagại mei. 17 Godihạge Abrahamhạ ẹ hụti o di dogõu guloyodema, ẹ yo͡u ẹ hụya kẹ maka dege tobou. Ẹ tagaibe, ẹ tạ dulo ili o kediạge ẹ tạ kẹme damalẹdade tawale ile kẹ tagai. 18 Kegemõu, tạ bolọụ dala. Godihạ degeleyodema makama tobou kẹbõu, haba yo͡u ẹ hụya kẹ maka degeibõu kahạ, ẹme ogõu ga tobolõu sagại mei kẹme di kõu tewe. Kegei kahạ degemõu, o sasại fosige yamõu, Godikõu mogogõu dalagua dibe tạ kẹ tawalemõu, ẹ dimokõu midihọ bolọdo degele kẹ nelẹdo dege dia dalagua. 19 Godihạ dimokõu midihọ bolọdo degeleyodema makai kẹme mosole bagạgidi ti nelẹdo kẹ sạ degei. Kegei kahạ, di fị nelẹdo dege dalame. Godihạ kuolõu mosọkõu fologalebe bolọ. Yukuei hiyedo, adikõu diõu gou duladi kẹme duoya bafou kahạ, di Godikõu ile a dala. 20 Yesuhạ ẹbukõu widio degemõu, Godihạ mosọkõu feleibe, ẹ di dogõu gulamõu felei. Yobe, ẹme mogõu du daladi hiye o degei kahạ, ẹme o Melkisedek ẹ degei sagại kẹnõu tefele tofousogo tofousogo tafalale.

7

O Melkisedek ẹme hụbe hiyedo dala

1 O Melkisedek* ẹme sa Salem o sasại kẹ wolọu daladi hiye o, haba ẹme damalẹdo
Godihạ dabai degedi o, mogọu du daladi o kẹ. Kegemọu, sawisiei ta kelege,
Abrahamhạ hiye o ilo kelebọu de biyama mei degemọu, boholọu mạ hagumọu,
Melkisedekhạ ali duo geleguomọu, Godihạ nạmokọu midihọ bolofẹi kẹ hegileyode
tobou. 2 Kege tobọu mọu, Abrahamhạ bi yo□u biyolugi mọụ kẹ kefema mạmọu ile olọu
fẹi 10 degeimọu be, kefei tanọu ta kẹ malạmọu, Melkisedekkọu nẹi. Hụ Melkisedek
kahạ ẹ sibigẹbe dọụdo midihọ kahạ hiye o. Haba ẹnọu be sa Salem o sasại kediạ hiye
o. Hụ Salem kahạ sibigẹbe mogo degedi hiye o. 3 Ẹ ayebọu, ẹ adiọu bọu ta deleli mei.
Ẹ kọu guai one ta deleli mei. Ẹ adiọu hạ ẹ mọụ sawisieibọu, ẹ tolo i sawisieibọu debe
di ta tewe mei. Melkisedek ẹme Godihạ Dihi sạ degemọu, tofousogo yo□u kegenọu
mogọu du daladi dabai o degei.
4 O Melkisedekhạ ẹ hụ hiyedo delei kẹ nị defẹido fimạma. Di kọu guai o
Abrahamhạne bi yo□u biyolugi mọụ kẹ kefema mạmọu ile olọu fẹi 10 degeimọu be,
kefei tanọu ta kẹ malạmọu, Melkisedekkọu nẹi. 5 Nị tewe, mogọu du daladi dabaibe
o Livaihạ* hụti o kediạnọu degemọu hagumọu be, Moseshạ kuolọu tạ mạiyege, sa
Israel o sasại diạ tanọu tanọu die bimại kẹ kefema mạmọu ile olọu fẹi 10 degama,
diạ olọu fẹibe die bimại kefei tanọu ta malạba, mogọu du daladi o kediạmokọu
nẹmọu imabeedei.* Israel o sasại kediạme Livaihạ ẹ sosọu diạ, die ayebe Abrahamye,
kẹnọu si bimại ilo kelebe Livaihạ hụti o kediạmokọu nelẹ idi. 6 Melkisedek ẹme
Livaihạ ẹ hụti meiye, kẹnọu si Abrahamhạ ẹ bimại kẹ kefema mạmọu ile olọu fẹi 10
degeimọu be, kefei tanọu ta kẹ malạmọu, Melkisedekkọu nẹimọu, ẹ Abrahamkọu kọu
gue tobou, Godihạ nạmokọu midihọ bolofẹi kẹ hegileyodei. Bi kẹ nẹi obe Abraham,
Godihạ midihọ bolọdo kẹ hegileyodema kọu maka degei delei obe ẹnọu. 7 Di tewe,
di midihọbe kọu guei, midihọ bolofẹi hegileyodili o kẹme hụ hiyedo. Haba midihọ
bolofẹi hegileyodeimọu dulu o kẹme tạ kẹ tobolọu o kahạ hayedu dala.
8 O Livaihạ hụti o, Israel o sasại die bimại ilo kele malạ idi kediạme tofigile idi.
Kẹnọu si, Abrahamhạ bi ilo kele mọụ o Melkisedekbe, Godihạ kuguokọu be, ẹme yo□u
kegenọu dalaleyode nalại dala. 9 Ifibe Israel o kediạge Livaihạ hụti o kediạmokọu
bimại ilo kele nelẹ idi. Kẹnọu si ạ tobolọu be, afu, Abrahamhạ Melkisedekkọu bimại
ilo kele nẹi kelegebe, Livaihạne dogọu guo nẹi. 10 Yobe, Melkisedekhạ Abrahambọu de
gelegu kelegebe, Livai ẹme ẹ adiọu hạ mọu lị mei, kẹnọu si ẹ kọu guai o Abrahamhạ
bimại nẹimọu be, Livaihạne Melkisedekkọu dogọu guo nẹi, dilie sosọu tanọu fẹi kahạ
degeimọu.

Mogọu du daladi hiye o ebele kahạge mogọu du daladi o ilo, afu deleiguei kediạme gabama folodo dala

11 Kuolọu tạ Moseshạ mạiyege, Livaihạ hụti o kediạme mogọu du daladi dabai
degele idi. Dabai kẹ degemọu hagueibe, Israel o sasại kediạge Godihạ dihịle kokọu
midihọ bolofẹi ta degele idiyo mei. Bolofẹinọu degele idi debabe, Godihạ o ta tobọu
mọu hagueli mei. Kẹnọu si midihọ bolọ ta degele ili mei kahạ degemọu, Godihạ o
ta tobọu mọu haguei, Godi yo□u dalaba, di dalaba, ẹge mogọu du dalayadomọu. O
kẹme Livaihạ hụti o Aron* sạ degei mei. Ẹme o Melkisedek sạ degei. 12 O kahạge
Livaihạ hụti o kediạ timọu mọụ kahạ degemọu, kuolọu tạ kẹne igile muguomọu gehẹ

* **7:1** 7:1 Stat 14:17-20 * **7:5** 7:5 Stat 24:34; Kisim Bek 1:2 * **7:5** 7:5 Namba 18:21 * **7:11** 7:11 Aron ẹme Moseshạ ẹ eyẹ. Kisim Bek 28:1; Kisim Bek 4:14

mại dala kuhẹ. 13 O di tobolou be ẹme hụti ta o. Ẹ hụti o kediạme o tae mogou du daladi dabai degedi kẹ ta degeli mei. Godikou wai sipsip woma sidi kẹne ta degeli mei. 14 Di tewe, di Hiye Obe Judahạ hụti o. Moseshạge Judahạ hụti o kediạme mogou du daladi dabai degele kẹ ta tobou li mei.

15 Mogou du daladi o ta, Melkisedek sagại degei ta kẹme, Godihạ tobou mou haguei kahạ degeimou, di tạ ạ tobolou ko□ume defẹido tawame, ẹ dabai degele kahạge o Livaihạ sosou diạ degele idi kẹme gabama folodo degele. 16 Moseshạ kuolou tạege, Livaihạ hụti o kediạme mogou du daladi dabai degemabeedei. Kẹnou si Yesu ẹme yo□u kegenou dalale kahạ degeimou, Godihạ ẹme mogou du daladi o degeyadomou kuhe tobou mou haguei. 17 Yobe, Godihạ kou gue tobou,

Nạme mogou du daladi o, o Melkisedekhạ delei sagại kege, nạne tofousogo no□u kegenou tafalale. *Buk Song 110:4*

18 Kege kou tobouye di tewe, Moseshạ kuolou tạ kahạge di hiyefẹi dogou gudiyo mei kahạ degemou, Godihạ midihọ ebele kẹ kuhe hegi. 19 Di Moseshạ kuolou tạ kẹ dulo seselamou degele idiye, kẹnou si di Godihạ dihịle kokou be dọụdo ta degele idiyo mei. Kegemou, Godihạ midihọ ebele kẹ kuhe hegi, dige Godikou ya hafẹi degeba, ẹ dimokou nelẹ kẹ dia dalamabadomou. Ebele midihọ kahạge afu midihọ, Moseshạ hegi kẹ gaba feleido dala.

20 Godihạ Yesube mogou du daladi dabai degeyadomou makaibe, ẹ mou makali mei, yo□u ẹ hụya kẹ damalẹdo maka degei. O ilo kediạ mogou du daladi o maka degele idibe, o tae diạme Godihạ hụya kẹ kege ta maka degele idiyo mei. 21 Damalẹdo, Yesube mogou du daladi o degeimou, Godihạ yo□u ẹ hụya kẹ damalẹdo makamạmou tobou, Ạme nẹ Hiye O.

Nạme mogou du daladi o, tofousogo no□u kegenou tafalale.
Hiye O Godihạ kege tobou kelegebe, ẹ fimại bolọụ mạmou tobou li mei. *Buk Song 110:4*

22 Godihạ yo□u ẹ hụya kẹ tạ makamạ tobou kahạ degemou, di tewe, midihọ ebele Yesuhạ hegi kẹme bolọdo, Moseshạ kuolou tạ kẹ gaba feleido dala.

23 Afuge mogou du daladi o sụdo maka degega, dabai degeligi tofigiemou haguei. Yobe, diạ dabai kẹme ta tolou ba tofousogo kegenou dalale mei kahạ degemou. 24 Yesu ẹnou si mogou du daladi dabai degeleba, tofousogo tofousogo tofolou. Yesuhạ timou be o gehẹye ta molo□u mei. 25 Kegei kahạ degemou, o sasại Yesuhạ hụya kẹ Godikou youbabe, ẹ o kediạ mamo□uba, diạme tofousogo tofousogo tofolou ile. Yobe, ẹge yo□u kegenou dalali, Godihạ di dogou guyadomou dihọ bagạ tobolou daladi.

26 Mogou du daladi hiye o kahạge dibe sasale dogou gudi. Ẹme Godihạ midihọ dọụdo kẹnou sesega milou di o. Midihọ kasagại ta milou diyo mei. Ẹ duledube sibigi ta dala mei, midihọ kasagại milolou idi o sasại kediạ sagại mei, ẹme gabama feleido dalamou, Godihạ ẹ hebenitou malạ felei. 27 Mogou du daladi hiye o kediạ Godikou gali woma sile idibe, diạ dio□u die midihọ kasagại kahạ hebe kẹbou, haba o sasại kediạ midihọ kasagại kahạ hebe kẹbou de igiselamou kuhe sile idi. Yesu ẹnou si kege degeli mei. Ẹme tanou fẹi tolo i kehẹ. Ẹ haba ta tolo ile mei. O sasại kediạ midihọ kasagại kahạ hebe kẹ igile mugulamou, ẹ yo□usie Godikou nẹi. 28 Moseshạ kuolou tạege o dedẹi mei o kediạnou mogou du daladi hiye o degemabadomou kuhe makadi. Kuolou tạ kẹme ẹbukou haguei. Habage, Godihạge yo□u ẹ hụya kẹ ẹ Dihibe mogou du daladi dabai degeyadomou makai. Ẹme o dọụdo, yo□u kegenou dalale o.

8

Yesube hebenikõu mogõu du daladi hiye o dala

1 Tạ ạ tobou kahạ sibigẹbe kõu gue, Godi dalamõu, di dalamõu, mogõu du daladi hiye o ẹme hebenitõu folomõu, o sasại di wolõu daladi Hiye Ohạ duwodi bolọdo kahạ dobogo□u delekõu duwo. 2 Yesu ẹ hebenitõu dalali, Godihạ mosọ damalẹdo kokõu ge dabai degedibe, ẹ mogõu du daladi dabai kẹ degedi. Godihạ mosọ kẹme obe tegeli mei, Godi yo□unõu tegei.

3 Sa sibigẹ kuokõu be, mogõu du daladi hiye o kediạge galibõu, bi ilo kelebõu de Godikõu nẹmabadomõu makai. Nebe kẹnõu tefei, mogõu du daladi dabai degedi o Yesu, ẹne Godikõu bi nelẹnõu. 4 Ẹme sa sibigẹ kuokõu dala debabe, ẹme mogõu du daladi dabai degedi o mei. Yobe, mogõu du daladi dabai degele idi o sa sibigẹ kuokõu dalagua kediạge Moseshạ tobou sagại kege Godikõu bi daga daga kẹ nelẹ idi kahạ. 5 Diạme Godihạ mosọ, sa sibigẹ kuokõu dala kodu dabai degele idi. Mosọ kẹme figisa sạ degeinõu. Godihạ mosọ damalẹdobe hebenikõu dala. Kegei kahạ degemõu, Moseshạ Godihạ falai mosọ tagalamõu degeimõu be, ẹ Moseskõu kõu gue tobou,

Nạ defẹịdo ạ bitọụkõu ge hegimõu dugu sagại kẹnõu sesele togoyedei. *Kisim Bek 25:40*

6 Kẹnõu si, mogõu du daladi dabai, Godihạ Yesukõu nẹi kahạge mogõu du daladi dabai o ilo kediạ degele idi kẹ gabai. Yobe, midihọ ebele Yesuhạ hegi kamahạne afu midihọ, Moseshạ hegi kẹ gaba folodo dala. Haba, Godihạ yo□u ẹ midihọ ebele kẹ hegi kelegebe, ẹ yo□u ẹ huya kẹ damalẹdo makamạ tobou.

Midihọ ebele Yesuhạ hegi kahạge afu midihọ kẹ gabai

7 Nị tawama, afu midihọ, Moseshạ hegi kẹme bolọ debabe, Godihạ midihọ ebele kẹme ta hegili mei. 8 Kẹnõu si Godihạ dugube, o sasại kediạme Moseshạ kuolõu tạ kẹ dulo sesele i ho fogõu mõu, ẹ kõu gue tobou,

Hiye O ạ tobolõu kuhẹ,

Sawisiei ta, ạ Israel obõu, Juda obõu kediạmokõu midihọ ebele ta hehegielamõu kõu makai dala. 9 Midihọ ebele kẹme ạ die kõu guai o kediạmokõu hehegiei midihọ kẹ sagại mei. Kelegebe, ạ o sasại kediạ sosogõu, sa Isip tõu fogõu imõu be, diạge midihọ ạ hegi kẹme ta sesele ili mei kahạ degeimõu, Hiye O ạge diạme tobekõu mugu.

10 Hiye O ạge, sawisiei ta, Israel o sasại kediạmokõu midihọ ebele kẹ hehegie tobõu ma walamalẹ. Ạ die fimạidu mạ kuolõu tạ dogogulo. Ạ die duledu mạ tạ olõu fẹịdo nalạgale. Kegema, ạme die Godi dalaba, diạme mạ o sasại dalaguale. 11 Kegeiba, o tahạ ta ẹ mogokõu, nạ Hiye O tawayedele mei. Ẹ eyẹhạ ẹ malạne ta hehegile mei. Yobe, o sasại olõu fẹi ạme kõu tewe degele ile kahạ. O hụbõu bõu, o hụ meibõu olõu fẹi kediạge ạme kõu tewe degele ile. 12 Midihọ kasagại, diạ milolõu idi kẹme ạ gebe meiyodele. Midihọ dọụdo mei, diạ degele idi kẹme ạ haba ta tawale mei. *Jeremaia 31:31-34*

13 Godihạ midihọ ebele kẹ hehegie tobõu ma walamạibe, ẹ midihọ ebeleyode tobou kahạ degemõu, di tewe, midihọ, Godihạ di kõu guai o kediạmokõu hehegiei kẹme afu midihọ. Afu midihọ kẹme kegenõu ta dalale mei. Mei degele hafẹi degeli.

9

Mogõu du daladi dabai degele idi o, afu tofolõu i kediạ gali kafei dõu lamõu, Godikõu nelẹ idi

1 Godihạ afu midihọ kẹ hegibe, ẹ egei dudi kahạ midihọ kẹne hegi. Egei dudi mosọ,
sa sibigẹ kuokõu delei.* 2 Mosọ kẹme falai mosọ, Godihạ kõu togomabeedeimõu
togolo i. Mosọ kodu fologa dugube, fõu gou mosọ ta kodube kamạibõu, fafaibõu,
õu si, Godihạ dihịle kokõu dala kẹbõu de dalamõu dugu. Fõu gou mosọ kẹme Godihạ
Mosọyodele idi.* 3 Fõu gou mosọ kahạ tobekõu be yukuei hiyedo kahạ kisigu dalamõu
dugu. Godihạ yo□u ẹ Kuolõu Mosọyodele idi kẹme yukuei kẹ kisigu kahạ ilo kokõu
delei.* 4 Fõu gou mosọ kokõu be hebe họ bolọdo sidi dou mosọ kẹne delei. Dou tõu
di fafai silẹmại kẹ dugube, sele igi golye silẹmại dugu. Tabe, di kõu guai o kediạ bisai
bokisi kẹne delei, afu midihọ, Godihạ hegi kẹ diạ tawamabadomõu. Bokisi kẹne sele
igi golye silẹmại dugu. Bokisi kodu bisai kẹme bilika sele igi golye milou kodube õu
mana* sai. Tabe, Aronhạ ẹ bulukai, afudo tolõu siadi kahạ kọụ tile felẹi kẹne kodu
sagi delei. Tabe, igi bolọụ, Godihạ kuolõu tạ nalạgai kẹne kodu sagi delei.* 5 Bokisi
tage figikõu be ẹsol o sagại bolọụ, sele igi golye milõu gai kẹdilie tefeleiguei. Bokisi
kẹme dilie tifigiya kahạ hayedu delei. Ẹsol o kẹdilie kotõu tefeleiguei kahạ sibigẹbe
kõu gue, Godihạ bokisi kotõu dalali, o sasại kediạ midihọ kasagại milõu gadi kahạ
hebe kẹ igile mugudi.* Kẹnõu si kõu bõu gebe, bi tanõu tanõu kahạ sibigẹ kẹme ạ
nịmokõu ta defẹido hehegie tobolõu mei.

6 Bi olõu fẹi kegei kẹ dọụsusuga mạmõu ima mei degeimõu be, mogõu du daladi
dabai o kediạ fõu gou mosọ sasafẹi kodu fologamõu, Godihạ dabai degele idi. 7 Fõu gou
mosọ sasama kodube, mogõu du daladi hiye o kahạnõu sadebe tanõu tanõu kelegebe
tanõu fẹinõu folodi. Kẹme mõu folodiyo mei, gali kafei dõu la tolõu nõu folodi.
Folomõu be, gali kafei kẹ Godikõu nẹdi, Godihạge ẹ midihọ kasagại milõu gadi kahạ
hebe kẹbõu, o sasại kediạ totõu dege midihọ kasagại milõu ga idi kahạ hebe kẹbõu de
igiseyadomõu. 8 Kege degele idi kahạ Duo Bolofẹihạ dimokõu hehegilibe, falai mosọ
kẹnõu dala debabe, di Godihạ Kuolõu Mosọdu folo abe ta dala meido. 9 Damalẹdo, diạ
kege degele idi kahạ ifi dimokõu hegilibe, gali woma sidibõu, bi ilo kelebõu de Godikõu
nelẹ idiye, kẹnõu si midihọ kẹ degele idi kahạge, o midihọ kegei kokõu damalẹyodele
idi kediạ die midihọ kasagạibe ta igisele sagại mei. 10 Falai mosọduge dabai kẹ degele
idi kahạge o die tõu nõu dogõu gulo idi. Nalẹ nạdibõu, huẹi nạdibõu, bilika bigidibõu,
tọ todibõu olõu fẹi kẹ degele idi kahạge, Godihạ dihịle kokõu be obe sibigi ta dalale
meiyade tawalemõu degele idi. Kege degega imõu, Godihạ o ta tobõu mõu migile,
midihọ ebele kẹ kuhe hegi.

Kelesuhạ yo□usie seseguomõu, ẹ kafei migibe, di dogõu gulamõu

11 Kegemõu, Kelesu ẹ hagua, mogõu du daladi hiye o degemamõu, midihọ bolofẹi
kẹme dimokõu hegi dala kuhẹ. Ẹ midihọ kẹ hegiemõu, Godihạ mosọ bolọdo kokõu
kuhe felei. Mosọ kẹme obe tegeli mei, sa sibigẹ ko□umahạ bi mei. 12 Ẹge Godihạ
Kuolõu Mosọ kilebe wai memebõu, wai bulumakou wilibõu kahạ kafei ta dõu la
tolõu mõu feli mei. Ẹ tanõu fẹi yo□u ẹ kafeiyenõu a so□ugõu mõu feleibe, di

* **9:1** 9:1 Kisim Bek 26:1-30 * **9:2** 9:2 Kisim Bek 25:23-40, 26:1-30 * **9:3** 9:3 Kisim Bek 26:31-33 * **9:4** 9:4 Israel kõu guai o kediạ hebe mei sa mihịnõu sa keleya suluguali, õu mana fiyasigeimõu nalạ idi. Kisim Bek 16:4, 15 * **9:4** 9:4 Kisim Bek 16:33, 25:10-16, 30:1-6 * **9:5** 9:5 Kisim Bek 25:17

mamo͡uba, tofousogo tofousogo tofo͡u mabadomo͡u. 13 Afudo, o sasa̲i Godiha̲ dihi̲le koko͡u sibigibo͡u dalaguamo͡u be, mogo͡u du daladi dabai degele idi o kediage wai memebo͡u, wai bulumakou oyebo͡u kedia̲ kafei ke̲bo͡u, wai bulumakou osobo͡u wili ke̲ douye na̲ma mei degei kugulo̲ ke̲bo͡u de mala̲mo͡u be, o sasa̲i die tageto͡u fifigile idi, Godiha̲ die to͡u be bolofe̲ino͡u dalaba duguyadomo͡u. 14 Ke̲no͡u si Kelesu e̲ kege degeli mei. E̲ kafei kaha̲ge gali kafei ke̲me gaba folodo dala, e̲me midiho̲ kasaga̲i ta milo͡u diyo mei kaha̲ degemo͡u. Duo Bolofe̲i yo͡u kegeno͡u dalale, e̲ nele̲ya ke̲ Kelesuha̲ yo͡usie Godiko͡u seseguomo͡u tolo i, Godiha̲ di midiho̲ kasagai milolo͡u idi kaha̲ hebe ke̲ igile muguyadomo͡u. E̲ kafeiyeno͡u di fi̲ bologuo̲uba bolo̲ degema, di sibige̲ mei dabai ke̲ to͡u fogo͡u ba, Godi yo͡u kegeno͡u daladi kaha̲, e̲ dabai ke̲no͡u degemabadomo͡u.

Kelesu e̲ kafei kaha̲no͡u Godiha̲ midiho̲ ebele ke̲ maka degei dala kuhe̲

15 Godi iloko͡u dalamo͡u, ha o sasa̲i iloko͡u dalamo͡u, Kelesu e̲me duo kele dala, Godibo͡u dibo͡u de mogo degemabadomo͡u. Midiho̲ ke̲me ebele. Kelesu e̲me duo kele dala kaha̲ degemo͡u, o sasa̲i Godiha̲ haguisama, e̲ sa bolo̲do koko͡u fologaleyodema makai kediame fi̲ tofousogo tofolo͡u ke̲ mala̲ ile. Yobe, Yesu e̲ tolo ibe, o sasa̲iye Mosesha̲ kuolo͡u ta̲ dulo sesele idiyo mei kaha̲ hebe ke̲ e̲ igile mugulamo͡u kuhe tolo i.

16-17 Sisigoyege die aye sosou dalamo͡u be, die ayeha̲ bima̲ibe mala̲ idiyo mei. Die aye tolo imo͡u si, die ayeha̲ bima̲i ke̲ file mala̲ idi. Yobe, die ayehage, a̲ tolo ibabe, ni̲ ma̲ bima̲i ke̲ olo͡u fe̲i file mo͡umabeedema ko͡u maka dege nala̲i kaha̲ degemo͡u. O tolo ili mei dalamo͡u be, e̲ makama̲ nala̲i ke̲me yo͡u mo͡u kege daladi. 18 Nebe ke̲no͡u tefei, afu midiho̲, Godiha̲ Moseslo͡u hegi ke̲ne, Godiha̲ mo͡u maka degeli mei. Gali kafeiyeno͡u, Godiha̲ afu midiho̲ kaha̲ ta̲ ke̲ kuhe maka degei. 19 Mosesha̲ kuolo͡u ta̲ olo͡u fe̲i ke̲ o sasa̲i olo͡u fe̲i kediamoko͡u hehegiema mei degemo͡u, wai bulumakou wilibo͡u, wai meme oyebo͡u womamo͡u, kafei do͡u ma, hue̲ibo͡u de abugamamo͡u, hebe hisop* susubo͡u, wai sipsip towe we̲i degei ke̲bo͡u de mala̲mo͡u, kafeibo͡u, hue̲ibo͡u abugai kodu muguo dilemo͡u, Godiha̲ kuguobo͡u, o sasa̲i tageyabo͡u fifigimo͡u, hihi̲ degele i. 20 E̲ fifigiligi ko͡u gue tobou,
Kafei ko͡umaha̲ge Godiha̲ midiho̲ ni̲ sesemabeedei ke̲ maka degeliyodei. *Kisim Bek 24:8*

21 Haba ke̲no͡u tefele, Mosesha̲ hebe susu kafei dou kodu muguo dile fifigimo͡u, falai moso̲ ke̲bo͡u, bima̲i olo͡u fe̲i kodu dalagua ke̲bo͡u de hihi̲ degei. 22 Damale̲do, Mosesha̲ kuolo͡u ta̲ege bi olo͡u fe̲i ke̲me Godiha̲ dihi̲le koko͡u kasaga̲i degeimo͡u be, kafeiyeno͡u bologuo̲umo͡u bolo̲ degedi. Kafei ta mu̲ ho fogo͡u babe, midiho̲ kasaga̲i milo͡u gadibe Godiha̲ge gebe meiyodele mei.

Kelesuha̲ o sasa̲i di midiho̲ kasaga̲i milo͡u gadi kaha̲ hebe ke̲ igile mugulamo͡u, e̲ yo͡usie Godiko͡u nele̲mo͡u kuhe tolo i

23 Falai moso̲ kaha̲ bima̲i ke̲me gali kafei kaha̲no͡u Godiha̲ dihi̲le koko͡u bolo̲ degedi. Moso̲ ke̲me sa sibige̲ kuoko͡u tegei, moso̲ damale̲do hebeniko͡u dala kaha̲, e̲ figisano͡u. Hebeni bima̲i ke̲me gali kafeiye bologuo̲umo͡u bolo̲ degediyo mei. Kafei ta, gali kafei ke̲ gabai kaha̲no͡u si bologua̲di. 24 Damale̲do, Kelesu e̲ Godiha̲ moso̲ko͡u feleibe, moso̲ obe tegei, mo͡u figisano͡u kegei koko͡u feli mei. E̲ Godiha̲ moso̲ damale̲do, hebenito͡u duwo koko͡u felei. Folomo͡u, Godibo͡u de duwoli, di dogo͡u gudi.

* **9:19** 9:19 *Hisop* ke̲me hebe hu̲.

25 Sa sibigẹ kuokõu gebe, sadebe tanõu tanõu, mogõu du daladi hiye oyege gali
kafei dou tolõu, Godihạ Kuolõu Mosọ kodu folomõu, Godikõu nẹdi. Kafei kẹme yo□u
ẹ kafei mei, gali kafeinõu nẹdi. Kẹnõu si Kelesu ẹge kegega degeli mei. Ẹ yo□usie
Godikõu nelẹmõu, tanõu fẹi tolo ilemõu, ẹ hebenitõu folo duwo. 26 Yesuhạ mogõu
du daladi o kediạ degegadi kege degedi debabe, Godihạ sa sibigẹ ko□u milou kelege
tofogõu, do hiyedo kegenõu duguo tomõu hagulugi, ifine kuhẹ. Kẹnõu si kege degeli
mei. Ifibe uwage sawisiei kẹ hafẹi dege dalamõu, ẹ migilemõu tanõu fẹi tolo i, di
midihọ kasagại milõu gadi kahạ hebe kẹ igile mugulamõu. 27 Kẹnõu tefei, o sasại
dine tanõu fẹi tolo haguạba, habagebe Godihạ di tạ sale. 28 Kegemõu, Kelesu ẹ tanõu
fẹi tolo ilemõu, o sasại sụdo kediạ midihọ kasagại milõu gadi kahạ hebe kẹ igile
mugu. Habage ẹ boholõu mạ hagualebe, o di midihọ kasagại kahạ hebe kẹ haba igile
mugulaba haguale mei. O sasại ẹ haguale kẹ dia dalagua kediạ mõu lạba haguale.

10

Gali sile Godikõu nẹdi midihọ kahạge midihọ kasagại milõu gadi kahạ hebe kẹme igile mugudiyo mei

1 Moseshạ kuolõu tạege, mogõu du daladi hiye oyege sadebe tanõu tanõu, Godikõu
gali sile nẹmabeedei. Midihọ kẹme sibigẹ ta dala mei, sibigẹdo kõu dalamõu kahạ
figisanõu. Midihọ damalẹdo kẹme habage tamạ degeiba duguloyodei. Kegei kahạ
degemõu, gali sidi midihọ kahạ wolõu haguasili o sasại kediạme Godihạ dihịle kokõu
be ta dọụdo dalagua mei. 2 Kẹ degedi kahạ degeiye, dọụdo degedi debabe, gali sidi
midihọbe kõu mei degei. Yobe, gali tanõu fẹi siye die midihọ kasagại milolõu idi kahạ
hebe kẹme igile mugu debabe, dio□une diạme bolọ degeidade kõu tawale i. 3 Kẹnõu si
gali sidi midihọ kahạge dibe Godihạ dihịle kokõu be ta bolọ degele idiyo mei. Midihọ
kasagại kahạ hebe kõu dala kẹ totõu degeiye domõu, mogõu du daladi o kediạ Godikõu
sadebe tanõu tanõu olõu fẹi gali kuhe woma sile nelẹ idi. 4 Wai bulumakou oyebõu,
wai memebõu kahạ kafeiyege Godihạ di midihọ kasagại milõu gadi kahạ hebe kẹme
ta igile mugudiyo mei.

5 Kegei kahạ degemõu, Kelesuhạ sa sibigẹ kuokõu migilamõu Godikõu tobou,
Nạge gali woma sile, nạmokõu nelẹ idi kẹme nạge tagadiyo mei.
Kẹnõu si nạge mạ tõu milõu mamõu, ạmokõu nẹi dala.
6 Gali woma doulukõu simõu, olõu fẹi douye nạma mei degeimõu, nạmokõu
kuguloṇõu nẹdi kẹme nạge dafadi.
Midihọ kasagại kahạ hebe kẹ igile mugulo dowo nạmokõu gali sile nẹdi kẹne nạ hohọ
degediyo mei.
7 Kegemõu, ạ* tobou,
Ạme haguei dala kuhẹ.
Nẹ kuguokõu obe ạ degele kẹme kõu gue nalại dala,
Mạ Godi, ạme nạ tagali sagại kẹnõu degelamõu haguei. *Buk Song 40:6-8*
8 Kelesuhạ yomogõu kõu gue tobou, nạmokõu gali woma sile nẹdi kẹbõu, wai sipsip
wala doulukõu simõu, olõu fẹi douye nạma mei degeimõu, nạmokõu kuguloṇõu
nẹdi kẹbõu debe nạge dafadi. Midihọ kasagại kahạ hebe kẹ igile mugulo dowo
nạmokõu gali sile nẹdi kẹne nạ hohọ degediyo mei. Moseshạ kuolõu tạ kahạnõu si
gali daga daga kẹ simabeede tobolõu nalại dalaye, kẹnõu si nạge kokõu hohọ degediyo

* **10:7** 10:7 Kelesuhạ tobolõu nõu dala.

meiyodei. 9 Haba kou gue tobou, ame haguei dala kuhe. Ame na tagali sagai kenou degelamou haguei. Kegemou, e afu midiho ke igile muguomou, midiho ebele ke mai dala kuhe. 10 Damaledo, Yesu Kelesuha Godiha tagaliya kenou sesemou iligi, yousie Godikou nelemou, tanou fei tolo i kaha degemou, dibe Godiha youu e o sasai doudo degei dalagua.

Kelesu e tolo i kahanou si, di midiho kasagai milou gadi kaha hebe ke sasale igile mugulo sagai

11 Sawisiei tanou tanou, mogou du daladi o olou fei kediа egei mosodu fologa, gali woma sile Godikou nele idi. Moseshа kuolou taya ke diа dabai hiyedo degele idiye, kenou si midiho kasagai milou gadi kaha hebe keme ta igile mugudiyo mei. 12 Kelesu e haguamou, tanou fei tolo i kahanou si, midiho kasagai di milou gadi kaha hebe ke olou fei igile muguomou mei degei. Kegemamou, eme ifibe Godiha dobogou delekou duwo. 13 Eme Godiha dobogou delekou duwoli, Godiha e ho o kediа kefema, e abogou hayedu kefegulo ke dia dala. 14 Yobe, e tanou fei tolo i kaha degeiyege, o sasai Godiha dihile kokou doudo degemaba, diame youu e bi degeba, ebou de tofousogo tofousogo tofolou ile.

15 Duo Bolofeihane dimokou kou gue hehegili,

16 Hiye Oha tobolou be, a habage o sasai kediamokou ma midiho ebele ke hehegie
tobou ma walamababe, die duledu ma kuolou ta dogoguoba, haba ma ta olou
feido kene die fimaidu nalagale. *Jeremaia 31:33*

17 E haba tabe kou gue tobolou,

Midiho kasagai, diа milolou idi kebou, ma kuolou ta diа gobou gile idi kebou olou fei
keme age haba ta tawale mei. *Jeremaia 31:34*

18 Midiho kasagai milolou idi olou fei keme gebe meiyodei kaha degemou, Godikou gali sima nele idi midiho kene mei degei.

Di defeido damaleyodema, Godikou ile hafei dege dalame

19 Mogo diama, Yesuha kafei kaha degeiye, di midiho kasagai ke igile mugu kaha degemou, di ileba, Godiha Kuolou Moso kodu folobe akogu ta dala mei. Di gue degedame. 20 Yesu tolo i kelegenou be, yukuei hiyedo, Godiha Kuolou Moso adikou diou gou duladi keme youunou duoya ke bafolou mou, Godikou ile a ebele ke dimokou hegi. Yukuei keme Yesu youu e tou ke sagai. 21 Mogou du daladi hiye o hiyedo kahage Godiha moso koduge o sasai di dia daladi. 22 Kegei kaha degemou, di Godikou ile hafei degeme. Fi bolou madi ke tou fogou ba, Godikou defeido damaleyodema, Yesuha kafei kaha degeiye, di midiho kasagai milou di kaha hebe keme ta moloou meidade tawaleba, di hemele fiya dalali, hueilikou fafeleya tofou maba, Godikou ile hafei degeme. 23 Di Godiha dimokou boldo degele ke dia dalaguadi, diyou omokou hehegiedi keme dige defeido tou me. Tobekou mugudame, Godiha dimokou makamai keme damaledo tama degeiba, di dugulo ile kaha degemou. 24 Di yogo tagaleba dogou gulo ke tawame. Di diyou sie solou do degeiba solou do degeiba deme. Di diyou sie yogo dogou guba dogou guba deme. 25 Damaleyodei o sasai ilo kediage kefeguo Godiha ta dulobe dafa idi. Kenou si kegebe ta degedame. Dige diyou sie yogokou dedei sagiba sagiba deme. Yobe, Hiye Oha boholou ma hagualebe hafei degeli kaha degeimou.

Di Godiha Dihi tobekou mugudame

26 Kegemõu, di Kelesuhạ tạ damalẹdo kẹ kõu dulo tawaleba, haba di diyõu tagaiya
kẹ midihọ kasagại kegenõu milõu gamõu ibabe, Kelesuhạ o kegele ili kẹ dogõu gulaba
haba tage ta hagua tolo ile mei. 27 Di midihọ kegei kẹnõu degemõu ibabe, hebenitõu
folo abe ta dala meido. Kegei degemõu, di guẹ degeba, Godihạ tạ sale sawisiei kẹbõu,
dou gofo͂udo, Godihạ ẹ ho o kediạ nalạ dalaleyodei kẹbõu de tamạ degeiba dugulo.
28 Di tewe, o koyohạ Moseshạ kuolõu tạ kẹ gobõu giba, o bolọu sagại, kamadia sagại
kege kediạ kẹ degeli duguoba tamạ dege tobõu babe, tạ sai fidi o kahạge ẹmokõu
ta solõu do degele mei, wouba tolo ileyode tobolõu. 29 Kegei degemõu, o Godihạ
Dihi tobekõu mugu kẹme nịge kage tawale iya? O kẹme hagi hiyedo dugulo. Yobe,
Godihạge ẹ Dihihạ kafeiye dimokõu yo͂u ẹbõu de mogo degedi midihọ ebele kẹ hegi
kẹbõu, haba dibe ẹ bi degelamõu kõu degeiye, kẹnõu si o kahạge Kelesuhạ kafeibe
sibigẹ meiyade tawai kahạ degemõu, ẹme hebe kasagạido molo͂u. Duo Bolofẹi, di
habaguguedi o, ẹ hụne huyafẹi degedi kahạ degemõu, nị tawama, hebe kasagại ẹ
molo͂ube gaba folodo. 30 Yobe, di tewe, Godihạ kõu gue tobou,

Ạ muwõu diạmokõu milolõu. Damalẹdo, midihọ kasagại milõu gadi kahạ hebe nelẹ
kẹme mạ dabại. *Lo 32:35*

Godihạ haba tabe kõu gue tobou,

Hiye Ohạ ẹ o sasại kediạme yo͂u fileba tạ saleyodei. *Lo 32:36*

31 Godi tobekõu muguomõu dala o nạme no͂u tawaibõu. Godi, yo͂u kegenõu daladi,
ẹge o kegeli kẹme yo͂u tawale tolõu dala, kegeligi kege degeiye deba, nịõu tawale guẹ
degeba tawaibõu dalama.

Di Yesukõu damalẹyodema nelẹdo dege dalame

32 Hagi, nịõu afu dugulo i kẹ, nị haba tawama. Yobe, Godihạ hohọ bolofẹi kẹ nị yoma
duguo hagueibe, hagi sụụdo dugumõu hagueiye, kẹnõu si nị Godikõu damalẹyodei kẹ
ta tõu fogõu li mei, nelẹdo dege deleiguei. 33 Kelegebe, o ilo kelege nịme o sasại kediạ
dihịle kokõu tefegiesạma susuga tobolõu mõu makolo idi. Hagi kegei kẹ dugulo i o
sasại ilo kediạne nị mogo dege dogõu gulo idi. 34 Nị mogo ilo kele didiọ degeimõu
be, nị solõu do degele idi. O ilo kelege nị bimại hiyou mo͂uma youmõu be, nị tạbõu
meiyodema, hohọnõu degele idi. Yobe, nịge bi hebenikõu dala kẹme sa sibigẹ kuokõu
bimại kẹ gaba feleido dala, ta mei degele meidade tawalemõu.

35 Kege degeli kẹ dugubabe, nị hobõu guẹ degedama. Godikõu damalẹyodema
nelẹdo dege dalaguaba, Godihạ nịmokõu hebe bolọdo kẹ nelẹ. 36 Dafadama. Nị nelẹdo
dege amafẹi dalaguali, Godihạ tagali sagại kẹnõu degeiba, yo͂u nelẹyodema makai
kẹ ẹ nịmokõu nelẹ. 37 Yobe,

O hagualeyodele idi kẹme totodo haguale. Dalali, mosoba haguale mei.

38 O tahạ damalẹyodemaba, Godihạ dihịle kokõu dọụdo o degeibabe, ẹme yo͂u
kegenõu dalale.

Kẹnõu si, ạmokõu damalẹyodema haba boholõu mạ ibabe, ạge ẹmokõu be ta hohọ
degele meido. *Habakuk 2:3-4*

39 Dibe Godikõu damalẹyodei kẹ tõu fogõu mõu habagekõu boholõu mạ i o sasại mei.
Dibe Godikõu damalẹyodeimõu, yo͂u mamọụ o sasại. Di damalẹyodei kẹ makoma
mei degele mei.

Di Godikõu damalẹyodemaba, nelẹdo dege tafalaguame

(Tạ Hiye 11–13)

11

Godikou damaleyodedi kaha sibige

1 Godikou damaleyodedi kaha sibige keme kou gue, Godiha neleyodema makai keme dige molo udade tawale idi. Di dihoye ta duguyo meiye, kenou si dige bi olou fei keme Godiha dimokou neledade tawale idi. 2 Afu kou guai o kediage keme damaledade tawale idi kaha, Godiha hoho degemou boloyode tobou. 3 Di Godikou damaleyodei kaha degemou, di tawale idibe, Godiha taenou tobouye, agudiobou, sa sibige kou ubou de kuhe tama degeidade tawale idi. Kegei kaha degemou, di kou gue tawale idi, bi olou fei di dugulu kou ume Godihage bi di dugulo sagai meiye milou gaidade tawale idi.*

O Abelbou, Enokbou, Noabou kedia Godikou damaleyodele i

4 O Abel eme Godikou damaleyodei kaha degeimou, e gali wala sile Godikou neimou be, Godiha hoho degei. Kenou si Keinha segei sile nei keme Godiha hoho degeli mei. Kegemou, Abelha damaleyodema, gali wala si kahanou si Godiha emokou hoho degemou, name doudo oyode tobou. Kege tobou ma fogou dalali, Abel tolo i. Eme kou tolo iye, kenou si e damaleyodei kaha degeiyege, e degei ta uwo keme sa sa olou fei tefele dala kuhe.*

5 O Enok e Godikou damaleyodei kaha degeimou, Godihage eme tou bou gou guei kege mala i. E ta teli mei. Kegemou, oe hiyedo ka iye, kenou si diage ta dugulo ili meido. Yobe, Enok mou li mei kelege, Godiha emokou hoho degemou, name o bolodoyode tobou mamou mou kaha degemou.* 6 Kenou si, damaleyodele idiyo mei o kediamokou Godihage hoho degediyo mei. Yobe, o koyoha Godikou ile hafei degelababe, ege Godibe damaledo daladade tawa. Haba, o sasai, Godi dugulamou ka ili kediage die damaleyodei kaha dowo bolodo neleyodei kokou damaleyodema.

7 O Noa e damaleyodei kaha degeimou, Godiha emokou tawale ta toboube, e dihoye dugulu ke tobou li mei, habage degeiba dugulo ke tobou. Noaha Godiha ta ke dulomou, e sosou dia tofigieiye domou, mosole mosо tegei. Sa sibige o sasai kedia Noaha Godikou damaleyodei sagai kenou tefele damaleyodele ili mei kaha degemou, tofigile i. Noa enou si Godikou damaleyodei kaha degeimou, Godiha emokou name o doudoyode tobou. Keme midiho, Godiha damaleyodele i o sasai olou fei kediamokou degedi.*

O Abraham dilie e sasai Sara dilie Godikou damaleyodele i

8 Abraham e Godikou damaleyodei kaha degemou, Godiha emokou, name sa, a namokou neleyodema makai kokou iyede tobou mou be, e dulomou fogou i. Sa keme kou emokou neleyode tobouye, kenou si ege sa keme ta tewe mei. Eme Godikou damaleyodei kaha degemou, e you e sa ke tou fogou fogou i.* 9 E ile, sa, Godiha habage emokou neleyodema makai kokou folo deleiye, kenou si e Godikou damaleyodema, sa kokou falai moso togoma deleibe, sa ta tie o baga delei. O Aisakbou Jekopbou diliene* kele falai moso togogama deleiguei. Godihage sa keme Abrahambou e sosou bou olou fei kediamokou neleyodema makai. 10 Kegemou,

* **11:3** 11:3 Stat 1:1 * **11:4** 11:4 Stat 4:3-10 * **11:5** 11:5 Stat 5:21-24 * **11:7** 11:7 Stat 6:13-22 * **11:8** 11:8 Stat 12:1-5 * **11:9** 11:9 O Aisakbe Abrahamha e dihi. Jekopbe Aisakha dihi.

Abraham ẹ mou̱ deleli mei, ẹ sa hiye ta dugulamou̱ dia delei. Sa kẹme mei degele mei, nelẹdo dege yo͡u kegenou̱ dalale. Godihạ yo͡unou̱ fimạma milou̱ gaiye dala.

11 Abrahamhạ sasại Sara ẹne Godikou̱ damalẹyodei. Ẹ sobou̱ dedo degeimou̱, dihi molo͡u sagại meiye, kẹnou̱ si ẹ damalẹyodei kahạ degemou̱, Godihạ nelẹya kẹ ẹ dihi mọu̱. Sarahạ Godihạ degeleyode tobou kokou̱ damalẹyodei.* 12 Kegemou̱, Abraham ẹ odo dege, tolo ile hafẹi degeimou̱, ẹ dihi degemamou̱, ẹ sosou̱ be sụdo degei. Damalẹdo, ẹ sosou̱ be di agudiletou̱ kuidihọ sụụdo dugudi kẹnou̱ tefei. Nebe, tọ ko we sạ degei, obe hụ solo͡u hobogolou̱ sagại mei.*

13 O sasại kediạme diạ Godikou̱ damalẹyodei kẹme kegenou̱ dalaguali, sa Godihạ diạmokou̱ nelẹyodema tobou kẹme malạ ili mei tofigile i. Sosou dalaguali, sa Godihạ nelẹyodei kẹme ahudo dalamou̱ duguo hohọ degele i. Diạge diạme o ilo kediạ sakou̱ dalagualebe, ta sidifi degele ili mei. Diạge eibe sa sibigẹ kuokou̱ be hiyefẹi dalale meiyode tobolou̱ i. 14 O sasại kege tobolou̱ ili kediạme di tewe, diạme dio͡u die sado kẹ dugulamou̱ ka ili. 15 Sa diạ tou̱ fogou̱ haguasiei kokou̱ fimạ i debabe, diạme boholou̱ mạ yai. 16 Kẹnou̱ si diạme dio͡u die sa kokou̱ ta boholou̱ mạ yale sagại degele ili mei. Sa bolọdo ta dala kẹ dugulo sagại degele i. Sa kẹme die sado hebeni. Sa hebenikou̱ fologale sagại degemou̱ dalaguali, Godikou̱ be nạme ei Godiyode tobolou̱ imou̱ be, Godihạge diạme tobekou̱ muguli mei, hohọnou̱ dege delei. Yobe, ẹge sa hiye bolọdo kẹme die biyodema milou dala kahạ degemou̱.

17 Abraham ẹ Godikou̱ damalẹyodei kahạ degemou̱, Godihạ ẹ tefele dugumou̱ be, ẹge dọụdo dege yo͡u ẹ dihi Aisak kẹ gali baga wala sileba, Godikou̱ nelạmou̱ degei. Yo͡u ẹ dihi, Godihạ ẹmokou̱ nelẹyodema nẹi kẹme gali baga wala silamou̱ degei.* 18 Afu, dihi kẹme Godihạge kou̱ gue tobou,

Nẹ dihi Aisakhạ dalali, ise habage nẹ hụti obe hiyedo dege kuhe biyomou̱ ileyodei.
Stat 21:12

O dihi kẹme Abraham yo͡u gali baga wala silamou̱ degei. 19 Abrahamhạ tawaibe, dihi kẹ wouba tolo ibabe, Godihạ haba haguạgiba, gehẹ degeledade tawai. Damalẹdo, dihi kẹme woumou̱ tolo ili meiye, kẹnou̱ si ẹ wouba tolo ile hafẹi degeimou̱, Godihạ Abraham yo͡umakou̱ boholou̱ nẹi.

O Aisakbou̱, Jekopbou̱, Josepbou̱ kediạ Godikou̱ damalẹyodele i

20 Aisak ẹ Godikou̱ damalẹyodei kahạ degemou̱, ẹ dihi bolọụ Jekop dilie Iso diliemokou̱, Godihạ nelemokou̱ midihọ bolofẹi kẹ hehegileyode tobou. Diliemokou̱ habage tamạ degele kẹnou̱ kege tobou.*

21 Jekop ẹne Godikou̱ damalẹyodei kahạ degemou̱, ẹ tolo ile hafẹi degeimou̱, ẹ Josephạ dihi bolọụ kẹdiliemokou̱ tobou, Godihạge nelemokou̱ midihọ bolofẹi kẹnou̱ hehegileyodei. Tobolou̱ gi, yo͡u ẹ bulukai tefegie kokou̱ gofuguomou̱ tafalali, Godikou̱ dihọ bagạ tobou.*

22 Josep ẹne Godikou̱ damalẹyodei kahạ degemou̱, ẹ tolo ile hafẹi degeimou̱, ẹ yo͡u ẹ hụti o kediạmokou̱ kou̱ gue tobou, Israel o sosou̱ habagedo haguạ ile o sasại kediạme sa Isip tou̱ fogou̱ yale. Yalababe, mạ diobou̱ de kefema imabeede tobou.*

O Moses ẹ Godikou̱ damalẹyodei

---

* **11:11** 11:11 Stat 17:19 * **11:12** 11:12 Stat 15:5 * **11:17** 11:17 Stat 22:1-14 * **11:20** 11:20 Stat 27:27-29 * **11:21** 11:21 Stat 48:1-20 * **11:22** 11:22 Stat 50:24-25

23 Mosesha ẹ ayebou ẹ adiou bou dilie Godikou damalẹyodema dalaguali, sasai kaha dihi Moses mala felẹmou dugube, dihi kẹme bolofẹido degeimou, dilie dihi kẹ mogogou dalaguali, oguo olou fẹi kamadia kege mei degei. Ta, Isip hiye o kaha Israel kediamokou o dihi mala feleibabe wouba tofigile ileyodei kokou ta gue degeli mei.*
24 Kegemou, dihi Moses ẹ hiye degemou, Godikou damalẹyodema, ẹme Isip kedia hiye o kaha sasai dihi kaha ẹ dihiyodele idibe ẹ dafayode tobou. 25 Ẹme Godiha o sasaibou de hagi duguloyodemamou, Isip tie kediabou de tọu degefẹi hohọbou di midihọ kasagai kẹme ẹ dafai. 26 Ẹme Godiha makai o Kelesuha huya kẹ o dihile kokou sidifi degeli kaha hebe bolọdo kẹ molo udade tawai. Bi bolofẹido, Godiha nelẹyodei kahage sa Isip kedia bimai bolọdo olou fẹi kẹme gabama feleidodade tawai.
27 Moses ẹ Godikou damalẹyodei kaha degemou, ẹge sa Isip hiye o kaha gofou degeli kokou ta gue degeli mei, ẹ sa Isip tou fogou i. O sasai dige Godibe dugulo sagai meiye, ha enou si Godibe kou dugu kaha degemou, ẹ ta dafali mei, nelẹdo dege delei. 28 Ẹ Godikou damalẹyodei kaha degemou, Gabama I Sawisiei* kahage, ẹ Israel o kediamokou tobou, ni gali woma, kafei kẹ niou ni mosọ adikou humaba, huinou sima namabeede tobou. Kegeiba, dihi womou siale ẹsol o kahage Israel o kediamokou hagi ta nelẹ mei. *

Israel o sasai sudo kedia Godikou nelẹdo dege damalẹyodele i

29 Israel o sasai kedia Godikou damalẹyodele i kaha degemou, dia dawala Wẹi Degei* duoya kẹ ilobou dama yaibe, tọ kamou ile dalamou, mihi fafagai degeiya kẹ dasigei. Isip o kedia sesele youmou, tọ kaha boholou ma hagua gelegumou dia olou fẹi toye togolou i.*
30 Israel o sasai kedia Godikou damalẹyodei kaha degeimou, dia sa Jeriko kekai kẹ siga tafalaguali, sawisiei olou fẹi dioyosi kege mei degeimou be, kekai kẹ igilema fiyei.*
31 O hiyou siadi sasai Rahap ẹ Godikou damalẹyodemamou, Israel o bolọu ta ga fologala degeimou, ẹ diliemokou sa kile fologale a amafẹi hegi. Habage, Israel o olou fẹi kedia fologa, sa kẹ tie kediame Godiha ta kẹ ta dulo idiyo mei kaha degeimou, woma mei degele i. O bolọu diliemokou a hegi sasai kenou si weli mei.*
32 Ifibe a haba kẹi ta tobolou? Asọ diho mei degeli kaha degeimou, age o Gideonbou, Barakbou, Samsonbou, Jeptabou, Devitbou, Samuelbou, habage-degele-duguo-tobolou-idi-o kediabou, dia degele idi kaha tabe a ta susulo tobolou mei. 33 O kedia Godikou damalẹyodele i kaha degemou, dia sa sa ami o sudo kediabou de biyamamou, dia degeiyenou olou fẹi woma mei degedi. Diame Godiha ta dulo sesega yolugi, Godiha nelẹyodema makai kẹ mala i. Fuse sosouwedo laionye* dia walamou degeimou ne, dia Godiha dedẹiyenou akogogule i. 34 Dou hiyedo wobou mou ne dia somolou i. Ho o kedia awekiye walamou degeimou ne, dia kama fosigeimou, awekiye dia ta woli mei. Diame nelẹ meiye, kenou si nelẹ hiyedo degemou, biyadi o nelẹdo degele i. Biyadi o nelẹdo degema, sa sa ami hiye o kediabou de biyolugi, dia degeiye ho o kedia kama fosigei. 35 O kedia Godikou damalẹyodele i kaha degemou,

* **11:23** 11:23 Kisim Bek 1:22, 2:2 * **11:28** 11:28 Na Matyu 26:2 kokou tawale ta nalai kẹ dugu. * **11:28** 11:28 Kisim Bek 12:21-30 * **11:29** 11:29 Hu tabe dawala Fefẹ Su. * **11:29** 11:29 Kisim Bek 14:21-31 * **11:30** 11:30 Josua 6:12-21 * **11:31** 11:31 Josua 2:1-21 * **11:33** 11:33 *Fuse sosouwedo laion* yodele idi kẹme o wodi fuse, sa dodou sụ degeiya kẹ suluguadi. Na Daniel 6:16-24 kokou ne dugu.

diạ ilo kelebe kou tofigile iye, kẹnou si haba haguạ gehẹ degemou, die sosou diạmokou boholou mạ yai. Haba ilo kelebe ho o kediạ tolou mạ wala iligibe, nị Godi tobekou mugubasi, ei nị tou fogou ba fogou yaleyode tobolou imou, diạ kẹ dulomou dafa i. Yobe, diạme tofigieba, habage haba haguạ gehẹ degeba, sa bolọdo kokou tofousogo tofousogo tofolou iledade tawalemou.

36 Damalẹyodele i o ilo kediạmokou be ho o kediạge susuga tobolou mou yilọ ima, tigi dofou ye wala i. Haba ilo kelebe, ho o kediạge dobogo□ubou abogo□ubou de tigi nelẹdoye tigigimamou, didiọ degele i. 37 Damalẹyodele i o ilo kelebe, ho o kediạ igiye wala i. Ilo kelebe, dobogo□u soye* duoya kẹ diafigile imamou, isimobou isimobou de dodogogule i. Ilo kelebe, awekiye woumou tofigile i. Diạ yukuei mei degemou, wai sipsip kolobou, wai meme kolobou denou kạma suluguadi. Bi mei obiyei kediạme ho o kediạge hiyedo makolo idi. 38 Kegemou, Godikou damalẹyodele i o sasạị kediạme fosigemou, hebe mei mihịnou saya kẹbou, bitọụ saya kẹbou, salạhaiya kẹbou, ulouya kẹbou denou titiamou suluguei. Godihạ dihịle kokou be, sa sibigẹ ko□umahạ o sasạị kediạ die midihọ kasagạị kahạge damalẹyodele i o sasạị kediạ die midihọ bolọdo kẹbou debe ta tefeli meido.

39 O sasạị kediạme Godikou damalẹyodele i kahạ degeimou, Godihạge diạmokou hohọ hiyedo degei. Kẹnou si diạ sa sibigẹ kuokou deleiguei kelegebe, bi, Godihạ diạmokou habage nelẹyodema makai kẹme ta malạ ili mei. 40 Yobe, bi bolọdo Godihạ nelạmou makamạị dala kẹme dibou, yufido damalẹyodele i o sasạị kediạbou de habage kou malạ ile dala. Kegemaba, diạbou dibou debe Godihạ dihịle kokou geleguoba dọụdo dege tafalagualeyodei.

12

Di Yesukou maseleba damalẹyodeme

1 O sasạị afudo damalẹyodema tefeleiguei kediạge di silẹmạ dalaguali, Godikou damalẹyodele idi kahạ midihọ kẹ dimokou hehegie dalagua kuhẹ. Kegemou, dige midihọ kasagạị diyou degeli sagạị kẹbou, di egei dulo akogudi olou fẹị kẹbou de tou fogou ba, di nelẹdo degeba, Godikou damalẹyodema, midihọ ẹ kou hegi sagạị kẹnou tefele sesele ime. 2 Di Yesukou nou bahaba defẹịdo sesele ime. Yesu ẹme damalẹyodei kahạ obou. Di ẹmokou damalẹyodili kahạnou si habage ẹ degeiye di damalẹyodei kẹ nelẹdo degele. Godihạge Yesu ẹme hebe fufuguomạịkou ikoke degeiba tolo ileyodeimou be, ẹge ta dafali mei, nelẹdo dege dalali, habage ẹme hohọ hiyedo degeba kegenou tafalaledade tawai. Ẹ o sasạị dihịle kokou tolo ibe, sidifi ta degeli mei. Tolo ilemou, gehẹ degema haguạma folomou, ifibe, Godihạ duwodi bolọdo kahạ dobogo□u delekou duwo.

Godihạ di egele wodi kahạ yobe di bolọ degemabadomou degedi

3 Yesuhạge, midihọ kasagạị milou ga idi o kediạ ẹmokou betei degele imou be, ẹ kokou ta dafali mei, nelẹdo dege delei. Kegei degemou, nịne kegei kẹ duguba hobou dafadama. Godikou damalẹyodei kẹ hobou ta kesigie tou fogou dama. 4 Damalẹdo, nịge midihọ kasagạị milou gadi kahạ nelẹ kẹ igile mugulamou, nelẹdo degele iligi, tofigile kou hafẹị degeiye, kẹnou si nị ta tofigile ili mei. 5 Godihạ kuguokou ge,

* **11:37** 11:37 *Dobogo□u so* kẹme hebe diafou di so kẹ tobolou.

Godiha nime ma sisigoyode tobolou dala keme nige de tawali? Ni dedei sasagiemou be, Godiha kou gue tobolou,
Ma dihi, Hiye Oha na egele woubabe, nage keme sibige meiyade tawada.
Di Hiye Oha gofoudo dege tobou babe, gue degeda.
6 Yobe, Hiye O youu tagadi o taha midiho kasagai milou mou be, o keme Hiye Oha egele wodi.
O sasai, Hiye O youu e dihiyodei taha midiho kasagai milou mou ne, Hiye Oha egele wodi. *Gutpela Sindaun 3:11-12*

7 Nimokou hagi degei hagubabe, ni neledo dege dalaguama. Godiha nime youu e dihiyodei kaha degemou, aye dia adiou dia die sisigo egele wala idi sagai, Godiha nine kenou tefele doususudi. Dihibe e ayeha egele wodiyo mei ta de dala? Ta dala meido. 8 Godiha youu e sisigo olou fei egele womou ili. Kegemou, nime e ta egele wouyo mei debabe, damaledo, nime e sisigo mei. 9 Haba tabe, sa sibige kuokou be, di olou fei dibe aye dala. Di dihifei kelegebe, di ayeha di egele wala idi kaha di e ta dulo sesele idi. Nebe kenou tefei, di Aye, hebenitou dala kaha di egele wouba, di e ta ke defeido dulo seseibabe, di tofousogo tofousogo tofolou ile. 10 Sa sibige kuokou gebe, di ayehage youu e tagaiya kenou di egele wala idi keme tou degeifei. Godihanou si di doususulamou egele womou ili kuhe, di youu e midiho bolodo kenou milou mabadomou. 11 Di ayeha di egele woumou be, di ta hoho degediyo mei. Hagi hiyedo degele idi. Habage, egele woma mei degeimou, di ise midiho doudo degedibou, mogo degedibou ke tawalemou dalaguadi.

Di neledo degeba tafalaguame

12 Ni dobogoou nele mei degeibabe, dabai degeleba neledo degema. Ni abogoou tofigieibabe, haguaba tofou tofou suluguama.
13 Ni sulugualebe, a doudo kenou suluguama. *Gutpela Sindaun 4:26*
Kegeligi, ibigidio tofigiei ke olou fei kasagaido degeiye. Ni a doudoya kenou suluguabasi, ni ibigidio tofigiei keme haba bolo degele ile.

14 O sasai olou feido mogo degema. Haba nige Godikou damaleyodema, e midihonou seselaba degemou ima. Kege dege ho fogou babe, nige Hiye Obe ta dugulo ile mei. 15 Niou tawaibou, ni kile o tanou ta fiyaba Godiha habaguguei ke tou fogouye. Kegeligi, o tanou taha hebe afibou hebe ke sa dege foloba, afi kaha ni olou fei obou ba, Godiha dihile kokou sibigibou de deleiye. 16 Niou tawaibou, ni kile o tae sasai hiyou sieiye. Haba o Isoha degei kenou tefele Godi tobekou muguye. O Iso eme Aisakha e dihi wolo. Sawisiei ta, Iso e hegie hiyedo degeimou, e malakou tobou, na amokou nale tanou fei ta sama neibasi, da ayeha timou be na molouuyode tobou.* 17 Nige Isoha degei kaha ta keme kou tewe. Habage, e ayeha timou ke youu haba boholou mou lamou degeiye, kenou si e ayehage, na moloou meiyode tobou. Kege tobou mou e gosolomou haba sudo yodugaiye, kenou si e ayehage youu kou tobou sagai kenou tobou. Ta gehe ta tobou li mei.*

Dibe sa Jerusalem hebenitou dala kotou fologai dala

18 Sa ni ya fologai keme bitou Sainai sa degei mei. Sa ni ya fologai keme ni ta duguo, dobogouye kugulo sagai mei. Afu, ni kou guai o sasai kedianou si ya, bitou Sainai hafei dege fologa dugube, dou hiyedo wobou mou dugu. Haba dugube, hulia

* **12:16** 12:16 Stat 25:29-34 * **12:17** 12:17 Stat 27:30-40

hiyedobou, wi hiyedobou de degeimou dugu. 19 Diage kibi haguisoumou dulomou
tafalaguali dube, o ta uwo hiyedo ta hagumou dulo i. Ta uwo ke dulomou, gue hiyedo
degemou, dia Moseskou, ei haba dulo dafayode tobolou i.* 20 Ta Godiha tobou ke dulo
gue hiyedo degele i. Yobe,
one, galine bitou kokou ta fologoubabe, igiye wouba tofigile ileyode tobou kaha
degeimou. *Kisim Bek 19:12-13*
21 Dia ke dugu kaha gue hiyedo degeimou, Moses ene tobou,
Ame gue hiyedo degemou, dio koulu kuheyodei. *Lo 9:19*
22 Kenou si nime bitou kegei kotou ta ya fologali mei. Ni bitou Saionkou ya
fologaibe, sa hiyedo, hebenitou dala sa, sa Jerusalemkou ya fologai. Sa keme Godi
you kegenou daladi o, e sa. Fologamou dugube, esol o suudo kedia kefeguomou,
hoho degele imou dugu. 23 Godiha sisigodo, die hu you e kuguokou nalagai kediane
kefeguo tafalaguamou dugu. Nine ta sai fidi o Godikou fologai. O sasai bolodo,
Godiha doudoyode tobou kedia tofigiema fologa dalagua kokou nine fologa dogou
guo dalagua. 24 Nine Yesukou ya fologai dalagua. Yobe, Godi dalamou, o sasai di
dalamou, eme duo kele dabai degedi o kaha degemou. Damaledo, Yesuha you e
kafeiyenou, eme midiho ebele ke hegi o. E kafei kahage o Abel tolo i kaha kafei keme
gaba feleido dala kuhe.

Di defeido tawaibou dalame

25 Niou tawaibou, ta, Godiha tobou keme ni du ho fogouye. Afu, sa sibige kuokou
ge, kou guai o kediage ta, Godiha tobolou ke dulo ili mei kaha degemou, diame hebe
kasagai keme ta gabama fosigili mei. Nebe kenou tefei, ifi dine, haba, ta, Godiha
hebenitou ge tobolou ke ta du ho fogou babe, dine hebe kasagai ke ta gabama fosigile
mei. 26 Afu Godiha toumou, e ta uwo kahanou be gigima haguei. Ifi kou bou gene e
haba kege degeleyode tobou ke kou gue nalai dala,
A ke degei sagai ke haba degeiba, gigima hiyedo haguba, mihibou agudiobou de
tatabai degeba awale ile. *Hagai 2:6*
27 Godihage, a ke degei sagai ke haba degeleyode tobou kaha sibigebe, gigima
haba haguba, mihibou, agudiobou, bimai olou fei, you milou gai kebou de mei
degeleyodemou tobou. Haba ta dalale mei. Haba bi ta awale sagai mei keme you
kegenou dalale.
28 Sa bolodo Godiha dimokou neleyodema dala keme Godi you wolou dala. Di sa
ebele keme tatabai degeba ta awale mei. Kegei degemou, di Godikou bolofeiyodema,
e tagaiya ke dabai degeleba, e hu hebele foguoba, e ta dume. 29 Yobe,
di Godibe dou gofoudo ke sagai kaha degemou, bi olou feido keme nama mei
degeleye dala. *Lo 4:24*

13

Di diyou sie yogokou solou do degeba, dogou guba dogou guba deme

1 Yesukou damaleyodei o sasai di diyou sie mogo tanou degeba, yogo tagaiba tagaiba
deme. 2 Sa ta o sasaiye ni sabekou fologoubabe, ni bologuado dia dalama. Yobe,
afudo, sa ta o kediа ya sa ta kokou fologoumou be, sa ke tie o kediage mosokou wou

* **12:19** 12:18-19 Kisim Bek 19:16-22

ma fologamou be, diage wa, o kediame damalẹ odo oyade tawale i, kẹnou si diame odo o mei, ẹsol o wou ma fologai.
3 Nige didiọ o sasai kediame hobou totou degedama. Ni niou siebe o kediabou de didiọ degei sagai degeba, diamokou solou do degema. O sasai ho oe makoubane, nige obe ni makolo imou niou sie solou do degedi sagai kẹnou tefele, diamokou ne kege solou do degema.
4 O sasai hulo idi midihọbe bolofẹido. O na sasai hu deba, ha sasai na o hu debane, niou sie tagaleba, dogou guba dogou guba denou dalama. Ni tewe, sasai hiyou degedi obou, o hiyou degedi sasaibou kediame, Godiha ta samaba, hebe kasagai kẹ nelẹ dala.
5 Ni sele hiyedo molo□u kokou fimadama. Ni bi kagefẹi ta dalababe, kuhe kehefẹi.
Haba bi sụdo molo□u tawadama. Yobe, Godiha kou gue kou tobou dala,
A nime ta tou fogolou mei.
Age nime ta tou fogou ba, niou nou dalale mei. *Lo 31:6*
6 Di geime dege kou gue tobou me,
Hiye O ẹnou si a dogou gudi.
A ta guẹ degele mei.
Sa sibigẹ o diage ame ta wolo mei. *Buk Song 118:6-7*

Dige Yesu sesele ilebe guẹ degedame

7 Nige ni wou ma dalaguadi o, nimokou Godiha ta hehegile idi kediame totou degedama. Midihọ bolọdo, dia milou mou haguei kẹ fiye tawaleba sesele ima. O kediạ Godikou damalẹyodema, nelẹdo dege tefeleiguei sagai nine kẹnou tefele degemou ima.
8 Yesu Kelesube afu delei, ifi dala, haba sabitane yo□u delei sagai kegenou kuhe dalale. 9 O ilo kelege haguasie, ogou gai egei gehẹ gehẹ hehegie tobolou ibabe, ni ta kesigie dudama. Kegeligi, ni Godikou damalẹyodei kẹ tou fogouye. Godiha habaguguei kaha di duo nelẹdo dege dalabanou suluguame. Di nalẹ kuolou ma idi kahage dibe ta nelẹ dege dalaguale mei. Ogou gai midihọ sibigẹ ta dala mei kegei kahage di ta dogou guo dalaba suluguale mei.
10 Mogou du daladi o, Godiha falai mosọ kodu dabai degele idi kediame, nalẹ, di dou mosọkou sidi kẹme dia nalẹbe kuolou.* 11 Mogou du daladi hiye o, ẹ Godiha Kuolou Mosọ kodu falamou be, gali kafei dou la tolou mou folodi, midihọ kasagai, yo□u milou dibou, o sasai kediạ milou ga idibou kaha hebe kẹ igiseyadomou. Gali sibigẹbe olou fẹi mo□uma ile, aikou dou tou ma, doulukou simou, douye nolugi, kugulọnou degeimou fogou di. 12 Mogou du daladi hiye o kaha kege kou degemou haguei kaha degeimou, Yesu ẹne sa Jerusalemha figikou ge woumou tolo ibe, dibe Godiha dihile kokou yo□u ẹ kafei kahanou bologuọụba bolọ degemabadomou. 13 Kegei degemou, di Yesu ẹ sesele, figikou iba, o sasaiye ẹmokou sidifi nelẹ i sagai kẹnou tefele, dimokou ne neibabe, di guẹ degedame. 14 Yobe, sa sibigẹ kou lebe, sa tofousogo degele sabe ta dala mei. Dibe sa bolofẹido kẹ tama degeiba dugulamou dia dalagua. 15 Kegei degemou, Yesuha huya kẹ di Godi ẹmokou hohọ degeba, ẹ hunou hebele fogume. Di gali sile, Godikou nẹdi midihọ kẹme mei degei. Di kẹ degedi kẹme fogou, ẹ hụ solo□uba, di Hiye Oyode tobolou ba, hiligedo ẹmokou hohọbou me. 16 Nige midihọ bolofẹi kẹnou degeleba, o

* **13:10** 13:10 Tạ makaibe, mogou du daladi o kediạ gali woma sile, Godikou nelẹ idi kokou mạ tobou. Di midihọ kẹme fogou. Midihọ ebele di sesele idi kẹme Yesuhale.

yogo dogou guba dogou guba dedi kẹme totou degedama. Nị kege degeli kẹme Godiha tagalido. Midiho kegei kẹme Godikou gali sile nẹdi sagai kegei mei.

Godiha degeiyenou di bologuado dalale

17 Nige ni wou ma dalaguadi o kediạ tạ dulo seseleba, die hayedu dalaguama. Yobe, habage, Godiha diạmokou yodugoubabe, diage nị degele idi olou fẹi kẹ tama dege tobolou ile. Kegei degemou, nị die tạ kẹ duloba sesema. Nị die tạ dumou ibabe, dabai diạ degeli kokou be hagi ta dugulo mei, hohonou degemou ile. Nị kege ho fogou babe, hagibe nị dugulo ile.

18 Nige Godiha ei dogou guyedema diho bagạ tobou ma. Eige ei midiho kasagai miloube ta meidade tawalemou, midiho bolọ kẹnou milou galamou tagale idi. 19 Ạ tagalibe, nige Godiha ạ dogou guyedema diho bagạ tobou ba, ẹge ạ dogou guba, ạ nimokou totonou ile.

20 Di Hiye O Yesube wai sipsip dia daladi hiye o. Ẹ kafeiye midiho ebele, kegenou dalale kẹ hegi dala kuhẹ. Ẹ tolo imou be, Godiha midiho ebele kahage ẹme haguagimou gehẹ degemou dala kuhẹ. Kege degei o Godi ẹme bologuado daladi kahạ obou do. 21 Ạ Godikou nị dogou guyedema diho bagạ tobou ba, ẹge nị dogou guba, nime midiho bolọdo, yo□u tagaliya kẹnou milolou ile. Damalẹdo, dabai Yesu Kelesuha degei kahạ degeimou, Godiha di dogou guoba, midiho yo□u tagali kẹme di yo□u ẹ nelẹyenou milou ga ile. Di Yesu Kelesukou hohobolou nou dalame. Damalẹdo.

Kuguo ko□umahạ tạ uwage

22 Mogo diạma, ạ ko□u tobolou be nị duloba dafa idama, ạ tạ sasado ta nalalẹ mei, kuguo tọu degeifẹi nalolu kuhẹ. 23 Ạ nị tawamabadomou tobou ladi. Di mogo Timotibe didiọ degei telemai dala. Ẹ ạmokou totodo hagubabe, ạ ẹbou de nị dugu ile.

24 Nige nị wolou dalaguadi obou, haba Godiha o sasai ilobou olou fẹi kediạmokou agali bolofẹiyode tobou ma. Sa Itali o sasai kediage nimokou agali bolofẹiyodele ili kuhẹ.

25 Godiha habagugueibe o sasai olou fẹi nibou de dalale.

Egei
Jemsha̱
Nala̱ma Ne̱i

Tawale Ta̱

O Jems e̱me Yesuha̱ e̱ mala̱. Jems e̱ dabai degedibe, damale̱yodele i o sasa̱i, sa Jerusalem tie kedia̱ dia delei. Dia dalamo͡u, ho o ilo kelege gofo͡u dege walamo͡u degele imo͡u, damale̱yodele i o kedia̱ kama fosigemo͡u, sa sa ilo ahudoya deleiguei. Sa ahu ahudo keleya dalaguamo͡u, Jemsha̱ dia̱moko͡u kuguo ko͡u kuhe nala̱ma ne̱i.

Kuguo ko͡umaha̱ sibige̱be ko͡u gue, Yesuko͡u damale̱yodele i o sasa̱i kedia̱age midiho̱ bolo̱dono͡u milo͡u goubasi, di dia̱me damale̱yodeidade tawale ile.

Kuguo Jems ko͡umaha̱ ta̱ sibige̱ tano͡u tano͡u olo͡u fe̱ibe kuhe̱:

Ta̱ Hiye 1:1-18

Di tefele duguba nele̱do dege dalaguababe, Godiha̱ dibo͡u de dogo͡u guo dalaba suluguale.

Ta̱ Hiye 1:19–5:6

Di Godiko͡u damale̱do-yodebabe, dibe midiho̱ bolo̱done milo͡u ga suluguale.

Ta̱ Hiye 5:7-20

Di nele̱do dege dalali, Godiko͡u diho̱ baga̱ tobolo͡u ba, Hiye Oha̱ haguale ke̱ dia dalaguame.

Di tefele duguba nele̱do dege dalaguababe, Godiha̱ dibo͡u de dogo͡u guo dalaba suluguale.

(Ta̱ Hiye 1:1-18)

1 A̱me Jems, Godibo͡u, Hiye O Yesu Kelesubo͡u dilie dabai degedi o. Israel kedia̱ hu̱ti olo͡u fe̱i 12 kege o sasa̱i ilo kele, afu kama fosige, sa sa ahuya dalagua ke̱ ni̱moko͡u be a̱ge kuguo ko͡u nala̱ma nele̱ kuhe̱. Agali bolofe̱i.

Tefele duguyege di dede̱i sasagiedi

2 Ma̱ mogo dia̱ma, ni̱moko͡u tefele duguye hagubabe, ke̱me hoho̱ degedi midiho̱no͡u dade tawama. 3 Ni̱ Yesu Kelesuko͡u damale̱yodema dalamo͡u be, tefele dugu hiyedo ko͡u dugumo͡u haguluye, ke̱no͡u si ni̱ damale̱yodei ke̱me nele̱do dege dalagua kaha̱ degemo͡u, habagene ni̱ kegeno͡u dalaguale ke̱me ni̱ ko͡u tewe. 4 Ni̱ hagi̱ duguoba nele̱do dege dalababe, ni̱me fi̱ haguaba dalaguale. Godiha̱ midiho̱ ta to̱u̱ degele mei. Ni̱ midiho̱be bolo̱dono͡u dalaguale.

O taha̱ fima̱i to̱u̱ degeibabe, Godiko͡u no͡u diho̱ baga̱ tobo͡u yedei

5 Ni̱ o tae ta tawaiyo mei debabe, Godiko͡u diho̱ baga̱ tobo͡u ba, Godiha̱ duloba na̱moko͡u fima̱i bolo̱ ke̱ nele̱. Godibe gofo͡u ta̱ tobo͡u di o mei. E̱ ne̱dibe hiyedo, o sasa̱i dimoko͡u fima̱i bolo̱ ne̱di o. 6 Ke̱no͡u si na̱ Godiko͡u damale̱yodema diho̱ baga̱ tobo͡u lababe, na̱ fima̱i bolo̱u̱ degeba diho̱ baga̱ tobo͡u da. O fima̱i bolo̱u̱ kegei ke̱me to̱ bobou, wiye mala̱ ima haguama dedi saga̱i ke̱no͡u tefei. 7 Na̱me kegedi debabe, Godiha̱ge na̱moko͡u bi ta nele̱ meidade tawa. 8 Yobe, ni̱ o tae fima̱i bolo̱u̱ dalalibe, e̱ge midiho̱ su̱do milo͡u gadi kaha̱ degemo͡u.

Jemshạ bi mei obọ̄u, bibọ̄u obọ̄u kediạmokọ̄u egele tobou

9 Kelesukọ̄u damalẹyodele i o sasạ̲i diạma, nị bi mei kahạ hohọ dege. Godihạ dihị̲le
kokọ̄u nị̲ hụbe hiyedo daladade tawama. 10 Bibọ̄u o ẹ hụbe Godihạ huyafẹ̲i degeibabe,
ẹ hohọ degelenọ̄u. Yobe, bibọ̄u o ẹme ẹ bimạ̲i kokọ̄u nọ̄u hohọ dege dalali, hebeye fi
degema, toto mei degedi sagạ̲i kẹnọ̄u tefele toto tolo ile. 11 Di tewe, asọ difi hiyedo
degeimọ̄u be, hebe fi fafagalemọ̄u, mihị̲kọ̄u duolugi mei degedi. Nebe kẹnọ̄u tefei,
bibọ̄u oyege dabai hiyedo degemọ̄u iligi tolo.

Godihạ dimokọ̄u midihọ bolọdo hehegiligibe, ẹ di ta tefele dugudiyo mei

12 O koyo nạ tefele dugu kẹ duguoba nelẹdo dege dalababe, nạ hohọ degelenọ̄u.
Yobe, nạ nelẹdo dege dalababe, fị̲ bolọdo, Godi yo͡u ẹ tagadi o sasạ̲i kediạmokọ̄u
kọ̄u nelẹyodema dala kẹ malạba, tofousogo tofousogo tofolọ̄u. 13 Nạ tefele dugu ta
dugubabe, kẹme Godihạ ạ tefele duguluyode tobọ̄u da. Midihọ kasagạ̲i taege Godibe
ta tefele dugulo sagạ̲i meido. Haba Godihạge o sasạ̲i ta tefele dugudiyo mei. 14 Di tefele
dugudibe, diyọ̄u di fị̲ye tagai kahạnọ̄u, di midihọ kasagạ̲i milọ̄u ga idi. 15 Sasạ̲iye dihi
guokọ̄u degema dalali, dihi kuhe mo͡udi sagạ̲i kẹnọ̄u tefei, di midihọ kasagạ̲i milọ̄u
lamọ̄u be fimolụgi, ise, midihọ kasagạ̲i kuhe milọ̄u di. Kege milọ̄u mọ̄u iligi tolo idi.
16 Mạ mogodo diạma, nị̲ọ̄u tawaibọ̄u, nị̲ midihọ kasagạ̲i kegei kahạ nị̲ọ̄u sie ogọ̄u
gaiye. 17 Bi bolọdo olọ̄u fẹ̲i, sibigi dala mei kẹme Aye Godihạ hebenitọ̄u ge dimokọ̄u
nẹdi. Agudiletọ̄u hohọ kẹme yo͡u milou kegenọ̄u dala kehẹ. Godibe taye sạ degei mei.
Tayebe sasado degema, tọ̄u degema kegegadi. Godi hebenitọ̄u duwo kẹme kegediyo
mei. 18 Godihạ yo͡u tagaiya kẹnọ̄u dimokọ̄u fị̲ gehẹ kẹ nelẹyodemamọ̄u, ẹ tạ damalẹdo
kahạ degeiye, dibe fị̲ gehẹ kẹbọ̄u de dalagua kuhẹ. Kegei degemọ̄u, damalẹyodei o
sasạ̲i dibe yo͡u ẹ dihi wolo kẹ sạ degei. Yo͡u milọ̄u gai ilo kelebe sisigọ habage felẹgai
kẹ sạ degei.

Di Godikọ̄u damalẹdo-yodebabe, dibe midihọ bolọdone milọ̄u ga suluguale

(Tạ Hiye 1:19–5:6)

Di tạ dulo seseme

19 Mạ mogodo diạma, nị̲ ạ tobọ̄u ladi ko͡u defẹ̲ido tawama. Oe egei tobọ̄u ba defẹ̲i
toto duma. Kẹnọ̄u si nị̲ge toto ta sima tobọ̄u dama. Haba gofo͡une toto degedama.
20 Yobe, o koyo nạ tạ gofo͡u dege tobolọ̄u ba, haba midihọ ta milọ̄u babe, nạme Godihạ
dihị̲le kokọ̄u dọ̄udo ta milọ̄u yo mei. 21 Kegei degemọ̄u, midihọ kasagạ̲i, sibigi degedi
kẹme ta degedama. Haba midihọ kasagạ̲i olọ̄u fẹ̲i, nị̲ milọ̄u ga idi kẹne haba ta milọ̄u
dama. Nị̲ọ̄u sie huyafẹ̲i degeba, Godihạ tạ, ẹ nị̲ duledu segei dala kẹme defẹ̲ido tolọ̄u
ba sesema. Kege degeibasi, Godihạ nị̲ mamolo͡u.
22 Godihạ tạ nị̲ dumọ̄u haguei kẹme mọ̄u yo͡uwa dulo fogọ̄u dama. Nị̲ duloba
defẹ̲ido sesema. Dulo sese ho fogọ̄u babe, nị̲ọ̄u sienọ̄u ogọ̄u gama fiyasigeiye. 23 O
tahạ Godihạ tạ kẹ mọ̄u dulo fogọ̄u babe, o kẹme yo͡u ẹ midihọ galaseya duguo
fogọ̄u di sagạ̲i kẹnọ̄u tefeli. 24 O kegei kamahạge yo͡u ẹ midihọbe kagei dugu de
ta tawadiyo mei, mọ̄u totọ̄u degemọ̄u fogọ̄u di. 25 Godihạ tạ bolofẹ̲i kẹme dọ̄udo. Di
kokọ̄u damalẹyodeibabe, dibe hebe kasagạ̲i kẹme ta malạ ile mei. O sasạ̲i koyo nạ, tạ
bolofẹ̲i kẹ defẹ̲ido dulo seseligi tawaleba, ta totọ̄u dege ho fogọ̄u babe, nạme Godihạ
dogọ̄u guba, dabai degeba, hohọ degele.

26 O sasa̲i koyo na̲ no□usie a̲me egei dudi oyode ko͡u tobolo͡u ye, no□usie ne̲ mogou dia dala ho fogo͡u babe, na̲me no□usieno͡u ogo͡u golu. O kegei ke̲me Godiha̲ ta̲ dudi o mei. E̲ egei dudibo͡u, e̲ damale̲yodeibo͡u ke̲me sibige̲ ta mei. 27 Egei dudi midiho̲, di Aye Godi e̲ tagalibe ko͡u gue, gube dihibo͡u kuei sasa̲ibo͡u kedia̲ hag̲i degeibabe defe̲ido dogo͡u gumabeedei. Midiho̲ ke̲me Godiha̲ dih̲ile koko͡u be bolo̲do. Haba tabe, sa sibige̲ kuoko͡u midiho̲ kasaga̲i milo͡u ga ho fogo͡u mo͡u si, Godiha̲ dih̲ile koko͡u be sibigibo͡u mei, bolo̲no͡u dalamo͡u duguo tagali.

2

Dige o sasa̲i kedia̲mako͡u midiho̲ bolo̲do tefelenо͡u hehegieme

1 Mogo dia̲ma, di Hiye O Yesu Kelesu, e̲me bolo̲do, di ta tawaga tobolo͡u saga̲i meido. N̲i e̲mako͡u damale̲yodei kaha̲ degemo͡u, n̲ige o sasa̲i fileba, ilo kelebe hu̲bo͡u, haba ilo kelebe hu̲bo͡u meiyode tawadama. Midiho̲ bolo̲do tefelenо͡u hehegiema. 2 Ke̲no͡u si n̲i ko͡u kegeleye, hu̲bo͡u o ta yukuei bolo̲dobo͡u, dobogo□u sele igi gol makabo͡u de ka̲i kaha̲ egei mosо̲ko͡u folouba dugulo. Haba o ta, e̲me bi mei, yukuei kasaga̲i ka̲ine ile folouba dugulo. 3 N̲i kegei ke̲ dugubabe, yukuei bolo̲ ka̲i o ke̲no͡u mogo degeba timo͡u bolo̲do koko͡u duwoyede tobo͡u ma, haba o yukuei kasaga̲ido ka̲i ke̲ fele̲iba, na̲me ko͡u le hafe̲i degeda, ile ahu dege duwoyede tobo͡u babe, midiho̲ kegei ke̲me kasaga̲ido. 4 N̲i o bolo̲u̲ ke̲dilie fileba, tabe hu̲ mei, ha tabe hu̲bo͡u yode tawaibabe ke̲me midiho̲ kasaga̲i. Kege fidama.

5 Ma̲ mogodo dia̲ma, n̲i duma. Bi mei o sasa̲i, sa sibige̲ kuoko͡u hu̲bo͡u mei kedia̲me Godiha̲ yo□umako͡u damale̲yodema, nele̲do dege dalaguale ke̲ makai. Damale̲do, Godiha̲ge yo□u tagadi o sasa̲ibe e̲ sa bolo̲do koko͡u fologouba, yo□u wo͡u ma dalaleyodema ko͡u makai. 6 Ke̲no͡u si n̲ime bi mei o sasa̲i kedia̲mako͡u sidifi nele̲ idi o sasa̲i. N̲i fima̲ma. O koyo dia̲ge n̲imako͡u hag̲i hiyedo nele̲mo͡u, haba n̲i tolo͡u ya ta̲ saiko͡u tefegile idiya? Bibo͡u o sasa̲i kedia̲ degele idi. 7 N̲i hu̲ bolo̲do, Kelesu sesedi hu̲. O koyo dia̲ge n̲i hu̲ bolo̲do ke̲ susuga tobolo͡u idiya? Bibo͡u o sasa̲i kedia̲ degele idi.

8 Godibe di Hiye O, e̲ ta̲ hiye, kuguoko͡u nala̲i tabe ko͡u gue,
Na̲ no□usie tagadi saga̲i ke̲no͡u tefele, nogo dia̲mako͡u ne kegeno͡u tagayedei. *Wok Pris 19:18*
Na̲ kege degeibabe, na̲me midiho̲ bolo̲do milolo͡u dala kehe̲. 9 Na̲ o sasa̲i kedia̲mako͡u midiho̲ bolofe̲i ke̲ tefelenо͡u hehegie ho fogo͡u ba, ilo kedia̲mako͡u no͡u midiho̲ bolo̲do hehegiligi, haba o ilo kedia̲me tobeko͡u mugubabe, midiho̲ ke̲me bolo̲ mei. Godiha̲ kuolo͡u ta̲ koko͡u huso□uma tawalebe, na̲ midiho̲ kasaga̲i milolo͡u be, kuolo͡u ta̲ ke̲ gobolo͡u dade tawayedei. 10 O sasa̲i koyo na̲ kuolo͡u ta̲, Godiha̲ Moseslo͡u ne̲i ke̲ olo͡u fe̲i dulo seseligi, haba ta̲ tano͡u fe̲i ta gobo͡u babe, na̲ kuolo͡u ta̲ olo͡u fe̲ido gobou kehe̲. Kuolo͡u ta̲ olo͡u fe̲i ke̲ gobou kaha̲ hebe kasaga̲i ke̲me na̲ molo□u. 11 Di tewe, Godiha̲ ko͡u gue ko͡u tobou,
Sasa̲i hiyoubo͡u, o hiyoubo͡u hobo͡u mo□udama. *Kisim Bek 20:14*
Haba tobou,
O hobo͡u wodama. *Kisim Bek 20:13*
Na̲ sasa̲i hiyou ta mo͡u l̲i meiye, ha na̲ o ta woumo͡u tolo i debabe, na̲me Godiha̲ ta̲be bo͡u gobou kehe̲. 12 Godiha̲ ta̲ bolofe̲i dimako͡u ne̲i kaha̲ degeimo͡u, n̲i damale̲yodebabe, hebe kasaga̲i ke̲me ta molo□u mei. Kegei degemo͡u, ta̲bo͡u

midihọbõu de kagei kagei kẹ nị tobõu ma milõu di debabe, nị̀õu tawaibõu, kegeligi tạ sale kẹ totõu degele iye. 13 O sasạị koyo nạ omokõu solõu do dege ho fogõu babe,
Godihạne nạmokõu solõu do degele mei. Nạ omokõu solõu do degeibasi, tạ saiye nạ
ta tolõu mei.

O tae Yesukõu damalẹyodema mõu dalali, midihọ bolọ kẹ ta milõu ho fogõu babe, ẹ damalẹyodei kẹme sibigẹ ta mei

14 Mạ mogo diạma, midihọ bolọ milõu diyo mei o tae yo□usie ẹme Yesu Kelesukõu
damalẹyodei oyode tobõu babe, Godihạge o kegei kẹme de mamolo□u? Ta molo□u
meido. 15 Damalẹyodei o ta yukuei kasagạị kạị debane, nalẹ mei debane, haba
damalẹyodei sasạị ta yukueibõu nalẹbõu mei debane, 16 nị kilege o tae o kegei kokõu,
nạ ile, kulio yukuei kạba, nalẹ nạma guokõu dege bologuạdo dalayede kõu tobolõu
ye, ha nalẹbõu yukueibõu be ta nẹ ho fogõu babe, nạ tạ kẹ tobolõu kahạge bi mei o
kẹme de dogõu gulo? Ta dogõu gulo meido. 17 Nebe kẹnõu tefei, nạ Yesu Kelesukõu
damalẹyodema, midihọ bolọ ta milõu ho fogõu babe, nạ mõu damalẹyodei, sibigẹ ta
dala mei.

18 Kẹnõu si, o ilo kelege kõu gue tobolõu, Yesu Kelesukõu damalẹyodema dalabe
ẹsofẹị. Midihọ bolọ milõu dibe ẹsofẹịyode tobõu babe, ạge sima kõu gue tobolõu,
nạ damalẹyodema dala kẹ kõu tobolõu ye, ha midihọ bolọ ta milõu ho fogõu babe,
ạge nạme damalẹyodei odade tawale mei. Haba ạ midihọ bolọ kẹnõu milõu basi, nạ
duguo tawalebe, ạme Yesu Kelesukõu damalẹyodei odade tawale. 19 Nạ Godibe tanõu
fẹịyode tawalemõu damalẹyodilibe kõu bolọ. Kẹnõu si duo kasagạị kediạne Godibe
tanõu fẹịyode tawalemõu kõu damalẹyodema guẹ degemõu, dio kolo idi. 20 Nạme
totõu degei o. Nạ Yesu Kelesukõu damalẹyodema dalalibe, midihọ bolọ ta milõu
gadiyo mei kahạ degemõu, nẹ damalẹyodei kẹme sibigẹ ta mei. Nạ ạ tobolõu ko□u
tawalababe, nạ mạ tạ du. 21 Di kõu guai o Abrahamhạge ẹ dihi Aisak wai sipsip
baga wala doulukõu silamõu degeimõu, Godihạ ẹmokõu kõu gue tobou, nạ mạ tạ
kẹ dulo sesei kahạ degemõu, nạme dọụdo o.* 22 Kegei degemõu di tewe, Abraham
ẹme Godikõu damalẹyodema, ẹ midihọ bolọnõu milõu di. Ẹ tạenõu tobõu li mei. Ẹ
damalẹyodei kahạge sibigẹ degei. 23 Godihạ kuguokõu be kõu gue nalạị dala,

Abraham ẹme Godikõu damalẹyodei kahạ degemõu, Godihạge ẹme dọụdo oyode tobou. *Stat 15:6*

Kegema, Godihạge Abrahambe mạ mogoyodei. Damalẹdo, Abrahamhạ ẹ dihibe
Godikõu nẹị kahạ, Godihạ tạ, kuguokõu nalạị dala kẹme damalẹdo kuhe tamạ degei.
24 Mõu yo□uwa damalẹyodeinõu daladi obe Godihạ dihị̀le kokõu be dọụdo o mei.
Ha o ta, Godikõu damalẹyodema, midihọ bolọ milõu di kẹme Godihạge dọụdo oyode
tobolõu.

25 Nebe kẹnõu tefei, o hiyou degedi sasạị Rahap ẹne Godihạ ẹ dihị̀le kokõu sasạị
dọụdoyode tobou. Yobe, sasạị Rahap ẹ midihọ bolọ miloube, ẹge o bolọụ, Josuahạ
tobõu mõu haguasie felẹgoumõu wolõu dalali, dilie a taya kẹ boholõu mạ yamabeedei
kahạ degemõu.* 26 Di tewe, o ẹ tõu be fị dala mei, o kẹme tei dala. Nebe kẹnõu tefei,
mõu yo□uwa damalẹyodema dala obe tei sagạị dala. Yobe ẹ damalẹyodei kahạge
midihọ bolọ ta milõu diyo mei kahạ degemõu.

* **2:21** 2:21 Stat 22:1-14 * **2:25** 2:25 Josua 2:1-21

3

Di mogoube bologuạdo dia dalame

1 Mạ mogo diạma, nị o sụdo tisa dabai* degelaba degedama. Yobe, Godihạ di dabai
degele idi kẹ figa dugulobe, tisa dabai degele idi kẹsi fileba, huyadefẹị kasagại ta
dalababe, tisa dabai degele idi kediạmokọ̄u be hebe kasagại hiyedo kẹ nelẹ kahạ
degemọ̄u. 2 Di olọ̄u fẹịbe midihọ bolọ milọ̄u galamọ̄u kọ̄u degediye, kẹnọ̄u si mihịkọ̄u
fiyasigedi. Kegei degemọ̄u, o tae tạ kasagại ta tobọ̄u diyo mei debabe, o kẹme bolọdo,
ẹ tọ̄u ye midihọ kasagại milouye domọ̄u yo͡usie bologuạdo dia daladi. 3 Di howili dio
ta wai hos kediạ mogoudu muguomọ̄u, die mogoubọ̄u, die tọ̄u bọ̄u olọ̄u fẹị di dọụsusu,
di tagali sagại keleyanọ̄u suluguadi. 4 Mosolene nị fimạma. Mosolebe hiyedo, mosole
bala kẹme huyadefẹịdo. Wi gofo͡udoye hagua, mosole tọ̄u mọ̄u be, mosole dia daladi
o kahạ bala huyadefẹị kahạnọ̄u dọụsusugumọ̄u, sa ẹ ile tagai kokọ̄u idi. 5 Nebe kẹnọ̄u
tefei, di mogoube huyadefẹiye, kẹnọ̄u si ẹ yo͡usie hiye degedi.

Doube huyadefẹịdoye, dibi fafagai degei kokọ̄u migimọ̄u be ẹ hiyedo degemọ̄u,
hebe olọ̄u fẹị wobọ̄u mọ̄u idi kẹme di kọ̄u tewe. 6 Di mogoube huyadefẹị, di tọ̄u
be hiyedonọ̄u. Kẹnọ̄u si di mogoube dou sạ degei, di tolọ̄u mimigie suluguadi kẹnọ̄u
tefei. Dou gofo͡udo kẹme dou sahạ bi. Damalẹdo, di mogouye degeiye, di midihọ
kasagại hiyedo milọ̄u goumọ̄u, di fịbọ̄u tọ̄u bọ̄u olọ̄u fẹịbe sibigi degeimọ̄u, tạ kasagại
kẹnọ̄u tobolọ̄u suluguadi. 7 Gali olọ̄u fẹị, waibọ̄u, siobọ̄u, beibọ̄u, tọ dulemọ̄u galibọ̄u
olọ̄u fẹịbe o di mo͡umamọ̄u dia daladi, diạge di tagali sagại kẹnọ̄u degele idi. 8 Kẹnọ̄u
si di mogoube diyọ̄u bologuạdo ta dia dalale sagại mei. Mogou kahạge yo͡u tagaiya
kẹnọ̄u tobọ̄u di. Di tạ kasagại tobolọ̄u idi kẹme beiye galoumọ̄u do gofo͡udo dugudi
sagại kẹnọ̄u tefei, di mogouya kẹ felẹdi. 9 Di Hiye O, ẹme di Aye, di mogouyege ẹ
hụ hebele fogulo idi. Haba di mogou kahạnọ̄u be tạ kasagạine tobolọ̄u idi, o sasại,
Godihạ yo͡u sagại dege dalamabadomọ̄u milou kediạmokọ̄u ne tạ bọ̄u basia tobolọ̄u
idi. 10 Di mogou kahạge tạ bolọụ kege tobolọ̄u idi. Tabe Godihạ hụ hebele fogulo
idi, haba tabe tạ kasagại tobolọ̄u idi. Mạ mogo diạma, midihọ kẹme kasagạido, kege
degedama. 11 Tọ sou dugebe, huẹị bolofẹibọ̄u, huẹị kasagạibọ̄u de geleguo felẹdiyo
mei. 12 Mạ mogo diạma, hebe kiyouye kolo mạdibe, desẹ kolo de mạdi? Kegediyo
meido. Haba hebe gohoye kolo mạdibe, hebe kiyou kolo de mạdi? Kegediyo meido.
Nebe kẹnọ̄u tefei, huẹị kasagại felẹdi tọ sou kodugebe huẹị bolọ de felẹ? Kegebe ta
degediyo meido.

O koyobe hebenihạ tewebọ̄u debabe, ẹge midihọ bolofẹị kẹnọ̄u milọ̄u ba dugulo

13 Nị kile o tanọ̄u tabe fimạibọ̄u tewebọ̄u bolọdo ta de dala? O kegei ta dalababe, ẹ
yo͡usie huyafẹị degeba, midihọ bolọdo kẹnọ̄u milọ̄u ba, di duguoba, ẹme tewe odade
tawale ile. 14 Kẹnọ̄u si nị yogokọ̄u dafaba kona dege, nịọ̄u nị hụnọ̄u hebele fogulaba
degeligine, nịọ̄u sie tewe oyodedama. Kegeligi, nị ogọ̄u gai midihọ kahạ damalẹdo
tạ bolofẹị kẹ huyafẹị degeiye domọ̄u. 15 Tewe kegei kẹme hebenihale mei, sa sibigẹ
kuokọ̄u ge tamạ degei. O kegei kahạge yo͡usie fimạdibe, ẹme Godihạ tạ seseliyade
tawadiye, kẹnọ̄u si gulokou. Tewe kẹme Tamạhạ nelị kẹ seseli. 16 Nị duma, yogokọ̄u
kona dege dafama, dio͡u die hụnọ̄u hebele fogulo idi kediạ sa kokọ̄u be, midihọ
kasagạinọ̄u hiyedo milọ̄u gamọ̄u, bologuạ dalaguadiyo mei. 17 Hebenihạ tewe kẹme
o tae mo͡umọ̄u be, ẹ tewe kẹme ta sibigi degediyo mei, omokọ̄u ne hagị ta nẹdiyo

* **3:1** 3:1 Tisa dabai ko͡ume Godihạ tạ hehegiedi dabai.

mei. O kahage amafei hemele fiyanou ta tobou di. Eme ta dudi o. Haba eme solou do degemou, midiho bolonou milou di o. O sasai olou fei kediamokou be midiho bolofei kenou milou di. E midiho bolo milolou yodemamou be, e damaledo milou di. 18 Di fi tanou dege daladibe keme hebe haimikou debe sogodi ke sagai. Sogoma fogou dalali, nale hou bologuado fua fologolu sagai kenou tefei, dine fi tanou dege dalabasi, midiho bolodo kenou hiyedo milou gouba dugulo.

4

Sa sibige kuokou midiho kasagainou tagale idi o kediame Godibou ho mai dalagua

1 Ni nioou sie tae biyadibou gegadibou olou fei kaha yobe kei? Keme ni tou e tagadi kahanou ni duledu milou ga idi. 2 Ni bi sudo kou molo□u sagai degele idiye, kenou si ta molo□u mei. Ni bi ta kona dege dalaguali, o woumou tofigieimou be, bi keme ni ta mo□udiyo mei. Ni tae gegamou, biyamou haguadiye, bi ni tagalemou biyolu keme ta mo□udiyo mei. Yobe, nige Godiha nimokou neyedema diho baga tobolou idiyo mei kaha degemou. 3 Haba ni bi ta molo□uyodema diho baga tobou mou be, ni ta mo□udiyo mei, ni fi doudo ke madiyo mei kaha degemou. Damaledo, bi ni tou e tagaliya kenou molo□uyodema diho baga tobou di kaha degeimou, Godiha nimokou ta nediyo mei. 4 Nime o hiyou degedi sasai ke sa degei. Sasai kegei kahage e ma tou fogou, midiho kasagai milou ga siadi. Nebe kenou tefei, nine Godi tou fogou mou, midiho kasagainou milou ga suluguadi. Duma, sa sibige kuokou midiho kasagai tagadi o keme Godibou ho mai dala. Damaledo, ni o taha sa sibige kuokou midiho kasagai milolou yodema milou babe, o keme Godiha mogo meido. 5 Godiha kuguokou kou gue nalai dala keme mou yo□uwa nalali mei, di fi, Godiha di duledu mai keme Godiha kona degedi, e tagaliya kenou degeyedei.

6 Godiha dimokou hiyedo habaguguedi. Kegei kaha degemou, Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

O sasai dio□u die hu hebele fogulo idi kediame Godiha degeiye, diame huyafei dege daladi. Kenou si o sasai dio□usie huyafei degele idi kediame, Godiha habagugueibe diabou de daladi. *Gutpela Sindaun 3:34*

7 Kegei kaha degemou, ni Godiha hayedunou dalaguama. Ni Tama tobekou muguba, e kama folo. 8 Ni ile Godikou hafei dege dalababe, ene hagua nimokou hafei dege dalale. Midiho kasagai degedi o sasai diama, oe dobogo□u bigidi sagai kenou tefele, nine ni duo bigima. Fimai bolou o sasai diama, ni fimaibe tanou fei Godikou nou fimama dalama. 9 Nioou sie hagi degeba, nioou ni sihou gosoma. Yilo idi o sasai diama, hobou yodama, gosoma. Hoho degedi o sasai diama, ni hobou hoho degedama, hagi dege dalama. 10 Ni Hiye Oha dihile kokou nioou sie huyafei dege dalababe, Hiye Oha ni hebele fogulo.

Ni nioou sie yogo tobe tobou ba tobou ba dedama

11 Mogo diama, ni nioou sie yogo tobe tobou ba tobou ba dedama. Damaleyodei o koyoha yogokou tobe tobolou ba figoubabe, o kegeli kahage Godiha kuolou ta kene tobe tobolou ba figale. O koyoha Godiha ta ke fibabe, o keme Godiha kuolou ta dulo sesedi o mei. Godiha kuolou ta fidi obe e. 12 Kuolou tabe Godihanou omokou nei. Enou be ta sai fidi o. Ege o sasai ilo kelebe yo□u mamolo□uye dalamou dugulu, ha

o ilo kelebe makoloye dalamõu dugulu. Kẹnõu si o ta nạ nogo fidi kẹme nạ degele sagại meido kẹ degedi.

Di Godihạ tạ dafadame

13 Sele dabai hiyedo degelamõu degeli o diạma, ạ nịmokõu tobõu ladi. Yobe, nị diabaya, idibaya kele ya, sa hiyekõu foloba, bi tiga mo□udi dabai kẹ hiyedo degele iligi, sadebe tanõu ta mei degeiba kuhe fogõu hagualeyode tobolõu idi kahạ. 14 Tạ kẹme nị tạenõu tobolõu idi. Idiba tamạ degele kẹme nị ta tewe mei. Sa sibigẹ kuokõu daladibe, nịme mabiye migile goguo dalali, igilemạ folodi sagại kẹnõu tefei. 15 Bolofẹibe kõu gue, ạme Hiye Ohạ tagaiya kẹ tolo i ho fogõu babe, ạ degeleyode tawai kẹme damalẹdo degeleyode tobõu ma. 16 Kẹnõu si nị nịõu sie hiye degemõu, nịõu nị hụ hebele fogulo idi. Midihọ kẹme kasagại. 17 Kegei degemõu, o sasại koyo nạ midihọ bolọ milõu di kẹme kõu teweye, kẹ haba milõu ho fogõu babe, nạme midihọ kasagại degeli.

5

Bi sụdo o sasại kediạme gili degeibabe, hebe kasagại molo□u

1 Ạ bibõu o sasại nịmokõu tobõu ladi. Nịme hagị hiyedo dugulo dala kahạ degemõu, kõu bõu ge hiligedo gosolo dalama. 2 Nị bimại olõu fẹi tabale i. Nị yukuei olõu fẹi sigọye nalạ hobogou. 3 Nị sele igi golbõu, silvabõu olõu fẹi kẹme asa guaye tou sagại kegei dalamõu dugulu kẹme nị midihọ kasagại olõu fẹibe tamạ degeimõu dugulu kehẹ. Asa gua kahạ sele nạdi sagại kẹnõu tefele, nị tõu ne olõu fẹi douye nalẹ. Yobe, uwage sawisieibe hafẹi degeli kõu lege, nịge bi sụdo kefema gili degele ili kahạ degemõu. 4 Nị defẹido duma. Nị dabai degele idi o kediạ nị hebe haikõu ya, segei mo□uma haguasieimõu be, nịge sele kõu nelẹyodele idi kẹme nelẹ idiyo mei kahạ degemõu, diạ hagị hiyedo degele i. Hagị hiyedo degemõu haguisoumõu be, Hiye O Godi, ẹ nelẹbe hiyedo folodo, ẹge o kediạ haguisolu uwobe kõu dudi. 5 Nịme sa sibigẹ kuokõu bi bolọ kẹ hiyedo dege kefema bologụado dalagua. Nalẹne hiyedo nalạmõu haguasiligi, nị tõu dalalẹ ili kahạ, ise, nị wolo sawisiei kẹme hafẹi degeli. 6 Bibõu o nịge dọụdo o sasại, nịmokõu ta degele ili mei kediạme tạ saiye tolõu ba woma mei degele.

Di nelẹdo dege dalali, Godikõu dihọ bagạ tobolõu ba, Hiye Ohạ haguale kẹ dia dalaguame

(Tạ Hiye 5:7-20)

Di hagị duguoba, nelẹdo dege dalali, Hiye Ohạ haguale kẹ dia dalaguame

7 Mogo diạma, Hiye Ohạ haguale kẹ dia dalagualibe, hobõu dafadama. Nị tewe, hebe hai dabai degedi o kediạge die nalẹ segei kahạ suwi degele kẹ dia dalalebe ta dafa idiyo mei. Hueibõu asọbõu kahạ degeiye, segei sibigẹ degele kẹ dia dalaguadi. 8 Nebe kẹnõu tefei, nịne dafadama. Nelẹdo dege dalama, Hiye Ohạ haguale hafẹi degeli kahạ degemõu.

9 Mogo diạma, nị nịõu sie yogokõu gofo□u degeiba gofo□u degeiba deba, tobe tobõu dama, tạ sai fidi Hiye O Godi ẹme hafẹi degei dala kahạ degemõu, nị degeli kẹ duguoba fiye domõu. 10 Mogo diạma, nị habage-degele-duguo-tobõu di-o kediạmokõu fimạma. O kediạ Hiye Ohạ hụya kẹnõu hehegile i kelegebe, hagị hiyedo diạ dugulo i. Kẹnõu si diạ dafa ili mei, nelẹdo dege deleiguei. Nịne diạ degei sagại kẹnõu tefema. 11 Duma, di kõu gue tobolõu idi, o koyohạ hagị hiyedo dugumõu hagueiye, ẹ ta dafadiyo mei,

nelẹdo dege daladi, o kegei kẹme hohọ dege. O Jop ẹ hagị dugu kahạ tạ kou nị kou dulo i.* Ẹ hagị hiyedo dugumou, nelẹdo dege dalali, ta dafali mei. Godihạ olou fẹị bologuọụmou bolọ degei. Damalẹdo, Hiye O ẹme solou do degedi, dimokou habaguguedi o.

Hebenihạ hụya kẹbou, sa sibigẹ hụya kẹbou de tạ maka dege tobou dama

12 Mạ mogo diạma, nị defẹịdo duma. Hebenihạ hụya kẹbou, sa sibigẹ hụya kẹbou, hụ daga taya kẹbou de tạ maka dege tobou dama. Nạ ta degeleyodebabe, damalẹdo dege. Nạ ta degele mei kẹme hobou tobou da. Hụ daga daga taya maka dege tobou dama, nị tạ saiye touye domou.

Damalẹyodei oe Godikou dihọ bagạ tobolou be nelẹ hiyedo

13 Nị kilege o tanou tae hagị dugubabe, Godikou dihọ bagạ tobou yede. Ha, nị kile o tanou tae hohọ degeibane, Godihạ hụ hebele foguoba diẹ feyede. 14 Nị o ta do degeibabe, sosikou widio o kediạ haguayede tobou ba, diạ ya fologa, Hiye Ohạ hụya kẹ dihọ bagạ tobolou gi, do o kahạ tou guebou gusege hueị kẹ hulo. 15 Godihạ dabai degedi o kediạ damalẹyodema, dihọ bagạ tobou babe, Hiye Ohạ do o kẹ bologuọụba bolọ degele. Midihọ kasagạị, do o kahạ milou gadi kẹne Hiye Ohạ gebe meiyodele. 16 Kegei degemou, nị midihọ kasagạị degei kẹ nịou sie yogokou kusigile tobou ba tobou ba dema. Haba nịou siene Godihạ nị bologuọụba bolọ degeyedema dihọ bagạ tobou ba tobou ba dema. Damalẹyodei o tahạ Godikou dihọ bagạ tobolou be nelẹ hiyedo. Nelẹ kahạge do o kẹme dogou guba toto bolọ degele. 17 O Elaija* ẹme di sạ degei dalali, hueị todayedema Godikou hiyedo dihọ bagạ tobou mou, hueị teli mei deleibe, sadebe olou fẹị kamadia, oguone olou fẹị walạiyosi kege mei degei. 18 Elaijahạ haba dihọ bagạ tobou mou, hueị toumou, hebe hai saya nalẹ segei olou fẹị haba fologamou suwi degele i.

O mihịkou fiyei kẹme di dogou guoba boholou malạ haguame

19 Mạ mogo diạma, nị o tanou tahạ damalẹdo tạ kẹ dulo seseligi tou fogou, mou duwoba, ẹ mogo tae haba boholou mạ malạ hagubabe, 20 o kẹme dabai bolọdo degeli. Nị kou tawama, o tahạ ile, midihọ kasagạị milou di o kẹ Godikou malạ hagubabe, ta tolo ile mei. Kefẹị degeli kahạnou be, Godihạge o kahạ midihọ kasagạị milou di kahạ hebe kasagạị kẹbou de olou fẹị igile mugulu.

* **5:11** 5:11 Jop 1:21-22; 2:10; 42:10 * **5:17** 5:17 1 King 17:1; 18:1, 42-45

Egei Sasafẹi
Pitahạ
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

Yesuhạ dabai degedi o olõu fẹibe 12 kege deleiguei. O tanõu ta ẹ hụbe Pita, ẹ hụ tabe Saimon. Kuguo koũme ẹ nalại.

Pita ẹ kuguo koũ, o sasại hagi dugulo idi kediạmokõu nalạma nẹi. O sasại kediạme Yesu Kelesukõu damalẹyodele i kahạ degemõu, ho oe diạmokõu hagi hiyedo nelẹ idi. Pitahạ kegedi kẹ tawale guẹ degemõu, kegeligi diạ kesigieba, die damalẹyodei kẹ tõu fogõu ye domõu, ẹ diạ dedẹi sasagiemõu kuguo koũ kuhe nalạma nẹi.

Kuguo tạ uwage nalại kokõu be, Pitahạge ẹme sa Babilon tie oyodei.* Tạ kẹme tạ makai. Tewe o kediạge Pita ẹme sa hiyedo Romkõu dalali, kuguo koũ kuhe nalạiyode tawale ili. Yobe, sa hiyedo Babilon oe midihọ kasagại hiyedo milõu ga idi sagạibe, sa hiyedo Romkõu gene kẹnõu tefele degele idi kahạ degemõu.

Kuguo 1 Pita koũmahạ tạ sibigẹ tanõu tanõu olõu fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:1–2:10

Dibe Godihạ o sasại degei kahạ degemõu, di bi bolọdo Godihạ dimokõu nelẹ kẹnõu diaba, midihọ bolọnõu milõu ga dalame.

Tạ Hiye 2:11–3:22

O sasại kediạ dihọ tageya kẹ di midihọ dọụdonõu milõu ga suluguame.

Tạ Hiye 4–5

Damalẹyodele i o sasại kediạme tefele dugu hiyedo duguomõu, hagi hiyedo dugulo i.

Dibe Godihạ o sasại degei kahạ degemõu, di bi bolọdo Godihạ dimokõu nelẹ kẹnõu diaba, midihọ bolọnõu milõu ga dalame

(Tạ Hiye 1:1–2:10)

1 Ạme Pita, Yesu Kelesuhạ tạ-bolofẹi-malạ-siadi-o. Ạ kuguo koũme Godihạ yoũ ẹ biyodema makai o sasại nịmokõu nalolụ. Mogo diạma, afu nị di sa tõu fogõu fogõu ya, sa ahudo Pontusbõu, Galesiabõu, Kapadosiabõu, Esiabõu, Bitiniabõu keleya kẹ dalagua o sasại nịmokõu ạ kuguo koũ nalạma nelị kuhẹ. 2 Afudo, Aye Godihạge nịme kõu tewe delei, yoũ ẹ bi bolọ degeleyodema makai. Habage, Duo Bolofẹihạ hagua, nị duledu dabai degeiba, nịme Yesu Kelesuhạ tạ dulo sesemabadomõu, ẹ kafeiye nị bigima mei degei. Godihạ nịmokõu hiyedo habagugueiba, nịme bologuạdo dalamabadomõu.

Dibe hebenitõu fologaba, bologuạdo dalaguale

3 Di Godihạ hụ hebele fogume. Ẹme Godi, di Hiye O Yesu Kelesuhạ ẹ Aye. Godihạ dimokõu solõu do hiyedo degeimõu, Yesu Kelesu tobõu mõu hagua, tolo imõu, yoũ haguạgi kahạ degemõu, dine fị gehẹ, Godihạ dimokõu nelẹyodei kẹ moloũyodema dia dalagua kuhẹ. 4 Bi Godihạ habage dimokõu nelẹ kẹme bolọdo, ta tabale mei, ta

* : (Tawale tạ) Nạ 1 Pita 5:13 dugu.

kasagai degele mei, ta mei degele mei, hebenitou you kegenou dalale ke malaa ile.
5 Ni Kelesukou damaleyodei kahaa degemou, Godihaa you e neleyenou ni wolou dalali,
uwage sabiyale kelege, Godihaa degeleyodei keme doudo tamaa degeiba duguba, e ni
mamolou.
6 Tefele dugu kahaa nimokou haguadibe toua degeifei. Ha Godihaa degeleyodei keme
ni kou tawalemou hoho degele ili kehe. 7 Nimokou tefele dugudi keme mou youwa
degediyo mei. Ni damaleyodeibe de sele igi gol sagai domou kuhe tefele dugudi. Ni
tewe, sele igi gol keme bi boloodo, doulukou sidibe, igi ta, haba, sele igi goldo domou
kuhe sile dugudi. Nebe kenou tefei, nine tefele duguga ibe deba, ni damaleyodei ke
ta tou fogou ho fogou ba, Yesu Kelesuhaa boholou maa hagubabe, o sasaiye Godikou
bolofeiyodema, emokou hohobolou ba, e hu hebele fogulo ile. Yobe, bi olou fei mei
degeiba, sele igi gol kene mei degele. Ni damaleyodei kenou si sibige hiyedo, ta mei
degele mei. 8 Nige Yesu Kelesube kou dugulo ili meiye, kenou si ni e tagalemou,
emokou hoho hiyedo degele ili. Damaledo, ifibe nige eme ta duguyo meiye, haba
emokou damaleyodema, hoho hiyedo degele ili. Hoho keme di ta tawaga tobolou
sagai mei. 9 Godihaa ni mamou laamou degeli, ni Kelesukou damaleyodei dalamou
kahaa.
10 Habage-degele-duguo-tobolou-idi-o, afu deleiguei kediaa Godihaa ni habaguguele
kahaa ta ke tobolou mou, Godihaa di mamolou kahaa yo ke dugulamou ka idi.
11 Kelesuhaa Duo Bolofeihaa o kediaa die duledu dalamou, diage kou gue tobolou idi,
sabita, Kelesu eme hagi hiyedo duguoba, hu hiyedo ke molou. Kege hehegiemou,
kou gue yoduga idi, di mamolou o eme koboge haguale? E haguale sawisiei hafei
degeibabe, keiye tamaa degeiba dugulo? 12 Kenou si Godihaa diamokou be, ni hehegile
idi keme ni o habage haguaa ile kediamokou tamaa degeleyode tobou. Kegemou, wefei
Godihaa Duo Bolofei tobou mou, hebenitou ge migilemou, ta uwo bolofei tobolou idi o
kediaa dogou guomou, nimokou ne ta bolofei ke tobou mou suluguei. Esol o kediane
ta bolofei kahaa sibige ke tawalamou degele ili.

Godihaa dibe you e bi boloodo dege dalamabadomou haguisolu

13 Kegei kahaa, ni fiyege amaba, doudonou dalaguama. Yesu Kelesuhaa nimokou
tamaa degeiba, Godihaa ni habaguguele ke defeido dia dalama. 14 Afu, ni tawali mei
kelege, niou ni tou e tagaiya kenou suluguadi keme haba ta degedama. Sisigo diaa die
ayehaa ta dulo sesedi sagai, kenou tefema. 15 Godi, ni haguayadomou haguisai eme
bolofeido. Nebe kenou tefei, nine Godihaa o sasai boloodo dege dalaguama. 16 Yobe,
Godihaa kuguokou be kou gue nalai dala,
Ame ni Godi boloodo kahaa degemou, nine maa sosou boloodo dalaguama. *Wok Pris 11:44-45*

Godihaa di mamouube, bi sibige hiyedoye mamou

17 Nige Godikou be ni Ayeyode diho bagaa tobolou idi. Di Aye e di fidibe, ege hu
mei obou, hubou obou kokou ta duguo fidiyo mei. Godihage midiho, di milou gadi
kenou duguo fidi. Kegei kahaa degemou, ni sa sibige kuokou dalagualibe, Godikou
gue degeba, sa sibige koume ni sado meidade tawama. 18 Afu nime sibige mei
midiho, ni kou guai o kediaa nimokou hehegiei kenou milou ga idi. Kenou si, Godihaa
dugube, kasagaido degeimou, e ni kuhe mamou. Ni tewe, Godihaa ni mamouube, sele igi
silvabou, golbou kegeiye mamou li mei. Bi keme kasagai degedi binou. 19 Godihaa ni

mamọụbe, Kelesuhạ kafeiyenọ̄u mamọụ. Kelesube wai sipsip wili bolọdo kẹ sạ degei, sibigibọ̄u mei, kasagại ta dala mei. Ẹ kafeibe sibigẹ hiyedo. 20 Sa sibigẹ ko□ụ milọ̄u li mei kelege, Godihạge Kelesuhạ di mamo□uyadomọ̄u kọ̄u maka degei. Kẹnọ̄u si uwage sawisiei hafẹi degeimọ̄u, ẹ nị dogọ̄u gulamọ̄u tamạ degei. 21 Kelesu ẹ degeiye, nị Godikọ̄u damalẹyodele ili. Ẹ tolo imọ̄u, Godihạ ẹ haguạgiemọ̄u, ẹ hụ hiyedo kẹ ẹmokọ̄u nẹi. Kegei kahạ, nị Godikọ̄u damalẹyodema, ẹ degeleyodei kẹ tamạ degeiba dugulamọ̄u dia dalagua kehẹ.

Di di mogo diạ defẹido tagame

22 Nị tạ damalẹdo kẹ dulo sesele iligi, Godihạ dihịle kokọ̄u sibigi ta dala mei kahạ, nị damalẹyodei o sasại kediạmokọ̄u solọ̄u do degele ili kehẹ. Kegei degemọ̄u, nị nịọ̄u sie tagaleba solọ̄u do degeiba solọ̄u do degeiba dema. 23 Yobe, nịme fị boholọ̄u, dihi baga malạ felẹmọ̄u, fị gehẹ dege dalagua,* yobe nị Aye Godihạ tobou kahạ degeimọ̄u. Godihạ tạbe ta mei degele mei, yo□ụ kegenọ̄u dalale. 24 Godihạ kuguokọ̄u ne kege nalại dala,
O sasại olọ̄u fẹi dibe diọ sạ degei.
Dibe hebe fi sagại kegei, obe dugumọ̄u be bolọdo.
Diọ kẹme fafagadi.
Hebe fi kẹme migima mei degedi.
25 Kẹnọ̄u si Hiye Ohạ tạbe yo□ụ tofousogo kegenọ̄u dalale. *Aisaia 40:6-8*
Tạ kẹme tạ uwo bolofẹi o ilo kediạ nịmokọ̄u hehegile i.

2

Tạ makaibe Hiye O ẹme fị nẹdi mouti bolọdo kokọ̄u mạ tobou*

1 Nịme gehẹ dege dala kahạ degemọ̄u, midihọ kasagại milọ̄u gadi kẹbọ̄u, ogọ̄u gadi midihọ kẹbọ̄u, tạenọ̄u bolofẹi degedi midihọ kẹbọ̄u, kona degedi midihọ kẹbọ̄u, tobe tobọ̄u di midihọ kẹbọ̄u olọ̄u fẹibe tọ̄u fogọ̄u ma. 2 Dihi dieye bu nalẹ sagại hiyedo degedi sagại kẹnọ̄u tefei, nịne Godihạ tạ bolofẹi kẹ dulo sagại hiyedo degema. Bu sibigibọ̄u mei kegei kahạge, nị fị kẹ dogọ̄u guba, ẹ hiyedo degele, haba nelẹne hiyedo dege dalale. Gehẹ degenọ̄u dalali, Godihạ nị mamalạba, nị Godibọ̄u de bologuạdo dalaguale. 3 Hiye O ẹ midihọ kẹ dimokọ̄u hehegieimọ̄u nị kọ̄u dugulo i kahạ degemọ̄u, nịge Hiye O ẹme bolofẹiyode tawale ili.

4 Nị Hiye Ohạ sọ̄u guedu ima. Ẹme fị nẹdi mouti bolọdo, o kediạ sibigẹ mei baga kọ̄u igile muguye, haba Godihạ makaibe, ẹme sibigẹ hiyedo dala. 5 Nịne fị gehẹbọ̄u de mouti sạ degei, Godihạ malạmọ̄u, Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹnọ̄u mosọ togoulu. Mosọ togoma mei degeba, nịme Godihạ ẹ mogọ̄u du daladi o* degele iba, bi Godihạ tagale sagại kẹnọ̄u nịge Yesu Kelesuhạ hụya kẹ ẹmokọ̄u nẹmabeedei.

6 Godihạ kuguokọ̄u ne kọ̄u gue nalại dala,
Duguma, bitọụ Saion kotọ̄u ạ mouti* ta fogolọ̄u kuhẹ.
Mouti kẹme meleya mouti, sibigẹ hiyedo, Godihạ kọ̄u makai dala.
O tahạ ẹmokọ̄u damalẹyodebasi, o kẹme habage ta sidifi degele mei. *Aisaia 28:16*

---

* **1:23** 1:23 Jon 3:3-6 - Yesuhạge Nikodemuskọ̄u be, nạme haba dihi baga malạ felẹyede tobou. * **2:** (2:0 widio tạ) Grik tạege mouti-yodili mei, *igi*-yodei, Juda o kediạ igi mosọ togolo idi kahạ degeimọ̄u. * **2:5** 2:5 Afudo, *mogọ̄u du daladi o* (‘pris’) kediạ Mosehạ kuolọ̄u tạ kẹ dulo seselemọ̄u, gali sile, Godikọ̄u nelẹ idi. * **2:6** 2:6 *Mouti* kẹme damalẹdo mouti mei, kẹme Yesu. *Bitọụ Saion* kẹme sa Jerusalem.

7 Damaleyodele i o sasai ni dugulube mouti keme bolodo, sibige hiyedo. Damaleyodili
mei o sasai kediạ dugulube, kou guei dugulo ili,
Mouti, mosọ togodi o kediạ dugube kasagai degeimou kou igile filei keme e haba
meleya mouti fogou. *Buk Song 118:22*
8 Kou guene kou nalai dala,
Die abogo□uye mouti kokou kuwagaba fiyasigile.
Damaledo, mouti hiyedo kokou be obe kuwagaba, mihikou fiyasigile. *Aisaia 8:14*
O kediạ Godihạ tạ ke tobekou mugudi kahạ degemou, kuwoumou be, diạ mihikou
fiyasigedi. Afudo, Godihage o kediame kegenou degeleyodema kou tobou.
9 Kenou si nime Godihạ yo□u e o sasaiyodema kou makai. Nime e mogou du daladi
hiye o debane, e huti debane, e sosou debane, nime e midihọ bolodo ke omokou
hehegiemabadomou makai. Ege nime hulia sakou dala ke tou fogou ba, hohọ bolofei
kokou fogou haguamabeedema haguisai. 10 Afu, nime mou yo□uwa deleigueiye,
kenou si ifibe nime Godihạ o sasai degei. Afuge, nime Godihạ habaguguei midihọ
ke ta tawale ili meiye, haba ifisi Godihạ habagugueibe nibou de dala kehe.

O sasai kediạ dihọ tageya ke di midihọ doudonou milou ga suluguame

(Tạ Hiye 2:11–3:22)

Dibe Godihạ dabai degedi o sasainou dalame

11 Mạ mogodo diạma, nime sa mei o sagai kahạ, ạ egele tobou ba ni duma. Sa sibige
kuokou midihọ kasagai, ni tou e tagali sagaiya ke hobou degedama. Midihọ kasagai
ni fibou de biyadi ke tobolou. 12 Ni Godikou damaleyodili mei o sasai kediạbou de
dalagualibe, midihọ doudo kenou milou gama. Kege degeibasi, ni susuga tobolou idi
o kediạ ni midihọ bolofei ke duguoba, Godihạ di dugu haguale kelege, diạ Godikou
hohọbolou ile.
13 Nime Hiye O Kelesukou damaleyodei o sasai kahạ degemou, ni gamani o olou
fei kediạ tạ dulo sesema. Gamani o olou fei die hiye o, eme hu hiyedo, sa sibige
kuokou o sasai di hu olou fei ke gabama felei. 14 Gamani hiye o kahạ dabai degele
idi o kediạ tạne dulo sesema. Gamani hiye o kahage e dabai degele idi o kediạ tobou
mou ya, sa sa olou fei kile midihọ kasagai milolou idi o kediạ egele womou, haba
midihọ bolọ degedi o kediạmokou be bolofeiyode tobou mou suluguamabeede tobou.
15 Godihage nime midihọ bolofei kenou milou mabeedema tagali. Kege degeibasi,
totou degei o, tạenou tobolou idi kediạ ni midihọ bolọ ke duguoba, nimokou susuga
tobolou idi midihọ ke tou fogou le ile. 16 Nime hebe kasagai ta molo□u meidade
tawaleba suluguama. Kenou si ni kege tawaleba sulugualibe, midihọ kasagai haba
ta milou gadama. Nime Godihạ dabai degele idi o sasaidade tawaleba suluguama.
17 O sasai olou fei kediạmokou midihọ bolọ kenou hehegiema. Damaleyodele i o sasai
olou fei kediạmokou ne solou do degeba, Godihạ hayedu dalali, gamani hiye o e hu
hebele foguma.

Di Kelesu e hagi dugudi midihọ kenou seseme

18 Dabai degedi o sasai diạma, ni bose diạ tạ ke dulo sesema. Age bose bolofei kediạ
tạ kenou sesemabadomou tobou yo mei. Bose ilo kelebe kou midihọ kasagai milou
ga idi oye, kenou si nige die tạ kene dulo sesema. 19 Nime Godihạ yo□unou dogou

guo dalaba dabai degeligi, bose diạ nịmokoū hagi moū yo□uwa neịba, nị nelẹdo dege dalabasi, Godihạ nịmokoū bolofẹiyode tobolōu. 20 Haba nị midihọ kasagại ta milōu ba, nị bose diạ nị egele wouba, nị nelẹdo dege dalababe, Godihạge nịmokoū be ta hohọ degele mei. Kẹnoū si, nị midihọ dọụdo kẹnoū koū milōu ba, haba nị bose diạ moū yo□uwa egele woubabe, nị nelẹdo dege dalabasi, Godihạge nịme midihọ dọụdo degeiba dugulo.

21 Nị dowoye, Kelesu ẹ hagi hiyedo dugu kahạ degemoū, Godihạ nịne hagi dugumabeedema haguisai. Hagi, Kelesuhạ dugu kẹme yo□u nịmokoū hegi, nịne tawaleba sesemabadomoū. 22 Damalẹdo,

Ẹge midihọ kasagại ta milōu li mei. Haba ogoū gai tạne ta tobōu li mei. *Aisaia 53:9*

23 O kediạ Kelesukoū tạ boū basia tobōu moū be, ẹge ta sima tobōu li mei. Ẹ hagi hiyedo duguye, kẹnoū si ẹge diạmokoū midihọ kasagại kahạ hebe ta nelẹyode tobōu li mei. Ẹ yo□usie Godikoū nẹi, Godihạge obe dọụdonoū fidi kahạ degemoū. 24 Kelesuhạ di midihọ kasagại kahạ hebe kẹ malạ, hebe fufuguomạikoū dioū goū moū, ẹ tolo i. Dige di midihọ kasagại kẹ toū fogoū ba, gehẹ dege dalaguali, midihọ dọụdo kẹ milōu gamabadomoū ẹ kuhe tolo i. O kediạ Kelesu hilịgedo wala imoū, ẹ do hiyedo dugu kahạ, nịme bolọ degele i kehẹ.

25 Afu, nịme wai sipsip sạ degei, fị totoū dege suluguadi, a dọụdo kẹnoū sesele yadiyo mei. Kẹnoū si, nị boholōu mạ ya, wai sipsip dia daladi Hiye Okoū fologa dalaguamoū be, ẹge nị fị oloū fẹi kẹ dia dala kehẹ.

3

Oboū sasạiboū hulomoū daladi midihọ

1 Sasại o hu diạma, nịne nị mạhạ tạ dulo sesema. Nị mạhạ Godihạ tạ dulo sese ho fogoū babe, sasại nịge midihọ bolọ kẹ milōu basi, diạ duguo fị boholōu ile. Nị Godihạ tạ diạmokoū koū hehegie tobolōu sagại meiye, kẹnoū si nị midihọ bolọnoū milōu babe, diạ kẹ duguoba fị boholōu ile. 2 Yobe, diạ dugulobe, nịme tạ dudi sasại, haba nị midihọne dọụdo kẹnoū milōu ba dugulo ile. 3 Sasại nị similolōu be, nị toū boū, nị widio towebōu debe sele igi golbōu, yukuei bolọ bolọbōu kẹnoū kạ idama. 4 Sasại nị degele bolofẹibe koū gue, nị duledune, nebe kẹnoū tefele similoū ma. Kegema, amafẹinoū dalaguababe, nị fị bolofẹi kẹme ta mei degele mei. Godihạ dihịle kokoū nịme bologuạdo dalaguaba, Godihạ dugulobe sibigẹ hiyedo dugulo. 5 Godikoū damalẹyodele i sasại, afudo deleiguei kediạne kege degele idi. Diạ Godihạ degeleyodei kẹ dia dalaguali, die duledu amafẹinoū similolōu dalaguali, die mạhạ tạ kẹ dulo sesedi. 6 Sasại Sara ẹne ẹ mạhạ tạ dulo seseligibe, nạme mạ hiye oyode tobōu di. Nị midihọ bolofẹi kẹ milolōu guẹ dege ho fogoū babe, nịme Sarahạ ẹ sisigọ sagại dege dalaguale.

7 Sasại hu o diạma, nịne nị sasạiboū de dogoū guo sulugibe, nị sasạikoū midihọ bolọnoū milōu ma. Sasạibe nelẹ hiyefẹi mei. Nelẹ, o nị dala sagại kegei mei kahạ degemoū, diạ nịmokoū tạ tobōu babe, nịge defẹido duma. Godihạ o nịmokoū solōu do fị gehẹ nelẹ sagại kẹnoū tefele, sasại kediạmokoū ne fị gehẹ nelẹ. Nị ạ tobolōu kẹ dulo seseibasi, nị Godikoū dihọ bagạ tobolōu kẹme midihọ kasagạiye ta akogulo sagại mei.

Nị nịoū sie yogokoū midihọ bolọ kẹnoū degeiba degeiba dema

8 Ise, ạ uwage tạ tobōu ladi. Nị nịoū sie fị tanoū degeiba, fị tanoū degeiba dema. Tabe, nị nịoū sie yogokoū solōu do degeiba solōu do degeiba dema. Nịme Kelesukoū

damaleyodei kaha degemou, ni niou sie tagaiba tagaiba dema. Haba niou sie yogokou habagugueiba habagugueiba dema. Tabe, niou ni hu hebele fogudama. 9 Oe nimokou midiho kasagai hegibane, ta bou basia tobou bane, ni hobou muwou milou dama. Midiho kegei ke nimokou degeibabe, nige Godiha o kediа dogou guyedema diho baga tobou ma. Godiha ni kege degemabeedema haguisaibe, ege nimokou midiho bolofei ke hegilamou degei.

10 Di tewe,
O koyo na bologuado dalale kebou,
haba sawisiei bolofei dugulo kebou de tagaibabe,
na ta kasagaibou, ogou gai tabou de hobou tobou mou siada.
11 Na midiho kasagai ke tou fogou, fi boholou ba, midiho bolofei kenou milou yedei.
O sasai kediabou de mogo degeba, fi tanou dege dalayedei.
12 Yobe, Hiye Ohage midiho doudo milou ga idi o sasai kediame duguomou dia daladi.
Dia emokou diho baga tobolou imou be e dudi.
Kenou si midiho kasagai milou di o sasai kediame ege tobekou mugu dala. *Buk Song 34:12-16*

Di midiho bolo milou mou dimokou hagi hagulu keme tabou mei

13 Ni midiho boldo milou laba degeibabe, o koyohage ni wolo? O ta mei. 14 Kenou si, ni midiho bolo milou di kaha dowo ke hagi dugubabe, ni hohonou degema. Yobe, Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,
O taha nimokou gue neibabe, ni hobou kesigie gue degedama. *Aisaia 8:12*
15 Ni Kelesukou nou damaleyodema, enou si ni Hiye Oyode tawama. O tae nimokou kou gue yodubabe, kagemou nime hebenitou bologuado duwolo ke dia dalagua deibabe, ni ama dala kaha yo ke o kokou defeido tobou ma. 16 Kenou si nime damaleyodele ili mei o sasai kediabou de ta koubabe, dia yoduga ili ke duloba, diamokou be himido degeba, amafeinou tobou ma. Nime Godiha dihile kokou doudo dalaguadade tawaibabe, nige damaleyodele ili mei o kediamokou midiho boldo kenou hegiba, dia ke duguoba, Kelesuha midiho ni milou gadi ke susuga tobolou idi ke tou fogou ba, dio□usie file dugu kasagai deba, sidifi degele ile. 17 Dibe Godiha tagaiya ke midiho boldo milou gadi kaha dowoye di hagi dugubabe, keme tabou mei. Haba midiho kasagai milou di kaha dowoye hagi dugubasi, keme kasagaido.

Kelesuha teibe e di mamou lamou kuhe tolo haguai

18 Kelesu eme ta degeli meiye, kenou si doudo mei o sasai di dowoye, e tolo i, di midiho kasagai kaha hebe ke ta mouye domou. Ni Godikou wou ma ilamou, e tanou fei tolo i kehe. Haba tage ta tolo ile mei. Sa sibige kuokou ge o kediа woumou tolo i. Kenou si Duo Bolofeiha degeiye, e haguа gehe degei. 19 Kegemou, e fi kaha muloumou, Godiha ta ke tei fi ilo didio degei dalagua kediamokou hehegie tobou. 20 Tei fi keme Noaha delei kelege Godiha ta dulo ili mei o sasai tofigile i kediа fi. Damaledo, Noa e dalali, mosole mosо togoumou be, dia midiho kasagainou milou ga imou, Godiha duguo fogou dalali, Noaha mosole mosо tegei ke mei degei. Kegemou, o sasai olou fei 8 kege kediа mosole foudu fologoumou, to gihou hiyedo kou hagueiye, kenou si diame ta hueiye weli mei, Godi yo□u dogou gu. Sa sa o sasai suudo, olou feibe to gihouye woma mei degei. Yobe, dia Godiha ta dulo sesele ili mei kaha degemou. 21 To gihou keme fafeleya tofou di ke sa degei. Fafeleya tofolou imou, Godiha nime yo□u kou

mọu̱. Fafeleya tofou̱ di midihọ kẹme tọ todi sagau̱ kegei mei. Di tọ toumou̱ be, sibigi di tou̱ guebou̱ dala kẹnou̱ bigima mei degedi. Kẹnou̱ si, fafeleya tofolou̱ idibe, di duo sibigi mei degeba, Godiha dihile kokou̱ bolọnou̱ dalagualeyodema kuhe degele idi. Godiha Yesu Kelesu haguagi kaha degemou̱, di fafeleya tofou̱ mou̱ be, ẹ di mo□udi.
22 Kegemou̱, Kelesu ẹ hebenitou̱ folo, Godiha dobogo□u delekou̱ duwomou̱ be, ẹsol o daga dagabou̱, duo daga dagabou̱, hubou̱ bi ilo kelebou̱ olou̱ fẹi kediạ ẹ nelẹ kaha hayedu dalaguali, ẹ tạ dulo sesele idi.

Damalẹyodele i o sasại kediạme tefele dugu hiyedo duguomou̱, hagi hiyedo dugulo i

(Tạ Hiye 4–5)

4

Di tou̱ e tagadi midihọ kasagại olou̱ fẹi kẹ tou̱ fogou̱ me

1 Kelesu ẹ tou̱ be do hiyedo dugu kaha degemou̱, ni ẹ fimại sagại kẹnou̱ tefele fimạma. Yobe, o taha ẹ tou̱ be do dugu debabe, midihọ kasagại ẹ milou̱ di kẹme tobekou̱ muguo mei degei. 2 O kegei kẹme sa sibigẹ kuokou̱ dalabe, tou̱ e tagadi midihọ kasagại kẹme ẹge dafadi. Godiha tagali kẹnou̱ sesele ile sagại degedi. 3 Damalẹyodili mei o kediạ die tou̱ e tagadi midihọ kasagại kẹ milou̱ ga idi kẹme afu nine hiyedo milou̱ ga idi. Damalẹdo, sasại hiyou siadi midihọbou̱, o hiyou siadi midihọbou̱ kẹme ni kou̱ milou̱ ga idi. Ni tigi kolo huẹi gofo□udo nạma fi totou̱ degemou̱, tạ kasagại tobou̱ dibou̱, midihọ kasagại milou̱ dibou̱ kẹ hiyedo degele idi. Haba ogou̱ gai godi kediạ egei kẹne ni kou̱ dulo sesele idi kẹme kasagại hiyedo. Midihọ olou̱ fẹi kegei kẹme haba ta degedama. 4 Ifibe nime damalẹyodele ili mei o sasại kediạbou̱ de geleguoba, midihọ kasagại milolou̱ be dafa ili. Diạ kẹ duguo kesigiemou̱, damalẹyodele i o sasại nimokou̱ tạ bou̱ basia tobolou̱ idi kehẹ. 5 O sasại kediạ kege degemou̱ ibe deba, tạ sale sawisiei kẹ tamạ degeiba, Tạ Sai Fidi O kaha diạmokou̱ be, ni kadegeimou̱ kege degemou̱ haguei? de yodulo. Tạ Sai Fidi O ẹge ama dalali, tofigili mei obou̱, tofigile i obou̱ olou̱ fẹi tạ sale dala. 6 Kegei kaha yobe, tofigile i o sasại kediạme teli mei kelegebe, o ilo kelege diạmokou̱ ne tạ uwo bolofẹi kẹ kou̱ hehegiemou̱ suluguei. Diạme sa sibigẹ kuokou̱ be kou̱ dalaguali tofigile i, midihọ kasagại milou̱ di kaha degemou̱. Kẹnou̱ si Godiha diạmokou̱ fi gehẹ nẹimou̱, diạme Godi yo□u sạ degei dalagua.

Nelẹ, Godiha dimokou̱ nẹmou̱ i dala kaha degemou̱, di dabai defẹido degeme

7 Uwage sawisiei kẹ hafẹi degeli kaha degemou̱, ni fi gofo□udo dege tawaleba, defẹido sulugualibe, Godikou̱ diho bagạ tobolou̱ nou̱ suluguama. 8 Nime Godikou̱ damalẹyodei o sasại degei dalagua kaha degemou̱, ni niou̱ sie yogokou̱ defẹido solou̱ do degeiba solou̱ do degeiba dema. Solou̱ do degedi midihọ kahạge midihọ kasagại milou̱ gadi kẹme olou̱ fẹi akogudi. 9 Sa ta tie o sasại, Godikou̱ damalẹyodele i kediạ ni sabekou̱ ya fologoubabe, bologuạdo dia dalama. Kege degedi midihọ kẹme dafadama.
10 Godiha ni habaguguemou̱, nelẹ daga daga kẹ nimokou̱ solou̱ do nẹmou̱ i kaha degemou̱, ni dafa idama, Godiha dabai defẹido degeleba, ni niou̱ sie yogo dogou̱ guba dogou̱ guba dema. 11 Godiha ẹ tạ hehegie tobou̱ di dabai kẹme nạmokou̱ nẹi debabe, nạ Godiha tạ kẹnou̱ hehegie tobou̱ yedei. Haba Godiha o sasại dogou̱ gudi dabai kẹ nạmokou̱ nẹi debabe, nạ Godiha ẹ nelẹya kẹnou̱ dabai degemou̱ i. Ni kege degeibabe, o sasại ilo kediạ duguoba, diạne Yesu Kelesuha huya kẹ Godiha hu hebele fogulo sagại

degele ile. Godiha̱ e̱ hu̱bou̱ e̱ nele̱bou̱ ke̱me hiyedo folodo. Dige e̱moko͞u hoho̱bolo͞u ba, tofousogo tofousogo kegeno͞u dalaguame. Damale̱do.

Dige Kelesu e̱ hagi̱ dugu saga̱i̱ ke̱no͞u tefele duguoba, hoho̱no͞u degeme

12 Mogo dia̱ma, ni̱ tefele dugulu ke̱me douye galai do saga̱i̱ kegei ke̱ dugubabe, ni̱ ta kesigidama. Ni̱ hobo͞u a̱no͞u duguluyode tawadama. O sasa̱i̱ olo͞u fe̱i̱ kegei duguludade tawama. 13 Kelesu e̱ hagi̱ hiyedo dugu saga̱i̱ ke̱no͞u tefele ni̱ne hagi̱ dugudi kaha̱ degemo͞u hoho̱ degema. Kegeibasi, ni̱ge Kelesuha̱ e̱ hu̱bou̱ e̱ nele̱bou̱ ke̱ tama̱ degeiba duguoba, ni̱ hoho̱ hiyedo degele ile. 14 Ni̱ Kelesuha̱ hu̱ ke̱ tolo͞u dala kaha̱ degemo͞u, oe ni̱ susuga tobo͞u babe, ni̱ hoho̱no͞u degema, Godiha̱ Duo Bolofe̱i̱ e̱me ni̱bo͞u de dala kaha̱ degemo͞u. E̱ hoho̱bou̱ e̱ nele̱bou̱ ke̱me hiyedo folodo. 15 Hagi̱ ni̱ dugulobe, ni̱ o wei deba, hiyou mo̱u̱ deba, midiho̱ kasaga̱i̱ ta milou deba, haba, o ilo kedia̱ dabai degeli ta makei deba kaha̱ dowoye hagi̱ dugubabe kasaga̱i̱. 16 Ha, Kelesuko͞u damale̱yodei kaha̱ dowoye hagi̱ dugubabe bolo̱, sidifi degedama. Hagi̱ kegei ke̱ dugubabe, ni̱me Godiko͞u hoho̱bolo͞u no͞u dalama, yobe ni̱me Kelesuha̱ hu̱ ke̱ tolo͞u dalagua kaha̱ degemo͞u.

17 Godiha̱ yo͞u e̱ soso͞u di ta̱ sale ke̱me hafe̱i̱ degei. Godiha̱ dibuko͞u ta̱ sama mei degeiba, haba o sasa̱i̱, e̱ ta̱ uwo bolofe̱i̱ ke̱ tobeko͞u mugulo idi kedia̱moko͞u kage tama̱ degele ke̱me di ta tewe mei. 18 Godiha̱ kuguoko͞u be ko͞u gue nala̱i̱ dala,

Do̱u̱do o sasa̱i̱ kedia̱me hagi̱ hiyedo dugumo͞u ibe deba, Godiha̱ dia̱ kuhe mamolo͞uyodei. Ke̱no͞u si, Godi tobeko͞u muguo dalagua o sasa̱i̱bo͞u, midiho̱ kasaga̱i̱ milo͞u gadi o sasa̱i̱bo͞u kedia̱moko͞u be Godiha̱ge kage degele? *Gutpela Sindaun 11:31*

19 Kegemo͞u, Godiha̱ tagaliya ke̱no͞u hagi̱ dugumo͞u suluguadi oyege dio͞usie Godiko͞u nele̱ba, midiho̱ bolo̱no͞u milo͞u mo͞u suluguamabeedei. Dibe Godi yo͞u milou kaha̱ degemo͞u, e̱ sawisiei olo͞u fe̱i̱ di bologua̱do wolo͞u daladi, di ta to͞u fogo͞u diyo mei.

5

Sosiko͞u widio o dia̱ma, ni̱ge Godiha̱ o sasa̱i̱ kedia̱me bologua̱do dia dalama

1 Sosiko͞u widio o dia̱ma, a̱ ni̱moko͞u tobo͞u ladi kuhe̱. Yobe, a̱ne sosiko͞u widio o. A̱ge Kelesu e̱ hagi̱ hiyedo dugumo͞u mayo͞u ma̱ dihoye dugu. A̱bo͞u ni̱bo͞u di olo͞u fe̱i̱be hebeniha̱ hoho̱ ke̱ tama̱ degeiba dugulo ile kaha̱ degeimo͞u, a̱ ni̱moko͞u tobo͞u ladi ko͞u duma. 2 O ilo kelege wai sipsip dia daladi saga̱i̱ ke̱no͞u tefele, ni̱ne Godiha̱ o sasa̱i̱ dia dalaguama. Dabai ke̱ degelebe, oe ni̱moko͞u ta̱e diasele tobo͞u bano͞u degedama, Godiha̱ tagaiya ke̱no͞u hoho̱ degeba degemo͞u ima. Dabai kaha̱ dowo molo͞u saga̱i̱ hobo͞u degedama. Mo͞u tagaleba hoho̱bolo͞u degema. 3 O sasa̱i̱ ni̱ hayedu dalagua kedia̱moko͞u be ni̱ge ta diasedama. Ni̱ midiho̱ bolo̱dono͞u milo͞u ba, dia̱ duguo sesele. 4 Kege degeibasi, wai sipsip dia daladi Hiye Oha̱ hagua tama̱ degeibabe, ni̱me dabai ni̱ degedi kaha̱ hebe bolo̱do ke̱ mala̱ ile. Hebe bolo̱do ke̱me di ta tawaga tobolo͞u saga̱i̱ mei, ta tabaleba mei degele mei, yo͞u tofousogo tofousogo kegeno͞u kuhe dalale.

Di diyo͞u sie Godiha̱ hayedu dogogume

5 Gisiai o dia̱ma, nebe ke̱no͞u tefele, ni̱me odo kedia̱ ta̱ ke̱no͞u dulo sesema. Ni̱ olo͞u fe̱i̱ ni̱o͞u sie huyafe̱i̱ degeiba huyafe̱i̱ degeiba dema. Yobe,

O sasa̱i dio͡u die hu̱ hebele fogulo idi kediа̱me Godiha̱ degeiye, dia̱me huyafe̱i
dege daladi. Ke̱no͡u si o sasa̱i dio͡usie huyafe̱i degele idi kediа̱me, Godiha̱
habagugueibe dia̱bo͡u de daladi. *Gutpela Sindaun 3:34*
6 Kegei degemo͡u, ni̱ ni̱o͡u sie huyafe̱i degeba, Godiha̱ hayedu dalaguababe, sawisiei
yo͡u makai kelegeno͡u si, e̱ ni̱ hebele fogulo. 7 Godiha̱ ni̱moko͡u solo͡u do degedi kaha̱
degeimo͡u, hagi̱ olo͡u fe̱i ni̱ dugulo idi ke̱ kefemaba, Godiko͡u no͡u dogoguma.
8 Ni̱ fi̱ gofo͡udo dege tawaleba, amaga suluguama. Ni̱bo͡u ho ma̱i o Tama̱be ta̱
uwo hiyedo, nebe fuse hiyedo laionye degedi saga̱i ke̱no͡u tefele ta̱mo͡u siadi. Hegie
hiyedo degeimo͡u, o nala̱mo͡u ka sulu. 9 Ke̱no͡u si, ni̱ damale̱yodei ke̱me nele̱do dege
dalaguali, Tama̱ tobeko͡u muguma. Ni̱ tewe, damale̱yodele i o sasa̱i, sa sa olo͡u fe̱i
tie kediа̱ne hagi̱ hiyedo, nebe ni̱ dugulu saga̱i ke̱no͡u tefele dugulo idi. 10 Godi e̱me
habaguguedi midiho̱ olo͡u fe̱i kaha̱ e̱ yo. Damale̱do, Kelesuha̱ hu̱ya ke̱ Godiha̱ge ni̱me
hebeniha̱ hoho̱ koko͡u haguamabeedema haguisai. Ni̱ hagi̱ to̱u̱ degeno͡u fe̱i dugumo͡u
ibe deba, ise yo͡u ni̱ bologuo̱u̱ba bolo̱ degeiba, ni̱ damale̱yodei ke̱ dede̱i sasagieiba,
ni̱me nele̱do dege dalaguali, tofousogo tofousogo tofolo͡u ile. 11 Godiha̱ e̱ hu̱bo͡u e̱
nele̱bo͡u debe hiyedo folodo, tofousogo tofousogo kegeno͡u dalale. Damale̱do.

Uwage ta̱

12 O Sailas e̱ge a̱ dogo͡u guomo͡u, kuguo to̱u̱ degei ko͡u nalolu̱. A̱ dugulube, e̱me
di mogodo, e̱me damale̱yodeibe defe̱ido tolo͡u dalamo͡u dugulu. Kuguo ko͡ume a̱ ni̱
dede̱i sasagielamo͡u nalolu̱. Haba tabe, Godiha̱ habaguguei kaha̱ ta̱, a̱ hehegiedi ke̱me
damale̱do ta̱, ni̱ ke̱ tawamabadomo͡u a̱ kuhe nalolu̱. Ni̱ ke̱ damale̱do-yodema, nele̱do
dege dalama.
13 Damale̱yodele i o sasa̱i sa hiye Babilon* tie ko͡udia̱ ni̱moko͡u agali bolofe̱iyode
tobolo͡u ili. Ni̱bo͡u, dia̱bo͡u olo͡u fe̱ibe Godiha̱ yo͡u e̱ biyodema makai. Ma̱ dihi Mak*
e̱ne ni̱moko͡u agali bolofe̱iyode tobolo͡u. 14 Damale̱yodele i o sasa̱i ni̱ ni̱o͡u sie yogoko͡u
solo͡u do degeimo͡u solo͡u do degeimo͡u dedi kaha̱ degemo͡u, ni̱ ni̱o͡u sie nogo͡u gama.
A̱ge ni̱me Kelesubo͡u de dogo͡u guoba, bologua̱do dalaguale ke̱ tagali.

---

* **5:13** 5:13 *Sa hiye Babilon*be sa hiye Rom sa̱ degei. Sa Babilonyodei kaha̱ e̱ sibige̱be ko͡u gue, sa Rombe midiho̱
kasaga̱i milo͡u gadi sa, Babilonno͡u tefei. * **5:13** 5:13 *Mak* e̱me Pitaha̱ e̱ *dihi*do mei. E̱me o gisiai Pitabo͡u de
dabai degedi. Kegei kaha̱ degemo͡u, Pitaha̱ge e̱ dihiyode kuhe tobou.

Egei Sasama
Pitaha
Nalama Nei

Tawale Ta

Kou̱me sasama kuguo Pitaha Yesu Kelesukou damaleyodele i o sasai kediamokou nalama nei. Pita e tobolou mou nalaibe, ogou gai egei tobolou idi o kediа ta dulo sesedamabeedei, kegeligi mihikou fiyasigeiye domou. Damaledo ta kenou dulo sesemabeedema kuhe tobolou mou nalai. Ta ke kou dulo tawai obe, o tae ogou gai ta tobou ba ege ta dulo sesele sagai mei.

Pitaha ta toboube, ta-bolofei-mala-suluguadi-o eige Yesube ei dihoye duguyode tobolou mou nalai.

Haba tabe, o ilo kelege Yesube boholou ma haguale meiyode tobolou idi kaha degemou, Pitahage kuguo kuokou be Yesube hagualeyode tobou. Damaledo, di dugulube, eme toto haguale sagai mei. Kegei kaha yobe kou gue, Godiha you̱ e o sasai tanou ta makolobe dafamou, ege di olou fei fi bohou mabadomou kuhe dia dala.

Kuguo 2 Pita kou̱maha sibige kaha widio ta hiyebe tanou fei dala.

Dige midiho bolo kenou neledo dege milou golugibe, ogou gai egei tobou di o kediа ta keme tobekou mugume

(Ta Hiye 1–3)

1 Ame Saimon Pita, Yesu Kelesuha dabai degelemou, e ta-bolofei-mala-siadi-o. Yesu Kelesu eme Godi, di Mamou O. Eme midiho doudo kenou degedi kaha degemou, ni emokou damaleyodei keme sibige hiyedo, ei damaleyodei kenou tefei kaha degemou, a nimokou kuguo kou̱ kuhe nalama neli. 2 Nime Godibou, di Hiye O Yesubou de kou tawale dala kaha degemou, dilie nimokou hiyedo habagugueiba, nime bologuado dalamabadomou.

Godihage dibe you̱ e biyodema makai

3 Damaledo, Godiha midiho doudo, e hohobou e neleboou keme hiyedo, e dimokou haguamabeedema haguisoumou, di dulomou eme kou tawale i kaha. Kegemou, Yesu Kelesuhage Godiha neleyenou * dimokou bi olou feido neibe, di dogou guba, di neledo degeba, you̱ e midiho kenou milou ga suluguamabadomou kuhe nei. 4 Godiha neleyenou, e kege haguisamamou, bi bolodo olou fei, you̱ afu kou neleyodema makai ke dimokou kuhe nei. E kege degei kahage di dogou guba, dibe sa sibige kou̱maha tou e tagadi midiho kasagai ke tou fogou ba, Godiha midiho doudo kenou milou mabadomou.

5 Kegei degemou,
ni damaleyodei keme neledo dege dalalibe,
midiho bolonou milou mou ima.
Ni midiho bolo kenou defeido milou ga dalalibe,
Godiha midiho kene tawama.
6 Ni Godiha e midiho ke tawaleba dalalibe,

* **1:3** 1:3 Ta sibigebe Yesu Kelesu eme Godi.

tou e tagadi midihọ kasagai kẹ akogoguema.
Ni tou e tagadi midihọ kegei kẹ akogogue dalalibe,
hagi kagei kagei kẹ dugubane nelẹdo dege dalama.
Nelẹdo dege dalalibe,
midihọ, Godiha degei sagai kẹnou tefele degema.
7 Ni Godiha midihọ kẹ milou ga dalalibe,
niou sie yogokou midihọ bolọnou milou ba milou ba dema.
Ni midihọ bolọnou milou ba milou ba dega dalalibe,
niou sie yogokou solou do degeiba solou do degeiba dema.

8 Nige di Hiye O Yesu Kelesube kou tewe. Kegei degemou, ni midihọ bolọ olou fẹi, a kou husolo□umou nalama mei degei kẹ milou ga dalababe, ni tewe kẹme mou yo□uwa ta dalale mei. Sibigẹ hiyedo mamou ile. 9 O tae midihọ olou fẹi kẹ milou ga ho fogou babe, bimai ahudo dalagua kẹme ege ta dugulo sagai mei, ẹme dihọ du degei o kẹ sa degei dala. O kegei kahage Godiha ẹ midihọ kasagai kaha hebe kẹ kou igile mugu kẹme olou fẹi totou dege dala. 10 Ma mogo diama, Godihage nime haguamabeedema haguisamou, yo□u ẹ o sasai degeleyodema makai kaha degemou, ni Godiha midihọ kẹnou nelẹdo dege milou ma. Ni kege degeibasi, nime mihikou fiyasigile mei. 11 Damalẹdo, nime Di Hiye O Yesu Kelesuha sa bolọ kokou fologouba, Godiha a so□ugou ba, hohọ degeba, ni wou ma kodu fologale. Sa bolọdo kẹme di Mamọu O Yesu Kelesuha sa, tofousogo kegenou dalale sa.

12 Damalẹdo, a tobolou ko□ume ni kou tewe. Ni kou dulo nelẹ dege sesele iliye, kẹnou si age ni totou degeiye deba tobolou nou dalale. 13 A sa sibigẹ kuokou be, ma fibe falai mosọdu dalali, ma dabai ko□u defẹido degelamou, a egei, ni kou tewe kẹnou haba tage tobolou kẹme, ni totou degedama. 14 Ame falai mosọ ko□u tou fogou ba, tolo ile hafẹi degelidade tawali, di Hiye O Yesu Kelesuha amokou kou tobou kaha degemou. 15 Kegei degemou, a kou le dalali, nimokou egei ko□u defẹido hehegiemou iligi tolo ibabe, nige ta, a nimokou hehegie tobolou mou nalagai kẹ haba huso□umaba tawale ile.

Ta-bolofẹi-mala-suluguadi-o kediạ Godiha hohọ kaha Kelesukou hohọgumou dugulo i

16 Di Hiye O Yesu Kelesuha nelẹ hiyedo kẹbou, ẹ haguale kẹbou de ei nimokou tobolou idi kẹme o tae ẹ fimai ta mei. Ei taenou tobolou idiyo mei. Ei eiyou ei dihọye Godiha hohọ kaha Yesu Kelesukou hohọgumou kou dugulo i kaha, ei nimokou kuhe hehegie tobolou idi.* 17 Eige Yesu Kelesube, ẹ Aye Godiha hohọ hiyedo kaha ẹmokou hohọgumou dugulo i. Kelegenou, ei hebeniha hohọ hiyedo kotou ge ta uwo ta hagumou dulo ibe, Hiye O Godiha ẹmokou hu hiyedo kẹ nelẹmou kou gue tobou, Ko□ume ma Dihi. Age ẹme tagadido, ẹmokou hohọ hiyedo degeliyode tobou mou dulo i.*
18 Eibe ẹbou de Godiha bitọu kotou dalaguali, hebenitou ge ta uwo kẹ kuhe hagumou dulo i. 19 Kegei degemou, eige ta, habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ hehegie tobolou idi kẹme damalẹdade tawale ili. Nine kege tawama. Ta kẹme hohọye, sa hulia degei kokou hohọguo dalali, sabiyouba, kuidihọ oguoha soyodele idi sagai kegeiye ni duledu foloba hohọgulo kẹ sagai.

* **1:16** 1:16 Matyu 17:1-13 * **1:17** 1:17 Matyu 17:5

20 Ni defeido kou gue tawama, afu, habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ hehegie tobolou idi, Godihạ kuguokou nalạgai dala kẹme o tae ẹ fimaiyenou tawaga tobolou mou nalali mei. 21 Yobe, habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ hehegie tobolou idi kẹme diou die fimaiyenou tawaga hehegile idiyo meido. O kediạ tạ kẹ hehegie tobolou idibe, Duo Bolofeihạ dogou gumou, diạme tạ, Godihạ diạmokou hehegieimou kẹnou kuhe tobolou idi.

2

Ogou gai egei o kediạge damalẹyodele i o kediạ fi kẹ makoumou diạ totou degele i (Jut 4-13)

1 Damalẹdo, Israel obiyei kile, ogou gai egei o ilo kediạ suluguei sagai kẹnou tefele, ni dala kilene o kegele i kẹ suluguale. Ogou gai egei o kediạge diạme Godihạ tạ hehegiediyode kou tobolou ileye, kẹnou si diạ gulokounou. Diạ tamạkou ta tobolou ile mei, amafei tobolou suluguali, tạ gehẹ gehẹ tobou ba, ni dulo seseibabe, ni damalẹyodei kẹme makolo sagai. Diạ Wolou Daladi Hiye Ohạge diạme kou mamọuye, kẹnou si diạ Hiye O tobekou mugubabe, diạme diou degeiye, diousie toto makolo ile. 2 Ogou gai egei o kediạ die tou e tagadi midihọ kasagai gehẹ gehẹ kẹ milou gouba, damalẹyodele i o sasai sudo kediạ kẹ duguo sesele youbabe, o ilo kelege duguoba, diạ di damalẹyodei midihọ kẹ susuga tobolou ile. 3 Ogou gai egei tobolou idi o kediạme sele molounou tagale idi kahạ degemou, diạ gulokou tạnou tobolou idi. Kẹnou si, Godihạ kou tewe, o kediạme tạ saiye tou ba, makolo ileyodema kou makai dala. Ogou gai egei o kediạ, midihọ kasagai kahạ hebe kẹ molou sawisiei kelegebe, diạme ta kama fosigile meido. Makolo o ẹme tiadiyo mei, afudo amai kẹme you kegenou dala.

4 Ni tewe, ẹsol o ilo kediạ midihọ kasagai milou mou be, Godihạ mou ta duguo fogou li mei, mihi duo mou gulido ulou sogodo huliạ sa kokou didiọ degema fogou dala, habage tạ sale. 5 Afudo deleiguei o sasai kediạne Godi tobekou mugumou be, ẹge ta duguo fogou li mei, ẹ degeiye, tọ gihọu hiyedo kahạ haguamou woma mei degei. Midihọ kasagai milou di o sasai tọ gihọuye wei kelegebe, Godihạge damalẹdo tạ hehegie tobou di o Noabou,* ẹ sosou olou fei dioyosi kege kẹnou mọu. 6 Sa Sodombou, sa Gomorabou * tie o sasai kediạne Godihạ figa duguo tobou mamou, midihọ kasagai, diạ milou gadi kahạ hebe kẹ neibe, sa bolọu kege kẹ douye nạma mei degei. Kegei degemou o sasai, Godi tobekou mugulo idi kediạge diạmokou ne habage kege degeledade tawama. 7 O Lot* ẹme Godihạ dihile kokou be dọudo o. Ẹ dugube, ẹ sa tie o sasai kediạme Godihạ tạ dulo idiyo mei, diou die tou e tagadi midihọ kasagai kẹnou milou ga imou duguomou, ẹ hagi hiyedo dugumou ibe demou, Godihạ ẹ mọu kahạ, ẹme ta makeli mei. 8 Damalẹdo, Lot ẹme Godihạ dihile kokou dọudo o delei. Sa ẹ tie kokou ge midihọ kasagai hiyedo milou ga imou duguomou, ẹ duledu hagi hiyedo dugumou ibe demou, Godihạ ẹ kuhe mọu. 9 Hiye O Godihạ kege kou degemou haguei kahạ degemou, Godihạge you ẹ midihọnou milou di o sasai kediạ hagi dugumou be, ẹ dogou guo mou dididade tawame. Haba midihọ kasagai milolou idi o sasai kediạme Hiye O Godi you egele womou iligi, tạ sale sawisiei kuhe hagua kogulodade tawame. 10 O sasai ilo kelebe hebe kasagai hiyedo malạ ile. Diạme sasai hiyoubou, o hiyoubou

* **2:5** 2:5 Stat 6:5-10, 7:1 * **2:6** 2:6 Stat 19:1-29 * **2:7** 2:7 O *Lot* ẹme sa Sodom tie o, Abrahamhạ ẹ malạhạ dihi.

suluguadi midihọ kẹbou, haba Hiye O Godihạ tạ kẹ tobekou mugulo idi midihọ kẹbou de milou ga idi o sasại.

Damalẹdo, ogou gai egei o kediạge tạ ta dulo idiyo mei, diọu die fimạiya kẹnou degele idi. Diạge hebeni ẹsol hiye o kediạmokou susuga tobolou ne ta guẹ degele idiyo mei. 11 Ẹsol o kediạ die hụbou die nelẹbou kahạge ogou gai egei tobou di o kediạ die hụbou die nelẹbou kẹme gabama feleido. Kẹnou si ẹsol o kediạge Godihạ dihịle kokou ogou gai egei tobou di o kediạme ta susugamou tạ sa idiyo mei.

12 Ogou gai egei tobolou idi o kediạme fịbou mei, gali sạ degei, tou e tagadi midihọ kẹnou milou ga idi. Oe gali salẹmạiye tou mou wodi sagại kẹnou tefele, o kediạne kege makolo ile. Yobe, diạ ta tewe mei dalali, Godihạ tạ hehegiediyode tobolou mou be, diạge Godi huyafẹi degele idi kahạ degemou. 13 Midihọ kasagại milou ga idi kediạme hebe kasagại kẹnou malạ ile. Diạ agali nalẹbou, tigi kolo huẹi gofoọudo kẹbou de nalạ idi kẹme diạge wa, hohọbou di midihọ bolofẹiyade tawalemou degele idi. Nị diạbou de geleguo kege nalạ imou, o ilo kelege dugulube, nịou fa nị duledube sibigibou, haba nị hụne kasagạido dalamou dugulu, kẹnou si diạ kokou hohọbolou idi. 14 Ogou gai egei tobou di o kediạge sasại duguomou, fịye tagalemou be, hiyouye moloọu sagại degele idi. Diạge midihọ kasagại milolou tagadi midihọbe ta akogulo sagại mei. O sasại die damalẹyodei nelẹ mei degei kediạmokou ogou ga tobou mou, midihọ kasagại milou ga idi. Diạme gili degele idi o. Kegele idi kahạ degemou, diạme Godihạ makoloye dala. 15 Midihọ dọụdo milou di kẹ tobekou muguomou sulugualibe, o Balam,* ẹme o Beorhạ dihi, ẹ midihọ kasagại milou di sagại kẹnou tefei, diạne kẹ sesele ili. Balam ẹme midihọ kasagại, yoọu milou goulu kokou ge sele hiyedo moloọu kẹnou tagadi. 16 Sawisiei ta, o Balam ẹ midihọ kasagại milou lamou fimạma, wai dọki tagetou folo duwomou i. Dọki kẹme wainou ye, kẹnou si dọki kahạ iligi, ali duo kelege o baga tạ fuamou, gofoọu dege tobou mou du. Kegemou, habage-degele-duguo-tobou di-o Balam ẹ totou degemou, midihọ kasagại milou lamou ili kẹ, wai dọki kahạ kege akogumou ẹ fogou.

17 Ogou gai egei o kediạme huẹi, tolọfẹi hebe tio degeimou mei degedi kẹ sagại. Diạme mabidi, wiye moọuma ima haguama dedi kẹ sạ degei. Sa hulịạ hiyedo, Godihạ kou makai dala kokou be diạ ya dalaguale. 18 Tạ diạ tobolou be tigẹdo degemou, sibigẹ mei tạnou tobolou idi. Ogou gai tạ tobolou mou, dioọu tou e tagadi midihọ kasagại gehẹ gehẹ kahạ tạ tobolou imou be, ebele damalẹyodei o sasại kediạ dulo sesele yadi. O sasại kediạme midihọ kasagại diạ milou gadi kẹ ebelenou fẹi tou fogou le iye, kẹnou si ogou gai egei tobou di o kediạ tobolou kẹ dulomou, boholou mạ yolu kehẹ. 19 Diạge nịme nịou tagaliya kẹnou degega suluguamabeedele idi. Hebe kasagại ta dala meiyode tobolou idi. Kẹnou si kege mei. Dioọu diạme midihọ kasagại kahạ fisilemou dabai degele idi o. O koyohạ ẹme midihọ kege degeli kẹ ta tou fogolou sagại mei debabe, midihọ kahạge o kẹme didiọ degei dala. 20 Kou kegeiye, ogou gai egei o kediạ di Hiye O Yesu Kelesu kou tawale i kahạ degemou, diạ sa sibigẹ kuokou midihọ kasagại kẹ kou tou fogou mou dalaguali, haba boholou mạ ya, dioọu afu degele idi kẹ haba degele ili kahạ hebe kasagại kẹme hiye folodo. Diạge di Mamọụ O kẹme kou teweye, haba diạ ẹ tobekou mugu kahạ degemou, hebe kasagại diạ moloọube folodo, hebe kasagại, Yesu Kelesu tewe mei o kediạ moloọu kẹme gabama folodo moloọu.

* **2:15** 2:15 Namba 22:4-35.

21 Huyadefẹi bolọbe kou gue, Godihạ midihọ dọụdo kẹ ta tawali mei debabe, hebe
kasagại kou molo͡uye, kẹnou si oe Godihạ tạ diạ dumabeedei kẹ kou dulo tawaiye,
haba tobekou mugu kahạ degemou, hebe kasagại diạ molo͡ube, ta tawali mei o kediạ
molo͡u kẹme gabama folodo. 22 O kegele i kediạme di kou gue tobolou idi,
Soe buguma fogou dala dema, haba boholou mạ ile, yo͡u ẹ bugu kẹ nạdi. *Gutpela Sindaun 26:11*
Tabe,
Waiye kifi toma fogou mou ile suluguali, haba boholou mạ hagua, yo͡u kifi tei kokou
nou haba kifi toma dedi.

3

Hiye O ẹme damalẹdo haguale

1 Mạ mogodo diạma, ko͡ume sasama kuguo, ạ nịmokou nalolụ kuhẹ. Kuguo, ạ
afu nalạma nẹi kẹbou haba ifi nalạma nelị ko͡ubou kahạ yobe kou gue, ạge nịme
fị dọụdonou mạmabeedema kuhe dedẹi sasagieli. 2 Ạge, nịme Godihạ tạ, habage-
degele-duguo-tobou di-o kediạ afu kou hehegile idi kẹ tawale ile kẹ tagali. Haba Hiye
O, di Mamọụ O kahạ, ẹ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ tạ nị dumabeedei kẹne nị
tawama.
3 Nị defẹido tawama, uwage sawisiei hafẹi degeli kou legebe, oe dio͡u die tagadi
midihọ kasagạinou degeleba, damalẹyodele i o sasại dimokou susuga tobolou iba
dugulo ile. 4 Susugaba kou gue tobolou ile, di kou guai o kediạme kou tofigiema mei
degei, haba kẹnou si o hagualeyodeibe kou? Sa sibigẹ ko͡u yomogou mou hagueibe,
bi olou fẹibe yo͡u afu delei sagại kegenou bou dala kuhẹ. 5 O kediạ kẹ tobou di kahạ
yobe kou gue, afudo Godihạ tobouyenou, agudiobou huẹibou de tamạ dege dalamou,
mihịbe huẹi duo kelege felẹ fueiyode tawalemou be diạ dafa idi. 6 Kegemou dalali,
Godihạ haba tobou mou, huẹi tolomou, tọ giho͡umamou, sa sibigẹ olou fẹi kẹ makoma
mei degei. 7 Ifine kẹnou tefele, agudiobou sa sibigẹ ko͡ubou olou fẹi dalaba ibe deba,
Godihạ haba tobou ba, olou fẹi douye nạma mei degele, afu kege kou degeleyodema
makai dala kahạ degemou. Kegei degemou, sawisiei, Godihạ o sasại tạ sama file
kelegebe, o Godi tobekou mugudi kediạme olou fẹi makoma mei degele ile.
8 Mạ mogodo diạma, ạ tobou ladi ko͡u defẹido tawama. Hiye Ohạ tawalibe, sawisiei
tanou fẹi kẹme sadebe sụdo, olou fẹi 1,000 kege kẹ sạ degei. Haba sadebe sụdo, olou
fẹi 1,000 kege, kẹme sawisiei tanou fẹi kẹ sạ degei. 9 O ilo kelege tawale ilibe, Hiye
Ohạge dabai yo͡u degeleyodema makai kẹme ẹ amafẹi amafẹinou degeliyade tawale
ili, kẹnou si ẹge kegeiyo mei. Yobe, Godihạge o sasại nị tanou ta tou fogolou be
dafamou, nị olou fẹi fị bohou mabadomou amafẹi kuhe dia dala.

Sa sibigẹ ko͡ubou agudiobou debe mei degele

10 Kẹnou si, sawisiei, Hiye Ohạ haguale kẹme di ta tewe mei. Hiyou mo͡udi oe
haguadi sagại kẹnou tefele haguale. Fuale uwo hiyedo degeiba duloba, kelegenou
agudio olou fẹi mei degeiba dugulo. Asọbou oguobou kuidihọbou olou fẹi kẹme
douye nạma mei degele. Sa sibigẹ ko͡ubou, bimại kuokou dalagua kẹbou olou fẹi
mei degele. 11 Kegei degemou, nị defẹido fimạma. Bi olou fẹi kẹme kege kou makolo
dala kahạ degemou, nịme kage degele ile? Ạ nịmokou tobou ladi. Nịme Godihạ o
sasại bolọdo degeba, midihọ dọụdo, Godi yo͡u milou di sagại kẹnou tefele milou ma.
12 Midihọ kegei kẹnou milou ga iligi, sawisiei Godi yo͡u makai kẹ tamạ degele kẹ dia

dalagualibe, sawisiei kẹ toto tamạ degeyadeba, dabai nelẹdo dege degema.* Sawisiei kelegebe, agudio olo͞u fẹi̲ douye nalẹ. Asọbo͞u, oguobo͞u, kuidihọbo͞u olo͞u fẹi̲ kẹme douye nọụba bisiama mei degele. 13 Kẹno͞u si, Godihạge agudiobo͞u, sa sibigẹbo͞u kẹ haba gehẹ dege milolo͞u yodema ko͞u makai kahạ degemo͞u, dibe kẹ tamạ degele kẹno͞u baha duwogua kuhẹ. Sa gehẹ koko͞u gebe dibe midihọ dọụdono͞u milo͞u ga dalaguale.

Dige Hiye Ohạ haguale kẹ dia dalagualibe, defẹi̲ tawaibo͞u do dalaguame

14 Mạ mogodo diạma, nịme sawisiei hiye kẹ dia dalagualibe, defẹi̲do, Godihạ dihịle koko͞u nị duledube sibigi mei degeba, hebe kasagại̲ ta molo͞u meidade tawaleba, Godibo͞u de fị tano͞u degema. Kegeibasi, Hiye Ohạ haguale sawisiei kelege, Godihạge nịmoko͞u be midihọ bolọdo kẹno͞u milo͞u gouba dugulo. 15 Hiye Ohạ amafẹi̲ dia dala kahạ sibigẹbe ko͞u gue, ẹge o sasại̲ olo͞u fẹi̲ fị boho͞u ba yo͞u mamolo͞uyadomo͞u, ẹ amafẹi̲ kuhe dia dala. Di mogodo Pol, ẹ nịmoko͞u kuguo ta nalạma nẹi̲be, nebe kẹno͞u tefele nalạma nẹi̲. Godihạ ẹmoko͞u tewe nẹi̲ kahạ degemo͞u, ẹ kege kuhe tobolo͞u mo͞u nalạma nẹi̲. 16 Kuguo olo͞u fẹi̲, ẹ nalạgadibe, ẹ tạ kegei kẹno͞u kuhe tobolo͞u mo͞u nalạgadi. Damalẹdo, tạ ilo kele, ẹ nalạgadi kahạ sibigẹbe tamạdo mei. Kegei degemo͞u, toto͞u degele i o sasạibo͞u, damalẹyodei nelẹ mei degele ibo͞u kediạge, ẹ tạ kẹbo͞u, haba Godihạ tạ ilo kelebo͞u debe wa, tạ geheyade tawalemo͞u bo͞u basia tobolo͞u idi kahạ degemo͞u, diạme olo͞u fẹi̲ makoma mei degele.

17 Mạ mogodo diạma, habage tamạ degele kẹme nị ko͞u tewe. Kegei kahạ degemo͞u, nịo͞u tawaibo͞u, nị kegeligi kuolo͞u tạ gobo͞u gile idi o kediạ ogo͞u gai tạ kẹ dulo seseligi, nị damalẹyodei kẹ mihịko͞u fiyasigeiye. 18 Di Hiye O Yesu Kelesu ẹme di Mamọụ O. Ẹ habagugueibe nịbo͞u de hiyedo degeiba, haba nịge ẹme tawaleno͞u iligi, nị tewe kẹ hiyedo degele. Dige sawisiei olo͞u fẹi̲do ẹmoko͞u hohọbolo͞u no͞u ime. Damalẹdo.

* **3:12** 3:12 2 Pita 3:9 koko͞u tobolo͞u be, o sasại̲ fị toto boholo͞u iyo mei kahạ degemo͞u, Hiye Ohạ toto haguyo mei. O sasại̲ sụdo fị boho͞u mo͞u iligi olo͞u fẹi̲ tefele mei degeibasi, Hiye O Yesu Kelesu ẹ toto haguale.

Egei Sasafẹi
Jonhạ
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

Yesuhạ dabai degedi o olou̱ fẹibe 12 kege. O tanou̱ ta ẹ hụbe Jon. Kuguo kọ̄ume ẹ nalại.

Damalẹdo, Jon ẹ odo degemou̱, kuguo kọ̄u nalạma, damalẹyodei o sasại kediạmokou̱ nẹi.

Tạ kọ̄umahạ sibigẹ tabe kou̱ gue, Godihạ dimokou̱ solou̱ do degei kahạ degemou̱, dige diyou̱ sie yogo tagaiba tagaiba deme.

Sibigẹ tabe kou̱ gue, nịme ogou̱ gai egei kẹ duye deba tawaibou̱. Ogou̱ gai egei tobou̱ di o kediạge Godihạ Dihi ẹ hagueibe, o baga hagueli meiyode tobolou̱ idi. Kegeligi, di ogou̱ gai tạ kegei kokou̱ damalẹyodele iye.

Godihạ tạ kuguo olou̱ fẹi Jonhạ nalạgaibe kuhẹ:

Tạ Uwo Bolofẹi Jonhạ Nalại
Egei Sasafẹi Jonhạ Nalạma Nẹi
Egei Sasama Jonhạ Nalạma Nẹi
Egei Komạ Jonhạ Nalạma Nẹi
Mogogou Tạ Yesu Kelesuhạ Jonkou̱ Hegi

Kuguo 1 Jon kọ̄umahạ tạ sibigẹ tanou̱ tanou̱ olou̱ fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:1–3:10

Di hohọya kẹnou̱ suluguame, kegeligi huliạya suluguadi o kediạ di ogou̱ gaiye.

Tạ Hiye 3:11–5:21

Dige diyou̱ sie yogo tagaiba tagaiba deme.

Di hohọya kẹnou̱ suluguame, kegeligi huliạya suluguadi o kediạ di ogou̱ gaiye

(Tạ Hiye 1:1–3:10)

Fị gehẹ tofousogo tofolou̱ Tạ kẹ tamạ degei*

1 Ạ nịmokou̱ nalolụ kọ̄ume fi gehẹ tofousogo tofolou̱ Tạ, afudo yọ̄u kegenou̱ delei, ifine dala kuhẹ. Tạ kẹme ei dulomou̱, eiyou̱ ei dihọye dugu. Ei Tạ kokou̱ duguomou̱, ei dobogọ̄uye kugulo i. 2 Damalẹdo, fị gehẹ kẹme tamạ degeimou̱ ei dugulo i. Ei duguomou̱, nịmokou̱ tamạ dege hehegie tobolou̱ idi kẹme yọ̄u tofousogo kegenou̱ dalale. Afudo ẹme yọ̄u ẹ Aye Godibou̱ de dalali, habage tamạ degeimou̱, ei dugulo i. 3 Ei kou̱ duguomou̱, dulo i kẹnou̱ ei nịmokou̱ kuhe hehegie tobolou̱ idi, nịne eibou̱ de fị tanou̱ degemabadomou̱. Ạge dibe Aye Godibou̱, ẹ Dihi Yesu Kelesubou̱ de fị tanou̱ dege dalamebadomou̱ kuhe tobolou̱. 4 Ei tạ kọ̄u nalolụ kahạ yobe, di duledube hohọ hiyedo degenou̱ dalamebadomou̱ kuhe nalolụ.

Di hohọya kẹnou̱ suluguame

* **1:** 1:0 *Tạ* kẹme Yesu Kelesu yọ̄unou̱. Nạ Jon 1:1-5 dugu.

5 Tạ Yesu Kelesuhạ eimokõu tobõu mõu dulo i kẹme ei nịmokõu tobolõu kuhẹ. Godibe hohọ hiyedo, ẹmokõu be huliạ degei ta dala meido. 6 Dige dibe Godibõu de fị tanõu dege dalayode tobõu maba, haba huliạya kẹ kegenõu suluguababe, tạ di kẹ toboube gulokoudo, dibe Godihạ tạ damalẹdo kẹme ta seseiyo mei. 7 Kẹnõu si di hohọ, Yesu yo͡u dala sagạiya kẹnõu suluguababe, di olõu fẹịbe fị tanõu dege dalaguaba, Godihạ Dihi Yesuhạ ẹ kafei kahạnõu di midihọ kasagại milõu di kahạ hebe kẹ tọgule muguba, dibe sibigi ta dalale mei.

8 Dibe midihọ kasagại degediyo meiyode tobõu babe, kẹme diyõu sienõu ogõu golu. Tạ damalẹdo tạ kẹme di duledube ta dala meido. 9 Dige di midihọ kasagại milõu gadi kẹ kusigile tobõu basi, Godihạ gebe meiyodele. Ẹ degeiyenõu si, dibe sibigi ta dalale mei, dọụdo o sasại degele. Yobe, Godi ẹme dọụdo milõu di o. Ẹ degeleyodeibe damalẹdo degedi kahạ degemõu. 10 Godihạge o dibe midihọ kasagại milõu di oyode kõu tobou kahạ degemõu, haba di dibe midihọ kasagại ta milõu diyo meiyodeibabe, tạ kahạge Godibe ogõu gadi oyodili. Di kege tobolõu kahạ sibigẹbe di duledube Godihạ tạbe ta dala mei.

2

Yesu Kelesu ẹme di dogõu gudi

1 Mạ sisigọ diạma, nị midihọ kasagại milouye domõu, ạ tạ ko͡u kuhe nịmokõu nalolụ. Di o tahạ ta midihọ kasagại milõu babe, di dogõu gulo sagại obe Aye Godibõu de dala. O kẹme Yesu Kelesu, Midihọ Dọụdo kẹnõu Degedi O. 2 Yo͡unõu tolo i, Godihạ di midihọ kasagại kahạ hebe kasagại kẹ igile muguyadomõu. Ẹ di dowoyenõu teli mei. Sa sibigẹ o sasại olõu fẹịbõu de solõu do degemõu kuhe tei.

O Godi kõu tewe kahạge Godihạ midihọnõu sesedi

3 Di Godihạ tạ, di dumabeedei kẹ dulo seseibabe, dige dibe Godi kõu teweyode tawale ile.

4 O koyohạge ẹ Godibe kõu teweyode tobõu maba, haba Godihạ tạ ta sese ho fogõu babe, ẹme ogõu ga tobõu di o. Godihạ tạ damalẹdo kẹme ẹ duledube ta dala meido. 5 O tahạ Godihạ tạ dulo seseibabe, ẹme Godihạ solõu do degedi midihọ kẹ tewe. Dibe o kegei kẹ sagại debabe, dige dibe Godibõu de dogõu guo daladade tawame.

6 O koyohạge ẹme Godibõu de dogõu guo dalayode tobõu babe, ẹge Yesuhạ siei sagại kẹnõu tefele siayedei. 7 Mạ mogo diạma, tạ ạ nalolụ ko͡ume ta gehẹ mei. Tạ di dumabeedei ko͡ume nị kõu dulo tawale hobogou kẹnõu. Damalẹdo, egei ko͡ume nị kõu dumõu hagulugi, ifine kegenõu dulo ili kuhẹ. 8 Haba, ạ nalolụ ko͡umahạ sibigẹbe gehẹ ta dala. Yesu ẹ sumõu, o sasạiye duguomõu be, ẹ siadi kahạ sibigẹbe gehẹ ta dalayodele i. Haba nịne damalẹyodema suluguamõu, o sasạiye duguo tawale ilibe, nị suluguane sibigẹbõu dade tawale ili. Yobe, huliạ mei degeimõu, hohọ tamạ degei dala kahạ degemõu.

9 O koyohạ ẹme hohọ kokõu dalayode tobõu maba, haba Godihạ sosõu kile o ta dafoubabe, ẹme huliạ kẹ ta tõu fogõu li mei, yo͡u huliạkõu kegenõu dala. 10 O tahạ Godihạ sosõu kile o takõu solõu do degeibasi, ẹme hohọ kokõu nõu dala kahạ degemõu, tefele dugu midihọ kasagạiye haguba, mihịkõu fiyale mei. 11 Kẹnõu si o koyohạ Godihạ sosõu kile o ta dafoubabe, ẹme huliạ kokõu nõu dala. Huliạya

kẹnou sulugi, a kageiya kẹ ili kẹme, ẹ ta tawaiyo mei, huliạ kahạ ẹ dihọ diou gu kahạ degemou.

12 Mạ sisigọ diạma, Godihạ Yesuhạ huya kẹ midihọ kasagại nị milou gadi kẹ gebe meiyodei. Kegei kahạ degemou, ạ tạ kou nịmokou kuhe nalolụ.

13 Aye diạma, o afudo delei, ifine you kegenou dala kẹme nị kou tewe. Kegei kahạ degemou, ạ tạ kou nịmokou kuhe nalolụ.

Gisiai diạma, nịge Tamạhạ nelẹ kẹ gabai. Kegei kahạ degemou, ạ tạ kou nịmokou kuhe nalolụ.

14 Sisigọ diạma, Aye Godibe nị kou tewe. Kegei kahạ degemou, ạ tạ kou nịmokou kuhe nalolụ.

Aye diạma, o afudo delei, ifine you kegenou dala kẹme nị kou tewe. Kegei kahạ degemou, ạ tạ kou nịmokou kuhe nalolụ.

Gisiai diạma, nịme nelẹdo, haba Godihạ tạne nị duledu dalali, Tamạhạ nelẹbe nị gabai dala. Kegei kahạ degemou, ạ tạ kou nịmokou kuhe nalolụ.

Di sa sibigẹ kou̱mahạ midihọ kẹ tagadamebeedei

15 Nịge sa sibigẹ kou̱ tagadama. Sa sibigẹ kou̱mahạ midihọ kẹne ta tagadama. O tahạ sa sibigẹ kuokou ge degedi kẹ tagaibabe, ẹme Aye Godikou be hohọ degeiyo mei. 16 Yobe, sa sibigẹ kou̱mahạ midihọ olou fẹi, tou e tagadibou, dihọye duguo tagadibou, diou̱ die hụ hebele fogudibou kẹme Aye Godikou ge hagueli mei. Midihọ kegei kẹme sa sibigẹ kou̱mahạ midihọnou. 17 Sa sibigẹ kou̱me mei degele. Sa sibigẹ kou̱mahạ midihọne olou fẹi mei degele. O koyohạ Godihạ tạ kẹ seseibasi, ẹme you̱ kegenou dalale, mei degele mei.

Kelesuhạ ho o kediạme haguasiei dalagua

18 Mạ sisigọ diạma, uwage sawisieibe hafẹi degeli. Afuge Kelesuhạ ho obe* hagualeyode tobou mou nị kou dulo i. Kẹnou si o kegele ibe sụdo kou haguasiei dalagua. Kegei kahạ degemou, dige uwage sawisiei kẹme hafẹi degelidade tawame. 19 O kediạme afuge dibou de kou deleigueiye, haba diạ di tou fogou fogou yai. Kẹnou si diạme di sosou do dege deleigueli mei. Di sosou do delei debabe, ifine dibou de dalagua. Diạ di tou fogou fogou yai kahạ degemou, dige diạme di bi meiyode tawale ili.

20 Kẹnou si nịme Duo Bolofẹihạ tou mou imou, tạ damalẹdo kẹme nị olou fẹi kou tawale hobogou. 21 Ạge damalẹdo tạ kẹme nị ta tawale iyo meidade tawalemou kuhe nalọụyo mei. Damalẹdo tạ kẹme nị kou tawale hobogou kahạ degemou, ạ nịmokou kuhe nalolụ. Tạ damalẹdo tạ kokou gebe ogou gai ta tamạ degediyo mei. 22 Ogou gai tạ tobou di o kẹme koyo? O kegei kahạge Yesube Godihạ makai o Kelesu* meiyode tobou di. Damalẹdo, o kẹme Kelesuhạ ho o, yobe ẹge Aye Godibou, ẹ Dihi Kelesubou diliebe tobekou muguo dala kahạ degemou. 23 O Godihạ Dihi tobekou mugu kahạge Aye Godine tobekou mugu dala. O tahạ Godihạ Dihikou damalẹyodeibabe, ẹ Aye Godikou ne damalẹyodei.

Duo Bolofẹihạge dimokou be tạ damalẹdo kẹ hehegiedi

* **2:18** 2:18 *Kelesuhạ ho o*be bou tạege ‘antichrist’. * **2:22** 2:22 *Kelesu*be Godihạ di mamo̱uyadomou makai o.

24 Tạ nị kõu dumõu haguei kẹme nị defẹịdo tõu ma. Defẹịdo tõu basi, nịme Aye
Godibõu ẹ Dihibõu de dalagua. 25 Godihạ ẹ Dihihạge dimokõu bi bolọdo ta nelạmõu
makai kẹme fị gehẹ, yo□u kegenõu dalale kẹ nelẹyodema makai.
26 Kuguo ạ nịmokõu nalolụ ko□umahạ yobe kõu gue, nị ogõu gai egei duye deba
tawaibõu dalamabadomõu ạ kuhe nalolụ. 27 Kẹnõu si nị Duo Bolofẹị kõu mọụ. Godihạ
ẹ Dihihạ nịmokõu nẹịmõu, nịbõu de dogõu guo dala. Duo Bolofẹihạ dalali, nịmokõu
hehegieibasi, o tae ta nịmokõu hehegile sagạị mei. Ẹ hehegiedibe gulokoubõu mei,
damalẹdonõu. Nịme ẹ hehegiei sagạị kegenõu Godihạ Dihibõu de dogõu guo dalama.

Ifibe dibe Godihạ sisigọye dalagua

28 Mạ sisigọ diạma, nịme Yesubõu de dogõu guo dalama. Kege dalaguaba, ẹ kuhe
hagubasi, di guẹbõu sidifibõu ta degele mei, nelẹdo dege tafalaguale. 29 Nịge ẹme
dọụdo oyodei kẹme kõu tewe debabe, midihọ dọụdonõu milõu gadi o sasạị kediạme
Godihạ sisigọ degele idade tawale ile.

3

1 Bolọdo, Aye Godihạ di tagalemõu, dimokõu solõu do degemõu, dibe ẹ sisigọyodili.
Damalẹdo, dibe Godihạ ẹ sisigọ degei dalagua. Damalẹyodili mei o kediạge dibe ta
tawale iyo mei, diạ Godi yo□u ẹne ta tawale iyo mei kahạ degemõu. 2 Mạ mogo
diạma, dibe ifi Godihạ sisigọ degei dala. Habage, di kage dalale kẹme di ta tewe
mei. Di tewebe kõu guenõu, Yesuhạ tamạ degele kelegebe, di ẹ damalẹdo duguoba,
ẹ sagạinõu degele ile. 3 Yesuhạ haguale kẹ dia daladi o ta ẹme Godihạ dihịle kokõu
sibigi olõu fẹị ẹ duledu dala kẹ igile muguoba, Yesu sagạị, sibigi mei kege dalalamõu
degeli.
4 Obe midihọ kasagạị milõu gadi kẹme Godihạ tạ, di dumabeedei kẹ gobõu di.
Damalẹdo, midihọ kasagạị milõu di kẹme Godihạ tạ dudiyo mei midihọ. 5 Nị tewe,
Yesuhạ hagueibe, di midihọ kasagạị kẹ tọgule mugulamõu haguei. Kẹnõu si ẹme
midihọ kasagạibõu mei. 6 O Yesubõu de dogõu guo dalayege midihọ kasagạị milõu
diyo mei. Midihọ kasagạị milõu di o tahạge Yesube duguli mei, haba tewe mei.
7 Mạ sisigọ diạma, nịõu tawaibõu, oe nị ogõu gaiye. Midihọ dọụdo milõu mõu siadi
o kẹme dọụdo o, Yesu sagạị dala. 8 Midihọ kasagạị milõu gadi o kediạme Tamạhạ bi.
Yobe, Tamạhạ afudo midihọ kasagạị yomamõu milõu gamõu hagulugi, ifine kegenõu
milõu ga dala kahạ. Godihạ ẹ Dihihạ haguei kahạ yobe Tamạhạ dabai degedi kẹ
makoma mei degelamõu haguei. 9 O Godihạ sisigọ degele i kediạge midihọ kasagạị
milõu diyo mei. Yobe, Godihạ fịbe die duledu dala kahạ. O kegele i kediạge midihọ
kasagạibe ta milolõu sagạị mei, diạme Godihạ sisigọ degei dalagua kahạ degemõu.
10 O koyobe Godihạ dihi? Ha, o koyobe Tamạhạ dihi? Kẹme kõu gue, o midihọ dọụdo
kẹ milõu diyo mei o kẹme Godihạ dihi mei, o kẹme Tamạhạ dihidade tawame. Haba,
o Godihạ sosõu diạ tagadiyo mei o kẹne Godihạ dihi mei, o kẹne Tamạhạ dihidade
tawame.

Dige diyõu sie yogo tagaiba tagaiba deme

(Tạ Hiye 3:11–5:21)

Yesuhạ dimokõu diyõu sie yogo tagaimõu tagaimõu dedi midihọ kẹ hegi

11 Tạ nị afu kõu dumõu hagueibe kõu gue, nịge nịõu sie yogo tagaiba tagaiba
demabeedei. 12 Dibe o Kein sạ dege daladame. Ẹme Tamạhạ bi kahạ, ẹ yo□u ẹ malạ

woumou tolo i. Yobe, ẹme midihọ kasagai milou di o. Ha, ẹ malạbe midihọ dọụdo milou di o kahạ degemou.

13 Mạ malạ diạma, damalẹyodili mei o kediạ nịmokou dafoubabe, nị hobou kesigidama. 14 Di Godihạ sosou diạ tagale idi kahạ degemou, di tewe, dibe todi midihọ kẹ tou fogou mou, fị gehẹ, yo□u kegenou dalale kẹbou de daladadele idi. O koyohạ Godihạ sosou diạ taga ho fogou babe, ẹme todi midihọ kelenou dala. 15 Damalẹdo, o koyohạ Godihạ sosou kile o takou dafoubabe, ẹme o wodi o kẹ sạ degei. Nị kou tewe, o wodi o kẹme fị gehẹbou de dala mei. 16 Yesu ẹ di dowoye tolo i kahạ degemou, dige solou do degedi midihọ kahạ sibigẹ kẹ tawame. Dine kẹnou tefele, Godihạ sosou diạ dowoye di tou hagikou seseguoba diạ dogou gume. Tofigilene tabou mei. 17 O tahạ bi sụdo dalali, mogo ta bi mei kẹ solou do nẹ ho fogou babe, ẹme Godihạ solou do degedi midihọbe tewe mei. 18 Mạ sisigọ diạma, dige di mogo diạ tagaliyodebe tạenou tobou dame. Di solou do degeba, diyou sie yogo dogou guba dogou guba deme. Kẹme damalẹdo tagadi midihọ.

Damalẹyodei o kediạ Godihạ dihịle kokou nelẹdo dege tafalagualenou

19 Dige di mogo diạ damalẹdo tagaibabe, di tawalebe, dibe tạ damalẹdo kẹ seselidade tawame. Kegeibasi, di Godihạ dihịle kokou hemelẹ fiya dalagualenou. 20 Kegeba, di duleduge di diyou sie tạ soubane, di ta guẹ degedame. Yobe, Godihạge di duledu dala olou fẹị kẹme kou tewe kahạ degemou. Di fimạịbe huyadefẹinou. Ẹ tewebe hiyedo folodo. 21 Mạ mogo diạma, di duleduge diyou sie tạ sa ho fogou babe, dibe ẹ dihịle kokou nelẹdo degele ile. 22 Kegeba, di bi ta nẹyedema Godikou dihọ bagạ tobou babe, ẹge dimokou nelẹ. Yobe, di ẹ tạ dulo seselemou, ẹ tagali sagại kẹnou degedi kahạ degemou. 23 Godihạ ẹ tạ, di dumabeedei kẹme kou gue, di ẹ Dihi Yesu Kelesukou damalẹyodemaba, ẹ hehegiediya kẹ dige diyou sie yogo tagaiba, tagaiba demabeedei. 24 Kegemou, o koyohạ Godihạ tạ kẹ dulo seseli debabe, ẹme Godibou de dogou guo dala. Haba Godibe ẹbou de dogou guo dala. Duo Bolofẹị, Godihạ dimokou nẹị, ẹge Godibe dibou de dogou guo dala kẹ hehegiedi.

4

O tae Godihạ tạyodema tobou babe, nịge defẹido file duguma

1 Mạ mogo diạma, ogou gai egei tobou di obe sụdo sa sa olou fẹị tefele dalagua. Kegei degemou, o tahạ ẹme Duo Bolofẹihạ hụya kẹ egei tobolou yode tobou babe, nịge tạ ẹ tobolou kẹme defẹido file duguma. Damalẹdo Godihạ tạ, ha Godihạ tạ mei deba. 2 O koyohạsi Godihạ Duo Bolofẹihạ hụya kẹ egei tobolou? O ta ẹge Yesu Kelesube o baga hagueiyode tobou babe, nịge Duo Bolofẹibe ẹbou de daladade tawama. 3 Kẹnou si o tahạ Yesube o baga hagueiyode tobou ho fogou babe, ẹme Godihạ bi mei. Fị kege molụ kẹme Kelesuhạ ho o fimại. Ho o kẹme hagualeyodeimou nị kou dulo i. Ifibe haguamou, sa sibigẹ kuokou dala.

4 Mạ sisigọ diạma, nịme Godihạ bi. Nịge ogou gai egei tobou di o kediạme gabai. Yobe Duo Bolofẹị, nị duledu dala ẹge sa sibigẹ kahạ hiye o kẹne kou gaba dala kahạ degemou. 5 Ogou gai egei o kediạme sa sibigẹ o, damalẹyodele ili mei. Diạ sa sibigẹ ko□umahạ tạ kẹnou tobolou imou be, sa sibigẹ o sasại kediạge die tạ kẹ dulo idi. 6 Kẹnou si dibe Godihạ bi. Godi kou tewe o sasại kediạge di tạ dulo idi. O Godihạ bi mei kediạge di tạ dulo idiyo mei. Kokou gebe, di file duguo tawale ilibe, Duo Bolofẹihạ

tou kediạge damalẹdo tạ dulo idi, haba duo tae tolõu i kediạge ogõu gai egei tobõu mõu dulo idi.

O nạ Godi tagaibabe nogo diạne tagayedei

7 Mạ mogo diạma, dige diyõu sie yogo tagaiba tagaiba deme. Yobe, midihọ kegei kẹme Godikõu ge haguei. O yogo tagadi o kẹme Godihạ dihi degei, ẹme Godi kõu tewe. 8 Yogo tagadiyo mei o kediạge Godibe tewe mei. Yobe, solõu do degedi midihọ kẹme Godikõu ge haguei kahạ degemõu. 9 Godihạ dimokõu fị gehẹ kẹ nelạmõu, yo□u ẹ Dihido kẹ tobõu mõu, sa sibigẹ kuokõu kuhe haguei. Kẹ degei kahạge, Godihạ ẹ solõu do degedi midihọ kẹ dimokõu hegi. 10 Damalẹdo tagadi midihọ kẹme dibukõu Godi tagali mei, Godihạ ẹbukõu di tagalemõu, dimokõu solõu do degemõu, yo□u ẹ Dihi tobõu mõu, sa sibigẹ kuokõu haguei, ẹ toloba, midihọ kasagại di milõu gadi kahạ hebe kẹ igile muguyadomõu.

11 Mạ mogo diạma, Godihạ dimokõu solõu do degei kahạ degemõu, dine diyõu sie yogo tagaiba tagaiba deme. 12 O taege Godibe ta duguli mei. Kẹnõu si di diyõu sie yogo tagaiba tagaiba debabe, Godibe dibõu de dogõu guo dala. Dige ẹ solõu do degedi midihọ kẹme tewedo.

13 Godihạ ẹ Duo Bolofẹi kẹ dimokõu nẹi kahạ degemõu, dibe Godibõu de dogõu guo dalaguamõu, haba Godine dibõu de dogõu guo daladade tawale ili. 14 Eige Aye Godihạ di mamo□uyadomõu yo□u ẹ Dihi tobõu mõu, sa sa o sasại dimokõu haguei kẹ duguomõu kuhe hehegie tobolõu ili. 15 O koyohạ Yesube Godihạ Dihiyodema tamạ dege tobõu babe, Godibe ẹbõu de dogõu guo dala. Haba ẹne Godibõu de dogõu guo dala. 16 Kegemõu, Godihạ dimokõu solõu do degedi kẹme di tawalemõu damalẹyodele i.

Solõu do degedi midihọ kẹme Godikõu genõu haguei. O koyohạ yogo tagaleba, solõu do degedi midihọ kẹ seseibabe, ẹme Godibõu de dogõu guo dala. Haba Godine ẹbõu de dogõu guo dala. 17 Dibe kegei dalababe, Godihạ solõu do degedi midihọ kẹme dibõu de dala. Kegeba, tạ sale sawisiei kelegebe, di ta guẹ degele mei. Yobe, dibe sa sibigẹ kuokõu dalaye, kẹnõu si dibe Yesu sagại dalagua kahạ degemõu. 18 Godihạ solõu do degedi midihọ kẹ kõu tewe o kahạge Godikõu guẹ degediyo mei. Damalẹdo, dige Godihạ solõu do degedi midihọ kẹ tewedo debabe, di ta guẹ degele sagại mei. O guẹ degedi kẹme ẹ hebe kasagại molo□udademõu kuhe guẹ degedi. Ẹge Godihạ ẹmokõu solõu do degedi kẹme defẹido ta tawadiyo mei.

19 Di diyõu sie yogo tagaimõu tagaimõu dele idibe, Godihạ ẹbukõu dimokõu solõu do degei kahạ degemõu kuhe degele idi. 20 O tahạ ẹme Godikõu hohọ degeliyode tobõu maba, haba Godihạ sosõu kile o ta dafoubabe, ẹme ogõu ga tobõu di o. Yobe, ẹ o yo□u kõu dugudi kẹme ta mogo degeiyo mei, haba Godi ẹ duguyo mei kẹme ẹge ta tagale sagại mei kahạ degemõu. 21 Kelesuhạ tạ, di dumabeedei kẹme kõu gue, o koyohạ Godi tagaibabe, ẹ Godihạ sosõu diạne tagayedei.

5

O damalẹyodei o kediạge sa sibigẹ kahạ nelẹbe gabai

1 O koyohạ Yesube Godihạ makai o Kelesuyodema damalẹyodeibabe, ẹme Godihạ dihi degei dala. Oyege di Ayekõu hohọ degeibabe, di Ayehạ sisigọ diạmokõu ne hohọ degeli. 2 Di Godikõu hohọ degeba, ẹ tạ seseibabe, di Godihạ ẹ sisigọne tagalidade tawame. 3 Di Godikõu hohọ degeibabe, dibe ẹ tạ, di dumabeedei kẹ seseli. Godihạ tạ

kẹ dulo sesedi kahạge dimokõu hagị ta nẹdiyo mei. 4 Yobe, Godihạ sisigọ degele i dibe
sa sibigẹ kahạ nelẹ kẹme gabai dalagua. Damalẹdo, di sa sibigẹ kahạ nelẹbe gabai
dala, di Godikõu damalẹyodei kahạ degemõu.

Godihạ Yesube yo͡u ẹ Dihiyodema tamạ dege hegi

5 O koyohạge sa sibigẹ kahạ nelẹbe gabai dala? Yesube Godihạ Dihiyodema
damalẹyodei o kahạnõu si gabai dala. 6 Yesu Kelesu ẹ hagua, fafeleya tofõu ma
sulugi, tolo imõu, ẹ kafei kẹ migi kahạ dimokõu hegibe, ẹme Godihạ Dihiyodemõu
hegi. Tạlekõu fafeleya tofou kahạnõu mei, ẹ kafei kahạne ẹme Godihạ Dihiyodemõu
hegi. Haba, Duo Bolofẹihạne dimokõu ẹme Godihạ Dihiyodema tamạ dege hehegiedi.
Duo Bolofẹi ẹme damalẹdo tạ kahạ obõu kahạ degemõu kuhe hehegiedi. 7 Midihọ
kamadia kahạge Yesube Godihạ Dihiyodemõu hegili. 8 Kamadia kẹme Duo Bolofẹibõu,
hueibõu, kafeibõu de, diạ sibigẹ tanõu be, Yesube Godihạ Dihi.

9 O tahạ yo͡u kõu duguomõu du kẹ hehegie tobõu mõu be, di dulomõu
damalẹyodele idi. Haba, Godihạ hehegie tobolõu kahạge oe tobolõu kẹme gabai.
Damalẹdo, Godihạ Yesube ẹ Dihiyodemõu dimokõu kõu hegi. 10 Godihạ Dihikõu
damalẹyodei o kahạge Godihạ ẹmokõu kõu hehegiei kẹme ẹ duledube damalẹyodei
dala. O tahạ Godihạ hehegili kẹ damalẹyode ho fogõu babe, ẹge Godibe gulokou
tobõu di oyodili. Yobe, ẹge Godihạ yo͡u ẹ Dihiyodema tamạdo hehegili kokõu be ta
damalẹyodili mei kahạ degemõu. 11 Godihạ dimokõu kõu hegi kahạ ẹ sibigẹbe kõu
gue, ẹ dimokõu fị gehẹ kẹ nẹi, di tofousogo tofousogo tofõu mabadomõu. Fị gehẹ
kẹme Godihạ Dihi ẹmokõu ge haguei. 12 O ta Godihạ Dihibõu de dogõu guo dala kẹme
fị gehẹ kẹ ẹbõu de dala. Kẹnõu si o Godihạ Dihibõu de ta dogõu guo dala mei kẹme
fị gehẹbe ẹbõu de dala meido.

Dibe fị gehẹ, yo͡u kegenõu dalale kẹbõu de daladade tawame

13 Godihạ Dihikõu damalẹyodei o sasại diạma, nịge nịme fị gehẹ, yo͡u kegenõu
dalale kẹbõu de dalayode tawamabadomõu, ạ tạ ko͡u kuhe nalolụ. 14 Di Godi ẹ
tagaiya kẹnõu dihọ bagạ tobolõu gibe, dige di tobolõu kẹme ẹ kõu duludade tawale
idi. Kegei kahạ degemõu, di ta guẹ degedame, ẹmokõu dihọ bagạ tobolõu nõu dalame.
15 Di tewe, di dihọ bagạ tobõu mõu be, ẹge dudi. Kegei kahạ degemõu, di ẹmokõu bi
ta nẹyede tobolõu gibe, bi kẹme di molo͡udade tawale idi.

16 Damalẹyodei o tahạge ẹ yogohạ midihọ kasagại ta ẹ wala tolo sagại mei kẹ milõu
ba dugubabe, ẹ Godikõu o yogo kẹ dogõu guyedema dihọ bagạ tobõu yedei. Kegeibasi,
o yogo kẹ mihịkõu fiyale mei, fị gehẹ, yo͡u kegenõu dalale kẹbõu de tofolõu. Ạge o
wala tolo sagại midihọ kẹ tobõu yo mei. Midihọ kasagại ta dala. Midihọ kasagại
kẹ milolõu kahạge tofigilenõu, tofousogo ta tofolõu sagại mei. Ạge ẹme kegei kẹ dihọ
bagạ tobõu yede tobõu yo mei. 17 Midihọ dọụdo mei kẹme midihọ kasagạinõu. Kẹnõu
si midihọ kasagại ilo kelebe o wala tolo sagại mei.

18 O sasại olõu fẹi, Godihạ sisigọ degele i kediạge midihọ kasagại kẹ milõu ga idiyo
mei kẹme di kõu tewe. Godihạ Dihi ẹnõu si o kegei kẹ dia daladi. Tamạhạge makolo
sagại meido. 19 Dibe Godihạ sisigọyenõu dala, kẹnõu si sa sibigẹ olõu fẹi ko͡ume
Tamạhạ hayedu dala kẹne di kõu tewe.

20 Haba, di tewe, Godihạ Dihi ẹ haguamõu, dimokõu fimại nẹi, di damalẹdo
Godidade tawamabadomõu. Nẹimõu, dibe damalẹdo Godibõu de dogõu guo dalagua.

Haba, Godihą Dihi Yesu Kelesu ębo͡u dene dogo͡u guo dalagua. Ęme damalędo Godi, fi gehę, yo͡u kegeno͡u dalale kahą obo͡u.
21 Mą sisigǫ diąma, nįme ogo͡u gai godi kediąme ahudo dege dalama.

Egei Sasama
Jonha
Nalaama Nei

Tawale Ta

Jon e kuguo tage nalamamou, sobou debou e sisigobou kediamokou nei. Kenou si, tewe o ilo kelege tawale ibe, sobou debou e sisigobou kaha sibigebe sa ta damaleyodele i o sasai kediadade tawale i. Haba ilo kelegebe damaledo sobou debou e sisigobou kediamokou nalama neidade tawale i.

Jonha egei sasafei nalai sagai kenou tefele haba nalai. Tabe, nige niou sie yogo tagaiba tagaiba demabeedei ke nalai. Haba tabe, ogou gai egei tobou di o kediа ta dudamabeedei ke nalai.

Kuguo 2 Jon kou umaha sibige kaha widio ta hiyebe tanou fei dala.

Di Godiha ta defeido tou me, kegeligi oe ogou gai egei tobou ba, di duye deba

1 Ame odo, a kuguo kou nalama, sobou de nabou, ne sisigobou de* nimokou neli kuhe. Name Godi you e biyodema makai. A nimokou hoho hiyedo degeli. Damaledo, anou mei, damaledo Godi tewe o sasai olou fei kediane ni tagale idi. 2 Damaledo ta keme ifi dibou de dala, habagene tofousogo kegenou dalale kaha degemou, ei ni tagale idi. 3 Di damaledo ta kou duloba, diyou sie yogo tagaiba tagaiba debabe, Aye Godibou, e Dihi Yesu Kelesubou dilie dimokou solou do dege, habagugueiba, di bologuado dalaguale.

Di diyou sie yogo tagaimou tagaimou dedi midiho ke degeme

4 A hoho hiyedo degeli. Yobe, oe tobou mou a dube, ne sisigo ilo kediame ta damaledo, di Ayeha di dumabeedei ke dulo sesele iliyode tobou mou du kaha degemou. 5 Sobou de, ta a nalolu kou ume ta gehe mei. Ta keme kou gue, dige diyou sie yogo tagaiba tagaiba deme. Egei kou ume di kou dumou hagulugi, ifine kegenou dulo ili kuhe. 6 Di Godikou hoho degedi midihobe kou gue, di ta olou fei e kou tobou kenou seseme. Damaledo, you tobou mou ni dumou hagueibe kou gue, ni niou sie yogo tagaiba tagaiba dema.

Di Kelesuha ta ke defeido tou me

7 Ni duma, o sudo sa sa olou fei ogou ga tobou mou suluguadi. O kediame damaleyodili mei, Yesu Kelesube o baga hagueli meiyode tobolou idi. Ogou gai egei tobou di o kegei keme Kelesuha ho o. 8 Kegei degemou, niou tawaibou, ni dabai di degele idi kaha hebe bolofei ke tou fogouye. Ni neledo dege tafalaguali, hebe bolofei ke olou fei mou uma. 9 O koyoha Kelesuha hehegiedi ta ke tou ho fogou ba, haba ta gehe ta seseibabe, eme Godibou de dogou guo dala mei. O taha Kelesuha ta ke tou basi, eme Aye Godibou e Dihibou de dogou guo dala. 10 O ta nimokou haguale kahage, ta bolofei ke tolou haguyo mei debabe, ni o kokou ta agali bolofeiyodema, ni mosokou

* **1:1** 1:1 *Sobou debou e sisigobou de* kaha ta sibigebe kou gue sagai, damaleyodei o sasai, sa ta tie kediа sa degei. Na 1:13 kaha tawale ta kokou ne dugu.

hobo͡u wolo͡u folodama. 11 O koyohạge o kegei koko͡u bolofẹiyode tobo͡u babe, ẹme o kẹbo͡u de dogo͡u guo, dabai kasagại o kahạ degedi kẹ degele.

Odo Jonhạ o sasại kediạ dugulo sagại degeli

12 Ạ nịmoko͡u tạ hiyedo ko͡u tobolo͡u sagạiye, kẹno͡u si ạ kuguono͡u nalạma nelẹbe dafa. Mayo͡unno͡u ile, nị geleguoba, di tạ koloba hohọ hiyedo degele kẹ tagali.

13 Nẹ owo͡u,* ẹme Godi yo͡u ẹ biyodema makai, ẹ sisigọ olo͡u fẹị diạ nịmoko͡u agali bolofẹiyodili.

* **1:13** 1:13 Tạ *nẹ owo͡u hạ sisigọ*yodei kahạ sibigẹ kẹme damalẹyodei o sasại Jon ẹbo͡u de deleiguei kediạ tobolo͡u.

Egei Komạ
Jonhạ
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

Egei komạ kọ͡une Jonhạ nalại. Kuguo kọ͡u nalạma, o ẹ mogo Gaiuskọ͡u nẹibe, Godihạ dabai degedi o kediạ dogọ͡u guyadomọ͡u nalạma nẹi.

Tabe, Jonhạ o Diotrefes ẹme midihọ kasagại milọ͡u di o, haba o Demitrius ẹme midihọ bolọ milọ͡u di oyodemọ͡u nalại.

Kuguo 3 Jon kọ͡umahạ sibigẹ kahạ widio tạ hiyebe tanọ͡u fẹi dala.

Di Godihạ dabai degedi o kediạ dogọ͡u gume

1 Ạme odo, ạ o mạ mogodo Gaius nạmokọ͡u hohọ hiyedo degeli kahạ, ạ kuguo kọ͡u nalạma, nạmokọ͡u nelị kuhẹ.

2 Mạ mogodo, ạ nạ degeli olọ͡u fẹi kẹme bolọnọ͡u degeyadomọ͡u dihọ bagạ tobolọ͡u, nạ do degeiye domọ͡u ne dihọ bagạ tobolọ͡u. Nẹ duobe bolofẹido dala kẹme ạ kọ͡u tewe. 3 Damalẹyodele i o ilo kediạ haguasiemọ͡u be, nạme tạ damalẹdo kẹ seseliyode tobolọ͡u i. Ạ tạ kẹ dulomọ͡u, hohọ hiyedo degei, nạme damalẹdo tạya kẹnọ͡u siadiyode tobolọ͡u imọ͡u du kahạ degemọ͡u. 4 Ạ mạ sisigọ diạ damalẹdo tạ kẹ sesele iliyodeimọ͡u dulomọ͡u be, ạ hohọ hiyedo degeli. Hohọ ạ dugulube hohọ ạ afu dugudi kẹme gabama folodo.

O Gaius ẹme dabai bologuạdo degedi o

5 Mạ mogodo, nạge damalẹyodei o sasại kediạ dogọ͡u gulobe ta dafadiyo mei. Damalẹdo, sa ta o sasạiye fologoumọ͡u ne, nạ dogọ͡u gudi. 6 O sasại kediạge ei sosi mosọkọ͡u haguasiemọ͡u, nạ solọ͡u do degedi midihọ kẹ eimokọ͡u tamạ dege tobolọ͡u i. Haba, o kegele i kediạ yala deibabe, nạge diạmokọ͡u nalẹ ta nẹiba, dio͡u tọ͡u ma aba yolugi nalẹ. Nạ Godi yo͡u tagaiya kẹnọ͡u dogọ͡u gulobe bolọ. 7 Diạ Yesuhạ dabai degelamọ͡u youmọ͡u be, sa ta o sasại, damalẹyodili mei kediạge ta dogọ͡u gulo idiyo mei. 8 Kegei degemọ͡u, di o kegele i kediạ bologuạdo dia dalame, di olọ͡u fẹi Godihạ dabai fị tanọ͡u dege degeiba, tạ damalẹdo kẹ sa sa olọ͡u fẹi tefeyadeba.

O Diotrefes ẹme midihọ kasagại milọ͡u di o

9 Afu, ạ kuguo tọ̣ọ̣ dege ta nalạmamọ͡u, nẹ sa o sasại, damalẹyodei kediạmokọ͡u kọ͡u nẹi. Kẹnọ͡u si o Diotrefes ẹ yo͡usie nị hiye o degelamọ͡u degeligibe, ei tạbe ta dudiyo mei. 10 Kegei degemọ͡u, ạ nịmokọ͡u ile foloubabe, ẹ midihọ kege degedi kẹme ạ tamạ dege nịmokọ͡u tobolọ͡u. Damalẹdo, ẹ ei tobe susuga tobolọ͡u mọ͡u, haba damalẹyodele i o sasại kediạ nị sakọ͡u ya fologoumọ͡u be, ẹ yo͡u ẹ mosọkọ͡u ta sosogọ͡u folodiyo mei. Nị o ilo kelegenọ͡u, die mosọkọ͡u wolọ͡u falamọ͡u degeimọ͡u be, ẹ ile akogoguemọ͡u, nị sosi mosọkọ͡u ne folodamabeede tobọ͡u di.

O Demitrius ẹme midihọ bolofẹi milọ͡u di o

11 Mạ mogodo, nạ oe midihọ kasagại milọ͡u mọ͡u dugu sagại kẹ hobọ͡u seseda. Midihọ bolofẹi milọ͡u mọ͡u dugu sagại kẹnọ͡u sese. Midihọ bolofẹi milọ͡u di o kẹme Godihạ bi. Midihọ kasagại milọ͡u gadi oyege Godibe ta duguli mei.

12 O sasa̱i olo͡u fe̱i kediage o Demitriusbe midiho̱ bolo̱ milo͡u gadi oyodele idi. Godiha̱ ta̱ damale̱do kaha̱ne midiho̱ bolo̱do e̱ milo͡u goulu saga̱i ke̱no͡u tobo͡u di. Haba eine e̱me o bolofe̱iyode tobolo͡u ili kuhe̱. Na̱ ko͡u tewe, ei ta̱be damale̱do.

Odo Jon e̱ o Gaius dugulo saga̱i

13 A̱ na̱moko͡u ta̱ hiyedo ko͡u tobolo͡u saga̱iye, ke̱no͡u si a̱ kuguoko͡u no͡u nala̱ma, na̱moko͡u nele̱be dafa. 14 Mayo͡u no͡u ile, na̱ duguoba, da ta̱ kolobe hafe̱i degeidade tawali.

15 Na̱ bologua̱ dala. Ma̱ mogo ko͡u le dalagua dia̱ na̱moko͡u agali bolofe̱iyode tobolo͡u ili. Haba, na̱ge a̱ agali bolofe̱iyodili ke̱ di mogo tano͡u tano͡u kele dalagua dia̱moko͡u ne tobo͡u yedili.

Egei
Jutha
Nalama Nei

Tawale Ta

Tewe o ilo kediа tawale ibe, kuguo kou̯me Yesuha e malа, e hube Jutha nalama, damaleyodele i o sasai ilo kediamokou̯ neiyode tawale i. O Jemsbou̯ o Jutbou̯ diliebe eye malа.

Kuguo kou̯mahа sibigebe ta, 2 Pita 2-kou̯ nalagai kenou̯ tefei. Jutha kou̯ gue nalai, niou̯ tawaibou̯, kegeligi, ni ogou̯ gai egei o, ta uwo bolofei dafa idi kediа ta dulo sesele iye.

Kuguo Jut kou̯mahа sibige kahа widio ta hiyebe tanou̯ fei dala.

Ni damaleyodei ke defeido tolou̯ dalaguali, ogou̯ gai egei o, ta uwo bolofei ke dafa idi kediа ta ke tobekou̯ muguma

1 Ame Jut, Yesu Kelesuha dabai degedi o, o Jemsha e malа. Nime Aye Godiha tagalemou̯ haguamabeedema haguisai. Yesu Kelesuha ni wolou̯ dala kaha degemou̯, a nimokou̯ kuguo kou̯u kuhe nalama neli. 2 Age Godiha nimokou̯ solou̯ do degedi midihobou̯, hoho degedi midihobou̯ ke degegouba, ni bologuado dalaguale ke tagali.

Ogou̯ gai egei o, ta uwo bolofei dafa idi kediame damaleyodele i o kediа timidu deleiguei

(2 Pita 2:1-18)

3 Ma mogodo diama, a nimokou̯ Godiha di mamou kaha ta ke kou̯ nalalamou̯ degeiye, kenou̯ si a haba fimai ke fogou̯ mou̯, dedei sasagile tanou̯ nalama nelamou̯ degeli kuhe. Godihage, e o sasai kediа emokou̯ damaleyodemabeedema kou̯ tobou kaha degeimou̯, ni damaleyodei keme defeido tolou̯ banou̯ suluguama. 4 Ogou̯ gai egei tobolou̯ idi o ilo kediame ni duo kile amafei fologa dalagua. Afu Godiha o kegele i keme ta sama makoloyodema makai ta keme kuguokou̯ nalai dala. Damaledo, o kediа Godi tobekou̯ muguomou̯ tobolou̯ idibe, Godiha habagugueibe dibou̯ de dala kaha degeimou̯, di tou̯ e tagadi midiho gehe gehe milou̯ goubabe, ege dimokou̯ midiho kasagai kaha hebe ta nele meiyode tobolou̯ idi. Keme kasagai hiyedo, diage di Hiye O Yesu Kelesu, di Wolou̯ Daladi Hiye O eme tobekou̯ mugu dalagua.

5 A tobou̯ ladi kou̯me niou̯ kou̯ teweye, kenou̯ si ni totou̯ degeiye domou̯, a haba tobou̯ lamou̯. Hiye Ohage e o sasai sosogou̯ mou̯, sa Isip tou̯ fogou̯ mou̯ kou̯ yaiye, kenou̯ si habage, e damaleyodele ili mei o sasai olou̯ fei woma mei degei.* 6 Esol o kediа degei kene tawama. Godihage e dabai ke esol o ilo kediamokou̯ kou̯ nemou̯ iye, kenou̯ si dia dabai ke degele dafamou̯ fogou̯ yai. Kegei kaha degemou̯, Hiye Ohage diame tigi tabale sagai mei kaha tigigimamou̯, mihi duo mou̯ gulido didio degema fogou dalagua. Kege dalaguali, sawisiei hiye ke tama degeiba, kelege Godiha dia ta sama file. 7 Nebe kenou̯ tefei, sa Sodombou̯, sa Gomorabou̯,* sa sa hafei dege deleigueibou̯ olou̯ fei ke tie o sasai kediа sasai hiyoubou̯, o hiyoubou̯ suluguadi midiho

* **1:5** 1:5 Namba 14:26-35 * **1:7** 1:7 Stat 19:1-29

kẹbou, tou e tagadi midihọ kasagai ilo kelebou de milou ga idi kaha hebe kẹ mala ibe, die sa olou feibe dou mei degediyo mei kaha nama mei degei.

Godiha afu o sasai kediamokou hebe kasagai kege kou nẹmou i kaha, dige midihọ kasagai milou gadi kaha dowo kẹse hebe kasagai daladade tawame. 8 Nebe kẹnou tefei, ogou gai egei tobolou idi o kediane midihọ kasagai milou ga ili. Diage dihọ bohou ga duguomou, dio□u die tou e tagali sagai kẹnou degelemou, Godiha ta tobekou muguomou, ẹsol o kediamokou ne susuga tobolou idi. 9 Afu ẹsol o hiye Maikel dilie Tama dilie, koyohage Moses tei kẹ molo□u domou tae biya i. Tae biya iligibe, Maikelhage Tamakou be ta kasagai tobolou mou ta susuga tobou li mei, mou kou guenou tobou, Hiye O Godi yo□unou nabou de biya tobolou yode tobou. 10 Kẹnou si, ogou gai egei tobolou idi o kediage bi olou fei, dia sibigẹ ta tawaiyo mei kokou be bou baganou tobolou idi. Diame gali totou degele i kẹ sagai. Die midihọ kegei kahage, dio□usienou makolo idi. 11 Ogou gai egei o kediame dio□u tawaibou.

Midihọ kasagai, o Keinha* milou kẹ, diane mililou idi.

Diame o Balamnou * tefei, die ogou gai egei hehegiedi dabai kaha hebe sele molo□u sagai hiyedo degele idi.

O Kora* ẹ Godiha ta tobekou mugu sagai kẹnou tefei, diane Godiha ta ta dulo ili mei kaha degemou, diame makolo ile dala.

12 Ni kefeguo, fi tanou degemou, nalẹ nala imou be, ogou gai egei o kediane ya fologa, nibou de nalẹ nala idi. Nalẹ nala iligi, ni dihile kokou sidifibou mei, midihọ sibigibou degelemou, gili dege dio□u die finou tolou idi. Diame mabi, wiye mala ima haguama dedi kẹ sa degei, huei todiyo mei. Diame hebeye ẹ a kelege kolo madiyo mei kẹ sa degei. Hebe salẹ fiyoumou obe yokou tolou tele filei kẹ sa degei. 13 Diame midihọ kasagai kege kou mou milou gamou suluguadi, sidifi ta degele idiyo mei. To bobouye to biyakou to tuobou kofaibou de madi kẹnou tefei. Tabe, diame kuidihọ, agudiletou mou yo□uwa suluguadi kẹ sa degei. Kegei kaha, diame sa huliado, Godiha kou milou ma mai dala kokou ya, tofousogo tofousogo kegenou dalaguale.

14 O Enok ẹ kou guai obe Adam. O Adambe sasafei o, haba o habage haguа ibe demou o Enokbe dio haguai. Kegemou, Enokhage ogou gai egei o kediamokou habage tama degele kẹ kou gue tobou, Hiye Oha ẹ yo□u ẹ ẹsol o 1000 olou fei suudo kege sosogou haguale. 15 Haguasieba, o sasai olou fei ta sama fileba, egei dulo idiyo mei obou, Godi tobekou muguomou midihọ kasagai milou ga idi obou, ẹmokou ta kasagai tobolou idi obou olou fei kediame hebe kasagai mala ileyode tobou ba dio□u dulo tawale ile. 16 Ogou gai egei tobolou idi o kediage hohọ degele idiyo mei. Gofo□u tanou tobolou mou, dio□u die tou e tagali midihọ kasagai kẹnou milou gamou suluguali, dio□usie hiye degele idi. O ilo kelege die midihọ kẹ sesemabadomou, ta sebe dege tobolou idi.

Nime ni damaleyodei kahanou neledo dege dogou guo dalaba suluguamabeedei

17 Ma mogodo diama, nige habage tama degele kaha ta, di Hiye O Yesu Kelesuha ta-bolofei-mala-suluguadi-o kedia tobolou idi kẹ tawama. 18 Diage kou gue tobolou idi, uwage sawisiei hafei degeli kelegebe, susuga tobolou idi o ilo kedia Godi tobekou muguoba, dio□u tagaliya kẹnou sulugualeyode tobolou idi. 19 O kediame ogou gai egei tobolou idi onou. Dia degeiye, damaleyodele i o ilo kele di egei dulo idi kẹ dafama,

* **1:11** 1:11 Stat 4:3-8. * **1:11** 1:11 Namba 22:4-35. * **1:11** 1:11 Namba 16:1-35.

haba egei gehẹ dulamoũ fogoũ yadi. Ogoũ gai egei tobõũ di o kediạme sa sibigẹ ko͂umahạ midihọ kẹnoũ miloũ ga idi, Duo Bolofẹibe diạboũ de dala mei.

20 Mạ mogodo diạma, nịnoũ si Godikoũ damalẹyodele i kahạ degemoũ, nịme Godihạ yo͂unoũ dogoũ guo dalaba suluguama. Sulugualibe, Duo Bolofẹihạ hụya kẹ dihọ bagạ tobõũ moũ suluguama. 21 Nịme Godihạ nị tagaibanoũ suluguama. Kege sulugualibe, di Hiye O Yesu Kelesuhạ hagua, nị soloũ do dege malạ ile folouba, nịme ẹ sakõũ tofousogo tofousogo kegenoũ dalale kẹ dia dalaguama. 22 Damalẹyodele i o sasại ilo kele fimại bolọụ dege dalaguababe, nịge diạmokõũ soloũ do degeba dedẹi sasagiema. 23 O sasại, douye nalạ dalagua sagại kediạme nịge toto figạ muguma. Midihọ kasagại miloũ gadi o sasại kediạmokõũ soloũ do degema. Kẹnoũ si, soloũ dobõũ guẹbõũ de degema. Yobe, midihọ kasagại diạ milou kahạge, die duobõũ, haba die yukueibõũ debe sibigibõũ dalagua kahạ degemoũ. Kegeligi, nịne midihọ diạ degeli sagại kẹnoũ miloũ ga iye.

Di Godihạ hụ hebele fogume

24 Godihạge nịme mihịkoũ fiyasigeiye domoũ defẹido dia dala. Ẹge nị malạ ile, ẹ sa bolọdo kokoũ dogoguba, nị hohọ hiyedo degele ile, yobe nịme hebe kasagại kẹ ta malạ ile mei. Kegei kahạ degemoũ, di Godikoũ hohọboũ me. 25 Godibe tanoũ fẹi. Ẹme di Mamọụ O kahạ degeimoũ, Hiye O Yesu Kelesuhạ hụya kẹ di ẹmokoũ hohọboũ me. Ẹ hohọbe bolọdo, di ta tawaga tobolõũ sagại mei. Ẹ hụboũ ẹ nelẹboũ debe hiyedo folodo. O sasại oloũ fẹido ẹ tạ dulo sesemabeedei. Godi ẹme afudo delei, ifine dala, habagene yo͂u kegenoũ dalale. Damalẹdo.

Mogogou Tạ
Yesu Kelesuhạ Jonkọ̄u Hegi

Tawale Tạ

Jon, ẹme tọ tibi Patmoskọ̄u dalamọ̄u, Yesu Kelesuhạ ẹmokọ̄u habage tamạ degegale kẹ hehegiei. Yobe, Yesukọ̄u damalẹyodele i o sasạ̄i kediạme ho o kediạ makomọ̄u haguei kahạ degeimọ̄u, hagi hiyedo kahạ die damalẹyodei kẹ tọ̄u fogouye domọ̄u. Yesuhạ Jonkọ̄u hehegieibe, yo□u boholọ̄u mạ haguale hafẹ̄i degeiba tamạ degegale kẹ hehegiei. Dimokọ̄u ne kegenọ̄u hehegili kuhẹ.

Kuguo kuokọ̄u be tạ makai sụdo dalagua. Damalẹyodele i o sasạ̄i, afudo deleiguei kediạnọ̄u si tạ makai kediạ sibigẹbe olọ̄u fẹ̄i kọ̄u tawale i sạ degei. Godikọ̄u damalẹyodele ili mei o kediạge sibigẹ ta tawale ili mei.

Habage tamạ degele, Yesuhạ Jonkọ̄u hehegiei kẹme kọ̄u gue:
Uwage sawisiei kelegebe, Yesuhạ ho o olọ̄u fẹ̄i woma mei degeiba dugulo ile. Ho o kediạme Tamạhạ ẹ mogo diạ.

Tamạhạ ẹ sosọ̄u:
Tamạhạ ẹ hụ tabe Bei Kagasiọ̄u – 12:9.
Kolụkuabe, tọ ạ̄i hiyedo kokọ̄u ge felẹ̄i – 13:1.
Ẹme Tamạhạ dabai degedi o.
Sị So Gofo□udo kẹme mihị dulemọ̄u ge felẹ̄i – 13:11.
Ẹ hụ tabe Ogọ̄u gai Egei Tobọ̄u di Hiye O – 16:13.
Ẹne Tamạhạ dabai degedi o.
Yesukọ̄u damalẹyodele ili mei o sasạ̄i – 11:18.
Godihạ ẹ sosọ̄u:
Godibe ẹ duwodi bolọdo kotọ̄u duwo – 12:5
Yesuhạ ẹ hụ tabe Wai Sipsip Wili – 5:6.
Ẹ hụ tabe Wai Hos Fọ Degei Kahạ Tagetọ̄u Duwodi O – 19:1.
Ẹ dihọbe douye wobolọ̄u dala sagạ̄i kegei – 19:12.
Duo Bolofẹ̄i – 14:13.
Ẹsol o sụdo – 5:11.
Ẹsol o tabe Maikel – 12:7.
Odo olọ̄u fẹ̄i 24 kege – 4:4.
Fị̀bọ̄u bi bolọụ bolọụ kege – 4:6.
Godihạ o sasạ̄i – 14:12.
Diạme Wai Sipsip Wili kahạ sasạ̄iyode tobolọ̄u idi – 19:7.

Yesuhạ ho o olọ̄u fẹ̄i woma mei degeiba, damalẹyodele ili o sasạ̄i kediạme dio□u kegenọ̄u dalali, Godihạ bi bolọdo diạmokọ̄u nẹ̄iba, fị tofousogo tofousogo tofolọ̄u ile. Hagi olọ̄u fẹ̄i mei degele. Godihạ sa sibigẹbọ̄u agudiobọ̄u de gehẹ milolọ̄u kahạ degemọ̄u.

Yesuhạ tạ makai olọ̄u fẹ̄i kẹ Jonkọ̄u hehegiema mei degeimọ̄u, ẹ kuguokọ̄u kuhe nalạ̄i. Jon ẹme Yesuhạge ẹ mogodoyode tobọ̄u di o. Jonbe odo degeimọ̄u ẹ kuguo ko□u kuhe nalạ̄i.

Jonhạge kuguo olọ̄u fẹ̄ibe houyosi kege nalạgai dala:
Tạ Uwo Bolofẹ̄i Jonhạ Nalạ̄i
Egei Sasafẹ̄i Jonhạ Nalạma Nẹ̄i

Egei Sasama Jonhạ Nalạma Nẹi
Egei Komạ Jonhạ Nalạma Nẹi
Mogogou Tạ Yesu Kelesuhạ Jonkọ̄u Hegi (Kẹme kuguo ko□u.)

Kuguo Mogogou Tạ Hegi ko□umahạ tạ sibigẹ tanọ̄u tanọ̄u olọ̄u fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1–3
Yesu Kelesuhạ Jonkọ̄u, nạ egele tạ ko□u nalạma, damalẹyodele i o sasại, sosi olọ̄u fẹi dioyosi kege kokọ̄u kefegulo idi kediạmokọ̄u nẹyede tobou.

Tạ Hiye 4–11
Wai Sipsip Wili kahạ kuguo hebenitọ̄u dala kẹ haguọ̄uba, sa sibigẹ o sasại olọ̄u fẹi hagi gehẹ gehẹ dugulo ile.

Tạ Hiye 12–20
Yesuhạ Tamạbọ̄u ẹ sosọ̄u bọ̄u olọ̄u fẹi makoma mei degei.

Tạ Hiye 21–22
Godihạ bi olọ̄u fẹido haba gehẹnọ̄u milọ̄u gale.

Yesu Kelesuhạ Jonkọ̄u, nạ egele tạ ko□u nalạma, damalẹyodei o sasại, sosi olọ̄u fẹi dioyosi kege kokọ̄u kefegulo idi kediạmokọ̄u nẹ

(Tạ Hiye 1–3)

1 Tạ, afu mogogou delei ko□ume Godihạ Yesu Kelesukọ̄u hegi, Godihạ dabai degedi o sasại kediạmokọ̄u tamạ degeladi kẹ hehegieyadomọ̄u. Damalẹdo, Godihạ Yesukọ̄u hegimọ̄u, ẹ ẹsol o ta tobọ̄u mọ̄u haguei, ẹ dabai degedi o Jon ạmokọ̄u hehegieyadomọ̄u. 2 Ạme Jon. Ạ bi olọ̄u fẹi Godihạ hehegieimọ̄u, mạ dihọye kọ̄u dugulu kẹ nịmokọ̄u tobolọ̄u. Ạ Godibọ̄u Yesu Kelesubọ̄u dilie tạ kẹ damalẹdo nịmokọ̄u tobolọ̄u kuhẹ.

3 Tạ ko□ume Godihạ tạ, habage degeiba dugulo tạ. O sasại koyo nạ kuguo ko□u huso□uba, o ilo kelege dulo seseibabe, nị olọ̄u fẹi hohọbọ̄u ma, yobe bi habage tamạ degele kẹme hafẹi degeli kahạ degeimọ̄u.

Jonhạ kuguo ko□u Yesukọ̄u damalẹyodei o sasại, sosi olọ̄u fẹi dioyosi kege kokọ̄u kefegulo idi kediạmokọ̄u nalạma nẹi

4 Ạme Jon. Ạ Yesukọ̄u damalẹyodei o sasại, sa Esia duo kodu sosi olọ̄u fẹi dioyosi kege kokọ̄u kefegulo idi nịmokọ̄u nalạma nelị. Godi ẹme afu yo□u kege delei, ifine yo□u kegenọ̄u dala, habage ẹ haguale. Ạge ẹ nịmokọ̄u habagugueiba, nị bologuạdo dalaguale. Haba Duo Bolofẹi, ẹ nelẹ olọ̄u fẹi dioyosi kege, Godihạ duwodi kahạ midihọkọ̄u tafaladi, ẹne nịmokọ̄u habagugueiba, nị bologuạdo dalaguale kẹ tagali. 5 Yesu Kelesuhạ nị dogọ̄u guba, bologuạdo dalaguale kẹne ạ tagali. Ẹme Godihạ tạ damalẹdonọ̄u tobọ̄u di o. Ẹme tolo ilemọ̄u haguại o dagado. Sa sibigẹ hiye o olọ̄u fẹine ẹnọ̄u wolọ̄u daladi.

Yesu Kelesu ẹge dibe tagadido kahạ ẹ tolomọ̄u, ẹ kafeiye di midihọ kasagại olọ̄u fẹi igile mugu. 6 Yesu Kelesu ẹ degeiye, dibe mogọ̄u du dalaguadi o degei. Damalẹdo, Godibe sugụtọ̄u dalamọ̄u, o sasại hayedu dalaguamọ̄u, dibe duo kele dala. Yesuhạ ẹ Aye Godibe di Hiye O, di wolọ̄u daladi. Yesuhạ hụbọ̄u ẹ nelẹbọ̄u debe hiyedo folodo. Di ẹmokọ̄u tofousogo kegenọ̄u hohọbọ̄u me. Damalẹdo.

7 Duguma, Yesu Kelesuhạ hagualebe, mabiye tigama migiba, sa sibigẹ o sasại olou fẹi dio͡u die dihọye dugulo ile. O malaye ẹ figikou gulo i kediạne dugulo ile. Sa sa obiyei olou fẹi duguoba, ẹmokou fimạba gosolo ile. Habage kege degele. Damalẹdo.
8 Hiye O Godihạ tobolou, ạme amulọ alikou bou habagekou bou de dala. Damalẹdo, Godi ẹme afu yo͡u kege delei, ifine yo͡u kegenou dala, habage ẹ haguale. Godihạ ẹ nelẹbe hiyedo folodo.

Jonhạ Yesu Kelesu dugu

9 Ạme nị eyẹ Jon. Dibe Yesu sesele yolu kahạ, hagi hiyedo dugulo ili, kẹnou si Godihạ di wolou dalamou, di nelẹ dege dalagua. Ạ Godibou Yesubou dilie tạ hehegiligibe, ạme damalẹyodeiyodei kahạ, damalẹyodili mei o kediạ ạ hele mugumou hagua, tọ tibi sa Patmoskou dala kuhẹ. 10 Hiye Ohạ sawisiei ta kelege, Duo Bolofẹihạ mạ duledu nelẹdo degeimou, ạ dihọ boholou mạmou, mạ tobekou ge tạ uwo hiyedo kibi haguisai sagại degeimou du. 11 Tạ uwo kẹme kou gue tobou mou du, midihọ kagei kagei nạ dugulu kẹme olou fẹi kuguokou nalạgama, damalẹyodei o sasại, sa Efesusbou, sa Smernabou, sa Pergamumbou, sa Taiatairabou, sa Sardisbou, sa Filadelfiabou, sa Laodisiabou kele sosi dioyosi kege kokou kefegulo idi kediạmokou nẹyedeimou du.
12 Kege tobou mou dulomou, ạ o kẹ dugulamou, boholou mou dugube, kamại dioyosi kege, sele igi golye milou gai kẹ duwoguamou dugu. 13 Kamại dioyosi kege kahạ duo kodube o ta O Kediạ Dihi* sagại kahạ tafalamou dugu. Ẹme yukuei sasado, sele igi gol fiyati baga milou kahạ ẹ biliẹkou silẹmạ kại dugu. 14 Ẹ widio towe olou fẹibe fọ degei, wai sipsip towebou, mabi fọ degeibou kẹ sagại. Ẹ dihọbe douye wobolou dala sagại dugu. 15 Ẹ abogo͡ube sele igi kopa, obe doulukou sili kẹ sagại dugu. Ẹ tạ uwobe tọ si uwo sagại du. 16 Ẹ dobogo͡u delekou be kuidihọ olou fẹi dioyosi kege tou dugu. Ẹ mogoudube aweki gofo͡udo, mẹ bolọụ kege kẹ bofạ tafalamou dugu. Ẹ midihọbe asọ gofo͡udo kẹ sagại dugu.
17 Ạ o kẹ duguomou, ẹ abogo͡u hafẹi dege tolo fiyoumou, ẹ dobogo͡u dele kẹ ạmokou dogoguomou kou gue tobou mou du, guẹ degeda. Ạme widio o, haba ạnou be habagekou do dala. 18 Ạme yo͡u kegenou daladi. Ạme tolo ilemou haguạ, gehẹ degemou tofousogo tofousogo dala kuhẹ. Todi kibou, Tofigiei Kediạ Sa a so͡udi kibou debe ạnou tou dala. 19 Ạ nạmokou bi ifi dalabou, habage tamạ degele kẹbou de hehegili, ko͡ume nạ olou fẹi nalạ. 20 Kuidihọ dioyosi kege, nạ mạ dobogo͡u deleye tou dugu kẹme kuidihọdo mei. Kahạ sibigẹbe ẹsol o dioyosi kege. Ẹsol o kediạge damalẹyodei o sasại, sosi dioyosi kege kokou kefegulo idi kẹ wou ma dalaguadi. Haba kamại dioyosi kege, sele igi golye milou gai kẹme kamạido mei. Kahạ sibigẹbe damalẹyodei o sasại, sosi olou fẹi dioyosi kege kokou kefegulo idi kediạ.

2

Egele tạ, Yesukou damalẹyodei o sasại, sa Efesuskou dalagua kediạmokou nalạma nẹi

1 O ạ dugulu kahạ haba ạmokou, nạge damalẹyodei o sasại, sa Efesus sosikou kefegudi kediạ wolou daladi ẹsol o kokou tạ ko͡u nalạma nẹyedei.

Dobogo͡u deleye kuidihọ dioyosi kege tolou mou, kamại sele igi golye milou gai dioyosi kege kahạ hohọya kẹ siadi o kahạ nịmokou tobolou kuhẹ.

* **1:13** 1:13 Daniel 7:13

2 Midihọ nị milo͡u gadibo͡u, dabai hiyedo nị degedibo͡u kẹme ạ tewe. Nị ta dafadiyo mei, nelẹdo dege dalaguadi. Nịge o midihọ kasagại milo͡u ga idi kediạmoko͡u be ta hohọ degediyo mei. Ogo͡u gai o kediạ dio͡usie diạme tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-oyodele idi kẹme nị file dugube, diạme ogo͡u gai egei o dugu. 3 O ilo kelege nị ko͡u makolamo͡u degele idi, yobe nị mạ huya kẹ dabai hiyedo degedi kahạ degeimo͡u. Kẹno͡u si ạ tewe, nị nelẹdo dege dalaguali, ạmoko͡u damalẹyodei kẹme ta to͡u fogo͡u li mei.

4 Kẹno͡u si, ạ nịmoko͡u ko͡u gue tobo͡u lamo͡u. Nị yomogo͡u damalẹyodei kelegebe, ạmoko͡u hohọ hiyedo degele iye, ifibe ta kegeiyo meido. 5 Nị afu midihọ bolọno͡u milo͡u mo͡u hagulugi fiyei kẹ haba tawaleba, fị boholo͡u ba, afu degedi kẹ haba degema. Nị kege ho fogo͡u babe, ạ ile, kamại nịbo͡u de dala kẹ boholo͡u molo͡u. 6 Midihọ tano͡u fẹi nị degedi kẹme bolọdo. Nịge ogo͡u gai egei o Nikolashạ dabai o kediạ hehegili kẹme dafamo͡u tobeko͡u mugu. Ogo͡u gai egei o kediạ hehegiedi kẹme, ạne dafa.

7 O koyo nạ kihiyọụbo͡u debabe, Duo Bolofẹihạ Yesuko͡u damalẹyodei o sasại kediạmoko͡u tobolo͡u ko͡u defẹido du. Hebenико͡u, Godihạ hebe haimiko͡u hebe ta tafala. O sasại koyo nạ Tamạbo͡u de biyama wini degeibabe, ạ dogo͡u guoba, nạ mạ fị nẹdi hebe kolo kẹ gala nọụbabe, nạme no͡u kegeno͡u dalali, fị tofousogo tofousogo tofolo͡u.

Egele tạ, Yesuko͡u damalẹyodei o sasại, sa Smernako͡u dalagua kediạmoko͡u nalạma nẹi

8 O kahạ haba ạmoko͡u, nạge damalẹyodei o sasại, sa Smerna sosiko͡u kefegudi kediạ wolo͡u daladi ẹsol o koko͡u tạ ko͡u nalạma nẹyedei.

O ẹme widio o, haba ẹno͡u be habagеko͡u do dala. Ẹme tolo ilemo͡u haguạ, gehẹ degemo͡u, yo͡u kegeno͡u dalali, nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ.

9 Nị hagịbo͡u bi meibo͡u dugumo͡u hagulu kẹme ạ ko͡u tewe. Kẹno͡u si nị fịbe bibo͡u. O nị susuga tobolo͡u idi o kediạne ạ tewe. O kediạge diạme ko͡u Juda oyode tobolo͡u idiye, kẹno͡u si diạme Godihạ o sasại mei, ogo͡u gai egei tobolo͡u idi o, Tamạhạ tạ dulo idi o sasại. 10 Habage nị hagị duguloye, nị hobo͡u guẹ degedama. Duma. Tamạhạ degeiye, ho o kediạ nị o ilo kele didiọ degele ile. Kẹme Godihạ nị tefele dugulo. Nị hagị hiyedo dugumo͡u iligi, sawisiei olo͡u fẹi 10 kege mei degele. Kẹno͡u si nị damalẹyodeibe tolo͡u no͡u dalali touba, ạ hebe bolọdo fị tofousogo tofolo͡u kẹ nelẹ.

11 O koyo nạ kihiyọụbo͡u debabe, Duo Bolofẹihạ Yesuko͡u damalẹyodei o sasại kediạmoko͡u tobolo͡u ko͡u defẹido du. O sasại koyo nạ Tamạbo͡u de biyama wini degeibabe, nẹ fịbe ta tolo ile mei.

Egele tạ, Yesuko͡u damalẹyodei o sasại, sa Pergamumko͡u dalagua kediạmoko͡u nalạma nẹi

12 O kahạ haba ạmoko͡u, nạge damalẹyodei o sasại, sa Pergamum sosiko͡u kefegudi kediạ wolo͡u daladi ẹsol o koko͡u tạ ko͡u nalạma nẹyedei.

Aweki gofo͡udo, mẹ bolọụ kahạ ẹ obo͡u kahạ nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ.

13 Sa nị dala kẹme ạ ko͡u tewe. Sa kẹme Tamạhạ daladi saye, kẹno͡u si nị mạ hụ hilịge tolo͡u mo͡u, ạmoko͡u damalẹyodema, damalẹyodei kẹ ta to͡u fogo͡u li mei. Nị sa Tamạhạ daladi koko͡u ge, ho oe mạ tạ tobo͡u di o, ẹ hụ Antipas, woumo͡u tolo i kelegene, nị ạmoko͡u damalẹyodei kẹ ta to͡u fogo͡u li mei.

14 Kẹnoū si, ạ nịmokoū tạ ilo kele tobōū lamōū. Midihọ kasagại, o Balamhạ milou kẹme nị o ilo kelegene milolōū idi. Nị tewe, o Balam ẹ o Balakkoū Israel o sasại ogōū gaba, midihọ kasagại milōū mabadomōū hegi. Kegemōū, o Balakhạ Israel o sasại kediạmokoū ogōū gai godikoū gali sidi kẹ nạmabeede hehegiei. Haba sasại hiyoubōū, o hiyoubōū siadi midihọ kẹne hehegiei.* 15 Tabe, ogōū gai egei hehegiedi o Nikolashạ tạ ẹ dabai o kediạ nịmokoū hehegiedi kẹme nị o ilo kelege dulo sesele idi. 16 Nị fị bohoū ma. Fị bohoū ho fogōū babe, ạ nịmokoū toto ileba, mạ aweki mogoudu dala kahạ o kediạbōū de biyolugi ilo kele wouba tofigieiye.

17 O koyo nạ kihiyọụbōū debabe, Duo Bolofẹihạ Yesukoū damalẹyodei o sasại kediạmokoū tobolōū ko□u defẹido du. O sasại koyo nạ Tamạbōū de biyama wini degeibabe, ạ oū mana,* mogogou dala kẹ nạmokoū nelẹ. Igi fọ degei ta kẹne ạ nạmokoū nelẹ. Igi kokoū be hụ gehẹ nalại dala. O koyo nạ, igi kẹ mo□ubabe, nạnoū si hụ kẹ tawale. O ilo kelege ta tawale mei.

Egele tạ, Yesukoū damalẹyodei o sasại, sa Taiatairakoū dalagua kediạmokoū nalạma nẹi

18 O kahạ haba ạmokoū, nạge damalẹyodei o sasại, sa Taiataira sosikoū kefegudi kediạ wolōū daladi ẹsol o kokoū tạ ko□u nalạma nẹyedei.

Godihạ Dihi, ẹ dihọbe douye wobolōū sagại, ẹ abogo□ube sele igi kopa, obe bigimamōū bolọ degei kẹ sagại kahạ nịmokoū tobolōū kuhẹ.

19 Nị midihọbe ạ kōū tewe. Nị nịōū sie yogo tagale idi kẹbōū, ạmokoū damalẹyodei kẹbōū, nị nelẹdo dege dabai degedi kẹbōū olōū fẹi kẹme ạ tewe. Dabai nị ifi degele ilibe hiyedo, dabai nị afu degedi kẹ gabama feleido.

20 Kẹnoū si, ạ nịmokoū tạ ko□unoū tobōū lamōū. Nị kile tie sasại ta, ẹ hụbe Jesebel, sasại kẹme nị duguo fogōū mōū, ẹge yo□usiebe habage-degele-duguo-tobōū di-sasạiyodema, mạ dabai degele idi o sasại kediạmokoū ogōū gai egei, sasại hiyoubōū, o hiyoubōū siadi midihọbōū, gali obe ogōū gai godikoū sile nẹi kẹ nạdi midihọbōū de hehegiedi. 21 Age sasại kẹme fị bohoū yadomōū kōū dia deleiye, kẹnoū si ẹ dafai. Ẹ ẹ o hiyou siadi midihọ kasagại kẹ tōū fogolōū be ta tagali mei. 22 Kegei kahạ degemōū, ạ degeiye, ẹ do degeba, do hiyedo dugulo. Sasại kẹ hiyouye wolōū siei o kediạne fị bohoū ho fogōū babe, diạne hagị hiyedo dugulo. 23 Sasại kahạ ẹ sisigọne* ạ wouba tofigile. Kegeiba, ạmokoū damalẹyodei o sasại nịge nị fị tanoū tanoū olōū fẹibe ạ file duguludade tawale ile. Midihọ kasagại milōū gadibe hebe kasagạido nelẹ. Midihọ bolọ milōū gadibe hebe bolofẹido kẹ nelẹ.

24 Sa Taiataira o sasại ilo kele, nịnoū si sasại kahạ ogōū gai egei kẹ seselemōū, Tamạhạ mogogou tạyodele idi kẹme ta dulo idiyo mei kahạ degeimōū, ạge nịmokoū be hagị ta nelẹ mei. 25 Kẹnoū si, nị ạmokoū damalẹyodei kẹ hilịgedo tolōū dalali, ạ boholōū mạ haguale sawisiei kokoū dema.

26 O sasại koyohạ Tamạbōū de biyama wini degema, ạ sesele iligi uwage sawisiei kẹ tamạ degeibabe, ạ ẹmokoū hụ hiyedo kẹ nẹiba, ẹ sa sa o sasại olōū fẹido wolōū dalale.

---

* **2:14** 2:14 Namba 22-24 * **2:17** 2:17 *Oū mana*be nalẹ, Israel o sasại kediạ hebe mei mihịnoū sa kokoū suluguamōū, Godihạ diạmokoū nẹi kẹ. Kisim Bek 16:4, 31 * **2:23** 2:23 Sasại kahạ ẹ sisigọdo mei, ogōū gai egei dudi o sasại.

27 Hụbou̱ o kegei kahạge biya gofo͡udo kẹ̱ tolou̱ ba, o sasạ̱i nelẹdo dege wou̱ ma dalale. Obe mihị bilika kẹ biyaye fọụba gagile filalẹ sagạ̱i kẹnou̱ tefei, hụbou̱ o kaha o sasạ̱i nelẹdo dege wolou̱ dalale. *Buk Song 2:9*

O sasạ̱i wolou̱ daladi dabai, ạ o kegei kokou̱ nelẹ kẹme dabai mạ Ayehạ ạmokou̱ nẹ̱i sagạ̱i kẹnou̱ tefei. 28 Haba kuidihọ oguo soyode tobolou̱ idi kẹne ạ o kegei kokou̱ nelẹ.

29 O koyo nạ kihiyọụbou̱ debabe, Duo Bolofẹ̱ihạ Yesukou̱ damalẹyodei o sasạ̱i kediạmokou̱ tobolou̱ ko͡u defẹ̱ido du.

3

Egele tạ, Yesukou̱ damalẹyodei o sasạ̱i, sa Sardiskou̱ dalagua kediạmokou̱ nalạma nẹ̱i

1 O kahạ haba ạmokou̱, nạge damalẹyodei o sasạ̱i, sa Sardis sosikou̱ kefegudi kediạ wolou̱ daladi ẹsol o kokou̱ tạ ko͡u nalạma nẹyedei.

Godihạ Duo Bolofẹ̱i, ẹ nelẹbe olou̱ fẹ̱i dioyosi kege kẹ wolou̱ daladi o, kuidihọ dioyosi kege kẹ tolou̱ dala kahạ nịmokou̱ tobolou̱ kuhẹ.

Nị midihọbe ạ kou̱ tewe. O sasạ̱iyege nịme fị̱bou̱ dalaguayodili, kẹnou̱ si ạge nịme tofigiei dalaguamou̱ dugulu. 2 Yogou̱ gua tiei kesigie haguạma. Midihọ bolofẹ̱i nị milou̱ gadi kẹme olou̱ fẹ̱i mei degeladi. Haguạba, nelẹdo dege tafalaguali, midihọ dọụdo kẹnou̱ milou̱ gama. Yobe ạ dugube, midihọ nị milou̱ ga idi kẹme di Godihạ dihị̱le kokou̱ be bolọ mei kahạ degemou̱. 3 Egei nị dumou̱ haguei kẹme hobou̱ totou̱ degedama. Fị̱ boholou̱ ba, tạ bolọdo kẹ defẹ̱ido tou̱ ma. Nị yogou̱ gua tiei kesigie haguạ ho fogou̱ babe, ạ nịmokou̱ hiyou mo͡udi oe haguadi sagạ̱i kege haguale. A̱ nịmokou̱ haguale sawisiei kẹme nịge ta tawale mei.

4 Kẹnou̱ si sa Sardis o sasạ̱i ilo ạmokou̱ damalẹyodemamou̱, die yukuei sibigi degeli mei kediạsi yukuei fọ degei kẹ kạma, ạbou̱ de dalaguale. Yobe, diạme Godihạ dihị̱le kokou̱ dọụdo dalagua kahạ degemou̱.

5 Damalẹdo, o sasạ̱i koyo nạ Tamạbou̱ de biyama wini degeibabe, ạ yukuei fọ degei diạ kạ̱i sagạ̱i kẹ nạmokou̱ kạgile. Nẹ hụ, Fị̱hạ Kuguokou̱ nalạ̱i dala kẹme ạ ta tọgule meido. A̱ mạ Ayebou̱ ẹ ẹsol obou̱ die dihị̱le kokou̱ nẹ hụ husolo͡uba hegile.

6 O koyo nạ kihiyọụbou̱ debabe, Duo Bolofẹ̱ihạ Yesukou̱ damalẹyodei o sasạ̱i kediạmokou̱ tobolou̱ ko͡u defẹ̱ido du.

Egele tạ, Yesukou̱ damalẹyodei o sasạ̱i, sa Filadelfiakou̱ dalagua kediạmokou̱ nalạma nẹ̱i

7 O kahạ haba ạmokou̱, nạge damalẹyodei o sasạ̱i, sa Filadelfia sosikou̱ kefegudi kediạ wolou̱ daladi ẹsol o kokou̱ tạ ko͡u nalạma nẹyedei.

O bolofẹ̱ido, Godihạ tobou̱ mou̱ haguei kẹme damalẹdo tạnou̱ tobou̱ di o. E̱me hiye o Devithạ ki tolou̱ dala. A ẹ so͡ubabe, o tae ta tefegulo sagạ̱i mei. A ẹ tefegubane, o tae ta solo͡u sagạ̱i mei. O kahạ nịmokou̱ tobolou̱ kuhẹ.

8 Nị midihọbe ạ kou̱ tewe. Nị duguma, ạ a ta so͡ugou. A kẹme o tae ta tefele sagạ̱i mei. A̱ tewe, nị nelẹbe huyafẹ̱iye, kẹnou̱ si nị mạ tạ dulo seselemou̱, mạ hụ tobekou̱ mugulo ili mei. 9 O sasạ̱i Tamạ sosou̱ kediạme nị kou̱ tewe. Diạge diạme Juda o sasạ̱iyode tobolou̱ idiye, kẹnou̱ si diạme Godihạ o sasạ̱i mei, ogou̱ gadi o sasạ̱i. A̱ degeiye, diạ nịmokou̱ haguasie, yubu sugulo fiya duwoguali, Hiye Ohạ

nị tagaliyode tobolo͡u ile. 10 Tạ ạ nịmoko͡u, nị ạmoko͡u damalẹyodei kẹ defẹịdo to͡u mabeedei kẹme nị tolo͡u mo͡u hagị duguomo͡u nelẹdo dege deleiguei kahạ degeimo͡u, sa sibigẹ o sasạị olo͡u fẹị habage tefele dugulo kẹme ạ akoguba, nị ta dugulo ile mei. 11 Ạ nịmoko͡u hagualebe hafẹị degeli. Bi nị tou dala kẹme defẹịdo to͡u ma, kegeligi o tae nị hebe bolofẹị kẹ hiyouye mọụye.

12 O sasạị koyo nạ Tamạbo͡u de biyama wini degeibabe, ạge nạme Godihạ mosọ mouti sạ dege tefegiba tafalale. Nạ Godihạ mosọ ta to͡u fogolo͡u meido, no͡u kegeno͡u dalali, tofousogo tofousogo tafalale. Tafalaba, ạ nạmoko͡u mạ Godihạ hụ kẹ nalalẹ. Haba Godihạ sa Jerusalem ebele, hebenito͡u ge migile kahạ hụne nạmoko͡u nalalẹ. Haba mạ hụ ebele kẹne nạmoko͡u nalalẹ.

13 O koyo nạ kihiyọụbo͡u debabe, Duo Bolofẹihạ Yesuko͡u damalẹyodei o sasạị kediạmoko͡u tobolo͡u ko͡u defẹịdo du.

Egele tạ, Yesuko͡u damalẹyodei o sasạị, sa Laodisiako͡u dalagua kediạmoko͡u nalạma nẹị

14 O kahạ haba ạmoko͡u, nạge damalẹyodei o sasạị, sa Laodisia sosiko͡u kefegudi kediạ wolo͡u daladi ẹsol o koko͡u tạ ko͡u nalạma nẹyedei.

Godihạ tạ damalẹdo-yodema, tạ olo͡u fẹị kẹ hehegiedibe damalẹdo tạno͡u tobo͡u di o kẹme bi olo͡u fẹị, Godihạ milo͡u gai kẹ dia dalali, nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ.

15 Midihọ nị milo͡u gadibe olo͡u fẹị ạ ko͡u tewe. Nịme kulio degediyo mei, difi degeiyo mei, duo kegei. Ạ tagalibe, nịme kulio dege dalale, haba, difi dege dalale. 16 Kẹno͡u si, nịme duo kegei dalagua. Nị damalẹyodeibe hiyedo mei, haba meido mei. Kegei kahạ nịme mạ soso͡u mei. 17 Nịge nịme selebo͡u bibo͡u hiyedo dala o sasạị, bi tano͡u ta tọụ degediyo meiyodele idi. Kẹno͡u si kege mei. Nịme selebo͡u bibo͡u mei. O iloye nịmoko͡u solo͡u do degele sagạị. Yobe, nịme bibo͡u mei, dihọ du degei, yukueibo͡u mei, bese dalagua sagạị kahạ. Kẹno͡u si nịo͡u ge ta tawale iyo mei. 18 Kegei kahạ, nị mạ sele igi gol, douye siligi sibigi olo͡u fẹịdo mei degei kẹ mamo͡uma, selebo͡u o degeba, yukuei fọ degei kẹ mamo͡uma kạma, sidifi dugudi kẹ mei degema. Haba dihọ molane mamo͡umaba, dihọ du degei kẹ bolọ dege duguma. 19 O sasạị ạ tagali kediạme ạ gofo͡u dege egele woma dọụsusugadi. Kegeiba, nị fị bolọụ mạdama. Fị boholo͡u ba, Godihạ tạ kẹno͡u sesema.

20 Duguma, ạme adiko͡u koga tafala. O koyo nạ, mạ tạ uwo ko͡u duloba, a so͡ubabe, ạ folo, nạbo͡u de dalali, da nalẹ nalạ ile. 21 O sasạị koyo nạ Tamạbo͡u de biyama wini degeibabe, ạge nạme ạbo͡u de, mạ duwodi bolọdo koto͡u duwoyedele. Ạ Tamạbo͡u de ko͡u biyama wini degemamo͡u, mạ Ayehạ duwodi bolọdo koto͡u duwo sagạị kẹno͡u tefele nạne ạbo͡u de duwolo.

22 O koyo nạ kihiyọụbo͡u debabe, Duo Bolofẹihạ Yesuko͡u damalẹyodei o sasạị kediạmoko͡u tobolo͡u ko͡u defẹịdo du.

Wai Sipsip Wili kahạ kuguo hebenito͡u dala kẹ haguọụba, sa sibigẹ o sasạị olo͡u fẹị hagị gehẹ gehẹ dugulo ile

(Tạ Hiye 4–11)

4

Diạ hebenito͡u ge Godiko͡u dihọ bagạ tobolo͡u i

1 Jon ạ haba dugube, hebeni a so͡ugou dalamo͞u, tạ uwo, kibi uwo sagại ạmoko͞u dagado tobou sagại kahạno͞u haba, nạ feleịba, ạ habage tamạ degele kẹ nạmoko͞u hehegileyodeimo͞u du. 2 Kege tobo͞u mo͞u, Duo Bolofẹihạ mạ duledu nelẹdo dege to͞u mo͞u, ạ dihọ boholo͞u mạmo͞u dugube, duwodi bolọdo ta hebenito͞u dalamo͞u, koto͞u Hiye O ta duwomo͞u dugu. 3 O kẹ duwo kahạ hohọbe igi kuidihọ fai degei igi jaspa galase hohọ kẹbo͞u, igi konilian igi wẹi degei sagại kẹbo͞u kahạ hohọno͞u tefei dugu. Haba sioko͡utine Hiye Ohạ duwodi bolọdo kẹ silẹmạ dalamo͞u dugu. Sioko͡uti kẹne igi kuidihọ fai degei emeral igi hebe guo gehẹ degei kẹ sagại dugu. 4 Haba duwodi olo͞u fẹi 24 kegene Hiye Ohạ duwodi bolọdo kẹ silẹmạ dalamo͞u, koto͞u be odo yukuei fọ degei kẹ kạ i olo͞u fẹibe 24 kege duwoguamo͞u dugu. Diạme hiye ohạ heti sagại kegei, sele igi golye milo͞u gai kẹ, die widiletо͞u kạ i dugu. 5 Hiye Ohạ duwodi bolọdo koko͞u ge dibie biligile nọṵmo͞u fufuale uwo hiyedo degeimo͞u du. Duwodi kahạ midihọko͞u be, disio mi olo͞u fẹi dioyosi kege tefegiemo͞u i wobolo͞u dalamo͞u dugu. Kẹme disio mido mei, kẹme Godihạ Duo Bolofẹihạ nelẹ olo͞u fẹi dioyosi kege kẹ. 6 Hiye Ohạ duwodi kahạ midihọko͞u be, tọ dawala, galase sạ degei duo tamạno͞u kẹ dalamo͞u dugu.

Haba fịbo͞u bi doso͞u yosi kege Hiye Ohạ duwodi bolọdo kẹ hafẹi dege silẹmạ tafalaguamo͞u dugu. Fịbo͞u bi doso͞u yosi kege kediạme dihọ sụdo. Tobeko͞u bo͞u, midihọko͞u bo͞u olo͞u fẹibe dihọyeno͞u dalamo͞u dugu. 7 Fịbo͞u bi tabe fuse hiyedo laion sạ degei. Tabe wai bulumakou oye wili sạ degei. Tabe ẹ midihọbe o midihọ sạ degei. Tabe sio hiyedo mo͞u si sạ degei kahạ fulo͞u sumo͞u dugu. 8 Fịbo͞u bi doso͞u yosi kege tano͞u tano͞u kediạ, die tifigiya olo͞u fẹibe walạiyosi kege, die to͞u guebo͞u be dihọ sụdo, tifigiya hayedune dihọ sụdo dugu. Fịbo͞u bi kediạge agalibo͞u huliạmebo͞u olo͞u fẹi,

Hiye O Godi, ẹme nelẹ hiyedo folodo.
Godi ẹme bolọdo.
Godi ẹme afu yo͡u kege delei, ifine yo͡u kegeno͞u dala, habage ẹ hagualeyode tobolo͞u no͞u dalaguadi.

9 Fịbo͞u bi doso͞u yosi kege kediạ o ẹ duwodi bolọdo koto͞u duwo, yo͡u tofousogo kegeno͞u daladi koko͞u hohọbolo͞u mo͞u, ẹ hụ hebele foguomo͞u, bolofẹiyode tobolo͞u no͞u dalaguamo͞u, 10 odo olo͞u fẹi 24 kege kediạne o yo͡u kegeno͞u daladi o, ẹ duwodi bolọdo koto͞u duwo koko͞u yubu sugulo fiya dihọ bagạ tobolo͞u idi. Hohọbolo͞u iligi, die heti duwodi bolọdo koko͞u hafẹi dege dogoguomo͞u ko͞u gue tobolo͞u idi,

11 Nạme bolọdo.
Nạme ei Hiye O, ei Godi.
O sasại olo͞u fẹi nạmoko͞u hohọbolo͞u ba, nẹ hụ hebele foguoba, nẹ hụbe hiyedo folodoyodele ile.
Yobe, bi olo͞u fẹi ifi dala ko͡ume nạ no͡u nẹ tagaiya kẹno͞u milo͞u gai kahạ degeimo͞u.

5

Jon ẹ kuguo folou ta dugu

1 Kegemo͞u ạ dugube, Hiye O, ẹ duwodi bolọdo koto͞u duwo kahạ ẹ dobogo͡u deleye kuguo folou ta tolo͞u dalamo͞u dugu. Kuguo kẹme iloko͞u bo͞u iloko͞u bo͞u de nalạgai dugu. O tae kusieiye domo͞u, dioyosi kege tigama kuolo͞u mại dalamo͞u dugu. 2 Ạ haba dugube, ẹsol o ta, nelẹ hiyedo kahạ hiligedo ko͞u gue tobo͞u mo͞u du, kuguo folou kuolo͞u mại ko͡ume o bolofẹido koyohạsi kusiale sagại? 3 Ẹsol o kahạ kege ko͞u

yoduye, kẹnoū si hebeni obou, sa sibigẹ obou, mihị hayemou obou olou fẹibe kuguo folou kẹ kusia dugulo sagại o bolofẹidobe ta dala meido. 4 Ạ hiyedo gesei, kuguo folou kẹ kusia dugulo sagại o bolofẹidobe ta dala mei kahạ. 5 Ạ gosoumou, odo kile tanou tahạ ạmokou tobou, gosoda. Juda hụti hiye kediạ Fuse Hiyedo Laion kẹ dugu. Ẹme hụbou o, hiye o Devithạ sosou. Ẹnou si Tamạbou de biyama wini degei kahạ, kuolou mại dioyosi kege kẹme ẹsi kusiale sagại.

Jonhạ Wai Sipsip Wili dugu

6 Ạ haba dugube, Wai Sipsip Wili ta diạ woumou tolo i sagại kahạ Hiye Ohạ duwodi bolọdo kẹ hafẹi dege tafalamou, fịbou bi dosou yosi kege kediạbou odo kediạbou de ẹ silẹmạ tafalaguamou dugu. Ẹ widiokou be ikoke dioyosi kege, dihọne dioyosi kege dalamou dugu. Dihọ dioyosi kege kẹme dihọdo mei, kẹme Duo Bolofẹihạ nelẹ olou fẹi dioyosi kege, Godihạ tobou mou, sa sibigẹ kuokou migigai kẹ. 7 Kegemou, Wai Sipsip Wili kahạ ile, kuguo folou kuolou mại dioyosi kege kẹ, Hiye O, ẹ duwodi bolọdo kotou duwo kahạ dobogo□u deleye tolou dala kẹ mọụ. 8 Ẹ kuguo kẹ mo□umou, fịbou bi dosou yosi kege kediạbou, odo 24 kege kediạbou de ẹmokou yubu sugulo fiyasigei. Diạ olou fẹibe gitabou sele igi gol melekibou de tolou i dugu. Meleki kodube bi họ bolọdo kẹ sama dou migi kahạ họ bolọdo kẹ felẹimou dugu. Kẹme Godihạ o sasại kediạ dihọ bagạ tobolou idi kẹ. 9 Diạ yubu sugulo fiya duwoguali, diẹ gehẹ ta kou gue feile i,
Nạnou si o bolọdo kuguo folou ko□u malạba, kuolou mại dioyosi kege kẹ kusiale sagại.
Yobe, o kediạ nạ woumou tolomou, nẹ kafeiye sa sibigẹ o sasại,
hụti gehẹ gehẹbou,
tạ gehẹ gehẹ tobou dibou,
kolo gehẹ gehẹbou,
sa sibigẹ ko□ubou olou fẹi mamalạmou, Godikou nẹi kahạ.
10 Nạ degeiye, o sasại nạ mamọụ kediạme mogou du dalaguadi o degei.
Damalẹdo, Godibe sugụtou dalamou,
sa sibigẹ o sasại hayemou dalaguamou,
mogou du dalaguadi o kediạme duo kele dalagua.
Ei Godi die Hiye O, ẹge diạ wolou daladi.
Habage, diạme sa sibigẹkou hiye o degema, sa sa o sasại olou fẹi dia dalaguale.

Diạ Wai Sipsip Wili kahạ hụ hebele fogulo i

11 Ạ haba dugube, ẹsol o sụụdo kediạ tạ uwo du. Ẹsol o sụụdo, hụ so□uba hụ solo□u hobogolou sagại meido. Diạ Hiye Ohạ duwodi bolọdo kẹbou, fịbou bi dosou yosi kege kediạbou, odo 24 kege kediạbou de silẹmạ tafalaguamou dugu. 12 Diạ hiḷigedo kou gue tobolou i,
Wai Sipsip Wili, obe woumou tolo i kẹme bolọdo.
Ẹmokou nou si Godihạ hụ hiyedobou, bimại hiyedobou, tewe hiyedobou, nelẹ hiyedobou de nelẹyodele i.
O sasạiyege ẹ hụ hebele foguoba, ẹmokou hohọbolou ba, bolofẹiyodemabeedei.
13 Kegemou, bi Godihạ milou gai olou fẹi kediạne tạ i. Bi hebenitou dalaguadibou, sa sibigẹ kuokou dalaguadibou, mihị hayemou dalaguadibou, tọ dawala tagetou dalaguadibou, dawala dulemou dalaguadibou olou fẹi kediạ kou gue tobolou imou ạ du,

Di duwodi bolọdo kotōu duwodi Hiye Obōu, Wai Sipsip Wilibōu diliemokōu tofousogo kegenōu bolofẹiyode tobolōu ba,
dilie hụ hebele foguoba,
hohọbolōu ba, dilie hụbe hiyedoyodemebeede tobolōu imōu du.
14 Kegemōu, fịbōu bi dosōu yosi kege kediạ damalẹdo-yode tobolōu imōu, odo 24 kege kediạ yubu sugulo fiya duwoguali, diliemokōu dihọ bagạ tobolōu imōu dugu.

6

Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolōu mại walạiyosi kege kẹ kusigi*

1 Kegemōu, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolōu mại sasafẹi kẹ kusioumōu, fịbōu bi dosōu yosi kege kediạ tanōu tahạ nạ haguayede tobōu mōu dugu. Ẹ tạ uwobe dibie tạ sagại du. 2 Kege tobōu mōu, o ta toubōu ta wai hos fọ degei kahạ tagetōu duwomōu hagumōu, ẹsol o tahạ ẹmokōu hiye o heti kẹ nẹimōu, ẹ heti kẹ kạmōu, o kōu biyama wini degeiye idi sagại kege ilemōu, sụdo biyama wini degegai.
3 Kegemōu, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolōu mại sasama kẹ kusioumōu, fịbōu bi sasama kahạ nạ haguayede tobōu mōu, 4 o ta wai hos wẹi degei kahạ tagetōu duwomōu hagumōu, ẹsol o tahạ ẹmokōu sa sibigẹ o sasại kediạ bologuạdo daladi midihọ kẹ akoguba, dio□usie yogo wouba wouba demabadomōu nelẹ hiyedo nẹi. Dabai kẹ degele aweki sasado, mẹ bolọụ kẹne nẹi.
5 Kegemōu, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolōu mại komạ kẹ kusioumōu, fịbōu bi komạ kahạ nạ haguayede tobōu mōu, o ta tefegadi bi toubōu kahạ wai hos dosogọ degei kahạ tagetōu duwomōu hagumōu, 6 fịbōu bi dosōu yosi kege kediạ dalagua kilege tạ uwo ta kōu gue tobōu mōu du, nạ ile, nẹ dabai degeiba, o sasại dio□u hegie hiyedo degele ile. Kegeba, dabai o kediạme sele hiye ta molo□u mei. Dabai sawisiei tanōu tanōu degeli kahạ selebe hiye mei, ōu sai tanōu fẹi mamo□u de, segei sai kamadianōu mamo□u de dele sagại dugulo. Kẹnōu si, nạ hebe olivbōu, hebe wainbōu bẹ makoda.
7 Kegemōu, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolōu mại dosōu kẹ kusioumōu, fịbōu bi dosōu kahạ nạ haguayede tobōu mōu, 8 o ta ẹ hụbe Todi kẹ wai hos biye degei kahạ tagetōu duwomōu hagumōu, o ta, ẹ hụbe Tofigiei Kediạ Sa, ẹne o Todi sesele hagumōu, ẹsol o tahạ diliemokōu hụ hiyedo nẹi, sa ilo tanōu tahạ o sasại olōu fẹi woma mei degemabadomōu. Dilie aweki mẹ bolọụ kahạ o sasại ilo kele wouba tofigile ile. Dilie degeye o sasại ilo kelebe hegieye tofigile, ilo kelebe doye tofigile, ilo kelebe sị soye wouba tofigile. Haba sa ilo olōu fẹi kamadia kege o sasạibe bolọ dalaguale.
9 Kegemōu, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolōu mại hou kẹ kusioumōu, o sasại afu damalẹyodema Godihạ tạ hiḷigedo tolōu mōu hehegile idi kahạ dowoye woumōu tofigiei kediạ fị olōu fẹibe Godihạ dou mosọ hayedu dalaguamōu dugu. 10 Tei fị kediạ hiḷigedo kōu gue tobolōu i, Wolōu Daladi Hiye O, nạme bolọdo. Nạ degeleyodei kẹme nạ degelenōu. Sa sibigẹ o sasại ei woumōu tofigiei kediạme koboge tạ sama, hebe kasagại kẹ diạmokōu toto nelẹ? 11 Kege tobōu mōu, ẹsol o tahạ diạmokōu yukuei fọ degei kẹ nẹmamōu tobou, nị tafẹi dia dalama. Nị mogo diạbōu, Godihạ dabai degele idi o sasại ilo kediạbōu olōu fẹi, ho oe nị woumōu tofigiei sagại kege, diạne Godihạ

* **6:** (6:0 widio tạ) Kuguo folou kuolōu mại uwage kusiei tạbe tạ hiye 8-kōu dala.

maka degei sagại kege olou fẹi wouba tofigieiba, hobou nị kafei kahạ hebe kẹ ho o kediạmokou nelẹ.
12 Kegemou, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolou mại walại kẹ kusioumou, gigima hiyedo hagumou, asọ dosogọ degemou, sa huliạ degeimou, oguo wẹi degemou, kafei sagại degeimou dugu. 13 Haba kuidihọ agudiletou dalaguadi kẹne mihịkou tigilemạ fiyasigeimou dugu, wiye hebe kiyou kolo wẹi degeli mei kẹ gasei sagại degeimou dugu. 14 Agudione, kiata tigadi sagại kege tigama mei degeimou dugu. Sa sibigẹ kuokou be, bitọụbou, tọ tibi sabou olou fẹi awalemou, dio□u die timou tou fofou gueimou dugu. 15 Kegegoumou, sa sibigẹ o sasại olou fẹi kama fosigei. Sa sa o sasại wolou dalaguadi hiye obou, hiye o kediạ sisigọbou, ami o wolou dalaguadi hiye obou, selebou obou, hụbou obou, bose obou, dabai degele idi obou olou fẹi kediạ bitọụkou fosige ya ulouya, salạhaiya kokou ya mogogou duwoguamou dugu. 16 Diạ duwoguali, kou gue tobolou imou dugu, bitọụbou bogobou nịge Hiye O, duwodi bolọdo kotou duwodibou, Wai Sipsip Wilibou dilie eimokou gofo□u dege haguasieiye domou, nịge ei diou guoba wọmogou dalaguamabeede tobolou imou du. 17 Yobe, ifibe uwage sawisiei, Godibou Wai Sipsip Wilibou dilie gofo□u hiyedo degeba, eimokou hebe kasagại kẹ nẹiba, tofigile kahạ degemou.

7

Israel o sasại olou fẹi 144,000 kege Godihạ maka degele i dala

1 Kegemou, sa sibigẹ ko□umahạ isimobou isimou bou figi ilobou ilobou kokou ẹsol o olou fẹi bolọụ bolọụ kege tafalaguamou dugu. Diạme wi olou fẹi bolọụ bolọụ kege kahạ mihịbou, tọ dawalabou, dibibou kuokou hagueiye domou akoguo tafalaguamou dugu. 2 Ạ ẹsol o ta Godi yo□u kegenou daladi kahạ maka kẹ tolou mou, asọ haguluya kẹ felẹmou, ẹsol o bolọụ bolọụ kege, Godihạ hụ hiyedo kou nelẹmou, mihịbou tọ dawalabou de makomabeedei kediạmokou hiligedo kou gue tobou mou dugu. 3 Nị asou kolobou, tọbou, dibibou toto makodama. Ei di Godihạ dabai degedi o sasại kediạme Godi yo□u ẹ bi degemabadeba die wodemekou maka degema fogou ba, kuhe makoma. 4 Kegemou, ạ haba o sasại ilo die wodemekou Godihạ maka mọụ olou fẹi 144,000 kege kediạme Israel hụti olou fẹi 12 kege kahạ o sasại ilo keleyode tobou mou du.
5 Judahạ hụti o sasạibe 12,000 kegeye maka malạ i.
Rubenhạ hụti o sasạibe 12,000 kegeye maka malạ i.
Gathạ hụti o sasạibe 12,000 kegeye maka malạ i.
6 Aserhạ hụti o sasạibe 12,000 kegeye maka malạ i.
Naptalihạ hụti o sasạibe 12,000 kegeye maka malạ i.
Manasehạ hụti o sasạibe 12,000 kegeye maka malạ i.
7 Simeonhạ hụti o sasạibe 12,000 kegeye maka malạ i.
Livaihạ hụti o sasạibe 12,000 kegeye maka malạ i.
Isakarhạ hụti o sasạibe 12,000 kegeye maka malạ i.
8 Sebulunhạ hụti o sasạibe 12,000 kegeye maka malạ i.
Josephạ hụti o sasạibe 12,000 kegeye maka malạ i.
Benjaminhạ hụti o sasạibe 12,000 kegeye maka malạ i.

O sasại sụdo kediạ Godikou dihọ bagạ tobolou i

9 Kegemou, ạ haba o sasại kefei sụdo hụ solo□u hobogolou sagại mei, sa sa olou fẹi o sasạibou, obiyei olou fẹibou, kolo gehẹ gehẹbou, tạ gehẹ gehẹ tobou di o sasạibou

olo͡u fe̲i kefema duwodi bolọdo koto͡u duwodi Hiye Obo͡u, Wai Sipsip Wilibo͡u dilie midihọko͡u tafalaguamo͡u dugu. Diạme yukuei fọ degei kẹ kạ imamo͡u, fagai guo sage̲i kẹ tolo͡u i dugu. 10 O sasa̲i kediạ hili̲gedo ko͡u gue tobolo͡u imo͡u du,
Duwodi bolọdo koto͡u duwodi Hiye O, di Godibo͡u, Wai Sipsip Wilibo͡u
dilieno͡u si di mamo͡udi.
11 E̲sol o olo͡u fe̲i kediạge Hiye Ohạ duwodi bolọdo kẹbo͡u, odo 24 kege kediạbo͡u, fi̲bo͡u bi doso͡u yosi kege kediạbo͡u de sile̲mạ tafalaguali, Hiye Ohạ duwodi midihọko͡u yubu sugulo fiyasigemo͡u, miye duwoguali, Godiko͡u dihọ bagạ tobolo͡u imo͡u dugu.
12 Diạ ko͡u gue tobolo͡u i,
Damalẹdo, dige di Godi ẹmoko͡u no͡u bolofe̲iyodemaba, hohọbo͡u me.
E̲no͡u si tewe hiyedo.
Damalẹdo, di ẹmoko͡u no͡u bolofe̲iyodema, ẹ hụ hebele fogume.
E̲ hụbe hiyedo folodo.
Di Godibe nelẹ hiyedo.
Godi ẹme yo͡u kegeno͡u dalale. Tofousogo tofousogo ta mei degele mei.
Damalẹdo-yode tobolo͡u imo͡u du.

O sasa̲i yukuei fọ degei ka̲i kediạme hagi̲ hiyedo ko͡u duguomo͡u mei degele i

13 Kegemo͡u, odo 24 kege tano͡u tahạ ạmoko͡u yodu, o sasa̲i yukuei fọ degei ka̲i kediạme koyo diạ? Kili̲yage haguasiei? 14 Kege yodumo͡u, ạ sima tobou, hiye o, no͡usi teweyodeimo͡u, odo kahạ ạmoko͡u haba tobou, o sasa̲i kediạme hagi̲ hiyedo duguo dalagua demamo͡u haguasiei. Die yukuei kẹme Wai Sipsip Wili kahạ kafeiye bigima, sibigi olo͡u fe̲i mei degemo͡u, fọ degeino͡u kuhẹ. 15 Kegei kahạ degemo͡u,
Diạ Godihạ duwodi midihọko͡u tafalaguali,
Godihạ mosọdu agalibo͡u huliạmebo͡u de dabai degele idi.
Godihạ yo͡u ẹ duwodi bolọdo koto͡u duwoli, diạbo͡u de dalali, diạ dia dalale.
16 Godihạ diạ wolo͡u dalababe,
diạ hegie ta degele mei.
Hue̲i nalẹ sagạine ta degele mei.
Asọ difine dugulo mei, bi taye degeiyene diạ ta difi degele mei.
17 Yobe, Wai Sipsip Wili, Godihạ duwodi bolọdo kẹ hafe̲i dege tafala kahạge o sasa̲i kediạme,
fi̲ nẹdi hue̲i sou sụdo koko͡u wo͡u ma ile, hue̲i ne̲iba,
Godihạ die dihọ hue̲i kẹ olo͡u fe̲i tọgueiba, diạ haba ta gosolo ile meido.

8

Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolo͡u ma̲i dioyosi kẹ kusiei

1 Kegemo͡u, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolo͡u ma̲i dioyosi kẹ kusioumo͡u, hebenito͡u uwo ta degeli meido dalali, asọ ilako͡u i. 2 A̲ ẹsol o olo͡u fe̲i dioyosi kege Godihạ dihi̲le koko͡u tafalaguamo͡u, ẹsol o tae diạmoko͡u kibi olo͡u fe̲i dioyosi kege kẹ nẹmo͡u imo͡u dugu.
3 Kegemo͡u, ẹsol o tahạ sele igi gol bilika ta malạ hagua, Godihạ dou mosọ kẹ hafe̲i dege tafalamo͡u, ẹsol o taye bilika kodu họ bolọdo mola hiyedo kẹ sagiemo͡u, nạ dou mosọ, sele igi golye milou kuako͡u, họ bolọdo mola sai ko͡u dogoguoba, tạ Godihạ o sasa̲iye dihọ bagạ tobolo͡u idi kẹbo͡u de tiagewoma, dou migiba dahại kahạ yo͡u foloyode tobo͡u mo͡u dugu. 4 E̲sol o kahạ kege degeimo͡u, họ bolọdo mola dou dahại

kẹbou, dihọ bagạ tobolou idi tạ kẹbou de tiagewoma foloumou, Godihạ họ bolofẹi kẹ dulomou hohọbou. 5 Dou dahại foloumou, ẹsol o kahạ Godihạ dou mosọ koukou dou ta dilemou, bilika kodu sagiemou, sa sibigẹ kuokou boholou mugumou, dibie biligile nọụmou fufuale uwo hiyedo degeimou du. Gigimane hagumou dugu.

Ẹsol o bolọụ bolọụ kege kediạ kibi haguisa i

6 Ẹsol o dioyosi kege, kibi tou ma dalagua kediạ kibi haguisalamou ama deleiguei.
7 Kegemou, ẹsol o sasafẹi kahạ ẹ kibi haguisoumou, bilie huẹi,* igi sạ degei kẹ huẹi todi sagại kege doubou kafeibou de sa sibigẹ kuokou migi. Sa ilo tanou ta hebebou diọbou olou fẹi douye nạma mei degei. Haba sa ilo bolọụ kegebe bolọnou delei.
8 Kegemou, ẹsol o sasama kahạ ẹ kibi haguisoumou, ẹsol o tae bitọụ sasado, douye wobolou sagại kẹ tọ dawalakou hebele mugumou, tọ dawala ilo tanou ta kafei bagai. Haba dawala ilo bolọụ kegebe bolọnou delei. 9 Miyẹbou galibou, tọ dawala ilo kafei bagai kokou deleiguei olou fẹibe tofigile i. Mosolene olou fẹi tọ dulemou molou gou le i. Haba dawala bolọụ kege kahạ galibou mosolebou debe bolọnou deleiguei.
10 Kegemou, ẹsol o komạ kahạ ẹ kibi haguisoumou, kuidihọ hiyedo disio mi sạ degei agudiletou duwodi kẹ telemạ, sa ilo tanou ta tọbou, huẹi soubou kokou fiyoumou dugu. Haba tọbou, huẹi soubou de sa ilo bolọụ kegebe bolọnou delei. 11 Kuidihọ kahạ hụbe Afi. Kuidihọ kahạ sa ilo tanou ta kokou talẹkou fiyamou, tọ olou fẹi afi degeimou, o sasại sụdo huẹi kẹ nạma, tofigile imou dugu. Haba tọbou sa ilo bolọụ kegebe bolọnou delei.
12 Kegemou, ẹsol o dosou kahạ ẹ kibi haguisoumou, asọbou, oguobou, kuidihọbou ilo kele makoma mei degeimou, sa ilo tanou ta nugu. Haba asọbou, oguobou, kuidihọbou ilo kelebe bolọ delei, sa ilo bolọụ kegebe ta nuguli mei. Asọ makoma mei degeimou, agali ilo tanou ta kẹ nugu. Haba agali ilo bolọụ kegebe bolọnou delei. Huliạmene, oguobou kuidihọbou olou fẹi kahạ hohọ ilo tanou ta mei degei. Haba huliạ ilo bolọụ kegebe bolọnou delei.
13 Kegemou, ạ sio mou si ta kahạ agudiletou fulou sulugi hiligedo kou gue tobou mou du, solou do solou do hiyedo, sa sibigẹ o sasại nịme nịou tawaibou. Ẹsol o kamadia kediạne die kibi haguisaladi. Haguisa ibabe, sa sibigẹ o sasại nịme hagi hiyedo dugulo ile.

9

Ẹsol o hou kahạ ẹ kibi haguisai

1 Kegemou, ẹsol o hou kahạ ẹ kibi haguisoumou, ạ kuidihọ ta agudiletou ge fiyoumou, kuidihọ kokou ẹsol o taye a so□udi ki nẹimou dugu. Ki kẹme ulou sogodo yosibou mei kahạ a so□udi ki. 2 Kuidihọ kahạ a so□udi ki kahạ ulou sogodo kẹ a so□ugou mou, dou dahại dou hiyedo wobolou kahạ dahại folodi sagại kẹnou tefele felẹmou, asọbou agudiobou gogumou sa olou fẹido huliạ degeimou dugu. 3 Dou dahại koduge sigọ sụdo felẹgoumou dugu. Kẹme mou felẹgali mei, ẹsol o tahạ nị sa sa olou fẹi yaba, họmoguye o galadi sagại kẹnou tefele, sa sibigẹ o sasại makomabeedeimou felẹgai. 4 Sigọ kediạ yala degeimou, ẹsol o kahạ tobou, nị yaba, diọbou, hebe guobou, bimại olou fẹi mihịkou dala kẹme nạdama. O sasại Godihạ maka kẹ die wodemekou dala mei kediạnou makomabeedei. 5 Nị o sasại galaba, do nelẹ dalaguali, oguo houyosi kege mei degema, kẹnou si hobou wouba tofigiedama. Kegemou, sigọ kediạ yamou,

* **8:7** 8:7 Kulio huẹi

o sasại kediạmokoū do hiyedo nelẹ i. Do kẹme họmoguye galai do sagại kẹnoū tefei.
6 Kelegebe, o sasạiye tofigile sagại degeba, tolo a ka ileye, kẹnoū si tofigile ile mei.
Tofigile tagale ileye, kẹnoū si todibe mei degele.
7 Kegeimoū, ạ dugube, sigọ kediạme wai hos biyalamoū degele ili kẹ sagại degele
i dugu. Die widiletoū be hiye o heti, sele igi golye miloū gai sagại kegei kẹ mugulo
i. Die midihọbe o midihọ sagại degele i dugu. 8 Die widio towebe sasại kediạ widio
towe sasado kẹ sạ degei. Die mẹne gofo□udo, fuse sosouwedo laion* kediạ mẹ sagại.
9 Die biliẹbe biyalamoū biliẹ gogudi kuwo sagại kahạ gogulo i. Die tifigiya uwobe
hiyedo, obe biyalamoū, wai hosye kaloū dufoloū ili uwo sagại du. 10 Sigọ kediạ hibiabe
họmogu hibia sạ degei, ayẹboū, kahạ o sasại toū gueboū tahalẹba, koū kasagại kẹ
sosoū gueibabe, do gofo□udo dugulo ile. Sigọ kasagại kediạ oguo houyosi kege do
nelẹ dalaguale. Die dedẹibe die hibiakoū dalagua. 11 Sigọ kediạme die hiye o dala.
Die hiye obe ẹsol o kasagại, ulou sogodo yosiboū mei kahạ oboū kẹ. Hibru tạege, ẹsol
kahạ hụbe Abadon. Grik tạege Apolion. Hụ kahạ sibigẹbe Makodi O.
12 Kegemoū, hagị hiyedo sasafẹibe mei degei. Kẹnoū si duma, nị̀oū tawaiboū. Hagị
bolọụbe habage tamạ degele.

Ẹsol o walại kahạ ẹ kibi haguisai

13 Kegemoū, ẹsol o walại kahạ ẹ kibi haguisoumoū, ạ wai bulumakou ikoke dosoū
yosi kege, dou mosọ sele igi golye miloū gai Godihạ dihị̀lekoū dala kokoū ge ikoke
timị kilege o tahạ tạ uwo ta toboū moū du. 14 Tạ uwo kahạge ẹsol o walại, ẹ kibi toloū
tafala kokoū, nạge ẹsol o bolọụ bolọụ kege, tọ hiye Yufretiskoū didiọ degele i dalagua
kediạme toū fogoū yedei. 15 Ẹsol o bolọụ bolọụ kege, sa sibigẹ o sasại walamoū dia
dalagua kediạme asọ dihọboū, sawisieiboū, oguoboū, sadebeboū de makai kelegenoū
ẹsol o taye toū fogoū moū, sa ilo tanoū tahạ o sasại woma mei degelamoū yai. Haba sa
ilo oloū fẹi bolọụ kegebe wouba tofigile ile mei, bolọnoū dalaguale. 16 Ạ dube, ẹsol o
bolọụ bolọụ kediạ, die ami o, wai hos tagetoū duwogua kediạme sụụdo, oloū fẹibe 200
milion kegeyode toboloū imoū du. 17 Ạ dihọ boholoū mạ dugu kelegebe, ami o, wai
hos tagetoū duwogua kediạme kuwoye die biliẹ gogulo i dugu. Biliẹ gogudi kuwo ilo
kelebe wẹi degei. Ilo kelebe dosogọ degei. Ilo kelebe biye degei. Haba wai hos kediạ
widiobe fuse sosouwedo laion widio sạ degele i dugu. Die mogouduge, doubōu, dou
dahạiboū, kasele igi difi hiyedoboū de felẹgoumoū dugu. 18 Ami o, wai hos tagetoū
duwogua kediạ ya, sa sibigẹ ko□umahạ ilo tanoū tahạ o sasại oloū fẹi woumoū tofigile
i. Wai hos kediạ mogouduge dou dahạiboū, doubōu, kasele igi difi hiyedo kẹboū kahạ
o sasại woumoū tofigile i. Haba, sa sibigẹ ko□umahạ ilo bolọụ kegebe bolọnoū delei.
19 Wai hos kediạ, die biyadi nelẹbe die mogoudubōu, die hibiakoū boū de dala. Die
hibiabe bei sagại, widioboū kahạ o wala idi.
20 Kẹnoū si, o sasại woumoū tofigile ili mei kediạne ta fị̀ boholoū ili mei. Ogoū gai
godi, dio□u die dobogo□uye miloū ga idi kẹne ta toū fogoū le ili mei. Duo kasagạiboū,
ogoū gai godiboū kediạmokoū dihọ bagạ toboloū idi midihọ kẹne ta toū fogoū le ili
mei. Damalẹdo, die ogoū gai godi ilo kelebe sele igi golye miloū gai, ilo kelebe sele
igi silvaye miloū gai, ilo kelebe sele igi kopaye miloū gai, ilo kelebe igidoye miloū gai,
ilo kelebe hebeye miloū gai. Kegele i kediạme ta baha idiyo mei, tạ ta dulo idiyo mei,
ta suluguadiyo meiye, kẹnoū si o sasại kediạ ogoū gai bimại kokoū dihọ bagạ toboloū

* **9:8** 9:8 *Fuse sosouwedo laion*be o wodi fuse, sa dodou sụ degeiya kẹ suluguadi.

idi. 21 O sasại kediạ midihọ kasagại milolo͡u idibe o wodibo͡u, hagai wodibo͡u, sasại hiyoubo͡u, o hiyoubo͡u siadibo͡u, bi hiyou mo͡udibo͡u olo͡u fẹi kẹne ta to͡u fogo͡u le ili mei, kegeno͡u degele idi.

10

Ẹsol o tahạ kuguo huyadefẹi ta Jonko͡u nẹimo͡u nại

1 Kegemo͡u, ạ ẹsol o nelẹ hiyedo ta, hebenito͡u ge mabiye tigama migimo͡u dugu. Ẹ widioko͡u be sioko͡utiye silẹmại dugu. Ẹ midihọbe asọ hohọ sạ degei. Ẹ ibigidione douye wobolo͡u sagại dugu. 2 Ẹ dobogo͡uko͡u be kuguo huyadefẹi ta haguạmo͡u tolo͡u hagumo͡u dugu. Ẹ abogo͡u delebe tọ dawalako͡u tofogo͡u mo͡u, ẹ abogo͡u fofo͡ube mihịko͡u tofogo͡u dalamo͡u dugu. 3 Ẹ hiligedo tạ digio dege, fuse sosouwedo laionye tại sagại degema mei degeimo͡u, dibie dioyosi kege fufuoumo͡u du. 4 Ạ dibie dioyosi kẹ fufuei kahạ tobou kẹ mạ kuguoko͡u nalalạmo͡u degeiye, kẹno͡u si hebenito͡u ge tạ uwo ta ko͡u gue tobo͡u mo͡u du, tạ dibie kediạ tobou kẹme nalạda. Nạ fịyeno͡u tawa.

5 Kegemo͡u, ạ ẹsol o, tọ dawalabo͡u mihịbo͡u koko͡u tafalamo͡u dugu kahạ, ẹ dobogo͡u dele kẹ hebenito͡u fogumo͡u dugu. 6 Ẹsol o kahạ Godi yo͡u kegeno͡u daladi kahạ hụya kẹ makamạmo͡u ko͡u gue tobou, agudiobo͡u ẹ bimạibo͡u, sa sibigẹbo͡u ẹ bimạibo͡u, tọ dawalabo͡u ẹ bimạibo͡u, olo͡u fẹi milo͡u gai o kahạ hụya kẹ uwage sawisieibe tamạ degeladi. Godihạge ta dia dalale mei. Meido. 7 Damalẹdo, ẹsol o dio kahạ ẹ kibi haguisouba, Godihạ degeleyodei tạ mogogou dala kẹ tamạ degele. Egei, Godihạ ẹ dabai degele idi o kediạmoko͡u ko͡u tobo͡u mo͡u haguei sagại kẹno͡u tefele tamạ degele. Damalẹdo, habage-degele-duguo-tobolo͡u-idi-o kediạ tobolo͡u idi sagại kẹno͡u tefele tamạ degele.

8 Ạ tạ uwo hebenito͡u ge tobo͡u mo͡u du kahạ ạmoko͡u haba, ẹsol o, tọ dawalabo͡u mihịbo͡u koko͡u tafala kahạ dobogo͡uko͡u kuguo haguạmại dala kẹ nạ ile mo͡uyede tobo͡u mo͡u du. 9 Ạ kẹ dulomo͡u, tafẹi teguomo͡u, ẹsol o koko͡u nạ kuguo kẹ ạmoko͡u nẹyede tobo͡u mo͡u, ẹsol o kahạ ạmoko͡u tobou, nạ kuguo ko͡u malạ nạ. Nọubabe, kule nại sebe sagại duguloye, kẹno͡u si nạme gua gaga degeleyode tobo͡u mo͡u du. 10 Kege tobo͡u mo͡u, ạ kuguo kẹ malạ nại. Ko͡u kule nại sebe sagại duguye, kẹno͡u si gua gaga hiyedo dugu.

11 Kegemo͡u, ẹsol o taye ạmoko͡u tobou, nạ habage tamạ degele kẹ, kolo ẹsofẹi ẹsofẹi o sasạibo͡u, sa sa olo͡u fẹi o sasạibo͡u, tạ ẹsofẹi ẹsofẹi o sasạibo͡u, sa sa olo͡u fẹi dia dalaguadi hiye obo͡u olo͡u fẹi kediạmoko͡u tobo͡u yede tobou.

11

O bolọu kẹdilie Godihạ tạ hehegiei

1 Kegemo͡u, ẹsol o tae tefegadi biya ta ạmoko͡u nelẹmo͡u, nạ ile, Godihạ mosọ hiyebo͡u, Godihạ dou mosọbo͡u de tefegamaba, o sasại olo͡u fẹi, kile dihọ bagạ tobolo͡u idi kediạne hụ so͡uyede tobou. 2 Kẹno͡u si Godihạ mosọ kekaimidube tefeda. Yobe, kelebe Godiko͡u damalẹyodele ili mei o sasại kediạ kefele idi timo͡u kahạ degeimo͡u. O kediạ haguasie, Godihạ sa hiye kodu fologaba suluguali, oguo olo͡u fẹi 42 kege mei degeiba, sa kẹ olo͡u fẹi makoma mei degele.* 3 Godihạ tobou, ạ mạ tạ hehegiedi o

* **11:2** 11:2 Oguo 42 kege kẹme sawisiei 1,260 kege. Sawisiei olo͡u fẹi 1,260 kege kẹme sadebe olo͡u fẹi 3 kegebo͡u, haba oguo 6 kegebo͡u de. Daniel 7:25, 9:27, 12:7; Luk 21:24

bolọ̱ụ kẹdilie tobo͡u ba dilie solo͡u do degedi yukuei kasaga̱i kẹ kạma ya, habage tama̱ degele kaha̱ tạ kẹ hehegile iligi, sawisiei olo͡u fẹ̱i 1,260 kege mei degele.

4 O bolọ̱ụ kẹdiliebe hebe oliv bolọ̱ụ kẹ saga̱i, tabe diliebe kama̱i bolọ̱ụ, sa sibigẹ dia daladi Hiye O Godiha̱ midihọko͡u tafalagua kẹ saga̱i. 5 O taye dilie walaba degeibabe, dilie mogouduge douye felẹba wouba tolo ile. Kegei kaha̱, o koyoha̱ dilie walaba degeibabe, douye kege wouba tolo ile. 6 Godiha̱ diliemoko͡u dede̱i hiyedo ne̱i kaha̱ degeimo͡u, dilie Godiha̱ tạ habage tama̱ degele kẹ hehegili kelege, hue̱i todi akogubabe, hue̱i tolo mei. Dilie dede̱iye tọ olo͡u fe̱i boholo͡u ba, kafei degeleno͡u. Dilie tagaiya kẹ dilie dede̱iye, hagi gehẹ gehẹ tama̱ degeba sa sibigẹ o sasa̱i olo͡u fe̱i makolono͡u.

7 Kegemo͡u, o bolọ̱ụ dilie Godiha̱ tạ hehegiema mei degeiba, si̱ so, ulou sogodo yosibo͡u mei kodu daladi kaha̱ felẹba, diliebo͡u de biyolugi, dilie wouba tofigile ile. 8 Tofigieiba, dilie to͡u be sa hiye tạ makai Sodombo͡u Isipbo͡u yodele idi kaha̱ aliko͡u tilaguale. Sa hiye kẹme dilie Hiye O hebe fufuguoma̱iko͡u ikoke degele i sa kẹ. 9 Dilie to͡u kẹme tilaguaba sawisiei kamadiabo͡u haba sawisiei ta tolo͡u ile agali duwo kegebo͡u kelege o sasa̱i sụdo, kolo ẹsofe̱i ẹsofe̱ibo͡u, obiyei tano͡u tano͡u bo͡u, tạ ẹsofe̱i ẹsofe̱i o sasa̱ibo͡u olo͡u fe̱i kedia̱ dugulo ile. Duguoba, widale akogulo ile. 10 Damalẹdo, sa sibigẹ o sasa̱i kedia̱ o bolọ̱ụ kẹdilie tofigiei kẹ duguoba, hohọ hiyedo dege yotile, dio͡usie bi ne̱iba ne̱iba dele ile. Yobe, habage-degele-duguo-tobo͡u di-o bolọ̱ụ kẹdiliege dia̱moko͡u hagi nelẹ iligi tofigiei kaha̱ degeimo͡u.

11 Kẹno͡u si sawisiei kamadiabo͡u haba sawisiei ta tolo͡u ile agali duwo kege kẹ mei degeimo͡u, Godiha̱ diliemoko͡u fi gehẹ ne̱imo͡u, dilie haguạ tofolo͡u imo͡u, o sasa̱i kedia̱ duguo kesigiemo͡u guẹ hiyedo degele i. 12 Dilie haguạ tafalaguali, hebenito͡u ge tạ uwo ta hiḷigedo, nele felẹmabeedeimo͡u dulo i. Kegemo͡u, ho o kedia̱ masele dalaguamo͡u, dilie mabi timi̱ya kẹ hebenito͡u fologai. 13 Kelegeno͡u gigima hiyedo hagulugi, sa ilo tano͡u ta makoma, o sasa̱i olo͡u fe̱i 7,000 kege woma mei degei. Haba sa ilo olo͡u fe̱i 9 kegebe bolọno͡u deleiguei. Kegeimo͡u, o sasa̱i tofigili mei kedia̱ guẹ hiyedo degemo͡u, hebeni Godiha̱ hụ hebele fogulo i.

14 Kegemo͡u, hagi hiyedo sasamabe mei degei. Nḭo͡u tawaibo͡u. Hagi koma̱be hagualadi.

Ẹsol o dio kaha̱ ẹ kibi haguisai

15 Ẹsol o dio kaha̱ ẹ kibi haguisoumo͡u, ạ hebenito͡u ge tạ uwo hiḷigedo ko͡u gue tobolo͡u imo͡u du,
Sa sibigẹ dia daladi o bolọ̱ụ kẹdiliebe di Hiye Obo͡u, yo͡u makai o Kelesubo͡u dilie. Diliebe Hiye O degele i.
Di Hiye Oha̱ sa sa olo͡u fe̱i tofousogo tofousogo kegeno͡u dia dalale.
16 Kege tobolo͡u imo͡u, odo olo͡u fe̱i 24 kege, die duwodi koto͡u, Godiha̱ dihḭle koko͡u duwoguadi kedia̱ yubu sugulo fiya, miye duwoguali, Godiko͡u ko͡u gue diho̱ baga̱ tobolo͡u i,
17 Hiye O Godi, nẹ nelẹbe hiyedo folodo.
Na̱me afudo no͡u kegeno͡u delei, ifine no͡u kegeno͡u dala.
Ei na̱moko͡u bolofe̱iyodili.
Yobe, nẹ nelẹbe hiyedo. Na̱me sa sibigẹ olo͡u fe̱i dia daladi Hiye O degei kaha̱.
18 Sa sa o sasa̱i, na̱moko͡u damalẹyodele ili mei kedia̱ gofo͡u degele idiye, kẹno͡u si nẹ gofo͡ube tama̱ degeli kehẹ.
Na̱ tofigiei o sasa̱i kedia̱ tạ salebe hafe̱i degei kuhẹ.

Nạge nẹ dabai degele idi o kediạmokoū hebe bolọdo kẹ nẹmoū ile. O kediạme habage-degele-duguo-tobolōu-idi-o kediạ.
Damalẹdo, nẹ o sasại nạmokoū guẹ degemoū, nẹ hayedu dalaguadi kediạme ilo kelebe hụboū, ilo kelebe hụboū meiye, kẹnoū si nạ nẹ o sasại oloū fẹi kediạmokoū hebe bolọdo kẹ nelẹ.
Haba o sa sibigẹ o sasại wodi kediạmokoū be nạ hebe kasagại kẹ nelẹ.
19 Ạ odo oloū fẹi 24 kege kediạ kege toboū ma mei degeimoū, ẹsol o taye Godihạ mosọ, hebenitoū duwo kahạ a kẹ so□umoū, Godihạ mogo degedi bokisi kẹ tamạ degeimoū, dibie biligile nọụmoū fufuale uwo hiyedo degeimoū du. Gigimane hagumoū, bilie hueine, igi sạ degei kẹ hueị todi sagại kege migi.

Yesuhạ Tamạboū ẹ sosoū boū oloū fẹi makoma mei degei

(Tạ Hiye 12–20)

12

Jonhạ sasại taboū bei kagasioū boū de dugu

1 Ạ midihọ gehẹ ta agudiletoū ge tamạ degeimoū dugube, sasại tabe asọ yukuei baga kại dugu, oguobe ẹ abogo□u hayedu dalamoū dugu. Kuidihọ oloū fẹi 12 kege heti baga ẹ widiletoū kại dalamoū dugu. 2 Sasại kẹme dihi guokoū dalali, dihi malạ felạmoū goū gọụmoū du. 3 Kegema haba midihọ gehẹ ta agudiletoū tamạ degeimoū dugube, bei kagasioū hiyedo, wẹi degei kahạ dalamoū dugu. Bei kagasioū kahạ ẹ widiobe goū lu oloū fẹi dioyosi kege. Ẹ widio tanoū tanoū kotoū be ikoke oloū fẹi 10 kege kẹboū, hiye o kediạ hetiboū de kại dalaguamoū dugu. 4 Ạ dugube, bei kagasioū kahạ ẹ suwaye agudio figi ilokoū kuidihọ oloū fẹido kẹ sa sibigẹ kuokoū kogosoumoū dugu. Kuidihọbe agudiletoū oloū fẹi kamadia kege kefeguo dogoguomoū, kefei bolọụbe toū dalamoū kefei tabe oloū fẹido sa sibigẹkoū fiyasigei.

Kegemoū, bei kagasioū kahạge sasại kahạ dihi malạ felẹiba, wala nalẹyodemamoū ẹ midihọkoū dia tefelei. 5 Sasại kahạ o dihi malạ felẹimoū, ẹsol o tahạ dihi kẹ figạmoū, Godihạ duwodi bolọdo kotoū felei. O dihi kẹme hiye degeibabe, ẹ biya gofo□udo kẹ toloū ba, sa sa o sasại woloū dalale. 6 Dihi malạ fogoū imoū, sasại kẹ hebe mei mihịnoū sa Godihạ sasại kẹ sawisiei oloū fẹi 1,260 kege kẹ kokoū dalaba ẹ dia dalaleyodema timoū miloū gai kokoū kama fou.

7 Kegemoū, hebenitoū ge, ẹsol o Maikelhạ ẹ mogoboū diạ bei kagasioū boū ẹ ẹsol oboū de biyolugi, 8 bei kagasioū boū diạme nelẹ mei kahạ degemoū, diạme biyadi tefei mei. Kegeimoū diạme hebenikoū timoū kẹ toū fogoū le i. 9 Ẹsol o Maikelhạ ẹ mogoboū diạ bei kagasioū boū ẹ ẹsol o kediạboū de biyolugi gaba tofogoū moū, hebesoumoū, sa sibigẹ kuokoū fiyasigei. Bei kagasioū kahạ ẹ hụbe Tamạ. Afu yo□u kegenoū delei, ifine kegenoū dala. Ogoū ga toboū di o, sa sibigẹ o sasại kediạmokoū midihọ kasagại miloū gadi kẹ hehegiedi o.

10 Kegemoū, ạ tạ uwo ta hebenitoū ge koū gue toboū moū du,
Ifibe di Godihạ di mamọụ dala.
Godihạ ẹ nelẹ hiye kẹme tamạ degemoū, di woloū daladi O Hiyedo dala.
Godihạ makai o Kelesu ẹne hụboū nelẹboū hiyedo kẹ malạmoū, di woloū dala.
Yobe, di mogo diạ tạ sadi o Tamạ, ẹme ẹsol o Maikelhạ hebele mugumoū sa sibigẹ kuokoū fiyei kahạ degeimoū.

Agalibo͡u huliạmebo͡u ẹge Godihạ dihịle koko͡u tafalali, di mogo diạ tạ samo͡u haguabe demo͡u, ẹme ẹsol o kediạ sa sibigẹko͡u hebele mugumo͡u fiyei.
11 Di mogo diạge sa sibigẹ kuoko͡u tafalagualebe defẹi tagale idiyo mei.
Diạ Wai Sipsip Wili kahạ kafeibo͡u,
Godihạ tạ diạ hehegie tobolo͡u idi kẹbo͡u de fimạmo͡u be,
tofigile kẹme ta guẹ degele idiyo mei.
Kegeimo͡u, diạ ile, Tamạbo͡u de biyolugi, diạ gaba tofou.
12 Kegei kahạ degemo͡u,
hebeniko͡u tafalagua, nịme hohọbo͡u ma.
Sa sibigẹbo͡u tọ dawalabo͡u koko͡u tafalagua, nịme nịo͡u tawaibo͡u,
Tamạbe kele mulọmo͡u, nịmoko͡u gofo͡u hiyedo dege dala,
ẹme asọ dihọ tou degefẹi dalale kẹ tewe kahạ degemo͡u.
13 Bei kagasio͡u kahạ ẹse sa sibigẹ kuoko͡u hebele mugulo idade tawalemo͡u, sasại, o dihi malạ felẹi kẹ makolamo͡u sesele siei. 14 Sesele sumo͡u, ẹsol o tahạ sasại koko͡u sio mo͡u si hiyedo kahạ tifigiya bolọụ nẹi, ẹ hebe mei mihịno͡u sa koko͡u fulo͡u iba, diạ dia dalaguali, sadebe olo͡u fẹi kamadia kegebo͡u, haba oguo walạiyosi kegebo͡u de mei degeyedemamo͡u. Sa kẹme ahudo sa, bei kagasio͡u hạ ile sagại mei sa koko͡u fogo͡u iyadomo͡u. 15 Kegemo͡u, bei kagasio͡u hạ mogouduge huẹi hiyedo tọ giho͡udi sagại kẹno͡u tefele felẹi, giho͡uma sasại kẹ woyadomo͡u. 16 Tọ gihọụ kahạ ẹ sesele imo͡u, mihịyeno͡u ẹ dogo͡u guo, mihị yo͡uno͡u a so͡ugo͡u mo͡u, huẹi, bei kagasio͡u hạ mogouduge felẹi kẹ mihị dulemo͡u mulụgi mei degei. 17 Tọ kẹ giho͡uma mei degeimo͡u, bei kagasio͡u hạ ẹmoko͡u gofo͡u hiyedo degemo͡u, sasại kahạ sisigọ ilo kediạbo͡u de biyalamo͡u i. Sisigọ kẹme Godihạ tạ diạ dumabeedei kẹbo͡u, haba Yesuhạ tạbo͡u de tolo͡u suluguadi o sasại kẹ. 18 Kegemo͡u, bei kagasio͡u kẹme ile, tọ hiyedo ko koko͡u tefelei.

13

Kolụkuabo͡u sị so gofo͡udobo͡u dilie felẹgai

1 Kegemo͡u ạ kolụkua ta tọ hiye komo͡u ge felẹimo͡u dugu. Kolụkua kahạ ẹ widiobe olo͡u fẹi dioyosi kege. Ẹ widio tano͡u tano͡u koko͡u be ikoke 10 kege dalagua. Haba ikoke tano͡u tano͡u koko͡u be hiye o kediạ hetibo͡u no͡u dala. Ẹ widio olo͡u fẹi dioyosi kege koko͡u be hụ nalạgaibo͡u no͡u dalamo͡u dugu. Hụ nalạgai kahạ ẹ sibigẹbe Godi huyafẹi degedi hụ. 2 Kolụkua ạ dugu kẹme fuse hiyedo ta lepat-yodele idi kẹ sagại kegei. Ẹ abogo͡ube hiyedo, dibi so hiyedo bea abogo͡u sagại kegei. Ẹ mogoune hiyedo, fuse sosouwedo laion kediạ mogou sagại kegei, mẹ gofo͡udo. Bei kagasio͡u hạge yo͡u ẹ nelẹ kẹ kolụkua koko͡u nẹi. Haba, yo͡u ẹ hụ hiyedo kẹbo͡u, yo͡u ẹ timo͡u kẹbo͡u dene kolụkua koko͡u nẹi, ẹge sa sibigẹ o sasại wolo͡u dalayadomo͡u. 3 Kolụkua kahạ widio tano͡u ta koko͡u be, obe woma fogou doloubo͡u dalamo͡u dugu. Sa sibigẹ o sasại olo͡u fẹi kediạne duguo kesigiemo͡u ẹ sesele yai. 4 O sasại kediạ kolụkua kẹ sesele ya, bei kagasio͡u ko͡u yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ tobolo͡u idi, bei kagasio͡u hạge kolụkua koko͡u hụ hiyedo nẹi kahạ degeimo͡u. Haba kolụkua koko͡u ne yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạmo͡u, kolụkua ẹne hụ hiyedo folodo, o tae gabama folo sagại mei. O tahạ ẹbo͡u de biyale sagại meiyode tobolo͡u idi.
5 Kegemo͡u, Godihạ gule duguo fogo͡u mo͡u, kolụkua kahạ yo͡u ẹ hụ kẹno͡u hebele foguomo͡u, Godihạ hụ kẹ huyafẹi dege dalali, oguo olo͡u fẹi 42 kege mei

degei. 6 Damalẹdo, kolụkua kahạge Godibou, Godihạ hụbou, Godihạ sa hebenibou, hebenitou dalagua kediạbou de huyafẹi degelamou tobou mou i. 7 Godihạ kẹ duguo fogou mou, kolụkua kẹ nelẹ hiyedo mọụ, Godihạ o sasạibou de biyolugi woma mei degeyadomou. Haba ẹ obiyei tanou tanou o sasạibou, kolo ẹsofẹi ẹsofẹi o sasạibou, tạ ẹsofẹi ẹsofẹi o sasạibou, sa sa olou fẹi o sasạibou de wou ma dalayadomou hụ hiyedo kẹ nẹi. 8 Godihạ sa sibigẹbou agudiobou milou li mei kelege, o sasại die hụ Fịhạ Kuguokou nalại dala mei kediạme kolụkua kokou yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ tobolou ile. Fịhạ Kuguo kẹme Wai Sipsip Wili, oe woumou tolo i o kahạ ẹ kuguo.

9 O koyo nạ kihiyọụbou debabe defẹido du.

10 Godihạ o didiọ degeyedema makai debabe, o kẹme didiọ degele.
O awekiye wouba toloyodema makai debabe, o kẹme awekiye wouba tolo ile.
Kege degegoubabe, Godihạ o sasại di nelẹdo dege dalaguali, di damalẹyodei kẹ defẹido tou me.

11 Kegemou, ạ sị so gofo□udo ta mihị dulemou ge tamạ degeimou dugu. Sị so gofo□udo kahạ ẹ widiokou ikoke bolọụ kege kẹme wai sipsip wili ikoke sagạiye dalamou dugu. Ẹ tạbe bei kagasiou hạ tạnou tefei. 12 Sị so kahạ mihị dulemou ge tamạ dege felẹmou, kolụkua kahạ dihịle kokou tefelei. Kolụkua kahạ sị so kokou nelẹ hiyedo kẹ nelẹmou tobou mou ile, sa sibigẹ o sasại kediạmokou tạe fạmou, nị kolụkua ẹ widiokou oe woma fogou doloubou kokou yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ tobou mabeede tobou. 13 Sị so kahạ midihọ gehẹ gehẹ hiyedo milou gai. Ẹ degeiyene dou agudiletou ge migimou, o sasại olou fẹido kediạ dugulo i. 14 Godihạ duguo fogou mou, sị so kahạ hụ hiyedo malạmou, ogou gai tạ tobou mou be, sa sibigẹ o sasại kediạge ẹ tạbe damalẹdoyade tawale idi. Yobe, ẹ kolụkua dihịle kokou midihọ gehẹ gehẹ milou gadi kahạ degeimou. Ẹ sa sibigẹ o sasại kediạmokou, nị kolụkua, awekiye woumou tolo ilemou haguại kahạ, ẹ hụ kẹme nị hebele foguoba, igi kolụkua kẹ baga milou mabeede tobou. 15 Godihạ duguo fogou mou, sị so kahạ kolụkua baga milou igi kokou fị nẹi, igi kahạ tạ tobou ba, o koyo diạ igi kokou yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ tobou ho fogou babe, fịbou igi kahạ degeiye, diạme tofigile.

16 Kegemou, sị so gofo□udo kahạ ẹ dabai degedi o kediạmokou tobou mou ya, o sasại olou fẹi tạe fisilemou maka ta magamou i, o sasại kediạ dobogo□u deleyabou, wodemeyabou maka magamou i. Hụbou obou, hụbou mei obou, selebou obou, sele mei obou, bose obou, dabai degedi obou olou fẹido maka kẹ magamou i. 17 Maka degegamamou, ẹ kou gue tobou, o sasại koyo diạ kolụkua kahạ hụ nalại kẹbou mei deba, haba ẹ hụ kahạ maka kẹbou mei debabe, o kahạ yogokou bi ta tiga molo□u mei, ha bi ta tiga nelẹ mei. 18 Di olou fẹi defẹido fimạme. O koyobe tewe o debabe, o kahạge kolụkua kahạ ẹ hụ maka kẹ defẹido so□uba, hụ kahạ sibigẹ kẹ tawame. Hụ maka kẹme o tahạ maka. Hụ kahạ makabe 666.

14

Wai Sipsip Wili kahạ o sasại kediạ dịẹ gehẹ ta feile i

1 Haba kegemou dugube, Wai Sipsip Wili kẹme bitọụ Saionkou tafalamou dugu. O sasại 144,000 kege, Wai Sipsip Wili kahạ hụbou ẹ Aye Godihạ hụbou de die wodemekou nalạga i dala kediạme ẹbou de dalaguamou dugu. 2 Ạ kẹ duguomou tafalali dube, uwo ta hebenitou ge hagumou du. Uwo kẹme tọ sị hiyedo kahạ uwo

sagại kegeimoū du, dibie uwo sagại kegei du. Uwo ạ dube gita sụdo wala ili uwo sagại kegei du. 3 Kegemoū, o sasại kediạge Hiye Ohạ duwodi midihọkoū boū, fịboū bi dosoū yosi kegeboū, haba odo oloū fẹi 24 kegeboū kediạ dihịle kokoū tafalaguali, diẹ gehẹ ta feile i. Diẹ kẹme o tae ta tawale sagại mei. O sasại 144,000 kege, Godihạ sa sibigẹ kuokoū ge mamọụ kediạnoū si diẹ kẹ tawalemoū feile i. 4 O kediạme sasại hiyou suluguadiyo mei. Die duledu sibigi ta dala mei, Godihạ dihịle kokoū dọụdonoū dalaguadi. Diạme Wai Sipsip Wili kahạ sulu kẹnoū sesele suluguadi. O sasại kediạme bi yomogoū do, Godihạ Wai Sipsip Wiliboū dilie biyodemamoū mamọụ. 5 Diạme ogoū gadi o sasại mei. Die duledube sibigi ta dala mei.

Ẹsol o kamadia kege kediạ egei toboloū i

6 Kegemoū, ạ dugube, ẹsol o ta agudiletoū fuloū sumoū dugu. Ẹsol o kẹme egei hehegie siadi o. Ẹ Godihạ tạ bolofẹi, yo͡u kegenoū dalale kẹ, sa sa oloū fẹi o sasạiboū, obiyei tanoū tanoū o sasạiboū, tạ ẹsofẹi ẹsofẹi tobou o sasạiboū, kolo ẹsofẹi ẹsofẹi o sasạiboū kediạmokoū hehegie siadi. 7 Ẹsol o kahạ hiḷigedo koū gue toboū moū du, Godikoū guẹ degeba, ẹ hayedu dalali, ẹ hụ hebele foguma, ẹ tạ salebe hafẹi degeli kahạ degeimoū. Agudioboū, sa sibigẹboū, tọ dawalaboū, tọ soubọū oloū fẹi miloū gai o kokoū nị yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ toboū mabeede tobou.

8 Kegemoū, ẹsol o sasama kahạne hagua tobou, sa hiyedo Babilonkoū be, mosọ oloū fẹi biligilemạ fiyasigei. Sa kahạge ẹ sasại hiyou degedi midihọ kẹ sa sa o sasại oloū fẹi kediạmokoū hehegieimoū, diạme tigi kolo hueị gofo͡udo namạ fị totoū degedi sagại kẹnoū tefele idi.

9 Kegemoū, ẹsol o komạ kahạne ẹ mogo dilie sesele hagua, hiḷigedo tobou, o koyohạ kolụkuaboū, haba ẹ baga milou igi kokoū boū yubu sugulo fiya duwoli dihọ bagạ toboū di deba, haba ẹ maka kẹ dobogo͡u deleyaboū, wodemeyaboū kẹ mọụ dalababe, 10 Godihạ tigi kolo hueị gofo͡udo kẹ doū la, o kokoū nelẹba nạyede toboloū. Damalẹdo, Godihạ kopekoū ẹ gofo͡u hiyedo soū gu amạmại kẹ neịba, ẹ hagị hiyedo dugulo. Godihạ ẹsol o kediạboū, Wai Sipsip Wiliboū, die dihịle kokoū ge doubọū, kasele igi difi hiyedo kahạ nọụba, do hiyedo dugulo. 11 O sasại kolụkua kokoū yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ toboloū idi kediạme douye nọụba, dou dahại hiyedo kẹ folobe ta mei degele mei, yo͡u kege folonoū dalale. O sasại kolụkua baga milou igi kokoū dihọ bagạ toboloū idiboū, ẹ maka kẹ mọụ dalaguaboū kediạne kegeinoū dugulo ile. Damalẹdo, agaliboū huliạmeboū kegenoū dalale. Do hiyedo dugulo ile. Ta misiholo mei.

12 Kege degegoubabe, Godihạ o sasại dibe nelẹdo dege tafalaguali, di damalẹyodei kẹ defẹido toū me, dibe Yesukoū damalẹyodemamoū, Godihạ nị dumabeedei kẹ dulo sesele idi kahạ degemoū.

13 Kegemoū, ạ tạ uwo ta hebenitoū ge ạmokoū koū gue toboū moū du, nạ koū gue nalạ, o sasại Hiye Okoū damalẹyodei dalaguali tofigile ile kediạme hohọboloū ile. Ifi yoma habage kẹ ilebe yo͡u kegenoū dalaguale. Duo Bolofẹihạne koū gue tobou, o sasại kediạ dabai hiyedo degele idi, kẹme mei degema, misiholo duwoguale, yobe midihọ bolofẹi diạ miloū ga idi kẹme diạboū de ili kahạ degemoū.

Sa sibigẹ ko͡umahạ nalẹ suwi degei kẹ molo͡u sawisiei

14 Kegemo͡u, ạ dugube, mabi fọ degei kẹ dugu. O ta mabi koto͡u duwei kẹme O Kediạ
Dihi* sagại kahạ duwomo͡u dugu. Ẹ widilето͡u be hiye o kediạ heti, sele igi golye milo͡u
gai kẹ muguomo͡u, ẹ dobogo□uye aweki tafạdo ta tolo͡u duwomo͡u dugu. 15 Ạ kẹ duguo
masele tafalamo͡u, ẹsol o ta Godihạ mosọduge migile tamạko͡u tafalali, mabi tageto͡u
duwo o koko͡u hiḷigedo ko͡u gue tobou, sa sibigẹko͡u nalẹ olo͡u fẹịbe suwi degei kahạ
degeimo͡u, nạ nẹ aweki malạba olo͡u fẹịdo kege diafigiyede tobo͡u mo͡u du. 16 Kege
tobo͡u mo͡u, o mabi tageto͡u duwo kahạ ẹ aweki tolo͡u, sa sibigẹko͡u balẹ mulọmo͡u,
nalẹ suwi degei kẹ olo͡u fẹịdo kege diafigi.
17 Kegemo͡u, ạ ẹsol o tane Godihạ mosọ, hebenito͡u duwo koduge migile tamạko͡u
tafalamo͡u dugube, aweki tafạ degei kẹ tolo͡u tafalamo͡u dugu. 18 Aweki tolo͡u
tafalamo͡u, ẹsol o ta Godihạ dou mosọ kẹ to͡u fogo͡u haguei. Ẹsol o kẹme dou dia
daladi o. Ẹ hagua, ẹsol o aweki tafạ degei tolo͡u tafala koko͡u hiḷigedo tobou, sa
sibigẹko͡u be, hebe kolo olo͡u fẹị kẹme suwi degei dala kahạ degeimo͡u, nạ ile, nẹ
aweki tafạ degei kahạ diafigiyede tobou. 19 Kege tobo͡u mo͡u, ẹsol o kahạ ẹ aweki
tolo͡u, sa sibigẹko͡u balẹ mulọmo͡u, hebe kolo suwi degei kẹ diafigima kefeguomo͡u,
mihị dai kodu hebesai kẹ obe koto͡u tofo͡u tofolo͡u i dugu. Kẹ degei kahạ sibigẹ kẹme
Godihạ gofo□ube hiyedoyode hegi. 20 Mihị dai kẹme sa hiye kahạ hagulẹko͡u dala
kodu hebesama tofo͡u tofolo͡u imo͡u, kafei hiyedo folo, tọ gihọụ sagại kahạno͡u iligi, sa
ahudo, kilomita olo͡u fẹị 300 kege gogu. Kafei kahạ hilọ foulugi, o widiobo͡u de tefele
fogou.

15

Ẹsol o kediạ hagi olo͡u fẹi dioyosi kege to͡u ma tafalagua

1 Kegemo͡u, ạ hebenito͡u midihọ gehẹ ta tamạ degeimo͡u duguo kesigi. Ẹsol o dioyosi
kege kediạ hagi hiyedo dioyosi kege to͡u ma tafalaguamo͡u dugu. Hagi dioyosi kege
kẹme uwagedo, sa sibigẹ o sasại kediạ duguma mei degeibabe, Godihạ ẹ gofo□une
olo͡u fẹị mei degele.
2 Kegemo͡u, ạ haba tọ dawala, galase hohọ sagại komo͡u dou sagại wobo͡u mo͡u dugu.
O sasạine gita, Godihạ diạmoko͡u nẹi kẹ to͡u ma, dawala biyạ koko͡u tafalaguamo͡u
dugu. O sasại kediạme kolụkuabe gabama felei. Ẹ baga milou igi koko͡u be ta dihọ
bagạ tobolo͡u idiyo mei. Ẹ hụ kahạ maka nalại kẹne die to͡u guebo͡u ta dala mei. 3 Diạ
tafalaguali, Wai Sipsip Wili kahạ diẹ, Godihạ dabai degedi o Moseshạ afu ko͡u gue fei
kẹ feile imo͡u du,
Hiye O Godi, nẹ nelẹbe hiyedo folodo.
Nạ dabai hiyedo degegoumo͡u be, ei duguomo͡u kesigile idi.
Nạme sa sa o sasại kediạ wolo͡u daladi o.
Nẹ midihọ olo͡u fẹịbe dọụdono͡u, damalẹdono͡u.
Tạ nạ tobo͡u dibe, damalẹdo tạ kẹno͡u tobo͡u di.
4 Godi nạme tano͡u fẹi, nạno͡u si bolọdo.
O sasại olo͡u fẹị nạmoko͡u guẹ degeba, nẹ hayedu dalali, nẹ hụ hebele fogulo ile.
Sa sa olo͡u fẹi o sasại kediạ nạmoko͡u haguasie, yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ
tobolo͡u ile.
Yobe, midihọ dọụdo, nạ milo͡u gadi kẹme tamạ degei kahạ degeimo͡u.

* **14:14** 14:14 Daniel 7:13

5 Kegemoū, ą kuoloū mosǫ, hebenitoū ge Godihą falai mosǫdu dala kahą a kęme soūugoū moū dugu. 6 A soūugoū moū, ą ęsol o dioyosi kege kedią hagi hiyedo dioyosi kege kę toū ma haguasie tamąkoū tafalaguamoū dugu. Yukuei fǫ degele i ką i kę, fiyati sele igi golye milou kahą tufǫguo kąma tafalaguamoū dugu. 7 Ęsol o dioyosi kege kedią tafalaguamoū, fįboū bi dosoū yosi duo kile tanoū tahąge Godihą gofoūu hiyedo kę meleki, sele igi golye milou dioyosi kege kokoū sai kę moūuma nęmoū i. Godi ęme yoūu kegenoū daladibe, ta mei degele mei. 8 Meleki kę nęmoū imoū, Godihą ę hohǫboū ę nelębou kęme dou dahąi sagąi kegei kahą Godihą mosǫdu amąma dalamoū, o tae ta Godihą mosǫ kodu folo sagąi kegeli mei. Kęme kegenoū dalali, ęsol o dioyosi kege kedią hagi dioyosi kege kę oloū fęi sa sibigękoū bohoū sama mei degeibasi.

16

Ęsol o kedią Godihą gofoūu, meleki dioyosi kege sai kę sa sibigękoū bohoū sa i

1 Kegemoū, ą tą uwo ta, Godihą mosǫduge ęsol o dioyosi kege kediąmokoū hiligedo koū gue toboū moū du, ni ile, Godihą gofoūu, meleki dioyosi kege sai kę, sa sibigękoū bohoū samabeede toboū moū du.

2 Kegemoū, ęsol o sasafęi kahą ile, ę meleki kę sa sibigękoū boholoū mugumoū, o sasąi, kolųkua kahą maka kę mǫų dalaguaboū, haba kolųkua baga milou igi kokoū dihǫ bagą tobolou idi kediąboū oloū fęi kediąme dobodo hiyedo dugulo i.

3 Kegemoū, ęsol o sasama kahą ile, ę meleki kę tǫ dawalakoū boholoū mugumoū, dawala kęme o tei aiyoū sagąi degeimoū, gali dawalakoū dalaguadi kę oloū fęido tofigile i.

4 Kegemoū, ęsol o komą kahą ile, ę meleki kę tǫdoyaboū, huęi souyaboū kokoū boholoū mugumoū, oloū fęi kafeinoū degei. 5 Meleki komą kę boholoū muguomoū, tǫ oloū fęi dia daladi ęsol o kahą koū gue toboū moū du,

Nąme Godi, ną afudo noūu kege delei, ifine dala kuhę.
Nę midihǫbe bolǫdonoū.
Hebe kasagąi, ną sa sibigę o sasąi kediąmokoū nelęyodei kęme doųdo,
die midihǫ kasagąi miloū ga idi kęnoū tefeleba nelę.

6 Damalędo, sa sibigę o sasąi kediąge nę o sasąiboū, habage-degele-duguo-tobolou-idi-oboū kedią wala imoū, die kafei migi kahą degeimoū, ną degeiye diąme huęi oloū fęi mei degema, kafei kęnoū nąmabadomoū degei dala kehę.

7 Ą haba Godihą dou mosǫ kahą koū gue tǫųmoū du,
Damalędo, Hiye O Godi, nę nelębe hiyedo folodo.
Nąge o sasąibe file duguomoū, damalędo, doųdo kokoū noū tą sadi.

8 Kegemoū, ęsol o dosoū kahą ile, ę meleki kę asǫ tagetoū boholoū mugumoū, Godihą asǫkoū nelę nęimoū, difi hiyedo, dou difi sagąi degei. O sasąi ę difiye siyadomoū. 9 O sasąi asǫ difi hiyedo kahą simoū, diąge Godikoū tą boū baga tobolou i, ę degeiye do hiyedo dugulo iliyodemamoū. Kęnoū si fį boholoū ili mei, Godikoū hohǫbolou be dafa i.

10 Kegemoū, ęsol o hou kahą ile, ę meleki kę kolųkua kahą duwodi kokoū boholoū mugumoū, ę sa kę oloū fęi nugugu. Sa nugugumoū, o sasąi ę sa kile dalaguadi kedią hagi hiyedo duguomoū, dioūusie dioūu die i męye kagile i. 11 Hagi hiyedo kę duguo dalaguali, Godi hebenitoū daladi kokoū tą boū baga tobolou i, dobodo sųdo kahą do

hiyedo duguomou. Kẹnou si, die midihọ kasagại milou gadi kẹme ta tou fogou mou, fị boholou ili mei.

12 Kegemou, ẹsol o walại kahạ ile, ẹ meleki kẹ tọ hiye Yufretiskou boholou mugumou, tọ kẹ olou fẹi haga fiyei. Kegemou, biyadi o asọ hagulukou dalaguadi kediạ haguasile a kẹ so□ugou. 13 Ạ haba kegemou dugube, duo kasagại olou fẹi kamadia kege, sai baga felẹgoumou dugu. Sai tabe bei kagasiou hạ mogouduge felẹi. Tabe kolụkuahạ mogouduge felẹi. Tabe ogou gai egei tobou di hiye ohạ* ẹ mogouduge felẹi. 14 Sai bagai kediạme duo kasagạido, midihọ gehẹ gehẹ kẹ milou ga idi. Diạ ya, sa sa olou fẹi suluguali, sa sibigẹ hiye o kediạ die biyadi o kediạ mo□uma haguasie kefeguoba, uwage sawisiei kelege Godi, ẹ nelẹbe hiyedo folodo, ẹbou de biyamabeedema haguasie kefegulo ile.

15 Nị duma, ạ hagualebe, nị ta tawale mei. Ạ nịmokou hagualebe hiyou mo□udi oye haguadi sagại kẹnou tefele haguale. O koyo nạ tiadiyo mei, nẹ yukuei kại digima, hafẹido dege dogoguo dalababe, nạme hohọbolou nou. Yobe, nạme o dihịle kokou bese sidifi degele mei kahạ degemou.

16 Kegemou, duo kasagại kediạge hiye o kediạ wou ma haguasiemou, Hibru tạe sa Armagedon-yodele idi kokou kefegulo i.

17 Kegemou, ẹsol o dio kahạ ile, ẹ meleki kẹ agudiletou boholou filọụmou, tạ uwo ta, Godihạ mosọ, yo□u duwodi bolọdo koduge hiligedo, mạ dabaibe mei degeiyode tobou mou du. 18 Tạ uwo kẹ tobou mou, dibie biligile nọụmou fufuale uwo hiyedo degei. Haba gigima hiyedo folodo haguei. Kou guai o kediạne gigima hiyedo kegei ta dugulo ili mei. 19 Sa hiyedo Babilon bafolou mou, olou fẹi kamadia degei. Sa sa hiyedo olou fẹine, mosọ olou fẹi biligisema mei degei. Damalẹdo, midihọ kasagại, sa hiye Babilon o sasại kediạ milou ga idi kẹme Godihạge ta totou degeli mei, ẹ kope gofo□u hiyedo kahạ amạmại kẹ sa kẹ tie o sasại kediạmokou nẹimou nalạ i. 20 Gigima hiyedo kẹ hagumou, tọ tibibou bitọụbou olou fẹido mei degele i. 21 Bilie huẹine, huẹi todi sagại kẹnou tefele migi. Bilie huẹi kẹme kasagạido, bogo sagại degei kahạ agudiletou ge fiyasigeimou dugulo i. Bogo sạ degei kahạ hagị tanou tanou be 50 kilo sagại kege kẹme o hiyedo tahạ haginou tefei. O sasại kediạ tagetou fiyasigeimou, diạ Godikou bou baga tobolou i, bogo sagại degei kahạ diạ makolo imou duguomou.

17

O hiyou hiyedo siadi sasại kẹ hebe kasagại mọụ

1 Ẹsol o dioyosi kege kediạ meleki dioyosi kege tou ma tafalagua kediạ tanou tahạ haguamou, ạmokou da ileba, o hiyou hiyedo siadi sasại tọ sụdo kahạ tagetou duwo kahạ ẹ midihọ kasagại milou di kahạ hebe molo□u kẹ nạmokou hegilamou yode tobou. 2 Sa sa hiye o kediạge sasại kẹ hiyou degele idi.* Hụbou mei o kediạne kegenou degele imou be, tigi kolo huẹi gofo□udo naịye totou degedi sagại kẹnou tefele idi.

3 Kegemou, ạme Duo Bolofẹihạ mạ duledu nelẹdo degeimou, ẹsol o kahạ ạ wolou ile, hebe mei mihịnou sa kokou folomou dugube, sasại ta kolụkua tagetou duwomou dugu. Kolụkua kẹme wẹi degei. Ẹ tou guebou be hụ kasagại nalạgai sụdo dalaguamou dugu. Hụ sụdo kẹme Godi huyafẹi degedi hụ. Kolụkua kahạ widiobe olou fẹi dioyosi

* **16:13** 16:13 Ogou gai egei tobou di hiye o ẹme sị so gofo□udo, Jonhạ mihị dulemou ge feleimou dugu. Nạ Mogogou Tạ Hegi 13:11 huso□u. * **17:2** 17:2 *Sasại kẹ hiyou degele idi* kahạ sibigẹbe kou gue: O sasại Godi tou fogou mou, ogou gai godi sesele yadi kediạme sasại hiyou siadi o sạ degei.

kege. Widio tanou tanou kokou be ikoke olou fẹi 10 kege dalaguamou dugu. 4 Sasại kẹme yukuei wẹi degei bolọụ kege kạmou, ẹ similou hiyedo, sele igi golbou, igi bolọdo kuidihọ fai degei kẹbou, wẹ bolọdo, sele hiyedoye mọụ kẹbou de kại dugu. Kope, sele igi golye milou kẹ ẹ dobogo□uye tolou duwei. Kope kodu sai kẹme o hiyou siadi midihọ kasagại kẹbou, sibigibou kahạnou amạmại. 5 Sasại kahạ ẹ wodemekou be hụ nalạgaibou. Nalại kahạ ẹ sibigẹbe mogogou dalaye, kẹnou si nalại kẹme kou gue nalạgai:

SA HIYEDỌ BABILON.
O HIYOU SIADI SASẠI OLOUFẸI KEDIẠ DIE ADIOUDO.
SA SIBIGẸKOU MIDIHOU KASAGẠI MILOUGADI KAHẠ OBOU.

6 Sasại kẹme Godihạ o sasại Yesukou damalẹyodema Yesuhạ hụya kẹ egei tobolou idi o sasại kediạ kafei nạmamou, fị totou degei dalamou dugu. Ạ sasại kẹ duguo kesigiemou fị hiyedo mại.

7 Kegemou, ẹsol o kahạ ạmokou kou gue tobou, nạ kageimou fị hiyedo mọụya? Kolụkua, ẹ widio olou fẹi dioyosi kege tanou tanou kokou ikoke olou fẹi 10 kege dalagua kẹbou, haba sasại, ẹ tagetou duwo kẹbou dilie degei kahạ sibigẹ kẹme ạ nạmokou tobou lamou. 8 Kolụkua, nạ dugu kẹme afu kou delei, haba ifibe dala mei. Habagesi ẹme ulou yosibou mei kokou ge felẹba, dala demaba ise damalẹdo kuhe mei degele. O sasại, sa sibigẹbou agudiobou milou li mei kelege, Godihạ die hụ Fịhạ Kuguokou nalạgali mei dalagua kediạme kolụkua kẹ duguo kesigieba, fị hiyedo maga ile. Yobe, ẹme afu kou delei, ifibe dala mei, habagesi tamạ degele kahạ degeimou.

9 Di olou fẹi defẹido fimạme. O koyo nạ tewe o debabe, nạ kou gue tawa, kolụkua ẹ widio olou fẹi dioyosi kege kahạ sibigẹbe bitọụ olou fẹi dioyosi kege. Sasại kẹme bitọụ dioyosi kege kokou buboga siadi.* 10 Haba kolụkua ẹ widio olou fẹi dioyosi kege kahạ sibigẹ tabe sa kẹ dia daladi hiye o olou fẹi dioyosi kege. Hiye o olou fẹi houyosi kegebe mihịkou fiyasigei. Tabe ifi kou bou gene kege dala. Hiye o tabe you, haguale dala. Ẹ haguọụbabe, tofousogo dege tafalale mei, tọụ degenou fẹi dala dema mei degele. 11 Kolụkua afu kou delei, haba ifibe dala mei. Ẹme hiye o dioyosi kege kediạ kou tanou ye, kẹnou si ẹme hiye o dima kẹ dalale Ẹme haguạba mihịkou totonou fẹi fiyaba mei degele.

12 Kolụkua kahạ ẹ widio tanou tanou kotou, ikoke olou fẹi 10 kege, nạ dugu kẹme hiye o olou fẹi 10 kege, haba diạme die sa tanou tanou you malạ ile dala. Kolụkua kahạ hụ hiye mo□ubabe, o 10 kege kediạne hụ hiyedo malạ ile, sa tanou tanou kẹ tọụ degenou fẹi dia dalaguale, asọ dihọ tanou fẹi dalaguale. 13 Hiye o kediạge fị tanou degeba, kolụkua kahạ hụnou hebele foguo, ẹ hayedu dalaguali, eibe nẹ dabai degelamou yode tobolou ile. 14 Diạ kegema ya, Wai Sipsip Wilibou, o sasại yo□u haguisoumou dulo haguasieimou makai kediạbou de biyoubabe, diạ ta gabama fologale meido. Yobe, Wai Sipsip Wili ẹme gamani hiye o olou fẹi kediạ die Hiye O kahạ degeimou. Damalẹdo, ẹme hiye o olou fẹi kediạ die Hiye O.

15 Kegemou, ẹsol o kahạ ạmokou haba tobou, tọ hiye sụdo, o hiyou siadi sasại kahạ duwomou nạ dugu* kahạ sibigẹbe kou gue, kolo ẹsofẹi ẹsofẹi o sasạibou, o sasại kefele idi kediạbou, sa sa olou fẹi o sasạibou, tạ ẹsofẹi ẹsofẹi tobou o sasạibou de. 16 Kolụkuabou, ẹ ikoke olou fẹi 10 kege kẹme hiye o 10 kege kẹbou kediạge o hiyou

* **17:9** 17:9 Sa hiyedo Rom kẹme bitọụ sa. Mosọ olou fẹibe bitọụ dioyosi kege kahạ tagetou togogama deleiguei.
* **17:15** 17:15 Mogogou Tạ 17:1

siadi sasại kẹ dafa ile. Dafaba, makomaba, ẹ yukuei olọu fẹi digima, bese tọu fogọu le ile. Haba, o kediạ ẹ huị kẹ nalạ imaba, doulukọu siba, olọu fẹi douye nạma mei degele. 17 Yobe, Godihạnọu degeiye, hiye o kediạ fimại tanọu fẹi degema, sa olọu fẹi kolukua kokọu nelẹ ile. Nẹiba, ẹge sa sa olọu fẹi kẹ dia dalali, ise Godihạ tobou kẹ kuhe tamạ degele. 18 Sasại nạ dugu kahạ sibigẹbe sa hiyedo. Sa hiyedo kahạge sa sa olọu fẹi kahạ hiye o kẹ wọu ma daladi.

18

Sa hiyedo Babilon makoma mei degei

1 Kegemọu, ạ ẹsol o ta hebenitọu ge migimọu dugu. Ẹsol kẹme hụ hiyedo o. Ẹ migilemọu, ẹ hohọ hiyedo kahạ, sa sibigẹ koụ olọu fẹi hohọguo delei. 2 Ẹ migilemọu,
hiligedo kọu gue tobọu mọu du,
Sa hiyedo Babilonbe makoma mei degei.
Mosọ olọu fẹi biligisema mei degei.
O mei degeimọu, duo kasagại kediạnọu dalagua.
Sio kasagại kediạ die timọu degele i.
3 Yobe, sasại kahạ sa sa o olọu fẹi hiyouye wọu ma sumọu,
tigi kolo huẹi gofoụdo nại oye fị toto degedi sagại kẹnọu tefele idi.
Damalẹdo, sa sibigẹ kahạ hiye o kediạge sasại kẹ hiyou degele idi.
Bi tiga moụdi o kediạne, sasại kahạ midihọ kasagại milọu gadi kahạ dowo,
diạne sele hiyedo malạ i dalagua.
4 Kegemọu, ạ hebenitọu ge tạ uwo gehẹ ta kọu gue tobọu mọu du,
Mạ o sasại nị sa kẹ tọu fogọu haguama.
Kegeiye, nịne sa kẹ tie o sasại kediạbọu de midihọ kasagại milọu ga iligi,
nịbọu de hebe kasagại kẹ malạ iye.
5 Ẹ midihọ kasagại kefema mạmọu feleibe, hebenikọu folo kogu dala.
Godihạge ẹ midihọ kasagại kẹme olọu fẹido tewe dala.
6 Midihọ kasagại ẹ milọu di kahạ hebe kẹme nịne ẹmokọu kẹnọu tefele nẹma.*
Ẹ midihọ kasagại milọu gadi kahạ dowo kẹme nịge ẹmokọu hebe kasagại kẹme bolọụ kọgọu nẹma.
Ẹ kope kodube sibigi kasagạiyenọu amạmại kahạ degeimọu,
nịne ẹ kope kodu hebe kasagại hiyedo kẹme bolọụ kọgọu nẹiba, ẹ olọu fẹido nạle.
7 Sasại kahạ yoụ ẹ hụ hebele fogudi kahạ, nịge ẹ midihọ kasagại milọu gadi kahạ hebe kasagại kẹme yoụ milọu gadi sagại kẹnọu tefele nẹma.
Ẹge yoụsie ẹme sasại hiyedo, sa hiye koụmahạ o sasại wolọu daladi sasạiyode tobọu di.
Ạme kuei sasại mei kahạ degemọu,
kuei sasại kediạ gosolo idi sagại kege, ạ mạ mạhạ sihou ta gosolo meiyode tobọu.
8 Kegei kahạ degemọu, sawisiei tanọu fẹi kelege, sasại kẹme hagị daga daga hiyedo dugumọu ile,
do hiyedobọu, hegie hiyedobọu, o tofigiei kediạ sihoubọu de gosolo.
Kegeiba, douye nạma mei degele.

* **18:6** 18:6 Sasại kẹme sasạido mei, sa hiyedo Babilon tie o sasại kediạ midihọ kasagại milọu ga idi kahạ degeimọu, ẹsol o kahạge o ilo kediạ hebe kasagại kẹme sa kẹ tie o kediạmokọu nẹmabeede tobou.

Yobe, Hiye O Godi nelẹ hiyedo o kahạge sasại kahạ midihọ olọu fẹi file dala kahạ degeimọu.

9 Kegeiba, sa sibigẹ koụmahạ hiye o kediạge sasại Babilon douye nọụba, dahại folouba duguoba, ẹ sihou gosolo ile. Yobe, diạ sasại kẹ hiyou degemọu, ẹbọu de midihọ kasagại daga daga milọu ga idi kahạ degemọu. 10 Sa Babilon douye nọụba duguo guẹ degeba, ahudo dege tafalaguali, kọu gue tobolọu ile,

Anọu we, anọu we, sa hiyedo Babilon, solọu do hiyedo.

Nẹ hụ hiyedo deleiye, kẹnọu si hebe kasagại kahạ haguamọu,

asọ dihọ tanọu fẹi kelegenọu douye nẹ bimại olọu fẹi kẹ nạma mei degei.

11 Kegeiba, bi tiga moụdi o kediạne Babilonhạ sihou gosolo ile. Yobe, die bimạibe sa Babilon o sasại kediạ seleye haba ta mamalạ ile mei kahạ degeimọu. 12 Mosoleya moụma haguadi bimại bolọdo kegele i kẹme sele igi golbọu, igi silvabọu, igi bolọdo kuidihọ fai degei kẹbọu, wẹ bolọdo sele hiyedoye moụdi kẹbọu, yukuei fọ degele ibọu, yukuei wẹi degele i daga daga kẹbọu, yukuei sisibe degei kẹbọu, hebe họ bolọdo kẹbọu, bi daga daga wai elefan miye sasadoye milọu gai kẹbọu, sele igi kopabọu, hebe daga daga sele hiyedoye moụdi kẹbọu, kuwo igibọu, igi dosogọ degeibọu fọ degeibọu deye nalạgai igi kẹbọu de olọu fẹi kege. 13 Bimại ilo kelebe kasala sạ degei daga daga kẹbọu, họ bolọdo mola daga daga kẹbọu, hebe du kolo sagại kegei daga daga kẹbọu, hebe kolo huẹibọu, gusege huẹibọu, ọu sagại kegei kẹbọu, nalẹ segeibọu, wai bulumakoubọu, wai sipsipbọu, wai hosbọu, wai hosye dufọu di kalọu bọu, fisimọu dabai degele idi o sasạibọu olọu fẹi kẹme mamoloụ obe mei. 14 Bi tiga moụdi o kediạ Babilon douye nọụba duguo kọu gue tobolọu ile, bi bolọdo nạ moloụ tagadi kẹme ahudo dala, nạ haba moloụ mei. Bi bolọdobọu, similou kuidihọ fai degei kẹbọu olọu fẹido mei degei. O tae ta kolugi dugulo meido.

15 Sa kokọu bimại tigamọu, sele hiyedo malạ idi o kediạ, sa kahạ hagi hiyedo degeli kẹ duguoba, guẹ dege ahudo tafalaguali, gosoloba kọu gue tobolọu ile,

16 Anọu we, anọu we sa hiyedo Babilon, solọu do hiyedo.

Sa kẹ tie o sasại kediạ yukuei bolọdo, fọ degeibọu, wẹi degei daga daga kẹbọu de kạ idi.

Similọu dibe sele igi golbọu, igi bolọdo kuidihọ fai degei kẹbọu, wẹ bolọdo seleye mọụ kẹbọu de kạ idi.

17 Haba bimại olọu fẹi kẹme asọ dihọ tanọu fẹi kahạnọu makoma mei degei.

Mosole tọu ma suluguadi obọu, bimại tiga moụdi o mosoleya kẹ suluguadi obọu, mosole kodu dabai degele idi obọu, mosole dabai degele idi o ilo kediạbọu olọu fẹi ahudo tafalaguali, 18 douye sa hiyedo kẹ nolụ kahạ dahại kẹ folouba duguo hiligedo kọu gue tobolọu ile, sa tabe sa hiyedo Babilon sạ degei ta dala meiyode tobolọu ile. 19 Kege tobọu ma, mihịkọu duotelẹ moụma, dioụ die widio tagetọu hebeseleba, sa kahạ sihou gosoloba, haba hiligedo kọu gue tobolọu ile,

Anọu we sa hiyedo.

Bi motọu ladi mosole obọu kediạme sa hiyedo kahạ o sasại kediạ sele hiyedo malạ idi kẹme olọu fẹi mei degei.

Solọu do hiyedo, sa hiyedo kẹme asọ dihọ tanọu fẹi kahạnọu makoma mei degei.

20 Hebenitọu tafalagua o sasại nị hohọbọu ma, sa Babilonbe Godihạ makoma mei degei kahạ degeimọu.

Godihạ o sasạibou, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-obou, habage-degele-duguo-tobolou-idi-obou, nị olou fẹido hohọbou ma.
Godihạ sa hiye Babilon o sasại kediạmokou hebe kasagại kẹ nẹi, diạ nị makolo idi kahạ degeimou.
21 Kegemou, ẹsol o ta kahạ nelẹ hiyedo degemou, bogo hiyedo ta malạmou, tọ dawalakou hebele muguomou tobou,
Ạ bogo hiye kẹ dawalakou hebele mugu sagại kẹnou tefele, sa hiyedo Babilonne nelẹdo dege hebele muguba, haba ta dugulo ile mei.
22 Sa Babilon, nẹ o sasại kediạ diẹ feile uwo kẹme ei haba ta dulo ile mei.
Die gita wala uwo kẹne ei haba ta dulo ile mei.
Die kibi haguisale uwo kẹne ei haba ta dulo ile mei.
Die bi milou gadi o kediạne ei haba ta dugulo ile mei.
Die ou togolo uwo kẹne ei haba ta dulo ile mei.
23 Nạmokou be eige kamại hohọ haba tage ta dugulo ile mei.
Obou sasạibou hulomou hohọbolou uwo kẹne ei haba ta dulo ile mei.
Nẹ bi tiga mo□udi o kediạne hụ hiyedo deleiguei.
Nạ midihọ gehẹ gehẹ hiyedo milou goumou,
sa sa o sasại olou fẹido kediạ duguomou, ogou gai midihọ, nạ degeli kẹme damalẹyodema sesele idi.
24 Damalẹdo, sa Babilon o kediạge Godihạ o sasạibou, habage-degele-duguo-tobolou-idi-obou, woumou tofigile i kahạ degeimou Godihạ diạmokou hebe kasagại kẹ nẹi. Haba sa olou fẹi o sasại woumou tofigile idi kahạ hebe kasagại kẹne Godihạge olou fẹido Babilonkou nou nẹi.

19

O sasại kediạ sa Babilon makei kahạ degeimou, hohọ degele i

1 Kegemou, ạ tạ uwo hiyedo, hebenikou o sasại sụdo kediạ hiḷigedo tobolou ili sagại kegei kou gue du,
Di Godikou bolofẹiyode tobou me.
Godihạnou di mamọụ dala kuhẹ.
Di Godikou nou hohọbou me.
Ẹ hụbe hiyedo folodo.
2 Godihạge o sasại kediạ midihọbe file duguomou, damalẹdo, dọụdo kelenou tạ sadi.
O hiyou siadi sasại hiyedo kahạ* ẹ o hiyou degedi midihọ kahạge sa sibigẹ o sasại olou fẹi kẹ makei kahạ degeimou,
Godihạge ẹmokou hebe kasagại kẹ nẹi.
Yobe, ẹ Godihạ dabai degele idi o kediạ woumou tofigile i kahạ degeimou.
3 Kegemou, hebenitou tafalagua o sasại kediạ haba tobolou i,
Di Godikou bolofẹiyode tobou me.
Douye sa hiyedo Babilon nolụ kahạ dahại kẹme ta mei degele mei, yo□u kege folonou dalale.
4 Kege tobou mou, odo olou fẹi 24 kegebou, fịbou bi dosou yosi kegebou olou fẹi kediạ yubu sugulo fiya duwoguali, Godi, ẹ duwodi bolọdo kotou duwo kokou kou gue dihọ bagạ tobolou i,
Damalẹdo, di Godikou bolofẹiyode tobou me.

* **19:2** 19:2 Sasạido mei, sa Babilon tobou.

5 Godihạ duwodi bolọdo kokōu ge, tạ uwo ta kōu gue toboumōu du,
hụbōu obōu, hụbōu mei obōu, Godihạ dabai degele idi o sasại, Godikōu guẹ degemōu,
ẹ hayedu dalaguadi,
nịge di Godikōu nōu bolofẹiyode tobōu ma.

Wai Sipsip Wili kahạ sasại hulomōu, nalẹ hiyedo kefeguomōu nalạ i

6 Kegemōu, ạ uwo ta, tọ nelẹ hiyedo kahạ uwo sagại kegei du, dibie uwo hilịgedo fuale uwo sagại kegei. Uwo kẹme o sasại sụdoye tạsōu degeli sagại kẹnōu tefeimōu du,
Di Godikōu bolofẹiyode tobōu me.
Di Hiye O Godi, ẹ nelẹbe hiyedo folodo.
Ẹge di wolōu dala kuhẹyode tobōu mōu du.
7 Di ifi hohọ hiyedo degeba, Godikōu nōu hohọbolōu ba,
ẹ hụ hebele fogume.
Yobe, Wai Sipsip Wili kahạ sasại hulobe hafẹi degeli kahạ degeimōu.
Sasại ẹ hulo kahạge ama dala.
8 Godihạ yukuei fọ degei, bolọdo kẹme sasại kokōu kōu nẹi.
Yukuei fọ degei, bolọdo kahạ sibigẹbe midihọ dọụdo, Godihạ yo□u ẹ o sasại kediạ milōu ga idi kẹ.

9 Kegemōu, ẹsol o kahạ ạmokōu tobou, nạ kuguokōu kōu gue nalạ, o koyo nạme Wai Sipsip Wili kahạ sasại hulo dowo nalẹ hiyedo kokōu kōu digu debabe, nạme hohọbolōu nōu. Ạ tobolōu ko□ume Godihạ tạ damalẹdo kẹ tobolōu. 10 Ẹsol o kahạ kege tobōu mōu, ạ yubu sugulo fiya duwoli, ẹsol o kokōu dihọ bagạ tobōu lamōu degeimōu, ẹ haba ạmokōu tobou, kegeda. Nạ Godikōu nōu dihọ bagạ tobōu. Ạne Godihạ dabai degedi o, nebe nạbōu Yesuhạ tạ hilịgedo tolōu suluguadi o sasạibōu nịnōu tefei. Habage-degele-duguo-tobōu di-o kediạne Yesuhạ tạbe Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹnōu tobolōu idi.

Jonhạ o ta wai hos fọ degei kahạ tagetōu duwomōu dugu

11 Ạ hebeni a so□ugou dalamōu masele dalali dugube, wai hos fọ degei ta tafalamōu dugu. O, wai hos tagetōu duwo kahạ ẹ hụbe bolọụ. Ẹ hụ tabe Damalẹyodema Sesedi, haba hụ tabe Tạ Damalẹdo. O kahạ ẹ tạ sadi midihọbōu ẹ biyadi midihọbōu kẹme, ẹge dọụdo kokōu nōu milōu gadi. 12 Ẹ dihọbe douye wobolōu sagại kegei dugu. Ẹ widiletōu be hiye o kediạ heti sụdo kai dalaguamōu dugu. Ẹ tōu guebōu be hụ ta nalại dalamōu dugu. Hụ kẹme yo□unōu tewe. O tae tewe mei. 13 Ẹme yukuei sasado, kafeikōu muguomōu kại. Ẹ hụbe Godihạ Tạ. 14 Hebeni ami kediạ wai hos fọ degele i kediạ tagetōu foloma die Hiye O sesele yai. Diạme yukuei fọ degele i ebeledo kẹnōu kạma youmōu dugu. 15 O ẹbukōu hagulu kahạ ẹ mogouduge aweki tafạdo kahạ telemạ migimōu dugu. Aweki kahạge sa sa o sasại olōu fẹido kediạbōu de biyale. Biyamaba, o olōu fẹi ẹ hayedu dalaguaba,
ẹ biya gofo□udo kẹ tolōu ba, o sasại nelẹdo dege wōu ma dalale. *Buk Song 2:9*
Ẹge Godi nelẹdo kahạ ẹ gofo□u hiyedo folodo kahạ nelẹya kẹ sa sa o sasại olōu fẹibe hebe kolo kefeguomōu mihị daikōu hebesama, kotōu tofōu tofolōu idi sagại kẹnōu tefele, kege degele. 16 Hiye Ohạ ẹ yukuei kại kokōu bōu, ẹ misiẹkōu bōu kokōu be hụ kōu gue nalại dugu.

HIYE O OLŌUFẸI KEDIẠ, DIE HIYE O.

HABA GAMANI HIYE O KEDIẠ, DIE HIYE O.

17 Kegemo͞u, ạ ẹsol o ta asọ tageto͞u tafalamo͞u dugu. Tafalali, sio agudileto͞u fulo͞u sulugua kediạmoko͞u tạ hiḷigedo ko͞u gue tobou, nḷ haguasie, Godihạ nalẹ hiyedo nalạ ile koko͞u kefegumabeede tobou. 18 Sio diạma, nḷ haguasie, gali hiyedo nạma. Sa sa dia daladi hiye o kediạ huḷbo͞u, ami hiye o kediạ huḷbo͞u, biyadi o kediạ huḷbo͞u, wai hos kediạ huḷbo͞u, wai hos tageto͞u duwoguadi o kediạ huḷbo͞u de nạma. Haba, bose o sasạḷ kediạ huḷbo͞u, dabai degedi o sasạḷ kediạ huḷbo͞u, hụbo͞u o sasạḷ kediạ huḷbo͞u, hụbo͞u mei o sasạḷ kediạ huḷbo͞u de nạma.

19 Kegemo͞u ạ dugube, kolụkuabo͞u, sa sa hiye o olo͞u fẹḷ kediạbo͞u, die ami obo͞u olo͞u fẹḷ haguasie kefeguo tafalaguali, wai hos tageto͞u duwo o kẹbo͞u, ẹ ami obo͞u kediạmoko͞u biyalamo͞u degele imo͞u dugu. 20 Biyamamo͞u, wai hos tageto͞u duwo o kahạ kolụkuabo͞u, ogo͞u gai egei tobo͞u di hiye obo͞u kẹ* didiọ degei. Ogo͞u gai egei tobo͞u di hiye o kahạge kolụkuahạ hụya kẹ midihọ gehẹ gehẹ ko͞u milo͞u gamo͞u siei. Kelegebe, o sasạḷ kolụkua kahạ ẹ maka kẹ malạmo͞u, haba ẹ baga milou igi koko͞u dihọ bagạ tobolo͞u imo͞u be, diạ ogo͞u gai egei tobo͞u di hiye o ẹ tobolo͞u kẹno͞u dulo idi. Wai hos tageto͞u duwo o kahạ haguamo͞u, kolụkuabo͞u, ogo͞u gai egei tobo͞u di hiye obo͞u kẹ mo͞uma sosou kege, ulou doubo͞u, kasele igibo͞u difi hiyedo dala komo͞u hebesai. 21 Dilie mogo diạne o wai hos tageto͞u duwo o kahạ aweki, ẹ mogouduge telemạ felẹḷ kahạ olo͞u fẹḷ woma mei degeimo͞u, sio sụdo kediạ haguasie nalạ iligi, guoko͞u hiyedo degele i.

20

Tamạ didiọ degeibe dalali, sadebe olo͞u fẹḷ 1000 kege mei degele

1 Kegemo͞u, ạ dugube, ẹsol o ta hebeni to͞u fogo͞u, ulou sogodo yosibo͞u mei kahạ a so͞udi kibo͞u, kuwo ti nelẹdo kẹbo͞u de tolo͞u migimo͞u dugu. 2 Migilemo͞u, bei kagasio͞u kẹ hiḷigedo tolo͞u mạ tigei. Tigama fogo͞u ba dalalebe sadebe olo͞u fẹḷ 1,000 kege mei degele. Bei kagasio͞u kẹme afu yo͞u kege delei. Ifine kegeno͞u dala. Ẹ hụbe Tamạ. 3 Ẹsol o kahạ Tamạ tigama, ulou sogodo yosibo͞u mei kodu hebele muguomo͞u, a kẹ hiḷigedo tefeguo fogou. Tamạhạ o sasạḷ ogo͞u gaiye domo͞u dalali, sadebe olo͞u fẹḷ 1,000 kege mei degele. Sadebe 1,000 kege mei degeibasi, ẹsol o kahạ ulou kẹ a solo͞uba, tigiye tigei kẹ kusiouguba, o sasạḷ kediạmoko͞u ogo͞u gamo͞u sialebe tọụ degeino͞u fẹḷ siale.

4 Kegemo͞u ạ dugube, duwodi bolọ sụdo dalaguamo͞u, o sasạḷ ilo kele koto͞u duwoguamo͞u dugu. Duwoguamo͞u, Godihạ diạmoko͞u tạ sai fidi dabai kẹ nẹmo͞u i. Kegemo͞u haba dugube, o sasạḷ Yesuko͞u damalẹyodema Godihạ tạ hehegie suluguamo͞u ho o kediạ die gabaigi diafigimo͞u, tofigile i kediạ fḭbe olo͞u fẹḷ koko͞u dalaguamo͞u dugu. Diạme kolụkuabo͞u, ẹ baga milou igibo͞u koko͞u dihọ bagạ tobolo͞u idiyo mei. Ẹ maka kẹne die dobogo͞u deleya wodemeya kele ta dala mei. Tofigieimo͞u, die fḭbe gehẹ degema, hiye o dege, Kelesubo͞u de sa sibigẹ o sasạḷ wo͞u ma dalaguali, sadebe olo͞u fẹḷ 1,000 kege mei degei. 5 Kẹme diạbuko͞u do haguạ ile o sasạḷ. Haba tofigile i o sasạḷ ilo kediạme haguạ ili mei dalaguali, sadebe olo͞u fẹḷ 1,000 kege mei degeibasi, diạne kuhe haguạ ile. 6 Tofigiei o, diạbuko͞u haguạ ile o sasạḷ kediạme Godihạ o sasạḷ bolọdo. Diạme hohọbolo͞u no͞u. Die fḭbe haba ta tofigile ile mei. Diạme

* **19:20** 19:20 *Ogo͞u gai egei tobo͞u di hiye o* kẹme sḭ so gofo͞udo.

mogõu du dalaguadi o. Damalẹdo, Godibõu Kelesubõu dilie sugụtõu dalaguaba, sa sibigẹ o sasạ̲i hayemõu dalaguaba, haba diạbukõu haguạ ile o sasạ̲i kediạme hiye o degema, Kelesubõu de dalaguali, sadebe olõu fẹ̲i 1,000 kege mei degele.

Tamạ ẹme makoma mei degei

7 Sadebe olõu fẹ̲i 1,000 kege mei degeiba, ẹsol o tae migile, Tamạ didiọ degei kẹ telemalẹ. 8 Telemọụba ile, sa sa olõu fẹ̲i sulugi, sa Gok obõu, sa Magok obõu olõu fẹ̲i kediạmokõu ogõu gai tạ tobolõu ba ya kefeguoba, Godihạ o sasạ̲ibõu de biyalaba degele ile. Tamạhạ ami o kediạme sụụdo, tọ dawala ko wenõu tefei. 9 Tamạbõu diạ kefeguo, sa sa olõu fẹ̲i sulugua dema, boholõu mạ ya, sa hiye, Godihạ tagali kẹ silẹmạ ile. Godihạ o sasạ̲i sa kile dalagua kediạme silẹmọụba, ise dou gofo□udo kahạ hebenitõu ge migileba, ho o kediạ olõu fẹ̲i nọụba, tofigile ile. 10 Tofigiema mei degeiba, o sasạ̲i ogõu gadi o Tamạbe Godihạge ulou, kasele igi doubõu difi hiyedo dala komõu hebele mugulo. Ulou kokõu be kolụkuabõu, ogõu gai egei tobõu di hiye o kẹbõu de kõu hebesai dala kokõu nõu, haba Tamạne hebele muguba, dio□ufẹ̲i douye nọụba, do hiyedo dugulo ile. Do kẹme mei degele mei, huliạmebõu agalibõu yo□u kegenõu dalale.

Tạ sai hiyedo uwage

11 Kegemõu, ạ dugube, duwodi hiyedo, fọ degei kẹ dalamõu dugu. Duwodi fọ degei kotõu be Hiye Ohạ duwomõu dugu. Sa sibigẹbõu agudiobõu debe Hiye O duguomõu kama fosigeimõu dugu. 12 Sa sibigẹbõu agudiobõu de mei degeimõu, hụbõu o sasạ̲ibõu, hụbõu mei o sasạ̲ibõu tofigile i kediạme Hiye Ohạ duwodi fọ degei kahạ midihọkõu tafalaguamõu dugu. Ẹsol o kediạ kuguo sụdo haguạgimamõu, haba kuguo tane haguạ̲i. Kẹme Fị̲hạ Kuguo. Hiye Ohạge kuguo kokõu duguomõu, tofigiei o sasạ̲i kediạ midihọ kasagạ̲ibõu, haba midihọ bolọbõu milõu ga idi olõu fẹ̲i kẹ kuhe figoumõu dugu. 13 Damalẹdo, tọ hiyeye woumõu tofigiei o sasạ̲i kediạne haguạma fologa tafalaguamõu dugu. Todibõu, Todi kahạ Sabõu kẹdiliene tofigiei olõu fẹ̲i tõu fogõu mõu fologa tafalaguamõu, Hiye Ohạ o sasạ̲i tanõu tanõu figamõu ibe, midihọ kasagạ̲ibõu, haba midihọ bolọbõu olõu fẹ̲i diạ milõu ga idi kẹ figai. 14 Tofigiei o sasạ̲i kediạ haguạ imõu, ẹsol o tae Todibõu, Todi kahạ Sabõu kẹ ulou hiyedo dou wobolõu kodu hebesai. Ulou hiyedo dou wobolõu dala kẹme fị̲hạ todi sa. 15 O sasạ̲i olõu fẹ̲i, die hụ Fị̲hạ Kuguokõu nalạ̲i dala mei kediạne ẹsol o kediạ ulou hiyedo dou wobolõu kodu hebesoumõu dugu.

Godihạ bi olõu fẹ̲ido haba gehẹnõu milõu gai

(Tạ Hiye 21–22)

21

Godihạ sa sibigẹbõu agudiobõu haba gehẹ milõu gai dalamõu dugu

1 Kegemõu, ạ dugube, agudiobõu sa sibigẹbõu de gehẹ milõu gai dalamõu dugu. Agudiobõu sa sibigẹbõu afu delei kẹme olõu fẹ̲i mei degei. Dawalane mei degei dugu. 2 Ạ baha dalali dugube, Godihạ sa Jerusalem ebele kẹme sasạ̲iye o hulamõu similou nebõu do kẹnõu tefei kahạ hebeni tõu fogõu migimõu dugu. 3 Godihạ duwodi bolọdo kotõu ge tạ uwo ta hiḷigedo kõu gue tobõu mõu du, nạ du, Godihạ mosọbe o sasạ̲i kediạ duledu dala. Godi ẹme o sasạ̲i kediạbõu de dalale. Diạme yo□u ẹ o sasạ̲i. Damalẹdo, Godibe o sasạ̲i kediạbõu de dogõu guo dalale. Ẹme die Godi. 4 Godi ẹme o

sasại kediạbou de dalababe, ta gosolo ile mei, Godihạ die dihọ hueị kẹ olou feị towạ muguo mei degele. Tofigiedi kẹne mei degeiba, sihou gosodibou, do dugudibou kẹne mei degele. Afu delei midihọ kẹme olou feị mei degele.

5 Kegemou, Hiye O, ẹ duwodi bolọdo kotou duwo kahạ tobou, nạ du, ạ bi olou feị gehẹ milou goluyodei. Ẹ haba tobou, ạ tobolou ko□ume damalẹdo tạ, o sasại olou feị duloba damalẹyodema sesemabeedili ko□ume nạge nalạyede tobou. 6 Hiye Ohạ ạmokou haba tobou, mạ dabaibe mei degei kehẹ. Ạme amulọ alikou bou habagekou bou de dala. Ạme yomogoukou dala, haba yosikou ne dala. O koyo nạ hueị nalẹ sagại degeibabe, ạ dogou guba, nạme fị nẹdi kahạ hueị sou kokou hueị nalẹ. Hueị kahạ dowo sibile mei, mou dou la namạ, tofousogo tofousogo tofolou. 7 O sasại koyo nạ Tamạbou de biyama gaba tofou babe, ạ bi olou feị ko□u nạmokou nelẹ. Ạme nẹ Godi dalale. Nạme mạ dihi dalale.

8 O sasại damalẹyodele ili mei kediạme ulou dou wobolou kokou hebesale. Ho o kediạ duguo guẹ degedi obou, midihọ kasagại milou ga idi obou, o wodi obou, sasại hiyou siadi obou, hagai wodi obou, ogou gai godikou dihọ bagạ tobou di obou, ogou gai tạ tobou di o kediạbou olou feịbe ulou, dou gofo□udo kasele igi difi dala komou hebesale. Ulou hiyedo dou wobolou dala kẹme fịhạ todi sa.

Jonhạ sa Jerusalem ebele dugu

9 Kegemou, ẹsol o dioyosi kege, hagị uwage olou feị dioyosi kege, meleki dioyosi kege kodu sai kẹ tou ma tafalagua kediạ tanou tahạ hagua ạmokou kou gue tobou, da ileba, ạ sasại, Wai Sipsip Wili kahạ hulo kẹ nạmokou hegilamou yode tobou. 10 Kegemou, ạme Duo Bolofẹihạ mạ duledu nelẹdo degeimou, ẹsol o kahạ ạ wolou ile, ele bitọụ sasado hiyedo kotou fologamou, ẹ Godihạ sa Jerusalem ạmokou hegi. Sa Jerusalem kẹme hebenitou ge Godihạ tou fogou mou migimou dugu. 11 Migimou, dugube, Godihạ hohọ hiyedo, sa kokou hohọguo delei, igi bolọdo kuidihọ fai degei jaspa hohọ sagại, galasenou tefei dalamou dugu. 12 Sa hiye Jerusalembe kekai hiyedo sasado kahạ olou feị silẹmại. Kekai kokou be a olou feị 12 kege dalamou dugu. A tanou tanou kokou be ẹsol o olou feị 12 kege kediạ dia deleiguei. Israel kediạ hụti olou feị 12 kege kediạ hụbe tanou tanou adi tanou tanou kokou nalạgai dalaguamou dugu.

13 Asọ haguluyabe a kamadia kege dalaguamou dugu.
Asọ mulụyabe a kamadia kege dalaguamou dugu.
Figi ilo dobogo□u delekou ne a kamadia kege dalaguamou dugu. Figi ilo dobogo□u fofo□ukou ne a kamadia kege dalaguamou dugu.

14 Kekai kẹme igi olou feị 12 kegeye mouti. Igi tanou tanou kokou be o hụ tanou tanou nalạga i dalaguamou dugu. Hụ kẹme Wai Sipsip Wili kahạ ẹ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o olou feị 12 kege kediạ hụ nalạgai dugu.

15 Kegemou, ẹsol o ạmokou tạ kolu kahạge sa hiyedo Jerusalembou, ẹ kekai kẹbou, kekai kahạ a olou feị kẹbou de tefegadi biya, sele igi golye milou kẹ tolou tefelei. 16 Sa hiye gehẹ kẹme figi ilobou figi ilobou, tou isimobou tou isimobou olou feịbe tefeinou. Kegemou, ẹsol o kahạ sa hiyedo kẹ tefegama dugube, figi ilobou figi ilobou, tou isimobou tou isimobou de olou feị tanou 2,200 kilomita dugu. Figi ilobou figi ilobou, tou isimobou tou isimobou, haba sugụtou ne ẹ sogobe olou feịdo tefeinou. 17 Sa hiyedo kahạ tokuwe fại tefegamamou dugube, ẹ sumụbe 144* kegei dugu. Ẹsol

* **21:17** 21:17 Di tefegadibe 144 kege kẹme mita olou feị 65 sagại kege.

o kahạ sa hiyedo kahạ tokuwe fại sumụ kẹ tefeibe, obe bi tefegadi sagại kẹnoũ tefele tefegai.

18 Sa Jerusalem ebele kahạ tokuwe fạibe igi jaspa igiye fại dugu. Mosọ oloũ fẹibe sele igi golyenoũ togogai dugu. Sele igi gol kẹme sibigi ta dala mei, galase hohọnoũ tefei.
19 Tokuwe fại kahạ moutibe igi bolọdo, sibigẹ hiyedo kuidihọ fai degele i kahạnoũ mouti dugu.
Igi sasafẹibe *jaspa*.
Igi sasamabe du degei *sapaia*.
Igi komạbe *aget*.
Igi dosoũ be hebe guo gehẹ degei *emeral*.
20 Haba, igi houbẹ *sadonikis*. Igi kẹme wẹi degeibõũ fọ degeibõũ dei.
Igi walạibe wẹi degei *konilian*.
Igi diobe biye degei *krisolait*.
Igi dimabe hebe guo gehẹ degei ta *beril*.
Igi desebe biye degei ta *topas*.
Igi 10 kẹme *krisopres*.
Igi 11 kẹme *haiasin*.
Igi 12 kẹme wẹi degei ta *ametis*.
21 Tokuwe fại kahạ a tefedi oloũ fẹibe wẹ bolofẹido kahạnoũ miloũ gai dugu. Wẹ kẹme fọ degeiye, sibigẹ hiyedo. A tefedi tanoũ tanoũ oloũ fẹi 12 kege kẹme wẹ hiyedo tanoũ tanoũ kahạ tefegadi dugu. Sa hiye ebele kahạ abogo□u abe sele igi golyenoũ miloũ gai dugu. Sele igi gol kẹme bolọdo, ẹ hohọbe galase hohọnoũ tefei.

22 Sa Jerusalem gehẹ kokoũ be sosi mosọ ta duwomoũ duguli mei. Hiye O Godi, ẹ nelẹbe hiyedo folodo, ẹboũ Wai Sipsip Wiliboũ dilienoũ si sa kahạ sosi mosọ sagại dala. 23 Asọboũ oguoboũ ne ta duguli mei. Yobe, Godihạ hohọ hiyedo koũ hohọgu dala kahạ. Wai Sipsip Wili kahạge kamại baga hohọguo dala. 24 Hohọ hiyedo kahạ sa sa oloũ fẹi hohọguba, o sasại kediạme hohọ keleyanoũ suluguale. Sa sa hiye o oloũ fẹi kediạne die bimại bolọdo kẹ mo□uma haguasie, sa gehẹ kokoũ fologa dogogulo ile. 25 Sa gehẹ kẹme hohọ sanoũ, a ta tefegadiyo mei, huliạ degele mei kahạ degemoũ. Godihạ hohọ kẹme yo□u kegenoũ hahamạ daladi. 26 Sa sa o sasại kediạ oloũ fẹi haguasieba, die bimại sibigẹ hiye bolọdo kẹ mo□uma fologa sa kokoũ dogogulo ile. 27 Sa gehẹ kokoũ be bi sibigiboũ ta mo□uma fologale mei. Midihọ kasagại miloũ ga idi o sasạiboũ, haba ogoũ gai tạ toboloũ idi o sasạiboũ kediạne ta fologale mei. O sasại die hụ Wai Sipsip Wili kahạ ẹ Fihạ Kuguo kokoũ nalạgai dala kediạnoũ si fologale.

22

Jonhạ fi nẹdi tọboũ, fi nẹdi hebeboũ kẹ dugu

1 Kegemoũ, ẹsol o kahạ ạmokoũ fi nẹdi tọ kẹ hegi. Tọ kẹme sibigiboũ mei, galase hohọnoũ tefei. Tọ kahạ ẹ soube Godiboũ Wai Sipsip Wiliboũ dilie duwodi bolọdo kotoũ ge felẹi. 2 Sa gehẹ kodube a hiyedo tilamoũ, duledube tọ kahạ tilamoũ dugu. A duo kokoũ, tọ biyạ kelebe, fi nẹdi hebe kahạ tafala. Hebe kẹme sadebe tanoũ kelegebe oguonoũ tefele kolo maiyenoũ daladi. Hebe kahạ guobe sa sa o sasại oloũ fẹi kẹ bologuạdi mola. Hebe kẹme tanoũ fẹiye tafala, kẹnoũ si tọ ilobõũ ne tafala, haba ilobõũ ne tafala. 3 Godihạ tagale mei bimại, ẹ igisele sagại kẹme kele ta dalale mei.

Godibou Wai Sipsip Wilibou dilie duwodi bolọdo kẹme sa gehẹ kodu dalale. Godihạ ẹ dabai degedi o kediạnou ẹ dabai degele ile. 4 O kediạge Godihạ midihọ dugulo ile. Die wodemekou be Godihạ ẹ hụ nalại dalale. 5 Kegeiba, huliạ ta degele mei. Asọ hohọbou, kamại hohọbou ta dalale mei, Hiye O Godihạ you ẹ hohọ kahạnou diạmokou hohọguo dalale. Diạme hiye o sasại degema, Godibou de tofousogo tofousogo diou kegenou dalaguale.

Yesuhạ hagualebe hafẹi degeli

6 Kegemou, ẹsol o kahạ ạmokou tobou, tạ ạ nạmokou tobolou kou ume damalẹdo, o sasại olou fẹido damalẹyodema sesema. Hiye O Godihạ nelẹya kẹ, habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ ẹ tạ kẹ hehegie tobolou idi o kahạ, hagi tamạ degele hafẹi degeli kẹ ẹ dabai degedi o sasại kediạmokou hehegieyadomou, you ẹ ẹsol o tobou mou haguei. 7 Nạ du, Yesuhạge kou gue tobolou, ạ nịmokou ilebe hafẹi degeli.

Kuguo kou umahạ tạ, habage tamạ degele kou ume, o sasại koyo nạ hiligedo tou babe, nạme hohọbou.

8 Ạme Jon, ạ tạ olou fẹi kou ume mạ kihiyọuye du, haba degegolu olou fẹi kẹne mạ dihọye dugu. Duguomou, ạ yubu sugulo fiya duwoli, ẹsol o ạmokou hehegiei kokou dihọ bagạ tobou lamou degeiye, 9 kẹnou si ẹsol o kahạ ạmokou tobou, kegeda, nạ ạmokou dihọ bagạ tobou da. Nạ Godikou nou dihọ bagạ tobou. Ạne Godihạ dabai degedi onou, nạbou habage-degele-duguo-tobou di-o nẹ mogo diạbou nịnou tefei. Ạne kuguo kou umahạ tạ kẹ tolou siadi o, nebe nịnou tefei. 10 Ẹ haba tobou, kuguo kou umahạ tạ, habage tamạ degele kẹme nạge hobou mogogou dalada. Nạ o sasại kediạmokou hehegienou dala, Godihạ degele kẹme tamạ degele hafẹi degeli kahạ degeimou. 11 Midihọ kasagại milou ga idi o sasại kediạme diou midihọ kasagại kegenou milou gamou iba, fimại kasagại mạ idi o sasại kediạne diou kegenou fị maga iba dema. Haba midihọ bolọdo milou ga idi o sasại kediạme diou midihọ bolọdo kẹnou milou gamou iba, Godihạ o sasại kediạne Godi you tagali sagại kẹnou milou gamou iba dema.

12 Yesuhạge kou gue tobolou, nị duma. Ạ nịmokou hagualebe hafẹi degeli. Ạ hagualebe, midihọ bolọdo milou ga idi o sasại kediạ bibou, haba midihọ kasagại milou ga idi o sasại kediạ bibou de, mo uma haguale. 13 Ạme amulọ alikou bou habagekou bou de dala. Ạme widio o, haba ạnou be habagekou do dala. Ạme yomogoukou dala, haba yosikou ne dala.

14 O koyo nạme yukuei bigima mạ dalababe, nạme hohọbou. Nạme fị nẹdi hebe kahạ kolo kẹ gala nalẹ. Sa gehẹ kahạ a sou usei keleya kẹ nạ sasale folo. 15 Midihọ kasagạinou milou ga idi o sasại kediạme ya fologale mei. Hagai wodi o sasạibou, sasại hiyou suluguadi obou, o hiyou suluguadi sasạibou, o wodi o sasạibou, ogou gai godikou dihọ bagạ tobolou idi o sasạibou, haba ogou gai midihọ kẹnou tagale milou ga idi o sasạibou olou fẹi kediạme hagulẹkou nou tafalaguale. 16 Ạme Yesu, ạ damalẹyodele i o sasại nịmokou egei hehegieyadomou, mạ ẹsol o tobou mou i. Ạme hiye o Devithạ sosou, ạme sosou kilege haguei. Ạme kuidihọ oguo soyodele idi kẹ.

17 Duo Bolofẹibou, Wai Sipsip Wili kahạ sasạibou diliege nạme toto haguayede tobolou ili. O sasại koyohạ tạ kẹ dubabe, ilo kediạmokou toto haguamabeede tobou ma. O koyohạ huẹi nalẹ sagại degeibabe, haguba, ạ fị nẹdi huẹi kẹ ulu mou dou la nẹiba, ẹ nalẹ.

Jonhạ kuguo ko͡umahạ tạ dulo i o sasạ̲i kediạmoko͡u egele tobou

18 O sasạ̲i habage tamạ degele tạ, kuguo kuoko͡u nalạgai dulo i, nị̲moko͡u ạ egele tobolo͡u kuhẹ̲. O koyohạ tạ ko͡ubo͡u, haba tạ gehẹ̲ gehẹ̲ ilo kelebo͡u de hehegie tobo͡u babe, Godihạ hagi hiyedo kuguo koko͡u nalạgai dala kẹ̲me o koko͡u nelẹ̲. 19 O tahạ habage tamạ degele tạ, kuguo kuoko͡u dala kẹ̲ ilo kele ẹ̲ igiseibabe, Godihạne bi bolọdo, kuguo ko͡umahạ tobou kẹ̲me ẹ̲moko͡u be igisele. Fị̲ nẹ̲di hebe kolo kẹ̲ne ẹ̲ ta gala nalẹ̲ mei. Godihạ sa koko͡u ne ẹ̲ ta folo meido.

20 Egei hehegie tobolo͡u o kahạge ko͡u gue tobolo͡u, damalẹ̲do, ạ̲me nị̲moko͡u haguale hafẹ̲ido degeli.

Damalẹ̲do, Hiye O Yesu nạ hagua.

21 Hiye O Yesuhạ habagugueibe dibo͡u de dalale. Damalẹ̲do.